

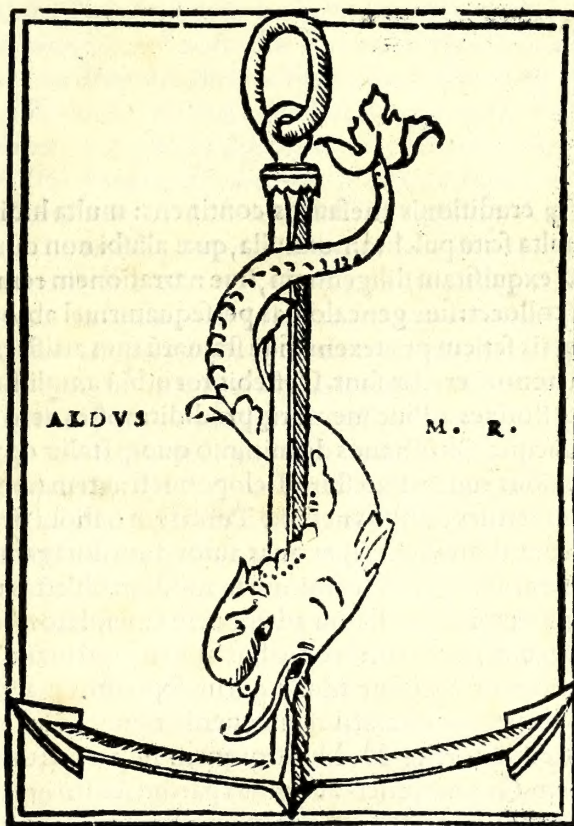
Pausanias floruit sub Adriano imperatore ut ipse testatur lib. I. cap. 4.

Nihil metuo, nisi turpem famam

S. Juliani Turon. Cong. S. Mauri
Catalogo Inscriptus

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ

Jacques **PAVSANIAS** poille

PAVSANIAE COMMENTARII GRAECIAM DESCRIBENTES. HOC EST,

Atticam, Corinthiacam, Laconicam, Messeniacam, Eleam, Achaicam, Arcadicam, Bœotiam, phocensem'q; regionem.

Tituli sunt græce.

Ἀττικά.

κορινθιακά.

λακωνικά.

μεσσηνιακά.

ἠλιακῶν α.

ἠλιακῶν β'.

ἀχαϊκά.

ἀρκαδικά.

βοιωτικά.

φωκικά.

OPVS antiquæ raræ'q; eruditionis thesauros continens: multa hic inuenies lector candidissime recondita: multa scitu pulchra: nonnulla, quæ alibi non dum legisti. Admiraberis autoris accuratam & exquisitam diligentiam, siue narrationem rerum præclare gestarum in frõte uoluminum collocet: siue genealogias persequatur: uel ab ouo (ut dicitur) ordiẽs, uel ad caput usq; generis seriem prætexens: siue statuarũ tum artifices cõmemoret, tum eos cõcelebret: quorũ in honorẽ erectæ sunt. Deflebis tot urbiũ amplissimarũ interitũ: quas autor opibus fortunis'q; florẽtes adhuc memorię prodidit: nostra uero ætas solo ęquatas ĩtuetur. Indignaberis principes Christianos de minimo quoq; Italiæ oppido digladiari ĩter se, bellorum'q; calamitatibus cuncta funestare. Peloponnesi autem tam opulentas, tam mercimoniarum omnium fertiles campos nefariæ Turcarum nationi depopulandos permittere. Huc accedunt crebræ digressiones: per quas autor dum diuagatur: innumeros poetarũ locos obiter enucleat. earum uarietas te mirum in modum oblectãs uel inuitum detinebit. Cæterum hosce commentarios, & si non ad unguem emendatos (non usquã enim insanabilibus ulceribus deprauati scatebant:) codicibus tamen, qui manu scripti circunferebantur: correctiores publicamus. non sine titulis, qui ut supremos marginum uertices amplectuntur: ita quid quæq; pagina doceat: breuiter perstringunt. Hæc autem a' nobis præstari tibi potuerunt suasore adiutore'q; M. Musuro: quem nuper heroicarum literarum decus Venetiis propagantem Græciæ priscis autoribus partim illustri iuuẽtuti enarrandis non sine laude, partim emendatione castigatione'q; in pristinum nitorem, quoadeius fieri poterat, restituendis Leo X Pont. Opt. Max. sponte sua nihil tale cogitantem admirabili consensu sacrosanctorum Cardinalium in archiepiscopalem dignitatem euexit. Quæ res ut nõ mediocrem sanctissimo pastori laudem peperit: ita literatis ad bene sperandum certissimum signum erexit.

ΜΑΡΚΟΣ Ο ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ ΙΑΝΩ ΛΑΣΚΑΡΕΙ ΤΩ ΠΑΝΥ ΧΑΙΡΕΙΝ.

Πολλάκις ἐθαύμασα τῶν πρὸς τὰ καθ᾽ ἡμᾶς μὲν ἀηδῶς ἐσχηκότων· τὰ δ᾽ ἀρχαιότατα μόνον ἐγκωμιάζειν εἰθι-
σμένων· καὶ τὴν φύσιν τοῖς μὲν παλαιοῖς μητέρα γεγονέναι φιλόστοργον· ἡμῖν δὲ μητρυιὰν εἶναι δυσμενῆ σχετλιαζόν-
των· πᾶσαν γὰρ ἐπιστήμην τε καὶ τέχνην πάλαι μὲν ἠνθηκέναι καὶ ἐς τὸ ἀκραιφνέστατον ἐξηκριβῶσθαι· νῦν δ᾽ ἀμα-
ραίνεσθαι καὶ ταλαιπωρουμένην εἰς τὸ χεῖρον ὑποῤῥεῖν. τοὺς δὴ τοιούτους ἄλλοις τε αὖτις ἐλέγξειε ταυτησὶ τῆς καθ᾽ ἡ-
μᾶς ἡλικίας ἀδίκως κατηγοροῦντας, (πολλὰ γὰρ ἐφ᾽ ἡμῶν εὕρηται καὶ θαυμαστὰ ὧν τὴν ἐπίνοιαν ἡ ἀρχαιότης οὐδ᾽ ὄ-
ναρ ἔοικεν ἐνθυμηθεῖσα,) καὶ δὴ τῇ κατασκευῇ τῶν γε πολιορκητικῶν μηχανημάτων· αἱ γάρ τοι πολύστεγοι μὲν ἑλε-
πόλεις κριοφόροι δὲ χελῶναι, παιδαριώδη νομίζοιντ᾽ ἂν ἀθύρματα πρὸς τοὺς πυροβόλους βασιλίσκους, δι᾽ ὧν
τειχομαχοῦντες ἡμεῖς καὶ τὰς οὐρανομήκεις αἰγυπτίων πυραμίδας καὶ τὰς ἀσφαλτοδέτους σεμιράμιδος ἐπάλ-
ξεις βροντώσῃ καὶ τὰ πάντα πυρπολούσῃ κυλίνδρου πενταλάντου ῥιπῇ κατὰ κράτος ἕλοιμεν ἂν καὶ συγκατα-
φλέξαιμεν ῥᾳδίως· δίκην ἐπισκήπτοντος ἄνωθεν κεραυνοῦ πᾶν τό γε ἀντιτυπῆσαν ἐκπιμπρῶντος. ἀλλὰ τῶν
μὲν πολεμικῶν ὀργάνων τὸ σόφισμα οὐχ οὕτως τοῦ πολυμηχάνου τῶν ἐξ ὑπογύου γεγενημένων ἀνθρώπων ἐπίδηλόν
ἐστιν, ὡς τοῖς ἀνδραγαθίᾳ καὶ πολέμων ἐμπειρίᾳ διαφέρουσιν ὀλέθριον ἐξέβη· τὸ γὰρ ἀπώλεσεν ἀνδρὸς ἀρετάς,
» καὶ τὸ πολλάων πολίων ἀπέλυσε κάρηνα ἠδ᾽ ἔτι καὶ λύσει, εἰς ταῦτ᾽ αὖτις ἀποδοὺς εἰκότως ἐπιστενάξαι. τὴν δὲ τῶν
» τύπων καινουργίαν δι᾽ ἧς ἐξ ἑνὸς ἀντιγράφου ὥσπερ ἔκ τινος γονιμωτάτου στελέχους μυρίαι βίβλων παραφυά-
δες ἀπογεννῶνται, βιωφελῆ τ᾽ οὖσαν καὶ μεγάλων αἰτίαν ἀγαθῶν, (τί γὰρ μεῖζον ἢ τιμαλφέστερον εὕρημα τῷ
γένει τῶν ἀνθρώπων χαρίσαι δύναιντ᾽ ἂν οἱ θεοὶ σοφίας τε καὶ γνώσεως ἧς ἴσμεν ὄντα τὰ βιβλία ταμιεῖα,) πα-
λαιοὶ μὲν αἰῶνες οὐκ ἐξίσχυσαν ἐπινοῆσαι. χθὲς δὲ καὶ πρώην ὁ παρὼν βίος ἐξευρών, ἐπιστομίζει τοὺς βλασφημοῦν-
τας καὶ διασύροντας τὰ μὴ κρονίων ὄζοντα καὶ διασίων. ἢ γὰρ ἔτι διιπόλεμος ἐκθειάζεται· τί δ᾽ ὁ βουζυγόδωρος
θεοποιεῖται· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ποεῖσθαι σοφοὺς ὑπῆρξαν ἣν οἱ αὐτοὶ προσιέμεθα καθὸ σκηνῇ συνεζύγημεν μᾶλλον δ᾽ ἐνε-
κλείσθημεν ἐρυστῷ καὶ συχνῆς ἀναῤῥώσεως δεομένῳ. ὁ δέ γε τύπων ὁ προμηθεὺς τὸ ἔμφυτον ταῖς διανοίαις ἡμῶν
ἀναῤῥιπίζων σέλας, ἡτοίμασε τὴν ὄντως ἀληθινὴν ἀνθρώπῳ τροφὴν δι᾽ ἧς ὥσπερ φυτὰ αἰθέρια καὶ ζωπυρεῖσθαι
πεφύκαμεν καὶ τεθηλέναι. τῆς οὖν ἀνδρὸς εὐεργεσίας εἴπερ ἄνδρα χρὴ καλεῖν τὸν οὕτω θείαν ἐσκεμμένον τέχνην,
πρῶτοι μὲν οἱ λατῖνοι γευσάμενοι, ἐνεφορήθησαν ἄχρι κόρου. πολλαπλασιάσαντές τε τὰ συγγράμματα τῶν παρ᾽ ἑ-
αυτοῖς σοφίᾳ καὶ δυνάμει τῶν λέξεων διαπρεψάντων, ἐντελεῖς τῶν πεπαιδευμένων ἑκάστῳ παρεσκευάκασι βιβλιο-
θήκας. ἔπειτα δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν χαλκονδύλην καὶ σὲ τοὺς αὐτόχθονας τῆς πρεσβυτέρας ἑλλάδος καὶ τοῖς ὠγυγίοις ἐκείνοις ἥ-
ρωσιν ὁμοσπόρους, ἐπεχείρησαν ἡμεδαπῶν ἐντυπῶσαι βιβλίων. πολλάς τε ὁμήρων καὶ λουκιανῶν ἀπολλωνίων
τε καὶ ἐπιγραμματογράφων ποιητῶν δαψιλῶς ἐκδόντες τοῖς φιλέλλησιν ἑκατοντάδας, ἐπῃνέθησαν διαφερόν-
τως. τούτους ἄλδος ὁ πολύτλας διαδεξάμενός τε καὶ ζηλώσας, πάσῃ τε δυσχερείᾳ ὁμόσε χωρήσας, συμπρα-
ττόντων αὐτῷ καὶ συνεργούντων τῶν ἐν ἑτέροισι φιλοσοφούντων τῆς ἑλλαδικῆς μούσης τροφίμων, μεγάλα τῷ ὄντι κατώρ-
θωσε. καὶ ἥντινα ἐπιεικῶς καὶ μὴ πρὸς ἀπέχθειαν ἐξετάζειν ἐθέλει τὰ πράγματα, πολλῶν καὶ καλῶν εὑρετήματα
ὑπῆρξε τοῖς λόγων ὀρεγομένοις. τῶν μὲν ποιητικῶν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἁπάντων καὶ ῥητορικῶν ἡμῖν μεταδούς· τὰ δ᾽ εὑρι-
σκόμενα τῶν τ᾽ ἀριστοτέλους καὶ πλάτωνος, εἰς φῶς ἀναγαγών. ἀλλ᾽ οὐ δὴ τελευτῇ λίαν ἀώρῳ καὶ τοῖς λόγοις ἐπιζη-
μίῳ μεσολαβηθέντος, συνέβαινε τῶν γραικοτύπων τὴν δαιδαλουργίαν χηρεύειν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἀνδρέας ἀσουλλᾶος ὁ
δαπανῶντος οἱ περὶ τὸν ἄλδον χρημάτων καθ᾽ αὑτοὺς ἐνδεεῖς ὄντες ἐτυπούργουν, πάλαι διεγνωκὼς τὰ φροντιστήρια τῶν
ἐλλογίμων ἀνδρῶν, παντοδαπῶν καὶ δυσευρέτων μεστὰ ποιῆσαι βίβλων, οὐδὲν τῆς πρὶν ὑφῆκε προθυμίας. ἀλ-
λὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῇ πολυμαθεστάτῃ τοῦ παυσανίου συγγραφῇ περιήγησιν μὲν ἑλλάδος ὑπισχνουμένῃ καὶ πά-
σαις ταῖς ἀτθίδος τε καὶ πελοποννήσου μοίραις ἐπεξιούσῃ, μυρίας τε κώμας καὶ πόλεις εὐδαίμονας ὧν οὐδὲ τὰ ἐ-
ρείπια νῦν λείπεται καταλεγούσῃ, καὶ πολλῶν μὲν ἱστοριῶν τῶν οὐ παντὶ προχείρων ἀλλ᾽ ὧν μεγάλη σπάνις γεμούσῃ,
πολλὰ δ᾽ ὁδοῦ πάρεργον ἀξιομνημόνευτα παρενειρούσῃ καὶ τῷ συχνῷ τῶν ἐπεισοδίων ἀποφυγούσῃ τὸν κόρον,
καὶ ὅλως τὸ κράτος καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν τόθ᾽ ἑλλήνων ἐνδεικνυμένῃ, τέλος ἐπέθηκε σὺν θεῷ.
ταύτην δὲ σοὶ μάλιστα πάντων τὴν βίβλον πρεπῶδες ἦν ἀνατεθῆναι. σὺ γὰρ τῶν ἄλλων τὰ καθ᾽ ἑαυτοὺς σκοπούντων,
κοινὸς ἁπανταχοῦ τῶν ἑλλήνων καθίστασαι προστάτης. σὺ ὡς οὐδεὶς ἕτερος ὑπὲρ τῆς ἑλλήνων σωτηρίας ἐγρήγο-
ρας. πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐπακολουθῶν καὶ πάντα κάλων σείων, καὶ νῦν μὲν κελτῶν βασιλεῖς, νῦν δὲ ῥώμης ἀρχι-
κράτορας θεραπεύων. ἐφ᾽ ᾧτε τοὺς ἕλληνας ἀπαλλαγέντας τῆς πικροτάτης καὶ χαλεπωτάτης δουλείας εἰς ἐλευ-
θερίαν ἐξελέσθαι. τούτου γὰρ ἐφίεσαι μόνου. τούτου φροντίζεις. τοῦτο νυκτὸς καὶ μεθ᾽ ἡμέραν ἐννοεῖς. ὑπὲρ τούτου καὶ τοὺς
ἐσχάτους κινδύνους ὑποσταίης ἄν, καὶ μυρίων ἂν θανάτων καταφρονήσαις γενναῖος ὤν. πρὸς τοῦτο πάντα σου τὰ πολι-
τεύματα τείνει. πρὸς τοῦτο γ᾽ ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ μηδαμῇ χαμαίζηλός σου φύσις ἀνακλίνασα τὴν ψυχὴν ἀτενὲς
ἀφορᾷ. τοὺς γοῦν περὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν ἄκρον ἀνακοινουμένους ἑκάστοτέ σοι περὶ τῶν μεγίστων, οὐ παύῃ παροξύνων, προστῆ-
ναι μὲν τῆς εὐσεβῶν διαλλαγέντων πρὸς ἀλλήλους ξυμβάσεώς τε καὶ ὁμονοίας, προστῆναι δὲ τῆς πάλαι θρυλλουμένης τε
καὶ ποθουμένης τῶν σταυροφόρων συνωμοσίας καὶ κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἐπιστρατείας. αἰσχρόν τε εἶναι λέγων τοὺς εὐρώπης ἡγε-
μόνας καὶ βασιλεῖς, περὶ μὲν ἑνὸς ἢ καὶ δυεῖν πολιχνίοιν δυστήνοιν, τοσαῦτ᾽ ἔτη ταλαιπωρεῖσθαι πολεμοῦντας, στάσεις
τε καὶ σφαγὰς καὶ ταραχὰς ἐν ἰταλίᾳ ποιοῦντας, καὶ τῷ χριστιανῶν αἵματι καταμιαίνοντας τὰ ῥεῖθρα τῶν ποτα-
μῶν. τοσαύτας δὲ πόλεις καὶ χώρας παμφορωτάτας καὶ συνοικίας καὶ προσόδους διατελεῖν προϊεμένους καὶ καρποῦ

σθαι τοὺς ἀθέους ἐᾶν. καὶ ταῦτα ῥᾴδιον ὂν εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν ἁπάσης αὐτῆς τῆς Ἀσίας ἐκβαλεῖν ἐκνενευρισμένους ἤδη ταῖς συνεχέσιν ἥτταις, καὶ μὴ πάντως ἔχοντας ἀστασιάστως. τοὺς μὲν γὰρ τῷ ζεύξαντι τῷ τυράννῳ τοὺς δὲ τῷ δυνάστῃ τῆς περσίδος, ὡς ὀρθοτέρας ἔχειν περὶ τῆς θείου δόξας νομιζομένῳ προσκεῖσθαι. καὶ οὐχ ὑπὲρ μὲν τοῦ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα φονεῖς τῶν δὲ καθ' ἕκαστον Ἑλλήνων ὑπερφονεῖς. ἀλλὰ καὶ πρεσβεύων ἐνετίησι μηδένα τῶν ὁμόθεν τῆς γε σῆς ἐλευθεριότητος ἀπείρως ἔχειν ὥσπερ δεῖν. τῶν μὲν γὰρ τὰς θυγατέρας ἐξεδίδους εἰς γάμον, προῖκα πορίζων τὴν προσήκουσαν ἑκάστῃ. τῶν δὲ τοὺς υἱούς, φύσεως μὲν μετειληχότας πρὸς τὸ μανθάνειν ἐπιρρεποῦς, ὑπὸ δὲ πενίας σφόδρα παρενοχλεῖσθαι καὶ μήθ' ὅπως ὠνοῖντο βιβλία, μήθ' ὅπως τὰ δίδακτρα τοῖς καθηγηταῖς ἀποτίνοιεν ἔχοντας, ἡ σὴ φιλανθρωπία καὶ γενναιότης ἀμερίμνους τῶν ἀναγκαίων ἐποίει φιλοσοφεῖν. ἐῶ λέγειν τὴν θύραν τῆς σῆς οἰκίας, ὡς πᾶσι μὲν ἀνέῳκτο τοῖς δεομένοις. οὐχ ἥκιστα δὲ τοῖς Ἕλλησιν. ὧν οὐδεὶς ἐκεῖθεν ἀγέραστος ἀπῆλθεν. ἀλλ' ἢ ποικίλων ἐδεσμάτων τραπέζης ἀπολαύσας, ἢ τὸ βαλλάντιον ἐμπλήσας ὧν ἐδεῖτο στατήρων ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν. καὶ νῦν ἐν Ῥώμῃ διατρίβων τιμώμενός τε καὶ θαυμαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐκεῖ, πρόξενος ὡς ἀληθῶς γέγονας τῶν Ἑλλήνων. τοῖς μὲν ἀφικνουμένοις, πολλάκις ὑπὲρ δύναμιν δωρούμενος. τῶν δ' ἀπόντων ἐπιμελούμενος. τοὺς δὲ φιλτάτους τοῖς περὶ τὰ κρατοῦντα συνιστάς. θαυμαστὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα σημεῖα δόξειεν ἂν τῆς σῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας εὐνοίας. ὃ δ' ἐρεῖν μέλλω, πάντων ὑπερβέβληκε καλοκαγαθίας εὐφημίαν. ὁρῶν γὰρ ἐνίους τῶν ἡμεδαπῶν διὰ τὴν πολυετῆ δουλείαν οὕτω μὲν ἐπιλαθομένους ἑαυτῶν ὡς μηδέποτ' ἀνανήφειν καὶ μηδεμίαν ὅλως τῶν προγόνων ἔχειν ἔννοιαν, ἀλλ' ἐθελοκακοῦντας πολιτικοῦ βίου παιδεύσεώς τε καὶ ἀγωγῆς ὀλιγώρως ἔχειν. οὕτω δὲ κακοδαιμονᾶν, ὡς αὐτοὺς μὲν ἀπαιδευσίᾳ συζῆν καὶ τετυφῶσθαι. ἓν μόνον ἡγουμένους εἶναι σοφὸν καὶ διαρκέστατον τῆς ἐς οὐρανὸν ἀναβάσεως ἐφόδιον τὸ μήτ' ἐλαίου γεύεσθαι μήτ' ἐναίμων ἰχθύων, ἐν αἷς νηστεύουσιν ἡμέραις. τοῖς δὲ παιδείας ἐρασταῖς φθονεῖν ἐκ τοῦ προφανοῦς τῶν ποιηταῖς ἢ φιλοσόφοις ἐνασχολουμένων εὐθὺς καταγινώσκοντας [illegible], τοιοῦτό τι πρὸς τὴν θεήλατον ταύτην ἡμῶν μεμηχάνησαι συμφοράν. ὡς γὰρ μὴ παντάπασιν ἀποσβεσθῇ τὸ σωζόμενον ἔτι τῶν Ἑλληνικῶν λόγων καίπερ λίαν ἀμυδρὸν ὄν, οὐκ ὀλίγους ἔκ τε Κρήτης ἔκ τε Κορκύρας καὶ τῶν παραθαλασσίων τῆς Πελοποννήσου μετεπέμψω νεανίσκους τῶν μήτε φύσιν ἀγεννῶν μήθ' ὑπὸ χάσμης καὶ νωθρότητος ἐκνεναρκωμένων ἀλλ' ἀγχινοίᾳ τε περισσῶν καὶ τὸ ταλαίπωρον ἐχόντων ἐν τῇ ψυχῇ, οἳ νῦν ἐν Ῥώμῃ μήτε στέγης μήθ' ἱματισμοῦ μήτε τροφῆς ἀποροῦντες μήτε σοφιστῶν ἐστερημένοι τῶν διδάσκειν καὶ βουλομένων καὶ εἰδότων, θαυμαστὸν ὅσον ἐπὶ ἄμφω προκόπτουσι τὼ λόγω. τοῦ πάντ' ἀρίστου καὶ μεγίστου ἀρχιερέως ΛΕΟΝΤΟΣ δαψιλῶς χορηγοῦντος. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αὐξηθέντες καὶ παιδευθέντες εἰ μὴ μέλλοιεν δίκην ἀγνωμοσύνης ὀφλήσειν, τὴν ἐπίδειξιν ὧν ἐκμεμελετηκότες ἔσονται λόγων, ἐκ τῶν ἐγκωμίων ἐνστήσονται τῶν καλῶν σου. καὶ γὰρ ἐμμέτρως ᾄδοντες καταλογάδην τε συγγράφοντες, κηρύξουσι τὴν λαμπρότητα τοῦ γένους ᾧ σὺ μάλιστα δίκαιος εἶ σεμνυνόμενος. ὑμνήσουσι τῶν προγόνων σου τῶν πανσεβάστων τῆς Ἑλλάδος αὐτοκρατόρων τὴν ἀρετήν. οὓς ὠμῶς διεδέξαντο καὶ ἀπανθρώπως, οἳ διὰ τὴν σφετέραν αὐτῶν μοχθηρίαν, τὸ μὲν Τούρκων ἔθνος τηλικοῦτον καταστήσαντες ἡλίκον ὁρῶμεν. τὸ δ' ἡμέτερον ἐκ βάθρων καθελόντες. μνημονεύσουσιν ἧς ἔτυχες ἀγωγῆς, αὐτοκράτορι ἐλευθερίου, καὶ τοῖς εὖ γεγονόσι προσηκούσης. ἀποκαλέσουσί σε πατέρα τῶν λόγων. καὶ τῆς [illegible] ἀνακαινιστὴν τῆς Ἑλληνίδος. ἅτε δὴ παρημελημένην ἤδη παρ' Ἕλλησι τὴν ποιητικὴν δύναμιν ἀνασώσαντα καὶ μετὰ πολλὰς ἐτῶν περιόδους πρῶτον ἀξίαν μουσῶν οἷόν τε γενόμενον ᾆσαι. τούτοις προσθήσουσι τὸ μέγεθος τῶν πολιτευμάτων καὶ τῆς φύσεώς σου τὸ περιδέξιον. πεφηνέναι γάρ σε μὴ μόνον ἐπιτήδειον ὄντα, προσεστηκέναι τοῖς βιβλίοις. ἀλλὰ τοιαύτης μετειληχότα συνέσεως, ὡς καὶ πράξεις βασιλικὰς ἐπιτραπῆναι καὶ ἔθνεσιν ὅλοις καὶ πόλεσιν εὐνομουμέναις χρήσιμον ἑαυτὸν παρασχεῖν μεγάλων πραγμάτων προστασίαν ἐγκεχειρισμένον. οὐ σιωπήσουσί γε μὴν οὐδὲ τὸ εὔχαρι καὶ ἥμερον καὶ φιλάνθρωπον καὶ εἰλικρινὲς καὶ ἀκίβδηλον τῶν τρόπων τῶν μήθ' ὑπὸ βασκανίας μήθ' ὑπὸ γλισχρότητος διεστραμμένων ἀλλὰ παντὸς μικροπρεποῦς πάθους ὑψηλοτέρων. τελευτῶντες θαυμάσουσί σου τὸ ἀνεξίκακον καὶ τὸ ποτὲ μὲν ἐχέμυθον καὶ μυστηριῶδες, ποτὲ δὲ βραχυλόγον καὶ στρογγύλον καὶ πρὸς τὰς ἐξαίφνης ὑπαντήσεις εὔστοχόν τε καὶ καίριον τῆς γλώττης ἐν ὀλίγαις μὲν λέξεσι πολλὰ σημαινούσης, ἁπλῶς δὲ μὴ προπετοῦς ἐς τὸ κακῶς εἰπεῖν τοὺς ἄρξαντας χειρῶν ἀδίκων ἢ καθάψασθαι πικρῶς τῶν ἁμαρτανομένων. ὃ δή σοι τοσαύτην περιπεποίηκεν εὐτυχίαν, ὡς μηδένα τῶν πάντων ἀνθρώπων οἷς ἐχρήσω, μήτε δυσμενῶς ἔχειν πρὸς σέ, μήτε μισεῖν τοπαράπαν τὴν ἱεράν σου κεφαλήν. τοὺς μὲν οὖν παῖδας ἐλπίζομεν, ἐπειδὰν ἰδέαν λόγου πανηγυρικὴν ἁρμοσθῶσι τῶν σῶν ἀρετῶν ἐφικέσθαι δυναμένην, ταῖς καλλίσταις τῶν φροντισμάτων ἀπαρχαῖς ἀμείψεσθαι τὸν εὐεργέτην. ἡμεῖς δ' οἷς πάνυ φαύλως καὶ ἀσθενῶς ὁ λόγος ἔχει, τῶν μειζόνων ἢ καθ' ἡμᾶς ἀφέμενοι, τῆς διανοίας πρὸς τὴν περιλάμπουσαν ἀεὶ αὐγὴν τῆς μεγάλου Λασκάρεως δόξαν μὴ τολμώσης ἀντιβλέπειν, γονυπετεῖς εὐξόμεθα τῷ πάντ' ἐφορῶντι καὶ κυβερνῶντι θεῷ, ἵν' εἴπερ οἷόν τ' ἐστὶ περιαλγήσας τῇ ἀνεκδιηγήτῳ πανωλεθρίᾳ τῶν ἐλεεινῶν Ἑλλήνων, τῶν πρὶν μὲν στρατηγίαις καὶ νομοθεσίαις ἐπιστήμαις τε καὶ τέχναις πολυειδέσι καὶ ταῖς εἰς ἅπαντα τὰ πέρατα τῆς γῆς ἀποικίαις τὸ ἀνθρώπειον γένος παιδευσάντων τε καὶ νουθετησάντων, ἡμερωσάντων τε καὶ κατακοσμησάντων, νῦν δὲ φθόνῳ καὶ ἐπηρείᾳ τῆς κακῆς τύχης μήτ' αὐτοκρατορικοῖς σκήπτροις ἐρειδομένων μήτε πατρίδα (φεῦ τῶν κακῶν) ἢ πόλιν αὐτόνομον ἐχόντων, ἐς βαθὺ καὶ μακρὸν καὶ λιπαρὸν γῆρας διασώζῃ καὶ ἐπὶ δέκα παρατείναντας γενεὰς ὑγιεῖς διαφυλάττῃ ΛΕΟΝΤΑ τὸν ὑπέρτατον ἱεράρχην καὶ σέ. τοῦ μὲν γὰρ παρορμῶντος τοῦ δὲ κατορθοῦντος ὑμῶν, ἐλευθερωθήσεται μὲν ἡ Ἑλλάς. οἱ δὲ φιλομαθεῖς καὶ φιλοθεάμονες, ἐμφιλοχωρήσουσιν ἀδεῶς τῇ Πελοποννήσῳ τῶν βαρβάρων ἄρδην ἀφανισθέντων. καὶ τὸν Παυσανίαν ἀνὰ χεῖρας ἔχοντες ἀνέσεως χάριν, περιοδεύσουσι τὰ πάντα κύκλῳ. τά τε συγγεγραμμένα τιθέντες τῶν ὁρωμένων ἐγγύς, μεγάλης ἐμπλησθήσονται τῆς ἡδονῆς.

Εὐτύχει. Ἀπὸ Βενετιῶν. Μηνὸς μαΐου εἰκάδι.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ ΑΤΤΙΚΑ.

Σούνιον. λαύειον. νῆσος πατρόκλου. πειραιεύς. φαληρόν. κωλιάς. τάφος μενάνδρου σοφοὶ βασιλεῦσι συνόντες.

τ Ης ἠπείρου τῆς ἑλληνικῆς κατὰ νήσους τὰς κυκλάδας, καὶ πέλαγος τὸ αἰγαῖον ἄκρα σουνιον πρόκειται γῆς τῆς ἀττικῆς. καὶ λιμήν τε παραπλεύσαντι τὴν ἄκραν ἐστὶ, καὶ ναὸς ἀθηνᾶς σουνιάδος ἐπὶ κορυφῇ τῆς ἄκρας. πλέοντι δὲ ἐς τὸ πρόσω λαύειόν τέ ἐστι, ἔνθα ποτὲ ἀθηναίοις ἦν ἀργύρου μέταλλα, καὶ νῆσος ἔρημος οὐ μεγάλη πατρόκλου καλουμένη. τεῖχος γὰρ ᾠκοδομήσατο ἐν αὐτῇ, καὶ χάρακα ἐβάλετο πάτροκλος, ὃς τριήρεσιν ὑπέπλει ναύαρχος αἰγυπτίαις, ἃς πτολεμαῖος ὁ τοῦ λάγου, τιμωρεῖν ἔστειλεν ἀθηναίοις. ὅτε σφίσιν ἀντίγονος ὁ δημητρίου στρατιᾷ τε αὐτὸς ἐσβεβληκὼς, ἔφθειρε τὴν χώραν, καὶ ναυσὶν ἅμα ἐκ θαλάσσης κατεῖργεν. ὁ δὲ πειραιεὺς δῆμος μὲν ἦν ἐκ παλαιοῦ. πρότερον δὲ, πρὶν ἢ θεμιστοκλῆς ἀθηναίοις ἦρξεν, ἐπίνειον οὐκ ἦν. φαληρὸν δὲ, ταύτῃ γὰρ ἐλάχιστον ἀπέχει τῆς πόλεως ἡ θάλασσα, τοῦτό σφίσιν ἐπίνειον ἦν. καὶ μενεσθέα φασὶν αὐτόθεν ταῖς ναυσὶν ἐς τροίαν ἀναχθῆναι, καὶ τούτου πρότερον θησέα δώσοντα μίνῳ δίκας τῆς ἀνδρόγεω τελευτῆς. θεμιστοκλῆς δὲ ὡς ἦρξε, τοῖς τε γὰρ πλέουσιν ἐπιτηδειότερος ὁ πειραιεὺς ἐφαίνετό οἱ προκεῖσθαι, καὶ λιμένας τρεῖς ἀνθ' ἑνὸς ἔχειν τοῦ φαληροῖ, τοῦτό σφίσιν ἐπίνειον εἶναι κατεσκευάσατο. καὶ νεὼς, καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν οἶκοι, καὶ πρὸς τῷ μεγίστῳ λιμένι τάφος θεμιστοκλέους. φασὶ γοῦν μεταμελῆσαι τῶν ἐς θεμιστοκλέα ἀθηναίοις. καὶ ὡς οἱ προσήκοντες τὰ ὀστᾶ κομίσειαν ἐκ μαγνησίας ἀνελόντες. φαίνονται δὲ οἱ παῖδες οἱ θεμιστοκλέους, καὶ κατελθόντες καὶ γραφὴν ἐς τὸν παρθενῶνα ἀναθέντες, ἐν ᾗ θεμιστοκλῆς ἐστιν γεγραμμένος. θέας δὲ ἄξιον τῶν ἐν πειραιεῖ, μάλιστα ἀθηνᾶς ἐστὶ καὶ διὸς τέμενος. χαλκοῦ μὲν ἀμφότερα τὰ ἀγάλματα. ἔχει δὲ ὁ μὲν σκῆπτρον, καὶ νίκην. ἡ δὲ ἀθηνᾶ δόρυ. ἐνταῦθα λεωσθένην ὃς ἀθηναίοις καὶ τοῖς πᾶσιν ἕλλησιν ἡγούμενος μακεδόνας ἐν τε βοιωτοῖς ἐκράτησε μάχῃ καὶ αὖθις ἔξω θερμοπυλῶν, καὶ βιασάμενος ἐς λάμιαν κατέκλεισε τὴν ἀπαντικρὺ τῆς οἴτης, τοῦτον τὸν λεωσθένην καὶ τοὺς παῖδας, ἔγραψεν ἀρκεσίλαος. ἔστι δὲ τῆς στοᾶς τῆς μακρᾶς ἔνθα καθέστηκεν ἀγορὰ τοῖς ἐπὶ θαλάσσῃ. καὶ γὰρ τοῖς ἀπωτέρω τοῦ λιμένος ἐστὶν ἑτέρα. τῆς δὲ ἐπὶ θαλάσσῃ στοᾶς, ὄπισθεν ἑστᾶσι ζεὺς καὶ δῆμος, λεωχάρους ἔργον. πρὸς δὲ τῇ θαλάσσῃ, κόνων ᾠκοδόμησεν ἀφροδίτης ἱερὸν, τριήρεις λακεδαιμονίων κατεργασάμενος περὶ κνίδον τὴν ἐν τῇ καρικῇ χερρονήσῳ. κνίδιοι γὰρ τιμῶσιν ἀφροδίτην μάλιστα. καὶ σφίσιν ἐστὶν ἱερὰ τῆς θεοῦ. τὸ μὲν γοῦν, ἀρχαιότερον δωρίτιδος. μετὰ δὲ τὸ, ἀκραίας. νεώτατον δὲ, ἣν κνιδίαν οἱ πολλοί. κνίδιοι δὲ αὐτοὶ καλοῦσιν εὔπλοιαν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ἀθηναίοις, ὁ μὲν ἐπὶ μουνιχίᾳ λιμὴν καὶ μουνυχίας ναὸς ἀρτέμιδος. ὁ δὲ ἐπὶ φαληρῷ. καθὰ καὶ πρότερον εἴρηταί μοι. καὶ πρὸς αὐτῷ δήμητρος ἱερόν. ἐνταῦθα καὶ σκιράδος ἀθηνᾶς ναός ἐστι καὶ διὸς ἀπωτέρω. βωμοὶ δὲ θεῶν τε ὀνομαζομένων ἀγνώστων καὶ ἡρώων καὶ παίδων τῶν θησέως καὶ φαληροῦ. τοῦτον γὰρ τὸν φαληρὸν ἀθηναῖοι, πλεῦσαι μετὰ ἰάσονός φασιν ἐς κόλχους. ἔστι δὲ καὶ ἀνδρόγεω βωμὸς τοῦ μίνω. καλεῖται δὲ ἥρωος. ἀνδρόγεω δὲ ὄντα ἴσασιν, οἷς ἐστιν ἐπιμελὲς τὰ ἐγχώρια σαφέστερον ἄλλων ἐπίστασθαι. ἀπέχει δὲ καὶ σταδίους εἴκοσιν, ἄκρα κωλιάς. ἐς ταύτην φθαρείσης τοῦ ναυτικοῦ τῶν μήδων, κατήνεγκεν ὁ κλύδων τὰ ναυάγια. κωλιάδος δέ ἐστιν ἐνταῦθα ἀφροδίτης ἄγαλμα. καὶ γενετυλλίδες ὀνομαζόμεναι θεαί. δοκῶ δὲ καὶ φωκαεῦσι τοῖς ἐν ἰωνίᾳ, θεὰς ἃς καλοῦσι γενναΐδας εἶναι, τὰς ἐπὶ κωλιάδι τὰς αὐτάς. ἔστι δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐς ἀθήνας ἐκ φαληροῦ, ναὸς ἥρας, οὔτε θύρας ἔχων, οὔτε ὄροφον. μαρδόνιόν φασιν αὐτὸν ἐμπρῆσαι τὸν γωβρύου. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ νῦν δὴ, καθὰ λέγουσιν ἀλκαμένους ἐστὶν ἔργον. οὐκ ἂν τοῦτό γε ὁ μῆδος εἴη λελωβημένος. ἐσελθόντων δὲ ἐς τὴν πόλιν, ἔστιν ἀντιόπης μνῆμα ἀμαζόνος. ταύτην τὴν ἀντιόπην πίνδαρος μέν φησιν ὑπὸ πειρίθου καὶ θησέως ἁρπασθῆναι. τροιζηνίῳ δὲ ἡγίᾳ, τοιάδε ἐς αὐτὴν πεποίηται. ἡρακλέα θεμίσκυραν πολιορκοῦντα τὴν ἐπὶ θερμώδοντι, ἑλεῖν μὴ δύνασθαι. θησέως δὲ ἐρασθεῖσαν ἀντιόπην, στρατεῦσαι γὰρ ἅμα ἡρακλεῖ καὶ θησέα, παραδοῦναι τὸ χωρίον. τάδε μὲν ἡγίας πεποίηκεν. ἀθηναῖοι δέ φασιν ἐπεί τε ἦλθον ἀμαζόνες, ἀντιόπην μὲν ὑπὸ μολπαδίας τοξευθῆναι. μολπαδίαν δὲ ἀποθανεῖν ὑπὸ θησέως. καὶ μνῆμά ἐστι καὶ μολπαδίας ἀθηναίοις. ἀνιόντων δὲ ἐκ πειραιῶς, ἐρείπια τῶν τειχῶν ἐστὶν ἃ κόνων ὕστερον τῆς πρὸς κνίδον ναυμαχίας ἀνέστησε. τὰ γοῦν θεμιστοκλέους μετὰ τὴν ἀναχώρησιν οἰκοδομηθέντα τὴν μήδων ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καθῃρέθη τῶν τριάκοντα ὀνομαζομένων. εἰσὶ δὲ τάφοι κατὰ τὴν ὁδὸν γνωριμώτατοι μενάνδρου τοῦ διοπείθους, καὶ μνῆμα εὐριπίδου κενόν. τέθαπται δὲ εὐριπίδης ἐν μακεδονίᾳ παρὰ τὸν βασιλέα ἐλθὼν ἀρχέλαον. ὁ δέ οἱ τοῦ θανάτου τρόπος, πολλοῖς γάρ ἐστιν εἰρημένος, ἐχέτω καθὰ λέγουσι. συνῆσαν δὲ ἄρα καὶ τότε τοῖς βασιλεῦσι ποιηταί. καὶ πρότερον ἔτι καὶ πολυκράτει σάμου τυραννοῦντι, ἀνακρέων παρῆν. καὶ ἐς συρακούσας πρὸς ἱέρωνα αἰσχύλος καὶ σιμωνίδης ἐστάλησαν. διονυσίῳ δὲ, ὃς ὕστερον ἐτυράννησεν ἐν σικελίᾳ, φιλόξενος παρῆν. καὶ ἀντιγόνῳ μακεδόνων ἄρχοντι ἀνταγόρας ῥόδιος, καὶ σολεὺς ἄρατος. ἡσίοδος δὲ καὶ ὅμηρος, ἢ συγγενέσθαι βασιλεῦσιν ἠτύχησαν, ἢ καὶ ἑκόντες ὠλιγώρησαν. ὁ μὲν ἀγροικίᾳ καὶ ὄκνῳ πλάνης. ὅμηρος δὲ ἀποδημήσας ἐπὶ μακρότατον, καὶ τὴν ὠφέλειαν εἰς χρήματα παρὰ τῶν δυνατῶν ὕστερον θέμενος τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξης. ἐπεὶ καὶ ὁμήρῳ πεποιημένα ἐστὶν, ἀλκινόῳ παρεῖναι δημόδοκον.

2 διόνυσος μελπόμενος. ἀπόλλων μουσηγέτης. βασιλέων ἀττικῆς διαδοχαί. κεραμεικός. εὐαγόρας. θησεῖδαι. ἀπόλλων πατρῷος. ἀλεξίκακος.

καὶ ὡς ἀγαμέμνων καταλείποι τινὰ τῇ γυναικὶ ποιητήν. ἔστι δὲ τάφος οὐ πόρρω τῶν πυλῶν, ἐπίθημα ἔχων στρατιώτην ἵππῳ παρεστηκότα. ὅντινα μὲν, οὐκ οἶδα. πραξιτέλης δὲ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὸν στρατιώτην ἐποίησεν. εἰσελθόντων δὲ ἐς τὴν πόλιν, οἰκοδόμημα ἐς παρασκευήν ἐστι τῶν πομπῶν ἃς πέμπουσι, τὰς μὲν ἀνὰ πᾶν ἔτος, τὰς δὲ καὶ χρόνου διαλείποντος. καὶ πλησίον ναός ἐστι δήμητρος. ἀγάλματα δὲ αὐτή τε καὶ ἡ παῖς καὶ δᾷδα ἔχων ἴακχος. γέγραπται δὲ ἐπὶ τῷ τοίχῳ γράμμασιν ἀττικοῖς, ἔργα εἶναι πραξιτέλους. τοῦ ναοῦ δὲ οὐ πόρρω ποσειδῶν ἐστιν ἐφ᾽ ἵππου δόρυ ἀφιεὶς, ἐπὶ γίγαντα πολυβώτην. ἐς ὃν κώοις ὁ μῦθος ὁ περὶ τῆς ἄκρας ἔχει τῆς χελώνης. τὸ δὲ ἐπίγραμμα τὸ ἐφ᾽ ἡμῶν, τὴν εἰκόνα ἄλλῳ δίδωσι καὶ οὐ ποσειδῶνι. στοαὶ δέ εἰσιν ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐς τὸν κεραμεικὸν καὶ εἰκόνες πρὸ αὐτῶν χαλκαῖ. καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, ὅσοις τι ὑπῆρχε καὶ ὧν τις λόγος ἐς δόξαν. ἡ δὲ ἑτέρα τῶν στοῶν ἔχει μὲν ἱερὰ θεῶν. ἔχει δὲ γυμνάσιον ἑρμοῦ καλούμενον. ἔστι δὲ ἐν αὐτῇ πολυτίωνος οἰκία. καθ᾽ ἣν παρὰ τὴν ἐν ἐλευσῖνι, δρᾶσαι τελετὴν ἀθηναίων φασὶν οὐ τοὺς ἀφανεστάτους. ἐπ᾽ ἐμοῦ δὲ ἀνεῖτο διονύσῳ. διόνυσον δὲ τοῦτον καλοῦσι μελπόμενον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἐφ᾽ ὁποίῳ περ ἀπόλλωνα μουσηγέτην. ἐνταῦθά ἐστιν ἀθηνᾶς ἄγαλμα παιωνίας, καὶ διὸς, καὶ μνημοσύνης, καὶ μουσῶν. ἀπόλλωνός τε ἀνάθημα, καὶ ἔργον εὐβουλίδου, καὶ δαίμων τῶν ἀμφὶ διόνυσον ἄκρατος. πρόσωπόν ἐστιν οἱ μόνον, ἐνῳκοδομημένον τοίχῳ. μετὰ δὲ, τὸ τοῦ διονύσου τέμενος, ἐστὶν οἴκημα ἀγάλματα ἔχον ἐκ πηλοῦ. βασιλεὺς ἀθηναίων ἀμφικτύων. ἄλλους τε θεοὺς ἑστιῶν καὶ διόνυσον. ἐνταῦθα καὶ πήγασός ἐστιν ἐλευθερεύς. ὃς ἀθηναίοις θεὸν ἐσήγαγε. συνεπελάβετο δέ οἱ τὸ ἐν δελφοῖς μαντεῖον. ἀναμνῆσαν τὴν ἐπὶ ἰκαρίου ποτὲ ἐπιδημίαν τοῦ θεοῦ. τὴν δὲ βασιλείαν ἀμφικτύων ἔσχεν οὕτως. ἀκταῖον λέγουσιν ἐν τῇ νῦν ἀττικῇ, βασιλεῦσαι πρῶτον. ἀποθανόντος δὲ ἀκταίου κέκροψ ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν θυγατρὶ συνοικῶν ἀκταίου. καὶ οἱ γίγνονται θυγατέρες μὲν, ἕρση. καὶ ἄγλαυρος. καὶ πάνδροσος. υἱὸς δὲ ἐρυσίχθων. οὗτος οὐκ ἐβασίλευσεν ἀθηναίων. ἀλλά οἱ τοῦ πατρὸς ζῶντος, τελευτῆσαι συνέβη. καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ κέκροπος, κραναὸς ἐξεδέξατο, ἀθηναίων δυνάμει προύχων. κραναῷ δὲ θυγατέρας καὶ ἄλλας, καὶ ἀτθίδα γενέσθαι λέγουσιν. ἀπὸ ταύτης ὀνομάζουσιν ἀττικὴν τὴν χώραν, πρότερον καλουμένην ἀκταίαν. κραναῷ δὲ ἀμφικτύων ἐπαναστὰς, θυγατέρα ὅμως ἔχων αὐτοῦ, παύει τῆς ἀρχῆς. καὶ αὐτὸς ὕστερον ὑπὸ ἐριχθονίου καὶ τῶν συνεπαναστάντων ἐκπίπτει. πατέρα δὲ ἐριχθονίῳ λέγουσιν, ἀνθρώπων μὲν οὐδένα εἶναι. γονέας δὲ ἥφαιστον καὶ γῆν.

Τὸ δὲ χωρίον ὁ κεραμεικὸς, τὸ μὲν ὄνομα ἔχει ἀπὸ ἥρωος κεράμου, διονύσου τε εἶναι καὶ ἀριάδνης, καὶ τούτου λεγομένου. πρώτη δέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ καλουμένη στοὰ βασίλειος. ἔνθα καθίζει βασιλεὺς ἐνιαυσίαν ἄρχων ἀρχὴν, καλουμένην βασιλείαν. ταύτης ἔπεστι τῷ κεράμῳ τῆς στοᾶς ἀγάλματα ὀπτῆς γῆς. ἀφιεὶς θησεὺς ἐς θάλασσαν σκίρωνα. καὶ φέρουσα ἡμέρα κέφαλον. ὃν κάλλιστον γενόμενον, φασὶν ὑπὸ ἡμέρας ἐρασθείσης ἁρπασθῆναι. καὶ οἱ παῖδα γενέσθαι φαέθοντα. καὶ φύλακα ἐποίησε τοῦ ναοῦ. ταῦτα ἄλλοι τε καὶ ἡσίοδος εἴρηκεν ἐν ἔπεσι τοῖς ἐς τὰς γυναῖκας. πλησίον δὲ τῆς στοᾶς, κόνων ἕστηκε καὶ τιμόθεος υἱὸς κόνωνος. καὶ βασιλεὺς κυπρίων εὐαγόρας. ὃς καὶ τὰς τριήρεις τὰς φοινίσσας ἔπραξε παρὰ βασιλέως ἀρταξέρξου, δοθῆναι κόνωνι. ἔπραξε δὲ ὡς ἀθηναῖος, καὶ τὸ ἀνέκαθεν ἐκ σαλαμῖνος. ἐπεὶ καὶ γενεαλογῶν, ἐς προγόνους ἀνέβαινε, τεῦκρον καὶ κινύρου θυγατέρα. ἐνταῦθα ἕστηκε ζεὺς ὀνομαζόμενος ἐλευθέριος. καὶ βασιλεὺς ἀδριανὸς, ἐς ἄλλους τε ὧν ἦρχεν εὐεργεσίας, καὶ ἐς τὴν πόλιν μάλιστα ἀποδειξάμενος τὴν ἀθηναίων. στοὰ δὲ ὄπισθεν ᾠκοδόμηται γραφὰς ἔχουσα θεοὺς δώδεκα καλουμένους. ἐπὶ δὲ τῷ τοίχῳ τῷ πέραν, θησεύς ἐστι γεγραμμένος. καὶ δημοκρατία τε καὶ δῆμος. δηλοῖ δὲ ἡ γραφὴ θησέα εἶναι τὸν καταστήσαντα ἀθηναίοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι. κεχώρηκε δὲ φήμη καὶ ἄλλως ἐς τοὺς πολλοὺς, ὡς θησεὺς παραδοίη τὰ πράγματα τῷ δήμῳ. καὶ ὡς ἐξ ἐκείνου δημοκρατούμενοι διαμείναιεν, πρὶν ἢ πεισίστρατος ἐτυράννησεν ἐπαναστάς. λέγεται μὲν δὴ καὶ ἄλλα οὐκ ἀληθῆ παρὰ τοῖς πολλοῖς. οἷα ἱστορίας ἀνηκόοις οὖσι. καὶ ὁπόσα ἤκουον εὐθὺς ἐκ παίδων ἔν τε χοροῖς καὶ τραγῳδίαις πιστὰ ἡγουμένοις. λέγεται δὲ καὶ ἐς τὸν θησέα, ὡς αὐτός τε ἐβασίλευσε, καὶ ὕστερον μενεσθέως τελευτήσαντος, καὶ ἐς τετάρτην οἱ θησεῖδαι γενεὰν διέμειναν ἄρχοντες. εἰ δέ μοι γενεαλογεῖν ἤρεσκε, καὶ τοὺς ἀπὸ μελάνθου βασιλεύσαντας, ἐς κλείδικον τὸν αἰσιμίδου, καὶ τούτους ἂν ἀπηριθμησάμην. ἐνταῦθά ἐστι γεγραμμένον καὶ τὸ περὶ μαντίνειαν ἀθηναίων ἔργον. οἱ βοηθήσοντες λακεδαιμονίοις ἐπέμφθησαν. συνέγραψαν δὲ ἄλλοι τε καὶ ξενοφῶν τὸν πάντα πόλεμον. κατάληψίν τε τῆς καδμείας. καὶ τὸ πταῖσμα λακεδαιμονίων ἐν λεύκτροις. καὶ ὡς ἐς πελοπόννησον ἐσέβαλον βοιωτοί. καὶ τὴν συμμαχίαν λακεδαιμονίοις τὴν παρὰ ἀθηναίων ἐλθοῦσαν. ἐν δὲ τῇ γραφῇ τῶν ἱππέων, ἐστὶ μάχη. ἐν ᾗ γνωριμώτατοι γρύλλος τε ὁ ξενοφῶντος ἐν τοῖς ἀθηναίοις, καὶ κατὰ τὴν ἵππον τὴν βοιωτίαν ἐπαμινώνδας ὁ θηβαῖος. ταύτας τὰς γραφὰς εὐφράνωρ ἔγραψεν ἀθηναίοις. καὶ πλησίον ἐποίησεν ἐν τῷ ναῷ τὸν ἀπόλλωνα πατρῷον ἐπίκλησιν. πρὸ δὲ τοῦ νεὼ, τὸν μὲν, λεωχάρης, ὃν δὲ καλοῦσιν ἀλεξίκακον, κάλαμις ἐποίησε. τὸ δὲ ὄνομα τῷ θεῷ, γενέσθαι λέγουσιν, ὅτι τὴν λοιμώδη σφίσι νόσον ὁμοῦ τῷ πελοποννησίῳ πολέμῳ πιέζουσαν, κατὰ μάντευμα ἔπαυσε δελφῶν. ᾠκοδόμηται δὲ καὶ μητρὸς θεῶν ἱερόν. ἣν φειδίας εἰργάσατο. καὶ πλησίον τῶν πεντακοσίων καλουμένων βου

λευτήριον, οἱ βουλεύουσιν ἐνιαυτὸν ἀθηναίοις. βουλαίου δὲ ἐν αὐτῷ κεῖται ξόανον διός· καὶ ἀπόλλων τέχνη πεισίου· καὶ δῆμος ἔργον λύσωνος. τοὺς δὲ θεσμοθέτας ἔγραψε πρωτογένης καύνιος. ὀλβιάδης δὲ καλλίππον ὃς ἀθηναίους ἐς θερμοπύλας ἤγαγε, φυλάξοντας τὴν ἐς τὴν ἑλλάδα γαλατῶν ἐσβολήν. οἱ δὲ γαλάται οὗτοι νέμονται τῆς εὐρώπης τὰ ἔσχατα ἐπὶ θαλάσσῃ πολλῇ, καὶ ἐς τὰ πέρατα οὐ πλωΐμῳ. παρέχεται δὲ ἄμπωτιν καὶ ῥαχίαν καὶ θηρία οὐδὲν ἐοικότα τοῖς ἐν θαλάσσῃ τῇ λοιπῇ. καὶ σφίσι διὰ τῆς χώρας ῥεῖ ποταμὸς ἠριδανός· ἐφ᾽ ᾧ τὰς θυγατέρας τοῦ ἡλίου ὀδύρεσθαι νομίζουσι τὸ ἐπὶ τὸν φαέθοντα τὸν ἀδελφὸν πάθος. ὀψὲ δέ ποτε αὐτοὺς καλεῖσθαι γαλάτας ἐξενίκησε. κελτοὶ γὰρ κατά τε σφᾶς τὸ ἀρχαῖον καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὠνομάζοντο. συλλεγεῖσα δὲ σφίσι στρατιὰ, ἐτράπετο ἐπὶ τὸν ἰόνιον, καὶ τό, τε ἰλλυριῶν ἔθνος καὶ πᾶν ὅσον ἄχρι μακεδόνων ᾤκει καὶ μακεδόνας αὐτοὺς ἀναστάτους ἐποίησε. θεσσαλίαν τε ἐπέδραμε. καὶ ὡς ἐγγὺς θερμοπυλῶν ἐγίνοντο, ἐνταῦθα οἱ πολλοὶ τῶν ἑλλήνων ἐς τὴν ἔφοδον ἡσύχαζον τῶν βαρβάρων. ἅτε ὑπὸ ἀλεξάνδρου μεγάλως καὶ φιλίππου κακωθέντες πρότερον. καθεῖλε δὲ καὶ ἀντίπατρος καὶ κάσανδρος ὕστερον τὸ ἑλληνικόν. ὥστε ἑκάστοις δι᾽ ἀσθένειαν οὐδὲν αἰσχρὸν ἐνόμιζον ἀπεῖναι, τὸ κατὰ σφᾶς τῆς βοηθείας. ἀθηναῖοι δὲ μάλιστα μὲν τῶν ἑλλήνων ἀπειρήκεσαν, μήκει τοῦ μακεδονικοῦ πολέμου. καὶ προσπταίοντες τὰ πολλὰ ἐν ταῖς μάχαις. ἐξιέναι δὲ ὅμως ὥρμηντο ἐς τὰς θερμοπύλας, σὺν τοῖς ἐλθοῦσι τῶν ἑλλήνων. ἑλόμενοι σφίσι τὸν καλλίππον τοῦτον ἡγεῖσθαι. καταλαβόντες δὲ ᾗ στενώτατον ἦν τῆς ἐφόδου τῆς ἐς τὴν ἑλλάδα, εἶργον τοὺς βαρβάρους. ἀνευρόντες δὲ οἱ κελτοὶ τὴν ἀτραπὸν ἣν καὶ μήδοις ποτὲ ἐφιάλτης ἡγήσατο ὁ τραχίνιος, καὶ βιασάμενοι φωκέων τοὺς τεταγμένους ἐπ᾽ αὐτῇ, λανθάνουσι τοὺς ἕλληνας ὑπερβαλόντες τὴν οἴτην. ἔνθα δὴ πλείστου παρέσχοντο αὑτοὺς ἀθηναῖοι τοῖς ἕλλησιν ἀξίους, ἀμφοτέρωθεν ὡς ἐκυκλώθησαν ἀμυνόμενοι τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ σφίσιν αὐτοὶ τῶν νεῶν, μάλιστα ἐταλαιπώρουν. ἅτε τοῦ κόλπου τοῦ λαμιακοῦ τέλματος πρὸς ταῖς θερμοπύλαις ὄντος. αἴτιον δὲ ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ ὕδωρ ταύτῃ τὸ θερμὸν ἐκρέον ἐς τὴν θάλασσαν. μείζονα οὖν οὗτοι εἶχον πόνον. ἀλλὰ λαβόντες γὰρ αὐτοὶ τὰ καταστρώματα τοὺς ἕλληνας, ναυσὶν ὑπό τε ὅπλων βαρείαις καὶ ἀνδρῶν, ἐβιάζοντο κατὰ τοῦ πηλοῦ πλεῖν. οὗτοι μὲν δὴ τοὺς ἕλληνας τρόπον τὸν εἰρημένον ἔσωζον. οἱ δὲ γαλάται πυλῶν τε ἐντὸς ἦσαν· καὶ τὰ πολίσματα ἑλεῖν ἐν οὐδενὶ τὰ λοιπὰ ποιησάμενοι, δελφοὺς καὶ τὰ χρήματα τοῦ θεοῦ διαρπάσαι μάλιστα εἶχον πόθον. καὶ σφίσιν αὐτοί τε δελφοὶ καὶ φωκέων ἀντετάχθησαν οἱ τὰς πόλεις περὶ τὸν παρνασσὸν οἰκοῦντες. ἀφίκετο δὲ καὶ δύναμις αἰτωλῶν. τὸ γὰρ αἰτωλικὸν προεῖχεν ἀκμῇ νεότητος τὸν χρόνον τοῦτον. ὡς δὲ ἐς χεῖρας συνῄεσαν, ἐνταῦθα κεραυνοί τε ἐφέροντο ἐς τοὺς γαλάτας, καὶ ἀπορραγεῖσαι πέτραι τοῦ παρνασσοῦ. δείματά τε ἄνδρες ἐφίσταντο ὁπλῖται τοῖς βαρβάροις. τούτων τοὺς μὲν ἐξ ὑπερβορέων λέγουσιν ἐλθεῖν, ὑπέροχον καὶ ἀμάδοκον. τὸν δὲ τρίτον πύρρον εἶναι τὸν ἀχιλλέως. ἐναγίζουσι δὲ ἀπὸ ταύτης δελφοὶ τῆς συμμαχίας πύρρῳ, πρότερον ἔχοντες ἅτε ἀνδρὸς πολεμίου καὶ τὸ μνῆμα ἐν ἀτιμίᾳ. γαλατῶν δὲ οἱ πολλοὶ ναυσὶν ἐς τὴν ἀσίαν διαβάντες, τὰ παραθαλάσσια αὐτῆς ἐλεηλάτουν. χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ πέργαμον ἔχοντες, πάλαι δὲ τευθρανίαν καλουμένην, ἐς ταύτην γαλάτας ἐλαύνουσιν ἀπὸ θαλάσσης. οὗτοι μὲν δὴ τὴν ἐκτὸς σαγγαρίου χώραν ἔσχον, ἄγκυραν πόλιν ἑλόντες φρυγῶν. ἣν μίδας ὁ γορδίου πρότερον ᾤκισεν. ἄγκυρα δὲ ἣν ὁ μίδας ἀνεῦρεν ἦν ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐν ἱερῷ διός· καὶ κρήνη μίδου καλουμένη. ταύτην οἴνῳ κεράσαι μίδαν φασὶν, ἐπὶ τὴν θήραν τοῦ σειληνοῦ. ταύτην τε δὴ τὴν ἄγκυραν εἷλον. καὶ πεσσινοῦντα ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν ἄγδιστιν, ἔνθα καὶ τὸν ἄττιν τεθάφθαι λέγουσι. περγαμηνοῖς δὲ ἔστι μὲν σκῦλα ἀπὸ γαλατῶν. ἔστι δὲ γραφὴ τὸ ἔργον πρὸς γαλάτας ἔχουσα. ἣν δὲ νέμονται οἱ περγαμηνοὶ, καβείρων ἱερὰν φασὶν εἶναι τὸ ἀρχαῖον. αὐτοὶ δὲ ἀρκάδες ἐθέλουσιν εἶναι τῶν ὁμοῦ τηλέφῳ διαβάντων ἐς τὴν ἀσίαν. πολέμων δὲ τῶν μὲν ἄλλων εἰ δή τινας ἐπολέμησαν, οὐκ ἐς ἅπαντας κεχώρηκεν ἡ φήμη. τρία δὲ γνωριμώτατα ἐξείργασται σφίσι· τῆς τε ἀσίας ἀρχὴ τῆς κάτω, καὶ γαλατῶν ἀπ᾽ αὐτῆς ἀναχώρησις, καὶ ἐς τοὺς σὺν ἀγαμέμνονι τηλέφου τόλμημα, ὅτε ἕλληνες ἁμαρτόντες ἰλίου τὸ πεδίον ἐλεηλάτουν τὸ μυσὸν ὡς γῆν τὴν τρωϊάδα. ἐπάνειμι δὲ ἐς τὴν ἀρχὴν ὅθεν ἐξέβην τοῦ λόγου. τοῦ βουλευτηρίου τῶν πεντακοσίων πλησίον θόλος ἐστὶ καλουμένη· καὶ θύουσί τε ἐν ταύτῃ οἱ πρυτάνεις. καί τινα καὶ ἀργύρου πεποιημένα ἐστὶν ἀγάλματα οὐ μεγάλα. ἀνωτέρω δὲ ἀνδριάντες ἑστήκασιν ἡρώων, ἀφ᾽ ὧν ἀθηναίοις ὕστερον τὰ ὀνόματα ἔσχον αἱ φυλαί. ὅστις δὲ ἀντικατεστήσατο δέκα ἀντὶ τεσσάρων φυλὰς εἶναι, καὶ μετέθετο σφίσι τὰ ὀνόματα ἀντὶ τῶν ἀρχαίων, ἡροδότῳ ταῦτα ἐστὶν εἰρημένα. τῶν δὲ ἐπωνύμων, καλοῦσι γὰρ οὕτως σφᾶς, ἔστι μὲν ἱπποθόων ποσειδῶνος καὶ ἀλόπης θυγατρὸς κερκυόνος. ἔστι δὲ ἀντίοχος τῶν παίδων τῶν ἡρακλέους γενόμενος ἐκ μήδας ἡρακλεῖ τῆς φύλαντος. καὶ τρίτος αἴας ὁ τελαμῶνος. ἐκ δὲ ἀθηναίων, λεών. δοῦναι δὲ ἐπὶ σωτηρίᾳ λέγεται κοινῇ τὰς θυγατέρας τοῦ θεοῦ χρήσαντος. ἐρεχθεύς τε ἔστιν ἐν τοῖς ἐπωνύμοις. ὃς ἐνίκησεν ἐλευσινίους μάχῃ καὶ τὸν ἡγούμενον ἀπέκτεινεν ἰμμάραδον τὸν εὐμόλπου. αἰγεύς τε ἔστι καὶ οἰνεὺς πανδίονος υἱὸς νόθος. καὶ τῶν θησέως παίδων ἀκάμας. κέκροπα δὲ καὶ πανδίονα, εἶδον γὰρ καὶ τούτους ἐν τοῖς ἐπωνύμοις εἰκόνας, οὐκ οἶδα οὓς λέγουσιν ἐν τιμῇ. πρότερός τε γὰρ ἦρξε κέκροψ. ὃς τὴν ἀκταίου θυγατέρα ἔσχηκε, καὶ ὕστερον ἄλλος ὃς μετῴκησεν ἐς εὔβοιαν ἐρεχθέως υἱὸς τοῦ πανδίονος. τοῦ ἐρε

4 Δύο κέκροπες. πανδίων. πτολεμαῖος πρὸς περδίκκαν καὶ ἀντίγονον πόλεμος. ῥόδου πολιορκία.

χθονίου. καὶ δὴ καὶ πανδίων ἐβασίλευσεν ὁ τοῦ ἐριχθονίου. καὶ ὁ κέκροπος τοῦ δευτέρου. τοῦτον μητιονίδαι τῆς ἀρχῆς ἐξελαύνουσιν. καί οἱ φυγόντι ἐς μέγαρα, θυγατέρα γὰρ εἶχε πύλα τοῦ βασιλεύσαντος ἐν μεγάροις, συνεκπίπτουσιν οἱ παῖδες. καὶ πανδίονα μὲν αὐτοῦ λέγεται νοσήσαντα ἀποθανεῖν. καί οἱ πρὸς θαλάσσῃ μνῆμά ἐστιν ἐν τῇ μεγαρίδι ἐν ἀθηνᾶς αἰθυίας καλουμένῳ σκοπέλῳ. οἱ δὲ παῖδες κατίασί τε ἐκ τῶν μεγάρων ἐκβαλόντες μητιονίδας, καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἀθηναίων, αἰγεὺς πρεσβύτατος ὤν, ἔσχε. θυγατέρας δὲ οὐ σὺν ἀγαθῷ δαίμονι ἐθρέψατο ὁ πανδίων. οὐδέ οἱ τιμωροὶ παῖδες ἀπ' αὐτοῦ ἐλείφθησαν. καίτοι δυνάμεώς γε ἕνεκα πρὸς τὸν θρᾷκα τὸ κῆδος ἐποιήσατο. ἀλλ' οὐδείς πόρος ἐστὶν ἀνθρώπῳ παραβῆναι τὸ καθῆκον ἐκ τοῦ θεοῦ. + » λέγουσιν ὡς τηρεὺς συνοικῶν πρόκνῃ φιλομήλαν ᾔσχυνεν, οὐ κατὰ νόμον δράσας τῶν ἑλλήνων, καὶ τὸ σῶμα ἔτι λωβησάμενος τῆς παιδὸς, ἤγαγεν εἰς ἀνάγκην δίκης τὰς γυναῖκας. πανδίονι δὲ καὶ ἄλλος ἀνδριάς ἐστιν ἐν ἀκροπόλει θέας ἄξιος. οὗτοι μέν εἰσιν ἀθηναίοις ἐπώνυμοι τῶν ἀρχαίων. ὕστερον δὲ καὶ ἀπὸ τῶνδε φυλὰς ἔχουσιν, ἀττάλου τοῦ μυσοῦ, καὶ πτολεμαίου τοῦ αἰγυπτίου. καὶ κατ' ἐμὲ ἤδη βασιλέως ἀδριανοῦ τῆς τε ἐς τὸ θεῖον τιμῆς ἐπὶ πλεῖστον ἐλθόντος, καὶ τῶν ἀρχομένων ἐς εὐδαιμονίαν τὰ μέγιστα ἑκάστοις παρασχομένου. καὶ ἐς μὲν πόλεμον οὐδένα ἑκούσιος κατέστη. ἑβραίους δὲ τοὺς ὑπὲρ σύρων, ἐχειρώσατο ἀποστάντας. ὁπόσα δὲ θεῶν ἱερὰ, τὰ μὲν ᾠκοδόμησεν ἐξ ἀρχῆς, τὰ δὲ καὶ ἐπεκόσμησεν ἀναθήμασι καὶ κατασκευαῖς, ἢ δωρεὰς πόλεσιν ἔδωκεν ἑλληνίσι, τὰς δὲ καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς δεηθεῖσιν, ἔστιν οἱ πάντα γεγραμμένα ἀθήνησιν ἐν τῷ κοινῷ τῶν θεῶν ἱερῷ. τὰ δὲ ἐς ἄτταλον καὶ πτολεμαῖον ἡλικίᾳ τε ἦν ἀρχαιότερα. ὡς μὴ μένειν ἔτι τὴν φήμην αὐτῶν. καὶ οἱ συγγενόμενοι τοῖς βασιλεῦσιν ἐπὶ συγγραφῇ τῶν ἔργων, καὶ πρότερον ἔτι ἠμελήθησαν. τούτου εἵνεκά μοι καὶ τὰ τῶνδε ἐπῆλθε δηλῶσαι, ἔργα τε ὁποῖα ἔπραξαν. καὶ ὡς ἐς τοὺς πατέρας αὐτῶν περιεχώρησεν αἰγύπτου καὶ μυσῶν καὶ ἡ τῶν προσοίκων ἀρχή. πτολεμαῖον μακεδόνες φιλίππου παῖδα εἶναι τοῦ ἀμύντου, λόγῳ δὲ λάγου νομίζουσι. τὴν γάρ οἱ μητέρα ἔχουσαν ἐν γαστρὶ δοθῆναι γυναῖκα ὑπὸ φιλίππου λάγῳ. πτολεμαῖον δὲ λέγουσιν ἄλλα τε ἐν τῇ ἀσίᾳ λαμπρὰ ἀποδείξασθαι, καὶ ἀλεξάνδρῳ κινδύνου ξυμβάντος ἐν ὀξυδράκαις μάλιστα οἱ τῶν ἑταίρων ἀμῦναι. τελευτήσαντος δὲ ἀλεξάνδρου τοῖς ἐς ἀριδαῖον τὸν φιλίππου τὴν πᾶσαν ἀρχὴν ἄγουσιν ἀντιστὰς, αὐτὸς μάλιστα ἐγένετο αἴτιος τὰ ἔθνη νεμηθῆναι. αὐτὸς δὲ ἐς αἴγυπτον διαβὰς, κλεομένην τε ἀπέκτεινεν, ὃν σατραπεύειν αἰγύπτου κατέστησεν ἀλέξανδρος. περδίκκᾳ νομίζων εὔνουν καὶ δι' αὐτὸ οὐ πιστὸν ἑαυτῷ, καὶ μακεδόνων τοὺς ταχθέντας τὸν ἀλεξάνδρου νεκρὸν ἐς αἰγὰς κομίζειν, ἀνέπεισεν αὐτῷ παραδοῦναι. καὶ τὸν μὲν, νόμῳ τῶν μακεδόνων ἔθαπτεν ἐν μέμφει. οἷα δὲ ἐπιστάμενος πολεμήσοντα περδίκκαν, αἴγυπτον εἶχεν ἐν φυλακῇ. περδίκκας δὲ ἐς μὲν τὸ εὐπρεπὲς τῆς στρατιᾶς, ἐπήγετο ἀριδαῖον τὸν φιλίππου, καὶ παῖδα ἀλέξανδρον, ἐκ ῥωξάνης τῆς ὀξυάρτου γεγονότα καὶ ἀλεξάνδρου. τῷ δὲ ἔργῳ πτολεμαῖον ἐπεβούλευεν ἀφελέσθαι τὴν ἐν αἰγύπτῳ βασιλείαν. ἐξωσθεὶς δὲ αἰγύπτου καὶ τὰ κατὰ πόλεμον ἔτι οὐχ ὁμοίως θαυμαζόμενος, διαβεβλημένος δὲ καὶ ἄλλως ἐς τοὺς μακεδόνας, ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων. πτολεμαῖον δὲ αὐτίκα ἐς τὰ πράγματα ὁ περδίκκου θάνατος ἐπῆρε. καὶ τοῦτο μὲν σύρους καὶ φοινίκην εἷλε. τοῦτο δὲ ἐκπεσόντα ὑπὸ ἀντιγόνου καὶ φεύγοντα ὑπεδέξατο σέλευκον τὸν ἀντιόχου. καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο ὡς ἀμυνούμενος ἀντίγονον καὶ κάσσανδρον τὸν ἀντιπάτρου. καὶ λυσίμαχον βασιλεύοντα ἐν θρᾴκῃ, μετασχεῖν ἔπεισε τοῦ πολέμου. φυγὴν λέγων τὴν σελεύκου. καὶ τὸν ἀντίγονον φοβερὸν σφίσιν εἶναι πᾶσιν αὐξηθέντα. ἀντίγονος δὲ τέως μὲν ἦν ἐν παρασκευῇ πολέμου, καὶ τὸν κίνδυνον οὐ παντάπασιν ἐθάρρει. ἐπεὶ δὲ ἐς λιβύην ἐπύθετο στρατεύειν πτολεμαῖον ἀφεστηκότων κυρηναίων, αὐτίκα σύρους καὶ φοίνικας εἷλεν ἐξ ἐπιδρομῆς. παραδοὺς δὲ δημητρίῳ τῷ παιδὶ ἡλικίαν μὲν νέῳ, φρονεῖν δὲ ἤδη δοκοῦντι, καταβαίνει ἐπὶ τὸν ἑλλήσποντον. πρὶν δὲ ἢ καταβῆναι πάλιν ἦγεν ὀπίσω τὴν στρατιὰν, δημήτριον ἀκούων ὑπὸ πτολεμαίου μάχῃ κεκρατῆσθαι. δημήτριος δὲ, οὔτε παντάπασιν ἐξειστήκει πτολεμαίῳ τῆς χώρας, καί τινας τῶν αἰγυπτίων λοχήσας, διέφθειρεν οὐ πολλούς. τότε δὲ ἥκοντα ἀντίγονον οὐχ ὑπομείνας πτολεμαῖος ἀνεχώρησεν εἰς αἴγυπτον. διελθόντος δὲ τοῦ χειμῶνος, δημήτριος πλεύσας ἐς κύπρον, μενέλαόν τε σατράπην πτολεμαίου ναυμαχίᾳ, καὶ αὖθις αὐτὸν πτολεμαῖον ἐπιδιαβάντα ἐνίκησεν. φυγόντα δὲ αὐτὸν ἐς αἴγυπτον, ἀντίγονός τε κατὰ γῆν καὶ ναυσὶν ἅμα ἐπολιόρκει καὶ δημήτριος. πτολεμαῖος δὲ ἐς πᾶν ἀφικόμενος τοῦ κινδύνου, διέσωσεν ὅμως τὴν ἀρχὴν στρατιᾷ τε ἀντικαθήμενος ἐπὶ πηλουσίῳ, καὶ τριήρεσιν ἀμυνόμενος ἅμα ἐκ τοῦ ποταμοῦ. ἀντίγονος δὲ αἴγυπτον μὲν αἱρήσειν ἐκ τοῦ παρόντων οὐδεμίαν ἔτι εἶχεν ἐλπίδα. δημήτριον δὲ ἐπὶ ῥοδίους στρατιᾷ πολλῇ καὶ ναυσὶν ἔστελλεν, ὡς εἴ οἱ προσγένοιτο ἡ νῆσος, ὁρμητηρίῳ χρήσεσθαι πρὸς τοὺς αἰγυπτίους ἐλπίζων. ἀλλὰ αὐτοί τε οἱ ῥόδιοι τολμήματα καὶ ἐπιτεχνήσεις παρέσχοντο ἐς τοὺς πολιορκοῦντας. καὶ πτολεμαῖος σφίσιν ἐς ὅσον δυνάμεως ἧκε, συνήρατο ἐς τὸν πόλεμον. ἀντίγονος δὲ ῥόδου τε ἁμαρτὼν, καὶ αἰγύπτου πρότερον, οὐ πολλῷ τούτων ὕστερον ἀντιτάξασθαι λυσιμάχῳ τολμήσας, καὶ κασσάνδρῳ τε καὶ τῇ σελεύκου στρατιᾷ, τῆς δυνάμεως ἀπώλεσε τὸ πολύ. καὶ αὐτὸς ἀπέθανε ταλαιπωρήσας μάλιστα τῷ μήκει τοῦ πρὸς εὐμένη πολέμου. τῶν δὲ βασιλέων τῶν καθελόντων ἀντίγονον, ἀνοσιώτατον ἐκεῖνο γενέσθαι κάσσανδρον. ὃς δι' ἀντιγόνου τὴν μα

κασσάνδρου ἀχαριστία. πτολεμαῖος ὁ σωτὴρ καὶ ὁ φιλάδελφος. Μάγας. ἀρσινόα δύω. Ἄτταλος. δημοσθένης. ἀρχίας. Καλάδης. πίνδαρος.

κεδόνων ἀρχὴν ἀνασωσάμενος, πολεμήσων ἦλθεν ἐπ' ἄνδρα εὐεργέτην. ἀποθανόντος δὲ ἀντιγόνου πτολεμαῖος σύρους τε αὖθις καὶ κύπρον εἷλε. κατήγαγε δὲ καὶ πύῤῥον ἐς τὴν θεσπρωτίδα ἤπειρον. κυρήνης δὲ ἀποστάσης, Μάγας βερενίκης υἱὸς πτολεμαίῳ τότε συνοικούσης, ἔτει πέμπτῳ μετὰ τὴν ἀπόστασιν εἷλε κυρήνην. Εἰ δὲ ὁ πτολεμαῖος οὗτος ἀληθεῖ λόγῳ φιλίππου τοῦ ἀμύντου παῖς ἦν, ἴστω τὸ ἐπιμανὲς ἐς τὰς γυναῖκας κατὰ τὸν πατέρα κεκτημένος. ὃς εὐρυδίκῃ τῇ ἀντιπάτρου συνοικῶν ὄντων οἱ παίδων, βερενίκης εἰς ἔρωτα ἦλθεν. ἣν ἀντίπατρος εὐρυδίκῃ συνέπεμψεν ἐς αἴγυπτον. ταύτης τῆς γυναικὸς ἐρασθεὶς, παῖδας ἐξ αὐτῆς ἐποιήσατο καὶ ὡς ἦν οἱ πλησίον ἡ τελευτὴ, πτολεμαῖον ἀπέλιπεν αἰγύπτου βασιλεύειν. (ἀφ' οὗ καὶ ἀθηναίοις ἐστὶν ἡ φυλή.) γεγονότα ἐκ βερενίκης, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀντιπάτρου θυγατρός. οὗτος ὁ πτολεμαῖος ἀρσινόης ἀδελφῆς ἀμφοτέρωθεν, ἐρασθεὶς, ἔγημεν αὐτήν. μακεδόσιν οὐδαμῶς ποιῶν νομιζόμενα. αἰγυπτίοις μέντοι ὧν ἦρχε. Δεύτερον δὲ ἀδελφὸν ἀπέκτεινεν ἀργαῖον ἐπιβουλεύοντα ὡς λέγεται. καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου νεκρὸν οὗτος ὁ καταγαγὼν ἦν ἐκ μέμφιδος. ἀπέκτεινε δὲ καὶ ἄλλον ἀδελφὸν γεγονότα ἐξ εὐρυδίκης, κυπρίους ἀφιστάντα αἰσθόμενος. μάγας δὲ ἀδελφὸς ὁμομήτριος πτολεμαίου παρὰ βερενίκης τῆς μητρὸς ἀξιωθεὶς ἐπιτροπεύειν κυρήνην. (ἐγεγόνει δὲ ἐκ φιλίππου τῇ βερενίκῃ μακεδόνος μὲν, ἄλλως δὲ ἀγνώστου καὶ ἐκ τοῦ δήμου.) τότε δὴ οὗτος ὁ μάγας, ἀποστήσας πτολεμαίου κυρηναίους, ἦγεν ἐπ' αἴγυπτον. καὶ πτολεμαῖος μὲν τὴν ἐσβολὴν φραξάμενος, ἐπέμενεν ἐπιόντας κυρηναίους. μάγᾳ δὲ ἀπαγγέλλεται καθ' ὁδὸν ἀφεστηκέναι μαρμαρίδας. εἰσὶ δὲ λιβύων οἱ μαρμαρίδαι τῶν νομάδων. καὶ τότε μὲν ἐς κυρήνην ἀπήλασεν. πτολεμαῖον δὲ ὡρμημένον διώκειν, αἰτία τοιάδε ἐπέσχεν. ἡνίκα παρεσκευάζετο ἐπιόντα ἀμύνεσθαι μάγαν, ξένους ἐπηγάγετο καὶ ἄλλους, καὶ γαλάτας ἐς τετρακισχιλίους. Τούτους λαβὼν ἐπιβουλεύοντας κατασχεῖν αἴγυπτον, ἀνήγαγε σφᾶς ἐς νῆσον ἐρήμην διὰ τοῦ ποταμοῦ. καὶ οἱ μὲν ἐνταῦθα ἀπώλοντο ὑπό τε ἀλλήλων καὶ τοῦ λιμοῦ. Μάγας δὲ ἤδη γυναῖκα ἔχων ἀπάμην ἀντιόχου τοῦ Σελεύκου θυγατέρα, ἔπεισεν ἀντίοχον παραβάντα ἃς οἱ ὁ πατὴρ σέλευκος ἐποιήσατο συνθήκας, πρὸς πτολεμαῖον ἐλαύνειν ἐπ' αἴγυπτον. ὡρμημένου δὲ ἀντιόχου στρατεύειν, πτολεμαῖος διέπεμψεν ἐς ἅπαντας ὧν ἦρχεν ἀντίοχος. τοῖς μὲν ἀσθενεστέροις, λῃσταῖς κατατρέχειν τὴν γῆν. οἳ δὲ ἦσαν δυνατώτεροι, στρατιᾷ κατεῖργεν. ὥστε ἀντιόχῳ μήποτε ἐγγενέσθαι στρατεύειν ἐπ' αἴγυπτον. οὗτος ὁ πτολεμαῖος ὡς καὶ πρότερον εἴρηταί μοι, ναυτικὸν ἔστειλεν ἐς τὴν ἀθηναίων συμμαχίαν ἐπ' ἀντίγονον καὶ μακεδόνας. ἀλλὰ γὰρ ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲν μέγα ἐγένετο ἐς σωτηρίαν ἀθηναίοις. οἱ δέ οἱ παῖδες ἐγένοντο ἐξ ἀρσινόης οὐ τῆς ἀδελφῆς, λυσιμάχου δὲ θυγατρός. τὴν δέ οἱ συνοικήσασαν ἀδελφὴν, κατέλαβεν ἔτι πρότερον ἀποθανεῖν ἄπαιδα. καὶ νομὸς ἐστὶν ἀπ' αὐτῆς ἀρσινοΐτης αἰγυπτίοις. ἀπαιτεῖ δὲ ὁ λόγος καὶ τὰ ἐς ἄτταλον δηλῶσαι ἔχοντα. ὅτι καὶ οὗτος τῶν ἐπωνύμων ἐστὶν ἀθηναίοις. ἀνὴρ μακεδὼν Δόκιμος ὄνομα στρατηγὸς ἀντιγόνου, λυσιμάχῳ παραδοὺς αὑτὸν ὕστερον καὶ τὰ χρήματα, φιλέταιρον παφλαγόνα εἶχεν εὐνοῦχον. ὅσα μὲν δὴ φιλεταίρῳ πεπραγμένα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἐστὶ τὴν ἀπὸ λυσιμάχου, καὶ ὡς σέλευκον ἐπηγάγετο, ἔσται μοι τῶν ἐς λυσίμαχον παρενθήκη. ὁ δὲ ἄτταλος, ἀττάλου μὲν παῖς ἦν ἀδελφοῦ δὲ φιλεταίρου τὴν ἀρχὴν εὐμενοῦς παραδόντος ἔχων ἀνεψιοῦ. μέγιστον δέ ἐστιν οἱ τῶν ἔργων. γαλάτας γὰρ ἐς τὴν γῆν ἣν ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν ἀναφυγεῖν ἠνάγκασεν ἀπὸ θαλάσσης. Μετὰ δὲ τὰς εἰκόνας τῶν ἐπωνύμων, ἐστὶν ἀγάλματα θεῶν. ἀμφιάραος καὶ εἰρήνη φέρουσα πλοῦτον παῖδα. ἐνταῦθα λυκοῦργός τε κεῖται χαλκοῦς ὁ λυκόφρονος. καὶ καλλίας ὃς πρὸς ἀρταξέρξην τὸν ξέρξου τοῖς ἕλλησιν ὡς ἀθηναίων οἱ πολλοὶ λέγουσιν ἔπραξε τὴν εἰρήνην. ἔστι δὲ καὶ δημοσθένης. ὃν ἐς καλαυρείαν ἀθηναῖοι τὴν πρὸ τροιζῆνος νῆσον ἠνάγκασαν ἀποχωρῆσαι. δεξάμενοι δὲ ὕστερον, διώκουσιν αὖθις μετὰ τὴν ἐν λαμίᾳ πληγήν. δημοσθένης δὲ ὡς τὸ δεύτερον ἔφυγε, περαιοῦται καὶ τότε ἐς τὴν καλαυρείαν. ἔνθα δὴ πιὼν φάρμακον ἐτελεύτησε. φυγάδα τε ἕλληνα μόνον τοῦτον ἀντιπάτρῳ καὶ μακεδόσιν οὐκ ἀνήγαγεν ἀρχίας. ὁ δὲ ἀρχίας οὗτος θούριος ὢν, ἔργον ἤρατο ἀνόσιον. ὅσοι μακεδόσιν ἔπραξαν ἐναντία πρὶν ἢ τοῖς ἕλλησι τὸ πταῖσμα ἐν θετταλίᾳ γενέσθαι, τούτους ἦγεν ἀρχίας ἀντιπάτρῳ δώσοντας δίκην. δημοσθένει μὲν ἡ πρὸς ἀθηναίους ἄγαν εὔνοια ἐς τοῦτο ἐχώρησεν. εὖ δέ μοι λελέχθαι δοκεῖ, ἄνδρα ἀφειδῶς ἐς πεσόντα ἐς πολιτείαν καὶ πιστὰ ἡγησάμενον τὰ τοῦ δήμου, μή ποτε καλῶς τελευτῆσαι. Τῆς δὲ τοῦ δημοσθένους εἰκόνος πλησίον, ἄρεώς ἐστιν ἱερόν. ἔνθα ἀγάλματα δύο μὲν ἀφροδίτης κεῖται. τὸ δὲ τοῦ ἄρεως ἐποίησεν ἀλκαμένης. τὴν δὲ ἀθηνᾶν, ἀνὴρ πάριος. ὄνομα δὲ αὐτῷ λοκρός. ἐνταῦθα καὶ ἐνυοῦς ἄγαλμά ἐστιν. ἐποίησαν δὲ οἱ παῖδες οἱ πραξιτέλους. Περὶ δὲ τὸν ναὸν, ἑστᾶσιν ἡρακλῆς καὶ θησεὺς καὶ ἀπόλλων ἀναδούμενος ταινίᾳ τὴν κόμην. ἀνδριάντες δὲ, καλάδης, ἀθηναίοις ὡς λέγεται νόμους γράψας. καὶ πίνδαρος. ἄλλα τε εὑράμενος παρὰ ἀθηναίων, καὶ τὴν εἰκόνα. ὅτι σφᾶς ἐπῄνεσεν ᾆσμα ποιήσας. οὐ πόῤῥω δὲ ἑστᾶσιν ἁρμόδιος καὶ ἀριστογείτων οἱ κτείναντες ἵππαρχον. αἰτία δὲ ἥτις ἐγένετο, καὶ τὸ ἔργον ὃν τινα τρόπον ἔπραξαν, ἑτέροις ἐστὶν εἰρημένον. τῶν δὲ ἀνδριάντων οἱ μὲν ἐν/

6 Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ· καὶ λυσίμαχος ὁ λεοντομάχας.

σικειτίου τέχνη. τοὺς δὲ ἀρχαίους ἐποίησεν ἀντήνωρ. ξέρξου δὲ ὡς εἷλεν ἀθήνας, ἐκλιπόντων τὸ
ἄστυ ἀθηναίων, ἐπαγομένου καὶ τούτους ἅτε λάφυρα, κατέπεμψεν ὕστερον ἀθηναίοις ἀντίοχος. τοῦ θεά-
τρου δὲ ὃ καλοῦσιν ὠδεῖον, ἀνδριάντες πρὸ τῆς ἐφόδου βασιλέων εἰσὶν αἰγυπτίων. ὀνόματα μὲν δὴ κα-
τὰ τὰ αὐτὰ πτολεμαῖοι σφίσιν. ἄλλη δὲ ἐπίκλησις ἄλλῳ. καὶ γὰρ φιλομήτορα καλοῦσι καὶ φιλά-
δελφον ἕτερον. τὸν δὲ τοῦ λάγου σωτῆρα παραδόντων ῥοδίων τὸ ὄνομα. τῶν δὲ ἄλλων ὁ μὲν φιλάδελφός
ἐστιν. οὗ καὶ πρότερον μνήμην ἐν τοῖς ἐπωνύμοις ἐποιησάμην. πλησίον δὲ οἱ καὶ ἀρσινόης τῆς ἀδελφῆς
7 ἐστιν εἰκών. ὁ δὲ φιλομήτωρ καλούμενος, ὄγδοος μέν ἐστιν ἀπόγονος πτολεμαίου τοῦ λάγου. τὴν δὲ ἐπί-
ἔχεν κλησιν ἔχων ἐπὶ χλευασμῷ. οὐ γάρ τινα τῶν βασιλέων μισηθέντα ἴσμεν ἐς τοσόνδε ὑπὸ μητρός. ὃν
πρεσβύτατον ὄντα τῶν παίδων, ἡ μήτηρ οὐκ εἴα καλεῖν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. πρότερον δὲ εἰς κύπρον ὑπὸ τοῦ
πατρὸς πεμφθῆναι πράξασα. τῆς δὲ ἐς τὸν παῖδα τῇ κλεοπάτρᾳ δυσνοίας, λέγουσιν ἄλλας τε αἰ-
τίας, καὶ ὅτι ἀλέξανδρον τὸν νεώτερον τῶν παίδων, κατήκοον ἔσεσθαι μᾶλλον ἤλπιζε. καὶ διὰ τοῦτο
ἑλέσθαι βασιλέα ἀλέξανδρον ἔπειθεν αἰγυπτίους. ἐναντιουμένου δὲ οἱ τοῦ πλήθους, δεύτερα εἰς τὴν κύπρον
ἔστελλεν ἀλέξανδρον. στρατηγὸν μὲν τῷ λόγῳ, τῷ δὲ ἔργῳ δι' αὐτοῦ πτολεμαίῳ θέλουσα εἶναι φοβερωτέρα.
τέλος δὲ κατατρώσασα οὓς μάλιστα τῶν εὐνούχων ἐνόμιζεν εὔνους, ἠπείγετο σφᾶς ἐς τὸ πλῆθος. ὡς
αὐτή τε ἐπιβουλευθεῖσα ὑπὸ πτολεμαίου. καὶ τοὺς εὐνούχους τοιαῦτα ὑπ' ἐκείνου παθόντας. οἱ δὲ
ἀλεξανδρεῖς ὥρμησαν μὲν ὡς ἀποκτενοῦντες τὸν πτολεμαῖον. ὡς δὲ σφᾶς ἔφθασεν ἐπιβὰς νεὼς, ἀλέξαν-
δρον ἥκοντα ἐκ κύπρου, ποιοῦνται βασιλέα. κλεοπάτραν δὲ περιῆλθεν ἡ δίκη τῆς πτολεμαίου φυγῆς ἀ-
8 ποθανοῦσαν ὑπὸ ἀλεξάνδρου. ὃν αὐτὴ βασιλεύειν ἔπραξεν αἰγυπτίων. τοῦ δὲ ἔργου φωραθέντος, καὶ ἀ-
λεξάνδρου φόβῳ τῶν πολιτῶν φεύγοντος, οὕτω πτολεμαῖος κατῆλθε. καὶ τὸ δεύτερον ἔχων αἴγυπτον.
καὶ θηβαίοις ἐπολέμησεν ἀποστᾶσι. παραστησάμενος δὲ ἔτει τρίτῳ μετὰ τὴν ἀπόστασιν ἐκάκωσεν, ὡς μη-
δὲ ὑπόμνημα λειφθῆναι θηβαίοις τῆς ποτὲ εὐδαιμονίας, προελθούσης εἰς τοσοῦτον ὡς ὑπερβαλέσθαι
πλούτῳ τοὺς ἑλλήνων πολυχρημάτους. τό, τε ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς. καὶ ὀρχομενίους. πτολεμαῖον μὲν οὖν
ὀλίγῳ τούτων ὕστερον ἐπέλαβε μοῖρα ἡ καθήκουσα. ἀθηναῖοι δὲ ὑπ' αὐτοῦ παθόντες εὖ, πολλά τε καὶ οὐκ
ἄξια ἐξηγήσεως, χαλκοῦν καὶ αὐτὸν καὶ βερενίκην ἔθηκαν. ἣ μόνη γνησία οἱ τῶν παίδων ἦν. μετὰ δὲ
τοὺς αἰγυπτίους, φίλιππός τε καὶ ἀλέξανδρος ὁ φιλίππου κεῖνται. τούτοις μείζονα ὑπῆρχε πως ἢ ἄλ-
λου πάρεργα εἶναι λόγου. τοῖς μὲν οὖν ἀπ' αἰγύπτου, τιμή τε ἀληθεῖ καὶ εὐεργέταις οὖσι γεγόνασιν αἱ δω-
ρεαί. φιλίππῳ δὲ καὶ ἀλεξάνδρῳ, κολακίας μᾶλλον ἐς αὐτοὺς τοῦ πλήθους. ἐπεὶ καὶ λυσίμαχον οὐκ εὐ-
νοίᾳ τοσοῦτον ὡς ἐς τὰ παρόντα χρήσιμον νομίζοντες ἀνέθηκαν. ὁ δὲ λυσίμαχος οὗτος γένος τε ἦν
μακεδὼν, καὶ ἀλεξάνδρου δορυφόρος. ὃν ἀλέξανδρός ποτε ὑπ' ὀργῆς λέοντι ὁμοῦ καθείρξας ἐς οἴκη-
μα, κεκρατηκότα εὗρε τοῦ θηρίου. τά τε οὖν ἄλλα ἤδη διετέλει θαυμάζων, καὶ μακεδόνων ὁμοίως τοῖς ἀρί-
στοις ἦγεν ἐν τιμῇ. τελευτήσαντος δὲ ἀλεξάνδρου, θρᾳκῶν ἐβασίλευσεν ὁ λυσίμαχος, τῶν προσοίκων μακε-
δόσιν. ὅσων ἦρχεν ἀλέξανδρος καὶ ἔτι πρότερον φίλιππος. εἶεν δ' ἂν οὗτοι τοῦ θρᾳκίου μοῖρα οὐ μεγάλη.
9 θρᾳκῶν δὲ τῶν πάντων οὐδένες πλείους εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων. ὅτι μὴ κελτοὶ πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐν αὐτοῖς ἐξετα-
ζόμενα. καὶ διὰ τοῦτο οὐδείς πω πρότερον θρᾷκας ῥωμαίων κατεστρέψατο ἀθρόους. ῥωμαίοις δὲ θρᾴκη τε
πᾶσά ἐστιν ὑποχείριος. καὶ κελτῶν, ὅσον μὲν ἀχρεῖον νομίζουσι διά τε ὑπερβάλλον ψῦχος καὶ γῆς φαυ-
λότητα, ἑκουσίως παρεῶσι σφίσι. τὰ δὲ ἀξιόκτητα ἔχουσι καὶ τούτων. τότε δὲ ὁ λυσίμαχος πρώτοις τῶν
προσοίκων ἐπολέμησεν ὀδρύσαις. δεύτερα δὲ ἐπὶ δρομιχαίτην, καὶ γέτας ἐστράτευσεν. οἷα δὲ ἀνδράσι
συμβαλὼν, οὐκ ἀπείροις πολέμων, ἀριθμῷ δὲ καὶ πολὺ ὑπερβεβληκόσιν, αὐτὸς μὲν ἐς τὸ ἔσχατον ἐλθὼν
κινδύνου διέφυγεν. ὁ δέ οἱ παῖς ἀγαθοκλῆς συστρατευόμενος τότε πρῶτον ὑπὸ τῶν γετῶν ἑάλω. λυ-
σίμαχος δὲ καὶ ὕστερον προσπταίσας μάχαις, καὶ τὴν ἅλωσιν τοῦ παιδὸς οὐκ ἐν παρέργῳ ποιούμενος,
συνέθετο πρὸς δρομιχαίτην εἰρήνην τῆς τε ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ, τὰ πέραν ἴστρου παρεὶς τῷ γέτῃ,
καὶ θυγατέρα συνοικίσας ἀνάγκῃ τὸ πλέον. οἱ δὲ οὐκ ἀγαθοκλέα, λυσίμαχον δὲ αὐτὸν ἁλῶναι λέγου-
σιν. ἀνασωθῆναι δὲ ἀγαθοκλέους τὰ πρὸς τὸν γέτην ὑπὲρ αὐτοῦ πράξαντος. ὡς δὲ ἐπανῆλθεν ἀγαθο-
κλεῖ λυσάνδραν γυναῖκα ἠγάγετο πτολεμαίου τε τοῦ λάγου καὶ εὐρυδίκης οὖσαν. διέβη δὲ καὶ ναυσὶν ἐ-
πὶ τὴν ἀσίαν. καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἀντιγόνου συγκαθεῖλε. συνῴκισε δὲ καὶ ἐφεσίων ἄχρι θαλάσσης τὴν νῦν
πόλιν. ἐπαγόμενος ἐς αὐτὴν λεβεδίους τε οἰκήτορας καὶ κολοφωνίους. τὰς δὲ ἐκείνων ἀνελὼν πό-
λεις. ὡς φοίνικα ἰάμβων ποιητὴν κολοφώνιον, θρηνῆσαι τὴν ἅλωσιν. ἑρμησιάναξ δὲ ὁ τὰ ἐλεγεῖα γρά-
ψας οὐκ ἔτι ἐμοὶ δοκεῖν περιῆν. πάντα γάρ που καὶ αὐτὸς ἂν ἐπὶ ἁλούσῃ κολοφῶνι ὠδύρατο. λυ-
σίμαχος δὲ καὶ ἐς πόλεμον πρὸς πύρρον κατέστη τὸν αἰακίδου. φυλάξας δὲ ἐξ ἠπείρου ἀπιόντα, οἷα δὴ
τὰ πολλὰ ἐκεῖνος ἐπλανᾶτο, τήν τε ἄλλην ἐλεηλάτησεν ἤπειρον. καὶ ἐπὶ τὰς θήκας ἦλθε τῶν βα-
σιλέων. τὰ δὲ ἐντεῦθεν ἐμοὶ ἐστὶν οὐ πιστά. ἱερώνυμος δὲ ἔγραψε καρδιανὸς λυσίμαχον τὰς θή-
κας τῶν νεκρῶν ἀνελόντα τὰ ὀστᾶ ἐκρίψαι. ὁ δὲ ἱερώνυμος οὗτος, ἔχει μὲν καὶ ἄλλως δόξαν
πρὸς ἀπέχθειαν γράψαι τῶν βασιλέων, πλὴν ἀντιγόνου τούτῳ δὲ οὐ δικαίως χαρίζεσθαι. τὰ

δὲ ἐπὶ τοῖς τάφοις τῶν ἠπειρωτῶν, παντάπασιν ἐστὶ φανερὸς ἐπήρειαν συνθείς, ἄνδρα μακε-
δόνα θήκας νεκρῶν ἀνελεῖν. χωρὶς δὲ ἠπίστατο δήπου καὶ λυσίμαχος, οὐ πύῤῥου σφᾶς προγόνους
μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀλεξάνδρου τοὺς αὐτοὺς τούτῳ ὄντας. καὶ γὰρ ἀλέξανδρος ἠπειρώτης ἦν καὶ τῶν
αἰακιδῶν τὰ πρὸς μητρός. ἥ τε ὕστερον πύῤῥου πρὸς λυσίμαχον συμμαχία δηλοῖ. καὶ πολεμήσασιν
ἀδιάλλακτόν γε οὐδὲν πρὸς ἀλλήλους γενέσθαι σφίσι. τῷ δὲ ἱερωνύμῳ, τάχα μέν που καὶ ἄλλα ἦν
ἐς λυσίμαχον ἐγκλήματα. μέγιστον δὲ ὅτι τὴν καρδιανῶν πόλιν ἀνελὼν, λυσιμάχειαν ἀντὶ αὐτῆς ᾤκισεν
ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς θρακίας χεῤῥονήσου. Λυσιμάχῳ δὲ ἐπὶ μὲν ἀῤῥιδαίου βασιλεύσαντος καὶ ὕστερον
κασάνδρου καὶ τῶν παίδων φιλία διέμεινε πρὸς μακεδόνας. περιελθούσης δὲ ἐς δημήτριον τὸν ἀντι-
γόνου τῆς ἀρχῆς, ἐνταῦθα ἤδη λυσίμαχος πολεμήσεσθαι ἤλπιζεν ὑπὸ δημητρίου. καὶ αὐτὸς ἄρχειν
ἠξίου πολέμου, πατρῷον ἐπιστάμενος ὂν δημητρίῳ προσπεριβάλλεσθαί τι ἐθέλειν. Καὶ ἅμα ὁρῶν 10
αὐτὸν παρελθόντα ἐς μακεδονίαν μετάπεμπτον ὑπὸ ἀλεξάνδρου τοῦ κασάνδρου. ὡς δὲ ἀφίκετο, αὐ-
τόν τε ἀλέξανδρον φονεύσαντα καὶ ἔχοντα ἀντ᾽ ἐκείνου τὴν μακεδόνων ἀρχήν. τούτων ἕνεκα δημητρίῳ
συμβαλὼν πρὸς ἀμφιπόλει, παρ᾽ ὀλίγον μὲν ἦλθεν ἐκπεσεῖν θράκης. ἀμύναντος δὲ οἱ πύῤῥου, τήν τε θρά-
κην κατέσχε καὶ ὕστερον ἐπῆρξε νεστίων καὶ μακεδόνων. τὸ δὲ πολὺ μακεδονίας αὐτὸς πύῤῥος κατεῖχε.
δυνάμει τε ἥκων ἐξ ἠπείρου. καὶ πρὸς λυσίμαχον ἐν τῷ παρόντι ἔχων ἐπιτηδείως. δημητρίου δὲ διαβάν-
τος ἐς τὴν ἀσίαν καὶ σελεύκῳ πολεμοῦντος, ὅσον μὲν χρόνον ἀντεῖχε τὰ δημητρίου, διέμεινεν ἡ πύῤῥου,
καὶ λυσιμάχου συμμαχία. Γενομένου δὲ ἐπὶ σελεύκῳ δημητρίου, λυσιμάχῳ καὶ πύῤῥῳ διελύθη ἡ φι-
λία. Καὶ καταστάντων ἐς πόλεμον, λυσίμαχος ἀντιγόνῳ τε τῷ δημητρίου καὶ αὐτῷ πύῤῥῳ πολεμή-
σας ἐκράτησε παρὰ πολὺ, καὶ μακεδονίαν ἔχων, ἀναχωρῆσαι πύῤῥον βιασάμενος ἐς τὴν ἤπειρον. εἰώ- 11
θασι δὲ ἀνθρώποις φύεσθαι δι᾽ ἔρωτα πολλαὶ συμφοραί. λυσίμαχος γὰρ ἡλικίᾳ τε ἤδη προήκων καὶ ἐς
τοὺς παῖδας αὐτός τε νομιζόμενος εὐδαίμων καὶ ἀγαθοκλεῖ παίδων ὄντων ἐκ λυσάνδρας, ἀρσι-
νόην ἔγημεν ἀδελφὴν λυσάνδρας. ταύτην τὴν ἀρσινόην φοβουμένην ἐπὶ τοῖς παισὶ μὴ λυσιμά-
χου τελευτήσαντος ἐπ᾽ ἀγαθοκλεῖ γένωνται, τούτων ἕνεκα ἀγαθοκλεῖ ἐπιβουλεῦσαι λέγεται. ἤ-
δη δὲ ἔγραψαν, καὶ ὡς ἀγαθοκλέους ἀφίκοιτο ἐς ἔρωτα ἡ ἀρσινόη. ἀποτυγχάνουσα δὲ ἐπιβουλεῦσαι
λέγουσιν ἀγαθοκλεῖ θάνατον. λέγουσι δὲ καὶ ὡς λυσίμαχος αἴσθοιτο ὕστερον τὰ τολμηθέντα ὑπὸ
τῆς γυναικός. εἶναι δὲ οὐδὲν ἔτι οἱ πλέον, ἠρημωμένῳ φίλων ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς γὰρ δὴ τό τε ὁ λυσί-
μαχος ἀνελεῖν τὸν ἀγαθοκλέα ἀρσινόῃ παρῆκε, λυσάνδρα παρὰ σέλευκον ἐκδιδράσκει. τούς τε παῖ-
δας ἅμα ἀγομένη καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς αὐτῆς. οἷς περιελθὸν τοῦτο, ἐς πτολεμαῖον καταφεύ-
γουσι. τούτοις ἐκδιδράσκουσι παρὰ σέλευκον. καὶ ἀλέξανδρος ἠκολούθησεν υἱὸς μὲν λυσιμάχου. γε-
γονὼς δὲ ἐξ ὀδρυσιάδος γυναικός. οὗτοι τε οὖν ἐς βαβυλῶνα ἀναβεβηκότες, ἱκέτευον σέλευκον, ἐς πό-
λεμον πρὸς λυσίμαχον καταστῆναι, καὶ φιλέταιρος ἅμα ᾧ τὰ χρήματα ἐπιτέτραπτο λυσιμάχου, τῇ
τε ἀγαθοκλέους τελευτῇ χαλεπῶς φέρων καὶ τὰ παρὰ τῆς ἀρσινόης ὕποπτα ἡγούμενος, καταλαμβάνει
πέργαμον τὴν ὑπὲρ καΐκου. πέμψας δὲ κήρυκα τά τε χρήματα καὶ αὑτὸν ἐδίδου σελεύκῳ. λυσίμα-
χος δὲ ταῦτα πάντα πυνθανόμενος ἔφθη διαβὰς ἐς τὴν ἀσίαν. καὶ ἄρξας αὐτὸς πολέμου, συμβα-
λών τε σελεύκῳ παρὰ πολύ τε ἐκρατήθη. καὶ αὐτὸς ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ ὅς ἐκ τῆς γυναικὸς ὀδρυ-
σιάδος ἐγεγόνει οἱ, πολλὰ λυσάνδραν παραιτησάμενος ἀναιρεῖταί τε, καὶ ὕστερον τοῦτον ἐς χεῤῥόνησον κο-
μίσας ἔθαψεν. ἔνθα ἔτι καὶ νῦν ἐστιν οἱ φανερὸς ὁ τάφος. καρδίας τε μεταξὺ κώμης, καὶ πακτύης. τὰ
μὲν οὖν λυσιμάχου τοιαῦτα ἐγένετο. Ἀθηναίοις δὲ εἰκών ἐστι καὶ πύῤῥου. οὗτος ὁ πύῤῥος ἀλεξάνδρῳ
προσῆκεν οὐδέν. εἰ μὴ ὅσα κατὰ γένος. αἰακίδου γὰρ τοῦ ἀρύββου πύῤῥος ἦν. ὀλυμπιάδος δὲ ἀλέξαν-
δρος τῆς νεοπτολέμου. νεοπτολέμῳ δὲ καὶ ἀρύββᾳ πατὴρ ἦν ἀλκέτας ὁ θαρύπου. ἀπὸ δὲ θαρύπου, ἐς
πύῤῥον τὸν ἀχιλλέως, πέντε ἀνδρῶν καὶ δέκα εἰσὶ γενεαί. πρῶτος γὰρ οὗτος ἁλούσης ἰλίου, τὴν μὲν ἐς
θεσσαλίαν ὑπερεῖδεν ἀναχώρησιν. ἐς δὲ τὴν ἤπειρον καταίρας, ἐνταῦθα ἐκ τῶν ἑλένου χρησμῶν ᾤκη-
σε. καὶ οἱ παῖς ἐκ μὲν ἑρμιόνης ἐγένετο οὐδείς. ἐξ ἀνδρομάχης δὲ μολοσσὸς καὶ πίελος, καὶ νεώτατος
ὁ πέργαμος. ἐγένετο δὲ καὶ ἑλένῳ κεστρῖνος. τούτῳ γὰρ ἀνδρομάχη συνῴκησεν, ἀποθανόντος ἐν δελ-
φοῖς πύῤῥου. ἑλένου δὲ ὡς ἐτελεύτα μολοσσῷ τῷ πύῤῥου παραδόντος τὴν ἀρχήν, κεστρῖνος μὲν σὺν τοῖς
ἐθέλουσιν ἠπειρωτῶν τὴν ὑπὲρ θύαμιν ποταμὸν χώραν ἔχει. πέργαμος δὲ διαβὰς ἐς τὴν ἀσίαν ἀρεῖον
δυναστεύοντα ἐν τῇ τευθρανίᾳ κτείνει, μονομαχήσαντα οἱ περὶ τῆς ἀρχῆς. καὶ τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἔδω-
κε τὸ νῦν ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀνδρομάχης. ἠκολούθει γάρ. ὧν καὶ νῦν ἐστιν ἡρῷον ἐν τῇ πόλει. πίελος δὲ αὐτοῦ
κατέμεινεν ἐν ἠπείρῳ. καὶ ἐς πρόγονον τοῦτον ἀνέβαινε, πύῤῥος τε ὁ αἰακίδου, καὶ οἱ πατέρες. ἀλλ᾽ οὐκ
ἐς μολοσσόν. ἦν δὲ ἄχρι μὲν ἀλκέτου καὶ θαρύπου ἐφ᾽ ἑνὶ βασιλεῖ καὶ τὰ ἠπειρωτῶν. Οἱ δὲ ἀλκέτου
παῖδες ὡς σφίσι στασιάσασι μετέδοξεν ἐπίσης ἄρχειν, αὐτοί τε πιστῶς ἔχοντες διέμειναν ἐς ἀλλήλους.
καὶ ὕστερον ἀλεξάνδρου τοῦ νεοπτολέμου τελευτήσαντος ἐν λευκανοῖς. ὀλυμπιάδος δὲ διὰ τὸν ἀντιπά-
τρου φόβον ἐπανελθούσης ἐς ἤπειρον, αἰακίδης ὁ ἀρύββου, τά τε ἄλλα διετέλει κατήκοος ὢν ὀλυμ-

8 Τὰ κατὰ πύῤῥον. καὶ περὶ ἐλεφάντων.

πάσι καὶ συνεστράτευσεν πολεμήσων ἀριδαίῳ καὶ μακεδόσιν, οὐκ ἐθελόντων ἕπεσθαι τῶν ἠπειρωτῶν. ὀλυμπιάδος δὲ ὡς ἐπεκράτησεν ἀνόσια μὲν ἐργασαμένης καὶ ἐς τὸν ἀριδαίου θάνατον, πολλῷ δὲ ἔτι ἀνοσιώτερα ἐς ἄνδρας μακεδόνας, καὶ διὰ ταῦτα οὐκ ἀνάξια ὕστερον ὑπὸ κασάνδρου παθεῖν νομισθείσης. αἰακίδην οὖν κατ᾽ ἀρχὰς μὲν, οὐδ᾽ αὐτοὶ διὰ τὸ ὀλυμπιάδος ἔχθος ἐδέχοντο ἠπειρῶται. γενομένου δὲ ἀνὰ χρόνον παρὰ τούτων συγγνώμης, δεύτερα αὖ ἐναντιοῦται κάσανδρος, μὴ κατελθεῖν ἐς ἤπειρον. γενομένης δὲ φιλίππου τε ἀδελφοῦ κασάνδρου καὶ αἰακίδου μάχης πρὸς οἰνιάδαις, αἰακίδην μὲν τρωθέντα, κατέλαβε μετ᾽ οὐ πολὺ τὸ χρεών. ἠπειρῶται δὲ ἀλκέταν αὖθις βασιλέα κατεδέξαντο. ἀρύμβου μὲν παῖδα καὶ ἀδελφὸν αἰακίδου πρεσβύτερον, ἀκρατῆ δὲ ἄλλως θυμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐξελαθέντα ὑπὸ τοῦ πατρός. καὶ τότε ἥκων ἐξεμαίνετο εὐθὺς ἐς τοὺς ἠπειρώτας. ἐς ὃ νύκτωρ αὐτόν τε καὶ τοὺς παῖδας ἐπαναστάντες ἔκτειναν. ἀποκτείναντες δὲ τοῦτον, πύῤῥον τὸν αἰακίδου κατάγουσιν. ἥκοντι δὲ, εὐθὺς ἐπεστράτευε κάσανδρος. νέῳ τε ἡλικίαν ὄντι, καὶ τὴν ἀρχὴν οὐ κατεσκευασμένῳ βεβαίως. πύῤῥος δὲ, ἐπιόντων μακεδόνων, ἐς αἴγυπτον παρὰ πτολεμαῖον ἀναβαίνει τὸν λάγου. καὶ οἱ πτολεμαῖος, γυναῖκά τε δίδωσιν ἀδελφὴν ὁμομητρίαν τῶν αὐτοῦ παίδων, καὶ στόλῳ κατήγαγεν αἰγυπτίων. πύῤῥος δὲ βασιλεύσας, πρώτοις ἐπέθετο ἑλλήνων κερκυραίοις κειμένην τε ὁρῶν τὴν νῆσον, πρὸ τῆς αὐτοῦ χώρας, καὶ ἄλλοις ὁρμητήριον ἐφ᾽ αὑτὸν οὐκ ἐθέλων εἶναι. μετὰ δὲ ἁλοῦσαν κέρκυραν, ὅσα μὲν λυσιμάχῳ πολεμήσας ἔπαθε, καὶ ὡς δημήτριον ἐκβαλὼν, μακεδονίας ἦρξεν, ἐς ὃ αὖθις ἐξέπεσεν ὑπὸ λυσιμάχου, τὰ δὲ μὲν τοῦ πύῤῥου μέγιστα ἐς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, δεδήλωται ἤδη μοι τὰ ἐς λυσίμαχον ἔχοντα. ῥωμαίοις δὲ οὐδένα πύῤῥου πρότερον πολεμήσαντα ἴσμεν ἕλληνα. διομήδει μὲν γὰρ καὶ ἀργείων τοῖς σὺν αὐτῷ, οὐδεμίαν ἔτι γενέσθαι πρὸς αἰνείαν λέγεται μάχην. ἀθηναίοις δὲ ἄλλα τε ἐλπίσασι, καὶ ἰταλίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι, τὸ ἐν συρακούσαις πταῖσμα ἐμποδὼν ἐγένετο μὴ καὶ ῥωμαίων λαβεῖν πεῖραν. ἀλέξανδρος δὲ ὁ νεοπτολέμου γένους τε ὢν πύῤῥῳ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἡλικίᾳ πρεσβύτερος ἀποθανὼν ἐν λευκανοῖς ἔφθη, πρὶν ἐς χεῖρας ἐλθεῖν ῥωμαίοις. οὕτω πύῤῥος ἐστὶν ὁ πρῶτος ἐκ τῆς ἑλλάδος τῆς ἑτέρας ἰονίου διαβὰς αὖθις ῥωμαίους. διέβη δὲ καὶ οὗτος ἐπαγομένων ταραντίνων. τούτοις γὰρ πρότερον ἔτι πρὸς ῥωμαίους συνειστήκει πόλεμος. ἀδύνατοι δὲ κατὰ σφᾶς ὄντες ἀντισχεῖν, προϋπαρχούσης μὲν ἐς αὐτὸν εὐεργεσίας, ὅτι οἱ πολεμοῦντι τὸν πρὸς κέρκυραν πόλεμον, ναυσὶ συνήραντο. μάλιστα δὲ οἱ πρέσβεις τῶν ταραντίνων, ἀνέπεισαν τὸν πύῤῥον, τήν τε ἰταλίαν διδάσκοντες ὡς εὐδαιμονίας εἵνεκα αὐτῇ πάσης εἴη τῆς ἑλλάδος, καὶ ὡς οὐχ ὅσιον αὐτῷ παραπέμψαι σφᾶς φίλους τε καὶ ἱκέτας ἐν τῷ παρόντι ἥκοντας. ταῦτα λεγόντων τῶν πρέσβεων, μνήμη τὸν πύῤῥον τῆς ἁλώσεως ἐσῆλθε τῆς ἰλίου. καὶ οἱ κατὰ ταὐτὰ ἤλπιζε χωρήσειν πολεμοῦντι. στρατεύσειν γὰρ αὖθις τρῶας
12 ἀποίκους ἀχιλλέως ὢν ἀπόγονος. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἤρεσκε (διέμελλε γὰρ ἐπ᾽ οὐδενὶ ὢν ἔλοιτο) αὐτίκα ναῦς τε ἐπλήρου μακρὰς, καὶ πλοῖα στρογγύλα εὐτρέπιζεν ἵππους καὶ ἄνδρας ὁπλίτας ἄγειν. ἔστι δὲ ἀνδράσι βιβλία οὐκ ἐπιφανέσιν ἐς συγγραφὴν ἔχοντα ἐπίγραμμα, ἔργων ὑπομνήματα εἶναι. ταῦτα ἐπιλεγομένῳ μοι μάλιστα, ἐπῆλθε θαυμάσαι πύῤῥον τόλμαν τε ἣν μαχόμενος αὐτός τε παρείχετο. καὶ τὴν αὖθις τοῖς ἀεὶ μέλλουσιν ἀγῶσι πρόνοιαν. ὃς καὶ τότε περαιούμενος ναυσὶν ἐς ἰταλίαν, ῥωμαίους ἐλελήθει. καὶ ἥκων, οὐκ εὐθὺς ἦν σφίσι φανερός. γενομένης δὲ ῥωμαίων πρὸς ταραντίνους συμβολῆς, τότε δὴ πρῶτον ἐπιφαίνεται σὺν τῷ στρατῷ. καὶ παρ᾽ ἐλπίδα σφίσι προσπεσὼν, ὡς τὸ εἰκὸς ἐτάραξεν. ἅτε δὲ ἄριστα ἐπιστάμενος ὡς οὐκ ἀξιόμαχος εἴη πρὸς ῥωμαίους, παρεσκευάζετο ὡς τοὺς ἐλέφαντας ἐπαφήσων σφίσιν. ἐλέφαντας δὲ πρῶτος μὲν τῶν ἐκ τῆς εὐρώπης ἀλέξανδρος ἐκτήσατο, πῶρον καὶ τὴν δύναμιν καθελὼν τὴν τῶν ἰνδῶν. ἀποθανόντος δὲ ἀλεξάνδρου, καὶ ἄλλοι τῶν βασιλέων, καὶ πλείστους ἔχων ἀντίγονος. πύῤῥῳ δὲ ἐκ τῆς μάχης ἐγεγόνει τῆς πρὸς δημήτριον τὰ θηρία αἰχμάλωτα. τότε δὲ ἐπιφανέντων αὐτῶν, δεῖμα ἔλαβε ῥωμαίους, ἄλλως τε καὶ οὐ ζῶα εἶναι νομίσαντας. ἐλέφαντα γὰρ ὅσος μὲν ἐς ἔργα καὶ ἀνδρῶν χεῖρας, εἰσὶν ἐκ παλαιοῦ δῆλοι πάντες εἰδότες. αὐτὰ δὲ τὰ θηρία πρὶν ἢ διαβῆναι μακεδόνας αὖθις τὴν ἀσίαν, οὐδὲ ἑωράκεσαν ἀρχὴν πλὴν ἰνδῶν τε αὐτῶν καὶ λιβύων. καὶ ὅσοι πλησιόχωροι τούτοις. δηλοῖ δὲ καὶ ὅμηρος. ὃς βασιλεῦσι κλίνας μὲν καὶ οἰκίας τοῖς εὐδαιμονεστέροις αὐτῶν, ἐλέφαντι ἐποίησε κεκοσμημένας. θηρίου δὲ ἐλέφαντος μνήμην οὐδεμίαν ἐποιήσατο. θεασάμενος δὲ ἢ πεπυσμένος, ἐμνημόνευσεν ἂν πολύ γε πρότερον ἐμοὶ δοκεῖν, ἢ πυγμαίων τε ἀνδρῶν καὶ γεράνων μάχης. πύῤῥον δὲ ἐς σικελίαν ἀπήγαγε, πρεσβεία συρακουσίων. καρχηδόνιοι γὰρ διαβάντες τὰς ἑλληνίδας τῶν πόλεων, ἐφθείρουν ἀναστάτους. ἣ δὲ ἦν λοιπὴ, συρακούσαις πολιορκοῦντες προσεκάθηντο. ἃ τῶν πρέσβεων πύῤῥος ἀκούων, τάραντα μὲν εἴα καὶ τοὺς τὴν ἀκτὴν ἔχοντας ἰταλιωτῶν. ἐς δὲ τὴν σικελίαν διαβὰς καρχηδονίους ἠνάγκασεν ἀπαναστῆναι συρακουσῶν. φρονήσας δὲ ἐφ᾽ αὑτῷ καρχηδονίων οἳ θαλάσσης τῶν τότε βαρβάρων μάλιστα εἶχον ἐμπείρως, τύριοι φοίνικες τὸ ἀρχαῖον ὄντες, τούτων ἐναντία ἐπήρθη ναυμαχῆσαι τοῖς ἠπειρώταις χρώμενος. οἱ μηδὲ ἁλούσης ἰλίου θάλασσαν οἱ πολλοὶ, μηδὲ ἅλσιν ἠπίσταντο, πω χρῆσθαι. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ ὅμηρος ἔπος

τὰ κατὰ πύρρον. κλεωνύμου γενεαλογία. λακεδαιμονίων πταίσματα. λυκέας ἀργείων ἐξηγητής. 9

ἐν ὀδυσσείᾳ· οἳ οὐκ ἴσασι θάλασσαν ἀνέρες· οὐδέ θ' ἅλεσσι μεμιγμένον εἶδαρ ἔδουσι. τότε δὲ ὁ πύρρος ὡς ἡττήθη ταῖς ναυσὶν, ἐς τάραντα ἀνήγετο ταῖς λοιπαῖς. ἐνταῦθα προσέπταισε μεγάλως καὶ τὴν ἀναχώρησιν, οὐ γὰρ ἀμαχεὶ ῥωμαίους ἠπίστατο ἀφήσοντας, πορίζεται τρόπον τοιόνδε. ὡς ἐπανήκων ἐκ σικελίας ἡττήθη, πρῶτον διέπεμπε γράμματα, ἔς τε τὴν ἀσίαν καὶ πρὸς ἀντίγονον. τοὺς μὲν στρατιὰν τῶν βασιλέων. τοὺς δὲ χρήματα. ἀντίγονον δὲ καὶ ἀμφότερα αἰτῶν. ἀφικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων, ὡς οὖν γράμματα ἀπεδόθη, συναγαγὼν τοὺς ἐν τέλει τῶν τε ἐξ ἠπείρου καὶ τῶν ταραντίνων ὧν μὲν εἶχε τὰ βιβλία ἀνεγίνωσκεν οὐδέν. ὁ δὲ ἥξειν συμμαχίαν ἔλεγε. ταχὺ δὲ καὶ ἐς τοὺς ῥωμαίους ἦλθε φήμη· μακεδόνας καὶ ἄλλα ἔθνη περαιοῦσθαι τῶν ἀσιανῶν ἐς τὴν πύρρου βοήθειαν. ῥωμαῖοι μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντες ἡσύχαζον. πύρρος δὲ τὴν ἐπιοῦσαν περαιοῦται νύκτα πρὸς τὰ ἄκρα τῶν ὀρῶν, ἃ κεραύνια ὀνομάζουσι. μάχῃ δὲ τὴν ἐν ἰταλίᾳ πληγὴν ἀναπαύσας τὴν δύναμιν, προεῖπεν ἀντιγόνῳ πόλεμον. ἄλλά τε ποιούμενος ἐγκλήματα, καὶ μάλιστα τῆς ἐς ἰταλίαν βοηθείας διαμαρτίαν. κρατήσας δὲ τήν τε ἰδίαν παρασκευὴν ἀντιγόνου, καὶ τὸ παρ' αὐτῷ γαλατῶν ξενικὸν, ἐδίωξεν ἐς τὰς ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεις. αὐτὸς δὲ μακεδονίας τε τῆς ἄνω καὶ θεσσαλῶν ἐπεκράτησε. δηλοῖ δὲ μάλιστα τὸ μέγεθος τῆς μάχης καὶ τὴν πύρρου νίκην, ὡς παρὰ πολὺ γένοιτο, τὰ ἀνατεθέντα ὅπλα τῶν κελτικῶν, ἔς τε τὸ τῆς ἀθηνᾶς ἱερὸν τῆς ἰτωνίας φερῶν μεταξὺ καὶ λαρίσης. καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτοῖς. τοὺς θυρεοὺς ὁ μολοσσὸς ἰτωνίδι δῶρον ἀθάνᾳ, πύρρος ἀπὸ θρασέων ἐκρέμασεν γαλατᾶν, πάντα τὸν ἀντιγόνου καθελὼν στρατόν, οὐ μέγα θαῦμα· αἰχμηταὶ καὶ νῦν καὶ πάρος αἰακίδαι. τούτους μὲν δὴ ἐνταῦθα. τὰ δὲ ἐν δωδώνῃ διὶ, μακεδόνων ἀνέθηκεν αὐτῶν τὰς ἀσπίδας. ἐπιγέγραπται δὲ καὶ ταύταις. αἵδε ποτ' ἀσίδα γαῖαν ἐπόρθησαν πολύχρυσον. αἵδε καὶ ἕλλασι τὰν δουλοσύναν ἔπορον. νῦν δὲ διὸς ναῷ ποτὶ κίονας ὀρφανὰ κεῖται. τᾶς μεγαλαύχω σκῦλα μακεδονίας. πύρρῳ δὲ μακεδόνας ἐς ἅπαν μὴ καταστρέψασθαι παρ' ὀλίγον ὅμως ἥκοντι, ἐγένετο κλεώνυμος αἴτιος ἑτοιμότερα καὶ ἄλλως ὄντι ἐλέσθαι τὰ ἐν χερσίν. κλεώνυμος δὲ οὗτος, ὃ τὸν πύρρον ἀπολιπόντα τὰ μακεδόνων πείσας ἐς πελοπόννησον ἐλθεῖν, λακεδαιμόνιος ὢν, λακεδαιμονίοις στρατὸν ἐς τὴν χώραν πολέμιον ἐπήγαγε· δι' ἣν αἰτίαν, ἐγὼ τοῦ γένους ὕστερον τοῦ κλεωνύμου δηλώσω. παυσανίου τοῦ ἐν πλαταιαῖς τοῖς ἕλλησιν ἡγησαμένου, πλειστοάναξ υἱὸς ἐγένετο. τοῦ δὲ, παυσανίας. τοῦ δὲ κλεόμβροτος· ὃς ἐναντία ἐπαμινώνδᾳ καὶ θηβαίοις μαχόμενος, ἀπέθανεν ἐν λεύκτροις. κλεομβρότου δὲ ἀγησίπολις ἦν καὶ κλεομένης. ἀγησιπόλιδος δὲ, ἄπαιδος τελευτήσαντος, κλεομένης τὴν βασιλείαν ἔσχεν. κλεομένει δὲ παῖδες γίνονται, πρεσβύτατος μὲν ἀκρότατος. νεώτατος δὲ κλεώνυμος. ἀκρότατον μὲν οὖν πρότερον κατέλαβεν ἡ τελευτή. κλεομένους δὲ ἀποθανόντος ὕστερον ἐς ἀμφισβήτησιν κατέστησαν περὶ τῆς ἀρχῆς, ἀρεὺς ὁ ἀκροτάτου καὶ κλεώνυμος. ὅτῳ δὴ τρόπῳ μετελθὼν ἐπάγει πύρρον εἰς τὴν χώραν. λακεδαιμονίοις δὲ πρὸ μὲν τῆς ἐν λεύκτροις, οὐδὲν ἐγεγόνει πταῖσμα. ὥστε οὐδὲ συνεχώρησαν ἀγῶνί πω κεκρατῆσθαι πεζῷ. λεωνίδᾳ μὲν γὰρ νικῶντι οὐκ ἔφασαν τοὺς ἑπομένους ἐς τελέαν ἐξαρκέσαι φθορὰν τῶν μήδων. τὸ δὲ ἀθηναίων καὶ δημοσθένους ἔργον πρὸς τῇ νή- 13
σῳ σφακτηρίᾳ, κλοπὴν εἶναι πολέμου καὶ οὐ νίκην. πρώτης δὲ γενομένης σφίσι συμφορᾶς ἐν βοιωτοῖς, ὕστερον ἀντιπάτρῳ καὶ μακεδόσι μεγάλως προσέπταισαν. τρίτος δὲ ὁ δημητρίου πόλεμος κακὸν ἀνέλπιστον ἦλθεν ἐς τὴν γῆν. πύρρου δὲ ἐσβαλόντος, τέταρτον δὴ τότε στρατὸν ὁρῶντες πολέμιον, αὐτοί τε παρετάσσοντο. καὶ ἀργείων ἥκοντες, καὶ μεσσηνίων σύμμαχοι. πύρρος δὲ ὡς ἐπεκράτησεν, ὀλίγου μὲν ἦλθεν ἑλεῖν αὐτοβοεὶ τὴν πόλιν. δηώσας δὲ τὴν γῆν καὶ λείαν ἐλάσας, μικρὸν ἡσύχαζεν. οἱ δὲ ἐς πολιορκίαν παρεσκευάζοντο. πρότερον ἔτι τῆς σπάρτης ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς δημήτριον, τάφροις τε βαθείαις καὶ σταυροῖς τετειχισμένη ἰσχυροῖς. τὰ δὲ ἐπιμαχώτατα καὶ οἰκοδομήμασιν. ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ τὴν τοῦ πολέμου τοῦ λακωνικοῦ τελευτήν, ἀντίγονος τὰς πόλεις τῶν μακεδόνων ἀνασωσάμενος, ἠπείγετο ἐς πελοπόννησον, οἷα ἐπιστάμενος πύρρον ἣν λακεδαίμονα καταστρέψηται καὶ πελοποννήσου πολλά, οὐκ ἐς ἤπειρον ἀλλ' ἐπί τε μακεδονίαν αὖθις καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἥξοντα. μέλλοντος δὲ ἀντιγόνου τὸν στρατὸν ἐξ ἄργους ἐς τὴν λακωνικὴν ἄγειν, αὐτὸς ἐς τὸ ἄργος ἐληλύθει πύρρος. κρατῶν δὲ καὶ τότε συνεσπίπτει τοῖς φεύγουσιν ἐς τὴν πόλιν καί οἱ διελύετο κατὰ τὸ εἰκὸς ἡ τάξις. μαχομένων δὲ πρὸς ἱεροῖς ἤδη καὶ οἰκίαις καὶ κατὰ τοὺς στενωποὺς, καὶ κατ' ἄλλο ἄλλων τῆς πόλεως, ἐνταῦθα ὁ πύρρος ἐμονώθη. καὶ τιτρώσκεται τὴν κεφαλήν. κεράμῳ δὲ βληθέντα ὑπὸ γυναικὸς τεθνάναι φασὶ πύρρον. ἀργεῖοι δὲ, οὐ γυναῖκα τὴν ἀποκτείνασαν, δήμητρα δέ φασιν εἶναι γυναικὶ εἰκασμένην. ταῦτα ἐς τὴν πύρρου τελευτὴν αὐτοὶ λέγουσιν ἀργεῖοι. καὶ ὁ τῶν ἐπιχωρίων ἐξηγητὴς λυκέας ἐν ἔπεσιν εἴρηκεν. καί σφισιν ἐστὶ τοῦ θεοῦ χρήσαντος, ἔνθα ὁ πύρρος ἐτελεύτησεν, ἱερὸν δήμητρος. ἐν δὲ αὐτῷ, καὶ ὁ πύρρος τέθαπται. θαῦμα δὲ ποιοῦμαι τῶν καλουμένων αἰακιδῶν αὐτοῖς κατὰ τὰ αὐτὰ ἐκ τοῦ θεοῦ συμβῆναι τὴν τελευτήν. εἴγε ἀχιλλέα μὲν ὅμηρος ὑπὸ ἀλεξάνδρου φησὶ τοῦ πριάμου καὶ ἀπόλλωνος ἀπολέσθαι. πύρρον δὲ τὸν ἀχιλλέως ἡ πυθία προσέταξεν ἀποκτεῖναι δελφοῖς. τῷ δὲ αἰακίδῃ, συνέβη τὰ ἐς τὴν τελευτὴν, οἷα ἀργεῖοί τε λέγουσι καὶ λυκέας ἐποίησε. διάφορα δὲ ὅμως ἐστὶ καὶ ταῦ-

14 τα ὡς Ἱερώνυμος ὁ Καρδιανὸς ἔγραψεν. ἀνδρὶ γὰρ βασιλεῖ συνόντα, ἀνάγκη πᾶσα ἐς χάριν συγγρά-
φειν. εἰ δὲ καὶ Φίλιστος αἰτίαν δικαίαν εἴληφεν ἐπελπίζων τὴν ἐν Συρακούσαις κάθοδον ἀποκρύψασθαι
τῶν Διονυσίου τὰ ἀνοσιώτατα, ἦπου πολλή γε Ἱερωνύμῳ συγγνώμη τὰ ἐς ἡδονὴν Ἀντιγόνου γράφειν.
ἡ μὲν Ἠπειρωτῶν ἀκμὴ κατέστρεψεν ἐς τοῦτο. ἐς δὲ τὸ Ἀθήνησιν ἐσελθοῦσιν ᾠδεῖον, ἄλλα τε καὶ Διόνυ-
15 σος κεῖται θέας ἄξιος. πλησίον δέ ἐστι κρήνη. καλοῦσι δὲ αὐτὴν Ἐννεάκρουνον, οὕτω κοσμηθεῖσαν ὑπὸ
Πεισιστράτου. φρέατα μὲν καὶ διὰ πάσης τῆς πόλεώς ἐστι. πηγὴ δὲ αὕτη μόνη. ναοὶ δὲ ὑπὲρ τὴν κρήνην,
ὁ μὲν Δήμητρος πεποίηται καὶ Κόρης, ἐν δὲ τῷ Τριπτολέμου κείμενόν ἐστιν ἄγαλμα. τὰ δὲ ἐς αὐτὸν
ὁποῖα λέγεται γράψω. παρεὶς ὅσον ἐς Δηιόπην ἔχει τοῦ λόγου. Ἑλλήνων οἱ μάλιστα ἀμφισβη-
τοῦντες Ἀθηναίοις ἐς ἀρχαιότητα καὶ δῶρα παρὰ θεῶν φασὶν ἔχειν, εἰσὶν Ἀργεῖοι, καθάπερ βαρβά-
ρων, Φρυξὶν Αἰγύπτιοι. λέγεται οὖν ὡς Δήμητρα ἐς Ἄργος ἐλθοῦσαν Πελασγὸς δέξαιτο οἴκῳ. καὶ ὡς Χρυ-
σανθὶς τὴν ἁρπαγὴν ἐπισταμένη τῆς Κόρης διηγήσαιτο. ὕστερον δὲ Τροχίλον ἱεροφάντην, φυγόντα ἐξ
Ἄργους κατὰ ἔχθος Ἀγήνορος, ἐλθεῖν φασὶν ἐς τὴν Ἀττικήν. καὶ γυναῖκά τε ἐξ Ἐλευσῖνος γῆμαι. καὶ γε-
νέσθαι οἱ παῖδας Εὐβουλέα καὶ Τριπτόλεμον. ὅδε μὲν Ἀργείων ἐστὶ λόγος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ ὅσοι παρὰ
τούτοις, ἴσασι Τριπτόλεμον τὸν Κελεοῦ, πρῶτον σπεῖραι καρπὸν ἥμερον. ἔπη δὲ ᾄδεται Μουσαίου μὲν,
εἰ δὴ Μουσαίου καὶ ταῦτα, Τριπτόλεμον παῖδα Ὠκεανοῦ καὶ Γῆς εἶναι. Ὀρφέως δὲ οὐδὲ ταῦτα Ὀρ-
φέως ἐμοὶ δοκεῖν ὄντα, Εὐβουλεῖ καὶ Τριπτολέμῳ Δυσαύλην πατέρα εἶναι. μηνύσασι δέ σφισι πε-
ρὶ τῆς παιδὸς, δοθῆναι παρὰ Δήμητρος σπεῖραι τοὺς καρπούς. Χοιρίλῳ δὲ Ἀθηναίῳ, δρᾶμα ποιήσαντι
Ἀλόπην, ἐστὶν εἰρημένα, Κερκυόνα εἶναι καὶ Τριπτόλεμον ἀδελφούς. τεκεῖν δὲ σφᾶς θυγατέρας Ἀμφι-
κτύονος. εἶναι δὲ πατέρα Τριπτολέμῳ μὲν Ῥάρον. Κερκυόνι δὲ Ποσειδῶνα. πρόσω δὲ ἰέναι με ὡρμημέ-
νον τοῦδε τοῦ λόγου, καὶ ὁπόσα ἐξήγησιν ἔχει τὸ Ἀθήνησιν ἱερὸν, καλούμενον δὲ Ἐλευσίνιον, ἐπέσχεν ὄψις
ὀνείρατος. ἃ δὲ ἐς πάντας ὅσιον γράφειν, ἐς ταῦτα ἀποτρέψομαι. πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦδε ἔνθα καὶ τοῦ Τρι-
πτολέμου τὸ ἄγαλμα, ἔστι βοῦς χαλκοῦς οἷα ἐς θυσίαν ἀγόμενος. πεποίηται δὲ καθήμενος, Ἐπιμενίδης
Κνώσσιος. ὃν ἐλθόντα ἐς ἀγρὸν, κοιμᾶσθαι λέγουσιν ἐσελθόντα ἐς σπήλαιον. ὁ δὲ ὕπνος οὐ πρότερον
ἀνῆκεν αὐτὸν, πρὶν ἤ οἱ τεσσαρακοστὸν ἔτος γενέσθαι καθεύδοντι. καὶ ὕστερον, ἔπη τε ἐποίει καὶ πόλεις ἐ-
κάθηρεν ἄλλας τε καὶ τὴν Ἀθηναίων. Θαλῆς δὲ ὁ Λακεδαιμονίοις τὴν νόσον παύσας, οὔτε ἄλλως προ-
σήκων, οὔτε πόλεως ἦν Ἐπιμενίδῃ τῆς αὐτῆς. ἀλλ' ὁ μὲν Κνώσσιος, Θάλητα εἶναι φησὶ Γορτύνιον, Πολύ-
μναστος Κολοφώνιος ἔπη Λακεδαιμονίοις ἐς αὐτὸν ποιήσας. ἔτι δὲ ἀπωτέρω ναὸς Εὐκλείας ἀνάθημα.
καὶ τοῦτο ἀπὸ Μήδων οἳ τῆς χώρας Μαραθῶνα ἔσχον. φρονῆσαι δὲ Ἀθηναίους ἐπὶ τῇ νίκῃ ταύτῃ μάλιστα
εἰκάζω. καὶ δὴ καὶ Αἰσχύλος, ὥς οἱ τοῦ βίου προσεδοκᾶτο ἡ τελευτὴ, τῶν μὲν ἄλλων ἐμνημόνευσεν οὐδε-
νὸς δόξης ἐς τοσοῦτον ἥκων τῆς ποιήσεως, καὶ πρὸ Ἀρτεμισίου καὶ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσας. ὁ δὲ, τό, τε
ὄνομα προτεθὲν, καὶ τὴν πόλιν ἔγραψεν. καὶ ὡς τῆς ἀνδρείας μάρτυρας ἔχοι τὸ Μαραθώνιον ἄλσος καὶ
Μήδων τοὺς ἐς αὐτὸ ἀποβάντας. ὑπὲρ δὲ τὸν Κεραμεικὸν καὶ στοὰν τὴν καλουμένην βασίλειον, ναός ἐστιν
Ἡφαίστου. καὶ ὅτι μέν οἱ ἄγαλμα παρέστηκεν Ἀθηνᾶς, οὐδὲν θαῦμα ἐποιούμην τὸν ἐπὶ Ἐριχθονίῳ ἐπι-
στάμενος λόγον. τὸ δὲ ἄγαλμα ὁρῶν τῆς Ἀθηνᾶς γλαυκοὺς ἔχον τοὺς ὀφθαλμοὺς, Λιβύων τὸν μῦθον ὄν-
τα εὕρισκον. τούτοις γάρ ἐστιν εἰρημένον, Ποσειδῶνος καὶ λίμνης Τριτωνίδος θυγατέρα εἶναι. καὶ διὰ
τοῦτο γλαυκοὺς εἶναι ὥσπερ καὶ τῷ Ποσειδῶνι ὀφθαλμούς. πλησίον δὲ ἱερόν ἐστιν Ἀφροδίτης Οὐρα-
νίας. πρώτοις δὲ ἀνθρώπων, Ἀσσυρίοις κατέστη σέβεσθαι τὴν Οὐρανίαν. μετὰ δὲ Ἀσσυρίους, Κυπρίων Πα-
φίοις. καὶ Φοινίκων τοῖς Ἀσκάλωνα ἔχουσιν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ. παρὰ δὲ Φοινίκων, Κυθήριοι μαθόντες σέβου-
σιν. Ἀθηναίοις δὲ κατεστήσατο Αἰγεὺς, αὑτῷ τε οὐκ εἶναι παῖδας νομίζων, οὐ γάρ πω τότε ἦσαν καὶ
ταῖς ἀδελφαῖς γενέσθαι τὴν συμφορὰν ἐκ μηνίματος τῆς Οὐρανίας. τὸ δὲ ἐφ' ἡμῶν ἔτι ἄγαλμα, λί-
θου Παρίου καὶ ἔργον Φειδίου. δῆμος δέ ἐστιν Ἀθηναίοις Ἀθμονέων. οἳ Πορφυρίωνα ἔτι πρότερον Ἀκταίου
βασιλεύσαντα τῆς Οὐρανίας φασὶ τὸ παρὰ σφίσιν ἱερὸν ἱδρύσασθαι. λέγουσι δὲ ἀνὰ τοὺς δήμους καὶ
ἄλλα οὐδὲν ὁμοίως καὶ οἱ τὴν πόλιν ἔχοντες. Ἰοῦσι δὲ πρὸς τὴν στοὰν ἣν ποικίλην ὀνομάζουσιν ἀπὸ τῶν
γραφῶν, ἔστιν Ἑρμῆς χαλκοῦς καλούμενος ἀγοραῖος. καὶ πύλη πλησίον. ἔπεστι δέ οἱ τρόπαιον Ἀθηναίων
ἱππομαχίᾳ κρατησάντων Πλείσταρχον. ὃς τῆς ἵππου Κασσάνδρου καὶ τοῦ ξενικοῦ τὴν ἀρχὴν ἀδελφὸς
ὢν ἐπετέτραπτο. αὕτη δὲ ἡ στοὰ πρῶτα μὲν Ἀθηναίους ἔχει τεταγμένους ἐν Οἰνόῃ τῆς Ἀργείας ἐναντία
Λακεδαιμονίων. γέγραπται δὲ οὐκ ἐς ἀκμὴν ἀγῶνος οὐδὲ τολμημάτων ἐς ἐπίδειξιν τὸ ἔργον ἤδη προή-
κον. ἀλλὰ ἀρχομένη τε ἡ μάχη καὶ ἐς χεῖρας ἔτι συνιόντες. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῶν τοίχων, Ἀθηναῖοι καὶ Θη-
σεὺς Ἀμαζόσι μάχονται. μόναις δὲ ἄρα ταῖς γυναιξὶν οὐκ ἀφῄρει τὰ πταίσματα τὸ ἐς τοὺς κινδύνους
ἀφειδές. εἴγε Θεμισκύρας τε ἁλούσης ὑπὸ Ἡρακλέους καὶ ὕστερον φθαρείσης σφίσι τῆς στρατιᾶς ἣν
ἐπ' Ἀθήνας ἔστειλαν, ὅμως ἐς Τροίαν ἦλθον Ἀθηναίοις τε αὐτοῖς μαχούμεναι, καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησιν.
ἐπὶ δὲ ταῖς Ἀμαζόσιν, Ἕλληνές εἰσιν ᾑρηκότες Ἴλιον καὶ οἱ βασιλεῖς ἠθροισμένοι. διὰ τὸ Αἴαντος ἐς Κασάν-
δραν τόλμημα. καὶ αὐτὸν ἡ γραφὴ τὸν Αἴαντα ἔχει. καὶ γυναῖκας τῶν αἰχμαλώτων. ἄλλας τε καὶ Κασ-

σάνδραν. τελευταῖον δὲ τῆς γραφῆς εἰσὶν οἱ μαχεσάμενοι μαραθῶνι. βοιωτῶν δὲ οἱ πλάταιαν ἔχοντες
καὶ ὅσον ἦν ἀττικὸν, ἴασιν ἐς χεῖρας τοῖς βαρβάροις. καὶ ταύτῃ μέν ἐστιν ἴσα παρ' ἀμφοτέρων ἐς τὸ ἔρ
γον. τὸ δὲ ἔσω τῆς μάχης, φεύγοντές εἰσιν οἱ βάρβαροι. καὶ ἐς τὸ ἕλος ὠθοῦντες ἀλλήλους. ἔσχαται δὲ τῆς
γραφῆς νῆές τε αἱ φοίνισσαι καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς ἐσπίπτοντας ἐς ταύτας φονεύοντες οἱ ἕλληνες.
ἐνταῦθα καὶ μαραθὼν γεγραμμένος ἐστὶν ἥρως, ἀφ' οὗ τὸ πεδίον ὠνόμασται. καὶ θησεὺς ἀνιόντι, ἐκ
γῆς εἰκασμένος, ἀθηνᾶ τε καὶ ἡρακλῆς. μαραθωνίοις γὰρ ὡς αὐτοὶ λέγουσιν ἡρακλῆς ἐνομίσθη θεὸς πρώ
τοις. τῶν μαχομένων δὲ δῆλοι μάλιστά εἰσιν ἐν τῇ γραφῇ, καλλίμαχός τε ἐς ἀθηναίοις πολεμαρχεῖν ἤρ
ξατο. καὶ μιλτιάδης τῶν στρατηγούντων, ἥρως τε ἔχετλος καλούμενος, οὗ καὶ ὕστερον ποιήσομαι μνή
μην. ἐνταῦθα ἀσπίδες κεῖνται χαλκαῖ. καὶ ταῖς μέν ἐστιν ἐπίγραμμα, ἀπὸ σκιωναίων, καὶ τῶν ἐπι
κούρων εἶναι. τὰς δὲ ἐπαληλιμμένας πίσσῃ, μὴ σφᾶς ὅ, τε χρόνος λυμήνηται καὶ ὁ ἰὸς, λακεδαιμο
νίων εἶναι λέγεται τῶν ἁλόντων ἐν τῇ σφακτηρίᾳ νήσῳ. ἀνδριάντες δὲ χαλκοῖ κεῖνται πρὸ μὲν
τῆς στοᾶς, σόλων ὁ τοὺς νόμους ἀθηναίοις γράψας. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω σέλευκος ᾧ καὶ πρότερον ἐ
γένετο ἐς τὴν εὐδαιμονίαν τὴν μέλλουσαν, σημεῖα οὐκ ἀφανῆ. σελεύκῳ γὰρ ὡς ὡρμᾶτο ἐκ μακεδονίας
σὺν ἀλεξάνδρῳ θύοντι ἐν πέλλῃ τῷ διῒ, τὰ ξύλα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ κείμενα προὔβη τε αὐτόματα πρὸς
τὸ ἄγαλμα, καὶ ἄνευ πυρὸς ἥφθη. τελευτήσαντος δὲ ἀλεξάνδρου. σέλευκος ἀντίγονον ἐς βαβυλῶνα ἀφι
κόμενον δείσας καὶ παρὰ πτολεμαῖον φυγὼν τὸν λάγου, κατῆλθεν αὖθις ἐς βαβυλῶνα. κατελθὼν
δὲ ἐκράτησε μὲν τῆς ἀντιγόνου στρατιᾶς. καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινεν ἀντίγονον. εἷλε δὲ ἐπιστρατεύσας ὕστερον
δημήτριον τὸν ἀντιγόνου. ὡς δέ οἱ ταῦτα προεκεχωρήκει, καὶ μετ' ὀλίγον τὰ λυσιμάχου κατείργαστο,
τὴν μὲν ἐν τῇ ἀσίᾳ πᾶσαν ἀρχὴν παρέδωκεν ἀντιόχῳ τῷ παιδί. αὐτὸς δὲ ἐς μακεδονίαν ἠπείγετο. στρα
τιὰ μὲν οὖν καὶ ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἦν παρὰ σελεύκῳ. πτολεμαῖος δὲ ἀδελφὸς μὲν λυσάνδρας καὶ
παρὰ λυσιμάχου παρ' αὐτὸν πεφευγὼς, ἄλλως δὲ τολμῆσαι πρόχειρος. καὶ διὰ τοῦτο κεραυνὸς καλού
μενος. οὗτος ὁ πτολεμαῖος ὡς προσιὼν ὁ σελεύκου στρατὸς ἐγένετο κατὰ λυσιμαχίαν, λαθὼν σέλευ
κον κτείνει. διαρπάσαι δὲ ἐπιτρέψας τὰ χρήματα τοῖς βασιλεῦσιν, ἐβασίλευσε μακεδονίας. ἐς ὃ γα
λάταις πρῶτος ὧν ἴσμεν βασιλέων ἀντιτάξασθαι τολμήσας, ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν βαρβάρων. τὴν
δὲ ἀρχὴν ἀντίγονος ἀνεσώσατο ὁ δημητρίου. σέλευκον δὲ βασιλέων ἐν τοῖς μάλιστα πείθομαι, καὶ ἄλ
λως γενέσθαι δίκαιον καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβῆ. τοῦτο μὲν γὰρ σέλευκός ἐστιν ὁ μιλησίοις τὸν χαλκοῦν
καταπέμψας ἀπόλλωνα ἐς βραγχίδας, ἀνακομισθέντα ἐς ἐκβάτανα τὰ μηδικὰ ὑπὸ ξέρξου.
τοῦτο δὲ σελεύκειαν οἰκίσας ἐπὶ τίγρητι ποταμῷ, καὶ βαβυλωνίους οὗτος ἐπαγόμενος ἐς αὐτὴν
συνοίκους, ὑπελείπετο μὲν τὸ τεῖχος, βαβυλῶνος ὑπελείπετο δὲ τοῦ βήλου τὸ ἱερόν. καὶ περὶ αὐτὸ τοὺς
χαλδαίους οἰκεῖν. ἀθηναίοις δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἄλλα ἐστὶν οὐκ ἐς ἅπαντας ἐπίσημα καὶ ἐλέου βωμός. 10
ᾧ μάλιστα θεῶν ἐς ἀνθρώπινον βίον καὶ μεταβολὰς πραγμάτων ὅτι ὠφέλιμος, μόνοι τιμὰς ἑλλήνων
νέμουσιν ἀθηναῖοι. τούτοις δὲ οὐ τὰ ἐς φιλανθρωπίαν μόνον καθέστηκεν, ἀλλὰ καὶ ἐς θεοὺς εὐσεβεῖν ἄλ
λων πλέον. καὶ γὰρ αἰδοῦς σφίσι βωμός ἐστι καὶ φήμης, καὶ ὁρμῆς. δῆλά τε ἐναργῶς ὅσοις πλέον τι
ἑτέρων εὐσεβείας μέτεστιν, ἴσον σφίσι παρὸν τύχης χρηστῆς. ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῆς ἀγορᾶς ἀπέχοντι
οὐ πολὺ, πτολεμαίου δὲ ἀπὸ τοῦ κατασκευασαμένου καλουμένῳ, λίθοι τέ εἰσιν ἑρμαῖ, θέας ἄξιοι καὶ εἰ
κὼν πτολεμαίου χαλκῆ. καὶ ὅ τε λίβυς ἰόβας ἐνταῦθα κεῖται. καὶ χρύσιππος ὁ σολεύς. πρὸς δὲ τῷ
γυμνασίῳ, θησέως ἐστὶν ἱερόν. γραφαὶ δέ εἰσι, πρὸς ἀμαζόνας ἀθηναῖοι μαχόμενοι. πεποίηται δὲ σφί
σιν, ὁ πόλεμος οὗτος καὶ τῆς ἀθηνᾶς ἐπὶ τῇ ἀσπίδι. καὶ τοῦ ὀλυμπίου διὸς ἐπὶ τῷ βάθρῳ. γέγραπται
δὲ ἐν τῷ τοῦ θησέως ἱερῷ, καὶ ἡ κενταύρων καὶ ἡ λαπιθῶν μάχη. θησεὺς μὲν οὖν ἀπεκτονὼς ἐστὶν ἤδη
κένταυρον. τοῖς δὲ ἄλλοις ἐξ ἴσου καθέστηκεν ἔτι ἡ μάχη. τοῦ δὲ τρίτου τῶν τοίχων ἡ γραφὴ μὴ πυθομέ
νοις, ἃ λέγουσιν οὐ σαφής ἐστι. τὰ μέν που διὰ τὸν χρόνον. τὰ δὲ μίκων οὐ τὸν πάντα ἔγραψε λόγον. μί
νως ἡνίκα θησέα καὶ τὸν ἄλλον στόλον τῶν παίδων ἦγεν ἐς κρήτην, ἐρασθεὶς περιβοίας, ὥς οἱ θησεὺς
μάλιστα ἠναντιοῦτο, καὶ ἄλλα ὑπὸ ὀργῆς ἀπέρριψεν ἐς αὐτὸν, καὶ παῖδα οὐκ ἔφη ποσειδῶνος εἶναι.
ἐπεὶ οὐ δύνασθαι τὴν σφραγῖδα ἣν αὐτὸς φέρων ἔτυχεν ἀφέντι ἐς θάλασσαν ἀνασῶσαί οἱ. μίνως μὲν
λέγεται ταῦτα εἰπὼν ἀφεῖναι τὴν σφραγῖδα. θησέα δὲ σφραγῖδά τε ἐκείνην ἔχοντα καὶ στέφανον χρυ
σοῦν ἀμφιτρίτης δῶρον, ἀνελθεῖν λέγουσιν ἐκ τῆς θαλάττης. ἐς δὲ τὴν τελευτὴν τὴν θησέως, πολλὰ ἤδη
καὶ οὐχ ὁμολογοῦντα εἴρηται. δεδέσθαι γὰρ αὐτὸν λέγουσιν ἐς τόδε, ἕως ὑφ' ἡρακλέους ἀναχθείη. πι
θανώτατα δὲ ὧν ἤκουσα, θησεὺς ἐς θεσπρωτοὺς ἐμβαλὼν, τοῦ βασιλέως τῶν θεσπρωτῶν γυναῖκα ἁρπά
σων, τὸ πολὺ τῆς στρατιᾶς οὕτως ἀπόλλυσι. καὶ αὐτός τε καὶ πειρίθους. (πειρίθους γὰρ καὶ τὸν γάμον
σπεύδων ἐστράτευεν) ἥλωσαν καὶ σφᾶς ὁ θεσπρωτὸς δήσας εἶχεν ἐν κιχύρῳ. τῆς δὲ γῆς τῆς θεσπρωτίδος,
ἔστι μέν που καὶ ἄλλα θέας ἄξια, ἱερόν τε διὸς ἐν δωδώνῃ. καὶ ἱερὰ τοῦ θεοῦ φηγός. πρὸς δὲ τῇ κιχύ
ρῳ, λίμνη τέ ἐστιν ἀχερουσία καλουμένη. καὶ ποταμὸς ἀχέρων. ῥεῖ δὲ καὶ κωκυτὸς ὕδωρ ἀτερπέστατον.
ὅμηρός τέ μοι δοκεῖ ταῦτα ἑωρακὼς, ἔς τε τὴν ἄλλην ποίησιν ἀποτολμῆσαι τῶν ἐν ἅδου. καὶ δὴ καὶ τὰ

Θησεὺς παρὰ σκυρίοις. ἐριχθόνιος. πρυτανεῖον. σάραπις. εἰλείθυια. κολοσσὸς ἀδριανοῦ. ἰσοκράτης. δευκαλίων.

ὀνόματα τοῖς ποταμοῖς ἀπὸ τῶν ἐν θεσπρωτίδι θέσθαι. τότε δὲ ἐχομένου θησέως, στρατεύουσιν ἐς ἄφιδναν, οἱ τυνδάρεω παῖδες. καὶ τήν τε ἄφιδναν αἱροῦσι καὶ μενεσθέα ἐπὶ βασιλείαν κατήγαγον. μενεσθεὺς δὲ τῶν μὲν παίδων τῶν θησέως παρ' ἐλεφήνορα ὑπεξελθόντων ἐς εὔβοιαν, εἶχεν οὐδένα λόγον. θησέα δὲ εἴποτε παρὰ θεσπρωτῶν ἀνακομισθήσεται, δυσανταγώνιστον ἡγούμενος, διὰ θεραπείας τὰ τοῦ δήμου κατεθήσατο. ὡς θησέα ἀνασωθέντα ὕστερον ἀπωσθῆναι. στέλλεται δὴ θησεὺς παρὰ δευκαλίωνα ἐς κρήτην. ἐξενεχθέντα δὲ αὐτὸν ὑπὸ πνευμάτων ἐς σκῦρον τὴν νῆσον, λαμπρῶς περιεῖπον οἱ σκύριοι κατὰ γένους δόξαν καὶ ἀξίωμα ὧν ἦν αὐτὸς εἰργασμένος. καὶ οἱ θάνατον λυκομήδης διὰ ταῦτα ἐβούλευσεν. ὁ μὲν δὴ θησέως σηκὸς, ἀθηναίοις ἐγένετο ὕστερον ἢ μῆδοι μαραθῶνα ἔσχον, κίμωνος τοῦ μιλτιάδου σκυρίους ποιήσαντος ἀναστάτους. δίκην δὲ τοῦ θησέως θανάτου καὶ τὰ ὀστᾶ κομίσαντος ἐς ἀθήνας. τὸ δὲ ἱερὸν τῶν διοσκούρων ἐστὶν ἀρχαῖον. αὐτοί τε ἑστῶτες καὶ οἱ παῖδες καθήμενοι σφίσιν ἐφ' ἵππων. ἐνταῦθα πολύγνωτος μὲν ἔχοντα ἐς αὐτοὺς, ἔγραψε γάμον τῶν θυγατέρων τῶν λευκίππου. μίκων δὲ τοὺς μετὰ ἰάσονος ἐς κόλχους πλεύσαντας. καὶ οἱ τῆς γραφῆς ἡ σπουδὴ μάλιστα ἐς ἄκαστον καὶ τοὺς ἵππους ἔχει τοὺς ἀκάστου. ὑπὲρ δὲ τῶν διοσκούρων τὸ ἱερὸν, ἀγλαύρου τέμενός ἐστιν. ἀγλαύρῳ δὲ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς, ἕρσῃ καὶ πανδρόσῳ, δοῦναί φασιν ἀθηνᾶν ἐριχθόνιον, καταθεῖσαν ἐς κιβωτὸν, ἀπειποῦσαν ἐς τὴν παρακαταθήκην μὴ πολυπραγμονεῖν. πάνδροσον μὲν δὴ λέγουσι πείθεσθαι. τὰς δὲ δύο ἀνοῖξαι γὰρ σφᾶς τὴν κιβωτὸν, μανῆναί τε ὡς εἶδον τὸν ἐριχθόνιον καὶ κατὰ τῆς ἀκροπόλεως, ἔνθα ἦν μάλιστα ἀπότομον αὐτὰς ῥίψαι. κατὰ τοῦτο ἐπαναβάντες μῆδοι, κατεφόνευσαν ἀθηναίων, τοὺς πλέον τι ἐς τὸν χρησμὸν ἢ θεμιστοκλῆς εἰδέναι νομίζοντας. καὶ τὴν ἀκρόπολιν ξύλοις καὶ σταυροῖς ἀποτειχίσαντας. πλησίον δὲ πρυτανεῖόν ἐστιν, ἐν ᾧ νόμοι τε οἱ σόλωνός εἰσι γεγραμμένοι. καὶ θεῶν εἰρήνης ἀγάλματα κεῖται καὶ ἑστίας. ἀνδριάντες δὲ ἄλλοι τε καὶ αὐτόλυκος ὁ παγκρατιαστής. τὰς δὲ μιλτιάδου καὶ θεμιστοκλέους εἰκόνας ἐς ῥωμαῖόν τε ἄνδρα καὶ θρᾷκα μετέγραψαν. ἐντεῦθεν ἰοῦσιν ἐς τὰ κάτω τῆς πόλεως, σαράπιδός ἐστιν ἱερόν. ὃν ἀθηναῖοι παρὰ πτολεμαίου θεὸν ἐσηγάγοντο. αἰγυπτίοις δὲ ἱερὰ σαράπιδος ἐπιφανέστατον μέν ἐστιν ἀλεξανδρεῦσιν. ἀρχαιότατον δὲ ἐν μέμφει. ἐς ὃ ἐσελθεῖν, οὔτε ξένοις ἐστὶν, οὔτε τοῖς ἱερεῦσι, πρὶν ἂν τὸν ἆπιν θάψωσι. τοῦ δὲ ἱεροῦ τοῦ σαράπιδος, οὐ πόρρω χωρίον ἐστίν. ἔνθα πειρίθουν καὶ θησέα συνθεμένους ἐς λακεδαίμονα καὶ ὕστερον ἐς θεσπρωτοὺς σταλῆναι λέγουσι. πλησίον δὲ ᾠκοδόμητο ναὸς εἰλειθυίας. ἣν ἐλθοῦσαν ἐξ ὑπερβορέων ἐς δῆλον γενέσθαι βοηθὸν ταῖς λητοῦς ὠδῖσι. τοὺς δὲ ἄλλους παρ' αὐτῶν φασὶ τῆς εἰλειθυίας μαθεῖν τὸ ὄνομα. καὶ θύουσί τε εἰλειθυίᾳ δήλιοι. καὶ ὕμνον ᾄδουσιν ὠλῆνος. κρῆτες δὲ τῆς χώρας τῆς κνωσίας ἐν ἀμνισῷ γενέσθαι νομίζουσιν εἰλείθυιαν. καὶ παῖδα ἥρας εἶναι. μόνοις δὲ ἀθηναίοις τῆς εἰλειθυίας κεκάλυπται τὰ ξόανα ἐς ἄκρους τοὺς πόδας. τὰ μὲν δὴ δύο εἶναι κρητικὰ, καὶ φαίδρας ἀναθήματα ἔλεγον αἱ γυναῖκες. τὸ δὲ ἀρχαιότατον ἐρυσίχθονα ἐκ δήλου κομίσαι. πρὶν δὲ ἐς τὸ ἱερὸν ἰέναι τοῦ διὸς τοῦ ὀλυμπίου, ἀδριανὸς ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς τόν τε ναὸν ἀνέθηκε. καὶ τὸ ἄγαλμα θέας ἄξιον. οὗ μεγέθει μὲν, ὅτι μὴ ῥωμαίοις καὶ ῥοδίοις εἰσὶν οἱ κολοσσοί. τὰ λοιπὰ ἀγάλματα ὁμοίως ἀπολείπονται. πεποίηται δὲ ἔκ τε ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. καὶ ἔχει τέχνης εὖ πρὸς τὸ μέγεθος ὁρῶσιν. ἐνταῦθα εἰκόνες ἀδριανοῦ δύο μέν εἰσι θασίου λίθου. δύο δὲ αἰγυπτίου. χαλκαῖ δὲ ἑστᾶσι πρὸ τῶν κιόνων, ἃς ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἀποίκους πόλεις. ὁ μὲν δὴ πᾶς περίβολος, σταδίων μάλιστα τεσσάρων ἐστίν. ἀνδριάντων δὲ πλήρης. ἀπὸ γὰρ πόλεως ἑκάστης, εἰκὼν ἀδριανοῦ βασιλέως ἀνάκειται. καὶ σφᾶς ὑπερεβάλοντο ἀθηναῖοι. τὸν κολοσσὸν ἀναθέντες, ὄπισθε τοῦ ναοῦ θέας ἄξιον. ἔστι δὲ ἀρχαῖα ἐν τῷ περιβόλῳ, ζεὺς χαλκοῦς. καὶ ναὸς κρόνου καὶ ῥέας. καὶ τέμενος τὴν ἐπίκλησιν ὀλυμπίας. ἐνταῦθα ὅσον ἐς πῆχυν, τὸ ἔδαφος διέστηκε. καὶ λέγουσι μετὰ τὴν ἐπομβρίαν τὴν ἐπὶ δευκαλίωνος συμβᾶσαν, ὑπορρυῆναι ταύτῃ τὸ ὕδωρ. ἐσβάλλουσί τε ἐς αὐτὸ ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἄλφιτα πυρῶν μέλιτι μίξαντες. κεῖται δὲ ἐπὶ κίονος, ἰσοκράτους ἀνδριάς. ὃς ἐς μνήμην τρία ὑπελίπετο. ἐπιπονώτατον μὲν, ὅτι οἱ βιώσαντι ἔτη δυοῖν δέοντα ἑκατὸν, οὔποτε κατελύθη μαθητὰς ἔχειν. σωφρονέστατον δὲ ὅτι πολιτείας ἀπεχόμενος, διέμενε καὶ τὰ κοινὰ οὐ πολυπραγμονῶν. ἐλευθερώτατον δ' ὅτι πρὸς τὴν ἀγγελίαν τῆς ἐν χαιρωνείᾳ μάχης ἀλγήσας, ἐτελεύτησεν ἐθελοντής. κεῖνται δὲ καὶ λίθου φρυγίου πέρσαι, χαλκοῦν τρίποδα ἀνέχοντες, θέας ἄξιοι καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ τρίπους. τοῦ δὲ ὀλυμπίου διὸς, δευκαλίωνα οἰκοδομῆσαι λέγουσι τὸ ἀρχαῖον ἱερὸν, σημεῖα ἀποφαίνοντες, ὡς δευκαλίων ἀθήνησιν ᾤκησε, τάφον τοῦ ναοῦ τοῦ νῦν οὐ πολὺ ἀφεστηκότα. ἀδριανὸς δὲ κατεσκευάσατο μὲν καὶ ἄλλα ἀθηναίοις. ναὸν ἥρας. καὶ διὸς πανελληνίου. καὶ θεοῖς τοῖς πᾶσιν ἱερὸν κοινόν. τὰ δὲ ἐπιφανέστατα, ἑκατὸν εἴκοσι κίονες φρυγίου λίθου. πεποίηνται δὲ καὶ ταῖς στοαῖς κατὰ τὰ αὐτὰ οἱ τοῖχοι. καὶ οἰκήματα ἐνταῦθά ἐστιν ὀρόφῳ τε ἐπιχρύσῳ καὶ ἀλαβάστρῳ λίθῳ. πρὸς δὲ, ἀγάλμασι κεκοσμημένα καὶ γραφαῖς. κατάκειται δὲ ἐς αὐτὰ βιβλία. καὶ γυμνάσιόν ἐστιν ἐπώνυμον ἀδριανοῦ. κίονες δὲ καὶ ἐνταῦθα ἑκατὸν λιθοτομίας τῆς λιβύων. μετὰ δὲ τὸν ναὸν τοῦ διὸς τοῦ ὀλυμ-

ἀφροδίτη ἡ ἐν κήποις. κυνόσαργες. λύκειος. Νῖσος. ὠρείθυια. ἠριδανός. ἄρτεμις ἀγροτέρα. στάδιον. φρύνη. ἡφαίστου ῥίψις. σύλλας.

πίου, πλησίον ἄγαλμά ἐστιν ἀπόλλωνος πυθίου. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἱερὸν ἀπόλλωνος ἐπίκλησιν δελφινίου. λέγουσι δὲ ὡς ἐξειργασμένου τοῦ ναοῦ πλὴν τῆς ὀροφῆς ἀγνὼς ἔτι τοῖς πᾶσιν ἀφίκοιτο θησεὺς ἐς τὴν πόλιν. οἷα δὲ χιτῶνα ἔχοντος αὐτοῦ ποδήρη καὶ πεπλεγμένης ἐς εὐπρεπὲς οἱ τῆς κόμης, ὡς ἐγίνετο κατὰ τὸν τοῦ δελφινίου ναὸν, οἱ τὴν στέγην οἰκοδομοῦντες ἤροντο σὺν χλευασίᾳ· ὅτι δὴ παρθένος ἐν ὥρᾳ γάμου πλανᾶται μόνη. θησεὺς δὲ ἄλλο μὲν αὐτοῖς ἐδήλωσεν οὐδέν. Ἀπολύσας δὲ ὡς λέγεται τῆς ἁμάξης τοὺς βοῦς, ἣ σφίσι παρῆν, τὸν ὄροφον ἀνέρριψεν ἐς ὑψηλότερον, ἢ τῷ ναῷ τὴν στέγην ἐποιοῦντο. ἐς δὲ τὸ χωρίον ὃ κήπους ὀνομάζουσι καὶ τῆς ἀφροδίτης τὸν ναὸν, οὐδεὶς λεγόμενός σφισιν ἐστὶ λόγος. οὐ μὴν οὐ δὲ ἐς τὴν ἀφροδίτην, ἣ τοῦ ναοῦ πλησίον ἕστηκε. ταύτης γὰρ σχῆμα μὲν τετράγωνον κατὰ ταυτὰ καὶ τοῖς ἑρμαῖς. τὸ δὲ ἐπίγραμμα σημαίνει τὴν οὐρανίαν ἀφροδίτην τῶν καλουμένων μοιρῶν εἶναι πρεσβυτάτην. τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς ἀφροδίτης ἐν τοῖς κήποις, ἔργον ἐστὶν ἀλκαμένους. καὶ τῶν ἀθήνησιν ἐν λόγοις, θέας ἄξιον. Ἔστι δὲ ἡρακλέους ἱερὸν καλούμενον κυνόσαργες. καὶ τὰ μὲν ἐς τὴν κύνα, εἰδέναι τὴν λευκὴν ἐπιλεξαμένοις ἐστὶ τὸν χρησμόν. βωμοὶ δέ εἰσιν ἡρακλέους τε καὶ ἥβης. ἣν διὸς παῖδα οὖσαν, συνοικεῖν ἡρακλεῖ νομίζουσιν. ἀλκμήνης τε βωμὸς καὶ ἰολάου πεποίηται. ὃς τὰ πολλὰ ἡρακλεῖ συνεπόνησε τῶν ἔργων. Λύκειον δὲ, ἀπὸ μὲν λυκίου τοῦ πανδίονος ἔχει τὸ ὄνομα. ἀπόλλωνος δὲ ἱερὸν ἐξ ἀρχῆς τε εὐθὺς καὶ καθ' ἡμᾶς ἐνομίζετο. λύκιός τε ὁ θεὸς ἐνταῦθα ὠνομάσθη πρῶτον. λέγεται δὲ ὅτι καὶ τερμισσεῖς ἐς οὓς ἦλθεν ὁ λύκος φεύγων αἰγέα, καὶ τούτοις αἴτιός ἐστι, λυκίους ἀπ' αὐτοῦ καλεῖσθαι. Ἔστι δὲ ὄπισθεν τοῦ λυκίου, Νίσου μνῆμα, ὃν ἀποθανόντα ὑπὸ μίνω βασιλεύοντα μεγάρων κομίσαντες ἀθηναῖοι, ταύτῃ θάπτουσιν. ἐς τοῦτον τὸν νῖσον ἔχει λόγος, τρίχας ἐν τῇ κεφαλῇ οἱ πορφυρᾶς εἶναι. χρῆναι δὲ αὐτὸν ἐπὶ ταύταις ἀποκαρείσαις τελευτᾶν. ὡς δὲ οἱ κρῆτες ἦλθον ἐς τὴν γῆν, τὰς μὲν ἄλλας ᾕρουν ἐξ ἐπιδρομῆς τὰς ἐν τῇ μεγαρίδι πόλεις. ἐς δὲ τὴν νισαίαν καταφεύγοντα, τὸν νῖσον ἐπολιόρκουν. ἐνταῦθα τοῦ νίσου λέγεται θυγατέρα ἐρασθῆναι μίνω. καὶ ὡς ἀπέκειρε τὰς τρίχας τοῦ πατρός. ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι λέγουσι. Ποταμοὶ δὲ ἀθηναίοις ῥέουσιν εἰλισσός τε καὶ ἠριδανῷ τῷ κελτικῷ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄνομα ἔχων ἐκδιδοὺς ἐς τὸν εἰλισσόν. ὁ δὲ εἰλισσός ἐστιν οὗτος, ἔνθα παίζουσαν ὠρείθυιαν ὑπὸ ἀνέμου βορέου φασὶν ἁρπασθῆναι. καὶ συνοικεῖν ὠρειθυίᾳ βορέαν. καὶ σφίσι διὰ τὸ κῆδος ἀμύναντα, τῶν τριήρων τῶν βαρβαρικῶν ἀπολέσαι τὰς πολλάς. ἐθέλουσι δὲ ἀθηναῖοι καὶ ἄλλων θεῶν ἱερὸν εἶναι τὸν εἰλισσόν. καὶ μουσῶν βωμὸς ἐπ' αὐτῷ ἐστιν εἰλισσιάδων. δείκνυται δὲ καὶ ἔνθα πελοποννήσιοι κόδρον τὸν μελάνθου βασιλεύοντα ἀθηναίων κτείνουσι. διαβᾶσι δὲ τὸν εἰλισσὸν, χωρίον ἄγραι καλούμενον, καὶ ναὸς ἀγροτέρας ἐστὶν ἀρτέμιδος. ἐνταῦθα ἄρτεμιν πρῶτον θηρεῦσαι λέγουσιν, ἐλθοῦσαν ἐκ δήλου. καὶ τὸ ἄγαλμα διὰ τοῦτο ἔχει τόξον. τὸ δὲ, ἀκούσασι μὲν οὐχ ὁμοίως ἐπαγωγὸν, θαῦμα δ' ἰδοῦσι, στάδιον ἐστὶ λευκοῦ λίθου. μέγεθος δὲ αὐτοῦ τῇδε ἄν τις μάλιστα τεκμαίροιτο. ἄνωθεν ὄρος ὑπὲρ τὸν εἰλισσὸν ἀρχόμενον ἐκ μηνοειδοῦς καθήκει τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὴν ὄχθην εὐθύ τε καὶ διπλοῦν. τοῦτο ἀνὴρ ἀθηναῖος ἡρώδης ᾠκοδόμησε. καί οἱ τὸ πολὺ τῆς λιθοτομίας τῆς πεντέλησιν ἐς τὴν οἰκοδομὴν ἀνηλώθη. Ἔστι δὲ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ πρυτανείου καλουμένη τρίποδες. ἀφ' οὗ δὲ καλοῦσι τὸ χωρίον, ναοὶ θεῶν ἐς τοῦτο μεγάλοι. καὶ σφίσιν ἐφεστήκασι τρίποδες. χαλκοῖ μέν. μνήμης δὲ ἄξια μάλιστα περιέχοντες εἰργασμένα. Σάτυρος γάρ ἐστιν ἐφ' ᾧ πραξιτέλη λέγεται φρονῆσαι μέγα. καί ποτε φρύνης αἰτούσης ὅτι οἱ κάλλιστον εἴη τῶν ἔργων, ὁμολογεῖν μέν φασι διδόναι οἱ ἐραστὴν ὄντα, κατειπεῖν δ' οὐκ ἐθέλειν, ὅτι κάλλιστον αὐτῷ οἱ φαίνοιτο. ἐσδραμὼν οὖν οἰκέτης φρύνης, ἔφασκεν οἴχεσθαι πραξιτέλει τὸ πολὺ τῶν ἔργων, πυρὸς ἐσπεσόντος ἐς τὸ οἴκημα οὐ μενοῦν πάντα γε ἀφανισθῆναι. πραξιτέλης δὲ αὐτίκα ἔθει διὰ θυρῶν ἔξω. καί οἱ καμόντι οὐδὲν ἔφασκεν εἶναι πλέον εἰ δὴ καὶ τὸν σάτυρον ἡ φλὸξ καὶ τὸν ἔρωτα ἐπέλαβε. φρύνη δὲ μένειν θαρροῦντα ἐκέλευε. παθεῖν γὰρ ἀνιαρὸν οὐδέν. τέχνῃ δὲ ἁλόντα ὁμολογεῖν τὰ κάλλιστα ὧν ἐποίησε. φρύνη μὲν οὖν οὕτω τὸν ἔρωτα αἱρεῖται. Διονύσῳ δὲ ἐν τῷ ναῷ τῷ πλησίον, σάτυρός ἐστι παῖς καὶ δίδωσιν ἔκπωμα. ἔρωτα δ' ἑστηκότα ὁμοῦ καὶ διόνυσον θυμίλος ἐποίησε. τοῦ διονύσου δέ ἐστι πρὸς τῷ θεάτρῳ τὸ ἀρχαιότατον ἱερόν. δύο δέ εἰσιν ἐντὸς τοῦ περιβόλου ναοί. καὶ διόνυσοι. ὅ τε ἐλευθερεὺς καὶ ὃν ἀλκαμένης ἐποίησεν, ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. γραφαὶ δὲ αὐτόθι διόνυσός ἐστιν ἀνάγων ἥφαιστον ἐς οὐρανόν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ ἑλλήνων. ὡς ἥρα ῥίψαι γενόμενον ἥφαιστον. ὁ δέ οἱ μνησικακῶν πέμψαι δῶρον, χρυσοῦν θρόνον, ἀφανεῖς δεσμοὺς ἔχοντα. καὶ τὴν μὲν ἐπεί τε ἐκαθέζετο δεδέσθαι. θεῶν δὲ τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὶ τὸν ἥφαιστον ἐθέλειν πείθεσθαι. διόνυσος δὲ μάλιστα γὰρ ἐς τοῦτον πιστὰ ἦν ἡφαίστῳ, μεθύσας αὐτὸν ἐς οὐρανὸν ἤγαγε. ταῦτα δὴ γεγραμμένα εἰσί. καὶ πενθεὺς καὶ λυκοῦργος ὧν ἐς διόνυσον ὕβρισαν διδόντες δίκας. ἀριάδνη δὲ καθεύδουσα καὶ θησεὺς ἀναγόμενος καὶ διόνυσος ἥκων ἐς τὴν ἀριάδνης ἁρπαγήν. ἔστι δὲ πλησίον τοῦ τε ἱεροῦ τοῦ διονύσου καὶ τοῦ θεάτρου κατασκεύασμα. ποιηθῆναι δὲ τῆς σκηνῆς αὐτὸ ἐς μίμησιν τῆς ξέρξου λέγεται. ἐποιήθη δὲ καὶ δεύτερον. τὸ γὰρ ἀρχαῖον στρατηγὸς ῥωμαίων ἐνέπρησε σύλλας ἀθή

ναὸς ἑλών. Αἰτία δὲ ἥδε τοῦ πολέμου· μιθριδάτης ἐβασίλευσε βαρβάρων τῶν περὶ τὸν πόντον τὸν εὔξεινον. πρόφασιν μὲν δὴ δι' ἥντινα ῥωμαίοις ἐπολέμησε, καὶ ὃν τρόπον ἐς τὴν ἀσίαν διέβη, καὶ ὅσας ἢ πολέμῳ βιασάμενος πόλεις ἔσχεν, ἢ φίλας ἐποιήσατο, τὰ δὲ μὲν τοῖς ἐπίστασθαι τὰ μιθριδάτου θέλουσι μελέτω. ἐγὼ δὲ, ὅσον ἐς τὴν ἅλωσιν τὴν ἀθηναίων ἔχει, δηλώσω. ἦν ἀριστίων ἀθηναῖος, ᾧ μιθριδάτης πρεσβεύειν ἐς τὰς πόλεις τὰς ἑλληνίδας ἐχρῆτο. οὗτος ἀνέπεισεν ἀθηναίους, μιθριδάτην θέσθαι ῥωμαίων ἐπίπροσθεν. ἀνέπεισε δὲ οὐ πάντας, ἀλλ' ὅσον δῆμος ἦν, καὶ δήμου τὸ ταραχῶδες. ἀθηναίων δὲ ὧν τις λόγος, παρὰ τοὺς ῥωμαίους ἐκπίπτουσιν ἐθελονταί. γενομένης δὲ μάχης, πολλῷ περιῆσαν οἱ ῥωμαῖοι. καὶ φεύγοντας ἀριστίωνα μὲν καὶ ἀθηναίους ἐς τὸ ἄστυ καταδιώκουσιν. ἀρχέλαον δὲ καὶ τοὺς βαρβάρους ἐς τὸν πειραιᾶ. μιθριδάτου δὲ στρατηγὸς καὶ οὗτος ἦν· ὃν πρότερον τούτων, μάγνητες οἱ τὸν σίπυλον οἰκοῦντες, σφᾶς ἐπιδραμόντας, αὐτόν τε τιτρώσκουσι. καὶ τῶν βαρβάρων φονεύουσι τοὺς πολλούς. ἀθηναίοις μὲν δὴ πολιορκία καθειστήκει. ταξίλος δὲ μιθριδάτου στρατηγὸς, ἐτύγχανε μὲν περικαθήμενος ἐλάτειαν τὴν ἐν τῇ φωκίδι. ἀφικομένων δὲ ἀγγέλων, ἀναστήσας τὸν στρατὸν, ἐς τὴν ἀττικὴν ἦγεν. ἃ πυνθανόμενος ὁ στρατηγὸς τῶν ῥωμαίων, ἀθήνας μὲν τοῦ στρατοῦ μέρει πολιορκεῖν ἀφῆκεν. αὐτὸς δὲ ταξίλῳ τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως ἔχων, ἐς βοιωτοὺς ἀπαντᾷ. τρίτῃ δὲ ὕστερον ἡμέρᾳ, τοῖς ῥωμαίοις ἦλθον ἐπ' ἀμφότερα τὰ στρατόπεδα ἄγγελοι. σύλλᾳ μὲν ὡς ἀθηναίοις εἴη τὰ τείχη ἑαλωκότα. τοῖς δὲ ἀθήνας πολιορκοῦσι, ταξίλον κεκρατῆσθαι μάχῃ περὶ χαιρώνειαν. σύλλας δὲ ὡς ἐς τὴν ἀττικὴν ἐπανῆλθε, τοὺς ἐναντιωθέντας ἀθηναίων καθείρξας ἐς τὸν κεραμεικὸν, τὸν λαχόντα σφῶν ἐκ δεκάδος ἑκάστης, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι τὴν ἐπὶ θανάτῳ. σύλλου δὲ οὐκ ἀνέντος ἐς ἀθηναίους τοῦ θυμοῦ, λαθόντες ἐκ διδράσκουσιν ἄνδρες ἐς δελφούς. ἐρομένοις δέ σφισιν εἰ καταλαμβάνοι τὸ χρεὼν ἤδη, καὶ τὰς ἀθήνας ἐρημωθῆναι, τούτοις ἔχρησεν ἡ πυθία τὰ ἐς τὸν ἀσκὸν ἔχοντα. σύλλᾳ δὲ ὕστερον τούτων, ἐνέπεσεν ἡ νόσος. ᾗ καὶ τὸν σύριον φερεκύδην ἁλῶναι πυνθάνομαι. σύλλᾳ δὲ ἔστι μὲν καὶ τὰ ἐς πολλοὺς ἀθηναίων ἀγριώτερα ἢ ὡς ἄνδρα εἰκὸς ἦν ἐργάσασθαι ῥωμαῖον. ἀλλὰ γὰρ οὐκ αὐτὰ δὴ διαίτιαν γενέσθαι οἱ δοκῶ τῆς συμφορᾶς. ἱκεσίου δὲ μήνιμα. ὅτι καταφυγόντα ἐς τὸ τῆς ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἀπέκτεινεν ἀποσπάσας ἀριστίωνα. ἀθῆναι μὲν οὕτως ὑπὸ τοῦ πολέμου κακωθεῖσαι τοῦ ῥωμαίων, αὖθις ἀδριανοῦ βασιλεύοντος ἤνθησαν.

Εἰσὶ δὲ ἀθηναίοις εἰκόνες ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας ποιητῶν αἱ πολλαὶ τῶν ἀφανεστέρων. ὅτι μὴ γὰρ μένανδρος, οὐδεὶς ἦν ποιητὴς κωμῳδίας τῶν ἐς δόξαν ἡκόντων. τραγῳδίας δὲ κεῖνται τῶν φανερῶν εὐριπίδης καὶ σοφοκλῆς. λέγεται δὲ σοφοκλέους τελευτήσαντος, ἐσβαλεῖν ἐς τὴν ἀττικὴν λακεδαιμονίους. καὶ σφῶν τὸν ἡγούμενον ἰδεῖν ἐπιστάντα οἱ διόνυσον, κελεύειν τιμαῖς ὅσαι καθεστήκασιν ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι, τὴν σειρῆνα τὴν νέαν τιμᾶν. καὶ οἱ τὸ ὄναρ σοφοκλέα, καὶ τὴν σοφοκλέους ποίησιν ἐφαίνετο ἔχειν. εἰώθασι δὲ καὶ νῦν ἔτι ποιημάτων καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν, σειρῆνι εἰκάζειν. Τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ αἰσχύλου, πολλῷ τε ὕστερον τῆς τελευτῆς δοκῶ ποιηθῆναι καὶ τῆς γραφῆς, ἣ τὸ ἔργον ἔχει τὸ μαραθῶνι. ἔφη δὲ αἰσχύλος μειράκιον ὢν καθεύδειν ἐν ἀγρῷ φυλάσσειν σταφυλάς. καὶ οἱ διόνυσον ἐπιστάντα, κελεῦσαι τραγῳδίαν ποιεῖν. ὡς δὲ ἦν ἡμέρα, πείθεσθαι γὰρ ἐθέλειν, ῥᾷστα ἤδη πειρώμενος ποιεῖν. οὗτος μὲν ταῦτα ἔλεγεν. ἐπὶ δὲ τοῦ νοτίου καλουμένου τείχους, ὃ τῆς ἀκροπόλεως ἐς τὸ θέατρον ἐστὶ τετραμμένον, ἐπὶ τούτου μεδούσης τῆς γοργόνος, ἐπίχρυσος ἀνάκειται κεφαλή. καὶ περὶ αὐτὴν αἰγὶς πεποίηται. ἐν δὲ τῇ κορυφῇ τοῦ θεάτρου, σπήλαιόν ἐστιν ἐν ταῖς πέτραις ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν. τρίπους δὲ ἔπεστι καὶ τούτῳ. ἀπόλλων δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἄρτεμις τοὺς παῖδάς εἰσιν ἀναιροῦντες τοὺς νιόβης. ταύτην τὴν νιόβην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν ἐς τὸν σίπυλον τὸ ὄρος. ἡ δὲ πλησίον μὲν πέτρα καὶ κρημνός ἐστιν. οὐδὲν παρόντι σχῆμα παρεχόμενος γυναικός. οὔτε ἄλλως, οὔτε πενθούσης. εἰ δέ γε πορρωτέρω γένοιο, δεδακρυμένην δόξεις ὁρᾶν καὶ κατηφῆ γυναῖκα. ἰόντων δὲ ἀθήνησιν ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀπὸ τοῦ θεάτρου, τέθαπται κάλως. τοῦτον τὸν κάλων ἀδελφῆς παῖδα ὄντα καὶ τῆς τέχνης μαθητὴν φονεύσας δαίδαλος, ἐς κρήτην ἔφυγε. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐς σικελίαν ἐκδιδράσκει παρὰ κώκαλον. τοῦ ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερὸν ἔς τε τὰ ἀγάλματά ἐστιν, ὁπόσα τοῦ θεοῦ πεποίηται καὶ τῶν παίδων, καὶ ἐς τὰς γραφὰς θέας ἄξιον. ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ κρήνη. παρ' ᾗ λέγουσι ποσειδῶνος παῖδα ἀλιρρόθιον θυγατέρα ἄρεως ἀλκίππην αἰσχύναντα, ἀποθανεῖν ὑπὸ ἄρεως. καὶ δίκην ἐπὶ τούτῳ τῷ φόνῳ γενέσθαι πρῶτον. ἐνταῦθα ἄλλα τε, καὶ σαυροματικὸς ἀνάκειται θώραξ. ἐς τοῦτόν τις ἰδὼν, οὐδὲν ἧσσον ἑλλήνων τοὺς βαρβάρους φήσει σοφοὺς ἐς τὰς τέχνας εἶναι. σαυρομάταις γὰρ, οὔτε αὐτοῖς σίδηρός ἐστιν ὀρυσσόμενος, οὔτε σφίσιν ἐσάγουσιν. ἄμικτοι γοῦν μάλιστα τῶν ταύτῃ βαρβάρων εἰσίν. πρὸς οὖν τὴν ἀπορίαν ταύτην, ἐξεύρηνται σφίσιν ἐπὶ μὲν τοῖς δόρασιν αἰχμὰς ὀστίνας ἀντὶ σιδήρου φοροῦσι, τόξα τε κράνινα καὶ ὀϊστούς, καὶ ὀστίνας ἀκίδας ἐπὶ τοῖς ὀϊστοῖς. καὶ σειραῖς περιβαλόντες τῶν πολεμίων ὁπόσοις καὶ τύχοιεν, τοὺς ἵππους ἀποστρέψαντες, ἀνατρέπουσι τοὺς ἐνσχεθέντας ταῖς σειραῖς. τοὺς δὲ θώρακας ποιοῦνται τὸν τρόπον τοῦτον. ἵππους πολλὰς ἕκαστος τρέφει, ὡς ἂν

οὔτε ἐς ἰδιωτῶν κλήρους τῆς γῆς μεμερισμένης, οὔτε τι φερούσης, πλὴν ὕλης ἀγρίας. ἅτε ὄντων νομάδων. ταύταις οὐκ ἐς πόλεμον χρῶνται μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοῖς θύουσιν ἐπιχωρίοις. καὶ ἄλλως συγχρῶνται. συλλεξάμενοι δὲ τὰς ὁπλὰς ἐκκαθάραντές τε καὶ διελόντες, ποιοῦσιν ἀπ' αὐτῶν δρακόντων φολίσιν ἐμφερῆ. ὅστις δὲ οὐκ εἶδέ πω δράκοντα, πίτυός γε εἶδε καρπὸν χλωρὸν ἔτι. ταῖς οὖν ἐπὶ τῷ καρπῷ τῆς πίτυος φαινομέναις ἐντομαῖς εἰκάζων τὸ ἔργον τὸ ἐκ τῆς ὁπλῆς, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι. ταῦτα διατρήσαντες, καὶ νεύροις ἵππων καὶ βοῶν συρράψαντες χρῶνται θώραξιν. οὔτε εὐπρεπείᾳ τῶν ἑλληνικῶν ἀποδέουσιν. οὔτε ἀσθενεστέροις. καὶ γὰρ συστάδην τυπτόμενοι καὶ βληθέντες ἀνέχονται. οἱ δὲ θώρακες οἱ λινοῖ, μαχομένοις μὲν οὐχ ὁμοίως εἰσὶ χρήσιμοι. διιᾶσι γὰρ καὶ βιαζόμενοι τὸν σίδηρον. θηρεύοντας δὲ ὠφελοῦσιν. ἐναποκλῶνται γὰρ σφίσι καὶ λεόντων ὀδόντες καὶ παρδάλεων. θώρακας δὲ λινοῦς ἰδεῖν ἔν τε ἄλλοις ἱεροῖς ἔστιν ἀνακειμένους καὶ ἐν γρυνείῳ. ἔνθα ἀπόλλωνος κάλλιστον ἄλσος δένδρων, καὶ ἡμέρων καὶ ὅσα τῶν ἀκάρπων ὀσμὴν παρέχεταί τινα, ἢ θέας ἡδονήν.

Μετὰ δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀσκληπιοῦ ταύτῃ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἰοῦσιν, θέμιδος ναός ἐστι. κέχωσται δὲ πρὸ αὐτοῦ μνῆμα ἱππολύτῳ. τοῦ δέ οἱ βίου τὴν τελευτὴν, συμβῆναι λέγουσιν ἐκ καταρῶν. δῆλα δὲ, καὶ ὅστις βάρβαρος γλῶσσαν ἔμαθεν ἑλλήνων, ὅ, τε ἔρως τῆς φαίδρας καὶ τῆς τροφοῦ, τὸ ἐς τὴν διακονίαν τόλμημα. ἔστι δὲ καὶ τροιζηνίοις ἱππολύτου τάφος. ἔχει δὲ σφίσιν ὧδε ὁ λόγος. Θησεὺς ὡς ἔμελλεν ἄξεσθαι φαίδραν, οὐκ ἐθέλων εἴ οἱ γένοιντο παῖδες, οὔτε ἄρχεσθαι τὸν ἱππόλυτον, οὔτε βασιλεύειν ἀντ' αὐτῶν, πέμπει παρὰ πιτθέα τραφησόμενον αὐτόν. καὶ βασιλεύσοντα τροιζῆνος. χρόνῳ δὲ ὕστερον πάλλας καὶ οἱ παῖδες ἐπανέστησαν θησεῖ. τούτους κτείνας, ἐς τροιζῆνα ἔρχεται καθαρσίων εἵνεκα. καὶ φαίδρα πρώτη ἐνταῦθα εἶδεν ἱππόλυτον. καὶ τὰ ἐς τὸν θάνατον ἐρασθεῖσα ἐβουλεύσατο. μυρσίνη δέ ἐστι τροιζηνίοις, τὰ φύλλα διὰ πάσης ἔχουσα τετρυπημένα. φῦναι δὲ οὐκ ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν λέγουσιν. ἀλλὰ τὸ ἔργον γενέσθαι τῆς ἐς τὸν ἔρωτα ἄσης. καὶ τῆς περόνης ἣν ἐπὶ ταῖς θριξὶν εἶχεν ἡ φαίδρα. ἀφροδίτην δὲ τὴν πάνδημον, ἐπεί τε ἀθηναίοις θησεὺς ἐς μίαν ἤγαγεν ἀπὸ τῶν δήμων πόλιν, αὐτήν τε σέβεσθαι, καὶ πειθὼ κατέστησε. τὰ μὲν δὴ παλαιὰ ἀγάλματα οὐκ ἦν ἐπ' ἐμοῦ. τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ τεχνιτῶν ἦν, οὐ τῶν ἀφανεστάτων. ἔστι δὲ καὶ γῆς κουροτρόφου καὶ δήμητρος ἱερὸν χλόης. τὰ δὲ ἐς τὰς ἐπωνυμίας ἔστιν αὐτῶν διδαχθῆναι τοῖς ἱερεῦσιν ἐλθόντα ἐς λόγους. ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν, ἔστιν ἔσοδος μία. ἑτέραν δὲ οὐ παρέχεται, πᾶσα ἀπότομος οὖσα. καὶ τεῖχος ἔχουσα ἐχυρόν. τὰ δὲ προπύλαια λίθου λευκοῦ τὴν ὀροφὴν ἔχει, καὶ κόσμῳ καὶ μεγέθει τῶν λίθων μέχρι γε καὶ ἐμοῦ προεῖχε. τὰς μὲν οὖν εἰκόνας τῶν ἱππέων οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν. εἴτε οἱ παῖδές εἰσιν οἱ ξενοφῶντος. εἴτε ἄλλως εὐπρέπειαν πεποιημέναι. τῶν δὲ προπυλαίων ἐν δεξιᾷ, νίκης ἐστὶν ἀπτέρου ναός. ἐντεῦθεν ἡ θάλασσά ἐστι σύνοπτος. καὶ ταύτῃ ῥίψας αἰγεὺς ἑαυτὸν ὡς λέγουσιν ἐτελεύτησεν. ἀνήγετο μὲν γὰρ ἡ ναῦς μέλασιν ἱστίοις ἡ τοὺς παῖδας φέρουσα ἐς κρήτην. θησεὺς δὲ ἔπλει γὰρ τόλμης τι ἔχων ἐς τὸν μίνω καλούμενον ταῦρον, προεῖπε τῷ πατρὶ χρήσεσθαι τοῖς ἱστίοις λευκοῖς. ἢν ὀπίσω πλέῃ τοῦ ταύρου κρατήσας. τούτων λήθην ἔσχεν ἀριάδνην ἀφῃρημένος. ἐνταῦθα αἰγεὺς ὡς εἶδεν ἱστίοις μέλασι τὴν ναῦν κομιζομένην, οἷα τὸν παῖδα τεθνάναι δοκῶν, ἀφεὶς αὑτὸν διαφθείρεται. καὶ οἱ παρὰ ἀθηναίοις ἔστι καλούμενον ἡρῷον αἰγέως. ἔστι δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῶν προπυλαίων οἴκημα ἔχον γραφάς. ὁπόσαις δὲ μὴ καθέστηκεν, ὁ χρόνος αἴτιος ἀφανέσιν εἶναι. διομήδης ἦν, καὶ ὀδυσσεὺς, ὁ μὲν ἐν λήμνῳ τὸ φιλοκτήτου τόξον. ὁ δὲ τὴν ἀθηνᾶν ἀφαιρούμενος ἐξ ἰλίου. ἐνταῦθα ἐν ταῖς γραφαῖς ἐστὶν ὀρέστης αἴγισθον φονεύων. καὶ πυλάδης τοὺς παῖδας τοῦ ναυπλίου βοηθοὺς ἐλθόντας αἰγίσθῳ. τοῦ δὲ ἀχιλλέως τάφου πλησίον, μέλλουσά ἐστι σφάζεσθαι πολυξένη. ὁμήρῳ δὲ εὖ μὲν παρείθη τὸ γ' ὠμὸν οὕτως ἔργον. εὖ δέ μοι φαίνεται ποιήσας σκῦρον ὑπὸ ἀχιλλέως ἁλοῦσαν. οὐδὲν ὁμοίως καὶ ὅσοι λέγουσιν ὁμοῦ ταῖς παρθένοις ἀχιλλέα ἔχειν ἐν σκύρῳ δίαιταν. ἃ δὴ καὶ πολύγνωτος ἔγραψεν. ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς τῷ ποταμῷ, ταῖς ὁμοῦ ναυσικάᾳ πλυνούσαις ἐφιστάμενον ὀδυσσέα κατὰ τὰ αὐτὰ, καθὰ δὴ καὶ ὅμηρος ἐποίησε. γραφαὶ δέ εἰσι καὶ ἄλλαι καὶ ἀλκιβιάδης. ἵππων δέ οἱ νίκης τῆς ἐν νεμέᾳ ἐστὶ σημεῖα ἐν τῇ γραφῇ. καὶ περσεύς ἐστιν ἐς σέριφον κομιζόμενος, πολυδέκτῃ φέρων τὴν κεφαλὴν τὴν μεδούσης. καὶ τὰ μὲν ἐς μέδουσαν, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐν τοῖς ἀττικοῖς σημῆναι. ἐπὶ δὲ τῶν γραφῶν παρέντι τὸν παῖδα τὸν τὰς ὑδρίας φέροντα καὶ τὸν παλαιστὴν ὃν τιμαίνετος ἔγραψεν ἐστὶ μουσαῖος. ἐγὼ δὲ ἔπη μὲν ἐξελεξάμην ἐν οἷς ἐστι πέτεσθαι μουσαῖον ὑπὸ βορέου δῶρον. δοκεῖν δέ μοι πεποίηκεν αὐτὰ ὀνομάκριτος. καὶ ἔστιν οὐδὲν μουσαίου βεβαίως. ὅτι μὴ μόνον ἐς δήμητρα ὕμνος λυκομίδαις. κατὰ δὲ τὴν ἔσοδον αὐτὴν ἤδη τὴν ἐς ἀκρόπολιν, ἑρμῆν ὃν προπύλαιον ὀνομάζουσι καὶ χάριτας σωκράτην ποιῆσαι τὸν σωφρονίσκου λέγουσιν. ᾧ σοφῷ γενέσθαι μάλιστα ἀνθρώπων ἐστὶν ἡ πυθία μάρτυς. ὃ μηδὲ ἀνάχαρσιν ἐθέλοντα ὅμως καὶ δι' αὐτὸ ἐς δελφοὺς ἀφικόμενον προσεῖπεν. ἕλληνες δὲ ἄλλα τε λέγουσι καὶ ἄνδρας ἑπτὰ γενέσθαι σοφούς. τούτων καὶ τὸν λέσβιον τύραννον καὶ περίανδρον εἶναι φασὶ τὸν

16 Λέαινα χαλκῆ. ἀφροδίτη καλάμιδος. μυκαλησσίων συμφορά. κρῆτες μόνοι ἑλλήνων τοξόται. ὑγίεια. σειληνός. σάτυροι. βραυρωνία. δούρειος ἵππος. φορμίων.

κυψέλου. καὶ τοῦ περιάνδρου πεισίστρατος καὶ ὁ παῖς ἱππίας φιλάνθρωποι μᾶλλον καὶ σοφώτεροι τά τε πολεμικὰ ἦσαν. καὶ ὅσα ἧκεν ἐς κόσμον τῶν πολιτῶν. ἐς ὃ δὴ τὸν ἱππάρχου θάνατον ἱππίας ἄλλα τε ἐχρήσατο θυμῷ καὶ ἐς γυναῖκα ὄνομα λέαιναν. ταύτην γὰρ ἐπείτε ἀπέθανεν ἵππαρχος, λέγω δὲ οὐκ ἐς συγγραφὴν πρότερον ἥκοντα, πιστὰ δὲ ἄλλως ἀθηναίων τοῖς πολλοῖς, ἱππίας εἶχεν ἐν αἰκίᾳ. ἐς ὃ διέφθειρεν, οἷα ἑταίραν ἀριστογείτονος ἐπισταμένος οὖσαν. καὶ τὸ βούλευμα οὐδαμῶς ἀγνοῆσαι δοξάζων. ἀντὶ δὲ τούτων, ἐπεὶ τυραννίδος ἐπαύθησαν οἱ πεισιστρατίδαι χαλκῆ λέαινα ἀθηναίοις ἐστὶν ἐς μνήμην τῆς γυναικός. παρὰ δὲ αὐτὴν ἄγαλμα ἀφροδίτης. ὃ καλλίου τέ φασιν εἶναι ἀνάθημα. καὶ ἔργον καλάμιδος. Πλησίον δέ ἐστι διϊτρέφους χαλκοῦς ἀνδριὰς οἰστοῖς βεβλημένος. οὗτος ὁ διϊτρέφης, ἄλλα τε ἔπραξεν ὁπόσα λέγουσιν ἀθηναῖοι. καὶ θρᾷκας μισθωτοὺς ἀφικομένους ὕστερον ἢ δημοσθένης ἐς συρακούσας ἐξέπλευσε, τούτους ὡς ὑστέρησαν, ὁ διϊτρέφης ἀπῆγεν ὀπίσω. καὶ δὴ κατὰ τὸν χαλκιδικὸν ἔχων εὔριπον. ἔνθα βοιωτῶν ἐν μεσογαίᾳ, πόλις μυκαλησσὸς ἦν. ταύτην ἐσαναβὰς ἐκ θαλάσσης ὁ διϊτρέφης εἷλε. μυκαλησσίων δ' οὐ μόνον τὸ μάχιμον οἱ θρᾷκες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας ἐφόνευσαν καὶ παῖδας. μαρτυρεῖ δέ μοι, βοιωτῶν γὰρ ὅσους ἀνέστησαν θηβαῖοι, ᾠκοῦντο αἱ πόλεις ἐπ' ἐμοῦ, διαφυγόντων ἐπὶ τὴν ἅλωσιν τῶν ἀνθρώπων. εἰ δὲ καὶ μυκαλησσίοις οἱ βάρβαροι μὴ πᾶσιν ἀποκτείνοντες ἐπεξῆλθον, ὕστερον ἂν τὴν πόλιν ἀπέλαβον οἱ λειφθέντες. τοσοῦτον μὲν παρίημι θαῦμα ἐς τὴν εἰκόνα τοῦ διϊτρέφους. ὅτι οἰστοῖς ἐβέβλητο, ἕλλησιν ὅτι μὴ κρησὶν, οὐκ ἐπιχώριον ὂν τοξεύειν. λοκροὺς γὰρ τοὺς ὀπουντίους, ὁπλιτεύοντας ἤδη κατὰ τὰ μηδικὰ ἴσμεν, οὓς ὅμηρος ἐποίησεν ὡς φερόμενοι τόξα καὶ σφενδόνας ἐς ἴλιον ἔλθοιεν. οὐ μὴν οὐδὲ μαλιεῦσι παρέμεινε μελέτη τῶν τόξων. δοκῶ δὲ οὔτε πρότερον ἐπίστασθαι σφᾶς, πρὶν ἢ φιλοκτήτην. παύσασθαί τε οὐ διὰ μακροῦ. τοῦ δὲ διϊτρέφους πλησίον, τὰς γὰρ εἰκόνας τὰς ἀφανεστέρας γράφειν οὐκ ἐθέλω, θεῶν ἀγάλματά ἐστιν ὑγιείας τε ἣν ἀσκληπιοῦ παῖδα εἶναι λέγουσι. καὶ ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν καὶ ταύτης ὑγιείας. ἔστι δὲ λίθος οὐ μέγας. ἀλλ' ὅσον καθίζεσθαι μικρὸν ἄνδρα. ἐπὶ τούτῳ λέγουσιν ἡνίκα διόνυσος ἦλθεν ἐς τὴν γῆν, ἀναπαύσασθαι τὸν σειληνόν. τοὺς γὰρ ἡλικίᾳ τῶν σατύρων προήκοντας ὀνομάζουσι σειληνούς. περὶ δὲ σατύρων, οἵτινές εἰσιν ἐπὶ πλέον ἐθέλων ἐπίστασθαι πολλοῖς αὐτῶν τούτων ἕνεκα ἐς λόγους ἦλθον. ἔφη δὲ εὔφημος κὰρ ἀνὴρ πλέων ἐς ἰταλίαν, ἁμαρτεῖν ὑπὸ ἀνέμων τοῦ πλοῦ. καὶ ἐς τὴν ἔξω θάλασσαν ἐς ἣν οὐκέτι πλέουσιν ἐξενεχθῆναι. νήσους δὲ εἶναι μὲν ἐρήμους πολλὰς, ἐν δὲ ταύταις οἰκεῖν ἄνδρας ἀγρίους. ταύταις δὲ οὐκ ἐθέλειν νήσοις προσάγειν τοὺς ναύτας, οἷα πρότερόν τε προσσχόντας. καὶ τῶν ἐνοίκων οὐκ ἀπείρως ἔχοντας. βιασθῆναι δ' οὖν καὶ τότε. ταύτας καλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν ναυτῶν σατυρίδας. εἶναι δὲ τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ πυρρούς. καὶ ἵππων οὐ πολὺ μείους ἔχειν ἐπὶ τοῖς ἰσχίοις οὐράς. τούτους ὡς ᾔσθοντο καταδραμόντας ἐπὶ τὴν ναῦν, φωνὴν μὲν οὐδεμίαν ἱέναι. ταῖς δὲ γυναιξὶν ἐπιχειρεῖν ταῖς ἐν τῇ νηΐ. τέλος δὲ δείσαντας τοὺς ναύτας, βάρβαρον γυναῖκα ἐκβαλεῖν ἐς τὴν νῆσον. ἐς ταύτην οὖν ὑβρίζειν τοὺς

17 σατύρους οὐ μόνον ᾗ καθέστηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν ὁμοίως σῶμα. καὶ ἄλλα ἐν τῇ ἀθηναίων ἀκροπόλει θεασάμενος οἶδα. λύκιον τοῦ μύρωνος χαλκοῦν παῖδα. ὃς τὸ περιρραντήριον ἔχει. καὶ μύρωνος περσέα τὸ ἐς μέδουσαν ἔργον εἰργασμένον. καὶ ἀρτέμιδος ἱερόν ἐστι βραυρωνίας. πραξιτέλους μὲν τέχνη τὸ ἄγαλμα. τῇ θεῷ δ' ἔστιν ἀπὸ βραυρῶνος δήμου τὸ ὄνομα. καὶ τὸ ἀρχαῖον ξόανόν ἐστιν ἐν βραυρῶνι ἄρτεμις ὡς λέγουσιν ἡ ταυρική. ἵππος δὲ ὁ καλούμενος δούρειος, ἀνάκειται χαλκοῦς. καὶ ὅτι μὲν τὸ ποίημα τὸ ἐπειοῦ μηχάνημα ἦν ἐς διάλυσιν τοῦ τείχους, οἶδεν ὅστις μὴ πᾶσαν ἐπιφέρει τοῖς φρυξὶν εὐήθειαν. λέγεται δὲ ἔς τε ἐκεῖνον τὸν ἵππον, ὡς τῶν ἑλλήνων ἔνδον ἔχοι τοὺς ἀρίστους. καὶ δὴ καὶ τοῦ χαλκοῦ τὸ σχῆμά ἐστι, κατὰ ταυτά. καὶ μενεσθεὺς καὶ τεῦκρος ὑπερκύπτουσιν ἐξ αὐτοῦ. προσέτι δὲ καὶ οἱ παῖδες οἱ θησέως. ἀνδριάντων δὲ ὅσοι μετὰ τὸν ἵππον ἑστήκασιν ἐπιχαρίνου μὲν ὁπλιτοδρομεῖν ἀσκήσαντος τὴν εἰκόνα ἐποίησε κριτίας. οἰνοβίῳ δὲ ἔργον ἐστὶν ἐς θουκυδίδην τὸν ὀλόρου χρηστόν. ψήφισμα γὰρ ἐνίκησεν οἰνόβιος κατελθεῖν ἐς ἀθήνας θουκυδίδην. καὶ οἱ δολοφονηθέντι ὡς κατῄει μνῆμά ἐστιν οὐ πόρ-

18 ρω πυλῶν μελιτίδων. τὰ δὲ ἐς ἑρμόλυκον τὸν παγκρατιαστὴν καὶ φορμίωνα τὸν ἀσωπίχου, γεγραφότων ἑτέρων, παρίημι. ἐς δὲ φορμίωνα τοσόνδε ἔχω πλέον γράψαι. φορμίωνι γὰρ τοῖς ἐπιεικέσιν ἀθηναίων ὄντι ὁμοίῳ, καὶ ἐς προγόνων δόξαν οὐκ ἀφανεῖ συνέβαινεν ὀφείλειν χρέα. ἀναχωρήσας οὖν ἐς τὸν παιανιέα δῆμον, ἐνταῦθα εἶχε δίαιταν. ἐς ὃ ναύαρχον αὐτὸν ἀθηναίων αἱρουμένων, ἐκπλεῦσαι οὐκ ἔφασκεν. ὀφείλειν τε γὰρ καὶ οἱ πρὶν ἂν ἐκτίσῃ πρὸς τοὺς στρατιώτας οὐκ εἶναι παρέχεσθαι φρόνημα. οὕτως ἀθηναῖοι, πάντως γὰρ ἐβούλοντο ἄρχειν φορμίωνα, τὰ χρέα ὁπόσοις ὤφειλε διαλύουσιν. ἐνταῦθα ἀθηνᾶ πεποίηται τὸν σειληνὸν μαρσύαν παίουσα, ὅτι δὴ τοὺς αὐλοὺς ἀνέλοιτο. ἐρρῖφθαι σφᾶς τῆς θεοῦ βουλομένης, τούτων πέραν ὧν εἴρηκα, ἔστιν ἡ λεγομένη θησέως μάχη πρὸς τὸν ταῦρον τὸν μίνω καλούμενον. εἴτε ἀνὴρ εἴτε θηρίον ἦν, ὁποῖον κεκράτηκεν ὁ λόγος. τέρατα γὰρ πολλῷ καὶ τοῦδε θαυμασιώτερα, καὶ καθ' ἡμᾶς ἔτικτον γυναῖκες. κεῖται δὲ καὶ φρίξος ὁ ἀθάμαντος ἐξενηνεγμένος ἐς

ἐργάνη. ἑρμαῖ ἄκωλοι. κλεοίτας. ζεὺς πολιεύς. πέλεκυς ὑπεύθυνος. γρῦπες. πανδώρα. ἀπόλλων παρνόπιος. ἀνακρέων. ὀλυμπιόδωρος. 17

μένος ἐς κόλχους ἀπὸ τοῦ κριοῦ. καὶ θύσας δὲ αὐτὸν ὅτῳ δὴ θεῷ, ὡς δὲ εἰκάσαι τῷ λαφυστίῳ καλουμένῳ παρὰ ὀρχομενίοις, τοὺς μηροὺς κατὰ νόμον ἐκτεμὼν τῶν ἑλλήνων, ἐς αὐτοὺς καιομένους ὁρᾷ. κεῖνται δὲ ἑξῆς ἄλλαι τε εἰκόνες καὶ ἡρακλέους. ἄγχει δὲ ὡς λόγος ἔχει τοὺς δράκοντας. ἀθηνᾶ τέ ἐστιν ἀνιοῦσα ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ διός. ἔστι δὲ καὶ ταῦρος ἀνάθημα τῆς βουλῆς τῆς ἐν ἀρείῳ πάγῳ. ἐφ᾽ ὅτῳ δὴ ἀνέθηκεν ἡ βουλή, πολλὰ ἄν τις ἐθέλων εἰκάζοι. λέλεκται δέ μοι καὶ πρότερον, ὡς ἀθηναίοις περισσότερόν τι ἢ τοῖς ἄλλοις, ἐς τὰ θεῖά ἐστι σπουδῆς. πρῶτοι μὲν γὰρ ἀθηνᾶν ἐπωνόμασαν ἐργάνην. πρῶτοι δ᾽ ἀκώλους ἑρμᾶς. ὁμοῦ δέ σφισιν ἐν τῷ ναῷ σπουδαίων δαίμων ἐστίν. ὅς τις δὲ τὰ σὺν τέχνῃ πεποιημένα ἐπίπροσθεν τίθεται, τῶν ἐς ἀρχαιότητα ἡκόντων, καὶ τάδε ἐστίν οἱ θεάσασθαι. κράνος ἐστὶν ἐπικείμενος ἀνήρ, κλεοίτου. καί οἱ τοὺς ὄνυχας ἀργυροῦς ἐνεποίησεν ὁ κλεοίτας. ἔστι δὲ καὶ γῆς ἄγαλμα, ἱκετευούσης ὗσαί οἱ τὸν δία. εἴτε αὐτοῖς ὄμβρου δεῆσαν ἀθηναίοις, εἴτε καὶ τοῖς πᾶσιν ἕλλησι συμβὰς αὐχμός. ἐνταῦθα καὶ τιμόθεος ὁ κόνωνος, καὶ αὐτὸς κεῖται κόνων. πρόκνην δὲ τὰ ἐς τὸν παῖδα βεβουλευμένην αὐτήν τε καὶ τὸν ἴτυν, ἀνέθηκεν ἀλκαμένης. πεποίηται δὲ καὶ τὸ φυτὸν τῆς ἐλαίας ἀθηνᾶ καὶ κῦμα ἀναφαίνων ποσειδῶν. καὶ διός ἐστιν ἄγαλμα τό, τε λεωχάρους. καὶ ὁ ὀνομαζόμενος πολιεύς. ᾧ τὰ καθεστηκότα ἐς τὴν θυσίαν γράφων, τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς λεγομένην αἰτίαν οὐ γράφω. τοῦ διὸς τοῦ πολιέως κριθὰς καταθέντες ἐπὶ τὸν βωμὸν μεμιγμένας πυροῖς οὐδεμίαν ἔχουσι φυλακήν. ὁ βοῦς δὲ ὃν ἐς τὴν θυσίαν ἑτοιμάσαντες φυλάσσουσιν, ἅπτεται τῶν σπερμάτων. φοιτῶν ἐπὶ τὸν βωμόν. καλοῦσι δέ τινα τῶν ἱερέων βουφόνον. καὶ ταύτῃ τὸν πέλεκυν ῥίψας. (οὕτω γάρ ἐστιν οἱ νόμος.) οἴχεται φεύγων. οἱ δὲ ἅτε τὸν ἄνδρα ὃς ἔδρασε τὸ ἔργον οὐκ εἰδότες, ἐς δίκην ὑπάγουσι τὸν πέλεκυν. ταῦτα μὲν τρόπον τὸν εἰρημένον δρῶσιν. ἐς δὲ τὸν ναὸν ὃν παρθενῶνα ὀνομάζουσιν, ἐς τοῦτον ἐσιοῦσιν, ὁπόσα ἐν τοῖς καλουμένοις ἀετοῖς κεῖται, πάντα ἐς τὴν ἀθηνᾶς ἔχει γένεσιν. τὰ δὲ ὄπισθεν ἡ ποσειδῶνος πρὸς ἀθηνᾶν ἐστιν ἔρις ὑπὲρ τῆς γῆς. αὐτὸ δὲ ἔκ τε ἐλέφαντος τὸ ἄγαλμα καὶ χρυσοῦ πεποίηται. μέσῳ μὲν οὖν ἐπίκειταί οἱ τῷ κράνει, σφιγγὸς εἰκών. ἃ δὲ ἐς τὴν σφίγγα λέγεται γράψω, προελθόντος ἐς τὰ βοιωτικά μοι τοῦ λόγου. καθ᾽ ἑκάτερον δὲ τοῦ κράνους, γρῦπές εἰσιν ἐπειργασμένοι. τούτους τοὺς γρῦπας ἐν τοῖς ἔπεσιν ἀριστέας ὁ προκοννήσιος, μάχεσθαι περὶ τοῦ χρυσοῦ φησιν ἀριμασποῖς ὑπὲρ ἰσσηδόνων. τὸν δὲ χρυσὸν ὃν φυλάσσουσιν οἱ γρῦπες, ἀνιέναι τὴν γῆν. εἶναι δὲ ἀριμασποὺς μὲν, ἄνδρας μονοφθάλμους πάντας ἐκ γενετῆς. γρῦπας δὲ θηρία λέγουσιν εἰκασμένα. πτερὰ δὲ ἔχειν καὶ στόμα ἀετοῦ. καὶ γρυπῶν μὲν πέρι, τοσαῦτα εἰρήσθω. τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς ἀθηνᾶς, ὀρθόν ἐστιν ἐν χιτῶνι ποδήρει. καί οἱ κατὰ τὸ στέρνον ἡ κεφαλὴ μεδούσης. ἐλέφαντός ἐστιν ἐμπεποιημένη. καὶ νίκη τε ὅσον τεσσάρων πηχῶν. ἐν δὲ τῇ χειρὶ δόρυ ἔχει. καί οἱ πρὸς τοῖς ποσίν, ἀσπίς τε κεῖται. καὶ πλησίον τοῦ δόρατος, δράκων ἐστίν. εἴη δ᾽ ἂν ἐριχθόνιος οὗτος ὁ δράκων. ἔστι δὲ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγάλματος ἐπειργασμένη πανδώρας γένεσις. πεποίηται δὲ ἡσιόδῳ τε καὶ ἄλλοις, ὡς ἡ πανδώρα γένοιτο αὕτη γυνὴ πρώτη. πρὶν δὲ ἢ γενέσθαι πανδώραν, οὐκ ἦν πω γυναικῶν γένος. ἐνταῦθα εἰκόνα ἰδὼν οἶδα ἀδριανοῦ βασιλέως μόνου. καὶ κατὰ τὴν ἔσοδον ἰφικράτους ἀποδειξαμένου. πολλά τε καὶ θαυμαστὰ ἔργα. τοῦ ναοῦ ἐστι πέραν, ἀπόλλων χαλκοῦς καὶ τὸ ἄγαλμα λέγουσι φειδίαν ποιῆσαι. παρνόπιον δὲ καλοῦσιν, ὅτι σφίσι παρνόπων βλαπτόντων τὴν γῆν ἀποστρέψειν ὁ θεὸς εἶπεν ἐκ τῆς χώρας. καὶ ὅτι μὲν ἀπέστρεψεν, ἴσασι. τρόπῳ δὲ οὐ λέγουσι ποίῳ. τρὶς δὲ αὐτὸς ἤδη πάρνοπας ἐκ σιπύλου τοῦ ὄρους οὐ κατὰ ταὐτὰ οἶδα φθαρέντας. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐξέωσε βίαιος ἐμπεσὼν ἄνεμος. τοὺς δὲ ὕσαντος τοῦ θεοῦ, καῦμα ἰσχυρὸν καθεῖλεν ἐπιλαβόν. οἱ δὲ, αἰφνιδίῳ ῥίγει καταληφθέντες ἀπώλοντο. τοιαῦτα μὲν αὐτοῖς συμβαίνοντα εἶδον.

ἔστι δὲ ἐν τῇ ἀθηναίων ἀκροπόλει, καὶ περικλῆς ὁ ξανθίππου. καὶ αὐτὸς ξάνθιππος. ὃς ἐναυμάχησεν ἐπὶ μυκάλῃ μήδοις. ἀλλ᾽ ὁ μὲν περικλέους ἀνδριὰς, ἑτέρωθι ἀνάκειται. τοῦ δὲ, τοῦ ξανθίππου πλησίον ἕστηκεν ἀνακρέων ὁ τήϊος, πρῶτος μετὰ σαπφὼ τὴν λεσβίαν, τὰ πολλὰ ὧν ἔγραψεν ἐρωτικὰ ποιήσας. καί οἱ τὸ σχῆμά ἐστιν, οἷον ᾄδοντος ἂν ἐν μέθῃ γένοιτο ἀνθρώπου. γυναῖκας δὲ πλησίον δεινομένης ἰὼ τὴν ἰνάχου καὶ καλλιστὼ τὴν λυκάονος πεποίηκεν. αἷς ἀμφοτέραις ἐστὶν ἐς ἅπαν ὅμοια διηγήματα. ἔρως διός. καὶ ἥρας ὀργή. καὶ ἀλλαγή, τῇ μὲν ἐς βοῦν. καλλιστοῖ δὲ ἐς ἄρκτον. πρὸς δὲ τῷ τείχει τῷ νοτίῳ, γιγάντων οἳ περὶ θράκην ποτὲ καὶ τὸν ἰσθμὸν τῆς παλλήνης ᾤκησαν, τούτων τὸν λεγόμενον πόλεμον, καὶ μάχην πρὸς ἀμαζόνας ἀθηναίων, καὶ τὸ μαραθῶνι πρὸς μήδους ἔργον, καὶ γαλατῶν τὴν ἐν μυσίᾳ φθοράν, ἀνέθηκεν ἄτταλος. ὅσον γε δύο πηχῶν ἕκαστον. ἕστηκε δὲ καὶ ὀλυμπιόδωρος, μεγέθει τε ὧν ἔπραξε λαβὼν δόξαν, καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν καιρῶν, φρόνημα ἐν ἀνθρώποις παρασχόμενος συνεχῶς ἐπταικόσι. καὶ δι᾽ αὐτὸ οὐδὲ ἓν χρηστὸν, οὐδὲ ἐς τὰ μέλλοντα ἐλπίζουσι. τὸ γὰρ ἀτύχημα τὸ ἐν χαιρωνείᾳ, ἅπασι τοῖς ἕλλησιν ἦρξε κακοῦ, καὶ οὐχ ἥκιστα δούλους ἐποίησε τοὺς ὑπεριδόντας. καὶ ὅσοι μετὰ μακεδόνων ἐτάχθησαν. τὰς μὲν δὴ πολλὰς φίλιππος τῶν πόλεων εἷλεν. ἀθηναίοις δὲ λόγῳ συνθέμενος, ἔργῳ σφᾶς μάλιστα ἐκάκωσε, νήσους τε ἀφελόμενος, καὶ τῆς 19

18 λεωσθένης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς καὶ λαχάρης τύραννοι. ὀλυμπιόδωρος. λεώκριτος. λευκοφρυηνὴ ἄρτεμις. ἔνδοιος.

ἐς τὰ ναυτικὰ παύσας ἀρχῆς. καὶ χρόνον μέν τινα ἡσύχαζον ἀθηναῖοι φιλίππου βασιλεύοντος. καὶ ὕστερον ἀλεξάνδρου. τελευτήσαντος δὲ ἀλεξάνδρου, μακεδόνες μὲν βασιλεύειν εἵλοντο ἀριδαῖον. ἀντιπάτρῳ δὲ ἐπετέτραπτο ἡ πᾶσα ἀρχή. καὶ ἀθηναίοις οὐκέτι ἀνεκτὰ ἐφαίνετο, εἰ τὸν πάντα χρόνον ἔσται ἤδη μακεδόσι τὸ ἑλληνικόν. ἀλλ' αὐτοί τε πολεμεῖν ὥρμηντο. καὶ ἄλλους ἐς τὸ ἔργον ἤγειρον. ἐγένοντο δὲ αἱ μετασχοῦσαι πόλεις, πελοποννησίων μὲν ἄργος. ἐπίδαυρος. σικυών. τροιζήν. ἠλεῖοι. φλιάσιοι. μεσσήνη. οἱ δὲ ἔξω τοῦ κορινθίων ἰσθμοῦ, λοκροί. φωκεῖς. θεσσαλοί. κάρυστος. ἀκαρνᾶνες. ἐς τὸ αἰτωλικὸν συντελοῦντες. βοιωτοὶ δὲ θηβαίων ἠρημωμένων τὴν γῆν τὴν θηβαΐδα νεμόμενοι. δέει μὴ θήβας αὖθις ἀθηναῖοι, σφίσιν ἐποικίζωσιν, οὔτε ἐς τὴν συμμαχίαν ἐτάσσοντο. καὶ ἐς ὅσον ἧκεν δυνάμεως τὰ μακεδόνων ηὖξον. τοῖς δὲ ἐς τὸ συμμαχικὸν ταχθεῖσι κατὰ πόλεις τε ἑκάστοις ἦσαν στρατηγοί. καὶ τοῦ παντὸς ἄρχειν, ᾕρητο λεωσθένης ἀθηναῖος. πόλεώς τε ἀξιώματι καὶ αὐτὸς εἶναι δοκῶν, πολέμων ἔμπειρος. ὑπῆρχε δέ οἱ καὶ πρὸς πάντας εὐεργεσία τοὺς ἕλληνας. ὁπόσοι γὰρ μισθοῦ παρὰ δαρείῳ καὶ σατράπαις ἐστρατεύοντο ἕλληνες, ἀνοικίσαι σφᾶς ἐς τὴν περσίδα θελήσαντος ἀλεξάνδρου, λεωσθένης ἔφθη κομίσας ναυσὶν ἐς τὴν εὐρώπην. καὶ δὴ καὶ τότε ὧν εἰς αὐτὸν ἤλπιζον τὰ ἔργα λαμπρότερα ἐπιδειξάμενος, παρέσχεν ἀποθανὼν ἀθυμῆσαι πᾶσι καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἥκιστα σφαλῆναι. φρουρά τε μακεδόνων ἐσῆλθεν ἀθηναίοις. οἳ μουνυχίαν ὕστερον δὲ καὶ πειραιᾶ καὶ τείχη μακρὰ ἔσχον. ἀντιπάτρου δὲ ἀποθανόντος, ὀλυμπιὰς διαβᾶσα ἐξ ἠπείρου, χρόνον μέν τινα ἦρξεν, ἀποκτείνασα ἀριδαῖον. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐκπολιορκηθεῖσα ὑπὸ κασσάνδρου, παρεδόθη τῷ πλήθει. κάσσανδρος δὲ βασιλεύσας, τὰ δὲ ἐπ' ἀθηναίους ἐπέξεισί μοι μόνα ὁ λόγος, πάνακτον τεῖχος ἐν τῇ ἀττικῇ καὶ σαλαμῖνα εἷλε. τύραννόν τε ἀθηναίοις ἔπραξε γενέσθαι δημήτριον τὸν φανοστράτου τὰ πρὸς δόξαν εἰληφότα ἐπὶ σοφίᾳ. τοῦτον μὲν δὴ τυραννίδος ἔπαυσε δημήτριος ὁ ἀντιγόνου. νέος τε ὢν καὶ φιλοτίμως πρὸς τὸ ἑλληνικὸν διακείμενος. κάσσανδρος δὲ δεινὸν γάρ τι ὑπῆν οἱ μῖσος ἐς ἀθηναίους, ὁ δὲ αὖθις λαχάρη προεστηκότα ἐς ἐκεῖνο τοῦ δήμου τοῦτον τὸν ἄνδρα οἰκειωσάμενος τυραννεῖν ἔπεισε βουλεῦσαι. τυράννων ὧν ἴσμεν τό τε ἐς ἀνθρώπους μάλιστα ἀνήμερον καὶ ἐς τὸ θεῖον ἀφειδέστατον. δημητρίῳ δὲ τῷ ἀντιγόνου, διάφορα μὲν ἦν ἐς τὸν δῆμον ἤδη, τῶν ἀθηναίων, καθεῖλε δ' ὅμως καὶ τὴν λαχάρους τυραννίδα. ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχους, ἐκδιδράσκει λαχάρης ἐς βοιωτούς. ἅτε δὲ ἀσπίδας ἐξ ἀκροπόλεως καθελὼν χρυσᾶς καὶ αὐτὸ τῆς ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα τὸν περιαιρετὸν ἀποδύσας κόσμον ὑπωπτεύετο εὐπορεῖν μεγάλως χρημάτων. λαχάρη μὲν οὖν τούτων ἕνεκα κτείνουσιν ἄνδρες κορωναῖοι. δημήτριος δὲ ὁ ἀντιγόνου, τυράννων ἐλευθερώσας ἀθηναίους, τό τε παραυτίκα μετὰ τὴν λαχάρους φυγὴν οὐκ ἀπέδωκέ σφισι τὸν πειραιᾶ. καὶ ὕστερον πολέμῳ κρατήσας ἐσήγαγεν ἐς αὐτὸ φρουρὰν τὸ ἄστυ, τὸ μουσεῖον καλούμενον τειχίσας. ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀρχαίου τὸ μουσεῖον. ἀπ' ἀντικρὺ τῆς ἀκροπόλεως λόφος. ἔνθα μουσαῖον ᾄδειν καὶ ἀποθανόντα γήρᾳ, ταφῆναι λέγουσιν. ὕστερον δὲ καὶ μνῆμα αὐτόθι ἀνδρὶ ᾠκοδομήθη σύρῳ. τότε δὲ δημήτριος τειχίσας εἶχε. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἄνδρας ἐσῆλθεν οὐ πολλοὺς καὶ μνήμη τε προγόνων. καὶ ἐς οἵαν μεταβολὴν τὸ ἀξίωμα ἥκοι τῶν ἀθηναίων. αὐτίκα τε ὡς εἶχον, αἱροῦνται στρατηγὸν ὀλυμπιόδωρον. ὁ δὲ σφᾶς ἐπὶ τοὺς μακεδόνας ἦγε. καὶ γέροντας καὶ μειράκια ὁμοίως, προθυμίᾳ πλέον ἢ ῥώμῃ κατορθοῦσθαι τὰ ἐς πόλεμον ἐλπίζων. ἐπεξελθόντας δὲ τοὺς μακεδόνας μάχῃ τε ἐκράτησε. καὶ φυγόντων ἐς τὸ μουσεῖον, τὸ χωρίον εἷλεν. ἀθῆναι μὲν οὕτως ὑπὸ μακεδόνων ἠλευθερώθησαν. ἀθηναίων δὲ πάντων ἀγωνισαμένων ἀξίως λόγου, λεώκριτος μάλιστα ὁ πρωτάρχου λέγεται, τόλμῃ χρήσασθαι πρὸς τὸ ἔργον. πρῶτος μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέβη. πρῶτος δὲ ἐς τὸ μουσεῖον ἐσήλατο. καί οἱ πεσόντι ἐν τῇ μάχῃ, τιμαὶ παρ' ἀθηναίων καὶ ἄλλαι γεγόνασι, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀνέθεσαν τῷ διῒ, τῷ ἐλευθερίῳ τὸ ὄνομα τοῦ λεωκρίτου καὶ τὸ κατόρθωμα ἐπιγράψαντες. ὀλυμπιοδώρῳ δὲ, τόδε μὲν ἔργον μέγιστον. χωρὶς τούτων ὧν ἔπραξε, πειραιᾶ καὶ μουνυχίαν ἀνασωσάμενος. ποιουμένων μακεδόνων καταδρομὴν ἐς ἐλευσῖνα, ἐλευσινίους συντάξας, ἐνίκα τοὺς μακεδόνας. πρότερον δὲ ἔτι τούτων, ἐσβαλόντος ἐς τὴν ἀττικὴν κασσάνδρου πλεύσας ὀλυμπιόδωρος ἐς αἰτωλίαν, βοηθεῖν αἰτωλοὺς ἔπεισε. καὶ τὸ συμμαχικὸν τοῦτο, ἐγένετο ἀθηναίοις αἴτιον μάλιστα, διαφυγεῖν τὸν κασσάνδρου πόλεμον. ὀλυμπιοδώρῳ δὲ, τοῦτο μὲν ἐν ἀθήναις εἰσίν, ἔν τε ἀκροπόλει καὶ ἐν πρυτανείῳ τιμαί. τοῦτο δὲ ἐν ἐλευσῖνι γραφή. καὶ φωκέων οἱ ἐλάτειαν ἔχοντες, χαλκοῦν ὀλυμπιόδωρον ἐν δελφοῖς ἀνέθεσαν. ὅτι καὶ τούτοις ἤμυνεν ἀποστᾶσι κασσάνδρου. τῆς δὲ εἰκόνος πλησίον τῆς ὀλυμπιοδώρου, χαλκοῦν ἀρτέμιδος ἄγαλμα ἕστηκεν, ἐπίκλησιν λευκοφρυηνῆς. ἀνέθεσαν δὲ οἱ παῖδες οἱ θεμιστοκλέους. μάγνητες γὰρ ὧν ἦρχε θεμιστοκλῆς, λαβὼν παρὰ βασιλέως, λευκοφρυηνὴν ἄρτεμιν ἄγουσιν ἐν τιμῇ. δεῖ δέ με ἀφικέσθαι τοῦ λόγου πρόσω πάντα ὁμοίως ἐπεξιόντα τὰ ἑλληνικά. ἔνδοιος ἦν γένος μὲν ἀθηναῖος. δαιδάλου δὲ μαθητής. ὃς καὶ φεύγοντι δαιδάλῳ διὰ τὸν κάλω θάνατον, ἐπηκολούθησεν ἐς κρήτην. τούτου καθήμενόν ἐστιν ἀθηνᾶς ἄγαλμα. ἐπίγραμμα ἔχον ὡς καλλίας μὲν ἀναθείη. ποιήσειεν δὲ ἔνδοιος. ἔστι δὲ καὶ οἴκημα ἐρεχθεῖ-

ἀθηνᾶ πανταχοῦ σεβομένη. ἄγαλμα διπετές. λύχνος ἐπέτειος. καρπάσιον λίνον. ἀκινάκης μαρδονίου. κανηφόροι. τολμίδης. κύκνος.

ον καλούμενον. πρὸ δὲ τῆς ἐσόδου διός ἐστι βωμὸς ὑπάτου. ἔνθα ἔμψυχον θύουσιν οὐδέν. πέμματα δὲ θέντες, οὐδὲν ἔτι οἴνῳ χρήσασθαι νομίζουσιν. ἐσελθοῦσι δέ εἰσι βωμοί. ποσειδῶνος, ἐφ' οὗ καὶ ἐρεχθεῖ θύουσιν ἐκ τοῦ μαντεύματος. καὶ ἥρωος βούτου. τρίτος δὲ ἡφαίστου. γραφαὶ δὲ ἐπὶ τῶν τοίχων, τοῦ γένους εἰσὶ τοῦ βουταδῶν. καὶ διπλοῦν γάρ ἐστι τὸ οἴκημα. καὶ ὕδωρ ἐστὶν ἔνδον θαλάσσιον ἐν φρέατι. τοῦτο μὲν θαῦμα οὐ μέγα. καὶ γὰρ ὅσοι μεσόγαιαν οἰκοῦσιν, ἄλλοις τέ ἐστι καὶ καρσὶν ἀφροδισιεῦσιν. ἀλλὰ τόδε φρέαρ, ἐς συγγραφὴν παρέχεται κυμάτων ἦχον ἐπὶ νότῳ πνεύσαντι. καὶ τριαίνης ἐστὶν ἐν τῇ πέτρᾳ σχῆμα. ταῦτα δὲ λέγεται ποσειδῶνι μαρτύρια, ἐς τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς χώρας φανῆναι. ἱερὰ μὲν τῆς ἀθηνᾶς ἐστιν, ἥτε ἄλλη πόλις. καὶ ἡ πᾶσα ὁμοίως γῆ. καὶ γὰρ ὅσοις θεοὺς καθέστηκεν ἄλλους ἐν τοῖς δήμοις σέβειν, οὐδέν τι ἧσσον τὴν ἀθηνᾶν ἄγουσιν ἐν τιμῇ. τὸ δὲ ἁγιώτατον ἐν κοινῷ πολλοῖς πρότερον νομισθὲν ἔτεσι συνῆλθεν ἀπὸ τῶν δήμων. ἔστιν ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἐν τῇ νῦν ἀκροπόλει, τότε δὲ ὀνομαζομένῃ πόλει. φήμη δὲ ἐς αὐτὸ ἔχει πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐπέξειμι εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει. λύχνον δὲ τῇ θεῷ χρυσοῦν καλλίμαχος ἐποίησεν. ἐμπλήσαντες δὲ ἐλαίου τὸν λύχνον, τὴν αὐτὴν τοῦ μέλλοντος ἔτους ἀναμένουσιν ἡμέραν. ἔλαιον δὲ ἐκεῖνο τὸν μεταξὺ ἐπαρκεῖ χρόνον τῷ λύχνῳ. καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ φαίνοντι. καὶ οἱ λίνου καρπασίου θρυαλλίς ἔνεστιν. ὃ δὴ πυρὶ λίνον μόνον οὐκ ἔστιν ἁλώσιμον. φοῖνιξ δὲ ὑπὲρ τοῦ λύχνου χαλκοῦς ἀνήκων ἐς τὸν ὄροφον, ἀνασπᾷ τὴν ἀτμίδα. ὁ δὲ καλλίμαχος τὸν λύχνον ποιήσας, ἀποδέων τῶν πρώτων ἐς αὐτὴν τὴν τέχνην, οὕτω σοφίᾳ πάντων ἐστὶν ἄριστος, ὥστε καὶ λίθους πρῶτος ἐτρύπησε. καὶ ὄνομα ἔθετο κακιζότεχνον. ἢ θεμένων ἄλλων, κατέστησεν ἐφ' αὐτῷ. κεῖται δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς πολιάδος, ἑρμῆς ξύλου. κέκροπος εἶναι λεγόμενον ἀνάθημα, ὑπὸ κλάδων μυρσίνης οὐ σύνοπτον. ἀναθήματα δὲ ὁπόσα ἄξια λόγου, τῶν μὲν ἀρχαίων, δίφρος ὀκλαδίας ἐστὶ δαιδάλου ποίημα. λάφυρα δὲ ἀπὸ μήδων μασιστίου θώραξ. ὃς εἶχεν ἐν πλαταιαῖς τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἵππου. καὶ ἀκινάκης μαρδονίου λεγόμενος εἶναι. μασίστιον μὲν δὴ τελευτήσαντα ὑπὸ τῶν ἀθηναίων οἶδα ἱππέων. μαρδονίου δὲ μαχεσαμένου λακεδαιμονίοις ἐναντία, καὶ ὑπὸ ἀνδρὸς σπαρτιάτου πεσόντος, οὐδ' ἂν ὑπεδέξαντο ἀρχήν. οὐδὲ ἴσως ἀθηναίοις παρῆκαν φέρεσθαι λακεδαιμόνιοι τὸν ἀκινάκην. Περὶ δὲ τῆς ἐλαίας οὐδὲν ἔχουσιν ἄλλο εἰπεῖν, ἢ τῇ θεῷ μαρτύριον γενέσθαι τοῦτο ἐς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐπὶ τῇ χώρᾳ. λέγουσι δὲ καὶ τάδε κατακαυθῆναι μὲν τὴν ἐλαίαν ἡνίκα ὁ μῆδος τὴν πόλιν ἐνέπρησεν ἀθηναίοις. κατακαυθεῖσαν δὲ, αὐθήμερον ὅσον τε ἐπὶ δύο βλαστῆσαι πήχεις. τῷ ναῷ δὲ τῆς ἀθηνᾶς πανδρόσου ναὸς συνεχής ἐστι. καὶ ἔστι πάνδροσος ἐς τὴν παρακαταθήκην, ἀναίτιος τῶν ἀδελφῶν μόνη. ἃ δέ μοι θαυμάσαι μάλιστα παρέσχεν, ἔστι μὲν οὐκ ἐς ἅπαντας γνώριμα. γράψω δὲ οἷα συμβαίνει. παρθένοι δύο τοῦ ναοῦ τῆς πολιάδος οἰκοῦσιν οὐ πόρρω. καλοῦσι δὲ ἀθηναῖοι σφᾶς κανηφόρους. αὗται χρόνον μέν τινα δίαιταν ἔχουσι παρὰ τῇ θεῷ. παραγενομένης δὲ τῆς ἑορτῆς, δρῶσιν ἐν νυκτὶ τοιάδε. ἀναθεῖσαι σφίσιν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς, ἃ ἡ τῆς ἀθηνᾶς ἱέρεια δίδωσι φέρειν, οὔτε ἡ διδοῦσα ὁποῖόν τι δίδωσιν εἰδυῖα. οὔτε ταῖς φερούσαις ἐπισταμέναις. ἔστι δὲ περίβολος ἐν τῇ πόλει τῆς καλουμένης ἐν κήποις ἀφροδίτης οὐ πόρρω. καὶ δι' αὐτοῦ κάθοδος ὑπόγαιος αὐτομάτη. ταύτῃ κατίασιν αἱ παρθένοι. κάτω μὲν δὴ τὰ φερόμενα λείπουσι. λαβοῦσαι δὲ ἄλλο τι κομίζουσιν ἐγκεκαλυμμένον. καὶ τὰς μὲν ἀφιᾶσιν ἤδη τὸ ἐντεῦθεν. ἑτέρας δὲ εἰς τὴν ἀκρόπολιν παρθένους ἄγουσιν ἀντ' αὐτῶν. πρὸς δὲ τῷ ναῷ τῆς ἀθηνᾶς ἔστι μὲν εὐήρης πρεσβῦτις ὅσον τε πῆχυς μάλιστα φαμένη διάκονος εἶναι λυσιμάχη. ἔστι δὲ ἀγάλματα μεγάλα χαλκοῦ, διεστῶτες ἄνδρες ἐς μάχην. καὶ τὸν μὲν, ἐρεχθέα καλοῦσι. τὸν δὲ, εὔμολπον. καίτοι λέληθέ γε οὐδὲ ἀθηναίων, ὅσοι τὰ ἀρχαῖα ἴσασιν. ἰμμάραδον εἶναι παῖδα εὐμόλπου τοῦτον τὸν ἀποθανόντα ὑπὸ ἐρεχθέως. ἐπὶ δὲ τοῦ βάθρου καὶ ἀνδριάντες εἰσὶν ἐντὸς, οἷς ἐμαντεύετο τολμίδῃ, καὶ αὐτὸς τολμίδης. ὃς ἀθηναίων ναυσὶν ἡγούμενος, ἄλλους τε ἐκάκωσε καὶ πελοποννησίων τὴν χώραν, ὅσοι νέμονται τὴν παραλίαν. καὶ λακεδαιμονίων ἐπὶ γυθίῳ τὰ νεώρια ἐνέπρησε. καὶ τῶν περιοίκων εὔβοιαν εἷλε καὶ τὴν κυθηρίων νῆσον. ἐς δὲ τὴν σικυωνίαν ποιησάμενος ἀπόβασιν, ὥς οἱ δηοῦντι τὴν γῆν ἐς μάχην κατέστησαν, τρεψάμενος σφᾶς κατεδίωξε πρὸς τὴν πόλιν. ὕστερον δὲ ὡς ἐπανῆλθεν ἐς ἀθήνας, ἐσήγαγε μὲν ἐς εὔβοιαν καὶ νάξον ἀθηναίων κληρούχους. ἐσέβαλε δὲ ἐς βοιωτοὺς στρατῷ. πορθήσας δὲ τῆς γῆς τὴν πολλὴν, καὶ παραστησάμενος πολιορκίᾳ χαιρώνειαν, ὡς ἐς τὴν ἁλιαρτίαν προῆλθεν, αὐτός τε μαχόμενος ἀπέθανε. καὶ τὸ πᾶν ἤδη στράτευμα ἡττᾶτο. τὰ μὲν ἐς τολμίδην, τοιαῦτα ἐπυνθανόμην ὄντα. Ἔστι δὲ ἀθηνᾶς ἀγάλματα ἀρχαῖα. καὶ σφίσιν ἀπετάκη μὲν οὐδέν. μελάντερα δὲ καὶ πληγὴν ἐνεγκεῖν ἐστιν ἀσθενέστερα. ἐπέλαβε δὲ καὶ ταῦτα ἡ φλόξ. ὅτε ἐσβεβηκότων ἐς τὰς ναῦς ἀθηναίων βασιλεὺς εἷλεν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ τὴν πόλιν. ἔστι δὲ συός τε θήρα περὶ οὗ σαφὲς οὐδὲν οἶδα εἰ τοῦ καλυδωνίου. καὶ κύκνος ἡρακλεῖ μαχόμενος. τοῦτον τὸν κύκνον φασὶν ἄλλους τε φονεῦσαι, καὶ λύκον θρᾶκα, προτεθέντων σφίσι μονομαχίας ἄθλων. περὶ δὲ τὸν ποταμὸν τὸν πηνειὸν, ἀπέθανεν ὑφ' ἡρακλέους. τῶν δὲ ἐν τροιζῆνι λόγων, οὓς ἐς θησέα λέγουσιν ἐστὶν, ὡς ἡρακλῆς ἐς τροιζῆνα ἐλθὼν παρὰ πιτθέα, κατάθοιτο ἐπὶ τῷ δείπνῳ, τοῦ λέοντος τὸ δέρμα. ἐσέλθοιεν δὲ παρ' αὐτὸν, ἄλλοι τε

20 Θάρσος. Θησέως ἔτι παιδὸς. ταῦρος μαραθώνιος. κύλων. ἀθηνᾶς ἄγαλμα λημνίας. πανὸς σπήλαιον. ἄρειος πάγος. σεμναὶ θεαί. οἰδίποδος θάνατος. παράβυσον καὶ τρίγωνον δικαστήρια.

τροιζηνίων παῖδας καὶ θησεὺς ἕβδομον μάλιστα γεγονὼς ἔτος. τοὺς μὲν δὴ λοιποὺς παῖδας, ὡς τὸ δέρμα εἶδον, φεύγοντας φασὶν οἴχεσθαι. θησέα δὲ ὑπεξελθόντα οὐ κάρτα σὺν φόβῳ, παρὰ τῶν διακόνων ἁρπάσαι πέλεκυν. καὶ αὐτίκα ἐπιέναι σπουδῇ. λέοντα εἶναι τὸ δέρμα ἡγούμενον. ὅδε μὲν τῶν λόγων πρῶτος ἐς αὐτόν ἐστι τροιζηνίοις. ὁ δὲ ἐπὶ τούτῳ, κρηπῖδας αἰγέα ὑπὸ πέτρᾳ καὶ ξίφος θεῖναι γνωρίσματα εἶναι τῷ παιδί. καὶ τὸν μὲν ἐς ἀθήνας ἀποπλεῖν, θησέα δὲ ὡς ἕκτον καὶ δέκατον ἔτος ἐγεγόνει, τὴν πέτραν ἀνώσαντα οἴχεσθαι. καὶ τὴν παρακαταθήκην τὴν αἰγέως φέροντα. τούτου δὲ εἰκὼν ἐν ἀκροπόλει πεποίηται, τοῦ λόγου χαλκοῦ πάντα ὁμοίως, πλὴν τῆς πέτρας. ἀνέθεσαν δὲ καὶ ἄλλο θησέως ἔργον. καὶ ὁ λόγος οὕτως ἐς αὐτὸ ἔχει. κρησὶ τήν τε ἄλλην γῆν καὶ τὴν ἐπὶ ποταμῷ τεθεῖνι ταῦρος ἐλυμαίνετο.
20 πάλαι δὲ ἄρα τὰ θηρία φοβερώτερα ἦν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς ὅ, τ' ἐν νεμέᾳ λέων καὶ ὁ παρνάσιος. καὶ δράκοντες τῆς ἑλλάδος πολλαχοῦ. καὶ ὗς περί τε καλυδῶνα καὶ ἐρύμανθον. καὶ τῆς κορινθίας ἐν κρομμυῶνι, ὥς τε καὶ ἐλέγετο, τὰ μὲν ἀνεῖναι τὴν γῆν. τὰ δὲ ὡς ἱερὰ εἴη θεῶν. τὰ δὲ καὶ ἐς τιμωρίαν ἀνθρώπων ἀφεῖσθαι. καὶ τοῦτον οἱ κρῆτες τὸν ταῦρον ἐς γῆν πέμψαι σφίσι ποσειδῶνα φασιν, ὅτι θαλάσσης ἄρχων μίνως τῆς ἑλληνικῆς, οὐδένος ποσειδῶνα ἦγεν ἄλλου θεοῦ μᾶλλον ἐν τιμῇ. κομισθῆναι μὲν δὴ τὸν ταῦρον τοῦτόν φασιν ἐς πελοπόννησον ἐκ κρήτης. καὶ ἡρακλεῖ τῶν δώδεκα καλουμένων ἕνα καὶ τοῦτον γενέσθαι τὸν ἆθλον. ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἀφείθη τὸ ἀργείων, φεύγει διὰ τοῦ κορινθίου ἰσθμοῦ. φυγὼν δὲ ἐς γῆν τὴν ἀττικὴν. καὶ τῆς ἀττικῆς ἐς δῆμον τῶν μαραθωνίων. καὶ ἄλλους τε ὁπόσοις ἐπέτυχε. καὶ μίνω παῖδα ἀνδρόγεων ἀπέκτεινε. μίνως δὲ ναυσὶν ἐς ἀθήνας πλεύσας, οὐ γὰρ ἐπείθετο ἀναιτίους εἶναι σφᾶς τῆς ἀνδρόγεω τελευτῆς, ἐς τοῦτον ἐκάκωσεν, ἐς ὃ συνεχωρήθη οἱ παρθένους ἐς κρήτην ἑπτὰ καὶ παῖδας ἴσους ἄγειν τῷ λεγομένῳ μινωταύρῳ τὸν ἐν κνωσσῷ λαβύρινθον οἰκῆσαι. τὸν δὲ ἐν τῷ μαραθῶνι ταῦρον ὕστερον θησεὺς ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἐλάσαι καὶ θῦσαι λέγεται τῇ θεῷ. καὶ τὸ ἀνάθημά ἐστι τοῦ δήμου τοῦ μαραθωνίων. κύλωνα δὲ οὐδὲν ἔχω σαφὲς εἰπεῖν, ἐφ' ὅτῳ χαλκοῦν ἀνέθεσαν τυραννίδα ὅμως βουλεύσαντα. τεκμαίρομαι δὲ τῶνδε ἕνεκα, ὅτι εἶδος κάλλιστος, καὶ τὰ ἐς δόξαν ἐγένετο οὐκ ἀφανὴς, ἀνελόμενος διαύλου νίκην ὀλυμπικήν. καὶ οἱ θυγατέρα ὑπῆρξε γῆμαι θεαγένους. ὃς μεγάρων ἐτυράννησε. χωρὶς δέ γε ὅσα κατέλεξα, δύο μὲν ἀθηναίοις εἰσὶ δεκάται πολεμήσασιν. ἄγαλμα ἀθηνᾶς χαλκοῦν ἀπὸ μήδων, τῶν ἐς μαραθῶνα ἀποβάντων, τέχνη φειδίου. καὶ οἱ τὴν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος λαπιθῶν πρὸς κενταύρους, καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶν ἐπειργασμένα, λέγουσι τορεῦσαι μῦν. τῷ δὲ μυΐ, ταῦτά τε καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων, παρράσιον καταγράψαι τὸν εὐήνορος. ταύτης τῆς ἀθηνᾶς ἡ τοῦ δόρατος αἰχμὴ καὶ ὁ λόφος τοῦ κράνους, ἀπὸ σουνίου προσπλέουσίν ἐστιν ἤδη σύνοπτα. καὶ ἅρμα κεῖται χαλκοῦν ἀπὸ βοιωτῶν δεκάτη. καὶ χαλκιδέων τῶν ἐν εὐβοίᾳ. δύο δὲ ἄλλα ἐστὶν ἀναθήματα. περικλῆς ὁ ξανθίππου, καὶ τῶν ἔργων τῶν φειδίου, θέας μάλιστα ἄξιον, ἀθηνᾶς ἄγαλμα, ἀπὸ τῶν ἀναθέντων, καλουμένης λημνίας. τῇ δὲ ἀκροπόλει πλὴν ὅσον κίμων ᾠκοδόμησεν αὐτῆς ὁ μιλτιάδου, περιβαλεῖν τὸ λοιπὸν λέγεται τοῦ τείχους, πελασγοὺς οἰκήσαντάς ποτε ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν. φασὶ γὰρ ἀγρόλαν καὶ ὑπέρβιον. πυνθανόμενος δὲ οἵτινες ἦσαν, οὐδὲν ἄλλο ἐδυνάμην μαθεῖν, ἢ σικελοὺς τὸ ἐξ ἀρχῆς ὄντας, ἀκαρνανίαν μετοικῆσαι. καταβᾶσι δὲ οὐκ ἐς τὴν κάτω πόλιν, ἀλλ' ὅσον ὑπὸ τὰ προπύλαια, πηγή τε ὕδατός ἐστι. καὶ πλησίον ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐν σπηλαίῳ. καὶ πανός. κρεούσῃ δὲ θυγατρὶ ἐρεχθέως, ἀπόλλωνα ἐνταῦθα συγγενέσθαι νομίζουσι, περὶ δὲ τοῦ πανὸς φασίν, ὡς πεμφθείη φιλιππίδης ἐς λακεδαίμονα ἄγγελος, ἀποβεβηκότων μήδων ἐς τὴν γῆν. ἐπανήκων δὲ λακεδαιμονίους ὑπερβαλέσθαι φαίη τὴν ἔξοδον. εἶναι γὰρ δὴ νόμον αὐτοῖς, μὴ πρότερον μαχουμένους ἐξιέναι πρὶν ἢ πλήρη τὸν κύκλον τῆς σελήνης γενέσθαι. τὸν δὲ πᾶνα ὁ φιλιππίδης ἔλεγε, περὶ τὸ ὄρος ἐντυχόντα οἱ τὸ παρθένιον, φάναι τε ὡς εὔνους ἀθηναίοις εἴη. καὶ ὅτι ἐς μαραθῶνα ἥξοι συμμαχήσων. οὗτος μὲν οὖν ὁ θεὸς ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἀγγελίᾳ τετίμηται. καθὸ καὶ ὁ ἄρειος πάγος. ἔστι δὲ ἄρειος πάγος καλούμενος, ὅτι πρῶτος ἄρης ἐνταῦθα ἐκρίθη. καί μοι καὶ ταῦτα δεδήλωκεν ὁ λόγος. ὡς ἁλιρρόθιον ἀνέλοι. καὶ ἐφ' ὅτῳ κτείνειε. κριθῆναι δὲ καὶ ὕστερον ὀρέστην λέγουσιν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός. καὶ βωμός ἐστιν ἀθηνᾶς ἀρείας. ὃν ἀνέθηκεν ἀποφυγὼν τὴν δίκην. τοὺς δὲ ἀργυροῦς λίθους, ἐφ' ὧν ἑστᾶσιν ὅσοι δίκας ὑπέχουσι, καὶ οἱ διώκοντες, τὸν μὲν ὕβρεως, τὸν δὲ ἀναιδείας αὐτοὺς ὀνομάζουσι. πλησίον δὲ ἱερὸν θεῶν ἐστιν, ἃς καλοῦσιν ἀθηναῖοι σεμνὰς, ἡσίοδος δὲ ἐριννῦς ἐν θεογονίᾳ. πρῶτος δέ σφισιν αἰσχύλος δράκοντας ἐποίησεν ὁμοῦ ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ θριξὶν εἶναι. τοῖς δὲ ἀγάλμασιν, οὔτε τούτοις ἔπεστιν οὐδὲν φοβερὸν, οὔτε ὅσα ἄλλα ἀνάκειται θεῶν τῶν ὑπογαίων. κεῖται δὲ καὶ πλούτων καὶ ἑρμῆς καὶ γῆς ἄγαλμα. ἐνταῦθα θύουσι μὲν ὅσοις ἐν ἀρείῳ πάγῳ τὴν αἰτίαν ἐξεγένετο ἀπολύσασθαι. θύουσί τε καὶ ἄλλως ξένοι τε ὁμοίως καὶ ἀστοί. ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου μνῆμα οἰδίποδος. πολυπραγμονῶν δὲ, εὕρισκον τὰ ὀστᾶ ἐκ θηβῶν κομισθέντα. τὰ γὰρ ἐς τὸν θάνατον σοφοκλεῖ πεποιημένα τοῦ οἰδίποδος, ὅμηρος οὐκ εἴα μοι δόξαι πιστά. ὃς ἔφη μηκιστέα τελευτήσαντος οἰδίποδος, ἐπιτάφιον ἐλθόντα ἐς θήβας ἀγωνίσασθαι. ἔστι δὲ ἀθηναίοις καὶ ἄλλα δικαστήρια οὐκ ἐς τοσοῦτο δόξης ἥκοντα. τὸ μὲν οὖν καλούμενον παράβυσον καὶ τρίγωνον, τὸ μὲν, ἐν ἀφανεῖ πόλεως ὂν καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις συ

νιόντων ἐς αὐτό. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ σχήματος ἔχει τὰ ὀνόματα. βατραχιοῦν δὲ καὶ φοινικιοῦν ἀπὸ χρωμάτων.
τὸ δὲ καὶ ἐς τόδε διαμεμένηκεν ὀνομάζεσθαι. τὸ δὲ μέγιστον, καὶ ἐς ὃ πλεῖστοι συνίασιν ἡλιαίαν καλοῦ-
σιν. ὁπόσα δὲ ἐπὶ τοῖς φονεῦσίν ἐστιν, ἄλλα καὶ ἐπὶ παλλαδίῳ καλοῦσι. καὶ τοῖς ἀποκτείνασιν ὡς κρί-
σις καθέστηκε. καὶ ὅτι μὲν δημοφῶν πρῶτος ἐν ταῦθα ὑπέσχε δίκας, ἀμφισβητοῦσιν οὐδένες. ἐφ' ὅτῳ
δὲ διάφορα ἐς τοῦτο εἴρηται. διομήδην γάρ φασιν ἁλούσης ἰλίου ταῖς ναυσὶν ὀπίσω κομίζεσθαι. καὶ ἤδη
τε νύκτα ἐπέχειν, ὡς κατὰ φαληρὸν πλέοντες γίγνονται. καὶ τοὺς ἀργείους ὡς ἐς πολεμίαν ἀποβῆ-
ναι τὴν γῆν. ἄλλην που δόξαντας ἐν τῇ νυκτὶ καὶ οὐ τὴν ἀττικὴν εἶναι. ἐνταῦθα δημοφῶντα λέγου-
σιν ἐκβοηθήσαντα οὐκ ἐπιστάμενον οὐδὲ τότε τοὺς ἀπὸ τῶν νεῶν ὡς εἰσὶν ἀργεῖοι, καὶ ἄνδρας αὐ-
τῶν ἀποκτεῖναι. καὶ τὸ παλλάδιον ἁρπάσαντα οἴχεσθαι. ἀθηναῖόν τε ἄνδρα οὐ προϊδόμενον, ὑπὸ
τοῦ ἵππου τοῦ δημοφῶντος ἀνατραπῆναι, καὶ συμπατηθέντα ἀποθανεῖν. ἐπὶ τούτῳ δημοφῶντα ὑπο-
σχεῖν δίκας. οἱ μὲν, τοῦ συμπατηθέντος τοῖς προσήκουσιν. οἱ δὲ ἀργείων φασὶ τῷ κοινῷ. Ἐπὶ δελφι- 21
νίῳ δὲ κρίσις καθέστηκεν, ἐργάσασθαι φόνον σὺν τῷ δικαίῳ φαμένοις. ὁποῖόν τι καὶ θησεὺς πα-
ρεχόμενος, ἀπέφυγεν, ὅτε πάλλαντα ἐπαναστάντα καὶ τοὺς παῖδας ἔκτεινε. πρότερον δὲ πρὶν
ἢ θησεὺς ἀφείθη, καθεστήκει πᾶσι φεύγειν κτείναντα ἢ κατὰ ταυτὰ θνήσκειν μένοντα. Τὸ δὲ ἐν 22
πρυτανείῳ καλούμενον, ἔνθα τῷ σιδήρῳ καὶ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ἀψύχοις δικάζουσιν, ἐπὶ τῷδε ἄρξα-
σθαι νομίζω. ἀθηναίων βασιλεύοντος ἐρεχθέως, τότε πρῶτον βοῦν ἔκτεινεν ὁ βουφόνος, ἐπὶ τοῦ βω-
μοῦ τοῦ πολιέως διός. καὶ ὁ μὲν ἀπολιπὼν ταύτῃ τὸν πέλεκυν ἀπῆλθεν ἐκ τῆς χώρας φεύγων. ὁ δὲ
πέλεκυς παραυτίκα ἀφείθη κριθείς. καὶ ἐς τόδε ἀνὰ πᾶν ἔτος κρίνεται. λέγεται μὲν δὴ καὶ ἄλλα
τῶν ἀψύχων αὐτόματα ἐπιθεῖναι σὺν τῷ δικαίῳ τιμωρίαν ἀνθρώποις. ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ δόξῃ φα-
νερώτατον, ὁ καμβύσου παρέσχετο ἀκινάκης. ἔστι δὲ τοῦ πειραιῶς πρὸς θαλάσσῃ φρεαττύς. ἐνταῦθα οἱ
πεφευγότες, ἣν ἀπελθόντας ἕτερον ἐπιλάβῃ σφᾶς ἔγκλημα πρὸς ἀκροωμένους ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ νεὼς
ἀπολογοῦνται. τεῦκρον πρῶτον λόγος ἔχει τελαμῶνι, οὕτως ἀπολογήσασθαι. μηδὲν ἐς τὸν αἴαντος
θάνατον ἐργάσασθαι. τάδε μὲν οὖν εἰρήσθω μοι τῶνδε ἕνεκα γνῶναι. ὁπόσης μέτεστι σπουδῆς ἐς τὰ δι-
καστήρια. τοῦ δὲ ἀρείου πάγου πλησίον, δείκνυται ναῦς ποιηθεῖσα ἐς τὴν τῶν παναθηναίων πομπήν.
καὶ ταύτην μὲν ἤδη πού τις ὑπερεβάλετο. τὸ δὲ ἐν δήλῳ πλοῖον οὐδένα πω νικήσαντα οἶδα καθή-
κον ἐς ἐννέα ἐρέτας ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων. Ἀθηναίοις δὲ καὶ ἔξω πόλεως ἐν τοῖς δήμοις. καὶ κα-
τὰ τὰς ὁδοὺς θεῶν ἐστιν ἱερά. καὶ ἡρώων καὶ ἀνδρῶν τάφοι. Ἐγγυτάτω δὲ ἀκαδημία. χωρίον
ποτὲ ἀνδρὸς ἰδιώτου. γυμνάσιον δὲ ἐπ' ἐμοῦ. κατιοῦσι δ' ἐς αὐτὴν, περίβολός ἐστιν ἀρτέμιδος, καὶ ξόα-
να ἀρίστης καὶ καλλίστης. ὡς μὲν ἐγὼ δοκῶ καὶ ὁμολογεῖ τὰ ἔπη τὰ σαπφοῦς, τῆς ἀρτέμιδός εἰσιν ἐ-
πικλήσεις αὗται. λεγόμενον δὲ καὶ ἄλλον ἐς αὐτὰς λόγον εἰδὼς ὑπερβήσομαι. καὶ ναὸς οὐ μέγας ἐ-
στιν. ἐς ὃν τοῦ διονύσου τοῦ ἐλευθερέως τὸ ἄγαλμα ἀνὰ πᾶν ἔτος κομίζουσιν ἐν τεταγμέναις ἡμέραις.
ἱερὰ μὲν σφίσι ταύτῃ τοσαῦτά ἐστι. Τάφοι δὲ θρασυβούλου μὲν πρῶτον τοῦ λύκου, ἀνδρὸς τῶν τε
ὕστερον καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ γεγόνασιν ἀθηναίοις γόνιμοι τὰ πάντα ἀρίστου. παρέντι δέ μοι τὰ πλείω,
τοσάδε ἐς πίστιν ἀρκέσει τοῦ λόγου. τυραννίδα γὰρ ἔπαυσε τῶν τριάκοντα καλουμένων σὺν ἀνδρά-
σιν ἑξήκοντα τὸ κατ' ἀρχὰς ὁρμηθεὶς ἐκ θηβῶν. καὶ ἀθηναίους στασιάζοντας, διαλλαγῆναι. καὶ συνθε-
μένους ἔπεισε μεῖναι. πρῶτος μέν ἐστιν οὗτος τάφος. ἐπὶ δὲ αὐτῷ περικλέους τε καὶ χαβρίου καὶ φορ-
μίωνος. ἔστι δὲ καὶ πᾶσι μνῆμα ἀθηναίοις ὁπόσοις ἀποθανεῖν συνέπεσεν ἔν τε ναυμαχίαις καὶ ἐν μάχαις
πεζαῖς. πλὴν ὅσοι μαραθῶνι αὐτῶν ἠγωνίσαντο. τούτοις γὰρ κατὰ χώραν εἰσὶν οἱ τάφοι δι' ἀνδραγα-
θίαν. οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ τὴν ὁδὸν κεῖνται τὴν ἐς ἀκαδημίαν. καὶ σφῶν ἑστᾶσιν ἐπὶ τοῖς τάφοις στῆλαι.
τὰ ὀνόματα καὶ τὸν δῆμον ἑκάστου λέγουσαι. πρῶτοι δὲ ἐτάφησαν οὓς ἐν θρᾴκῃ ποτὲ ἐπικρατοῦντας
μέχρι βραβίσκου τῆς χώρας ἠδωνοὶ φονεύουσιν ἀνέλπιστοι ἐπιθέμενοι. λέγεται δὲ καὶ ὡς κεραυ-
νοὶ πέσοιεν ἐπ' αὐτούς. στρατηγοὶ δὲ ἄλλοι τε ἦσαν καὶ λέαγρος. ᾧ μάλιστα ἐπετέτραπτο ἡ δύναμις. καὶ
δεκελεὺς σωφάνης, ὃς τὸν ἀργεῖόν ποτε πένταθλον νεμείων ἀνῃρημένον νίκην, ἀπέκτεινεν εὐρυβάτην,
βοηθοῦντα αἰγινήταις. Στρατὸν δὲ ἔξω τῆς ἑλλάδος, ἀθηναῖοι τρίτον τοῦτον ἔστειλαν. πριάμῳ μὲν
γὰρ καὶ τρωσὶ πάντες ἕλληνες, ἀπὸ κοινοῦ λόγου κατέστησαν ἐς πόλεμον. ἀθηναῖοι δὲ ἰδίᾳ μετ' ἰολάου
τε ἐς σαρδὼ. καὶ δεύτερον ἐς τὴν νῦν ἰωνίαν ἐστράτευσαν. καὶ τρίτον δὴ τότε ἐς τὴν θρᾴκην. ἔστι δὲ ἔμ-
προσθεν τοῦ μνήματος στήλη, μαχομένους ἔχουσα ἱππεῖς. μελάνωπός σφισίν ἐστι καὶ μακάρτατος ὀνόμα-
τα. οὓς κατέλαβεν ἀποθανεῖν, ἐναντία λακεδαιμονίων καὶ βοιωτῶν τεταγμένους. ἔνθα τῆς ἐλευσινίας ἐ-
σὶ χώρας πρὸς ταναγραίους ὅροι. καὶ θεσσαλῶν τάφος ἐστὶν ἱππέων κατὰ παλαιὰν φιλίαν ἐλθόν-
των, ὅτε σὺν ἀρχιδάμῳ πελοποννήσιοι πρῶτον ἐσέβαλον ἐς τὴν ἀττικὴν στρατιᾷ. καὶ πλησίον
τοξόταις κρησίν. αὖθις δέ ἐστιν ἀθηναίων μνήματα κλεισθένους. ᾧ τὰ ἐς τὰς φυλὰς, αἳ νῦν καθεστᾶ-
σιν, εὑρέθη. καὶ ἱππεῦσιν ἀποθανοῦσιν, ἡνίκα συνεπελάβοντο οἱ θεσσαλοὶ τοῦ κινδύνου. ἐνταῦθα καὶ

22 Στῆλαι τῶν δι' ἀνδραγαθίαν ἀπελευτησάντων. κατὰ διαφόρους καιροὺς
καὶ πολέμους Λυκοῦργος ῥήτωρ.

κλεωναῖοι, κεῖνται μετὰ ἀργείων ἐς τὴν ἀττικὴν ἐλθόντες, ἐφ' ὅτῳ δὲ, γράψω τοῦ λόγου μοι κατελ-
θόντος ἐς τοὺς ἀργείους. καὶ ἀθηναίων δ' ἐστὶ τάφος. οἳ πρὶν ἢ στρατεῦσαι τὸν μῆδον, ἐπολέμησαν πρὸς
αἰγινήτας. ἦν δὲ ἄρα καὶ δήμου δίκαιον βούλευμα. εἰ δὴ καὶ ἀθηναῖοι μετέδοσαν δούλοις δημοσίᾳ τα-
φῆναι, καὶ τὰ ὀνόματα ἐγγραφῆναι στήλῃ. δηλοῖ δὲ ἀγαθοὺς σφᾶς ἐν τῷ πολέμῳ γενέσθαι περὶ τοὺς
δεσπότας. ἔστι δὲ καὶ ἀνδρῶν ὀνόματα ἄλλων. διάφορα δέ σφισι τὰ χωρία τῶν ἀγώνων. καὶ γὰρ τῶν
ἐπ' ὄλυνθον ἐλθόντων οἱ δοκιμώτατοι, καὶ μελήσανδρος ἐς τὴν ἄνω καρίαν ναυσὶν ἀναπλεύσας διὰ
τοῦ μαιάνδρου. ἐτάφησαν δὲ καὶ οἱ τελευτήσαντες πολεμοῦντος κασσάνδρου. καὶ οἱ συμμαχήσαν-
τες τό τε ἀργείων. πρώτοις δὲ οὕτω σφίσι τὴν πρὸς ἀργείους λέγουσι συμμαχίαν. λακεδαιμο-
νίοις, τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ σείσαντος, οἱ εἵλωτες, ἐς ἰθώμην ἀπέστησαν. ἀφεστηκότων δὲ, οἱ λακεδαιμόνιοι
βοηθοὺς καὶ ἄλλους καὶ παρὰ ἀθηναίων μετεπέμποντο. οἱ δέ σφισιν ἐπιλέκτους ἄνδρας ἀποστέλλου-
σι, καὶ στρατηγὸν κίμωνα τὸν μιλτιάδου. τούτους ἀποπέμπουσιν οἱ λακεδαιμόνιοι πρὸς ὑποψίαν. ἀ-
θηναίοις δὲ οὐκ ἀνεκτὰ ἐφαίνετο περιυβρίσθαι. καὶ ὡς ἐκομίζοντο ὀπίσω, συμμαχίαν ἐποιήσαντο
ἀργείοις, λακεδαιμονίων ἐχθροῖς τὸν ἅπαντα οὖσι χρόνον. ὕστερον δὲ μελλούσης ἀθηναίων ἐν τανά-
γρᾳ γίνεσθαι πρὸς βοιωτοὺς καὶ λακεδαιμονίους μάχης, ἀφίκοντο ἀθηναίοις ἀργεῖοι βοηθοῦντες. καὶ
παραυτίκα μὲν, ἔχοντας πλέον τοὺς ἀργείους νὺξ ἐπελθοῦσα, ἀφείλετο τὸ σαφὲς τῆς νίκης. ἐς δὲ τὴν
ὑστεραίαν ὑπῆρξε κρατῆσαι λακεδαιμονίοις. θεσσαλῶν προδόντων ἀθηναίους. καταλέξαι δέ μοι καὶ
τούσδε ἐπῆλθεν. ἀπολλόδωρον ξένων ἡγεμόνα. ὃς ἀθηναῖος μὲν ἦν. ἐκπεμφθεὶς δὲ ὑπὸ ἀρσίτου σα-
τράπου τῆς ἐφ' ἑλλησπόντῳ φρυγίας, διεφύλαξε περινθίοις τὴν πόλιν. ἐσβεβληκότος ἐς τὴν περιν-
θίαν φιλίππου στρατῷ. οὗτός τε οὖν ἐνταῦθα τέθαπται καὶ εὔβουλος ὁ σπινθάρου. καὶ ἄνδρες οἷς ἀ-
γαθοῖς οὖσιν, οὐκ ἐπηκολούθησε τύχη χρηστή. τοῖς μὲν οὖν ἐπιθεμένοις, τυραννοῦντι λαχάρει. οἱ δὲ τοῦ
πειραιῶς κατάληψιν ἐβουλεύσαντο μακεδόνων φρουρούντων. πρὶν δὲ ἐργάσασθαι τὸ ἔργον, ὑπὸ τῶν
23 συνειδότων μηνυθέντες ἀπώλοντο. κεῖνται δὲ καὶ οἱ περὶ κόρινθον πεσόντες. ἐδήλωσε δὲ οὐχ ἥκιστα
ὁ θεὸς ἐνταῦθα καὶ αὖθις ἐν λεύκτροις, τοὺς ὑπὸ ἑλλήνων καλουμένους ἀνδρείους, τὸ μηδὲν ἄνευ τύ-
χης εἶναι. εἰ δὴ λακεδαιμόνιοι, κορινθίων τό τε καὶ ἀθηναίων, ἔτι δὲ καὶ ἀργείων καὶ βοιωτῶν κρα-
τήσαντες, ὕστερον ὑπὸ βοιωτῶν μόνων ἐν λεύκτροις, ἐς τοσοῦτον ἐκακώθησαν. μετὰ δὲ τοὺς ἀποθανόν-
τας ἐν κορίνθῳ, στήλην ἐπὶ τοῖσδε ἑστάναι τὴν αὐτὴν σημαίνει τὰ ἐλεγεῖα. τοῖς μὲν ἐν εὐβοίᾳ τε καὶ χίῳ
τελευτήσασι. τοὺς δὲ ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις τῆς ἀσιανῆς ἠπείρου διαφθαρῆναι δηλοῖ. τοὺς δὲ ἐν σικελίᾳ.
γεγραμμένοι δέ εἰσιν οἵ τε στρατηγοὶ πλὴν νικίου. καὶ τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ τοῖς ἀστοῖς πλαταιεῖς.
νικίας δὲ ἐπὶ τῷδε παρείθη. γράφω δὲ οὐδὲν διάφορα, ἢ φίλιστος. ὃς ἔφη δημοσθένην μὲν σπονδὰς
24 ποιήσασθαι τοῖς ἄλλοις, πλὴν αὐτοῦ. καὶ ὡς ἡλίσκετο, αὐτὸν ἐπιχειρεῖν ἀποκτεῖναι. νικίᾳ δὲ τὴν παρά-
δοσιν ἐθελοντὶ γενέσθαι. τούτων εἵνεκα οὐκ ἐνεγράφη νικίας τῇ στήλῃ. καταγνωσθεὶς αἰχμάλωτος ἐ-
θελοντὴς εἶναι. καὶ οὐκ ἀνὴρ πολέμῳ πρέπων. εἰσὶ δὲ ἐπ' ἄλλῃ στήλῃ, καὶ οἱ μαχεσάμενοι περὶ τὴν θρᾴ-
κην, καὶ ἐν μεγάροις. καὶ ἡνίκα ἀρκάδας τοὺς ἐν μαντινείᾳ καὶ ἠλείους ἔπεισεν ἀλκιβιάδης λακεδαι-
μονίων ἀποστῆναι. καὶ οἱ πρὶν ἐς σικελίαν ἀφικέσθαι δημοσθένην, συρακουσίων κρατήσαντες. ἐτάφη-
σαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν ἑλλήσποντον ναυμαχήσαντες. καὶ ὅσοι, μακεδόνων ἐναντία ἠγωνίσαντο ἐν χαιρω-
νείᾳ. καὶ οἱ μετὰ κλέωνος ἐς ἀμφίπολιν στρατεύσαντες. οἵ τε ἐν δηλίῳ τῷ ταναγραίων τελευτήσαντες,
καὶ ὅσους ἐς θετταλίαν λεωσθένης ἤγαγε, καὶ οἱ πλεύσαντες ἐς κύπρον ὁμοῦ κίμωνι, τῶν τε σὺν ὀ-
λυμπιοδώρῳ τὴν φρουρὰν ἐκβαλόντων τρεῖς καὶ δέκα ἄνδρες οὐ πλείους. φασὶ δὲ ἀθηναῖοι καὶ ῥω-
μαίοις ὅμορόν τινα πολεμοῦσι πόλεμον, στρατιὰν οὐ πολλὴν πέμψαι. καὶ ὕστερον ναυμαχίας ῥωμαίων
πρὸς καρχηδονίους γιγνομένης, τριήρεις πέντε ἀττικὰς παραγενέσθαι. ἔστιν οὖν καὶ τούτοις ἐνταῦθα
τοῖς ἀνδράσιν ὁ τάφος. τολμίδου δὲ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, δεδήλωται μὲν ἤδη μοι τὰ ἔργα. καὶ ὃν τρό-
πον ἐτελεύτησαν. ἴστω δὲ ὅτῳ φίλον κειμένους σφᾶς κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην. κεῖνται δὲ καὶ οἱ σὺν κίμωνι
τὸ μέγα ἔργον ἐπ' εὐρυμέδοντι πεζῇ καὶ ναυσὶν αὐθημερὸν κρατήσαντες. τέθαπται δὲ καὶ κόνων καὶ τιμόθε-
ος. δεύτεροι μετὰ μιλτιάδην καὶ κίμωνα οὗτοι πατὴρ καὶ παῖς ἔργα ἀποδειξάμενοι λαμπρά. κεῖται
δὲ καὶ ζήνων ἐνταῦθα ὁ μνασέου. καὶ χρύσιππος ὁ σολεύς, νικίας τε ὁ νικομήδους ζῷα ἄριστος γρά-
ψαι τῶν ἐφ' αὐτοῦ καὶ ἁρμόδιος καὶ ἀριστογείτων, οἱ τὸν πεισιστράτου παῖδα ἵππαρχον ἀποκτείναν-
τες. ῥήτορές τε ἐφιάλτης. ὃς τὰ νόμιμα τὰ ἐν ἀρείῳ πάγῳ μάλιστα ἐλυμήνατο. καὶ λυκοῦργος ὁ λυ-
κόφρονος. λυκούργῳ δὲ ἐπορίσθη μὲν τάλαντα ἐς τὸ δημόσιον πεντακοσίοις πλείονα καὶ ἑξακισχιλίοις,
ἢ ὅσα περικλῆς ὁ ξανθίππου συνήγαγε. κατεσκεύασε δὲ πομπεῖα τῇ θεῷ. καὶ νίκας χρυσᾶς. καὶ παρ-
θένοις κόσμον ἑκατόν. ἐς δὲ πόλεμον, ὅπλα καὶ βέλη. καὶ τετρακοσίας ναυμαχοῦσιν εἶναι τριήρεις. οἰκοδο-
μήματα δὲ ἐπετέλεσε μὲν τὸ θέατρον ἑτέρων ὑπαρξαμένων. τὰ δὲ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ πολιτείας, ἃ ᾠ-
κοδόμησεν ἐν πειραιεῖ νεώς εἰσιν οἶκοι. καὶ τὸ πρὸς τῷ λυκείῳ καλουμένῳ γυμνάσιον. ὅσα μὲν οὖν

Ἀντέρως. δρομεῖς λαμπαδηφόροι. Πλάτων. κύκνου μεταμόρφωσις. Κολωνὸς ἵππιος. δῆμοι ἀττικῆς διάφοροι. ὑπερβορέων ἀπαρχαί. ἀνησιδώρα. κολαινίς.

ἀργύρου πεποιημένα ἦν καὶ χρυσοῦ. λαχάρης καὶ ταῦτα ἐσύλησε τυραννήσας. τὰ δὲ οἰκοδομήματα καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἦν. πρὸ δὲ τῆς ἐσόδου τῆς ἐς ἀκαδημίαν ἐστὶ βωμὸς ἔρωτος. ἔχων ἐπίγραμμα, ὡς χάρμος ἀθηναίων πρῶτος ἔρωτι ἀναθείη. Τὸν δὲ ἐν πόλει βωμὸν καλούμενον ἀντέρωτος ἀνάθημα εἶναι 25
λέγουσι μετοίκων. ὅτι μέλης ἀθηναῖος μέτοικον ἄνδρα τιμαγόραν ἐρασθέντα, ἀτιμάζων ἀφεῖναι κατὰ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἐς τὸ ὑψηλότατον αὐτῆς ἀνελθόντα. τιμαγόρας δὲ ἄρα καὶ ψυχῆς εἶχεν ἀφειδῶς. καὶ πάντων ὁμοίως κελεύοντι ἤθελε χαρίζεσθαι τῷ μειρακίῳ. καὶ δὴ καὶ φέρων ἑαυτὸν ἀφῆκε. Μέλητα δὲ ὡς ἀποθανόντα εἶδε τιμαγόραν ἐς τοσοῦτον μετανοίας ἐλθεῖν, ὡς πεσεῖν τε ἀπὸ τῆς πέτρας τῆς αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀφεὶς αὐτὸν ἐτελεύτησε. καὶ τὸ ἐντεῦθεν δαίμονα ἀντέρωτα τὸν ἀλάστορα τὸν τιμαγόρου κατέστη τοῖς μετοίκοις νομίζειν. ἐν ἀκαδημίᾳ δέ ἐστι προμηθέως βωμός. καὶ θέουσιν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν ἔχοντες καιομένας λαμπάδας. τὸ δὲ ἀγώνισμα ὁμοῦ τῷ δρόμῳ φυλάξαι τὴν δᾷδα ἔτι καιομένην ἐστίν. ἀποσβεσθείσης δὲ, οὐδὲν ἔτι τῆς νίκης τῷ πρώτῳ. δευτέρῳ δὲ ἀντ' αὐτοῦ μέτεστιν. εἰ δὲ μηδὲ τούτῳ καίοιτο, ὁ τρίτος ἐστὶν ὁ κρατῶν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἀποσβεσθείη, οὐδείς ἐστιν ὅτῳ καταλείπεται ἡ νίκη. ἔστι δὲ μουσῶν τε βωμὸς καὶ ἕτερος ἑρμοῦ. καὶ ἔνδον ἀθηνᾶς, τὸν δὲ ἡρακλέους ἐποίησαν. καὶ φυτόν ἐστιν ἐλαίας, δεύτερον τοῦτο λεγόμενον φανῆναι. ἀκαδημίας δὲ οὐ πόρρω, πλάτωνος μνῆμά ἐστιν, ᾧ προεσήμαινεν ὁ θεὸς ἄριστον τὰ ἐς φιλοσοφίαν ἔσεσθαι. προεσήμαινε δὲ οὕτω. σωκράτης τῇ προτεραίᾳ νυκτὶ, ᾗ πλάτων ἔμελλεν ἔσεσθαι μαθητής, ἐσπτῆναί οἱ κύκνον εἰς τὸν κόλπον εἶδεν ὄνειρον. ἔστι δὲ κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς δόξα. ὅτι λιγύων τῶν ὑπὲρ ἠριδανοῦ πέραν ὑπὲρ γῆς τῆς κελτικῆς κύκνον ἄνδρα μουσικὸν γενέσθαι βασιλέα φασί. τελευτήσαντα δὲ, ἀπόλλωνος γνώμῃ μεταβαλεῖν λέγουσιν αὐτὸν ἐς τὸν ὄρνιθα. ἐγὼ δὲ βασιλεῦσαι μὲν πείθομαι, λίγυσιν ἄνδρα μουσικὸν, γενέσθαι δέ μοι ἄπιστον ὄρνιθα ἀπ' ἀνδρός. κατὰ τοῦτο τῆς χώρας, φαίνεται πύργος τίμωνος. ὃς μόνος εἶδε μηδένα τρόπον εὐδαίμονα εἶναι γενέσθαι πλὴν τοὺς ἄλλους φεύγοντα ἀνθρώπους. δείκνυται δὲ καὶ χῶρος καλούμενος κολωνὸς ἵππιος. ἔνθα τῆς ἀττικῆς πρῶτον ἐλθεῖν λέγουσιν οἰδίποδα. διάφορα μέντοι καὶ ταῦτα τῇ ὁμήρου ποιήσει. λέγουσι δ' οὖν καὶ βωμὸν ποσειδῶνος ἱππίου. καὶ ἀθηνᾶς ἱππίας. ἡρῷον δὲ πειρίθου καὶ θησέως. οἰδίποδός τε καὶ ἀδράστου. τὸ δὲ ἄλσος τὸ ποσειδῶνος καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησεν ἀντίγονος ἐσβαλὼν καὶ ἄλλοτε στρατιᾷ κακώσας ἀθηναίοις τὴν γῆν. Δῆμοι δὲ οἱ μικροὶ τῆς ἀττικῆς ὡς ἔτυχεν ἕκαστος οἰκισθείς. τάδε ἐς μνήμην παρείχοντο. ἁλιμουσίοις μὲν θεσμοφόρου δήμητρος καὶ κόρης ἐστὶν ἱερόν. ἐν ζωστῆρι δὲ ἐπὶ θαλάσσῃ καὶ βωμὸς ἀθηνᾶς. καὶ ἀπόλλωνος. καὶ ἀρτέμιδος. καὶ λητοῦς. τεκεῖν μὲν οὖν λητὼ τοὺς παῖδας ἐνταῦθα οὔ φασι. λύσασθαι δὲ τὸν ζωστῆρα ὡς τεξομένην. καὶ τῷ χωρίῳ διὰ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα. προσπαλτίοις δὲ ἔστι καὶ τούτοις κόρης καὶ δήμητρος ἱερόν. ἀναγυρασίοις δὲ μητρὸς θεῶν ἱερόν. κεφαλῆσι δὲ οἱ διόσκουροι νομίζονται μάλιστα. μεγάλους γὰρ σφᾶς οἱ ταύτῃ θεοὺς ὀνομάζουσιν. ἐν δὲ πρασιεῦσιν ἀπόλλωνός ἐστι ναός. ἐνταῦθα τὰς ὑπερβορέων ἀπαρχὰς ἰέναι λέγεται. παραδιδόναι δὲ αὐτὰς ὑπερβορέους μὲν ἀριμασποῖς. ἀριμασποὺς δ' ἰσσηδόσι. παρὰ δὲ τούτων σκύθας ἐς σινώπην κομίζειν. ἐντεῦθεν δὲ φέρεσθαι διὰ ἑλλήνων ἐς πρασιάς. ἀθηναίους δὲ εἶναι τοὺς ἐς δῆλον ἄγοντας. τὰς δὲ ἀπαρχὰς κεκρύφθαι μὲν ἐν καλάμῃ πυρῶν. γινώσκεσθαι δὲ ὑπ' οὐδένων. ἔστι δὲ μνῆμα ἐπὶ πρασιαῖς ἐρυσίχθονος. ὃς ἐκομίζετο ὀπίσω, μετὰ τὴν θεωρίαν ἐκ δήλου, γενομένης οἱ κατὰ τὸν πλοῦν τῆς τελευτῆς. Κραναὸν δὲ τὸν βασιλεύσαντα ἀθηναίων, ὅτι μὲν ἐξέβαλεν ἀμφικτύων κηδεστὴν ὄντα, ἔτι πρότερον εἴρηταί μοι. φυγόντα δὲ αὐτὸν σὺν τοῖς στασιώταις ἐς τὸν δῆμον τὸν λαμπτρέα, ἀποθανεῖν τε αὐτοῦ καὶ ταφῆναι λέγουσι. καὶ ἔστι καὶ ἐς ἐμὲ καὶ ἐν τοῖς λαμπτρεῦσι κραναοῦ μνῆμα. ἴωνος δὲ τοῦ ξούθου (καὶ γὰρ οὗτος ᾤκησεν ἐν ἀθηναίοις καὶ ἀθηναίων ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἐλευσινίους, ἐπολεμάρχησε.) τάφος ἐν ποταμοῖς ἐστι τῆς χώρας. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται. φλυεῦσι δέ εἰσι καὶ μυρρινουσίοις, τοῖς μὲν ἀπόλλωνος διονυσοδότου καὶ ἀρτέμιδος σελασφόρου βωμοί. διονύσου τε ἀνθίου καὶ νυμφῶν ἰσμηνίδων. καὶ γῆς, ἣν μεγάλην θεὸν ὀνομάζουσι. ναὸς δὲ ἕτερος ἔχει βωμοὺς δήμητρος ἀνησιδώρας, διὸς κτησίου. καὶ τιθρωνῆς ἀθηνᾶς. καὶ κόρης πρωτογόνης. καὶ σεμνῶν ὀνομαζομένων θεῶν. τὸ δὲ ἐν μυρρινοῦντι ξόανον, ἐστὶ κολαινίδος. ἀθμονεῖς δὲ, τιμῶσιν ἀμαρυσίαν ἄρτεμιν. πυνθανόμενος δὲ σαφὲς οὐδὲν ἐς αὐτὰς ἐπισταμένους τοὺς ἐξηγητὰς εὗρον. αὐτὸς δὲ συμβάλλομαι τῇδε. ἔστιν ἀμάρυνθος ἐν εὐβοίᾳ. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ τιμῶσιν ἀμαρυσίαν ἄρτεμιν. ἑορτὴν δὲ καὶ ἀθηναῖοι τῆς ἀμαρυσίας ἄγουσιν. οὐδέν τι εὐβοέων ἀφανέστερον. ταύτῃ μὲν γενέσθαι τὸ ὄνομα ἐπὶ τούτῳ, παρὰ ἀθμονεῦσιν ἡγοῦμαι. τὴν δὲ ἐν μυρρινοῦντι κολαινίδα, ἀπὸ κολαίνου καλεῖσθαι. γέγραπται δὲ δῆμοι τῶν ἐν τοῖς δήμοις φασὶ πολλοὺς ὡς καὶ πρὸ τῆς ἀρχῆς ἐβασίλευον τῆς κέκροπος. ἔστι δὲ ὁ κολαινὸς ἀνδρὸς ὄνομα, πρότερον ἢ κέκροψ ἐβασίλευσεν, ὡς οἱ μυρρινούσιοι λέγουσιν, ἄρξαντος. Ἔστι δὲ ἀχαρναὶ δῆμος. οὗτοι θεῶν ἀπόλλωνα τιμῶσιν ἀγυιέα καὶ ἡρακλέα. καὶ ἀθηνᾶς βωμός ἐστιν ὑγιείας. τὴν δ' ἱππίαν ἀθηνᾶν ὀνομάζουσι καὶ διόνυσον μελπόμενον, καὶ κισσὸν τὸν αὐτὸν θεόν. τὸν κισσὸν τὸ φυτὸν, ἐνταῦθα πρῶτον φα-

24 Ὄρη ἀθηνῶν. μαραθώνιος ἵππων χρεμετισμός. ἐχετλαῖος. πηγὴ μακαρία. πανὸς ὄρος καὶ αἰπόλιον. ἄρτεμις ταυρική. νεμέσεως ἄγαλμα.

νίκην λέγοντες. Ὄρη δὲ ἀθηναίοις ἐστὶ πεντελικὸν, ἔνθα λιθοτομίαι. καὶ πάρνης παρεχόμενον θήραν συῶν ἀγρίων καὶ ἄρκτων. καὶ ὑμηττὸς ὃς φυτὰ νομὰς μελίσσαις ἐπιτηδειοτάτας πλὴν τῆς ἀλαζόνων. ἀλαζόσι γὰρ συνήθεις ὁμοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἐς νομὰς ἴουσιν εἰσὶν ἄφετοι καὶ μέλισσαι. οὐδὲ σφᾶς ἐς σίμβλους κατειρξαντες ἔχουσιν. αἱ δὲ ἐργάζονταί τε ὡς ἔτυχον τῆς χώρας. καὶ συμφυὲς τὸ ἔργον αὐταῖς ἐστιν. ἰδίᾳ δὲ οὔτε κηρὸν, οὔτε μέλι ἀπ' αὐτοῦ ποιήσεις. τοῦτο μὲν τοιοῦτόν ἐστιν. Ἀθηναίοις δὲ τὰ ὄρη καὶ θεῶν ἀγάλματα ἔχει. πεντέλησι μὲν ἀθηνᾶς. ἐν ὑμηττῷ δὲ ἄγαλμά ἐστιν ὑμηττίου διός. βωμοὶ δὲ καὶ ὀμβρίου διὸς καὶ ἀπόλλωνός εἰσι προοψίου. καὶ ἐν πάρνηθι, παρνήθιος ζεὺς χαλκοῦς ἐστι. καὶ βωμὸς σημαλέου διός. ἔστι δὲ ἐν τῇ πάρνηθι καὶ ἄλλος βωμός. θύουσι δὲ ἐπ' αὐτοῦ, τότε μὲν ὄμβριον. τότε δὲ ἀπήμιον καλοῦντες δία. καὶ ἀγχεσμὸς ὄρος ἐστὶν οὐ μέγα. καὶ διὸς ἄγαλμα ἀγχεσμίου. πρὶν δὲ ἢ τῶν νήσων ἐς ἀφήγησιν τραπέσθαι, τὰ ἐς τοὺς δήμους ἔχοντα αὖθις ἐπέξειμι. Δῆμός ἐστι μαραθὼν ἴσον τῆς πόλεως τῶν ἀθηναίων ἀπέχων, καὶ καρύστου τῆς ἐν εὐβοίᾳ. ταύτῃ τῆς ἀττικῆς ἔσχον οἱ βάρβαροι καὶ μάχῃ τε ἐκρατήθησαν. καί τινας ὡς ἀνήγοντο ἀπώλεσαν τῶν νεῶν. τάφος δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἀθηναίων ἐστίν. ἐπὶ δὲ αὐτῷ στῆλαι, τὰ ὀνόματα τῶν ἀποθανόντων κατὰ φυλὰς ἑκάστων ἔχουσαι. καὶ ἕτερος πλαταιεῦσι βοιωτῶν καὶ δούλοις. ἐμαχέσαντο γὰρ καὶ δοῦλοι τότε πρῶτον. καὶ ἀνδρός ἐστιν ἰδίᾳ μνῆμα μιλτιάδου τοῦ κίμωνος. συμβάσης ὕστερόν οἱ τῆς τελευτῆς, πάρου τε ἁμαρτόντι. καὶ δι' αὐτὸ ἐς κρίσιν ἀθηναίοις καταστάντι. ἐνταῦθα ἀνὰ πᾶσαν νύκτα καὶ ἵππων χρεμετιζόντων καὶ ἀνδρῶν μαχομένων ἐστὶν αἰσθέσθαι. καταστῆναι δὲ ἐς ἐναργῆ θέαν, ἐπίτηδες μὲν, οὐκ ἔστιν ὅτῳ συνήνεγκεν. ἀνηκόῳ δὲ ὄντι καὶ ἄλλως συμβὰν, οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν δαιμόνων ὀργή. σέβονται δὲ οἱ μαραθώνιοι, τούτους τε οἳ παρὰ τὴν μάχην ἀπέθανον. ἥρωας ὀνομάζοντες καὶ μαραθῶνα. ἀφ' οὗ τῷ δήμῳ τὸ ὄνομά ἐστι. καὶ ἡρακλέα φάμενοι πρώτοις ἑλλήνων σφίσιν ἡρακλέα θεὸν νομισθῆναι. συνέβη δὲ ὡς λέγουσιν, ἄνδρα ἐν τῇ μάχῃ παρεῖναι, τὸ εἶδος καὶ τὴν σκευὴν ἄγροικον. οὗτος τῶν βαρβάρων πολλοὺς καταφονεύσας ἀρότρῳ μετὰ τὸ ἔργον ἦν ἀφανής. ἐρομένοις δὲ ἀθηναίοις, ἄλλο μὲν ὁ θεὸς ἐς αὐτὸ ἔχρησεν οὐδέν. τιμᾶν δὲ ἐχετλαῖον ἐκέλευσεν ἥρωα. πεποίηται δὲ καὶ τρόπαιον λίθου λευκοῦ. τοὺς δὲ μήδους ἀθηναῖοι μὲν θάψαι λέγουσιν, ὡς πάντως ὅσιον ἀνθρώπου νεκρὸν γῇ κρύψαι. τάφον δὲ οὐδένα εὑρεῖν ἐδυνάμην, οὔτε γὰρ χῶμα, οὔτε ἄλλο σημεῖον ἦν ἰδεῖν. ἐς ὄρυγμα δὲ φέροντες σφᾶς ὡς τύχοιεν, ἐσέβαλον. Ἔστι δὲ ἐν τῷ μαραθῶνι πηγὴ καλουμένη μακαρία, καὶ τοιάδε ἐς αὐτὴν λέγουσιν. ἡρακλῆς ὡς ἐκ τίρυνθος ἔφυγεν εὐρυσθέα παρὰ κήυκα φίλον ὄντα μετοικίζεται βασιλεύοντα τραχῖνος. ἐπεὶ δὲ ἀπελθόντος ἐξ ἀνθρώπων ἡρακλέους, ἐξῄτει τοὺς παῖδας εὐρυσθεὺς, ἐς ἀθήνας πέμπει σφᾶς ὁ τραχίνιος. ἀσθενεῖ αὐτέ λέγων τὴν αὐτοῦ καὶ θησέα οὐκ ἀδύνατον εἶναι τιμωρεῖν. ἀφικόμενοι δὲ οἱ παῖδες ἱκέται, πρῶτον τό τε πελοποννήσιοι ποιοῦσι πόλεμον πρὸς ἀθηναίους. θησέως σφᾶς οὐκ ἐκδόντος αἰτοῦντι εὐρυσθεῖ. λέγουσι δὲ ἀθηναίοις γενέσθαι χρησμὸν τῶν παίδων ἀποθανεῖν χρῆναι τῶν ἡρακλέους τινὰ ἐθελοντήν. ἐπεὶ ἄλλως γε οὐκ εἶναι νίκην σφίσιν. Ἐνταῦθα ἡ μακαρία δηϊανείρας καὶ ἡρακλέους θυγάτηρ ἀποσφάξασα ἑαυτὴν ἔδωκεν ἀθηναίοις τε κρατῆσαι τῷ πολέμῳ. καὶ τῇ πηγῇ τὸ ὄνομα ἀφ' ἑαυτῆς. ἔστι δὲ ἐν τῷ μαραθῶνι λίμνη τὰ πολλὰ ἑλώδης. ἐς ταύτην ἀπειρίᾳ τῶν ὁδῶν φεύγοντες ἐσπίπτουσιν οἱ βάρβαροι. καὶ σφίσι τὸν φόνον τὸν πολὺν ἐπὶ τούτῳ συμβῆναι λέγουσιν. Ὑπὲρ δὲ τὴν λίμνην φάτναι εἰσὶ λίθου τῶν ἵππων τῶν ἀρταφέρνους, καὶ σημεῖα ἐν πέτραις σκηνῆς. ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἐκ τῆς λίμνης. τὰ μὲν πρὸς αὐτῇ τῇ λίμνῃ, βοσκήμασιν ὕδωρ ἐπιτήδειον παρεχόμενος. κατὰ δὲ τὴν ἐκβολὴν τὴν ἐς τὸ πέλαγος, ἁλμυρὸς ἤδη γίνεται. καὶ ἰχθύων τῶν θαλασσίων πλήρης. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τοῦ πεδίου, πανός ἐστιν ὄρος. καὶ σπήλαιον θέας ἄξιον. ἔσοδος μὲν ἐς αὐτὸ στενή. παρελθοῦσι δέ εἰσιν οἶκοι καὶ λουτρά. καὶ τὸ καλούμενον πανὸς αἰπόλιον. πέτραι τὰ πολλὰ αἰξὶν εἰκασμέναι. Μαραθῶνος δὲ ἀπέχει τῇ μὲν βραυρὼν, ἔνθα ἰφιγένειαν τὴν ἀγαμέμνονος ἐκ ταύρων φεύγουσαν τὸ ἄγαλμα ἄγουσαν τῆς ἀρτέμιδος ἀποβῆναι λέγουσιν. καταλιποῦσαν δὲ τὸ ἄγαλμα ταύτῃ, καὶ ἐς ἀθήνας καὶ ὕστερον εἰς ἄργος ἀφικέσθαι. ξόανον μὲν δὴ καὶ αὐτόθι ἐστὶν ἀρτέμιδος ἀρχαῖον. τὸ δὲ ἐκ τῶν βαρβάρων οἵτινες κατὰ γνώμην ἔχουσι τὴν ἐμὴν, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ δηλώσω. Μαραθῶνος δὲ σταδίους μάλιστα ἑξήκοντα ἀπέχει ῥαμνοῦς τὴν παρὰ θάλασσαν ἰοῦσιν ἐς ὠρωπόν. καὶ αἱ μὲν οἰκήσεις ἐπὶ θαλάσσῃ τοῖς ἀνθρώποις εἰσί. μικρὸν δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω, νεμέσεώς ἐστιν ἱερόν. ἣ θεῶν μάλιστα ἀνθρώποις ὑβρισταῖς ἐστιν ἀπαραίτητος. δοκεῖ δὲ καὶ τοῖς ἀποβᾶσιν ἐς μαραθῶνα τῶν βαρβάρων ἀπαντῆσαι μήνιμα ἐκ τῆς θεοῦ ταύτης. καταφρονήσαντες γὰρ σφίσιν ἐμποδὼν εἶναι τὰς ἀθήνας, ἑλεῖν λίθον πάριον ὃν ὡς ἐπ' ἐξειργασμένοις ἦγον ἐς τρόπαιον ποίησιν. τοῦτον φειδίας τὸν λίθον εἰργάσατο. ἄγαλμα μὲν εἶναι νεμέσεως. τῇ κεφαλῇ δὲ ἔπεστι τῆς θεοῦ στέφανος ἐλάφους ἔχων καὶ νίκης ἀγάλματα οὐ μεγάλα. ταῖς δὲ χερσὶ ἔχει, τῇ μὲν κλάδον μηλέας. τῇ δεξιᾷ δὲ φιάλην. αἰθίοπες δὲ ἐπὶ τῇ φιάλῃ πεποίηνται. συμβαλέσθαι δὲ τὸ ἐπὶ τοὺς αἰθίοπας, οὔτε αὐτὸς εἶχον, οὔτε ἀπεδεχόμην τῶν συνιέναι πειθομένων. οἱ πε-

ὠκεανὸς καὶ αἰθίοπες. ἀγάλματα πτερωτά. ὠρωπὸς ἀμφιαράου μαντεῖον. ἄνθρωποι ἀποθεωθέντες.

ποιεῖσθαι σφᾶς ἐπὶ τῇ φιάλῃ φασὶ διὰ ποταμὸν ὠκεανόν, οἰκεῖν γὰρ ἐπ' αὐτῷ τοὺς αἰθίοπας, νεμέσει δὲ εἶναι πατέρα ὠκεανόν. ὠκεανῷ γὰρ οὐ ποταμῷ, θαλάσσῃ δὲ ἐσχάτῃ τῆς ὑπὸ ἀνθρώπων πλεομένης, προσοικοῦσιν ἴβηρές καὶ κελτοί, καὶ νῆσον ὠκεανὸς ἔχει τὴν βρεττανῶν. ἀνθρώπων δὲ τῶν ὑπὲρ συήνης ἐπὶ θάλασσαν, ἔσχατοι τὴν ἐρυθρὰν κατοικοῦσιν, ἰχθυοφάγοι. καὶ ὁ κόλπος ὃν περιοικοῦσιν ἰχθυοφάγος ὀνομάζεται. οἱ δὲ δικαιότατοι μερόην πόλιν καὶ πεδίον αἰθιοπικὸν καλούμενον οἰκοῦσιν. οὗτοι καὶ τὴν ἡλίου τράπεζάν εἰσιν οἱ δεικνῦντες. οὐ δέ σφισιν ἐστὶν οὐ δὲ θάλασσα, οὐ δὲ ποταμὸς ἄλλος γε ἢ νεῖλος. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι πρόσοικοι μαύροις αἰθίοπες, ἄχρι νασαμώνων παρήκοντες. νασαμῶνες γάρ, οὓς ἄτλαντας ἡρόδοτος οἶδεν, μέτρα φάμενοι γῆς εἰδέναι, λιξίτας καλοῦσι λιβύων. οἱ ἔσχατοι πρὸς ἄτλαντι οἰκοῦσι. σπείροντες μὲν οὐδέν, ἀπὸ δὲ ἀμπέλων ζῶντες ἀγρίων. ποταμὸς δὲ οὐ δὲ τούτοις τοῖς αἰθίοψιν οὐ δὲ τοῖς νασαμῶσιν ἐστὶν οὐδείς. τὸ γὰρ πρὸς τῷ ἄτλαντι ὕδωρ, τρισὶ παρεχόμενον ἀρχὰς ῥεύμασιν, οὐδὲν τῶν ῥευμάτων ποιεῖ ποταμόν. ἀλλὰ πᾶν ὁμοίως αὐτίκα ἔχει συλλαβοῦσα ἡ ψάμμος. οὕτως αἰθίοπες, ποταμῷ γε οὐδενὶ προσοικοῦσιν, ἢ ὠκεανῷ. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ ἄτλαντος θολερόν τέ ἐστι. καὶ πρὸς τῇ πηγῇ κροκόδειλοι πηχῶν ἦσαν οὐκ ἐλάσσους. προσιόντων δὲ τῶν ἀνθρώπων κατεδύοντο ἐς τὴν πηγήν. παρεῖσατο δέ, οὐκ ὀλίγοις τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀναφαινόμενον αὖθις ἐκ τῆς ψάμμου ποιεῖν τὸν νεῖλον αἰγυπτίοις. ὁ δὲ ἄτλας ὑψηλὸν μὲν ἐστὶν οὕτως, ὥς τε καὶ λέγεται ταῖς κορυφαῖς ψαύειν τοῦ οὐρανοῦ. ἄβατον δὲ ὑπὸ ὕδατος καὶ δένδρων. ἃ διὰ παντὸς πέφυκε. τὰ μὲν δὴ πρὸς τοὺς νασαμῶνας αὐτοῦ γιγνώσκεται. τὰ δὲ ἐς τὸ πέλαγος, οὐδένα πω παραπλεύσαντα ἴσμεν. τάδε μὲν ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω. Πτερὰ δ' ἔχον οὐ δὲ τοῦτο τὸ ἄγαλμα νεμέσεως, οὔτε ἄλλο πεποίηται τῶν ἀρχαίων. ἐπειδὴ δὲ σμυρναίοις, τὰ ἁγιώτατα ξόανα ἔχειν πτερὰ οἶδα ὕστερον, ἐπιφαίνεσθαι γὰρ τὴν θεὸν μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἐρῶσιν ἐθέλουσιν, ἐπὶ τούτων νεμέσει πτερὰ ὥσπερ ἔρωτι ποιοῦσι. νῦν δὲ ἤδη δίειμι ὁπόσα ἐπὶ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγάλματός ἐστιν εἰργασμένα. τοσόνδε ἐς τὸ σαφὲς προδηλώσας.

Ἑλένῃ νέμεσιν μητέρα εἶναι λέγουσιν ἕλληνες. λήδαν δὲ μαστὸν ἐπισχεῖν αὐτῇ καὶ θρέψαι. πατέρα δὲ καὶ οὗτοι καὶ πάντες κατὰ ταὐτὰ ἑλένης, δία καὶ οὐ τυνδάρεων εἶναι νομίζουσι. ταῦτα ἀκηκοὼς φειδίας, πεποίηται ἑλένην ὑπὸ λήδας ἀγομένην παρὰ τὴν νέμεσιν. πεποίηκε δὲ τυνδάρεών τε καὶ τοὺς παῖδας. καὶ ἄνδρα σὺν ἵππῳ παρεστηκότα, ἱππέα ὄνομα. ἔστι δὲ ἀγαμέμνων καὶ μενέλαος καὶ πύρρος ὁ ἀχιλλέως. πρῶτος οὗτος ἑρμιόνην τὴν ἑλένης γυναῖκα λαβών. ὀρέστης δὲ διὰ τὸ εἰς τὴν μητέρα τόλμημα παρείθη. παραμεινάσης τε ἐς ἅπαν ἑρμιόνης αὐτῷ. καὶ τεκούσης παῖδα. ἑξῆς δὲ ἐπὶ τῷ βάθρῳ καὶ ἔποχος καλούμενος. καὶ νεανίας ἐστὶν ἕτερος. ἐς τοῦτο ἄλλο μὲν ἤκουσα οὐδέν. ἀδελφοὺς δὲ εἶναι σφᾶς οἰνόης. ἀφ' ἧς ἐστι τὸ ὄνομα τῷ δήμῳ. τὴν δὲ γῆν τὴν ὠρωπίαν μεταξὺ τῆς ἀττικῆς καὶ τανάγρικῆς, βοιωτίαν τὸ ἐξ ἀρχῆς οὖσαν, ἔχουσιν ἐφ' ἡμῶν ἀθηναῖοι. πολεμήσαντες μὲν τὸν πάντα ὑπὲρ αὐτῆς χρόνον, κτησάμενοι δὲ οὐ πρότερον βεβαίως πρὶν ἢ φίλιππος θήβας ἑλών, ἔδωκέ σφίσιν. ἡ μὲν οὖν πόλις ἐστὶν ἐπὶ θαλάσσης μέγα οὐδὲν ἐς συγγραφὴν παρεχομένη. ἀπέχει δὲ δώδεκα τῆς πόλεως σταδίους μάλιστα, ἱερὸν τοῦ ἀμφιαράου. λέγεται δὲ ἀμφιαράῳ φεύγοντι ἐκ θηβῶν διαστῆναι τὴν γῆν. καὶ ὡς αὐτὸν ὁμοῦ καὶ τὸ ἅρμα ὑποδέξατο. οἱ δὲ οὐ ταύτῃ συμβῆναί φασιν. ἀλλά ἐστιν ἐκ θηβῶν ἰοῦσιν ἐς χαλκίδα ἅρμα καλούμενον. θεὸν δὲ ἀμφιάραον, πρώτοις ὠρωπίοις κατέστη νομίζειν. ὕστερον δὲ καὶ οἱ πάντες ἕλληνες ἥγηνται. καταλέξαι δὲ καὶ ἄλλους ἔχω γενομένους τότε ἀνθρώπους. οἳ θεῶν ἕλλησι τιμὰς ἔχουσιν. τοῖς δὲ καὶ ἀνάκειται πόλεις. ἐλεοῦς, ἐν χερρονήσῳ, πρωτεσιλάῳ. λεβαδεία βοιωτῶν τροφωνίῳ. καὶ ὠρωπίοις ναός τέ ἐστιν ἀμφιαράου. καὶ ἄγαλμα λευκοῦ λίθου. παρέχεται δὲ ὁ βωμὸς μέρη. τὸ μὲν ἡρακλέους καὶ διός. καὶ ἀπόλλωνός ἐστι παιῶνος. τὸ δὲ ἥρωσι καὶ ἡρώων ἀνεῖται γυναιξί. τρίτον δὲ ἑστίας καὶ ἑρμοῦ. καὶ ἀμφιαράου καὶ τῶν παίδων ἀμφιλόχου. ἀλκμαίων δέ, διὰ τὸ ἐς ἐριφύλην ἔργον, οὔτε ἐν ἀμφιαράου τινά, οὐ μὴν οὐ δὲ παρὰ τῷ ἀμφιλόχῳ τιμὴν ἔχει. τετάρτη δέ ἐστι τοῦ βωμοῦ μοῖρα ἀφροδίτης καὶ πανακείας. ἔτι δὲ ἰασοῦς καὶ ὑγείας καὶ ἀθηνᾶς παιωνίας. πέμπτη δὲ πεποίηται νύμφαις καὶ πανί. καὶ ποταμοῖς ἀχελῴῳ καὶ κηφισσῷ. τῷ δὲ ἀμφιλόχῳ καὶ παρ' ἀθηναίοις ἐστὶν ἐν τῇ πόλει βωμός. καὶ κιλικίας ἐν μαλλῷ μαντεῖον ἀψευδέστατον τῶν ἐπ' ἐμοῦ. ἔστι δὲ ὠρωπίοις πηγὴ πλησίον τοῦ ναοῦ, ἣν ἀμφιαράου καλοῦσιν, οὔτε θύοντες οὐδὲν ἐς αὐτήν. οὐ δ' ἐπὶ καθαρσίοις ἢ χέρνιβι χρῆσθαι νομίζοντες. Νόσου δὲ ἀκεσθείσης ἀνδρὶ μαντεύματος γενομένου, καθέστηκεν ἄργυρον ἀφεῖναι καὶ χρυσὸν ἐπίσημον ἐς τὴν πηγήν. ταύτῃ γὰρ ἀνελθεῖν τὸν ἀμφιάραον λέγουσιν ἤδη θεόν. ἰοφῶν δὲ κνώσιος, τῶν ἐξηγητῶν χρησμοὺς ἐν ἑξαμέτρῳ παρείχετο ἀμφιάραον χρῆσαι φάμενος τοῖς ἐς θήβας σταλεῖσιν ἀργείων ταῦτα τὰ ἔπη. ΛΕΙΠΕΙ Τὸ ἐς τοὺς πολλοὺς ἐπαγωγὸν ἀκρατῶς εἶχε. χωρὶς δὲ πλὴν ὅσους ἐξ ἀπόλλωνος μανῆναι λέγουσι τὸ ἀρχαῖον, μάντεων γ' οὐδεὶς χρησμολόγος ἦν. ἀγαθοὶ δὲ ὀνείρατα ἐξηγήσασθαι. καὶ διαγνῶναι πτήσεις ὀρνίθων. καὶ σπλάγχνα ἱερῶν. δοκῶ δ' ἀμφιάραον ὀνειράτων διακρίσει μάλιστα προσκεῖσθαι. δῆλον δὲ ἡνίκα ἐνομίσθη θεὸς δι' ὀνειράτων μαντικὴν καταστησάμενος.

26 Σαλαμίς. αἴαντος ἄνθος καὶ μεγέθη σωμάτων ἀνθρωπίνων. πλευραὶ συμφυεῖς. ὕλλος. κυχρεύς. ἀνθεμόκριτος.

καὶ πρῶτον μὲν καθῆρασθαι νομίζουσιν ὅς τις ἦλθεν ἀμφιαράῳ χρησόμενος. ἔστι δὲ καθάρσιον τῷ θεῷ θύειν. θύουσι δὲ καὶ αὐτῷ καὶ πᾶσιν ὅσοις ἐστὶν ἐπὶ ταυτὸ τὰ ὀνόματα. προεξειργασμένων δὲ τούτων, κριὸν θύσαντες αὐτῷ καὶ τὸ δέρμα ὑποστρωσάμενοι, καθεύδουσιν ἀναμένοντες δήλωσιν ὀνείρατος. Νῆσοι δὲ ἀθηναίοις οὐ πόῤῥω τῆς χώρας εἰσίν. μία μὲν, πατρόκλου καλουμένη. τὰ δὲ ἐς αὐτὴν ἤδη μοι δεδήλωται. ἄλλη δὲ ὑπὲρ σουνίου, τὴν ἀττικὴν ἀριστερὰ πλέουσιν. ἐς ταύτην ἀποβῆναι λέγουσιν ἑλένην μετὰ τὴν ἅλωσιν τὴν ἰλίου. καὶ διὰ τοῦτο ὄνομά ἐστιν ἑλένη τῇ νήσῳ. σαλαμὶς δὲ κατὰ τὴν ἐλευσῖνα κειμένη παρήκει καὶ ἐς τὴν μεγαρικήν. πρῶτον δὲ τῇ νήσῳ θέσθαι τοῦτο ἀπὸ τῆς μητρὸς, σαλαμῖνος τῆς ἀσωποῦ καὶ ὕστερον αἰγινήτας τοὺς σὺν τελαμῶνι ἐποικῆσαι. φιλαῖον δὲ τὸν εὐρυσάκους τοῦ αἴαντος παραδοῦναι λέγουσιν ἀθηναίοις τὴν νῆσον. γενόμενον ὑπ' αὐτῶν ἀθηναῖον. σαλαμινίους δὲ ἀθηναῖοι τούτων ὕστερον πολλοῖς ἔτεσιν ἀναστάτους ἐποίησαν, καταγνόντες ἐθελοκακῆσαι σφᾶς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς κάσανδρον. καὶ τὴν πόλιν γνώμῃ τὸ πλέον μακεδόσιν ἐνδοῦναι. καὶ ἀσκητάδου τε κατέγνωσαν θάνατον. ὃς τότε ᾕρητο ἐς τὴν σαλαμῖνα στρατηγός. καὶ ἐς τὸν πάντα ἐπώμοσαν χρόνον σαλαμινίοις ἀπομνημονεύσειν προδοσίαν. ἔστι δὲ ἀγορᾶς τε ἔτι ἐρείπια καὶ ναὸς αἴαντος. ἄγαλμα δὲ ἐξ ἐβένου λίθου. διαμένουσι δὲ καὶ ἐς τόδε τῷ αἴαντι παρὰ ἀθηναίοις τιμαὶ, αὐτῷ τε καὶ εὐρυσάκει. καὶ γὰρ εὐρυσάκους βωμός ἐστιν ἐν ἀθήναις. δείκνυται δὲ λίθος ἐν σαλαμῖνι οὐ πόῤῥω τοῦ λιμένος. ἐπὶ τούτου καθήμενον τελαμῶνα, ὁρᾶν λέγουσιν ἐς τὴν ναῦν ἀποπλεόντων οἱ τῶν παίδων, ἐς αὐλίδα ἐπὶ τὸν κοινὸν τῶν ἑλλήνων στόλον. λέγουσι δὲ οἱ περὶ τὴν σαλαμῖνα οἰκοῦντες, ἀποθανόντος αἴαντος, τὸ ἄνθος ἐν τῇ γῇ σφίσι τότε φανῆναι πρῶτον. λευκόν ἐστιν, ὑπέρυθρον. κρίνου καὶ αὐτὸ ἔλασσον καὶ τὰ φύλλα. γράμματα δὲ ἔπεστιν οἷα τοῖς ὑακίνθοις καὶ τούτῳ. λόγον δὲ τῶν μὲν αἰολέων τῶν ὕστερον οἰκησάντων ἴλιον, ἐς τὴν κρίσιν τὴν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἤκουσα. οἳ, τῆς ναυαγίας ὀδυσσεῖ συμβάσης, ἐξενεχθῆναι κατὰ τὸν τάφον τὸν αἴαντος τὰ ὅπλα λέγουσιν. Τὸ δὲ ἐς τὸ μέγεθος αὐτοῦ μυσὸς ἔλεγεν ἀνήρ. τοῦ γὰρ τάφου τὰ πρὸς τὸν αἰγιαλὸν, ἔφασκεν ἐπικλύσαι τὴν θάλασσαν. καὶ τὴν ἔσοδον πρὸς τὸ μνῆμα οὐ χαλεπὴν ποιῆσαι. καί με τοῦ νεκροῦ τὸ μέγεθος τεκμαίρεσθαι τῇδε ἐκέλευεν. πεντάθλου γὰρ παιδὸς εἶναι οἱ κατὰ δίσκον μάλιστα τὰ ἐπὶ τοῖς γόνασιν ὀστᾶ. καλουμένας δὲ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν μύλας. ἐγὼ δὲ ὁπόσοι μὲν οἰκοῦσιν ἔσχατοι κελτῶν ἔχοντες ὅμορον τῇ διὰ κρυμὸν ἐρήμῳ, οὓς καὶ καβαρεῖς ὀνομάζουσι, τούτων μὲν οὐκ ἐθαύμασα τὸ μῆκος. οἳ νεκρῶν οὐδέν τι διαφόρους ἔχουσιν αἰγυπτίων. Ὁπόσα δὲ ἄξια ἐφαίνετο εἶναί μοι θέας, διηγήσομαι. μάγνησι τοῖς ἐπὶ ληθαίῳ πρωτοφάνης τῶν ἀστῶν, ἀνείλετο ἐν ὀλυμπίᾳ, νίκας ἡμέρᾳ μιᾷ παγκρατίου καὶ πάλης. τούτου λησταὶ κερδανεῖν πού τι δοκοῦντες, ἐσῆλθον ἐς τὸν τάφον. ἐπὶ δὲ τοῖς λησταῖς ἐσῄεσαν ἤδη θεασόμενοι τὸν νεκρὸν τὰς πλευρὰς οὐκ ἔχοντα διεστώσας. ἀλλά οἱ συμφυὲς ἦν, ὅσον ἀπ' ὤμων ἐς τὰς ἐλαχίστας πλευράς. καλουμένας δὲ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν νόθας. Ἔστι δὲ μιλησίοις πρὸ τῆς πόλεως, λάδη νῆσος. ἀπεῤῥώγασι δὲ ἀπ' αὐτῆς νησῖδες. ἀστερίου τὴν ἑτέραν ὀνομάζουσι. καὶ τὸν ἀστέριον ἐν αὐτῇ ταφῆναι λέγουσιν. εἶναι δὲ ἀστέριον μὲν ἄνακτος. ἄνακτα δὲ γῆς παῖδα. ἔχει δ' οὖν ὁ νεκρὸς οὐδέν τι μεῖον πηχῶν δέκα. τὸ δ' ἐμοὶ θαῦμα παρασχὸν, λυδίας τῆς ἄνω, πόλις ἐστὶν οὐ μεγάλη τημένου θύραι. ἐνταῦθα περιφανέντος λόφου διὰ χειμῶνα, ὀστᾶ ἐφάνη τὸ σχῆμα παρεχόμενα ἐς πίστιν ὡς ἐστὶν ἀνθρώπου. ἐπεὶ διά γε μέγεθος, οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἔδοξεν. αὐτίκα δὲ λόγος ἦλθεν ἐς τοὺς πολλούς. γηρυόνου τοῦ χρυσάορος εἶναι μὲν τὸν νεκρόν. εἶναι δὲ καὶ τὸν θρόνον. καὶ γὰρ θρόνος ἀνδρός ἐστιν ἐνεργασμένος, ὄρους λιθώδει προβολῇ καὶ χειμαῤῥόντε ποταμὸν, ὠκεανὸν ἐκάλουν. καὶ βοῶν ἤδη κέρασιν ἔφασάν τινας ἐντυχεῖν ἀροῦντας. διότι ἔχει λόγος βοῦς ἀρίστας θρέψαι τὸν γηρυόνην. ἐπεὶ δέ σφισιν ἐναντιούμενος ἀπέφαινον ἐν γαδείροις εἶναι γηρυόνην, οὗ μνῆμα μὲν οὔ, δένδρον δὲ παρεχόμενον διαφόρους μορφὰς, ἐνταῦθα οἱ τῶν λυδῶν ἐξηγηταὶ, τὸν ὄντα ἐδείκνυον λόγον. ὡς εἴη μὲν ὁ νεκρὸς ὕλλου. παῖς δὲ ὕλλος εἴη γῆς. ἀπὸ τούτου δὲ ὁ ποταμὸς ὠνομάσθη. ἡρακλέα δὲ διὰ τὴν παρ' ὀμφάλῃ ποτὲ ἔφασαν δίαιταν, ὕλλον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καλέσαι τὸν παῖδα. Ἐν σαλαμῖνι δὲ ἐπάνειμι γὰρ ἐς τὸν προκείμενον λόγον, τοῦτο μὲν ἀρτέμιδός ἐστιν ἱερόν. τοῦτο δὲ τρόπαιον ἕστηκεν ἀπὸ τῆς νίκης. ἣν θεμιστοκλῆς ὁ νεοκλέους αἴτιος ἐγένετο γενέσθαι τοῖς ἕλλησι. καὶ κυχρέως ἐστὶν ἱερόν. ναυμαχούντων δὲ ἀθηναίων πρὸς μήδους, δράκοντα ἐν ταῖς ναυσὶ λέγεται φανῆναι. τοῦτον ὁ θεὸς ἔχρησεν ἀθηναίοις, κυχρέα εἶναι τὸν ἥρωα. νῆσος δὲ πρὸ σαλαμῖνός ἐστι καλουμένη ψυττάλεια. ἐς ταύτην τῶν βαρβάρων ὅσον τετρακοσίους ἀποβῆναι λέγουσιν. ἡττωμένου δὲ τοῦ ξέρξου ναυτικοῦ, καὶ τούτους ἀπολέσθαι φασὶν ἐπιδιαβάντων ἐς τὴν ψυττάλειαν τῶν ἑλλήνων. ἄγαλμα δὲ ἐν τῇ νήσῳ σὺν τέχνῃ μέν ἐστιν οὐδέν. πανὸς δὲ ὡς ἕκαστον ἔτυχε ξόανα πεποιημένα. ἰοῦσι δὲ ἐπ' ἐλευσῖνα ἐξ ἀθηνῶν, ἣν ἀθηναῖοι καλοῦσιν ὁδὸν ἱερὰν, ἀνθεμοκρίτου πεποίηται μνῆμα. ἐς τοῦτον μεγαρεῦσιν ἔστιν ἀνοσιώτατον ἔργον. οἱ κήρυκα ἐλθόντα, ὡς μὴ τοῦ λοιποῦ τὴν χώραν ἐπεργάζοιντο, κτείνουσιν ἀνθεμόκριτον. καί σφισι ταῦτα δράσασι, παραμένει καὶ ἐς τόδε μήνιμα ἐκ τοῖν θεοῖν. οἷς οὐδὲ ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς, ὥστε καὶ

μνήματα. μολοττοῦ. σκίρου. κηφισοδώρου. ἀκεσίου. ἁρπάλου. φίλιππος ὁ δημητρίου. δᾳδοῦχοι. λακιάδαι. φύταλος. κόμαι τοῖς ποταμοῖς. κυαμίτης. κέφαλος.

ἐπαυξηθῆναι, μόνοις ἐπήρκεσεν ἑλλήνων. μετὰ δὲ τὸ ἀνθεμοκρίτου τὴν στήλην μολοττοῦ τε τάφος ἐστίν, ἀξιωθέντος ἀθηναίων καὶ τούτου στρατηγεῖν, ὅτε πλουτάρχῳ βοηθοῦντες διέβησαν εἰς εὔβοιαν. καὶ χωρίον σκίρον ἐπὶ τοιῷδε καλούμενον. ἐλευσινίοις πολεμοῦσι πρὸς ἐρεχθέα, ἀνὴρ μάντις ἦλθεν ἐκ δωδώνης, ὄνομα σκῖρος. ὃς καὶ τῆς σκιράδος ἱδρύσατο ἀθηνᾶς ἐπὶ φαληρῷ τὸ ἀρχαῖον ἱερόν. πεσόντα δὲ αὐτὸν ἐν τῇ μάχῃ, θάπτουσιν ἐλευσίνιοι πλησίον ποταμοῦ χειμάρρου. καὶ τῷ τε χωρίῳ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἥρωός ἐστι καὶ τῷ ποταμῷ. πλησίον δὲ πεποίηται κηφισοδώρου μνῆμα δήμου προστάντος, καὶ φιλίππῳ τῷ δημητρίου, μακεδόσι βασιλεύοντι ἐς τὰ μάλιστα ἐναντιωθέντος. συμμάχους δὲ ἐπήγετο κηφισόδωρος ἀθηναίοις γενέσθαι βασιλέας μὲν, ἄτταλον τὸν μυσὸν, καὶ πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτιον. ἔθνη δὲ αὐτόνομα αἰτωλούς. καὶ νησιωτῶν, ῥοδίους καὶ κρῆτας. ὡς δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου καὶ μυσίας καὶ παρὰ τῶν κρητῶν τὰ πολλὰ ὑστέριζον αἱ βοήθειαι, ῥόδιοι δὲ μόναις ναυσὶν ἰσχύοντες πρὸς ὁπλίτας τοὺς μακεδόνας οὐ μεγάλα ὠφέλουν, ἐνταῦθα κηφισόδωρος, ἐς ἰταλίαν σὺν ἄλλοις ἀθηναίων πλεύσας, ἱκέτευεν ἀμῦναι ῥωμαίους. οἱ δὲ σφίσι δύναμιν καὶ στρατηγὸν πέμπουσιν. οἳ τὰ φιλίππου καὶ μακεδόνων ἐς τοσοῦτο καθεῖλον, ὡς ὕστερον περσέα τὸν φιλίππου τήν τε ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, καὶ αὐτὸν αἰχμάλωτον ἐς ἰταλίαν ἀχθῆναι. φίλιππος δὲ ἦν οὗτος, ὁ δημητρίου. πρῶτος γὰρ ταύτης τῆς οἰκίας ἔσχε δημήτριος τὴν μακεδόνων ἀρχὴν, ἀποκτείνας ἀλέξανδρον τὸν κασσάνδρου παῖδα, ὡς τὰ πρότερον ἔχει μοι τοῦ λόγου. μετὰ δὲ τὸ κηφισοδώρου τὸ μνῆμα, τέθαπται μὲν ἡλιόδωρος ἅλις. τούτου γραφὴν ἰδεῖν ἔστι καὶ ἐν τῷ ναῷ τῷ μεγάλῳ τῆς ἀθηνᾶς. τέθαπται δὲ θεμιστοκλῆς πολιάρχου, τρίτος ἀπόγονος θεμιστοκλέους τοῦ ξέρξῃ καὶ μήδοις ἐναντία ναυμαχήσαντος. τοὺς δὲ κατωτέρω τοῦ γένους πλὴν ἀκεσίου, παρήσω τοὺς ἄλλους. ἀκεσίῳ δὲ τῇ ξενοκλέους τοῦ σοφοκλέους τοῦ λέοντος, τούτους δὲ ἐς τὸν τέταρτον πρόγονον λέοντα, δᾳδουχῆσαι πάντας ὑπῆρξε γενέσθαι παρὰ τὸν βίον τὸν αὐτῆς. πρῶτον μὲν τὸν ἀδελφὸν σοφοκλέα εἶδε δᾳδουχοῦντα. ἐπὶ δὲ τούτῳ τὸν ἄνδρα θεμιστοκλέα. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, θεόφραστον τὸν παῖδα. ταύτῃ μὲν τύχην τοιαύτην συμβῆναι λέγουσιν. προελθοῦσι δὲ ὀλίγον, λακίου τέμενός ἐστιν ἥρωος. καὶ δῆμος ὃν, λακιάδας ὀνομάζουσιν ἀπὸ τούτου. καὶ νικοκλέους ταραντίνου ἐστὶ μνῆμα. ὃς ἐπὶ μέγιστον δόξης κιθαρῳδῶν ἁπάντων ἦλθεν. ἔστι δὲ καὶ ζεφύρου τε βωμὸς, καὶ δήμητρος ἱερὸν καὶ τῆς παιδός. σὺν δὲ σφίσιν ἀθηνᾶ καὶ ποσειδῶν ἔχουσι τιμάς. ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ φύταλόν φασιν, οἴκῳ δήμητρα δέξασθαι. καὶ τὴν θεὸν ἀντὶ τούτων δοῦναί οἱ τὸ φυτὸν τῆς συκῆς. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τῷ φυτάλου τάφῳ. Ἔνθα δ' ἄναξ ἥρως φύταλος ποτὲ δέξατο σεμνὴν δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν ἣν ἱερὰν συκῆν, θνητῶν γένος ἐξονομάζει. Ἐξ οὗ δὴ τιμὰς φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως. Πρὶν δὲ ἢ διαβῆναι τὸν κηφισσὸν, θεοδώρου μνῆμά ἐστι τραγῳδίαν ὑποκριναμένου τῶν καθ' αὐτὸν ἄριστα. ἀγάλματα δὲ ἐπὶ τῷ ποταμῷ μνησιμάχης. τὸ δὲ ἕτερον, ἀνάθημα κειρομένου τὴν κόμην τοῦ παιδός ἐστιν ἐπὶ τῷ κηφισσῷ. καθεστάναι δὲ ἐκ παλαιοῦ καὶ τοῖς πᾶσι τοῦτο ἕλλησι, τῇ ὁμήρου τις ἂν τεκμαίροιτο ποιήσει. ὃς τὸν πηλέα εὔξασθαί φησι τῷ σπερχειῷ κερεῖν ἀνασωθέντος ἐκ τροίας ἀχιλλέως τὴν κόμην. διαβᾶσι δὲ τὸν κηφισσὸν, βωμός ἐστιν ἀρχαῖος μειλιχίου διός. ἐπὶ τούτῳ θησεὺς ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν φυτάλου, καθαρσίων ἔτυχε λῃστὰς καὶ ἄλλους ἀποκτείνας, καὶ σίνιν τὰ πρὸς πιτθέως συγγενῆ. τάφος δέ ἐστιν αὐτόθι θεοδέκτου τοῦ φασηλίτου. ἔτι δὲ μνησιθέου. τοῦτον λέγουσιν ἰατρόν τε ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀναθεῖναι ἀγάλματα, ἐν οἷς καὶ ὁ ἴακχος πεποίηται. ᾠκοδόμηται δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν, ναὸς οὐ μέγας καλούμενος κυαμίτου. σαφὲς δὲ οὐδὲν ἔχω λέγειν, εἴτε πρῶτος κυάμους ἔσπειρεν οὗτος. εἴτε τινὰ ἐπεφήμισαν ἥρωα. ὅτι τῶν κυάμων ἀνενεγκεῖν οὐκ ἔστι σφίσιν ἐς δήμητρα τὴν εὕρεσιν. ὅστις δὲ ἤδη τελετὴν ἐλευσῖνι εἶδεν, ἢ τὰ καλούμενα ὀρφικὰ ἐπελέξατο, οἶδεν ὃ λέγω. μνημάτων δὲ ἃ μάλιστα ἐς μέγεθος καὶ κόσμον ἥκει, τὸ μὲν ἀνδρός ἐστι ῥοδίου μετοικήσαντος ἐς ἀθήνας. τὸ δὲ ἅρπαλος μακεδὼν ἐποίησεν. ὃς ἀλέξανδρον ἀποδρὰς ἐκ τῆς ἀσίας διέβη ναυσὶν ἐς τὴν εὐρώπην. ἀφικόμενος δὲ παρ' ἀθηναίους, ὑπ' αὐτῶν συνελήφθη. διαφθείρας δὲ χρήμασιν ἄλλους τε καὶ τοὺς ἀλεξάνδρου φίλους, ἀπέδρα. πρότερον δὲ ἔγημε πυθιονίκην, γένος μὲν οὐκ οἶδα ὁπόθεν. ἑταιροῦσαν δὲ ἔν τε ἀθήναις, καὶ ἐν κορίνθῳ. ταύτης ἐς τοσοῦτον ἔρωτα προῆλθεν, ὡς καὶ μνῆμα ἀποθανούσης ποιῆσαι. πάντων ὁπόσα ἕλλησίν ἐστιν ἀρχαῖα, θέας μάλιστα ἄξιον. ἔστι δὲ ἱερὸν ἐν ᾧ κεῖται δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς ἀγάλματα. καὶ ἀθηνᾶς τε καὶ ἀπόλλωνος. ἀπόλλωνι δὲ ἐποιήθη μόνῳ τὸ ἐξ ἀρχῆς. Κέφαλον γὰρ τὸν δηιονέως, συνεξελθόντα λέγουσιν ἀμφιτρύωνι, τηλεβόας τὴν νῆσον οἰκῆσαι πρῶτον. ἣ νῦν ἀπ' ἐκείνου κεφαλληνία καλεῖται. μετοικεῖν δὲ αὐτὸν τέως ἐν θήβαις φεύγοντα ἐξ ἀθηνῶν, διὰ τὸν πρόκριδος τῆς γυναικὸς φόνον. δεκάτῃ δὲ ὕστερον γενεᾷ χαλκῖνος καὶ δαῖτος ἀπόγονοι κεφάλου πλεύσαντες ἐς δελφοὺς, ᾔτουν τὸν θεὸν κάθοδον ἐς ἀθήνας. ὁ δὲ σφίσι κελεύει, θῦσαι πρῶτον ἀπόλλωνι, ἐνταῦθα τῆς ἀττικῆς ἔνθα ἂν ἴδωσιν ἐπὶ τῆς γῆς τριήρη θέουσαν. γενομένοις δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ ποικίλον καλούμενον ὄρος, δρά-

27 id est fluvio prope flumini
scilicet fluviis crinem novere,
qui ait peleum sperchio Thessaliae fluvio vouisse se detonsurum Achillis comam si saluus à Troia redierit.

28 ῥειτοί. κρόκων. εὔμολπος. κῆρυξ. ζάρηξ. προκρούστης. ῥάριον. ἐλευσίν. ἐλευθεραί. φρέαρ ἄνθινον. μεγάνειρα. τάφοι τῶν ἐπὶ θήβας ἀργείων.

κων ἐφαίνη σπουδῇ κατὰ τὸν φωλεὸν ἰών. καὶ ἀπόλλωνί τε θύουσιν ἐν τῷ χωρίῳ πύλῳ, καὶ ὕστερον σφᾶς ἐλθόντας ἐς τὴν πόλιν, ἀστοὺς ἐποιήσαντο ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ τοῦτο ἀφροδίτης ναός ἐστι καὶ πρὸ αὐτοῦ τεῖχος ἀργῶν λίθων θέας ἄξιον. οἱ δὲ ῥειτοὶ καλούμενοι, ῥεῦμα μόνον παρέχονται ποταμῶν. ἐπεὶ τό γε ὕδωρ, θαλάσσιόν ἐστι σφίσι. πείθοιτο δὲ ἄν τις καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ χαλκιδέων εὐρίπου, ῥέουσιν ἀπὸ τῆς γῆς ἐς θάλασσαν κοιλοτέραν ἐμπίπτοντες. λέγονται δὲ οἱ ῥειτοὶ, κόρης ἱεροὶ καὶ δήμητρος εἶναι. καὶ τοὺς ἰχθῦς ἐξ αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσίν ἐστιν αἱρεῖν μόνοις. οὗτοι τὸ ἀρχαῖον ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι πρὸς ἀθηναίους τοὺς ἄλλους, ὅροι τῆς γῆς ἐλευσινίοις ἦσαν. καὶ διαβᾶσι τοὺς ῥειτοὺς, πρῶτος ᾤκει κρόκων. ἔνθα καὶ νῦν ἔτι βασίλεια καλεῖται κρόκωνος. τοῦτον ἀθηναῖοι τὸν κρόκωνα κελεοῦ θυγατρὶ συνοικῆσαι βαισάρα λέγουσι. λέγουσι δὲ οὐ πάντες, ἀλλ' ὅσοι τοῦ δήμου τοῦ σκαμβωνιδῶν εἰσίν. ἐγὼ δὲ κρόκωνος μὲν ἀνευρεῖν τάφον οὐχ οἷός τε ἐγενόμην. τὸ δὲ εὐμόλπου μνῆμα, κατὰ ταὐτὰ ἐλευσινίοις, ἀποφαίνουσι καὶ ἀθηναῖοι. τοῦτον τὸν εὔμολπον ἀφικέσθαι λέγουσιν ἐκ θρᾴκης ποσειδῶνος παῖδα ὄντα καὶ χιόνης. τὴν δὲ χιόνην, βορέου θυγατέρα τοῦ ἀνέμου καὶ ὠρειθυίας φασὶν εἶναι. ὁμήρῳ δὲ ἐς μὲν τὸ γένος ἐστὶν αὐτοῦ πεποιημένον οὐδέν. ἐπονομάζει δὲ ἀγήνορα ἐν τοῖς ἔπεσι τὸν εὔμολπον. γενομένης δὲ ἐλευσινίοις μάχης πρὸς ἀθηναίους, ἀπέθανε μὲν ἐρεχθεὺς ἀθηναίων βασιλεύς. ἀπέθανε δὲ ἰμμάραδος ὁ εὐμόλπου, καταλύονται δὲ ἐπὶ τοῖσδε τὸν πόλεμον. ὡς ἐλευσινίους ἐς τὰ ἄλλα ἀθηναίων κατηκόους ὄντας, ἰδίᾳ τελεῖν τὴν τελετήν. τὰ δὲ ἱερὰ τοῖν θεοῖν εὔμολπος καὶ αἱ θυγατέρες δρῶσιν αἱ κελεοῦ. καλοῦσι δὲ σφᾶς πάμφως τε κατὰ ταὐτὰ καὶ ὅμηρος, διογένειαν καὶ παμμερόπην. καὶ τρίτην σαισάραν. τελευτήσαντος δὲ εὐμόλπου, κῆρυξ νεώτερος λείπεται τῶν παίδων. ὃν αὐτοὶ κήρυκες, θυγατρὸς κέκροπος ἀγλαύρου καὶ ἑρμοῦ παῖδα εἶναι λέγουσιν ἀλλ' οὐκ εὐμόλπου. ἔστι δὲ ἱπποθόοντος ἡρῷον, ἀφ' οὗ τὴν φυλὴν ὀνομάζουσι. καὶ πλησίον, ζάρηκος. τοῦτον μαθεῖν παρὰ ἀπόλλωνι μουσικὴν φασίν. ἐγὼ δὲ ξένον μὲν ἀφικόμενον ἐς τὴν γῆν, λακεδαιμόνιόν τε εἶναι δοκῶ. καὶ ζάρακα ἐν τῇ λακωνικῇ πόλιν ἀπὸ τούτου πρὸς θαλάσσῃ καλεῖσθαι. εἰ δέ τις ζάρηξ ἐπιχώριος ἀθηναίοις ἥρως, οὐδὲν ἐς αὐτὸν ἔχω λέγειν. ῥεῖ δὲ κηφισσὸς πρὸς ἐλευσῖνι βιαιότερον παρεχόμενος τοῦ προτέρου ῥεῦμα. καὶ παρ' αὐτῷ καλοῦσιν ἐρινεὸν λέγοντες τὸν πλούτωνα ὅτε ἥρπασε τὴν κόρην, καταβῆναι ταύτῃ. πρὸς τούτῳ τῷ κηφισσῷ λῃστὴν πολυπήμονα ὄνομα προκρούστην δὲ ἐπίκλησιν, θησεὺς ἀπέκτεινεν. ἐλευσινίοις δέ ἐστι μὲν τριπτολέμου ναός. ἔστι δὲ προπυλαίας ἀρτέμιδος καὶ ποσειδῶνος πατρός. φρέαρ τε καλούμενον καλλίχορον. ἔνθα πρῶτον ἐλευσινίων αἱ γυναῖκες χορὸν ἔστησαν. καὶ ᾖσαν ἐς τὴν θεόν. τὸ δὲ πεδίον τὸ ῥάριον, σπαρῆναι πρῶτον λέγουσι καὶ πρῶτον αὐξῆσαι καρπούς. καὶ διὰ τοῦτο οὐλαῖς ἐξ αὐτοῦ χρῆσθαι σφίσι, καὶ ποιεῖσθαι πέμματα ἐς τὰς θυσίας καθέστηκεν. ἐνταῦθα ἅλως καλουμένη τριπτολέμου καὶ βωμὸς δείκνυται. τὰ δὲ ἐντὸς τοῦ τείχους τοῦ ἱεροῦ, τό, τε ὄνειρον ἀπεῖπε γράφειν. καὶ τοῖς οὐ τελεσθεῖσιν ὅπως ὧν θέας εἴργονται, δῆλα δὴ που μηδὲ πυθέσθαι μετεῖναι σφίσιν. ἐλευσῖνα δὲ ἥρωα ἀφ' οὗ τὴν πόλιν ὀνομάζουσιν, οἱ μὲν ἑρμοῦ παῖδα εἶναι καὶ δαείρας ὠκεανοῦ θυγατρὸς λέγουσι. τοῖς δέ ἐστι πεποιημένα ὤγυγον εἶναι πατέρα. ἐλευσίνιοι γὰρ ἀρχαῖοι τῶν λόγων ἅτε οὐ προσόντων σφίσι γενεῶν, ἄλλα τε πλάσασθαι δεδώκασι, μάλιστα ἐς τὰ γένη τῶν ἡρώων. ἐκ δὲ ἐλευσῖνος τραπομένοις ἐπὶ βοιωτῶν, ἔστιν ὅμορος ἀθηναίοις, ἡ πλαταιΐς. πρότερον μὲν γὰρ ἐλευθερεῦσιν ὅροι πρὸς τὴν ἀττικὴν ἦσαν. προσχωρησάντων δὲ ἀθηναίοις τούτων, οὕτως ἤδη βοιωτίας ὁ κιθαιρών ἐστιν ὅρος. προσεχώρησαν δὲ ἐλευθερεῖς, οὐ πολέμῳ βιασθέντες, ἀλλὰ πολιτείας τε ἐπιθυμήσαντες παρὰ ἀθηναίων. καὶ κατ' ἔχθος τὸ θηβαίων. ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ ναός ἐστι διονύσου. καὶ τὸ ξόανον ἐντεῦθεν ἀθηναίοις ἐκομίσθη τὸ ἀρχαῖον. τὸ δὲ ἐν ἐλευθεραῖς, ἐφ' ἡμῶν ἐς μίμησιν ἐκείνου πεποίηται. ἀπωτέρω δὲ ὀλίγον, σπήλαιόν ἐστιν οὐ μέγα. καὶ παρ' αὐτὸ ὕδατος πηγὴ ψυχροῦ. λέγεται δὲ ἐς μὲν τὸ σπήλαιον, ὡς ἀντιόπη τεκοῦσα, καταθεῖτο ἐς αὐτὸ τοὺς παῖδας. περὶ δὲ τῆς πηγῆς, τὸν ποιμένα εὑρόντα τοὺς παῖδας, ἐνταῦθα σφᾶς λοῦσαι πρῶτον, ἀπολύσαντα τῶν σπαργάνων. ἐλευθερῶν δέ, ἦν μὲν ἔτι τοῦ τείχους. ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν ἐρείπια. δῆλα δὲ τούτοις ἐστὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τοῦ πεδίου πρὸς τῷ κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα. ἑτέρα δὲ ὁδὸς ἐξ ἐλευσῖνος πρὸς μέγαρα ἄγει. ταύτην ἐρχομένοις τὴν ὁδὸν, φρέαρ ἐστὶν ἄνθιον καλούμενον. ἐποίησε δὲ πάμφως ἐπὶ τούτῳ τῷ φρέατι καθῆσθαι δήμητρα μετὰ τὴν ἁρπαγὴν τῆς παιδὸς, γραΐ εἰκασμένην. ἐντεῦθεν δὲ αὐτὴν ἅτε γυναῖκα ἀργείαν ὑπὸ τῶν θυγατέρων τῶν κελεοῦ κομισθῆναι παρὰ τὴν μητέρα. καὶ οἱ τὴν μεγάνειραν, οὕτω πιστεῦσαι τοῦ παιδὸς τὴν ἀνατροφήν. ὀλίγῳ δὲ ἀπωτέρω τοῦ φρέατος ἱερὸν μετανείρας ἐστί. καὶ μετ' αὐτὸ τάφοι τῶν ἐς θήβας. κρέων γὰρ ὃς ἐδυνάστευε τότε ἐν θήβαις, λαοδάμαντα ἐπιτροπεύων τὸν ἐτεοκλέους, οὐ παρῆκε τοῖς προσήκουσιν ἀνελομένοις θάψαι. ἱκετεύσαντος δὲ ἀδράστου θησέα καὶ μάχης ἀθηναίων γενομένης πρὸς βοιωτοὺς, θησεὺς ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ, κομίσας ἐς τὴν ἐλευσινίαν τοὺς νεκρούς, ἐνταῦθα ἔθαψε. θηβαῖοι δὲ τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν ἐθελονταὶ λέγουσι δοῦναι καὶ συνάψαι μάχην οὔ φασι. μετὰ δὲ τῶν ἀργείων τοὺς τάφους, ἔστιν ἀλόπης

μνῆμα. ἣν τεκοῦσαν ἱπποθόοντας ἐκ ποσειδῶνος, ἀποθανεῖν ἐνταῦθα φασὶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κερκύονος. εἶναι δὲ ὁ κερκύων λέγεται καὶ τὰ ἄλλα ἄδικος ἐς τοὺς ξένους, καὶ παλαίειν οὐ βουλομένοις. καὶ ὁ τόπος οὗτος παλαίστρα καὶ ἐς ἐμὲ ἐκαλεῖτο κερκύονος. ὀλίγον τοῦ τάφου τῆς ἀλόπης ἀπέχων. λέγεται δὲ ὁ κερκύων τοὺς καταστάντας ἐς πάλην διαφθεῖραι πλὴν θησέως. θησεὺς δὲ κατεπάλαισεν αὐτὸν σοφίᾳ τὸ πλέον. παλαιστικὴν γὰρ εὗρε τέχνην θησεὺς πρῶτος. καὶ πάλης κατέστη ὕστερον ἀπ᾽ ἐκείνου διδασκαλεῖα. πρότερον δὲ ἐχρῶντο μεγέθει μόνον καὶ ῥώμῃ πρὸς τὰς πάλας. τοσαῦτα κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν ἀθηναίοις γνωριμώτατα ἦν, ἔν τε λόγοις καὶ θεωρήμασιν. ἀπέκρινε δὲ ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος μοι, τὰ ἐς συγγραφὴν ἀνήκοντα. Ἐλευσῖνι δὲ ἤδη πλησιόχωρος καλουμένη μεγαρεὶς, τῆς ἀθηναίων ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. πύλα τοῦ βασιλέως, καταλιπόντος πανδίονος. μαρτύρια δέ μοι, τάφος τε πανδίονος ἐν τῇ γῇ. καὶ νεῖσος αἰγεῖ μὲν πρεσβυτάτῳ τοῦ παντὸς γένους, παραχωρήσας ἀθηναίων ἄρχειν. αὐτὸς δὲ μεγάρων καὶ τῆς ἄχρι κορινθίων βασιλεύειν ἀξιωθεὶς, νίσαιά τε ἔτι καὶ νῦν μεγαρεῦσιν, ἐπίνειον ἀπ᾽ αὐτοῦ καλεῖται. κόδρου δὲ ὕστερον βασιλεύοντος, στρατεύουσιν ἐπ᾽ ἀθήνας πελοποννήσιοι. καὶ ὡς οὐδὲν ἀποδειξάμενοι λαμπρὸν ἐκομίζοντο ὀπίσω μέγαρα ἀθηναίων ἑλόντες, κορινθίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοῖς ἐθέλουσιν ἔδωκαν οἰκῆσαι. μεγαρεῖς μὲν, οὕτως ἔθη καὶ φωνὴν μεταβαλόντες, δωριεῖς γεγόνασι. κληθῆναι δὲ οὕτω τὴν πόλιν φασὶν ἐπὶ καρὸς τοῦ φορωνέως, ἐν τῇ γῇ ταύτῃ βασιλεύοντος. τό τε πρῶτον λέγουσιν ἱερὰ γενέσθαι δήμητρος αὐτοῖς. καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὀνομάσαι μέγαρα. οὕτω μὲν αὐτοὶ περὶ σφῶν μεγαρεῖς λέγουσι. βοιωτοὶ δὲ ἐν ὀγχηστῷ μεγαρέα τὸν ποσειδῶνος οἰκοῦντα, ἀφικέσθαι στρατιᾷ βοιωτῶν φασι, νίσῳ πρὸς τὸν μίνω πόλεμον συνδιοίσοντα. πεσόντα δὲ αὐτὸν ἐν τῇ μάχῃ, ταφῆναί τε αὐτοῦ καὶ τῇ πόλει μέγαρα ὄνομα ἀπὸ τούτου γενέσθαι πρότερον νίσαν καλουμένῃ. δωδεκάτῃ δὲ ὕστερον μετὰ κάρα τὸν φορωνέως γενεᾷ λέγουσιν οἱ μεγαρεῖς λέλεγα ἀφικόμενον ἐξ αἰγύπτου βασιλεῦσαι. καὶ τοὺς ἀνθρώπους κληθῆναι λέλεγας ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. κλήσωνος δὲ τοῦ λέλεγος γενέσθαι πύλαν. τοῦ πύλα δὲ σκίρωνα τοῦτον συνοικῆσαι τῇ πανδίονος θυγατρί. καὶ ὕστερον νίσῳ τῷ πανδίονος ἐς ἀμφισβήτησιν ἐλθεῖν περὶ τῆς ἀρχῆς σκίρωνα. καί σφισιν αἰακὸν δικάσαι, βασιλείαν μὲν διδόντα νίσῳ καὶ τοῖς ἀπογόνοις. σκίρωνι δὲ ἡγεμονίαν εἶναι πολέμου. μεγαρέα δὲ τὸν πανδίονος, θυγατρὶ νίσου συνοικήσαντα ἰφινόῃ διαδέξασθαι τὴν τοῦ νίσου φασὶν ἀρχήν. τὸν δὲ κρητικὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἐπὶ νίσου βασιλεύοντος ἅλωσιν τῆς πόλεως, οὐκ ἐθέλουσιν εἰδέναι. Ἔστι δὲ ἐν τῇ πόλει κρήνη. καί σφισιν ᾠκοδόμησε θεαγένης. οὗ καὶ πρότερον τούτων, ἐπεμνήσθην. θυγατέρα αὐτὸν συνοικίσαι κύλωνι ἀθηναίῳ. οὗτος ὁ θεαγένης τυραννήσας, ᾠκοδόμησε τὴν κρήνην, μεγέθους εἵνεκα καὶ κόσμου καὶ ἐς τὸ πλῆθος τῶν κιόνων, θέας ἀξίαν. καὶ ὕδωρ ἐς αὐτὴν ῥεῖ καλούμενον σιθνίδων νυμφῶν. τὰς δὲ σιθνίδας νύμφας λέγουσι μεγαρεῖς εἶναι μὲν σφίσιν ἐπιχωρίας. μιᾷ δὲ αὐτῶν θυγατρὶ συγγενέσθαι δία. μέγαρόν τε παῖδα ὄντα διὸς καὶ ταύτης δὴ τῆς νύμφης, ἐκφυγεῖν τὴν ἐπὶ δευκαλίωνός ποτε ἐπομβρείαν. ἐκφυγεῖν δὲ πρὸς τὰ ἄκρα τῆς γερανίας οὐκ ἔχοντός πω τοῦ ὄρους τὸ ὄνομα τοῦτο. ἀλλὰ, νήχεσθαι γὰρ πετομένων γεράνων πρὸς τὴν βοὴν τῶν ὀρνίθων αὐτὸν, διὰ τοῦτο γερανίαν τὸ ὄρος ὀνομασθῆναι. Τῆς δὲ κρήνης οὐ πόῤῥω ταύτης, ἀρχαῖόν ἐστιν ἱερόν. εἰκόνες δὲ ἐφ᾽ ἡμῶν ἑστᾶσιν ἐν αὐτῷ βασιλέων ῥωμαίων. καὶ ἄγαλμά τε κεῖται χαλκοῦν ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν σωτείρας. Φασὶ δὲ ἄνδρας τοῦ μαρδονίου στρατοῦ καταδραμόντας τὴν μεγαρίδα, ἀποχωρεῖν ἐς θήβας ὀπίσω παρὰ μαρδόνιον ἐθέλειν. γνώμῃ δὲ ἀρτέμιδος νύκτα τε ὁδοιποροῦσιν ἐπιγενέσθαι. καὶ τῆς ὁδοῦ σφᾶς ἁμαρτόντας, ἐς τὴν ὀρεινὴν τραπέσθαι τῆς χώρας. οἰομένους δὲ στράτευμα ἐγγὺς εἶναι πολέμιον, ἀφιέναι τῶν βελῶν. καὶ τὴν πλησίον πέτραν, στένειν βαλλομένην· τοὺς δὲ αὖθις τοξεύειν προθυμίᾳ πλέονι. τέλος δὲ αὐτοῖς ἀναλωθῆναι τοὺς οἰστοὺς, ἐς ἄνδρας πολεμίους τοξεύειν προθυμίᾳ πλέονι νομίζουσιν. ἡμέρα τε ὑπεφαίνετο. καὶ οἱ μεγαρεῖς ἐπῄεσαν. μαχόμενοι δὲ ὁπλῖται πρὸς ἀόπλους καὶ οὐδὲ βελῶν εὐποροῦντας ἔτι, φονεύουσιν αὐτῶν τοὺς πολλούς. καὶ ἐπὶ τῷδε σωτείρας ἄγαλμα ἐποιήσαντο ἀρτέμιδος. ἐνταῦθα καὶ τῶν δώδεκα ὀνομαζομένων θεῶν ἐστιν ἀγάλματα. ἔργα εἶναι λεγόμενα πραξιτέλους. τὴν δὲ ἄρτεμιν αὐτὴν στρογγυλίων ἐποίησε. μετὰ ταῦτα ἐς τὸ τοῦ διὸς τέμενος ἐσελθοῦσι καλούμενον ὀλυμπιεῖον, ναός ἐστι θέας ἄξιος. τὸ δὲ ἄγαλμα οὐκ ἐξειργάσθη διὸς, ἐπιλαβόντος τοῦ πελοποννησίων πολέμου πρὸς ἀθηναίους· ἐν ᾧ καὶ ναυσὶν ἀνὰ πᾶν ἔτος καὶ στρατῷ φθείροντες μεγαρεῦσιν ἀθηναῖοι τὴν χώραν, τά τε κοινὰ ἐκάκωσαν καὶ ἰδίᾳ τοὺς οἴκους ἤγαγον ἐς τὸ ἔσχατον ἀσθενείας. τῷ δὲ ἀγάλματι τοῦ διὸς, πρόσωπον ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. τὰ δὲ λοιπὰ, πηλοῦ τέ ἐστι καὶ γύψου. ποιῆσαι δὲ αὐτὸ θεόκοσμον λέγουσιν ἐπιχώριον. συνεργάσασθαι δέ οἱ φειδίαν. ὑπὲρ δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ διὸς, εἰσὶν ὧραι καὶ μοῖραι. δῆλα δὲ πᾶσι τὴν πεπρωμένην, μόνῳ οἱ πείθεσθαι. καὶ τὰς ὥρας τὸν θεὸν τοῦτον νέμειν ἐς τὸ δέον. ὄπισθε δὲ τοῦ ναοῦ κεῖται ξύλα ἡμίεργα. ταῦτα ἔμελλεν ὁ θεόκοσμος ἐλέφαντι καὶ χρυσῷ κοσμήσας τὸ ἄγαλμα ἐκτελέσειν τοῦ διός. ἐνταῦθα τῷ ναῷ τελείους ἀ-

 Σαλαμὶς ἀμφισβητήσιμος. ἀλκμιώνης τάφος καὶ ὕλλου. λέων κιθαιρώνιος. ἀγροτέρα ἄρτεμις. ἀγραῖος ἀπόλλων. ἱππολύτη. τηρεύς.

νάκειται χαλκοῦν ἔμβολον. ταύτην τὴν ναῦν φασι λαβεῖν περὶ σαλαμῖνα ναυμαχήσαντες πρὸς ἀθηναίους. ὁμολογοῦσι δὲ ἀθηναῖοι χρόνον τινὰ μεγαρεῦσιν ἀποστῆναι τῆς νήσου. σόλωνα δέ φασιν ὕστερον ἐλεγεῖα ποιήσαντα, προτρέψασθαι σφᾶς. καταστῆναι δὲ ἐπὶ τούτοις ἀμφισβήτησιν ἀθηναίοις. κρατήσαντας δὲ πολέμῳ σαλαμῖνα αὖθις ἔχειν. μεγαρεῖς δὲ παρὰ σφῶν λέγουσιν ἄνδρας φυγάδας, οὓς δορυκλείους ὀνομάζουσιν ἀφικομένους παρὰ τοὺς ἐν σαλαμῖνι κληρούχους, προδοῦναι σαλαμῖνα ἀθηναίοις. μετὰ δὲ τοῦ διὸς τὸ τέμενος ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνελθοῦσι καλουμένην ἀπὸ καρὸς τοῦ φορωνέως καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι καρίαν, ἔστι μὲν διονύσου ναὸς νυκτελίου. πεποίηται δὲ ἀφροδίτης ἐπιστροφίας ἱερὸν καὶ νυκτὸς καλούμενον ἔστι μαντεῖον. καὶ διὸς κονίου ναὸς οὐκ ἔχων ὄροφον. τοῦ δὲ ἀσκληπιοῦ ἄγαλμα, βρύαξις καὶ αὐτὸ καὶ τὴν ὑγείαν ἐποίησεν. ἐνταῦθα καὶ τῆς δήμητρος τὸ καλούμενον μέγαρον. ποιῆσαι δὲ αὐτὸ βασιλεύοντα κᾶρα ἔλεγον.

Ἐκ δὲ τῆς ἀκροπόλεως καλοῦσιν ἣ πρὸς ἄρκτον τέτραπται χωρίον, μνῆμά ἐστιν ἀλκμιώνης πλησίον τοῦ ὀλυμπίου. βαδίζουσαν γὰρ ἐς θήβας ἐξ ἄργους, τελευτῆσαι καθ' ὁδὸν λέγουσιν αὐτὴν ἐν τοῖς μεγαρικοῖς. καὶ τοὺς ἡρακλείδας ἐς ἀμφισβήτησιν ἐλθεῖν. τοὺς μὲν ἐς ἄργος ἐθέλοντας ὀπίσω κομίσαι τὸν νεκρὸν τῆς ἀλκμιώνης. τοὺς δὲ αὐτῶν ἐς θήβας, καὶ γὰρ τοῖς ἡρακλέους παισὶ τοῖς ἐκ μεγάρας τάφον εἶναι καὶ ἀμφιτρύωνος ἐν θήβαις. ὁ δὲ ἐν δελφοῖς θεὸς ἔχρησε, θάψαι ἀλκμιώνην ἐν τοῖς μεγάροις ἄμεινον εἶναι σφίσιν. ἐντεῦθεν ὁ τῶν ἐπιχωρίων ἡμῖν ἐξηγητὴς, ἡγεῖτο ἐς χωρίον, ῥοῦν ὡς ἔφασκεν ὀνομαζόμενον. ταύτῃ γὰρ ὕδωρ ποτὲ ἐκ τῶν ὀρῶν τῶν ὑπὲρ τὴν πόλιν ῥυῆναι. θεαγένης δὲ ὃς τότε ἐτυράννει, τὸ ὕδωρ ἑτέρωσε τρέψαντα, βωμὸν ἐνταῦθα ἀχελώῳ ποιῆσαι. καὶ ὕλλου πλησίον τοῦ ἡρακλέους, μνῆμά ἐστιν ἀνδρὶ ἀρκάδι ἐχέμῳ τῷ ἀερόπου μονομαχήσαντος. καὶ ὅστις μὲν ἔχεμος ὢν, ἀπέκτεινεν ὕλλον, ἑτέρωθι τοῦ λόγου δηλώσω. τέθαπται δὲ καὶ ὕλλος ἐν τοῖς μεγάροις. αὕτη καλοῖτο ἂν ὀρθῶς στρατεία τῶν ἡρακλειδῶν ἐς πελοπόννησον ἐπὶ ὀρέστου βασιλεύοντος. οὐ πόρρω δὲ τοῦ ὕλλου μνήματος, ἴσιδος ναός. καὶ παρ' αὐτὸν ἀπόλλωνός ἐστι καὶ ἀρτέμιδος. ἀλκάθουν δέ φασι ποιῆσαι, ἀποκτείναντα λέοντα τὸν καλούμενον κιθαιρώνιον. ὑπὸ τούτου τοῦ λέοντος διαφθαρῆναι καὶ ἄλλους, καὶ μεγαρέως φασὶ τοῦ σφετέρου βασιλέως παῖδα εὔιππον. τὸν δὲ πρεσβύτερον τῶν παίδων αὐτοῦ τίμαλκον ἔτι πρότερον ἀποθανεῖν ὑπὸ θησέως στρατεύοντα ἐς ἄφιδναν σὺν τοῖς διοσκούροις. μεγαρέα δὲ γάμον τε ὑποσχέσθαι θυγατρὸς καὶ ὡς διάδοχον ἕξει τῆς ἀρχῆς, ὅστις τὸν κιθαιρώνιον λέοντα ἀποκτείναι. διὰ ταῦτα ἀλκάθουν τὸν πέλοπος ἐπιχειρήσαντα τῷ θηρίῳ κρατῆσαί τε. καὶ ὡς ἐβασίλευσε τὸ ἱερὸν ποιῆσαι τοῦτο, ἀγροτέραν ἄρτεμιν. καὶ ἀπόλλωνα ἀγραῖον ἐπονομάσαντα. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω γενέσθαι λέγουσιν. ἐγὼ δὲ γράφειν μὲν ἐθέλω μεγαρεῦσιν ὁμολογοῦντα. οὐκ ἔχω δὲ ὅπως εὕρωμαι πάντα σφίσιν. ἀλλὰ ἀποθανεῖν μὲν λέοντα ἐν τῷ κιθαιρῶνι ὑπὸ ἀλκάθου πείθομαι. μεγαρέως δὲ τίμαλκον παῖδα, τίς μὲν ἐς ἄφιδναν ἐλθεῖν μετὰ τῶν διοσκούρων ἔγραψε. πῶς δ' ἂν ἀφικόμενος, ἀναιρεθῆναι νομίζοιτο ὑπὸ θησέως. ὅπου καὶ ἀλκμὰν ποιήσας ᾆσμα ἐς τοὺς διοσκούρους ὡς ἀθήνας ἕλοιεν καὶ τὴν θησέως ἀγάγοιεν μητέρα αἰχμάλωτον, ὅμως θησέα φησὶν αὐτὸν ἀπεῖναι. πίνδαρος δὲ τούτοις τε κατὰ ταὐτὰ ἐποίησε καὶ γαμβρὸν τοῖς διοσκούροις θησέα εἶναι βουλόμενος. ἐς ὃ ἀπελθεῖν αὐτὸν πειρίθῳ τὸν λεγόμενον γάμον συμπράξαντα. ὅστις δὲ ἐγενεαλόγησε, δῆλον ὡς πολλὴν τοῖς μεγαρεῦσι συνῄδει εὐήθειαν. εἴγε θησεὺς μὲν ἀπόγονος πέλοπος. ἀλλὰ γὰρ τὸν ὄντα λόγον οἱ μεγαρεῖς, εἰδότες ἐπικρύπτουσιν. οὐ βουλόμενοι δοκεῖν ἁλῶναι σφίσιν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς νίσου τὴν πόλιν. διαδέξασθαι δὲ τὴν βασιλείαν, γαμβρὸν νίσου τε μεγαρέα. καὶ αὖθις ἀλκάθουν μεγαρέως. φαίνεται δὲ τελευτήσαντος νίσου καὶ τῶν πραγμάτων μεγαρεῦσιν ἐφθαρμένων, ὑπὸ τοῦτον ἀλκάθους ἀφικόμενος τὸν καιρὸν ἐξ ἤλιδος. μαρτύριον δέ μοι. τὸ γὰρ τεῖχος ᾠκοδόμησεν ἐξ ἀρχῆς, ἅτε τοῦ περιβόλου τοῦ ἀρχαίου καθαιρεθέντος ὑπὸ τῶν κρητῶν. ἀλκάθου μὲν δὴ καὶ τοῦ λέοντος, εἴτε ἐν τῷ κιθαιρῶνι αὐτὸν εἴτε καὶ ἑτέρωθι ἀποκτείνας, ναὸν ἀγροτέρας ἀρτέμιδος καὶ ἀπόλλωνος ἐποίησεν ἀγραίου, ἐς τοσόνδε ἔστω μνήμη.

Ἐκ τούτου δὲ τοῦ ἱεροῦ, καλοῦσι πανδίονός ἐστιν ἡρῷον. καὶ ὅτι μὲν ἐτάφη πανδίων ἐν αἰθυίας ἀθηνᾶς καλουμένῳ σκοπέλῳ, δεδήλωκεν ὁ λόγος ἤδη μοι. τιμὰς δὲ ἐν τῇ πόλει παρὰ μεγαρέων ἔχει. πλησίον δέ ἐστι τοῦ πανδίονος ἡρῴου, μνῆμα ἱππολύτης. γράψω δὲ καὶ τὰ ἐς αὐτὴν ὁποῖα μεγαρεῖς λέγουσιν. ὅτε ἀμαζόνες ἐπ' ἀθηναίους στρατεύσασαι δι' ἀντιόπην ἐκρατήθησαν ὑπὸ θησέως, τὰς μὲν πολλὰς συνέβη μαχομένας αὐτῶν ἀποθανεῖν. ἱππολύτην δὲ ἀδελφὴν οὖσαν ἀντιόπης καὶ τότε ἡγουμένην τῶν γυναικῶν ἀποφυγεῖν σὺν ὀλίγαις ἐς μέγαρα. ἅτε δὲ κακῶς οὕτω πράξασαν τῷ στρατῷ τοῖς τε παροῦσιν ἀθύμως ἔχουσαν, καὶ περὶ τῆς οἴκαδε ἐς θεμίσκυραν σωτηρίας μᾶλλον ἔτι ἀποροῦσαν ὑπὸ λύπης τελευτῆσαι. καὶ θάψαι αὐτὴν ἀποθανοῦσαν ἐνταῦθα. καὶ οἱ τοῦ μνήματος σχῆμά ἐστιν ἀμαζονικῇ ἀσπίδι ἐμφερές. τούτου δέ ἐστιν οὐ πόρρω τάφος τηρέως τοῦ πρόκνην γήμαντος τὴν πανδίονος.

Ἐβασίλευσε δὲ ὁ τηρεὺς ὡς μὲν λέγουσιν οἱ μεγαρεῖς περὶ τὰς πηγὰς τὰς καλουμένας τῆς μεγαρίδος. ὡς δὲ ἐγώ τε δοκῶ, καὶ τεκμήρια ἐς τόδε λείπεται, δαυλίδος ἦρχε τῆς ὑ-

πρὸς χαιρωνείας. πάλαι γὰρ τῆς νῦν καλουμένης ἑλλάδος βάρβαροι τὰ πολλὰ ᾤκησαν. ἐπεὶ δὲ ἦν ἡ τηρεῖ τὰ ἐς φιλομήλαν ἐξειργασμένα καὶ τὰ περὶ τὸν ἴτυν ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἑλεῖν σφᾶς ὁ τηρεὺς οὐκ ἐδυνάτο. καὶ ὁ μὲν ἐτελεύτησεν ἐν τοῖς μεγάροις αὐτοχειρία. καὶ οἱ τάφον αὐτίκα ἔχωσαν. καὶ θύουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ψηφῖσιν ἐν τῇ θυσίᾳ, ἀντὶ οὐλῶν χρώμενοι. καὶ τὸν ἔποπα τὸν ὄρνιθα, ἐνταῦθα φανῆναι πρῶτον λέγουσιν. αἱ δὲ γυναῖκες ἐς μὲν ἀθήνας ἀφίκοντο. θρηνοῦσαι δὲ οἷα ἔπαθον, καὶ οἷα ἀντέδρασαν, ὑπὸ δακρύων διαφθείρονται. καὶ σφίσι τὴν ἐς ἀηδόνα καὶ χελιδόνα μεταβολὴν ἐπεφήμισαν. ὅτι οἶμαι καὶ αὗται αἱ ὄρνιθες ἐλεεινὸν καὶ θρήνῳ ὅμοιον ᾄδουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη μεγαρεῦσιν ἀκρόπολις ἀπὸ ἀλκάθου τὸ ὄνομα ἔχουσα. ἐς αὐτὴν γὰρ τὴν ἀκρόπολιν ἀνιοῦσιν, ἔστιν ἐν δεξιᾷ μεγαρέως μνῆμα. ὃς κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τῶν κρητῶν, ξύμμαχος σφίσιν ἦλθεν ἐξ ὀγχηστοῦ. δείκνυται δὲ καὶ ἑστία θεῶν προδομέων καλουμένων. θύσαι δὲ σφίσιν λέγουσιν ἀλκάθουν πρῶτον, ὅτε τῆς οἰκοδομίας τοῦ τείχους ἔμελλεν ἄρχεσθαι. τῆς δὲ ἑστίας ἐγγὺς ταύτης, ἔστι λίθος ἐφ' οὗ καταθεῖναι λέγουσιν ἀπόλλωνα τὴν κιθάραν ἀλκάθῳ τὸ τεῖχος συνεργαζόμενον. δηλοῖ δέ μοι καὶ τόδε ὡς συνετέλουν ἐς ἀθηναίους μεγαρεῖς. φαίνεται γὰρ τὴν θυγατέρα ἀλκάθου περίβοιαν ἅμα θησεῖ πέμψαι κατὰ τὸν δασμὸν ἐς κρήτην. τότε δὲ αὐτῷ τειχίζοντι ὥς φασιν οἱ μεγαρεῖς συνεργάζεταί γε ἀπόλλων, καὶ τὴν κιθάραν κατέθηκεν ἐπὶ τὸν λίθον. ἢν δὲ τύχῃ βαλών τις ψηφῖδι, κατὰ ταὐτὰ οὗτός τε ἤχησε καὶ κιθάρα κρουσθεῖσα. ἐμοὶ δὲ παρέσχε μὲν καὶ τοῦτο θαυμάσαι. παρέσχε δὲ πολλῷ μάλιστα αἰγυπτίων ὁ κολοσσὸς ἐν θήβαις ταῖς αἰγυπτίαις διαβᾶσι τὸν νεῖλον, πρὸς τὰς σύριγγας καλουμένας. ἔστι γε ἔτι καθήμενον ἄγαλμα ἠχεῖον. μέμνονα ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί. τοῦτον γάρ φασιν ἐξ αἰθιοπίας ὁρμηθῆναι ἐς αἴγυπτον. καὶ τὴν ἄχρι σούσων. ἀλλὰ γὰρ οὐ μέμνονα οἱ θηβαῖοι λέγουσι. φαμένωφα δὲ εἶναι τῶν ἐγχωρίων, οὗ τοῦτο ἄγαλμα ἦν. ἤκουσα δὲ ἤδη καὶ σέσωστριν φαμένων εἶναι τοῦτο τὸ ἄγαλμα, ὃ καμβύσης διέκοψε. καὶ νῦν ὁπόσον ἐκ κεφαλῆς ἐς μέσον σῶμα, ἦν ἀπερριμμένον. τὸ δὲ λοιπὸν κάθηταί τε καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἀνίσχοντος ἡλίου βοᾷ. καὶ τὸν ἦχον μάλιστα εἰκάσει τις κιθάρας ἢ λύρας ῥαγείσης χορδῆς. μεγαρεῦσι δὲ ἔστι μὲν βουλευτήριον. τιμάλκου δὲ ἦν ποτε ὡς λέγουσι τάφος. ὃν πρότερον ὀλίγον τούτων οὐκ ἔφην ὑπὸ θησέως ἀποθανεῖν. ᾠκοδόμηται δὲ ἐπὶ τῇ κορυφῇ τῆς ἀκροπόλεως ναὸς ἀθηνᾶς. ἄγαλμα δέ ἐστιν ἐπίχρυσον πλὴν χειρῶν καὶ ἄκρων ποδῶν. ταῦτα δὲ καὶ τὸ πρόσωπον ἐστὶν ἐλέφαντος. καὶ ἕτερον ἐνταῦθα ἱερὸν ἀθηνᾶς πεποίηται καλουμένης, νίκης. καὶ ἄλλο αἰαντίδος. τὰ δὲ ἐς αὐτὸ, μεγαρέων μὲν παρεῖται τοῖς ἐξηγηταῖς. ἐγὼ δὲ ὃ ποιῶ νομίζω γενέσθαι γράψω. τελαμὼν ὁ αἰακοῦ, θυγατρὶ ἀλκάθου περιβοίᾳ συνῴκησεν. αἴαντα οὖν τὴν ἀρχὴν τὴν ἀλκάθου διαδεξάμενον ποιῆσαι τὸ ἄγαλμα ἡγοῦμαι τῆς ἀθηνᾶς. τοῦ δὲ ἀπόλλωνος πλίνθου μὲν ἦν ὁ ἀρχαῖος ναός. ὕστερον δὲ βασιλεὺς ᾠκοδόμησεν ἀδριανὸς λίθου λευκοῦ. ὁ μὲν δὴ πύθιος καλούμενος καὶ ὁ δεκατηφόρος τοῖς αἰγυπτίοις μάλιστα ἐοίκασι ξοάνοις. ὃν δὲ ἀρχηγέτην ἐπονομάζουσιν αἰγινητικοῖς ἔργοις ἐστὶν ὅμοιος. ἐβένου δὲ πάντα ὁμοίως πεποίηται. ἤκουσα δὲ ἀνδρὸς κυπρίου διακρῖναι πόας ἐς ἀνθρώπων ἴασιν εἰδότος. ὃς τὴν ἔβενον φύλλα οὐκ ἔφη φύειν. οὐδὲ εἶναι καρπὸν οὐδένα ἀπ' αὐτῆς. οὐδὲ ὁρᾶσθαι τὸ παράπαν αὐτὴν ὑπὸ ἡλίου. ῥίζας δὲ ὑπογαίους εἶναι. ταύτας δὲ ὀρύσσειν τοὺς αἰθίοπας καὶ ἄνδρας εἶναι σφίσιν, οἳ τὴν ἔβενον ἴσασιν εὑρίσκειν. ἔστι δὲ καὶ δήμητρος ἱερὸν θεσμοφόρου. κατιοῦσι δὲ ἐντεῦθεν, καλλιπόλιδος μνῆμά ἐστιν ἀλκάθου παιδός. ἐγένετο δὲ καὶ ἄλλος ἀλκάθῳ πρεσβύτερος υἱὸς ἰσχέπολις ὄνομα. ἀπέστειλεν ὁ πατὴρ μελεάγρῳ τὸ ἐν αἰτωλίᾳ θηρίον συνεξαιρήσοντα. ἀποθανόντος δὲ ἐνταῦθα πρῶτος τεθνεῶτα ἐπύθετο ὁ καλλίπολις. ἀναδραμὼν δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν, τηνικαῦτα δὲ ὁ πατήρ οἱ τῷ ἀπόλλωνι ἔκαεν, ἀπορρίπτει τὰ ξύλα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. ἀλκάθους δὲ ἀνήκοος ὢν ἔτι τῆς ἰσχεπόλιδος τελευτῆς, κατεδίκαζεν οὐ ποιεῖν ὅσια τὸν καλλίπολιν. καὶ αὐτίκα ὡς εἶχεν ὀργῆς ἀπέκτεινε παίσας ἐς τὴν κεφαλὴν τῶν ἀπορριφθέντων ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ξύλων. κατὰ δὲ τὴν ἐς τὸ πρυτανεῖον ὁδὸν, ἰνοῦς ἐστιν ἡρῷον. περὶ δὲ αὐτὸ θριγκὸς λίθων. πεφύκασι δὲ ἐπ' αὐτῷ καὶ ἐλαῖαι. μόνοι δέ εἰσιν ἑλλήνων μεγαρεῖς οἱ λέγοντες τὸν νεκρὸν τῆς ἰνοῦς ἐπὶ τὰ παραθαλάσσιά σφισιν ἐκπεσεῖν τῆς χώρας. κλησὼ δὲ καὶ ταυρόπολιν εὑρεῖν τε καὶ θάψαι. θυγατέρας δὲ αὐτὰς εἶναι κλήσωνος τοῦ λέλεγος. καὶ λευκοθέαν τε ὀνομασθῆναι παρὰ σφίσι πρώτοις φασὶν αὐτήν. καὶ θυσίαν ἄγειν ἀνὰ πᾶν ἔτος. λέγουσι δὲ εἶναι ἰφιγενείας ἡρῷον. ἀποθανεῖν γὰρ καὶ ταύτην ἐν μεγάροις. ἐγὼ δὲ ἤκουσα μὲν καὶ ἄλλον ἐς ἰφιγένειαν λόγον ὑπὸ ἀρκάδων λεγόμενον. οἶδα δὲ ἡσίοδον ποιήσαντα ἐν καταλόγῳ γυναικῶν, ἰφιγένειαν οὐκ ἀποθανεῖν. γνώμῃ δὲ ἀρτέμιδος ἑκάτην εἶναι. τούτοις δὲ ἡρόδοτος ὁμολογοῦντα ἔγραψε ταύρους τοὺς ἐν τῇ σκυθικῇ θύειν παρθένῳ τοὺς ναυαγούς. φάναι δὲ αὐτοὺς τὴν παρθένον ἰφιγένειαν εἶναι τὴν ἀγαμέμνονος. ἔχει δὲ παρὰ μεγαρεῦσι καὶ ἄδραστος τιμάς. φασὶ δὲ ἀποθανεῖν παρὰ σφίσι καὶ τοῦτον, ὅτε ἑλὼν θήβας ἀπῆγεν ὀπίσω τὸν στρατόν. αἰτία δέ οἱ τοῦ θανάτου γῆρας καὶ τὴν αἰγιαλέως υἱοῦ λέγουσι γενέσθαι τελευτήν. καὶ ἀρτέμιδος ἱερὸν ὁ ἀγαμέμνων ἐποίησεν ἡνίκα ἦλθε κάλχαντα οἰκοῦντα ἐν

32 Ἀνάκληθρα. αἰσύμνιον. μετὰ τῶν πλειόνων. ἰφιγένεια. ἑκαέργη. μαντώ. δασύλλιος. ἀφροδίτη πρᾶξις πειθώ.
παρήγορος. κόροιβος. τριποδίσκοι. ὄρσιππος. φοῖβος προστατήριος καὶ καρινός. νισαία. μαλοφόρος.

μεγαρεῦσιν, ἐς Ἴλιον ἕπεσθαι πείσων. ἐν δὲ τῷ πρυτανείῳ τεθάφθαι μὲν Εὔιππον Μεγαρέως παῖδα. τε-
θάφθαι δὲ τὸν Ἀλκάθου λέγουσιν Ἐχέπολιν. ἔστι δὲ τοῦ πρυτανείου πέτρα πλησίον. Ἀνάκληθραν τὴν πέ-
τραν ὀνομάζουσιν. ὡς Δημήτηρ, εἴ τῳ πιστά, ὅτε τὴν παῖδα ἐπλανᾶτο ζητοῦσα, καὶ ἐνταῦθα ἀνεκάλε-
σεν αὐτήν. ἐοικότα δὲ τῷ λόγῳ δρῶσιν ἐς ἡμᾶς ἔτι αἱ Μεγαρέων γυναῖκες. εἰσὶ δὲ τάφοι Μεγαρέων ἐν τῇ
πόλει. καὶ τὸν μὲν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐποίησαν κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ Μήδου. τὸ δὲ Αἰσύμνιον καλού-
μενον μνῆμα ἦν καὶ τοῦτο ἡρώων. Ὑπερίονος δὲ τοῦ Ἀγαμέμνονος (οὗτος γὰρ Μεγαρέων ἐβασίλευσεν ὕ-
στατος) τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος ὑπὸ Σανδίονος διὰ πλεονεξίαν καὶ ὕβριν, βασιλεύεσθαι μὲν
οὐκέτι ὑπὸ ἑνὸς ἐδόκει σφίσιν. εἶναι δὲ ἄρχοντας αἱρετοὺς καὶ ἀνὰ μέρος ἀκούειν ἀλλήλων. ἐνταῦ-
θα Αἴσυμνος, οὐδενὸς τὰ ἐς δόξαν Μεγαρέων δεύτερος, παρὰ τὸν θεὸν ἦλθεν ἐς Δελφούς. ἐλθὼν δὲ ἠ-
ρώτα τρόπον τινὰ εὐδαιμονήσουσι. καί οἱ καὶ ἄλλα ὁ θεὸς ἔχρησε, καὶ Μεγαρέας εὖ πράξειν ἢν μετὰ
τῶν πλειόνων βουλεύσωνται. τοῦτο τὸ ἔπος ἐς τοὺς τεθνεῶτας ἔχειν νομίζοντες, βουλευτήριον ἐν-
ταῦθα ᾠκοδόμησαν, ἵνα σφίσιν ὁ τάφος τῶν ἡρώων ἐντὸς τοῦ βουλευτηρίου γένηται. ἐντεῦθεν πρὸς
τὸ Ἀλκάθου βαδίζουσιν ἡρῷον, ᾧ Μεγαρεῖς ἐς γραμμάτων φυλακὴν ἐχρῶντο ἐπ' ἐμοῦ, μνῆμα ἔλεγον
τὸ μὲν Πυργοῦς εἶναι γυναικὸς Ἀλκάθου πρὶν ἢ τὴν Μεγαρέως αὐτὸν λαβεῖν Εὐαίχμην. τὸ δὲ Ἰφινόης
28 Ἀλκάθου θυγατρός. ἀποθανεῖν δέ φασιν αὐτὴν ἔτι παρθένον. καθέστηκε δὲ ταῖς κόραις, χοὰς πρὸς τὸ
τῆς Ἰφινόης μνῆμα προσφέρειν πρὸ γάμου, καὶ ἀπάρχεσθαι τῶν τριχῶν. καθὰ καὶ τῇ Ἑκαέργῃ καὶ
Ὤπιδι αἱ θυγατέρες ποτὲ ἀπεκείραντο αἱ Δηλίων. παρὰ δὲ τὴν ἔσοδον τὴν ἐς τὸ Διονύσιον, τάφος ἐ-
στὶν Ἀστυκρατείας καὶ Μαντοῦς. θυγατέρες δὲ ἦσαν Πολυείδου τοῦ Κοιράνου τοῦ Ἄβαντος, τοῦ Μελάμπο-
δος. ἐς Μέγαρα δ' ἐλθόντος Ἀλκάθουν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῷ Καλλιπόλιδος καθῆραι τοῦ παιδός. ᾠκοδόμησε
δὴ καὶ τῷ Διονύσῳ τὸ ἱερὸν ὁ Πολύειδος, καὶ ξόανον ἀνέθηκεν ἀποκεκρυμμένον ἐφ' ἡμῶν, πλὴν τοῦ προ-
σώπου. τοῦτο δέ ἐστι τὸ φανερόν. σάτυρος δὲ παρέστηκεν αὐτῷ, Πραξιτέλους ἔργον Παρίου λίθου. τοῦτον
μὲν δὴ Πατρῷον καλοῦσιν. ἕτερον δὲ Διονύσιον, Δασύλλιον ἐπονομάζοντες, Εὐχήνορα τὸν Κοιράνου τοῦ Πο-
λυείδου, τὸ ἄγαλμα ἀναθεῖναι λέγουσι. Μετὰ δὲ τοῦ Διονύσου τὸ ἱερόν, ἔστιν Ἀφροδίτης ναός. ἄγαλμα
δὲ ἐλέφαντος Ἀφροδίτη πεποιημένον, Πρᾶξις ἐπίκλησιν. τοῦτό ἐστιν ἀρχαιότατον ἐν τῷ ναῷ. Πειθὼ δὲ
καὶ ἑτέρα θεός, ἣν Παρήγορον ὀνομάζουσιν, ἔργα Πραξιτέλους. Σκόπα δὲ Ἔρως καὶ Ἵμερος, καὶ Πό-
θος, εἰ δὴ διάφορά ἐστι κατὰ ταυτὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὰ ἔργα σφίσι. πλησίον δὲ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης
ναοῦ, Τύχης ἐστὶν ἱερόν. Πραξιτέλους καὶ αὕτη τέχνη. καὶ ἐν τῷ ναῷ τῷ πλησίον, Μούσας καὶ χαλκοῦν
Δία, ἐποίησε Λύσιππος. ἔστι δὲ Μεγαρεῦσι καὶ Κοροίβου τάφος. τὰ δὲ ἐς αὐτὸν ἔπη κοινὰ ὁμοῦ τοῖς Ἀρ-
γείων, ἐνταῦθα δηλώσω. Ἐπὶ Κροτώπου λέγουσιν ἐν Ἄργει βασιλεύοντος, Ψαμάθην τὴν Κροτώπου
τεκεῖν παῖδα ἐξ Ἀπόλλωνος. ἐχομένην δὲ ἰσχυρῶς τοῦ πατρὸς δείματι, τὸν παῖδα ἐκθεῖναι. καὶ τὸν
μὲν διαφθείρουσιν ἐπιτυχόντες ἐκ τῆς ποίμνης κύνες τῆς Κροτώπου. Ἀπόλλων δὲ Ἀργείοις ἐς τὴν πόλιν,
29 πέμπει Ποινήν, ταύτην τοὺς παῖδας ἀπὸ τῶν μητέρων φασὶν ἁρπάζειν. ἐς ὃ Κόροιβος ἐς χάριν Ἀργείοις
φονεύει τὴν Ποινήν. φονεύσας δέ, οὐ γὰρ ἀνίει σφᾶς δεύτερα ἐπιπεσοῦσα νόσος λοιμώδης, Κόροιβος ἑ-
κὼν ἦλθεν ἐς Δελφούς, ὑφέξων δίκας τῷ θεῷ τοῦ φόνου τῆς Ποινῆς. ἐς μὲν δὴ τὸ Ἄργος ἀναστρέφειν,
οὐκ εἴα Κόροιβον ἡ Πυθία. τρίποδα δὲ ἀράμενον φέρειν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἔνθα ἂν ἐκπέσῃ, οἱ
φέροντι ὁ τρίπους, ἐνταῦθα Ἀπόλλωνος οἰκοδομῆσαι ναὸν καὶ αὐτὸν οἰκῆσαι. καὶ ὁ τρίπους κατὰ τὸ
ὄρος τὴν Γερανείαν ἀπολισθών, ἔλαθεν αὐτοῦ ἐκπεσών. καὶ Τριποδίσκους κώμην ἐνταῦθα οἴκισε. Κο-
ροίβῳ δέ ἐστι τάφος ἐν τῇ Μεγαρέων ἀγορᾷ. γέγραπται δὲ ἐλεγεῖα τὰ ἐς Ψαμάθην, καὶ τὰ ἐς αὐτὸν ἔ-
χοντα Κόροιβον. καὶ δὴ καὶ ἐπίθημά ἐστι τῷ τάφῳ Κόροιβος φονεύων τὴν Ποινήν. τούτων ἀγάλματα πα-
λαιότατα ὁπόσα λίθου πεποιημένα ἐστὶν Ἕλλησιν, ἰδὼν οἶδα. Κοροίβου δὲ τέθαπται πλησίον Ὄρσιπ-
πος. ὃς περιεζωσμένος ἐν τοῖς ἀγῶσι, κατὰ δὴ παλαιὸν ἔθος τῶν ἀθλητῶν, Ὀλύμπια ἐνίκα στάδιον
δραμὼν γυμνός. φασὶ δὲ καὶ στρατηγοῦντα ὕστερον τὸν Ὄρσιππον, ἀποτεμέσθαι χώραν τῶν προσοί-
κων. δοκῶ δέ οἱ καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ, τὸ περίζωμα ἑκόντι περιρρυῆναι γνόντι, ὡς ἀνδρὸς περιεζωσμένου δρα-
μεῖν ῥᾷον ἐστὶν ἀνὴρ γυμνός. ἐκ δὲ τῆς ἀγορᾶς κατιοῦσι τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας καλουμένης, Ἀπόλλωνος ἱε-
ρόν ἐστιν ἐν δεξιᾷ Προστατηρίου. τοῦτο ὀλίγον ἐκτραπέντα ἐστὶν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνευρεῖν. Ἀπόλλων δὲ ἐν αὐτῷ
κεῖται, θέας ἄξιος. καὶ Ἄρτεμις καὶ Λητώ. καὶ ἄλλα ἀγάλματά ἐστι Πραξιτέλους ποιήσαντος, Λητὼ
καὶ οἱ παῖδες. Ἔστι δὲ ἐν τῷ γυμνασίῳ τῷ ἀρχαίῳ πλησίον πυλῶν καλουμένων Νυμφάδων, λίθος
παρεχόμενος πυραμίδος σχῆμα οὐ μεγάλης. τοῦτον Ἀπόλλωνα ὀνομάζουσι Καρινόν. καὶ Εἰλειθυιῶν ἐστιν ἐν-
ταῦθα ἱερόν. τοσαῦτα σφίσιν ἐπιδείξειν παρείχετο ἡ πόλις. ἐς δὲ τὸ ἐπίνειον καλούμενον, καὶ ἐς ἡμᾶς
ἔτι Νισαίαν, ἐς τοῦτο κατελθοῦσιν, ἱερὸν Δήμητρός ἐστι Μαλοφόρου. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα ἐς τὴν ἐπίκλη-
σιν, καὶ τοὺς πρώτους πρόβατα ἐν τῇ γῇ θρέψαντας, Δήμητρα ὀνομάσαι Μαλοφόρον. καταρρυῆναι δὲ
τῷ ἱερῷ τὸν ὄροφον τεκμαίροιτο ἄν τις ἀπὸ τοῦ χρόνου. καὶ ἀκρόπολίς ἐστιν ἐνταῦθα ὀνομαζομένη καὶ

αὐτὴ

Λέλεγος μνῆμα· πέτρα βελοπαγής· αἰγιάλειον· λίθος κογχίτης· σκιρώνη ὁδός· μολουρὶς καὶ ἰνὼ καὶ ἴσθμια παλαίμονος. ζεὺς ἀφέσιος. μνῆμα εὐρυσθέως.

αὐτὴ νισαία. καταβᾶσι δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, μνῆμά ἐστι πρὸς θαλάσσῃ Λέλεγος· ὃν ἀφικόμενον βασιλεῦσαι λέγουσιν ἐξ αἰγύπτου. παῖδα δὲ εἶναι ποσειδῶνος καὶ λιβύης τῆς ἐπάφου. παρήκει δὲ παρὰ τὴν νισαίαν νῆσος οὐ μεγάλη. μίνως ἐνταῦθα ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς νῖσον παρώρμει τὸ ναυτικὸν τῶν κρητῶν. ἡ δὲ ὀρεινὴ τῆς μεγαρίδος τῆς βοιωτῶν ἐστιν ὅμορος· ἐν ᾗ μεγαρεῦσι πηγαὶ πόλις. ἑτέρα δὲ αἰγόσθενα ᾤκισται. ἰοῦσι δὲ ἐς τὰς πηγὰς ἐκτραπομένοις ὀλίγον τῆς λεωφόρου, πέτρα δείκνυται διὰ πάσης ἔχουσα ἐμπεπηγότας οἰστούς· ἐς ἣν οἱ μῆδοι ποτὲ ἐτόξευον ἐν τῇ νυκτί. ἐν δὲ ταῖς πηγαῖς, θέας ὑπελίπετο ἄξιον· ἀρτέμιδος σωτείρας ἐπίκλησιν χαλκοῦν ἄγαλμα· μεγέθει τῷ παρὰ μεγαρεῦσιν ἴσον. καὶ σχῆμα οὐδὲν διαφόρως ἔχον. καὶ αἰγιαλέως ἐνταῦθά ἐστιν ἡρῷον τοῦ ἀδράστου. τοῦτον γὰρ ὅτε ἀργεῖοι τὸ δεύτερον ἐς θήβας ἐστράτευσαν ὑπὸ τὴν πρώτην μάχην πρὸς γλισᾶντι ἀποθανόντα οἱ προσήκοντες ἐς παγὰς τῆς μεγαρίδος κομίσαντες θάπτουσι. καὶ αἰγιάλειον ἔτι καλεῖται τὸ ἡρῷον. ἐν αἰγοσθένοις δὲ μελάμποδος τοῦ ἀμυθάονός ἐστιν ἱερὸν καὶ ἀνὴρ οὐ μέγας ἐπειργασμένος ἐν στήλῃ. καὶ θύουσι τῷ μελάμποδι καὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἑορτὴν ἄγουσι. μαντεύεσθαι δὲ οὔτε δι᾽ ὀνειράτων αὐτὸν, οὔτε ἄλλως λέγουσι. καὶ τόδε ἄλλο ἤκουσα ἐν ἐρενείᾳ τῇ μεγαρέων κώμῃ, αὐτονόην τὴν κάδμου τῷ τε ἀκταίωνος θανάτῳ συμβάντι ὡς λέγεται, καὶ τῇ πάσῃ τοῦ οἴκου τοῦ πατρῴου τύχῃ περισσότερον ἀλγοῦσαν, ἐνταῦθα ἐκ θηβῶν μετοικῆσαι. καὶ αὐτονόης μνῆμά ἐστιν ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ. ἰοῦσι δὲ ἐκ μεγάρων ἐς κόρινθον, ἄλλοι τέ εἰσι τάφοι καὶ αὐλητοῦ σαμίου τηλεφάνους. ποιῆσαι δὲ τὸν τάφον κλεοπάτραν τὴν φιλίππου τοῦ ἀμύντου λέγουσι. καὶ καρὸς τοῦ φορωνέως μνῆμά ἐστι. τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς χῶμα γῆς. ὕστερον δὲ τοῦ θεοῦ χρήσαντος, ἐκοσμήθη λίθῳ κογχίτῃ. μόνοις δὲ ἑλλήνων μεγαρεῦσιν ὁ κογχίτης οὗτός ἐστι. καί σφισι καὶ ἐν τῇ πόλει πεποίηται πολλὰ ἐξ αὐτοῦ. ἔστι δὲ ἄγαν λευκὸς καὶ ἄλλου λίθου μαλακώτερος. κόχλοι δὲ αἱ θαλάσσιαι διὰ παντὸς ἔνεισίν οἱ. αὐτὸς μὲν τοιοῦτός ἐστιν ὁ λίθος. τὴν δὲ ὀνομαζομένην ἀπὸ σκίρωνος καὶ ἐς τόδε σκιρωνίδα, ἡνίκα μεγαρεῦσιν ἐπολεμάρχει, πρῶτος ὡς λέγουσιν ἐποίησεν ἀνδράσιν εὐζώνοις ὁδεύειν. ἀδριανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ οὕτως, ὡς καὶ ἅρματα ἐναντία ἐλαύνεσθαι κατέστησεν εὐρυχωρῆ τε καὶ ἐπιτηδείαν εἶναι. λόγοι δέ εἰσιν ἐς τὰς πέτρας αἳ κατὰ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ μάλιστα ἀνέχουσιν, ἐς μὲν τὴν μολουρίδα ὡς ἀπὸ ταύτης αὐτὴν ἐς θάλασσαν ἰνὼ ῥίψαι, μελικέρτην ἔχουσα τῶν παίδων νεώτερον. τὸν γὰρ δὴ πρεσβύτερον αὐτῶν λέαρχον, ἀπέκτεινεν ὁ πατήρ. λέγεται μὲν δὴ καὶ μανέντα δρᾶσαι ταῦτα ἀθάμαντα. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐς τὴν ἰνὼ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας χρήσαιτο ἀκρατεῖ τῷ θυμῷ, τὸν συμβάντα ὀρχομενίοις λοιμὸν καὶ τὸν δοκοῦντα φρίξου θάνατον αἰσθόμενος· οὐ τὸ θεῖον αἴτιον ὂν γενέσθαι. βουλεῦσαι δὲ ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἰνὼ μητρυιὰν οὖσαν. τότε δὲ φεύγουσα ἐς θάλασσαν, αὐτήν καὶ τὸν παῖδα ἀπὸ τῆς πέτρας τῆς μολουρίδος ἀφίησιν. ἐξενεχθέντος δὲ ἐς τὸν κορινθίων ἰσθμὸν, ὑπὸ δελφῖνος ὡς λέγεται τοῦ παιδὸς, τιμαί καὶ ἄλλαι τῷ μελικέρτῃ δίδονται μετονομασθέντι παλαίμονι, καὶ τῶν ἰσθμίων ἐπ᾽ αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ἄγουσι. τὴν μὲν δὴ μολουρίδα πέτραν λευκοθέας καὶ παλαίμονος ἱερὰν ἡγοῦντο. τὰς δὲ μετὰ ταύτην, νομίζουσιν ἐναγεῖς· ὅτι παροικῶν σφισιν ὁ σκίρων, ὁπόσοις τῶν ξένων ἐπετύγχανεν, ἠφίει σφᾶς ἐς τὴν θάλασσαν. χελώνη δὲ ὑπενήχετο ταῖς πέτραις, τοὺς ἐσβληθέντας ἁρπάζειν. εἰσὶ δὲ αἱ θαλάσσιαι, πλὴν μεγέθους καὶ ποδῶν, ὅμοιαι ταῖς χερσαίαις. πόδας δὲ ἐοικότας ἔχουσι ταῖς φώκαις. τούτων περιῆλθεν ἡ δίκη σκίρωνα ἀφεθέντα ἐς θάλασσαν τὴν αὐτὴν ὑπὸ θησέως. ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρους τῇ ἄκρᾳ, διός ἐστιν ἀφεσίου καλουμένου ναός. φασὶ δὲ ἐπὶ τοῦ συμβάντος ποτὲ τοῖς ἕλλησιν αὐχμοῦ, θύσαντος αἰακοῦ, κατά τι δὴ λόγιον, τῷ πανελληνίῳ διῒ ἐν αἰγίνῃ, κομίσαντα δὲ ἀφεῖναι· καὶ διὰ τοῦτο ἀφέσιον καλεῖσθαι τὸν δία. ἐνταῦθα καὶ ἀφροδίτης ἄγαλμα καὶ ἀπόλλωνός ἐστι καὶ πανός. προελθοῦσι δὲ ἐς τὸ πρόσω, μνῆμά ἐστιν εὐρυσθέως. φεύγοντα δὲ ἐκ τῆς ἀττικῆς μετὰ τὴν πρὸς ἡρακλείδας μάχην ἐνταῦθα ἀποθανεῖν αὐτὸν ὑπὸ ἰολάου λέγουσιν. ἐκ ταύτης τῆς ὁδοῦ καταβᾶσιν, ἀπόλλωνος ἱερόν ἐστι λατώου. καὶ μετὰ αὐτὸ μεγαρεῦσιν ὅροι πρὸς τὴν κορινθίαν. ἔνθα ὕλλον τὸν ἡρακλέους μονομαχῆσαι πρὸς τὸν ἀρκάδα ἐχέμονα λέγουσι.

34 Εὔμηλος συγγραφεύς. μαραθῶνος υἱοί, σικυὼν καὶ κόρινθος. ἀνάστασις καὶ ἀνοικισμὸς κορίνθου. πιτυοκάμπτης σίνις. περιφήτης κορυνήτης. ἰσθμοῦ διορυχή. θεοὶ κορίνθου ἀμφισβητοῦντες. ἡρώδου πολυτελὲς ἀνάθημα.

Ἡ δὲ κορινθία χώρα μοῖρα οὖσα τῆς ἀργείας, ἀπὸ κορίνθου τὸ ὄνομα ἔσχηκε. διὸς δὲ εἶναι κόρινθον οὐδένα οἶδα εἰπόντα πω σπουδῇ, πλὴν κορινθίων τῶν πολλῶν. εὔμηλος δὲ ὁ ἀμφιλύτου τῶν βακχιαδῶν καλουμένων ὃς καὶ τὰ ἔπη λέγεται ποιῆσαι, φησὶν ἐν τῇ κορινθίᾳ συγγραφῇ (εἰ δὴ εὐμήλου γε ἡ συγγραφή) ἐφύραν ὠκεανοῦ θυγατέρα οἰκῆσαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. μαραθῶνα δὲ ὕστερον τὸν ἐπωπέως τοῦ ἀλωέως τοῦ ἡλίου, φεύγοντα ἀνομίαν καὶ ὕβριν τοῦ πατρὸς ἐς τὰ παραθαλάσσια μετοικῆσαι τῆς ἀττικῆς. ἀποθανόντος δὲ ἐπωπέως, ἀφικόμενον ἐς πελοπόννησον, καὶ τὴν ἀρχὴν διανείμαντα τοῖς παισὶν, αὐτὸν ἐς τὴν ἀττικὴν αὖθις ἀναχωρῆσαι. καὶ ἀπὸ μὲν σικυῶνος, τὴν ἀσωπίαν. ἀπὸ δὲ κορίνθου τὴν ἐφυραίαν μετονομασθῆναι. Κόρινθον δὲ οἰκοῦσι κορινθίων μὲν οὐδεὶς ἔτι τῶν ἀρχαίων. ἔποικοι δὲ ἀποσταλέντες ὑπὸ ῥωμαίων. αἴτιον δὲ τὸ συνέδριον τὸ ἀχαιῶν. συντελοῦντες γὰρ ἐς αὐτὸ καὶ κορίνθιοι, μετέσχον τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ῥωμαίους. ὃν κριτόλαος στρατηγεῖν ἀχαιῶν ἀποδειχθεὶς, παρεσκεύασε γενέσθαι. τούς τε ἀχαιοὺς ἀναπείσας ἀποστῆναι καὶ τῶν ἔξω πελοποννήσου τοὺς πολλούς. ῥωμαῖοι δὲ ὡς ἐκράτησαν τῷ πολέμῳ, παρείλοντο μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων τὰ ὅπλα. καὶ τείχη περιεῖλον ὅσαι τετειχισμέναι πόλεις ἦσαν. κόρινθον δὲ ἀνάστατον μεμμίου ποιήσαντος, τοῦ, τό τε ἡγουμένου τῶν ἐπὶ στρατόπεδον ῥωμαίων, ὕστερον λέγουσιν ἀνοικίσαι καίσαρα. ὃς πολιτείαν ἐν ῥώμῃ πρῶτος τὴν ἐφ' ἡμῶν κατεστήσατο. ἀνοικίσαι δὲ καὶ καρχηδόνα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ. τῆς δὲ κορινθίας ἐστὶ γῆς καὶ ὁ καλούμενος κρομμύων, ἀπὸ τοῦ κρόμμου τοῦ ποσειδῶνος. ἐνταῦθα τραφῆναι λέγουσι καὶ τὸν λεγόμενον θησέως πιτυοκάμπτην καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τόπον ἐστὶν ἔργον. προϊοῦσι γάρ, ἡ πίτυς ἄχρι τε ἐμοῦ ἐπεφύκει παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, καὶ μελικέρτου βωμὸς ἦν. ἐς τοῦτον τὸν τόπον, ἐκκομισθῆναι τὸν παῖδα ὑπὸ δελφῖνος λέγουσι. κειμένῳ δὲ ἐπιτυχόντα σίσυφον, θάψαι τε ἐν τῷ ἰσθμῷ. καὶ τὸν ἀγῶνα ἐπ' αὐτῷ ποιῆσαι τῶν ἰσθμίων. ἔστι δὲ ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς ἀρχῆς ἔνθα ὁ λῃστὴς σίνις λαμβανόμενος πιτύων, ἦγεν ἐς τὸ κάτω σφᾶς. ὁπόσων δὲ μάχῃ κρατήσειεν, ἀπ' αὐτῶν δήσας ἀφῆκεν ἂν τὰ δένδρα ἄνω φέρεσθαι. ἐνταῦθα ἑκατέρα τῶν πιτύων τὸν δεθέντα ἐπ' αὐτῇ εἷλκε καὶ τοῦ δεσμοῦ μηδ' ἑτέρωσε εἴκοντος, ἀλλ' ἀμφοτέρωθεν ἐπ' ἴσης βιαζομένου, διεσπᾶτο ὁ δεδεμένος. τοιούτῳ διεφθάρη τρόπῳ καὶ αὐτὸς ὑπὸ θησέως ὁ σίνις. ἐκάθηρε γὰρ θησεὺς τῶν κακούργων τὴν ὁδὸν τὴν ἐς ἀθήνας ἐκ τροιζῆνος. οὕς τε πρότερον κατηρίθμησα ἀνελὼν, καὶ ἐν ἐπιδαύρῳ τῇ ἱερᾷ περιφήτην ἡφαίστου νομιζόμενον, κορύνῃ χαλκῇ χρώμενον ἐς τὰς μάχας. καθήκει δὲ ὁ τῶν κορινθίων ἰσθμὸς, τῇ μὲν ἐς τὴν ἐπὶ κεγχρέας. τῇ δὲ ἐς τὴν ἐπὶ λεχαίῳ θάλασσαν. τοῦτο γὰρ ἤπειρον ποιεῖ τὴν ἐντὸς χώραν. ὃς δὲ ἐπεχείρησε πελοπόννησον ἐργάσασθαι νῆσον, προαπέλιπε διορύσσων ἰσθμόν. καὶ ὅθεν μὲν διορύσσειν ἤρξαντο, δῆλόν ἐστιν. ἐς δὲ τὸ πετρῶδες οὐ προεχώρησαν ἀρχήν. μένει δὲ ὡς ἐπεφύκει καὶ νῦν ἤπειρος ὤν. ἀλεξάνδρῳ τε τῷ φιλίππου, διασκάψαι μίμαντα ἐθελήσαντι, μόνον τοῦτο οὐ προεχώρησε τῶν ἔργων. κνιδίους δὲ ἡ πυθία τὸν ἰσθμὸν ὀρύσσοντας ἔπαυσεν. οὕτω χαλεπὸν ἀνθρώπῳ τὰ θεῖα βιάσασθαι. τὸ δὲ οὐ κορινθίοις μόνον περὶ τῆς χώρας ἐστὶν εἰρημένον. ἀλλὰ ἐμοὶ δοκεῖ ἀθηναῖοι πρῶτοι περὶ τῆς ἀττικῆς ἐσεμνολόγησαν. λέγουσι δὲ καὶ οἱ κορίνθιοι ποσειδῶνα ἐλθεῖν ἡλίῳ περὶ τῆς γῆς ἐς ἀμφισβήτησιν. βριαρέων δὲ διαλλακτὴν γενέσθαι σφίσιν. ἰσθμὸν μὲν καὶ ὅσα ταύτῃ δικάσαντα εἶναι ποσειδῶνος. τὴν δὲ ἄκραν ἡλίῳ δόντος τὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως. ἀπὸ μὲν τούτου λέγουσιν εἶναι τὸν ἰσθμὸν ποσειδῶνος. θέας δὲ αὐτόθι ἄξια. ἔστι μὲν θέατρον. ἔστι δὲ στάδιον λίθου λευκοῦ. ἐλθόντι δὲ ἐς τοῦ θεοῦ τὸ ἱερὸν, τοῦτο μὲν ἀθλητῶν νικησάντων, τὰ ἴσθμια ἑστήκασιν εἰκόνες. τοῦτο δὲ πιτύων δένδρα ἐστὶ πεφυτευμένα ἐπὶ στοίχου τὰ πολλὰ ἐς εὐθὺ αὐτῶν ἀνήκοντα. τῷ ναῷ δὲ ὄντι μέγεθος οὐ μείζονι ἐφεστήκασι τρίτωνες χαλκοῖ. καὶ ἀγάλματά ἐστιν ἐν τῷ προνάῳ. δύο μὲν ποσειδῶνος. τρίτον δὲ ἀμφιτρίτης. καὶ θάλασσα καὶ αὐτὴ χαλκῆ. τὰ δὲ ἔνδον ἐφ' ἡμῶν ἀνέθηκεν ἡρώδης ἀθηναῖος. ἵππους τέσσαρας ἐπιχρύσους πλὴν τῶν ὁπλῶν. ὁπλαὶ δέ σφισιν εἰσὶν ἐλέφαντος. καὶ τρίτωνες δύο παρὰ τοὺς ἵππους εἰσὶ χρυσοῖ. τὰ μετ' ἰξὺν καὶ οὗτοι ἐλέφαντος. τῷ δὲ ἅρματι ἀμφιτρίτη καὶ ποσειδῶν ἐφεστήκασι. καὶ παῖς ὀρθός ἐστιν ἐπὶ δελφῖνος ὁ παλαίμων. ἐλέφαντος δὲ καὶ χρυσοῦ καὶ οὗτοι πεποίηνται. τῷ βάθρῳ δὲ ἐφ' οὗ τὸ ἅρμα, μέσῃ μὲν ἐπείργασται θάλασσα. ἀνέχουσα ἀφροδίτην παῖδα. ἑκατέρωθεν δέ εἰσιν αἱ νηρηΐδες καλούμεναι. ταύταις καὶ ἑτέρωθι τῆς ἑλλάδος, βωμοὺς οἶδα ὄντας. τοὺς δὲ καὶ τεμένη σφίσιν ἀναθέντας ποι*μαίνεσιν. ἔνθα καὶ ἀχιλλεῖ τιμαί. δωριεῦσι δὲ ἐν γαβάλοις ἱερόν ἐστιν ἅγιον. ἔνθα πέπλος ἔτι ἐλείπετο. ὃν ἔλλων δὲ ἐριφύλην λέγουσιν ἐπὶ τῷ παιδὶ λαβεῖν ἀλκμαίωνι. τοῦ ποσειδῶνος δέ εἰσιν ἐπειργασμένοι τῷ βάθρῳ καὶ οἱ τυνδάρεω παῖδες. ὅτι δὴ σωτῆρες καὶ οὗτοι νεῶν καὶ ἀνθρώπων εἰσὶ ναυτιλλομένων.

τὰ δὲ ἄλλα ἀνάκειται γαλήνης ἄγαλμα καὶ θαλάσσης. καὶ ἵππος εἰκασμένος κήτει τὰ μετὰ τὸ στέρνον. ἰνὼ τε καὶ βελλεροφόντης. καὶ ὁ ἵππος ὁ πήγασος. τοῦ περιβόλου δέ ἐστιν ἐντὸς παλαίμονος ἐν ἀριστερᾷ ναός. ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῷ, ποσειδῶν καὶ λευκοθέα. καὶ αὐτὸς ὁ παλαίμων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἄδυτον καλούμενον. κάθοδος δὲ ἐς αὐτὸ ὑπόγεως. ἔνθα δὴ τὸν παλαίμονα κεκρύφθαι φασίν. ὃς δ' ἂν ἐνταῦθα ἢ κορινθίων ἢ ξένος ἐπίορκα ὀμόσῃ, οὐδεμία ἐστὶ μηχανὴ διαφυγεῖν τοῦ ὅρκου. καὶ δὴ ἱερόν ἐστιν ἀρχαῖον κυκλώπων καλούμενος βωμός. καὶ θύουσιν ἐπ' αὐτῷ κύκλωψι. τάφους δὲ σισύφου καὶ νηλέως, καὶ γὰρ νηλέα ἀφικόμενον ἐς κόρινθον νόσῳ τελευτῆσαί φασι, καὶ περὶ τὸν ἰσθμὸν ταφῆναι οὐκ ἂν οὐδ' εἰ ζητοίη τις ἐπιλεξάμενος εὕροι τὰ εὐμήλου. νηλέως μὲν γὰρ οὐδὲ νέστορι ἐπιδειχθῆναι τὸ μνῆμα ὑπὸ τοῦ σισύφου φασί. χρῆναι γὰρ ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν ὁμοίως εἶναι. σίσυφον δὲ ταφῆναι μὲν ἐν τῷ ἰσθμῷ, τὸν δὲ οἱ τάφον καὶ τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ κορινθίων, ὀλίγους εἶναι τοὺς εἰδότας. ὁ δὲ ἰσθμικὸς ἀγὼν οὐδὲ ἀναστάντων ὑπὸ μεμμίου κορινθίων ἐξέλιπεν. ἀλλ' ὅσον μὲν χρόνον ἠρήμωτο ἡ πόλις, σικυωνίοις ἄγειν ἐπετέτραπτο τὰ ἴσθμια. οἰκισθείσης δὲ αὖθις, ἐς τοὺς νῦν οἰκήτορας περιῆλθεν ἡ τιμή.

κορινθίοις δὲ τοῖς ἐπινείοις τὰ ὀνόματα, λέχης καὶ κεγχρίας ἔδοσαν, ποσειδῶνος εἶναι, καὶ πειρήνης τῆς ἀχελώου λεγόμενοι. πεποίηται δὲ ἐν ἠοίαις μεγάλαις οἰβάλου θυγατέρα εἶναι καὶ πειρήνην. ἔστι δὲ ἐν λεχαίῳ μὲν ποσειδῶνος ἱερὸν καὶ ἄγαλμα χαλκοῦν. τὴν δὲ ἐς κεγχρέας ἰόντων ἐξ ἰσθμοῦ, ναὸς ἀρτέμιδος καὶ ξόανον ἀρχαῖον. ἐν δὲ κεγχρέαις ἀφροδίτης τέ ἐστι ναὸς καὶ ἄγαλμα λίθου. μετὰ δὲ αὐτὸ ἐπὶ τῷ ἐρύματι τῷ διὰ τῆς θαλάσσης, ποσειδῶνος χαλκοῦν. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον πέρας τοῦ λιμένος, ἀσκληπιοῦ καὶ ἴσιδος ἱερά. κεγχρεῶν δὲ ἀπαντικρὺ, τὸ ἑλένης ἐστὶ λουτρὸν ὕδωρ ἐς θάλασσαν ἐκ πέτρας ῥεῖ πολὺ καὶ ἁλμυρὸν ὕδατι ὅμοιον ἀρχομένῳ θερμαίνεσθαι. ἀνιοῦσι δὲ ἐς κόρινθον, καὶ ἄλλα ἐστὶ κατὰ τὴν ὁδὸν μνήματα. καὶ πρὸς τῇ πύλῃ διογένης τέθαπται ὁ σινωπεύς. ὃν κύνα ἐπίκλησιν καλοῦσιν ἕλληνες. πρὸ δὲ τῆς πόλεως κυπαρίσσων ἐστὶν ἄλσος ὀνομαζόμενον κράνειον. ἐνταῦθα βελλεροφόντου τέ ἐστι τέμενος. καὶ ἀφροδίτης ναὸς μελανίδος. καὶ τάφος λαΐδος. ᾧ δὴ λέαινα ἐπίθημά ἐστι κριὸν ἔχουσα ἐν τοῖς προτέροις ποσίν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἐν θετταλίᾳ λαΐδος φαμένων μνῆμα εἶναι. παρεγένετο γὰρ καὶ ἐς θετταλίαν ἐρασθεῖσα ἱπποστράτου. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἐξ ὑκκάρων αὐτὴν τῶν ἐν σικελίᾳ λέγεται παῖδα οὖσαν, ὑπὸ νικίου καὶ ἀθηναίων ἁλῶναι. πραθεῖσαν δὲ ἐς κόρινθον ὑπερβαλέσθαι κάλλει τὰς τότε ἑταίρας. θαυμασθῆναί τε οὕτως παρὰ κορινθίοις, ὡς ἀμφισβητεῖν σφᾶς καὶ νῦν ἔτι λαΐδος. λόγου δὲ ἄξια ἐν τῇ πόλει τὰ μὲν λειπόμενα ἔτι τῶν ἀρχαίων ἐστίν. τὰ δὲ πολλὰ αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς ἐποιήθη τῆς ὕστερον. ἔστιν οὖν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ἐνταῦθα γὰρ πλεῖστά ἐστι τῶν ἱερῶν. ἀρτεμίς τε ἐπίκλησιν ἐφεσία. καὶ διονύσου ξόανα ἐπίχρυσα πλὴν τῶν προσώπων. τὰ δὲ πρόσωπα ἀλοιφῇ σφισιν ἐρυθρᾷ κεκόσμηται. λύσιον δὲ τόν δὲ βάκχειον ὀνομάζουσι. τὰ δὲ λεγόμενα ἐς τὰ ξόανα καὶ ἐγὼ γράφω. πενθέα ὑβρίζοντα ἐς διόνυσον, καὶ ἄλλα τολμᾶν λέγουσι, καὶ τέλος ἐς τὸν κιθαιρῶνα ἐλθεῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν γυναικῶν. ἀναβάντα δὲ ἐς δένδρον θεάσασθαι τὰ ποιούμενα. τὰς δὲ ὡς ἐφώρασαν, καθελκύσαι τε αὐτίκα πενθέα. καὶ ζῶντος ἀποσπᾶν ἄλλο ἄλλω τοῦ σώματος. ὕστερον δὲ ὡς κορίνθιοι λέγουσιν, ἡ πυθία χρᾷ σφισιν ἀνευρόντας τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἴσα τῷ θεῷ σέβειν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ διὰ τόδε τὰς εἰκόνας πεποίηνται ταύτας. ἔστι δὲ καὶ τύχης ναὸς ἄγαλμα ὀρθὸν παρίου λίθου. παρὰ δὲ αὐτὸ θεοῖς πᾶσίν ἐστιν ἱερόν. πλησίον δὲ ᾠκοδόμηται κρήνη καὶ ποσειδῶν ἐπ' αὐτῇ χαλκοῦς. καὶ δελφὶς ὑπὸ τοῖς ποσίν ἐστι τοῦ ποσειδῶνος ἀφιεὶς ὕδωρ. καὶ ἀπόλλων ἐπίκλησιν κλάριος χαλκοῦς. ἔστι καὶ ἄγαλμα ἀφροδίτης ἑρμογένους κυθηρίου ποιήσαντος. ἑρμοῦ τέ ἐστιν ἀγάλματα χαλκοῦ μὲν καὶ ὀρθὰ ἀμφότερα. τῷ δὲ ἑτέρῳ καὶ ναὸς πεποίηται. τὰ δὲ τοῦ διὸς καὶ ταῦτα ὄντα ἐν ὑπαίθρῳ, τὸ μὲν ἐπίκλησιν οὐκ εἶχε. τὸν δὲ αὐτῶν χθόνιον καὶ τὸν τρίτον καλοῦσιν ὕψιστον. ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἀγορᾶς ἐστιν ἀθηνᾶ χαλκῆ. τῷ βάθρῳ δὲ αὐτῆς, ἔστι μουσῶν ἀγάλματα ἐπειργασμένα. ὑπὲρ δὲ τὴν ἀγορὰν, ἔστιν ὀκταβίας ναὸς ἀδελφῆς αὐγούστου βασιλεύσαντος ῥωμαίων μετὰ καίσαρα τὸν οἰκιστὴν κορίνθου τῆς νῦν. ἐκ δὲ τῆς ἀγορᾶς ἐξιόντων τὴν ἐπὶ λέχαιον, προπύλαιά ἐστι. καὶ ἐπ' αὐτῶν ἅρματα ἐπίχρυσα. τὸ μὲν φαέθοντα ἡλίου παῖδα, τὸ δὲ, ἥλιον αὐτὸν φέρον. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τῶν προπυλαίων ἐσιοῦσιν ἐν δεξιᾷ, ἔστιν ἡρακλῆς χαλκοῦς. μετὰ τὸ αὐτὸ ἔσοδός ἐστι τῆς πειρήνης ἐς τὸ ὕδωρ. ἐπὶ δὲ αὐτῇ λέγουσιν ὡς ἡ πειρήνη γένοιτο ὑπὸ δακρύων ἐξ ἀνθρώπου πηγὴ, τὸν παῖδα ὀδυρομένη κεγχρίαν, ὑπὸ ἀρτέμιδος ἀκούσης ἀποθανόντα. κεκόσμηται δὲ ἡ πηγὴ λίθῳ λευκῷ. καὶ πεποιημένα ἐστὶν οἰκήματα σπηλαίοις κατὰ ταυτὰ ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ ἐς κρήνην ὕπαιθρον ῥεῖ. πιεῖν τε ἡδὺ, καὶ τὸν κορίνθιον χαλκὸν διάπυρον καὶ θερμὸν ὄντα ὑπὸ ὕδατος τούτου βάπτεσθαι λέγουσιν. ἐπεὶ χαλκός γε οὐκ ἔστι κορινθίοις. ἔστι γε δὴ καὶ ἀπόλλωνος ἄγαλμα πρὸς τῇ πειρήνῃ, καὶ περίβολός ἐστιν. ἐν δὲ αὐτῷ, γραφὴ τὸ τοῦ ὀδυσσέως ἐς τοὺς

36 κριὸς ἑρμῆ. λίθος κροκεῶν λακωνικῶν. γλαύκη κρήνη. παῖδες μηδείας. ἀρία ἡ ὕστερον μηδία. ἔπη ναυπάκτια. κιναίθωνός τε καὶ εὐμήλου περὶ μηδείας. ἀθηνᾶ χαλινῖτις. βελλεροφόντης. πήγασος. κορίνθιοι ὑπήκοοι μυκηναίων. σισύφου υἱοὶ καὶ υἱιδεῖς καὶ ἀπόγονοι.

μνηστῆρας ἔχουσα τόλμημα. αὖθις δ' ἰοῦσιν ἐπὶ λεχαίου τὴν εὐθεῖαν χαλκοῦς καθήμενός ἐστιν ἑρμῆς. παρέστηκε δέ οἱ κριός. ὅτι ἑρμῆς μάλιστα δοκεῖ θεῶν ἐφορᾶν καὶ αὔξειν ποίμνας. καθὰ δὴ καὶ ὅμηρος ἐν ἰλιάδι ἐποίησεν. υἱὸν φόρβαντος πολυμήλου. τὸν ῥα μάλιστα ἑρμείας τρώων ἐφίλει καὶ κτῆσιν ὄπασσε. τὸν δὲ ἐν τελετῇ μητρὸς ἐπὶ ἑρμῇ λεγόμενον καὶ τῷ κριῷ, λόγον ἐπιστάμενος, οὐ λέγω. μετὰ δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἑρμοῦ, ποσειδῶν καὶ λευκοθέα. καὶ ἐπὶ δελφῖνός ἐστιν ὁ παλαίμων. λουτρὰ δὲ ἔστι μὲν πολλαχοῦ κορινθίοις καὶ ἄλλα, τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ. τὸ δὲ βασιλέως ἀδριανοῦ κατασκευάσαντος. τὸ δὲ ὀνομαστότατον αὐτῶν πλησίον τοῦ ποσειδῶνος. τοῦτο δὲ εὐρυκλῆς ἐποίησεν ἀνὴρ σπαρτιάτης, λίθοις κοσμήσας καὶ ἄλλοις. καὶ ὃν ἐν κροκεαῖς χώρας τῆς λακωνικῆς ὀρύσσουσιν. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς εἰσόδου ποσειδῶν. καὶ μετ' αὐτὸν ἄρτεμις θηρεύουσα ἕστηκε. κρῆναι δὲ πολλαὶ μὲν ἀνὰ τὴν πόλιν πεποίηνται πᾶσαν. ἅτε ἀφθόνου ῥέοντός σφισιν ὕδατος. καὶ ὃ δὴ βασιλεὺς ἀδριανὸς ἐσήγαγεν ἐκ στυμφήλου. θέας δὲ μάλιστα ἄξια παρὰ τὸ ἄγαλμα τὸ τῆς ἀρτέμιδος, καὶ ὁ βελλεροφόντης ἔπεστι καὶ τὸ ὕδωρ οἱ διὰ τῆς ὁπλῆς ἵππου ῥεῖ τοῦ πηγάσου. ἑτέραν δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὴν ἐπὶ σικυῶνα ἐρχομένοις, ἔστιν ἰδεῖν δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, ναὸς καὶ ἄγαλμα χαλκοῦν ἀπόλλωνος. καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω κρήνη καλουμένη γλαύκης. ἐς γὰρ ταύτην ἔρριψεν αὑτὴν ὡς λέγουσι τῶν μηδείας ἔσεσθαι φαρμάκων τὸ ὕδωρ νομίζουσα ἴαμα. ὑπὲρ ταύτην πεποίηται τὴν κρήνην, καὶ τὸ καλούμενον ᾠδεῖον. παρὰ δὲ αὐτὸ μνῆμά ἐστι τοῖς μηδείας παισίν. ὧν ὀνόματα μέν σφισι, μέρμερος καὶ φέρης. καταλιθωθῆναι δὲ ὑπὸ κορινθίων λέγονται τῶν δώρων εἵνεκα ὧν τῇ γλαύκῃ κομίσαι φασὶν αὐτούς. ἅτε δὲ τοῦ θανάτου βιαίου καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ γενομένου, τὰ τέκνα κορινθίων τὰ νήπια ὑπ' αὐτῶν ἐφθείρετο. πρὶν ἢ χρήσαντος τοῦ θεοῦ, θυσίαι τε αὐτῶν ἐπέτειοι κατέστησαν. καὶ δεῖμα ἐπεστάθη. τοῦτο μὲν δὴ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι λείπεται γυναικὸς ἐς τὸ φοβερώτερον εἰκὼν πεποιημένη. κορίνθου δὲ ἀναστάτου γενομένης ὑπὸ ῥωμαίων, καὶ κορινθίων τῶν ἀρχαίων ἀπολομένων, οὐκέτι ἐκεῖναι καθεστήκασιν αὐτοῖς αἱ θυσίαι παρὰ τῶν ἐποίκων. οὐδὲ ἀποκείρονταί σφισιν οἱ παῖδες. οὐδὲ μέλαιναν φοροῦσιν ἐσθῆτα. μήδεια δὲ τότε μὲν ἐλθοῦσα ἐς ἀθήνας, συνῴκησεν αἰγεῖ. χρόνῳ δὲ ὕστερον φωραθεῖσα ἐπιβουλεύειν θησεῖ, καὶ ἐξ ἀθηνῶν ἔφυγε. παραγενομένη δὲ ἐς τὴν λεγομένην τότε ἀρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκε τὸ ὄνομα καλεῖσθαι μήδους ἀπ' αὐτῆς. τὸν δὲ παῖδα ὃν ἐπήγετο φεύγουσα ἐς τοὺς ἀρίους, γενέσθαι λέγουσιν ἐξ αἰγέως. ὄνομα δέ οἱ μῆδον εἶναι. ἑλλάνικος δὲ αὐτὸν πολύξενον καλεῖ. καὶ πατρὸς ἰάσονός φησιν εἶναι. ἔπη δέ ἐστιν ἐν ἕλλησι ναυπάκτια ὀνομαζόμενα. πεποίηται δὲ ἐν αὐτοῖς ἰάσονα ἐξ ἰωλκοῦ μετὰ τὸν πελίου θάνατον ἐς κέρκυραν μετοικῆσαι. καὶ οἱ μέρμερον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῶν παίδων ὑπὸ λεαίνης διαφθαρῆναι, θηρεύοντα ἐν τῇ πέραν ἠπείρῳ. φέρητι δὲ οὐδέν ἐστιν ἐς μνήμην προσκείμενον. κιναίθων δὲ ὁ λακεδαιμόνιος, ἐγενεαλόγησε γὰρ καὶ οὗτος ἔπεσι, μήδειαν καὶ θυγατέρα ἐριώπιν ἰάσονος εἶπεν ἐκ μηδείας γενέσθαι. πέρας δὲ ἐς τοὺς παῖδας, οὐδὲ τούτῳ πεποιημένα ἐστίν. εὔμηλος δὲ ἥλιον ἔφη δοῦναι τὴν χώραν ἀλωεῖ μὲν τὴν ἀσωπίαν. αἰήτῃ δὲ τὴν ἐφυραίαν. καὶ αἰήτην ἀπιόντα ἐς κόλχους, παρακαταθέσθαι βούνῳ τὴν γῆν. βοῦνον δὲ ἑρμοῦ καὶ ἀλκιδαμείας εἶναι. καὶ ἐπεὶ βοῦνος ἐτελεύτησεν, οὕτως ἐπωπέα τὸν ἀλωέως καὶ τὴν ἐφυραίων σχεῖν ἀρχήν. κορίνθου δὲ ὕστερον τοῦ μαραθῶνος, οὐδένα ὑπολειπομένου παῖδα, τοὺς κορινθίους μήδειαν μεταπεμψαμένους ἐξ ἰωλκοῦ, παραδοῦναί οἱ τὴν ἀρχήν. βασιλεύειν μὲν δὴ δι' αὐτὴν ἰάσονα ἐν κορίνθῳ. μηδείᾳ δὲ παῖδας μὲν γίγνεσθαι. τὸ δὲ ἀεὶ γινόμενον, κατακρύπτειν αὐτὸ ἐς τὸ ἱερὸν φέρουσαν τῆς ἥρας. κατακρύπτειν δὲ ἀθανάτους ἔσεσθαι νομίζουσαν. τέλος δὲ αὐτήν τε μαθεῖν ὡς ἡμαρτήκοι τῆς ἐλπίδος, καὶ ἅμα ὑπὸ τοῦ ἰάσονος φωραθεῖσαν, οὐ γὰρ αὐτὸν ἔχειν δεομένῃ συγγνώμην, ἀποπλέοντα ἐς ἰωλκὸν οἴχεσθαι. τούτων δὲ εἵνεκα ἀπελθεῖν καὶ μήδειαν παραδοῦσαν σισύφῳ τὴν ἀρχήν. τάδε μὲν οὕτως ἔχοντα ἐπεξελεξάμην. τοῦ μνήματος δέ ἐστιν οὐ πόρρω, χαλινίτιδος ἀθηνᾶς ἱερόν. ἀθηνᾶν γὰρ θεῶν μάλιστα συγκατεργάσασθαι τά τε ἄλλα βελλεροφόντῃ φασί, καὶ ὡς τὸν πήγασόν οἱ παραδοίη. χειρωσαμένη τε καὶ ἐνθεῖσα αὐτὴ τῷ ἵππῳ χαλινόν. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦτο ξόανόν ἐστι. πρόσωπόν τε καὶ χεῖρες καὶ ἀκρόποδές εἰσι λευκοῦ λίθου. βελλεροφόντην δὲ οὐκ αὐτοκράτορα ὄντα βασιλεύειν. εἶναι δὲ ἐπὶ προίτῳ καὶ ἀργείοις ἐγώ τε πείθομαι, καὶ ὅστις τὰ ὁμήρου μὴ πάρεργον ἐξελέξατο. φαίνονται δὲ καὶ βελλεροφόντου μετοικήσαντος ἐς λυκίαν, οὐδὲν ἧσσον οἱ κορίνθιοι τῶν ἐν ἄργει δυνατῶν ἢ μυκήναις ὑπακούοντες. ἰδίᾳ τε οὐδένα παρέσχοντο ἄρχοντα τῆς ἐπὶ τροίαν στρατιᾶς. συντεταγμένοι δὲ μυκηναίοις καὶ ὅσων ἄλλων ἀγαμέμνων ἡγεῖτο, μετέσχον τοῦ στόλου. σισύφῳ δὲ οὐ τοι γλαῦκος μόνον ὁ βελλεροφόντου πατήρ, ἀλλὰ καὶ ἕτερος υἱὸς ἐγένετο ὀρνυτίων. ἐπὶ δὲ αὐτῷ θέρσανδρός τε καὶ ἅλμος. ὀρνυτίωνος δὲ ἦν φῶκος ποσειδῶνος δὲ ἐπίκλησιν. καὶ ὁ μὲν ἀπῴκησεν

βασιλεῖς κορινθίων. ξόανα δαιδάλου. ζεὺς Capitolinus. λέρνα. ἀκροκόρινθος. ἶσις. βουναία ἥρα σίσυφος. πειρήνη. ἀσωποῦ θυγατέρες ποταμοὶ ἐπήλυδες. αἰγιαλός.

ἐς θυραίαν τῆς νῦν καλουμένης φωκίδος. θόας δὲ ὀρνυτίωνος υἱὸς νεώτερος κατέμεινεν ἐν τῇ κορίνθῳ. θόαντος δὲ, δαμοφῶν. δαμοφῶντος δὲ, ἦν προπόδας. προπόδα δὲ, δωρίδας καὶ ὑανθίδας. τούτων βασιλευόντων, δωριεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ κόρινθον. ἡγεῖτο δὲ ἀλήτης ἱππότου τοῦ φύλαντος τοῦ ἀντιόχου τοῦ ἡρακλέους. δωρίδας μὲν οὖν καὶ ὑανθίδας παραδόντες τὴν βασιλείαν ἀλήτῃ, καταμένουσιν αὐτοῦ. τῶν δὲ κορινθίων ὁ δῆμος, ἐξέπεσεν ὑπὸ δωριέων κρατηθεὶς μάχῃ. ἀλήτης δὲ αὐτός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι βασιλεύουσιν ἐς μὲν βάκχιν τὸν προύμνιδος ἐπὶ γενεὰς πέντε. ἀπὸ τούτου δὲ οἱ βακχίδαι καλούμενοι πέντε ἄλλας γενεὰς ἐς τελέστην τὸν ἀριστοδήμου. καὶ τελέστην μὲν κατὰ ἔχθος, ἀριεὺς καὶ περάντας κτείνουσι. βασιλεὺς δὲ οὐδεὶς ἔτι ἐγένετο. πρυτάνεις δὲ ἐκ βακχιαδῶν ἐνιαυτὸν ἄρχοντες, ἐς ὃ κύψελος τυραννήσας ὁ ἠετίωνος ἐξέβαλε τοὺς βακχιάδας. ἀπόγονος δὲ ἦν ὁ κύψελος μέλανος τοῦ ἀντάσου. μέλανα δὲ ἐκ γονοέσσης τῆς ὑπὲρ σικυῶνος στρατεύοντα σὺν δωριεῦσιν ἐπὶ κόρινθον, ἀλήτης τὸ μὲν παραυτίκα ἀπειπόντος τοῦ θεοῦ, παρ᾽ ἄλλους τῶν ἑλλήνων ἐκέλευσεν ἀποχωρεῖν. ὕστερον δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, δέχεται σύνοικον. τοιαῦτα μὲν ἐς τοὺς κορινθίων βασιλέας συμβάντα εὕρισκον. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς ἀθηνᾶς τῆς χαλινίτιδος πρὸς τῷ θεάτρῳ σφίσιν ἐστί. καὶ πλησίον ξόανον γυμνὸν ἡρακλέους. δαιδάλου δὲ αὐτό φασιν εἶναι τέχνην. δαίδαλος δὲ ὁπόσα εἰργάσατο, ἀτοπώτερα μέν ἐστιν ἐς τὴν ὄψιν. ἐπιπρέπει δὲ ὅμως τι καὶ ἔνθεον τούτοις. ὑπὲρ δὲ τὸ θέατρόν ἐστιν ἱερὸν διὸς καπετωλίου φωνῇ τῇ ῥωμαίων. κατὰ ἑλλάδα δὲ γλῶσσαν, κορυφαῖος ὀνομάζοιτ᾽ ἄν. τοῦ θεάτρου δέ ἐστι τοῦδε οὐ πόρρω γυμνάσιον τὸ ἀρχαῖον. καὶ πηγὴ καλουμένη λέρνα. κίονες δὲ ἑστήκασι περὶ αὐτήν, καὶ καθέδραι πεποίηνται τοὺς ἐσελθόντας ἀναψύχειν ὥρᾳ θέρους. πρὸς τούτῳ τῷ γυμνασίῳ, ναοὶ θεῶν εἰσιν. ὁ μὲν διός. ὁ δὲ ἀσκληπιοῦ. τὰ δὲ ἀγάλματα ἀσκληπιὸς μὲν καὶ ὑγεία λευκοῦ λίθου. τὸ δὲ τοῦ διὸς χαλκοῦν ἐστιν. ἀνιοῦσι δὲ ἐς τὸν ἀκροκόρινθον, ἡ δέ ἐστιν ὄρους ὑπὲρ τὴν πόλιν κορυφή, βριάρεω μὲν ἡλίῳ δόντος αὐτὴν ὅτε ἐδίκαζεν. ἡλίου δὲ ὡς οἱ κορίνθιοί φασιν ἀφροδίτῃ παρέντος, ἐς δὴ τὸν ἀκροκόρινθον τοῦτον ἀνιοῦσιν, ἔστιν ἴσιδος τεμένη. ὧν τὴν μὲν πελαγίαν. τὴν δὲ αἰγυπτίαν αὐτῶν ἐπονομάζουσι. καὶ δύο σαράπιδος ἐν κανώβῳ καλουμένου τὸ ἕτερον. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡλίῳ πεποίηνται βωμοί. καὶ ἀνάγκης καὶ βίας ἐστὶν ἱερόν. ἐσιέναι δὲ ἐς αὐτὸ οὐ νομίζουσιν. ὑπὲρ τοῦτο μητρὸς θεῶν ναός ἐστι καὶ στήλη καὶ θρόνος λίθου καὶ ἡ στήλη καὶ ὁ θρόνος. ὁ δὲ τῶν μοιρῶν καὶ δήμητρος καὶ κόρης οὐ φανερὰ ἔχουσι τὰ ἀγάλματα. ταύτῃ καὶ τὸ τῆς βουναίας ἐστὶν ἥρας ἱερὸν ἱδρυσαμένου βούνου τοῦ ἑρμοῦ. καὶ δι᾽ αὐτὸ ἡ θεὸς καλεῖται βουναία. ἀνελθοῦσι δὲ ἐς τὸν ἀκροκόρινθον, ναός ἐστιν ἀφροδίτης. ἀγάλματα δὲ αὐτή τε ὡπλισμένη καὶ ἥλιος καὶ ἔρως ἔχων τόξον. τὴν δὲ πηγὴν ἥ ἐστιν ὄπισθε τοῦ ναοῦ, δῶρον μὲν ἀσωποῦ λέγουσιν εἶναι. δοθῆναι δὲ σισύφῳ. τοῦτον γὰρ εἰδότα ὡς εἴη ζεὺς ἡρπακὼς αἴγιναν θυγατέρα ἀσωποῦ, μὴ πρότερον φάναι ζητοῦντι μηνύσειν πρὶν ἤ οἱ, καὶ ἐν ἀκροκορίνθῳ γένοιτο ὕδωρ. δόντος δὲ ἀσωποῦ, μηνύει τε οὕτως. καὶ αὐτὶ τοῦ μηνύματος δίκην ὅτῳ πιστὰ ἐν ᾅδου δίδωσιν. ἤκουσα δὲ ἤδη τὴν πειρήνην φαμένων εἶναι ταύτην, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτόθεν ὑπορρεῖν ἐν τῇ πόλει. ὁ δὲ ἀσωπὸς οὗτος ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς φλιασίας. ῥεῖ δὲ διὰ τῆς σικυωνίας. καὶ ἐκδίδωσιν ἐς τὴν ταύτῃ θάλασσαν. θυγατέρας δὲ αὐτοῦ γενέσθαι φλιάσιοί φασι κόρκυραν καὶ αἴγιναν καὶ θήβην. ἀπὸ μὲν δὴ κορκύρας καὶ αἰγίνης τὰς νήσους, σχερίαν καὶ οἰνώνην καλουμένας μετονομασθῆναι. ἀπὸ δὲ θήβης τὴν ὑπὸ τῇ καδμείᾳ κληθῆναι. θηβαῖοι δὲ οὐχ ὁμολογοῦσι φάμενοι τοῦ βοιωτίου τὴν θήβην ἀσωποῦ, καὶ οὐ τοῦ φλιασίου εἶναι. τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸν ποταμὸν φλιάσιοι καὶ σικυώνιοι λέγουσι, τὸ ὕδωρ ἐπήλυδα αὐτῷ καὶ οὐκ ἐγχώριον εἶναι. μαίανδρον γὰρ κατιόντα ἐκ κελαινῶν διὰ φρυγίας καὶ καρίας καὶ ἐκδιδόντα ἐς τὴν πρὸς μιλήτῳ θάλασσαν, ἐς πελοπόννησον ἔρχεσθαι, καὶ ποιεῖν τὸν ἀσωπόν. οἶδα δὲ καὶ δηλίων τοιοῦτο ἀκούσας ἕτερον ὕδωρ ὃ καλοῦσιν ἰνωπόν, εἶναί σφισιν ἐκ τοῦ νείλου. καὶ δὴ καὶ αὐτὸν ἔχει τὸν νεῖλον λόγος, εὐφράτην ὄντα ἐς ἕλος ἀφανίζεσθαι. καὶ αὖθις ἀνιόντα ὑπὲρ αἰθιοπίας, νεῖλον γίνεσθαι. ἀσωποῦ μὲν πέρι, τοιαῦτα ἤκουσα. ἐκ δὲ τοῦ ἀκροκορίνθου τραπεῖσι τὴν ὀρεινήν, πύλη τέ ἐστιν ἡ τενεατική. καὶ εἰληθυίας ἱερόν, ἑξήκοντα δὲ ἀπέχει μάλιστα στάδια, ἡ καλουμένη τενέα. οἱ δὲ ἄνθρωποί φασιν οἱ ταύτῃ τρῶες εἶναι. αἰχμάλωτοι δὲ ὑπὸ ἑλλήνων ἐκ τενέδου γενόμενοι, ἐνταῦθα ἀγαμέμνονος δόντος οἰκῆσαι. καὶ διὰ τοῦτο θεῶν μάλιστα ἀπόλλωνα τιμῶσιν. Ἐκ κορίνθου δὲ οὐκ ἐς μεσόγαιαν, ἀλλὰ ἐς τὴν ἐπὶ σικυῶνα ἰοῦσι, ναὸς ἐμπεπρησμένος ἐστὶν, οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς ὁδοῦ. γεγόνασι μὲν δὴ καὶ ἄλλοι πόλεμοι περὶ τὴν κορινθίαν. καὶ πῦρ ἐπέλαβεν ὡς τὸ εἰκός, καὶ οἰκίας καὶ ἱερὰ τὰ ἔξω τείχους. ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν ναὸν ἀπόλλωνος εἶναι λέγουσι, καὶ ὅτι πύρρος κατακαύσειεν ὁ ἀχιλλέως αὐτόν. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἤκουσα καὶ ἄλλο, ὡς οἱ κορίνθιοι διὶ ποιήσαιντο ὀλυμπίῳ τὸν ναόν. καὶ ὡς ἐξαίφνης πῦρ ποθὲν ἐμπεσὸν, διαφθείρειεν αὐτόν. σικυώνιοι δὲ, οὗτοι γὰρ ταύτῃ κορινθίοις εἰσὶν ὅμοροι, περὶ τῆς χώρας τῆς σφετέρας λέγουσιν, ὡς αἰγιαλεὺς αὐτόχθων, πρῶτος ἐν αὐτῇ γένοιτο. καὶ πελοποννήσου δὲ ὅσον ἔτι καὶ νῦν καλεῖται αἰγιαλὸς, ἀπ᾽ ἐκείνου βα-

38 αἰγιαλέως ἀπόγονοι. ἀπία. νυκτέως ἀδελφὸς λύκος. ἀντιόπης παῖδες. σικυών. φλίας. φαῖστος. ἱππόλυτος.

σιλεύοντος ὀνομασθῆναι. καὶ αἰγιάλειαν αὐτὸν οἰκίσαντα πρῶτον ἐν τῷ πεδίῳ πόλιν. οὗ δέ ἐστι νῦν σφισι τὸ ἱερὸν τῆς ἀθηνᾶς, ἀκρόπολιν τοῦτο εἶναι. αἰγιαλέως δὲ εὔρωπα γενέσθαι φασίν. εὔρωπος δὲ τελχῖνα. τελχῖνος δὲ ἄπιν. οὗτος ὁ ἄπις ἐς τοσόνδε ηὐξήθη δυνάμεως πρὶν ἢ πέλοπα ἐς ὀλυμπίαν ἀφικέσθαι, ὡς τὴν ἐντὸς ἰσθμοῦ χώραν, ἀπίαν ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι. ἄπιδος δὲ ἦν θελξίων. θελξίονος δὲ αἴγυρος. τοῦ δὲ, θουρίμαχος. θουριμάχου δὲ, λεύκιππος. λευκίππῳ δὲ ἄρρενες παῖδες οὐκ ἐγένοντο. θυγάτηρ δὲ καλχινία. ταύτῃ τῇ καλχινίᾳ ποσειδῶνα συγγενέσθαι φασί. καὶ τὸν τεχθέντα ὑπ' αὐτῆς ἔθρεψεν ὁ λεύκιππος. καὶ τελευτῶν, παρέδωκέν οἱ τὴν ἀρχήν. ὄνομα δὲ ἦν πέρατος τῷ παιδί. τὰ δὲ ἐς πλημναῖον τὸν περάτου μάλιστα ἐφαίνετό μοι θαύματος ἄξια. τὰ γάρ οἱ τικτόμενα ὑπὸ τῆς γυναικὸς, αὐτίκα ὁπότε πρῶτον κλαύσειεν, ἠφίει τὴν ψυχήν. ἐς ὃ δημήτηρ ἐλεοῦσα ἦλθεν ἐς αἰγιάλειαν, ὡς δὴ γυνὴ ξένη πλημναίῳ παῖδα ἀνέθρεψεν ὀρθόπολιν. ὀρθοπόλιδι δὲ θυγάτηρ γίνεται χρυσόρθη. ταύτην τεκεῖν νομίζουσιν ἐξ ἀπόλλωνος. καὶ ὁ παῖς ὠνομάσθη κορωνός. κορωνοῦ δὲ γίνονται κόραξ, καὶ νεώτερος λαμέδων. κόρακος δὲ ἀποθανόντος ἄπαιδος, ὑπὸ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπωπεὺς ἀφικόμενος ἐκ θεσσαλίας ἔσχε τὴν ἀρχήν. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος στρατόν σφισι πολέμιον λέγουσιν ἐς τὴν χώραν τότε ἐλθεῖν πρῶτον. τὰ πρὸ τοῦ πάντα τὸν χρόνον διατελέσαι σφᾶς ἐν εἰρήνῃ. αἰτία δὲ ἥδε. ἀντιόπης ἐν ἕλλησι τῆς νυκτέως ὄνομα ἦν ἐπὶ κάλλει. καί οἱ καὶ φήμη προσῆν ἀσωποῦ θυγατέρα, ὃς τὴν θηβαΐδα καὶ πλαταιΐδα ὁρίζει, καὶ οὐ νυκτέως εἶναι. ταύτην οὐκ οἶδα εἴτε γυναῖκα αἰτήσας εἴτε θρασύτερον ἐξ ἀρχῆς βουλευσάμενος, ἐπωπεὺς ἁρπάζει. ὡς δὲ οἱ θηβαῖοι σὺν ὅπλοις ἦλθον, ἐνταῦθα τιτρώσκεται μὲν νυκτεύς. ἐτρώθη δὲ κρατῶν τῇ μάχῃ καὶ ἐπωπεύς. νυκτέα μὲν δὴ κάμνοντα, ὀπίσω κομίζουσιν ἐς θήβας. καὶ ὡς ἔμελλε τελευτᾶν, λύκον ἀδελφὸν ὄντα παραδίδωσι θηβαίων ἐν τῷ παρόντι ἄρχειν. λαβδάκου γὰρ τοῦ πολυδώρου τοῦ κάδμου παιδὸς, ἔτι αὐτός τε ἐπιτροπεύων ὁ νυκτεὺς, καὶ τότε ἀπέλιπεν ἐπιτροπεύειν ἐκείνῳ. τοῦτον οὖν τὸν λύκον, ἱκέτευσε στρατῷ μείζονι ἐπὶ τὴν αἰγιάλειαν ἐλάσαντα, τιμωρήσασθαι μὲν ἐπωπέα. κακῶς δὲ εἰ λάβοι καὶ αὐτὴν ἀντιόπην. ἐπωπεὺς δὲ τὸ μὲν παραυτίκα, ἐπινίκια ἔθυε. καὶ ἀθηνᾶς ᾠκοδόμει ναόν. ἐπ' ἐξειργασμένῳ δὲ, εὔξατο ἐνδείξασθαι τὴν θεὸν εἴ οἱ τετελεσμένος ἐστὶν ὁ ναὸς κατὰ γνώμην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν ἔλαιον λέγουσι ῥυῆναι πρὸ τοῦ ναοῦ. ὕστερον δὲ καὶ ἐπωπέα κατέλαβεν ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῦ τραύματος, ἀμεληθέντος κατ' ἀρχάς, ὡς μηδὲν ἔτι λύκῳ δεῆσαι πολέμου. λαμέδων γὰρ ὁ κορωνοῦ βασιλεύσας μετὰ ἐπωπέα ἐξέδωκεν ἀντιόπην. ἡ δὲ ὡς ἐς θήβας ἤγετο τὴν ἐπ' ἐλευθερῶν, ἐνταῦθα καθ' ὁδὸν τίκτει. καὶ ἔπη τούτῳ πεποίηκεν ἄσιος ὁ ἀμφιπτολέμου.

» ἀντιόπη δ' ἔτεκε ζῆθον, καὶ ἀμφίονα δῖον,
» ἀσωποῦ κούρη ποταμοῦ βαθυδινήεντος, ζηνί τε κυσαμένη καὶ ἐπωπέι ποιμένι λαῶν.

ὅμηρος δὲ σφᾶς ἀνήγαγεν, ἐπὶ τὸ σεμνότερον τοῦ γένους. καὶ θήβας φησὶν οἰκίσαι πρώτους, ἀποκρίνων τὴν κάτω πόλιν ἐμοὶ δοκεῖν ἀπὸ τῆς καδμείας. λαμέδων δὲ βασιλεύσας ἔγημε μὲν ἐξ ἀθηνῶν γυναῖκα φηνὼ κλυτίου. καὶ ὕστερον γενομένου οἱ, πολέμου πρὸς ἄρχανδρον καὶ ἀρχιτέλην τοὺς ἀχαιοῦ, συμμαχήσοντα ἐπηγάγετο σικυῶνα ἐκ τῆς ἀττικῆς. καὶ θυγατέρα τε συνῴκισεν αὐτῷ ζευξίππην. καὶ ἀπὸ τούτου βασιλεύσαντος, ἡ γῆ σικυωνία καὶ σικυὼν ἀντὶ αἰγιαλείας ἡ πόλις ὠνομάσθη. σικυῶνα δὲ οὐ μαραθῶνος τοῦ ἐπωπέως, μητίονος δὲ εἶναι τοῦ ἐρεχθέως φασίν. ὁμολογεῖ δέ σφισι καὶ ἄσιος. ἐπεὶ ἡσίοδός τε καὶ ἴβυκος, ὁ μὲν ἐποίησεν ὡς ἐρεχθέως εἴη σικυών. ἴβυκος δὲ εἶναι πέλοπός φησιν αὐτόν. σικυῶνος δὲ, γίνεται χθονοφύλη. χθονοφύλης δὲ καὶ ἑρμοῦ, πόλυβον γενέσθαι λέγουσιν. ὕστερον δὲ αὐτὴν φλίας ὁ διονύσου γαμεῖ. καί οἱ παῖς ἀνδροδάμας γίνεται. πόλυβος δὲ ταλαῷ τῷ βίαντος, βασιλεύοντι ἀργείων, λυσιάνασσαν τὴν θυγατέρα ἔδωκε. καὶ ὅτε ἄδραστος ἔφυγεν ἐξ ἄργους παρὰ πόλυβον ἦλθεν ἐς σικυῶνα. καὶ ὕστερον ἀποθανόντος πολύβου, τὴν ἐν σικυῶνι ἀρχὴν ἔσχεν. ἀδράστου δὲ ἐς ἄργος κατελθόντος, ἰανίσκος ἀπόγονος κλυτίου τοῦ λαομέδοντι κηδεύσαντος ἐλθὼν ἐκ τῆς ἀττικῆς ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος δὲ ἰανίσκου, φαῖστος τῶν ἡρακλέους λεγόμενος παίδων καὶ οὗτος εἶναι. φαίστου δὲ κατὰ μαντείαν μετοικήσαντος ἐς κρήτην βασιλεῦσαι λέγεται ζεύξιππος ἀπόλλωνος υἱὸς καὶ νύμφης συλλίδος. μετὰ δὲ ζεύξιππον τελευτήσαντα, ἀγαμέμνων στρατὸν ἤγαγεν ἐπὶ σικυῶνα. καὶ τὸν βασιλέα ἱππόλυτον ῥοπάλου παῖδα τοῦ φαίστου. δείσας δὲ τὸν στρατὸν ἐπιόντα ἱππόλυτος, συνεχώρησεν ἀγαμέμνονος κατήκοος, καὶ μυκηναίων εἶναι. ἱππολύτου δὲ ἦν λακεστάδης. φάλκης δὲ ὁ τημένου καταλαβὼν νύκτωρ σικυῶνα σὺν δωριεῦσι, κακὸν μὲν ἅτε ἡρακλείδην καὶ αὐτὸν ἐποίησεν οὐδέν. κοινωνὸν δὲ ἔσχε τῆς ἀρχῆς. καὶ δωριεῖς μὲν σικυώνιοι γεγόνασιν ἀπὸ τούτου, καὶ μοῖρα τῆς ἀργείας. τὴν δὲ τοῦ αἰγιαλέως ἐν τῷ πεδίῳ πόλιν, δημήτριος καθελὼν ὁ ἀντιγόνου τῇ πάλαι ποτὲ ἀκροπόλει, προσῴκισε τὴν νῦν πόλιν, ἐχόντων δὲ ἀσθενῶς ἤδη τῶν σικυωνίων, αἰτίαν δὲ οὐκ ὀρθῶς ποιοῖτ' ἄν τις ζητῶν. ἀπόχρη δὲ τῷ ὁμήρῳ λελεγμένῳ περὶ διός. ὃς δὴ πολλάων πολίων κατέλυσε κάρηνα, διακειμένοις οὖν ἀσθενῶς, ἐπιγενόμενος σεισμὸς, ὀλίγου τὴν πόλιν ἐποίησεν

ἀνδρῶν ἔρημον. πολλὰ δὲ σφᾶς καὶ τὴν ἐς ἐπίδειξιν ἀφείλετο. ἐκάκωσε δὲ καὶ περὶ Καρίαν καὶ Λυκίαν τὰς πόλεις. καὶ Ῥοδίοις ἐσείσθη μάλιστα ἡ νῆσος. ὥς τε καὶ τὸ λόγιον τετελέσθαι Σιβύλλῃ τὸ ἐς τὴν Ῥόδον ἔδοξεν. ἐκ δὲ τῆς Κορινθίας ἐλθοῦσιν ἐς τὴν Σικυωνίαν, Λύκου Μεσσηνίου μνῆμά ἐστιν. ὅστις δὴ οὗτος ὁ Λύκος. οὐ γάρ τινα Λύκον εὑρίσκω Μεσσήνιον ἀσκήσαντα πένταθλον. οὐδὲ ὀλυμπικὴν ἀνῃρημένον νίκην. τοῦτο μὲν δὴ χῶμά ἐστι γῆς. αὐτοὶ δὲ Σικυώνιοι τὰ πολλὰ ἐοικότι τρόπῳ θάπτουσι. τὸ μὲν σῶμα γῇ κρύπτουσι. λίθου δὲ ἐποικοδομήσαντες κρηπῖδα, κίονας ἐφιστᾶσι. καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἐπίθημα ποιοῦσι κατὰ τοὺς ἀετοὺς μάλιστα τοὺς ἐν τοῖς ναοῖς. ἐπίγραμμα δὲ ἄλλο μὲν γράφουσιν οὐδέν. τὸ δὲ ὄνομα ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ οὐ πατρόθεν ὑπειπόντες, κελεύουσι τὸν νεκρὸν χαίρειν. μετὰ δὲ τὸ μνῆμα τοῦ Λύκου διαβεβηκόσιν ἤδη τὸν Ἀσωπὸν, ἔστιν ἐν δεξιᾷ τὸ Ὀλύμπιον. ὀλίγον δὲ ἔμπροσθεν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, τάφος Εὐπόλιδι Ἀθηναίῳ ποιήσαντι κωμῳδίαν. προελθοῦσι δὲ καὶ ἐπιστρέψασιν ὡς ἐπὶ τὴν πόλιν, Ξενοδίκης μνῆμά ἐστιν ἀποθανούσης ἐν ὠδῖσι. πεποίηται δὲ οὐ κατὰ τὸν ἐπιχώριον τρόπον. ἀλλ' ὡς ἂν τῇ γραφῇ μάλιστα ἁρμόζοι. γραφὴ δὲ εἴπερ ἄλλη τις, καὶ αὕτη ἐστὶ θέας ἀξία. προελθοῦσιν ἐντεῦθεν τάφος Σικυωνίοις ἐστὶν, ὅσοι περὶ Πελλήνην καὶ Δύμην τὴν Ἀχαιῶν, καὶ ἐν Μεγάλῃ πόλει, καὶ περὶ Σελασίαν ἐτελεύτησαν. τὰ δὲ ἐς αὐτοὺς σαφέστερον ἐν τοῖς ἐφεξῆς δηλώσω. πρὸς δὲ τῇ πύλῃ, πηγή ἐστι σφίσιν ἐν σπηλαίῳ. ἧς τὸ ὕδωρ οὐκ ἄνεισιν ἐκ γῆς. ἐπιρρεῖ δὲ ἐκ τοῦ ὀρόφου τοῦ σπηλαίου. καὶ καλεῖται διὰ τοῦτο Στάζουσα ἡ πηγή. ἐν δὲ τῇ νῦν ἀκροπόλει, Τύχης ἱερόν ἐστιν Ἀκραίας. μετὰ δὲ αὐτὸ Διοσκούρων. ξόανά τε οὗτοι καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Τύχης ἐστί. τοῦ θεάτρου δὲ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν ᾠκοδομημένου, τὸν ἐν τῇ σκηνῇ πεποιημένον ἄνδρα ἀσπίδα ἔχοντα, Ἄρατον φασὶν εἶναι τὸν Κλεινίου. μετὰ δὲ τὸ θέατρον, Διονύσου ναός ἐστι. χρυσοῦ μὲν καὶ ἐλέφαντος ὁ θεός. παρὰ δὲ αὐτὸν βάκχαι λίθου λευκοῦ. ταύτας τὰς γυναῖκας ἱερὰς εἶναι. καὶ Διονύσῳ μαίνεσθαι λέγουσιν. ἄλλα δὲ ἀγάλματα ἐν ἀπορρήτῳ, Σικυωνίοις ἐστί. ταῦτα μίαν καθ' ἕκαστον ἔτος νύκτα ἐς τὸ Διονύσιον ἐκ τοῦ καλουμένου κοσμητηρίου κομίζουσι. κομίζουσι δὲ μετὰ δᾴδων τε ἡμμένων καὶ ὕμνων ἐπιχωρίων. ἡγεῖται μὲν οὖν ὃν Βάκχειον ὀνομάζουσιν, Ἀνδροδάμας σφίσιν ὁ Φλίαντος τοῦτον ἱδρύσατο. ἕπεται δὲ ὁ καλούμενος Λύσιος. ὃν Θηβαῖος Φάνης εἰπούσης τῆς Πυθίας, ἐκόμισεν ἐκ Θηβῶν. ἐς δὲ Σικυῶνα ἦλθεν ὁ Φάνης ὅτε Ἀριστόμαχος ὁ Κλεοδαίου τῆς γάρ οἱ γινομένης μαντείας ἁμαρτὼν, διὰ τοῦτο καὶ καθόδου τῆς ἐς Πελοπόννησον ἥμαρτεν. ἐκ δὲ τοῦ Διονυσίου βαδίζουσιν ἐς τὴν ἀγορὰν, ἔστι ναὸς Ἀρτέμιδος ἐν δεξιᾷ Λιμναίας. καὶ ὅτι μὲν κατερρύηκεν ὁ ὄροφος, δῆλά ἐστιν ἰδόντι. περὶ δὲ τοῦ ἀγάλματος, οὔτε ὡς κομισθέντος ἑτέρωθεν, οὔτε ὅν τινα αὐτοῦ διεφθάρη τρόπον, εἰπεῖν εἶχον. ἐς δὲ τὴν ἀγορὰν ἐσελθοῦσι, Πειθοῦς ἐστιν ἱερόν. οὐδὲ τοῦτο ἄγαλμα ἔχον. Πειθὼ δὲ ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε αὐτοῖς κατέστη σέβεσθαι. Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις ἀποκτείναντες Πύθωνα, παρεγένοντο ἐς τὴν Αἰγιάλειαν καθαρσίων ἕνεκα. γενομένου δέ σφισι δείματος ἔνθα καὶ νῦν Φόβον ὀνομάζουσι τὸ χωρίον, οἱ μὲν ἐς Κρήτην παρὰ Καρμάνορα ἀπετράποντο. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐν τῇ Αἰγιαλείᾳ νόσος ἐπέλαβε. καὶ σφᾶς ἐκέλευον οἱ μάντεις Ἀπόλλωνα ἱλάσασθαι καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ παῖδας ἑπτὰ καὶ ἴσας παρθένους ἐπὶ τὸν Σύθαν ποταμὸν ἀποστέλλουσιν ἱκετεύοντας. ὑπὸ τούτων δὲ πεισθέντας τοὺς θεούς φασιν ἐς τὴν τότε ἀκρόπολιν ἐλθεῖν. καὶ ὁ τόπος ἔνθα πρῶτον ἀφίκοντο, Πειθοῦς ἐστιν ἱερόν. τούτοις δὲ ἐοικότα καὶ νῦν ἔτι ποιεῖται. καὶ γὰρ ἐπὶ τὸν Σύθαν ἴασιν οἱ παῖδες τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος. καὶ ἀγαγόντες δὴ τοὺς θεοὺς ἐς τὸ τῆς Πειθοῦς ἱερὸν, αὖθις ἀπάγειν εἰς τὸν ναόν φασι τοῦ Ἀπόλλωνος. ὁ δὲ ναὸς ἔστι μὲν ἐν τῇ νῦν ἀγορᾷ. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς λέγουσιν αὐτὸν ὑπὸ Προίτου ποιηθῆναι. τὰς γάρ οἱ θυγατέρας ἐνταῦθα τῆς μανίας παύσασθαι. λέγουσι δὲ καὶ τάδε. ὡς Μελέαγρος ἐς τοῦτον τὸν ναὸν ἀνέθηκε τὴν λόγχην ᾗ τὸν ὗν κατειργάσατο. καὶ αὐλοὺς ἀνατεθῆναι φασὶν ἐνταῦθα τοὺς Μαρσύου. γενομένης γὰρ τῆς συμφορᾶς τῷ Σιληνῷ, τὸν ποταμὸν τὸν Μαρσύαν κατενεγκεῖν αὐτοὺς ἐς τὸν Μαίανδρον. ἀναφανέντας δὲ ἐν τῷ Ἀσωπῷ καὶ κατὰ τὴν Σικυωνίαν ἐκπεσόντας ὑπὸ ποιμένος τοῦ εὑρόντος, δοθῆναι τῷ Ἀπόλλωνι. τούτων τῶν ἀναθημάτων οὐδὲν ἔτι ἐλείπετο. συγκατεκαύθη γὰρ ἐμπιπραμένῳ τῷ ναῷ. τὸν δὲ ἐπ' ἐμοῦ ναὸν καὶ τὸ ἄγαλμα, Πυθοκλῆς ἀνέθηκε. τῷ δὲ τῆς Πειθοῦς ἱερῷ τὸ ἐγγὺς τέμενος ἀνειμένον βασιλεῦσι Ῥωμαίων, οἰκία ποτὲ ἦν Κλέωνος τυράννου. Κλεισθένης μὲν γὰρ ὁ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος, ἐχόντων ἔτι τὴν κάτω πόλιν Σικυωνίων ἐτυράννησε. Κλέων δὲ ἐν τῇ νῦν πόλει. πρὸ ταύτης τῆς οἰκίας ἡρῷόν ἐστιν Ἀράτου. μέγιστα Ἑλλήνων ἐργασαμένου τῶν ἐφ' αὐτοῦ. ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἐς αὐτόν. μετὰ Κλέωνα μοναρχήσαντα ἐπέπεσε τῶν ἐν τέλει πολλοῖς ἐπιθυμία τυραννίδος οὕτω δή τι ἀκάθεκτος, ὡς καὶ ἄνδρας δύο Εὐθύδημον καὶ Τιμοκλείδαν ὁμοῦ τυραννῆσαι. τούτους μὲν οὖν ἐξέβαλεν ὁ δῆμος. Κλεινίαν τὸν πατέρα Ἀράτου προστησάμενος. ἔτεσι δὲ ὕστερον οὐ πολλοῖς, ἐτυράννησεν Ἀβαντίδας. Κλεινίᾳ μὲν οὖν συνεβεβήκει πρότερον ἔτι ἡ τελευτή. Ἄρατον δὲ Ἀβαντίδας φυγάδα ἐποίησεν. ἢ καὶ αὐτὸς ἀπεχώρησεν Ἄρατος ἐθελοντής. Ἀβαντίδαν μὲν οὖν κτείνουσιν ἄνδρες τῶν ἐπιχωρίων. τύραννος δὲ αὐτίκα ἐγεγόνει ὁ Ἀβαντίδου πατὴρ Πασέας. Νικοκλῆς δὲ ἐκεῖνον ἀνελὼν, ἐτυράννησεν αὐτός. ἐπὶ τοῦτον τὸν Νικοκλέα Ἀρά-

40 ἀράτου ἀρετή. κλεομένους τυραννίς. τὰ κατὰ φίλιππον τὸν βασιλέα καὶ τοὺς υἱοὺς δημήτριον καὶ περσέα.

τος ἀφικόμενος σικυωνίων φυγάσι καὶ ἀργείοις μισθωτοῖς, τοὺς μὲν ἔλαθεν ἅτε ἐν σκότῳ· νύκτωρ γὰρ δὴ τὴν ἐπιχείρησιν ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ καὶ βιασάμενος τῶν φυλασσόντων ἐγένετο ἐντὸς τείχους. καὶ ὑπέφαινε γὰρ, ἕως ἤδη προσλαβὼν τὸν δῆμον, ἐπὶ τὴν οἰκίαν σπουδῇ τὴν τυραννικὴν τρέπεται. καὶ ταύτην μὲν εἷλεν οὐ χαλεπῶς. ὁ δὲ νικοκλῆς αὐτὸς ἔλαθεν ἀποδράς. σικυωνίοις δὲ ἀπέδωκεν ἄρατος ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι διαλλάξας τοῖς φεύγουσιν. οἰκίας μὲν φυγάσι καὶ ὅσα τῶν κτημάτων ἄλλα, ἐπέπρατο ἀποδούς. τιμὴν δὲ τοῖς πριαμένοις διέλυσεν. αὐτὸς δὲ καὶ ἦν γὰρ δέος τοῖς πᾶσιν ἕλλησι, μακεδόνας καὶ ἀντίγονον, φιλίππου ἐπιτροπεύοντος τὸν δημητρίου, τοῦδε οὕνεκα τοὺς σικυωνίους ἐς τὸ ἀχαιῶν συνέδριον ἐσήγαγε δωριεῖς ὄντας. αὐτίκα δὲ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν ἀχαιῶν ᾑρέθη. καὶ σφᾶς ἐπὶ λοκροὺς τοὺς ἀμφισσέας ἀγαγὼν καὶ ἐς τὴν αἰτωλῶν πολεμίων ὄντων, τὴν γῆν ἐπόρθησε. κόρινθον δὲ ἔχοντος ἀντιγόνου, καὶ φρουρᾶς μακεδόνων ἐνούσης, τοὺς μακεδόνας τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἐπιθέσεως κατέπληξε. καὶ ἄλλους τε κρατήσας μάχῃ διέφθειρε, καὶ περσαῖον ἐπὶ τῇ φρουρᾷ τεταγμένον. ὃς παρὰ ζήνωνα τὸν μνασέα κατὰ μάθησιν σοφίας ἐφοίτησεν. ἐλευθερώσαντος δὲ ἀράτου κόρινθον, προσεχώρησαν μὲν ἐς τὸ συνέδριον ἐπιδαύριοι καὶ τροιζήνιοι, οἱ τὴν ἀργολίδα ἀκτὴν οἰκοῦντες. καὶ τὴν ἐκτὸς ἰσθμοῦ μεγαρεῖς. συμμαχίαν δὲ πρὸς ἀχαιοὺς, πτολεμαῖος ἐποιήσατο. λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ ἆγις ὁ εὐδαμίδου βασιλεὺς, ἔφθησαν μὲν πελλήνην ἑλόντες ἐξ ἐπιδρομῆς. ἥκοντι δὲ ἀράτῳ καὶ τῇ στρατιᾷ συμβαλόντες, ἐκρατήθησαν. καὶ τὴν πελλήνην ἐκλιπόντες, ἀναχωροῦσιν οἴκαδε ὑπόσπονδοι. ἄρατος δὲ ὡς οἱ τὰ ἐν πελοποννήσῳ προεκεχωρήκει, δεινὸν ἡγεῖτο πειραιᾶ καὶ μουνυχίαν ἔτι δὲ σαλαμῖνα καὶ σούνιον ἐχόμενα ὑπὸ μακεδόνων περιοφθῆναι. καὶ οὐ γὰρ ἤλπιζε δύνασθαι πρὸς βίαν αὐτὰ ἐξελεῖν, διογένην πείθει τὸν ἐν τοῖς φρουρίοις ἄρχοντα, ἀφεῖναι τὰ χωρία ἐπὶ ταλάντοις πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ τῶν χρημάτων συνετέλεσεν αὐτοῖς ἀθηναίοις ἕκτον μέρος. ἔπεισε δὲ καὶ ἀριστόμαχον τυραννοῦντα ἐν ἄργει δημοκρατίαν ἀποδόντα ἀργείοις, ἐς τὸ ἀχαϊκὸν συντελεῖν. μαντίνειάν τε μακεδόνων ἐχόντων, εἷλεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ πάντα ἀνθρώπῳ τελεῖται κατὰ γνώμην. εἰ δὴ καὶ ἄρατον κατέλαβεν ἀνάγκη γενέσθαι μακεδόνων καὶ ἀντιγόνου σύμμαχον. ἐγένετο δὲ οὕτως. κλεομένης ὁ λεωνίδου τοῦ κλεωνύμου, παραλαβὼν τὴν βασιλείαν ἐν σπάρτῃ, παυσανίαν ἐμιμεῖτο. τυραννίδος τε ἐπιθυμῶν, καὶ νόμοις τοῖς καθεστηκόσιν οὐκ ἀρεσκόμενος. ἅτε δὲ ὄντι αὐτῷ παυσανίου θερμοτέρῳ καὶ οὐ φιλοψύχῳ, ταχὺ τὰ πάντα ὑπὸ φρονήματος καὶ τόλμης κατείργαστο. καὶ βασιλέα τε οἰκίας τῆς ἑτέρας εὐρυδαμίδαν παῖδα ἔτι ἀνελὼν φαρμάκῳ διὰ τῶν ἐφορευόντων, ἐς ἐπικλείδαν τὸν ἀδελφὸν μετέστησε τὴν ἀρχήν. καὶ τὸ κράτος τῆς γερουσίας καταλύσας, πατρονόμους τῷ λόγῳ κατέστησεν ἀντ' αὐτῶν. ἐπιθυμῶν δὲ πραγμάτων μειζόνων καὶ ἀρχῆς τῶν ἑλλήνων, ἐπέθετο ἀχαιοῖς πρώτοις. συμμάχους ἐλπίζων ἕξειν ἢν κρατήσῃ. καὶ μάλιστα ἐμποδὼν οὐκ ἐθέλων εἶναί οἱ τοῖς δρωμένοις. συμβαλὼν δὲ περὶ δύμην τὴν ὑπὲρ πατρέων ἀράτου καὶ τότε ἡγουμένου τῶν ἀχαιῶν νικᾷ τῇ μάχῃ. τοῦτο ἄρατον ἠνάγκασεν ὑπέρ τε ἀχαιῶν, καὶ αὐτῆς σικυῶνος δείσαντα ἀντίγονον ἐπάγεσθαι. κλεομένους δὲ παραβάντος, ἣν πρὸς ἀντίγονον συνέθετο εἰρήνην, καὶ παράσπονδα ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ ἄλλα δράσαντος, καὶ μεγαλοπολίτας ποιήσαντος ἀναστάτους, οὕτω δὲ διαβάντος ἐς πελοπόννησον ἀντιγόνου, συμβάλλουσιν ἀχαιοὶ κλεομένει περὶ σελασίαν. νικησάντων δὲ τῶν ἀχαιῶν, σελασία τε ἠνδραποδίσθη. καὶ αὐτὴ λακεδαίμων ἑάλω. λακεδαιμονίοις μὲν οὖν ἀπέδωκεν ἀντίγονος καὶ ἀχαιοῖς πολιτείαν τὴν πάτριον. τῶν δὲ λεωνίδου παίδων, ἐπικλείδας μὲν ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ. κλεομένην δὲ φεύγοντα ἐς αἴγυπτον καὶ τιμῆς παρὰ πτολεμαίῳ πρῶτα ἔχοντα, συνέβη δεθῆναι καταγνωσθέντα αἰγυπτίων ἄνδρας ἐπὶ τὸν βασιλέα συνιστάναι. καὶ ἀπέδρα μὲν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου. καὶ τοῖς ἀλεξανδρεῦσιν ἀρχὴν θορύβου παρέσχε. τέλος δὲ ὡς ἡλίσκετο, ἀπέσφαξεν ἑαυτόν. λακεδαιμόνιοι δὲ ἄσμενοι κλεομένους ἀπαλλαγέντες, βασιλεύεσθαι μὲν οὐκέτι ἠξίωσαν. τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἐς τόδε διαμένει σφίσιν ἐκείνης τῆς πολιτείας. ἀράτῳ δὲ ἀντίγονος ἅτε ἀνδρὶ εὐεργέτῃ καὶ συγκατειργασμένῳ λαμπρὰ, οὕτως διέμεινεν εὔνους. φίλιππος δὲ ὡς παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, οὐ γὰρ αὐτὸν ἄρατος θυμῷ πολλὰ ἐς τοὺς ἀρχομένους χρώμενον ἐπῄνει, τὰ δὲ καὶ ὡρμημένον ἐπεῖχε μὴ ποιεῖν, τούτων εἵνεκεν ἀπέκτεινεν ἄρατον. οὐδὲν προϊδομένῳ, δούς οἱ φάρμακον. καὶ τὸν μὲν ἐξ αἰγίου, ταύτῃ γὰρ τὸ χρεὼν ἐπέλαβεν αὐτὸν ἐς σικυῶνα κομίσαντες θάπτουσι, καὶ τὸ ἡρῷον ἀράτειον ἔτι ὀνομάζεται. φιλίππῳ δὲ καὶ ἐς εὐρυκλείδην καὶ μίκωνα ἀθηναίους ὅμοια εἰργάσθη. καὶ γὰρ τούς δὲ ὄντας ῥήτορας καὶ οὐκ ἀπιθάνους τῷ δήμῳ, φαρμάκοις ἔκτεινεν. ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ αὐτῷ φιλίππῳ, τὸ ἀνδροφόνον φάρμακον ἔσεσθαι συμφορά. τὸν γάρ οἱ παῖδα δημήτριον, ὁ νεώτερος τῶν φιλίππου παίδων περσεὺς, φαρμάκῳ διέφθειρε. καὶ δι' αὐτὸ καὶ τῷ πατρὶ ἀθυμήσαντι, παρέσχεν αἰτίαν ἀποθανεῖν. παρεδήλωσα δὲ τάδε ἀπιδὼν ἐς τὸ ἡσιόδου σὺν θεῷ πεποιημένον. τὸν ἐπ' ἄλλον βουλεύοντα ἄδικα, ἐς αὐτὸν πρῶτον τρέπειν. μετὰ δὲ ἀράτου ἡρῷον, ἔστι μὲν ποσειδῶνι ἰσθμίῳ βωμός. ἔστι δὲ ζεὺς μειλίχιος καὶ ἄρτεμις ὀνομαζο-

μένη πατρῴα σὺν τέχνῃ πεποιημένα οὐδὲ μιᾷ. πυραμίδι δὲ ὁ μειλίχιος ἡ δὲ κίονι ἐστὶν εἰκασμένη. ἐνταῦθα καὶ βουλευτήριόν σφισι πεποίηται. καὶ στοὰ καλουμένη κλεισθένειος ἀπὸ τοῦ οἰκοδομήσαντος. ᾠκοδόμησε δὲ ἀπὸ λαφύρων ὁ κλεισθένης αὐτήν, τὸν πρὸς σκίρωνα πόλεμον συμπολεμήσας ἀμφικτύοσι. τῆς δὲ ἀγορᾶς ἐστιν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ζεὺς χαλκοῦς τέχνη λυσίππου. παρὰ δὲ αὐτόν, ἄρτεμις ἐπίχρυσος. πλησίον δὲ ἀπόλλωνός ἐστιν ἱερὸν λυκαίου κατερρυηκός τε ἤδη καὶ ἥκιστα, θέας ἄξιον. φοιτώντων γὰρ λύκων σφίσιν ἐπὶ τὰς ποίμνας, ὡς μηδένα εἶναι καρπὸν ἔτι ἀπ' αὐτῶν, ὁ θεὸς τρόπον ὅν τινα εἰπὼν ἔνθα ἔκειτο αὖον ξύλον, τούτου φλοιὸν ἔχρησε τοῦ ξύλου καὶ κρέας ὁμοῦ παραθεῖναι τοῖς θηρίοις. καὶ τοὺς μὲν αὐτίκα ὡς ἐγεύσαντο, διέφθειρεν ὁ φλοιός. τὸ ξύλον δὲ ἐκεῖνο ἔκειτο μὲν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ λυκαίου. ὅ,τι δὲ ἦν δένδρον, οὐδὲ οἱ τῶν σικυωνίων ἐξηγηταὶ συνῄδεσαν. τούτου δέ εἰσιν εἰκόνες ἐφεξῆς χαλκαῖ. τὰς προίτου θυγατέρας λέγουσιν εἶναι σφᾶς. τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἐς γυναῖκας ἄλλας εἶχεν. ἐνταῦθα ἡρακλῆς χαλκοῦς ἐστι. λύσιππος ἐποίησεν αὐτὸν σικυώνιος. καὶ πλησίον ἑρμῆς ἕστηκεν ἀγοραῖος. ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῆς ἀγορᾶς, ἔντε οὐ μακράν, ἡρακλῆς ἀνάκειται λίθου, σκόπα ποίημα. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρωθι ἱερὸν ἡρακλέους. τὸν μὲν πάντα ἐνταῦθα περίβολον, παιδιζὴν ὀνομάζουσιν. ἐν μέσῳ δὲ ἐστι τοῦ περιβόλου τὸ ἱερόν. ἐν δὲ αὐτῷ ξόανον ἀρχαῖον τέχνη φλιασίου λαφάους. ἐπὶ δὲ τῇ θυσίᾳ, τοιάδε δρᾶν νομίζουσι. φαῖστον ἐν σικυωνίᾳ λέγουσιν ἐλθόντα καταλαβεῖν ἡρακλεῖ σφᾶς ὡς ἥρωϊ ἐναγίζοντας. οὔκουν ἠξίου δρᾶν οὐδὲν ὁ φαῖστος τῶν αὐτῶν, ἀλλ' ὡς θεῷ θύειν. καὶ νῦν ἔτι ἄρνα οἱ σικυώνιοι σφάξαντες καὶ τοὺς μηροὺς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καύσαντες, τὰ μὲν ἐσθίουσιν ὡς ἀπὸ ἱερείου. τὰ δὲ ὡς ἥρωϊ τῶν κρεῶν ἐναγίζουσι. τῆς ἑορτῆς δὲ ἣν ἄγουσι τῷ ἡρακλεῖ, τὴν προτέραν τῶν ἡμερῶν ὀνομάταν ὀνομάζοντες. ἡράκλειαν δὲ καλοῦσι τὴν ὑστέραν. ἐντεῦθέν ἐστιν ὁδὸς, ἐς ἱερὸν ἀσκληπιοῦ. παρελθοῦσι δὲ ἐς τὸν περίβολον ἐν ἀριστερᾷ, διπλοῦν ἐστιν οἴκημα. κεῖται δὲ ὕπνος ἐν τῷ προτέρῳ. καὶ οἱ πλὴν τῆς κεφαλῆς, ἄλλο οὐδὲν ἔτι λείπεται. τὸ ἐνδοτέρω, ἀπόλλωνι ἀνεῖται καρνείῳ. καὶ ἐς αὐτὸ οὐκ ἔστι πλὴν τοῖς ἱερεῦσιν ἔσοδος. κεῖται δὲ ἐν τῇ στοᾷ. κῆτος ὀστοῦν θαλασσίου μεγέθει μέγα. καὶ μετ' αὐτὸ ἄγαλμα ὀνείρου. καὶ ὕπνος κατακοιμίζων λέοντα. ἐπιδώτης δὲ ἐπίκλησιν. ἐς δὲ τὸ ἀσκληπιεῖον ἐσιοῦσι καθ' ἑκάτερον τῆς ἐσόδου, τῇ μέν, πανὸς καθήμενον ἄγαλμά ἐστι τῇ δέ, ἄρτεμις ἕστηκεν. ἐσελθοῦσι δὲ ὁ θεός ἐστιν οὐκ ἔχων γένεια. χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος. καλάμιδος δὲ ἔργον. ἔχει δὲ καὶ σκῆπτρον καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας χειρὸς πίτυος καρπὸν τῆς ἡμέρου. φασὶ δέ σφισιν ἐξ ἐπιδαύρου κομισθῆναι τὸν θεὸν ἐπὶ ζεύγους ἡμιόνων, δράκοντι εἰκασμένον. τὴν δὲ ἀγαγοῦσαν, νικαγόραν εἶναι σικυωνίαν, ἀγασικλέους μητέρα. γυναῖκα δὲ ἐχετίμου. ἐνταῦθα ἀγάλματά ἐστιν οὐ μεγάλα ἀπηρτημένα τοῦ ὀρόφου. τὴν δὲ ἐπὶ τῷ δράκοντι ἀριστοδάμαν, ἀράτου μητέρα εἶναι λέγουσι, καὶ ἄρατον ἀσκληπιοῦ παῖδα εἶναι νομίζουσιν. οὗτος μὲν δὴ παρείχετο ὁ περίβολος, τοσάδε ἐς μνήμην. δι' αὐτοῦ δὲ ἄλλο ἐστὶν ἀφροδίτης ἱερόν. ἐν δὲ αὐτῷ, πρῶτον ἄγαλμά ἐστιν ἀντιόπης. εἶναι γάρ οἱ τοὺς παῖδας σικυωνίους. καὶ δι' ἐκείνους ἐθέλουσι καὶ αὐτὴν ἀντιόπην προσήκειν σφίσι. μετὰ ταῦτα ἤδη, τὸ τῆς ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερόν. ἐσίασι μὲν δὴ ἐς αὐτό, γυνή τε νεωκόρος. ἡ μηκέτι θέμις παρ' ἄνδρα φοιτῆσαι. καὶ παρθένος ἱερωσύνην ἐπέτειον ἔχουσα. λουτροφόρον τὴν παρθένον ὀνομάζουσι. τοῖς δὲ ἄλλοις κατὰ ταὐτὰ καὶ ὁρᾶν ἀπὸ τῆς ἐσόδου τὴν θεόν, καὶ αὐτόθεν προσεύχεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἄγαλμα καθήμενον κάναχος σικυώνιος ἐποίησεν. ὃς καὶ τὸν ἐν διδύμοις τοῖς μιλησίων καὶ θηβαίοις τὸν ἰσμήνιον εἰργάσατο ἀπόλλωνα. πεποίηται δὲ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος φέρουσα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πόλον. τῶν χειρῶν δὲ ἔχει τῇ μὲν μήκωνα. τῇ δὲ ἑτέρᾳ, μῆλον. τῶν δὲ ἱερείων τοὺς μηροὺς θύουσι πλὴν ὑῶν. τἄλλα δὲ ἀρκεύθου ξύλοις καθαγίζουσι. καιομένοις δὲ ὁμοῦ τοῖς μηροῖς, φύλλον τοῦ παιδέρωτος συγκαθαγίζουσιν. ἔνεστι δὲ ὁ παιδέρως ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ περιβόλου πόα. φύεται δὲ ἀλλαχόθι οὐδαμοῦ γῆς. οὔτε ἄλλης, οὔτε τῆς σικυωνίας. τὰ δέ οἱ φύλλα ἐλάσσονα, ἢ φηγοῦ. μείζονα δὲ ἐστὶν ἢ πρίνου. σχῆμα δέ σφισιν, οἷόν τι τοῖς τῆς δρυός. καὶ τὸ μὲν ἐπιμελαίνει. τὸ δὲ ἕτερον λευκόν ἐστι. φύλλοις δ' ἂν λεύκης μάλιστα εἰκάζοις τὴν χροιάν. ἀπὸ τούτων δὲ ἀνιοῦσιν ἐς τὸ γυμνάσιον, ἔστιν ἐν δεξιᾷ φεραίας ἱερὸν ἀρτέμιδος. κομισθῆναι δὲ τὸ ξόανον λέγουσιν ἐκ φερῶν. τὸ δέ σφισι γυμνάσιον κλεινίας ᾠκοδόμησε. καὶ παιδεύουσιν ἐνταῦθα ἔτι τοὺς ἐφήβους. κεῖται δὲ λίθου λευκοῦ καὶ ἄρτεμις, τὰ ἐς ἰξὺν μόνον εἰργασμένη. καὶ ἡρακλῆς τὰ κάτω τοῖς ἑρμαῖς τοῖς τετραγώνοις εἰκασμένος. ἐντεῦθεν δὲ ἀποτραπεῖσιν ἐπὶ πύλην καλουμένην ἱεράν, οὐ πόρρω τῆς πύλης ναός ἐστιν ἀθηνᾶς. ὃν, ἐπωπεύς ποτε ἀνέθηκε, μεγέθει καὶ κόσμῳ τῶν τότε ὑπερβεβλημένον. ἔδει δὲ ἄρα χρόνῳ καὶ τοῦδε ἀφανισθῆναι τὴν μνήμην. κεραυνοῖς θεὸς αὐτὸν κατέκαυσε. βωμὸς δὲ ἐκεῖνος, οὐ γάρ τι ἐς αὐτὸν κατέσκηψε μένει καὶ ἐς τόδε. οἷον, ἐπωπεὺς ἐποίησε. πρὸ τοῦ βωμοῦ δὲ αὐτῷ μνῆμα ἐπωπεῖ κέχωσται. καὶ τοῦ τάφου πλησίον εἰσὶν ἀποτρόπαιοι θεοί. παρὰ τούτοις δρῶσιν, ὅσα ἕλληνες ἐς ἀποτροπὴν κακῶν νομίζουσιν. ἐπωπία δὲ καὶ ἀρτέμιδι καὶ ἀπόλλωνι τὸ πλησίον ἱερὸν ποιῆσαι λέγουσι. τὸ δὲ μετ' αὐτὴν ἥρας, ἄδρασον. ἀγάλματα δὲ ὑπελείπετο οὐδετέρῳ. βωμοὺς δὲ ὄπισθεν τοῦ ἡραίου, τὸν μὲν πανὶ ᾠκοδόμησεν. ἡλίῳ δὲ λίθου λευκοῦ. καταβαίνουσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πεδίον, ἱερόν ἐστιν ἐνταῦ

42 Νυμφῶν. σεμναὶ θεαὶ εἴτ' οὖν εὐμενίδες. καὶ ἡ ἐς αὐτὰς θυσία. τιτάνη. ἀσκληπιεῖον καὶ τελεσφόρος. ἡ ἄκεσις βωμὸς ἀνέμων. μηδείας ἐπῳδαὶ φλιασία. Ἄρας.

θα δήμητρος. ἱδρύσασθαι δέ φασιν αὐτὸ πλημναῖον, ἀποδιδόντα χάριν τῇ θεῷ τοῦ παιδὸς τῆς τροφῆς. τοῦ δὲ ἱεροῦ τῆς ἥρας ὃ ἱδρύσατο ἄδραστος, ὀλίγον ἀπωτέρω, καρνείου ναός ἐστιν ἀπόλλωνος. κίονες δὲ ἑστήκασιν ἐν αὐτῷ μόνοι. τοίχους δὲ οὐκέτι οὐδὲ ὄροφον οὔτε ἐνταῦθα εὑρήσεις. οὔτε ἐν τῷ τῆς προδρομίας ἥρας. τοῦτον γὰρ δὴ φάλκης ἱδρύσατο ὁ τημένου, τῆς ὁδοῦ οἱ τῆς ἐς σικυῶνα ἥραν φάμενος ὁδηγὸν γενέσθαι. ἐκ σικυῶνος δὲ τὴν κατ' εὐθὺ ἐς φλιοῦντα ἐρχομένοις, καὶ ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ δέκα μάλιστα ἐκτραπεῖσι στάδια, πυραία καλούμενόν ἐστιν ἄλσος. ἱερὸν δὲ ἐν αὐτῷ προστασίας δήμητρος καὶ κόρης. ἐνταῦθα ἐφ' ἑαυτῶν οἱ ἄνδρες ἑορτὴν ἄγουσι. τὸν δὲ νυμφῶνα καλούμενον, ταῖς γυναιξὶν ἑορτάζειν παρείκασι. καὶ ἀγάλματα διονύσου καὶ δήμητρος καὶ κόρης, τὰ πρόσωπα φαίνοντα ἐν τῷ νυμφῶνί ἐστιν. ἡ δὲ ἐς τὴν τιτάνην ὁδὸς, σταδίων μέν ἐστιν ἑξήκοντα. καὶ ζεύγεσιν ἄβατος διὰ στενότητα. σταδίους δὲ προελθοῦσιν ἐμοὶ δοκεῖν εἴκοσι, καὶ ἐν ἀριστερᾷ διαβᾶσι τὸν ἀσωπὸν, ἔστιν ἄλσος πρίνων. καὶ ναὸς θεῶν. ἃς ἀθηναῖοι σεμνὰς, σικυώνιοι δὲ εὐμενίδας ὀνομάζουσι. κατὰ δὲ ἔτος ἕκαστον ἑορτὴν ἡμέρᾳ μιᾷ σφίσιν ἄγουσι θύοντες πρόβατα ἐγκύμονα. μελικράτῳ δὲ σπονδῇ καὶ ἄνθεσιν ἀντὶ στεφάνων χρῆσθαι νομίζουσιν. ἐοικότα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν μοιρῶν δρῶσιν ὧδε. σφίσιν δ' αὐτὸ ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ἄλσους ἐστίν. ἀναστρέψασι δὲ ἐς τὴν ὁδὸν διαβᾶσί τε αὖθις τὸν ἀσωπὸν καὶ ἐς κορυφὴν ὄρους ἥξασιν, ἐνταῦθα λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι, τιτᾶνα οἰκῆσαι πρῶτον. εἶναι δὲ αὐτὸν ἀδελφὸν ἡλίου. καὶ ἀπὸ τούτου κληθῆναι τιτάνην τὸ χωρίον. δοκεῖν δὲ ἐμοὶ δεινὸς ἐγένετο ὁ τιτὰν τὰς ὥρας τοῦ ἔτους φυλάξαι. καὶ ὁπότε ἥλιος σπέρματα καὶ δένδρων αὔξει καὶ πεπαίνει καρπούς. καὶ ἐπὶ τῷδε ἀδελφὸς ἐνομίσθη τοῦ ἡλίου. ὕστερον δὲ ἀλεξάνωρ ὁ μαχάονος τοῦ ἀσκληπιοῦ, παραγενόμενος ἐς σικυωνίαν ἐς τιτάνην, τὸ ἀσκληπιεῖον ἐποίησε. περιοικοῦσι μὲν δὴ καὶ ἄλλοι. καὶ τὸ πολὺ οἰκέται τοῦ θεοῦ. καὶ κυπαρίσσων ἐστὶν ἐντὸς τοῦ περιβόλου δένδρα ἀρχαῖα. τὸ δὲ ἄγαλμα, οὔτε ὁποίου ξύλου γέγονεν, ἢ μετάλλου μαθεῖν ἐστιν, οὔτε τὸν ποιήσαντα ἴσασι. πλὴν εἰ μή τις ἄρα ἐς αὐτὸν τὸν ἀλεξάνορα ἀναφέροι. φαίνεται δὲ τοῦ ἀγάλματος πρόσωπον μόνον. καὶ ἄκρα, χεῖρες καὶ πόδες. χιτὼν γάρ οἱ λευκὸς ἐρεοῦς. καὶ ἱμάτιον ἐπιβέβληται. καὶ ὑγείας δ' ἐστὶ κατὰ ταὐτὸν ἄγαλμα. οὐκ ἂν οὐδὲ τοῦτο ἴδοις ῥᾳδίως. οὕτω περιέχουσιν αὐτὸ κόμαι τε γυναικῶν αἳ κείρονται τῇ θεῷ. καὶ ἐσθῆτος βαβυλωνίας τελαμῶνες. ᾧ δ' ἂν ἐνταῦθα τούτων ἱλάσασθαι θελήσῃ τις, ἀποδέδεικταί οἱ τὸ αὐτὸ σέβεσθαι τοῦτο, ὃ δὴ καὶ ὑγίειαν καλοῦσι. τῷ δὲ ἀλεξάνορι καὶ εὐαμερείωνι, καὶ γὰρ τούτοις ἀγάλματά ἐστι, τῷ μὲν, ὡς ἥρωϊ μετὰ ἥλιον δυόντα ἐναγίζουσιν. εὐαμερείωνι δὲ ὡς θεῷ θύουσιν. εἰ δὲ ὀρθῶς εἰκάζω τὸν εὐαμερείωνα τοῦτον περγαμηνοὶ τελεσφόρον ἐκ μαντεύματος, ἐπιδαύριοι δὲ, ἀκέσιον ὀνομάζουσι. τῆς δὲ κορωνίδος, ἔστι μὲν καὶ ταύτης ξόανον. καθίδρυται δὲ οὐδαμοῦ τοῦ ναοῦ. θυομένων δὲ τῷ θεῷ ταύρου καὶ ἀρνὸς καὶ ὑὸς, ἐς ἀθηνᾶς ἱερὸν τὴν κορωνίδα μετενεγκόντες, ἐνταῦθα τιμῶσιν. ὁπόσα δὲ τῶν θυομένων καθαγίζουσιν, οὐδὲ ἀποχρᾷ σφίσιν ἐκτέμνειν τοὺς μηρούς. χαμαὶ δὲ καίουσι πλὴν τῶν ὀρνίθων. τούτους δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀετοῖς, ἡρακλῆς καὶ νῖκαι πρὸς τοῖς πέρασίν εἰσιν. ἀνάκειται δὲ ἀγάλματα ἐν τῇ στοᾷ, διονύσου καὶ ἑκάτης. ἀφροδίτη τε καὶ δημήτηρ καὶ θεῶν τύχη. ταῦτα μὲν ξόανα. λίθου δὲ ἀσκληπιὸς ἐπίκλησιν γορτύνιος. παρὰ δὲ τοὺς δράκοντας εἰσιέναι τοὺς ἱεροὺς, οὐκ ἐθέλουσιν ὑπὸ δείματος. καταθέντες δὲ σφίσιν πρὸ τῆς ἐσόδου τροφὴν, οὐκέτι πολυπραγμονοῦσι. κεῖται δὲ χαλκοῦς ἀνὴρ ἐντὸς τοῦ περιβόλου γρανιανὸς σικυώνιος. νίκας ἃς ἀνείλετο ὀλυμπίασι. δύο μὲν πεντάθλου καὶ σταδίου τὴν τρίτην. διαύλου δὲ ἀμφότερα. καὶ γυμνὸς καὶ μετὰ τῆς ἀσπίδος. ἐν δὲ τιτάνῃ καὶ ἀθηνᾶς ἱερόν ἐστιν ἐς ὃ τὴν κορωνίδα ἀνάγουσιν. ἐν δὲ αὐτῷ ξόανον ἀθηνᾶς ἐστὶν ἀρχαῖον. κεραυνωθῆναι δὲ καὶ τοῦτο ἐλέγετο. ἐκ τούτου τοῦ λόφου καταβᾶσιν, ᾠκοδόμηται γὰρ ἐπὶ τῷ λόφῳ τὸ ἱερὸν, βωμός ἐστιν ἀνέμων. ἐφ' οὗ τοῖς ἀνέμοις ὁ ἱερεὺς μιᾷ νυκτὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος θύει. δρᾷ δὲ καὶ ἄλλα ἀπόρρητα ἐς βόθρους τέσσαρας, ἡμερούμενος τῶν πνευμάτων τὸ ἄγριον. καὶ δὴ καὶ μηδείας ὡς λέγουσιν ἐπῳδὰς ἐπᾴδει. ἐκ δὲ τιτάνης ἐς σικυῶνα ἀφικνουμένοις καὶ καταβαίνουσιν ἐς θάλασσαν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, ναὸς ἥρας, οὐκ ἔχων ἔτι, οὔτε ἄγαλμα, οὔτε ὄροφον. τὸν δὲ ἀναθέντα προῖτον εἶναι τὸν ἄβαντός φασι. καταβᾶσι δὲ ἐς τὸν σικυωνίων καλούμενον λιμένα καὶ τραπεῖσιν ἐπ' ἀριστοναύτας τὸ ἐπίνειον τὸ πελληναίων, ἔστιν ὀλίγον ὑπὲρ τὴν ὁδὸν ἐν ἀριστερᾷ ποσειδῶνος ἱερόν. προελθοῦσι δὲ κατὰ τὴν λεωφόρον, ἑλισσών τε καλούμενος ποταμός. καὶ μετ' αὐτὸν σύθας ἐστὶν ἐκδιδόντες ἐς θάλασσαν. ἡ δὲ φλιασία, τῆς σικυωνίων ἐστὶν ὅμορος. καὶ τιτάνης μὲν τεσσαράκοντα σταδίους ἀπέχει μάλιστα ἡ πόλις. ἐκ σικυῶνος δὲ ἐς αὐτὴν ὁδός ἐστιν εὐθεῖα. καὶ ὅτι μὲν ἀρκάσι φλιάσιοι προσήκουσιν οὐδὲν, δηλοῖ τὰ ἐς τὸν ἀρκάδων κατάλογον τῆς ὁμήρου ποιήσεως. ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀρκάσι καὶ οὗτοι συγκατειλεγμένοι. ὡς δὲ ἀργεῖοί τε ἦσαν ἐξ ἀρχῆς καὶ ὕστερον δωριεῖς γεγόνασιν ἡρακλειδῶν κατελθόντων ἐς πελοπόννησον, φανεῖται προϊόντι ὁμοῦ τῷ λόγῳ. διάφορα δὲ ἐς τοὺς φλιασίους τὰ πολλὰ εἰδὼς εἰρημένα, τοῖς μάλιστα αὐτῶν ὡμολογημένοις χρήσομαι. ἐν τῇ γῇ ταύτῃ γενέσθαι πρῶτον Ἀραντά φασιν, ἄνδρα αὐτόχθονα καὶ πόλιν τε ᾤκισε περὶ τὸν βουνὸν τὸν

Ἀραντία. ἀραιθυρέα. φλιοῦς. ἥβη λύουσα δεσμώτας. κισσοτόμοι. αἲξ τὸ ἄστρον. ἀριστίας ὁ πρατίνου. ἀμφιαρέως ἀρχόμενος μαντεύεσθαι. ὀμφαλὸς πελοποννήσου.

τον. ὃς ἀραντῖνος ἔτι καλεῖται καὶ ἐς ἡμᾶς, οὐ πολὺ ἑτέρου λόφου διεστηκώς. ἐφ' οὗ φλιασίοις ἥ, τε ἀκρόπολις, καὶ τῆς ἥβης ἐστὶ τὸ ἱερόν. ἐνταῦθά τε δὴ πόλιν ᾤκισε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἀρχαῖον ἡ γῆ καὶ ἡ πόλις ἀραντία ἐκλήθησαν. τούτῳ βασιλεύοντι, ἀσωπὸς κηλούσης εἶναι λεγόμενος καὶ ποσειδῶνος, ἐξεῦρε τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ. ὅν τινα οἱ νῦν ἀπὸ τοῦ εὑρόντος, καλοῦσιν ἀσωπόν. τὸ δὲ μνῆμα τοῦ ἄραντος, ἐστὶν ἐν χωρίῳ κελαιναῖς, ἔνθα δὴ καὶ δυσαύλην ἄνδρα ἐλευσίνιον τεθάφθαι λέγουσιν. ἄραντος δὲ, υἱὸς ἄορις. καὶ θυγάτηρ ἐγένετο ἀραιθυραία. τούτους φασὶ φλιάσιοι θηρᾶσαί τε ἐμπείρους γενέσθαι. καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἀνδρείους. προαποθανούσης δὲ ἀραιθυραίας ἄορις ἐς μνήμην τῆς ἀδελφῆς, μετωνόμασεν ἀραιθυραίαν τὴν χώραν. καὶ ἐπὶ τῷδε ὅμηρος τοὺς ἀγαμέμνονος ὑπηκόους καταλέγων τὸ ἔπος ἐποίησεν. ὀρνειάς τ' ἐνέμοντο ἀραιθυρέην τ' ἐρατεινήν. τάφους δὲ τῶν ἄραντος παίδων οὐχ ἑτέρωθι ἡγοῦμαι τῆς χώρας, ἐπὶ τῷ λόφῳ δὲ εἶναι τῷ ἀραντίῳ. καὶ σφίσιν ἐπὶ δήμητος στῆλαι περιφανεῖς εἰσι. καὶ πρὸ τῆς τελετῆς ἣν τῇ δήμητρι ἄγουσιν ἄραντα, καὶ τοὺς παῖδας καλοῦσιν ἐπὶ τὰς σπονδὰς, ἐς ταῦτα βλέποντες τὰ μνήματα. φλίαντα δὲ ὃς, τρίτον τοῦτο ἐποίησεν ὄνομα ἀφ' αὑτοῦ τῇ γῇ, κείσου μὲν παῖδα εἶναι τοῦ τημένου, κατὰ δὴ τὸν ἀργείων λόγον, οὐδὲ ἀρχὴν ἔγωγε προσίεμαι. διονύσου δὲ οἶδα καλούμενον καὶ τῶν πλευσάντων ἐπὶ τῆς ἀργοῦς καὶ τοῦτον γενέσθαι λεγόμενον. ὁμολογεῖ δέ μοι καὶ τοῦ ῥοδίου ποιητοῦ τὰ ἔπη. φλίας αὖτ' ἐπὶ τοῖσιν ἀραιθυρέηθεν ἵκανεν. ἔνθ' ἀφνειὸς ἔναιε διωνύσοιο ἕκητι πατρὸς ἑοῦ πηγῇσιν ἐφέστιος ἀσωποῖο. τοῦδε φλίαντος, ἀραιθυρέαν εἶναι μητέρα. ἀλλ' οὐ χθονοφύλην. χθονοφύλην δὲ, οἱ συνοικῆσαι. καὶ ἀνδροδάμαν γενέσθαι φλίαντι ἐξ αὐτῆς. ἡρακλειδῶν δὲ κατελθόντων, πελοπόννησος ἐταράχθη πᾶσα πλὴν ἀρκάδων. ὡς πολλὰς μὲν τῶν πόλεων συνοίκους ἐκ τοῦ δωρικοῦ προσλαβεῖν. πλείονας δὲ ἔτι γενέσθαι τὰς μεταβολὰς τοῖς οἰκήτορσι. τὰ δὲ κατὰ φλιοῦντα οὕτως ἔχει. ῥηγνίδας ἐπ' αὐτὴν ὁ φάλκου τοῦ τημένου δωριεὺς ἔκ τε ἄργους στρατεύει καὶ ἐκ τῆς σικυωνίας. τῶν δὲ φλιασίων, τοῖς μὲν ἃ προεκαλεῖτο ῥηγνίδας ἐφαίνετο ἀρεστά. μένοντας ἐπὶ τοῖς αὑτῶν, βασιλέα ῥηγνίδαν καὶ τοὺς σὺν ἐκείνῳ δωριεῖς ἐπὶ ἀναδασμῷ γῆς δέχεσθαι. ἵππασος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διεκελεύοντο ἀμύνεσθαι. μηδὲ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀμαχεὶ τοῖς δωριεῦσιν ἀφίστασθαι. προελομένου δὲ τοῦ δήμου τὴν ἐναντίαν ταύτην γνώμην, οὕτως ἵππασος σὺν τοῖς θέλουσιν ἐς σάμον φεύγει. ἱππάσου δὲ τούτου τέταρτος ἦν ἀπόγονος πυθαγόρας ὁ λεγόμενος γενέσθαι σοφός. μνησάρχου γὰρ πυθαγόρας ἦν τοῦ εὔφρονος τοῦ ἱππάσου. ταῦτα μὲν φλιάσιοι λέγουσι περὶ αὐτῶν. ὁμολογοῦσι δέ σφισι τὰ πολλὰ καὶ σικυώνιοι. προσέσται δὲ ἤδη καὶ τῶν ἐς ἐπίδειξιν ἡκόντων τὰ ἀξιολογώτατα. ἔστι γὰρ ἐν τῇ φλιασίων ἀκροπόλει, κυπαρίσσων ἄλσος. καὶ ἱερὸν ἁγιώτατον ἐκ παλαιοῦ. τὴν δὲ θεὸν ἧς ἐστὶ τὸ ἱερὸν, οἱ μὲν ἀρχαιότατοι φλιασίων γανυμήδαν. οἱ δὲ ὕστερον ἥβην ὀνομάζουσιν. ἧς καὶ ὅμηρος μνήμην ἐποιήσατο, ἐν τῇ μενελάου πρὸς ἀλέξανδρον μονομαχίᾳ. φάμενος οἰνοχόον τὴν θεὸν εἶναι. καὶ αὖθις ὀδυσσέως ἐς ἅδου καθόδῳ γυναῖκα ἡρακλέους εἶπεν εἶναι. ὠλῆνι δὲ ἐν ἥρας ἐστὶν ὕμνῳ πεποιημένα. τραφῆναι τὴν ἥραν ὑπὸ ὡρῶν. εἶναι δὲ οἱ παῖδας ἄρην τε καὶ ἥβην. παρὰ δὲ φλιασίοις τῇ θεῷ ταύτῃ καὶ ἄλλαι τιμαί. καὶ μέγιστον τὸ ἐς τοὺς ἱκέτας ἐστί. δεδώκασι γὰρ δὴ ἄδειαν ἐνταῦθα ἱκετεύουσι. λυθέντες δὲ οἱ δεσμῶται, τὰς πέδας πρὸς τὰ ἐν τῷ ἄλσει δένδρα ἀνατιθέασιν. ἄγεται δὲ καὶ ἑορτή σφισιν ἐπέτειος. ἣν καλοῦσι κισσοτόμους. ἄγαλμα δὲ οὔτε ἐν ἀπορρήτῳ φυλάσσουσιν οὐδὲν, οὔτε ἐστὶν ἐν φανερῷ δεικνύμενον. ἐφ' ὅτῳ δὲ οὕτω νομίζουσιν, ἱερός ἐστιν αὐτοῖς λόγος. ἐπεὶ τῆς ἀγορᾶς ἐστιν ἐξιόντων ἐν ἀριστερᾷ ναὸς, ἄγαλμα ἔχων παρίου λίθου. ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλος περίβολός ἐστιν ἱερὸς δήμητρος. ἐν δὲ αὐτῷ ναός τε καὶ ἄγαλμα δήμητρος καὶ τῆς παιδός. τὸ δὲ τῆς ἀρτέμιδος, ἔστι γὰρ καὶ ἀρτέμιδος ἐνταῦθα χαλκοῦν ἄγαλμα, ἐφαίνετο ἀρχαῖον εἶναί μοι. καταβαινόντων δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, ἔστιν ἀσκληπιοῦ ναὸς ἐν δεξιᾷ. καὶ ἄγαλμα οὐκ ἔχον πω γένεια. ὑπὸ τοῦτον τὸν ναὸν θέατρον πεποίηται. τούτου δὲ οὐ πόρρω, δήμητρός ἐστιν ἱερὸν, καὶ καθήμενα ἀγάλματα ἀρχαῖα. ἀνάκειται δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς αἲξ χαλκῆ, τὰ πολλὰ ἐπίχρυσος. παρὰ δὲ φλιασίοις τιμὰς ἐπὶ τῷδε εἴληφε. τὸ ἄστρον ἣν ὀνομάζουσιν αἶγα ἀνατέλλουσα τὰς ἀμπέλους λυμαίνεται συνεχῶς. ἵνα δὲ ἄχαρι μηδὲν ἀπ' αὐτῆς γένηται, οἱ δὲ τὴν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς χαλκῆν αἶγα, ἄλλοις τε τιμῶσι καὶ χρυσῷ τὸ ἄγαλμα ἐπικοσμοῦντες. ἐνταῦθά ἐστι καὶ ἀριστίου μνῆμα τοῦ πρατίνου. τούτῳ τῷ ἀριστίᾳ σάτυροι καὶ πρατίνᾳ τῷ πατρί εἰσι πεποιημένοι πλὴν τῶν αἰσχύλου δοκιμώτατα. ὄπισθεν δὲ τῆς ἀγορᾶς, ἔστιν οἶκος ὀνομαζόμενος ὑπὸ φλιασίων μαντικός. ἐς τοῦτον ἀμφιάρεως ἐλθὼν, καὶ τὴν νύκτα ἐγκατακοιμηθεὶς, μαντεύεσθαι τό τε πρῶτον ὡς οἱ φλιάσιοί φασιν ἤρξατο. τέως δὲ ἦν ἀμφιάραος τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἰδιώτης τε καὶ οὐ μάντις. καὶ τὸ οἴκημα ἀπὸ τούτου συγκέκλεισται τὸν πάντα ἤδη χρόνον. οὐ πόρρω δέ ἐστιν ὁ καλούμενος ὀμφαλός. πελοποννήσου δὲ πάσης μέσον, εἰ δὴ τὰ ὄντα εἰρήκασιν. ἀπὸ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ προελθοῦσι, διονύσου σφίσιν ἱερόν ἐστιν ἀρχαῖον. ἔστι δὲ καὶ ἀπόλλωνος, καὶ ἄλλο ἴσιδος. τὸ μὲν δὴ ἄγαλμα τοῦ διονύσου, δῆλον πᾶσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τοῦ ἀπόλλωνος. τὸ δὲ τῆς ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσι

44 κύαθος παῖς. κελεῶν τελεταί. ὅμηρος εἰς δήμητρα. κλεωναί, σπήλαιον λέοντος. ὀφέλτης. ἀπέσας ὄρος. μυκῆναι.

δικάσασθαι μόνον ἐστί. λέγεται δὲ καὶ ὧδε ὑπὸ φλιασίων λόγος· ἡρακλέα ὅτ' ἐκ λιβύης ἀνεσώθη, κο-
μίζων τὰ μῆλα τὰ ἑσπερίδων καλούμενα, ἐς φλιοῦντα ἐλθεῖν. κατὰ δή τι ἴδιον. διαιτωμένου δὲ ἐν-
ταῦθα οἰνέα, ἐξ αἰτωλίας ἀφικέσθαι παρ' αὐτόν. ἐγεγόνει δὲ τῷ ἡρακλεῖ πρότερον ἔτι κηδεστής. τότε
δὲ ἀφιγμένος, εἱστία τὸν ἡρακλέα. ἢ αὐτὸς εἱστιᾶτο ὑπὸ ἐκείνου. κύαθον δὲ οὖν παῖδα οἰνοχόον οἰνέως οὐκ
7 ἀρεσθεὶς τῷ δοθέντι πόματι, παίει τῶν δακτύλων ἑνὶ ἐς τὴν κεφαλήν. ἀποθανόντος δὲ αὐτίκα ὑπὸ
τῆς πληγῆς, φλιασίοις ἐστὶν οἴκημα ἐς μνήμην. τοῦτο ᾠκοδόμηται μὲν παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος. ἀ-
γάλματα δὲ λίθου πεποιημένα ἔχει κύλικα ὀρέγοντα ἡρακλεῖ τὸν κύαθον. τῆς δὲ πόλεως αἱ κελεαί, πέν-
τε που σταδίους μάλιστα ἀπέχουσι. καὶ τῇ δήμητρι ἐνταῦθα δι' ἐνιαυτοῦ τετάρτου τὴν τελετήν, καὶ οὐ
κατὰ ἔτος ἄγουσιν. ἱεροφάντης δὲ οὐκ ἐς τὸν βίον πάντα ἀποδέδεικται. κατὰ δὲ ἑκάστην τελετήν, ἄλ-
λοτε ἐστὶν ἄλλος σφίσιν αἱρετὸς λαμβάνων ἣν ἐθέλῃ καὶ γυναῖκα. καὶ ταῦτα μὲν διάφορα τῶν ἐν ἐλευ-
σῖνι ὀνομάζουσι. τὰ δὲ ἐς αὐτὴν τὴν τελετήν, ἐκείνων ἐστὶν εἰς μίμησιν. ὁμολογοῦσι δὲ καὶ αὐτοὶ μιμεῖ-
σθαι φλιάσιοι τὰ ἐν ἐλευσῖνι δρώμενα. δυσαύλην δέ φασιν ἀδελφὸν κελεοῦ, παραγενόμενόν σφισιν ἐς
τὴν χώραν, καταστήσασθαι τὴν τελετήν, ἐκβληθῆναι δὲ αὐτὸν ἐξ ἐλευσῖνος ὑπὸ ἴωνος. ὅτε ἴων ἀθηναίοις
ὁ ξούθου πολέμαρχος τοῦ πρὸς ἐλευσινίους ᾑρέθη πολέμου. τοῦτο μὲν δὴ φλιασίοις οὐκ ἔστιν ὅπως ὁμο-
λογήσω κρατηθέντα μάχῃ τινὰ ἐλευσινίων φυγάδα ἀπελαθέντα οἴχεσθαι. τοῦ πολέμου τε ἤδη συν-
θήκαις καταλυθέντος πρὶν ἢ διαπολεμηθῆναι. καὶ ἐν ἐλευσῖνι αὐτοῦ καταμείναντος εὐμόλπου. δύναι-
το δ' ἂν κατὰ ἄλλην τινὰ ἐνταῦθα ὁ δυσαύλης ἀφικέσθαι πρόφασιν, καὶ οὐχ ὡς οἱ φλιάσιοί φασιν. οὐ
μὴν οὐδὲ κελεῷ προσήκων ἐμοὶ δοκεῖν. οὐδὲ ἄλλως ἦν ἐν τοῖς ἤδη φανεῖσιν ἐλευσινίων. οὐ γὰρ ἄν ποτε ὅ-
μηρος παρῆκεν αὐτὸν ἐν τοῖς ἔπεσιν. ἔστι γὰρ καὶ ὁμήρῳ πεποιημένα ἐς δήμητραν. ἐν δὲ αὐτοῖς καταλέ-
γων τοὺς διδαχθέντας ὑπὸ τῆς θεοῦ τὴν τελετήν, δυσαύλην οὐδένα οἶδεν ἐλευσίνιον. ἔχει δὲ οὕτω
» τὰ ἔπη. δεῖξεν τριπτολέμῳ τε διοκλεῖ τε πληξίππῳ. εὐμόλπου τε βίῃ. κελεῷ θ' ἡγήτορι λαῶν, δρη-
» σμοσύνην ἱερῶν. καὶ ἐπέφραδεν ὄργια πᾶσιν. οὗτος δ' οὖν ὡς οἱ φλιάσιοί φασιν ὁ δυσαύλης κατεστή-
σατο ἐνταῦθα τὴν τελετήν. καὶ οὗτος ἦν ὁ τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα παραθέμενος κελεάς. δυσαύλου τε ἔ-
στιν ἐνταῦθα, ὡς εἴρηταί μοι μνῆμα. πρότερον δὲ ἀρὰ ἐπεποίητο ἀράντειος τάφος. ὕστερον γὰρ κατὰ
τὸν φλιασίων λόγον, καὶ οὐκ ἤδη τῆς ἄραντος βασιλείας ἀφίκετο ὁ δυσαύλης. φλιάσιοι γὰρ προμη-
θεῖ γενέσθαι τῷ ἰαπετοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον φασὶν ἄραντα, καὶ τρισὶν ἀνθρώπων γενεαῖς πελασ-
γοῦ τε εἶναι πρεσβύτερον τοῦ ἀρκάδος καὶ τῶν λεγομένων ἀθήνησιν αὐτοχθόνων. τοῦ δὲ ἀνακτόρου κα-
λουμένου πρὸς τῷ ὀροφῷ πέλοπος ἅρμα λέγουσιν ἀνακεῖσθαι. φλιασίοις μὲν δὴ τοσαῦτα λόγου μάλι-
στα ἦν ἄξια. ἐκ κορίνθου δὲ εἰς ἄργος ἐρχομένῳ κλεωναὶ πόλις ἐστὶν οὐ μεγάλη. παῖδα δὲ εἶναι πέλοπος
κλεώνην λέγουσιν. οἱ δὲ τῷ παρὰ σικυῶνα ῥέοντι ἀσωπῷ, θυγατέρα, ἤδη ταῖς ἄλλαις κλεώνην γενέ-
σθαι. τὸ δ' οὖν ὄνομα, ἀπὸ τοῦ ἑτέρου τούτων ἐτέθη τῇ πόλει. ἐνταῦθά ἐστιν ἱερὸν ἀθηνᾶς. τὸ δὲ ἄγαλμα
σκύλλιδος τέχνη καὶ διποίνου. μαθητὰς δὲ εἶναι δαιδάλου σφᾶς. οἱ δὲ καὶ γυναῖκα ἐκ γόρτυνος ἐθέλου-
σι λαβεῖν δαίδαλον. καὶ τὸν δίποινον. καὶ σκύλλιν ἐκ τῆς γυναικὸς οἱ ταύτης γενέσθαι. ἐν κλεωναῖς δὲ
τοῦτο ἐστι τὸ ἱερόν. καὶ μνῆμα εὐρύτου. καὶ κτεάτου. θεωροὺς γὰρ ἐξ ἤλιδος ἐς τὸν ἀγῶνα ἰόντας τῶν ἰ-
σθμίων αὐτούς, ἐνταῦθα ἡρακλῆς κατετόξευσεν, ἔγκλημα ποιούμενος, ὅτι οἱ, πρὸς αὐγέαν πολεμοῦν-
τι ἀντετάχθησαν. ἐκ κλεωνῶν δέ εἰσιν ἐς ἄργος ὁδοὶ δύο. ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις καί ἐστιν ἐπίτομος. ἡ
δὲ ἤδη τοῦ καλουμένου τρητοῦ, στενὴ μὲν καὶ αὐτὴ περιεχόντων ὀρῶν. ὀχήμασι δέ ἐστιν ὅμως ἐπιτηδειο-
τέρα. ἐν τούτοις τοῖς ὄρεσι τὸ σπήλαιον ἔτι δείκνυται τοῦ λέοντος. καὶ ἡ νεμέα τὸ χωρίον, ἀπέχει σταδί-
ους πέντε που καὶ δέκα. ἐν δὲ αὐτῇ νεμείου τοῦ διὸς ναός ἐστι θέας ἄξιος. πλὴν ὅσον κατερρυήκει τε ὁ ὄρο-
φος. καὶ ἄγαλμα οὐδὲν ἔτι ἐλείπετο. κυπαρίσσων τε ἄλσος ἐστὶν περὶ τὸν ναόν. καὶ τὸν ὀφέλτην ἐνταῦ-
θα ὑπὸ τῆς τροφοῦ τεθέντα ἐς τὴν πόαν διαφθαρῆναι λέγουσιν ὑπὸ τοῦ δράκοντος. θύουσι δὲ ἀργεῖοι
τῷ διῒ καὶ ἐν τῇ νεμέᾳ, καὶ νεμείου διὸς ἱερέα αἱροῦνται. καὶ δὴ καὶ δρόμου προτιθέασιν ἀγῶνα ἀνδρά-
σιν ὡπλισμένοις. νεμείων πανηγύρει τῶν χειμερινῶν. ἐνταῦθά ἐστι μὲν ὀφέλτου τάφος. περὶ δὲ αὐτὸν
θριγκὸς λίθων. καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου βωμοί. ἔστι δὲ χῶμα γῆς λυκούργου μνῆμα τοῦ ὀφέλτου πα-
τρός. τὴν δὲ πηγὴν ἀδράστειαν ὀνομάζουσιν. εἴτε ἐπ' ἄλλῃ τινὶ αἰτίᾳ εἴτε καὶ ἀνευρόντος αὐτὴν ἀδράστου.
τὸ δὲ ὄνομα λέγουσι τῇ χώρᾳ, νεμέαν δοῦναι θυγατέρα ἀσωποῦ. καὶ ταύτῃ καὶ ὄρος ἀπέσας ἐστὶν ὑπὲρ
τὴν νεμέαν. ἔνθα περσέα διῒ πρῶτον θῦσαι λέγουσιν ἀπεσαντίῳ. ἀνελθοῦσι δὲ ἐς τὸν τρητὸν καὶ αὖθις τὴν
ἐς ἄργος ἰοῦσιν, ἔστι μυκηνῶν ἐρείπια ἐν ἀριστερᾷ. καὶ ὅτι μὲν περσεὺς ἐγένετο μυκηνῶν οἰκιστής ἴσασιν
ἕλληνες. ἐγὼ δὲ αἰτίαν τε γράψω τοῦ οἰκισμοῦ. καὶ δι' ἥν τινα πρόφασιν ἀργεῖοι μυκηναίους ὕστερον ἀνέ-
στησαν. ἐν γὰρ τῇ νῦν ἀργολίδι ὀνομαζομένῃ, τὰ μὲν ἔτι παλαιότερα οὐ μνημονεύουσιν. ἴναχον δὲ βα-
σιλεύοντα τόν τε ποταμὸν ἀφ' ἑαυτοῦ λέγουσιν ὀνομάσαι καὶ θῦσαι τῇ ἥρᾳ. λέγεται δὲ καὶ ὧδε λό-
γος. φορωνέα ἐν τῇ γῇ ταύτῃ γενέσθαι πρῶτον. ἴναχον δὲ οὐκ ἄνδρα, ἀλλὰ τὸν ποταμὸν πατέρα εἶν

Ἰνάχου ἀπόγονοι. Φορωνικὸν ἄστυ. Δαναός. Ἀκρίσιον Περσεὺς ἄκων ἀναιρεῖ. διατί ἐκλήθησαν Μυκῆναι. καὶ διατί κατεσκάφησαν. Ἡραῖον. Ἐλευθέριον ὕδωρ. Εὔβοια ὄρος. Ἀστερίων ποταμὸς καὶ πόα. Μυκήνη ἡ παρ' Ὁμήρῳ ἡρωΐς. Περσεία κρήνη. Κασσάνδρας υἱοί. τάφοι βασιλέων.

φορωνεῖ. τοῦτον δὲ ποσειδῶνι καὶ ἥρᾳ δικάσαι περὶ τῆς χώρας· σὺν δὲ αὐτῷ κηφισόν τε καὶ ἀστερίωνα καὶ τὸν ἴναχον ποταμόν. κρινάντων δὲ ἥρας εἶναι τὴν γῆν, οὕτως φησὶν ἀφανίσαι τὸ ὕδωρ ποσειδῶνα. καὶ διὰ τοῦτο, οὔτε ἴναχος ὕδωρ, οὔτε ἄλλος παρέχεται τῶν εἰρημένων ποταμῶν, ὅτι μὴ ὕσαντος τοῦ θεοῦ. θέρους δὲ αὖα σφίσιν ἐστὶ τὰ ῥεύματα. πλὴν τῶν ἐν λέρνῃ. φορωνεὺς δὲ ὁ ἰνάχου, τοὺς ἀνθρώπους συνήγαγε πρῶτον ἐς κοινόν, σποράδας τέως καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἑκάστοτε οἰκοῦντας. καὶ τὸ χωρίον ἐς ὃ πρῶτον ἠθροίσθησαν, ἄστυ ὠνομάσθη φορωνικόν. ἄργος δὲ φορωνέως θυγατριδοῦς, βασιλεύσας μετὰ φορωνέα, ὠνόμασεν ἀφ' αὑτοῦ τὴν χώραν. ἄργου δὲ, πείρασος γίνεται καὶ φόρβας. φόρβαντος δὲ τριόπας. τριόπα δὲ, ἴασος καὶ ἀγήνωρ. ἰὼ μὲν οὖν ἰάσου θυγάτηρ, εἴτε ὡς ἡρόδοτος ἔγραψεν, εἴτε καθ' ὃ λέγουσιν ἕλληνες ἐς αἴγυπτον ἀφικνεῖται. κρότωπος δὲ ὁ ἀγήνορος ἔσχε μετὰ ἴασον τὴν ἀρχήν. κροτώπου δὲ σθενέλας γίνεται. δαναὸς δ' ἀπ' αἰγύπτου πλεύσας ἐπὶ γελάνορα τὸν σθενέλα τοὺς ἀπογόνους τοὺς ἀγήνορος, βασιλείας ἔπαυσεν. τὰ δὲ ἀπὸ τούτου καὶ οἱ πάντες ὁμοίως ἴσασι. θυγατέρων τῶν δαναοῦ τὸ ἐς τοὺς ἀνεψιοὺς τόλμημα. καὶ ὡς ἀποθανόντος δαναοῦ, τὴν ἀρχὴν λυγκεὺς ἔσχεν. οἱ δὲ ἄβαντος τοῦ λυγκέως παῖδες, τὴν βασιλείαν ἐνείμαντο. καὶ ἀκρίσιος μὲν αὐτοῦ κατέμεινεν ἐν τῷ ἄργει. προῖτος δὲ τὸ ἡραῖον καὶ μίδειαν καὶ τίρυνθα ἔσχε καὶ ὅσα πρὸς θαλάσσῃ τῆς ἀργείας. σημεῖά τε τῆς ἐν τίρυνθι οἰκήσεως προίτου, καὶ ἐς τόδε λείπεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀκρίσιος περσέα, αὐτόν τε περιεῖναι πυνθανόμενος καὶ ἔργα ἀποδείκνυσθαι, ἐς λάρισαν ἀπεχώρησε τὴν ἐπὶ τῷ πηνειῷ. περσεὺς δὲ ἰδεῖν γὰρ πάντως ἤθελε τὸν γονέα τῆς μητρὸς καὶ λόγοις τε χρηστοῖς καὶ ἔργοις δεξιώσασθαι, ἔρχεται παρ' αὐτὸν ἐς τὴν λάρισαν. καὶ ὁ μὲν οἷα ἡλικίᾳ τε ἀκμάζων, καὶ τοῦ δίσκου χαίρων τῷ εὑρήματι, ἐπεδείκνυτο ἐς ἅπαντας. ἀκρίσιος δὲ λανθάνει κατὰ δαίμονα ὑποπεσὼν τοῦ δίσκου τῇ ὁρμῇ. καὶ ἀκρισίῳ μὲν ἡ πρόρρησις τοῦ θεοῦ τέλος ἔσχεν. οὐδὲ ἀπέτρεψέν οἱ τὸ χρεὼν, τὰ ἐς τὴν παῖδα καὶ τὸν θυγατριδοῦν παρευρήματα. περσεὺς δὲ ὡς ἀνέστρεψεν ἐς ἄργος, ᾐσχύνετο γὰρ τοῦ φόνου τῇ φήμῃ, μεγαπένθη τὸν προίτου πείθει οἱ τὴν ἀρχὴν ἀντιδοῦναι. παραλαβὼν δὲ αὐτὸς τὴν ἐκείνου, μυκήνας κτίζει. τοῦ ξίφους γὰρ ἐνταῦθα ἐξέπεσεν ὁ μύκης αὐτῷ. καὶ τὸ σημεῖον ἐς οἰκισμὸν ἐνόμιζε συμβῆναι πόλεως. ἤκουσα δὲ καὶ ὡς διψῶντι ἐπῆλθεν ἀνελέσθαι οἱ, μύκητα ἐκ τῆς γῆς. ῥυέντος δὲ ὕδατος πιὼν καὶ ἡσθεὶς, μυκήνας ἔθετο τὸ ὄνομα τῷ χωρίῳ. ὅμηρος δὲ ἐν ὀδυσσείᾳ, γυναικὸς μυκήνης ἐν ἔπει τῷδε ἐμνήσθη. τυρώ τ' ἀλκμήνη τε ἐϋστέφανός τε μυκήνη. ταύτην εἶναι θυγατέρα ἰνάχου, γυναῖκα δὲ ἀρέστορος τὰ ἔπη λέγει ἃ δὴ ἕλληνες καλοῦσιν ἠοίας μεγάλας. ἀπὸ ταύτης οὖν γεγονέναι καὶ τὸ ὄνομα τῇ πόλει. ὃν δὲ φασὶ προσποιούμενοι ἀκοῦσαι λόγον, μυκηνέα υἱὸν εἶναι σπάρτωνος, σπάρτωνα δὲ φορωνέως, οὐκ ἂν ἔγωγε ἀποδεξαίμην, διότι μηδὲ αὐτοὶ λακεδαιμόνιοι. λακεδαιμονίοις γὰρ σπάρτης μὲν γυναικὸς εἰκών ἐστιν ἐν ἀμύκλαις. σπάρτωνα δὲ φορωνέως παῖδα, θαυμάζοιεν ἂν καὶ ἀρχὴν ἀκούσαντες. μυκήνας δὲ ἀργεῖοι καθεῖλον ὑπὸ ζηλοτυπίας. ἡσυχαζόντων γὰρ τῶν ἀργείων κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ μήδου, μυκηναῖοι πέμπουσιν ἐς θερμοπύλας ὀγδοήκοντα ἄνδρας. οἳ λακεδαιμονίοις μετέσχον τοῦ ἔργου. τοῦτο ἤνεγκεν ὄλεθρόν σφισι τὸ φιλοτίμημα παροξῦναν ἀργείους. λείπεται δὲ ὅμως ἔτι καὶ ἄλλα τοῦ περιβόλου, καὶ ἡ πύλη. λέοντες δὲ ἐφεστήκασιν αὐτῇ. κυκλώπων δὲ καὶ ταῦτα ἔργα εἶναι λέγουσιν. οἳ προίτῳ τὸ τεῖχος ἐποίησαν ἐν τίρυνθι. μυκηνῶν δὲ ἐν τοῖς ἐρειπίοις κρήνη τέ ἐστι καλουμένη περσεία. καὶ ἀτρέως καὶ τῶν παίδων ὑπόγαια οἰκοδομήματα. ἔνθα οἱ θησαυροί σφισι τῶν χρημάτων ἦσαν. τάφος δέ ἐστι μὲν ἀτρέως. εἰσὶ δὲ καὶ ὅσους σὺν ἀγαμέμνονι ἐπανήκοντας ἐξ ἰλίου δειπνίσας κατεφόνευσεν αἴγισθος. τοῦ μὲν δὴ κασσάνδρας μνήματος, ἀμφισβητοῦσι λακεδαιμονίων οἱ περὶ ἀμύκλας οἰκοῦντες. ἕτερον δέ ἐστιν ἀγαμέμνονος. τὸ δὲ εὐρυμέδοντος τοῦ ἡνιόχου, καὶ τελεδάμου τὸ αὐτὸ καὶ πέλοπος. τούτους γὰρ τεκεῖν διδύμους κασσάνδραν φασί. νηπίους δὲ ἔτι ὄντας, ἐπικατέσφαξε τοῖς γονεῦσιν αἴγισθος καὶ ἠλέκτρας. πυλάδῃ γὰρ συνῴκησεν ὀρέστου δόντος. ἑλλάνικος δὲ καὶ τάδε ἔγραψε. μέδοντα καὶ στρόφιον γενέσθαι πυλάδῃ παῖδας ἐξ ἠλέκτρας. κλυταιμνήστρα δὲ ἐτάφη καὶ αἴγισθος ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ τείχους. ἐντὸς δὲ ἀπηξιώθησαν, ἔνθα ἀγαμέμνων τε αὐτὸς ἔκειτο καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ φονευθέντες. μυκηνῶν δὲ ἐν ἀριστερᾷ, πέντε ἀπέχει καὶ δέκα στάδια τὸ ἡραῖον. ῥεῖ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ὕδωρ ἐλευθέριον καλούμενον. χρῶνται δὲ αὐτῷ πρὸς καθάρσια αἱ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ ἐπὶ τῶν θυσιῶν ἐσᾶσιν ἀπορρήτως. αὐτὸ δὲ τὸ ἱερόν ἐστιν ἐν χθαμαλωτέρῳ τῆς εὐβοίας. τὸ γὰρ δὴ ὄρος τοῦτο ὀνομάζουσιν εὔβοιαν. λέγοντες ἀστερίωνι γενέσθαι τῷ ποταμῷ θυγατέρας, εὔβοιαν καὶ πρόσυμναν, καὶ ἀκραίαν. εἶναι δὲ σφᾶς τροφοὺς τῆς ἥρας. καὶ ἀπὸ μὲν ἀκραίας, τὸ ὄρος καλοῦσι τὸ ἀπαντικρὺ τοῦ ἡραίου. ἀπὸ δὲ εὐβοίας ὅσον περὶ τὸ ἱερόν. πρόσυμναν δὲ τὴν ὑπὸ τὸ ἡραῖον χώραν. ὁ δὲ ἀστερίων οὗτος ῥέων ὑπὸ τὸ ἡραῖον ἐς φάραγγα ἐσπίπτων ἀφανίζεται. φύεται δὲ αὐτοῦ πόα πρὸς ταῖς ὄχθαις ἀστερίωνα ὀνομάζουσι. καὶ τὴν

46 Ἄγαλμα ἥρας. ζεὺς κόκκυξ. ταὼς ἀδριανοῦ. ναὸς κατακαυθεὶς διὰ τῆς ἱερείας. περσέως ἡρῷον. κριοὶ θυέστου. μυσία δημήτηρ. βασιλεῖς ἀργείων.

πόαν ταύτην τῇ ἥρᾳ καὶ αὐτὴν φέρουσι· καὶ ἀπὸ τῶν φύλλων αὐτῆς στεφάνους πλέκουσιν. ἀρχιτέκτονα μὲν δὴ γενέσθαι τοῦ ναοῦ λέγουσιν εὐπόλεμον ἀργεῖον. ὁπόσα δὲ ὑπὲρ τοὺς κίονάς ἐστιν εἰργασμένα, τὰ μὲν ἐς τὴν διὸς γένεσιν καὶ θεῶν καὶ γιγάντων μάχην ἔχει· τὰ δὲ ἐς τὸν πρὸς τροίαν πόλεμον. καὶ ἰλίου τὴν ἅλωσιν. ἀνδριάντες τε ἑστήκασι πρὸ τῆς ἐσόδου. καὶ γυναικῶν αἳ γεγόνασιν ἱέρειαι τῆς ἥρας. καὶ ἡρώων ἄλλων τε καὶ ὀρέστου. τὸν γὰρ ἐπίγραμμα ἔχοντα ὡς εἴη βασιλεὺς αὔγουστος, ὀρέστην εἶναι λέγουσιν. ἐν δὲ τῷ προνάῳ, τῇ μὲν χάριτες ἀγάλματά ἐστιν ἀρχαῖα. ἐν δεξιᾷ δὲ κλίνη τῆς ἥρας. καὶ ἀνάθημα ἀσπίς. ἣν μενέλαός ποτε ἀφείλετο εὔφορβον ἐν ἰλίῳ. τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς ἥρας ἐπὶ θρόνου κάθηται. μεγέθει μέγα χρυσοῦ μὲν καὶ ἐλέφαντος. πολυκλείτου δὲ ἔργον. ἔπεστι δέ οἱ στέφανος χάριτας ἔχων καὶ ὥρας ἐπειργασμένας. καὶ τῶν χειρῶν τῇ μὲν καρπὸν φέρει ῥοιᾶς. τῇ δὲ σκῆπτρον. τὰ μὲν οὖν ἐς τὴν ῥοιὰν ἀπορρητότερος γάρ ἐστιν ὁ λόγος ἀφείσθω μοι. κόκκυγα δὲ ἐπὶ τῷ σκήπτρῳ καθῆσθαί φασι. λέγοντες τὸν δία, ὅτε ἤρα παρθένου τῆς ἥρας, ἐς τοῦτον τὸν ὄρνιθα ἀλλαγῆναι. τὴν δὲ ἅτε παίγνιον θηρᾶσαι. τοῦτον τὸν λόγον, καὶ ὅσα ἐοικότα εἴρηται περὶ θεῶν, οὐκ ἀποδεχόμενος γράφω. γράφω δὲ οὐδὲν ἧσσον. λέγεται δὲ παρεστηκέναι τῇ ἥρᾳ τέχνη ναυκύδους ἄγαλμα ἥβης. ἐλέφαντος δὲ καὶ τοῦτο καὶ χρυσοῦ. παρὰ δὲ αὐτήν ἐστιν ἐπὶ κίονος ἄγαλμα ἥρας ἀρχαῖον. τὸ δὲ ἀρχαιότατον πεποίηται μὲν ἐξ ἀχράδος. ἀνετέθη δὲ ἐς τίρυνθα ὑπὸ πειράσου τοῦ ἄργου. τίρυνθα δὲ ἀνελόντες ἀργεῖοι, κομίζουσιν ἐς τὸ ἡραῖον. ὃ δὴ καὶ αὐτὸς εἶδον, καθήμενον ἄγαλμα οὐ μέγα. ἀναθήματα δὲ τὰ ἄξια λόγου, βωμὸς ἔχων ἐπειργασμένον τὸν λεγόμενον ἥβης καὶ ἡρακλέους γάμον. οὗτος μὲν ἀργύρου. χρυσοῦ δὲ καὶ λίθων λαμπόντων ἀδριανὸς βασιλεὺς ταὼν ἀνέθηκεν. ἀνέθηκε δὲ ὅτι τὴν ὄρνιθα ἱερὰν τῆς ἥρας νομίζουσι. κεῖται δὲ καὶ στέφανος χρυσοῦς καὶ πέπλος πορφυροῦς. νέρωνος ταῦτα ἀναθήματα. ἔστι δὲ ὑπὲρ τὸν ναὸν τοῦτον τοῦ προτέρου ναοῦ θεμέλιά τε καὶ εἰ δή τι ἄλλο ὑπελείπετο ἡ φλόξ. κατεκαύθη δὲ, τὴν ἱέρειαν τῆς ἥρας χρυσηΐδα ὕπνου καταλαβόντος, ὅτε ὁ λύχνος πρὸ τῶν στεφανωμάτων ἧπτετο. καὶ χρυσηῒς μὲν ἀπελθοῦσα ἐς τεγέαν, τὴν ἀθηνᾶν τὴν ἀλέαν ἱκέτευεν. ἀργεῖοι δὲ, καίπερ κακοῦ τηλικούτου παρόντος σφίσιν, τὴν εἰκόνα οὐ καθεῖλον τῆς χρυσηΐδος. ἀνάκειται δὲ καὶ ἐς τόδε τοῦ ναοῦ τούτου κατακαυθέντος ἔμπροσθεν. ἐκ μυκηνῶν δὲ ἐς ἄργος ἐρχομένοις ἐν ἀριστερᾷ περσέως παρὰ τὴν ὁδόν ἐστιν ἡρῷον. ἔχει μὲν δὴ καὶ ἐνταῦθα τιμὰς παρὰ τῶν προσχωρίων. μεγίστας δὲ ἔν τε σερίφῳ. καὶ παρ᾽ ἀθηναίοις περσέως τέμενος. καὶ δίκτυος καὶ κλυμένης βωμὸς σωτήρων καλουμένων περσέως. ἐν δὲ τῇ ἀργείᾳ προελθοῦσιν ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ἡρῴου τούτου, θυέστου τάφος ἐστὶν ἐν δεξιᾷ. λίθου δὲ ἔπεστιν αὐτῷ κριός. ὅτι τὴν ἄρνα ὁ θυέστης ἔσχε τὴν χρυσῆν, μοιχεύσας τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα. ἀτρέα δὲ οὐκ ἐπέσχεν ὁ λογισμὸς μετρῆσαι τὴν ἴσην. ἀλλὰ τῶν θυέστου παίδων σφαγὰς καὶ τὰ ᾀδόμενα δεῖπνα ἐξειργάσατο. ὕστερον δὲ οὐκ ἔχω σαφὲς εἰπεῖν. πότερον ἀδικίας ἦρξεν αἴγισθος, ἢ προϋπῆρξεν ἀγαμέμνονι φόνος ταντάλου τοῦ θυέστου. συνοικεῖν δέ φασιν αὐτὸν κλυταιμνήστρᾳ παρθένῳ παρὰ τυνδάρεω λαβόντα. ἐγὼ δὲ καταγνῶναι μὲν οὐκ ἐθέλω, φύσει σφᾶς γενέσθαι κακούς. εἰ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῖς τὸ μίασμα τὸ πέλοπος καὶ ὁ μυρτίλου προστρόπαιος ἠκολούθησε, τούτοις ἦν ἄρα ὁμολογοῦντα, ἡνίκα ἡ πυθία γλαύκου τοῦ ἐπικύδους σπαρτιάταις βασιλεύσαντος ἐπίορκα ὀμόσαντος καὶ τοῦ δὲ εἶπεν ἐς τοὺς ἀπογόνους καθήκειν τὴν δίκην. ἀπὸ δὲ τῶν κριῶν, οὕτω γὰρ τοῦ θυέστου τὸ μνῆμα ὀνομάζουσι, προελθοῦσιν ὀλίγον ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ χωρίον μυσία. καὶ δήμητρος μυσίας ἱερόν. ἀπὸ ἀνδρὸς μυσίου, τὸ ὄνομα γενομένου. καὶ τούτου καθάπερ λέγουσιν ἀργεῖοι, ξένου τῆς δήμητρος. τούτῳ μὲν οὖν, οὐκ ἔπεστιν ὄροφος. ἐν δὲ αὐτῷ ναός ἐστιν ἄλλος ὀπτῆς πλίνθου. ξόανα δὲ, κόρης καὶ πλούτωνος καὶ δήμητρός ἐστι. προελθοῦσι δὲ ποταμός ἐστιν ἴναχος. καὶ διαβᾶσιν ἡλίου βωμός. ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ πύλην ἥξεις καλουμένην ἀπὸ τοῦ πλησίον ἱεροῦ. τὸ δὲ ἱερόν ἐστιν εἰλειθυίας. μόνους δὲ ἑλλήνων οἶδα ἀργείους ἐς τρεῖς βασιλείας διαιρεθέντας. ἐπὶ γὰρ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναξαγόρου τοῦ ἀργείου τοῦ μεγαπένθους, μανία ταῖς γυναιξὶν ἐνέπεσεν. ἐκφοιτῶσαι δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν, ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν χώραν. ἐς ὃ μελάμπους ὁ ἀμυθάονος ἔπαυσε σφᾶς τῆς νόσου. ἐφ᾽ ᾧ τε αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς βίας ἀναξαγόρᾳ τὸ ἴσον ἔχουσιν. ἀπὸ μὲν δὴ βίαντος, βασιλεύουσι πέντε ἄνδρες ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας. ἐς κυάνιππον τὸν αἰγιαλέως, ὄντες νηλεῖδαι τὰ πρὸς μητρός. ἀπὸ δὲ μελάμποδος γενεαί τε ἕξ, καὶ ἄνδρες ἴσοι. μέχρις ἀμφιλόχου τοῦ ἀμφιαράου. τὸ δὲ ἐγχώριον γένος οἱ ἀναξαγορεῖδαι, βασιλεύουσι πλέον. ἶφις μὲν γὰρ ὁ ἀλέκτορος τοῦ ἀναξαγόρου σθενέλῳ τῷ καπανέως ἀδελφοῦ παιδὶ ἀπέλιπε τὴν ἀρχήν. ἀμφιλόχου δὲ μετὰ ἅλωσιν ἰλίου μετοικήσαντος ἐς τοὺς νῦν ἀμφιλόχους, κυανίππου ἄπαιδος τελευτήσαντος, οὕτω κυλαράβις ὁ σθενέλου μόνος τὴν βασιλείαν ἔσχεν. οὐ μέντοι παῖδας κατέλιπεν οὐδ᾽ αὐτός. ἀλλὰ ὀρέστης ὁ ἀγαμέμνονος, τὸ ἄργος κατέσχε παροικῶν τε ἐγγὺς αὐτῷ καὶ ἄνευ τῆς πατρῴας ἀρχῆς. προσπεποιημένος μὲν ἀρκάδων τοὺς πολλοὺς, παρειληφὼς δὲ καὶ τὴν ἐν σπάρτῃ βασιλείαν. συμμαχικοῦ δὲ ἐκ φωκέων ἀεί ποτε ἐπ᾽ ὠφελείᾳ ἑτοίμου παρόν-

ἡρακλειδῶν κάθοδος. γένος τῶν ἀθήνησι παιονιδῶν καὶ ἀλκμαιωνιδῶν. μέλανθος. θυμοίτης. ὑρνηθώ. λύκιος ἀπόλλων. βίτων ταυροφόρος. φορωνεὺς πυρὸς εὑρετὴς οὐχὶ προμηθεύς. ἀφροδίτη ὑπὲρ μνήστρας. νικηφόρος λάδας. λίνοι.

τος. λακεδαιμονίων δὲ ἐβασίλευσεν ὀρέστης, λακεδαιμονίων ἐφιέντων αὐτῷ. τοὺς γὰρ τυνδάρεω θυγατριδοῦς, τὴν ἀρχὴν ἔχειν ἠξίουν πρὸ νικοστράτου καὶ μεγαπένθους μενελάῳ γεγενημένων ἐκ δούλης. ὀρέστου δὲ ἀποθανόντος, ἔσχε τισαμενὸς τὴν ἀρχὴν ἑρμιόνης τῆς μενελάου, καὶ ὀρέστου παῖς. τὸν δὲ ὀρέστου νόθον πενθίλον κιναίθων ἔγραψεν ἐν τοῖς ἔπεσιν ἠριγόνην τὴν αἰγίσθου τεκεῖν. ἐπὶ δὲ τοῦ τισαμενοῦ τούτου, κατίασιν ἐς πελοπόννησον ἡρακλεῖδαι. τήμενος μὲν καὶ κρεσφόντης ἀριστομάχου. τοῦ τρίτου δὲ ἀριστοδήμου προτεθνεῶτος, εἵποντο οἱ παῖδες. ἄργους μὲν δὴ καὶ τῆς ἐν ἄργει βασιλείας, ὀρθότατα ἐμοὶ δοκεῖν ἠμφισβήτουν. ὅτι ἦν πελοπίδης ὁ τισαμενός. οἱ δὲ ἡρακλεῖδαι τὸ ἀνέκαθεν εἰσι, περσεῖδαι. τυνδάρεω δὲ καὶ αὐτὸν ἐκπεσόντα ἀπέφαινον ὑπὸ ἱπποκόωντος. ἡρακλέα δὲ ἔφασαν ἀποκτείναντα ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας, παρακαταθέσθαι τυνδάρεω τὴν χώραν. τοιαῦτα δὲ καὶ περὶ τῆς μεσσηνίας ἕτερα ἔλεγον παρακαταθήκην νέστορι δοθῆναι, καὶ ταύτην ὑπὸ ἡρακλέους ἑλόντος πύλον. ἐκβάλλουσιν οὖν ἐκ μὲν λακεδαίμονος καὶ ἄργους τισαμενόν. ἐκ δὲ τῆς μεσσηνίας, τοὺς νέστορος ἀπογόνους. ἀλκμαίωνα σίλλου τοῦ θρασυμήδους, καὶ πεισίστρατον τὸν πεισιστράτου, καὶ τοὺς παίονος τοῦ ἀντιλόχου παῖδας. σὺν δὲ αὐτοῖς μέλανθον τὸν ἀνδροπόμπου τοῦ βώρου τοῦ πενθίλου τοῦ περικλυμένου. τισαμενὸς μὲν οὖν ἦλθε σὺν τῇ στρατιᾷ, καὶ οἱ παῖδες ἐς τὴν νῦν ἀχαΐαν. οἱ δὲ νηλεῖδαι πλὴν πεισιστράτου, τοῦτον γὰρ οὐκ οἶδα παρ' οὕστινας ἀπεχώρησεν, ἐς ἀθήνας ἀφίκοντο οἱ λοιποί. καὶ τὸ παιονιδῶν γένος καὶ ἀλκμαιωνιδῶν ἀπὸ τούτων ὠνομάσθησαν. μέλανθος δὲ καὶ τὴν βασιλείαν ἔσχεν, ἀφελόμενος θυμοίτην τὸν ὀξύντου. θυμοίτης γὰρ θησειδῶν, ἔσχατος ἐβασίλευσεν ἀθηναίων. τὰ μὲν οὖν κρεσφόντου καὶ τῶν ἀριστοδήμου παίδων, οὐκ ἤπειγεν ὁ λόγος με ἐνταῦθα δηλῶσαι. τήμενος δὲ ἐκ μὲν τοῦ φανεροῦ δηϊφόντῃ τῷ ἀντιμάχου τοῦ θρασυάνορος, τοῦ κτησίππου τοῦ ἡρακλέους στρατηγῷ πρὸς τὰς μάχας ἐχρήσατο ἀντὶ τῶν υἱῶν. καὶ σύμβουλον ἐς πάντα εἶχεν, ἅτε αὐτόν τε ἐκεῖνον πεποιημένος πρότερον ἐπὶ γαμβρόν, καὶ τῶν παίδων ἀρεσκόμενος τῇ ὑρνηθοῖ μάλιστα. ὑπωπτεύετο δὲ ἤδη καὶ τὴν βασιλείαν ἐς ἐκεῖνον καὶ δηϊφόντην τρέπων. ἐπεβουλεύθη δὲ τούτων ἕνεκα ὑπὸ τῶν υἱῶν. ἐκείνων δὲ αὐτῷ κεῖσος πρεσβύτατος ὤν, ἔσχε τὴν ἀρχήν. ἀργεῖοι δὲ ἅτε ἰσηγορίαν καὶ τὸ αὐτόνομον ἀγαπῶντες ἐκ παλαιοτάτου, τὰ τῆς ἐξουσίας τῶν βασιλέων ἐς ἐλάχιστον προσήγαγον. ὡς μήδωνι τῷ κείσου καὶ τοῖς ἀπογόνοις ἢ τὸ ὄνομα λειφθῆναι τῆς βασιλείας μόνον. μέλταν δὲ τὸν λακήδου τὸν ἀπόγονον μήδωνος, τὸ παράπαν ἔπαυσεν ἀρχῆς καταγνοὺς ὁ δῆμος. ἀργείοις δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει τὸ ἐπιφανέστατόν ἐστιν ἀπόλλωνος ἱερὸν λυκίου. τὸ μὲν οὖν ἄγαλμα τὸ ἐφ' ἡμῶν, ἀττάλου ποίημα ἦν ἀθηναίου. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς δαναοῦ, καὶ ὁ ναὸς καὶ τὸ ξόανον ἀνάθημα ἦν. ξόανα γὰρ δὴ τότε εἶναι πείθομαι πάντα, καὶ μάλιστα τὰ αἰγύπτια. δαναὸς δὲ ἱδρύσατο λύκιον ἀπόλλωνα, ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ. παραγενόμενος ἐς τὸ ἄργος, ἠμφισβήτει πρὸς γελάνορα τὸν σθενέλα περὶ τῆς ἀρχῆς. ῥηθέντων δὲ ἐπὶ τοῦ δήμου παρ' ἀμφοτέρων πολλῶν τε καὶ ἐπαγωγῶν, καὶ οὐχ ἧσσον δίκαια λέγειν τοῦ γελάνορος δόξαντος, ὁ μὲν δῆμος ὑπερέθετο φασὶν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν κρίνειν. ἀρχομένης δὲ ἡμέρας, ἐς βοῶν ἀγέλην νεμομένην πρὸ τοῦ τείχους, ἐσπίπτει λύκος. προσπεσὼν δὲ ἐμάχετο πρὸς ταῦρον ἡγεμόνα τῶν βοῶν. παρίσταται δὴ τοῖς ἀργείοις, τῷ μὲν γελάνορα, δαναὸν δὲ εἰκάσαι τῷ λύκῳ. ὅτι οὔτε τὸ θηρίον τοῦτό ἐστιν ἀνθρώποις σύντροφον, οὔτε δαναὸς σφισιν ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου. ἐπεὶ δὲ τὸν ταῦρον κατειργάσατο ὁ λύκος, διὰ τοῦτο ὁ δαναὸς ἔσχε τὴν ἀρχήν. οὕτω δὴ νομίζων ἀπόλλωνα ἐπὶ τὴν ἀγέλην ἐπαγαγεῖν τῶν βοῶν τὸν λύκον, ἱδρύσατο ἀπόλλωνος ἱερὸν λυκίου. ἐνταῦθα ἀνάκειται μὲν θρόνος δαναοῦ. κεῖται δὲ εἰκὼν βίτωνος, ἀνὴρ ἐπὶ τῶν ὤμων φέρων ταῦρον. ὡς δὲ λυκέας ἐποίησεν, ἐς νεμέαν ἀργείων ἀγόντων θυσίαν τῷ διΐ, ὁ βίτων ὑπὸ ῥώμης τε καὶ ἰσχύος, ταῦρον ἀράμενος ἤνεγκεν. ἑξῆς δὲ τῆς εἰκόνος ταύτης, πῦρ καίουσιν, ὀνομάζοντες φορωνέως εἶναι. οὐ γάρ τι ὁμολογοῦσι δοθῆναι πῦρ προμηθέα ἀνθρώποις. ἀλλὰ ἐς φορωνέα τοῦ πυρὸς μετάγειν, ἐθέλουσι τὴν εὕρεσιν. τὰ δὲ ξόανα ἀφροδίτης καὶ ἑρμοῦ, τὸ μὲν ἐπειοῦ λέγουσιν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ὑπερμνήστρας ἀνάθημα. ταύτην γὰρ τῶν θυγατέρων μόνην τὸ πρόσταγμα ὑπεριδοῦσαν, ὑπήγαγεν ὁ δαναὸς ἐς δικαστήριον, τοῦ τε λυγκέως οὐκ ἀκίνδυνον αὐτῷ τὴν σωτηρίαν ἡγούμενος, καὶ ὅτι τοῦ τολμήματος οὐ μετασχοῦσα ταῖς ἀδελφαῖς καὶ τῷ βουλεύσαντι, τὸ ὄνειδος ηὔξησε. κριθεῖσα δὲ ἐν τοῖς ἀργείοις, ἀποφεύγει τε καὶ ἀφροδίτην ἐπὶ τῷδε ἀνέθηκε νικηφόρον. τοῦ ναοῦ δέ ἐστιν ἐντὸς λάδας, ποδῶν ὠκύτητι ὑπερβαλόμενος τοὺς ἐφ' αὐτοῦ. καὶ ἑρμῆς ἐς λύρας ποίησιν, χελώνην ἠρκώς. ἔστι δὲ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ βόθρος, πεποιημένην ἐν τύπῳ ταύρου μάχην ἔχων καὶ λύκου. σὺν δὲ αὐτοῖς παρθένον ἀφιεῖσαν πέτραν ἐπὶ τὸν ταῦρον. ἄρτεμιν εἶναι νομίζουσι τὴν παρθένον. δαναὸς δὲ ταῦτά τε ἀνέθηκε. καὶ πλησίον κίονας ἐκ διὸς καὶ ἀρτέμιδος ξόανον. τάφοι δέ εἰσιν, ὁ μὲν λίνου τοῦ ἀπόλλωνος καὶ ψαμάθης τῆς κροτώπου. τὸν δὲ λέγουσιν εἶναι λίνου τοῦ ποιήσαντος τὰ ἔπη. τὰ μὲν οὖν ἐς τοῦτον οἰκειότερα ὄντα, ἑτέρῳ λόγῳ παρίημι. τὰ δὲ ἐς τὸν

48 Ζεὺς ὑέτιος. καὶ μειλίχιος. κλέοβις καὶ βίτων. τύχης ναός. ἐπίγονοι. κηφισσοῦ ἱερόν. κριτήριον. περίλαος. τελέσιλλα.

ψαμάθης ἡ μεγαρική μοι συγγραφὴ προεδήλωσεν. ἐπὶ τούτοις ἐστὶν ἀπόλλων ἀγυιεύς. καὶ βωμὸς ὑετίου διός. ἔνθα οἱ συσπένδοντες πολυνείκει τὴν ἐς θήβας κάθοδον ἀποθανεῖσθαι συνώμοσαν, ἢν μὴ τὰς θήβας γένηταί σφισιν ἑλεῖν. ἐς δὲ τὸ προμηθέως τὸ μνῆμα ἧσσόν μοι δοκοῦσιν ὀπουντίων εἰκότα λέγειν. λέγουσι δὲ ὅμως. παρελθόντι δὲ κρεύγαντι εἰκόνα ἀνδρὸς πύκτου τρόπαιον ἐπὶ κορινθίοις ἀνασταθέν, ἄγαλμά ἐστι καθήμενον διὸς μειλιχίου, λίθου λευκοῦ. πολυκλείτου δὲ ἔργον. ποιηθῆναι δὲ ἐπυνθανόμην αὐτὸ ἐπ᾽ αἰτίᾳ τοιαύτῃ. λακεδαιμονίοις πολεμεῖν πρὸς ἀργείους ἀρξαμένοις, οὐδεμία ἦν ἔτι ἀπαλλαγὴ πρὶν ἢ φίλιππος σφᾶς ἠνάγκασεν ὁ ἀμύντου μένειν ἐπὶ τοῖς καθεστηκόσιν ἐξ ἀρχῆς ὅροις τῆς χώρας. τὸν δὲ ἔμπροσθεν χρόνον οἱ λακεδαιμόνιοι μηδὲν ἔξω πελοποννήσου περιεργαζόμενοι, τῆς ἀργείας ἀεί τι ἀπετέμνοντο. ἢ οἱ ἀργεῖοι τετραμμένων πρὸς πόλεμον, ἐκείνων ὑπερόριον ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ αὐτοί σφισιν ἐνέκειντο. προηγουμένου δὲ ἀμφοτέροις ἐς ἄκρον τοῦ μίσους ἔδοξεν ἀργείοις λογάδας τρέφειν χιλίους. ἡγεμὼν δὲ ἐτέτακτο ἐπ᾽ αὐτοῖς βρύας ἀργεῖος. ὃς ἄλλα τε ἐς ἄνδρας ὕβριζε τοῦ δήμου, καὶ παρθένον κομιζομένην παρὰ τὸν νυμφίον ᾔσχυνεν, ἀφελόμενος τοὺς ἄγοντας. ἐπιλαβούσης δὲ τῆς νυκτός, τυφλοῖ τὸν βρύαντα ἡ παῖς, φυλάξασα ὑπνωμένον. φωραθεῖσα δὲ ὡς ἐπέσχεν ἡμέρα, καταφεύγει ἱκέτις ἐς τὸν δῆμον. οὐ προεμένων δὲ αὐτὴν τιμωρήσασθαι τοῖς χιλίοις, καὶ ἀπὸ τούτου προαχθέντων ἐς μάχην ἀμφοτέρων, κρατοῦσιν οἱ τοῦ δήμου. κρατήσαντες δέ, οὐδένα ὑπὸ τοῦ θυμοῦ τῶν ἐναντίων ἔλιπον. ὕστερον δὲ ἄλλα τε ἐπηγάγοντο καθάρσια, ὡς ἐπὶ αἵματι ἐμφυλίῳ. καὶ ἄγαλμα ἀνέθηκαν μειλιχίου διός. πλησίον δέ εἰσιν ἐπειργασμένοι, λίθῳ κλέοβις καὶ βίτων. αὐτοί τε ἕλκοντες τὴν ἅμαξαν καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ ἄγοντες τὴν μητέρα ἐς τὸ ἡραῖον. τούτων δὲ ἀπαντικρύ, νεμείου διός ἐστιν ἱερόν, ἄγαλμα ὀρθὸν χαλκοῦν, τέχνη λυσίππου. μετὰ δὲ αὐτό, προελθοῦσιν ἐν δεξιᾷ φορωνέως τάφος ἐστίν. ἐναγίζουσι δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι τῷ φορωνεῖ. πέραν δὲ τοῦ νεμείου διός, τύχης ἐστὶν ἐκ παλαιοτάτου ναός. εἰ δὴ παλαμήδης κύβους εὑρὼν ἀνέθηκεν ἐς τοῦτον τὸν ναόν. τὸ δὲ μνῆμα τὸ πλησίον, χορείας μαινάδος ὀνομάζουσι. διονύσῳ λέγοντες καὶ ἄλλας γυναῖκας καὶ ταύτην ἐς ἄργος συστρατεύσασθαι. περσέα δὲ ὡς ἐκράτει τῆς μάχης, φονεῦσαι τῶν γυναικῶν τὰς πολλάς. τὰς μὲν οὖν λοιπὰς θάπτουσιν ἐν κοινῷ. ταύτῃ δέ, ἀξιώματι γὰρ δὴ προεῖχεν, ἰδίᾳ τὸ μνῆμα ἐποίησαν. ἀπωτέρω δὲ ὀλίγον, ὡρῶν ἱερόν ἐστιν. ἐπανιόντι δὲ ἐκεῖθεν, ἀνδριάντες ἑστήκασι πολυνείκους τοῦ οἰδίποδος. καὶ ὅσοι σὺν ἐκείνῳ τῶν ἐν τέλει πρὸς τὸ τεῖχος μαχόμενοι τὸ θηβαίων ἐτελεύτησαν. τούτους τοὺς ἄνδρας ἐς μόνον ἑπτὰ ἀριθμὸν κατήγαγεν αἰσχύλος. πλειόνων ἔκ τε ἄργους ἡγεμόνων καὶ μεσσήνης. καί τινων ἀρκάδων στρατευσαμένων. τούτων δὲ τῶν ἑπτά, ἐπηκολουθήκασι γὰρ καὶ ἀργεῖοι τῇ αἰσχύλου ποιήσει, πλησίον κεῖνται καὶ οἱ τὰς θήβας ἑλόντες, αἰγιαλεὺς ἀδράστου καὶ πρόμαχος παρθενοπαίου τοῦ ταλαοῦ. καὶ πολύδωρος ἱππομέδοντος. καὶ θέρσανδρος. καὶ οἱ ἀμφιαράου παῖδες, ἀλκμαίων τε καὶ ἀμφίλοχος. διομήδης τε καὶ σθένελος. παρῆν δὲ ἔτι καὶ ἐπὶ τούτων εὐρύαλος μηκιστέως. καὶ πολυνείκους ἄδραστος, καὶ τιμέας. τῶν δὲ ἀνδριάντων οὐ πόρρω δείκνυται δαναοῦ μνῆμα. καὶ ἀργείων τάφος κενός. ὁπόσους ἔν τε ἰλίῳ καὶ ὀπίσω κομιζομένους ἐπέλαβεν ἡ τελευτή. καὶ διός ἐστιν ἐνταῦθα ἱερὸν σωτῆρος. καὶ παριοῦσιν εἰς τὸ οἴκημα, ἐνταῦθα τὸν ἄδωνιν αἱ γυναῖκες ἀργείων ὀδύρονται. ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς ἐσόδου τῷ κηφισσῷ πεποίηται τὸ ἱερόν. τῷ δὲ ποταμῷ τούτῳ τὸ ὕδωρ φασίν, οὐ καθάπαξ ὑπὸ τοῦ ποσειδῶνος ἀφανισθῆναι. ἀλλὰ ἐνταῦθα δὴ μάλιστα ἔνθα καὶ τὸ ἱερόν ἐστι, συνιέναι ὑπὸ γῆν ῥέοντος. παρὰ δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ κηφισσοῦ μεδούσης λίθου πεποιημένη κεφαλή. κυκλώπων φασὶν εἶναι καὶ τοῦτο ἔργον. τὸ δὲ χωρίον τὸ ὄπισθεν καὶ ἐς τόδε κριτήριον ὀνομάζουσιν, ὑπερμνήστραν ἐνταῦθα ὑπὸ δαναοῦ κριθῆναι λέγοντες. τούτου δὲ ἐστὶν οὐ πόρρω θέατρον. ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλα θέας ἄξια. καὶ ἀνὴρ φονεύων ἐστὶν ἄνδρα, ὀθρυάδαν τὸν σπαρτιάτην περίλαος ἀργεῖος ὁ ἀλκήνορος. περιλάῳ δὲ τούτῳ καὶ πρότερον ἔτι ὑπῆρχε νεμείων ἀνῃρῆσθαι νίκην παλαίοντι. ὑπὲρ δὲ τὸ θέατρον, ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερόν. ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ἕδους, τελέσιλλα ἡ ποιήσασα τὰ ᾄσματα ἐπείργασται στήλῃ. καὶ βιβλία μὲν ἐκεῖνα ἔρριπταί οἱ πρὸς τοῖς ποσίν. αὐτὴ δὲ ἐς κράνος ὁρᾷ κατέχουσα τῇ χειρὶ καὶ ἐπιτίθεσθαι τῇ κεφαλῇ μέλλουσα.

Ἦν δὲ καὶ ἡ τελέσιλλα, καὶ ἄλλως ἐν ταῖς γυναιξὶν εὐδόκιμος. καὶ μᾶλλον ἐτιμᾶτο ἔτι ἐπὶ τῇ ποιήσει. συμβάντος δὲ ἀργείοις ἀτυχῆσαι λόγου μειζόνως, πρὸς κλεομένην τὸν ἀναξανδρίδου καὶ λακεδαιμονίους, καὶ τῶν μὲν ἐν αὐτῇ πεπτωκότων τῇ μάχῃ, ὅσοι δὲ ἐς τὸ ἄλσος τοῦ ἄργου κατέφυγον, διαφθαρέντων καὶ τούτων τὰ μὲν πρῶτα ἐξιόντων κατὰ ὁμολογίαν, ὡς δὲ ἔγνωσαν ἀπατώμενοι, συγκατακαυθέντων τῷ ἄλσει τῶν λοιπῶν, οὕτως τοὺς λακεδαιμονίους κλεομένης ἦγεν ἐπὶ ἔρημον ἀνδρῶν τὸ ἄργος. τελέσιλλα δὲ οἰκέτας μέν, καὶ ὅσοι διὰ νεότητα ἢ γῆρας ὅπλα ἀδύνατοι φέρειν ἦσαν, τούτους μὲν πάντας ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ τεῖχος. αὐτὴ δὲ ὁπόσα ἐν ταῖς οἰκίαις ὑπελείπετο καὶ τὰ ἐκ τῶν ἱερῶν ὅπλα ἀθροίσασα, τὰς ἀκμαζούσας ἡλικίᾳ τῶν γυναικῶν ὥπλιζεν. ὁπλίσασα δὲ ἔτασσε κατὰ τοῦτο, ᾗ τοὺς πολεμίους προσιόντας ἠπίστατο. ὡς δὲ ἐγίγνοντο οἱ λακεδαιμόνιοι, καὶ αἱ γυναῖκες,

λακεδαιμόνιοι ταῖς ἀργείαις εἴκοντες. δέλτα. ἀθηνᾶ σάλπιγξ. ἐπιμενίδου θάνατος. πύρρου τάφος. γοργών. γοργοφόνη. χλῶρις νιόβης τέκνα.

οὔτε τῷ ἀλαλαγμῷ κατεπλάγησαν, δεξάμεναί τε ἐμάχοντο ἐρρωμένως, ἐνταῦθα οἱ λακεδαιμόνιοι φρονήσαντες, ὡς καὶ διαφθείρασι σφίσι τὰς γυναῖκας, ἐπιφθόνως τὸ κατόρθωμα ἕξει, καὶ σφαλεῖσι μετὰ ὀνειδῶν γενήσοιτο ἡ συμφορά, ὑπείκουσι ταῖς γυναιξί. πρότερον δὲ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον προεσήμηνεν ἡ πυθία καὶ τὸ λόγιον εἴτε ἄλλως εἴτε καὶ ὡς συνεὶς ἐδήλωσεν ἡρόδοτος. ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρρενα νικήσασα ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν ἀργείοισιν ἄρηται, πολλὰς ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει. τὰ μὲν ἐς τὸ ἔργον τῶν γυναικῶν ἔχοντα τοῦ χρησμοῦ, ταῦτα ἦν. κατελθοῦσι δὲ ἐντεῦθεν, καὶ αὖθις τραπεῖσιν ἐπὶ τὴν ἀγοράν, ἔστι μὲν κερδοῦς φορωνέως γυναικὸς μνῆμα. ἔστι δὲ ναὸς ἀσκληπιοῦ. τὸ δὲ τῆς ἀρτέμιδος ἱερόν, ἐπίκλησιν πειθοῦς, ὑπερμνήστρα καὶ τοῦτο ἀνέθηκε. νικήσασα τῇ δίκῃ τὸν πατέρα. ἣν τοῦ λυγκέως ἕνεκα ἔφυγε. καὶ αἰνείου ἐνταῦθα χαλκοῦς ἀνδριάς ἐστι καὶ χωρίον καλούμενον δέλτα. ἐφ' ὅτῳ δέ, οὐ γάρ μοι τὰ λεγόμενα ἤρεσκεν, ἑκὼν παρίημι. πρὸ δὲ αὐτοῦ πεποίηται διὸς φυξίου βωμός. καὶ πλησίον ὑπερμνήστρας μνῆμα ἀμφιαράου μητρός. τὸ δὲ ἕτερον ὑπερμνήστρας τῆς δαναοῦ. σὺν δὲ αὐτῇ καὶ λυγκεὺς τέθαπται. τούτων δὲ ἀπαντικρὺ ταλαοῦ τοῦ βίαντός ἐστι τάφος. τὰ δὲ ἐς βίαντα καὶ ἀπογόνους τοὺς βίαντος, ἤδη λέλεκταί μοι. ἀθηνᾶς δὲ ἱδρύσασθαι σάλπιγγος ἱερόν φασιν ἡγέλεων. τυρσηνοῦ δὲ τόν δε τὸν ἡγέλεων τοῦ δέ, ἡρακλέους εἶναι καὶ γυναικὸς λέγουσι τῆς λυδῆς. τυρσηνὸν δὲ σάλπιγγα εὑρεῖν πρῶτον. ἡγέλεων δὲ τὸν τυρσηνοῦ διδάξαι τοὺς σὺν τημένῳ δωριέας τοῦ ὀργάνου τὸν ψόφον. καὶ διὰ τοῦτο ἀθηνᾶν ἐπονομάσαι σάλπιγγα. πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς ἀθηνᾶς ἐπιμενίδου λέγουσιν εἶναι τάφον. λακεδαιμονίους γὰρ πολεμήσαντας πρὸς κνωσίους, ἑλεῖν ζῶντα ἐπιμενίδην. λαβόντας δὲ ἀποκτεῖναι, διότι σφίσιν οὐκ αἴσια ἐμαντεύετο. αὐτοὶ δὲ ἀνελόμενοι θάψαι ταύτῃ φασί. τὸ δὲ οἰκοδόμημα λευκοῦ λίθου, κατὰ μέσον μάλιστα τῆς ἀγορᾶς οὐ τρόπαιον, ἐπὶ πύρρῳ τῷ ἠπειρώτῃ καθὰ λέγουσιν οἱ ἀργεῖοι. καυθέντος δὲ ἐνταῦθα τοῦ νεκροῦ, μνῆμα καὶ τοῦτο ὂν εὕροι τις. ἐν ᾧ τά τε ἄλλα ὅσοις ὁ πύρρος ἐκέχρητο ἐς τὰς μάχας, καὶ οἱ ἐλέφαντές εἰσιν ἐπειργασμένοι. τοῦτο μὲν δὴ κατὰ τὴν πυρὰν οἰκοδόμημα ἐγένετο. αὐτὰ δὲ κεῖται τοῦ πύρρου τὰ ὀστᾶ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς δήμητρος. παρ' ᾧ συμβῆναί οἱ καὶ τὴν τελευτήν, ἐδήλωσα ἐν τῇ ἀτθίδι συγγραφῇ. τοῦ δὲ τῆς δήμητρος ἱεροῦ τούτου κατὰ τὴν ἔσοδον ἀσπίδα ἰδεῖν πύρρου χαλκῆν ἐστιν ὑπὲρ τῶν θυρῶν ἀνακειμένην. τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν ἀργείων οἰκοδομήματος οὐ μακράν, χῶμα γῆς ἐστιν. ἐν δὲ αὐτῷ κεῖσθαι τὴν μεδούσης λέγουσι τῆς γοργόνος κεφαλήν. ἀπόντος δὲ τοῦ μύθου. τὰ δὲ ἄλλα ἐς αὐτήν ἐστιν εἰρημένα. φόρβου μὲν θυγατέρα εἶναι. τελευτήσαντος δέ οἱ τοῦ πατρός, βασιλεύειν τῶν περὶ τὴν λίμνην τὴν τριτωνίδα οἰκούντων. καὶ ἐπί τε θήραν ἐξιέναι καὶ ἐς τὰς μάχας ἡγεῖσθαι τοῖς λίβυσι. καὶ δὴ καὶ τότε ἀντικαθημένην στρατῷ πρὸς τὴν περσέως δύναμιν, ἕπεσθαι γὰρ καὶ τῷ περσεῖ λογάδας ἐκ πελοποννήσου, δολοφονηθῆναι νύκτωρ. καὶ τὸν περσέα τὸ κάλλος ἔτι καὶ ἐπὶ νεκρῷ θαυμάζοντα, οὕτω τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντα αὐτῆς, ἄγειν τοῖς ἕλλησιν ἐς ἐπίδειξιν. καρχηδονίῳ δὲ ἀνδρὶ προκλεῖ τῷ εὐκράτους ἕτερος λόγος ὅδε ἐφαίνετο εἶναι τοῦ προτέρου πιθανώτερος. λιβύης ἡ ἔρημος καὶ ἄλλα παρέχεται θηρία ἀκούσασιν οὐ πιστά. καὶ ἄνδρες ἐνταῦθα ἄγριοι καὶ ἄγριαι γίγνονται γυναῖκες. ἔλεγέ τε ὁ προκλῆς ἀπ' αὐτῶν ἄνδρα ἰδεῖν κομισθέντα ἐς ῥώμην. εἴκαζεν οὖν πλανηθεῖσάν τινα γυναῖκα ἐκ τούτων, καὶ ἀφικομένην ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν τριτωνίδα λυμαίνεσθαι τοὺς προσοίκους. ἐς ὃ περσεὺς ἀπέκτεινεν αὐτήν. ἀθηνᾶν δέ οἱ συνεπιλαβέσθαι δοκεῖν τοῦ ἔργου. ὅτι οἱ περὶ τὴν λίμνην τὴν τριτωνίδα ἄνθρωποι ταύτης εἰσὶν ἱεροί. ἐν δὲ ἄργει παρὰ τοῦτο δὴ τὸ μνῆμα τῆς γοργόνος, γοργοφόνης τάφος ἐστὶ τῆς περσέως. καὶ ἐφ' ὅτῳ μὲν αὐτῇ τὸ ὄνομα ἐτέθη, δῆλον εὐθὺς ἀκούσαντι. γυναικῶν δὲ πρώτην αὐτήν φασι τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς περιήρους τοῦ αἰόλου, τούτῳ γὰρ παρθένος συνῴκησε, τὴν δὲ αὖθις οἰβάλῳ γήμασθαι. πρότερον δὲ καθεστήκει ταῖς γυναιξὶν τῷ ἀνδρὶ ἀποθανόντι χηρεύειν. τοῦ τάφου δὲ ἔμπροσθεν, τρόπαιον λίθου πεποίηται κατὰ ἀνδρὸς ἀργείου λαφάους. τοῦτον γὰρ (γράφω δὲ ὁπόσα λέγουσιν αὐτοὶ περὶ σφῶν ἀργεῖοι) τυραννοῦντα ἐξέβαλεν ἐπαναστὰς ὁ δῆμος. φυγόντα δὲ ἐς σπάρτην λακεδαιμόνιοι κατάγειν ἐπεφέροντο τῇ τυραννίδι. νικήσαντες δέ οἱ ἀργεῖοι τῇ μάχῃ, λαφάη τε καὶ τῶν λακεδαιμονίων τοὺς πολλοὺς ἀπέκτειναν. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς λητοῦς, ἔστι μὲν οὐ μακρὰν τοῦ τροπαίου. τέχνη δὲ τὸ ἄγαλμα πραξιτέλους. τὴν δὲ εἰκόνα παρὰ τῇ θεῷ τῆς παρθένου χλῶριν ὀνομάζουσι. νιόβης μὲν θυγατέρα εἶναι λέγοντες. μελίβοιαν δὲ καλεῖσθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἀπολλυμένων δὲ ὑπὸ ἀρτέμιδος καὶ ἀπόλλωνος τῶν ἀμφίονος παίδων, περιγενέσθαι μόνην τῶν ἀδελφῶν ταύτην καὶ ἀμύκλαν. περιγενέσθαι δὲ εὐξαμένους τῇ λητοῖ. μελίβοιαν δὲ οὕτω δή τι παραυτίκα χλωρὰν τὸ δεῖμα ἐποίησε, καὶ ἐς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου παρέμεινεν ὡς καὶ τὸ ὄνομα ἐπὶ τῷ συμβάντι, ἀντὶ μελιβοίας αὐτῇ γενέσθαι χλῶριν. τούτους δέ φασιν ἀργεῖοι τὸ ἐξ ἀρχῆς οἰκοδομῆσαι τῇ λητοῖ τὸν ναόν. ἐγὼ δὲ προσκείμενος γὰρ πλέον τι ἢ οἱ λοιποὶ τῇ ὁμήρου ποιήσει, δοκῶ τῇ νιόβῃ τῶν παίδων μηδένα ὑπόλοιπον γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ μοι τὸ ἔπος. Τὼ δ' ἄρα καὶ δοιώ περ ἐόντ' ἀπὸ πάντας ὄλεσαν. οὗτος μὲν δὴ τὸν οἶκον τὸν ἀμφίονος ἐκ βάθρων ἀνασπάσαντα οἶδε. τῆς δὲ ἥρας ὁ ναὸς

 Ἅλιαι. δημήτηρ πελασγίς. ζεὺς μηχανεύς. τάνταλοι. ποσειδῶν προσκλύστιος. ἰφιγένεια θυγάτηρ ἑλένης. λικύμνιος. σακάδας. καφαρεικὴ ναυαγία. ἀμφιαράεως. συρνήθης.

τῆς ἀνθείας ἐστὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς λητοῦς ἐν δεξιᾷ. καὶ πρὸ αὐτοῦ γυναικῶν τάφος. ἀπέθανον δὲ αἱ γυναῖκες ἐν μάχῃ πρὸς ἀργείους τε καὶ περσέα. ἀπὸ νήσων τῶν ἐν αἰγαίῳ διονύσῳ συνεστρατευμέναι. καὶ διὰ τοῦτο ἁλίας αὐτὰς ἐπονομάζουσιν. ἀντικρὺ δὲ τοῦ μνήματος τῶν γυναικῶν, δήμητρός ἐστιν ἱερὸν ἐπίκλησιν πελασγίδος. ἀπὸ τοῦ ἱδρυσαμένου πελασγοῦ τοῦ τριόπα. καὶ οὐ πόρρω τοῦ ἱεροῦ τάφος πελασγοῦ. πέραν δὲ τοῦ τάφου, χαλκεῖόν ἐστιν οὐ μέγα. ἀνέχει δὲ αὐτὸ ἀγάλματα ἀρχαῖα. ἀρτέμιδος καὶ διὸς καὶ ἀθηνᾶς. λυκέας δὲ οὕτω ἐποίησε, μηχανέως τὸ ἄγαλμα εἶναι διός. καὶ ἀργείων ἔφη τοὺς ἐπὶ ἴλιον στρατεύσαντας, ἐνταῦθα ὀμόσαι παραμενεῖν πολεμοῦντας. ἐς τ' ἂν ἢ τὸ ἴλιον ἕλωσιν, ἢ μαχομένους τελευτὴ σφᾶς ἐπιλάβη. ἑτέροις δέ ἐστιν εἰρημένον, ὀστᾶ ἐν τῷ χαλκείῳ κεῖσθαι ταντάλου. τὸν μὲν δὴ θυέστου παῖδα ἢ βροτέου. (λέγεται γὰρ ἀμφότερα.) ὃς κλυταιμνήστρᾳ πρότερον ἢ ἀγαμέμνων συνῴκησεν, τοῦτον μὲν τάνταλον οὐ διοίσομαι ταφῆναι ταύτῃ. τοῦ δὲ λεγομένου διός τε εἶναι καὶ πλουτοῦς, ἰδών, οἶδα ἐν σιπύλῳ τάφον θέας ἄξιον. πρὸς δὲ οὐδὲ ἀνάγκη συνέπεσεν ἐκ τῆς σιπύλου φυγεῖν αὐτόν, ὡς πέλοπα ἐπέλαβεν ὕστερον, ἐλαύνοντος ἴλου τοῦ φρυγὸς ἐπ' αὐτὸν στρατείᾳ. τὰ δὲ μὲν ἐς τοσοῦτον ἐξητάσθω. τὰ δὲ ἐς τὸν βόθρον τὸν πλησίον δρώμενα, νικόστρατον ἄνδρα ἐπιχώριον καταστήσασθαι λέγουσιν. ἀφιᾶσι δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐς τὸν βόθρον καιομένας λαμπάδας, κόρῃ τῇ δήμητρος. ἐνταῦθα ποσειδῶνός ἐστιν ἱερόν, ἐπίκλησιν προσκλυστίου. τῆς γὰρ χώρας τὸν ποσειδῶνα ἐπικλύσαι τὴν πολλὴν ὅτι ἥρας εἶναι καὶ οὐκ αὐτοῦ τὴν γῆν ἴναχος, καὶ οἱ συνδικάσαντες ἔγνωσαν. ἥρα μὲν δὴ παρὰ ποσειδῶνος εὕρετο τὸ ἀπελθεῖν ὀπίσω τὴν θάλασσαν. ἀργεῖοι δὲ ὅθεν τὸ κῦμα ἀνεχώρησεν, ἱερὸν ποσειδῶνι ἐποίησαν προσκλυστίῳ. προελθόντι δὲ οὐ πολὺ τάφος ἐστὶν ἄργου, διὸς εἶναι δοκοῦντος καὶ τῆς φορωνέως νιόβης. μετὰ δὲ ταῦτα, διοσκούρων ναός. ἄγαλμα δὲ αὐτοί τε καὶ οἱ παῖδές εἰσιν, ἄναξις καὶ μνασίνους. σὺν δέ σφισιν αἱ μητέρες ἱλάειρα καὶ φοίβη. τέχνη μὲν διποίνου καὶ σκύλλιδος. ξύλου δὲ ἐβένου. τοῖς δ' ἵπποις τὰ μὲν πολλὰ ἐβένου καὶ τούτοις. ὀλίγα δὲ καὶ ἐλέφαντος πεποίηται. πλησίον δὲ τῶν ἀνάκτων εἰληθυίας ἐστὶν ἱερὸν ἀνάθημα ἑλένης. ὅτε σὺν πειρίθῳ θησέως ἀπελθόντος ἐς θεσπρωτούς, ἄφιδνά τε ὑπὸ διοσκούρων ἑάλω. καὶ ἤγετο ἐς λακεδαίμονα ἑλένη. ἔχειν μὲν γὰρ αὐτὴν λέγουσιν ἐν γαστρί. τεκοῦσαν δὲ ἐν ἄργει, καὶ τῆς εἰληθυίας ἱδρυσαμένην τὸ ἱερόν, τὴν μὲν παῖδα ἣν ἔτεκε, κλυταιμνήστρᾳ δοῦναι. συνοικεῖν γὰρ ἤδη κλυταιμνήστραν ἀγαμέμνονι. αὐτὴν δὲ ὕστερον τούτων μενελάῳ γήμασθαι. καὶ ἐπὶ τῷδε εὐφορίων χαλκιδεὺς καὶ πλευρώνιος ἀλέξανδρος ἔπη ποιήσαντες, πρότερον δὲ ἔτι στησίχορος ὁ ἱμεραῖος, κατὰ ταὐτά φασιν ἀργείοις θησέως εἶναι θυγατέρα ἰφιγένειαν. τοῦ δὲ ἱεροῦ τῆς εἰληθυίας πέραν ἐστὶν ἑκάτης ναός. σκόπα δὲ τὸ ἄγαλμα ἔργον. τοῦτο μὲν λίθου. τὰ δ' ἀπαντικρὺ χαλκᾶ ἑκάτης καὶ ταῦτα ἀγάλματα. τὸ μὲν, πολύκλειτος ἐποίησε. τὸ δέ, ἀδελφὸς πολυκλείτου ναυκύδης μόθωνος. ἐρχομένῳ δὲ ὁδὸν εὐθεῖαν ἐς γυμνάσιον κυλαράβου, ἀπὸ τοῦ παιδὸς ὀνομαζόμενον τοῦ σθενέλου. τέθαπται δὴ λικύμνιος ὁ ἠλεκτρύωνος. ἀποθανεῖν δ' αὐτὸν ὅμηρος ὑπὸ τληπολέμου φησὶ τοῦ ἡρακλέους. καὶ διὰ τὸν φόνον τοῦτον ἔφυγεν ἐξ ἄργους τληπόλεμος. ὀλίγον δὲ τὴν ἐπὶ κυλαράβου καὶ τὴν ταύτῃ πύλην ἀποτραπεῖσι, σακάδα μνῆμά ἐστιν. ὃς τὸ αὔλημα τὸ πυθικόν, πρῶτος ηὔλησεν ἐν δελφοῖς. καὶ τὸ ἔχθος τῷ ἀπόλλωνι διαμένον ἐς τοὺς αὐλητὰς ἔτι, ἀπὸ μαρσύου καὶ τῆς ἁμίλλης τοῦ σιληνοῦ παυθῆναι, διὰ τοῦτον δοκεῖ τὸν σακάδαν. ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῷ κυλαράβου καὶ πανία ἐστὶν ἀθηνᾶ καλουμένη. καὶ τάφον σθενέλου δεικνύουσι· τὸν δὲ αὐτοῦ κυλαράβου. πεποίηται δὲ οὐ πόρρω τοῦ γυμνασίου, πολυάνδριον τοῖς μετὰ ἀθηναίων πλεύσασιν ἀργείοις ἐπὶ καταδουλώσει συρακουσῶν τε καὶ σικελίας. ἐντεῦθεν ἐρχομένοις ὁδὸν καλουμένην, ναός ἐστιν ἐν δεξιᾷ διονύσου. τὸ δὲ ἄγαλμα εἶναι λέγουσιν ἐξ εὐβοίας. συμβάσης γὰρ τοῖς ἕλλησιν ὡς ἐκομίζοντο ἐξ ἰλίου τῆς πρὸς τῷ καφαρεῖ ναυαγίας, τοὺς διωσθέντας ἐς τὴν γῆν διαφυγεῖν τῶν ἀργείων, ῥῖγός τε πιέζει καὶ λιμός. εὐξαμένοις δὲ θεῶν τινα ἐν τοῖς παροῦσιν ἀπόροις γενέσθαι σωτῆρα, αὐτίκα ὡς προσῄεσαν, ἐφάνη σφίσι διονύσου σπήλαιον. καὶ ἄγαλμα ἦν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ θεοῦ. τότε δὲ αἶγες ἄγριαι φεύγουσαι τὸν χειμῶνα ἐς αὐτὸ ἦσαν ἠθροισμέναι. ταύτας οἱ ἀργεῖοι σφάξαντες, τά, τε κρέα ἐδείπνησαν καὶ δέρμασιν ἐχρήσαντο ἀντὶ ἐσθῆτος. ἐπεὶ δὲ ὁ χειμὼν ἐπαύσατο καὶ ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς, οἴκαδε ἐκομίζοντο, ἐπάγονται τὸ ἐκ τοῦ σπηλαίου ξόανον. καὶ διατελοῦσιν ἐς τόδε τιμῶντες ἔτι. τοῦ διονύσου δὲ ἐγγυτάτω οἰκίαν ὄψει τὴν ἀδράστου. καὶ ἀπωτέρω ταύτης ἱερὸν ἀμφιαράου. καὶ τοῦ ἱεροῦ πέραν, ἐριφύλης μνῆμα. ἑξῆς δὲ τούτων, ἐστὶν ἀσκληπιοῦ τέμενος. καὶ μετὰ ταῦτα ἱερὸν βάτωνος. ἦν δὲ ὁ βάτων γένους ἀμφιαράῳ τοῦ αὐτοῦ τοῦ μελαμποδιδῶν. καὶ ἐς μάχην ἐξιόντι ἡνιόχει τοὺς ἵππους. γινομένης δὲ τῆς τροπῆς ἀπὸ τοῦ θηβαίων τείχους, χάσμα γῆς ἀμφιάραον καὶ τὸ ἅρμα ὑποδεξάμενον ἠφάνισεν, ὁμοῦ καὶ τοῦτον τὸν βάτωνα. ἐπανιόντι δὲ ἐκ τῆς κοίλης, συρνήθους τάφον λέγουσιν εἶναι. εἰ μὲν δὴ κενὸν καὶ ἄλλως ἐς μνήμην τῆς γυναικός, εἰκότα λέγουσιν. εἰ δὲ τῆς συρνήθους κεῖσθαι τὸν νεκρὸν νομίζουσιν ἐνταῦθα, ἐγὼ μὲν σφίσιν οὐ πείθομαι. πειθέσθω δὲ ὅστις τὰ ἐπιδαυρίων οὐ πέπυσται. τὸ δὲ ἐπιφανέστατον ἀργείοις τῶν ἀσκληπιείων, ἄγαλμα ἐφ' ἡμῶν ἔχει καθήμενον ἀσκληπιόν, λίθου λευκοῦ. καὶ παρ' αὐτὸν ἕστηκεν ὑγεία. κάθηνται δὲ καὶ οἱ ποιήσαντες τὰ ἀγάλματα,

Δηϊάνειρα. παλλάδιον. ἕλενος. θάλαμος δανάης. διονύσιος κρήσιος. λάρισσα. ἀπόλλων δειραδιώτης. ὀξυδερκὴς ἀθηνᾶ. στάδιον νεμείων. αἰγύπτου παίδων μνήματα. ζεὺς ἕρκειος πριάμου τριπρόσωπος. χάον ὄρος. ἐρασῖνος. κεγχρεαί.

Ξενόφιλος καὶ Στράτων. ἐξ ἀρχῆς δὲ ἱδρύσατο Σφῦρος τὸ ἱερόν, Μαχάονος μὲν υἱός, ἀδελφὸς δὲ Ἀλεξάνορος τοῦ παρὰ Σικυωνίοις ἐν Τιτάνῃ τιμὰς ἔχοντος. τῆς δὲ Ἀρτέμιδος τῆς Φεραίας (σέβουσι γὰρ καὶ Ἀργεῖοι Φεραίαν Ἄρτεμιν) κατὰ ταὐτὰ Ἀθηναίοις καὶ Σικυωνίοις τὸ ἄγαλμα, καὶ οὗτοί φασιν ἐκ Φερῶν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ κομισθῆναι. τάδε δὲ αὐτοῖς οὐχ ὁμολογῶ. λέγουσι γὰρ Ἀργεῖοι Δηϊανείρας ἐν Ἄργει μνῆμα εἶναι τῆς Οἰνέως, τό, τε Ἑλένου τοῦ Πριάμου. καὶ ἄγαλμα κεῖσθαι παρὰ σφίσιν Ἀθηνᾶς τὸ ἐκκομισθὲν ἐξ Ἰλίου, καὶ ἁλῶναι ποιῆσαν Ἴλιον. τὸ μὲν δὴ Παλλάδιον (καλεῖται γὰρ οὕτω) δῆλόν ἐστιν ἐς Ἰταλίαν κομισθὲν ὑπὸ Αἰνείου. Δηϊάνειραν δὲ τὴν τελευτὴν περὶ Τραχῖνα ἴσμεν καὶ οὐκ ἐν Ἄργει γενομένην. καὶ ἔστιν ὁ τάφος αὐτῆς πλησίον Ἡρακλείας τῆς ὑπὸ τῇ Οἴτῃ. τὰ δὲ ἐς Ἕλενον τὸν Πριάμου δεδήλωκεν ὁ λόγος ἤδη μοι, μετὰ Πύρρου τοῦ Ἀχιλλέως αὐτὸν ἐλθεῖν ἐς Ἤπειρον. καὶ ἐπιτροπεῦσαί τε τοῦ Πύρρου παῖδας, συνοικοῦντα Ἀνδρομάχῃ. καὶ τὴν Κεστρίνην καλουμένην ἀπὸ Κεστρίνου τοῦ Ἑλένου λαβεῖν τὸ ὄνομα. οὐ μὴν οὐδὲ αὐτῶν λέληθεν Ἀργείων τοὺς ἐξηγητάς, ὅτι μὴ πάντα ἐπ' ἀληθείᾳ λέγεταί σφισι. λέγουσι δὲ ὅμως. οὐ γάρ τι ἕτοιμον μεταπεῖσαι τοὺς πολλούς, ἐναντία ὧν δοξάζουσιν. ἄλλα δέ ἐστιν Ἀργείοις θέας ἄξια. κατάγαιον οἰκοδόμημα. ἐπὶ αὐτῷ δὲ ἦν ὁ χαλκοῦς θάλαμος, ὃν Ἀκρίσιός ποτε φρουρὰν τῆς θυγατρὸς ἐποίησεν. Περίλαος δὲ καθεῖλεν αὐτὸν τυραννήσας. τοῦτό τε οὖν τὸ οἰκοδόμημά ἐστι καὶ Κροτώπου μνῆμα. καὶ Διονύσου ναὸς Κρησίου. Περσεῖ γὰρ πολεμήσαντα αὐτὸν καὶ αὖθις ἐλθόντα ἐς λύσιν τοῦ ἔχθους, τά, τε ἄλλα τιμηθῆναι μεγάλως λέγουσιν ὑπὸ Ἀργείων, καὶ τέμενός οἱ δοθῆναι τοῦτο ἐξαίρετον. Κρησίου δὲ ὕστερον ὠνομάσθη, διότι Ἀριάδνην ἀποθανοῦσαν ἔθαψεν ἐνταῦθα. Λυκέας δὲ λέγει, κατασκευαζομένου δεύτερον τοῦ ναοῦ κεραμέαν εὑρεθῆναι σορόν. εἶναι δὲ Ἀριάδνης αὐτήν. καὶ αὐτός τε καὶ ἄλλους Ἀργείων ἰδεῖν ἔφη τὴν σορόν. πλησίον δὲ τοῦ Διονύσου καὶ Ἀφροδίτης ναός ἐστιν Οὐρανίας. τὴν δὲ ἀκρόπολιν, Λάρισσαν μὲν καλοῦσιν ἀπὸ τῆς Πελασγοῦ θυγατρός. ἀπὸ ταύτης δὲ καὶ δύο τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ πόλεων, ἥ, τε ἐπὶ θαλάσσῃ καὶ ἡ παρὰ τὸν Πηνειὸν ὠνομάσθησαν. ἀνιόντων δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ἔστι μὲν τῆς Ἀκραίας Ἥρας τὸ ἱερόν. ἔστι δὲ ναὸς Ἀπόλλωνος. ὃν Πυθαεὺς πρῶτος παραγενόμενος ἐκ Δελφῶν λέγεται ποιῆσαι. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ νῦν, χαλκοῦν ἐστιν ὀρθὸν Δειραδιώτης Ἀπόλλων καλούμενος. ὅτι καὶ ὁ τόπος οὗτος καλεῖται Δειράς. ἡ δὲ οἱ μαντικὴ (μαντεύεται γὰρ ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς) καθέστηκε τρόπον τοῦτον. γυνὴ μὲν προφητεύουσά ἐστιν ἀνδρὸς εὐνῆς εἰργομένη. θυομένης δὲ ἐν νυκτὶ ἀρνός, κατὰ μῆνα ἕκαστον, γευσαμένη δὲ τοῦ αἵματος ἡ γυνή, κάτοχος ἐκ τοῦ θεοῦ γίνεται. τοῦ Δειραδιώτου δὲ Ἀπόλλωνος ἔχεται μὲν ἱερὸν Ἀθηνᾶς, Ὀξυδερκοῦς καλουμένης Διομήδους ἀνάθημα. ὅτι οἱ μαχομένῳ ποτὲ ἐν Ἰλίῳ, τὴν ἀχλὺν ἀφεῖλεν ἡ θεὸς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. ἔχεται δὲ τὸ στάδιον ἐν ᾧ τὸν ἀγῶνα τῷ Νεμείῳ Διῒ καὶ τὰ Ἡραῖα ἄγουσιν. ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἰοῦσιν ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, τῶν Αἰγύπτου παίδων καὶ ταύτῃ μνῆμα. χωρὶς μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν σωμάτων, ἐνταῦθα αἱ κεφαλαί. χωρὶς δὲ ἐν Λέρνῃ, σώματα τὰ λοιπά. ἐν Λέρνῃ γὰρ καὶ ὁ φόνος ἐξειργάσθη τῶν νεανίσκων. ἀποθανόντων δὲ ἀποτέμνουσιν αἱ γυναῖκες τὰς κεφαλὰς ἀπόδειξιν πρὸς τὸν πατέρα ὧν ἐτόλμησαν. ἐπ' ἄκρᾳ δέ ἐστι τῇ Λαρίσσῃ, Διὸς ἐπίκλησιν Λαρισσαίου ναός, οὐκ ἔχων ὄροφον. τὸ δὲ ἄγαλμα ξύλου πεποιημένον οὐκέτι ἑστηκὸς ἦν ἐπὶ τῷ βάθρῳ. καὶ Ἀθηνᾶς δὲ ναός ἐστι θέας ἄξιος. ἐνταῦθα δὲ ἀναθήματα κεῖνται καὶ ἄλλα, καὶ Ζεὺς ξόανον. δύο μὲν ᾗ πεφύκαμεν ἔχων ὀφθαλμούς. τρίτον δὲ ἐπὶ τοῦ μετώπου. τοῦτον τὸν Δία Πριάμῳ φασὶν εἶναι τῷ Λαομέδοντος πατρῷον ἐν ὑπαίθρῳ τῆς αὐλῆς ἱδρυμένον. καὶ ὅτε ἡλίσκετο ὑπὸ Ἑλλήνων Ἴλιον, ἐπὶ τοῦτον κατέφυγεν ὁ Πρίαμος τὸν βωμόν. ἐπεὶ δὲ τὰ λάφυρα ἐνέμοντο, λαμβάνει Σθένελος ὁ Καπανέως αὐτόν. καὶ ἀνάκειται μὲν διὰ τοῦτο ἐνταῦθα. τρεῖς δὲ ὀφθαλμοὺς ἔχειν, ἐπὶ τῷδε ἄν τις τεκμαίροιτο αὐτόν. Δία γὰρ ἐν οὐρανῷ βασιλεύειν, οὗτος μὲν λόγος κοινὸς πάντων ἐστὶν ἀνθρώπων. ὃν δὲ ἄρχειν φασὶν ὑπὸ γῆς, ἔστιν ἔπος τῶν Ὁμήρου Δία ὀνομάζον καὶ τοῦτον. Ζεύς τε καταχθόνιος καὶ ἐπαινὴ Περσεφόνεια. Αἰσχύλος δὲ ὁ Εὐφορίωνος, καλεῖ Δία, καὶ τὸν ἐν θαλάσσῃ. τρισὶν οὖν ὁρῶντα ἐποίησεν ὀφθαλμοῖς, ὅστις δὴ οὖν ὁ ποιήσας, ἅτε ἐν ταῖς τρισὶ ταῖς λεγομέναις λήξεσιν ἄρχοντα τὸν αὐτὸν τοῦτον θεόν. ὁδοὶ δὲ ἐξ Ἄργους καὶ κατ' ἄλλα εἰσὶ τῆς Πελοποννήσου. καὶ πρὸς Ἀρκαδίας ἐπὶ Τεγέαν. ἐν δεξιᾷ δὲ ὄρος ἐστὶν ἡ Λυκώνη. δένδρα κυπαρίσσου μάλιστα ἔχουσα. ᾠκοδόμηται δὲ ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους Ἀρτέμιδος Ὀρθίας ἱερόν. καὶ ἀγάλματα Ἀπόλλωνος καὶ Λητοῦς καὶ Ἀρτέμιδος πεποίηται λευκοῦ λίθου. Πολυκλείτου δέ φασιν εἶναι ἔργα. καταβάντι δὲ ἐκ τοῦ ὄρους, αὖθις ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ τῆς λεωφόρου, ναὸς Ἀρτέμιδος. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ Χάον ἐστὶν ὄρος ὀνομαζόμενον. ὑπὸ δὲ αὐτὸ δένδρα πέφυκεν ἥμερα καὶ ἄνεισι τοῦ Ἐρασίνου φανερὸν ἐνταῦθα δὴ τὸ ὕδωρ. τέως δὲ ἐκ Στυμφάλου ῥεῖ τῆς Ἀρκάδων. ὥσπερ ἐξ Εὐρίπου κατὰ Ἐλευσῖνα καὶ τὴν ταύτῃ θάλασσαν, οἱ Ῥειτοί. πρὸς δὲ τοῦ Ἐρασίνου ταῖς κατὰ τὸ ὄρος ἐκβολαῖς, Διονύσῳ καὶ Πανὶ θύουσι. τῷ Διονύσῳ δὲ καὶ ἑορτὴν ἄγουσι καλουμένην Τύρβην. ἐπανελθοῦσι δὲ ἐς τὴν ἐπὶ Τεγέας ὁδόν, ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ ὀνομαζομένου Τροχοῦ Κεγχρεαί. τὸ δὲ ὄνομα ἐφ' ὅτῳ τῷ χωρίῳ γέγονεν οὐ λέγουσι. πλὴν εἰ μὴ καὶ τοῦτο ἀπὸ Κεγχρέου ὠνομάσθη, διὰ τὸν Πειρήνης παῖδα Κεγχρέον. καὶ πολυάνδρια

Ὑσιαί. οἰνόη. πηγαὶ ἰνάχου. λυγκεύς. πυρσῶν ἑορτή. λύρκεια. ὀρνεαί. πυραμίς. τί-ρυνς. κυκλώπων τειχοποιΐα. μίδεια. ἀραχναῖον ὄρος. ἐπίδαυρος.

ἐνταῦθά ἐστιν ἀργείων νικησάντων μάχη, λακεδαιμονίους περὶ ὑσιάς. τὸν δὲ ἀγῶνα τοῦτον συμβάντα εὑρίσκον ἀθηναίοις, ἄρχοντος πεισιστράτου. τετάρτῳ δὲ ἔτει τῆς ὀλυμπιάδος ἣν εὐρύβοτος ἀθηναῖος ἐνίκα στάδιον. καταβάντος δὲ ἐς τὸ χθαμαλώτερον, ἐρείπια ὑσιῶν ἐστὶ πόλεώς ποτε ἐν τῇ ἀργολίδι. καὶ τὸ πταῖσμα λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα γενέσθαι λέγουσιν. ἡ δὲ ἐς μαντίνειαν ἄγουσα ἐξ ἄργους ἐστὶν, οὐχ ἥπερ καὶ ἐπὶ τεγέαν. ἀλλὰ ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν πρὸς τῇ δειράδι. ἐπὶ δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἱερὸν διπλοῦν πεποίηται. καὶ πρὸς ἡλίου δυόντος ἔσοδον καὶ κατὰ ἀνατολὰς ἑτέραν ἔχον. κατὰ μὲν δὴ τοῦτο ἀφροδίτης κεῖται ξόανον. πρὸς δὲ ἡλίου δυσμὰς, ἄρεως. εἶναι δὲ τὰ ἀγάλματα πολυνείκους λέγουσιν ἀναθήματα καὶ ἀργείων ὅσοι τιμωρήσοντες αὐτῷ συνεστρατεύοντο. προελθοῦσι δὲ αὐτόθεν διαβάντι ποταμὸν χείμαρρον χάραδρον καλούμενον, ἔστιν οἰνόη τὸ ὄνομα ἔχουσα ὡς ἀργεῖοί φασιν ἀπὸ οἰνέως. οἰνέα γὰρ τὸν βασιλεύσαντα ἐν αἰτωλίᾳ λέγουσιν ὑπὸ τῶν ἀγρίου παίδων ἐκβληθέντα τῆς ἀρχῆς, παρὰ διομήδην ἐς ἄργος ἀφικέσθαι. ὁ δὲ, τὰ μὲν ἄλλα ἐτιμώρησεν αὐτῷ στρατεύσας ἐς τὴν καλυδωνίαν. παραμένειν δὲ οὐκ ἔφη οἱ δυνατὰ εἶναι. συνακολουθεῖν δ' εἰ βούλοιτο ἐς ἄργος ἐκεῖνον ἐκέλευεν. ἀφικόμενον δὲ, τά τε ἄλλα ἐθεράπευεν ὡς παιδὸς θεραπεύειν πατέρα εἰκὸς ἦν, καὶ ἀποθανόντα ἔθαψεν ἐνταῦθα. ἀπὸ τούτου μὲν οἰνόη χωρίον ἐστὶν ἀργείοις. ὑπὲρ δὲ οἰνόης, ὄρος ἐστὶν ἀρτεμίσιον. καὶ ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους. ἐν τούτῳ δέ εἰσι τῷ ὄρει καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ ἰνάχου. πηγαὶ γὰρ δὴ τῷ ὄντι εἰσὶν αὐτῷ. τὸ δὲ ὕδωρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐξικνεῖται τῆς γῆς. ταύτῃ μὲν δὴ θέας οὐδὲν ἔτι ἦν ἄξιον. ἑτέρα δὲ ὁδὸς ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν πρὸς τῇ δειράδι ἐστὶν ἐπὶ λύρκειαν. ἐς τοῦτο λέγεται τὸ χωρίον λυγκέα ἀποσωθῆναι τῶν πεντήκοντα ἀδελφῶν μόνον. καὶ ἡνίκα ἀνεσώθη, πυρσὸν ἀνέσχεν ἐντεῦθεν. συνέκειτο δὲ ἄρα αὐτῷ πρὸς τὴν ὑπερμήστραν ἀνασχεῖν τὸν πυρσόν. ἢν διαφυγὼν δαναὸν ἐς ἀσφαλὲς ἀφίκηταί ποι. τὴν δὲ καὶ αὐτὴν ἀνάψαι λέγουσιν ἕτερον ἀπὸ τῆς λαρίσης, δῆλα καὶ ταύτην ποιοῦσαν. ὅτι ἐν οὐδενὶ, οὐδὲ αὐτὴ καθέστηκεν ἔτι κινδύνῳ. ἐπὶ τούτῳ δὲ ἀργεῖοι κατὰ ἔτος ἕκαστον πυρσῶν ἑορτὴν ἄγουσι. τὸ δὲ χωρίον τότε μὲν λυγκεία ἐκαλεῖτο. οἰκήσαντος δὲ ὕστερον ἐν αὐτῷ λύρκου, παιδὸς δὲ ἄβαντος νόθου, τὸ ὄνομα δι' αὐτὸν ἔσχηκε. καὶ ἄλλα τέ ἐστιν οὐκ ἀξιόλογα ἐν τοῖς ἐρειπίοις. καὶ εἰκὼν ἐπὶ στήλῃ τοῦ λύρκου. ἐς μὲν δὴ ταύτην ἐστὶν ἐξ ἄργους, ἑξήκοντα μάλιστά που στάδια. ἐκ δὲ λυρκείας, ἕτερα τοσαῦτα ἐς ὀρνεάς. λυρκείας μὲν δὴ πόλεως, ἅτε ἠρημωμένης ἤδη κατὰ τὴν ἑλλήνων στρατιὰν ἐπὶ ἴλιον, οὐκ ἐποιήσατο ὅμηρος ἐν καταλόγῳ μνήμην. ὀρνεὰς δὲ ἔτι γὰρ ᾠκοῦντο ὡς πρὸς τῷ τόπῳ τῆς ἀργείας ἔκειντο, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἔπεσι προτέρας ἢ φλιοῦντα τε καὶ σικυῶνα κατέλεξε. ἐκαλοῦντο δὲ ἀπὸ ὀρνέως τοῦ ἐρεχθέως. τοῦ δὲ ὀρνέως ἦν τούτου πετεώς. τοῦ δὲ μενεσθεύς. ὃς ἀγαμέμνονι μετὰ ἀθηναίων, τὴν πριάμου συγκαθεῖλεν ἀρχήν. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου, τὸ ὄνομα ἐγένετο τῇ πόλει. ἀργεῖοι δὲ ὕστερον τούτους, ὀρνεάτας ἀνέστησαν. ἀναστάντες δὲ, σύνοικοι γεγόνασιν ἀργείοις. ἔστι δὲ ἐν ταῖς ὀρνεαῖς ἀρτέμιδός τε ἱερὸν καὶ ξόανον ὀρθόν. καὶ ἕτερος ναὸς θεοῖς πᾶσιν ἐς κοινὸν ἀνειμένος. τὰ δὲ ἐπέκεινα ὀρνεῶν ἥ τε σικυωνία καὶ ἡ φλιασία ἐστίν. ἐρχομένοις δ' ἐξ ἄργους ἐς τὴν ἐπιδαυρίαν, ἔστιν οἰκοδόμημα ἐν δεξιᾷ πυραμίδι μάλιστα εἰκασμένον. ἔχει δὲ ἀσπίδας, σχῆμα ἀργολικὰς ἀπειργασμένας. ἐνταῦθα προίτῳ περὶ τῆς ἀρχῆς πρὸς ἀκρίσιον μάχη γίνεται. καὶ τέλος μὲν ἴσον τῷ ἀγῶνι συμβῆναί φασι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ διαλλαγὰς ὕστερον, ὡς οὐδέτεροι βεβαίως κρατεῖν ἐδύναντο. συμβάλλειν δὲ σφᾶς λέγουσιν ἀσπίσι τότε πρῶτον καὶ αὐτοὺς καὶ τὸ στράτευμα ὡπλισμένους. τοῖς δὲ πεσοῦσιν ἀφ' ἑκατέρων πολῖται γὰρ καὶ συγγενεῖς ἦσαν, ἐποιήθη ταύτῃ μνῆμα ἐν κοινῷ. προϊοῦσι δὲ ἐντεῦθεν καὶ ἐκτραπεῖσιν ἐς δεξιάν, τίρυνθός ἐστιν ἐρείπια. ἀνέστησαν δὲ καὶ τιρυνθίους ἀργεῖοι συνοίκους προσλαβεῖν. καὶ τὸ ἄργος ἐπαυξῆσαι θελήσαντες. τίρυνθα δὲ ἥρωα ἀφ' οὗ τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἐγένετο, παῖδα ἄργου τοῦ διὸς εἶναι λέγουσι. τὸ δὴ τεῖχος ὃ δὴ μόνον τῶν ἐρειπίων λείπεται, κυκλώπων μέν ἐστιν ἔργον. πεποίηται δὲ ἀργῶν λίθων. μέγεθος ἔχων ἕκαστος λίθος ὡς ἀπ' αὐτῶν μηδ' ἂν ἀρχὴν κινηθῆναι τὸν μικρότατον ὑπὸ ζεύγους ἡμιόνων. λιθία δὲ ἐνήρμοσται πάλαι ὡς μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον ἁρμονίαν τοῖς μεγάλοις λίθοις εἶναι. καταβάντων δὲ ὡς ἐπὶ θάλασσαν, ἐνταῦθα οἱ θάλαμοι τῶν προίτου θυγατέρων εἰσίν. ἐπανελθόντων δ' ἐς τὴν λεωφόρον, ἐπὶ μίδειαν ἐν ἀριστερᾷ ἥξεις. βασιλεῦσαι δέ φασιν ἠλεκτρύονα ἐν τῇ μιδείᾳ τὸν πατέρα ἀλκμήνης. ἐπ' ἐμοῦ δὲ μιδείας πλὴν τὸ ἔδαφος ἄλλο οὐδὲν ἐλείπετο. κατὰ δὲ τὴν ἐς ἐπίδαυρον εὐθεῖαν, ἔστι κώμη λῆσσα. ναὸς δὲ ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ καὶ ξόανον. οὐδέν τι διάφορον ἢ τὸ ἐν ἀκροπόλει τῇ λαρίσῃ. ἔστι δὲ ὄρος ὑπὲρ τῆς λήσσης τὸ ἀραχναῖον. πάλαι δὲ σαπυσελάτων, ἐπὶ ἰνάχου τὸ ὄνομα εἰλήφει. βωμοὶ δέ εἰσιν ἐν αὐτῷ, διός τε καὶ ἥρας. δεήσαν ὄμβρου σφίσιν ἐνταῦθα θύουσι. κατὰ δὲ τὴν λῆσσαν ἔχεται τῆς ἀργείας ἡ ἐπιδαυρίων. πρὶν δὲ ἢ κατὰ ταύτην γενέσθαι τὴν πόλιν, ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀφίξῃ τοῦ ἀσκληπιοῦ. ταύτην τὴν χώραν οὐκ οἶδα οἵτινες πρότερον ᾤκησαν πρὶν ἐπίδαυρον ἐλθεῖν ἐς αὐτήν. οὐ μὴν οὐδὲ τοὺς ἀπογόνους ἐπιδαύρου πυθέσθαι παρὰ τῶν ἐπιχωρίων ἐδυνάμην. τελευταῖον δὲ πρὶν ἢ παραγενέσθαι δωριέας ἐς πελοπόννησον, βασιλεῦσαί φασι πιτυρέα ἴωνος ἀπόγονον τοῦ ξούθου. τοῦτον παραδοῦναι λέγουσιν ἀμαχεὶ τὴν γῆν

δηϊφόντῃ καὶ ἀργείοις. καὶ ὁ μὲν ἐς ἀθήνας ὁμοῦ τοῖς πολίταις ἀφικόμενος ἐνταῦθα ᾤκησε. δηϊφόντης δὲ καὶ ἀργεῖοι, τὴν ἐπιδαύρειον ἔσχον. ἀπεσχίσθησαν δὲ οὗτοι τῶν ἄλλων ἀργείων, τημένου τελευτήσαντος. δηϊφόντης μὲν καὶ ὑρνηθὼ, κατ' ἔχθος τῶν τημένου παίδων. ὁ δὲ σὺν αὐτοῖς στρατὸς, δηϊφόντῃ καὶ ὑρνηθοῖ, πλέον ἢ κείσῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς νέμοντες. ἐπίδαυρος δὲ ἀφ' οὗ τὸ ὄνομα τῇ γῇ ἐτέθη, ὡς μὲν φασιν ἠλεῖοι, πέλοπος ἦν. κατὰ δὲ ἀργείων δόξαν, καὶ τὰ ἔπη τὰς μεγάλας ἠοίας, ἦν ἐπιδαύρῳ πατὴρ ἄργος ὁ διός. ἐπιδαύρειοι δὲ ἀπόλλωνι ἐπίδαυρον παῖδα προσποιοῦσιν. ἀσκληπιοῦ δὲ ἱερὰν μάλιστα εἶναι τὴν γῆν, ἐπὶ λόγῳ συμβέβηκε τοιῷδε. φλεγύαν ἐπιδαύρειοί φασιν ἐλθεῖν ἐς πελοπόννησον. πρόφασιν μὲν ἐπὶ θέᾳ τῆς χώρας. ἔργῳ δὲ, κατάσκοπον πλήθους τῶν ἐνοικούντων. καὶ εἰ τὸ πολὺ μάχιμον εἴη τῶν ἀνθρώπων. ἦν γὰρ δὴ φλεγύας, πολεμικώτατος τῶν τότε. καὶ ἐπιὼν ἑκάστοτε ἐφ' οὓς τύχοι, τοὺς καρποὺς ἔφερε καὶ ἤλαυνε τὴν λείαν. ὅτε δὲ παρεγένετο ἐς πελοπόννησον, εἵπετο ἡ θυγάτηρ αὐτῷ. λεληθυῖα ἔτι τὸν πατέρα ὅτι ἐξ ἀπόλλωνος εἶχεν ἐν γαστρί. ὡς δὲ ἐν τῇ γῇ τῇ ἐπιδαυρείων ἔτεκεν, ἐκτίθησι τὸν παῖδα ἐς τὸ ὄρος τοῦτο. ὃ δὴ τίτθειον ὀνομάζουσιν ἐφ' ἡμῶν. τηνικαῦτα δὲ ἐκαλεῖτο μύρτιον. ἐκκειμένῳ δὲ, ἐδίδου μὲν, οἱ γάλα μία τῶν περὶ τὸ ὄρος τῶν ποιμαινομένων αἰγῶν. ἐφύλασσε δὲ ὁ κύων ὁ τοῦ αἰπόλου φρουρός. ἀρεσθάνας δὲ, ὄνομα γὰρ τῷ ποιμένι τοῦτο ἦν, ὡς τὸν ἀριθμὸν οὐχ εὕρισκεν ὁμολογοῦντα τῶν αἰγῶν καὶ ὁ κύων ἅμα ἀπεστάτει τῆς ποίμνης, οὕτω τὸν ἀρεσθάναν ἐς πᾶν φασιν ἀφικνεῖσθαι ζητήσεως, εὑρόντα δὲ, ἐπιθυμῆσαι τὸν παῖδα ἀνελέσθαι. καὶ ὡς ἐγγὺς ἐγίνετο, ἀστραπὴν ἰδεῖν ἐκλάμψασαν ἀπὸ τοῦ παιδός. νομίσαντα δὲ εἶναι θεῖόν τι, ὥσπερ ἦν, ἀποτραπέσθαι. ὁ δὲ αὐτίκα ἐπὶ γῆν καὶ θάλασσαν πᾶσαν ἠγγέλλετο. τά τε ἄλλα ὁπόσα βούλοιτο εὑρίσκειν ἐπὶ τοῖς κάμνουσι, καὶ ὅτι ἀνίστησι τεθνεῶτας. λέγεται δὲ καὶ ἄλλος ἐπ' αὐτῷ λόγος. κορωνίδα κύουσαν ἀσκληπιὸν ἴσχυϊ τῷ ἐλάτου συγγενέσθαι. καὶ τὴν μὲν ἀποθανεῖν ὑπὸ ἀρτέμιδος ἀμυνομένης τῆς ἐς τὸν ἀπόλλωνα ὕβρεως. ἐξημμένης δὲ ἤδη τῆς πυρᾶς ἁρπάσαι λέγεται τὸν παῖδα ἑρμῆς ἀπὸ τῆς φλογός. ὁ δὲ τρίτος τῶν λόγων, ἥκιστα ἐμοὶ δοκεῖν ἀληθής ἐστιν. ἀρσινόης ποιήσας εἶναι τῆς λευκίππου παῖδα ἀσκληπιόν. ἀπολλοφάνει γὰρ τῷ ἀρκάδι ἐς δελφοὺς ἐλθόντι, καὶ ἐρομένῳ τὸν θεὸν εἰ γένοιτο ἐξ ἀρσινόης ἀσκληπιὸς καὶ μεσσηνίοις πολίτης εἴη, ἔχρησεν ἡ πυθία. ὦ μέγα χάρμα βροτοῖς βλαστὼν ἀσκληπιὲ πᾶσιν. ὃν φλεγυηῒς ἔτικτεν ἐμῇ φιλότητι μιγεῖσα ἱμερόεσσα κορωνὶς ἐνὶ κραναῇ ἐπιδαύρῳ. οὗτος ὁ χρησμὸς δηλοῖ μάλιστα οὐκ ὄντα ἀσκληπιὸν ἀρσινόης. ἀλλὰ ἡσίοδον ἢ τῶν τινα ἐμπεποιηκότων ἐς τὰ ἡσιόδου τὰ ἔπη συνθέντα ἐς τὴν μεσσηνίων χάριν. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε ἐν ἐπιδαύρῳ τὸν θεὸν γενέσθαι. τὰ γὰρ ἀσκληπιεῖα εὑρίσκω τὰ ἐπιφανέστατα ἐξ ἐπιδαύρου. τοῦτο μὲν γὰρ ἀθηναῖοι τῆς τελετῆς λέγοντες ἀσκληπιῷ μεταδοῦναι, τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπιδαύρεια ὀνομάζουσι. καὶ θεὸν ἀπ' ἐκείνου φασὶν ἀσκληπιόν σφισι νομισθῆναι. τοῦτο δὲ ἀρχίας ὁ ἀρισταίχμου, τὸ συμβὰν σπάσμα θηρεύοντί οἱ περὶ τὸν πίνδασον ἰαθεὶς ἐν τῇ ἐπιδαυρείᾳ, τὸν θεὸν ἐπηγάγετο ἐς πέργαμον. ἀπὸ δὲ τοῦ περγαμηνῶν, σμυρναίοις γέγονεν ἐφ' ἡμῶν ἀσκληπιεῖον τὸ ἐπὶ θαλάσσῃ. τὸ δὲ ἐν βαλανάγραις ταῖς κυρηναίων, ἐστὶν ἀσκληπιὸς καλούμενος ἰατρὸς, ἐξ ἐπιδαύρου καὶ οὗτος. ἐκ δὲ τοῦ παρὰ κυρηναίοις, τὸ ἐν λεβήνῃ τῇ κρητῶν ἐστιν ἀσκληπιεῖον. διάφορον δὲ κυρηναίοις τοσόνδε ἐς ἐπιδαυρείους ἐστὶν, ὅτι αἶγας οἱ κυρηναῖοι θύουσιν, ἐπιδαυρείοις οὐ καθεστηκότος. θεὸν δὲ ἀσκληπιὸν νομισθέντα ἐξ ἀρχῆς καὶ οὐκ ἀνὰ χρόνον λαβόντα τὴν φήμην, τεκμηρίοις καὶ ἄλλοις εὑρίσκω, καὶ ὁμήρου μαρτυρεῖ μοι, τὰ περὶ μαχάονος ὑπὸ ἀγαμέμνονος εἰρημένα. ταλθύβι' ὅττι τάχιστα μαχάονα δεῦρο κάλεσσον φῶτ' ἀσκληπιοῦ υἱὸν, ὡς ἂν εἰ λέγοι θεοῦ παῖδ' ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἱερὸν ἄλσος τοῦ ἀσκληπιοῦ, περιέχουσιν ὅροι πανταχόθεν. οὐδὲ ἀποθνήσκουσιν οὐδὲ τίκτουσιν αἱ γυναῖκες σφίσιν ἐντὸς τοῦ περιβόλου. καθὰ καὶ ἐπὶ δήλῳ τῇ νήσῳ τὸν αὐτὸν νόμον. τὰ δὲ θυόμενα ἤν τέ τις ἐπιδαυρείων αὐτῶν, ἤν τε ξένος ὁ θύων ᾖ, καταναλίσκουσιν ἐντὸς τῶν ὅρων. τὸ δὲ αὐτὸ γινόμενον οἶδα καὶ ἐν τιτάνῃ. τοῦ δὲ ἀσκληπιοῦ τὸ ἄγαλμα, μεγέθει μὲν τοῦ ἀθήνησιν ὀλυμπίου διὸς, ἥμισυ ἀποδεῖ. πεποίηται δὲ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. μηνύει δὲ ἐπίγραμμα τὸν εἰργασμένον εἶναι, θρασυμήδην ἀριγνώτου πάριον. κάθηται δὲ ἐπὶ θρόνου βακτηρίαν κρατῶν. τὴν δὲ ἑτέραν τῶν χειρῶν ὑπὲρ κεφαλῆς ἔχει τοῦ δράκοντος. καί οἱ κύων παρακατακείμενος πεποίηται. τῷ θρόνῳ δὲ ἡρώων ἐπειργασμένα, ἀργείων ἐστὶν ἔργα, βελλεροφόντου τὸ ἐς τὴν χίμαιραν, καὶ περσεὺς ἀφελὼν τὴν μεδούσης κεφαλήν. τοῦ ναοῦ δέ ἐστι πέραν, ἔνθα οἱ ἱκέται τοῦ θεοῦ καθεύδουσιν. οἴκημα δὲ περιφερὲς λίθου λευκοῦ καλούμενον θόλος, ᾠκοδόμηται πλησίον, θέας ἄξιον. ἐν δὲ αὐτῷ παυσίου γράψαντος βέλη μὲν καὶ τόξον ἐστὶν ἀφεικὼς, ἔρως. λύραν δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀράμενος φέρει. γέγραπται δὲ ἐνταῦθα καὶ μέθη, παυσίου καὶ τοῦτο ἔργον ἐξ ὑαλίνης φιάλης πίνουσα. ἴδοις δ' ἂν ἐν τῇ γραφῇ φιάλην τε ὑάλου καὶ δι' αὐτῆς γυναικὸς πρόσωπον. στῆλαι δ' εἱστήκεσαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου. τὸ μὲν ἀρχαῖον καὶ πλέονες. ἐπ' ἐμοῦ δὲ ἓξ λοιπαί. ταύταις ἐγγεγραμμέναι, καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐστιν ὀνόματα ἀκεσθέντων ὑπὸ τοῦ ἀσκληπιοῦ. προσέτι δὲ, καὶ νόσημα ὅ, τι ἕκαστος ἐνόσησε. καὶ ὅπως

54 Virbius. θέατρα. ἐπιδῶται. ἀντωνῖνος ἀνοικοδομῶν ἐπιδαυρείοις τὰ ἱερά. δράκοντες ἀσκληπιοῦ. στρεπτὴ ἐλαία. τὰ κατὰ ὑρνηθὼ, καὶ ὑρνήθιον.

ἰάθη. γέγραπται δὲ φωνῇ τῇ δωρίδι. χωρὶς δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐστὶν ἀρχαία στήλη. ἵππους δὲ ἱππόλυτον ἀναθεῖναι τῷ θεῷ φασιν εἴκοσι. ταύτης τῆς στήλης τῷ ἐπιγράμματι, ὁμολογοῦντα λέγουσιν ἀρικιεῖς, ὡς τεθνεῶτα ἱππόλυτον ἐκ τῶν θησέως ἀρῶν, ἀνέστησεν ἀσκληπιός. ὁ δὲ ὡς αὖθις ἐβίω, οὐκ ἠξίου νέμειν τῷ πατρὶ συγγνώμην. ἀλλὰ ὑπεριδὼν τὰς δεήσεις, ἐς ἰταλίαν ἔρχεται πρὸς τοὺς ἀρικιεῖς. καὶ ἐβασίλευσέ τε αὐτόθι, καὶ ἀνῆκε τῇ ἀρτέμιδι τέμενος. ἔνθα ἄχρις ἐμοῦ μονομαχίας ἆθλα ἦν. καὶ ἱερᾶσθαι τῇ θεῷ τὸν νικῶντα. ὁ δὲ ἀγὼν, ἐλευθέρων μὲν προσέκειτο οὐδενί. οἰκέταις δὲ, ἀποδρᾶσι τοὺς δεσπότας. ἐπιδαυρείοις δέ ἐστι θέατρον ἐν τῷ ἱερῷ, μάλιστα ἐμοὶ δοκεῖν θέας ἄξιον. τὰ μὲν γὰρ ῥωμαίων, πολὺ δή τι καὶ ὑπερῆρε τῶν πανταχοῦ τῷ κόσμῳ. μεγέθει δὲ ἀρκάδων, τὸ ἐν μεγάλῃ πόλει. ἁρμονίας δὲ ἢ κάλλους ἕνεκα, ἀρχιτέκτων ποῖος ἐς ἅμιλλαν πολυκλείτῳ γένοιτ' ἂν ἀξιόχρεως. πολύκλειτος γὰρ καὶ θέατρον τοῦτο, καὶ οἴκημα τὸ περιφερὲς ὁ ποιήσας ἦν. ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλσους, ναός τέ ἐστιν ἀρτέμιδος καὶ ἄγαλμα ἠπιόνης. καὶ ἀφροδίτης ἱερόν. καὶ θέμιδος. καὶ στάδιον οἷα ἕλλησι τὰ πολλὰ γῆς χῶμα. καὶ κρήνη τῷ τε ὀρόφῳ καὶ κόσμῳ τῷ λοιπῷ, θέας ἀξία. ὁπόσα δὲ ἀντωνῖνος ἀνὴρ τῆς συγκλήτου βουλῆς, ἐφ' ἡμῶν ἐποίησεν, ἔστι μὲν ἀσκληπιοῦ λουτρόν. ἔστι δὲ ἱερὸν θεῶν οὓς ἐπιδώτας ὀνομάζουσιν. ἐποίησε δὲ καὶ ὑγείᾳ ναὸν, καὶ ἀσκληπιῷ καὶ ἀπόλλωνι ἐπίκλησιν αἰγυπτίοις. καὶ ἦν γὰρ στοὰ καλουμένη κότυος, καταρρυέντος δέ οἱ τοῦ ὀρόφου, διέφθαρτο ἤδη πᾶσα, ἅτε ὠμῆς τῆς πλίνθου ποιηθεῖσα, ἀνῳκοδόμησε καὶ ταύτην. ἐπιδαυρείων δὲ οἱ περὶ τὸ ἱερὸν, μάλιστα ἐταλαιπώρουν, ὅτι μήτε αἱ γυναῖκες ἐν σκέπῃ σφίσιν ἔτικτον. καὶ ἡ τελευτὴ τοῖς κάμνουσιν ὑπαίθριος ἐγίγνετο. ὁ δὲ καὶ ταῦτα ἐπανορθούμενος, κατεσκευάσατο οἴκησιν. ἐνταῦθα ἤδη καὶ ἀποθανεῖν ἀνθρώπῳ, καὶ τεκεῖν γυναικὶ ὅσιον. ὄρη δέ εἰσιν ὑπὲρ τὸ ἄλσος, τό, τε τιτθίον, καὶ ἕτερον ὀνομαζόμενον κυνόρτιον. μαλεάτου δὲ ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐν αὐτῷ. τοῦτο μὲν δὴ τῶν ἀρχαίων. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ μαλεάτου, καὶ ἔλυτρον κρήνης, ἐς ὃ τὸ ὕδωρ συλλέγεταί σφισι τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀντωνῖνος καὶ ταῦτα ἐπιδαυρείοις ἐποίησε. δράκοντες δὲ οἱ λοιποὶ καὶ ἕτερον γένος ἐς τὸ ξανθότερον ῥέποντες χρόας, ἱεροὶ μὲν τοῦ ἀσκληπιοῦ νομίζονται. καί εἰσιν
10 ἀνθρώποις ἥμεροι. τρέφει δὲ μόνη σφᾶς ἡ τῶν ἐπιδαυρείων γῆ. τὸ δὲ αὐτὸ εὑρίσκω καὶ ἄλλαις χώραις συμβεβηκός. λιβύη μέν γε μόνη κροκοδείλους τρέφει χερσαίους. διπήχεων οὐκ ἐλάσσονας. παρὰ δὲ ἰνδῶν μόνων, ἄλλα τε κομίζεται καὶ ὄρνιθες οἱ ψιττακοί. τοὺς δὲ ὄφεις οἱ ἐπιδαύρειοι τοὺς μεγάλους ἐς πλέον πηχῶν καὶ τριάκοντα προήκοντας, οἷοι παρά τε ἰνδοῖς τρέφονται καὶ ἐν λιβύῃ, ἄλλο δή τι γένος φασὶν εἶναι, καὶ οὐ δράκοντας. ἐς δὲ τοῦ ὄρους ἀνιοῦσι τὴν κορυφὴν, ἔστι καθ' ὁδὸν στρεπτῆς καλουμένης ἐλαίας φυτόν, αἰτίου τοῦ περιαγαγόντος τῇ χειρὶ ἡρακλέους ἐς τοῦτο τὸ σχῆμα. εἰ δὲ καὶ ἀσιναίοις τοῖς ἐν τῇ ἀργολίδι ἔθηκεν ὅρον τοῦτον, οὐκ ἄγαν ἔγωγε εἰδείην. ἐπεὶ μηδὲ ἑτέρωθι ἀναστάτου γενομένης χώρας, τὸ σαφὲς ἔτι οἷόν τε τῶν ὅρων ἐξευρεῖν. ἐπὶ δὲ τῇ ἄκρᾳ τοῦ ὄρους, κορυφαίας ἐστὶν ἱερὸν ἀρτέμιδος. οὗ καὶ τελέσιλλα ἐποιήσατο ἐν ᾄσματι μνήμην. κατιοῦσι δὲ ἐς τὴν ἐπιδαυρείων τὴν πόλιν, χωρίον ἐστὶ πεφυκυίας ἀγριελαίας ἔχον. ὑρνήθιον δὲ καλοῦσι τὸ χωρίον. τὰ δὲ ἐπ' αὐτῷ, ὡς ἐπιδαύρειοί τε λέγουσι καὶ εἰκὸς ἔχει, γράφω. κισσὸς καὶ οἱ λοιποὶ τημένου παῖδες, μάλιστα ᾔδεσαν δηιφόντην λυπήσοντες. εἰ διαλύσαιέν πως ἐξ αὐτοῦ τὴν ὑρνηθὼ δυνηθεῖεν. ἀφίκοντο οὖν ἐς ἐπίδαυρον, κερυνὴς καὶ φάλκης. ἀγραίῳ γὰρ τῷ νεωτάτῳ τὰ ποιούμενα οὐκ ἤρεσκεν. οὗτοι δὲ στήσαντες τὸ ἅρμα ὑπὸ τὸ τεῖχος, κήρυκα ἀποστέλλουσι παρὰ τὴν ἀδελφὴν, ἐλθεῖν δῆθεν ἐς λόγους αὐτῇ βουλόμενοι. ὡς δὲ ὑπήκουσε, καλοῦσιν, ἐνταῦθα οἱ νεανίσκοι, πολλὰ μὲν δηιφόντου κατηγόρουν. πολλὰ δὲ αὐτοὶ ἱκέτευον, ἐκείνην ἐπανήκειν ἐς ἄργος. ἄλλα τε ἐπαγγελλόμενοι καὶ ἀνδρὶ δώσειν, αὐτὴν δηιφόντου τὰ πάντα ἀμείνονι. καὶ ἀνθρώπων πλειόνων, καὶ γῆς ἄρχοντα εὐδαιμονεστέρας. ὑρνηθὼ δὲ τοῖς λεχθεῖσιν ἀλγήσασα, ἀπεδίδου σφίσι τὴν ἴσην. δηιφόντην μὲν, αὐτῇ τε ἄνδρα ἀρεστὸν εἶναι φήσασα, καὶ τημένῳ γενέσθαι γαμβρὸν, οὐ μεμπτόν. ἐκείνοις δὲ τημένου προσήκειν σφαγεῦσιν ὀνομάζεσθαι μᾶλλον ἢ παισί. καὶ τὴν μὲν οὐδὲν ἔτι ἀποκρινάμενοι συλλαμβάνουσιν. ἀναθέντες δὲ ἐς τὸ ἅρμα ἀπήλαυνον. δηιφόντῃ δὲ ἀγγέλλει τις τῶν ἐπιδαυρείων ὡς κερυνὴς καὶ φάλκης οἴχοιντο ἄγοντες ἄκουσαν ὑρνηθώ. ὁ δὲ αὐτός τε ὡς τάχος εἶχεν, ἤμυνε. καὶ οἱ ἐπιδαύριοι πυνθανόμενοι προσεβοήθουν. δηιφόντης δὲ κερυνὴν μὲν ὡς κατελάμβανεν ἀναιρεῖ βαλών. φάλκην δὲ ἐχόμενον ὑρνηθοῦς, βαλεῖν μὲν ἔδεισε, μὴ ἁμαρτὼν γένοιτο αὐτῆς ἐκείνης φονεύς. συμπλακεὶς δὲ ἐπειρᾶτο ἀφαιρεῖσθαι. φάλκης δὲ ἀντεχόμενος καὶ ἕλκων βιαιότερον, ἀπέκτεινεν ἔχουσαν ἐν γαστρί. καὶ ὁ μὲν συνεὶς οἷα ἐς τὴν ἀδελφὴν ἐξειργασμένος εἴη, ἤλαυνε τὸ ἅρμα ἀφειδέστερον, προλαβεῖν τῆς ὁδοῦ σπεύδων, πρὶν ἢ πάντας ἐπ' αὐτὸν συλλεχθῆναι τοὺς ἐπιδαυρείους. δηιφόντης δὲ σὺν τοῖς παισίν, ἐγεγόνεσαν γὰρ καὶ παῖδες αὐτῷ πρότερον ἔτι υἱοὶ μὲν, ἀντιμένης καὶ ξάνθιππός τε, καὶ ἀργεῖος. θυγάτηρ δὲ ὀρσοβία, ταύτην πάμφυλον τὸν αἰγιμίου λέγουσιν ὕστερον γῆμαι. τότε δὲ ἀναλαβόντες τὸν νεκρὸν τῆς ὑρνηθοῦς, κομίζουσιν ἐς τοῦτο τὸ χωρίον. τὸ ἀνὰ χρόνον ὑρνήθιον κληθέν. καὶ οἱ ποιησάμενοι ἡρῷον, τιμὰς καὶ ἄλλας δεδώκασι. καὶ ἐπὶ τοῖς

ἐπιδαύρου τὰ ἀξιόλογα. Ἠπιόνη. Αἴγινα. Φωκίδος ὄνομα. μινύαι. κίμων καὶ μιλτ. αἰαντίδαι. εὐαγόρας τευκρείδης. φώκου ἀπόγονοι. αἰγινητῶν κράτος. αἴγινα ἀόρμος. ζεὺς πανελλήνιος. φώκου θάνατος.

πεφυκόσιν ἐλαιοῖς, καὶ εἰ δή τι ἄλλο λείψανον, ἐς ὃ καθέστηκε νόμος, τὰ θραυόμενα μηδένα ἐς οἴκους φέρεσθαι. μηδὲ χρᾶσθαί σφισιν ἐς μηδέν. κατὰ χώραν δὲ αὐτοῦ λείπουσιν ἱερὰ εἶναι τῆς ὑρνηθοῦς. οὐ πόρρω δὲ τῆς πόλεως, μελίσσης μνῆμά ἐστιν, ἣ περιάνδρῳ συνῴκησε τῷ κυψέλου. καὶ ἕτερον πατροκλέους, πατρὸς τῆς μελίσσης. ἐτυράννει δὲ καὶ οὗτος ἐπιδαυρίων, καθὰ δὴ καὶ ὁ γαμβρός οἱ, περίανδρος κορίνθου. αὐτὴ δὲ καὶ τῶν ἐπιδαυρίων ἡ πόλις, παρείχετο ἐς μνήμην τάδε ἀξιολογώτατα. τέμενος δή ἐστιν ἀσκληπιοῦ. καὶ ἀγάλματα ὁ θεὸς αὐτός, καὶ Ἠπιόνη. γυναῖκα δὲ εἶναι τὴν ἠπιόνην ἀσκληπιοῦ φασι. ταῦτά ἐστιν ἐν ὑπαίθρῳ, λίθου παρίου. ναοὶ δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ διονύσου καὶ ἀρτέμιδός ἐστιν ἄλσος. εἰκάσαις ἂν θηρευούσῃ τὴν ἄρτεμιν. ἀφροδίτης τε ἱερὸν πεποίηται. τὸ δὲ πρὸς τῷ λιμένι ἐπὶ ἄκρας ἀνεχούσης ἐς θάλασσαν, λέγουσιν ἥρας εἶναι. τὴν δὲ ἀθηνᾶν ἐν τῇ ἀκροπόλει ξόανον θέας ἄξιον, κισσαίαν ἐπονομάζουσιν. Αἰγινῆται δὲ οἰκοῦσιν ἔχοντες τὴν νῆσον ἀπαντικρὺ τῆς ἐπιδαυρίας. ἀνθρώπους δ' οὐκ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς λέγουσιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι. διὸς δὲ ἐς ἔρημον κομίσαντος αἴγιναν τὴν ἀσωποῦ, τῇ μὲν τὸ ὄνομα ἐτέθη τοῦτο ἀντὶ οἰνώνης. αἰακοῦ δὲ αἰτήσαντος, ὡς ηὐξήθη, παρὰ διὸς οἰκήτορας, οὕτω οἱ τὸν δία ἀνεῖναι τοὺς ἀνθρώπους φασὶν ἐκ τῆς γῆς. βασιλεύσαντα δὲ ἐν τῇ γῇ πλὴν αἰακοῦ, οὐδένα εἰπεῖν ἔχουσιν. ἐπεὶ μηδὲ τῶν αἰακοῦ παίδων τινὰ ἴσμεν καταμείναντα. πηλεῖ μὲν συμβὰν καὶ τελαμῶνι, ἐπὶ φόνῳ φεύγειν τῷ φώκου. τῶν δὲ αὖ φώκου παίδων, περὶ τὸν παρνασὸν οἰκησάντων ἐν τῇ νῦν καλουμένῃ φωκίδι. τὸ δὲ ὄνομα προϋπῆρχεν ἤδη τῇ χώρᾳ. φώκου τοῦ ὀρνυτίωνος γενεᾷ πρότερον ἐς αὐτὴν ἐλθόντος. ἐπὶ μὲν δὴ φώκου τούτου περί τι θορέαν τε καὶ παρνασὸν ἐκαλεῖτο ἡ φωκίς. ἐπὶ δὲ τοῦ αἰακοῦ καὶ πᾶσιν ἐξενίκησεν ὡς οἱ μινύαι τέ εἰσιν ὀρχομενίοις ὅμοροι, καὶ ἐπὶ καρφείαν τὴν λοκρῶν καθήκουσι. γεγόνασι δὲ ἀπὸ μὲν πηλέως, οἱ ἐν τῇ ἠπείρῳ βασιλεῖς. τελαμῶνος δὲ τῶν παίδων αἴαντος μὲν ἐστιν ἀφανέστερον γένος, διὰ ἰδιωτεύσαντος ἀνθρώπου. πλὴν ὅσον μιλτιάδης ὃς ἀθηναίοις ἐς μαραθῶνα ἡγήσατο. καὶ κίμων ὁ μιλτιάδου προῆλθον ἐς δόξαν. οἱ δὲ τευκρεῖδαι βασιλεῖς, διέμειναν κυπρίων ἄρχοντες ἐς εὐαγόραν. φώκῳ δὲ ἄσιος ὁ τὰ ἔπη ποιήσας, γενέσθαι φησὶ πανοπέα καὶ κρῖσον. καὶ πανοπέως μὲν ἐγένετο ἐπειός. ὁ τὸν ἵππον τὸν δούρειον ὡς ὅμηρος ἐποίησεν ἐργασάμενος. κρίσου δὲ ἦν ἀπόγονος τρίτος πυλάδης. στροφίου τε ὢν τοῦ κρίσου καὶ ἀναξιβίας ἀδελφῆς ἀγαμέμνονος. γένη μὲν τοσαῦτα τῶν καλουμένων αἰακιδῶν. ἐξεχώρησε δὲ ἑτέρωσε ἀπ' ἀρχῆς. χρόνῳ δὲ ὕστερον μοῖρα ἀργείων τῶν ἐπίδαυρον ὁμοῦ δηϊφόντῃ κατασχόντων διαβᾶσα ἐς αἴγιναν, καὶ αἰγινήταις τοῖς ἀρχαίοις γενόμενοι σύνοικοι, τὰ δωριέων ἔθη καὶ φωνὴν κατεστήσαντο ἐν τῇ νήσῳ. προελθοῦσι δὲ αἰγινήταις ἐς μέγα δυνάμεως, ὡς ἀθηναίων γενέσθαι ναυσὶν ἐπικρατεστέρους, καὶ ἐν τῷ μηδικῷ πολέμῳ παρασχέσθαι πλοῖα μετά γε ἀθηναίους πλεῖστα, οὐ παρέμεινεν ἐς ἅπαν ἡ εὐδαιμονία. γενόμενοι δὲ ὑπὸ ἀθηναίων ἀνάστατοι, θυρέαν τὴν ἐν τῇ ἀργολίδι, λακεδαιμονίων δόντων ᾤκησαν. καὶ ἀπέλαβον μὲν τὴν νῆσον ὅτε περὶ ἑλλήσποντον αἱ ἀθηναίων τριήρεις ἐλήφθησαν. πλούτου δὲ ἢ δυνάμεως, οὐκέτι ἐξεγένετο ἐς ἴσον προελθεῖν σφισι. προσπλεῦσαι δὲ αἴγινά ἐστι νήσων τῶν ἑλληνίδων ἀπορωτάτη. πέτραι τε γὰρ ὕφαλοι περὶ πᾶσάν εἰσι καὶ χοιράδες ἀνεστήκασι. μηχανήσασθαι δὲ ἐξεπίτηδές φασι ταῦτα αἰακόν, λῃστῶν τῶν ἐκ θαλάσσης φόβῳ, καὶ πολεμίοις ἀνδράσι μὴ ἄνευ κινδύνου εἶναι. πλησίον δὲ τοῦ λιμένος, ἐν ᾧ μάλιστα ὁρμίζονται, ναός ἐστιν ἀφροδίτης. ἐν ἐπιφανεστάτῳ δὲ τῆς πόλεως, τὸ αἰάκειον καλούμενον. περίβολος τετράγωνος λευκοῦ λίθου. ἐπειργασμένοι δέ εἰσι κατὰ τὴν ἔσοδον, οἱ παρὰ αἰακόν ποτε ὑπὸ τῶν ἑλλήνων σταλέντες. αἰτίαν δὲ τὴν αὐτὴν αἰγινήταις καὶ οἱ λοιποὶ λέγουσιν. αὐχμὸς τὴν ἑλλάδα ἐπὶ χρόνον ἐπίεζε. καὶ οὔτε τὴν ἐκτὸς ἰσθμοῦ χώραν, οὔτε πελοποννησίοις ὗεν ὁ θεός. ἐς ὃ ἐς δελφοὺς ἀπέστειλαν ἐρησομένους τὸ αἴτιον ὅ, τι εἴη. καὶ αἰτήσοντας ἅμα λύσιν τοῦ κακοῦ. τούτοις ἡ πυθία εἶπε, δία ἱλάσκεσθαι. χρῆναι δὲ εἴπερ ὑπακούσει σφίσιν, αἰακὸν τὸν ἱκετεύσοντα εἶναι. οὕτως αἰακοῦ δεησομένους, ἀποστέλλουσιν ἀφ' ἑκάστης πόλεως. καὶ ὁ μὲν τῷ πανελληνίῳ διὶ θύσας καὶ εὐξάμενος, τὴν ἑλλάδα γῆν ἐποίησεν ὕεσθαι. τῶν δὲ ἐλθόντων ὡς αὐτὸν εἰκόνας ταύτας ἐποιήσαντο οἱ αἰγινῆται. τοῦ περιβόλου δὲ ἐντός, ἐλαῖαι πεφύκασιν ἐκ παλαιοῦ, καὶ βωμός ἐστιν, οὐ πολὺ ἀνέχων ἐκ τῆς γῆς. ὡς δὲ καὶ μνῆμα οὗτος ὁ βωμὸς εἴη αἰακοῦ λεγόμενον, ἔστιν ἐν ἀπορρήτῳ. παρὰ δὲ τὸ αἰάκειον, φώκου τάφος. χῶμά ἐστι περιεχόμενος κύκλῳ κρηπῖδι. ἐπίκειται δὲ οἱ λίθος τραχύς. καὶ ἡνίκα φῶκον τελαμὼν καὶ πηλεὺς προηγάγοντο ἐς ἀγῶνα πεντάθλου, καὶ περιῆλθεν ἐς πηλέα, ἀφεῖναι τὸν λίθον. οὗτος γὰρ ἀντὶ δίσκου σφίσιν ἦν, ἑκὼν τυγχάνει τοῦ φώκου. ταῦτα δὲ ἐχαρίζοντο τῇ μητρί. αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐγεγόνεσαν ἐκ τῆς σκίρωνος θυγατρός. φῶκος δέ, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς. ἀλλ' ἐξ ἀδελφῆς θέτιδος ἦν. εἰ δὴ τὰ ὄντα λέγουσιν ἕλληνες. πυλάδης τέ μοι καὶ διὰ ταῦτα φαίνεται, καὶ οὐκ ὀρέστου φιλίᾳ μόνον, βουλεῦσαι νεοπτολέμῳ τὸν φόνον. τότε δὲ ὡς τῷ δίσκῳ πληγεὶς ἀπέθανεν ὁ φῶκος, φεύγουσιν ἐπιβάντες νεὼς οἱ ἐνδηΐδος παῖδες. τελαμὼν δὲ ὕστερον κήρυκα ἀποστέλλων ἠρνεῖτο μὴ βουλεῦσαι φώκῳ θάνατον. αἰακὸς δὲ ἐς μὲν τὴν νῆσον ἀποβαίνειν αὐτὸν οὐκ εἴα. ἑστηκότα δὲ ἐπὶ νεώς. εἰ δὲ ἐθέλει, χῶμα ἐν τῇ θαλάσσῃ χώσαντα ἐκέλευεν ἐντεῦθεν ἀπολογήσασθαι.

 Λιμὴν κρυπτός. ἑκάτη ἐπιπυργιδία. βριτόμαρτις. δίκτυννα. ἀφαία. αὐξησία. τροιζηνίων ὧρος. φοιβαία ἡ σαρωνὶς λίμνη. τροιζήνιοι βασιλεῖς.

οὕτως ἐς τὸν κρυπτὸν καλούμενον λιμένα, ἐς ὃ πλεύσας νύκτωρ ἐποίει χῶμα. καὶ τοῦτο μὲν ἐξειργάσθη, καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι μένει. καταγνωσθεὶς δὲ οὐκ ἀναίτιος εἶναι φώκῳ τῆς τελευτῆς, τὸ δεύτερον ἐς σαλαμῖνα ἀπέπλευσε. τοῦ λιμένος δὲ οὐ πόρρω τοῦ κρυπτοῦ, θέατρόν ἐστι θέας ἄξιον, κατὰ τὸ ἐπιδαυρίων μάλιστα μέγεθος καὶ ἐργασίαν τὴν λοιπήν. τούτου δὲ ὄπισθεν, ᾠκοδόμηται στάδιον πλευρᾷ μιᾷ, ἀνέχουσά τε αὐτῆς τὸ θέατρον. καὶ ἀντὶ ἐρείσματος ἀνάλογον ἐκείνῳ χρωμένη. ναοὶ δὲ οὐ πολὺ ἀλλήλων ἀφεστηκότες. ὁ μὲν, ἀπόλλωνός ἐστιν. ὁ δὲ, ἀρτέμιδος. διονύσῳ τε αὐτῶν ὁ τρίτος. ἀπόλλωνι μὲν δὴ ξόανόν ἐστι γυμνόν, τέχνης τῆς ἐπιχωρίου. τῇ δὲ ἀρτέμιδί ἐστιν ἐσθής, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῷ διονύσῳ. καὶ γένεια διόνυσος ἔχων πεποίηται. τοῦ δὲ ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερὸν, ἔστι μὲν ἑτέρωθι καὶ οὐ ταύτῃ. λίθου δὲ ἄγαλμα καθήμενον. θεῶν δὲ αἰγινῆται τιμῶσιν ἑκάτην μάλιστα. καὶ τελετὴν ἄγουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἑκάτης. ὀρφέα σφίσι τὸν θρᾷκα καταστήσασθαι τὴν τελετὴν λέγοντες. τοῦ περιβόλου δὲ ἐντὸς ναός ἐστι. ξόανον δὲ ἔργον μύρωνος, ὁμοίως ἓν πρόσωπόν τε, καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα. ἀλκαμένης δὲ ἐμοὶ δοκεῖν πρῶτος ἀγάλματα ἑκάτης τρία ἐποίησε προσεχόμενα ἀλλήλοις. ἣν ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἐπιπυργιδίαν. ἕστηκε δὲ παρὰ τῆς ἀπτέρου νίκης τὸν ναόν. ἐν αἰγίνῃ δὲ πρὸς τὸ ὄρος τοῦ πανελληνίου διὸς ἰοῦσιν, ἔστιν ἀφαίας ἱερόν. ἐς ἣν καὶ πίνδαρος ᾆσμα αἰγινήταις ἐποίησε. φασὶ δὲ οἱ κρῆτες τούτοις γάρ ἐστι τὰ ἐς αὐτὴν ἐπιχώρια, καρμάνορος τοῦ καθήραντος ἀπόλλωνα ἐπὶ φόνῳ τῷ πύθωνος, παῖδα εὔβουλον εἶναι. διὸς δὲ καὶ κάρμης τῆς εὐβούλου βριτόμαρτιν γενέσθαι. χαίρειν δὲ αὐτὴν δρόμοις τε καὶ θήραις. καὶ ἀρτέμιδι μάλιστα φίλην εἶναι. μίνω δὲ ἐρασθέντα φεύγουσα, ἔρριψεν ἑαυτὴν ἐς δίκτυα ἀφειμένα ἐπ᾽ ἰχθύων θήρᾳ. ταύτην μὲν θεὸν ἐποίησεν ἄρτεμις. σέβουσι δὲ οὐ κρῆτες μόνον, ἀλλὰ καὶ αἰγινῆται, λέγοντες φαίνεσθαί σφισιν ἐν τῇ νήσῳ τὴν βριτόμαρτιν. ἐπίκλησις δὲ οἱ παρά τε αἰγινήταις ἐστὶν ἀφαία. καὶ δίκτυννα ἐν κρήτῃ. τὸ δὲ πανελλήνιον, ὅτι μὴ τοῦ διὸς τὸ ἱερὸν, ἄλλο τὸ ὄρος ἀξιόλογον εἶχεν οὐδέν. τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν λέγουσιν αἰακὸν ποιῆσαι τῷ διΐ. τὰ δὲ ἐς τὴν αὐξησίαν καὶ λάμιαν, ὡς οὐχ ὗεν ὁ θεὸς ἐπιδαυρίοις, ὡς τὰ ξόανα ταῦτα ἐκ μαντείας ποιήσαιντο ἐλαίας παρὰ ἀθηναίων λαβόντες, ὡς ἐπιδαύριοι μὲν, οὐκ ἀπέφερον ἔτι ἀθηναίοις ἃ ἐτάξαντο. ἅτε αἰγινητῶν ἐχόντων τὰ ἀγάλματα, ἀθηναίων δὲ ἀπώλοντο οἱ διαβάντες ἐς ταῦτα ἐς αἴγιναν, ταῦτα εἰπόντος ἡροδότου, καθ᾽ ἕκαστον αὐτῶν ἐπ᾽ ἀκριβές, οὔ μοι γράφειν κατὰ γνώμην ἦν εὖ προειρημένα. πλὴν τοσοῦτό γε ὅτι εἶδόν τε τὰ ἀγάλματα καὶ ἔθυσά σφισι κατὰ ταὐτὰ καθὰ δὴ καὶ ἐλευσῖνι θύειν νομίζουσιν. αἰγίνης μὲν καὶ αἰακοῦ ἕνεκα καὶ ἔργων ὁπόσα ἀπεδείξατο, ἐς τοσόνδε ἔστω μνήμη. τῆς δὲ ἐπιδαυρίας ἔχονται τροιζήνιοι σεμνύνοντες εἴπερ καὶ ἄλλοι τινὲς τὰ ἐγχώρια. φασὶ δὲ ὧρον γενέσθαι σφίσιν ἐν τῇ γῇ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν οὖν αἰγύπτιον φαίνεται. καὶ οὐδαμῶς ἑλληνικὸν ὄνομα ὧρος εἶναι. βασιλεῦσαι δ᾽ οὖν φασιν αὐτόν. καὶ ὡραίαν ἀπ᾽ αὐτοῦ καλεῖσθαι τὴν γῆν. ἄλθηπον δὲ ποσειδῶνος παῖδα καὶ λήιδος τῆς ὥρου, παραλαβόντα μετὰ ὧρον τὴν ἀρχήν, ἀλθηπίαν ὀνομάσαι τὴν γῆν. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἀθηνᾶν καὶ ποσειδῶνα, ἀμφισβητῆσαι λέγουσι περὶ τῆς χώρας. ἀμφισβητήσαντας δὲ, ἔχειν ἐν κοινῷ. προστάξαι γὰρ οὕτω δία σφίσι. καὶ διὰ τοῦτο ἀθηνᾶν τε σέβουσι πολιάδα καὶ σθενιάδα ὀνομάζοντες τὴν αὐτήν. καὶ ποσειδῶνα βασιλέα ἐπίκλησιν. καὶ δὴ καὶ νόμισμα αὐτοῖς τὸ ἀρχαῖον, ἐπίσημα ἔχει τρίαιναν καὶ ἀθηνᾶς πρόσωπον. μετὰ δὲ ἄλθηπον, σάρων ἐβασίλευσεν. ἔλεγον δὲ ὅτι οὗτος τῇ σαρωνίδι τὸ ἱερὸν ἀρτέμιδι ᾠκοδόμησεν ἐπὶ θαλάσσῃ τελματώδει καὶ ἐπὶ πολλῆς μᾶλλον, ὥστε καὶ φοιβαία λίμνη διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο. σάρωνα δὲ, θηρεύειν γὰρ δὴ μάλιστα ᾕρητο, ἔλαφον διώκοντα ἐς θάλασσαν, ὡς κατέλαμβανε συνεσπεσεῖν φευγούσῃ. καὶ ἥ τε ἔλαφος ἐνήχετο ἀπωτέρω τῆς γῆς. καὶ ὁ σάρων εἴχετο τῆς ἄγρας. ἐς ὃ ὑπὸ προθυμίας ἀφίκετο ἐς τὸ πέλαγος. ἤδη δὲ κάμνοντα αὐτὸν καὶ ὑπὸ τῶν κυμάτων κατακλυζόμενον, ἐπέλαβε τὸ χρεών. ἐκπεσόντα δὲ τὸν νεκρὸν κατὰ τὴν φοιβαίαν λίμνην ἐς τὸ ἄλσος τῆς ἀρτέμιδος, ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ περιβόλου θάπτουσι. καὶ λίμνην ἀπὸ τούτου σαρωνίδα τὴν ταύτῃ θάλασσαν καλοῦσιν, ἀντὶ φοιβαίας. τοὺς δὲ ὕστερον βασιλεύσαντας οὐκ ἴσασιν, ἄχρις ὑπέρητος καὶ ἄνθα. τούτους δὲ εἶναι ποσειδῶνος καὶ ἀλκυόνης ἄτλαντος θυγατρός. καὶ πόλεις αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ φασὶν ὑπέρειάν τε καὶ ἄνθειαν οἰκίσαι. ἀέτιον δὲ τὸν ἄνθα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ θείου παραλαβόντα τὴν ἀρχήν, τὴν ἑτέραν τῶν πόλεων ποσειδωνιάδα ὀνομάσαι. τροιζῆνος δὲ καὶ πιτθέως παρὰ ἀέτιον ἐλθόντων, βασιλεῖς μὲν τρεῖς ἀντὶ ἑνὸς ἐγένοντο. ἴσχυον δὲ οἱ παῖδες μᾶλλον οἱ πέλοπος. σημεῖον δὲ, ἀποθανόντος γὰρ τροιζῆνος πιτθεὺς τὴν νῦν πόλιν, συναγαγὼν τοὺς ἀνθρώπους, ὠνόμασεν ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τροιζῆνα συλλαβὼν ὑπέρειάν τε καὶ ἄνθειαν. πολλοῖς δὲ ἔτεσιν ὕστερον, ἐς ἀποικίαν ἐκ τροιζῆνος σταλέντες, ἁλικαρνασσὸν ἐν τῇ καρίᾳ καὶ μύνδον ᾤκισαν οἱ γεγονότες ἀπ᾽ ἀετίου τοῦ ἄνθα. τροιζῆνος δὲ οἱ παῖδες, ἀνάφλυστος καὶ σφῆττος μετοικοῦσιν ἐς τὴν ἀττικήν. καὶ οἱ δῆμοι τὰ ὀνόματα ἔχουσιν ἀπὸ τούτων. τὰ δὲ ἐς θησέα θυγατριδοῦν πιτθέως εἰδόσι τὰ ἐς αὐτὸν, οὐ γράφω. δεῖ δέ με τοσόνδε ἔτι δηλῶσαι. ἡρακλειδῶν γὰρ κατελθόντων, ἐδέξαντο καὶ οἱ τροιζήνιοι συνοίκους δωριέων τῶν ἐξ ἄργους καὶ πρότερον ἔτι

διομήδης. σθένελος. ἀστερίων καὶ ἄρτεμις σώτειρα. ἀρδαλίδες αἱ μοῦσαι. πιτθεὺς λόγων τεχνίτης. ὕπνος μούσαις φίλος. ἄρτεμις λυκεία. διόνυσος σαώτης. ἥλιος ἐλευθέριος. ἀπόλλων θεάριος. σκηνὴ ὀρέστου καὶ καθάρσια. ἵππου κρήνη τροιζήνιος. κότινος ἡρακλέους. χρυσορόας ποταμός.

ἀργείων ὄντες κατήκοοι. καὶ σφᾶς καὶ ὅμηρος ἐν καταλόγῳ φησὶν ὑπὸ διομήδους ἄρχεσθαι. διομήδης γὰρ καὶ εὐρύαλος ὁ μηκιστέως, κυάνιππον τὸν αἰγιαλέως παῖδα ὄντα ἐπιτροπεύοντες, ἀργείων ἡγήσαντο ἐς τροίαν. σθένελος δὲ ὡς ἐδήλωσα ἐν τοῖς πρότερον, οἰκίας τε ἦν ἐπιφανεστέρας τῶν ἀναξαγοριδῶν καλουμένων. καὶ ἡ βασιλεία τούτῳ μάλιστα ἦν ἡ ἀργείων προσήκουσα. τοσαῦτα τροιζηνίοις ἐχόμενα ἱστορίας ἦν παρεξ, ὅσαι πόλεις παρ' αὐτῶν φασιν ἀποικισθῆναι. κατασκευὴν δὲ ἱερῶν, καὶ ὅσα ἄλλα ἐς ἐπίδειξιν, τὸ ἐντεῦθεν ἐπέξειμι. ἐν τῇ ἀγορᾷ τροιζηνίων ναὸς καὶ ἀγάλματα, ἀρτέμιδός ἐστι σωτείρας. θησέα δὲ ἐλέγετο ἱδρύσασθαι καὶ ὀνομάσαι σώτειραν, ἡνίκα ἀστερίωνα τὸν μίνω καταγωνισάμενος ἀνέστρεψεν ἐκ τῆς κρήτης. ἀξιολογώτατον δὲ εἶναι τοῦτο ἔδοξέν οἱ, τῶν κατειργασμένων οὐ τοσοῦτον ἐμοὶ ἐδόκει, ὅτι ἀνδρείᾳ τοὺς ἀποθανόντας ὑπὸ θησέως ὑπερέβαλεν ὁ ἀστερίων, ἀλλὰ τό, τε ἐκ τοῦ λαβυρίνθου δυσέξοδον καὶ λαθόντα ἀποδρᾶναι μετὰ τὸ ἔργον ἐποίησεν εἰκότα τὸν λόγον, ὡς προνοίᾳ θείᾳ καὶ αὐτὸς ἀνασωθείη θησεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν τούτῳ δέ εἰσι τῷ ναῷ βωμοὶ θεῶν τῶν λεγομένων ὑπὸ γῆν ἄρχειν. καί φασιν ἐξ ἅδου σεμέλην τε ὑπὸ διονύσου κομισθῆναι ταύτῃ. καὶ ὡς ἡρακλῆς ἀναγάγοι τὸν κύνα τοῦ ἅδου. ἐγὼ δὲ σεμέλην μὲν, οὐδὲ ἀποθανεῖν ἀρχὴν πείθομαι. διός γε οὖσαν γυναῖκα. τὰ δὲ ἐς τὸν ὀνομαζόμενον ἅδου κύνα, ἑτέρωθι ἔσται μοι δῆλα. ὁποῖα εἶναί μοι δοκῶ. ὄπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ, πιτθέως μνῆμά ἐστι. τρεῖς δὲ ἐπ' αὐτῷ θρόνοι κεῖνται λίθου λευκοῦ. δικάζειν δὲ πιτθέα καὶ ἄνδρας δύο σὺν αὐτῷ λέγουσιν ἐπὶ τῶν θρόνων. οὐ πόρρω δὲ ἱερὸν μουσῶν ἐστι. ποιῆσαι δὲ ἔλεγον αὐτὸ, ἄρδαλον παῖδα ἡφαίστου. καὶ αὐλόν τε εὑρεῖν νομίζουσι τὸν ἄρδαλον τοῦτον. καὶ τὰς μούσας ἀπ' αὐτοῦ καλοῦσιν ἀρδαλίδας. ἐνταῦθα πιτθέα διδάξαι λόγων τέχνην φασί. καί τι βιβλίον πιτθέως δὴ σύγγραμμα ὑπὸ ἀνδρὸς ἐκδοθὲν ἐπιδαυρίου, καὶ αὐτὸς ἐπελεξάμην. τοῦ μουσείου δὲ πόρρω βωμός ἐστιν ἀρχαῖος ἀρδάλου καὶ τοῦτον ὥς φασιν ἀνάθεντος. ἐπὶ δὲ αὐτῷ, μούσαις καὶ ὕπνῳ θύουσι. λέγοντες τὸν ὕπνον θεῶν μάλιστα εἶναι φίλον ταῖς μούσαις. πλησίον δὲ τοῦ θεάτρου, λυκείας ναὸν ἀρτέμιδος ἐποίησεν ἱππόλυτος. ἐς δὲ τὴν ἐπίκλησιν οὐδὲν εἶχον πυθέσθαι παρὰ τῶν ἐξηγητῶν. ἀλλὰ ἢ λύκους ἐφαίνετό μοι τὴν τροιζηνίαν λυμαινομένους ἐξελεῖν ὁ ἱππόλυτος, ἢ ἀμαζόσι παρόντα πρὸς μητρὸς ἦν ἐπίκλησις τῆς ἀρτέμιδος αὕτη. εἴη δ' ἂν ἔτι καὶ ἄλλο οὐ γινωσκόμενον ὑπὸ ἐμοῦ. τὸν δὲ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ λίθον καλούμενον δὲ ἱερὸν, εἶναι λέγουσιν, ἐφ' οὗ ποτε ἄνδρες τροιζηνίων ἐννέα, ὀρέστην ἐκάθηραν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός. εἰσὶ δὲ οὐ μακρὰν τῆς λυκείας ἀρτέμιδος βωμοὶ διεστηκότες οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. ὁ μὲν πρῶτός ἐστιν αὐτῶν, διονύσου κατά τι μάντευμα ἐπίκλησιν σαώτου. δεύτερος δὲ, θεμίδων ὀνομαζόμενος. πιτθεὺς τοῦτον ἀνέθηκεν ὡς λέγουσιν. ἡλίου δὲ ἐλευθερίου καὶ σφόδρα εἰκότι λόγῳ, δοκοῦσί μοι ποιῆσαι βωμόν. ἐκφυγόντες δουλείαν ἀπὸ ξέρξου τε καὶ περσῶν. τὸ δὲ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ θεαρίου, κατασκευάσαι μὲν πιτθέα ἔφασαν. ἔστι δὲ ὧν οἶδα παλαιότατον. ἀρχαῖος μὲν οὖν καὶ φωκαεῦσι τοῖς ἐν ἰωνίᾳ, ναός ἐστιν ἀθηνᾶς. ὃν ἅρπαγός ποτε ὁ μῆδος ἐνέπρησεν. ἀρχαῖος δὲ καὶ ὁ σαμίοις ἀπόλλωνος πυθίου. πλὴν πολύ γε ὕστερον τοῦ παρὰ τροιζηνίοις ἐποιήθησαν. ἄγαλμα δέ ἐστι τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀνάθημα αὐλίσκου. τέχνη δὲ ἕρμωνος τροιζηνίου. τοῦ δὲ ἕρμωνος τούτου καὶ τὰ τῶν διοσκούρων ξόανά ἐστι. κεῖνται δὲ ἐν στοᾷ τῆς ἀγορᾶς γυναῖκες. λίθου καὶ αὗται καὶ οἱ παῖδες. εἰσὶ δὲ ἃς ἀθηναῖοι τροιζηνίοις γυναῖκας καὶ τέκνα ἔδωκαν σώζειν, ἐκλιπεῖν σφισιν ἀρέσαν τὴν πόλιν. μηδὲ στρατῷ πεζῷ τὸν μῆδον ἐπιόντα ὑπομεῖναι. λέγονται δὲ οὐ πασῶν τῶν γυναικῶν, οὐ γὰρ δὴ πολλαί τινες ἐκεῖναι. ὁπόσαι δὲ ἀξιώματι προεῖχον τούτων εἰκόνας ἀναθεῖναι μόνων. τοῦ δὲ ἱεροῦ τοῦ ἀπόλλωνος, ἐστὶν οἰκοδόμημα ἔμπροσθεν ὀρέστου καλούμενον σκηνή. πρὶν γὰρ ἐπὶ τῷ αἵματι καθαρθῆναι τῆς μητρὸς, τροιζηνίων οὐδεὶς πρότερον ἤθελεν αὐτὸν οἴκῳ δέξασθαι. καθίσαντες δὲ ἐνταῦθα ἐκάθαιρον καὶ εἱστίων ἐς ὃ ἀφήγνισαν. καὶ νῦν ἔτι οἱ ἀπόγονοι τῶν καθηράντων ἐνταῦθα δειπνοῦσιν ἐν ἡμέραις ῥηταῖς. κατορυχθέντων δὲ ὀλίγον ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῶν καθαρσίων, φασὶν ἀπ' αὐτῶν ἀναφῦναι δάφνην. ἣ δὴ καὶ ἐς ἡμᾶς ἐστιν ἡ πρὸ τῆς σκηνῆς ταύτης. καθῆραι δέ φασιν ὀρέστην καθαρσίοις καὶ ἄλλοις καὶ ὕδατι ἀπὸ τῆς ἵππου κρήνης. ἔστι γὰρ καὶ τροιζηνίοις ἵππου κρήνη καλουμένη. καὶ ὁ λόγος ἐς αὐτὴν διαφόρως τῶν βοιωτῶν ἔχει. πηγάσῳ γὰρ τῷ ἵππῳ καὶ οὗτοι λέγουσι τὸ ὕδωρ ἀνεῖναι τὴν γῆν θίγοντι τοῦ ἐδάφους τῇ ὁπλῇ. βελλεροφόντην δὲ ἐλθεῖν ἐς τροιζῆνα γυναῖκα αἰτήσοντα αἴθραν παρὰ πιτθέως. πρὶν δὲ γῆμαι, συμβῆναί οἱ φυγεῖν ἐκ κορίνθου. καὶ ἑρμῆς ἐνταῦθά ἐστι πολύγιος καλούμενος πρὸς τούτῳ τῷ ἀγάλματι τὸ ῥόπαλον θεῖναί φασιν ἡρακλέα. καὶ ἦν γὰρ κοτίνου. τοῦτο μὲν ὅτῳ πιστὰ ἐνέφυ τῇ γῇ καὶ ἀνεβλάστησεν αὖθις. καὶ ἔστιν ὁ κότινος πεφυκὼς ἔτι. τὸν δὲ ἡρακλέα λέγουσιν ἀνευρόντα τὸν πρὸς τῇ σαρωνίδι κότινον, ἀπὸ τούτου τεμεῖν ῥόπαλον. ἔστι δὲ καὶ διὸς ἱερὸν, ἐπίκλησιν σωτῆρος. ποιῆσαι δὲ αὐτὸ βασιλεύοντα ἀέτιον τὸν ἄνθου λέγουσιν. ὕδωρ δὲ ὀνομάζουσι χρυσορόαν. αὐχμοῦ δὲ ἐπὶ ἔτη συμβάντος σφίσιν ἐννέα ἐν οἷς οὐχ ὗεν ὁ θεὸς, τὰ μὲν ἄλλα ἀναξηρανθῆναί φασιν ὕδατα.

Ἱππόλυτος ὁ ἐν οὐρανῷ ἡνίοχος. Ἀπόλλων ἐπιβατήριος. Ἀφροδίτη κατασκοπία. μυρσίνη συνανωρεισμένη. ἀγαλματοποιοὶ παλαιότατοι. πέτρα Θησέως. Ἀφροδίτη νύμφα. Ποσειδῶν φυτάλμιος. ψεφαία θάλασσα. ῥάχος στρεπτόν. Σφαιρία νῆσος. Ἀθηνᾶ ἀπατουρία. Καλαύρεια. Δημοσθένους μνῆμα. τὸ δαιμόνιον βάσκανον.

τὸν δὲ Χρυσορόαν τοῦτον, καὶ τότε ὁμοίως διαμεῖναι ῥέοντα. Ἱππολύτῳ δὲ τῷ Θησέως, τέμενός τε ἐπιφανέστατον ἀνεῖται. καὶ ναὸς ἐν αὐτῷ καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἀρχαῖον. καὶ ταῦτα μὲν Διομήδη λέγουσι ποιῆσαι. καὶ προσέτι θῦσαι τῷ Ἱππολύτῳ πρῶτον. Τροιζηνίοις δὲ ἱερεὺς μέν ἐστιν Ἱππολύτου τὸν χρόνον τοῦ βίου πάντα ἱερώμενος. καὶ θυσίαι καθεστήκασιν ἐπέτειοι. δρῶσι δὲ καὶ ἄλλο τοιόνδε. ἑκάστη παρθένος πλόκαμον ἀποκείρεταί οἱ πρὸ γάμου. κειραμένη δὲ ἀνέθηκεν ἐς τὸν ναὸν φέρουσα. ἀποθανεῖν δὲ αὐτὸν οὐκ ἐθέλουσι συρέντα ὑπὸ τῶν ἵππων. οὐδὲ τὸν τάφον ἀποφαίνουσιν εἰδότες. τὸν δὲ ἐν οὐρανῷ καλούμενον ἡνίοχον τοῦτον εἶναι νομίζουσιν ἐκεῖνον Ἱππόλυτον, τιμὴν παρὰ θεῶν ταύτην ἔχοντα. τούτου δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου, ναός ἐστιν Ἀπόλλωνος ἐπιβατηρίου Διομήδους ἀνάθημα, ἐκφυγόντος τὸν χειμῶνα. ὃς τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο ἀφ' Ἰλίου κομιζομένοις. καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν πυθίων Διομήδη πρῶτον θεῖναί φασι τῷ Ἀπόλλωνι. ἐς δὲ τὴν Λάμιαν καὶ Αὐξησίαν. καὶ γὰρ Τροιζηνίοις μέτεστιν αὐτῶν, οὐ τὸν αὐτὸν λέγουσιν ὃν Ἐπιδαύριοι καὶ Αἰγινῆται λόγον, ἀλλὰ ἀφικέσθαι παρθένους ἐκ Κρήτης. στασιασάντων δὲ ὁμοίως τῶν ἐν τῇ πόλει ἁπάντων καὶ ταύτας φασὶν ὑπὸ τῶν ἀντιστασιωτῶν καταλευσθῆναι. καὶ ἑορτὴν ἄγουσί σφισι λιθοβολίαν ὀνομάζοντες. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον τοῦ περιβόλου, μέρος στάδιόν ἐστιν Ἱππολύτου καλούμενον. καὶ ναὸς ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀφροδίτης κατασκοπίας. αὐτόθεν γάρ, ὁπότε γυμνάζοιτο ὁ Ἱππόλυτος, ἀπέβλεπεν ἐς αὐτὸν ἐρῶσα ἡ Φαίδρα. ἐνταῦθα ἔτι ἐπεφύκει ἡ μυρσίνη τὰ φύλλα ὡς καὶ πρότερον ἔγραψα, ἔχουσα τετρυπημένα. καὶ ἡνίκα ἠπορεῖτο ἡ Φαίδρα, καὶ ῥαστώνην τῷ ἔρωτι οὐδεμίαν εὕρισκεν, ἐς ταύτης τὰ φύλλα ἐσιναμώρει τῆς μυρσίνης. ἔστι δὲ καὶ τάφος Φαίδρας. ἀπέχει δὲ οὐ πολὺ τοῦ Ἱππολύτου μνήματος. τὸ δέ, οὐ πόρρω κέχωσται τῆς μυρσίνης. τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἄγαλμα, ἐποίησε μὲν Τιμόθεος. Τροιζήνιοι δὲ οὐκ Ἀσκληπιόν, ἀλλὰ εἰκόνα Ἱππολύτου φασὶν εἶναι. καὶ οἰκίαν ἰδὼν οἶδα Ἱππολύτου. πρὸ δὲ αὐτῆς ἐστιν Ἡράκλειος καλουμένη κρήνη τὸ ὕδωρ ὡς οἱ Τροιζήνιοι λέγουσιν ἀνευρόντος Ἡρακλέους. ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει τῆς Σθενιάδος καλουμένης, ναός ἐστιν Ἀθηνᾶς. αὐτὸ δὲ εἰργάσατο τῆς θεοῦ τὸ ξόανον, Κάλλων Αἰγινήτης. μαθητὴς δὲ ὁ Κάλλων ἦν, Τεκταίου καὶ Ἀγγελίωνος. οἳ, Δηλίοις ἐποίησαν τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος. ὁ δὲ Ἀγγελίων καὶ Τεκταῖος, παρὰ Διποίνῳ καὶ Σκύλλιδι ἐδιδάχθησαν. κατιόντων δὲ αὐτόθεν, Λυτηρίου Πανός ἐστιν ἱερόν. Τροιζηνίων γὰρ τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν ἔδειξεν ὀνείρατα ἃ εἶχεν ἄκεσιν λιμοῦ πιέσαντος. Ἀθηναίους δὲ μάλιστα. διαβὰς δὲ καὶ ἐς τὴν Τροιζηνίαν, ναὸν ἴδοις Ἴσιδος. καὶ ὑπὲρ αὐτὸν, Ἀφροδίτης Ἀκραίας. τὸν μὲν ναὸν ἐν μητροπόλει τῇ Τροιζῆνι, Ἁλικαρνασεῖς ἐποίησαν. τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἴσιδος, ἀνέθηκε Τροιζηνίων δῆμος. ἰοῦσι δὲ τὴν διὰ τῶν ὀρέων ἐς Ἑρμιόνην, πηγή τέ ἐστι τοῦ Ὑλυκοῦ ποταμοῦ. Ταυρίου δὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς καλουμένου. καὶ πέτρα Θησέως ὀνομαζομένη. μεταβαλοῦσα καὶ αὐτὴ τὸ ὄνομα. ἀνελομένου Θησέως ὑπ' αὐτῇ κρηπῖδας τὰς Αἰγέως καὶ ξίφος. πρότερον δὲ βωμὸς ἐκαλεῖτο Σθενίου Διός. τῆς δὲ πέτρας πλησίον, Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερὸν Νυμφίας, ποιήσαντος Θησέως ἡνίκα ἔσχε γυναῖκα Ἑλένην. ἔστι δὲ ἔξω τείχους καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν Φυταλμίου. μηνίσαντα γάρ σφισι τὸν Ποσειδῶνα, ποιεῖν φασὶν ἄκαρπον τὴν χώραν ἅλμης εἰς τὰ σπέρματα καὶ τῶν φυτῶν τὰς ῥίζας καθικνουμένης. ἐς ὃ θυσίαις τε εἴξας καὶ εὐχαῖς οὐκέτι ἅλμην ἀνῆκεν ἐς τὴν γῆν. ὑπὲρ δὲ τοῦ Ποσειδῶνος τὸν ναὸν, ἔστι Δημήτηρ Θεσμοφόρος, Ἀλθήπου καθὰ λέγουσιν ἱδρυσαμένου. καταβαίνουσι δὲ ἐπὶ τὸν πρὸς τῇ Κελενδέρει καλουμένη λιμένα, χωρίον ἐστὶν ὃ Γενέθλιον ὀνομάζουσι, τεχθῆναι Θησέα ἐνταῦθα λέγοντες. πρὸ δὲ τοῦ χωρίου τούτου ναός ἐστιν Ἄρεως. Θησέως καὶ ἐνταῦθα Ἀμαζόνας μάχῃ κρατήσαντος. αὗται δ' ἂν εἶησαν τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ πρὸς Θησέα καὶ Ἀθηναίους ἀγωνισαμένων. ἐπὶ θάλασσαν δὲ τὴν Ψεφαίαν πορευομένοις, κότινος πέφυκεν ὀνομαζόμενος ῥάχος στρεπτός. ῥάχους μὲν δὴ καλοῦσι Τροιζήνιοι πᾶν ὅσον ἄκαρπον ἐλαίας, κότινον. καὶ φυλίαν καὶ ἔλαιον. στρεπτὸν δὲ ἐπονομάζουσι τοῦτον, ὅτι ἐνσχεθεισῶν αὐτῷ τῶν ἡνιῶν, ἀνετράπη τοῦ Ἱππολύτου τὸ ἅρμα. τούτου δὲ οὐ πολὺ τῆς Σαρωνίας Ἀρτέμιδος ἀφέστηκε τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ ἐς αὐτὸ ἐμήνυσεν ὁ λόγος ἤδη μοι. τοσόνδε δὲ ἔτι δηλώσει. Σαρώνια γὰρ δὴ κατὰ ἔτος ἐν Ἀρτέμιδι ἑορτὴν ἄγουσι. νῆσοι δέ εἰσι Τροιζηνίοις, μία μὲν, πλησίον τῆς ἠπείρου καὶ διαβῆναι ποσὶν ἐς αὐτήν ἐστιν. αὕτη Σφαιρία, ὀνομαζομένη πρότερον Ἱερὰ δι' αἰτίαν ἐκλήθη τοιαύτην. ἔστιν αὐτῇ Σφαίρου μνῆμα. Πέλοπος δὲ ἡνίοχον εἶναι λέγουσι τὸν Σφαῖρον. τούτῳ κατὰ δή τι ἐξ Ἀθηνᾶς ὄνειρον κομίζουσα Αἴθρα χοὰς διέβαινεν ἐς τὴν νῆσον. διαβάσῃ δὲ, ἐνταῦθα λέγεται Ποσειδῶνα μιχθῆναι. ἱδρύσατο μὲν διὰ τοῦτο Αἴθρα ναὸν ἐνταῦθα Ἀθηνᾶς Ἀπατουρίας. καὶ Ἱερὰν ἀντὶ Σφαιρίας ὠνόμασε τὴν νῆσον. κατεστήσατο δὲ καὶ ταῖς Τροιζηνίων παρθένοις ἀνατιθέναι πρὸ γάμων τὴν ζώνην τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἀπατουρίᾳ. Καλαύρειαν δὲ Ἀπόλλωνος ἱερὰν τὸ ἀρχαῖον εἶναι λέγουσιν. ὅτε περ ἦσαν καὶ οἱ Δελφοὶ Ποσειδῶνος. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο. ἀντιδοῦναι τὰ χωρία σφᾶς ἀλλήλοις. φασὶ δὲ καί τι καὶ λόγιον μνημονεύουσιν. Ἶσόν τοι Δῆλόν τε Καλαύρειάν τε νέμεσθαι, Πυθώ τ' ἠγαθέην καὶ Ταίναρον ἠνεμόεσσαν. ἔστι δ' οὖν Ποσειδῶνος ἱερὸν ἐνταῦθα ἅγιον. ἱερᾶται δὲ αὐ-

ὁμήρου καὶ δημοσθένους τύχη. ἁρπάλου χρήματα. μεθάνων θερμὰ λουτρὰ καὶ λιβὸς κατὰ γοητεία. μία τῶν πέλοπος νησίδων αὐτόθι. ἑρμιόνη. σκύλλαιον. βουκέφαλα. τρίκρανα. βούπορθμος. ἀθηνᾶ προμαχόρμα. νῆσοι. αἰγιαλὸς μηνοειδής.

τῷ παρθένος, ἐς τ' ἂν ἐς ὥραν προσέλθῃ γάμου. τοῦ περιβόλου δὲ ἐντός, καὶ τὸ δημοσθένους μνῆμά ἐστι. καί μοι τὸ δαιμόνιον δεῖξαι μάλιστα ἐπὶ τούτου δοκεῖ καὶ ὁμήρου πρότερον, ὡς εἴη βάσκανον. εἰ δὴ ὅμηρον μὲν προδιεφθαρμένον τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπὶ τοσούτῳ κακῷ κακὸν δεύτερον πενίᾳ πιέζουσα ἐπὶ πᾶσαν γῆν πτωχεύοντα ἦγε. δημοσθένει τε φυγῆς τε συνέπεσεν ἐν γήρᾳ λαβεῖν πεῖραν. καὶ ὁ θάνατος ἐγένετο οὕτω βίαιος. εἴρηται μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλοις καὶ αὐτῷ δημοσθένει πλεῖστα. ἦ μὴν τῶν χρημάτων, ἃ ἐκ τῆς ἀσίας ἤγαγεν ἅρπαλος, μὴ μεταλαβεῖν αὐτόν. τὸ δὲ ὕστερον λεχθέν, ἐπέξειμι ὁποῖον ἐγένετο. ἅρπαλος μὲν ὡς ἐξ ἀθηνῶν ἀπέδρα διαβὰς ναυσὶν ἐς κρήτην, οὐ πολὺ ὕστερον ὑπὸ τῶν θεραπευόντων ἀπέθανεν οἰκετῶν. οἱ δὲ ὑπὸ ἀνδρὸς μακεδόνος παυσανίου δολοφονηθῆναί φασιν αὐτόν. τὸν δέ οἱ τῶν χρημάτων διοικητὴν φυγόντα ἐς ῥόδον φιλόξενος μακεδὼν συνέλαβεν. ὃς καὶ αὐτὸν παρὰ ἀθηναίων ἐξῄτησεν ἅρπαλον. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἔχων, ἤλεγχεν ἐς ὃ πάντα ἐπύθετο. ὅσοι τῶν ἁρπάλου τι ἔτυχον εἰληφότες. μαθὼν δὲ ἐς ἀθήνας γράμματα ἐπέστελλεν. ἐν τούτοις τοῖς γράμμασι τοὺς λαβόντας παρὰ ἁρπάλου καταριθμῶν. καὶ αὐτοὺς καὶ ὁπόσον αὐτῶν ἔλαβεν ἕκαστος. οὐδὲ ἐμνημόνευσεν ἀρχὴν δημοσθένους, ἀλεξάνδρῳ τε ἐς τὰ μάλιστα ἀπεχθανομένου. καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ προσκρούσας. δημοσθένει μὲν οὖν τιμαὶ καὶ ἑτέρωθι τῆς ἑλλάδος, καὶ παρὰ τῶν καλαυρείας εἰσὶν οἰκητόρων. τῆς δὲ τροιζηνίας γῆς ἐστιν ἰσθμὸς ἐπὶ πολὺ διήκων ἐς θάλασσαν. ἐν δὲ αὐτῷ πόλισμα οὐ μέγα ἐπὶ θαλάσσῃ μέθανα ᾤκισται. ἴσιδος δὲ ἐνταῦθα ἱερόν ἐστι. καὶ ἄγαλμα ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἑρμοῦ. τὸ δὲ ἕτερον ἡρακλέους. τοῦ δὲ πολίσματος τριάκοντά που στάδια, ἀπέχει θερμὰ λουτρά. φασὶ δὲ ἀντιγόνου τοῦ δημητρίου μακεδόνων βασιλεύσαντος, τότε πρῶτον τὸ ὕδωρ φανῆναι. φανῆναι δὲ οὐχ ὕδωρ εὐθύς, ἀλλὰ πῦρ ἀναζέσαι πολὺ ἐκ τῆς γῆς. ἐπὶ δὲ τούτῳ μαρανθέντι, ῥυῆναι τὸ ὕδωρ, ὃ δὴ καὶ ἐς ἡμᾶς ἄνεισι. θερμόν τε καὶ δεινῶς ἁλμυρόν. λουσαμένῳ δὲ ἐνταῦθα, οὔτε ὕδωρ ἐστὶν ἐγγὺς ψυχρόν, οὔτε ἐσπεσόντα ἐς τὴν θάλασσαν ἀκινδύνως νήχεσθαι. θηρία γὰρ καὶ ἄλλα καὶ κύνας παρέχεται πλείστους. ὃ δὲ ἐθαύμασα ἐν τοῖς μεθάνοις μάλιστα γράψω καὶ τοῦτο. ἄνεμος ὁ λὶψ βλαστανούσαις ταῖς ἀμπέλοις, ἐμπίπτων ἐκ τοῦ σαρωνικοῦ κόλπου, τὴν βλάστην σφῶν ἀφαυαίνει. κατιόντος οὖν ἔτι τοῦ πνεύματος, ἀλεκτρυόνα τὰ πτερὰ ἔχοντα διὰ παντὸς λευκὰ διελόντες ἄνδρες δύο ἐναντίοι, περιθέουσι τὰς ἀμπέλους, ἥμισυ ἑκάτερος τοῦ ἀλεκτρυόνος φέρων. ἀφικόμενοι δ' ἐς τὸ αὐτὸ ὅθεν ὡρμήθησαν, κατορύσσουσιν ἐνταῦθα. τοῦτο μὲν πρὸς τὸν λίβα σφίσιν ἐστὶν εὑρημένον. τὰς δὲ νησίδας, αἳ πρόκεινται τῆς χώρας ἀριθμὸν ἐννέα οὔσας, πέλοπος μὲν καλοῦσι. τοῦ θεοῦ δὲ ὕοντος, μίαν ἐξ αὐτῶν οὔ φασιν ὕεσθαι. τοῦτο δὲ εἰ τοιοῦτόν ἐστιν οὐκ οἶδα. ἔλεγον δὲ οἱ περὶ τὰ μέθανα. ἐπεὶ χάλαζάν γε ἤδη θυσίαις εἶδον καὶ ἐπῳδαῖς ἀνθρώπους ἀποτρέποντας. τὰ μὲν δὴ μέθανα ἰσθμός ἐστι τῆς πελοποννήσου. ἐντὸς δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς τροιζηνίας, ὅμορός ἐστιν ἑρμιόνη. οἰκιστὴν δὲ τῆς ἀρχαίας πόλεως ἑρμιονεῖς γενέσθαι φασὶν ἑρμιόνα εὐρωπος. τὸν δὲ εὐρώπα ἦν γὰρ δὴ φορωνέως ἡρόφανης ὁ τροιζήνιος ἔφασκεν εἶναι νόθον. οὐ γὰρ δή ποτε ἐς ἄργος τὸν νιόβης θυγατριδοῦν ὄντα φορωνέως, τὴν ἐν ἄργει περιελθεῖν ἀρχὴν παρόντος φορωνεῖ γνησίου παιδός. ἐγὼ δὲ εἰ καὶ γνήσιον ὄντα εὐρώπα πρότερον τὸ χρεὼν ἢ φορωνέα ἔλαβεν εὖ οἶδα, ὡς οὐκ ἔμελλεν ὁ παῖς αὐτῷ νιόβης παισὶν ἴσα οἴσεσθαι. διός τε εἶναι δοκοῦντι. ἐπῴκησαν δὲ καὶ ἑρμιόνην ὕστερον δρύοπες οἱ ἐξ ἄργους. πόλεμον δὲ οὐ δοκῶ γενέσθαι σφίσιν. ἐλέγετο γὰρ ἂν ὑπὸ ἀργείων. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς ἑρμιόνην ἐκ τροιζῆνος κατὰ τὴν πέτραν ἣ πρότερον μὲν ἐκαλεῖτο σθενίου διὸς βωμός, μετὰ δὲ θησέα ἀνελόμενον τὰ γνωρίσματα, ὀνομάζουσιν οἱ νῦν θησέως αὐτήν. κατὰ ταύτην οὖν τὴν πέτραν ἰοῦσιν ὀρεινὴν ὁδόν, ἔστι μὲν ἀπόλλωνος ἐπίκλησιν πλατανιστίου ναός. ἔστι δὲ εἰλεοὶ χωρίον. ἐν δὲ αὐτῷ, δήμητρος καὶ κόρης τῆς δήμητρος ἱερά. τὰ δὲ πρὸς θάλασσαν ἐν ὅροις τῆς ἑρμιονίδος, ἱερόν δήμητρός ἐστιν, ἐπίκλησιν θερμασίας. σταδίους δὲ ὀγδοήκοντα ἀπέχει μάλιστα ἄκρα σκύλλαιον ἀπὸ τῆς νίσου καλουμένη θυγατρός. ὡς γὰρ δὴ τὴν νισαίαν ὁ μίνως καὶ τὰ μέγαρα εἷλεν, ἐκείνης προδούσης, οὔτε γυναῖκα ἕξειν αὐτὴν ἔτι ἔφασκε. καὶ προσέταξε τοῖς κρησὶν ἐκβάλλειν τῆς νεώς. ἀποθανοῦσαν δὲ ἀπέρριψεν ἐς τὴν ἄκραν ταύτην ὁ κλύδων. τάφον δὲ οὐκ ἀποφαίνουσιν αὐτῆς. ἀλλὰ περιοφθῆναι τὸν νεκρόν φασι διαφορηθέντα ὑπὸ τῶν ἐκ θαλάσσης ὀρνίθων. ἀπὸ δὲ σκυλλαίου πλέοντι ὡς ἐπὶ τὴν πόλιν, ἄκρα τ' ἐστὶν ἑτέρα βουκέφαλα. καὶ μετὰ τὴν ἄκραν νῆσοι. πρώτη μὲν ἁλιοῦσα. παρέχεται δὲ αὕτη λιμένα, ἐνορμίσασθαι ναυσὶν ἐπιτήδειον. μετὰ δέ, πιτυοῦσα. τρίτη δὲ ἣν ἀριστερὰς ὀνομάζουσι. ταύτας δὲ παραπλεύσαντι, ἔστιν αὖθις ἄκρα καλουμένη ἀνέχουσα ἐκ τῆς ἠπείρου. μετὰ δὲ αὐτήν, νῆσος τρίκρανα καλουμένη. καὶ ὄρος ἐς θάλασσαν ἀπὸ τῆς πελοποννήσου προβεβλημένον βούπορθμος. ἐν βουπόρθμῳ δέ, πεποίηται μὲν ἱερὸν δήμητρος καὶ τῆς παιδός. πεποίηται δὲ ἀθηνᾶς. ἐπίκλησις δέ ἐστι τῇ θεῷ προμαχόρμα. πρόκειται δὲ βουπόρθμου νῆσος, ἀπροπία καλουμένη. τῆς δὲ ἀπροπίας ἀφέστηκεν οὐ πολύ, ἑτέρα νῆσος ὑδρέα. μετὰ ταύτην αἰγιαλός τε παρήκει τῆς ἠπείρου μηνοειδής. καὶ ἀκτὴ

60 ἑρμιόνος θέσις. δημήτηρ θερμησία. ἀπόλλων πυθαεὺς καὶ ὅριος. χθονίας δήμητρος ἑορτή.

μετὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐπὶ ποσείδιον. ἐκ τῆς θαλάσσης μὲν ἀρχομένη τῆς πρὸς ἀνατολάς. προήκουσα δὲ ὡς ἐπὶ τὴν ἑσπέραν. ἔχει δὲ καὶ λιμένας ἐν αὐτῇ. μῆκος μὲν δὴ τῆς ἀκτῆς ἐστὶν ἑπτά που στάδια. πλάτος δὲ, ἡ πλατυτάτη, σταδίων τριῶν οὐ πλέον. ἐνταῦθα ἡ προτέρα πόλις τοῖς ἑρμιονεῦσιν ἦν. ἔστι δέ σφισι, καὶ νῦν ἔτι ἱερὰ αὐτόθι. ποσειδῶνος μὲν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῇ ἀρχῇ. προελθοῦσι δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὰ μετέωρα, ναὸς ἀθηνᾶς. παρὰ δὲ αὐτῷ, σταδίου θεμέλια. ἐν δὲ αὐτῷ τοὺς τυνδάρεω παῖδας ἀγωνίσασθαι λέγουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον οὐ μέγα τῆς ἀθηνᾶς ἱερόν. ὁ δὲ ὄροφος κατερρύηκεν αὐτῷ. καὶ ἡλίῳ ναὸς καὶ ἄλσος χάρισιν. ὁ δὲ σεράπιδι ᾠκοδόμηται καὶ ἴσιδι, καὶ περίβολοι μεγάλων λίθων λογάδων εἰσίν. ἐντὸς δὲ αὐτῶν, ἱερὰ δρῶσιν ἀπόρρητα δήμητρι. τοσαῦτα μὲν ἑρμιονεῦσιν ἐστὶν ἐνταῦθα. ἡ δὲ ἐφ' ἡμῶν πόλις, ἀπέχει μὲν τῆς ἄκρας ἐφ' ᾗ τοῦ ποσειδῶνος τὸ ἱερὸν, τέσσαρας μάλιστα σταδίους. κειμένη δὲ ἐν ὁμαλῷ τὰ πρῶτα, ἠρέμα ἐς πρόσαντες ἄνεισι. τὸ δέ ἐστιν ἤδη τοῦ πρωνός. πρῶνα γὰρ τὸ ὄρος τοῦτο ὀνομάζουσι. τεῖχος μὲν δὴ περὶ πᾶσαν τὴν ἑρμιόνα ἕστηκε. τὰ δὲ ἐς συγγραφὴν καὶ ἄλλα παρείχετο. καὶ ὧν αὐτὸς ποιήσασθαι μάλιστα ἠξίωσα μνήμην, ἀφροδίτης ναός ἐστιν, ἐπίκλησιν ποντίας καὶ λιμενίας τῆς αὐτῆς. ἄγαλμα δὲ λευκοῦ λίθου. μεγέθει τε μέγα, καὶ ἐπὶ τῇ τέχνῃ θέας ἄξιον. καὶ ναὸς ἕτερός ἐστιν ἀφροδίτης. αὕτη καὶ ἄλλας ἔχει παρὰ ἑρμιονέων τιμάς. καὶ ταῖς παρθένοις, καὶ ἢν γυνὴ χηρεύουσα παρὰ ἄνδρα μέλλῃ φοιτᾶν, ἁπάσαις πρὸ γάμου θύειν καθέστηκεν. ἐνταῦθα δήμητρος δὴ ἱερὰ πεποίηται θερμησίας. τὸ μὲν, ἐν τοῖς πρὸς τὴν τροιζηνίαν ὅροις, ὡς ἐτέμενον οἱ δῆμοι. τὸ δὲ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. πλησίον δὲ αὐτοῦ διονύσου ναὸς μελαναίγιδος. τούτῳ μουσικῆς ἀγῶνα κατὰ ἔτος ἕκαστον εἰσάγουσι. καὶ ἁμίλλης κολύμβου καὶ πλοίων τιθέασιν ἆθλα. καὶ ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν ἰφιγενείας ἐστὶν ἱερὸν καὶ ποσειδῶν χαλκοῦς, τὸν ἕτερον πόδα ἔχων ἐπὶ δελφῖνος. παρελθοῦσι δὲ ἐς τὸ τῆς ἑστίας, ἄγαλμα μέν ἐστιν οὐδέν. βωμὸς δὲ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ θύουσιν ἑστίᾳ. ἀπόλλωνος δέ εἰσι ναοὶ τρεῖς, καὶ ἀγάλματα τρία. καὶ τῷ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπίκλησις. τὸν δὲ πυθαέα, ὀνομάζουσι. καὶ ὅριον τὸν τρίτον. τὸ μὲν δὴ τοῦ πυθαέως ὄνομα, μεμαθήκασι παρὰ ἀργείων. τούτοις γὰρ ἑλλήνων πρώτοις ἀφικέσθαι τελέσιλλά φησι τὸν πυθαέα ἐς τὴν χώραν ἀπόλλωνος παῖδα ὄντα. τὸν δὲ ὅριον ἐφ' ὅτῳ καλοῦσι, σαφῶς μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν. τεκμαίρομαι δὲ περὶ γῆς ὅρων, πολέμῳ σφᾶς ἢ δίκῃ νικήσαντας, ἐπὶ τῷδε τιμὰς ἀπόλλωνι ὁρίῳ νεῖμαι. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς τύχης, νεώτατον μὲν λέγουσιν ἑρμιονεῖς τῶν παρὰ σφίσιν εἶναι. λίθου δὲ παρίου κολοσσὸς ἕστηκε. κρήνας δὲ τὴν μὲν σφόδρα λέγουσιν ἀρχαίαν. ἐς δὲ αὐτὴν, οὐ φανερῶς τὸ ὕδωρ κάτεισιν. ἐπιλείποι δὲ οὐκ ἄν ποτε. οὐδ' εἰ πάντες καταβάντες ὑδρεύοιντο ἐξ αὐτῆς. τὴν δὲ ἐφ' ἡμῶν πεποιήκασιν. ὄνομα δέ ἐστι τῷ χωρίῳ λειμών. ὅθεν ῥεῖ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. τὸ δὲ λόγου μάλιστα ἄξιον, ἱερὸν δήμητρός ἐστιν, ἐπὶ τοῦ πρωνός. τοῦτο τὸ ἱερὸν ἑρμιονεῖς μὲν κλύμενον φορωνέως παῖδα, καὶ ἀδελφὴν κλυμένου χθονίαν τοὺς ἱδρυσαμένους φασὶν εἶναι. ἀργεῖοι δὲ ὅτε ἐς τὴν ἀργολίδα ἦλθε δημήτηρ, τότε ἀθέραν μὲν λέγουσι καὶ μυσίον ὡς ξενίαν παρασχόντας τῇ θεῷ. κολόνταν δὲ, οὔτε οἴκῳ δέξασθαι τὴν θεόν. οὔτε ἀπονεῖμαί τι ἄλλο ἐς τιμήν. ταῦτα δὲ οὐ κατὰ γνώμην χθονίᾳ τῇ θυγατρὶ ποιεῖν αὐτόν. κολόνταν μὲν οὖν φασιν, ἀντὶ τούτων συγκαταπρησθῆναι τῇ οἰκίᾳ. χθονίαν δὲ κομισθεῖσαν ἐς ἑρμιόνα ὑπὸ δήμητρος, ἑρμιονεῦσι ποιῆσαι τὸ ἱερόν. χθονία δ' οὖν ἡ θεός τε αὐτὴ καλεῖται. καὶ χθόνια ἑορτὴν κατὰ ἔτος ἄγουσιν ὥρᾳ θέρους. ἄγουσι δὲ οὕτως. ἡγοῦνται μὲν αὐτοῖς τῆς πομπῆς, οἵ τε ἱερεῖς τῶν θεῶν, καὶ ὅσοι τὰς ἐπετείους ἀρχὰς ἔχουσιν. ἕπονται δὲ καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες. τοῖς δὲ καὶ παισὶν ἔτι οὖσι καθέστηκεν ἤδη τὴν θεὸν τιμᾶν τῇ πομπῇ. οὗτοι λευκὴν ἐσθῆτα καὶ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχουσι στεφάνους. πλέκονται δέ οἱ στέφανοί σφισιν ἐκ τοῦ ἄνθους. ὃ καλοῦσιν οἱ ταύτῃ, κοσμοσάνδαλον. ὑάκινθον ἐμοὶ δοκεῖν ὄντα καὶ μεγέθει καὶ χρόᾳ. ἔπεστι δέ οἱ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ θρήνῳ γράμματα. τοῖς δὲ τὴν πομπὴν πέμπουσιν, ἕπονται, θήλειαν ἐξ ἀγέλης βοῦν ἄγοντες διειλημμένην δεσμοῖς τε καὶ ὑβρίζουσαν ἔτι ὑπὸ ἀγριότητος. ἐλάσαντες δὲ πρὸς τὸν ναὸν, οἱ μὲν, ἔσω φέρεσθαι τὴν βοῦν ἐς τὸ ἱερὸν ἀνῆκαν ἐκ τῶν δεσμῶν. ἕτεροι δὲ ἀναπεπταμένας ἔχοντες τέως τὰς θύρας, ἐπειδὰν τὴν βοῦν ἴδωσιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ προσέθεσαν τὰς θύρας. τέσσαρες δὲ ἔνδον ὑπολειπόμεναι γρᾶες αὗται τὴν βοῦν εἰσὶν αἱ κατεργαζόμεναι. δρεπάνῳ γὰρ ἥτις ἂν τύχῃ τὴν φάρυγγα ἀπέτεμε τῆς βοός. μετὰ δὲ αἱ θύραι τε ἠνοίχθησαν. καὶ προσελαύνουσιν οἷς ἐπιτέτακται. βοῦν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην, ἐπὶ ταύτῃ καὶ ἄλλην τετάρτην κατεργάζονται τέλος πάσας κατὰ ταὐτὰ αἱ γρᾶες. καὶ τόδε ἄλλο πρόσκειται τῇ θυσίᾳ θαῦμα. ἐφ' ἣν τινα γὰρ πέσῃ τῶν πλευρῶν ἡ πρώτη βοῦς, ἀνάγκη πεσεῖν καὶ πάσας. θυσία μὲν δρᾶται τοῖς ἑρμιονεῦσι τὸν εἰρημένον τρόπον. πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ γυναικῶν ἱερασαμένων τῇ δήμητρι εἰκόνες ἑστήκασιν οὐ πολλαί. καὶ παρελθόντι εἴσω, θρόνοι τέ εἰσιν ἐφ' ὧν αἱ γρᾶες ἀναμένουσιν ἐσελαθῆναι καθ' ἑκάστην τῶν βοῶν. καὶ ἀγάλματα οὐκ ἄγαν ἀρχαῖα, ἀθηνᾶ καὶ δημήτηρ. αὐτὸ δὲ ὃ σέβουσιν ἐπὶ πλέον ἢ τἄλλα, ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον. οὐ μὴν οὐδὲ ἀνὴρ ἄλλος. οὔτε ξένος, οὔτε ἑρμιονέων αὐτῶν. μόναι δὲ ὁποῖόν τί ἐστιν, αἱ γρᾶες ἴστωσαν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ναός. εἰκόνες δὲ περὶ πάντα

κλύμενος ἢ πλούτων. στοὰ τρὶς αὕτη χρυσᾶ. εἰλήθυια. ἁλίκη. θόρναξ ἢ κοκκύγιον. μάσης. ἀσίνη κατασκαπτομένη. ἐρασῖνος. φεῖξος χείμαρος ποντῖνος ἀμυμώνη ποτ. ἀθηνᾶ σαΐτις καὶ διόνυσος σαώτης.

ἑστήκασιν αὐτόν. οὗτος ὁ ναός ἐστιν ἀπαντικρὺ τοῦ τῆς χθονίας. καλεῖται δὲ κλυμένου. καὶ τῷ κλυμένῳ θύουσιν ἐνταῦθα. κλύμενον δὲ οὐκ ἄνδρα ἀργεῖον ἐλθεῖν, ἔμοιγε ἐς ἑρμιόνα ἡγοῦμαι. τοῦ θεοῦ δέ εἰσιν ἐπικλήσεις, ὃν ἵνα ἔχει λόγος βασιλεία ὑπὸ γῆν εἶναι. παρὰ μὲν δὴ τοῦτόν ἐστιν ἄλλος ναὸς καὶ ἄγαλμα ἄρεως. τοῦ δὲ τῆς χθονίας ἐστὶν ἱεροῦ, στοὰ κατὰ τὴν δεξιὰν ἡ ἠχοῦς ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων καλουμένη. φθεγξαμένῳ δὲ ἀνδρὶ τὰ ὀλίγιστα ἐς τρεῖς ἀντιβοῆσαι πέφυκεν. ὄπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ τῆς χθονίας, χωρία ἐστὶν ἃ καλοῦσιν ἑρμιονεῖς, τὸ μὲν κλυμένου. τὸ δὲ πλούτωνος. τὸ τρίτον δὲ αὐτῶν λίμνην ἀχερουσίαν. περιέργεται μὲν δὴ πάντα, θριγκοῖς λίθων. ἐν δὲ τῷ τοῦ κλυμένου, καὶ γῆς χάσμα. διὰ τούτου δὲ ἡρακλῆς ἀνῆγε τοῦ ᾅδου τὸν κύνα, κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ ἑρμιονέων. πρὸς δὲ τὴν πύλην καθ' ἣν ὁδὸς εὐθεῖά ἐστιν, ἄγουσα ἐπὶ μάσητα εἰληθυίας ἐστὶν ἐντὸς τοῦ τείχους ἱερόν. ἄλλως μὲν δὴ κατὰ ἡμέραν ἑκάστην καὶ θυσίαις καὶ θυμιάμασι μεγάλως τὴν θεὸν ἱλάσκονται. καὶ ἀναθήματα δίδοται πλεῖστα τῇ εἰληθυίᾳ. τὸ δὲ ἄγαλμα οὐδενί, πλὴν εἰ μὴ ἄρα ταῖς ἱερείαις ἐστὶν ἰδεῖν. κατὰ δὲ τὴν ἐπὶ μάσητα εὐθεῖαν προελθοῦσιν ἑπτά που σταδίους καὶ ἐπ' ἀριστερὰ ἐκτραπεῖσιν, ἐς ἁλίκην ἐστὶν ὁδός. ἡ δὲ ἁλίκη τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν ἐστιν ἔρημος. ᾠκεῖτο δὲ καὶ αὐτή ποτε. καὶ ἁλικὸς λόγος ἐν στήλαις ἐστὶ ταῖς ἐπιδαυρίων. αἳ τοῦ ἀσκληπιοῦ τὰ ἰάματα ἐγγεγραμμένα ἔχουσιν. ἄλλο δὲ σύγγραμμα οὐδὲν οἶδα ἀξιόχρεων ἔνθα ἢ πόλεως ἁλικῆς, ἢ ἀνδρῶν ἐστιν ἁλικῶν μνήμη. ἔστι δὲ οὖν ὁδὸς καὶ ἐς ταύτην τοῦ τε πρωνὸς μέση, καὶ τοῦ θόρνακος καλουμένου τὸ ἀρχαῖον. ἀπὸ δὲ τῆς διὸς ἐς κόκκυγα τὸν ὄρνιθα ἀλλαγῆς λεγομένης ἐνταῦθα γενέσθαι μετονομασθῆναι τὸ ὄρος φασίν. ἱερὰ δὲ καὶ ἐς τόδε ἐπὶ ἄκρων τῶν ὀρῶν. ἐπὶ μὲν τῷ κοκκυγίῳ διός. ἐν δὲ τῷ πρωνί, ἔστιν ἥρας. καὶ τοῦ τε κοκκυγίου πρὸς τοῖς πέρασι ναός ἐστι. θύραι δὲ οὐκ ἐφεστήκασιν. οὐδὲ ὄροφον εἶχεν. οὐδέ οἱ τι ἐνῆν ἄγαλμα. εἶναι δὲ ἐλέγετο ὁ ναὸς ἀπόλλωνος. παρὰ δὲ αὐτὸν ὁδὸς ἐστὶν ἐπὶ μάσητα τοῖς ἐκτραπεῖσιν ἐκ τῆς εὐθείας. μάσητι δὲ οὔσῃ πόλει τὸ ἀρχαῖον, καθὰ καὶ ὅμηρος ἐν ἀργείων καταλόγῳ πεποίηκεν, ἐπινείῳ καθ' ἡμᾶς ἐχρῶντο ἑρμιονεῖς. ἀπὸ μάσητος δὲ ὁδὸς ἐν δεξιᾷ ἐστιν ἐπὶ ἄκραν καλουμένην στρουθοῦντα. στάδιοι δὲ ἀπὸ τῆς ἄκρας ταύτης κατὰ τῶν ὀρῶν τὰς κορυφὰς πεντήκοντα εἰσὶ καὶ διακόσιοι, ἐπὶ φιλανόρειόν τε καλούμενον καὶ ἐπὶ βολεούς. οἱ δὲ βολεοὶ οὗτοι, λίθων εἰσὶ σωροὶ λογάδων. χωρίον δὲ ἕτερον, ὃ διδύμους ὀνομάζουσι, στάδια εἴκοσιν αὐτόθεν ἀφέστηκεν. ἐνταῦθα ἔστι μὲν ἱερὸν ἀπόλλωνος. ἔστι δὲ ποσειδῶνος. ἐπὶ δὲ αὖθις δήμητρος. ἀγάλματα δὲ ὀρθὰ λίθου λευκοῦ. τὸ δὲ ἐντεῦθεν, ἔστιν ἀργείων ἡ ποτὲ ἀσίνη καλουμένη. καὶ ἀσίνης ἐστὶν ἐρείπια ἐπὶ θαλάσσῃ. λακεδαιμονίων δὲ καὶ τοῦ βασιλέως νικάνδρου τοῦ χαρίλλου τοῦ πολυδέκτου τοῦ εὐνόμου τοῦ πρυτάνιδος τοῦ εὐρυπῶντος ἐς τὴν ἀργολίδα ἐσβαλόντων στρατιᾷ, συνεσέβαλόν σφισιν οἱ ἀσιναῖοι. καὶ ἐδῄωσαν σὺν ἐκείνοις τῶν ἀργείων τὴν γῆν. ὡς δὲ ὁ στόλος τοῦ λακεδαιμονίων ἀπῆλθεν οἴκαδε, στρατεύουσιν ἐπὶ τὴν ἀσίνην οἱ ἀργεῖοι. καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἔρατος. καὶ χρόνον μέν τινα ἀπὸ τοῦ τείχους ἠμύναντο οἱ ἀσιναῖοι. καὶ ἀποκτείνουσιν ἄλλους τε καὶ λυσίστρατον ἐν τοῖς δοκιμωτάτοις ὄντα ἀργείων. ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχους, οὗτοι μὲν γυναῖκας ἐς τὰ πλοῖα ἐνθέμενοι καὶ παῖδας, ἐκλείπουσι τὴν αὐτῶν. ἀργεῖοι δὲ ἐς ἔδαφος καταλαβόντες τὴν ἀσίνην καὶ τὴν γῆν προσορισάμενοι τῇ σφετέρᾳ, πυθαέως τε ἀπόλλωνος ὑπελείποντο ἱερόν, καὶ ναῷ ἔτι δῆλόν ἐστι. καὶ τὸν λυσίστρατον πρὸς αὐτῷ θάπτουσιν. ἀπέχει δὲ ἀργείων τῆς πόλεως, τεσσαράκοντα καὶ οὐ πλείω στάδια, ἡ κατὰ λέρναν θάλασσα. κατιόντων δὲ ἐς λέρναν, πρῶτον μὲν κατὰ ὁδὸν ἐστὶν ὁ ἐρασῖνος. ἐκδίδωσι δὲ ἐς τὸν φεῖξον. ὁ φεῖξος δὲ ἐς τὴν θάλασσαν τὴν μεταξὺ τημενίου καὶ λέρνης. ἀπὸ δὲ ἐρασίνου τραπεῖσιν ἐς ἀριστερὰ σταδίους ὅσον ὀκτώ, διοσκούρων ἱερόν ἐστιν ἀνάκτων. πεποίηται δέ σφισι κατὰ ταὐτὰ καὶ ἐν τῇ πόλει τὰ ξόανα. ἀναστρέψας δὲ ἐς τὴν εὐθεῖαν, τόν τε ἐρασῖνον διαβήσῃ, καὶ ἐπὶ τὸν χείμαρον ποταμὸν ἀφίξῃ. πλησίον δὲ αὐτοῦ, περίβολός ἐστι λίθων. καὶ τὸν πλούτωνα ἁρπάσαντα ὡς λέγεται κόρην τὴν δήμητρος, καταβῆναι ταύτῃ φασὶν ἐς τὴν ὑπόγεων νομιζομένην ἀρχήν. ἡ δὲ λέρνα ἐστὶν ὡς καὶ τὰ πρότερα ἔχει μοι τοῦ λόγου πρὸς θαλάσσῃ. καὶ τελετὴν λερναίᾳ ἄγουσιν ἐνταῦθα δήμητρι. ἔστι δὲ ἄλσος ἱερόν. ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ ὄρους ὃ καλοῦσι ποντῖνον. τὸ δὲ ὄρος ὁ ποντῖνος οὐκ ἐᾷ τὸ ὕδωρ ἀπορρεῖν τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ ἐς αὐτὸν καταδέχεται. ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἀπ' αὐτοῦ ποντῖνος. καὶ ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους, ἱερόν τε ἀθηνᾶς σαΐτιδος, ἐρείπια ἔτι μόνα. καὶ θεμέλια οἰκίας ἐστὶν ἱππομέδοντος. ὃς πολυνείκει τῷ οἰδίποδος τιμωρήσων ἦλθεν ἐς θήβας. ἀπὸ δὲ τοῦ ὄρους τούτου τὸ ἄλσος ἀρχόμενον πλατάνων, τὸ πολὺ ἐς τὴν θάλασσαν καθήκει. ὅροι δὲ αὐτοῦ τῇ μέν, ποταμὸς ὁ ποντῖνος. τῇ δέ, ἕτερος ποταμός. ἀμυμώνη δὲ ἀπὸ τῆς δαναοῦ θυγατρὸς ὄνομα τῷ ποταμῷ. ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλσους, ἀγάλματα, ἔστι μὲν δήμητρος προσύμνης. ἔστι δὲ διονύσου καὶ δήμητρος καθήμενον ἄγαλμα οὐ μέγα. ταῦτα μὲν λίθου πεποιημένα. ἑτέρῳ δὲ ναῷ διόνυσος σαώτης καθήμενον ξόανον. καὶ ἀφροδίτης ἄγαλμα ἐπὶ θαλάσσῃ λίθου. ἀναθεῖναι δὲ αὐτὸ τὰς θυγατέρας λέγουσι τὰς δαναοῦ. δαναὸν δὲ αὐτὸν τὸ ἱερὸν ἐπὶ ποντίνῳ ποιῆσαι τῆς ἀθηνᾶς. καταστήσασθαι δὲ τῶν λερναίων τὴν τελετήν, φιλάμμωνά φασι. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ἐπὶ τοῖς δρωμέ-

 Ὕδρα. ἀλκυονία λίμνη. τημένιον. ναυπλία. κάναθος πηγὴ παρ-
θενοποιός. γενέσιον. θυρέα.

νοις, δῆλά ἐστιν, οὐκ ὄντα ἀρχαῖα. ἃ δὲ ἤκουσα ἐπὶ τῇ καρδίᾳ γεγράφθαι τῇ πεποιημένῃ τοῦ ὀρειχάλ-
κου, οὐδὲ ταῦτα ὄντα φιλάμμωνος, ἀρριφῶν εὗρε τὸ μὲν ἀνέκαθεν τρικωνιεὺς τῶν ἐν αἰτωλίᾳ. τὰ
δὲ ἐφ' ἡμῶν λυκίων τοῖς μάλιστα ὁμοίως δόκιμος. δεινὸς δὲ ἐξευρεῖν, ἃ μή τις πρότερον εἶδεν. καὶ δὴ καὶ
ταῦτα φωράσαι ἐπὶ τῷδε. τὰ ἔπη. καὶ ὅσα οὐ μετὰ μέτρου μεμιγμένα ἦν τοῖς ἔπεσι, τὰ πάντα δω-
ρισὶ ἐπεποίητο. πρὶν δὲ ἡρακλείδας κατελθεῖν ἐς πελοπόννησον τὴν αὐτὴν ἠφίεσαν ἀθηναίοις οἱ ἀρ-
γεῖοι φωνήν. ἐπὶ δὲ φιλάμμωνος, οὐδὲ τὸ ὄνομα τῶν δωριέων ἐμοὶ δοκεῖν ἐς ἅπαντας ἠκούετο ἕλλη-
νας. ταῦτα μὲν δὴ ἀπέφαινεν οὕτως ἔχοντα. τῆς δὲ ἀμυμώνης πέφυκεν ἐπὶ τῇ πηγῇ πλάτανος. ὑ-
πὸ ταύτῃ τὴν ὕδραν τραφῆναι τῇ πλατάνῳ φασίν. ἐγὼ δὲ τὸ θηρίον πείθομαι τοῦτο καὶ μεγέθει δι-
ενεγκεῖν ὕδρων ἄλλων. καὶ τὸν ἰὸν οὕτω δή τι ἔχειν ἀνίατον, ὡς τὸν ἡρακλέα ἀπὸ τῆς χολῆς αὐτοῦ τὰς
ἀκίδας φαρμακεῦσαι τῶν οἰστῶν. κεφαλὴν δὲ εἶχεν ἐμοὶ δοκεῖν, μίαν καὶ οὐ πλείονας. πείσανδρος
δὲ ὁ καμιρεύς, ἵνα τὸ θηρίον τε δοκοίη φοβερώτερον καὶ αὐτῷ γίγνηται ἡ ποίησις ἀξιόχρεως, μᾶλ-
λον αὐτὴ τούτων τὰς κεφαλὰς ἐποίησε τῇ ὕδρᾳ τὰς πολλάς. εἶδον δὲ καὶ πηγὴν ἀμφιαράου καλου-
μένην, καὶ τὴν ἀλκυονίαν λίμνην, δι' ἧς φασιν ἀργεῖοι διόνυσον ἐς τὸν ᾅδην ἐλθεῖν σεμέλην ἀνάξον-
12 τα. τὴν δὲ ταύτῃ κάθοδον, δεῖξαί οἱ πόλυμνον. τῇ δὲ ἀλκυονίᾳ πέρας τοῦ βάθους οὐκ ἔστιν. οὐδέ τι-
να οἶδα ἀνθρώπων ἐς τὸ τέρμα αὐτῆς οὐδεμιᾷ μηχανῇ καθικέσθαι δυνηθέντα ὅπου καὶ Νέρων σταδίων
πολλῶν καλῶς ποιησάμενος καὶ συνάψας ἀλλήλους ἀπαρτήσας τε καὶ μόλιβδον ἐπ' αὐτῶν, καὶ εἰ
δή τι χρήσιμον ἄλλο ἐς τὴν πεῖραν, οὐδὲ οὗτος οὐδένα ἐξευρεῖν ἐδυνήθη ὅρον τοῦ βάθους. καὶ τόδε ἤκουσα
ἄλλο. τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης ὡς ἰδόντα εἰκάσαι, γαληνὸν ἐστὶ καὶ ἠρεμαῖον. παρεχόμενον δὲ ὄψιν τοιαύ-
την, διανήχεσθαι τολμήσαντα πάντα τινὰ καθέλκειν πέφυκε. καὶ ἐς βυθὸν ὑπολαβὸν ἀπήνεγκε.
περίοδος δὲ τῆς λίμνης ἐστὶν οὐ πολλή. ἀλλὰ ὅσον γε σταδίου τρίτον. ἐπὶ δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτῆς, πόα καὶ
σχοῖνοι πεφύκασι. τὰ δὲ ἐς αὐτὴν διονύσου δρώμενα ἐν νυκτὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον οὐχ ὅσιον ἐς ἅπαντας
ἦν μοι γράψαι. ἐκ λέρνης δὲ ἰοῦσιν ἐς τημένιον, τὸ δὲ τημένιον ἔστιν ἀργείων, ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ τημέ-
νου τοῦ ἀριστομάχου, καταλαβὼν γὰρ καὶ ἐχυρωσάμενος τὸ χωρίον, ἐπολέμει σὺν τοῖς δωριεῦσιν αὐ-
τόθι τὸν πρὸς τισαμενὸν καὶ ἀχαιοὺς πόλεμον. ἐς τοῦτο δὲ τὸ τημένιον ἰοῦσιν, ὅ, τε φρίξος ποτα-
μὸς ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν. καὶ ποσειδῶνος ἱερὸν ἐν τημενίῳ πεποίηται καὶ ἀφροδίτης ἕτερον. καὶ
μνῆμά ἐστι τημένου, τιμὰς ἔχον παρὰ δωριέων τῶν ἐν ἄργει. τημενίου δὲ ἀπέχει ναυπλία, πεντήκοντα
ἐμοὶ δοκεῖν σταδίους. τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν ἔρημος. οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο αὐτῆς ναύπλιος ποσειδῶνος λεγόμε-
νος καὶ ἀμυμώνης εἶναι. λείπεται δὲ καὶ τειχῶν ἔτι ἐρείπια. καὶ ποσειδῶνος ἱερὸν καὶ λιμένες εἰσὶν ἐν
ναυπλίᾳ. καὶ πηγὴ κάναθος καλουμένη. ἐνταῦθα τὴν ἥραν φασὶν ἀργεῖοι κατὰ ἔτος λουμένην παρ-
θένον γίνεσθαι. οὗτος μὲν δὴ σφίσιν ἐκ τελετῆς ἣν ἄγουσι τῇ ἥρᾳ λόγος τῶν ἀπορρήτων ἐστίν. τὰ δὲ ὑπὸ
τῶν ἐν ναυπλίᾳ λεγόμενα ἐς τὸν ὄνον ὡς ἐπιφαγὼν ἀμπέλου κλῆμα ἀφθονώτερον ἐς τὸ μέλλον ἀπέφη-
νε τὸν καρπὸν, καὶ ὄνος σφίσιν ἐν πέτρᾳ πεποιημένος διὰ τοῦτό ἐστιν, ἅτε ἀμπέλων διδάξας τομὴν, πα-
ρίημι οὐκ ἀξιόλογα ἡγούμενος. ἔστι δὲ ἐκ λέρνης, καὶ ἑτέρα παρ' αὐτὴν ὁδὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ χωρίον
ὃ γενέσιον ὀνομάζουσι. πρὸς θαλάσσῃ δὲ τοῦ γενεσίου ποσειδῶνος ἱερόν ἐστιν οὐ μέγα. τούτου δ' ἔχεται χω-
ρίον ἄλλο ἀποβάθμοι. γῆς δὲ ἐνταῦθα πρῶτον τῆς ἀργολίδος δαναὸν σὺν τοῖς παισὶν ἀποβῆναι λέ-
γουσιν. ἐντεῦθεν διελθοῦσιν ἀνιγραῖα καλούμενα ὁδὸν καὶ στενὴν καὶ ἄλλως δύσβατον, ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ
μὲν καθήκουσα ἐπὶ θάλασσαν, καὶ δένδρα ἐλαίας μάλιστα ἀγαθὴ τρέφειν γῆ. ἰόντι δὲ ἄνω πρὸς τὴν ἤ-
πειρον θυρέα, χωρίον ἐστὶν ἔνθα δὴ ἐμαχέσαντο ὑπὲρ τῆς γῆς ταύτης λογάδες ἀργείων τριακόσιοι,
πρὸς ἄνδρας λακεδαιμονίων, ἀριθμόν τε ἴσους. καὶ ἐπιλέκτους ὁμοίως. ἀποθανόντων δὲ ἁπάντων
πλὴν ἑνὸς σπαρτιάτου καὶ δυοῖν ἀργείων, τοῖς μὲν ἀποθανοῦσιν ἐχώσθησαν ἐνταῦθα οἱ τάφοι. τὴν χώ-
ραν δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι γενομένου πανδημεὶ σφίσιν ἀγῶνος πρὸς ἀργείους, κρατήσαντες βεβαίως αὐ-
τοί τε παραυτίκα ἐκαρποῦντο. καὶ ὕστερον αἰγινήταις ἔδωκαν ἐκπεσοῦσιν ὑπὸ ἀθηναίων ἐκ τῆς νή-
σου. τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ τὴν θυρεᾶτιν νέμονται ἀργεῖοι. φασὶ δὲ ἀνασώσασθαι δίκῃ νικήσαντες. ἀπὸ δὲ τῶν
πολυανδρίων ἰόντι, ἀθήνη τε ἐστὶν ἐς ἣν αἰγινῆταί ποτε ᾤκησαν. καὶ ἑτέρα κώμη, νηεῖς. τρίτη δὲ εὖα
μεγίστη τῶν κωμῶν. καὶ ἱερὸν πολεμοκράτους ἐστὶν ἐν ταύτῃ. ὁ δὲ πολεμοκράτης, ἔστι καὶ οὗτος μαχάο-
νος υἱός. ἀδελφὸς δὲ ἀλεξάνορος. καὶ ἰᾶται τοὺς ταύτῃ. καὶ τιμὰς παρὰ τῶν προσοίκων ἔχει. ἀνατείνει
δὲ ὑπὲρ τὰς κώμας ὄρος. παρ' ὃ καὶ λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτοῦ πρὸς ἀργείους ὅροι καὶ τεγεάτας εἰ-
σίν. ἑστήκασι δὲ ἐπὶ τοῖς ὅροις ἑρμαῖ λίθου. καὶ τοῦ χωρίου τὸ ὄνομα ἐστὶ δὲ ἀπ' αὐτῶν. ποταμὸς καλού-
μενος τάνος. εἷς γὰρ δὴ οὗτος ἐκ τοῦ πάρνωνος κάτεισι ῥέων διὰ τῆς ἀργείας, καὶ ἐκδίδωσιν ἐς τὸν
θυρεάτην κόλπον. μετὰ δὲ τοὺς ἑρμᾶς, ἔστιν ἤδη λακωνικὴ τὰ πρὸς ἑσπέρας.

λέλεγες. εὐρώτας. ὑακίνθου μνῆμα. τυνδαρέως. ἴκαρος. τῶν ἀριστοδήμου παίδων γενεαλογία. θήρας.

Ἐπὶ δὲ τοὺς ἑρμᾶς ἐστὶν ἡ λακωνικὴ τὰ πρὸς ἑσπέρας. ὡς δὲ αὐτοὶ λακεδαιμόνιοι λέγουσι, λέλεξ αὐτόχθων ὢν, ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἀπὸ τούτου
μ λέλεγες ὧν ἦρχεν ὠνομάσθησαν. λέλεγος δὲ γίνεται μύλης, καὶ νεώτερος πολυκάων. πολυκάων μὲν δὴ, ὅποι καὶ δι' ἣν τινα αἰτίαν ἀπεχώρησεν, ἑτέρωθι δηλώσω. μύλητος δὲ τελευτήσαντος, παρέλαβεν ὁ παῖς εὐρώτας τὴν ἀρχήν. οὗτος τὸ ὕδωρ τὸ λιμνάζον ἐν τῷ πεδίῳ διώρυγι κατήγαγεν ἐπὶ θάλασσαν. ἀποῤῥυέντος δὲ, ἦν γὰρ δὴ τὸ ὑπόλοιπον ποταμοῦ ῥεῦμα ὠνόμασεν εὐρώταν. ἅτε δὲ οὐκ ὄντων αὐτῷ παίδων ἀρρένων, βασιλεύειν καταλείπει λακεδαίμονα. μητρὸς μὲν ταύτης ὄντα ἀφ' ἧς καὶ τὸ ὄρος ὠνομάσθη. ἐς δία δὲ πατέρα ἀνήκοντα κατὰ τὴν φήμην. συνῴκει δὲ ὁ λακεδαίμων σπάρτῃ θυγατρὶ τοῦ εὐρώτα. τότε δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, πρῶτον μὲν τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς ἀνθρώποις μετέθετο ἀφ' αὑτοῦ τὰ ὀνόματα. μετὰ δὲ ταῦτα, ᾤκισέ τε καὶ ὠνόμασεν ἀπὸ τῆς γυναικὸς πόλιν, ἣ σπάρτη καλεῖται καὶ ἐς ἡμᾶς. ἀμύκλας δὲ ὁ λακεδαίμονος, βουλόμενος ὑπολιπέσθαι τι καὶ αὐτὸς ἐς μνήμην, πόλισμα ἔκτισεν ἐν τῇ λακωνικῇ. γενομένων δὲ οἱ παίδων, ὑάκινθον μὲν νεώτατον ὄντα καὶ τὸ εἶδος κάλλιστον, κατέλαβεν ἡ πεπρωμένη πρότερον τοῦ πατρός. καὶ ὑακίνθου μνῆμά ἐστιν ἐν ἀμύκλαις ὑπὸ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀπόλλωνος. ἀποθανόντος δὲ ἀμύκλα, ἐς ἄργαλον τὸν πρεσβύτατον τῶν ἀμύκλα παίδων, καὶ ὕστερον ἐς κυνόρταν, ἀργάλου τελευτήσαντος, ἀφίκετο ἡ ἀρχή. κυνόρτα δὲ ἐγένετο οἴβαλος. οὗτος γοργοφόνην τε τὴν περσέως γυναῖκα ἔσχεν ἐξ ἄργους. καὶ παῖδα ἔσχε τυνδάρεων. ᾧ περὶ τῆς βασιλείας ἱπποκόων ἠμφισβήτει. καὶ κατὰ πρεσβείαν ἔχειν ἠξίου τὴν ἀρχήν. προσλαβὼν δὲ ἰκάριον καὶ τοὺς στασιώτας, παρὰ πολύ τε ὑπερεβάλετο δυνάμει τυνδάρεων. καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀποχωρῆσαι δείσαντα. ὡς μὲν λακεδαιμόνιοι φασὶν, ἐς πελλάναν. μεσσηνίων δὲ ἐστὶν ἐς αὐτὸν λόγος, τυνδάρεων φεύγοντα, ἐλθεῖν ὡς ἀφαρέα ἐς τὴν μεσσηνίαν. εἶναι δὲ τε ἀφαρέα τὸν περιήρους ἀδελφὸν τυνδάρεω πρὸς μητρός. καὶ οἰκῆσαί τε αὐτὸν τῆς μεσσηνίας φασὶν ἐν θαλάμαις, καὶ τοὺς παῖδας ἐνταῦθα οἰκοῦντι αὐτῷ γενέσθαι. χρόνῳ δὲ ὕστερον κατῆλθέ τε ὑπὸ ἡρακλέους τυνδάρεως, καὶ ἀνεσώσατο τὴν ἀρχήν. ἐβασίλευσαν δὲ καὶ οἱ τυνδάρεω παῖδες, καὶ μενέλεως ὁ ἀτρέως τυνδάρεω γαμβρὸς ὤν. ὀρέστης τε ἑρμιόνῃ τῇ μενελάου συνοικῶν. κατελθόντων δὲ ἡρακλειδῶν ἐπὶ τισαμενοῦ τοῦ ὀρέστου βασιλεύοντος, μεσσήνη μὲν καὶ ἄργος ἑκατέρα μοῖρα τήμενον. ἡ δὲ κρεσφόντην ἔσχεν ἄρχοντας. ἐν λακεδαιμονίᾳ δὲ ὄντων διδύμων τῶν ἀριστοδήμου παίδων, οἰκίαι δύο βασίλειαι γίνονται. συναρέσαι γὰρ τῇ πυθίᾳ φασίν. ἀριστοδήμῳ δὲ αὐτῷ πρότερον τὴν τελευτὴν συμβῆναι λέγουσιν ἐν δελφοῖς, πρὶν ἢ δωριέας κατελθεῖν ἐς πελοπόννησον. οἱ μὲν δὴ ἀποσεμνύνοντες τὰ ἐς αὐτὸν, τοξευθῆναι λέγουσιν ἀριστόδημον ὑπὸ ἀπόλλωνος. ὅτι οὐκ ἀφίκοιτο ἐπὶ τὸ μαντεῖον. παρὰ δὲ ἡρακλέους ἐντυχόντος οἱ πρότερον πύθοιτο ὡς ἐς πελοπόννησον δωριεῦσι γένοιτο ἡ κάθοδος. ὁ δὲ ἀληθέστερος ἔχει λόγος, πυλάδου τοὺς παῖδας, καὶ ἠλέκτρας ἀνεψιοὺς ὄντας τισαμενῷ τῷ ὀρέστου, φονεῦσαι τὸν ἀριστόδημον. ὀνόματα μὲν δὴ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, προκλῆς καὶ εὐρυσθένης ἐτέθη. δίδυμοι δὲ ὄντες, διάφοροι τὰ μάλιστα ἦσαν. προεληλυθότες δὲ ἐπὶ μέγα ἀπεχθείας, ὅμως ἐν κοινῷ θήρᾳ τῷ ἀπὸ ἴωνος ἀδελφῷ τῆς μητρὸς σφῶν ὄντι ἀργείας, ἐπιτροπεύσαντι δὲ καὶ αὐτῶν συνήραντο ἐς ἀποικίαν. τὴν δὲ ἀποικίαν ὁ θήρας ἔστελλεν ἐς τὴν νῆσον, τὴν τότε ὀνομαζομένην καλλίστην, τοὺς ἀπογόνους οἱ τοῦ μεμβλιάρου, παραχωρήσασθαι τῆς βασιλείας ἐλπίζων ἑκόντας, ὅπερ οὖν καὶ ἐποίησαν. λαβόντες λογισμὸν ὅτι θήρᾳ μὲν ἐς αὐτὸν ἀνήει κάδμον τὸ γένος. οἱ δὲ ἦσαν ἀπόγονοι μεμβλιάρου. μεμβλίαρον δὲ ἄνδρα ὄντα τοῦ δήμου, κάδμος ἐν τῇ νήσῳ κατέλιπεν ἡγεμόνα εἶναι τῶν ἐποίκων. καὶ θήρας μὲν τῇ τε νήσῳ μετέβαλεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ὄνομα. καὶ οἱ καὶ νῦν ἔτι οἱ θηραῖοι, κατὰ ἔτος ἐναγίζουσιν ὡς οἰκιστῇ. προκλεῖ δὲ καὶ εὐρυσθένει, μέχρι μὲν τῆς προθυμίας τῆς ἐς τὸν θήραν, ἐς τὸ αὐτὸ συνῆλθον αἱ γνῶμαι. τὰ δὲ λοιπὰ διειστήκει σφίσιν, ἐπὶ πάντα τὰ βουλεύματα. οὐ μὴν οὐδὲ ὁμονοησάντων τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν, ἐς κοινὸν κατάλογον ὑπάξειν ἔμελλον. οὐ γάρ τι τὰ πάντα ἐς τὸ αὐτὸ συνεληλύθασιν ἡλικίας, ὡς ἀνεψιόν τε ἀνεψιῷ καὶ ἀνεψιαδῶν παῖδας, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς κατωτέρω κατὰ ἀριθμὸν τυχεῖν ἀλλήλοις γεγονότας τὸν ἴσον. ἑκατέραν οὖν τὴν οἰκίαν ἐπέξειμι αὐτῶν ἰδίᾳ, καὶ οὐκ ἀμφοτέρας ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ ἀναμίξας. εὐρυσθένει πρεσβυτέρῳ τῶν ἀριστοδήμου παίδων ὄντι ἡλικίαν, γενέσθαι λέγουσιν υἱὸν ἆγιν. ἀπὸ τούτου δὲ τὸ γένος τὸ εὐρυσθένους καλοῦσιν ἀγίδας. ἐπὶ τούτου πατρεῖ τῷ πρευγένους κτίζοντι ἐν ἀχαΐᾳ πόλιν ἣν τινα πάτρας καὶ ἐς ἡμᾶς καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ πατρέως τούτου, συνεπελάβοντο λακεδαιμόνιοι τοῦ οἰκισμοῦ. συνήραντο δὲ καὶ γραῒ δὲ ἐχελάου τοῦ πενθίλου τοῦ ὀρέστου. στελλομένῳ ναυσὶν ἐς ἀποικίαν. καὶ ὁ μὲν τὴν τῆς ἰωνίας μεταξὺ καὶ μυσῶν καλουμένην δὲ αἰολίδα ἐφ' ἡμῶν, καθέξειν ἔμελλεν. ὁ δὲ οἱ πρόγονος πενθίλος, λέσβον τὴν ὑπὲρ τῆς ἠπείρου ταύτης νῆσον εἷλεν ἔτι πρότερον. τῷ δὲ ἐχεστράτου τοῦ ἄγιδος βασιλεύοντες ἐν σπάρ

Κυνουρεῖς. Κατάλογος τῶν ἐν σπάρτῃ βασιλέων. ἐν οἷς καὶ λυκοῦργος. κρητῶν νόμοι. μεσσήνη ἐξανεστῶσα.

τὴν κυνουρέαν τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ λακεδαιμόνιοι ποιοῦσιν ἀνάστατον. αἰτίαν ἐπενεγκόντες, ὡς τὴν ἀργολίδα συγγενῶν σφίσιν ὄντων ἀργείων, λῃσταί τε ἐκ τῆς κυνουριακῆς κακουργοῖεν. καὶ αὐτοὶ καταδρομὰς ἐκ τοῦ φανεροῦ ποιοῖντο ἐς τὴν γῆν. λέγονται δὲ οἱ κυνουρεῖς ἀργεῖοι τὸ ἀνέκαθεν εἶναι. καὶ οἰκιστήν φασιν αὐτῶν κύνουρον γενέσθαι τὸν περσέως. ἔτεσι δὲ ὕστερον οὐ πολλοῖς, λαβώτας ὁ ἐχεστράτου τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἐν σπάρτῃ. τοῦτον τὸν λαβώταν, ἡρόδοτος ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς κροῖσον, ὑπὸ λυκούργου τοῦ θεμένου τοὺς νόμους φησὶν ἐπιτροπευθῆναι παῖδα ὄντα. λεωβότην δέ οἱ τίθεται τὸ ὄνομα καὶ οὐ λαβώταν. λακεδαιμονίοις δὲ πρῶτον τότε ἔδοξεν ἄρασθαι πρὸς ἀργείους πόλεμον. ἐποιοῦντο δὲ ἐς αὐτοὺς ἐγκλήματα, τήν τε κυνουρικὴν ἑλόντων αὐτῶν, ἀποτέμνεσθαι τοὺς ἀργείους. καὶ τοὺς περιοίκους, σφῶν ὑπηκόους ὄντας ἀφιστάναι. τότε μὲν δὴ παρὰ οὐδετέρων πολεμησάντων, ὅμως μνήμης ἄξιον πραχθῆναί φασιν οὐδέν. τοὺς δὲ ἐφεξῆς βασιλεύσαντας τῆς οἰκίας ταύτης δόρυσσον τὸν λαβώταν καὶ ἀγησίλαον δορύσσου, δι' ὀλίγου σφᾶς, τὸ χρεὼν ἐπέλαβεν ἀμφοτέρους. ἔθηκε δὲ καὶ λυκοῦργος λακεδαιμονίοις τοὺς νόμους ἐπὶ τῆς ἀγησιλάου βασιλείας. θεῖναι δὲ αὐτὸν λέγουσιν, οἱ μὲν παρὰ τῆς πυθίας διδαχθέντα ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δὲ ὡς κρητικὰ ὄντα νόμιμα ἐπάγοιτο. τούτους δέ οἱ κρῆτες τοὺς νόμους τεθῆναί σφισιν ὑπὸ μίνω λέγουσι. βουλεύσασθαι δὲ ὑπὲρ τῶν νόμων οὐκ ἄνευ θεοῦ τὸν μίνω. ἠνίξατο δὲ καὶ ὅμηρος ἐμοὶ δοκεῖν περὶ τοῦ μίνω τῆς νομοθεσίας ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι. » Τῇσι δ' ἐνὶ κνωσὸς μεγάλη πόλις. ἔνθά τε μίνως ἐννέωρος βασίλευε διὸς μεγάλου ὀαριστής. λυκούργου μὲν οὖν καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα τοῦ λόγου ποιήσομαι μνήμην. ἀγησιλάου δὲ παῖς ἐγένετο, ἀρχέλαος. ἐπὶ τούτου λακεδαιμόνιοι πολέμῳ κρατήσαντες πόλιν τῶν περιοικίδων ἠνδραποδίσαντο αἰγυν ὑποπτεύσαντες ὡς οἱ αἰγῦται φρονοῦσι τὰ ἀρκάδων. χαρίλαος δὲ ὁ τῆς ἑτέρας οἰκίας βασιλεὺς, συνεξεῖλε μὲν καὶ ἀρχελάῳ τὴν αἰγυν. ὁπόσα δὲ καὶ ἰδίᾳ λακεδαιμονίων αὐτὸς ἔδρασεν ἡγούμενος, μνήμην καὶ τῶν ποιησόμεθα ὁμοῦ τῷ λόγῳ μεταβάντι ἐς τοὺς εὐρυποντίδας καλουμένους. ἀρχελάου δὲ ἦν τήλεκλος. ἐπὶ τούτου πόλεις λακεδαιμόνιοι τῶν περιοικίδων πολέμῳ κρατήσαντες, ἐξεῖλον ἀμύκλας καὶ φᾶριν καὶ γερανθρὰς ἐχόντων ἔτι ἀχαιῶν. τούτων φαρῖται καὶ γερανθρᾶται τὴν ἔφοδον τῶν δωριέων καταπλαγέντες ἀπελθεῖν ἐκ πελοποννήσου συγχωροῦνται ὑπόσπονδοι. τοὺς δὲ ἀμυκλαιεῖς, οὐκ ἐξ ἐπιδρομῆς ἐκβάλλουσιν, ἀλλὰ ἀντισχόντας τε ἐπὶ πολὺ τῷ πολέμῳ. καὶ ἔργα οὐκ ἄδοξα ἐπιδειξαμένους. δηλοῦσι δὲ καὶ οἱ δωριεῖς τρόπαιον ἐπὶ τοῖς ἀμυκλαιεῦσιν ἀναστήσαντες. ὡς ἐν τῷ τότε λόγῳ μάλιστα ἄξιον τοῦτο ὑπάρξαν σφίσιν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον τούτων, ἀπέθανεν ὑπὸ μεσσηνίων τήλεκλος ἐν ἀρτέμιδος ἱερῷ. τὸ δὲ ἱερὸν τοῦτο ἐν μεθορίῳ τῆς τε λακωνικῆς καὶ τῆς μεσσηνίας, ἐπεποίητο ἐν χωρίῳ καλουμένῳ λίμναις. τηλέκλου δὲ ἀποθανόντος, ἀλκαμένης ἔσχεν ὁ τηλέκλου τὴν ἀρχήν. καὶ λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν ἐς κρήτην, χαρμίδαν τὸν εὔθυος ἄνδρα ἐν σπάρτῃ τῶν δοκίμων στάσεις τε καταπαύσοντα τοῖς κρησὶ, καὶ τὰ πολίσματα ὁπόσα ἦν ἄπωθεν θαλάσσης, καὶ ἄλλως ἀσθενῆ, ταῦτα μὲν τοὺς κρῆτας πείσοντα ἐκλιπεῖν. τὰ δὲ ἐν ἐπὶ καιρῷ τοῦ παράπλου συνοικιοῦντα αὐτ' αὐτῶν. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἕλος ἐπὶ θαλάσσης πόλισμα ἀχαιῶν ἐχόντων. καὶ ἀργείους τοῖς εἵλωσιν ἀμύναντας μάχῃ νικῶσι. τελευτήσαντος δὲ ἀλκαμένους, πολύδωρος τὴν βασιλείαν παρέλαβεν ὁ ἀλκαμένους. καὶ ἀποικίαν τε ἐς ἰταλίαν λακεδαιμόνιοι τὴν ἐς κρότωνα ἔστειλαν. καὶ ἀποικίαν ἐς λοκροὺς τοὺς πρὸς ἄκρᾳ ζεφυρίῳ. καὶ ὁ πόλεμος ὁ καλούμενος μεσσηνιακὸς πολυδώρου βασιλεύοντος μάλιστα ἐς ἀκμὴν προῆλθε. λέγουσι δὲ οὐ τὰς αὐτὰς λακεδαιμόνιοί τε αἰτίας καὶ μεσσήνιοι τοῦ πολέμου. τὰ οὖν λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὁποῖον ὁ πόλεμος ἔσχεν οὗτος πέρας, τοῦ λόγου μοι τὰ ἐφεξῆς δηλώσει. τοσοῦτον δὲ ἐν τῷ παρόντι μνησθησόμεθα αὐτῶν τὰ πολλὰ ἡγήσασθαι λακεδαιμονίοις ἐν τῷ προτέρῳ πρὸς μεσσηνίους πολέμῳ θεόπομπον τὸν νικάνδρου βασιλέα ὄντα τῆς ἑτέρας οἰκίας. διαπεπολεμημένου δὲ τοῦ πρὸς μεσσήνην πολέμου, καὶ ἤδη λακεδαιμονίοις δορικτήτου τῆς μεσσηνίας οὔσης πολύδωρον εὐδοκιμοῦντα ἐν σπάρτῃ καὶ κατὰ γνώμην λακεδαιμονίων μάλιστα ὄντα τῷ δήμῳ, ὅτι γὰρ ἔργον βίαιον οὔτε ὑβριστὴν λόγον παρείχετο ἐς οὐδένα, ἐν δὲ ταῖς κρίσεσι τὰ δίκαια ἐφύλασσεν, οὐκ ἄνευ φιλανθρωπίας. ἔχοντος δὲ ἤδη πολυδώρου λαμπρὸν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἑλλάδα ὄνομα, πολέμαρχος. οἰκίας ἐν λακεδαίμονι ἀνὴρ οὐκ ἀδόξου, θρασύτερος δὲ ὡς ἐδήλωσε γνώμην, φονεύει τὸν πολύδωρον. ἀποθανόντι δὲ αὐτῷ, πολλά τε παρὰ λακεδαιμονίων δέδοται καὶ ἀξιόλογα ἐς τιμήν. ἔστι μέντοι καὶ πολεμάρχου μνῆμα ἐν σπάρτῃ. εἴτε ἀγαθοῦ τὰ πρότερα ἀνδρὸς εἶναι νομισθέντος, εἴτε καὶ κρύφα οἱ προσήκοντες θάπτουσιν αὐτόν. ἐπὶ μὲν δὴ εὐρυκράτους τοῦ πολυδώρου βασιλεύοντος, μεσσήνιοί τε ἠνείχοντο ὑπήκοοι λακεδαιμονίοις ὄντες. καὶ παρὰ τοῦ δήμου τῶν ἀργείων οὐδέν σφισιν ἀπήντησε νεώτερον. ἐπὶ δὲ ἀναξάνδρου τοῦ εὐρυκράτους, τὸ γὰρ χρεὼν ἤδη μεσσηνίους ἤλαυνεν, ἐκτὸς πελοποννήσου πάσης ἀφίστανται λακεδαιμονίων οἱ μεσσήνιοι. καὶ χρόνον μὲν ἀντέσχον πολεμοῦντες. ὑπόσπονδοι δὲ ὡς ἐκρατήθησαν, ἀπῆσαν ἐκ πελοποννήσου. τὸ δὲ αὐτῶν ἐγκαταληφθὲν τῇ γῇ, λακεδαιμονίων ἐγένοντο οἰκέται.

οἰκέται. πλὴν οἱ τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ πολίσματα ἔχοντες. τὰ μὲν δὴ ἐπὶ τοῦ πολέμου συμβάντα, ὧν οἱ Μεσσήνιοι Λακεδαιμονίων ἀποστάντες ἐπολέμησαν, οὔ μοι κατὰ καιρὸν ἦν ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ παρούσῃ δηλῶσαι. Ἀναξάνδρου δὲ υἱὸς, Εὐρυκράτης γίνεται. Εὐρυκράτους δὲ τοῦ δευτέρου, Λέων. ἐπὶ τούτων βασιλευόντων, Λακεδαιμόνιοι προσέπταιον, ἐν τῷ πρὸς Τεγεάτας πολέμῳ τὰ πλείονα. ἐπὶ δὲ Ἀναξανδρίδου τοῦ Λέοντος, ἐπικρατέστεροι Τεγεατῶν γίγνονται τῷ πολέμῳ. γίγνονται δὲ οὕτως. ἀνὴρ Λακεδαιμόνιος Λίχας ὄνομα ἀφίκετο ἐς Τεγέαν. τηνικαῦτα δὲ αἱ πόλεις, ἄγουσαι σπονδὰς ἔτυχον. ἀφικομένου δὲ τοῦ Λίχα, Ὀρέστου τὰ ὀστᾶ ἀνεζήτουν. ἀνεζήτουν δὲ αὐτὰ ἐκ θεοπροπίας Σπαρτιᾶται. συνῆκεν οὖν ὁ Λίχας ὡς ἔστι κατακείμενα ἐν οἰκίᾳ χαλκέως. συνῆκε δὲ οὕτως. ὁπόσα ἐν τῇ τοῦ χαλκέως ἑώρα παρέβαλεν αὐτά, πρὸς τὸ ἐκ Δελφῶν μάντευμα. ἀνέμοις μὲν τοῦ χαλκέως εἰκάζων τὰς φύσας. ὅτι καὶ αὗται βίαιον πνεῦμα ἠφίεσαν. τύπον δὲ τὴν σφῦραν καὶ τὸν ἄκμονα, ἀντίτυπον ταύτῃ. πῆμα δὲ εἰκότως ἀνθρώπῳ τὸν σίδηρον. ὅτι ἐχρῶντο ἐς τὰς μάχας ἤδη τῷ σιδήρῳ. τὰ δὲ ἐπὶ τῶν ἡρώων καλουμένων ἀνεῖπεν ὁ θεός, ἀνθρώπῳ πῆμα εἶναι τὸν χαλκόν. τῷ χρησμῷ δὲ τῷ γενομένῳ Λακεδαιμονίοις ἐς τοῦ Ὀρέστου τὰ ὀστᾶ, καὶ Ἀθηναίοις ὕστερον ἐοικότα ἐχρήσθη. κατάγουσιν Ἀθήναζε ἐκ Σκύρου Θησέα. ἄλλως δὲ οὐκ εἶναί σφισιν ἑλεῖν Σκῦρον. ἀνεῦρε δὲ τὰ ὀστᾶ τοῦ Θησέως Κίμων ὁ Μιλτιάδης, σοφίᾳ χρησάμενος καὶ οὗτος. καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ εἷλε τὴν Σκῦρον. ὅτι δὲ ἐπὶ τῶν ἡρώων τὰ ὅπλα ὁμοίως χαλκᾶ ἦν πάντα, μαρτυρεῖ μοι καὶ Ὁμήρου τῶν ἐπῶν ἐς τε ἀξίνην ἔχοντα τὴν Πεισάνδρου, καὶ ἐς τοῦ Μηριόνου τὸν οἰστόν. βεβαιοῖ δὲ καὶ ἄλλως μοι τὸν λόγον ἐν Φασηλίδι ἀνακείμενον ἐν Ἀθηνᾶς ἱερῷ τὸ δόρυ Ἀχιλλέως. καὶ Νικομηδεῦσιν Ἀσκληπιοῦ ναῷ μάχαιρα ἡ Μέμνονος. καὶ τοῦ μὲν ἥ τε αἰχμὴ καὶ ὁ σαυρωτήρ, ἡ μάχαιρα δὲ καὶ διὰ πάσης χαλκοῦ πεποίηται. ταῦτα μὲν δὴ ἴσμεν ἔχοντα οὕτως. Ἀναξανδρίδης δὲ ὁ Λέοντος Λακεδαιμονίων μόνος γυναῖκάς τε δύο ἅμα ἔσχεν. καὶ οἰκίας δύο ἅμα ᾤκησε. τὴν γάρ οἱ πρότερον συνοικοῦσαν ἀρίστην τὰ ἄλλα οὖσαν, συνέβαινεν οὐ τίκτειν. ἀποπέμψασθαι δὲ αὐτὴν κελευόντων τῶν ἐφόρων, τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἐπαγγέλλεται. τοσοῦτον δέ σφισιν εἶκε, γυναῖκα ἑτέραν λαβεῖν πρὸς ταύτῃ. καὶ ἥ τε ἐπεισελθοῦσα Κλεομένην παῖδα ἔσχε. καὶ ἡ προτέρα τέως οὐκ ἔχουσα ἐν γαστρί, ἐπὶ γεγονότι ἤδη Κλεομένει, τίκτει Δωριέα. καὶ αὖθις Λεωνίδαν. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Κλεόμβροτον. ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν Ἀναξανδρίδης, Λακεδαιμόνιοι Δωριέα καὶ γνώμην Κλεομένους, καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἀμείνονα εἶναι νομίζοντες, τὸν μὲν ἀπώσαντο ἄκοντες. Κλεομένει δὲ διδόασιν ἐκ τῶν νόμων πρεσβεία τὴν ἀρχήν. Δωριεὺς μὲν δή, οὐ γὰρ ἠνείχετο ὑπακούειν Κλεομένει μένων ἐν Λακεδαίμονι, ἐς ἀποικίαν στέλλεται. Κλεομένης δὲ ὡς ἐβασίλευσεν αὐτίκα ἐσέβαλεν ἐς τὴν Ἀργολίδα, Λακεδαιμονίων τε αὐτῶν ἀθροίσας καὶ τῶν συμμάχων στρατιάν. ὡς δὲ ἐπεξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι σὺν ὅπλοις, ὁ Κλεομένης νικᾷ τῇ μάχῃ. καὶ ἦν γὰρ πλησίον ἄλσος ἱερὸν Ἄργου τοῦ Νιόβης, καταφεύγουσιν ὡς ἐτράποντο ὅσον τε πεντακισχίλιοι τῶν Ἀργείων ἐς τὸ ἄλσος. Κλεομένης δέ, ἐξώρμητο γὰρ τὰ πολλὰ ἐκ τοῦ νοῦ, κελεύει καὶ τότε ἐνεῖναι πῦρ τοῖς εἵλωσιν ἐς τὸ ἄλσος. καὶ τό, τε ἄλσος ἡ φλὸξ ἐπέλαβεν ἅπαν. καὶ ὁμοῦ τῷ ἄλσει καιομένῳ συγκατεκαύθησαν αὖθις οἱ ἱκέται. ἐστράτευσε δὲ καὶ ἐπὶ Ἀθήνας. τὸ μὲν πρότερον, Ἀθηναίοις τε ἐλευθερίαν ἀπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων καὶ αὐτῷ καὶ Λακεδαιμονίοις δόξαν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἀγαθὴν κτώμενος. ὕστερον δὲ Ἀθηναίου χάριτι ἀνδρὸς Ἰσαγόρου τυραννίδα οἱ συγκατεργασάμενος Ἀθηνῶν. ὡς δὲ ἡμάρτανε τῆς ἐλπίδος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐμαχέσαντο ἐρρωμένως, ἐνταῦθα ὁ Κλεομένης ἄλλα τε ἐδῄωσε τῆς χώρας καὶ τῆς καλουμένης Ὀργάδος. θεῶν τε τῶν ἐν Ἐλευσῖνι ἱερᾶς καὶ ταύτης τεμεῖν φασιν αὐτόν. ἀφίκετο δὲ καὶ ἐς Αἴγιναν. καὶ Αἰγινητῶν τοὺς δυνατοὺς συνελάμβανεν, ὅσοι μηδισμοῦ τε αὐτῶν μετέσχον, καὶ βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου γῆν δοῦναι καὶ ὕδωρ τοὺς πολίτας ἔπεισαν. διατρίβοντος δὲ ἐν Αἰγίνῃ Κλεομένους, Δημάρατος ὁ τῆς οἰκίας βασιλεὺς τῆς ἑτέρας, διέβαλλεν αὐτὸν ἐς τῶν Λακεδαιμονίων τὸ πλῆθος. Κλεομένης δὲ ὡς ἀνέστρεψεν ἐξ Αἰγίνης ἔπρασσεν, ὅπως Δημάρατον παύσειε βασιλεύοντα. καὶ τήν τε ἐν Δελφοῖς πρόμαντιν ὠνήσατο. Λακεδαιμονίοις αὐτὴν ὁπόσα αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐς Δημάρατον χρῆσαι. καὶ Λεωτυχίδην ἄνδρα τοῦ βασιλικοῦ γένους καὶ οἰκίας Δημαράτῳ τῆς αὐτῆς, ἐπῆρεν ἀμφισβητεῖν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς. εἵλετο δὲ Λεωτυχίδης λόγων, οὓς Ἀρίστων ποτὲ ἐς Δημάρατον τεχθέντα ἐξέβαλεν ὑπὸ ἀμαθίας, οὐκ αὑτοῦ παῖδα εἶναι πείσας. τότε δέ οἱ μὲν ἐς τὸ χρηστήριον οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ ἐν Δελφοῖς ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα εἰώθεσαν ἀνάγειν καὶ τὸ ἀμφισβήτημα τὸ ὑπὲρ Δημαράτου. ἡ δέ σφισιν ἔχρησεν ἡ πρόμαντις ὁπόσα ἦν Κλεομένει κατὰ γνώμην. Δημάρατος μὲν δὴ κατὰ ἔχθος τὸ Κλεομένους καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ βασιλείας ἐπαύθη. Κλεομένην δὲ ὕστερον τούτων ἐπέλαβεν ἡ τελευτὴ μανέντα. ὡς γὰρ δὴ ἔλαβε ξίφους, ἐτίτρωσκεν αὐτὸς αὑτόν. καὶ διεξῄει τὸ σῶμα ἅπαν κόπτων τε καὶ λυμαινόμενος. Ἀργεῖοι μὲν δὴ τοῖς ἱκέταις τοῦ Ἄργου διδόντα αὐτὸν δίκην, τέλος τοῦ βίου φασὶν εὑρέσθαι τοιοῦτο. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτι ἐδῄωσε τὴν Ὀργάδα. Δελφοὶ δὲ τῶν δώρων ἕνεκα ὧν τῇ προμάντιδι ἔδωκε

66 Μνήματα ἡρώων. Ἐγκώμιον λεωνίδου. Παυσανίου ἔργον ἐπαινετὸν ἐς γυναῖκα κῴαν. Παυσανίας ὁ πλειστοάνακτος τῇ μὲν ὑπαγόμενος εἰς κρίσιν τῇ δὲ τὸ δικαστήριον οὐχ ὑπομένων. Λακεδαιμόνιοι σφαλλόμενοι δὶς μεσολαβούντων τῶν πολεμίων.

ἀναπείσας ἐλευσμενία εἰπεῖν ἐς δημάρατον. εἴη δ' ἂν καὶ τὰ μηνίματα ἔκ τε ἡρώων ὁμοῦ καὶ θεῶν ἐς τὸ αὐτὸ τῷ κλεομένει συνεληλυθότα. ἐπεί τοι καὶ ἰδίᾳ πρωτεσίλαος ἐν ἐλεοῦντι οὐδὲν ἥρως ἀργοῦ φανερώτερος, ἄνδρα πέρσην ἐτιμωρήσατο ἀρταΰκτην. καὶ μεγαρεῦσιν οὔποτε θεῶν τῶν ἐν ἐλευσῖνι ὄντως ἐξεγένετο ἱλάσασθαι τὸ μήνιμα γῆν ἐπεργασαμένοις τὴν ἱεράν. τὰ δὲ ἐς τοῦ μαντείου τὴν διάπειραν, οὐδὲ τὸ παράπαν ἄλλον γε οὐδένα ὅτι μὴ μόνον κλεομένη τολμήσαντα ἴσμεν. Κλεομένει δὲ οὐκ ὄντων ἀρρένων παίδων, ἐς λεωνίδαν τὸν ἀναξανδρίδου δωριέως δὲ ἀπὸ ἀμφοτέρων ἀδελφὸν κατέβαινεν ἡ ἀρχή. καὶ ξέρξης τε τηνικαῦτα ἐπὶ τὴν ἑλλάδα ἤγαγε τὸν λαόν, καὶ λεωνίδας τριακοσίοις ὁμοῦ λακεδαιμονίων ἀπήντησεν ἐς θερμοπύλας. γεγόνασι μὲν δὴ πόλεμοι καὶ ἑλλήνων πολλοὶ καὶ ἐς ἀλλήλους βαρβάρων. εὐαρίθμητοι δὲ ὁπόσοις ἀνδρὸς ἑνὸς μάλιστα ἀρετὴ προήγαγεν ἐς πλέον δόξης. ὡς ἀχιλλεύς τε τὸν πρὸς ἰλίῳ πόλεμον. καὶ μιλτιάδης τὸ μαραθῶνι ἔργον. ἀλλὰ γοῦν τὸ λεωνίδου κατόρθωμα ὑπερεβάλετο ἐμοὶ δοκεῖν, τά τε ἀνὰ χρόνον συμβάντα καὶ τὰ ἔτι πρότερον. ξέρξῃ γὰρ βασιλέων ὁπόσοι μήδοις καὶ πέρσαις ἐγένοντο ὕστερον παρασχομένῳ μέγιστον φρόνημα, καὶ ἀποδειξαμένῳ λαμπρά, οὕτω κατὰ τὴν πορείαν λεωνίδας σὺν ὀλίγοις οὓς ἤγαγεν ἐς θερμοπύλας ἐγένετο ἂν ἐμποδών, μηδὲ ἀρχὴν τὴν ἑλλάδα ἰδεῖν αὐτόν, μηδὲ ἀθηναίων ποτὲ ἐμπρῆσαι τὴν πόλιν, εἰ μὴ κατὰ τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τῆς οἴτης τείνουσαν, περιαγαγὼν τὴν μετὰ ὑδάρνου στρατιὰν ὁ τραχίνιος, κυκλώσασθαί σφισι τοὺς ἕλληνας παρέσχε. καὶ οὕτω κατεργασθέντος λεωνίδου παρῆλθον ἐς τὴν ἑλλάδα οἱ βάρβαροι. παυσανίας δὲ ὁ κλεομβρότου, βασιλεὺς μὲν οὐκ ἐγένετο. ἐπιτροπεύων δὲ πλείσταρχον τὸν λεωνίδου καταλειφθέντα ἔτι παῖδα ἐς πλαταιάς τε λακεδαιμονίους ἤγαγε. καὶ ὕστερον ναυσὶν ἐς τὸν ἑλλήσποντον. παυσανίου δὲ τὸ ἔργον τὸ ἐς τὴν κῴαν γυναῖκα ἐν ἐπαίνῳ τίθεμαι μάλιστα. ταύτην γὰρ ἀνδρὸς οὐκ ἀδόξου παρὰ κῴοις, θυγατέρα οὖσαν ἡγητορίδου τοῦ ἀνταγόρου φαρανδάτης ὁ τεάσπιδος ἀνὴρ πέρσης, παλλακὴν εἶχεν ἄκουσαν. ἐπεὶ δὲ πλαταιᾶσι μαρδόνιός τε ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ καὶ ἀπώλοντο οἱ βάρβαροι, τὴν γυναῖκα ὁ παυσανίας ἀπέστειλεν ἐς τὴν κῶν. κόσμον τε ὃν ἐποιήσατο ὁ πέρσης αὐτῇ, καὶ τὴν ἄλλην ἀγομένην κατασκευήν. μαρδονίου τε οὐκ ἠθέλησεν ὁ παυσανίας αἰσχῦναι τὸν νεκρὸν κατὰ τὴν παραίνεσιν τοῦ αἰγινήτου λάμπωνος. πλείσταρχος μὲν οὖν ὁ λεωνίδου, νέος τὴν βασιλείαν παρειληφὼς ἐτελεύτησε. πλειστοάναξ δὲ ἔσχε τὴν ἀρχὴν ὁ παυσανίου τοῦ πλαταιᾶσιν ἡγησαμένου. πλειστοάνακτος δὲ ἐγένετο παυσανίας. οὗτος ἐς τὴν ἀττικὴν ἀφίκετο ὁ παυσανίας θρασυβούλῳ καὶ ἀθηναίοις πολέμιος τῷ λόγῳ. τοῖς δὲ ἄρχειν ἐπιτραπεῖσιν ὑπὸ λυσάνδρου καταστησόμενος τὴν τυραννίδα ἐν βεβαίῳ. καὶ μάχῃ μὲν ἐνίκησεν ἀθηναίων τοὺς ἔχοντας τὸν πειραιᾶ. μετὰ δὲ τὴν μάχην αὐτίκα οἱ τὸν στρατὸν ἀπάγειν οἴκαδε ἤρεσε. μηδὲ ἀνοσίων ἀνδρῶν τυραννίδα αὔξοντα ἐπισπάσασθαι τῇ σπάρτῃ τὸ αἴσχιστον ὀνειδῶν. ὡς δὲ ἐπανῆλθεν ἐξ ἀθηνῶν, μαχεσάμενος ἄπρακτον μάχην, ὑπάγουσιν αὐτὸν ἐς κρίσιν οἱ ἐχθροί. βασιλεῖ δὲ τῷ λακεδαιμονίων δικαστήριον ἐκάθιζον οἵ τε ὀνομαζόμενοι γέροντες ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ὄντες ἀριθμόν. καὶ ἡ τῶν ἐφόρων ἀρχή. σὺν δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ τῆς οἰκίας βασιλεὺς τῆς ἑτέρας. τέσσαρες μὲν δὴ καὶ δέκα τῶν γερόντων ἐπὶ δὲ αὐτοῖς ἆγις ὁ τῆς ἑτέρας οἰκίας βασιλεὺς ἀδικεῖν τὸν παυσανίαν κατέγνωσαν. τὸ δὲ ἄλλο ἀπέγνω δικαστήριον. μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον λακεδαιμονίων συλλεγόντων ἐπὶ θήβας στρατιάν, αἰτία δὲ ἥτις ἐγένετο προσέσται τῷ ἐς ἀγησίλαον λόγῳ, τότε δὴ λύσανδρος μὲν ἐς τὴν φωκίδα ἀφικόμενος καὶ ἀναλαβὼν πανδημεὶ τοὺς φωκέας οὐδένα ἔτι ἐπισχὼν χρόνον, ἔς τε βοιωτίαν ἐληλύθει καὶ προσβολὰς ἐποιεῖτο ἐς τὸ ἁλιαρτίων τεῖχος, οὐ θελόντων ἀπὸ θηβαίων ἀφίστασθαι. ἐσεληλύθεσαν δὲ ἤδη καὶ θηβαίων καὶ ἀθηναίων τινές, κρύφα ἐς τὴν πόλιν. ὧν ἐπεξελθόντων, καὶ πρὸ τοῦ τείχους ταξαμένων, ἄλλοι τε ἐνταῦθα λακεδαιμονίων καὶ λύσανδρος ἔπεσε. παυσανίας δὲ ὑστέρησε μὲν τοῦ ἀγῶνος τοῦ τεγεατῶν καὶ ἐξ ἀρκαδίας τῆς ἄλλης ἀθροίζων δύναμιν. ὡς δὲ ἐς τὴν βοιωτίαν ἀφίκετο, ἐπυνθάνετό τε τὴν ἧτταν τῶν ὁμοῦ λυσάνδρῳ καὶ αὐτοῦ λυσάνδρου τὴν τελευτήν. ἀπῆγε δὲ ὅμως ἐπὶ τὰς θήβας τὸν στρατόν, καὶ διενοεῖτο ὡς μάχης ἄρξων. ἐνταῦθα οἵ τε θηβαῖοι τὰ ἐναντία ἐτάσσοντο, καὶ θρασύβουλος ἀπέχειν οὐ πολὺ ἐπηγγέλλετο ἄξων τοὺς ἀθηναίους. ἀνέμενε δὲ ἄρξαι λακεδαιμονίους μάχης. ἄρξασι δέ, αὐτὸς ἤδη κατὰ νώτου σφίσιν ἔμελλεν ἐπικείσεσθαι. ἔδεισεν οὖν ὁ παυσανίας διπλοῦ στρατιωτικοῦ πολεμίων ἀνδρῶν μεταξὺ ἀποληφθῆναι. καὶ οὕτω σπονδάς τε πρὸς τοὺς θηβαίους ἐποιήσατο. καὶ τοὺς ὑπὸ τῷ ἁλιαρτίων τείχει πεσόντας ἀνείλετο. τοῦτο λακεδαιμονίοις μὲν ἐγένετο οὐ κατὰ γνώμην. ἐγὼ δὲ ἐπαινῶ τῶνδε ἕνεκα τὸ βούλευμα. ἅτε γὰρ εὖ εἰδὼς ὁ παυσανίας ὡς τὰ σφάλματα ἀεὶ λακεδαιμονίοις γίγνονται ἐν μέσῳ πολεμίων ἀποληφθεῖσι τότε ἐν θερμοπύλαις καὶ ἐν τῇ σφακτηρίᾳ νήσῳ, δεῖμα ἐποιήσατο, μὴ σφίσι καὶ αὐτὸς, ἔτι του γένηται κακοῦ πρόφασις. τότε δὲ ἐναντία ποιουμένων τῶν πολιτῶν, τὴν βραδυτῆτα αὐτοῦ τὴν ἐς βοιωτίαν, οὐχ ὑπέμεινεν ἐσελθεῖν ἐς δικαστήριον. τεγεᾶται δὲ αὐτὸν τῆς ἀθηνᾶς ἱκέτην ἐδέξαντο τῆς ἀλέας. ἦν δὲ ἄρα τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐκ παλαιοῦ πελοποννησίοις πᾶσιν αἰδέσιμον. καὶ τοῖς αὐτόθι ἱκετεύουσιν, ἀσφάλειαν

μάλιστα παρείχετο. ἐδήλωσάν τε, οἵ τε λακεδαιμόνιοι τὸν παυσανίαν καὶ ἔτι πρότερον τούτου, λεωτυχίδην καὶ ἀργεῖοι χρυσίδαν, καθεζομένους ἐνταῦθα ἱκέτας, οὐ δὲ ἀρχὴν ἐξαιτῆσαι θελήσαντες.

Παυσανίου δὲ φυγόντος, οἱ μὲν παῖδες ἀγησίπολις καὶ κλεόμβροτος, νέοι παντάπασιν ἔτι ἦσαν. ἀριστόδημος δὲ ἐπετρόπευεν αὐτούς, γένους ἐγγύτατα ὤν. καὶ τὸ ἐν κορίνθῳ λακεδαιμονίων κατόρθωμα ἀριστοδήμου σφίσιν ἐγένετο ἡγουμένου. ἀγησίπολις δὲ ἐπεὶ τὴν βασιλείαν ἔχων αὐξηθείς, πελοποννησίων πρώτοις ἐπολέμησεν ἀργείοις. ὡς δὲ ἐκ τῆς τεγεατῶν ἐς τὴν ἀργολίδα ἦγε τὸν στρατόν, πέμπουσι κήρυκα οἱ ἀργεῖοι πεισόμενον πρὸς ἀγησίπολιν σφίσι πατρῴους δή τινας σπονδὰς ἐκ παλαιοῦ καθεστώσας τοῖς δωριεῦσι πρὸς ἀλλήλους. ὁ δέ, οὔτε τῷ κήρυκι ἐσπείσατο. καὶ προϊὼν ὁμοῦ τῇ στρατιᾷ τὴν γῆν ἔφθειρεν. ἔσεισέ τε δὴ ὁ θεὸς καὶ ὁ ἀγησίπολις οὐδ' οὕτω τὴν δύναμιν ἀπάξειν ἔμελλεν. καίτοι λακεδαιμονίοις μάλιστα ἑλλήνων, ὡσαύτως δὲ καὶ ἀθηναίοις δεῖμα αἱ διοσημεῖαι παρείχοντο. καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τὸ τεῖχος κατεστρατοπεδεύετο ἤδη τῶν ἀργείων. καὶ οὐ παρίει σείων ὁ θεός. καί τινες καὶ ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν κεραυνωθέντες. τοὺς δὲ καὶ ἔκφρονας ἐποίησαν αἱ βρονταί. οὕτω μὲν δὴ ἐκ τῆς ἀργολίδος ἀνέζευξεν ἄκων. ἐπὶ δὲ ὀλυνθίους ἐποιεῖτο αὖθις στρατιάν. κρατοῦντα δὲ αὐτὸν τῷ πολέμῳ, καὶ ἡρηκότα τῶν τε ἄλλων πόλεων τῶν ἐν χαλκιδεῦσι τὰς πολλάς, καὶ αὐτὴν ἐλπίζοντα αἱρήσειν τὴν ὄλυνθον, νόσος τε ἐξαίφνης καὶ θάνατος ἐπέλαβεν ἀπ' αὐτῆς. ἀγησιπόλιδος δὲ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἐς κλεόμβροτον περιῆλθεν ἡ ἀρχή. καὶ ὑπὸ ἡγεμόνι τούτῳ βοιωτοῖ ἐναντία ἠγωνίσαντο ἐν λεύκτροις. κλεόμβροτος δὲ αὐτὸς γενόμενος ἀνὴρ ἀγαθός, ἀρχομένης ἔτι ἔπεσε τῆς μάχης. μάλιστα δέ πως ἐπὶ πταίσμασιν ἐθέλει μεγάλοις προαφαιρεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα ὁ δαίμων. καθὰ δὴ καὶ ἀθηναίων ἀπήγαγεν ἱπποκράτην τε τὸν ἀρίφρονος στρατηγοῦντα ἐπὶ δηλίῳ, καὶ ὕστερον ἐν θετταλίᾳ λεωσθένην. κλεομβρότου δὲ ὁ μὲν πρεσβύτερος τῶν παίδων ἀγησίπολις παρέσχετο μέγα οὐδὲν ἐς μνήμην. κλεομένης δὲ ὁ νεώτερος μετὰ τὸν ἀδελφὸν τελευτήσαντα ἔσχε τὴν ἀρχήν. γενομένων δὲ αὐτῷ παίδων, ἀκροτάτου καὶ ἐπὶ αὐτῷ κλεωνύμου, κατήγαγε τὸ χρεὼν ἀκρότατον ἔτι πρότερον ἢ αὐτὸν κλεομένην. καὶ ὡς κλεομένης ἀπέθανεν, ὕστερον εἰς ἀντιλογίαν ἀφίκοντο ὑπὲρ τῆς βασιλείας, κλεώνυμός τε ὁ κλεομένους, καὶ ἀρεὺς ὁ ἀκροτάτου. δικάζουσιν οὖν οἱ γέροντες ἀρεῖ τῷ ἀκροτάτου καὶ οὐ κλεωνύμῳ πατρῴαν εἶναι τὴν τιμήν. κλεωνύμῳ δὲ ἀπελαθέντι τῆς βασιλείας, περισσῶς δή τι ὁ θυμὸς εἷλε. καὶ αὐτὸν οἱ ἔφοροι καὶ ἄλλοις γέρασι ψυχαγωγοῦντες, καὶ ἐπὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐφιστάντες ἄρχοντα, παρῆγον μή ποτε πολέμιον γενέσθαι τῇ σπάρτῃ. τέλος δὲ ὁ μὲν πολλά τε καὶ ἐχθρὰ ἐς τὴν πατρίδα ἐτόλμησε. καὶ πύρρον τὸν αἰακίδου, σφίσιν ἐπηγάγετο ἐς τὴν χώραν. ἀρέως δὲ ἐν σπάρτῃ τοῦ ἀκροτάτου βασιλεύοντος, ἀντίγονος ὁ δημητρίου πεζῷ τε καὶ ναυσὶν ἐπὶ ἀθήνας στρατεύει. τοῖς δὲ ἀθηναίοις ἀμυνοῦντες ἀφίκοντο μέν, ὁ αἰγυπτίων ὁμοῦ πατρόκλῳ στόλος. ἐξίασι δὲ καὶ οἱ λακεδαιμόνιοι πανδημεί. τὸν βασιλέα ἡγεῖσθαι σφισιν ἀρέα ἐπιτάξαντες. περικαθημένου δὲ ἀντιγόνου τὰς ἀθήνας καὶ τῆς ἐσόδου τῆς ἐς τὴν πόλιν τὰ ἀθηναίων συμμαχικὰ εἴργοντος, πάτροκλος ἀποστέλλων ἀγγέλους, προέτρεπε λακεδαιμονίους καὶ ἀρέα ἄρχειν πρὸς ἀντίγονον μάχης. ἐκείνων δὲ ἀρξάντων οὕτω καὶ αὐτὸς κατὰ νώτου τοῖς μακεδόσιν ἔφασκεν ἐπικείσεσθαι. πρότερον δὲ οὐκ εἰκὸς εἶναι σφᾶς αἰγυπτίους τε ὄντας καὶ ναύτας μακεδόσιν ἐπιέναι πεζῇ. λακεδαιμόνιοι μὲν δὴ παρακινδυνεύειν ὥρμηντο ἀθηναίων τε εὐνοίᾳ. καί τι καὶ ἄξιον μνήμης ἐς τοὺς ἔπειτα ἐργάσασθαι προθυμούμενοι. ἀρεὺς δὲ ὡς σφίσι τὰ ἐπιτήδεια ἐξανήλωτο, ἀπῆγεν ὀπίσω τὴν στρατιάν. ταμιεύεσθαι γὰρ τὴν ἀπόνοιαν ἐς τὰ οἰκεῖα ἠξίου. καὶ μὴ ἀφειδῶς ἐπὶ ἀλλοτρίοις ἀναρρῖψαι. τοῖς δὲ ἀθηναίοις ἀντισχοῦσιν ἐπὶ μακρότατον, ἐποιήσατο ἀντίγονος εἰρήνην. ἐφ' ᾧ τε σφίσιν ἐπαγάγῃ φρουρὰν ἐς τὸ μουσεῖον. καὶ τοῖς μὲν ἀνὰ χρόνον αὐτὸς ἐξήγαγεν ἑκουσίως τὴν φρουρὰν ὁ ἀντίγονος. ἀρέως δὲ ἐγένετο υἱὸς ἀκρότατος. τοῦ δέ, ἀρεύς. ὃς ὀκτὼ μάλιστα ἔτη γεγονὼς τελευτᾷ νόσῳ. καὶ ἐλείπετο γὰρ τῆς εὐρυσθένους οἰκίας γένος τὸ πρὸς ἀνδρῶν, λεωνίδας ὁ κλεωνύμου, παντάπασιν ἤδη γέρων, τούτῳ δὴ διδόασιν οἱ λακεδαιμόνιοι τὴν ἀρχήν. τῷ δὲ λεωνίδᾳ, διάφορος ἐτύγχανεν ὤν, ἐς τὰ μάλιστα λύσανδρος, ἀπόγονος λυσάνδρου τοῦ ἀριστοκρίτου. οὗτος προσποιεῖται κλεόμβροτον θυγατέρα ἔχοντα λεωνίδου. τοῦτον δὲ οἰκειωσάμενος ἐπῆγε λεωνίδᾳ καὶ ἄλλα ἐγκλήματα, καὶ ὅρκους αὐτὸν κλεωνύμῳ τῷ πατρὶ ὀμόσαι παῖδα ὄντα ἐπὶ ὀλέθρῳ τῆς σπάρτης. ἐπαύθη τε δὴ λεωνίδας βασιλείας, καὶ ἀντ' αὐτοῦ κλεόμβροτος ἔσχε τὴν τιμήν. εἰ μὲν δὴ ὁ λεωνίδας ἐπέζευξε τῷ θυμῷ, καὶ δημαράτῳ τῷ ἀρίστωνος κατὰ ταὐτὰ ἀποχώρησιν, ἤτοι παρὰ τὸν ἐν μακεδονίᾳ βασιλεύοντα, ἢ τὸν αἰγύπτιον, ὁ δέ, καὶ μεταγνόντων αὖ σπαρτιατῶν ὤνατο οὐδέν. νῦν δὲ ἐπιβαλόντων οἱ, φυγὴν τῶν πολιτῶν, ἀφίκετο ἐς ἀρκαδίαν. ἐκεῖθεν δὲ ἔτεσιν ὕστερον οὐ πολλοῖς, κατάγουσί τε αὐτὸν λακεδαιμόνιοι. καὶ αὖθις βασιλέα ἐποιήσαντο. κλεομένους δὲ τοῦ λεωνίδου τά, τε ἄλλα ὁποῖα ἐς τόλμαν ὁμοῦ, καὶ ἀνδρείαν ὑπῆρξεν, καὶ ὡς ἐπαύσαντο ἐξ ἐκείνου σπαρτιᾶται βασιλευόμενοι, πρότερον ἔτι ἐδήλωσέ μοι τὰ ἐς τὸν σικυώνιον ἄρατον. προσεπελάβετο δὲ ὁ λόγος μοι καὶ τρόπον,

68 Βασιλεῖς τῆς προκλέους οἰκίας κατὰ διαδοχήν. ἐν οἷς εὐρυπῶν. χάριλλος. δημάρατος. λεωτυχίδης. ἀρχίδαμος. πόλεμος πελοποννησιακός. λακεδαιμόνιοι ἀνοσίως ὀλιγωροῦντες.

ὃν ἕνα ἐν αἰγύπτῳ κλεομένης ἐτελεύτησεν. γένους μὲν δὴ τοῦ εὐρυσθένους, καλουμένων δὲ ἀγιαδῶν, κλεομένης ὁ λεωνίδου, βασιλεὺς ὕστατος ἐγένετο ἐν σπάρτῃ. τὰ δὲ ἐς τὴν οἰκίαν τὴν ἑτέραν τοιάδε ἤκουσα εἶναι. προκλῆς ὁ ἀριστοδήμου τῷ παιδίον ὄνομα τίθεται σόον. εὐρυπῶντα δὲ τὸν σόου φασὶν ἐς τοσοῦτον ἀφικέσθαι δόξης, ὡς καὶ τὴν οἰκίαν ταύτην, εὐρυπωντίδας ὄνομα ἀπ' αὐτοῦ λαβεῖν. προκλείδας ἐς ἐκεῖνον καλουμένους. εὐρυπῶντος δὲ υἱὸς γίνεται πρύτανις. ἐπὶ μὲν δὴ πρυτάνιδος τοῦ εὐρυπῶντος, τὸ ἔχθος τε λακεδαιμονίοις ἤρξατο τὸ ἐς ἀργείους. καὶ ἔτι τοῦ ἐγκλήματος τούτου πρότερον, κυνουρεῦσιν ἐπολέμησαν. τὰς δὲ ἐφεξῆς ταύτῃ γενεὰς εὐνόμου τε τοῦ πρυτάνιδος καὶ πολυδέκτου τοῦ εὐνόμου βασιλευόντων, ἐν εἰρήνῃ διετέλεσεν οὖσα ἡ σπάρτη. χάριλλος δὲ ὁ πολυδέκτου, τήν, τε γῆν ἐδῄωσεν ἀργείοις. οὗτος γὰρ καίει τὴν ἀργολίδα ἐσβαλών, καὶ ἔτεσιν οὐ πολλοῖς ὕστερον ὑπὸ ἡγεμόνι χαρίλλῳ γίνεται, καὶ ἡ σπαρτιατῶν ἐπὶ τεγεάτας ἔξοδος. ὅτε οἱ λακεδαιμόνιοι τεγεάτας αἱρήσειν ἤλπισαν καὶ ἀποτεμεῖσθαι τῆς ἀρκαδίας τὸ τεγεατῶν πεδίον ὑπούλῳ μαντεύματι ἐπελθόντες. μετὰ δὲ χάριλλον τελευτήσαντα, νίκανδρος ὁ χαρίλλου, διαδέχεται τὴν ἀρχήν. καὶ τὰ μεσσηνίων ἐς τήλεκλον τὸν τῆς ἑτέρας βασιλέα οἰκίας, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς λιμνάδος συμβάντα, ἐπὶ νικάνδρου γίνεται βασιλεύοντος. ἐσέβαλε δὲ καὶ ἐς τὴν ἀργολίδα ὁ νίκανδρος στρατιᾷ. καὶ τὰ πολλὰ ἐκάκωσε τῆς χώρας. μετασχόντες δὲ ἀσιναῖοι λακεδαιμονίοις τοῦ ἔργου, δίκην μετ' οὐ πολὺ ἀργείοις ἀπέδοσαν, σὺν μεγάλῳ πατρίδος τε ὀλέθρῳ. καὶ φυγῇ τῇ σφετέρᾳ. θεόπομπον δὲ τὸν νικάνδρου βασιλεύσαντα μετὰ νίκανδρον, μέλλει καὶ αὖθίς μοι ὁ λόγος προσθήσειν, προελθόντι ἐς τὴν μεσσηνίαν συγγραφήν. θεοπόμπου δὲ ἔτι ἔχοντος τὴν ἀρχὴν ἐν σπάρτῃ, γίνεται καὶ ὁ περὶ τῆς θυρεάτιδος καλουμένης χώρας λακεδαιμονίοις ἀγὼν πρὸς ἀργείους. θεόπομπος δὲ αὐτὸς οὐ μετέσχε τοῦ ἔργου γήρᾳ καὶ ὑπὸ λύπης τὸ πλέον. ἀρχίδαμον γὰρ θεοπόμπου ζῶντος ἔτι ἐπιλαμβάνει τὸ χρεών. οὐ μὴν ἄπαις ἐτελεύτησεν ὁ ἀρχίδαμος. ζευξίδαμον δὲ ἀπολιπὼν υἱόν, ζευξιδάμου δὲ ἀναξίδαμος ὁ παῖς ἐκδέχεται τὴν ἀρχήν. ἐπὶ τούτου μεσσήνιοι φεύγουσιν ἐκ πελοποννήσου πολέμῳ τὸ δεύτερον κρατηθέντες ὑπὸ σπαρτιατῶν. ἀναξιδάμου δὲ υἱὸς ἐγένετο ἀρχίδαμος. ἀρχιδάμου δὲ ἀγασικλῆς. καί σφισιν ὑπῆρξεν ἀμφοτέροις τὸν βίον διατελέσαι πάντα ἐν ἡσυχίᾳ καὶ πολέμων οὖσιν ἐκτός. ἀρίστωνι δὲ τῷ ἀγασικλέους ἀγαγομένῳ γυναῖκα ἥν τινα παρθένων μὲν τῶν ἐν λακεδαίμονι εἶναί φασιν αἰσχίστην. γυναικῶν δὲ τὸ εἶδος καλλίστην ὑπὸ ἑλένης γενέσθαι, ταύτην ἀγαγομένῳ τῷ ἀρίστωνι, ἐγένετο υἱὸς δημάρατος ἐν μόνοις μησὶν ἑπτά. καὶ αὐτῷ μετὰ τῶν ἐφόρων καθημένῳ τηνικαῦτα ἐν βουλῇ, ἦλθεν οἰκέτης ἀπαγγέλλων τετέχθαι οἱ παῖδα. ἀρίστων δὲ ἐπῶν τῶν ἐν ἰλιάδι ἐς τὴν εὐρυσθέως γένεσιν πεποιημένος λήθην, ἢ μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν συνεὶς αὐτῶν, οὐκ ἔφη τῶν μηνῶν εἶναι καὶ αὐτοῦ τὸν παῖδα. τούτων μὲν δὴ τῶν εἰρημένων μετάνοιαν ἔλαβεν ὕστερον. δημάρατον δὲ βασιλεύοντα, καὶ τά, τε ἄλλα εὐδοκιμοῦντα ἐν σπάρτῃ, καὶ ἀπὸ τῶν πεισιστρατιδῶν κλεομένει συνελευθερώσαντα ἀθηναίους, ἥ τε ἀρίστωνος ἀγνωμοσύνη καὶ τὸ ἔχθος τὸ κλεομένους, ἐποίησεν ἰδιώτην. καὶ τοῦ μὲν παρὰ βασιλέα δαρεῖον ἐλθόντος ἐς πέρσας, ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ ἀσίᾳ χρόνον διαμεῖναι τοὺς ἀπογόνους φασί. λεωτυχίδης δὲ ἀντὶ δημαράτου γενόμενος βασιλεύς, μετέσχε μὲν ἀθηναίοις, καὶ ἀθηναίων τῷ στρατηγῷ ξανθίππῳ τῷ ἀρίφρονος τοῦ ἔργου τοῦ πρὸς μυκάλῃ. ἐστράτευσε δὲ ὕστερον τούτων καὶ ἐπὶ τοὺς ἀλευάδας ἐς θετταλίαν. καί οἱ καταστρέψασθαι θετταλίαν πάρον ὂν ἅτε ἀεὶ νικῶντι ἐν ταῖς μάχαις, δῶρα ἔλαβε παρὰ τῶν ἀλευαδῶν. ὑπαγόμενος δὲ ἐν λακεδαίμονι ἐς δίκην, ἔφυγεν ἐθελοντὴς ἐς τεγέαν. καὶ ὁ μὲν αὐτόθι τῆς ἀθηνᾶς τὴν ἀλέαν ἱκέτευεν. λεωτυχίδου δὲ ὁ μὲν παῖς ζευξίδαμος, ζῶντος ἔτι λεωτυχίδου, καὶ οὐ πεφευγότος πω, τελευτᾷ νόσῳ. ἀρχίδαμος δὲ ὁ ζευξιδάμου μετὰ λεωτυχίδην ἀπελθόντα ἐς τεγέαν, ἔσχε τὴν ἀρχήν. οὗτος ἀρχίδαμος ἀθηναίοις μάλιστα ἐκάκωσε τὴν χώραν. στρατῷ δὲ ἐσβάλλων ἐς γῆν τὴν ἀττικὴν ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ ὁπότε ἐσβάλοι, διὰ πάσης ἐπεξῄει φθείρων. καὶ πλαταιέων ἀθηναίοις ὄντων εὔνων πολιορκίᾳ τὸ ἄστυ εἷλεν. οὐ μὴν τὸν πόλεμόν γε τὸν πελοποννησίων καὶ ἀθηναίων γενέσθαι συνέσπευσεν. ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσον δυνάμεως ἧκε, διαμεῖναί σφισιν ἔπρασσε τὰς σπονδάς. σθενελαΐδας δὲ ἔς τε ἄλλα ὢν οὐκ ἀδύνατος ἐν λακεδαίμονι, καὶ ἐφορεύων ἐν τῷ τότε, τοῦ πολέμου μάλιστα ἐγένετο αἴτιος. καὶ ὁ πόλεμος οὗτος εὖ τὴν ἑλλάδα ἔτι βεβηκυῖαν, διέσεισεν ἐκ βάθρων. καὶ ὕστερον φίλιππος ὁ ἀμύντου, σαθρὰν ἤδη καὶ οὐ παντάπασιν ὑγιῆ προσκατήρειψεν αὐτήν. ἀρχιδάμου δὲ ὡς ἐτελεύτα καταλιπόντος παῖδας, ἆγις τε πρεσβύτερος ἦν ἡλικίᾳ. καὶ παρέλαβεν ἀντὶ ἀγησιλάου τὴν ἀρχήν. ἐγένετο δὲ ἀρχιδάμῳ καὶ θυγάτηρ, ὄνομα μέν, κυνίσκα φιλοτιμότατα δὲ ἐς τὸν ἀγῶνα ἔσχε τὸν ὀλυμπιακόν. καὶ πρώτη τε ἱπποτρόφησε γυναικῶν, καὶ νίκην ἀνείλετο ὀλυμπιακὴν πρώτη. κυνίσκας δὲ ὕστερον γυναιξὶ καὶ ἄλλαις, καὶ μάλιστα ταῖς ἐκ μακεδονίας, γεγόνασιν ὀλυμπιακαὶ νῖκαι. ὧν ἡ ἐπιφανεστέρα ἐς τὰς νίκας οὐκ ἔστιν αὐτῆς. δοκοῦσι δέ οἱ σπαρτιᾶταί μοι ποίησιν καὶ ἔπαινον τὸν ἀπ' αὐτῆς ἥκιστα ἀνθρώπων θαυμάσαι. ὅτι γὰρ μὴ

Κυνίσκα. Ἄγις Ἠλείοις πολεμῶν. καὶ μεταμελούμενος ἐπὶ τῷ νοθείαν καταγνωκέναι Λεωτυχίδου τοῦ παιδός. μάντευμα περὶ σκαζούσης βασιλείας. Ἀγησίλαος διαβαίνων ἐς Ἀσίαν.

τῇ Κυνίσκᾳ τὸ ἐπίγραμμα ἐποίησεν, ὅστις δὴ καὶ ἔτι πρότερον Παυσανίᾳ τὸ ἐπὶ τῷ τρίποδι, Σιμωνίδης τῷ ἀνατεθέντι ἐς Δελφούς, ἄλλο δή γε παρὰ ἀνδρὸς ποιητοῦ, Λακεδαιμονίων τοῖς βασιλεῦσιν, οὐδέν ἐστιν ἐς μνήμην. ἐπὶ δὲ Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου βασιλεύοντος, Λακεδαιμονίοις ἄλλα τε ἐγένετο ἐς Ἠλείους ἐγκλήματα, καὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ὀλυμπικοῦ καὶ ἱεροῦ τοῦ Ὀλυμπίασιν ὑπ' αὐτῶν εἰργόμενοι, μάλιστα ἤχθοντο. ἀποστέλλουσιν οὖν κήρυκα ἐπίταγμα φέροντα Ἠλείοις, Λεπρεάτας τε αὐτονόμους ἀφεῖναι, καὶ ὅσοι τῶν περιοίκων ἄλλοι σφίσιν ἦσαν ὑπήκοοι. ἀποκριναμένων δὲ Ἠλείων, ὡς ἐπειδὰν τὰς περιοικίδας τὰς παρὰ τῇ Σπάρτῃ ἴδωσιν ἐλευθέρας, οὐδὲ αὐτοὶ μελλήσουσιν ἔτι ἀφιέναι τὰς ἑαυτῶν, οὕτω Λακεδαιμόνιοι καὶ ὁ βασιλεὺς Ἄγις ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν Ἠλείαν. τότε μὲν δὴ τοῦ θεοῦ σείσαντος, ὀπίσω τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν ἄχρις Ὀλυμπίας καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ προελθόντες. τῷ δὲ ἐφεξῆς ἔτει, τήν τε χώραν ἐδῄωσεν ὁ Ἄγις καὶ ἤλασε τῆς λείας τὴν πολλήν. Ξενίας δὲ ἀνὴρ Ἠλεῖος Ἄγιδι τε ἰδίᾳ ξένος καὶ Λακεδαιμονίων τῷ κοινῷ πρόξενος, ἐπανέστη τῷ δήμῳ σὺν τοῖς τὰ χρήματα ἔχουσι. πρὶν δὲ Ἄγιν καὶ τὸν στρατὸν ἀφῖχθαί σφισιν ἀμύνοντας, Θρασύδαιος προεστηκὼς τότε τοῦ Ἠλείων δήμου μάχῃ, Ξενίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας, ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως. Ἄγις δὲ ὡς ἀπήγαγεν ὀπίσω τὴν στρατιάν, Λυσίστρατον Σπαρτιάτην καὶ μοῖραν τῆς δυνάμεως καὶ Ἠλείων καταλείπει τοὺς φυγάδας κακουργεῖν σφᾶς ὁμοῦ Λεπρεάταις τὴν χώραν. τρίτῳ δὲ ἔτει τοῦ πολέμου Λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ Ἄγις παρεσκευάζοντο ὡς ἐς τὴν Ἠλείαν καὶ τότε ἐσβαλοῦντες. οἱ δὲ Ἠλεῖοι καὶ Θρασύδαιος κεκακωμένοι γὰρ ἐς τὸ ἔσχατον ἦσαν, συγχωροῦσι μήτε τῶν περιοίκων ἔτι ἄρχειν καὶ τοῦ ἄστεως καταρρῖψαι τὸ τεῖχος. Λακεδαιμονίους τε ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ θύειν τῷ θεῷ, καὶ τὸν ἀγῶνα ἐξεῖναι σφίσιν ἀγωνίσασθαι. ἐνέβαλε δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν συνεχῶς ὁ Ἄγις στρατείᾳ. καὶ ἐπετείχισε φρούριον Ἀθηναίοις τὸ ἐν Δεκελείᾳ. καταλυθέντος δὲ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς τοῦ Ἀθηναίων ναυτικοῦ, Λύσανδρος ὁ Ἀριστοκρίτου καὶ Ἄγις ὅρκους μὲν θεῶν παρέβησαν, οὓς ὤμοσαν Ἀθηναίοις ἐν κοινῷ Λακεδαιμόνιοι. κατὰ σφᾶς δὲ αὐτοί, καὶ οὐ μετὰ Σπαρτιατῶν τοῦ κοινοῦ, τὸ βούλευμα ἐς τοὺς συμμάχους ἐξήνεγκαν ἐκκόψαι προρρίζους τὰς Ἀθήνας. τὰ μὲν οὖν ἐς πόλεμον μάλιστα ἐπίσημα τοιαῦτα ὑπῆρχε τῷ Ἄγιδι. προπέτειαν δὲ τὴν Ἀρίστωνος ἐς Δημάρατον, καὶ Ἄγις ἐς τὸν παῖδα ἔσχε Λεωτυχίδην. καί οἱ, κατά τινα οὐκ ἀγαθὸν δαίμονα, ἐσῆλθεν ἐς ἐπήκοον τῶν ἐφόρων εἰπεῖν, ὡς οὐκ αὐτοῦ νομίζοι Λεωτυχίδην. ἔλαβε μέντοι καὶ Ἄγιν μετάνοια ὕστερον. καὶ ἔφερον γὰρ τηνικαῦτα οἴκαδε ἐξ Ἀρκαδίας αὐτὸν νοσοῦντα, ὡς ἐγίνετο ἐν Ἡραίᾳ καὶ τὸ πλῆθος μάρτυρας ἐποιεῖτο, ἦ μὴν Λεωτυχίδην ἑαυτοῦ παῖδα ἡγεῖσθαι. καί σφισι σὺν ἱκεσίᾳ τε καὶ δακρύοις ἐπέσκηπτε πρὸς Λακεδαιμονίους ταῦτα ἀπαγγέλλειν. μετὰ δὲ Ἄγιν ἀποθανόντα, ἀπήλαυνεν Ἀγησίλαος τῆς βασιλείας Λεωτυχίδην, ἐς μνήμην ἄγων Λακεδαιμονίους, τὰ ὑπὸ Ἄγιδος ποτὲ λεχθέντα ἐς τὸν Λεωτυχίδην. ἀφίκοντο δὲ καὶ οἱ ἐξ Ἡραίας Ἀρκάδες καὶ ἦσαν τῷ Λεωτυχίδῃ μάρτυρες, ὁπόσα Ἄγιδος τελευτῶντος ἤκουσαν. τῷ δὲ Ἀγησιλάῳ καὶ Λεωτυχίδῃ παρεῖχεν ἐς πλέον τὸ μάντευμα ἀντιλογίαν τὸ ἐκ Δελφῶν. γεγονὸς μὲν ἐκεῖ, ἔχον δὲ οὕτω.

» Φράζεο δὴ Σπάρτη καίπερ μεγάλαυχος ἐοῦσα,
» μὴ σέθεν ἀρτίποδος βλάψῃ χωλὴ βασιλεία. δηρὸν γὰρ μόχθοισι κατασχήσουσιν ἄελπτοι,
φθερσιβρότον τ' ἐπὶ κῦμα κυκωμένου πολέμοιο.

τότε οὖν Λεωτυχίδης μὲν, ἐς Ἀγησίλαον ταῦτα ἔφασκεν εἰρῆσθαι. τὸν γὰρ δὴ ἕτερον τῶν ποδῶν, ἐπεπήρωτο ὁ Ἀγησίλαος. Ἀγησίλαος δὲ ἐς Λεωτυχίδην αὐτὰ ἔτρεπεν. οὐ γνήσιον ὄντα Ἄγιδος. Λακεδαιμόνιοι δὲ καίπερ ἐνὸν σφίσιν ὄν, οὐκ ἐπανήγαγον τὸ ἀμφισβήτημα ἐς Δελφούς. αἴτιος δὲ ἐμοὶ δοκεῖ, Λύσανδρος ἐγένετο ὁ Ἀριστοκρίτου συσπεύδων ἐξάπαντος τὴν βασιλείαν οἱ γενέσθαι. Βασιλεύει τε δὴ Ἀγησίλαος ὁ Ἀρχιδάμου, καὶ Λακεδαιμονίοις ἤρεσε διαβῆναι ναυσὶν ἐς τὴν Ἀσίαν Ἀρταξέρξην τὸν Δαρείου αἱρήσοντας. ἐδιδάσκοντο γὰρ ὑπό τε ἄλλων τῶν ἐν τέλει, καὶ μάλιστα ὑπὸ Λυσάνδρου, μὴ τὸν Ἀρταξέρξην σφίσιν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ, Κῦρον δὲ εἶναι τὸν τὰ χρήματα διδόντα ἐς τὰς ναῦς. Ἀγησίλαος δ' ἀποδειχθεὶς γὰρ διαβιβάσαι τε ἐς τὴν Ἀσίαν τὸν στρατὸν, καὶ δυνάμεως ἡγεμὼν τῆς πεζῆς, περιέπεμπεν ἔς τε Πελοπόννησον πλὴν Ἀργείων, καὶ ἐς τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐκτὸς Ἰσθμοῦ συμμαχεῖν σφίσιν ἐπαγγέλλων. Κορίνθιοι μὲν οὖν, καίπερ ἐς τὰ μάλιστα ἔχοντες προθύμως μετασχεῖν τοῦ ἐς τὴν Ἀσίαν στόλου, κατακαυθέντος σφίσιν ἐξαίφνης ναοῦ Διὸς ἐπίκλησιν Ὀλυμπίου, ποιησάμενοι πονηρὸν οἰωνὸν, καταμένουσιν ἄκοντες. Ἀθηναίοις δὲ ἦν μὲν ἡ πρόφασις ἐκ τοῦ Πελοποννησίων πολέμου, καὶ ἐκ νόσου τῆς λοιμώδους ἐπανήκειν τὴν πόλιν ἐς τὴν πρότερόν ποτε οὖσαν εὐδαιμονίαν. πυνθανόμενοι δὲ ἀγγέλων ὡς Κόνων ὁ Τιμοθέου παρὰ βασιλέα ἀναβεβηκὼς εἴη, κατὰ τοῦτο ἡσύχαζον μάλιστα. ἀποστέλλει δὲ καὶ ἐς Θήβας πρέσβεις Ἀριστομηλίδαν. μητρὸς μὲν τῆς Ἀγησιλάου πατήρ. Θηβαίοις δὲ εἶχεν ἐπιτηδείως καὶ ἐγεγόνει τῶν δικαστῶν οἳ Πλαταιεῦσιν ἁλόντος τοῦ τείχους ἀποθανεῖν τοὺς ἐγκαταληφθέντας ἔγνωσαν. Θηβαῖοι μὲν οὖν κατὰ τὰ αὐτὰ Ἀθηναίοις, ἀπεῖπαν τὸ ὅμοιοι βοηθήσειν. Ἀγησίλαος δὲ ὡς αὐτῷ τά, τε

οἴκοθεν καὶ παρὰ τῶν συμμάχων τὸ στράτευμα ἤθροιζε. καὶ ἅμα αἱ νῆες αὐτῷ ἐπεὶ ἦσαν, ἀφίκετο ἐς αὐλίδα τῇ ἀρτέμιδι θύσων. ὅτι καὶ ἀγαμέμνων ἐνταῦθα ἱλασάμενος τὴν θεὸν, τὸν ἐς τροίαν στόλον ἤγαγεν. ἠξίου δὲ ἄρα ὁ ἀγησίλαος πόλεώς τε εὐδαιμονεστέρας ἢ ἀγαμέμνων βασιλεὺς εἶναι. καὶ ἄρχειν τῆς ἑλλάδος πάσης ὁμοίως ἐκείνῳ. τό, τε κατόρθωμα ἐπιφανέστερον ἔσεσθαι, βασιλέα κρατήσαντα ἀρταξέρξην, εὐδαιμονίαν κτήσασθαι τὴν περσῶν, ἢ ἀρχὴν καθελεῖν τὴν πριάμου. θύοντος δὲ αὐτοῦ θηβαῖοι σὺν ὅπλοις ἐπελθόντες, τῶν τε ἱερείων καιόμενα ἤδη τὰ μηρία ἀπορρίπτουσιν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, καὶ αὐτὸν ἐξελαύνουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. ἀγησίλαον δὲ ἐλύπει μὲν ἡ θυσία μὴ τελεσθεῖσα. διέβαινε δὲ ὅμως ἐς τὴν ἀσίαν. καὶ ἤλαυνεν ἐπὶ τὰς σάρδεις. ἦν γὰρ δὴ τῆς ἀσίας τῆς κάτω μέγιστον μέρος τηνικαῦτα ἡ λυδία καὶ αἱ σάρδεις. πλούτῳ τε καὶ παρασκευῇ προεῖχον. τῷ τε σατραπεύοντι ἐπὶ θαλάσσῃ τοῦτο οἰκητήριον ἀπεδέδεικτο. καθάπερ γε αὐτῷ βασιλεῖ τὰ σοῦσα. γενομένης δὲ πρὸς τισαφέρνην σατράπην τῶν περὶ ἰωνίαν μάχης ἐν ἕρμου πεδίῳ, τήν, τε ἵππον τὴν περσῶν ἐνίκησεν ὁ ἀγησίλαος. καὶ τὸ πεζὸν τό τε πλεῖστον ἀθροισθὲν, μετά γε τὸ ξέρξου καὶ πρότερον ἔτι ἐπὶ σκύθας δαρείου καὶ ἐπὶ ἀθήνας στρατόν. λακεδαιμόνιοι δὲ ἀγασθέντες τὸ ἐς τὰ πράγματα τοῦ ἀγησιλάου πρόθυμον, διδόασιν ἄρχοντα εἶναι καὶ τῶν νεῶν αὐτῶν. ὁ δὲ ταῖς μὲν τριήρεσιν ἐπέστησεν ἡγεμόνα πείσανδρον. τοῦ πεισάνδρου δὲ ἐτύγχανε συνοικῶν ἀδελφῇ. τῷ πολέμῳ δὲ αὐτὸς κατὰ γῆν προσεῖχεν ἐρρωμένως. καὶ οἱ θεῶν τις ἐβάσκηνε μὴ ἀγαγεῖν τὰ βουλεύματα ἐς τέλος. ὡς γὰρ δὴ ἐπύθετο ἀρταξέρξης μάχας τε ἃς ἐνίκησεν ἀγησίλαος καὶ ὡς τὸ πρόσω χειρούμενος τὰ ἐν ποσὶ πρόεισιν ἀεὶ σὺν τῷ στρατῷ, τισαφέρνην μὲν καίπερ τὰ πρότερα εὐεργέτην ὄντα, ζημιοῖ θανάτῳ. τιθραύστην δὲ κατέπεμψεν ἐπὶ θάλασσαν. φρονῆσαί τε δεινὸν, καί τι καὶ ἐς τοὺς λακεδαιμονίους ἔχοντα δύσνοιαν. οὗτος ὡς ἀφίκετο ἐς σάρδεις, αὐτίκα ἐπενόει τρόπον ᾧ τινι ἀναγκάσει λακεδαιμονίους, τὴν ἐκ τῆς ἀσίας ἀνακαλέσασθαι στρατιάν. ἄνδρα οὖν ῥόδιον τιμοκράτην ἐς τὴν ἑλλάδα πέμπει χρήματα ἄγοντα. ἐντειλάμενος πόλεμον ἐν τῇ ἑλλάδι ἐργάσασθαι λακεδαιμονίοις. οἱ δὲ τῶν χρημάτων μεταλαβόντες, ἀργείων μὲν κύλων τε εἶναι λέγονται καὶ σωδάμας. ἐν θήβαις δὲ ἀνδροκλείδης καὶ ἰσμηνίας καὶ ἀμφίθεμις. μετέσχε δὲ καὶ ἀθηναῖος κέφαλος καὶ ἐπικράτης. καὶ ὅσοι κορινθίων, ἐφρόνουν τὰ ἀργείων. πολυάνθης τε καὶ τιμόλαος. οἱ δὲ ἐς τὸ φανερὸν τοῦ πολέμου παρασχόντες τὴν ἀρχὴν, ἐγένοντο οἱ ἐξ ἀμφίσσης λοκροί. τοῖς γὰρ δὴ λοκροῖς ἡ πρὸς τοὺς φωκέας ἐτύγχανεν οὖσα ἀμφισβητήσιμος γῆ. ἐκ ταύτης ὑπὸ θηβαίων ἐπαρθέντες τῶν περὶ ἰσμηνίαν, τόν τε σῖτον ἀκμάζοντα ἔτεμον. καὶ ἤλασαν λείαν ἄγοντες. ἐσέβαλον δὲ πανδημεὶ καὶ οἱ φωκεῖς ἐς τὴν λοκρίδα καὶ ἐδῄωσαν τὴν χώραν. ἐπηγάγοντο οὖν οἱ λοκροὶ συμμάχους θηβαίους. καὶ τὴν φωκίδα ἐπόρθησαν. ἐς δὲ τὴν λακεδαίμονα ἐλθόντες οἱ φωκεῖς τοῖς θηβαίοις ἐπεκάλουν. καὶ ἐδίδασκον οἷα ἐπεπόνθεσαν ὑπ᾽ αὐτῶν. λακεδαιμονίοις δὲ πόλεμον πρὸς θηβαίους ἔδοξεν ἄρασθαι. ἐποιοῦντο δὲ ἐς αὐτοὺς καὶ ἄλλα ἐγκλήματα, καὶ τὴν ἐν αὐλίδι αὐτῶν ὕβριν ἐς τὴν ἀγησιλάου θυσίαν. ἀθηναῖοι δὲ τὴν διάνοιαν τῶν λακεδαιμονίων προπεπυσμένοι, πέμπουσιν ἐς σπάρτην ὅπλα μὲν σφᾶς ἐπὶ θήβας δεόμενοι μὴ κινῆσαι. δίκῃ δὲ ὑπὲρ ὧν ἐγκαλοῦσιν διακρίνεσθαι. λακεδαιμόνιοι δὲ πρὸς ὀργὴν ἀποπέμπουσι τὴν πρεσβείαν. τὰ δὲ ἐπὶ τούτοις ἔς τε τὴν λακεδαιμονίων ἔξοδον, καὶ τὰ ἐς τὴν λυσάνδρου τελευτὴν, ἐδήλωσέ μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς παυσανίαν. καὶ ὁ κληθεὶς κορινθιακὸς πόλεμος ἐς πλέον ἀεὶ προῆλθεν ἀπὸ τῆς λακεδαιμονίων, ἀρξάμενος ἐς βοιωτίαν ἐξόδου. κατὰ ταύτην μὲν δὴ τὴν ἀνάγκην, ὀπίσω τὸ στράτευμα ἐκ τῆς ἀσίας ἀπῆγεν ἀγησίλαος. ἐπεὶ δὲ ἐξ ἀβύδου περαιωθεὶς ναυσὶν ἐς σηστὸν, καὶ διεξελθὼν τὴν θρᾴκην ἀφίκετο ἐς θεσσαλίαν, ἐνταῦθα οἱ θεσσαλοὶ χάριτι τῇ ἐς θηβαίους τοῦ πρόσω τὸν ἀγησίλαον ἐπειρῶντο εἴργειν. ἦν δέ τις εὐνοίας ἐκ παλαιοῦ καὶ ἐς τὴν πόλιν αὐτοῖς τὴν ἀθηναίων. ἀγησίλαος δὲ θεσσαλίαν τε διεξῆλθε, τρεψάμενος αὐτῶν τὸ ἱππικόν. καὶ αὖθις διὰ βοιωτῶν διώδευσε. θηβαίους ἐν κορωνείᾳ καὶ τὸ ἄλλο νικήσας συμμαχικόν. ὡς δὲ ἐτράποντο οἱ βοιωτοὶ, καταφεύγουσιν ἄνδρες ἐξ αὐτῶν ἐς ἱερὸν ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν ἰτωνίας. ἀγησίλαος δὲ εἶχε μὲν τραῦμα ἐκ τῆς μάχης. ἐς δὲ τοὺς ἱκέτας παρενόμησεν οὐδ᾽ οὕτως. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον τὸν ἀγῶνα ἔθηκαν τῶν ἰσθμίων οἱ ἐπὶ λακωνισμῷ φεύγοντες. κορίνθιοι δὲ ἐν τῇ πόλει, τότε μὲν ὑπ᾽ ἀγησιλάου δείματι ἡσύχαζον. ἀναζεύξαντος δὲ ἐς τὴν σπάρτην, οὕτω καὶ αὐτοὶ μετὰ ἀργείων τὰ ἴσθμια ἄγουσιν. ἀφίκετο δὲ καὶ αὖθις ἐπὶ κόρινθον στρατιᾷ. καὶ ἐπῄει γὰρ ὑακίνθια, ἀφίησι τοὺς ἀμυκλαιεῖς οἴκαδε ἀπελθόντας, τὰ καθεστηκότα τῷ τε ἀπόλλωνι καὶ ὑακίνθῳ δρᾶσαι. ταύτην τὴν μοῖραν ἐπιθέμενοι καθ᾽ ὁδὸν ἀθηναῖοι καὶ ἰφικράτης, διέφθειραν. ἀγησίλαος δὲ καὶ ἐς αἰτωλίαν ἐπικουρήσων ἀφίκετο αἰτωλοῖς. ὑπὸ ἀκαρνάνων πολέμῳ πιεζομένοις. καὶ ἀκαρνᾶνας ἠνάγκασε καταλύσασθαι τὸν πόλεμον. οὐ πολὺ ἀποδέοντας καλυδῶνα καὶ τὰ ἄλλα αἰτωλῶν πολίσματα ᾑρηκέναι. χρόνῳ δὲ ὕστερον, ἔπλευσε καὶ ἐς αἴγυπτον ἀφεστηκόσι ἀπὸ βασιλέως τοῖς αἰγυπτίοις βοηθήσων. καὶ ἔστιν ἀγησιλάῳ πολλά τε εἰργασμένα καὶ μνήμης ἄξια ἐν αἰγύπτῳ. καὶ ἦν γὰρ ἤδη γέρων, τὸν μὲν κατὰ τὴν πορείαν ἐπέλαβεν ἡ μοῖρα. λακεδαιμόνιοι δὲ ὡς ἐκομίσθη σφίσιν ὁ νεκρὸς, θάπτου

σιν αὐτὸν. βασιλέων τιμήσαντες μάλιστα. ἀρχιδάμου δὲ τοῦ ἀγησιλάου βασιλεύοντος, κατέλαβον τὸ ἱερὸν φωκεῖς τὸ ἐν δελφοῖς. θηβαίοις μὲν δὴ πολεμεῖν τοῖς φωκεῦσιν ἀφίκετο μὲν καὶ ἰδία συμμαχικὰ ἐπὶ χρήμασιν. ἀπὸ δὲ κοινοῦ λόγου λακεδαιμόνιοί τε καὶ ἀθηναῖοί σφισιν ἤμυνον. οἱ μὲν, ἀρχαίαν δή τινα ἐκ τῶν φωκέων μνημονεύοντες εὐεργεσίαν. λακεδαιμόνιοι δὲ, προφάσει μὲν καὶ οὗτοι φιλίας. κατὰ ἔχθος δὲ ἐμοὶ δοκεῖν τὸ θηβαίων. Θεόπομπος δὲ ὁ δαμασιστράτου, τόν τε ἀρχίδαμον μεταλαβεῖν τῶν πραγμάτων αὐτόν, καὶ ἔτι δεινίχαν τὴν ἀρχιδάμου γυναῖκα, παρὰ τῶν δυναστευόντων ἐν φωκεῦσιν ἔφη λαμβάνουσαν δωρεὰν, ἑτοιμότερον ποιεῖν σφισιν ἐς τὴν συμμαχίαν ἀρχίδαμον. τὸ μὲν δὴ χρήματα ἱερὰ δέξασθαι καὶ ἀνδράσιν ἀμῦναι μαντεῖον πορθήσασι τὸ ἐπιφανέστατον, οὐκ ἐς ἔπαινον τίθεμαι. τοσοῦτον δέ οἱ πρόσεστιν ἐς ἔπαινον. δελφῶν γὰρ τούς τε ἡβῶντας ἀποκτεῖναι, καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα ἐξανδραποδίσασθαι καταβαλεῖν δὲ καὶ αὐτὴν ἐς ἔδαφος τὴν πόλιν ἐτόλμων οἱ φωκεῖς. ταῦτα οὖν μὴ παθεῖν ὑπὸ τῶν φωκέων αὐτοὺς παρῃτήσατο ἀρχίδαμος. διέβη δὲ καὶ ἐς ἰταλίαν ὕστερον ταραντίνοις βαρβάρων πόλεμον συνδιοίσων σφίσιν ὁμόρων. καὶ ἀπέθανέ τε αὐτόθι ὑπὸ τῶν βαρβάρων. καὶ αὐτοῦ τὸν νεκρὸν ἁμαρτεῖν τάφου, τὸ μήνιμα ἐγένετο ἐμποδὼν τὸ ἐκ τοῦ ἀπόλλωνος.

Τοῦ δὲ ἀρχιδάμου τούτου τὸν μὲν πρεσβύτατον παῖδα ἆγιν κατέλαβεν ἀποθανεῖν μακεδόσιν ἐναντία, καὶ ἀντιπάτρῳ μαχεσάμενον. εὐδαμίδας δὲ ὁ νεώτερος λακεδαιμονίοις ἐβασίλευσεν ἀγωνιστὴν εἰρήνη. τὰ δὲ ἐς ἆγιν τὸν εὐδαμίδου καὶ ἐς εὐρυδαμίδαν τὸν ἄγιδος ὡς ἔχων ἤδη μοι καὶ τά δε ἡ σικυωνία γραφὴ διέξεισιν. ἰοῦσι δὲ ἀπὸ τῶν ἑρμῶν, ἔστιν ὁ τόπος οὗτος ἅπας δρυῶν πλήρης. τὸ δὲ ὄνομα τῷ χωρίῳ σκοτιτάς. τὸ δὲ σκότος οὐ τὸ συνεχὲς τῶν δένδρων ἐποίησεν. ἀλλὰ ζεὺς ἐπίκλησιν ἔχων σκοτιτάς. καὶ ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ δέκα μάλιστά που στάδια ἐκτραπομένοις ἱερὸν σκοτιτᾶ διός. ἐπανελθόντων δὲ ἐντεῦθεν προελθοῦσιν ὀλίγον, καὶ μεταπεῖσιν αὖθις ἐς ἀριστερὰν, ἄγαλμά ἐστιν ἡρακλέους καὶ τρόπαιον. ἀναστῆσαι δὲ ἐλέγετο ἡρακλῆς ἀποκτείνας ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας. τρίτη δὲ ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας ἐμβολὴ κατὰ τὰ δεξιὰ ἐς καρύας ἄγει. καὶ ἐς τὸ ἱερὸν τῆς ἀρτέμιδος. τὸ γὰρ χωρίον, ἀρτέμιδος καὶ νυμφῶν ἐστιν αἱ καρύαι. καὶ ἄγαλμα ἕστηκεν ἀρτέμιδος ἐν ὑπαίθρῳ καρυάτιδος. χοροὺς δὲ ἐνταῦθα αἱ λακεδαιμονίων παρθένοι κατὰ ἔτος ἱστᾶσι. καὶ ἐπιχώριος αὐταῖς καθέστηκεν ὄρχησις. ἀναστρέψαντι δὲ καὶ κατὰ τὴν λεωφόρον ἰόντι, ἐρείπια σελλασίας ἐστί. ταύτην καθὰ καὶ πρότερον ἔγραψα ἠνδραποδίσαντο ἀχαιοί. λακεδαιμονίους καὶ τὸν βασιλέα κλεομένην τὸν λεωνίδου μάχῃ νικήσαντες. ἐν δὲ θόρνακι. (ἐς γὰρ τοῦτον ἀφίξῃ προϊὼν) ἄγαλμά ἐστι πυθαέως ἀπόλλωνος. κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ ἐν ἀμύκλαις πεποιημένον. τὸ δὲ σχῆμα ὁποῖόν ἐστιν, ἐπ' ἐκείνῳ γράψω. λακεδαιμονίοις γὰρ ἐπιφανέστερά ἐστι τὰ ἐς τὸν ἀμυκλαῖον. ὥστε καὶ τὸν χρυσὸν ὃν κροῖσος ὁ λυδὸς τῷ ἀπόλλωνι ἔπεμψε τῷ πυθαεῖ τούτῳ, ἐς κόσμον τοῦ ἐν ἀμύκλαις κατεχρήσαντο ἀγάλματος. ἀπὸ δὲ θόρνακος προελθόντι, ἔστιν ἡ πόλις. σπάρτη μὲν ὀνομασθεῖσα ἐξ ἀρχῆς. προσλαβοῦσα δὲ ἀνὰ χρόνον καὶ λακεδαίμων ἡ αὐτὴ καλεῖσθαι. τέως δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἔκειτο τῇ γῇ. ὃ δὲ ἐν τῇ συγγραφῇ μοι τῇ ἀτθίδι ἐπανόρθωμα ἐγένετο, μὴ τὰ πάντα με ἐφεξῆς ἀλλὰ τὰ μάλιστα ἄξια μνήμης ἐπιλεξάμενον ἀπ' αὐτῶν εἰρηκέναι, δηλώσω δὴ πρὸ τοῦ λόγου τοῦ ἐς σπαρτιάτας. ἐμοὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησεν ὁ λόγος ἀπὸ πολλῶν καὶ οὐκ ἀξίων ἀφηγήσεων, ὧν ἕκαστοι παρὰ σφίσι λέγουσιν, ἀποκρῖναι τὰ ἀξιολογώτατα. ὡς οὖν εὖ βεβουλευμένος, οὐκ ἔστιν ὅπου παραβήσομαι. λακεδαιμονίων τοῖς σπάρτην ἔχουσιν, ἔστιν ἀγορὰ θέας ἀξία. καὶ τῆς τε γερουσίας βουλευτήριον καὶ τῶν ἐφόρων. καὶ νομοφυλάκων. καὶ καλουμένων βιδιαίων ἀρχεῖά ἐστιν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς. ἡ μὲν δὴ γερουσία, συνέδριον λακεδαιμονίοις κυριώτατον τῆς πολιτείας. οἱ λοιποὶ δέ εἰσιν ἄρχοντες. τοῖς δὲ ἐφόροις καὶ βιδιαίοις πέντε ἀριθμὸν ἑκατέροις οὖσι, τοῖς μὲν ἐπὶ τῷ τὰ πλατάνιστα καλούμενα καὶ ἄλλους τῶν ἐφήβων ἀγῶνας τιθέναι καθέστηκεν. ἔφοροι δὲ τά τε ἄλλα διοικοῦσι, τὰ σπουδῆς μάλιστα ἄξια, καὶ παρέχονται τὸν ἐπώνυμον. καθὰ δὴ καὶ ἀθηναίοις τῶν καλουμένων ἐννέα ἐπώνυμός ἐστιν εἷς ἄρχων. ἐπιφανέστατον δὲ τῆς ἀγορᾶς ἐστιν, ἣν στοὰν περσικὴν ὀνομάζουσιν ἀπὸ λαφύρων ποιηθεῖσαν τῶν μηδικῶν. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτὴν ἐς μέγεθος τὸ νῦν καὶ ἐς κόσμον τὸν παρόντα μεταβεβλήκασιν. εἰσὶ δὲ ἐπὶ τῶν κιόνων πέρσαι, λίθου λευκοῦ καὶ ἄλλοι καὶ μαρδόνιος ὁ γωβρύου. πεποίηται δὲ καὶ ἀρτεμισία, θυγάτηρ μὲν λυγδάμιδος. ἐβασίλευσε δὲ ἁλικαρνασσοῦ. ταύτην φασὶν ἑκουσίως ἐπὶ τὴν ἑλλάδα συστρατεῦσαι ξέρξῃ. καὶ ἔργα ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἐν σαλαμῖνι ἀποδείξασθαι. ναοὶ δέ εἰσιν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καίσαρος. ὃς μοναρχίας πρῶτος ἐν ῥωμαίοις ἐπεθύμησεν. καὶ ἀρχὴν τὴν καθεστηκυῖαν πρῶτος ἐκτήσατο. ὁ δὲ, αὐγούστῳ πεποίηται παιδὶ ἐκείνου. τήν τε βασιλείαν βεβαιωσαμένῳ μᾶλλον. καὶ ἀξιώματος καὶ δυνάμεως ἐς πλέον ἢ πατήρ οἱ προελθόντι. τὸ δὲ ὄνομα εἶναι τούτῳ αὔγουστος. ὃ κατὰ γλῶτταν δύναται τὴν ἑλλήνων, σεβαστός. τοῦ δὲ αὐγούστου δεικνύουσι πρὸς τῷ βωμῷ, χαλκῆν εἰκόνα ἀγίου. τοῦτον τὸν ἀγίαν μαντευσάμενόν φασι λυσάνδρῳ, τὸ ἀθηναίων ἑλεῖν ναυτικὸν περὶ αἰγὸς ποταμοὺς πλὴν τριήρων δέκα. αὗται δὲ ἀπέφυγον ἐς κύπρον. τὰς δὲ ἄλλας οἱ λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτὰς καὶ τοὺς ἄνδρας αἱροῦσιν. ὁ δὲ ἀγίας, ἀγελόχου παῖς

72 τισαμενὸς ὁ μάντις. διπαιεῖς. γυμνοπαιδιῶν χορός. ἀσφάλιον. ὀστᾶ ὀρέστου, ἀφέτ. δρόμος περὶ δαναΐδων. βοώνητα. ἀντάλλαξις ἀγωγίμων. κελεύθεια. ἑλλήνιον.

ἣν τοῦ τισαμενοῦ. τισαμενῷ δὲ ὄντι ἠλείῳ τῶν ἰαμιδῶν, λόγιον ἐγένετο, ἀγῶνας ἀναιρήσεσθαι πέντε ἐπιφανεστάτους αὐτόν. οὕτω πένταθλον ὀλυμπίασιν ἀσκήσας, ἀπῆλθεν ἡττηθείς. καίτοι τὰ δύο γε ἦν πρῶτος. καὶ γὰρ δρόμῳ τε ἐκράτει καὶ πηδήματι ἱερώνυμον τὸν ἄνδριον. καταπαλαισθεὶς δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἁμαρτὼν τῆς νίκης, συνίησι τοῦ χρησμοῦ διδόναι οἱ τὸν θεὸν μαντευομένῳ πέντε ἀγῶνας πολέμῳ κρατῆσαι. λακεδαιμόνιοι δέ, οὐ γὰρ εἶχον ἀνηκόως, ὧν τισαμενῷ προεῖπεν ἡ πυθία, πείθουσι μετοικήσαντα ἐξ ἤλιδος μαντεύεσθαι σπαρτιατῶν τῷ κοινῷ. καί σφισιν ὁ τισαμενὸς ἀγῶνας πολέμου πέντε ἐνίκησε. πρῶτον μὲν πλαταιᾶσιν ἐναντία περσῶν. δεύτερον δὲ ἐν τεγέᾳ, πρὸς τεγεάτας καὶ ἀργείους, μάχης λακεδαιμονίοις συνεστώσης. ἐπὶ τούτοις δέ, ἐν διπαιεῦσιν ἀρκάδων πάντων πλὴν μαντινέων ἀντιτεταγμένων, οἱ δὲ διπαιεῖς ἐν τῇ μαιναλίᾳ, πόλισμα ἀρκάδων ἦσαν. τέταρτον δὲ ἠγωνίσατο πρὸς τοὺς ἐξ ἰσθμοῦ, ἰθώμην ἀποστήσαντας ἀπὸ τῶν εἱλώτων. ἀπέστησαν δὲ οὐχ ἅπαντες οἱ εἵλωτες. ἀλλὰ τῶν μεσσηνιακῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων εἱλώτων ἀποσχισθέντες. καί μοι καὶ τάδε ὁ λόγος αὐτίκα ἐπέξεισι. τότε δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι τοὺς ἀποστάντας ἀπελθεῖν ὑποσπόνδους εἴασαν, τισαμενῷ καὶ τῷ ἐν δελφοῖς χρηστηρίῳ πειθόμενοι. τελευταῖον δὲ ὁ τισαμενὸς ἐμαντεύσατο, ἐν τανάγρᾳ σφίσι πρὸς ἀργείους καὶ ἀθηναίους γινομένης συμβολῆς. τὰ μὲν τισαμενοῦ, τοιαῦτα ἐπυνθανόμην ὄντα. σπαρτιάταις δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, πυθαέως τέ ἐστι καὶ ἀπόλλωνος καὶ ἀρτέμιδος καὶ λητοῦς ἀγάλματα. χορὸς δὲ οὗτος ὁ τόπος καλεῖται πᾶς ὅτι ἐν ταῖς γυμνοπαιδίαις, ἑορτὴ δὲ εἴ τις ἄλλη καὶ αἱ γυμνοπαιδίαι, διὰ σπουδῆς λακεδαιμονίοις εἰσίν. ἐν ταύταις οὖν οἱ ἔφηβοι χοροὺς ἱστᾶσι τῷ ἀπόλλωνι. τούτων δὲ οὐ πόρρω γῆς ἱερὸν καὶ διὸς ἀγοραίου. τὸ δὲ ἀθηνᾶς ἀγοραίας καὶ ποσειδῶνος ὄν, ἐπονομάζουσιν ἀσφάλιον. καὶ ἀπόλλωνος αὖθις καὶ ἥρας. ἀνάκειται δὲ καὶ δήμου τοῦ σπαρτιατῶν ἀνδριάς, μεγέθει μέγας. καὶ μοιρῶν λακεδαιμονίοις ἐστὶν ἱερόν. ὀρέστου δὲ τοῦ ἀγαμέμνονος πρὸς αὐτῷ τάφος. κομισθέντα γὰρ ἐκ τεγέας τοῦ ὀρέστου τὰ ὀστᾶ κατὰ μαντείαν θάπτουσιν ἐνταῦθα. παρὰ δὲ τοῦ ὀρέστου τὸν τάφον, ἔστιν εἰκὼν πολυδώρου τοῦ ἀλκαμένους. ὃν βασιλέων ἐς τοσοῦτο τιμῆς προήχασιν, ὥστε οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, ὁπόσα δεῖ σημαίνεσθαι τοῦ πολυδώρου σημαίνονται τῇ εἰκόνι. ἔστι δὲ καὶ ἑρμῆς ἀγοραῖος διόνυσον φέρων παῖδα καὶ τὰ ἀρχαῖα καλούμενα ἐφορεῖα. ἐν δὲ αὐτοῖς ἐπιμενίδου τοῦ κρητὸς μνῆμα. καὶ ἀφαρέως τοῦ περιήρους. καὶ τά γε ἐς ἐπιμενίδην λακεδαιμονίους δοξάζω μᾶλλον ἀργείων λέγειν εἰκότα. ἐνταῦθα ἔνθα αἱ μοῖραι. καὶ ἔστιν ἃ καὶ λακεδαιμονίοις. ἔστι καὶ ζεὺς ξένιος καὶ ἀθηνᾶ ξενία. ἰόντι δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν ἀφέτας ὀνομάζουσι, τὰ καλούμενα βοώνητά ἐστι. καί με ὁ λόγος ἀπαιτεῖ πρότερα εἰπεῖν τὰ ἐς τὴν ἐπίκλησιν τῆς ὁδοῦ. τοῖς μνηστῆρσιν ἰκάριον τῆς πηνελόπης φασὶν ἀγῶνα προθεῖναι δρόμου. καὶ ὅτι μὲν ὀδυσσεὺς ἐκράτει δῆλά ἐστιν. ἀφεθῆναι δὲ αὐτοὺς λέγουσιν ἐς τὸν δρόμον διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀφεταΐδος. δοκεῖν δέ μοι δρόμον ἰκάριος τὸ ἀγώνισμα ἐποίησε, μιμούμενος δαναόν. δαναῷ γὰρ ἐπὶ ταῖς θυγατράσιν εὑρέθη. καὶ ὡς γυναῖκα οὐδεὶς ἤθελεν ἐξ αὐτῶν διὰ τὸ μίασμα ἀγαγέσθαι. διέπεμπε δὴ ὁ δαναὸς ἕδνων ἄνευ δώσειν, ἣν ἂν ἕκαστος κατὰ κάλλος ἀρέσκηται. ἀφικομένοις δὲ ἀνδράσιν οὐ πολλοῖς, ἀγῶνα δρόμου κατέστησε. καὶ πρώτῳ τε ἐλθόντι ἐγένετο ἑλέσθαι πρώτῳ τῶν ἄλλων. καὶ μετ' ἐκεῖνον τῷ δευτέρῳ. καὶ ἤδη κατὰ τὰ αὐτὰ ἄχρι τοῦ τελευταίου. τὰς δὲ ὑπολειφθείσας, μένειν ἔφοδον ἄλλην μνηστήρων ἔδει. καὶ ἀγῶνα ἄλλον δρόμου. λακεδαιμονίοις δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην, ἔστιν ὡς ἤδη λέλεκταί μοι τὰ ὀνομαζόμενα βοώνητα, πολυδώρου ποτὲ οἰκία τοῦ βασιλέως. ἀποθανόντος δὲ παρὰ τοῦ πολυδώρου τῆς γυναικὸς ἐπρίαντο ἀντιδόντες βοῦς. ἀργύρου γὰρ οὐκ ἦν πω τότε οὐδὲ χρυσοῦ νόμισμα. κατὰ τρόπον δὲ ἔτι τὸν ἀρχαῖον, ἀντεδίδοσαν βοῦς, καὶ ἀνδράποδα. καὶ ἀργὸν τὸν ἄργυρον καὶ χρυσόν. οἱ δὲ ἐς τὴν ἰνδικὴν ἐσπλέοντες φορτίων φασὶν ἑλληνικῶν τοὺς ἰνδοὺς ἀγώγιμα ἄλλα ἀνταλλάσσεσθαι. νόμισμα δέ, οὐκ ἐπίστασθαι. καὶ ταῦτα χρυσοῦ τε ἀφθόνου καὶ χαλκοῦ παρόντος σφίσι. τοῦ δὲ τῶν βιδιέων ἀρχείου, πέραν ἐστὶν ἀθηνᾶς ἱερόν. ὀδυσσεὺς δὲ ἱδρύσασθαι τὸ ἄγαλμα λέγεται, καὶ ὀνομάσαι κελεύθειαν τοὺς πηνελόπης μνηστῆρας τῷ δρόμῳ νικήσας. ἱδρύσατο δὲ τῆς κελευθείας ἱερά, ἀριθμῷ τρία διεστηκότα ἀπ' ἀλλήλων. προϊόντων δὲ κατὰ τὴν ἀφεταΐδα, ἡρῷά ἐστιν. ἰόπος τε κατὰ λέλεγα ἢ μύλητα γενέσθαι δοκοῦντος. καὶ ἀμφιαράου τοῦ οἰκλέους. τοῦτο δὲ τοὺς τυνδάρεω παῖδας νομίζουσιν ἅτε ἀνεψιῷ τῷ ἀμφιαράῳ ποιῆσαι. καὶ αὐτοῦ λέλεγός ἐστιν ἡρῷον. τούτων δὲ οὐ πόρρω τέμενος ποσειδῶνος ταιναρίου. ταινάριον δὲ ἐπονομάζουσιν. οὐ μακρὰν δὲ ἀθηνᾶς ἄγαλμα. ὅ τοὺς ἐς ἰταλίαν τε καὶ τάραντα ἀποικισθέντας ἀναθεῖναι λέγουσι. τὸ δὲ χωρίον ὃ καλοῦσιν ἑλλήνιον, ἔστιν εἰρημένον, ὡς οἱ τῶν ἑλλήνων ξέρξην διαβαίνοντα ἐς τὴν εὐρώπην, παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι, κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον βουλευσάμενοι, τρόπον ὅν τινα ἀνθέξουσιν. ὁ δὲ ἕτερος τῶν λόγων, τοὺς μενελάου χάριτι στρατεύσαντας ἐπὶ ἴλιον βουλεύσασθαί φασιν ἐνταῦθα, ὅπως ἀναπλεύσονται ἐς τροίαν καὶ δίκας δυνήσονται παρὰ ἀλεξάνδρου λαβεῖν τῆς ἑλένης ἁρπαγῆς. τοῦ δὲ ἑλληνίου πλησίον ταλθυβίου μνῆμα ἀποφαίνουσι. δεικνύουσι

Μνῆμα ταλθυβίου. γάσηπτον. ἀπόλλων μαλεάτης. εὐρυπωνδαι. ἰαμίδαι. τροπαῖος ζεύς. σκιάς. θεόδωρος ὁ σίδηρον πρῶτος χωνεύσας. τιμοθέου κιθάρα ἐνδεκάχορδος. τυνδαρίδαι ἀπαθανατισθέντες. καρνεῖος. ἀφεταῖος. ἑλένη πλευρωνία.

δὲ καὶ ἀχαιῶν αἰγιεῖς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ταλθυβίου καὶ οὗτοι φάμενοι μνῆμα εἶναι. ταλθυβίου δὲ τοῦτο μήνιμα ἐπὶ τῷ φόνῳ τῶν κηρύκων, οἳ παρὰ βασιλέως δαρείου γῆν τε καὶ ὕδωρ αἰτήσοντες ἐς τὴν ἑλλάδα ἐπέμφθησαν, λακεδαιμονίοις μὲν ἐπεσήμαινεν ἐς τὸ δημόσιον. ἐν ἀθήναις δὲ ἰδίᾳ τε καὶ ἐς ἑνὸς οἶκον ἀνδρὸς κατασκῆψαι μιλτιάδου τοῦ κίμωνος. ἐγεγόνει δὲ καὶ τῶν κηρύκων τοῖς ἐλθοῦσιν ἐς τὴν ἀττικὴν, ὁ μιλτιάδης ἀποθανεῖν αἴτιος ὑπὸ ἀθηναίων. λακεδαιμονίοις δὲ, ἔστι μὲν ἀπόλλωνος ἀκρείτα βωμός. ἔστι δ' ἐπονομαζόμενον γάσηπτον ἱερὸν γῆς. ἀπόλλων δὲ ὑπὲρ αὐτὸ ἵδρυται μαλεάτης. ἐπὶ δὲ τῷ πέρατι ἀφεταΐδος, ἐγγύτατα ἤδη τοῦ τείχους δικτύννης ἐστὶν ἱερόν. καὶ βασίλειοι τάφοι τῶν καλουμένων εὐρυπωνδῶν. παρὰ δὲ τὸ ἑλλήνιον, ἀρσινόης ἱερόν. λευκίππου τε θυγατρός. καὶ γυναικὸς τῶν πολυδεύκους καὶ κάστορος ἀδελφῆς. πρὸς δὲ τοῖς φρουρείοις καλουμένοις, ναός ἐστιν ἀρτέμιδος. καὶ προελθοῦσιν ὀλίγον, πεποίηται μνῆμα τοῖς ἐξ ἤλιδος μάντεσι, καλουμένοις δὲ ἰαμίδαις. καὶ μάρωνός ἐστιν ἱερὸν καὶ ἀλφειοῦ. λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐς θερμοπύλας στρατευσαμένων, λόγου μάλιστα ἀξίως μαχέσασθαι, μετὰ δὴ αὐτὸν δοκοῦσι λεωνίδην. τοῦ δὲ τροπαίου διὸς τὸ ἱερὸν ἐποίησαν οἱ δωριεῖς, πολέμῳ τούς τε ἄλλους ἀχαιοὺς οἳ γῆν τὴν λακωνικὴν τηνικαῦτα εἶχον, καὶ τοὺς ἀμυκλαιεῖς κρατήσαντες. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς μεγάλης μητρὸς, τιμᾶται περισσῶς δή τι. μετὰ δὲ αὐτὸ, ἡρῷα ἱππολύτου τέ ἐστι τοῦ θησέως. καὶ αὐλῶνος ἀρκάδος, υἱοῦ δὲ τλησιμένους. τλησιμένη δὲ παρθενοπαίου τοῦ μελανίωνος ἀδελφὸν, οἱ δὲ παῖδα εἶναι λέγουσιν. ἑτέρα δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐστὶν ἔξοδος, καθ' ἣν πεποίηται σφίσιν ἡ καλουμένη σκιάς. ἔνθα καὶ νῦν ἔτι ἐκκλησιάζουσι. ταύτην τὴν σκιάδα θεοδώρου τοῦ σαμίου φασὶν εἶναι ποίημα. ὃς πρῶτος διαχέαι σίδηρον εὗρε καὶ ἀγάλματα ἀπ' αὐτοῦ πλάσαι. ἐνταῦθα ἐκρέμασαν λακεδαιμόνιοι τὴν τιμοθέου τοῦ μιλησίου κιθάραν. καταγνόντες ὅτι χορδαῖς ἑπτὰ ταῖς ἀρχαίαις ἐφεῦρεν ἐν τῇ κιθαρῳδίᾳ τέσσαρας χορδάς. πρὸς δὲ τῇ σκιάδι οἰκοδόμημά ἐστι περιφερές. ἐν δὲ αὐτῷ, διὸς καὶ ἀφροδίτης ἀγάλματα ἐπίκλησιν ὀλυμπίων. τοῦτο ἐπιμενίδην κατασκευάσαι λέγουσιν οὐχ ὁμολογοῦντες τὰ ἐς αὐτὸν ἀργείοις. ὅπου μὴ δὲ πολεμῆσαι φασὶ πρὸς κνωσίους. πλησίον δὲ, ἔστι μὲν κυνόρτου τοῦ ἀμύκλα τάφος. ἔστι δὲ καὶ κάστορος μνῆμα. ἐπὶ δὲ αὐτῷ καὶ ἱερὸν πεποίηται. τεσσαρακοστῷ γὰρ ὕστερον ἔτει τῆς μάχης τῆς πρὸς ἴδαν καὶ λυγκέα, θεοὺς τοὺς τυνδάρεω παῖδας καὶ οὐ πρότερον νομισθῆναί φασι. δείκνυται δὲ πρὸς τῇ σκιάδι καὶ ἴδα καὶ λυγκέως τάφος. κατὰ μὲν δὴ τὸν λόγον τὸν εἰκὸς, ἐτάφησαν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ καὶ οὐ ταύτῃ. μεσσηνίων δὲ αἱ συμφοραὶ καὶ ὁ χρόνος ὅσον ἔφυγον ἐκ πελοποννήσου, πολλὰ τῶν ἀρχαίων καὶ κατελθοῦσιν ἐποίησεν ἄγνωστα. ἅτε δὲ ἐκείνων οὐκ εἰδότων, ἔστιν ἤδη τοῖς ἐθέλουσιν ἀμφισβητεῖν. λακεδαιμονίοις δὲ ἀπαντικρὺ τῆς ὀλυμπίας ἀφροδίτης ἐστὶ ναὸς κόρης σωτείρας. ποιῆσαι δὲ τὸν θρᾷκα ὀρφέα λέγουσιν. οἱ δὲ ἄβαριν ἀφικόμενον ἐξ ὑπερβορέων. ὁ δὲ καρνεῖος, ὃν οἰκέταν ἐπονομάζουσι, τιμὰς εἶχεν ἐν σπάρτῃ καὶ πρὶν ἡρακλείδας κατελθεῖν. ἵδρυτο δὲ ἐν οἰκίᾳ κριοῦ τοῦ θεοκλέους ἀνδρὸς μάντεως. τούτου δὲ, τοῦ κριοῦ γε μιζούσῃ τῇ θυγατρὶ ὕδωρ συντυχόντες κατάσκοποι τῶν δωριέων, αὐτῇ τε ἀφίκοντο ἐς λόγους. καὶ παρὰ τὸν κριὸν ἐλθόντες, διδάσκονται τὴν ἅλωσιν τῆς σπάρτης. καρνεῖον δὲ ἀπόλλωνα δωριεῦσι τοῖς πᾶσι σέβεσθαι καθέστηκεν ἀπὸ κάρνου γένος ἐξ ἀκαρνανίας. μαντευομένου δὲ ἐξ ἀπόλλωνος. τοῦτον γοῦν τὸν κάρνον ἀποκτείναντος ἱππότου τοῦ φύλαντος, ἐνέπεσεν ἐς τὸ στρατόπεδον τοῖς δωριεῦσι μήνιμα ἀπόλλωνος. καὶ ἱππότης τε ἔφυγεν ἐπὶ τῷ φόνῳ. καὶ δωριεῦσιν ἀπὸ τούτου τὸν ἀκαρνᾶνα μάντιν καθέστηκεν ἱλάσκεσθαι. ἀλλὰ καὶ λακεδαιμονίοις οὐχ οὗτος ὁ οἰκέτας ἐστὶ καρνεῖος. ὁ δὲ ἐν τοῦ μάντεως κριοῦ τιμώμενος ἀχαιῶν ἔτι ἐχόντων τὴν σπάρτην. πραξίλλῃ μὲν δὴ πεποιημένα ἐστὶν, ὡς εὐρώπης εἴη καρνεῖος. καὶ αὐτὸν ἀνεθρέψατο ἀπόλλων καὶ λητώ. λέγεται δὲ καὶ ἄλλος ἐπ' αὐτῷ λόγος. ἐν τῇ ἴδῃ τῇ τρωϊκῇ κρανείας ἐν ἀπόλλωνος ἄλσει πεφυκυίας τοὺς ἕλληνας ἐκτεμεῖν ἐς τὸν ἵππον τοῦ δουρείου τὴν ποίησιν. μαθόντες δὲ ὀργὴν σφίσιν ἔχειν τὸν θεὸν, θυσίαις ἱλάσκονται. καὶ ἀπόλλωνα ὀνομάζουσι καρνεῖον. ὑπὲρ τῶν κρανειῶν μεταθέντες τὸ ῥῶ κατά δή τι ἀρχαῖον. τοῦ καρνείου δὲ οὐ πόρρω καλούμενόν ἐστιν ἄγαλμα ἀφεταίου. τοῖς δὲ πηνελόπης μνηστῆρσί φασιν ἐντεῦθεν γενέσθαι τοῦ δρόμου τὴν ἀρχήν. ἔστι δέ τι χωρίον ἔχοντα στοὰς ἐν τετραγώνῳ τῷ σχήματι. ἔνθα σφίσιν ἐπιπράσκετο ὁ ῥῶπος τὸ ἀρχαῖον. πρὸς τοῦτο διὸς ἀμβουλίου καὶ ἀθηνᾶς ἐστιν ἀμβουλίας βωμὸς καὶ διοσκούρων. καὶ τούτων ἀμβουλίων. ἀπαντικρὺ δὲ ἥ τε ὀνομαζομένη κολώνα καὶ διονύσου κολωνάτα ναός. πρὸς αὐτὸ δὲ τέμενός ἐστιν ἥρωος, ὃν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐς σπάρτην διονύσῳ φασὶ γενέσθαι ἡγεμόνα. τῷ δὲ ἥρωϊ τούτῳ πρὶν ἢ τῷ θεῷ θύουσιν αἱ διονυσιάδες καὶ αἱ λευκιππίδες. τὰς δὲ ἄλλας ἔνδεκα ἃς καὶ αὐτὰς διονυσιάδας ὀνομάζουσι, ταύταις δρόμου προτιθέασιν ἀγῶνα. δρᾶν δὲ οὕτω σφίσιν ἦλθεν ἐκ δελφῶν. τοῦ διονύσου δὲ οὐ μακρὰν, διὸς ἱερόν ἐστιν εὐανέμου. τούτου δὲ ἐν δεξιᾷ, πλευρῶνος ἡρῷον. γεγόνασι δὲ οἱ τυνδάρεω παῖδες τὰ πρὸς μητρὸς, ἀπὸ τοῦ πλευρῶνος. θέστιον γοῦν τὸν λήδας πατέρα ἀρειός φησιν ἐν

 Ὑπερχειρία. λεωνίδου ἐπιτάφιος ἀγών. ἀγιάδαι. κροτανοί. ξόανον θέτιδος. δρόμος. σφαιρεῖς. ἀγνίτας. ἐφήβων μάχη.

τοῖς ἔπεσιν ἀγήνορος παῖδα εἶναι τοῦ πλευρῶνος. τοῦ δὲ ἡρώου λόφος ἐστὶν οὐ πόρρω. καὶ ἥρας ἐπὶ τῷ λόφῳ ναὸς ἀργείας. ἱδρύσασθαι δὲ εὐρυδίκην φασὶ λακεδαίμονος θυγατέρα. γυναῖκα δὲ ἀκρισίου τοῦ ἄβαντος. ἥρας δὲ ἱερὸν ὑπερχειρίας κατὰ μαντείαν ἐποιήθη. τοῦ εὐρώτα πολὺ τῆς γῆς σφίσιν ἐπικλύζοντος. ξόανον δὲ ἀρχαῖον καλοῦσιν ἀφροδίτης ἥρας. ἐπὶ δὲ θυγατρὶ γαμουμένῃ, νενομίκασι τὰς μητέρας τῇ θεῷ θύειν. τοῦ λόφου δὲ κατὰ τὴν ἐς δεξιὰν ὁδὸν, ἑτοιμοκλέους ἐστὶν εἰκών. τῷ δὲ ἑτοιμοκλεῖ καὶ αὐτῷ ἱπποσθένει τῷ πατρὶ, πάλης εἰσὶν ὀλυμπικαὶ νῖκαι. καὶ συναμφοτέροις μὲν μία τε καὶ δέκα. τῷ δὲ ἱπποσθένει μιᾷ νίκῃ τὸν υἱὸν παρελθεῖν ὑπῆρξεν. ἐκ δὲ τῆς ἀγορᾶς πρὸς ἥλιον ἰόντι δυόμενον, τάφος κενὸς βρασίδᾳ τῷ τέλλιδος πεποίηται. ἀπέχει δὲ οὐ πολὺ τοῦ τάφου τὸ θέατρον λίθου λευκοῦ θέας ἄξιον. τοῦ θεάτρου δὲ ἀπαντικρὺ, παυσανίου τοῦ πλαταιᾶσιν ἡγησαμένου μνῆμά ἐστι. τὸ δὲ ἕτερον λεωνίδου. καὶ λόγους κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐπ' αὐτοῖς λέγουσι. καὶ τιθέασιν ἀγῶνα, ἐν ᾧ πλὴν σπαρτιατῶν ἄλλῳ γε οὐκ ἔστιν ἀγωνίζεσθαι. τὰ δὲ ὀστᾶ τοῦ λεωνίδου, τεσσαράκοντα ἔτεσιν ὕστερον ἀνελομένου ἐκ θερμοπυλῶν τοῦ παυσανίου. κεῖται δὲ καὶ στήλη πατρόθεν τὰ ὀνόματα ἔχουσα. οἳ πρὸς μήδους τὸν ἐν θερμοπύλαις ἀγῶνα ὑπέμειναν. καλεῖται δὲ ἐν τῇ σπάρτῃ θεομηλίδα χωρίον. κατὰ τοῦτο τῆς πόλεως τάφοι τῶν ἀγιαδῶν βασιλέων εἰσί. καὶ πλησίον ὀνομαζομένη λέσχη κροτανῶν. εἰσὶ δὲ οἱ κροτανοὶ πιτανατῶν μοῖρα. ἀσκληπιοῦ δὲ οὐ πόρρω τῆς λέσχης, ἐστὶν ἱερὸν, ἐν ἀγιαδῶν καλουμένων. προελθοῦσι δὲ, ταινάρου μνῆμά ἐστι. καὶ τὴν ἄκραν τὴν ἐς θάλασσαν ἐσέχουσαν, ἀπὸ τούτου φασὶν ὀνομασθῆναι. θεῶν δὲ ἱερὰ ποσειδῶνός ἐστιν ἱπποκουρίου. καὶ ἀρτέμιδος αἰγινέας. ἐπανελθοῦσι δὲ ὀπίσω πρὸς τὴν λέσχην, ἔστιν ἀρτέμιδος ἰσώρας ἱερόν. ἐπονομάζουσι δὲ αὐτὴν καὶ λιμναίαν οὖσαν οὐκ ἄρτεμιν. βριτόμαρτιν δὲ τὴν κρητῶν. τὰ δὲ ἐς αὐτὴν ὁ αἰγιναῖος ἔχει μοι λόγος. ἐγγυτάτω δὲ τῶν μνημάτων, ἃ τοῖς ἀγιάδαις πεποίηται, στήλην ὄψει. γεγραμμέναι δέ εἰσιν ἃς ἀγχιόνις ἀνὴρ λακεδαιμόνιος δρόμου νίκας ἀνείλετο. ἄλλας τε καὶ ὀλυμπιάσιν. ἐν ταῦθα δὲ ἑπτὰ ἐγένοντο νῖκαι. τέσσαρες μὲν σταδίου. διαύλου δὲ, αἱ λοιπαί. τὸν δὲ σὺν τῇ ἀσπίδι δρόμον, ἐπὶ ἀγῶνι λήγοντι οὐ συνέβαινεν εἶναί πω. ἀγχιόνιν δὲ καὶ τῷ στόλῳ μετασχεῖν τῷ θηραίῳ βάττῳ, καὶ κυρήνην οἰκῆσαι σὺν ἐκείνῳ καὶ λιβύων καταστρέψασθαι τοὺς προσχώρους λέγουσι. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς θέτιδος, κατασκευασθῆναί φασιν ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ. πολεμεῖν μὲν πρὸς μεσσηνίους ἀφεστηκότας. τὸν δὲ βασιλέα σφῶν ἀνάξανδρον ἐσβαλόντα ἐς τὴν μεσσηνίαν, λαβεῖν αἰχμαλώτους γυναῖκας. ἐν δὲ αὐταῖς εἶναι κλεώ. θέτιδος δὲ αὐτὴν ἱέρειαν εἶναι. ταύτην ἡ τοῦ ἀναξάνδρου γυνὴ τὴν κλεὼ παρὰ τοῦ ἀναξάνδρου αἰτεῖ. καὶ τό, τε ξόανον τῆς θέτιδος αὐτὴν εὗρεν ἔχουσαν, καὶ ναὸν μετ' αὐτῆς ἱδρύσατο τῇ θεῷ. ἐποίει δὲ ταῦτα ἡ λαιανδρὶς κατὰ ὄψιν ὀνείρατος. τὸ μὲν δὴ ξόανον τῆς θέτιδος, ἐν ἀπορρήτῳ φυλάσσουσι. δήμητρα δὲ χθονίαν, λακεδαιμόνιοι μὲν σέβειν φασὶ, παραδόντος σφίσιν ὀρφέως. δόξῃ δὲ ἐμῇ διὰ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἑρμιόνῃ, κατέστη καὶ τούτοις χθονίαν νομίζειν δήμητρα. ἔστι δὲ καὶ σαράπιδος νεώτατον τοῦτο σπαρτιάταις ἱερόν. καὶ διὸς ἐπίκλησιν ὀλυμπίου. καλοῦσι δὲ λακεδαιμόνιοι δρόμον ἔνθα τοῖς νέοις καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι δρόμου μελέτη καθέστηκεν. ἐς τοῦτον τὸν δρόμον ἰόντι ἀπὸ τοῦ τάφου τῶν ἀγιδῶν, ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ μνῆμα εὐμήδους. ἱπποκόωντος δὲ καὶ οὗτος ἦν ὁ εὐμήδης. ἔστι δὲ ἄγαλμα ἀρχαῖον ἡρακλέους. ᾧ θύουσιν οἱ σφαιρεῖς. οἱ δέ εἰσιν οἱ ἐκ τῶν ἐφήβων ἐς ἄνδρας ἀρχόμενοι συντελεῖν. πεποίηται δὲ καὶ γυμνάσια ἐν τῷ δρόμῳ. τὸ ἕτερον εὐρυκλέους ἀνάθημα ἀνδρὸς σπαρτιάτου. τοῦ δρόμου δὲ ἐκτὸς κατὰ τὸ ἡρακλέους τὸ ἄγαλμα, ἔστιν οἰκία τὰ ἐφ' ἡμῶν ἰδιώτου μενελάου τὸ ἀρχαῖον. προελθοῦσι δὲ ἀπὸ τοῦ δρόμου, διοσκούρων ἱερὸν καὶ χαρίτων. τὸ δὲ εἰλειθυίας ἐστὶν, ἀπόλλωνός τε καρνείου καὶ ἀρτέμιδος ἡγεμάχης. τὸ δὲ τοῦ ἀγνίτα πεποίηται μὲν ἐν δεξιᾷ τοῦ δρόμου. ἀσκληπιοῦ δέ ἐστιν ἐπίκλησις ὁ ἀγνίτας. ὅτι ἦν ἄγνου τοῦ θεοῦ ξόανον. ἡ δὲ ἄγνος λύγος καὶ αὐτὴ κατὰ ταυτά ἐστι τῇ ῥάμνῳ. τοῦ ἀσκληπιοῦ δὲ οὐ πόρρω, τρόπαιον ἕστηκε, πολυδεύκην δὲ ἀναστῆσαί φασιν ἐπὶ λυγκεῖ. καὶ δή καί μοι καὶ τοῦτο ἀποφαίνει τὸν λόγον εἰκότα, οὐ ταφῆναι τοὺς ἀφαρέως παῖδας ἐν σπάρτῃ. πρὸς δὲ τοῦ δρόμου τῇ ἀρχῇ, διόσκουροί τέ εἰσιν ἀφετήριοι. καὶ ὀλίγον προελθόντι ἡρῷον ἄλκωνος. τὸν δὲ ἄλκωνα λέγουσιν, ἱπποκόωντος παῖδα εἶναι. παρὰ δὲ τοῦ ἄλκωνος τὸ ἡρῷον, ποσειδῶνός ἐστιν ἱερόν. δοματίτην δὲ ὀνομάζουσι. καὶ χωρίον πλατανιστᾶς ἐστιν ἀπὸ τῶν δένδρων. αἱ δὴ ὑψηλαὶ καὶ συνεχεῖς περὶ αὐτὸ αἱ πλάτανοι πεφύκασιν. αὐτὸ δὲ τὸ χωρίον, ἔνθα τοῖς ἐφήβοις μάχεσθαι καθέστηκε, κύκλῳ μὲν εὔριπος περιέχει κατὰ ταυτὰ καὶ ἐς νῆσον θάλασσα. ἔφοδοι δὲ ἐπὶ γεφυρῶν εἰσί. γεφυρῶν δὲ ἐφ' ἑκατέρα, τῇ μέν ἐστιν ἄγαλμα ἡρακλέους. τῇ δὲ, εἰκὼν λυκούργου. νόμους δὲ ἔς τε τὴν ἄλλην πολιτείαν, καὶ ἐς τὴν μάχην τῶν ἐφήβων ἔθηκεν ὁ λυκοῦργος. καὶ τὰ δὲ ἄλλα τοῖς ἐφήβοις δρώμενά ἐστι. θύουσι πρὸ τῆς μάχης ἐν τῷ ἐφηβαίῳ. τὸ δὲ ἐφηβαῖόν ἐστι καὶ ἐκ τῆς πόλεως θεράπνης, οὐ πολὺ ἀφεστηκός. ἐν ταῦθα ἑκατέρα μοῖρα τῶν ἐφήβων, σκύλακα κυνὸς τῷ ἐνυαλίῳ θύουσι, θεῶν τῷ ἀλκιμωτάτῳ κρίνοντες ἱερεῖον κατὰ γνώμην εἶναι τὸ ἀλκιμώτατον ζῷον τῶν ἡμέρων. κυνὸς δὲ σκύλακας, οὐδένας ἄλλους οἶδα ἑλλήνων νομίζοντας θύειν

Θυσία σκυλάκων. κυνίσκα ὀλυμπιονικήτρια. ἀλκμάν. λακώνων γλῶσσα. ἔχθρα ἡρακλέους ἐς ἱπποκόωντος οἶκον. ἀξιόποινος. θήρας νῆσος. ἱπποσθένης. ἄρης πεπεδημένος καὶ νίκη ἄπτερος. αἰγοφάγος ἥρα. ποσειδῶν γενέθλιος. μορφὼ πεπεδημένη.

ὅτι μὴ κολοφωνίους. θύουσι γὰρ καὶ κολοφώνιοι μέλαιναν τῇ ἐνοδίῳ σκύλακα. νυκτεριναὶ δὲ αἵ τε κολοφωνίων θυσίαι, καὶ τῶν ἐν λακεδαίμονι ἐφήβων καθεστήκασιν. ἐπὶ δὲ τῇ θυσίᾳ, κάπρους ἠθάδας, οἱ ἔφηβοι συμβάλλουσι μαχουμένους. ὁ ποτέρων δ' ἂν ὁ κάπρος τύχῃ νικῶν ἐστιν ἐν τῷ πλατανιστᾷ, κρατῆσαι τούτοις ὡς τὰ πλείω συμβαίνει. τοσάδε μὲν δρῶσιν ἐν τῷ ἐφηβαίῳ. ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ὀλίγον προμεσούσης ἡμέρας, ἐσίασι κατὰ τὰς γεφύρας, ἐς τὸ εἰρημένον χωρίον. τὴν μὲν δὴ ἔσοδον καθ' ἣν ἐσελθεῖν δεῖ ἑκατέραν τάξιν, προεδήλωσε κλῆρος σφίσιν ἐν τῇ νυκτί. μάχονται δὲ καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐμπηδῶντες λὰξ. δάκνουσί τε καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνορύσσουσιν. ἀνὴρ μὲν δὴ πρὸς ἄνδρα, τὸν εἰρημένον τρόπον μάχεται. ἀθρόοι δὲ ἐμπίπτουσι βιαίως. καὶ ἐς τὸ ὕδωρ ὠθοῦσιν ἀλλήλους. πρὸς δὲ τῷ πλατανιστᾷ καὶ κυνίσκας ἐστὶν ἡρῷον θυγατρὸς ἀρχιδάμου βασιλεύοντος σπαρτιατῶν. πρώτη δὲ ἱπποτρόφησε γυναικῶν. καὶ ὀλυμπιάσι πρώτη νίκην ἀνείλετο ἅρματι. ἔστι δὲ τῆς στοᾶς ἣ παρὰ τὸν πλατανιστᾶν πεποίηται, ταύτης ὄπισθεν ἡρῷα τὸ μὲν ἀλκίμου. τὸ δὲ ἐναρσφόρου. καὶ ἀφεστηκὸς οὐ πολὺ δορκέως. τὸ δὲ ἐπὶ τούτῳ σεβροῦ. παῖδας δὲ ἱπποκόωντος εἶναι λέγουσιν. ἀπὸ δὲ δορκέως, κρήνην τὴν πλησίον τοῦ ἡρῴου δορκείαν. τὸ δὲ χωρίον τὸ σεβρεῖον, καλοῦσιν ἀπὸ σεβροῦ. τοῦ σεβρείου δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ, μνῆμα ἀλκμᾶνος. ᾧ ποιήσαντι ᾄσματα, οὐδὲν ἐς ἡδονὴν αὐτῶν ἐλυμήνατο τῶν λακώνων ἡ γλῶσσα, ἥκιστα παρεχομένη τὸ εὔφωνον. ἑλένης δὲ ἱερὰ καὶ ἡρακλέους τῆς μὲν πλησίον τοῦ τάφου τοῦ ἀλκμᾶνος. τὸ δὲ, ἐγγυτάτω τοῦ τείχους. ἐν αὐτῷ δὲ ἄγαλμα ἡρακλέους ἐστὶν ὡπλισμένον. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ἀγάλματος, διὰ τὴν πρὸς ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας μάχην γενέσθαι λέγουσι. τὸ δὲ ἔχθος ἡρακλεῖ φασιν ἐς οἶκον ὑπάρξαι τὸν ἱπποκόωντος. ὅτι μετὰ τὸν ἰφίτου θάνατον καθαρσίων ἕνεκα ἐλθόντα αὐτὸν ἐν σπάρτῃ ἀπηξίωσαν καθᾶραι. προσεγένετο δὲ ἐς τοῦ πολέμου τὴν ἀρχὴν, καὶ ἄλλο τοιόνδε. οἰωνὸς ἡλικίαν μὲν μειράκιον. ἀνεψιὸς δὲ ἡρακλεῖ. (λικυμνίου γὰρ παῖς ἦν, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀλκμήνης) ἀφίκετο ἐς σπάρτην ἅμα ἡρακλεῖ. περιιόντι δὲ καὶ θεωμένῳ τὴν πόλιν, ὡς ἐγένετο κατὰ τοῦ ἱπποκόωντος τὴν οἰκίαν, ἐνταῦθά οἱ κύων ἐπιφέρετο οἰκουρός. ὁ δὲ τυγχάνει τε ἀφεὶς λίθον ὁ οἰωνὸς, καὶ καταβάλλει τὴν κύνα. ἐπεκθέουσιν οὖν τοῦ ἱπποκόωντος οἱ παῖδες καὶ ῥοπάλοις τύπτοντες κατεργάζονται τὸν οἰωνόν. τοῦτο ἡρακλέα μάλιστα ἐξηγρίωσεν ἐς ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας. αὐτίκα δὲ ὡς ὀργῆς εἶχε, χωρεῖ σφίσιν ἐς μάχην. τότε μὲν δὴ τιτρώσκεται. καὶ λαθὼν ἀπεχώρησεν. ὕστερον δὲ ἐξεγένετο οἱ στρατεύσαντι ἐς σπάρτην, τιμωρήσασθαι μὲν ἱπποκόωντα. τιμωρήσασθαι δὲ καὶ τοὺς παῖδας, τοῦ οἰωνοῦ φόνου. τὸ δὲ μνῆμα τῷ οἰωνῷ, πεποίηται παρὰ τὸ ἡράκλειον. ἰόντι δὲ ἐκ τοῦ δρόμου πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἀτραπός ἐστιν ἐν δεξιᾷ καὶ ἀθηνᾶς ἀξιοποίνου καλουμένης ἱερόν. ὡς γὰρ δὴ ἀμυνάμενος ἡρακλῆς ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας μετῆλθε κατ' ἀξίαν ὧν προϋπῆρξαν, ἱερὸν ἀθηνᾶς ἱδρύεται. ἀξιοποίνου δὲ ἐπίκλησιν, ὅτι τὰς τιμωρίας οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὠνόμαζον ποινάς. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἱερὸν ἀθηνᾶς ἰόντι ἑτέραν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ δρόμου. θήραν δὲ ἀναθεῖναι τὸν αὐτεσίωνος τοῦ τισαμενοῦ τοῦ θερσάνδρου φασὶν, ἡνίκα ἀποικίαν ἔστελλεν ἐπὶ τὴν νῆσον. ἣ νῦν ἀπὸ θήρα τούτου τὸ ὄνομα ἔσχηκε. τὸ δὲ ἀρχαῖον ἐκαλεῖτο καλλίστη. πλησίον δὲ ἐστὶν ἱπποσθένους ναὸς, ᾧ γεγόνασιν αἱ πολλαὶ νῖκαι πάλης. σέβουσι δὲ ἐκ μαντεύματος τὸν ἱπποσθένην. ἅτε ποσειδῶνι τιμὰς νέμοντες. τοῦ ναοῦ δὲ ἀπαντικρὺ, πέδας ἐστὶν ἔχων, ἐνυάλιος ἄγαλμα ἀρχαῖον. γνώμη δὲ τῇ αὐτῇ λακεδαιμονίων τε ἐς τοῦτό ἐστιν ἄγαλμα. καὶ ἀθηναίων ἐς τὴν ἄπτερον καλουμένην νίκην. τῶν μὲν οὔ ποτε τὸν ἐνυάλιον φεύγοντα οἰχήσεσθαι σφίσιν ἐνεχόμενον ταῖς πέδαις. ἀθηναίων δὲ τὴν νίκην αὐτόθι ἀεὶ μένειν οὐκ ὄντων πτερῶν. τὸν δὲ μὲν εἰσὶν αἱ πόλεις αὗται τὰ ξόανα τὸν τρόπον ἱδρυμέναι καὶ ἐπὶ δόξῃ τοιαύτῃ. ἐν σπάρτῃ δὲ λέσχη τε ἐστὶ καλουμένη ποικίλη, καὶ ἡρῷα πρὸς αὐτῇ. κάδμου τοῦ ἀγήνορος τῶν τε ἀπογόνων οἰολύκου τοῦ θήρα. καὶ αἰγέως τοῦ οἰολύκου. ποιῆσαι δὲ τὰ ἡρῷα λέγουσι. μαῖσιν καὶ λαΐαν τε καὶ εὐρώπαν. εἶναι δὲ αὐτοὺς ὑραίου παῖδας τοῦ αἰγέως. ἐποίησαν δὲ καὶ τῷ ἀμφιλόχῳ τὸ ἡρῷον. ὅτι σφίσιν ὁ πρόγονος τισαμενὸς, μητρὸς ἦν δημωνάσσης ἀδελφῆς ἀμφιλόχου. μόνοις δὲ ἑλλήνων λακεδαιμονίοις καθέστηκεν ἥραν ἐπονομάζειν αἰγοφάγον. καὶ αἶγας τῇ θεῷ θύειν. ἡρακλέα δὲ λέγουσιν ἱδρύσασθαι τὸ ἱερὸν καὶ αἶγας θῦσαι πρῶτον. ὅτι μαχομένῳ οἱ πρὸς ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας, οὐδὲν ἐκ τῆς ἥρας ἀπήντησεν ἐμπόδιον. ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἐδόξαζεν ἐναντιοῦσθαί οἱ τὴν θεόν. αἶγας δὲ αὐτὸν θῦσαί φασιν, ἱερείων ἀπορήσαντα ἀλλοίων. τοῦ θεάτρου δὲ οὐ πόρρω ποσειδῶνός τε ἱερόν ἐστι γενεθλίου. καὶ ἡρῷα κλεοδαίου τοῦ ὕλλου καὶ οἰβάλου. τῶν δὲ ἀσκληπιείων τὸ ἐπιφανέστατον πεποίηται σφίσι πρὸς τοῖς βοωνήτοις. ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἡρῷον τηλέκλου. τούτου δὲ καὶ ὕστερον ποιήσομαι μνήμην ἐν τῇ μεσσηνίᾳ συγγραφῇ. προελθοῦσι δὲ οὐ πολὺ λόφος ἐστὶν οὐ μέγας. ἐπὶ δὲ αὐτῷ, ναὸς ἀρχαῖος. καὶ ἀφροδίτης ξόανον ὡπλισμένης. ναῶν δὲ ὧν οἶδα μόνῳ τούτῳ καὶ ὑπερῷον ἄλλο ἐπῳκοδόμηται μορφοῦς ἱερόν. ἐπίκλησις μὲν δὴ τῆς ἀφροδίτης ἐστὶν ἡ μορφώ. κάθηται δὲ καλύπτραν τε ἔ-

λευκιππίδες. ᾠὸν ἑλένης. θαῦμα διοσκούρων. ἔρυξ. ὀρθία ἄρτεμις ξόανον τῆς ταυρικῆς ἀμφισβητήσιμον. ἔφηβοι μαστιγούμενοι.

χουσα καὶ πέδας περὶ τοῖς ποσί. περιθεῖναι δέ οἱ τυνδάρεων τὰς πέδας φασὶν. ἀφομοιοῦντα τοῖς δεσμοῖς, τὸ ἐς τοὺς συνοικοῦντας τῶν γυναικῶν βέβαιον. τὸν γὰρ δὴ ἕτερον λόγον ὡς τὴν θεὸν πέδαις ἐτιμωρεῖτο ὁ τυνδάρεως γενέσθαι ταῖς θυγατράσιν ἐξ ἀφροδίτης ἡγούμενος τὰ ὀνείδη, τοῦτον δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσίεμαι. ἦ γὰρ δὴ παντάπασιν εὔηθες κέδρου ποιησάμενον ζώδιον καὶ ὄνομα ἀφροδίτην θέμενον, ἐλπίζειν ἀμύνεσθαι τὴν θεόν. πλησίον δὲ ἱλαείρας καὶ φοίβης ἐστὶν ἱερόν. ὁ ποιήσας τὰ ἔπη τὰ κύπρια θυγατέρας αὐτὰς ἀπόλλωνός φησιν εἶναι. ἱερῶνται δὲ ἱερῶνταί σφισιν παρθένοι καλούμεναι κατὰ ταυτὰ ταῖς θεαῖς καὶ αὗται λευκιππίδες. τὸ μὲν δὴ ἕτερον τῶν ἀγαλμάτων ἱερωσαμένη τις ταῖς θεαῖς λευκιππὶς ἐπεκόσμησε πρόσωπον ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ποιησαμένη τῆς ἐφ' ἡμῶν τέχνης. τὸ δὲ ἕτερον μὴ καὶ τοῦτο ἐπικοσμεῖν αὐτὴν ἀπεῖπεν ὄνειρον. ἐνταῦθα ἀπήρτηται ᾠὸν τοῦ ὀρόφου κατειλημμένον ταινίαις. εἶναι δέ φασιν ᾠὸν ἐκεῖνο, ὃ τεκεῖν λήδαν ἔχει λόγος. ὑφαίνουσι δὲ κατὰ ἔτος αἱ γυναῖκες τῷ ἀπόλλωνι χιτῶνα τῷ ἐν ἀμύκλαις. καὶ οἴκημα ἔνθα ὑφαίνουσι χιτῶνα ὀνομάζουσιν. οἰκία δὲ αὐτοῦ πεποίηται πλησίον. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς φασὶν αὐτὴν οἰκῆσαι τοὺς τυνδάρεω παῖδας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐκτήσατο φορμίων σπαρτιάτης. παρὰ τοῦτον ἀφίκοντο οἱ διόσκουροι, ξένοις ἀνδράσιν ἐοικότες. ἥκειν δὲ ἐκ κυρήνης φήσαντες καταχθῆναί τε ἠξίουν παρ' αὐτῷ. καὶ οἴκημα ᾐτοῦντο ᾧ μάλιστα ἔχαιρον ἡνίκα μετὰ ἀνθρώπων ἦσαν. ὁ δὲ οἰκίας μὲν τῆς ἄλλης ἐκέλευεν αὐτοὺς ἔνθα ἂν ἐθέλωσιν οἰκῆσαι. τὸ δὲ οἴκημα οὐκ ἔφη δώσειν. θυγάτηρ γὰρ ἐτύγχανέν οἱ παρθένος ἔχουσα ἐν αὐτῷ δίαιταν. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν, παρθένος μὲν ἐκείνη καὶ θεραπεία πᾶσα ἡ περὶ τὴν παῖδα ἠφάνιστο. διοσκούρων δὲ ἀγάλματα ἐν τῷ οἰκήματι εὑρέθη. καὶ τράπεζά τε καὶ σίλφιον ἐπ' αὐτῇ. ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι λέγουσιν. ἰόντι δὲ ὡς ἐπὶ τὰς πύλας ἀπὸ τοῦ χιτῶνος, χίλωνός ἐστιν ἡρῷον τοῦ σοφοῦ νομιζομένου. καὶ ἀθηναίου ἥρωος τῶν ὁμοῦ δωριεῖ τῷ ἀναξανδρίδου σταλέντων ἐς σικελίαν. ἐστάλησαν δὲ τὴν ἐρυκίνην χώραν νομίζοντες τῶν ἀπογόνων τῶν ἡρακλέους εἶναι καὶ οὐ βαρβάρων τῶν ἐχόντων. ἡρακλέα γὰρ ἔχει λόγος, παλαῖσαι πρὸς ἔρυκα ἐπὶ τοῖς δὲ εἰρημένοις, ἢν μὲν ἡρακλῆς νικήσῃ, γῆν τὴν ἔρυκος ἡρακλέους εἶναι. κρατηθέντος δὲ τῇ πάλῃ βοῦς τὰς γηρυόνου. ταύτας γὰρ τότε ἤλαυνεν ἡρακλῆς. διανηξαμένας δὲ ἐπὶ σικελίαν, κατὰ τὸν ἔλεον τὸν κῦφον ἀνευρήσων ἐπιδιέβη. τὰς οὖν βοῦς ἔδει κρατηθέντος ἡρακλέους, τὸν ἔρυκα ἄγοντα οἴχεσθαι. τὸ δὲ εὐμενὲς ἐκ τῶν θεῶν, οὐ κατὰ ταῦτα ἡρακλεῖ, καὶ ὕστερον δωριεῖ τῷ ἀναξανδρίδου παρεγένετο. ἀλλὰ ἡρακλῆς μὲν ἀποκτείννυσιν ἔρυκα, δωριέα δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς διέφθειραν τὸ πολὺ ἐγεσταῖοι. λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ λυκούργῳ τῷ θεμένῳ τοὺς νόμους οἷα δὴ θεῷ πεποιήκασι καὶ τούτῳ ἱερόν. τάφος δέ ἐστιν ὄπισθεν μὲν τοῦ ναοῦ τῷ λυκούργου παιδὶ εὐκόσμῳ. πρὸς δὲ τῷ βωμῷ λαθρίας καὶ ἀναξάνδρας. αἱ δὲ αὐταί τε ἦσαν δίδυμοι. καὶ ἐπὶ τούτῳ σφᾶς οἱ ἀριστοδήμου παῖδες ἅτε ὄντες καὶ αὐτοὶ δίδυμοι λαμβάνουσι. θυγατέρες δὲ ἦσαν θερσάνδρου τοῦ ἀγαμηδίδα. βασιλεύοντος μὲν κλεεστωναίων. τετάρτου δὲ ἀπογόνου κτησίππου τοῦ ἡρακλέους. τοῦ ναοῦ δὲ ἀπαντικρὺ μνῆμα θεοπόμπου τοῦ νικάνδρου. τὸ δὲ εὐρυβιάδου, λακεδαιμονίων τριήρεσιν ἐπ' ἀρτεμισίῳ καὶ σαλαμῖνι ναυμαχήσαντος πρὸς μήδους. πλησίον δὲ, ἀστραβάκου καλούμενόν ἐστιν ἡρῷον. τὸ δὲ χωρίον τὸ ἐπονομαζόμενον λιμναῖον, ὀρθίας ἱερόν ἐστιν ἀρτέμιδος. τὸ ξόανον δὲ ἐκεῖνο εἶναι λέγουσιν, ὅ, ποτε καὶ ὀρέστης καὶ ἰφιγένεια ἐκ τῆς ταυρικῆς ἐκκλέπτουσιν. ἐς δὲ τὴν σφετέραν λακεδαιμονίαν κομισθῆναί φασιν, ὀρέστου καὶ ἐνταῦθα βασιλεύοντος. Καί μοι εἰκότα λέγειν μᾶλλόν τι δοκοῦσιν, ἢ ἀθηναῖοι. ποίῳ γὰρ δὴ λόγῳ κατέλιπεν ἂν ἐν βραυρῶνι ἰφιγένεια τὸ ἄγαλμα. ἢ πῶς ἡνίκα ἀθηναῖοι τὴν χώραν ἐκλιπεῖν παρεσκευάζοντο οὐκ ἐπέθεντο. καὶ τοῦτο ἐς τὰς ναῦς. καί τοι διαμεμένηκεν ἔτι καὶ νῦν τηλικοῦτο ὄνομα τῇ ταυρικῇ θεῷ, ὥστε ἀμφισβητοῦσι μὲν καππάδοκες καὶ οἱ τὸν εὔξεινον οἰκοῦντες τὸ ἄγαλμα εἶναι παρὰ σφίσιν. ἀμφισβητοῦσι δὲ καὶ λυδῶν οἷς ἐστιν ἀρτέμιδος ἱερὸν ἀναΐτιδος. ἀθηναίοις δὲ ἄρα παρώφθη γενόμενον λάφυρον τῷ μήδῳ. τὸ γὰρ ἐκ βραυρῶνος ἐκομίσθη τε ἐς σοῦσα, καὶ ὕστερον σελεύκου δόντος σύροι λαοδικεῖς ἐφ' ἡμῶν ἔχουσι. μαρτύρια δέ μοι καὶ τάδε τὴν ἐν λακεδαίμονι ὀρθίαν, τὸ ἐκ τῶν βαρβάρων εἶναι ξόανον. τοῦτο μὲν γὰρ ἀστράβακος καὶ ἀλώπεκος οἱ ἴρβου τοῦ ἀμφισθένους τοῦ ἀμφικλέους τοῦ ἄγιδος, τὸ ἄγαλμα εὑρόντες, αὐτίκα παρεφρόνησαν. τοῦτο δὲ, οἱ λιμνᾶται σπαρτιατῶν καὶ κυνοσουρεῖς καὶ ἐκ μεσόας τε καὶ πιτάνης θύοντες τῇ ἀρτέμιδι ἐς διαφοράν, ἀπὸ δὲ αὐτῆς, καὶ ἐς φόνους προήχθησαν. ἀποθανόντων δὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ πολλῶν, νόσος ἔφθειρε τοὺς λοιπούς. καί σφισιν ἐπὶ τούτῳ γίνεται λόγιον αἵματι ἀνθρώπων τὸν βωμὸν αἱμάσσειν. θυομένου δὲ ὅντινα ὁ κλῆρος ἀπελάμβανε, λυκοῦργος μετέβαλεν ἐς τὰς ἐπὶ τοῖς ἐφήβοις μάστιγας. ἐμπίπλαταί τε οὕτως ἀνθρώπων αἵματι ὁ βωμός. ἡ δὲ ἱέρεια τὸ ξόανον ἔχουσα σφίσιν ἐφέστηκε. τὸ δέ ἐστιν, ἄλλως μὲν κοῦφον ὑπὸ σμικρότητος. ἢν δὲ οἱ μαστιγοῦντές ποτε ὑποφειδόμενοι παίωσι κατὰ ἐφήβου κάλλος ἢ ἀξίωμα, τότε ἤδη τῇ γυναικὶ τὸ ξόανον γίνεται βαρὺ, καὶ οὐκέτι εὔφορον. ἡ δὲ ἐν αἰτίᾳ τοὺς μαστιγοῦντας ποιεῖται καὶ πιέζεσθαι δι' αὐτούς

Λυγοδέσμα. ἀκρόπολις σπάρτης. πολιοῦχος ἡ χαλκίοικος ἀθηνᾶ. γιτιάδας ποιητής. ζεὺς κοσμητάς. μουσῶν ἱερόν. ἄγος παυσανίου τοῦ λάκωνος. ἐπιδώτης. ἀμβολογήρα.

φησιν. οὕτω τῷ ἀγάλματι ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ταυρικῇ θυσιῶν ἐμμεμένηκεν, ἀνθρώπων αἵματι ἥδεσθαι. καλοῦσι δὲ οὐκ ὀρθίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ λυγοδέσμαν τὴν αὐτήν. ὅτι ἐν θάμνῳ λύγων εὑρέθη. περιειληθεῖσα δὲ ἡ λύγος ἐποίησε τὸ ἄγαλμα ὀρθόν. οὐ πόῤῥω δὲ τῆς ὀρθίας, ἐστὶν εἰλειθυίας ἱερόν. οἰκοδομῆσαι δέ φασιν αὐτὸ καὶ εἰλείθυιαν νομίσαι θεὸν γενομένου σφίσιν ἐκ δελφῶν μαντεύματος. λακεδαιμονίοις δὲ ἡ ἀκρόπολις μὲν ἐς ὕψος περιφανὲς οὐκ ἀνέχουσα, οὐκ ἔστι καθὰ δὴ θηβαίοις τε ἡ καδμεία καὶ λαρίσσα ἀργείοις. ὄντων δὲ ἐν τῇ πόλει λόφων καὶ ἄλλων, τὸ μάλιστα ἐς μετέωρον ἀνῆκον, ὀνομάζουσιν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἀθηνᾶς ἱερὸν πεποίηται, πολιούχου καλουμένης καὶ χαλκιοίκου τῆς αὐτῆς. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς κατασκευῆς τυνδάρεως καθὰ λέγουσιν ἤρξατο. ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου, δεύτερα οἱ παῖδες ἐξεργάζεσθαι τὸ οἰκοδόμημα ἤθελον. ἀφορμὴ δέ σφισιν ἔμελλε τὰ ἐξ ἀφιδναίων ἔσεσθαι λάφυρα. προαπολιπόντων δὲ καὶ τούτων, λακεδαιμόνιοι πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τόν τε ναὸν ὁμοίως καὶ ἄγαλμα ἐποιήσαντο, ἀθηνᾶς χαλκοῦν. γιτιάδας δὲ εἰργάσατο ἀνὴρ ἐπιχώριος. ἐποίησε δὲ καὶ ᾄσματα δώρεια ὁ γιτιάδας, ἄλλα τε καὶ ὕμνον ἐς τὴν θεόν. ἐπείργασται δὲ τῷ χαλκῷ πολλὰ μὲν τῶν ἄθλων ἡρακλέους, πολλὰ δὲ καὶ ὧν ἐθελοντὴς κατώρθωσε. τυνδάρεω δὲ τῶν παίδων, ἄλλα τε καὶ ἡ τῶν λευκίππου θυγατέρων ἁρπαγή, καὶ ἥφαιστος τὴν μητέρα ἐστὶν ἀπολύων τῶν δεσμῶν. ἐδήλωσα δὲ καὶ ταῦτα ὁποῖα λέγεται πρότερον ἔτι ἐν τῇ ἀτθίδι συγγραφῇ. περσεῖ δὲ ἐς λιβύην καὶ ἐπὶ μέδουσαν ὡρμημένῳ διδοῦσαι νύμφαι δῶρά εἰσι κυνῆν καὶ τὰ ὑποδήματα. ὑφ' ὧν οἰσθήσεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος ἔμελλεν. ἀπείργασται δὲ καὶ τὰ ἐς τὴν ἀθηνᾶς γένεσιν καὶ ἀμφιτρίτη καὶ ποσειδῶν. ἃ δὴ μέγιστα καὶ κάλλιστα ἦν ἐμοὶ δοκεῖν θέας ἄξια. ἔστι δὲ καὶ ὕστερον αὐτόθι ἀθηνᾶς ἐργάνης ἱερόν. ἐς δὲ τὴν πρὸς μεσημβρίαν στοάν, κοσμητᾶ τε ἐπίκλησιν διὸς ναός, καὶ τυνδάρεω πρὸ αὐτοῦ μνῆμά ἐστιν. ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς ἔχει, τῶν στοῶν ἀετούς τε δύο τοὺς ὄρνιθας, καὶ ἴσας ἐπ' αὐτοῖς νίκας. λυσάνδρου μὲν ἀνάθημα. τῶν δὲ ἔργων ὑπόμνημα τῶν ἀμφοτέρων, τοῦ τε περὶ ἔφεσον ὅτε ἀντίοχον τὸν ἀλκιβιάδου κυβερνήτην καὶ ἀθηναίων τριήρεις ἐνίκησε. καὶ ὕστερον ἐν αἰγὸς ποταμοῖς καθεῖλεν ἀθηναίων τὸ ναυτικόν. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς χαλκιοίκου, μουσῶν ἱδρύσαντο ἱερόν. ὅτι λακεδαιμόνιοι τὰς ἐξόδους ἐπὶ τὰς μάχας, οὐ μετὰ σαλπίγγων ἐποιοῦντο. ἀλλὰ πρός τε αὐλῶν μέλη καὶ ὑπὸ λύρας καὶ κιθάρας κρούσμασιν. ὄπισθεν δὲ τῆς χαλκιοίκου ναός ἐστιν ἀφροδίτης ἀρείας. τὰ δὲ ξόανα ἀρχαῖα, εἴπερ τι ἄλλο ἐν ἕλλησι. τῆς χαλκιοίκου δὲ ἐν δεξιᾷ διὸς ἄγαλμα ἐκ χαλκοῦ πεποίηται παλαιότατον πάντων ὁπόσα ἐστὶ χαλκοῦ. δι' ὅλου γὰρ οὐκ ἔστιν εἰργασμένον, ἐληλασμένων δὲ ἰδίᾳ τῶν μερῶν καθ' αὐτὸ ἑκάστου. συνήρμοσταί τε πρὸς ἄλληλα, καὶ ἧλοι συνέχουσιν αὐτὰ μὴ διαλυθῆναι. καὶ λέαρχον δὲ ἄνδρα ῥηγῖνον τὸ ἄγαλμα ποιῆσαι λέγουσιν. ὃν διποίνου καὶ σκύλλιδος, οἱ δὲ αὐτοῦ δαιδάλου φασὶν εἶναι μαθητήν. πρὸς δὲ τῷ σκηνώματι ὀνομαζομένῳ γυναικός, ἔστιν εἰκών. λακεδαιμόνιοι δὲ εὐρυλεωνίδα λέγουσιν εἶναι. νίκην δὲ ἵππων συνωρίδι ἀνείλετο ὀλυμπικήν. παρὰ δὲ τῆς χαλκιοίκου τὸν βωμόν, ἑστήκασι δύο εἰκόνες. παυσανίου τοῦ περὶ πλαταιὰν ἡγησαμένου. τὰ δὲ ἐς αὐτὸν ὁποῖα ἐγένετο, εἰδόσιν οὐ διηγήσομαι. τὰ γάρ τοι πρότερον συγγραφέντα ἐπ' ἀκριβὲς ἀποχρῶντα ἦν ἀπεξελθεῖν σφισιν. ἤκουσα δὲ ἀνδρὸς βυζαντίου παυσανίαν φωραθῆναί τε ἐφ' οἷς ἐβουλεύετο. καὶ μόνον αὐτῶν ἱκετεύσαντα τὴν χαλκίοικον ἁμαρτεῖν ἀδείας. κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν. φόνου δὲ ἄγος ἐκνίψασθαι μὴ δυνηθέντα. ὡς γὰρ δὴ διέτριβε περὶ ἑλλήσποντον ναυσὶ τῶν τε ἄλλων καὶ αὐτῶν λακεδαιμονίων, παρθένου βυζαντίας ἐπεθύμησε. καὶ αὐτίκα νυκτὸς ἀρχομένης τὴν κλεονίκην. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα ἦν τῇ κόρῃ κομίζουσιν οἷς ἐπιτέτακτο. ἐν τούτῳ δὲ ὑπνωμένον τὸν παυσανίαν, ἐπήγειρεν ὁ ψόφος. ἰοῦσα γὰρ παρ' αὐτὸν τὸν καιόμενον λύχνον κατέλαβεν ἄκουσα. ἅτε δὲ ὁ παυσανίας συνειδὼς αὐτῷ προδιδόντι τὴν ἑλλάδα, καὶ δι' αὐτὸ ἐχόμενος ταραχῇ τε ἀεὶ καὶ δείματι, ἐξανέστη καὶ τότε. καὶ τὴν παῖδα τῷ ἀκινάκῃ παίει. τοῦτο τὸ ἄγος οὐκ ἐξεγένετο ἀποφυγεῖν παυσανίαν. καθάρσια παντοῖα καὶ ἱκεσίας δεξαμένῳ διὸς φυξίου. καὶ δὴ ἐς φυγάλειαν ἐλθόντι τὴν ἀρκάδων παρὰ τοὺς ψυχαγωγούς. δίκην δὲ ἣν εἰκὸς ἦν κλεονίκῃ τε ἀπέδωκε, καὶ τῷ θεῷ. λακεδαιμόνιοί τε ἐκτελοῦντες πρόσταγμα ἐκ δελφῶν, τάς τε εἰκόνας ἐποιήσαντο τὰς χαλκᾶς. καὶ δαίμονα τιμῶσιν ἐπιδώτην. ἐπὶ παυσανίᾳ τοῦ ἱκεσίου μήνιμα ἀποτρέπειν τὸν ἐπιδώτην λέγοντες τοῦτον. τῶν δὲ ἀνδριάντων τοῦ παυσανίου, πλησίον ἐστὶν ἀμβολογήρας ἀφροδίτης ἄγαλμα ἱδρυμένον κατὰ μαντείαν. ἄλλα δὲ ὕπνου καὶ θανάτου. καὶ σφᾶς ἀδελφοὺς εἶναι κατὰ τὰ ἔπη τὰ ἐν ἰλιάδι ἥγηνται. ἰόντι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἀλπίον καλούμενον, ναός ἐστιν ἀθηνᾶς ὀφθαλμίτιδος. ἀναθεῖναι δὲ λυκοῦργον λέγουσιν, ἐκκοπέντα τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἕτερον ὑπὸ ἀλκάνδρου. διότι οἱ τοὺς ἔθηκε νόμους, οὐκ ἀρέσκοντας συνέβαινεν εἶναι τῷ ἀλκάνδρῳ. διαφυγὼν δὲ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον, λακεδαιμονίων ἀμυνάντων, μὴ προσαπολέσθαι οἱ καὶ τὸν λειπόμενον ὀφθαλμόν, οὕτω ναὸν ὀφθαλμίτιδος ἀθηνᾶς ἐποίησε. προελθόντι δὲ ἐν τεῦθεν, ἱερόν ἐστιν ἄμμωνος. φαίνονται δὲ ἀπ' ἀρχῆς λακεδαιμόνιοι μάλιστα ἑλλήνων χρώμενοι τῷ ἐν λιβύῃ μαντείῳ. λέγεται δὲ καὶ λυσάνδρῳ πολιορκοῦντι ἄφυτιν τὴν

Κναγία ἄρτεμις. τρίποδες ἐν ἀμύκλαις. καὶ θρόνος βαθυκλέους. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐπειργασμένα.

ἐν τῇ παλλήνῃ, νύκτωρ ἐπιφανέντα ἄμμωνα προαγορεύειν ὡς ἄμεινον ἐκείνῳ τε ἔσοιτο καὶ τῇ λακεδαίμονι, πολέμου πρὸς ἀφυταίους παυσαμένοις. καὶ οὕτω τὴν πολιορκίαν διέλυσεν ὁ λύσανδρος. καὶ λακεδαιμονίοις τὸν θεὸν σέβειν προήγαγεν ἐς πλέον. ἀφυταῖοι δὲ τιμῶσιν ἄμμωνα, οὐδὲν ἧσσον ἢ οἱ ἀμμώνιοι λιβύων. τὰ δὲ ἐς τὴν κναγίαν ἄρτεμιν ἐστὶν οὕτω λεγόμενα. κναγία ἄνδρα ἐπιχώριον, στρατεῦσαί φασιν ἐς ἄφιδναν ὁμοῦ τοῖς διοσκούροις. ληφθέντα δὲ αἰχμάλωτον ἐν τῇ μάχῃ καὶ πραθέντα ἐς κρήτην, δουλεύειν ἔνθα ἦν ἀρτέμιδος τοῖς κρησὶν ἱερόν. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτόν τε ἀποδρᾶναι, καὶ παρθένον τὴν ἱερωμένην ἔχοντα οἴχεσθαι τὸ ἄγαλμα ἀγομένην. ἐπὶ τούτῳ δὲ λέγουσιν ὀνομάζειν κναγίαν ἄρτεμιν. ἐμοὶ δὲ οὗτος ὁ κναγεὺς, ἄλλως ἀφικέσθαι πως ἐς κρήτην φαίνεται. καὶ οὐχ ὡς οἱ λακεδαιμόνιοι φασίν. ἐπεὶ μηδὲ γενέσθαι δοκῶ πρὸς ἀφίδνῃ μάχην. θησέως τε ἐνθεσπρωτοῖς εἰργομένου καὶ ἀθηναίων οὐχ ὁμονοούντων. ἀλλὰ ἐς μενεσθέα ῥεπόντων μᾶλλον ταῖς εὐνοίαις. οὐ μὴν οὐδὲ ἀγῶνος συμβάντος πείθοιτο ἄν τις αἰχμαλώτους ληφθῆναι παρὰ τῶν κρατησάντων. ἄλλως τε καὶ παρὰ πολὺ γενομένης τῆς νίκης, ὥς τε ἁλῶναι καὶ αὐτὴν ἄφιδναν. τάδε μὲν ἐς τοσοῦτον ἐζητήσθω.

Ἐς ἀμύκλας δὲ κατιοῦσιν ἐκ σπάρτης, ποταμός ἐστι τίασα. θυγατέρα δὲ νομίζουσιν εἶναι τοῦ εὐρώτα τὴν τίασαν. καὶ πρὸς αὐτῇ χαρίτων ἐστὶν ἱερὸν, φαέννας καὶ κλητᾶς. καθὰ δὴ καὶ ἀλκμὰν ἐποίησεν. ἱδρύσασθαι δὲ λακεδαίμονα χάρισιν ἐνταῦθα ἱερὸν, καὶ θέσθαι τὰ ὀνόματα ἥγηνται. τὰ δὲ ἐν ἀμύκλαις θέας ἄξια, ἀνὴρ πένταθλός ἐστιν ἐπὶ στήλης ὄνομα αἴνητος. τούτῳ νικήσαντι ὀλυμπίασι, καὶ ἔτι στεφανουμένῳ γενέσθαι τοῦ βίου τὴν τελευτὴν λέγουσι. τούτου τε οὖν ἐστὶν εἰκὼν καὶ τρίποδες χαλκοῖ. τοὺς δὲ ἀρχαιοτέρους δεκάτην τοῦ πρὸς μεσσηνίους πολέμου φασὶν εἶναι. ὑπὸ μὲν δὴ τῷ πρώτῳ τρίποδι, ἀφροδίτης ἄγαλμα εἱστήκει. ἄρτεμις δὲ ὑπὸ τῷ δευτέρῳ. γιτιάδα καὶ αὐτοὶ τέχνη καὶ τὰ ἐπειργασμένα. ὁ τρίτος δέ ἐστιν αἰγινήτου καλλῶνος. ὑπὸ τούτῳ δὲ ἄγαλμα κόρης τῆς δήμητρος ἕστηκεν. ἀρίστανδρος δὲ πάριος καὶ πολύκλειτος ἀργεῖος, ὁ μὲν γυναῖκα ἐποίησεν ἔχουσαν λύραν σπάρτην δῆθεν. πολύκλειτος δὲ ἀφροδίτην παρὰ ἀμυκλαίῳ καλουμένην. οὗτοι δὲ οἱ τρίποδες μεγέθει τε ὑπὲρ τοὺς ἄλλους εἰσί. καὶ ἀπὸ τῆς νίκης τῆς ἐν αἰγὸς ποταμοῖς ἀνετέθησαν. βαθυκλέους δὲ μάγνητος ὃς τὸν θρόνον ἐποίησε τοῦ ἀμυκλαίου ἀναθήματα ἐπεξειργασμένα τῷ θρόνῳ χάριτες. καὶ ἄγαλμα δὲ λευκοφρυήνης ἐστὶν ἀρτέμιδος. ὅτου δὲ οὗτος ὁ βαθυκλῆς μαθητὴς ἐγένετο, ἢ τὸν θρόνον ἐφ᾽ ὅτου βασιλεύοντος λακεδαιμονίων ἐποίησε, τάδε μὲν παρίημι. τὸν θρόνον δὲ εἶδόν τε καὶ τὰ ἐς αὐτὸν ὁποῖα ἦν γράφω. ἀνέχουσιν ἔμπροσθεν αὐτὸν κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ὄπισθεν, χάριτές τε δύο. καὶ ὧραι δύο. ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἔχιδνα ἕστηκε καὶ τυφώς. ἐν δεξιᾷ δὲ τρίτωνες. τάδε ἐπειργασμένα καθ᾽ ἕκαστον ἐπ᾽ ἀκριβὲς διελθεῖν, ὄχλον τοῖς ἐπιλεξομένοις παρέξειν ἔμελλον. ὡς δὲ δηλῶσαι συμβαλόντα. ἐπεὶ μηδὲ ἄγνωστα τὰ πολλὰ ἦν, ταΰγέτην θυγατέρα ἄτλαντος καὶ ἀδελφὴν αὐτῆς ἀλκυόνην, φέρουσι ποσειδῶν καὶ ζεύς. ἐπείργασται δὲ καὶ ἄτλας καὶ ἡρακλέους μονομαχία πρὸς κύκνον. καὶ ἡ παρὰ φόλῳ τῶν κενταύρων μάχη. τὸν δὲ μίνω καλούμενον ταῦρον, οὐκ οἶδα ἀνθ᾽ ὅτου πεποίηκε βαθυκλῆς, δεδεμένον τε καὶ ἀγόμενον ὑπὸ θησέως ζῶντα. καὶ φαιάκων χορός ἐστιν ἐπὶ τῷ θρόνῳ. καὶ ᾄδων ὁ δημόδοκος. περσέως τε τὸ ἔργον πεποίηται τὸ ἐς μέδουσαν. παρέντι δὲ ἡρακλέους μάχην πρὸς θούριον τὸν γίγαντα, καὶ τυνδάρεω πρὸς εὔρυτον, ἐστὶν ἁρπαγὴ τῶν λευκίππου θυγατέρων. διόνυσον δὲ, καὶ ἡρακλέα, τὸν μὲν παῖδα ἐς οὐρανὸν ὄντα ἔτι ἐστὶν ἑρμῆς φέρων. ἀθηνᾶ δὲ ἄγουσα ἡρακλέα συνοικήσοντα ἀπὸ τούτου θεοῖς. παραδίδωσι δὲ καὶ πηλεὺς ἀχιλλέα θραφησόμενον παρὰ χείρωνι. ὃς καὶ διδάξαι λέγεται. κέφαλος δὲ τοῦ κάλλους εἵνεκα ὑπὸ ἡμέρας ἐστὶν ἡρπασμένος. καὶ ἐς τὸν γάμον τὸν ἁρμονίας δῶρα κομίζουσιν οἱ θεοί. καὶ ἀχιλλέως μονομαχία πρὸς μέμνονα ἐπείργασται. διομήδην τε ἡρακλῆς τὸν θρᾷκα καὶ ἐπ᾽ εὐήνῳ τῷ ποταμῷ νέσσον τιμωρούμενος. ἑρμῆς δὲ παρ᾽ ἀλέξανδρον κριθησομένας ἄγει τὰς θεάς. ἄδραστος δὲ καὶ τυδεὺς, ἀμφιάραον καὶ λυκοῦργον τὸν προνάκτος μάχης καταπαύουσιν. ἥρα δὲ ἀφορᾷ πρὸς ἰὼ τὴν ἰνάχου βοῦν οὖσαν ἤδη. καὶ ἀθηνᾶ διώκοντα ἀποφεύγουσά ἐστιν ἥφαιστον. ἐπὶ δὲ τούτοις ἡρακλέους πεποίηται τάξις τῶν ἔργων τῶν ἐς τὴν ὕδραν. καὶ ὡς ἀνήγαγε τοῦ ᾅδου τὸν κύνα. ἀναξίας δὲ καὶ μνασινοῦς τούτων μὲν ἐφ᾽ ἵππου καθήμενός ἐστιν ἑκάτερος. μεγαπένθην δὲ τὸν μενελάου καὶ νικόστρατον ἵππος εἷς φέρων ἐστίν. ἀναιρεῖ δὲ καὶ βελλεροφόντης τὸ ἐν λυκίᾳ θηρίον. καὶ ἡρακλῆς τὰς γηρυόνου βοῦς ἐλαύνει. τοῦ θρόνου δὲ πρὸς τοῖς ἄνω πέρασιν, ἐφ᾽ ἵππων ἑκατέρωθεν εἰσὶν οἱ τυνδάρεω παῖδες. καὶ σφίγγές τε εἰσὶν ὑπὸ τοῖς ἵπποις. καὶ θηρία ἄνω θέοντα. τῇ μὲν πάρδαλις, κατὰ δὲ τὸν πολυδεύκην λέαινα. ἀνωτάτω δὲ χορὸς ἐπὶ τῷ θρόνῳ πεποίηται. μάγνητες οἱ συνεργασάμενοι βαθυκλεῖ τὸν θρόνον. ὑπελθόντι δὲ ὑπὸ τὸν θρόνον, τὰ ἔνδον ἀπὸ τῶν τριτώνων, ὑός ἐστι θήρα τοῦ καλυδωνίου. καὶ ἡρακλῆς ἀποκτείνων τοὺς παῖδας τοὺς ἄκτορος. κάλαϊς δὲ, καὶ ζήτης τὰς ἁρπυίας φινέως ἀπελαύνουσι. πειρίθους τε καὶ θησεὺς ἡρπακότες εἰσὶν ἑλένην. καὶ ἄγχων ἡρακλῆς τὸν λέοντα. τιτυὸν δὲ ἀπόλλων τοξεύει καὶ ἄρτεμις. ἡρακλέους τε πρὸς ὄρειον κένταυρον

Ἄγαλμα τριακοντάπηχυ. ὑάκινθος. διόνυσος ψίλας. ἀθηνᾶ ἀλέα. ἀσκληπιὸς κοτυλεύς. θηρείτας ἄρης. ἑλένη δενδρῖτις ἐν ῥόδῳ. καὶ ἡ παρὰ πινδάρῳ πολυξώ. λευκὴ νῆσος ἀχιλλέως.

μάχη πεποίηται. καὶ θησέως πρὸς ταῦρον τὸν μίνω πεποίηται καὶ ἡ πρὸς ἀχελῷον ἡρακλέους πάλη καὶ τὰ λεγόμενα ἐς ἥραν, ὡς ὑπὸ ἡφαίστου δεθείη, καὶ ὃν ἄκαστος ἔθηκεν ἀγῶνα ἐπὶ τῷ πατρί. καὶ τὰ ἐς μενέλαον καὶ τὸν αἰγύπτιον πρωτέα ἐν ὀδυσσείᾳ. τελευταῖα ἄδμητός τε ζευγνύων ἐστὶν ὑπὸ τὸ ἅρμα κάπρον καὶ λέοντα. καὶ οἱ τρῶες ἐπὶ φέροντες χοὰς ἕκτορι. τοῦ θρόνου, δὲ ἦ καθίζοιτο ἂν ὁ θεός, οὐ διὰ παντὸς κατὰ τὸ αὐτὸ συνεχοῦς ὄντος, ἀλλὰ καθέδρας παρεχομένου πλείονας, παρὰ δὲ καθέδραν ἑκάστην ὑπολειπομένης εὐρυχωρίας, τὸ μέσον ἐστὶν εὐρυχωρὲς μάλιστα. καὶ τὸ ἄγαλμα ἐν ταῦθα ἀνέστηκε. μέγεθος δὲ αὐτοῦ μέτρῳ μὲν οὐδένα ἀνευρόντα οἶδα. εἰκάζοντι δὲ καὶ τριάκοντα εἶναι φαίνοιντο ἂν πήχεις. ἔργον δέ, οὐ βαθυκλέους ἐστίν, ἀλλὰ ἀρχαῖον καὶ οὐ σὺν τέχνῃ πεποιημένον. ὅτι γὰρ μὴ πρόσωπον αὐτῷ καὶ πόδες εἰσὶν ἄκροι καὶ χεῖρες, τὸ λοιπὸν χαλκῷ κίονι ἐστὶν εἰκασμένον. ἔχει δὲ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κράνος. λόγχην δὲ ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τόξον. τοῦ δὲ ἀγάλματος τὸ βάθρον, παρέχεται μὲν βωμοῦ σχῆμα. τεθάφθαι δὲ τὸν ὑάκινθον λέγουσιν ἐν αὐτῷ. καὶ ὑακινθίοις πρὸ τῆς τοῦ ἀπόλλωνος θυσίας ἐς τοῦτον ὑακίνθῳ τὸν βωμὸν διὰ θύρας χαλκῆς ἐναγίζουσιν. ἐν ἀριστερᾷ δέ ἐστιν ἡ θύρα τοῦ βωμοῦ. ἐπείργασται δὲ τῷ βωμῷ, τοῦτο μὲν ἄγαλμα βίειδος. τοῦτο δὲ ἀμφιτρίτης καὶ ποσειδῶνος. διὸς δὲ καὶ ἑρμοῦ διαλεγομένων ἀλλήλοις, πλησίον διόνυσος ἑστήκασι καὶ σεμέλη. παρὰ δὲ αὐτὴν ἰνώ. πεποίηνται δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ ἡ δημήτηρ. καὶ κόρη καὶ πλούτων. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς μοῖραί τε καὶ ὧραι. σὺν δέ σφισιν ἀφροδίτη καὶ ἀθηνᾶ τε καὶ ἄρτεμις. κομίζουσι δ' ἐς οὐρανὸν ὑάκινθον καὶ πολύβοιαν ὑακίνθου καὶ, ὡς λέγουσιν ἀδελφὴν ἀποθανοῦσαν ἔτι παρθένον. τούτου μὲν δὴ τοῦ ὑακίνθου, τὸ ἄγαλμα ἔχον ἐστὶν ἤδη γένεια. νικίας δὲ ὁ νικομήδους περιττῶς δή τι ἔγραψεν αὐτὸν ὡραῖον. τὸν ἐπὶ ὑακίνθῳ λεγόμενον ἀπόλλωνος ἔρωτα ὑποσημαίνων. πεποίηται δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ ἡρακλῆς ὑπὸ ἀθηνᾶς καὶ θεῶν τῶν ἄλλων καὶ οὗτος ἀγόμενος ἐς οὐρανόν. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ θεστίου θυγατέρες ἐπὶ τῷ βωμῷ. καὶ μοῦσαι τε καὶ ὧραι. περὶ δὲ ἀνέμου ζεφύρου, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ ἀπόλλωνος ὑάκινθος ἀπέθανεν ἄκοντος, ἢ τὰ ἐς τὸ ἄνθος εἰρημένα, τάχα μὲν ἂν ἔχοι καὶ ἄλλως, δοκείτω δὲ ᾗ λέγεται. ἀμύκλα δὲ ἀνάστατος ὑπὸ δωριέων γενομένη, καὶ ἀπ' ἐκείνου κώμη διαμένουσα θέας παρείχετο ἄξιον ἱερὸν ἀλεξάνδρας καὶ ἄγαλμα. τὴν δὲ ἀλεξάνδραν οἱ ἀμυκλαιεῖς, κασάνδραν τὴν πριάμου φασὶν εἶναι. καὶ κλυταιμνήστρας ἐστὶν ἐνταῦθα εἰκών. καὶ ἄγαλμα ἀγαμέμνονος νομιζόμενον μνῆμα. θεῶν δὲ σέβουσιν οἱ ταύτῃ, τόν τε ἀμυκλαῖον καὶ διόνυσον, ὀρθότατα ἐμοὶ δοκεῖν ψίλαν ἐπονομάζοντες. ψίλα γὰρ καλοῦσιν οἱ δωριεῖς τὰ πτερά. ἀνθρώπους δὲ οἶνος ἐπαίρει τε καὶ ἀνακουφίζει γνώμην, οὐδέν τι ἧσσον ἢ ὄρνιθας πτερά. καὶ ἀμύκλαι μὲν παρείχοντο τοσαῦτα ἐς μνήμην. Ἑτέρα δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὁδὸς ἐς θεράπνην ἄγει. κατὰ δὲ τὴν ὁδόν, ἀθηνᾶς ξόανόν ἐστιν ἀλέας. πρὶν δὲ ἢ διαβῆναι τὸν εὐρώταν ὀλίγον ὑπὲρ τῆς ὄχθης, ἱερὸν δείκνυται διὸς πλουσίου. διαβᾶσι δὲ κοτυλέως ἐστὶν ἀσκληπιοῦ ναός. ὃν ἐποίησεν ἡρακλῆς. καὶ ἀσκληπιὸν κοτυλέα ὠνόμασεν ἀκεσθεὶς τὸ τραῦμα τὸ ἐς τὴν κοτύλην οἱ γενόμενον ἐν τῇ πρὸς ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας πρότερον μάχῃ. ὁπόσα δὲ πεποίηται κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην, ἔστιν ἀρχαιότατον αὐτῶν, ἄρεως ἱερόν. τοῦτο, ἔστι μὲν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ τὸ ἄγαλμα. καὶ τοὺς διοσκούρους φασὶ κομίσαι ἐκ κόλχων. θηρείταν δὲ ἐπονομάζουσιν ἀπὸ θηροῦς. ταύτην γὰρ τροφὸν εἶναι τοῦ ἄρεως λέγουσι. τάχα δ' ἂν ἀκηκοότες παρὰ κόλχων θηρείταν λέγοιεν, ἐπεὶ ἕλληνές γε οὐκ ἴσασιν ἄρεως τροφὸν θηρώ. δοκεῖν δέ μοι θηρείτας οὐ διὰ τὴν τροφὸν ἡ ἐπωνυμία τῷ ἄρει γέγονεν. ὅτι δὲ ἀνδρὶ χρὴ πολεμίῳ καταστάντα ἐς μάχην, οὐδὲν ἔτι ἔχειν ἥμερον. καθὰ δὴ καὶ ὁμήρῳ περὶ Ἀχιλλέως πεποίηται. λέων δ' ὡς ἄγρια οἶδε. Θεράπνη δὲ ὄνομα μὲν τῷ χωρίῳ γέγονεν ἀπὸ τῆς λέλεγος θυγατρός. μενελάου δέ ἐστιν ἐν αὐτῇ ναός. καὶ Μενέλαον καὶ Ἑλένην ἐνταῦθα ταφῆναι λέγουσι. ῥόδιοι δὲ οὐχ ὁμολογοῦντες λακεδαιμονίοις, φασὶν ἑλένην μενελάου τελευτήσαντος ὀρέστου δὲ ἔτι πλανωμένου, τηνικαῦτα ὑπὸ νικοστράτου, καὶ μεγαπένθους διωχθεῖσαν ἐς ῥόδον ἀφικέσθαι παρὰ πολυξὼ τὴν τληπολέμου γυναῖκα ἔχουσαν ἐπιτηδείως. εἶναι γὰρ καὶ πολυξοῖ τὸ γένος ἀργείαν. τληπολέμῳ δὲ ἔτι πρότερον συνοικοῦσαν φυγῆς μετασχεῖν τῆς ἐς ῥόδον. καὶ τῆς νήσου τηνικαῦτα ἄρχειν ὑπολειπομένην ἐπὶ ὀρφανῷ παιδί. ταύτην τὴν πολυξὼ φασὶν ἐπιθυμοῦσαν ἑλένην τιμωρήσασθαι τελευτῆς τῆς τληπολέμου τότε ὡς ἔλαβεν αὐτὴν ὑποχείριον, ἐπιπέμψαι οἱ λουμένῃ θεραπαίνας ἐρινύσιν ἐσκευασμένας. καὶ αὗται διαλαβοῦσαι δὴ τὴν ἑλένην αἱ γυναῖκες, ἀπάγχουσιν ἐπὶ δένδρου. καὶ ἐπὶ τούτῳ ῥοδίοις, ἑλένης ἱερόν ἐστι δενδρίτιδος. ὃν δὲ οἶδα λέγοντας κροτωνιάτας περὶ ἑλένης λόγον, ὁμολογοῦντας δὲ σφίσι καὶ ἱμεραίους, ἐπιμνησθήσομαι καὶ τοῦδε. ἔστιν ἐν τῷ εὐξείνῳ νῆσος κατὰ τοῦ ἴστρου τὰς ἐκβολάς, ἀχιλλέως ἱερά. ὄνομα μὲν τῇ νήσῳ λευκή. περίπλους δὲ αὐτῇ σταδίων εἴκοσι. δασεῖα δὲ ὕλῃ πάσῃ. καὶ πλήρης ζώων ἀγρίων καὶ ἡμέρων. καὶ ναὸς ἀχιλλέως καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῇ. ἐς ταύτην πρῶτος ἐς πλεῦσαι λέγεται κροτωνιάτης λεώνυμος. πολέμου γὰρ κροτωνιάταις

παλινῳδία στησιχόρου. μεσσηῒς κρήνη καὶ πολυδεύκεια. ἀλεσίαι. φᾶρις. ζεὺς μεσσαπεύς. βρυσεαί. καὶ ὄργια μόναις γυναιξὶ ἄρρητα. ἕλος. εἵλωτες. ἑλλάς. λαπίθαιον. ὅρκος τῶν ἑλένης μνηστήρων. ἀγάλματα τῶν πλανητῶν.

συνεστηκότας πρὸς τοὺς ἐν ἰταλίᾳ λοκρούς, τῶν λοκρῶν κατὰ οἰκειότητα πρὸς ὀπουντίους αἴαντα τὸν οἰλέως ἐς τὰς μάχας ἐπικαλουμένων, ὁ λεώνυμος κροτωνιάταις στρατηγῶν, ἐπῄει τοῖς ἐναντίοις κατὰ τοῦτο ᾗ προτετάχθαι σφίσι τὸν αἴαντα ἤκουε. τιτρώσκεται δὴ τὸ στέρνον. καὶ ἔκαμνε γὰρ ὑπὸ τοῦ τραύματος, ἀφίκετο ἐς δελφούς. ἐλθόντα δὲ ἡ πυθία, λεώνυμον ἀπέστελλεν ἐς νῆσον τὴν λευκήν, ἐνταῦθα εἰποῦσα αὐτῷ φανήσεσθαι τὸν αἴαντα καὶ ἀκέσεσθαι τὸ τραῦμα. χρόνῳ δὲ ὡς ὑγιάνας, ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς λευκῆς, ἰδεῖν μὲν ἔφασκεν ἀχιλλέα. ἰδεῖν δὲ τὸν οἰλέως καὶ τὸν τελαμῶνος αἴαντα. συνεῖναι δὲ καὶ πάτροκλόν σφισι καὶ ἀντίλοχον. ἑλένην δὲ ἀχιλλεῖ μὲν συνοικεῖν. προστάξαι δέ οἱ πλεύσαντι ἐς ἱμέραν πρὸς στησίχορον ἀγγέλλειν ὡς ἡ διαφορὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξ ἑλένης γένοιτο αὐτῷ μηνίματος. στησίχορος μὲν ἐπὶ τούτῳ τὴν παλινῳδίαν ἐποίησεν. ἐν θεράπνῃ δέ, κρήνην τὴν μεσσηίδα ἰδὼν οἶδα. λακεδαιμονίων δὲ ἑτέροις ἐστὶν εἰρημένον, τὴν πολυδεύκειαν ὀνομαζομένην ἐφ' ἡμῶν, οὐ τὴν ἐν θεράπνῃ μεσσηίδα καλεῖσθαι τὸ ἀρχαῖον. ἡ δὲ πολυδεύκεια ἔστιν αὐτή τε ἡ κρήνη. καὶ πολυδεύκους ἱερὸν ἐν δεξιᾷ τῆς ἐς θεράπνην ὁδοῦ. θεράπνης δὲ οὐ πόρρω φοιβαῖον καλούμενόν ἐστιν. ἐν δὲ αὐτῷ, διοσκούρων ναός. καὶ οἱ ἔφηβοι τῷ ἐνυαλίῳ θύουσιν ἐνταῦθα. τούτου δὲ οὐ πολὺ ποσειδῶνος ἀφέστηκεν ἱερὸν ἐπίκλησιν γαιαόχου. καὶ ἀπ' αὐτοῦ προελθόντι ὡς ἐπὶ τὸ ταΰγετον, ὀνομάζουσιν ἀλεσίας χωρίον. μύλητα τὸν λέλεγος πρῶτον ἀνθρώπων μύλην τε εὑρεῖν λέγοντες καὶ ἐν ταῖς ἀλεσίαις ταύταις ἀλέσαι. καὶ σφίσι λακεδαίμονος, τοῦ ταϋγέτης ἐνταῦθά ἐστιν ἡρῷον. διαβᾶσι δὲ αὐτόθεν ποταμὸν φελλίαν παρὰ ἀμύκλας ἰοῦσιν εὐθεῖαν ὡς ἐπὶ θάλασσαν, φᾶρις πόλις ἐν τῇ λακωνικῇ ποτὲ ᾤκεῖτο. ἀποτραπομένῳ δὲ ἀπὸ τῆς φελλίας ἐς δεξιὰν ἡ πρὸς τὸ ὄρος τὸ ταΰγετόν ἐστιν ὁδός. ἔστι δὲ ἐν τῷ πεδίῳ διὸς μεσσαπέως τέμενος. γενέσθαι δέ οἱ τὴν ἐπίκλησιν ἀπὸ ἀνδρὸς λέγουσιν ἱερωσαμένου τῷ θεῷ. ἐντεῦθέν ἐστιν ἀπιοῦσιν, ἐκ τοῦ ταϋγέτου χωρίον. ἔνθα πόλις τό τε ᾤκεῖτο βρυσεαί. καὶ διονύσου ναὸς ἐνταῦθα ἔτι λείπεται καὶ ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ. τὸ δὲ ἐν τῷ ναῷ, μόναις γυναιξίν ἐστιν ὁρᾶν. γυναῖκες γὰρ δὴ μόναι καὶ τὰ ἐς τὰς θυσίας δρῶσιν ἐν ἀπορρήτῳ. ἄκρα δὲ τοῦ ταϋγέτου ταλετὸν ὑπὲρ βρυσεῶν ἀνέχει. ταύτην ἡλίου καλοῦσιν ἱεράν. καὶ ἄλλα τε αὐτόθι ἡλίῳ θύουσι καὶ ἵππους. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πέρσας οἶδα θύειν νομίζοντας. ταλετοῦ δὲ οὐ πόρρω, καλούμενός ἐστιν εὔορας. θηρία καὶ ἄλλα τρέφων καὶ αἶγας μάλιστα ἀγρίας. παρέχεται δὲ καὶ δι' ὅλου τὸ ταΰγετον θήραν αἰγῶν τούτων ἀγρίων, καὶ ὑῶν. πλείστην δὲ καὶ ἐλάφων καὶ ἄρκτων. ταλετοῦ δὲ τὸ μεταξὺ καὶ εὐόρα, θήρας ὀνομάζουσιν. οὐ πόρρω δὲ τῶν ἄκρων τοῦ ταϋγέτου, δήμητρος ἐπίκλησιν ἐλευσινίας ἐστὶν ἱερόν. ἐνταῦθα ἡρακλέα λακεδαιμόνιοι κρυφθῆναί φασιν ὑπὸ ἀσκληπιοῦ τὸ τραῦμα ἰώμενον. καὶ ὀρφέως ἐστὶν ἐν αὐτῷ ξόανον. πελασγῶν ὥς φασιν ἔργον. καὶ τόδε δὲ ἄλλο δρώμενον ἐνταῦθα οἶδα. ἐπὶ θαλάσσῃ πόλισμα ἕλος ἦν. οὗ δὴ καὶ ὅμηρος ἐμνημόνευσεν ἐν καταλόγῳ λακεδαιμονίων. οἵ τ' ἄρ' ἀμύκλας εἶχον, ἕλος τ' ἔφαλον πτολίεθρον. ἐπῴκισε μὲν ἕλιος νεώτατος τῶν περσέως παίδων. δωριεῖς δὲ παρεστήσαντο ὕστερον πολιορκίᾳ. καὶ πρῶτοί γε ἐγένοντο οὗτοι λακεδαιμονίων δοῦλοι τοῦ κοινοῦ καὶ εἵλωτες ἐκλήθησαν πρῶτοι, καθάπερ γε καὶ ἦσαν. τὸ δὲ οἰκετικὸν τὸ ἐπικτηθὲν ὕστερον δωριεῦσι μεσσηνίους ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τούτους ἐξενίκησεν εἵλωτας. καθ' ὅτι καὶ ἕλληνας τὸ σύμπαν γένος, ἀπὸ τῆς ἐν θεσσαλίᾳ ποτὲ καλουμένης ἑλλάδος. ἐκ τούτου δὴ τοῦ ἕλους ξόανον κόρης τῆς δήμητρος ἐν ἡμέραις ῥηταῖς ἀνάγουσιν ἐς τὸ ἐλευσίνιον. πεντεκαίδεκα δὲ τοῦ ἐλευσινίου σταδίους ἀφέστηκε λαπίθαιον καλούμενον, ἀπὸ ἀνδρὸς ἐγχωρίου λαπίθου. τοῦτό τε οὖν τὸ λαπίθαιον. ἔστιν ἐν τῷ ταϋγέτῳ, καὶ οὐ πόρρω δέρριον. ἔνθα ἀρτέμιδος ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ δερρεάτιδος καὶ πηγὴ παρ' αὐτῷ ἣν ἄνονον ὀνομάζουσι. μετὰ δὲ τὸ δέρριον σταδίους προελθόντι ὡς εἴκοσιν ἔστιν ἅρπλεια καθήκοντα ἄχρι τοῦ πεδίου. τὴν δὲ ἐπ' ἀρκαδίας ἰοῦσιν ἐκ σπάρτης, ἀθηνᾶς ἕστηκεν ἐπίκλησιν παρείας ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ. μετὰ δὲ αὐτό, ἱερόν ἐστιν ἀχιλλέως. ἀνοίγειν δὲ αὐτὸ οὐ νομίζουσιν. ὁπόσοι δ' ἂν τῶν ἐφήβων ἀγωνίζεσθαι μέλλωσιν ἐν τῷ πλατανιστᾷ, καθέστηκεν αὐτοῖς τῷ ἀχιλλεῖ πρὸ τῆς μάχης θύειν. ποιῆσαι δέ σφισι τὸ ἱερὸν σπαρτιᾶται λέγουσι πράκα ἀπόγονον τρίτον περγάμου. τοῦ νεοπτολέμου. προϊοῦσι δὲ ἵππου καλούμενον μνῆμά ἐστι. τυνδάρεως γὰρ θύσας ἐνταῦθα ἵππον τοὺς ἑλένης ἐξώρκου μνηστῆρας ἱστὰς ἐπὶ τοῦ ἵππου τῶν τομίων. ὁ δὲ ὅρκος ἦν ἑλένῃ καὶ τῷ γῆμαι προκριθέντι ἑλένην, ἀμύνειν ἀδικουμένοις. ἐξορκώσας δὲ τὸν ἵππον κατώρυξεν ἐνταῦθα. κίονες δὲ ἑπτὰ οἱ τοῦ μνήματος τούτου διέχουσιν οὐ πολὺ κατὰ τρόπον οἶμαι τὸν ἀρχαῖον. οὓς ἀστέρων τῶν πλανητῶν φασιν ἀγάλματα. καὶ κρανίου τέμενος κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπίκλησιν στεμματίου; καὶ μυσίας ἐστὶν ἱερὸν ἀρτέμιδος. τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς αἰδοῦς, τριάκοντά που στάδια ἀπέχον τῆς πόλεως, ἰκαρίου μὲν ἀνάθημα εἶναι. ποιηθῆναι δὲ ἐπὶ λόγῳ φασὶ τοιῷδε. ὅτ' ἔδωκεν ὀδυσσεῖ πηνελόπην γυναῖκα ἰκάριος, ἐπειρᾶτο μὲν κατοικῆσαι καὶ αὐτὸν ὀδυσσέα ἐν λακεδαίμονι. διαμαρτάνων δὲ ἐκείνου, δεύτερα τὴν θυγατέρα ἱκέτευε κα-

ταμεῖναι· καὶ

ἄγαλμα αἰδοῦς. λάδας ὤκιστος δολιχοδρόμος. πελλανὶς καὶ λαγκία πηγαί. κροκεάτας λίθος. γύθειον. κόχλος λακωνική. ἐλευθερολακώνων πόλεις. ὕβρις ὑπὲρ τρίποδος. γέρων. ἀργὸς λίθος. κρανάη νῆσος. μιγωνῖτις καὶ πραξιδίκη θεαί. 81

ταμεῖναι. καὶ ἐξορμωμένης ἐς ἰθάκην ἐπακολουθῶν τῷ ἅρματι ἐδεῖτο. ὀδυσσεὺς δὲ τέως μὲν ἠνείχετο. τέλος δὲ ἐκέλευε συνακολουθεῖν πηνελόπην ἑκοῦσαν ἢ τὸν πατέρα ἑλομένην ἀναχωρεῖν ἐς λακεδαίμονα. καὶ τὴν, ἀρνήσασθαι φασιν οὐδέν. ἐγκαλυψαμένης δὲ πρὸς τὸ ἐρώτημα, ἰκάριος τὴν μὲν ἅτε δὴ συνιεὶς ὡς βούλεται ἀπιέναι μετ' ὀδυσσέως, ἀφίησιν. ἄγαλμα δὲ ἀνέθηκεν αἰδοῦς. ἐνταῦθα γὰρ τῆς ὁδοῦ προήκουσαν ἤδη τὴν πηνελόπην λέγουσιν ἐγκαλύψασθαι. προελθόντι δὲ αὐτόθεν σταδίους εἴκοσι, τοῦ εὐρώτα τὸ ῥεῦμα, ἐγγυτάτω τῆς ὁδοῦ γίνεται. καὶ λάδα μνῆμά ἐστιν ὠκύτητι ὑπερβαλομένου ποδῶν τοὺς ἐπ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ ὀλυμπίασιν ἐστεφανοῦτο δολιχῷ κρατῶν. δοκεῖ δέ μοι κάμνων αὐτίκα μετὰ τὴν νίκην ἐκομίζετο. καὶ συμβάσης ἐνταῦθα οἱ τελευτῆς ὁ τάφος ἐστὶν ὑπὲρ τὴν λεωφόρον. τὸν δὲ ὁμώνυμον τούτῳ, νίκην καὶ αὐτὸν ὀλυμπίασι, πλὴν οὐ δολιχοῦ, σταδίου δὲ ἀνελόμενον ἀχαιὸν, ἐξ αἰγίου φησὶν εἶναι καὶ τὰ ἐς τοὺς ὀλυμπιονίκας ἠλείων γράμματα. προϊόντι δὲ ὡς ἐπὶ τὰν πελλάναν, χαράκωμά ἐστι ὀνομαζόμενον. καὶ ἡ μετὰ τοῦτο πελλάνα πόλις τὸ ἀρχαῖον. τυνδάρεων δὲ οἰκῆσαί φασιν ἐνταῦθα, ὅτε ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας ἔφυγεν ἐκ σπάρτης. θέας δὲ ἄξια αὐτόθι ἰδὼν, ἀσκληπιοῦ τε οἶδα ἱερόν. καὶ τὴν πηγὴν πελλανίδα. ἐς ταύτην λέγουσιν ὑδρευομένην ἐσπεσεῖν παρθένον. ἀφανισθείσης δὲ τὸ κάλυμμα ἀναφανῆναι τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐν ἑτέρᾳ πηγῇ λαγκείᾳ. πελλάνας δὲ ἑκατὸν στάδια ἀπέχει βελεμίνα καλουμένη. τῆς δὲ χώρας τῆς λακωνικῆς ἡ βελεμίνα μάλιστα ἄρδεσθαι πέφυκεν. ἥν τινα διοδεύει μὲν τοῦ εὐρώτα τὸ ὕδωρ, παρέχεται δὲ ἀφθόνους καὶ αὐτὴ πηγάς. Ἐπὶ θάλασσάν τε ἐς γύθιον καταβαίνοντι, ἐστὶ λακεδαιμονίοις ἡ κώμη καλουμένη κροκέαι. ἧς ἡ λιθοτομία, μία μὲν πέτρα συνεχής, οὐ διήκουσα. λίθοι δὲ ὀρύσσονται σχῆμα τοῖς ποταμίοις ἐοικότες. ἄλλως μὲν δυσεργεῖς. ἢν δὲ ἐπεργασθῶσιν, ἐνταῦθα κοσμήσαιεν ἂν καὶ θεῶν ἱερά. κολυμβήθραις δὲ καὶ ὕδασι συντελοῦσι μάλιστα ἐς κάλλος. θεῶν δὲ αὐτόθι, πρὸ μὲν τῆς κώμης διὸς κροκεάτα λίθου πεποιημένον ἄγαλμα ἕστηκεν. διόσκουροι δὲ ἐνταῦθα τῇ λιθοτομίᾳ χαλκοῖ. μετὰ δὲ κροκέας ἀποτραπεῖσιν ἐς δεξιὰν, ἀπὸ τῆς ἐς γύθιον εὐθείας, ἐνταῦθα πόλισμα ἡ ἔξω αἰγιαί. ὅμηρον δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι τὸ πόλισμα τοῦτο ὀνομάζειν λέγουσιν αὐγείας. ἐνταῦθά ἐστι μὲν λίμνη καλουμένη ποσειδῶνος. ἔστι δὲ ἐνταῦθα τῇ λίμνῃ ναὸς καὶ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ. τοὺς δὲ ἰχθῦς δεδοίκασιν ἐξαιρεῖν, τὸν θηρεύσαντα ἁλιέα γίνεσθαι λέγοντες ἐξ ἀνθρώπου. γύθειον δὲ ἀπέχει μὲν σταδίους τριάκοντα αἰγιῶν. ἐνταῦθα θαλάσσῃ δὲ ᾠκισμένον ἐστὶν ἤδη τῶν ἐλευθερολακώνων. οὓς βασιλεὺς αὔγουστος δουλείας ἀφῆκε λακεδαιμονίων τῶν ἐν σπάρτῃ κατηκόους ὄντας. θαλάσσῃ μὲν δὴ πλὴν τοῦ κορινθίων ἰσθμοῦ περιέχεται πᾶσα ἡ πελοπόννησος. κόχλους δὲ ἐς βαφὴν πορφύρας παρέχεται τὰ ἐνταῦθα θαλάσσια τῆς λακωνικῆς ἐπιτηδειοτάτας μετά γε τὴν φοινίκων θάλασσαν. ἀριθμὸς δὲ τῶν ἐλευθερολακώνων, ὀκτὼ πόλεις καὶ δέκα εἰσί. πρώτη μὲν καταβᾶσιν ἐξ αἰγιῶν ἐνταῦθα θάλασσαν γύθειον. μετὰ δὲ αὐτὴν, τευθρώνη τε, καὶ λᾶς, καὶ πύρριχος. ἐνταῦθα ταινάρῳ δὲ καινήπολις. οἴτυλός τε καὶ λεῦκτρα καὶ θαλάμαι. πρὸς δὲ ἀλαγονία τε καὶ γερηνία. τὰ δὲ ἐπέκεινα γυθείου πρὸς θαλάσσῃ, ἀσωπός. ἀκριαί. βοιαί. ζάραξ. ἐπίδαυρος ἡ λιμηρά. βρασιαί. γερόνθραι. μάριος. αὗται μὲν οὖν εἰσιν αἱ λοιπαὶ τῶν ἐλευθερολακώνων, ἀπὸ τεσσάρων ποτὲ καὶ εἴκοσι πόλεων. τὰς δὲ ἄλλας ἐφ' ἃς ἂν καὶ αὐτὰς ὁ λόγος ἐπέλθοι δῆμοι, συντελούσας ἴστω τις ἐς σπάρτην. καὶ οὐχ ὁμοίως τοῖς προλεχθεῖσιν αὐτονόμους. γυθεᾶται δὲ τῆς πόλεως, ἀνθρώπων μὲν οὐδένα οἰκιστὴν γενέσθαι λέγουσιν. ἡρακλέα δὲ καὶ ἀπόλλωνα ὑπὲρ τοῦ τρίποδος ἐς ἀγῶνα ἐλθόντας, ὡς διηλλάγησαν, μετὰ τὴν ἔριν, οἰκῆσαι κοινῇ τὴν πόλιν. καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ σφίσιν ἀπόλλωνος καὶ ἡρακλέους ἐστὶν ἀγάλματα. πλησίον δὲ αὐτῶν διόνυσος. ἑτέρωθι δὲ ἀπόλλων καρνεῖος. καὶ ἱερὸν ἄμμωνος καὶ ἀσκληπιοῦ χαλκοῦν ἄγαλμά ἐστιν, οὐκ ἔχοντος ὄροφον τῷ ναῷ. καὶ πηγὴ τοῦ θεοῦ. καὶ δήμητρος ἱερὸν ἅγιον. καὶ ποσειδῶνος ἄγαλμα γαιαόχου. ὃν δὲ ὀνομάζουσι γυθεᾶται γέροντα οἰκεῖν ἐν θαλάσσῃ φάμενοι νηρέα ὄντα εὑρίσκον. καί σφισι τοῦ ὀνόματος τούτου παρέσχεν ἀρχὴν ὅμηρος ἐν ἰλιάδι ἐν θέτιδος λόγοις. Ὑμεῖς μὲν νῦν δῦτε θαλάσσης εὐρέα πόντον ὀψόμεναί τε γέρον θ' ἅλιον καὶ δώματα πατρός. καλοῦνται δὲ ἐνταῦθα καὶ πύλαι καστορίδες. καὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει ναὸς καὶ ἄγαλμα ἀθηνᾶς πεποίηται. γυθείου δὲ τρεῖς μάλιστα ἀπέχει σταδίους, ἀργὸς λίθος. ὀρέστην λέγουσι καθεσθέντα ἐπ' αὐτοῦ, παύσασθαι τῆς μανίας. διὰ τοῦτο ὁ λίθος ὠνομάσθη ζεὺς καππώτας κατὰ γλῶσσαν τὴν δωρίδα. ἡ δὲ νῆσος ἡ κρανάη, πρόκειται γυθείου. καὶ ὅμηρος ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα ἑλένην, ἐνταῦθα ἔφη συγγενέσθαι οἱ πρῶτον. κατὰ δὲ τὴν νῆσον ἱερόν ἐστιν ἀφροδίτης ἐν τῇ ἠπείρῳ μιγωνίτιδος. καὶ ὁ τόπος οὗτος ἅπας καλεῖται μιγώνιον. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἱερὸν, ποιῆσαι λέγουσιν ἀλέξανδρον. Μενέλαος δὲ ἴλιον ἑλὼν καὶ ἔτεσιν ὕστερον ὀκτὼ μετὰ τροίας πόρθησιν οἴκαδε ἀνασωθεὶς, ἄγαλμα θέτιδος καὶ θεὰς πραξιδίκας ἱδρύσατο, ἐγγὺς τῆς μιγωνίτιδος. διονύσου

82 τρινασός. ἀκριαί. γερόνθραι. μαριός. γλυππία. σελινοῦς. ὑπερτέλεατον. ὄνου γνάθος. βοιαί. μυρσίνη σεβομένη. πλατανιστοῦς. σκάνδεια. ὡπλισμένη κυθήρη.

δὲ ὄρος ἱερὸν, λαρύσιον καλούμενόν ἐστιν ὑπὲρ τοῦ μιγωνίου. καὶ ἦρος ἀρχομένου, διονύσου τὴν ἑορτὴν ἄγουσιν. ἄλλα τε ἐς τὰ δρώμενα λέγοντες. καὶ ὡς βότρυν ἐνταῦθα ἀνευρίσκουσιν ὡραῖον. ἐν ἀριστερᾷ δὲ γυθίου, στάδια προελθόντι ὡς τριάκοντα, ἔστιν ἐν τῇ ἠπείρῳ, τρινασοῦ καλουμένης τείχη. φρουρίου ποτὲ ἐμοὶ δοκεῖν καὶ οὐ πόλεως. γενέσθαι δέ οἱ δοκῶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν νησίδων, αἳ ταύτης πρόκεινται τῆς ἠπείρου τρεῖς ἀριθμόν. προελθόντι δὲ ἀπὸ τρινασοῦ στάδια ὡς ὀγδοήκοντα τοῦ ἕλους τὰ ἐρείπια ὑπόλοιπα ἦν. καὶ μετὰ ταῦτα τριάκοντα προελθόντι που σταδίους, ἐπὶ θαλάσσης πόλις ἐστὶν ἀκριαί. θέας δὲ αὐτόθι ἄξια μητρὸς θεῶν ναός. καὶ ἄγαλμα λίθου. παλαιότατον δὲ τοῦτο εἶναί φασιν οἱ τὰς ἀκριὰς ἔχοντες, ὁπόσα τῆς θεοῦ ταύτης πελοποννησίοις ἱερά ἐστιν. ἐπεὶ μάγνησί γε οἱ τὰ πρὸς βορρᾶν νέμονται τοῦ σιπύλου τούτοις ἐπὶ κοδδίνου πέτρᾳ μητρός ἐστι θεῶν ἀρχαιότατον ἁπάντων ἄγαλμα. ποιῆσαι δὲ οἱ μάγνητες αὐτὸ, βροτέαν λέγουσι τὸν ταντάλου. ἀκριᾶται δὲ καὶ ἄνδρα ποτὲ ὀλυμπιονίκην παρέσχοντο Νικοκλέα ὀλυμπιάσι δύο ἀνελόμενον δρόμου νίκας πέντε. πεποίηται δὲ καὶ μνῆμα τῷ νικοκλεῖ. τοῦ, τε γυμνασίου μεταξὺ, καὶ τοῦ τείχους τοῦ πρὸς τῷ λιμένι. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἄνω γερόνθραι σταδίους ἀπέχουσιν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀκριῶν. ταύτας οἰκουμένας πρὶν ἡρακλείδας ἐλθεῖν ἐς πελοπόννησον, ἐποίησαν ἀναστάτους δωριεῖς οἱ λακεδαίμονα ἔχοντες. ἀναστήσαντες δὲ γερονθρὰς τοὺς ἀρχαίους, παρὰ σφῶν ἀποίκους ἀπέστειλαν. ἐπ' ἐμοῦ δὲ ἐλευθερολακώνων καὶ οὗτοι μοίρας ἦσαν. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἐξ ἀκριῶν ἐς γερόνθρας ὁδὸν, ἔστι παλαιὰ καλουμένη κώμη. ἐν δὲ αὐταῖς γερόνθραις, ἄρεως ναὸς καὶ ἄλσος. ἑορτὴν δὲ ἄγουσι τῷ θεῷ κατὰ ἔτος. ἐν ᾗ γυναιξίν ἐστιν ἀπηγορευμένον ἐς τὸ ἄλσος ἐσελθεῖν. περὶ δὲ τὴν ἀγοράν σφισιν, αἱ πηγαὶ τῶν ποτίμων εἰσὶν ὑδάτων. ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει, ναός ἐστιν ἀπόλλωνος. καὶ ἀγάλματος ἐλέφαντος πεποιημένου κεφαλή. τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ ἀγάλματος, πῦρ ἠφάνισεν ὁμοῦ τῷ προτέρῳ ναῷ. μαριὸς δὲ ἄλλο ἐλευθερολακώνων πόλισμα. ὃ ἀπὸ γερονθρῶν, στάδια ἑκατὸν ἀφέστηκεν. ἱερόν ἐστιν αὐτόθι ἀρχαῖον κοινὸν θεῶν ἁπάντων. καὶ περὶ αὐτὸ ἄλσος παρεχόμενον πηγάς. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν ἀρτέμιδος ἱερῷ πηγαί. ὕδωρ δὲ ἄφθονον, εἴπερ ἄλλο τι χωρίον παρέχεται καὶ μαριός. κώμη δὲ ὑπὲρ τὸ πόλισμά ἐστιν ἐν μεσογαίᾳ καὶ αὐτὴ, γλυππία. καὶ ἐς κώμην ἑτέραν σελινοῦντα ἐκ γερόνθρων ἐστὶν ὁδὸς σταδίων εἴκοσι. τάδε μὲν ἀπὸ ἀκριῶν ἄνω πρὸς ἤπειρον. τὰ δὲ πρὸς θαλάσσῃ, πόλις ἀσωπὸς ἀκριῶν ἀπέχει σταδίους ἑξήκοντα. ἐν αὐτῇ δὲ, ναός τε ῥωμαίων βασιλέων. καὶ ἀνωτέρω τῆς πόλεως, ὅσον γε σταδίους δώδεκα. καὶ ἱερόν ἐστιν ἀσκληπιοῦ. φιλόλαον τὸν θεὸν ὀνομάζουσι. τὰ δὲ ὀστᾶ ἐν τῷ γυμνασίῳ τὰ τιμώμενα, μεγέθει μὲν ὑπερβάλλοντα. ἀνθρώπου δὲ ὅμως ἐστί. καὶ ἀθηνᾶς ἱερόν ἐστιν ἐν τῇ ἀκροπόλει κυπαρισσίας ἐπίκλησιν. τῆς δὲ ἀκροπόλεως πρὸς τοῖς ποσὶ, πόλεως ἐρείπια καλουμένης ἀχαιῶν τῶν παρακυπαρισσίων. ἔστι δὲ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ ἱερὸν ἀσκληπιοῦ στάδια ἀπέχον ὡς πεντήκοντα ἀσωποῦ. τὸ δὲ χωρίον ἔνθα τὸ ἀσκληπίειον, ὑπερτέλεατον ὀνομάζουσιν. ἄκρα δὲ ἀνέχουσα ἐς θάλασσαν ἀφέστηκεν ἀσωποῦ διακόσια στάδια. καλοῦσι δὲ ὄνου γνάθον τὴν ἄκραν. ἐνταῦθά ἐστιν ἀθηνᾶς ἱερὸν ἄγαλμα οὐκ ἔχον. οὐδὲ ὄροφος ἔπεστιν ἐπ' αὐτό. λέγεται δὲ ὡς ὑπὸ ἀγαμέμνονος ἐποιήθη. ἔστι δὲ καὶ μνῆμα κινάδου νεὼς τῆς μενελάου καὶ οὗτος κυβερνήτης ἦν. ἐσέχει δὲ μετὰ τὴν ἄκραν βοιωτικὸς καλούμενος κόλπος. καὶ βοιαὶ πόλις πρὸς τῷ πέρατι ἐστὶ τοῦ κόλπου. ταύτην ᾤκισε μὲν βοιὸς τῶν ἡρακλειδῶν. συναγαγεῖν δὲ ἄνδρας ἀπὸ τριῶν ἐς αὐτὴν λέγεται πόλεων ἐτίδος, ἀφροδισιάδος καὶ σίδης. τῶν δὲ πόλεων τῶν ἀρχαίων, τὰς μὲν δύο ἐς ἰταλίαν φεύγοντα αἰνείαν καὶ ὑπὸ πνευμάτων ἀπενεχθέντα ἐς τοῦτον τὸν κόλπον, οἰκίσαι φασίν. τὴν ἐτιάδα αἰνείου θυγατέρα λέγοντες εἶναι. τὴν τρίτην δὲ κληθῆναι τῶν πόλεων λέγουσιν ἀπὸ τῆς δαναοῦ σίδης. ἀπὸ δὴ τούτων τῶν πόλεων ἀναστάντες ἐζήτουν, ἔνθα οἰκίσαι σφᾶς χρεὼν εἴη. καί τι καὶ μάντευμα ἦν αὐτοῖς ἄρτεμιν ἔνθα οἰκήσουσιν ἐπιδείξειν. ὡς οὖν ἐκβᾶσιν ἐς τὴν γῆν, λαγὼς ἐπιφαίνεται, τὸν λαγὼν ἐποιήσαντο ἡγεμόνα τῆς ὁδοῦ. καταδύντος δὲ ἐς μυρσίνην, πόλιν τε οἰκίζουσιν ἐνταῦθα οὗπερ ἡ μυρσίνη ἦν. καὶ τὸ δένδρον ἔτι ἐκείνην σέβουσι τὴν μυρσίνην. καὶ ἄρτεμιν ὀνομάζουσι σώτειραν. καὶ ἀπόλλωνος ναὸς ἐν τῇ βοιωτῶν ἀγορᾷ ἐστί. καὶ ἑτέρωθι ἀσκληπιοῦ. καὶ σαράπιδός τε καὶ ἴσιδος ἐρείπια, ἀπέχει μὲν βοιῶν οὐ πλέον ἢ σταδίους ἑπτά. ἰόντι δὲ ἐς αὐτὸ ἄγαλμα ἑρμοῦ λίθινον ἕστηκεν ἐν ἀριστερᾷ. καὶ ἐν τοῖς ἐρειπίοις, ἱερὸν ἀσκληπιοῦ καὶ ὑγείας ἐστὶν οὐκ ἀφανές. κύθηρα δὲ κεῖται μὲν ἀπαντικρὺ βοιῶν. ἐς δὲ πλατανιστοῦντα, ἐλάχιστον γὰρ τῆς ἠπείρου ταύτῃ διέστηκεν ἡ νῆσος. ἐς ταύτην τὴν ἄκραν τὸν πλατανιστοῦντα ἀπὸ ἄκρας τῆς ἠπείρου, καλουμένης δὲ ὄνου γνάθους, σταδίων πλοῦς τεσσαράκοντά ἐστιν. ἐν κυθήροις δὲ ἐπὶ θαλάσσης, σκάνδειά ἐστιν ἐπίνειον. κύθηρα δὲ ἡ πόλις ἀναβάντι ἀπὸ σκανδείας, στάδια ὡς δέκα. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς οὐρανίας ἁγιώτατον. καὶ ἱερῶν ὁπόσα ἀφροδίτης παρ' ἕλλησίν ἐστιν ἀρχαιότατον. αὐτὴ δὲ ἡ θεὸς ξόανον ὡπλισμένον. πλέοντι δ' ἐκ βοιῶν,

ἐπιδήλιον. μηνοφάνης στρατηγὸς μιθριδάτου δῆλον ἐξανδραποδιζόμενος. ἐπίδαυρος ἡ λιμηρά. ἰνοῦς ὕδωρ. καὶ αἰτναῖοι κρατῆρες, ἀπωθοῦντες ἢ δεχόμενοι τὰ ἐμβαλλόμενα. ἄκρα μινώα. ζάραξ. κυφάνται. ὕδωρ ἐκ πέτρας λόγχῃ τῇ ἀταλάντης ῥυέν. βρασιαί.

τῶν ὑπὲρ τὴν ἄκραν τῆς μαλέας, λιμήν ἐστιν ὀνομαζόμενον νύμβαιον. καὶ ποσειδῶνος ἄγαλμα ὀρθόν. καὶ σπήλαιον, θαλάσσης ἐγγύτατα. ἐν δὲ αὐτῷ, γλυκέος ὕδατος πηγή. καὶ ἄνθρωποι περιοικοῦσι πολλοί. περιπλεύσαντι δὲ τὴν ἄκραν τῆς μαλέας καὶ ἑκατὸν στάδια ἀποσχόντι ἐπὶ θαλάσσῃ, χωρίον ἐν ὅροις βοιατῶν ἀπόλλωνος μὲν ἱερόν ἐστιν, ἐπιδήλιον δὲ ὀνομαζόμενον. τὸ γὰρ τοῦ ἀπόλλωνος ξόανον, ὃ νῦν ἐστιν ἐνταῦθα, ἐν δήλῳ ποτὲ ἵδρυτο. τῆς γὰρ δήλου τότε ἐμπορίου τοῖς ἕλλησιν οὔσης, καὶ ἄδειαν τοῖς ἐργαζομένοις διὰ τὸν θεὸν δοκούσης παρέχειν, μηνοφάνης μιθριδάτου στρατηγὸς εἴτε αὐτὸς ὑπερφρονήσας. εἴτε καὶ ὑπὸ μιθριδάτου προστεταγμένον, ἀνθρώπῳ γὰρ ἀφορῶντι ἐς κέρδος τὰ θεῖα ὕστερα λημμάτων, οὗτος οὖν ὁ μηνοφάνης, ἅτε οὔσης ἀτειχίστου τῆς δήλου, καὶ ὅπλα οὐ κεκτημένων ἀνδρῶν, τριήρεσιν ἐσπλεύσας, ἐφόνευσε μὲν τοὺς ἐπιδημοῦντας τῶν ξένων. ἐφόνευσε δὲ αὐτοὺς τοὺς δηλίους. κατασύρας δὲ πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα, πάντα δὲ ἀναθήματα, προσεξανδραποδισάμενος δὲ καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα, καὶ αὐτὴν ἐς ἔδαφος κατέβαλε τὴν δῆλον. ἅτε δὲ πορθουμένης τε καὶ ἁρπαζομένης, τῶν τις βαρβάρων ὑπὸ ὕβρεως τὸ ξόανον τοῦτο ἀπέρριψεν ἐς τὴν θάλασσαν. ὑπολαβὼν δὲ ὁ κλύδων, ἐνταῦθα τῆς βοιατῶν ἀπήνεγκε. καὶ τὸ χωρίον διὰ τοῦτο ἐπιδήλιον ὀνομάζουσι. τὸ μέντοι μήνιμα ἐκ τοῦ θεοῦ διέφυγεν, οὔτε μηνοφάνης, οὔτε αὐτὸς μιθριδάτης. ἀλλὰ μηνοφάνην μὲν παραυτίκα ὡς ἀνήγετο ἐρημώσας τὴν δῆλον, λοχήσαντες ναυσὶν οἱ διαπεφευγότες τῶν ἐμπόρων καταλύουσι. μιθριδάτην δὲ ὕστερον τούτων, ἠνάγκασεν ὁ θεὸς αὐτόχειρα αὐτοῦ καταστῆναι. τῆς τε ἀρχῆς οἱ καθῃρημένης καὶ ἐλαυνόμενον πανταχόθεν ὑπὸ ῥωμαίων. εἰσὶ δὲ οἵ φασιν αὐτὸν παρά του τῶν μισθοφόρων θάνατον βίαιον ἐν μέρει χάριτος εὕρασθαι. τούτοις μὲν τοιαῦτα ἀπήντησεν ἀσεβήσασι. τῆς δὲ βοιατῶν ὅμορος ἐπίδαυρός ἐστιν ἡ λιμηρά. σταδίους ὡς διακοσίους ἀπέχουσα ἐπιδηλίου. φασὶ δὲ οὐ λακεδαιμονίων, τῶν δὲ ἐν τῇ ἀργολίδι ἐπιδαυρίων εἶναι. πλέοντες δὲ ἐς κῶν παρὰ τὸν ἀσκληπιὸν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ προσχεῖν τῆς λακωνικῆς ἐνταῦθα καὶ ἐξ ἐνυπνίων γενομένων σφίσι καταμείναντες οἰκῆσαι. λέγουσι δὲ καὶ ὡς οἴκοθεν ἐκ τῆς ἐπιδαύρου δράκοντα ἐπαγομένοις αὐτοῖς, ἐξέφυγεν ἐκ τῆς νεὼς ὁ δράκων. ἐκφυγὼν δὲ οὐ πόρρω, κατέδυ θαλάσσης. καί σφισιν ὁμοῦ τῶν ὀνειράτων τῇ ὄψει, καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ κατὰ δράκοντα, ἔδοξεν αὐτόθι καταμείναντας οἰκῆσαι. καὶ ἔνθα ὁ δράκων κατέδυ, βωμοί τέ εἰσιν ἀσκληπιοῦ. καὶ ἐλαῖαι περὶ αὐτοὺς πεφύκασι. προελθόντι δὲ ἐν δεξιᾷ δύο που σταδίους, ἔστιν ἰνοῦς καλούμενον ὕδωρ. μέγεθος μὲν κατὰ λίμνην μικράν. τῆς γῆς δὲ ἐν βάθει μᾶλλον. ἐς τοῦτο τὸ ὕδωρ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς ἰνοῦς ἐμβάλλουσιν ἀλφίτων μάζας. ταύτας ἐπὶ μὲν αἰσίῳ τοῦ ἐμβαλόντος καταδεξάμενον ἔχει τὸ ὕδωρ. εἰ δὲ ἀναπέμψαι τὸ σφᾶς, πονηρὸν κέκειται σημεῖον. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐν αἴτνῃ δηλοῦσιν οἱ κρατῆρες. καὶ γὰρ χρυσοῦ ἐς αὐτοὺς καὶ ἀργύρου ποιήματα, ἔτι δὲ καὶ ἱερεῖα τὰ πάντα ἀφιᾶσι. ταῦτα δὲ ἢν μὲν ὑπολαβὸν ὑπενέγκοι τὸ πῦρ, οἱ δὲ χαίρουσιν ὡς ἐπὶ πεφηνότι ἀγαθῷ. ἀπωσαμένου δὲ τὰ ἐμβληθέντα, συμφορὰν ἔσεσθαι τούτῳ τῷ ἀνδρὶ νομίζουσι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ βοιῶν ἐς ἐπίδαυρον τὴν λιμηρὰν ἄγουσαν, ἀρτέμιδος ἱερόν ἐστιν ἐν τῇ ἐπιδαυρίων λιμνάτιδος. ἡ πόλις δὲ ἀπέχουσα οὐ πολὺ ἀπὸ θαλάσσης, ἐπὶ μετεώρῳ μὲν ᾤκισται. θέας δὲ αὐτόθι ἄξια, τὸ μὲν ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερόν. τὸ δὲ ἀσκληπιοῦ καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου. καὶ ἀθηνᾶς ἐν τῇ ἀκροπόλει ναός. πρὸ δὲ τοῦ λιμένος, διὸς ἐπίκλησιν σωτῆρος. ἄκρα δὲ ἐς τὸ πέλαγος κατὰ τὴν πόλιν ἀνέχει καλουμένη μινώα. καὶ ὁ μὲν κόλπος, οὐδέν τι ἔχει διάφορον, ἢ ὅσαι κατὰ τὴν λακωνικὴν, ἄλλαι θαλάσσης εἰσὶν ἐσβολαί. αἰγιαλὸς δὲ ὁ ταύτῃ παρέχεται ψηφῖδας, σχῆμα εὐπρεπεστέρας. καὶ χρόας παντοδαπῆς. ἐπιδαύρου δὲ σταδίους ἑκατὸν ἀπέχει ζάραξ. ἄλλως μὲν εὐλίμενον χωρίον. τῶν δὲ ἐλευθερολακώνων μάλιστα τοῦτο ἐκτετρύχωται. ἐπεὶ καὶ κλεώνυμος ὁ κλεομένους τοῦ ἀγησιπόλιδος, μόνον τοῦτο τῶν λακωνικῶν πολισμάτων ἐποίησεν ἀνάστατον. καί μοι τὰ ἐς τὸν κλεώνυμον, ἑτέρωθί ἐστιν εἰρημένα. ἐν ζάρακι δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν, πρὸς δὲ τοῦ λιμένος τῷ πέρατι, ἀπόλλωνος ναός ἐστι καὶ ἄγαλμα κιθάραν ἔχον. προελθόντι δὲ ἀπὸ ζάρακος παρὰ τὴν θάλασσαν ἕξ που στάδια, καὶ ἐπιστρέψαντι αὐτόθεν ἐς μεσόγαιαν, καὶ ἐπαναβάντι σταδίους ὡς δέκα, κυφάντων καλουμένων ἐρείπιά ἐστιν. ἐν δὲ αὐτοῖς σπήλαιον ἱερὸν ἀσκληπιοῦ. λίθου δὲ τὸ ἄγαλμα. ἔστι δὲ καὶ ὕδατος ψυχροῦ κρουνὸς ἐκβάλλων ἐκ πέτρας. ἀταλάντην θηρεύουσαν ἐνταῦθά φασιν, ὡς ἠνιᾶτο ὑπὸ δίψης, παῖσαι τῇ λόγχῃ τὴν πέτραν, καὶ οὕτω ῥυῆναι τὸ ὕδωρ.

Βρασιαὶ δὲ ἐσχάτη μὲν ταύτῃ τῶν ἐλευθερολακώνων πρὸς θαλάσσῃ ἐστί. κυφάντων δὲ ἀπέχουσι πλοῦν σταδίων διακοσίων. οἱ δὲ ἄνθρωποι λέγουσιν ἐνταῦθα οὐδέσιν ὁμολογοῦντα ἑλλήνων. ὡς σεμέλη τέκοι τὸν παῖδα ἐκ διὸς καὶ ὑπὸ τοῦ κάδμου φωραθεῖσα ἐς λάρνακα αὐτὴ καὶ διόνυσος ἐμβληθείη. καὶ τὴν λάρνακα ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ἐκπεσεῖν φασιν ἐς τὴν σφετέραν. καὶ σεμέλην μὲν οὐ γὰρ αὐτὴν περιοῦσαν ἔτι

 ἐκβεβράσθαι. ἰνὼ διόνυσον τρέφουσα. λᾶς. ἀθηνᾶ ἀσία. σμῆνος ποταμός. ὅτι ἀπίθανον ἀχιλλέα γενέσθαι τῶν ἑλένης μνηστήρων. σκύρας. πύρριχος ἢ σιληνός. ἄρτεμις ἀστρατεία. τευθρώνη. ἀχίλλειος καὶ ψαμαθοῦς ταινάρου λιμένες.

εὑρεῖν ἐπιφανῶς θάψαι. διόνυσον δέ, ἀναθρέψαι λέγουσιν. ἐπὶ τούτῳ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν ὀρειάτας ἐς ἐκεῖνο ὀνομαζομένην μετονομασθῆναι βρασιὰς ἐπὶ τῇ ἐκβολῇ τῇ ἐς τὴν γῆν τῆς λάρνακος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐφ' ἡμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ἀπωθούμενα ἐς τὴν γῆν ἐκβεβράσθαι καλοῦσιν οἱ πολλοί. βρασιᾶται δὲ καὶ τάδε ἐπιλέγουσιν. ἰνώ σφισιν ἐς τὴν χώραν ἀφικέσθαι πλανωμένην. ἐλθοῦσαν δὲ ἐθελῆσαι τοῦ διονύσου γενέσθαι τροφόν. καὶ ἀποφαίνουσι μὲν τὸ ἄντρον ἔνθα τὸν διόνυσον ἔθρεψεν ἰνώ. καλοῦσι δὲ καὶ τὸ πεδίον διονύσου κῆπον. ἱερὰ δὲ αὐτόθι, τὸ μέν ἐστιν ἀσκληπιοῦ. τὸ δὲ ἀχιλλέως. καὶ ἑορτὴν κατὰ ἔτος ἄγουσιν ἀχιλλεῖ. ἄκρα δέ ἐστιν ἐν ταῖς βρασιαῖς μικρὰ προέχουσα ἠρέμα ἐς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπ' αὐτῇ χαλκοῖ ποδιαίων ἑστήκασιν οὐ μείζονες πίλους ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες. οὐκ οἶδα ἢ διοσκούρους σφᾶς, ἢ κορύβαντας νομίζουσι. τρεῖς δ' οὖν εἰσί. τέταρτον δὲ ἀθηνᾶς ἄγαλμα. τὰ δὲ ἐν δεξιᾷ γυθίου λᾶς ἐστι. θαλάσσης μὲν, δέκα στάδια. γυθίου δὲ τεσσαράκοντα ἀπέχουσα. ᾤκισται δὲ νῦν μὲν ἰλίου καλουμένου. καὶ ἀσίας καὶ κνακαδίου τῶν ὀρῶν τούτων τὸ μεταξὺ ἐπέχουσα. πρότερον δὲ τῆς ἀσίας τοῦ ὄρους ἔκειτο ἐπὶ τῇ κορυφῇ. καὶ νῦν ἔτι τῆς πόλεως ἐστὶ τῆς ἀρχαίας ἐρείπια. καὶ πρὸ τῶν τειχῶν, ἄγαλμα ἡρακλέους. καὶ ἀπὸ τῶν μακεδόνων τρόπαιον. οἱ μοῖρα τῆς φιλίππου στρατιᾶς ἦσαν. ἡνίκα ἐς τὴν λακωνικὴν ἐσέβαλεν. ἀποτραπόμενοι δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων τὰ παραθαλάσσια ἐλεηλάτουν τῆς χώρας. ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἐρειπίοις ναὸς ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν ἀσίας. ποιῆσαι δὲ πολυδεύκην καὶ κάστορά φασιν ἀνασωθέντας ἐκ κόλχων. εἶναι γὰρ καὶ κόλχοις ἀθηνᾶς ἀσίας ἱερόν. μεταλαχόντας μὲν οὖν οἶδα ἰάσονι τοῦ στόλου τοὺς τυνδάρεω παῖδας. ὅτι δὲ ἀθηνᾶν ἀσίαν τιμῶσιν οἱ κόλχοι, παρὰ λακεδαιμονίων ἀκούσας γράφω. τῆς δὲ ἐφ' ἡμῶν οἰκουμένης πόλεως κρήνη τέ ἐστι πλησίον, ἐπὶ τὴν χρόαν τοῦ ὕδατος καλουμένη γαλακώ. καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ γυμνάσιον. ἑρμοῦ δὲ ἕστηκεν ἄγαλμα ἀρχαῖον. τῶν δὲ ὀρῶν ἐπὶ μὲν τοῦ ἰλίου, διονύσου τέ ἐστι καὶ ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς ἀσκληπιοῦ ναός. πρὸς δὲ τῷ κνακαδίῳ καρνεῖος καλούμενος ἀπόλλων. ἀπὸ δὲ τοῦ καρνείου σταδίους ἀπελθόντι ὡς τριάκοντα, ἔστιν ἐν χωρίον, ὕψος ἐν ὄρεσιν ἤδη σπαρτιατῶν, ἱερὸν ἀσκληπιοῦ καὶ ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν δαφναίας. πρὸς θαλάσσῃ δὲ ἐπὶ ἄκρας, ναός ἐστι δικτύννης ἀρτέμιδος. καὶ οἱ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἑορτὴν ἄγουσι. ταύτης δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῆς ἄκρας ποταμὸς ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν σμῆνος. ὕδωρ πιεῖν ἡδύ, εἴπερ ἄλλος τις παρεχόμενος ποταμός. ἔχει δὲ ἐν τῷ ὄρει τῷ ταϋγέτῳ τὰς πηγάς. ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως, σταδίους οὐ πλέον πέντε. ἐν δὲ ἀραίνῳ καλουμένῳ χωρίῳ, τάφος λᾶ. καὶ ἀνδριὰς ἐπὶ τῷ μνήματί ἐστι. τοῦτον τὸν λᾶν οἰκιστὴν εἶναι λέγουσιν οἱ ταύτῃ. καὶ ἀποθανεῖν φασιν ὑπὸ ἀχιλλέως. ἀχιλλέα δὲ κατᾶραι σφίσιν ἐς τὴν χώραν ἑλένην παρὰ τυνδάρεω γυναῖκα αἰτοῦντα. λέγοντι δὲ ἐπ' ἀληθείᾳ, πάτροκλός ἐστιν ὁ τὸν λᾶν ἀποκτείνας. οὗτος γὰρ καὶ ὁ μνηστευσάμενος ἑλένην. καὶ ὅτι μὲν τῶν ἑλένης μνηστήρων ἀχιλλεὺς οὐκ ἔστιν ἐν καταλόγῳ γυναικῶν, μηδὲν τοῦτο ἔστω τεκμήριον οὐκ αἰτῆσαι ἑλένην αὐτόν. ὅμηρος δὲ ἔγραψε μὲν τῆς ποιήσεως ἀρχόμενος ὡς ἀχιλλεὺς χαριζόμενος τοῖς ἀτρέως παισί, καὶ οὐκ ἐνεχόμενος τοῖς ὅρκοις τοῖς τυνδάρεω παραγένοιτο ἐς τροίαν. ἐποίησε δὲ ἐν ἄθλοις λέγοντα ἀντίλοχον ὡς ὀδυσσεὺς πρεσβύτερός ἐστιν αὐτοῦ γενεᾷ. τὸν δὲ ὀδυσσέα πρὸς ἀλκίνουν περὶ τῶν ἐν ᾅδου καὶ ἄλλα διηγούμενον, καὶ ὅτι θησέα ἰδεῖν ἐθελῆσαι καὶ πειρίθουν προτέρους ἄνδρας, ἢ καθ' ἡλικίαν τὴν αὐτοῦ. θησέα δ' ἴσμεν ἁρπάσαντα ἑλένην. οὕτως οὐδὲ ἐγχωροῦν ἐστιν ἐς ἀρχὴν ἑλένης μνηστῆρα ἀχιλλέα γενέσθαι. προελθόντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος, ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν ποταμός. ὄνομα δὲ οἱ σκύρας. ὅτι καὶ τοῦτον ἀνώνυμον πως ὄντα, πύρρος ὁ ἀχιλλέως ἔσχε ταῖς ναυσίν, ἡνίκα ἐπὶ τὸν ἑρμιόνης γάμον ἔπλευσεν ἐκ σκύρου. διαβάντων δὲ τὸν ποταμόν, ἔστιν ἱερὸν ἀρχαῖον ἀπωτέρω διὸς βωμοῦ. τοῦ ποταμοῦ δὲ σταδίους τεσσαράκοντα ἀπέχει πύρριχος ἐν μεσογαίᾳ. τὸ δὲ ὄνομα τῇ πόλει γενέσθαι φασίν, ἀπὸ πύρρου τοῦ ἀχιλλέως. οἱ δέ, εἶναι θεὸν πύρριχον τῶν καλουμένων κουρήτων. εἰσὶ δὲ οἵ, σιληνὸν ἐκ μαλέας ἐλθόντα ἐν ταῦθα λέγουσιν οἰκῆσαι. τραφῆναι μὲν δὴ τὸν σιληνὸν ἐν τῇ μαλέᾳ, δηλοῖ καὶ τάδε ἐξ ᾄσματος πινδάρου. ὁ ζαμενὴς δ' ὁ χοροιτύπος. ὃν μαλέαγονος ἔθρεψεν ναΐδος ἀκοίτας σιληνός. ὡς δὲ καὶ πύρριχος ὄνομα ἦν αὐτῷ, πινδάρῳ οὐκ ἔστιν εἰρημένον. λέγουσι δὲ οἱ περὶ τὴν μαλέαν οἰκοῦντες. ἔστι δὲ ἐν τῇ πυρρίχῳ φρέαρ ἐν τῇ ἀγορᾷ. δοθῆναι δέ σφισι τὸν σιληνὸν νομίζουσι. σπανίζοιεν τ' ἂν ὕδατος, εἰ τὸ φρέαρ τοῦτο ἐπιλείποι. θεῶν δὲ ἐν τῇ γῇ σφίσιν ἱερά ἐστιν ἀρτέμιδός τε ἐπίκλησιν ἀστρατείας. ὅτι τῆς ἐς τὸ πρόσω στρατείας ἐν ταῦθα ἐπαύσαντο ἀμαζόνες. καὶ ἀπόλλων ἀμαζόνιος. ξόανα μὲν ἀμφότερα. ἀναθεῖναι δὲ λέγουσιν αὐτὰ τὰς ἀπὸ θερμώδοντος γυναῖκας. ἀπὸ δὲ πυρρίχου καταβαίνοντι ἐς θάλασσαν, ἔστι τευθρώνη. τὸν δὲ οἰκιστὴν οἱ ταύτῃ τεύθραντα ἀθηναῖον ὄντα ἀποφαίνουσι. τιμῶσι δὲ θεῶν μάλιστα ἰσσωρίαν ἄρτεμιν. καὶ πηγή σφισίν ἐστι ναΐα. τευθρώνης δὲ ἀπέχει πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους ἐς θάλασσαν ἀνέχουσα ἄκρα ταίνα

Ταιναρέιος ἐς ἅδου ὁδός. ἅδου κύων. Ἀρίων καὶ δελφίς. πηγὴ θαυμασία ταινάρου. θυρίδες. ἱππόλα. μέσσα. οἴτυλον. ἰνοῦς μαντεῖον. θαλαμάται. πέφνος. διοσκούρων γενέθλια. λεῦκτρα λακωνικῆς.

ρον. καὶ λιμένες ὅ,τε ἀχίλλειός ἐστι καὶ ψαμαθοῦς. ἐπὶ δὲ τῇ ἄκρᾳ ναὸς εἰκασμένος σπηλαίῳ. καὶ πρὸ αὐτοῦ ποσειδῶνος ἄγαλμα. ἐποίησαν δὲ ἑλλήνων τινὲς ὡς ἡρακλῆς ἀναγάγοι ταύτῃ τοῦ ἅδου τὸν κύνα. οὔτε ὑπὸ γῆν ὁδοῦ διὰ τοῦ σπηλαίου φερούσης, οὔτε ἑτοῖμον ὂν πεισθῆναι θεῶν ὑπόγαιον εἶναί τινα οἴκησιν, ἐς ἣν ἀθροίζεσθαι τὰς ψυχάς. ἀλλὰ ἑκαταῖος μὲν ὁ μιλήσιος λόγον εὗρεν εἰκότα ὄφιν φήσας ἐπὶ ταινάρῳ τραφῆναι δεινόν. κληθῆναι δὲ ἅδου κύνα. ὅτι ἔδει τὸν δηχθέντα τεθνάναι παραυτίκα ὑπὸ τοῦ ἰοῦ. καὶ τοῦτον ἔφη τὸν ὄφιν ὑπὸ ἡρακλέους ἀχθῆναι παρ' εὐρυσθέα. ὅμηρος δὲ, πρῶτος γὰρ ἐκάλεσεν ἅδου κύνα ὅν τινα ἡρακλῆς ἦγεν. οὔτε ὄνομα ἔθετο οὐδὲν, οὔτε συνέπλασεν ἐς τὸ εἶδος. ὥσπερ ἐπὶ τῇ χιμαίρᾳ. οἱ δὲ ὕστερον, κέρβερον ὄνομα ἐποίησαν, καὶ κυνὶ τὰ ἄλλα εἰκάζοντες, κεφαλὰς τρεῖς φασιν ἔχειν αὐτόν. οὐδέν τι μᾶλλον ὁμήρου κύνα τῷ ἀνθρώπῳ σύντροφον εἰρηκότος, ἢ εἰ δράκοντα ὄντα, ἐκάλεσεν ἅδου κύνα. ἀναθήματα δὲ ἄλλα τέ ἐστιν ἐπὶ ταινάρῳ καὶ ἀρίων ὁ κιθαρῳδὸς χαλκοῦς ἐπὶ δελφῖνος. τὰ μὲν οὖν ἐς αὐτὸν ἀρίονα καὶ τὰ ἐπὶ τῷ δελφῖνι, ἡρόδοτος εἶπεν ἀκοὴν ἐν τῇ λυδίων συγγραφῇ. τὸν ἐν πωροσελήνῃ δελφῖνα τῷ παιδὶ σῶστρα ἀποδιδόντα. ὅτι συγκοπέντα ὑπὸ ἁλιέων αὐτὸν ἰάσατο. τοῦτον τὸν δελφῖνα εἶδον, καὶ καλοῦντι τῷ παιδὶ ὑπακούοντα. καὶ φέροντα ὁπότε ἐποχεῖσθαί οἱ βούλοιτο. ἔστι δὲ ἐπὶ ταινάρῳ καὶ πηγή. νῦν μὲν οὐδὲν ὥστε καὶ θαῦμα εἶναι παρεχομένη. πρότερον δὲ τοῖς ἐνιδοῦσιν ἐς τὸ ὕδωρ τοὺς λιμένας φασὶ καὶ τὰς ναῦς θεάσασθαι παρεῖχε. τοῦτο ἔπαυσε γυνὴ τὸ ὕδωρ. καὶ μὴ τοῦ λοιποῦ τοιαῦτα ἐπιδείκνυσθαι, μεμιασμένην ἐναποπλύνουσα ἐσθῆτα. ταινάρου δὲ τῆς ἄκρας πλοῦν ὅσον τεσσεράκοντα σταδίων, ἐφέστηκε καινή πολις. ὄνομα δὲ ἦν πάλαι καὶ ταύτῃ ταίναρον. ἐν αὐτῇ δὲ μέγαρον δήμητρος. καὶ ἐπὶ θαλάσσῃ ναός ἐστιν ἀφροδίτης. καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου. ἐντεῦθεν ἀπέχουσι τριάκοντα σταδίους, θυρίδες ἄκρα ταινάρου. καὶ πόλεως ἐρείπια ἱππόλας ἐστίν. ἐν δὲ αὐτοῖς ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἱππολαΐτιδος. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω μέσσα πόλις καὶ λιμήν. ἀπὸ τούτου στάδια τοῦ λιμένος πεντήκοντά ἐστι καὶ ἐκεῖ τὸ ἐπὶ οἴτυλον. ὁ δὲ ἥρως ἀφ' οὗ τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἐγένετο, ἀργεῖος τὸ ἀνέκαθεν. ἀμφιανάκτος αὐτὸς υἱὸς ὢν τοῦ ἀντιμάχου. θέας δὲ ἄξια ἐν οἰτύλῳ σαράπιδός ἐστιν ἱερόν. καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καρνείου ξόανον ἀπόλλωνος. ἐς θαλάμας δὲ ἐξ οἰτύλου, μῆκος τῆς ὁδοῦ στάδιοι περὶ τοὺς ὀγδοήκοντά εἰσι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, ἱερόν ἐστιν ἰνοῦς καὶ μαντεῖον. μαντεύονται μὲν οὖν καθεύδοντες. ὁπόσα δ' ἂν πυθέσθαι δεηθῶσιν, ὀνείρατα δείκνυσί σφισιν ἡ θεός. χαλκᾶ δὲ ἕστηκεν ἀγάλματα ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ. τῆς τε παφίης καὶ ἡλίου τὸ ἕτερον. αὐτὸ δὲ τὸ ἐν τῷ ναῷ, σαφῶς μὲν οὐκ ἦν ἰδεῖν ὑπὸ στεφανωμάτων. χαλκοῦν δὲ καὶ τοῦτο εἶναι λέγουσι. ῥεῖ δὲ καὶ ὕδωρ ἐκ πηγῆς ἱερᾶς πιεῖν ἡδύ. σελήνης δὲ ἐπίκλησιν. καὶ οὐ θαλαμάταις ἐπιχώριος δαίμων ἐστὶν ἡ παφίη. θαλαμῶν δὲ ἀπέχει σταδίους εἴκοσιν, ὀνομαζομένη πέφνος ἐπὶ θαλάσσῃ. πρόκειται δὲ νησὶς πέτρας τῶν μεγάλων οὐ μείζων. πέφνος καὶ ταύτῃ τὸ ὄνομα. τεχθῆναι δὲ ἐνταῦθα τοὺς διοσκούρους φασὶν οἱ θαλαμᾶται. τοῦτο μὲν δὴ καὶ ἀλκμᾶνα, ἐν ᾄσματι οἶδα εἰπόντα. τραφῆναι δὲ οὐκέτι ἐν τῇ πέφνῳ φασὶν αὐτούς. ἀλλὰ ἑρμῆν τὸν ἐς πελλάναν κομίσαντα εἶναι. ἐν ταύτῃ τῇ νησῖδι ἀγάλματα διοσκούρων χαλκᾶ. μέγεθος ποδιαῖα ἐν ὑπαίθρῳ τῆς νησῖδός ἐστι. ταῦτα ἡ θάλασσα ἀποκινεῖν οὐκ ἐθέλει κατακλύζουσα ὥρᾳ χειμῶνος τὴν πέτραν. τοῦτό τε δὴ θαῦμά ἐστι. καὶ οἱ μύρμηκες αὐτοῦ, λευκότεροι ἢ ὡς μυρμήκων τὸ χρῶμα φαίνουσι. τὴν δὲ χώραν οἱ μεσσήνιοι ταύτην αὐτῶν φασιν εἶναι τὸ ἀρχαῖον. ὥστε καὶ τοὺς διοσκούρους μᾶλλόν τι αὑτοῖς καὶ οὐ λακεδαιμονίοις προσήκειν νομίζουσι. πέφνου δὲ σταδίους εἴκοσιν ἀπέχει λεῦκτρα. ἐφ' ὅτῳ μὲν δή ἐστιν ὄνομα τῇ πόλει λεῦκτρον οὐκ οἶδα. εἰ δ' ἄρα ἀπὸ λευκίππου τοῦ περιήρους ὥς οἱ μεσσήνιοί φασι, τούτου μοι δοκοῦσιν ἕνεκα οἱ ταύτῃ, θεῶν μάλιστα ἀσκληπιὸν τιμᾶν. ἅτε ἀρσινόης παῖδα εἶναι τῆς λευκίππου νομίζοντες. λίθου δέ ἐστιν ἀσκληπιοῦ τε ἄγαλμα καὶ ἰνοῦς ἑτέρωθι. πεποίηται δὲ καὶ κασσάνδρας τῆς πριάμου ναὸς. καὶ ἄγαλμα ἀλεξάνδρας ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καλουμένης καὶ ἀπόλλωνος καρνείου ξόανά ἐστι κατὰ ταὐτά. καθὰ δὴ καὶ λακεδαιμονίων νομίζουσιν οἱ σπάρτην ἔχοντες. ἐπὶ δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἔστιν ἱερὸν καὶ ἄγαλμα ἀθηνᾶς. καὶ ἔρωτός ἐστιν ἐν λεύκτροις ναὸς καὶ ἄλσος. ὕδωρ δὲ ὥρᾳ χειμῶνος διαρρεῖ τὸ ἄλσος. τὰ δὲ φύλλα τῷ ἦρι, ἀπὸ τῶν δένδρων πίπτοντα οὐκ ἂν ὑπὸ τοῦ ὕδατος οὐδὲ πλεονάσαντος παρενεχθείη. ὃ δὲ οἶδα ἐν τῇ πρὸς θαλάσσῃ χώρᾳ τῆς λευκτρικῆς ἐπ' ἐμοῦ συμβὰν γράφω. ἄνεμος πῦρ ἐς ὕλην ἐνεγκὼν, τὰ πολλὰ ἠφάνισε τῶν δένδρων. ὡς δὲ ἀνεφάνη τὸ χωρίον ψιλὸν, ἄγαλμα ἐνταῦθα ἱδρυμένον εὑρέθη διὸς ἰθωμάτα. τοῦτο οἱ μεσσήνιοί φασι μαρτύριον εἶναί σφισι τὰ λεῦκτρα τὸ ἀρχαῖον τῆς μεσσηνίας εἶναι. δύναιτο δ' ἂν καὶ λακεδαιμονίων τὰ λεῦκτρα ἐξ ἀρχῆς οἰκούντων, ὁ ἰθωμάτας ζεὺς παρ' αὐτοῖς ἔχειν τιμάς. καρδαμύλη δὲ, ἧς καὶ ὅμηρος μνήμην ἐποιήσατο ἐν ἀγαμέμνονος ὑποσχέσει δώρων, λακεδαιμονίων ἐστὶν ὑπή-

γερηνία. νέστωρ μαχάων. εὐρύπυλος ὁ τηλέφου ποδαλείριος. ἀλαγονία.

κοος τῶν ἐν σπάρτῃ, βασιλέως αὐγούστου τῆς μεσσηνίας ἀποτεμομένου. ἀπέχει δὲ καρδαμύλη θαλάσσης μὲν ὀκτὼ σταδίους. λεύκτρων δὲ ἑξήκοντα. ἐνταῦθα οὐ πόρρω τοῦ αἰγιαλοῦ τέμενος ἱερὸν τῶν νηρέως θυγατέρων ἐστίν. ἐς γὰρ δὴ τοῦτο ἀναβῆναι τὸ χωρίον φασὶν ἐκ τῆς θαλάσσης αὐτὰς πύρρον ὀψομένας τὸν ἀχιλλέως. ὅτε ἐν σπάρτῃ ἐπὶ τὸν ἑρμιόνης ἀπῄει γάμον. ἐν δὲ τῷ πολίσματι ἀθηνᾶς τε ἱερὸν καὶ ἀπόλλων ἐστὶ καρνεῖος. καθὰ δωριεῦσιν ἐπιχώριον. πόλιν δὲ ὀνομαζομένην ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐνόπην τοῖς ὁμήρου μεσσηνίους ὄντας, ἐς δὲ τὸ συνέδριον συντελοῦντας τὸ ἐλευθερολακώνων, καλοῦσιν ἐφ᾽ ἡμῶν γερηνίαν. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει νέστορα, οἱ μὲν τραφῆναι λέγουσιν. οἱ δὲ, ἐς τοῦτο ἐλθεῖν φεύγοντα τὸ χωρίον, ἡνίκα πύλος ἡλίσκετο ὑπὸ ἡρακλέους. ἐνταῦθα ἐν τῇ γερηνίᾳ μαχάονος τοῦ ἀσκληπιοῦ μνῆμα καὶ ἱερόν ἐστιν ἅγιον καὶ ἀνθρώποις νόσων ἰάματα παρὰ τῷ μαχάονί ἐστιν εὑρέσθαι. καὶ ῥόδον μὲν τὸ χωρίον τὸ ἱερὸν ὀνομάζουσιν. ἄγαλμα δὲ τοῦ μαχάονος χαλκοῦν ἐστιν ὀρθόν. ἐπίκειται δέ οἱ τῇ κεφαλῇ στέφανος. ὃν οἱ μεσσήνιοι κίφος καλοῦσι τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ. μαχάονα δὲ ὑπὸ εὐρυπύλου τοῦ τηλέφου τελευτῆσαί φησιν, ὁ τὰ ἔπη ποιήσας τὴν μικρὰν ἰλιάδα. διὸ καὶ τάδε αὐτοῖς οἶδα ὑπὲρ τὸ ἀσκληπιεῖον τὸ ἐν περγάμῳ γινόμενα. ἄρχονται μὲν ἀπὸ τηλέφου τῶν ὕμνων. προσᾴδουσι δὲ οὐδὲν ἐς τὸν εὐρύπυλον. οὐ δὲ ἀρχὴν ἐν τῷ ναῷ θέλουσιν ὀνομάζειν αὐτόν. οἷα ἐπιστάμενοι φονέα ὄντα μαχάονος. ἀνασώσασθαι δὲ νέστορα λέγεται τοῦ μαχάονος τὰ ὀστᾶ. ποδαλείριον δὲ ὡς ὀπίσω πορθήσαντες ἴλιον ἐκομίζοντο ἁμαρτεῖν τοῦ πλοῦ. καὶ ἐς σύρον τῆς καρικῆς ἠπείρου φασὶν ἀποσωθέντα οἰκῆσαι. τῆς δὲ χώρας τῆς γερηνίας ὄρος καλάθιόν ἐστιν καὶ ἐν αὐτῷ κλαίας ἱερόν. καὶ σπήλαιον παρ᾽ αὐτὸ τὸ ἱερόν, ἔσοδον μὲν στενήν. τὰ δὲ ἔνδον παρεχόμενα, θέας ἄξια. γερηνίας δὲ ὡς ἐς μεσόγαιαν ἄνω, τριάκοντα ἀπέχει σταδίους ἀλαγονία. καὶ τὸ πόλισμα κατηριθμήσαμεν ἤδη καὶ τοῦτο ἐν ἐλευθερολάκωσι. θέας δὲ αὐτόθι ἄξια, διονύσου καὶ ἀρτέμιδός ἐστιν ἱερά.

Μεσσήνη χώρας οὐ πόλεως ὄνομα παρ' ὁμήρῳ. ἀνδανία. καύκων. τελε-
τῶν συνθέται. οἰχαλίας ἀμφισβήτησις.

Εσσηνίοις δὲ πρὸς τὴν σφετέραν τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐς τὴν λα-
κωνικὴν, ὅροι κατὰ τὴν γερουσίαν εἰσίν. ἐφ' ἡμῶν ὀνομαζομένη χοίριος νάπη. ταύ-
μ την τὴν χώραν ἔρημον οὖσαν οὔπω γοῦν τοὺς πρώτους λέγουσιν οἰκήτορας. ἀπο-
θανόντος λέλεγος ὃς ἐβασίλευσεν ἐν τῇ νῦν λακωνικῇ, τότε δὲ ἀπ' ἐκείνου λελεγίᾳ
καλουμένῃ, μύλης μὲν πρεσβύτερος ὢν τῶν παίδων ἔσχε τὴν ἀρχήν. πολυκάων
δὲ νεώτερός τε ἦν ἡλικίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ἰδιώτης. ἐς ὃ μεσσήνην τὴν τριόπα τοῦ φόρ-
βαντος ἔλαβε γυναῖκα ἐξ ἄργους. φρονοῦσα δὲ ἡ μεσσήνη διὰ τὸν πατέρα ἀξιώματι καὶ δυνάμει τῶν
τότε προέχοντα ἑλλήνων οὐκ ἠξίου τὸν ἄνδρα ἰδιωτεύειν. ἀθροίσαντες δὲ ἔκ τε ἄργους δύναμιν καὶ
ἐκ λακεδαίμονος, ἀφίκοντο ἐς ταύτην τὴν χώραν. καὶ συμπάσῃ μὲν ἐτέθη τῇ γῇ, μεσσήνη τὸ ὄνομα ἀ-
πὸ τῆς πολυκάονος γυναικός. πόλεις δὲ ἄλλαι τε ἐκτίσθησαν, καὶ ἔνθα τὰ βασίλεια κατεσκευάσθη σφί-
σιν, ἀνδανία. πρὸ δὲ τῆς μάχης ἣν θηβαῖοι πρὸς λακεδαιμονίους ἐμαχέσαντο ἐν λεύκτροις, καὶ τοῦ οἰ-
κισμοῦ μεσσήνης τῆς ἐφ' ἡμῶν ὑπὸ τῇ ἰθώμῃ, πόλιν οὐδεμίαν πω κληθῆναι πρότερον δοκῶ μεσσή-
νην. εἰκάζω δὲ οὐχ ἥκιστα ὁμήρου τοῖς ἔπεσιν. ἐν μὲν γὰρ καταλόγῳ τῶν ἐς ἴλιον ἀφικομένων πύλον καὶ
ἀρήνην καὶ ἄλλας καταλέγων, οὐδεμίαν πόλιν μεσσήνην ἐκάλεσεν. ἐν ὀδυσσείᾳ δὲ δηλοῖ μὲν καὶ ἐν
» τῷδε ἔθνος καὶ οὐ πόλιν τοὺς μεσσηνίους ὄντας. μῆλα γὰρ ἐξ ἰθάκης μεσσήνιοι ἄνδρες ἄειραν. Σαφέστε-
» ρον δὲ ἔτι ὑπὲρ τοῦ τόξου λέγων τοῦ ἰφίτου. Τὼ δ' ἐν μεσσήνῃ ξυμβλήτην ἀλλήλοιιν, οἴκῳ ἐν ὀρτιλόχοιο.
τοῦ γὰρ ὀρτιλόχου τὸν οἶκον ἐν τῇ μεσσήνῃ πόλισμα εἴρηκε τὰς φηράς. καὶ τόδε ἐξηγήσατο αὐτὸς ἐν τῇ
» πεισιστράτου παρὰ μενέλαον ἀποδημίᾳ. ἐς φηρὰς δ' ἵκοντο διοκλῆος ποτὶ δῶμα. Υἱέος ὀρτιλόχοιο.
Πρῶτοι δ' οὖν βασιλεύουσιν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ πολυκάων τε ὁ λέλεγος, καὶ μεσσήνη γυνὴ τοῦ πολυκάο-
νος. παρὰ ταύτην τὴν μεσσήνην τὰ ὄργια κομίζων τῶν μεγάλων θεῶν, καύκων ἦλθεν ἐξ ἐλευσῖνος. ὁ
κελαινοῦ τοῦ φλυοῦ. φλυὸν δὲ αὐτὸν ἀθηναῖοι λέγουσι παῖδα εἶναι γῆς. ὁμολογεῖ δέ σφισι καὶ ὕμνος
μουσαίου λυκομίδαις ποιηθεὶς ἐς δήμητρα. τὴν δὲ τελετὴν τῶν μεγάλων θεῶν, λύκος ὁ πανδίονος πολ-
λοῖς ἔτεσιν ὕστερον καύκωνος προήγαγεν ἐς πλέον τιμῆς. καὶ λύκου δρυμὸν ἔτι ὀνομάζουσιν. ἔνθα ἐκά-
θηρε τοὺς μύστας. καὶ ὅτι μὲν δρυμός ἐστιν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ λύκου καλούμενος, ῥιανῷ τῷ κρητί ἐστι πεποιη-
» μένον. πάρ τε τραχὺν ἔλαιον ὑπὲρ δρυμόν τε λύκοιο. Ὡς δὲ ὁ πανδίονος οὗτος ἦν λύκος, δηλοῖ τὰ
ἐπὶ τῇ εἰκόνι ἔπη τῇ μεθάπου. μετεκόσμησε γὰρ καὶ μέθαπος τῆς τελετῆς ἐστιν ἅ. ὁ δὲ μέθαπος γένος
μὲν ἦν ἀθηναῖος, τελετῆς καὶ ὀργίων καὶ παντοίων συνθέτης. οὗτος καὶ θηβαίοις τῶν καβείρων
τὴν τελετὴν κατεστήσατο. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐς τὸ κλίσιον τὸ λυκομιδῶν, εἰκόνα ἔχουσαν ἐπίγραμμα ἄλ-
λα τε λέγον, καὶ ὅσα ἡμῖν ἐς πίστιν συντελεῖ τοῦ λόγου. ἥγνισα δ' ἑρμείαο δόμους τε κέλευθα παρὸς
» καὶ πρωτογόνου κούρας. ὅθι φασὶ Μεσσήνην θεῖναι μεγάλαισι θεαῖσιν ἀγῶνα, λυάδεω κλεινοῖο γόνου καυκω-
νιάδαο. Θαύμασα δ' ὡς σύμπαντα λύκος πανδιόνιος φὼς Ἀτθίδος ἱερὰ ἔργα παρ' ἀνδανίῃ θέτο κεδ-
νῇ. Τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα δηλοῖ μὲν ὡς παρὰ τὴν μεσσήνην ἀφίκοιτο ὁ καύκων ἀπόγονος ὢν φλυοῦ. δηλοῖ
δὲ καὶ τὰ ἐς τὸν λύκον τά τε ἄλλα, καὶ ὡς ἡ τελετὴ τὸ ἀρχαῖον ἦν ἐν ἀνδανίᾳ. καί μοι τοῦτο εἰκὸς ἐφαί-
νετο τὴν μεσσήνην μὴ ἑτέρωθι, ἀλλὰ ἔνθα αὐτή τε καὶ πολυκάων ᾤκουν καταστήσασθαι τὴν τελετήν.
πυθέσθαι δέ που δὴ πάνυ ἐθελήσας, οἵτινες παῖδες πολυκάονι ἐγένοντο ἐκ μεσσήνης, ἐπελεξά-
μην τάς τε ἠοίας καλουμένας καὶ τὰ ἔπη τὰ ναυπάκτια. πρὸς δὲ αὐτοῖς ὁπόσα κιναίθων καὶ ἄ-
σιος ἐγενεαλόγησεν. οὐ μὴν ἔς γε ταῦτα ἦν σφισιν οὐδὲν πεποιημένον. ἀλλὰ ὕλλου μὲν τοῦ ἡρακλέους
θυγατρὶ εὐαίχμῃ συνοικῆσαι πολυκάονα υἱὸν βούτου λεγούσας τὰς μεγάλας οἶδα ἠοίας. τὰ δὲ
ἐς τὸν μεσσήνης ἄνδρα καὶ τὰ ἐς αὐτὴν μεσσήνην, παρεῖταί σφισι. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὡς ἦν τῶν πολυ-
κάονος οὐδεὶς ἔτι ἀπογόνων ἐς γενεὰς πέντε ἐμοὶ δοκεῖν προελθόντων, καὶ οὐ πλέονας, περιήρην τὸν
αἰόλου, βασιλέα ἐπάγονται. παρὰ τοῦτον ἀφίκετο ὡς οἱ μεσσήνιοί φασι μελανεύς, τοξεύειν ἀνὴρ ἀγα-
θὸς καὶ διὰ τοῦτο ἀπόλλωνος εἶναι νομιζόμενος. καὶ οἱ τῆς χώρας τὸ καρνάσιον. τότε δὲ οἰχαλίαν
κληθεῖσαν ἀπένειμεν ὁ περιήρης ἐνοικῆσαι. γενέσθαι δὲ ὄνομα οἰχαλίαν τῇ πόλει φασὶν ἀπὸ τοῦ με-
λανέως τῆς γυναικός. θεσσαλοὶ δὲ καὶ εὐβοεῖς (ἥκει γὰρ δὴ ἐς ἀμφισβήτησιν τῶν ἐν τῇ ἑλλάδι τὰ
πλείω) λέγουσιν, οἱ μὲν ὡς τὸ εὐρύτιον χωρίον δὲ ἔρημον ἐφ' ἡμῶν ἐστι τὸ εὐρύτιον, πόλις τὸ ἀρχαῖον
ἦν καὶ ἐκαλεῖτο οἰχαλία. τῷ δὲ εὐβοέων λόγῳ κρεώφυλος ἐν ἡρακλείᾳ πεποίηκεν ὁμολογοῦντα. ἑ-
καταῖος δὲ ὁ μιλήσιος ἐν σκίῳ μοῖραν τῆς ἐρετρικῆς ἔγραψεν εἶναι οἰχαλίαν. ἀλλὰ γὰρ οἱ μεσ-
σήνιοι τά τε ἄλλα δοκοῦσί μοι μᾶλλον εἰκότα ἐκείνων λέγειν καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν ὀστῶν εἵνεκα τῶν εὐ-
ρύτου. ἃ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἔπειτά μου λόγοις ἐπέξειμι. περιήρει δὲ ἐγεγόνεσαν ἐκ γοργοφόνης τῆς
περσέως, ἀφαρεὺς καὶ λεύκιππος. καὶ ὡς ἀπέθανε περιήρης, ἔσχον οὗτοι τὴν μεσσηνίων ἀρχὴν,

88 Περὶ ἀφαρέως καὶ τῶν υἱῶν λυγκέως καὶ ἴδα· περὶ τῆς παρ' ὁμήρῳ μαρπήσσης· ὅτι οἱ ἀσκληπιοῦ παῖδες, τοῖς περὶ νέστορα ὁμόφυλοι· κρεσφόντης κλήρῳ λαγχάνων μεσσηνίαν· ὅθεν τὸ σοφοκλέους, οὐ δραπέτην τὸν κλῆρον.

νεώτερος δὲ ἔτι ἀφαρεὺς ἦν. οὗτος βασιλεύσας πόλιν ᾤκισεν ἀρήνην ἀπὸ τῆς οἰβάλου θυγατρός. αὐτῷ δὲ γυναικὸς τῆς αὐτῆς καὶ ἀδελφῆς ὁμομητρίας· καὶ γὰρ οἰβάλῳ συνῴκησε γοργοφόνη. καί μοι δὶς ἤδη τὰ ἐς αὐτὴν ὁ λόγος, ἔν τε τῇ ἀργολίδι ἐδήλωσε καὶ ἐν τῇ λακωνικῇ συγγραφῇ. ὁ δ' οὖν ἀφαρεὺς πόλιν τε ἔκτισεν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ τὴν ἀρήνην. καὶ νηλέα τὸν κρηθέως τοῦ αἰόλου, ποσειδῶνος δὲ ἐπίκλησιν, ἀνεψιὸν ὄντα αὐτῷ, φεύγοντα ἐξ ἰωλκοῦ πελίαν ἐδέξατο οἴκῳ· καὶ τῆς γῆς οἱ ἔδωκε τὰ ἐπὶ θαλάσσῃ· ἐν οἷς ἄλλαι τε ἦσαν πόλεις καὶ ἡ πύλος. ἔνθα καὶ ᾤκησε καὶ τὸ βασίλειον κατεστήσατο ὁ νηλεύς. ἀφίκετο δὲ ἐς τὴν ἀρήνην, καὶ λύκος ὁ πανδίονος, ὅτε καὶ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν αἰγέα ἐξ ἀθηνῶν ἔφευγε. καὶ τὰ ὄργια ἐπέδειξε τῶν μεγάλων θεῶν ἀφαρεῖ καὶ τοῖς παισὶ καὶ τῇ γυναικὶ ἀρήνῃ. ταῦτα δὲ σφίσιν ἐπεδείκνυτο ἀγαγὼν ἐς τὴν ἀνδανίαν· ὅτι καὶ τὴν μεσσήνην ὁ καύκων ἐμύησεν ἐνταῦθα. ἀφαρεῖ δὲ τῶν παίδων, πρεσβύτερος μὲν καὶ ἀνδρειότερος ἴδας· νεώτερος δὲ ἦν λυγκεύς· ὃν ἔφη πίνδαρος ὅτῳ πιστὰ, οὕτως ὀξὺ ὁρᾶν ὡς καὶ διὰ στελέχους θεάσασθαι δρυὸς. λυγκέως μὲν δὴ παῖδα οὐκ ἴσμεν γενόμενον. ἴδα δὲ κλεοπάτραν θυγατέρα ἐκ μαρπήσσης, ἣ μελεάγρῳ συνῴκησεν. ὁ δὲ τὰ ἔπη ποιήσας τὰ κύπρια, πρωτεσιλάου φησίν, ὃς ὅτε κατὰ τὴν τρῳάδα ἔσχον ἕλληνες, ἀποβῆναι πρῶτος ἐτόλμησε· πρωτεσιλάου τούτου τὴν γυναῖκα πολυδώραν μὲν τὸ ὄνομα, θυγατέρα δὲ μελεάγρου φησὶν εἶναι τοῦ οἰνέως. εἰ τοίνυν ἐστὶν ἀληθὲς, αἱ γυναῖκες αὗται τρεῖς οὖσαι τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ μαρπήσσης ἀρξάμεναι, προαποθανοῦσι πᾶσαι τοῖς ἀνδράσιν, ἑαυτὰς ἐπικατέσφαξαν. ἐπεὶ δὲ τοῖς ἀφαρέως παισὶ πρὸς τοὺς διοσκούρους ἐγένετο ἀνεψιοὺς ὄντας μάχη περὶ τῶν βοῶν, καὶ τὸν μὲν πολυδεύκης ἀπέκτεινεν, ἴδαν δὲ ἐπέλαβε τὸ χρεὼν κεραυνωθέντα, ὁ μὲν ἀφαρέως οἶκος γένους παντὸς ἠρήμωτο τοῦ ἄρρενος· ἐς δὲ νέστορα τὸν τοῦ νηλέως, περιῆλθε μεσσηνίων ἡ ἀρχή· τῶν τε ἄλλων καὶ ὅσων πρότερον ἐβασίλευεν ἴδας· πλὴν ὅσοι τοῖς ἀσκληπιοῦ παισὶν αὐτῶν ὑπήκουον. καὶ γάρ τοι τοὺς ἀσκληπιοῦ παῖδας, στρατεῦσαί φασιν ἐς ἴλιον μεσσηνίους ὄντας. ἀρσινόης γὰρ ἀσκληπιὸν τῆς λευκίππου καὶ οὐ κορωνίδος παῖδα εἶναι. καὶ τρίκκαν δὲ καλοῦσιν ἔρημον ἐν τῇ μεσσηνίᾳ χωρίον. καὶ ἔπη τῶν ὁμήρου καταλέγουσιν. ἐν οἷς τὸν μαχάονα ὁ νέστωρ ὀϊστῷ βεβλημένον περιέπων ἐστὶν εὐνοϊκῶς. οὐκ ἂν οὖν αὐτὸν μὴ ἐς γείτονα καὶ ἀνθρώπων βασιλέα ὁμοφύλων προθυμίαν τοσήνδε γε ἐπιδείξασθαι. τοῖς δὲ καὶ μάλιστα ἤδη βεβαιοῦται τὸν ἐς τοὺς ἀσκληπιάδας λόγον ἀποφαίνοντες ἐν γερηνίᾳ μαχάονος μνῆμα· καὶ τὸ ἐν φαραῖς τῶν μαχάονος παίδων ἱερόν. διαπολεμηθέντος δὲ τοῦ πρὸς ἴλιον πολέμου, καὶ νέστορος ὡς ἐπανῆλθεν οἴκαδε τελευτήσαντος, δωριέων στόλος, καὶ ἡ κάθοδος ἡρακλειδῶν γενομένη δύο γενεαῖς ὕστερον, ἐξέβαλε τοὺς νηλέως ἀπογόνους ἐκ τῆς μεσσηνίας. καί μοι ταῦτα ἐγένετο ἤδη τῷ λόγῳ προσθήκη τῷ ἐς τισαμενόν. πλὴν τοσόνδε ἔτι δηλώσω· τημένῳ τῶν δωριέων ἄργος ἐφιέντων ἔχειν, κρεσφόντης γῆν σφᾶς ᾔτει τὴν μεσσηνίαν, ἅτε καὶ αὐτὸς ἀριστοδήμου πρεσβύτερος. ἀριστόδημος μὲν οὖν ἐτύγχανεν ἤδη τεθνεώς. θήρας δὲ ὁ αὐτεσίωνος τῷ κρεσφόντῃ μάλιστα ἠναντιοῦτο· τὸ μὲν ἀνέκαθεν θηβαῖός τε καὶ ἀπόγονος πέμπτος πολυνείκους τοῦ οἰδίποδος· τότε δὲ ἐπετρόπευεν ἀριστοδήμου τοὺς παῖδας· θεῖος ὢν πρὸς μητρός. αὐτεσίωνος γὰρ θυγατέρα ἀριστόδημος ἔγημεν ὄνομα ἀργείαν. κρεσφόντης δὲ γενέσθαι γάρ οἱ, ἤθελε τὴν μεσσηνίαν πάντως μοῖραν, τημένου δεῖται, παρεσκευασμένος τἄλλα τῷ κλήρῳ δῆθεν ἐφίησι. τήμενος δὲ ἐς ὑδρίαν ἐνόντος ἐν αὐτῇ καὶ ὕδατος, καθίησι τῶν ἀριστοδήμου παίδων καὶ κρεσφόντου τοὺς πάλους· ἐπὶ διῃρημένοις μοίραιν αἱρεῖσθαι τῆς χώρας προτέρους· ὁ δὲ ἑτέρων ἂν πάλος ἀνέλθῃ πρότερον. τοὺς μὲν δὴ πάλους ὁ τήμενος ἐπεποίηκεν ἀμφοτέρους· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀριστοδήμου παισὶ ξηρᾶς ἀπὸ ἡλίου· κρεσφόντῃ δὲ ὀπτῆς πυρί. ὅτε δὴ τῶν ἀριστοδήμου παίδων πάλος κατετήκετο· καὶ ὁ κρεσφόντης οὕτω λαχὼν, γῆν αἱρεῖται τὴν μεσσηνίαν. μεσσηνίων δὲ τῶν ἀρχαίων οὐκ ἐγένετο ὑπὸ τῶν δωριέων ὁ δῆμος ἀνάστατος· ἀλλὰ βασιλεύεσθαί τε συνεχωρήθησαν ὑπὸ κρεσφόντου· καὶ ἀναδάσασθαι πρὸς τοὺς δωριέας τὴν γῆν. ταῦτα δέ σφισιν εἴκειν παρέστη ὑποψίᾳ πρὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὅτι ἦσαν ἐξ ἰωλκοῦ τὸ ἀνέκαθεν ὁμιλίαι. γυναῖκα δὲ ἔσχε κρεσφόντης, μερόπην τὴν κυψέλου· βασιλεύοντος τότε ἀρκάδων, ἐξ ἧς ἄλλοι τε δὴ παῖδες ἐγένοντο αὐτῷ καὶ νεώτατος αἴπυτος. τὰ δὲ βασίλεια ἔνθα αὐτός τε καὶ οἱ παῖδες ἔμελλον οἰκήσειν, ᾠκοδομήσατο ἐν στενυκλήρῳ. τὸ μὲν γὰρ ἀρχαῖον οἱ βασιλεῖς οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ περιήρης, ᾤκουν ἐν ἀνδανίᾳ. κτίσαντος δὲ ἀφαρέως ἀρήνην, αὖθις ἀφαρεὺς καὶ οἱ παῖδες ἐνταῦθα ᾤκησαν. ἐπὶ δὲ νέστορος καὶ τῶν ἀπογόνων, ἐν πύλῳ τὰ βασίλεια ἦν. κρεσφόντης δὲ ἐν στενυκλήρῳ τὸν βασιλέα οἰκεῖν κατεστήσατο. διοικούμενον δὲ αὐτὸν τὰ πολλὰ ἐς χάριν τοῦ δήμου μᾶλλον, οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες αὐτόν τε κρεσφόντην ἐπαναστάντες καὶ τοὺς υἱοὺς ἀποκτείνουσι τοὺς λοιπούς. ὁ δὲ αἴπυτος, παῖδα γὰρ ἔτι ὄντα ἔτρεφεν αὐτὸν ὁ κύψελος, περιγίνεται μόνος τοῦ οἴκου. καὶ ὡς ἀνὴρ ἐγένετο, οἱ ἀρκάδες κατάγουσιν αὐτὸν ἐς μεσσήνην. συγκατήγαγον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ βασιλεῖς τῶν δωριέων. οἵ τε ἀριστο-

δήμου παῖδες καὶ σίμος ὁ Τημένου. Αἴπυτος δὲ ὡς ἐβασίλευσεν, ἐτιμωρήσατο μὲν τοῦ πατρὸς τοὺς φονέας, ἐτιμωρήσατο δὲ καὶ ὅσοι τοῦ φόνου παραίτιοι καθειστήκεσαν. προσαγόμενος δὲ τοὺς μὲν ἐν τέλει τῶν Μεσσηνίων θεραπείαις, ὅσοι δὲ ἦσαν τοῦ δήμου δωρεαῖς, ἐς τοσοῦτο προέβη τιμῆς, ὡς καὶ τοὺς ἀπογόνους, Αἰπυτίδας ἀντὶ Ἡρακλειδῶν κληθῆναι. Γλαύκῳ δὲ τῷ Αἰπύτου βασιλεύσαντι μετὰ Αἴπυτον, τὰ μὲν ἄλλα ἐξήρκεσε μιμήσασθαι τὸν πατέρα ἔν τε τοῖς κοινοῖς καὶ πρὸς τοὺς ἰδιώτας. εὐσέβεια δὲ ἐς πλέον προέβη. καὶ γὰρ τοῦ Διὸς τὸ ἐπὶ τῇ κορυφῇ τῆς Ἰθώμης τέμενος, αὐτοῦ τῶν Πολυκάονος καὶ Μεσσήνης, οὐκ ἔχον παρὰ τοῖς Δωριεῦσί πω τιμάς, Γλαῦκος ἦν ὁ καὶ τούτοις σέβειν καταστησάμενος. καὶ Μαχάονι τῷ Ἀσκληπιοῦ, πρῶτος ἔθυσεν ἐν Γερηνίᾳ. γέρα δὲ ἀπένειμε Μεσσήνῃ τῇ Τριόπα τὰ νομιζόμενα ἥρωσιν. Ἴσθμιος δὲ ὁ Γλαύκου καὶ ἱερὸν τῷ Γοργάσῳ καὶ Νικομάχῳ τὸ ἐν Φαραῖς ἐποίησεν. Ἰσθμίου δὲ γίνεται Δωτάδας ὃς ἐπίνεια καὶ ἄλλα τῆς Μεσσηνίας παρεχομένης, τὸ ἐν Μοθώνῃ κατεσκεύασε. Συβότας δὲ ὁ Δωτάδα τῷ τε ποταμῷ κατεστήσατο τῷ Παμίσῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον θύειν τὸν βασιλεύοντα. καὶ Εὐρύτῳ τῷ Μελανέως ἐναγίζειν ἐν Οἰχαλίᾳ πρὸ τῆς τελετῆς τῶν μεγάλων θεῶν, ἀπομένης ἔτι ἐν Ἀνδανίᾳ. ἐπὶ δὲ Φίντα τοῦ Συβότα, πρῶτον Μεσσήνιοι τότε τῷ Ἀπόλλωνι ἐς Δῆλον θυσίαν καὶ ἀνδρῶν χορὸν ἀποστέλλουσι. τὸ δέ σφισιν ᾆσμα προσόδιον ἐς τὸν θεὸν, ἐδίδαξεν Εὔμηλος. εἶναί τε ὡς ἀληθῶς Εὐμήλου νομίζεται μόνα τὰ ἔπη ταῦτα. ἐγένετο δὲ καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπὶ τῆς Φίντα βασιλείας διαφορά. πρῶτον ἀρχὴ αἰτίας ἀμφισβητουμένης μὲν καὶ ταύτης, γενέσθαι δὲ οὔπω λεγομένης. ἔστιν ἐπὶ τοῖς ὅροις τῆς Μεσσηνίας ἱερὸν Ἀρτέμιδος καλουμένης Λιμνάτιδος. μετεῖχον δὲ αὐτοῦ μόνοι Δωριέων, οἵ τε Μεσσήνιοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν δή φασιν ὡς παρθένους αὐτῶν παραγομένας ἐς τὴν ἑορτὴν, αὐτάς τε βιάσαιντο ἄνδρες τῶν Μεσσηνίων, καὶ τὸν βασιλέα σφῶν ἀποκτεῖναι, πειρώμενον κωλύειν Τήλεκλον Ἀρχελάου τοῦ Ἀγησιλάου τοῦ Δορύσσου τοῦ Λαβώτα τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἄγιδος. πρός τε δὴ τούτοις, τὰς βιασθείσας τῶν παρθένων, διεργάσασθαι λέγουσιν αὑτὰς ὑπὸ αἰσχύνης. Μεσσήνιοι δὲ τοῖς ἐλθοῦσι σφῶν ἐς τὸ ἱερὸν πρωτεύουσιν ἐν Μεσσήνῃ κατὰ ἀξίωμα, τούτοις φασὶν ἐπιβουλεῦσαι Τήλεκλον. αἴτιον δὲ εἶναι τῆς χώρας τῆς Μεσσηνίας τὴν ἀρετήν. ἐπιβουλεύοντα δὲ ἐπιλέξαι Σπαρτιατῶν, ὁπόσοι πω γένεια οὐκ εἶχον. τούτους δὲ ἐσθῆτι καὶ κόσμῳ τῷ λοιπῷ σκευάσαντα ὡς παρθένους, ἀναπαυομένοις τοῖς Μεσσηνίοις ἐπεισαγαγεῖν, δόντα ἐγχειρίδια. καὶ τοὺς Μεσσηνίους ἀμυνομένους, τούς τε ἀγενείους νεανίσκους καὶ ἀποκτεῖναι αὐτὸν Τήλεκλον. Λακεδαιμονίους δὲ οὐ γὰρ ἄνευ τοῦ κοινοῦ ταῦτα βουλεῦσαι σφῶν τὸν βασιλέα, συνειδότας ὡς ἄρξαιεν ἀδικίας, τοῦ φόνου σφᾶς τοῦ Τηλέκλου δίκας οὐκ ἀπαιτῆσαι. ταῦτα μὲν οὕτω ἑκάτεροι λέγουσι. πειθέσθω δὲ ὡς ἔχει τις ἐς τοὺς ἑτέρους σπουδῆς. γενεᾷ δὲ ὕστερον βασιλεύοντος ἐν Λακεδαίμονι Ἀλκαμένους τοῦ Τηλέκλου, τῆς δὲ οἰκίας τῆς ἑτέρας Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλλου τοῦ Πολυδέκτου τοῦ Εὐνόμου τοῦ Πρυτάνιδος τοῦ Εὐρυπῶντος, Μεσσηνίων δὲ Ἀντιόχου καὶ Ἀνδροκλέους τῶν Φίντα, Λακεδαιμονίων καὶ Μεσσηνίων ἐξήρθη τὸ ἐς ἀλλήλους μῖσος. καὶ ἦρξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι πολέμου. ἐπιγενομένης ἀφορμῆς σφίσιν, ἐθελέγγυως μὲν ἔχουσι καὶ πολεμῆσαι πάντως ἐγνωκόσιν, οὐ μόνον ἀποχρώσης, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα εὐπροσώπου. μετὰ δὲ εἰρηνικωτέρας γνώμης, κἂν διελύθη δικαστηρίου γνώσει. τὰ δὲ συμβάντα ἔχει οὕτω.

Πολυχάρης Μεσσήνιος τά τε ἄλλα οὐκ ἀφανής, ἦν καὶ νίκην Ὀλυμπιάσιν ἀνῃρημένος. τετάρτην Ὀλυμπιάδα ἦγον Ἠλεῖοι, καὶ ἀγώνισμα ἦν σταδίου μόνον, ὅ τε ὁ Πολυχάρης ἐνίκησε. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐγένοντο βοῦς. καὶ οὐ γὰρ ἐκέκτητο ἰδίαν γῆν, ὡς νομὰς ταῖς βουσὶν ἱκανὰς εἶναι, Σπαρτιάτῃ σφᾶς δίδωσιν Εὐαίφνῳ βόσκεσθαί τε ἐν ἐκείνου, καὶ μοῖραν εἶναι καὶ Εὐαίφνῳ τοῦ καρποῦ τῶν βοῶν. ἦν δὲ ἄρα τοιόσδε τις ὁ Εὔαιφνος, κέρδη τὰ ἄδικα ἐπίπροσθεν ἢ πιστὸς εἶναι ποιούμενος, καὶ ἄλλως αἱμύλος. ὃς καὶ τότε καταπωλήσας ἐς τὴν Λακωνικὴν ἐμπόροις ἀποδωσόμενος βοῦς τὰς Πολυχάρους, ἦλθεν αὐτὸς ὡς Πολυχάρην ἄγγελος. ἐλθὼν δὲ ἀποβάντας ἔλεγεν ἐς τὴν χώραν λῃστὰς καὶ βιασαμένους αὐτὸν λείαν, βοῦς τε ἄγεσθαι καὶ βουκόλους. ἕως δὲ οὗτος παρέπειθεν ἐν τούτῳ, τῶν τις βουκόλων ἀποδιδράσκει τοὺς ἐμπόρους. ἐπανήκων δὲ καταλαμβάνει τε αὐτοῦ παρὰ τῷ δεσπότῃ τὸν Εὔαιφνον, καὶ Πολυχάρους ἐναντίον ἤλεγχεν. ἁλισκόμενος δὲ καὶ οὐκ ἔχων ἀπαρνήσασθαι, ἀλλὰ μὲν αὐτὸν Πολυχάρην, ἀλλὰ δὲ καὶ τοῦ Πολυχάρους τὸν παῖδα ἱκέτευεν εἶναί οἱ συγγνώμην. ἐν γὰρ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει καὶ ἄλλων ἐνόντων, ἐφ' οἷς βιαζόμεθα ἄδικοι γίνεσθαι, τὰ κέρδη μεγίστην ἀνάγκην ἔχει. τιμὴν δὲ ἣν εἰλήφει τῶν βοῶν λόγῳ τε ἀπέφαινε. καὶ τὸν παῖδα ἠξίου τὸν Πολυχάρους ἕπεσθαί οἱ κομιούμενον. ὡς δὲ προϊόντες ἐγίγνοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ, ἔργον ἐτόλμησεν Εὔαιφνος ἀνοσιώτερον τοῦ προτέρου. φονεύει τοῦ Πολυχάρους τὸν υἱόν. ὁ δὲ ὡς καὶ ταῦτα ἔγνω πεπονθὼς, φοιτῶν ἐς τὴν Λακεδαίμονα τοῖς βασιλεῦσιν ἦν καὶ τοῖς ἐφόροις διέχρα. ἀλλὰ μὲν τὸν παῖδα ἀνακλαίων, καταριθμούμενος δὲ ὅσα ὑπὸ Εὐαίφνου πεπονθὼς ἦν, ὃν αὐτὸς ξένον ἐποιήσατο, καὶ πρὸ πάντων Λακεδαιμονίων ἐπίστευσεν. ὡς δέ οἱ συνεχῶς ἰόντι ἐπὶ τὰς ἀρχὰς,

90 τὰ λεγόμενα παρ' ἑκατέρων αἴτια τοῦ μεσσηνιακοῦ πολέμου. ἄμφεια. μεδοντίδαι καὶ ἄρχοντες ἀθήνησι.

οὐδεμία ἐγίγνετο τιμωρία. ἐνταῦθα παρεφέρετό τε ὁ πολυχάρης ἐκ τοῦ νοῦ. καὶ τῷ θυμῷ χρώμενος,
ἅτε ἔχων ἀφειδῶς ἤδη καὶ αὐτοῦ, πάντα τινὰ ὃν λάβοι λακεδαιμονίων ἐτόλμα φονεύειν. λακεδαι-
μόνιοι μὲν δὴ πολυχάρους τε ἕνεκα οὐκ ἐκδοθέντος σφίσι, καὶ διὰ τὸν τηλέκλου φόνον καὶ πρότε-
ρον ἔτι ὑπόπτως ἔχοντες διὰ τὸ κρεσφόντου κακούργημα ἐς τὸν κλῆρον, πολεμῆσαι λέγουσι. μεσσήνιοι
δὲ τὰ περὶ τηλέκλου αὖ λέγουσι τὰ εἰρημένα ἤδη μοι. καὶ αἴπυτον τὸν κρεσφόντου συγκαταχθέντα ἀ-
ποφαίνουσιν ὑπὸ ἀριστοδήμου τῶν παίδων. ὃ μήποτ' ἂν ποιῆσαι σφᾶς κρεσφόντῃ γε ὄντας διαφόρους. πο-
λυχάρην δὲ ἐκδοῦναι μετὰ τῆς τιμωρίας λακεδαιμονίοις οὔ φασιν ὅτι μηδ' ἐκεῖνοι σφίσιν εὔαιφνον, ἐθέλειν μέν-
τοι παρὰ ἀργείοις συγγενέσιν οὖσιν ἀμφοτέρων, ἐν ἀμφικτυονίᾳ διδόναι δίκας. ἐπιτρέπειν δὲ καὶ τῷ ἀθή-
νησι δικαστηρίῳ καλουμένῳ δὲ ἀρείῳ πάγῳ, ὅτι δίκας τὰς φονικὰς τὸ δικαστήριον τοῦτο ἐδόκει δικά-
ζειν ἐκ παλαιοῦ. λακεδαιμονίους δὲ, οὐ διὰ ταῦτα πολεμῆσαί φασιν ἀπὸ πλεονεξίας δὲ τῇ σφετέρᾳ τε
ἐπιβουλεῦσαι καὶ ἄλλα ἐργάσασθαι. προσφέροντες μὲν σφίσι τὰ ἀρκάδων. προσφέροντες δὲ καὶ
τὰ ἀργείων, ὡς οὔποτε ἐσχήκασι κόρον ἀποτεμνόμενοι τῆς χώρας ἀεί τι ἑκατέρων κροίσῳ τε αὐ-
τοῖς δῶρα ἀποστείλαντι, γενέσθαι φίλους βαρβάρων πρώτοις. ἀφ' ὧν τούς τε ἄλλους τοὺς ἐν τῇ ἀσίᾳ κατε-
δουλώσατο ἕλληνας, καὶ ὅσοι δωριεῖς ἐν τῇ καρικῇ κατοικοῦσιν ἠπείρῳ. ἀποφαίνουσι δὲ καὶ ὅτε οἱ
φωκέων δυνάσται τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς κατειλήφασιν, ἰδίᾳ τε κατὰ ἄνδρα τοὺς βασιλεύοντας ἐν
σπάρτῃ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπ' ἀξιώματος καὶ κοινῇ τῶν τε ἐφόρων τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν γερουσίαν
μεταλαβόντας τῶν τοῦ θεοῦ. πρὸ δὲ δὴ πάντων ὡς οὐδένων τοὺς λακεδαιμονίους κέρδους ἕνεκα ὀκνή-
σαντας, τὴν συμμαχίαν ὀνειδίζουσι σφίσι πρὸς ἀπολλόδωρον τὸν ἐν κασσανδρείᾳ τυραννήσαντα. αὐ-
τὸ ὅτου δὲ μεσσήνιοι τὸ ὄνειδος ἡγοῦνται τοσοῦτο πικρὸν, οὔ μοι τῷ λόγῳ τῷ παρόντι ἦν ἐπεισάγε-
σθαι. ὅτε γὰρ μὴ τὸ μεσσηνίων τὸ ἔμψυχον καὶ χρόνου μῆκος ὃν ἐπολέμησαν διαφορὰ ἐγένετο τῆς ἀ-
πολλοδώρου τυραννίδος ἔς τε τὰς συμφορὰς οὐ πολλῷ τινι ἀποδέοι, ἃ οἱ κασσανδρεῖς πεπόνθασι.
ταῦτα μὲν οὕτω δὴ αἴτια ἑκάτεροι τοῦ πολέμου γενέσθαι λέγουσι. τότε δὲ πρεσβεία λακεδαιμο-
νίων ἥκουσα ἐξῄτει πολυχάρη. οἱ δὲ τῶν μεσσηνίων βασιλεῖς τοῖς μὲν πρέσβεσιν ἀπεκρίναντο, ὅτι
βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ δήμου, τὰ δόξαντα ἐπιστελοῦσιν ἐς σπάρτην. αὐτοὶ δὲ ἐκείνων ἀπελθόντων,
ἐς ἐκκλησίαν τοὺς πολίτας συνῆγον. αἱ δὲ γνῶμαι διάφοροι παρὰ πολὺ ἐγένοντο. ἀνδροκλέους μὲν
ἐκδιδόναι πολυχάρην ὡς ἀνόσιά τε καὶ πέρα δεινῶν εἰργασμένον. ἀντιόχου δὲ ἄλλα τε ἀντιλέγοντος. καὶ
τὸ ἁπάντων οἴκτιστον. εἰ πολυχάρης ἐν ὀφθαλμοῖς πείσεται τοῖς εὐαίφνου καταριθμούμενος ὅσα
καὶ οἷα ἦν ἀνάγκη παθεῖν. τέλος δὲ ἐς τοσοῦτο προήχθησαν. ὥστε ἀνδροκλεῖ καὶ οἱ τῷ ἀντιόχῳ συ-
σπεύδοντες, ὥς τε καὶ τὰ ὅπλα ἔλαβον. οὐ μὴν ἐς μακράν γε προῆλθέ σφισιν ἡ μάχη. προέχοντες γὰρ
ἀριθμῷ καὶ πολὺ οἱ σὺν ἀντιόχῳ τόν τε ἀνδροκλέα καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τοὺς λόγου μάλιστα ἀξίους
ἀποκτείνουσιν. ἀντίοχος δὲ βασιλεύων ἤδη μόνος, ἔπεμπεν ἐς σπάρτην, ὡς ἐπιτρέπειν ἐθέλοι τοῖς δικα-
στηρίοις, ἃ ἤδη λέλεκταί μοι. λακεδαιμόνιοι δὲ οὐ λέγονται τοῖς κομίσασι τὰ γράμματα ἀποκρίνα-
σθαι. μησὶ δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον ἀντιόχου τελευτήσαντος, εὐφάης ὁ ἀντιόχου παρέλαβε τὴν ἀρχήν.
9 λακεδαιμόνιοι δὲ, οὔτε κήρυκα ἀποστέλλουσι προεροῦντα μεσσηνίοις πόλεμον, οὔτε προαπειπάμενοι
τὴν φιλίαν, κρύφα δὲ καὶ μάλιστα ὡς ἐδύναντο ἐν ἀπορρήτῳ παρασκευασάμενοι, προσομνύουσιν ὅρ-
κον, μήτε τοῦ πολέμου μῆκος ἢν μὴ δι' ὀλίγου κριθῇ, μήτε τὰς συμφορὰς εἰ μεγάλαι πολεμοῦσι γίνοιντο,
λεψάμενοι ἀποστρέψειν σφᾶς, πρὶν ἢ κτήσαιντο χώραν τὴν μεσσηνίαν δορυάλωτον. ταῦτα προομό-
σαντες, ἔξοδον νύκτωρ ἐποιοῦντο ἐπὶ ἄμφειαν ἀλκαμένην τὸν τηλέκλου τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνα ἀπο-
δείξαντες. ἡ δὲ ἄμφεια πρὸς τῇ λακωνικῇ πόλισμα ἦν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ μεγέθει μὲν οὐ μέγα. ἐπὶ
λόφου δὲ ὑψηλοῦ κείμενον. καὶ ὑδάτων πηγὰς ἔχον ἀφθόνους. ἐδόκει δὲ καὶ ἄλλως ἐς τὸν πάντα
πόλεμον ὁρμητήριον σφίσιν ἐπιτήδειον ἡ ἄμφεια εἶναι. καὶ τό τε πόλισμα αἱροῦσι πυλῶν ἀνεῳγ-
μένων. καὶ φυλακῆς οὐκ οὔσης. καὶ τῶν μεσσηνίων τοὺς ἐγκαταλειφθέντας φονεύουσι. τοὺς
μὲν ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς. τοὺς δὲ ὡς ᾔσθοντο πρὸς τὰ ἱερὰ θεῶν καὶ βωμοὺς καθημένους ἱκέτας. ὀ-
λίγοι δὲ καὶ οἱ διαφυγόντες ἐγένοντο. ταύτην λακεδαιμόνιοι πρώτην ἐπὶ μεσσηνίους ἔξοδον ἐποιή-
σαντο. ἔτει δευτέρῳ τῆς ἐνάτης ὀλυμπιάδος, ἣν ξενόδοκος μεσσήνιος ἐνίκα στάδιον. ἀθήνησι δὲ
οὐκ ἦσάν πω τότε οἱ τῷ κλήρῳ κατ' ἐνιαυτὸν ἄρχοντες. τοὺς γὰρ ἀπὸ μελάνθου, καλουμένους δὲ με-
δοντίδας κατ' ἀρχὰς μὲν, ἀφείλοντο ὁ δῆμος τῆς ἐξουσίας τὸ πολὺ καὶ ἀντὶ βασιλείας μετέστη-
σεν ἐς ἀρχὴν ὑπεύθυνον. ὕστερον δὲ καὶ προθεσμίαν ἐτῶν δέκα ἐποίησαν αὐτοῖς τῆς ἀρχῆς. τότε δὲ
ὑπὸ τὴν κατάληψιν τῆς ἀμφείας αἰσιμήδης ἀθηναίοις ἦρχεν ὁ αἰσχύλου πέμπτον ἔτος. πρὶν δὲ ἢ
συγγράφειν με τὸν πόλεμον καὶ ὅσα πολεμοῦσιν, ἑκατέροις ὁ δαίμων παθεῖν ἢ δρᾶσαι παρε-
10 σκεύασε, διακεῖναί τε ἔργα καὶ ἡλικίας πέρι ἠθέλησα ἀνδρὸς μεσσηνίου. τὸν γὰρ πόλεμον τοῦτον γι-
νόμενον μὲν λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων πρὸς μεσσηνίους καὶ τοὺς ἐπικούρους, ὀνομασθέντα δὲ οὐκ ἀπὸ

Ῥιανοῦ τοῦ Κρητὸς ποιητοῦ καὶ Μύρωνος τοῦ ἐκ Πριήνης συγγραφέως μεσσηνιακά. Μεσσην. καὶ Λακεδ. οἱ μὲν ἀσκοῦντες τὰ πολεμικὰ καὶ λῃστεύοντες τὰ παραθαλάσσια τῆς Λακωνικῆς. οἱ δὲ καταθέοντες τῆς Μεσσηνίας. καὶ τέλος ἰσορρόπῳ μάχῃ πολεμοῦντες.

τῶν ἐπιστρατευσάντων, ὡς πρότερόν γε ὁ Μηδικὸς καὶ ὁ Πελοποννήσιος. Μεσσήνιον δὲ ἀπὸ τῶν συμφορῶν. καθὰ δὴ καὶ τὸν ἐπὶ Ἰλίῳ κληθῆναι Τρωϊκὸν καὶ οὐχ Ἑλληνικὸν ἐξενίκησε. τοῦτον δὴ γὰρ τῶν Μεσσηνίων τὸν πόλεμον, Ῥιανός τε ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐποίησεν ὁ Βηναῖος. καὶ ὁ Πριηνεὺς Μύρων. λόγοι δὲ πεζοὶ Μύρωνός ἐστιν ἡ συγγραφή. συνεχῶς μὲν δὴ τὰ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τοῦ πολέμου τὴν τελευτὴν οὐδετέρῳ διήνυσται. μέρος δὲ ὡς ἑκάτερος ἠρέσκετο. ὁ μὲν, τῆς, τε Ἀμφείας τὴν ἅλωσιν. καὶ τὰ ἐφεξῆς συνέθηκεν, οὐ πρόσω τῆς Ἀριστοδήμου τελευτῆς. Ῥιανὸς δὲ, τοῦ δὲ μὲν τοῦ πρώτου τῶν πολέμων, οὐδὲ ἥψατο ἀρχήν. ὁπόσα δὲ χρόνῳ συνέβη τοῖς Μεσσηνίοις ἀποστᾶσιν ἀπὸ Λακεδαιμονίων, ὁ δὲ καὶ ταῦτα μὲν οὐ τὰ πάντα ἔγραψε. τῆς μάχης δὲ τὰ ὕστερα ἣν ἐμαχέσαντο ἐπὶ τῇ Τάφρῳ τῇ καλουμένῃ Μεγάλῃ. ἄνδρα τε Ἀριστομένην Μεσσήνιον. τούτου γὰρ δὴ ἕνεκα, τὸν πάντα ἐποιησάμην Ῥιανοῦ καὶ Μύρωνος λόγον. ὃς καὶ πρῶτος καὶ μάλιστα τὸ Μεσσήνης ὄνομα ἐς ἀξίωμα προήγαγε. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἐπεισήγαγε μὲν ὁ Πριηνεὺς ἐς τὴν συγγραφήν, Ῥιανῷ δὲ ἐν τοῖς ἔπεσιν οὐδὲν Ἀριστομένης ἐστὶν ἀφανέστερος, ἢ Ἀχιλλεὺς ἐν Ἰλιάδι Ὁμήρῳ. διάφορα οὖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρηκότων, πείθεσθαι μὲν τὸν ἕτερόν μοι τῶν λόγων, καὶ οὐχ ἅμα ἀμφοτέρους ὑπελείπετο. Ῥιανὸς δέ μοι ποιῆσαι μᾶλλον ἐφαίνετο εἰκότα ἐς τὴν Ἀριστομένους ἡλικίαν. Μύρωνα δὲ ἐπί τε ἄλλοις καταμαθεῖν ἐστιν οὐ προορώμενον, εἰ ψευδῆ τε καὶ οὐ πιθανὰ δόξει λέγειν, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐν τῇδε τῆς Μεσσηνίας συγγραφῇ. πεποίηκε γὰρ ὡς ἀποκτείνειε Θεόπομπον τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα Ἀριστομένης. ὀλίγον πρὸ, τῆς Ἀριστοδήμου τελευτῆς. Θεόπομπον δὲ οὔτε μάχης γιγνομένης οὔτε ἄλλως προαποθανόντα ἴσμεν, πρὶν ἢ διαπολεμηθῆναι τὸν πόλεμον. οὗτος δὲ ὁ Θεόπομπος ἦν, καὶ ὁ πέρας ἐπιθεὶς τῷ πολέμῳ. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τὰ ἐλεγεῖα τῶν Τυρταίου λέγοντα.

» Ἡμετέρῳ βασιλῆϊ θεοῖσι φίλῳ Θεοπόμπῳ ὃν διὰ Μεσσήνην εἵλομεν εὐρύχορον.

ὁ τοίνυν Ἀριστομένης δόξῃ γε ἐμῇ γέγονεν ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ ὑστέρου. καὶ τὰ ἐς αὐτὸν, ἐπειδὰν ἐς τοῦτο ὁ λόγος ἀφίκηται, τηνικαῦτα ἐπέξειμι. οἱ δὲ Μεσσήνιοι τότε ὡς τὰ περὶ τὴν Ἀμφειαν ἤκουσαν παρ᾽ αὐτῶν τῶν ἀποσωθέντων ἐκ τῆς ἁλώσεως, συνελέγοντο ἐς Στενύκληρον ἀπὸ τῶν πόλεων. ἀθροισθέντος δὲ ἐς ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τέλει καὶ τελευταῖος ὁ βασιλεὺς παρεκελεύετο μήτε τῆς Ἀμφείας ἐκπεπλῆχθαι τὴν πόρθησιν. ὡς τὸν πάντα ἤδη κεκριμένον δι᾽ αὐτῆς πόλεμον. μήτε ὡς τῆς σφετέρας κρείσσονα τῶν Λακεδαιμονίων δεδοικέναι τὴν παρασκευήν. μελέτην μὲν γὰρ ἐκείνοις τῶν πολεμικῶν ἐκ χρόνου πλείονος σφίσι δὲ εἶναι τήν τε ἀνάγκην ἰσχυροτέραν ἄνδρασιν ἀγαθοῖς γίγνεσθαι. καὶ τὸ εὐμενέστερον ἔσται παρὰ τῶν θεῶν ἀμύνουσι τῇ οἰκείᾳ. καὶ οὐκ ἀδικίας ἄρχουσι. τοιαῦτα ὁ Εὐφαὴς εἰπὼν διέλυε τὸν σύλλογον. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, πάντας ἔχων ἤδη τοὺς Μεσσηνίους ἐν ὅπλοις. τούς τε οὐκ εἰδότας ἐπαναγκάζων διδάσκεσθαι τὰ πολεμικά. καὶ τοῖς ἐπισταμένοις, ἐπιμελεστέραν ἢ πρότερον τὴν ἄσκησιν εἶναι. Λακεδαιμόνιοι δὲ καταδρομὰς ἐποιοῦντο ἐς τὴν Μεσσηνίαν. καὶ τὴν μὲν χώραν οὐκ ἐλυμαίνοντο ἅτε δὴ νομίζοντες οἰκείαν. οὐ δὲ δένδρα ἔκοπτον. οὐ δὲ οἰκήματα κατέβαλον. οἱ δὲ, λείαν εἴ που ἐντύχοιεν ἤλαυνον. καὶ σῖτον καὶ τὸν ἄλλον καρπὸν ἀφῃροῦντο. πρὸς δὲ τὰς πόλεις ποιούμενοι προσβολὰς, εἷλον μὲν οὐδεμίαν. ἅτε καὶ τείχεσιν ὠχυρωμένας καὶ δι᾽ ἀκριβείας φρουρουμένας. λαμβάνοντες δὲ τραύματα ἀπεχώρουν ἄπρακτοι. καὶ τελευτῶντες, οὐκέτι ἀπεπειρῶντο τῶν πόλεων. ἐλῄστευον δὲ καὶ οἱ Μεσσήνιοι τά, τε ἐπιθαλάσσια τῆς Λακωνικῆς, καὶ ὅσαι γεωργίαι περὶ τὸ Ταΰγετον ἦσαν. τετάρτῳ δὲ ἔτει μετὰ τῆς Ἀμφείας τὴν ἅλωσιν, Εὐφαὴς τῷ θυμῷ χρήσασθαι τῶν Μεσσηνίων προθυμούμενος, ἀκμαζόντων ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ταῖς ὀργαῖς, καὶ ἅμα τὴν ἄσκησιν ἤδη σφίσιν αὐτάρκη νομίζων εἶναι, προεῖπεν ἔξοδον. συνακολουθεῖν δὲ, καὶ τοὺς οἰκέτας προσέταξε. φέροντας ξύλα, καὶ ἄλλα ὅσα πρόσφορα ἐς ποίησιν χαρακώματος. ἐπυνθάνοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι παρὰ τῶν ἐν Ἀμφείᾳ φρουρῶν, τοὺς Μεσσηνίους ἐξιόντας. ἐξεστρατεύοντο οὖν καὶ οὗτοι. καὶ ἦν γὰρ ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ χωρίον, ἄλλως μὲν ἐς ἀγῶνα ἐπιτήδειον. χαράδρα δὲ προεβέβλητο αὐτοῦ βαθεῖα. ἐνταῦθα τοὺς Μεσσηνίους παρέταξεν ὁ Εὐφαής. ἀποδείξας στρατηγὸν Κλεόννιν, τῆς τε ἵππου καὶ τῶν ψιλῶν οἳ συναμφότεροι ἐλάσσους πεντακοσίων. ἦσαν ὧν Πυθάρατος καὶ Ἄντανδρος ἡγοῦντο. ὡς δὲ συνῄει τὰ στρατόπεδα, τοῖς μὲν ὁπλίταις καὶ ἀφειδῶς ὅμως καὶ ἀκρατέστερον ὑπὸ τοῦ μίσους φερομένοις ἐπ᾽ ἀλλήλους, οὐ παρέσχεν ἐλθεῖν ἐς χεῖρας ἡ χαράδρα διείργουσα. τὸ δὲ ἱππικὸν καὶ οἱ ψιλοί, συμμίσγουσι μὲν κατὰ τὸ ὑπὲρ τὴν χαράδραν. ἦσαν δὲ οὔτε πλῆθος οὔτε ἐμπειρίᾳ διαφέροντες οὐδέτεροι. καὶ διὰ τοῦτο ἰσόρροπος ἡ μάχη σφίσιν ἐγίνετο. ὅσῳ δὲ οὗτοι συνειστήκεσαν, ἐν τούτῳ τοῖς οἰκέταις ἐκέλευσεν ὁ Εὐφαής, πρῶτον μὲν τὰ κατὰ νώτου τοῦ στρατοπέδου φράξασθαι τοῖς σταυροῖς μετὰ δὲ τὰ πλευρὰ ἀμφότερα. ἐπεὶ δὲ ἥ, τε νὺξ ἐπέλαβε καὶ ἡ μάχη διελέλυτο, τότε ἤδη καὶ τὰ πρὸ τοῦ στρατοπέδου κατὰ τὴν χαράδραν ἐφράξαντο. ὥς τε ἐπιούσης ἡμέρας τῆς τε προνοίας τοῦ Εὐφαοῦς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπι-

Δειμεῖα καὶ καρτερὰ μάχη λακεδαιμονίων καὶ μεσσηνίων οἱ παρακληθέντες ὑπὸ τῶν σφετέρων ἡγεμόνων ἑκάτεροι, θυμῷ καὶ λοιδορίαις καὶ ἀπειλαῖς ὁμόσε χωροῦσιν ἀλλήλοις.

πει λογισμός. εἶχόν τε οὔτε ὅπως μάχεσθαι χρὴ πρὸς τοὺς μεσσηνίους μὴ προϊόντας ἐκ τοῦ χάρακος. προκαθῆσθαί τε ἀπεγίνωσκον. ἀπαράσκευοι τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ὄντες. καὶ τότε μὲν ἀναχωροῦσιν οἴκαδε. ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον κακιζόντων σφᾶς τῶν γεγηρακότων καὶ δειλίαν τε ὁμοῦ προφερόντων καὶ τοῦ ὅρκου τὴν ὑπεροψίαν, οὕτω δευτέραν ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐπὶ μεσσηνίους στρατείαν ἐποιοῦντο. ἡγοῦντο δὲ οἱ βασιλεῖς ἀμφότεροι. θεόπομπός τε ὁ νικάνδρου καὶ πολύδωρος ὁ ἀλκαμένους. ἀλκαμένης γὰρ οὐκέτι περιῆν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ μεσσήνιοι. καὶ πειρωμένων μάχης τῶν σπαρτιατῶν ἄρχειν, ἀντεπεξήεσαν. λακεδαιμονίοις δὲ ἡγεῖτο πολύδωρος μὲν κατὰ τὸ κέρας τὸ ἀριστερόν. θεόπομπος δὲ ἐπὶ τῷ δεξιῷ. τὸ μέσον δὲ εἶχεν εὐρυλέων. τὰ μὲν παρόντα λακεδαιμόνιος. τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς δὲ ἀπὸ κάδμου. καὶ ἐκ θηβῶν. αἰγέως τοῦ οἰολύκου τοῦ θήρα τοῦ αὐτεσίωνος ἀπόγονος πέμπτος. τοῖς δὲ μεσσηνίοις, κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν λακεδαιμονίων ἀντετάσσοντο, ἀντάνδρος τε, καὶ εὐφαής. τὸ δὲ ἕτερον κέρας τὸ κατὰ τὸν πολύδωρον, πυθάρατος εἶχε. κλέοννις δὲ τὸ μέσον. συνιέναι δὲ ἤδη μελλόντων ἐπεὶ παριόντες οἱ βασιλεῖς προέτρεπον τοὺς αὐτῶν, πρὸς μὲν δὴ τοὺς λακεδαιμονίους βραχεῖαν κατὰ τὸ ἐπιχώριον τὴν παράκλησιν ἐποιεῖτο ὁ θεόπομπος. τοῦ τε ὅρκου τοῦ κατὰ τῶν μεσσηνίων ἀναμιμνήσκων. καὶ ὡς καλόν σφισι τὸ φιλοτίμημα τῶν πατέρων, οἳ τοὺς περιοίκους κατεδουλώσαντο, φανῆναι λαμπρότερα εἰργασμένους. καὶ χώραν εὐδαιμονεστέραν προσκεκτημένους. εὐφαὴς δὲ μακρότερα μὲν εἶπεν ἢ ὁ σπαρτιάτης. οὐ πλείω δὲ οὐδ' οὗτος ἢ ἐφιέντα ἑώρα τὸν καιρόν. οὐ γὰρ περὶ γῆς μόνον οὐδὲ κτημάτων τὸν ἀγῶνα ἀπέφαινε γενησόμενον. εἰδέναι δὲ ἔφη σαφῶς ἃ νικωμένους ἐπιλήψεται. γυναῖκας μὲν γὰρ ἀχθήσεσθαι καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων μοίρᾳ. τοῖς δὲ ἐν ἡλικίᾳ τὸν ἐλαφρότατον ἔσεσθαι θάνατον. ἢν μετ' αἰκίας μὴ γένηται. συλήσεσθαι δέ σφισι καὶ τὰ ἱερά. καὶ τὰς πατρίδας ἐμπρήσεσθαι. λέγειν δὲ οὐκ εἰκάζων μάρτυρα δὲ ἐν ἀρχῇ πᾶσιν εἶναι τῶν ἐγκαταληφθέντων ἐν ἀμφείᾳ τὰ πάθη. πρό τε δὴ τηλικούτων κακῶν κέρδος εἶναι καλῶς τινα ἀποθανεῖν. πολὺ δὲ εἶναι ῥᾷον ἀηττήτοις οὖσιν ἔτι, καὶ ταῖς τόλμαις καθεστηκόσιν ἐξ ἴσου προθυμίᾳ τοὺς ἀντιτεταγμένους ὑπερβαλεῖν, ἢ προαποβαλόντας τὸ φρόνημα ἐπανορθοῦσθαι τὰ ἐπταισμένα. τοιαῦτα μὲν ὁ εὐφαὴς εἶπεν. ἐπεὶ δὲ ἑκατέροις ἐσήμαινον οἱ ἡγεμόνες, μεσσήνιοι μὲν δρόμῳ τε ἐς τοὺς λακεδαιμονίους ἐχρῶντο. καὶ ἀφειδῶς αὑτῶν εἶχον. ἅτε ἄνθρωποι θανατῶντες ὑπὸ τοῦ θυμοῦ. καὶ αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος ἐσπούδαζεν ἄρξαι μάχης. ἀντεπῄεσαν δὲ καὶ οἱ λακεδαιμόνιοι σπουδῇ καὶ οὗτοι. πρόνοιαν δὲ ὅμως ἐποιοῦντο μὴ διαλυθῆναί σφισι τὴν τάξιν. ὡς δὲ πλησίον ἐγίγνοντο, ἀπειλαῖς ἐχρῶντο τῶν τε ὅπλων τῇ κινήσει καὶ ἐνορῶντες ἐς ἀλλήλους δεινόν. ἔς τε λοιδορίας προήγοντο. οἱ μὲν, οἰκέτας αὐτῶν ἤδη τοὺς μεσσηνίους, καὶ οὐδὲν ἐλευθερωτέρους ἀποκαλοῦντες τῶν εἱλώτων. οἱ δὲ, ἐκείνους τῷ τε ἐγχειρήματι ἀνοσίους. ἐπεὶ πλεονεξίας ἕνεκα ἐπὶ ἄνδρας συγγενεῖς, ἐπίασι καὶ θεῶν ἀσεβεῖς ὅσοι δωριεῦσι πατρῷοι τῶν τε ἄλλων καὶ μάλιστα ἡρακλέους. ἤδη τε ὁμοῦ τοῖς ὀνείδεσι καὶ ἔργων ἥπτοντο. ἀθρόοι τε πρὸς ἀθρόους ὠθισμῷ χρώμενοι μάλιστα οἱ λακεδαιμόνιοι. καὶ ἀνὴρ ἀνδρὶ ἐπιόντες. τέχνῃ μὲν οὖν ἐς τὰ πολεμικὰ ὁμοῦ καὶ μελέτῃ πολὺ οἱ λακεδαιμόνιοι προεῖχον. πρὸς δὲ καὶ τῷ πλήθει. τούς τε γὰρ περιοίκους ὑπηκόους ἤδη καὶ συνακολουθοῦντας εἶχον. ἀσιναῖοί τε καὶ δρύοπες, γενεᾷ πρότερον ὑπὸ ἀργείων ἐκ τῆς σφετέρας ἀνεστηκότες καὶ ἥκοντες ἐς τὴν λακεδαίμονα ἱκέται, κατ' ἀνάγκην συνεστρατεύοντο. πρὸς δὲ τοὺς ψιλοὺς τῶν μεσσηνίων, τοξότας κρῆτας ἐπήγοντο μισθωτούς. μεσσηνίους δὲ ἐς ἅπαντα ἐς τὸ ἴσον ἥ τε ἀπόνοια καὶ τὸ ἐς τὸν θάνατον εὔθυμον. καὶ ὁπόσα μὲν πάσχοιεν ἀναγκαῖα μᾶλλον τοῖς πατρίδα σεμνύνουσιν, ἢ δεινὰ ἐνόμιζον. ἃ δὲ ἔδρων αὐτοί τε ἡγοῦντο εἰργάσθαι μειζόνως, καὶ τοῖς λακεδαιμονίοις, συμβαίνειν χαλεπώτερα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν προεκπηδῶντες τῆς τάξεως, τολμήματα λαμπρὰ ἀπεδείκνυντο. τοῖς δὲ καὶ ἐπικαίρως τετρωμένοις καὶ ἐμπνέουσιν ὀλίγον, ὅμως ἡ ἀπόνοια ἤκμαζεν. παρακλήσεις τε ἐγίγνοντο, καὶ οἱ μὲν ζῶντες καὶ ἔτι ἄτρωτοι, τοὺς τραυματίας παρώξυνον. πρὶν ἢ τὴν ἐσχάτην τινὶ ἐφεστηκέναι μοῖραν, ἀντιδράσαντα ὅτι καὶ δύναιτο σὺν ἡδονῇ δέχεσθαι τὸ πεπρωμένον. οἱ δὲ ὁπότε αἴσθοιντο οἱ τραυματίαι τὴν ἰσχὺν σφᾶς ἀπολείπουσαν, καὶ τὸ πνεῦμα οὐ παραμένον, διεκελεύοντο τοῖς δρῶσι μὴ χείρονας ἢ αὐτοὶ γίγνεσθαι. μηδὲ ἐς ἀνωφελὲς τῇ πατρίδι καὶ τὴν ἐκείνων τελευτὴν καταστῆσαι. λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερον τῇ μὲν ἐς ἀλλήλους δεήσει οὐκ ἐχρῶντο. καὶ ἐς τὰ παράδοξα τῶν τολμημάτων, οὐ κατὰ ταὐτὰ ἑτοίμως τοῖς μεσσηνίοις εἶχον. ἅτε δὲ εὐθὺς ἐκ παίδων τὰ πολεμικὰ ἐπιστάμενοι, βαθυτέρᾳ, τε τῇ φάλαγγι ἐχρῶντο. καὶ τοὺς μεσσηνίους ἤλπιζον, οὔτε χρόνον τὸν ἴσον καρτερήσειν ἀντιτεταγμένους. οὔτε πρὸς τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις κάματον. ἢ τὰ τραύματα ἀνθέξειν. ἰδίᾳ μὲν τοιαῦτα ἐν ἑκατέρῳ τῷ στρατεύματι ἔς τε τὰ ἔργα ἦν, καὶ ἐς τὰς γνώμας τῶν μαχομένων. κοινὰ δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων. οὔτε ἱκεσίαις οἱ φονευόμενοι καὶ χρημάτων ὑποσχέσεσιν ἐχρῶντο. τάχα μέν που μὴ πείσειν διὰ τὸ ἔχθος ἀπεγνωκότες τὸ δὲ πλεῖστον ἀπαξιοῦντες ὡς τὸ

Ἀπόνοια τῶν παρατεταγμένων καὶ τῆς μάχης ἀκμή. Ἰθώμην οὐδενὸς ἧττον ὄρος τῶν ἐντὸς Ἰσθμοῦ. ἐς ἣν ἀνῳκίσθησαν οἱ Μεσσήνιοι. Τίσις ὁ χρησμοφόρος. Ἰαμβεῖα πυθόχρηστα.

τὰ πρότερά γε καλοῦσιν. οἵ τε ἀποκτείναντες, ἀπείχοντο καὶ αὐχήματος ὁμοίως καὶ ὀνειδῶν, οὐκ ἔχοντές πω βεβαίαν οὐδέτεροι τὴν ἐλπίδα εἰ κρατήσουσι. παραδοξότερα δὲ ἀπέθνησκον οἱ τῶν κειμένων σκυλεύειν τινὰ ἐπιχειροῦντες. ἢ γὰρ τοῦ σώματος γυμνόν τι ὑποφαίνοντες ἠκοντίζοντο καὶ ἐτύπτοντο οὐ προορώμενοι διὰ τὴν ἐν τῷ παρόντι ἀσχολίαν, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν σκυλευομένων ἔτι ἐμπνεόντων διεφθείροντο. ἐμάχοντο δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἀξίως λόγου. Θεόπομπος δὲ καὶ ἀκρατέστερον ὥρμητο ὡς αὐτὸν ἀποκτενῶν Εὐφάη. Εὐφάης δὲ ὁρῶν ἐπιόντα, εἶπεν ἄρα πρὸς τὸν Ἀντανδρον, οὐδὲν εἶναι τὰ Θεοπόμπου διάφορα ἢ ὁ πρόγονος αὐτοῦ Πολυνείκης ἐτόλμησε. Πολυνείκην τε γὰρ στρατιὰν ἐπὶ τὴν πατρίδα ἀγαγόντα ἐξ Ἄργους, ἀποκτεῖναι τὸν ἀδελφὸν αὐτῇ χειρὶ, καὶ ἀποθανεῖν ὑπὸ ἐκείνου. Θεόπομπόν τε ἐθέλειν ἐς τὸ ἴσον καταστῆσαι μιάσματος ἀπὸ Λαΐου καὶ Οἰδίποδος τὸ Ἡρακλειδῶν γένος. οὐ μέντοι χαίροντά γε ἀπὸ τῆς μάχης διακεισθήσεσθαι. τοιαῦτα ἐπιλέγων, ἀντεπῄει καὶ οὗτος. ἐνταῦθα ἤ, τε πᾶσα μάχη κεκμηκότων, ὅμως ἐς τὸ ἀκμαιότατον αὖθις ἤρθη. καὶ τοῖς τε σώμασιν ἀνερρώννυντο. καὶ τὸ ἀφειδὲς ἐς τὸν θάνατον παρ' ἀμφοτέρων ηὐξάνετο. ὥς τε εἰκάσαι αὖτις τοῦ ἔργου τότε σφᾶς πρῶτον ἅπτεσθαι. τέλος οἱ περὶ τὸν Εὐφάη τῆς τε ἀπονοίας τῷ ὑπερβάλλοντι, μανίας ὄντες ἐγγύτατα καὶ ὑπ' ἀνδραγαθίας, πᾶν γὰρ δὴ τὸ περὶ τὸν βασιλέα οἱ λογάδες τῶν Μεσσηνίων ἦσαν, βιάζονται τοὺς ἀντιτεταγμένους. καὶ αὐτόν τε Θεόπομπον ἀπώσαντο καὶ Λακεδαιμονίων τοὺς καθ' αὐτοὺς ἐτρέψαντο. τὸ δὲ ἕτερον κέρας τοῖς Μεσσηνίοις ἐταλαιπώρει. Πυθαράτός τε καὶ ὁ στρατηγὸς ἐτεθνήκει. καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἀναρχίαν, ἀτακτότερον, καὶ ἀθύμως εἶχον οὐδ' οὗτοι. φεύγουσι δὲ, οὔτε τοῖς Μεσσηνίοις ὁ Πολύδωρος, οὔτε οἱ περὶ τὸν Εὐφάη τοῖς Λακεδαιμονίοις ἠκολούθησαν. Εὐφάει γὰρ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν αἱρετώτερα ἐφαίνετο ἀμύνειν τοῖς ἡττωμένοις. οὐ μέντοι Πολυδώρῳ γε οὐδὲ τοῖς περὶ αὐτὸν συμμίσγουσιν. ἐν σκότῳ γὰρ ἤδη τὰ γινόμενα ἦν. καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἅμα εἶργε, μὴ πρόσω τοῖς ἀποχωροῦσιν ἐπακολουθεῖν, οὐχ ἥκιστα καὶ ἡ ἀπειρία τῶν τόπων. ἦν δὲ αὐτοῖς καὶ ἄλλως πάτριον σχολαιοτέρας τὰς διώξεις ποιεῖσθαι μὴ διαλῦσαι τὴν τάξιν πλείονα ἔχοντας πρόνοιαν ἢ τινα ἀποκτεῖναι φεύγοντα. τὰ δὲ μέσα ἀμφοτέροις ἦν Λακεδαιμονίων ὁ Εὐρυλέων. Μεσσηνίων δὲ Κλέοννις ἡγεῖτο, ἰσοπαλῶς μὲν ἠγωνίζοντο. διέλυσε δὲ ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τούτους ἐπελθοῦσα ἡ νύξ. ταύτην τὴν μάχην παρ' ἀμφοτέρων ἢ μόνα ἢ μάλιστα ἐμαχέσαντο τὰ ὁπλιτικά. οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀλίγοι τε ἦσαν. καὶ οὐδὲν ὥς τε καὶ μνημονευθῆναι διεπράξαντο. οὐ γάρ τοι ἀγαθοὶ τότε ἱππεύειν ἦσαν οἱ Πελοποννήσιοι. τῶν δὲ Μεσσηνίων, οἱ ψιλοὶ, καὶ παρὰ Λακεδαιμονίοις Κρῆτες, οὐδὲ συνέμιξαν ἀρχήν. τῷ γὰρ πεζῷ τῷ σφετέρῳ κατὰ τρόπον ἔτι ἑκάτεροι τὸν ἀρχαῖον ἐπετάχθησαν. ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν, μάχης μὲν οὐδέτεροι διενοοῦντο ἄρχειν. οὐδὲ ἱστάναι πρότεροι τρόπαιον. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας ὑπὲρ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν ἐπεκηρυκεύοντο. καὶ ἐπειδὴ παρ' ἀμφοτέρων συνεχωρήθη, θάπτειν ἔμελλον ἤδη τὸ ἐντεῦθεν. τοῖς δὲ Μεσσηνίοις μετὰ τὴν μάχην πονηρὰ γίνεσθαι τὰ πράγματα ἤρχετο. δαπάνῃ τε γὰρ χρημάτων ἀπειρήκεσαν ἃ τῶν πόλεων ἀνήλισκον ἐς τὰς φρουράς. καὶ οἱ δοῦλοι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ηὐτομόλουν. τοῖς δὲ, καὶ νόσος ἐνέπεσε. καὶ ταραχὰς μὲν, παρεῖχεν ὡς ἡ λοιμώδης. οὐ μὴν ἐς ἅπαντάς γε ἐχώρησε. βουλευομένοις δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἐδόκει, τὰ μὲν πολλὰ πολίσματα τὰ ἐς μεσόγαιαν πάντα ἐκλείπειν. ἐς δὲ τὸ ὄρος ἀνοικίζεσθαι τὴν Ἰθώμην. ἦν δὲ καὶ πόλισμα αὐτόθι οὐ μέγα. ὃ καὶ Ὅμηρόν φασιν ἔχειν ἐν καταλόγῳ, καὶ Ἰθώμην κλωμακόεσσαν. ἐς τοῦτο τὸ πόλισμα ἀνῳκίζοντο, ἐπεκτείνοντες τὸν ἀρχαῖον περίβολον ἔρυμα εἶναι πᾶσιν αὔταρκες. ἦν δὲ τὸ χωρίον καὶ ἄλλως ἐχυρόν. ἡ γὰρ Ἰθώμη μεγέθει τε οὐδενὸς ἀποδεῖ τῶν ὀρῶν ὁπόσα ἐντὸς ἐστὶν Ἰσθμοῦ. καὶ δύσβατος κατὰ τοῦτο μάλιστα ἦν. ἐδόκει δὲ καὶ θεωρὸν πέμψαι σφίσιν ἐς Δελφούς. ἀποστέλλουσιν οὖν Τίσιν τὸν Ἀλκίδου. καὶ ἀξιώματι οὐδενὸς ὕστερον. καὶ ὅτι προσκεῖσθαι μαντικῇ μάλιστα ἐνομίζετο. τοῦτον τὸν Τίσιν ἐπανιόντα ἐκ Δελφῶν, λοχῶσιν ἄνδρες Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς ἐν Ἀμφείᾳ φρουρᾶς. λοχήσαντες δὲ, οὐ γὰρ ὑπεῖκεν αἰχμάλωτος γενέσθαι, περιμένοντα οὖν ἀμύνεσθαι καὶ ἀνθεστηκότα ἐτίτρωσκον. ἐς ὃ γίνεται βοὴ σφίσιν ἐξ ἀφανοῦς. τὸν χρησμοφόρον μέθες. καὶ Τίσις μὲν ὡς ἀπεσώθη, τάχιστα ἐς Ἰθώμην καὶ τὴν μαντείαν παρὰ τὸν βασιλέα ἀνήνεγκε, μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τῶν τραυμάτων τελευτᾷ. τοὺς δὲ Μεσσηνίους συναθροίσας ὁ Εὐφάης ἐπεδείκνυ τὸν χρησμόν.

Κόρην ἄχραντον νερτέροισι δαίμοσι, κλήρῳ λαχοῦσαν Αἰπυτιδῶν ἀφ' αἵματος. Θυηπολεῖτε νυκτέροι-
» σιν ἐν σφαγαῖς. Ἢν δὲ σφαγῆ τε, καὶ παρ' ἄλλου τότε θύειν, διδόντας ἐς σφαγὴν ἑκουσίως.
» ταῦτα τοῦ θεοῦ δηλώσαντος αὐτίκα ἐκληροῦντο ὅσαι παρθένοι τοῦ Αἰπυτιδῶν γένους ἦσαν.

καὶ ἐπελάμβανε γὰρ Λυκίσκου θυγατέρα ὁ κλῆρος, ταύτην ἐπήβολος ὁ μάντις, ἀπηγόρευεν ὡς οὐ δέοι θύειν. οὐ γὰρ εἶναι Λυκίσκου. τὴν δὲ γυναῖκα ἣ Λυκίσκῳ συνῴκησεν ὡς τεκεῖν οὔκουν οἵα τε ἦν ἐν τούτῳ τὴν παῖδα ὑποβάλλεσθαι. ἐν ὅσῳ τε οὗτος ἀνεδίδασκε τὰ ἐς αὐτήν, ἐν τόσῳ δὲ ὁ Λυκίσκος

Ἀριστόδημος αὐτόχειρ τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς, καὶ βασιλεὺς ἡρημένος ἐπὶ Εὐφαεῖ πεσόντι μετὰ τὴν δευτέραν Λακεδαιμονίων τε καὶ Μεσσηνίων καρτερὰν μάχην. Ὀφιονέως μαντεία.

ἐπαγόμενος ἅμα καὶ τὴν παρθένον ηὐτομόλησεν ἐς Σπάρτην. ἐχόντων δὲ ἀθύμως τῶν Μεσσηνίων ὡς Λυκίσκον ἀποδράντα ᾔσθοντο, ἐν τούτῳ σφίσιν Ἀριστόδημος, ἀνὴρ καὶ γένος τῶν Αἰπυτιδῶν, καὶ Λυκίσκου τῇ τε ἄλλῃ δόξῃ, καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἐπιφανέστερος, ἐδίδου τὴν θυγατέρα ἑκὼν θῦσαι. τὰ δὲ ἀνθρώπων οὐχ ἥκιστα τὸ πρόθυμον ἡ πεπρωμένη κατὰ ταὐτὰ ἐπικρύπτει, καθὰ καὶ ψηφῖδα ἐπιλαβοῦσα ἰλὺς ποταμοῦ. ὅθεν καὶ τότε Ἀριστοδήμῳ διασώσασθαι Μεσσήνην ἀγώνισμα ποιουμένῳ, τὸ ἐμπόδιον ἐπήγαγε τοιόνδε. ἀνὴρ τῶν Μεσσηνίων, τὸ δὲ ὄνομα οὐ λέγουσιν, ἐρῶν ἔτυχε τοῦ Ἀριστοδήμου τῆς θυγατρός, καὶ τότε ἤδη ἔμελλε καὶ γυναῖκα ἕξεσθαι. οὗτος κατ' ἀρχὰς ἐς ἀμφισβήτησιν Ἀριστοδήμῳ προῆλθεν, ἐκεῖνον μὲν ἐγγυήσαντά οἱ μηκέτι εἶναι κύριον τῆς παιδός, αὐτὸς δὲ ἐγγυησάμενος κυριώτερος ἐκείνου γίνεσθαι. δεύτερα δὲ ὡς τοῦτο οὐχ ἑώρα οἱ κατορθούμενον, ἐπ' ἀναίσχυντον τρέπεται λόγον, συγγενέσθαι τε τῇ παιδὶ καὶ τε κυεῖν ἐξ αὐτοῦ. τέλος δὲ ἐς τοσοῦτον Ἀριστόδημον προήγαγεν, ὥστε ἐκ μανίας ὑπὸ τοῦ θυμοῦ τὴν θυγατέρα ἀποκτεῖναι. μετὰ δὲ, ἀνέτεμνε καὶ ἐπεδείκνυεν αὐτὴν οὐκ ἔχουσαν ἐν γαστρί. παρὼν δὲ Ἐπήβολος, ἐκέλευεν ἄλλον τινὰ τὴν θυγατέρα ἐπιδώσοντα γίνεσθαι. τῆς γὰρ τοῦ Ἀριστοδήμου, πλέον εἶναι σφίσιν ἀποθανούσης οὐδέν. φονεῦσαι γὰρ τὸν πατέρα αὐτήν. θεοῖς δὲ οἷς ἡ Πυθία προσέταξεν οὐ θῦσαι. τοιαῦτα εἰπόντος τοῦ μάντεως, τὸ πλῆθος τῶν Μεσσηνίων ὥρμησεν ἀποκτενοῦντες τὸν μνηστῆρα τῆς παιδός, ὡς Ἀριστοδήμῳ τε μίασμα εἰκαῖον προσάψαντα, καὶ σφίσι τῆς σωτηρίας τὴν ἐλπίδα ἀμφίβολον πεποιηκότα. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐς τὰ μάλιστα τῷ Εὐφάει φίλος. πείθει δὴ τοὺς Μεσσηνίους Εὐφαής, τόν τε χρησμὸν ἔχειν τέλος ἀποθανούσης τῆς παιδός, καὶ σφίσιν ἀποχρᾶν τὰ ὑπὸ Ἀριστοδήμου πεποιημένα. λέγοντος δὲ ταῦτα ἔφασαν τὰ ὄντα λέγειν ὅσοι τοῦ Αἰπυτιδῶν γένους ἦσαν. ἀπεῖναι γάρ σφισι δέος τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἕκαστός τε ἔσπευδε, καὶ οἱ μὲν τοῦ βασιλέως τῇ παραινέσει πειθόμενοι, τὴν ἐκκλησίαν διαλύουσι, καὶ ἀπ' αὐτῆς πρός τε θυσίας καὶ θεῶν ἑορτὴν τρέπονται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκούσαντες τὸν γινόμενον Μεσσηνίοις χρησμόν, ἀθύμως διέκειντο καὶ αὐτοί, καὶ οἱ βασιλεῖς ἔς τε τὰ λοιπὰ καὶ ἄρχειν ὀκνοῦντες μάχης. ἔτει δὲ ἕκτῳ μετὰ τὸν ἐξ Ἰθώμης Λυκίσκου δρασμὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὰ γὰρ ἱερὰ ἐγίνετο αὐτοῖς αἴσια, στρατεύουσιν ἐπὶ τὴν Ἰθώμην. οἱ δὲ Κρῆτες, οὐκέτι παρόντες σφίσιν ἐτύγχανον. ὑστέρησαν δὲ καὶ οἱ τῶν Μεσσηνίων σύμμαχοι. δι' ὑποψίας γὰρ οἱ Σπαρτιᾶται, καὶ ἄλλοις ἤδη Πελοποννησίων καὶ Ἀρκάσιν ἦσαν καὶ Ἀργείοις μάλιστα. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι κρύφα ἔμελλον τῶν Λακεδαιμονίων ἀφίξεσθαι, καὶ ἰδίᾳ δὴ μᾶλλον μετὰ δόγματος κοινοῦ. τοῖς δὲ Ἀρκάσιν ἡ στρατεία μὲν ἀπείρητο ἐκ τοῦ φανεροῦ. παρέτυχον δὲ οὐδ' οὗτοι. τοὺς γὰρ Μεσσηνίους καὶ ἄνευ συμμάχων κινδυνεῦσαι προήγαγεν ἡ δόξα τοῦ χρησμοῦ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐδέν τι ἐγίνετο διάφορα ἢ καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας μάχης. ἥ τε ἡμέρα καὶ τότε τοὺς μαχομένους προαπέλιπεν. οὐ μέν τοι βιασθῆναί γε οὐδετέρων κέρας, ἢ καὶ λόχον μνημονεύουσιν. ἐπεὶ μηδὲ τὴν τάξιν ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἐτάχθησαν συμμεῖναι φασίν. ἀλλ' ἀφ' ἑκατέρων τοὺς ἀρίστους συνελθόντας ἐς τὸ μεσαίτατον, ἐν τούτῳ τὸν πάντα ἔχειν πόνον. ὁ γὰρ Εὐφαὴς πλέον τι ἢ βασιλέα εἰκὸς ἦν, προθυμούμενος, καὶ ἀφειδῶς τοῖς περὶ τὸν Θεόπομπον ἐγκείμενος, τραύματά τε καὶ πολλά τε οὐκ ἰάσιμα λαμβάνει. λιποψυχήσαντα δὲ αὐτὸν καὶ πεσόντα, οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὀλίγον ὅμως ἐμπνέοντα ἐποιοῦντο παρ' αὐτοὺς ἑλκύσαι σπουδήν. ἐπήγειρε δὲ καὶ τοὺς Μεσσηνίους, ἥ τε ἐς τὸν Εὐφαὴ προϋπάρχουσα εὔνοια καὶ τὰ ὀνείδη τὰ μέλλοντα. φονευομένοις τε ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἄμεινόν σφισιν ἐφαίνετο προέσθαι τὰς ψυχὰς ἢ ἐκείνων προεμένων ἀποσωθῆναί τινα. τότε μὲν δὴ πεσὼν ὁ Εὐφαής, τήν τε μάχην ἐπιμήκυνε καὶ προήγαγεν ἐς πλέον παρ' ἑκατέρων τὰ τολμήματα. ὕστερον δὲ ἀνήνεγκε μὲν καὶ ᾔσθετο ὅτι οὐκ ἔλαττον ἐσχήκασιν ἐν τῷ ἔργῳ. ἡμέραις δὲ οὐ πολλαῖς ἀποθνήσκει. βασιλεύσας Μεσσηνίων τρία ἔτι καὶ δέκα. καὶ πολεμήσας Λακεδαιμονίοις τὸν πάντα τῆς βασιλείας χρόνον. Εὐφαεῖ δὲ οὐκ ὄντων παίδων, τὸν αἱρεθέντα ὑπὸ τοῦ δήμου κατέλειπεν ἔχειν τὴν ἀρχήν. Κλέοννίς τε καὶ Δάμις ἐς ἀμφισβήτησιν Ἀριστοδήμῳ προῆλθον, τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἐς πόλεμον διαφέρειν νομιζόμενοι. τὸν δὲ Ἄντανδρον οἱ πολέμιοι κατειργάσαντο ἐν τῇ μάχῃ προκινδυνεύοντα Εὐφάους. ἦσαν δὲ καὶ τῶν μάντεων αἱ γνῶμαι κατὰ ταὐτὰ ἀμφοτέρων, Ἐπηβόλου καὶ Ὀφιονέως, μὴ σφᾶς ἀνδρὶ ἐναγεῖ καὶ θυγατρὸς μίασμα ἐπικειμένῳ δοῦναι τὴν Αἰπύτου καὶ τῶν ἀπογόνων τιμήν. ᾑρέθη δὲ ὅμως καὶ ἐβασίλευσεν Ἀριστόδημος. ὁ δὲ Ὀφιονεὺς οὗτος ὁ τῶν Μεσσηνίων μάντις τυφλὸς ὢν εὐθὺς ἐκ γενετῆς, μαντικὴν τινὰ εἶχε τοιαύτην. πυνθανόμενος τὰ γινόμενα ἑκάστοις ἰδίᾳ τε καὶ ἐν κοινῷ προέλεγεν οὕτω τὰ μέλλοντα. οὗτος μὲν τρόπον ἐμαντεύετο τὸν εἰρημένον. Ἀριστόδημος δὲ βασιλεύσας, τῷ τε δήμῳ διέμεινε τὰ εἰκότα χαρίζεσθαι προθυμούμενος. καὶ τοὺς ἐν τέλει τούς τε ἄλλους καὶ μάλιστα Κλέοννιν καὶ Δάμιν ἦγεν ἐν τιμῇ. διὰ θεραπείας δὲ εἶχε καὶ τὰ τῶν συμμάχων. Ἀρκάδων τε τοῖς δυνατοῖς, καὶ ἐς Ἄργος καὶ ἐς Σικυῶνα ἀποστέλλων δῶρα.

Μεσσήνιοι καὶ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων ἀντιπαρατιθέμενοι. χρησμὸς Λακεδαιμονίοις πταίσασι δοθείς.

τὸν δὲ πόλεμον ἐπὶ τῆς ἀριστοδήμου βασιλείας ἐπολέμουν, λῃστείαις τε καὶ ὀλίγοις ἀεὶ καὶ περὶ τὴν ὡραίαν καταδρομαῖς ἐς τὴν ἀλλήλων χρώμενοι. συνεσέβαλλον δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀρκάδων τοῖς μεσσηνίοις ἐς τὴν λακωνικήν. ἀργεῖοι δὲ προαναφῆναι μὲν τὸ ἐς τοὺς λακεδαιμονίους ἔχθος οὐκ ἠξίουν. γινομένου δὲ ἀγῶνος, παρεσκευάζοντο ὡς μεθέξοντες. πέμπτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀριστοδήμου μελλόντων, ἐκ προρρήσεως συμβολὴν ποιήσεσθαι, τῷ τε γὰρ μήκει τοῦ πολέμου καὶ τοῖς δαπανήμασιν ἀπειρήκεσαν, οὕτω παρεγένοντο ἀμφοτέροις καὶ οἱ σύμμαχοι. λακεδαιμονίοις μὲν κορίνθιοι, πελοποννησίων μόνοι. τοῖς δὲ μεσσηνίοις οἵ τε ἀρκάδες πανστρατιᾷ, καὶ ἀργείων καὶ σικυωνίων λογάδες. λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν κορινθίοις καὶ τοῖς εἵλωσι καὶ ὅσοι περίοικοι συνεστρατεύοντο, ἐς μέσον ἐπιτρέψαντες, ἐπὶ τοῖς κέρασιν αὐτοί τε καὶ οἱ βασιλεῖς ἐτάσσοντο. βαθεῖά τε ὡς οὔπω πρότερον καὶ πυκνὴ τῇ φάλαγγι. τῷ δὲ ἀριστοδήμῳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν, διετάχθη τὰ ἐς τὴν μάχην οὕτω. ὅσοι τῶν ἀρκάδων ἢ τῶν μεσσηνίων τὰ μὲν σώματα ἦσαν ἐρρωμένοι καὶ ἀγαθοὶ τὰς ψυχάς, ὅπλα δὲ οὐκ εἶχον ἰσχυρά, τούτοις τῶν ὅπλων τὰ χρησιμώτατα ἐπιλέξας καὶ ὡς ἐς ἔργον ἤπειγεν ὁμοῦ τοῖς ἀργείοις καὶ σικυωνίοις ἔταξε. τὴν δὲ φάλαγγα ἐπὶ πλέον ἥπλωσεν ὡς μὴ κυκλωθεῖεν ὑπὸ τῶν ἐναντίων. προεῖδε δὲ καὶ ὅπως τεταγμένοις σφίσι τὸ ὄρος ἡ ἰθώμη κατὰ νώτου γίνοιτο. καὶ τούτοις μὲν κλέοννιν ἐπέταξεν ἡγεμόνα, αὐτὸς δὲ καὶ ὁ δύμις, ὑπέμενον ἔχοντες τοὺς ψιλούς, σφενδονήτας μὲν ἢ τοξότας, ὀλίγους. ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς τοῖς τε σώμασιν ἦσαν ἐς τὰς ἐπιδρομὰς καὶ ἀναχωρήσεις ἐπιτήδειοι. καὶ τῇ ὁπλίσει κοῦφοι. θώρακα γὰρ ἢ ἀσπίδα εἶχεν ἕκαστος. ὅσοι δὲ ἠπόρουν τούτων, περιεβέβληντο αἰγῶν νάκας καὶ προβάτων. οἱ δὲ καὶ θηρίων δέρματα. καὶ μάλιστα οἱ ὀρεινοὶ τῶν ἀρκάδων, λύκων τε καὶ ἄρκτων. ἀκόντια δὲ ἕκαστος, πολλά. οἱ δὲ καὶ λόγχας αὐτῶν ἔφερον. οὗτοι μὲν ἐλόχων τῆς ἰθώμης ἔνθα ἔμελλον ἥκιστα ἔσεσθαι σύνοπτοι. οἱ δὲ ὁπλῖται τῶν μεσσηνίων καὶ συμμάχων, τήν τε ἔφοδον τὴν πρώτην τῶν λακεδαιμονίων ὑπέμειναν, καὶ μετὰ ταῦτα ἦσαν ἤδη καὶ τὰ ἄλλα ἀνδρεῖοι. ἀριθμῷ μὲν δὴ τῶν ἐναντίων ἀπελείποντο. λογάδες δὲ ὄντες ἐμάχοντο πρὸς δῆμον καὶ οὐχ ὁμοίως πρὸς κρείττους. ἢ καὶ μᾶλλον τῇ τε ἄλλῃ προθυμίᾳ καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἐπὶ πολὺ ἀντεῖχον. ἐν ταὐτῷ δὲ καὶ ὁ στρατὸς τῶν μεσσηνίων ὁ ψιλός, ἀφ' οὗ καὶ τούτοις ἤρθη τὰ σημεῖα, ἐχώρουν ἐπὶ τοὺς λακεδαιμονίους δρόμῳ. καὶ περιστάντες ἠκόντιζον ἐς τὰ πλάγια. ὅσοις δὲ καὶ ἐπὶ πλέον μετῆν τόλμης, προσθέοντες καὶ ἔτυπτον ἐκ χειρός. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι, κίνδυνόν σφισι δεύτερον ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ οὔπως ἀνέλπιστον ὁρῶντες παρόντα, ὅμως οὔτε ἐταράχθησαν, ἐπιστρεφόμενοί τε ἐς τοὺς ψιλούς, ἀμύνεσθαι μὲν ἐπειρῶντο. διὰ δὲ τὴν κουφότητα οὐ χαλεπῶς ἀποφευγόντων, ἀχρεῖα τοῖς λακεδαιμονίοις, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἤδη καὶ ὀργὴ γίνεται. πεφύκασι δέ πως οἱ ἄνθρωποι μάλιστα ἔχειν ἀκρατῶς πρὸς τὰ παράξια. ἢ δὴ καὶ τότε οἵ τε ἤδη τραύματα τῶν σπαρτιατῶν εἰληφότες, καὶ ὅσοι καμνόντων τῶν σπαρτιατῶν ἐγίγνοντο πρὸς τὴν ἔφοδον τῶν ψιλῶν πρῶτοι, προεξέθεόν τε ὁπότε ἴδοιεν ἐπιφερομένους τοὺς ψιλούς, καὶ ὑπὸ θυμοῦ μακροτέρας τὰς διώξεις ἐποιοῦντο ἀποχωρησάντων. οἱ δὲ ψιλοὶ τῶν μεσσηνίων ὡς τὸ πρῶτον ἤρξαντο, κατὰ χώραν τε μένοντας ἔτυπτον καὶ ἐσηκόντιζον. καὶ διωκόντων ἔφθανον ἀποφεύγοντες. καὶ πειρωμένοις ἀναστρέφειν αὖθις ἐπῄεσαν. ταῦτα δὲ ἔδρων σποράδην. καὶ ἄλλοι κατ' ἄλλο τῆς τῶν ἐναντίων τάξεως. οἵ τε ὁπλῖται τῶν μεσσηνίων καὶ συμμάχων, θρασύτερον ἐν τῷ τοιῷδε τοῖς κατὰ στόμα αὐτῶν ἐπέκειντο. τέλος δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι τῷ τε χρόνῳ καὶ τοῖς τραύμασιν ἀπαγορεύοντες, καὶ ἅμα τῷ τὸ εἰωθὸς ὑπὸ τῶν ψιλῶν ταρασσόμενοι, διαλύουσι τὴν τάξιν. τραπέντων δὲ ἐνταῦθα ἔτι σφίσι, πλέω παρεῖχον κακὰ οἱ ψιλοί. τοὺς δὲ τῶν λακεδαιμονίων διαφθαρέντας ἐν τῇ μάχῃ, συλλαβεῖν μὲν οὐχ οἷά τε ἦν ἀριθμῷ. πείθομαι δὲ εἶναι καὶ αὐτοὺς πολλούς. ἡ δὲ οἴκαδε ἀναχώρησις, τοῖς μὲν ἄλλοις καθ' ἡσυχίαν. κορινθίοις δὲ ἔμελλεν ἔσεσθαι χαλεπή. διὰ πολεμίας γὰρ ἐγίνετο. ὁμοίως διά τε τῆς ἀργείας πειρωμένοις καὶ παρὰ σικυῶνα ἀνασωθῆναι. λακεδαιμονίους δὲ ἐλύπει μὲν καὶ τὸ γεγονὸς πταῖσμα τεθνεώτων ἐν τῇ μάχῃ πολλῶν τε καὶ ἀξίων λόγου. παρεῖσα δὲ καὶ ἐς τὴν πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ πολέμου σφίσιν ἀθύμως ἔχειν. καὶ διὰ ταῦτα θεωροὺς ἀποστέλλουσιν ἐς δελφούς. τούτοις ἐλθοῦσιν ἡ πυθία χρᾷ τάδε.

» Οὔ σε μάχης μόνον ἔργ' ἐφέπειν χερὶ φοῖβος ἄνωγεν. Ἀλλ' ἀπάτη μὲν

» ἔχει λαὸν μεσσηνίδα λαός, ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται αἷς προϋπῆρξεν.

πρὸς ταῦτα τοῖς βασιλεῦσι, καὶ τοῖς ἐφόροις, τέχνας μὲν προθυμουμένοις, οὐκ ἐγίνετο ἀνευρεῖν. οἱ δὲ ὀδυσσέως τὸ ἔργον ἀπομιμούμενοι τὸ ἐπὶ ἰλίῳ, πέμπουσιν ἄνδρας ἑκατὸν ἐς ἰθώμην συνειδότας ἃ μηχανῶνται. λόγῳ δὲ αὐτομόλους. ἦν δὲ καὶ φυγὴ τῶν ἀνδρῶν ἐκ τοῦ φανεροῦ καταγνωσμένη. τούτους ἥκοντας ἐπέμπεν αὐτίκα ἀριστόδημος, λακεδαιμονίων φήσας τὰ ἀδικήματα καινὰ εἶναι, τὰ δὲ σοφίσματα ἀρχαῖα. ἁμαρτόντες δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι τοῦ ἐγχειρήματος, δεύτερα ἐπειρῶντο τῶν μεσσηνίων διαλῦσαι τὸ συμμαχικόν. ἀπειπόντων δὲ τῶν ἀρκάδων, παρὰ γὰρ τούτους πρότερον ἀφίκοντο οἱ πρέσβεις, οὕτω τὴν ἐπ' ἄργος ἐπέσχον πορείαν. ἀριστόδημος δὲ πυνθανόμενος τὰ πρασσόμενα ὑπὸ τῶν λακεδαι-

*τὰ χρησθέντα δὶς μεσσηνίοις. οἴβαλος λάθρα μεσσηνίων φθάνει τρίποδας τῷ ἰθωμάτᾳ χαλκοῦς ἀνα-
τεθείς. ὀφιονεὺς δὲ μάντις ἐκ γενετῆς τυφλὸς ἀναβλέπων καὶ πάλιν τυφλούμενος. ἀριστο-
δήμου ὄνειρος καὶ τελευτή. τέρατα προσημαίνοντα τὴν μεσσηνίων ἅλωσιν.*

» μονίων; πέμπει καὶ αὐτὸς ἐρησομένους τὸν θεόν. ἡ δὲ πυθία σφίσιν ἔχρησε. Κῦδος σοὶ πολέμοιο διδοῖ θεός
» ἀλλ' ἀπάταισι φράζου, μὴ σπάρτης δόλιος λόχος ἐχθρὸς ἀνέλθῃ κρείσσων. ἐν γὰρ ἄρης κείνων εὐήρεα
» τεύχη. καί τε χορῶν στεφάνωμα πικρὸς; οἰκήτορας ἕξει. τῶν δύο συντυχίαις κρυπτοῦ λόχου ἐξαναδύν
» των, οὐ πρόσθεν δὲ τέλος τὸ δ' ἐπόψεται ἱερὸν ἦμαρ πρὶν τὰ πάραλλα φύσιν τόξαι χρεὼν ἀφί
κηται. τό τε μὲν δὴ ἀριστόδημος καὶ οἱ μάντεις ἀπείρως εἶχον συμβάλλεσθαι τὸ εἰρημένον. ἔτεσι δὲ ὕστε
ρον τοῖς πολλοῖς ἀναφαίνειν τε καὶ ἐς τέλος ἕξειν ἔμελλεν ὁ θεός. ἔργα δὲ ἐν τῷ τότε τοῖς μεσσηνίοις συνέ
βαινε τοιαῦτα. λυκίσκου μετοικοῦντος ἐν σπάρτῃ τὴν θυγατέρα ἐπέλαβεν ἀποθανεῖν. ἣν ἅμα ἀγόμε
νος ἔφυγεν ἐκ μεσσήνης. πολλάκις δὲ αὐτὸν φοιτῶντα ἐπὶ τὸ μνῆμα τῆς παιδὸς λοχήσαντες ἱππεῖς τῶν
ἀρκάδων αἱροῦσιν. ἀναχθεὶς δὲ ἐς τὴν ἰθώμην καὶ ἐς ἐκκλησίαν καταστὰς ἀπελογεῖτο, ὡς οὐ προδι
δοὺς τὴν πατρίδα ἀποχωρῆσαι, πειθόμενος δὲ τοῖς ῥηθεῖσιν ὑπὸ τοῦ μάντεως εἰς τὴν παῖδα ὡς οὖ
σαν οὐ γνησίαν, ταῦτα ἀπολογούμενος, οὐ πρότερον ἔδοξεν ἀληθῆ λέγειν πρὶν ἢ παρῆλθεν εἰς τὸ θέ
ατρον, ἣ τὴν ἱερωσύνην τότε τῆς ἥρας ἔχουσα. αὕτη δὲ τεκεῖν τε τὴν παῖδα ὡμολόγει. καὶ τῇ λυκί
σκου γυναικὶ ὑποβαλέσθαι δοῦναι. νῦν δὲ ἔφη τό τε ἀπόρρητον ἐκφαίνουσα ἥκω. καὶ παύουσα ἐ
μαυτὴν ἱερωμένην. ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὅτι ἦν ἐν τῇ μεσσήνῃ καθεστηκός. ἢν γυναικὸς ἱερωμένης ἢ καὶ ἀν
δρὸς προαποθάνῃ τις τῶν παίδων, ἐς ἄλλον τὴν ἱερωσύνην μεταχωρεῖν. νομίζοντες οὖν τὴν γυναῖ
κα ἀληθῆ λέγειν τῇ θεῷ τε εἵλοντο ἱερατευσομένην ἀντ' ἐκείνης. καὶ λυκίσκον συγγνωστὰ ἔφασαν
» εἰργάσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα ἔδοξε σφίσι, καὶ γὰρ εἰκοστὸν ἔτος ἐπῆγε τῷ πολέμῳ, πέμπειν αὖθις ἐς δελ
» φοὺς ἐρησομένους ὑπὲρ νίκης. ἐρησαμένοις δὲ ἔχρησεν ἡ πυθία. Τοῖς τρίποδας περὶ βωμὸν ἰθωμάτα
» διὶ πρώτοις στήσασι δεκάδων ἀριθμὸν δὶς πέντε δίδωσι σὺν κύδει πολέμου γαῖαν μεσσηνίδα δαίμων
Ζεὺς γὰρ ἔνευσ' οὕτως. ἀπάτη δέ σε πρόσθε τίθησιν ἥ τ' ὀπίσω τίσις ἐστὶ καὶ ἔνθεον ἐξαπατώσης. ἔρ
δ' ὅπη τὸ χρεών. ἄτη δ' ἄλλοισι πρὸ ἄλλων. ταῦτ' ἀκούσαντες, γεγονέναι τε ἡγοῦντο ὑπὲρ αὐτῶν τὴν μαν
τείαν. καὶ σφίσι διδόναι τοῦ πολέμου κράτος. οὐ γὰρ αὐτῶν γε ἐχόντων ἐντὸς τείχους τοῦ ἰθωμάτα τὸ ἱε
ρόν, λακεδαιμονίους προτέρους ἀναθέντας φθήσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ξυλίνους κατασκευάσασθαι τρί
ποδας ἔμελλον. οὐ γὰρ σφίσι περιῆν χρήματα ὡς χαλκοῦς ποιήσασθαι. τῶν δέ τις δελφῶν τὸν χρη
σμὸν ἐξήγγειλεν ἐς σπάρτην. πυθομένοις δὲ ἐν κοινῷ μὲν οὐδέν σφισιν ἐξεγένετο ἀνευρεῖν σοφόν. οἴβα
λος δὲ τὰ μὲν ἄλλα οὐ τῶν ἐπιφανῶν, γνώμην δὲ ὡς ἐδήλωσεν ἀγαθὸς, ποιησάμενος ὡς ἔτυχε πηλοῦ
τρίποδας ἑκατὸν, τούτους τε ἀποκεκρυμμένους ἐν πήρᾳ, καὶ δίκτυα ἅμα αὐτοῖς ἔφερεν ὡς ἀνὴρ θη
ρευτής. ἅτε δὲ ὢν ἀγνὼς καὶ λακεδαιμονίων τοῖς πολλοῖς, ῥᾷον μεσσηνίους ἐλάνθανεν. ἀναμίξας δὲ
αὑτὸν ἀνδράσιν ἀγροίκοις, ἐσῆλθέ τε μετ' αὐτῶν ἐς τὴν ἰθώμην. καὶ ὡς νὺξ τάχιστα ἐπελάμβανεν, ἀνα
θεὶς τοὺς τρίποδας τῷ θεῷ τούτους δὴ τοὺς πηλίνους αὖθις ἐς σπάρτην ἐπαγγέλλων λακεδαιμονίοις ᾤ
χετο. μεσσηνίους δὲ ὡς εἶδον ἐτάραξε μεγάλως. καὶ εἴκαζον ὥσπερ ἦν τῶν λακεδαιμονίων εἶναι. παρεμυ
θεῖτο δὲ ὅμως αὐτοὺς ὁ ἀριστόδημος λέγων ἄλλα τε ἃ ἐν τοῖς παροῦσιν εἰκὸς ἦν, καὶ τοὺς ξυλίνους τρί
ποδας, ἐπεποίητο γὰρ ἤδη, περὶ τοῦ ἰθωμάτα τὸν βωμὸν ἔστησε. συνέβη δὲ καὶ ὀφιονέα τὸν μάντιν
τότε τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν ἀναβλέψαι. παραλόγως δὴ μάλιστα ἀνθρώπων. ἐπέλαβε γάρ τι τῆς κεφαλῆς
ἄλγημα αὐτὸν ἰσχυρόν. καὶ ἀνέβλεψεν ἀπ' αὐτοῦ. τὰ δὲ ἐντεῦθεν, ἔρρεπε γὰρ ἤδη τὸ χρεὼν ἐς ἅλωσιν τῶν μεσση
νίων, προεσήμαινεν αὐτοῖς τὰ μέλλοντα ὁ θεός. τό, τε γὰρ τῆς ἀρτέμιδος ἄγαλμα ὂν χαλκοῦν καὶ αὐ
τὸ καὶ τὰ ὅπλα παρῆκε τὴν ἀσπίδα. καὶ ἀριστοδήμου τῷ διὶ τῷ ἰθωμάτα θύειν μέλλοντος τὰ
ἱερεῖα, οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτόματοι καὶ βίᾳ τὰ κέρατα ἐναράξαντες ἀπεθνήσκοισιν ὑπὸ
τῆς πληγῆς. τρίτον δὲ ἄλλο συνέβη σφίσιν. οἱ κύνες συνιόντες ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ πᾶσαν νύκτα ὠρύ
οντο. τέλος δὲ καὶ ἀπεχώρησαν ἀθρόοι πρὸς τὸ τῶν λακεδαιμονίων στρατόπεδον. ταῦτα τε δὴ τὸν ἀρι
στόδημον ἐτάραξε, καὶ ὀνείρατος ὄψις ἐπιγινομένη, τοιάδε. ἔδοξεν ἐξιέναι οἱ μέλλοντι ἐς μάχην, καὶ ὠ
πλισμένῳ τῶν ἱερείων τὰ σπλάγχνα ἐπὶ τραπέζῃ προκεῖσθαι. τὴν δέ οἱ θυγατέρα ἐπιφανῆναι, μέ
λαιναν ἐσθῆτα ἔχουσαν καὶ φαίνουσαν τό, τε στέρνον καὶ τὴν γαστέρα ἀνατετμημένα. ἀναφανεῖσαν δὲ, ἀ
πορρῖψαι μὲν τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης. ἀφελέσθαι δὲ αὐτοῦ τὰ ὅπλα. ἀντὶ τούτων δὲ στέφανον ἐπιθεῖ
ναι χρυσοῦν. καὶ ἱμάτιον ἐπιβαλεῖν λευκόν. ἔχοντος δὲ ἀριστοδήμου τά τε ἄλλα ἀθύμως καὶ τὸν ὄνει
ρον ἡγουμένου προλέγειν οἱ τοῦ βίου τελευτήν, ὅτι οἱ μεσσήνιοι τῶν ἐπιφανῶν τὰς ἐκφορὰς ἐποιοῦντο
ἐστεφανωμένων καὶ ἱμάτια ἐπιβεβλημένων λευκὰ, ἀπαγγέλλει τις ὀφιονέα τὸν μάντιν οὐχ ὁρᾶν ἔτι
ἀλλ' ἐξαίφνης γενέσθαι τυφλὸν ὥσπερ γε καὶ ἦν τὸ ἐξ ἀρχῆς. συνιᾶσι δὴ καὶ τοῦ χρησμοῦ τό τε, ὡς
τοὺς ἀναδύντας δύο ἐκ τοῦ λόχου, καὶ ἐς τὸ χρεὼν αὖθις ἐλθόντας, τοῦ ὀφιονέως τοὺς ὀφθαλμοὺς
εἶπεν ἡ πυθία. ἐνταῦθα ἀριστόδημος τά τε οἰκεῖα ἀναλογιζόμενος, ὡς οὐδὲν ὠφέλιμον γένοιτο φονεὺς
θυγατρὸς καὶ τῇ πατρίδι οὐχ ὁρῶν ἔτι ὑποῦσαν σωτηρίας ἐλπίδα ἐπικατέσφαξεν ἑαυτὸν τῆς
παιδὸς

Ἰθώμης ἅλωσις. τρίποδες οὓς ἐκ τῶν λαφύρων ἀνέθεσαν ἀμυκλαίῳ λακεδαιμόνιοι. δουλεία μεσσηνίων ἀνύποιστος, καὶ ἀπόστασις. Ἀριστομένης ἥρως. δράκοντες γυναιξὶ συγγινόμενοι.

παιδὸς τοῦ τάφῳ· τὰ μὲν ἐς ἀνθρώπων λογισμὸν ἥκοντα, μεσσηνίους σώσας. τῆς τύχης δὲ ἐς τὸ μηδὲν ἀφανιζούσης τά, τε ἔργα αὐτοῦ καὶ τὰ βουλεύματα. ἀπέθανε δὲ βασιλεύσας ἔτη τε ἕξ. καὶ ἐκ τοῦ ἑβδόμου μῆνας ἐπιλαβὼν πολλούς. τοῖς δὲ μεσσηνίοις ἀπεγνωκέναι τὰ πράγματα παρίστατο. ὥς τε καὶ ὥρμησαν ἱκεσίαν ἐς τοὺς λακεδαιμονίους ἀποστέλλειν. οὕτω σφόδρα κατέπληξεν αὐτοὺς ἡ τοῦ ἀριστοδήμου τελευτή. καὶ τότε μὲν ὁ θυμὸς ἐπέσχεν αὐτοὺς μὴ ποιῆσαι. συλλεγέντες δὲ ἐς ἐκκλησίαν, βασιλέα μὲν οὐδένα, Δάμιν δὲ στρατηγὸν αὐτοκράτορα εἵλοντο. ὁ δὲ κλεόννιν τε αὐτῷ καὶ φυλέα ἑλόμενος συνάρχοντας, παρεσκευάζετο ὡς καὶ ἐκ τῶν παρόντων συνάψων ἐς μάχην. ἐπηνάγκαζε γὰρ ἥ τε πολιορκία, καὶ οὐχ ἥκιστα ὁ λιμός. καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος μὴ καὶ προδιαφθαρῶσιν ὑπὸ ἐνδείας. ἀρετῇ μὲν δὴ καὶ τολμήμασιν οὐδέ τότε ἀπελείποντο τῶν μεσσηνίων. ἀπέθανον δὲ οἱ στρατηγοί σφισιν ἅπαντες. καὶ τῶν ἄλλων οἱ λόγου μάλιστα ἄξιοι. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, μῆνας μέν που πέντε μάλιστα ἀντέσχον. περὶ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν λήγοντα ἐξέλιπον τὴν ἰθώμην πολεμήσαντες ἔτη τὰ πάντα εἴκοσι, καθὰ καὶ τυρταίῳ πεποιημένα ἐστίν.

» εἰκοστῷ δ' οἱ μὲν κατὰ πίονα ἔργα λιπόντες φεῦγον ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων ὀρέων.

ὁ δὲ πόλεμος ἔλαβεν οὗτος τέλος ἔτει πρώτῳ τῆς τετάρτης καὶ δεκάτης ὀλυμπιάδος. ἣν δάσμων κορίνθιος ἐνίκα στάδιον ἀθήνησι, μεδοντιδῶν τὴν ἀρχὴν ἔτι ἐχόντων τὴν δεκαέτη. καὶ ἔτος ἱππομένει τέταρτον τῆς ἀρχῆς ἠνυσμένου. μεσσηνίων δὲ ὅσοις μὲν ἔτυχον ἐν σικυῶνι οὖσαι καὶ ἐν ἄργει προξενίαι καὶ παρὰ τῶν ἀρκάδων τισίν, οὗτοι μὲν ἐς ταύτας τὰς πόλεις ἀπεχώρησαν. ἐς ἐλευσῖνα δὲ οἱ τοῦ γένους τῶν ἱερῶν καὶ θεαῖς ταῖς μεγάλαις τελοῦντες τὰ ὄργια. ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς κατὰ τὰς πατρίδας ἕκαστοι τὰς ἀρχαίας ἐσκεδάσθησαν. λακεδαιμόνιοι δὲ, πρῶτα μὲν τὴν ἰθώμην καθεῖλον ἐς ἔδαφος. ἔπειτα καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις ἐπιόντες ᾕρουν. ἀνέθεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν λαφύρων τῷ ἀμυκλαίῳ τρίποδας χαλκοῦς. ἀφροδίτης ἄγαλμά ἐστιν ἑστηκὸς ὑπὸ τῷ τρίποδι τῷ πρώτῳ. ἀρτέμιδος δὲ ὑπὸ τῷ δευτέρῳ. κόρης δὲ ἡ δήμητρος ὑπὸ τῷ τρίτῳ. ταῦτα μὲν δὴ ἀνέθεσαν ἐνταῦθα. τῆς δὲ γῆς τῆς μεσσηνίας, ἀσιναίοις μὲν ἀνεστηκόσιν ὑπὸ ἀργείων διδόασιν ἐπὶ θαλάσσῃ ταύτην, ἣν καὶ νῦν ἔτι οἱ ἀσιναῖοι νέμονται. τοῖς δὲ ἀνδροκλέους ἀπογόνοις, ἦν γὰρ δὴ καὶ θυγάτηρ ἀνδροκλεῖ καὶ παῖδες τῆς θυγατρός. φεύγοντες δὲ ὑπὸ τὴν τελευτὴν τοῦ ἀνδροκλέους, ἐς σπάρτην, τούτοις τὴν ὑαμίαν καλουμένην ἀπονέμουσι. τὰ δὲ ἐς αὐτοὺς μεσσηνίους παρὰ λακεδαιμονίων, ἔσχεν οὕτως. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐπάγουσιν ὅρκον μή τε ἀποστῆναί ποτε ἀπ' αὐτῶν, μή τε ἄλλο ἐργάσασθαι νεώτερον μηδέν. δεύτερον δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐπέταξαν εἰρημένον· τῶν δὲ γεωργουμένων καρπῶν σφίσιν ἀποφέρειν ἐς σπάρτην πάντα ἡμίσεα. προείρητο δὲ καὶ ἐπὶ τὰς ἐκφορὰς τῶν βασιλέων καὶ ἄλλων τῶν ἐν τέλει, καὶ ἄνδρας ἐκ τῆς μεσσηνίας καὶ γυναῖκας ἐν ἐσθῆτι ἥκειν μελαίνῃ. καὶ τοῖς παραβᾶσιν ἐπέκειτο ποινή. τιμωρίαι δὲ, ἃς ὕβριζον ἐς τοὺς μεσσηνίους, τυρταίῳ πεποιημέναι εἰσίν. ὧς

» περ ὄνοι μεγάλοις ἄχθεσι τειρόμενοι δεσποσύνοισι φέροντες ἀναγκαίης ὑπὸ λυγρῆς, ἥμισυ πάνθ' ὅσ-
» σων καρπὸν ἄρουρα φέρει.

ὅτι δὲ καὶ συμπενθεῖν ἔκειτο αὐτοῖς ἀνάγκη, δεδήλωκεν ἐν τῷδε.

» δεσπότας οἰμώζοντες ὁμῶς, ἄλοχοί τε καὶ αὐτοί, εὖτέ τιν' οὐλομένη μοῖρα κίχοι θανάτου.

τοιούτων οὖν τοὺς μεσσηνίους κατειληφότων, καὶ ἅμα ἐς τὰ μέλλοντα οὐδὲν ἐνορῶντες παρὰ τῶν λακεδαιμονίων φιλάνθρωπον, πρὸς τὴν τῶν παρόντων τεθνάναι μαχομένους, ἢ καὶ τὸ παράπαν ἐκ πελοποννήσου φεύγοντας οἴχεσθαι νομίζοντες, αἱρετώτερα ἀφίστασθαι πάντως ἐγίγνωσκον. ἐνῆγον δὲ οὐχ ἥκιστα ἐς τοῦτο καὶ οἱ νεώτεροι. πολέμου μὲν ἔτι ἀπείρως ἔχοντες. λαμπροὶ δὲ ὄντες τὰ φρονήματα καὶ ἀποθανεῖν προτιμῶντες, ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πατρίδι, εἰ καὶ τὰ ἄλλα εὐδαιμόνως δουλεύειν παρείη. ἐτράφη δὲ νεότης καὶ ἄλλαχοῦ τῆς μεσσηνίας. οἱ δὲ ἄριστοι καὶ ἀριθμὸν πλεῖστοι, περὶ τὴν ἀνδανίαν. ἐν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀριστομένης. ὃς καὶ νῦν ἔτι ὡς ἥρως ἔχει παρὰ μεσσηνίοις τιμάς. καί οἱ καὶ τὰ τῆς γενέσεως ἐπιφανέστερα ὑπάρξαι νομίζουσι. νικοτελείᾳ γὰρ τῇ μητρὶ αὐτοῦ δαίμονα ἢ θεὸν δράκοντι εἰκασμένον συγγενέσθαι λέγουσι. τοιαῦτα δὲ καὶ μακεδόνας ἐπὶ ὀλυμπιάδι. καὶ ἐπὶ ἀριστοδάμᾳ σικυωνίους οἶδα εἰρηκότας. διαφορὰ δὲ τοσόνδε ἦν. μεσσήνιοι γὰρ οὐκ ἐσποιοῦσιν ἀριστομένην ἡρακλεῖ παῖδα ἢ διί, ὥσπερ ἀλέξανδρον ἄμμωνι οἱ μακεδόνες. καὶ ἄρατον ἀσκληπιῷ σικυώνιοι. ἀριστομένει δὲ πατέρα, ἑλλήνων οἱ πολλοὶ πύρρον φασὶν εἶναι. μεσσηνίους δὲ οἶδα αὐτὸς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς, ἀριστομένην νικομήδους καλοῦντας. οὗτος μὲν οὖν ἀκμάζων ἡλικίᾳ καὶ τόλμῃ, καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τέλει παρώξυνον ἐπὶ τὴν ἀπόστασιν. ἐπράσσετο δὲ ταῦτα, οὐκ εὐθὺς ἐκ τοῦ φανεροῦ. κρύφα δὲ ἐς ἄργος καὶ παρὰ τοὺς ἀρκάδας ἀπέστελλον. εἰ σφίσιν ἀπροφασίστως καὶ μηδὲν ἐνδεέστερον ἢ ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ προτέρου, ἀμύνειν ἐθελήσουσιν. ὡς δὲ τά, τε ἄλλα ἐς τὸν πόλεμον ἕτοιμα ἦν αὐτοῖς, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν συμμάχων προθυμότερα ἢ προσεδόκων, καὶ γὰρ ἀργείοις ἤδη καὶ ἀρκάσι λαμπρῶς τὸ ἐς τοὺς λακεδαιμονίους ἔχθος ἐξῆπτο, οὕτως ἀπέστησαν ἔτει τριακοστῷ μὲν καὶ ἐνάτῳ μετὰ ἰθώμης ἅλωσιν. τετάρτῳ δὲ τῆς τρίτης ὀλυμπιάδος καὶ εἰκοστῆς, ἣν ἴκαρος ὑπερησιεὺς ἐνίκα στάδιον. ἀθήνησι δὲ οἱ κατ' ἐνιαυτὸν ἦσαν ἤδη τότε ἄρχοντες. καὶ ἀθηναίοις τλησίας ἦρχεν. ἐν δὲ λακεδαιμονίοις, τίνες ἔτυχον βασιλεύοντες, τυρταῖος μὲν τὰ ὀνόματα οὐκ ἔγραψε. ῥιανὸς

τυρταῖος ἀθηναῖος λακεδαιμονίοις ἐλεγεῖα ᾄδων. θέοκλος μάντις. λακεδαιμόνιοι καὶ μεσσήνιοι μάχην συνάπτοντες ἐπὶ τῷ κάπρου σήματι.

δεδήλωκεν ἐν τοῖς ἔπεσι, λεωτυχίδην βασιλέα ἐπὶ τοῦ δὲ εἶναι τοῦ πολέμου. ἐγὼ μὲν οὖν ἔγωγε οὐδαμῶς κατά γε τοῦτο συνθήσομαι. τυρταῖον δὲ καὶ οὐ λέγοντα ὅμως εἰρηκέναι τις ἂν ἐν τῷδε ἡγεῖτο. ἐλεγεῖα γὰρ ἐς τὸν πρότερον αὐτῷ ἐστι τὸν πόλεμον. ἀμφ' αὐτὴν δ' ἐμάχοντ' ἐννεακαίδεκ' ἔτη Νωλεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες Αἰχμηταὶ πατέρων ἡμετέρων πατέρες. δῆλα οὖν ἐστιν ὡς ὕστερον τρίτῃ γενεᾷ τὸν πόλεμον οἱ μεσσήνιοι τόνδε ἐπολέμησαν. ἀποδείκνυσί τε τοῦ χρόνου τὸ συνεχὲς βασιλεύοντας τηνικαῦτα ἐν σπάρτῃ ἀλέξανδρον εὐρυκράτους τοῦ ἀπολλοδώρου. τῆς δὲ οἰκείας τῆς ἑτέρας ἀναξίδαμον ζευξιδάμου τοῦ ἀρχιδάμου τοῦ θεοπόμπου. κατέβην δὲ ἐς ἀπόγονον θεοπόμπου τέταρτον, ὅτι ἀρχίδαμος ὁ θεοπόμπου προαπέθανε τοῦ πατρός. καὶ ἐς ζευξίδαμον υἱιδοῦν ὄντα θεοπόμπου περιῆλθεν ἡ ἀρχή. λεωτυχίδης δὲ μετὰ δημαράτου βασιλεύσας φαίνεται τοῦ ἀρίστωνος. θεοπόμπου δὲ ἀρίστων ἀπόγονος ἕβδομος. τότε δὲ οἱ μεσσήνιοι λακεδαιμονίοις συμβάλλουσιν ἐν δέραις καλουμέναις τῆς σφετέρας. ἔτει πρώτῳ μετὰ τὴν ἀπόστασιν. ἀπῆσαν δὲ ἀμφοτέροις οἱ σύμμαχοι. καὶ νίκη μὲν ἐγένετο οὐδετέρων σαφής. ἀριστομένην δὲ ἔργα φασὶν ἀποδείξασθαι πλέον τι ἢ ἄνδρα ἕνα εἰκὸς ἦν. ὥστε καὶ βασιλέα μετὰ τὴν μάχην ᾑροῦντο αὐτόν. ἦν γὰρ καὶ γένους τῶν αἰπυτιδῶν. παραιτουμένου τε, οὕτω στρατηγὸν αὐτοκράτορα εἵλοντο. ἀριστομένει δὲ παρίστατο, μὴ δ' ἂν ἄλλον ἀπαξιῶσαι παθεῖν τι ἐν πολέμῳ δράσαντα ἄξια μνήμης. αὐτῷ μέντοι καὶ πρὸ παντὸς ἐνόμιζετ' εἶναι ἔτι ἀρχομένου τοῦ πολέμου λακεδαιμονίους καταπλήξαντα φαίνεσθαι καὶ ἐς τὰ μέλλοντα σφίσι φοβερώτερον. ἅτε δὲ οὕτως ἔχων, ἀφικόμενος νύκτωρ ἐς τὴν λακεδαίμονα, ἀνατίθησιν ἀσπίδα πρὸς τὸν τῆς χαλκιοίκου ναόν. ἐπεγέγραπτο δὲ ἀριστομένην ἀπὸ σπαρτιατῶν διδόναι τῇ θεῷ. ἐγένετο δὲ καὶ λακεδαιμονίοις μάντευμα ἐκ δελφῶν, τὸν ἀθηναῖον ἐπάγεσθαι σύμβουλον. ἀποστέλλουσιν οὖν παρὰ τοὺς ἀθηναίους τόν τε χρησμὸν ἀπαγγελοῦντας, καὶ ἄνδρα αἰτοῦντας παραινέσοντα ἃ χρὴ σφίσιν. ἀθηναῖοι δὲ οὐδέτερα θέλοντες, οὔτε λακεδαιμονίους ἄνευ μεγάλων κινδύνων προσλαβεῖν μοῖραν τῶν ἐν πελοποννήσῳ τὴν ἀρίστην, οὐδὲ αὐτοὶ παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ, πρὸς ταῦτα ἐξευρίσκουσι. καὶ ἦν γὰρ τυρταῖος διδάσκαλος γραμμάτων, νοῦν τε ἥκιστα ἔχειν δοκῶν, καὶ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν χωλόν, τοῦτον ἀποστέλλουσιν ἐς σπάρτην. ὁ δὲ ἀφικόμενος, ἰδίᾳ τε τοῖς ἐν τέλει, καὶ συνάγων ὁπόσους τύχοι καὶ ἐλεγεῖα καὶ τὰ ἔπη σφίσι τὰ ἀνάπαιστα ᾖδεν. ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον τοῦ περὶ τὰς δέρας ἀγῶνος, ἡκόντων ἀμφοτέροις καὶ τῶν συμμάχων, παρεσκευάζοντο ὡς μάχην συνάψοντες ἐπὶ τῷ καλουμένῳ κάπρου σήματι. μεσσηνίοις μὲν οὖν ἠλεῖοι καὶ ἀρκάδες, ἔτι δὲ ἐξ ἄργους ἀφίκετο, καὶ σικυῶνος βοήθεια. παρῆσαν δὲ καὶ ὅσοι πρότερον τῶν μεσσηνίων ἔφυγον ἑκουσίως. ἐξ ἐλευσῖνός τε οἷς πατρῷον δρᾶν τὰ ὄργια τῶν μεγάλων θεῶν. καὶ οἱ ἀνδροκλέους ἀπόγονοι. καὶ γὰρ οἱ συσπεύσαντες μάλιστα σφίσιν ἦσαν οὗτοι. λακεδαιμονίοις δὲ ἦλθον κορίνθιοι συμμαχήσοντες. καὶ λεπρεατῶν τινες κατὰ ἔχθος τὸ ἠλείων. ἀσιναίοις δὲ ὅρκοι πρὸς ἀμφοτέρους ἦσαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο κάπρου σῆμα, ἔστι μὲν ἐν στενυκλήρῳ τῆς μεσσηνίας. ἡρακλέα δὲ αὐτόθι ὅρκον ἐπὶ τομίων κάπρου τοῖς νηλέως παισὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν παρὰ ἐκείνων λέγουσιν. ὡς δὲ ἀμφοτέροις προεθύσαντο οἱ μάντεις, λακεδαιμονίοις μὲν ἕκαστος ἀπόγονός τε καὶ ὁμώνυμος ἑκάτου, σὺν τοῖς ἀριστοδήμου παισὶν ἐλθόντος ἐς σπάρτην. τοῖς δὲ μεσσηνίοις, θέοκλος. ἐγεγόνει δὲ ὁ θέοκλος οὗτος ἀπὸ εὐμάντιδος. εὔμαντιν δὲ ὄντα ἠλεῖον τῶν ἰαμιδῶν, κρεσφόντης ἐπηγάγετο ἐς μεσσήνην. τότε δὲ παρόντων καὶ τῶν μάντεων σὺν φρονήματι, ἀμφότεροι μᾶλλον ἠπείγοντο ἐς τὴν μάχην. καὶ ἦν μὲν καὶ τὰ τῶν ἄλλων πρόθυμα ὡς ἡλικίας ἕκαστος εἶχεν ἢ ῥώμης. μάλιστα δὲ ἀνάξανδρός τε ὁ τῶν λακεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τῶν σπαρτιατῶν. παρὰ μεσσηνίων δὲ οἱ ἀνδροκλέους ἀπόγονοι. φίντας καὶ ἀνδροκλῆς καὶ οἱ συντεταγμένοι σφίσιν, ἐπειρῶντο ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνεσθαι. τυρταῖος δὲ καὶ οἱ τῶν θεῶν ἱεροφάνται τῶν μεγάλων, ἔργου μὲν ἥπτοντο οὐδενός. τοὺς τελευταίους δὲ τῆς ἑαυτῶν ἑκάτεροι στρατείας ἐπήγειρον. κατὰ δὲ αὐτὸν ἀριστομένην εἶχεν οὕτω. λογάδες περὶ αὐτὸν ὀγδοήκοντα ἦσαν μεσσηνίων. ἡλικίαν τε γεγονότες ἐκείνῳ τὴν αὐτήν, καὶ ἕκαστος προτετιμῆσθαι μεγάλως νομίζων, ὅτι ἠξίωτο ἀριστομένει συντετάχθαι. ἦσαν δὲ καὶ αἰσθέσθαι δι' ὀλίγου δεινοί, τά τε παρ' ἀλλήλων καὶ μάλιστα ἐκείνου καὶ ἀρχομένου τι δρᾶν καὶ ἔτι μέλλοντος. οὗτοι μὲν πρῶτοι καὶ αὐτοὶ καὶ ἀριστομένης πόνον εἶχον πολὺν κατ' ἀνάξανδρον καὶ τῶν λακεδαιμονίων τεταγμένοι τοὺς ἀρίστους. λαμβάνοντες δὲ τραύματα ἀφειδῶς καὶ ἐς πᾶν προϊόντες ἀπονοίας, τῷ τε χρόνῳ καὶ τοῖς τολμήμασιν, ἐτρέψαντο τοὺς περὶ ἀνάξανδρον. τούτοις μὲν δὴ φεύγουσι διώκειν ἐπέταξεν ὁ ἀριστομένης ἕτερον τῶν μεσσηνίων λόχον. αὐτὸς δὲ ὁρμήσας πρὸς τὸ μάλιστα ἀνθεστηκὸς ὡς ἐβιάσατο καὶ τούτους, ἐπ' ἄλλους ἐτράπετο αὖθις. ταχὺ δὲ καὶ τούτους ὠσάμενος, ἑτοιμότερον ἤδη πρὸς τοὺς ὑπομένοντας ἐπεφέρετο. ἐς ὃ πᾶσαν τὴν λακεδαιμονίων τὴν τάξιν καὶ αὐτὴν τῶν συμμάχων συνέχεε. καὶ οὐκέτι σὺν αἰδοῖ φευγόντων οὐδὲ ἀναμενόντων θελόντων ἔτι ἀλλήλους. ἐπῄει τε σφίσι φοβερώτερος, ἢ κατὰ ἀνδρὸς ἑνὸς εἶναι μανίαν. ἔνθα δὴ καὶ παρ' ἀχράδα πεφυκυῖάν που τοῦ πεδίου παρὰ ταύτην ἀριστομένην οἰκεῖα παραθεῖν ὁ μάντις θέοκλος. καθέζεσθαι γὰρ τοὺς διοσκούρους ἔφασκεν ἐπὶ

Ἀριστομένης ἀπολλὺς καὶ ἀνασώζων τὴν ἀσπίδα, καὶ παρθένους καρυάτιδας συλλαμβάνων τε καὶ χρημάτων ἀπολύων. ὑπό τε τῶν δήμητρος ἱερειῶν αἱρούμενός τε καὶ ἀφιέμενος. λακεδαιμόνιοι πρῶτοι χρήμασι διαφθείροντες τὸν τῶν πολεμίων στρατηγόν. τίς ἡ νεοπτολέμειος τίσις.

τῇ ἀχράδι. ἀριστομένης δὲ εἴκων τῷ θυμῷ καὶ οὐκ ἀκροώμενος τὰ πάντα τοῦ μάντεως, ὡς κατὰ τὴν ἀχράδα ἐγίνετο, ἀπόλλυσι τὴν ἀσπίδα. λακεδαιμονίοις τε τὸ ἁμάρτημα τοῦ ἀριστομένους παρέσχεν αὐτῶν ἀποσωθῆναί τινας ἐκ τῆς φυγῆς. διέτριψε γὰρ τὴν ἀσπίδα ἀνευρεῖν πειρώμενος. λακεδαιμονίων δὲ ἐχόντων ἀθύμως μετὰ τὴν πληγὴν καὶ ὡρμημένων καταθέσθαι τὸν πόλεμον, τυρταῖός τε ἐλεγεῖα ᾄδων, μετέπειθεν αὐτοὺς καὶ ἐς τοὺς λόχους ἀντὶ τῶν τεθνεώτων κατέλεγεν ἄνδρας ἐκ τῶν εἱλώτων. ἀριστομένην δὲ ὡς ἀνέστρεψεν ἐς τὴν ἀνδανίαν, ταινίας αἱ γυναῖκες καὶ τὰ ὡραῖα ἐπιβάλλουσαι τῶν ἀνθρώπων ἐπέλεγον ᾆσμα τὸ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ᾀδόμενον. ἔς τε μέσον πεδίον στενυκλήριον ἔς τ' ὄρος ἄκρον εἵπετ' ἀριστομένης τοῖς λακεδαιμονίοις. ἀνεσώσατο δὲ καὶ τὴν ἀσπίδα ἐκείνην, ἔς τε δελφοὺς ἀφικόμενος, καὶ ὡς οἱ προσέταξεν ἡ πυθία καταβὰς ἐς τὸ ἄδυτον ἱερὸν τοῦ τροφωνίου τὸ ἐν λεβαδείᾳ. ὕστερον δὲ τὴν ἀσπίδα ἀνέθηκεν ἐς λεβάδειαν φέρων, ἣν δὴ καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνακειμένην. ἐπίθημα δέ ἐστιν αὐτῇ ἀετὸς τὰ πτερὰ ἑκατέρωθεν ἐκτεταμένος ἐς ἄκραν τὴν ἴτυν. τότε δὲ ἀριστομένης ὡς ἐπανήκεν ἐκ βοιωτίας εὑρών τε παρὰ τῷ τροφωνίῳ καὶ κομισάμενος τὴν ἀσπίδα, αὐτίκα ἔργων μειζόνων ἥπτετο. συλλέξας δὲ ἄλλους τε τῶν μεσσηνίων καὶ τοὺς περὶ ἑαυτὸν ἅμα ἔχων λογάδας φυλάξας τε μὲν ἑσπέραν, ἦλθεν ἐπὶ πόλιν τῆς λακωνικῆς τὸ μὲν ἀρχαῖον ὄνομα καὶ ἐν ὁμήρου καταλόγῳ φάριν, ὑπὸ δὲ τῶν σπαρτιατῶν καὶ προσοίκων καλουμένων φαράς. ἐπὶ ταύτην ἀφικόμενος, τούς τε πειρωμένους ἀμύνεσθαι διέφθειρε. καὶ λείαν περιβαλόμενος, ἀπήλαυνεν ἐς τὴν μεσσηνίαν. λακεδαιμονίων δὲ ὁπλιτῶν καὶ ἀναξάνδρου τοῦ βασιλέως ἐπιθεμένων, καθ' ὁδὸν ἐτρέψατό τε καὶ τούτους. καὶ διώκειν τὸν ἀνάξανδρον ὡρμητο. βληθεὶς δὲ ἀκοντίῳ τὸν γλουτὸν τὴν δίωξιν ἐπέσχεν. οὐ μέντοι τὴν λείαν γε ἣν ἤλαυνεν ἀφῃρέθη. διαλιπὼν δὲ ὅσον ἀκεσθῆναι τὸ τραῦμα, ἐς μὲν αὐτὴν σπάρτην ἔφοδον ποιούμενος, νύκτωρ ἀπετράπετο ὑπὸ φασμάτων ἑλένης καὶ διοσκούρων. τὰς δ' ἐν καρύαις παρθένους χορευούσας τῇ ἀρτέμιδι διελόχησε μεθ' ἡμέραν καὶ συνέλαβεν ὅσαι χρήμασιν αὐτῶν καὶ ἀξιώματι πατέρων προεῖχον. ἀγαγὼν δὲ ἐς κώμην τῆς μεσσηνίας, τὴν νύκτα ἀνεπαύετο, ἀνδράσι τῶν ἐκ τοῦ λόχου τὴν φρουρὰν ἐπιτρέψας τῶν παρθένων. ἐνταῦθα ὑπὸ μέθης οἱ νεανίσκοι δοκεῖν ἐμοὶ καὶ ἄλλως ἀκρατῶς ἔχοντες λογισμοῦ, πρὸς βίαν ἐτρέποντο τῶν παρθένων. ἀριστομένους δὲ ἀπείργοντος οὐ νομιζόμενα ἕλλησι δρῶντας, οὐδένα ἐποιοῦντο λόγον, ὥστε ἠναγκάσθη καὶ ἀποκτεῖναι τοὺς παροινοῦντας μάλιστα ἐξ αὐτῶν. τὰς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπέλυσε χρημάτων πολλῶν παρθένους ὥσπερ γε καὶ εἷλεν. ἔστι δὲ αἴγιλα τῆς λακωνικῆς ἔνθα ἱερὸν ἵδρυται ἅγιον δήμητρος. ἐνταῦθα ἐπιστάμενος ὁ ἀριστομένης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰς γυναῖκας ἀγούσας ἑορτήν, ἀμύνεσθαι τῶν γυναικῶν οὐκ ἄνευ τῆς θεοῦ προαχθεισῶν, λαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ τῶν μεσσηνίων τραύματα μαχαίραις τε αἷς τὰ ἱερεῖα αἱ γυναῖκες ἔθυον. καὶ ὀβελοῖς οἷς τὰ κρέα ἔπειρον ὀπτῶσαι. τὸν δὲ ἀριστομένην τύπτουσαι ταῖς δᾳσὶ ζῶντα αἱροῦσιν. ἀπεσώθη δὲ ὅμως τῆς αὐτῆς ἐκείνης νυκτὸς ἐς τὴν μεσσηνίαν. ἀφεῖναι δὲ αὐτὸν ἱερᾶσθαι τῆς δήμητρος αἰτίαν ἔσχεν ἀρχιδάμεια. ἀφῆκε δὲ οὐκ ἐπὶ χρήμασιν. ἀλλὰ ἐρῶσα ἐτύγχανεν αὐτοῦ πρότερον ἔτι. προεφασίζετο δὲ ὡς ἀριστομένης διακαύσας τὰ δεσμὰ, ἀποδρὰς οἴχοιτο. τρίτῳ δὲ ἔτει τοῦ πολέμου μελλούσης γενέσθαι συμβολῆς ἐπὶ τῇ καλουμένῃ μεγάλῃ τάφρῳ, καὶ μεσσηνίοις ἀρκάδων βεβοηθηκότων ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων, ἀριστοκράτην τὸν ἱκέτα τραπεζούντιον βασιλέα τῶν ἀρκάδων καὶ στρατηγὸν ὄντα ἐν τῷ τότε διαφθείρουσιν οἱ λακεδαιμόνιοι χρήμασι. πρῶτοι γὰρ ὧν ἴσμεν λακεδαιμόνιοι πολεμίῳ ἀνδρὶ δῶρα ἔδοσαν. καὶ ὤνιον πρῶτοι κατεστήσαντο εἶναι τὸ κράτος τὸ ἐν τοῖς ὅπλοις. πρὶν δὲ ἢ παρανομῆσαι λακεδαιμονίους ἐς τὸν μεσσηνίων πόλεμον, καὶ ἀριστοκράτους τοῦ ἀρκάδος τὴν προδοσίαν, ἀρετῇ τε οἱ μαχόμενοι καὶ τύχαις ἐκ τοῦ θεοῦ διεκρίνοντο. φαίνονται δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι καὶ ὕστερον ἡνίκα ἐπὶ αἰγὸς ποταμοῖς ταῖς ἀθηναίων ναυσὶν ἀνθώρμουν, ἄλλους τε τῶν στρατηγούντων ἀθηναίοις καὶ ἀδείμαντον ἐξωνησάμενοι. περιῆλθε μέντοι καὶ αὐτοὺς λακεδαιμονίους ἀνὰ χρόνον ἡ νεοπτολέμειος καλουμένη τίσις. νεοπτολέμῳ γὰρ τῷ ἀχιλλέως ἀποκτείναντι πρίαμον ἐπὶ τῇ ἐσχάρᾳ τοῦ ἑρκείου, συνέπεσε καὶ αὐτὸν ἐν δελφοῖς πρὸς τῷ βωμῷ τοῦ ἀπόλλωνος ἀποσφαγῆναι. καὶ ἀπὸ τούτου τὸ παθεῖν ὁποῖόν τις καὶ ἔδρασε νεοπτολέμειον τίσιν ὀνομάζουσι. τοῖς οὖν λακεδαιμονίοις ὅτε δὴ μάλιστα ἤνθησαν καὶ ἀθηναίων τε τὸ ναυτικὸν καθῃρήκεσαν καὶ ἀγησίλαος κεχείρωτο τὰ πολλὰ ἤδη τῆς ἀσίας, τό τε σφίσι τὴν ἀρχὴν πᾶσαν οὐκ ἐξεγένετο ἀφελέσθαι τοῦ μήδου ἀλλὰ σφᾶς ὁ βάρβαρος περιῆλθε τῷ ἐκείνων εὑρήματι ἐς κόρινθον καὶ ἄργος καὶ ἐς ἀθήνας τε καὶ θήβας χρήματα ἀποστείλας. ὅ, τε ὀνομαζόμενος κορινθιακὸς πόλεμος ἀπὸ τούτων ἐξήφθη τῶν χρημάτων, ὡς ἀπολείπειν ἀγησίλαον ἀναγκασθῆναι τὰ ἐν τῇ ἀσίᾳ. λακεδαιμονίοις μὲν τὸ ἐν μεσσηνίοις σόφισμα ὁ δαίμων ἔμελλεν αὐτοῖς ἀποφανεῖν συμφοράν. ἀριστοκράτης δὲ ὡς τὰ χρήματα ἐδέξατο ἐκ λακεδαίμονος, τὸ μὲν παραυτίκα ἔκρυπτεν ἐς τοὺς ἀρκάδας οἷα ἐπεβούλευεν. μελλόντων δὲ ἐς χεῖρας ἤδη συνέρχεσθαι, τηνικαῦτα ἐξεφόβησεν αὐτοὺς ὡς ἐν δυσχωρίᾳ τέ εἰσιν ἀπειλημμένοι, καὶ ἀναχώρησις οὐκ ἔσται αὐτοῖς ἢν κρατηθῶσιν. τά τε ἱερὰ σφίσιν οὐκ ἔφη γεγονέναι κατὰ γνώμην

Ἀρκάδες προδιδόντες. Μεσσήνιοι ἡττηθέντες ἀνοικίζονται ἐς Εἶραν. Ἀριστομένης ὑπὸ Λακεδαιμονίων μὲν συλλαμβανόμενος καὶ εἰς τὸν Κεάδαν ἐμβαλλόμενος παραδόξως δὲ σωζόμενος.

ἐκέλευσεν οὖν πάντα τινὰ ἐπειδὰν αὐτὸς σημήνῃ φυγῇ χρῆσθαι. ὡς δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι συνέμισγον καὶ ἦσαν ἐς τὸ καθ' αὑτοὺς οἱ Μεσσήνιοι τεταγμένοι, ἐν τούτῳ θᾶσσον Ἀριστοκράτης ἀρχομένης τῆς μάχης ἀπῆγε τοὺς Ἀρκάδας. καὶ τοῖς Μεσσηνίοις τό τε ἀριστερὸν καὶ μέσον ἠρήμωτο. οἱ γὰρ Ἀρκάδες σφίσιν εἶχον ἀμφότερα. ἅτε ἀπόντων μὲν Ἠλείων τῆς μάχης, ἀπόντων δὲ Ἀργείων καὶ Σικυωνίων. προσεξειργάσθη δὲ καὶ ἄλλο τῷ Ἀριστοκράτει. διὰ γὰρ Μεσσηνίων ἐποιεῖτο τὴν φυγήν. οἱ δὲ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τῶν παρόντων ἐγίνοντο ἔκφρονες. καὶ ἅμα ὑπὸ τῆς διεξόδου τῆς κατὰ σφᾶς τῶν Ἀρκάδων ἐταράσσοντο ὥστε αὐτῶν ἐδέησαν οἱ πολλοὶ καὶ ἐπιλαθέσθαι τῶν ἐν χερσίν. ἀντὶ γὰρ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιφερομένων, ἤδη πρὸς τοὺς Ἀρκάδας ἀφεώρων φεύγοντας. καὶ οἱ μὲν παραμεῖναι σφίσιν ἱκέτευον. οἱ δὲ καὶ λοιδορίαις ἐς αὐτοὺς ὡς ἐς ἄνδρας προδότας καὶ ἀδικαίους ἐχρῶντο. Λακεδαιμονίοις τε ἤ τε κύκλωσις τῶν Μεσσηνίων μονωθέντων ἐγένετο οὐ χαλεπή. καὶ νίκην ἑτοιμοτάτην πασῶν καὶ ἀπονωτάτην ἀνείλοντο. Ἀριστομένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, συνέμειναν μὲν, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς μάλιστα ἐγκειμένους εἴργειν ἐπειρῶντο. ὀλίγοι δὲ ὄντες οὐ μεγάλα ὠφέλουν. τῶν δὲ Μεσσηνίων τοῦ μὲν δήμου τοσοῦτον πλῆθος ἀνηλώθησαν ὡς τὰ πρῶτα Λακεδαιμονίων δεσπότας ἀντὶ δούλων ἔσεσθαι νομίζοντας, τότε μηδὲ ἐς τὴν σωτηρίαν αὐτὴν ἐπέχειν ἐλπίδα. ἀπέθανον δὲ καὶ τῶν πρωτευόντων, ἄλλοι τε καὶ Ἀνδροκλῆς καὶ Φίντας, καὶ λόγου μάλιστα ἀξίως ἀγωνισάμενος Φάνας, ὃς πρότερον τούτων ἔτι δολιχοῦ νίκην Ὀλυμπιάσιν ἦν ἀνῃρημένος. Ἀριστομένης δὲ μετὰ τὴν μάχην τοὺς διαπεφευγότας τῶν Μεσσηνίων συνήθροιζε. καὶ Ἀνδανίαν μὲν καὶ ἐπὶ ἄλλο ἐν μεσογαίᾳ πόλισμα ἔπεισε τὰ πολλὰ ἐκλείπειν. ἐς δὲ Εἶραν τὸ ὄρος ἀνοικίζεσθαι. συνεληλαμένοις δὲ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον, προσεκάθηντο οἱ Λακεδαιμόνιοι πολιορκίᾳ σφᾶς αὐτίκα ἐξαιρήσειν νομίζοντες. ἀντήρκεσαν δὲ ὅμως οἱ Μεσσήνιοι. καὶ μετὰ τὴν ἐν τάφρῳ συμφορὰν ἕν τε καὶ δέκα ἔτεσιν ἀμυνόμενοι. τὸν δὲ χρόνον τῆς πολιορκίας γενέσθαι τοσοῦτον, δηλοῖ καὶ τάδε ὑπὸ Ῥιανοῦ πεποιημένα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. Οὔρεος ἀργεννοῖο περὶ πτύχας ἐστρατόωντο χείματά τε ποίας τε δύω καὶ εἴκοσι πάσας. χειμῶνας γὰρ καὶ θέρη κατέλεξε ποίας εἰπὼν τὸν χλωρὸν σῖτον ἢ ὀλίγον πρὸ ἀμήτου. Μεσσήνιοι δὲ ὡς ἐς τὴν Εἶραν ἀνῳκίσθησαν, τῆς τε ἄλλης ἐξείργοντο πλὴν ὅσον σφίσιν οἱ Πύλιοι τὰ ἐπὶ θαλάσσῃ καὶ οἱ Μοθωναῖοι διέσωζον, ἐλῄζοντο τήν τε Λακωνικὴν καὶ τὴν σφετέραν πολεμίαν ἤδη καὶ ταύτην νομίζοντες. ἄλλοι τε δὴ συνίσταντο ἐς τὰς καταδρομὰς ὡς ἕκαστοι τύχοιεν, καὶ Ἀριστομένης δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν λογάδας ἐς τριακοσίων ἀριθμὸν προήγαγεν. ἦγον μὲν δὴ τὰ Λακεδαιμονίων καὶ ἔφερον ὅ τι καὶ δύναιτο αὐτῶν ἕκαστος. ἑλόντες δὲ σῖτον καὶ βοσκήματα καὶ οἶνον ἀνήλισκον. ἔπιπλα δὲ καὶ ἀνθρώπους ἀπεδίδοσαν χρημάτων. ὥστε καὶ ἐποιήσαντο οἱ Λακεδαιμόνιοι δόγμα, ἅτε τοῖς ἐν τῇ Εἴρᾳ μᾶλλον ἢ σφίσιν αὐτοῖς γεωργοῦντες, τὴν Μεσσηνίαν καὶ τῆς Λακωνικῆς τὴν προσεχῆ, ἕως ἂν πολεμῶσιν, ἐᾶν ἄσπορον. καὶ ἀπὸ τούτου σιτοδεία ἐγένετο ἐν Σπάρτῃ. καὶ ὁμοῦ τῇ σιτοδείᾳ ἐγένετο ἐν Σπάρτῃ στάσις. οὐ γὰρ ἠνείχοντο οἱ ταύτῃ τὰ κτήματα ἔχοντες, τὰ σφέτερα ἀργὰ εἶναι. καὶ τούτοις μὲν τὰ διάφορα διέλυε Τυρταῖος. Ἀριστομένης δὲ ἔχων τοὺς λογάδας, τὴν μὲν ἔξοδον περὶ βαθεῖαν ἐποιήσατο ἑσπέραν. ἔφθη δὲ ὑπὸ τάχους τὴν ἐς Ἀμύκλας ἀνύσας προανίσχοντος ἡλίου. καὶ Ἀμύκλας τὸ πόλισμα εἷλέ τε καὶ διήρπασε καὶ τὴν ἀποχώρησιν ἐποιήσατο πρὶν ἢ τοὺς ἐκ τῆς Σπάρτης προσβοηθῆσαι. κατέτρεχε δὲ καὶ ὕστερον τὴν χώραν, ἐς ὃ Λακεδαιμονίων λόχοις, πλέον ἢ τοῖς ἡμίσεσι καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀμφοτέροις συμβαλὼν, ἄλλα τε ἔλαβεν ἀμυνόμενος τραύματα, καὶ πληγέντα ὑπὸ λίθου τὴν κεφαλὴν αὐτὸν σκοτοδινιῶσιν ὀφθαλμοί. καὶ πεσόντα ἀθρόοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιδραμόντες, ζῶντα αἱροῦσιν. ἥλωσαν δὲ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐς πεντήκοντα. τούτους ἔγνωσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ῥῖψαι πάντας ἐς τὸν Κεάδαν. ἐσβάλλουσι δὲ ἐνταῦθα, οὓς ἂν ἐπὶ μεγίστοις τιμωρῶνται. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Μεσσηνίων ἐμπίπτοντες ἀπώλλυντο αὐτίκα. Ἀριστομένην δὲ ἔς τε τὰ ἄλλα θεῶν τις, καὶ δὴ καὶ τότε ἐφύλασσεν. οἱ δὲ ἀποσεμνύνοντες τὰ κατ' αὐτὸν, Ἀριστομένει φασὶν ἐμβληθέντι ἐς τὸν Κεάδαν, ὄρνιθα τὸν ἀετὸν ὑποπέτεσθαι καὶ ἀνέχειν ταῖς πτέρυξιν, ἐς ὃ κατήνεγκεν αὐτὸν ἐς τὸ πέρας. ὥστε μήτε πηρωθέντα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε τραῦμα ἐπιλαβόντα. ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ αὐτόθεν ὁ δαίμων ἔξοδον ἀποφαίνειν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὡς ἐς τὸ τέρμα ἦλθε τοῦ βαράθρου, κατεβλήθη τε καὶ ἐφελκυσάμενος τὴν χλαμύδα ἀνέμενεν, ὡς πάντως οἱ ἀποθανεῖν πεπρωμένον. τρίτῃ δὲ ὕστερον ἡμέρᾳ, ψόφου τε αἰσθάνεται, καὶ ἐκκαλυψάμενος ἐδύνατο δὲ ἤδη διὰ τοῦ σκότους διορᾶν ἀλώπεκα εἶδεν ἁπτομένην τῶν νεκρῶν. ὑπονοήσας δὲ ἔσοδον εἶναι τῷ θηρίῳ ποθὲν, ἀνέμενεν ἐγγύς οἱ τὴν ἀλώπεκα γενέσθαι. γενομένης δὲ λαμβάνεται. τῇ δὲ ἑτέρᾳ χειρὶ ὁπότε ἐς αὐτὸν ἐπιστρέφοιτο, τὴν χλαμύδα προὔβαλλέ οἱ καὶ δάκνειν παρεῖχε. τὰ μὲν δὴ πλείω θεούσῃ συνέθεε. τὰ δὲ ἄγαν δυσέξοδα, καὶ ἀφείλκετο ὑπ' αὐτῆς. ὀψὲ δέ ποτε ὀπήν τε εἶδεν ἀλώπεκι ἐς δίοδον ἱκανὴν καὶ φέγγος δι' αὐτῆς. καὶ τὴν μὲν ὡς ἀπὸ τοῦ Ἀριστομένους ἠλευθερώθη, ἐς φωλεὸν ἔμελλεν ὑποδέξεσθαι. Ἀριστομένης δὲ οὐ γάρ τι ἡ ὀπὴ καὶ ταύτῃ παρέχειν ἐδύνατο ἔξοδον, εὐρυτέραν τε ταῖς χερσὶν ἐποίησε, καὶ οἴκαδε ἐς τὴν Εἶραν ἀποσώζεται. παραδόξῳ μὲν τύχῃ καὶ ἐς τὴν ἅλωσιν χρησάμενος. τὸ γάρ οἱ φρόνημα ἦν καὶ τὰ τολμήματα μείζονα ἢ ὡς ἐλπίσαι τινὰ Ἀριστομένην αἰχμάλωτον ἂν γενέσθαι, παραδοξότερα δὲ ἔτι καὶ πάντων προηκόντα τὰ οὐκ ἄνευ θεοῦ ἡ ἐκ τοῦ Κεάδα σωτηρία. Λα-

Ἀριστομένης κρῆτας ἀποκτείνων μεθύοντας ὑφ' ὧν ἐδέδετο συλληφθείς. χρησμὸς περὶ τράγου τουτέστιν ἐρινεοῦ δοθεὶς μεσσηνίοις. ἀριστομένης κατορύσσων τὸ ἐν ἀπορρήτῳ. ἐμπέραμος βουκόλος γυναικὶ μεσσηνίου συγγινόμενος.

κεδαιμονίοις δὲ παραυτίκα μὲν ὑπὸ ἀνδρῶν ἐπηγγέλλετο αὐτομόλων ὡς ἀριστομένης ἐπανήκοι σῶς. νομιζομένου δὲ ἀπίστου κατὰ ταυτὰ ἢ εἴ τινα τεθνεῶτα ἐλέγετο ἀναβιῶναι παρ' αὐτῶν, τιόν δὲ ἀριστομένους ὑπῆρξεν ἐς πίστιν. κορίνθιοι λακεδαιμονίοις δύναμιν ὡς συνεξαιρήσοντας τὴν εἶραν ἀπέστειλαν. τούτοις ἐκ τῶν κατασκόπων πυνθανόμενος ὁ ἀριστομένης τῇ πορείᾳ τε ἀτακτοτέρον χρῆσθαι καὶ ταῖς στρατοπεδείαις ἀφυλάκτως, ἐπιτίθεται νύκτωρ σφίσι καὶ τῶν τε ἄλλων καθευδόντων ἔτι, ἐφόνευσε τοὺς πολλοὺς καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὑπερμενίδην καὶ ἀχλαδαῖον καὶ λυσίστρατον καὶ εἴδεκτον ἀποκτείνουσι. διαρπάσας δὲ καὶ τὴν σκηνὴν τὴν στρατηγίδα, παρέστησεν εἰδέναι σπαρτιάταις ὡς ἀριστομένης καὶ οὐκ ἄλλος μεσσηνίων εἴη ὁ ταῦτα εἰργασμένος. ἔθυσε δὲ καὶ τῷ διὶ τῷ ἰθωμάτᾳ τὴν θυσίαν. ἣν ἑκατὸν φόνια ὀνομάζουσιν. αὕτη δὲ καθεστήκει μὲν ἐκ παλαιοτάτου. θύειν δὲ αὐτὴν μεσσηνίων ἐνόμιζετο, ὁπόσοι πολεμίους ἄνδρας κατειργάσαντο τὸ ἑκατόν. ἀριστομένει δὲ ὅτε τοῦ κάπρου σήματι ἐμαχέσατο θύσαντι ἑκατὸν φόνια πρῶτον, δεύτερα ἤδη θῦσαι καὶ ὁ ἐν τῇ νυκτὶ τῶν κορινθίων παρέσχε φόνος. ἕτερον μὲν δὴ λέγουσι καὶ ἐπὶ ταῖς ὕστερον θῦσαι καταδρομαῖς θυσίαν τρίτην. λακεδαιμόνιοι δὲ, ἐπῄει γὰρ ὑακίνθια, πρὸς τοὺς ἐν τῇ εἴρᾳ τεσσαράκοντα ἐποιήσαντο ἡμερῶν σπονδάς, καὶ αὐτοὶ μὲν ἀναχωρήσαντες οἴκαδε ἑόρταζον. κρῆτες δὲ τοξόται. (μετεπέμψαντο γὰρ ἔκ τε λύκτου καὶ ἑτέρων πόλεων μισθωτούς) οὗτοι σφίσιν ἀνὰ τὴν μεσσηνίαν ἐπλανῶντο. ἀριστομένην οὖν ἅτε ἐν σπονδαῖς ἀπωτέρω τῆς εἴρας γινόμενον καὶ προϊόντα ἀδεέστερον, ἑπτὰ ἄνδρες ἀπὸ τῶν τοξοτῶν τούτων ἐλόχησαν. συλλαβόντες δὲ τοῖς ἱμᾶσιν, οἷς εἶχον ἐπὶ ταῖς φαρέτραις δέουσιν. ἑσπέρα γὰρ ἐπῄει. δύο μὲν οὖν ἐς σπάρτην ἀπ' αὐτῶν ἐλθόντες λακεδαιμονίοις ἀριστομένην εὐηγγελίζοντο ἡλωκέναι, οἱ λοιποὶ δὲ ἀποχωροῦσιν ἐς ἀγρὸν τῶν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ. ἐνταῦθα ᾤκει κόρη σὺν μητρὶ παρθένος πατρὸς ὀρφανή. τῇ δὲ προτέρᾳ νυκτὶ εἶδεν ὄψιν ἡ παῖς ὡς λέοντα ἐς τὸν ἀγρὸν λύκοι σφίσιν ἤγαγον δεδεμένον, καὶ οὐκ ἔχοντα ὄνυχας. αὐτὴ δὲ τοῦ δεσμοῦ τὸν λέοντα ἀπέλυσε. καὶ ἀνευροῦσα ἔδωκε τοὺς ὄνυχας. οὕτω τε διασπασθῆναι τοὺς λύκους ἔδοξεν ὑπὸ τοῦ λέοντος. τότε δὲ ὡς τὸν ἀριστομένην ἐσάγουσιν οἱ κρῆτες, συνεφρόνησεν ἡ παρθένος ὕπαρ ἥκειν τὸ ἐν τῇ νυκτὶ οἱ πεφηνός. καὶ ἀνηρώτα τὴν μητέρα ὅς τις εἴη. μαθοῦσα δὲ ἐπερρώσθη τε καὶ ἀπιδοῦσα ἐς αὐτὸν, τὸ προσταχθὲν συνῆκεν. οἶνον οὖν τοῖς κρησὶν ἐγχέουσα, ἀνεδίδου. καὶ ὡς σφᾶς ἡ μέθη κατελάμβανεν ὑφαιρεῖται τοῦ μάλιστα ὑπνωμένου τὸ ἐγχειρίδιον. τὰ μὲν δὴ δεσμὰ τοῦ ἀριστομένους, ἔτεμεν ἡ παρθένος. ὁ δὲ παραλαβὼν τὸ ξίφος διεργάσατο. Ταύτην τὴν παρθένον λαμβάνει γυναῖκα γόργος ἀριστομένους. ἐδίδου δὲ ἀριστομένης τῇ παιδὶ ἐκ τίνων σῶστρα. ἐπεὶ Γόργῳ οὐκ ἦν πω δέκατον καὶ ὄγδοον ἔτος ὅτε ἔγημεν. ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς πολιορκίας, τήν τε εἶραν ἐπέπρωτο ἁλῶναι καὶ ἀναστάτους γενέσθαι μεσσηνίους. καὶ δὴ σφίσιν ἐπετέλεσεν ὁ θεὸς ἀριστομένει καὶ θεόκλῳ χρησθέν, τι. τούτοις γὰρ ἐλθοῦσιν ἐς δελφοὺς μετὰ τὴν ἐπὶ τῇ τάφῳ πληγὴν καὶ ἐπερομένοις ὑπὲρ σωτηρίας, τοσόνδε εἶπεν ἡ πυθία.

» ἔς τε τράγος πίνησι, νέδης ἑλικόρροον ὕδωρ, οὐκ ἔτι μεσσήνην ῥύομαι. σχεδόθεν
» γὰρ ὄλεθρος.

εἰσὶ δὲ αἱ πηγαὶ τῆς νέδας ἐν ὄρει τῷ λυκαίῳ. προελθὼν δὲ ὁ ποταμὸς διὰ τῆς ἀρκαδίας, καὶ ἐπιστρέψας αὖθις ἐς τὴν μεσσηνίαν, ὁρίζει τὰ πρὸς θαλάσσῃ μεσσηνίοις καὶ ἠλείοις τὴν γῆν. τότε δὲ οἱ μὲν τοὺς αἶγας τοὺς ἄρρενας ἐδεδοίκεσαν μὴ πίνωσιν ἀπὸ τῆς νέδας. τοῖς δὲ ἄρα ὁ δαίμων προεσήμαινε τοιόνδε. τὸ δένδρον τὸν ἐρινεὸν, εἰσὶν ἑλλήνων οἳ καλοῦσιν ὄλυνθον μεσσήνιοι δὲ αὐτοὶ τράγον. τότε οὖν πρὸς τῇ νέδᾳ πεφυκὼς ἐρινεὸς, οὐκ ἐς εὐθὺ ηὔξετο. ἀλλὰ ἔς τε τὸ ῥεῦμα ἐπέστρεφε καὶ τοῦ ὕδατος, ἄκροις τοῖς φύλλοις ἐπέψαυε. θεασάμενος δὲ ὁ μάντις θεόκλος συνέβαλλε, ὡς τὸν τράγον τὸν πίνοντα ἐκ τῆς νέδας, προείπεν ἡ πυθία τὸν ἐρινεὸν τοῦτον. καὶ ὡς ἤδη μεσσηνίοις ἥκει τὸ χρεὼν, καὶ ἐς μὲν τοὺς ἄλλους εἶχεν ἐν ἀπορρήτῳ. ἀριστομένην δὲ πρός τε τὸν ἐρινεὸν ἤγαγε καὶ ἀνεδίδασκεν. ὡς τῆς σωτηρίας διεξήκοι σφίσιν ὁ χρόνος. ἀριστομένης δὲ ἔχειν οὕτω πείθεται. καὶ ἀναβολὴν οὐκ ἔτι εἶναι σφίσιν, προενοήσατο καὶ ἐκ τῶν παρόντων. καὶ ἦν γάρ τι ἐν ἀπορρήτῳ τοῖς μεσσηνίοις. ἔμελλε δὲ ἀφανισθὲν, ὑποβρύχιον τὴν μεσσήνην κρύψειν τὸν πάντα αἰῶνα. φυλαχθὲν δέ, οἱ λύκου τοῦ πανδίονος χρησμοὶ μεσσηνίους ἔλεγον χρόνῳ ποτὲ ἀνασώσεσθαι τὴν χώραν. τοῦτο δὴ ὁ ἀριστομένης ἅτε ἐπιστάμενος, τοὺς χρησμοὺς ἐπεὶ νὺξ ἐγίγνετο ἐκόμιζε. παραγενόμενος δὲ ἔνθα τῆς ἰθώμης ἦν τὸ ἐρημότατον, κατώρυξεν ἐς ἰθώμην τὸ ὄρος. καὶ διὰ ἰθώμην ἔχοντα καὶ θεοὺς οἳ μεσσηνίους ἐς ἐκεῖνο ἔσωζον, φύλακας μεῖναι τῆς παρακαταθήκης ἡγούμενος. μηδὲ πρὸς λακεδαιμονίοις ποιῆσαι τὴν μόνην καθόλου μεσσηνίοις ἐλπίδα. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς μεσσηνίοις ἤρχετο καθὸ καὶ τρωσὶν ἔτι πρότερον γίγνεσθαι κακὰ ἀπὸ μοιχείας. ἐπεκράτουν μὲν αὐτοὶ, ἐπεὶ ἐκράτουν τῶν τε ὄρους καὶ τῶν πρὸς τὴν εἶραν ἄχρι τῆς νέδας. ἦσαν δὲ οἰκήσεις καὶ ἔξω πυλῶν ἐνίοις. αὐτόμολος δὲ ἐς αὐτοὺς ἐκ τῆς λακωνικῆς ἄλλος μὲν ἀφίκετο οὐδείς. οἰκέτης δὲ ἐμπεράμου βουκόλος ἐλαύνων τοῦ δεσπότου τὰς βοῦς. ὁ δὲ ἐμπέραμος ἦν ἀνὴρ ἐν σπάρτῃ δόκιμος. οὗτος ὁ βουκόλος ἔνεμεν οὐ πόρρω τῆς νέδας. ἀνδρὸς οὖν τῶν μεσσηνίων τῶν οὐκ ἐντὸς τείχους ἐχόντων οἴκησιν γυναῖκα εἶδεν ἐφ' ὕδωρ ἐλθοῦσαν. ἐρασθεὶς δὲ, διαλεχθῆναι ἐτόλμησε. καὶ δοὺς δῶρα συνεγίνετο. καὶ ἀπὸ τούτου τὸν ἄνδρα παρεφύλασσεν αὐτῆς ὁπότε ἀποχωρήσειεν ἐς τὴν φρουράν. ἀνὰ μέρος δὲ τοῖς μεσσηνίοις τὴν ἀκρο

Λακεδαιμόνιοι νύκτωρ τὴν Μεσσηνίων ἀκρόπολιν ὑπερβάντες. ἡγεμόνος βουκόλου τοῦ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς τῆς Μεσσηνίδος ἣν ἐμοίχευε μαθόντος ὡς ἄρα διὰ τὸν ῥαγδαῖον ὑετὸν ἀπολίποιεν οἱ Μεσσήνιοι τὴν φρουράν. Μάχη δεινὴ καὶ φοβερὰ μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν καὶ βιαίων ὄμβρων ἐς τρεῖς ἡμέρας.

πόλεως ἐπῄει ἡ φυλακή. ταύτῃ γὰρ τοὺς πολεμίους μάλιστα ἐδεδοίκεσαν μὴ ὑπερβῶσιν αὖθις ἐς τὴν πόλιν. ὁπότε οὖν οὗτος ἀποχωρήσειε, τηνικαῦτα ὁ βουκόλος ἐφοίτα παρὰ τὴν γυναῖκα. καί ποτε ἔτυχε σὺν ἄλλοις ἐς ἐκεῖνον προσήκουσα ἐν τῇ νυκτὶ φυλακή. ἔτυχε δὲ ὕειν πολλῷ τὸν θεόν, καὶ ἐκλείπουσιν οἱ Μεσσήνιοι τὴν φρουράν. τὸ γὰρ ὕδωρ ἐβιάζετο σφᾶς ἀθρόον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταχεόμενον. οὔτε ἐπάλξεων ᾠκοδομημένων οὔτε πύργων ὑπὸ σπουδῆς τοῦ τειχισμοῦ. καὶ ἅμα οὐδὲ κινήσεσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους ἤλπιζον ἐν ἀσελήνῳ νυκτὶ καὶ οὕτω χειμερίῳ. Ἀριστομένης δὲ οὐ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις Κεφαλλῆνα ἔμπορον, ἑαυτῷ ξένον, καὶ ἐσάγοντα ἐς τὴν Εἶραν ὁπόσων ἐδέοντο, ἑαλωκότα ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ τοξοτῶν Ἀπτεραίων ὧν ἦρχεν Εὐρύαλος Σπαρτιάτης, τοῦτον τὸν Κεφαλλῆνα ἀφαιρούμενος, ἐκεῖνον μὲν καὶ τὰ χρήματα ὁπόσα ἦγεν ἀπέσωσεν. αὐτὸς δὲ ἐτέτρωτο καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐπιφοιτᾶν τοῖς φυλάσσουσι καθάπερ εἰώθει. τοῦτο μάλιστα αἴτιον ἐγένετο ἐκλειφθῆναι τὴν ἀκρόπολιν. τῶν τε δὴ ἄλλων ἕκαστος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς φρουρᾶς, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ βουκόλου μοιχευομένης ὁ ἀνήρ. ἡ δὲ τηνικαῦτα ἔνδον εἶχε τὸν βουκόλον. αἰσθάνεταί τε τοῦ ἀνδρὸς ἐπιόντος. καὶ αὐτίκα ὡς τάχιστα εἶχεν, ἀποκρύπτει τὸν ἄνθρωπον. ἐσελθόντα δὲ τὸν ἄνδρα ἐφιλοφρονεῖτο, ὡς οὔπω πρότερον, καὶ ἠρώτα καθ' ἥντινα αἰτίαν ἥκοι. ὁ δὲ οὔτε μοιχευομένην εἰδὼς οὔτε ἔνδον ὄντα τὸν βουκόλον, ἐχρῆτο τῷ ἀληθεῖ λόγῳ. καὶ αὐτός τε διὰ τοῦ ὄμβρου τὸ βίαιον καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἔφασκεν ἀπολελοιπέναι τὴν φρουράν. ἐπηκροᾶτο δὲ λέγοντος ὁ βουκόλος. καὶ ὡς ἀκριβῶς ἐπύθετο ἕκαστα, αὖθις ἐκ τῶν Μεσσηνίων ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀφίκετο αὐτόμολος. Λακεδαιμονίοις δὲ οἱ μὲν βασιλεῖς ἀπὸ στρατοπέδου τηνικαῦτα ἀπῆσαν. πολεμαρχῶν δὲ τότε Ἐμπέραμος ὁ τοῦ βουκόλου δεσπότης προεκάθητο τῇ Εἴρᾳ. ἀφικόμενος οὖν ἐς τοῦτον, πρῶτα μὲν τὸ ἐπὶ τῷ δρασμῷ παρῃτεῖτο ἁμάρτημα. δεύτερα δὲ ἀνεδίδασκεν ὡς τὴν Εἶραν ἐν τῷ παρόντι μάλιστα αἱρήσουσιν. αὐτὰ ἕκαστα ὁπόσα ἤκουσε τοῦ Μεσσηνίου διηγούμενος. ἔδοξέ τε δὴ λέγειν πιστὰ καὶ ἡγεῖτο Ἐμπεράμῳ καὶ τοῖς Σπαρτιάταις. ἦν δὲ ἡ πορεία χαλεπὴ σφίσιν, ἅτε ἐν σκότῳ καὶ οὐκ ἀνιέντος τοῦ ὑετοῦ. ὅμως δὲ ὑπὸ προθυμίας ἤνυσαν, καὶ ὡς κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τῆς Εἴρας ἐγένοντο, ὑπερέβαινον κλίμακάς τε προστιθέντες καὶ ὅπως τις ἐδύνατο ἄλλῳ τρόπῳ. τοῖς δὲ Μεσσηνίοις παρείχετο μὲν τοῦ παρόντος κακοῦ καὶ ἄλλα αἴσθησιν. μάλιστα δὲ οἱ κύνες οὐ κατὰ τὰ εἰωθότα ὑλακτοῦντες, ἀλλὰ συνεχέστερα καὶ βιαιότερα τῇ κραυγῇ χρώμενοι. γνόντες οὖν τὸν ὕστατον ὁμοῦ καὶ ἀναγκαιότατον σφᾶς ἀγῶνα ἐπειληφότα, οὐδὲ τὰ ὅπλα ἅπαντα ἀνελάμβανον. ἀλλ' ὅτῳ πρόχειρα μάλιστα τύχοι τις, ἁρπάζοντες ἤμυνον τῇ πατρίδι ἡ μόνη σφίσιν ἐλείπετο ἐκ τῆς Μεσσηνίας πάσης. πρῶτοι δὲ ᾔσθοντο ἔνδον τῶν πολεμίων ὄντων καὶ ἐβοήθουν ἐπ' αὐτοὺς πρῶτοι, Γόργος τε ὁ Ἀριστομένους καὶ Ἀριστομένης αὐτός. Θεόκλος τε ὁ μάντις καὶ ὁ Μάντικλος ὁ Θεόκλου. σὺν δὲ αὐτοῖς Εὐεργετίδας ἀνὴρ καὶ ἄλλως ἐν Μεσσήνῃ τιμώμενος, καὶ διὰ τὴν γυναῖκα ἐπὶ πλέον ἀξιώματος ἥκων. ἀδελφὴν γὰρ εἶχεν Ἀριστομένους Ἁγναγόραν. τότε δὲ οἱ μὲν ἄλλοι συνιέντες ὡς ἐν δικτύοις εἰσὶν ἐσχημένοι, ὅμως καὶ ἐκ τῶν παρόντων εἶχόν τινα ἐλπίδα. Ἀριστομένης δὲ καὶ ὁ μάντις ἠπίσταντο μὲν οὐδὲ μίαν ἔτι ἀναβολὴν ὀλέθρου Μεσσηνίοις οὖσαν, ἅτε εἰδότες καὶ τὸν χρησμὸν ὃν ἠνίξατο ἐς τὸν τράγον ἡ Πυθία. ἐπέκρυπτον δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ἦν σφίσιν ἐς τοὺς ἄλλους ἀπόρρητον. ἐπιόντες δὲ τὴν πόλιν σπουδῇ καὶ αὐτίκα πάντας ἐρχόμενοι, τοῖς τε ἐντυγχάνουσιν ὁπότε αἰσθάνοιντο ὄντας Μεσσηνίους, παρεκελεύοντο ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀνεκάλουν τοὺς ἔτι ὑπολειπομένους. ἐν μὲν δὴ νυκτὶ οὐδὲν ἄξιον ἐπράχθη λόγου παρ' οὐδετέρων. τοῖς μὲν γὰρ ἡ ἀπειρία τῶν τόπων καὶ ἡ τόλμα Ἀριστομένους παρεῖχε μέλλησιν. τοῖς δὲ Μεσσηνίοις οὔτε παρὰ τῶν στρατηγῶν σύνθημα ἐγεγόνει φθάνοντας εἰληφέναι. τάς τε δᾷδας ἢ εἴ τινα λαμπτῆρα ἄλλο ἴσως ἅψαι τις, ὕων αὖ ἐσβέννυεν ὁ θεός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα τε ἦν καὶ ἀλλήλους καθορᾶν ἐδύναντο, ἐνταῦθα Ἀριστομένης καὶ Θεόκλος ἐπειρῶντο ἐς πᾶσαν ἀπόνοιαν προάγειν τοὺς Μεσσηνίους, ἄλλα τε ὁπόσα εἰκὸς ἦν διδάσκοντες καὶ Σμυρναίων τὰ τολμήματα ἀναμιμνήσκοντες ὡς Ἰώνων μοῖρα ὄντες, Γύγην τὸν Δασκύλου καὶ Λυδοὺς ἔχοντας σφῶν τὴν πόλιν ὑπὸ ἀρετῆς καὶ προθυμίας ἐκβάλοιεν. οἱ Μεσσήνιοι δὲ ἀκούοντες ἀπονοίας τε ἐνεπίπλαντο, καὶ συνιστάμενοι καθ' ὁποσουσοῦν ἕκαστοι τύχοιεν, ἐφέροντο ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. ὥρμησαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ τοῦ κεράμου καὶ ὅπως δύναιντο ἑκάστη τοὺς πολεμίους βάλλειν. τοῦτο μὲν δὴ μὴ δρᾶσαι σφᾶς, μηδὲ ἐπ' αὐτῶν εἶναι τῶν τεγῶν, τοῦ ὄμβρου τὸ βίαιον ἐπεκώλυε. λαβεῖν δὲ ὅπλα ἐτόλμησαν, καὶ τοῖς ἀνδράσι πλέον αὖ τὴν τόλμαν ἐξῆψαν, ὁπότε καὶ τὰς γυναῖκας ἑώρων προτιμώσας συναπολέσθαι τῇ πατρίδι ἢ ἀχθῆναι δούλας ἐς Λακεδαίμονα. ὥς τε κἂν παρελθεῖν ἠδυνήθησαν τὸ πεπρωμένον. ἀλλὰ ὁ θεὸς τὸ ὕδωρ ἐπῆγεν ἀθρόον μᾶλλον μετὰ ἰσχυροτέρων βροντῶν τῶν ψόφων, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐναντίαις ταῖς ἀστραπαῖς ἐξέπληττε. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις ταῦτα πάντα παρίστη φρόνημα, καὶ αὐτὸν ἀμύνειν σφίσιν ἔφασαν τὸν θεόν. καὶ ἤστραπτε τούτοις κατὰ δεξιά, ἀπέφαινεν Ἑκατᾶς ὁ μάντις, ὡς αἴσιον εἴη τὸ σημεῖον. οὗτος δὲ καὶ στρατήγημα ἐξεῦρε τοιόνδε. ἀριθμῷ καὶ πολὺ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιῆσαν. ἅτε δὲ οὐκ ἐν εὐρυχωρίᾳ σφίσιν, οὐδὲ κατὰ σύνταγμα ἐξ ἑτοιμασμένης τῆς μάχης, ἄλλων δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως ποιουμένων τὸν ἀγῶνα, ἀχρεῖοι ἀπὸ ἑκάστης τάξεως συνέβαι

Θέοκλος ὁ μάντις τὴν πεπρωμένην ἅλωσιν τῇ πατρίδι παροῦσαν ὁρῶν, ἀπονενοημένως ὁμόσε τοῖς πολεμίοις ἰών, μετὰ πολλῶν ἄλλων τελευτᾷ. Ἀριστομένους βούλευμα περὶ τοῦ κατασχεῖν Σπάρτην, ὑπ' Ἀριστοκράτους Λάκωσι προδίδοται. Ἀριστοκράτης προδοσίας ἁλοὺς καταλιθοῦται.

νεν εἶναι τοὺς τελευταίους. τούτους ἐκέλευσεν ἀποχωρήσαντας ἐς τὸ στρατόπεδον, σιτίων μεταλαβεῖν καὶ ὕπνου. καὶ αὖθις πρὸς ἑσπέραν ἥκειν τοῖς ὑπομείνασιν αὐτοῦ διαδεξομένους τὸν πόνον. καὶ οἱ μὲν ἀναπαυόμενοί τε καὶ ἀνὰ μέρος μαχόμενοι μᾶλλον ἀντήρκουν. τοῖς δὲ Μεσσηνίοις πανταχόθεν παρείστατο ἀπορία. μεθ' ἡμέραν τε ἀεὶ καὶ νύκτα συνεχῶς οἱ αὐτοὶ τρίτην ἠμύνοντο. ἤδη τε ἡμέρα ἦν καὶ ἥ τε ἀϋπνία καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ τε καὶ ῥῖγος ἐπίεζε σφᾶς, ὅ, τε λιμὸς καὶ ἡ δίψα ἐπέκειτο. μάλιστα δὲ αἱ γυναῖκες ἀηθείᾳ τε πολέμου καὶ τῇ συνεχείᾳ τῆς ταλαιπωρίας ἀπειρήκεσαν. παραστὰς οὖν ὁ μάντις Θέοκλος πρὸς Ἀριστομένην εἶπε· τί μάτην τόνδε ἔχεις τὸν πόνον. ἁλῶναι Μεσσήνην πάντως δεῖ πεπρωμένον. συμφορὰν δὲ τὴν ἐν ὀφθαλμοῖς, πάλαι τε ἡμῖν προεσήμαινεν ἡ Πυθία, καὶ ἔναγχος ὁ ἐρινεὸς ἔδειξεν. ἐμοὶ μὲν οὖν ὁ θεὸς αὐτῷ κοινὴν πρὸς τὴν πατρίδα, ἐπάγει τὴν τελευτήν. σὺ δὲ σώζειν μὲν ὡς δυνάμεως ἥκεις Μεσσηνίους, σώζειν δὲ καὶ σαυτόν. ἐπεὶ δὲ εἶπε πρὸς τοῦτον, ἰθὺ τοὺς πολεμίους ἐθεῖ. καί οἱ καὶ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔπεισιν ἐκβοῆσαι τοσόνδε. ἀλλ' οὔτι δὴν πάντα γε χρόνον χαίροντες καρπώσεσθε τὰ Μεσσηνίων. μετὰ τοῦτο τοῖς καθ' αὐτὸν ἀνθεστηκόσιν ἐμπεσών, ἐκείνους τε ἔκτεινε. καὶ αὐτὸς ἐτιτρώσκετο. προεμπλήσας δὲ τὸν θυμὸν τῷ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν, ἀφίησι τὴν ψυχήν. Ἀριστομένης δὲ ἀπὸ τῆς μάχης ὀπίσω τοὺς Μεσσηνίους ἀνεκάλει. πλὴν ὅσοι κατὰ ἀνδραγαθίαν αὐτῷ προσεμάχοντο. τούτους δὲ εἴα κατὰ χώραν μένειν. τοῖς δὲ λοιποῖς προσέταξε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἐντὸς τῆς τάξεως ἔχοντας ἐπακολουθεῖν, ᾗπερ ἂν αὐτὸς παρέχηται διέξοδον. καὶ τούτων μὲν τοῖς τελευταίοις Γόργον καὶ Μάντικλον ἐπέστησεν ἄρχοντας. αὐτὸς δὲ ἀναδραμὼν ἐς τοὺς προτεταγμένους, τῆς τε κεφαλῆς τῷ νεύματι καὶ τοῦ δόρατος τῇ κινήσει, δῆλος ἦν διέξοδόν τε αἰτούμενος καὶ ἀποχωρεῖν ἤδη βεβουλευμένος. τῷ τε οὖν Ἐμπεράμῳ καὶ Σπαρτιατῶν τοῖς παροῦσι, διεῖναι τοὺς Μεσσηνίους ἤρεσκε. μηδὲ λυσσῶντας ἀνθρώπους καὶ ἐς τὸ ἔσχατον ἀπονοίας ἥκοντας ἐξαγριαίνειν πέρα. καὶ ἅμα οὕτω σφᾶς ποιεῖν Ἕκατος ὁ μάντις ἐκέλευσεν. οἱ δὲ Ἀρκάδες παραυτίκα τε τὴν κατάληψιν ἐπυνθάνοντο τῆς Εἴρας. καὶ αὐτίκα τὸν Ἀριστοκράτην ἐκέλευον σφᾶς ἄγειν. ὡς ἢ σώσοντας Μεσσηνίους ἢ σὺν αὐτοῖς ἀπολουμένους. ὁ δὲ ἅτε ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων δεδεγμένος δῶρα, οὔτε ἄγειν ἤθελεν. εἰδέναι τε ἔφασκεν οὐδένα ἔτι Μεσσηνίων, ὅτῳ καὶ ἀμύνουσιν ὄντα ὑπόλοιπον. τότε δὲ ὡς σαφέστερον ᾐσθάνοντο περιιόντας καὶ ἐκλείπειν τὴν Εἶραν βεβιασμένους, αὐτοὶ μὲν περὶ τὸ ὄρος σφᾶς τὸ Λύκαιον ἔμελλον ὑποδέξασθαι προετοιμασάμενοι καὶ ἐσθῆτα καὶ σιτία. ἄνδρας δὲ τῶν ἐν τέλει πέμπουσι παραμυθεῖσθαί τε τοὺς Μεσσηνίους καὶ ἡγεμόνας τῆς πορείας ἅμα γενέσθαι. καὶ τοὺς μὲν ὡς ἐς τὸ Λύκαιον ἀνεσώθησαν, ἐξένιζόν τε καὶ τὰ ἄλλα εὐνοϊκῶς περιεῖπον οἱ Ἀρκάδες. καταμένειν τε ἐς τὰς πόλεις ἤθελον καὶ ἀναδάσασθαι δι' ἐκείνους τὴν γῆν. Ἀριστομένει δὲ ὅ, τε οἶκτος διαρπαζομένης τῆς Εἴρας καὶ τὸ μῖσος τὸ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, βούλευμα παρίστησι τοιόνδε. πεντακοσίους τῶν Μεσσηνίων οὓς μάλιστα ἠπίστατο αὐτῶν ἀφειδῶς ἔχοντας, ἀποκρίνας ἀπὸ τοῦ πλήθους ἤρετο σφᾶς ἐν ἐπηκόῳ τῶν τε ἄλλων Ἀρκάδων καὶ Ἀριστοκράτους ἅτε ὄντα προδότην οὐκ εἰδώς, ἀνανδρίᾳ γὰρ καὶ ὑπὸ δειλίας φυγεῖν τό τε ἤδη καὶ Ἀριστοκράτη τῆς μάχης καὶ οὐ διὰ κακίαν οὐδεμίαν ἐδόξαζεν αὐτόν. ὥς τε ἐναντίον καὶ τούτου τοὺς πεντακοσίους ἤρετο εἰ τιμωροῦντες τῇ πατρίδι ἀποθνήσκειν σὺν αὐτῷ ἐθελήσουσι. φαμένων δὲ ἐθέλειν, ἀπεγύμνου τὸ πᾶν ὡς πάντως τῆς ἐπιούσης ἑσπέρας, ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἄγειν μέλλοι. Λακεδαιμονίων γὰρ τότε δὴ μάλιστα ἐς τὴν Εἶραν ἀπῆσαν οἱ πολλοί. καὶ ἄλλοι τε περιφοιτῶσι φέροντες καὶ ἄγοντες τὰ Μεσσηνίων. καὶ ἢν μὲν ἑλεῖν τὴν Σπάρτην καὶ κατασχεῖν δυνηθῶμεν ἔφασκεν ὁ Ἀριστομένης, ἔστιν ἡμῖν ἀποδόντας Λακεδαιμονίοις τὰ ἐκείνων, κομίσασθαι τὰ οἰκεῖα. ἁμαρτάνοντες δέ, ὁμοῦ ἀποθανούμεθά γε, μνήμης καὶ τοῖς ἔπειτα ἄξια ἐργασάμενοι. ταῦτα εἰπόντος, τῶν Ἀρκάδων ὅσον τριακόσιοι, μετέχειν, καὶ αὐτοὶ τοῦ τολμήματος ἤθελον. καὶ τότε μὲν ἐπεῖχον τῆς ἐξόδου. τὰ γὰρ ἱερὰ ἐγίνετο αὐτοῖς οὐ κατὰ γνώμην. τῇ δὲ ἐπιούσῃ τό, τε ἀπόρρητον ἔγνωσαν σφῶν τοὺς Λακεδαιμονίους προπεπυσμένους, καὶ αὐτοὶ δεύτερον ὑπὸ Ἀριστοκράτους προδεδομένοι. τὰ γὰρ τοῦ Ἀριστομένους βουλεύματα αὐτίκα ὁ Ἀριστοκράτης ἐγγράψας βιβλίῳ, καὶ τὸ βιβλίον ἐπιθεὶς τῶν οἰκετῶν ὃν ἠπίστατο ὄντα εὐνούστατον, παρὰ Ἀνάξανδρον ἀπέστελλεν ἐς Σπάρτην. ἐπανιόντα δὲ τὸν οἰκέτην, λοχῶσιν ἄνδρες τῶν Ἀρκάδων διάφοροι καὶ πρότερον ὄντες Ἀριστοκράτει. ἔχοντες δ' ἔτι καὶ ὕποπτον τό τε ἐς αὐτόν. λοχήσαντες δὲ τὸν οἰκέτην, ἐπανάγουσιν ἐς τοὺς Ἀρκάδας. καὶ ἐπεδείκνυον ἐς τὸν δῆμον τὰ ἀντεπεσταλμένα ἐκ Λακεδαίμονος. ἐπέστελλέ τε ὁ Ἀνάξανδρος φυγήν τε αὐτοῦ τὴν πρότερον ἀπὸ τῆς μεγάλης τάφρου, φάμενος οὐκ ἀνόνητον ἐκ Λακεδαιμονίων γενέσθαι. προσέσεσθαι δέ οἱ χάριν καὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι μηνυμάτων. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη ταῦτα ἐς ἅπαντας, αὐτοί τε τὸν Ἀριστοκράτην ἔβαλλον οἱ Ἀρκάδες. καὶ τοῖς Μεσσηνίοις διεκελεύοντο. οἱ δὲ ἐς τὸν Ἀριστομένην ἀπέβλεπον. καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν γῆν ἀφορῶν ἔκλαιε. τὸν δὲ Ἀριστοκράτην οἱ Ἀρκάδες καταλιθώσαντες, τῶν μὲν ὅρων ἐκτὸς ἐκβάλλουσιν ἄταφον. στήλην δὲ ἀνέθεσαν ἐς τὸ τέμενος τοῦ Λυκαίου λέγουσαν.

» Πάντως ὁ χρόνος εὗρε δίκην ἀδίκῳ βασιλῆϊ. Εὗρε δὲ Μεσσήνης σὺν Διὶ τὸν προδότην Ῥηϊδίως.
» Χαλεπὸν δὲ λαθεῖν θεὸν, ἄνδρ' ἐπίορκον. Χαῖρε Ζεῦ βασιλεῦ καὶ σάου Ἀρκαδίαν. τῶν δὲ Μεσσηνίων ὁπόσοι τῇ

Τῶν μεσσηνίων ὅσοι μετὰ τὴν εἴρας ἅλωσιν ὑπελείφθησαν, μεταπεμφθέντες ὑπ᾽ ἀναξίλα τοῦ ῥηγίνων τυράννου ζάγκλην σικελίας πόλιν ἣν αὐτοὶ μετωνόμασαν μεσσήνην ᾤκησαν. Ἀριστομένης ἀφικόμενος ἐς ῥόδον καὶ τὴν τρίτην τῶν αὐτοῦ θυγατέρων δαμαγήτῳ συνοικίσας, ἐκεῖ τελευτᾷ. Διαγοριδῶν οἰκία.

τὴν εἶραν ἢ καὶ ἑτέρωθί που τῆς μεσσηνίας ἐγκατελείφθησαν, τούτους μὲν οἱ λακεδαιμόνιοι προσένειμαν ἐς τὸ εἱλωτικόν. πύλιοι δὲ καὶ μοθωναῖοι καὶ ὅσοι τὰ παραθαλάσσια ᾤκουν ναυσὶν ὑπὸ τὴν ἅλωσιν τῆς εἴρας, ἀπαίρουσιν ἐς κυλλήνην τὸ ἐπίνειον τὸ ἠλείων. ἐκεῖθεν δὲ, παρὰ τοὺς ἐν ἀρκαδίᾳ μεσσηνίους ἀπέστελλον ἐθέλοντες κοινῷ στόλῳ χώραν ἔνθα οἰκήσουσιν ἀναζητεῖν. καὶ ἀριστομένην ἐκέλευον ἡγεῖσθαι σφίσιν ἐς ἀποικίαν. ὁ δὲ αὐτὸς μὲν ἕως ἂν περιῇ πολεμήσειν λακεδαιμονίοις ἔφασκεν. ἐπίστασθαι δὲ ἀκριβῶς ὡς ἀεί τι ἀναφύσεταί τῇ σπάρτῃ δι᾽ αὐτοῦ κακόν. ἐκείνοις δὲ γόργον καὶ μάντικλον ἔδωκεν ἡγεμόνας. ὁ δὲ εὐεργετίδας ἐς μὲν τὸ λύκαιον σὺν τοῖς ἄλλοις μεσσηνίοις καὶ αὐτὸς ἀπεχώρησεν. ἐκεῖθεν δὲ ὡς ἑώρα τὸ βούλευμα διαπεπτωκὸς τῷ ἀριστομένει τὸ ἐς τὴν κατάληψιν τῆς σπάρτης, ἀναπείσας τῶν μεσσηνίων ὡς πεντήκοντα, ἐπάνεισιν αὖθις ἐπὶ τοὺς λακεδαιμονίους ἐς τὴν εἶραν. καὶ ἐντυχὼν διαρπάζουσιν ἔτι τὰ ἐπινίκια, πένθος σφίσιν ἐποίησεν. καὶ τὸν μὲν, ἐνταῦθα ἐπιλαμβάνει τὸ χρεών. ἀριστομένης δὲ ὡς τοὺς ἡγεμόνας τοῖς μεσσηνίοις ἐπέταξεν ἐς κυλλήνην ὅς τις ἐθέλοι μετέχειν τῆς ἀποικίας. καὶ μετέσχον ἅπαντες πλὴν εἰ γῆρας τινὰ ἀπεῖργεν ἢ μὴ εὐπορῶν ἔτυχεν ἐς τὴν ἀποδημίαν. οὗτοι δὲ αὐτοῦ κατέμειναν παρὰ τοῖς ἀρκάσιν. ἑάλω δὲ ἡ εἶρα καὶ ὁ πόλεμος ὁ δεύτερος λακεδαιμονίων καὶ μεσσηνίων τέλος ἔσχεν, ἀθηναίοις ἄρχοντος αὐτοσθένους. ἔτει πρώτῳ τῆς ὀγδόης τε καὶ εἰκοστῆς ὀλυμπιάδος. ἣν ἐνίκα χιόνις λάκων. ὡς δὲ ἐς τὴν κυλλήνην οἱ μεσσήνιοι συνελέχθησαν, τὸν μὲν παρόντα χειμῶνα, ἔδοξεν αὐτοῦ χειμάζειν. καὶ τὴν ἀγορὰν σφίσι καὶ χρήματα οἱ ἠλεῖοι παρεῖχον. ἅμα δὲ τῷ ἦρι ἐβουλεύοντο ποῖ χρὴ σταλῆναι. γνῶμαι δὲ ἦσαν γόργου μὲν ζάκυνθον τὴν ὑπὲρ κεφαλληνίας καταλαβόντας, καὶ νησιώτας ἀντὶ ἠπειρωτῶν γενομένους ναυσὶν ἐς τὰ παραθαλάσσια τῆς λακωνικῆς αὖθις πλέοντας, κακοῦν τὴν γῆν. μάντικλος δὲ ἐκέλευε μεσσήνης μὲν καὶ τοῦ λακεδαιμονίων ἔχθους λαβεῖν λήθην. πλεύσαντας δὲ ἐς σαρδὼ κτήσασθαι μεγίστην τε νῆσον καὶ εὐδαιμονίᾳ πρώτην. ἐν τοσούτῳ δὲ ἀναξίλας παρὰ τοὺς μεσσηνίους ἀπέστειλεν ἐς ἰταλίαν καλῶν. ὁ δὲ ἀναξίλας, ἐτυράννει μὲν ῥηγίου. τέταρτος δὲ ἀπόγονος ἦν ἀλκιδαμίδου. μετῴκησε δὲ ἀλκιδαμίδας ἐκ μεσσήνης ἐς ῥήγιον, μετὰ τὴν ἀριστοδήμου τοῦ βασιλέως τελευτὴν καὶ ἰθώμης τὴν ἅλωσιν. οὗτος οὖν ὁ ἀναξίλας τοὺς μεσσηνίους μετεπέμπετο. ἐλθοῦσί τε ἔλεγεν ὡς ζαγκλαῖοι διάφοροι μέν εἰσιν αὐτῷ, χώραν δὲ εὐδαίμονα καὶ πόλιν ἐν καλῷ τῆς σικελίας ἔχουσιν. ἃ δὴ σφίσιν ἐθέλειν ἔφη συγκατεργασάμενος δοῦναι. προσιεμένων δὲ τὸν λόγον, οὕτως ἀναξίλας διεβίβασεν ἐς σικελίαν αὐτούς. ζάγκλην δὲ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς κατέλαβον λῃσταί. καὶ ἐν ἐρήμῳ τῇ γῇ τειχίσαντες ὅσον περὶ τὸν λιμένα ὁρμητηρίῳ πρὸς τὰς καταδρομὰς, καὶ ἐς τοὺς ἐπίπλους ἐχρῶντο. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν αὐτοῖς κραταιμένης σάμιος. καὶ περιήρης ἐκ χαλκίδος. περιήρει δὲ ὕστερον καὶ κραταιμένει, καὶ ἄλλους ἐπαγαγέσθαι τῶν ἑλλήνων ἔδοξεν οἰκήτορας. τότε δὲ τοὺς ζαγκλαίους ὅ, τε ἀναξίλας ναυσὶν ἀνταναγομένους ἐνίκησε, καὶ οἱ μεσσήνιοι μάχῃ πεζῇ. ζαγκλαῖοι δὲ κατὰ γῆν τε ὑπὸ μεσσηνίων καὶ ναυσὶν ἅμα ἐκ θαλάσσης ὑπὸ ῥηγίνων πολιορκούμενοι καὶ ἁλισκομένου σφίσιν ἤδη τοῦ τείχους ἐπί τε βωμοὺς θεῶν, καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ φεύγουσιν. ἀναξίλας μὲν οὖν τοῖς μεσσηνίοις παρεκελεύετο, τούς τε ἱκετεύοντας ζαγκλαίων ἀποκτείνειν καὶ τοὺς λοιποὺς γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ παισὶν ἀνδραποδίσασθαι. γόργος δὲ καὶ μάντικλος παρῃτοῦντο ἀναξίλαν μὴ σφᾶς ὑπὸ συγγενῶν ἀνδρῶν πεπονθότας ἀνόσια, ὅμοια αὐτοὺς ἐς ἀνθρώπους ἕλληνας ἀναγκάσαι δρᾶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς ζαγκλαίους ἀνίστασαν ἀπὸ τῶν βωμῶν. καὶ ὅρκους δόντες, καὶ αὐτοὶ παρ᾽ ἐκείνων λαβόντες, ᾤκησαν ἀμφότεροι κοινῇ. ὄνομα δὲ τῇ πόλει μετέθεσαν μεσσήνην ἀντὶ ζάγκλης καλεῖσθαι. ταῦτα δὲ ἐπὶ τῆς ὀλυμπιάδος ἐπράχθη τῆς ἐνάτης καὶ εἰκοστῆς. ἣν χιόνις λάκων τὸ δεύτερον ἐνίκα. μιλτιάδου παρὰ ἀθηναίοις ἄρχοντος. μάντικλος δὲ καὶ τὸ ἱερὸν μεσσηνίοις τοῦ ἡρακλέους ἐποίησε. καί ἐστιν ἐκτὸς τείχους ὁ θεὸς ἱδρυμένος, ἡρακλῆς καλούμενος μάντικλος. καθάπερ καὶ ἄμμων ἐν λιβύῃ, καὶ ὁ ἐν βαβυλῶνι βῆλος. ὁ μὲν ἀπὸ ἀνδρὸς αἰγυπτίου βήλου τοῦ λιβύης ὄνομα ἔχων. ἄμμων δὲ ἀπὸ τοῦ ἱδρυσαμένου ποιμένος. μεσσηνίοις μὲν οὖν τοῖς φεύγουσιν ἐγεγόνει πέρας τῆς ἄλης. ἀριστομένης δὲ ὡς τὴν ἡγεμονίαν ἀπείπατο τῶν ἐς τὴν ἀποικίαν στελλομένων τὰς θυγατέρας τὴν πρεσβυτάτην καὶ τὴν μετὰ ταύτην καὶ ἀγναγόραν τὴν ἀδελφὴν, τὴν μὲν θάρυκι ἐς φιγαλίαν, δαμοθοΐδᾳ δὲ λεπρεάτῃ καὶ ἡραιεῖ θεοπόμπῳ τὰς θυγατέρας συνῴκισεν. αὐτὸς δὲ ἀφικόμενος ἐς δελφοὺς, ἐχρῆτο τῷ θεῷ. καὶ τὸ μὲν τῷ ἀριστομένει γενόμενον μάντευμα, οὐ λέγεται. δαμαγήτῳ δὲ ῥοδίῳ βασιλεύοντι ἐν ἰαλυσῷ, τότε δὲ ἥκοντι παρὰ τὸν ἀπόλλωνα καὶ ἐρωτῶντι ὁπόθεν ἀγάγεσθαι χρὴ γυναῖκα, ἔχρησεν ἡ πυθία θυγατέρα ἀνδρὸς τῶν ἑλλήνων τοῦ ἀρίστου λαβεῖν. ὁ δὲ ἦν γάρ οἱ καὶ τρίτη τῷ ἀριστομένει θυγάτηρ, γαμεῖ ταύτην ἑλλήνων τῶν τότε ἐκεῖνον μακρῷ δή τινι ἄριστον νομίζων. ἀριστομένης δὲ ἐς μὲν τὴν ῥόδον ἀφίκετο σὺν θυγατρί. ἐκεῖθεν δὲ ἐς τε σάρδεις ἐνενόει παρὰ ἄρδυν τὸν γύγου, καὶ ἐς ἐκβάτανα τὰ μηδικὰ ἀναβῆναι παρὰ τὸν βασιλέα φραόρτην. ἀλλὰ γάρ οἱ πρότερον τούτων συνέπεσεν ἀποθανεῖν αὐτῷ νοσήσαντι. οὐ γὰρ ἔδει συμφορὰν οὐδεμίαν λακεδαιμονίοις ἔτι ἐξ ἀριστομένους γενέσθαι. τελευτήσαντι δὲ αὐτῷ δαμάγητος καὶ οἱ ῥόδιοι μνῆμά τε ἐπιφανὲς ἐποίησαν. καὶ ἔνεμον ἀπὸ ἐκείνου τιμάς. τὰ μὲν δὴ λεγόμενα ἐς τοὺς διαγορίδας καλουμένους ἐν ῥόδῳ γεγονότας δὲ ἀπὸ διαγόρου τοῦ δαμαγήτου τοῦ δωριέως, τοῦ δαμαγήτου τε καὶ τῆς ἀριστομένους θυγατρὸς παρῆκα μὴ οὐ κατὰ και-

Ποσειδῶν λακεδαιμονίοις ἱκετῶν ἀφειδήσασι μηνίσας, κατέβαλεν ἐς ἔδαφος τὴν σπάρτην. τῶν μεσσηνίων οἱ ἐγκαταληφθέντες ἐν τῇ γῇ λακεδαιμονίων αὖθις ἀποστάντες, πρῶτα μὲν ἰθώμην ἔπειτα ναύπακτον οἰκοῦσι· καὶ ἐκπολιορκήσαντες οἰνιάδας ὑπ᾽ ἀκαρνάνων αὐτοὶ νῦν πολιορκοῦνται.

ρὸν δοκοίην γράφειν. λακεδαιμόνιοι δὲ τότε ὡς ἐπεκράτησαν τῆς μεσσηνίας, τὴν μὲν ἄλλην πλὴν τῆς ἀσιναίων, αὐτοὶ διελάγχανον. μοθώνην δὲ ναυπλιεῦσιν ἐδίδοσαν ἐκπεπτωκόσιν ἐκ ναυπλίας ἔναγχος ὑπὸ ἀργείων. μεσσηνίων δὲ τοὺς ἐγκαταληφθέντας ἐν τῇ γῇ συντελοῦντας κατὰ ἀνάγκην ἐς τοὺς εἵλωτας ἐπέλαβεν ἀπὸ λακεδαιμονίων ὕστερον ἀποστῆναι κατὰ τὴν ἐνάτην ὀλυμπιάδα καὶ εἰκοστήν, ἣν κορίνθιος ἐνίκα ξενοφῶν, ἀρχιμήδους ἀθήνησιν ἄρχοντος. ἀπέστησαν δὲ καιρὸν τοιόνδε εὑρόντες. λακεδαιμονίων ἄνδρας ἀποθανεῖν ἐπὶ ἐγκλήματι ὅτῳ δὴ καταγνωσθέντες, ἱκέται καταφεύγουσιν ἐς ταίναρον. ἐντεῦθεν δὲ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐφόρων ἀπὸ τοῦ βωμοῦ σφᾶς ἀποσπάσασα ἀπέκτεινε. σπαρτιάταις δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ θεμένοις τοὺς ἱκέτας, ἀπήντησεν ἐκ ποσειδῶνος μήνιμα. καὶ σφίσιν ἐς ἔδαφος τὴν πόλιν πᾶσαν κατέβαλεν ὁ θεός. ἐπὶ δὲ τῇ συμφορᾷ ταύτῃ καὶ τῶν εἱλώτων ὅσοι μεσσήνιοι τὸ ἀρχαῖον ἦσαν ἐς τὸ ὄρος τὴν ἰθώμην ἀπέστησαν. λακεδαιμόνιοι δὲ ἄλλα τε μετεπέμποντο συμμαχικὰ ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ κίμωνα τὸν μιλτιάδου πρόξενον σφίσιν ὄντα, καὶ ἀθηναίων δύναμιν. ἀφικομένους δὲ τοὺς ἀθηναίους ὑποπτεῦσαι δοκοῦσιν, ὡς τάχα νεωτερίσοντας καὶ ἀπὸ τῆς ὑποψίας ἀποπέμψασθαι μετ᾽ οὐ πολὺ ἐξ ἰθώμης. ἀθηναῖοι δὲ τὴν ἐς αὐτοὺς τῶν λακεδαιμονίων ὑπόνοιαν συνέντες, ἀργείοις τε φίλοι δι᾽ αὐτὸ ἐγένοντο καὶ μεσσηνίων τοῖς ἐν ἰθώμῃ πολιορκουμένοις ἐκπεσοῦσιν ὑπὸ σπονδαῖς, ἔδοσαν ναύπακτον ἀφελόμενοι λοκροὺς τοὺς πρὸς αἰτωλίᾳ καλουμένους ὀζόλας. τοῖς δὲ μεσσηνίοις παρέσχεν ἀπελθεῖν ἐξ ἰθώμης, τό τε χωρίον τὸ ἐχυρόν. καὶ ἅμα λακεδαιμονίοις προεῖπεν ἡ πυθία, ἦ μὴν εἶναί σφισι δίκην, ἁμαρτοῦσιν ἐς τὸν διὸς τοῦ ἰθωμάτα τὸν ἱκέτην. ὑπόσπονδοι μὲν ἐκ πελοποννήσου τούτων εἵνεκα ἀφείθησαν. ἐπεὶ δὲ ἔσχον τὴν ναύπακτον, οὐκ ἀπέχρη πόλιν τε αὐτοῖς καὶ χώραν εἰληφέναι παρὰ ἀθηναίων, ἀλλὰ σφᾶς πόθος εἶχεν ἰσχυρὸς χερσὶ ταῖς αὑτῶν φανῆναι, λόγου τι κεκτημένους ἄξιον. καὶ ἠπίσταντο γὰρ οἰνιάδας ἀκαρνάνων γῆν τε ἔχοντας ἀγαθήν, καὶ ἀθηναίοις διαφόρους τὸν πάντα ὄντας χρόνον, στρατεύουσιν ἐπ᾽ αὐτούς. ὄντες δὲ ἀριθμῷ μὲν οὐ πλείους, ἀρετῇ δὲ καὶ πολὺ ἀμείνονες ὄντες τῇ σφετέρᾳ νικῶσι. καὶ ἐπολιόρκουν κατακεκλεισμένους ἐς τὸ τεῖχος. τὸ δὲ ἐντεῦθεν, οὐ γάρ τι τῶν τοῖς ἀνθρώποις εὑρημένων ἐς πολιορκίαν οἱ μεσσήνιοι παρεῖσαν, ἀλλὰ καὶ κλίμακας προστιθέντες ἐπειρῶντο ὑπερβαίνειν ἐς τὴν πόλιν. καὶ ὑπώρυσσον κάτωθεν τὸ τεῖχος. μηχανήματά τε ὁποῖα ἐνῆν δι᾽ ὀλίγου παρασκευάσασθαι προσαγαγόντες, ἀεί τι ἤρειπον. δείσαντες δὲ οἱ ἔνδον μὴ ἁλούσης τῆς πόλεως αὐτοί τε ἀπόλωνται, καὶ αἱ γυναῖκες σφίσι καὶ οἱ παῖδες ἐξανδραποδισθῶσιν, εἵλοντο ἀπελθεῖν ὑπόσπονδοι. καὶ ἐνιαυτὸν μὲν μάλιστα οἱ μεσσήνιοι κατέσχον τὴν πόλιν, καὶ ἐνέμοντο τὴν χώραν. τῷ δὲ ἔτει τῷ ὑστέρῳ δύναμιν οἱ ἀκαρνᾶνες ἀπὸ πασῶν συλλέξαντες τῶν πόλεων, ἐβουλεύοντο ἐπὶ τὴν ναύπακτον στρατεύειν. καὶ τοῦτο μὲν ἀπέδοξεν αὐτοῖς, τήν τε πορείαν ὁρῶσιν ὅτι ἔσεσθαι δι᾽ αἰτωλῶν ἔμελλε πολεμίων ἀεί ποτε ὄντων. καὶ ἅμα τοὺς ναυπακτίους κεκτῆσθαί τι ναυτικὸν ὑπώπτευον ὥσπερ γε καὶ εἶχον. ἐπικρατούντων δὲ ἐκείνων τῆς θαλάσσης, οὐκ ἐνεῖναι κατεργάσασθαι μέγα. οὐ δὲ στρατῷ πεζῷ. μετεβουλεύετο δὲ δὴ σφίσι καὶ αὐτίκα ἐπὶ μεσσηνίους τρέπονται τοὺς ἐν οἰνιάδαις. καὶ οἱ μὲν ὡς πολιορκήσοντες παρεσκευάζοντο. οὐ γάρ ποτε ὑπελάμβανον ἄνδρας οὕτως ὀλίγους ἐς τοσοῦτον ἀπονοίας ἥξειν, ὡς μαχέσασθαι πρὸς τὴν ἀκαρνάνων ἁπάντων στρατιάν. οἱ δὲ μεσσήνιοι προητοιμασμένοι μὲν καὶ σῖτον καὶ τὰ ἄλλα ἦσαν ὁπόσα εἰκὸς ἦν πολιορκίας πειράσεσθαι μακροτέρας ἐλπίζοντες. παρεῖσαν δὲ σφίσι πρὸ τῆς μελλούσης πολιορκίας ἀγῶνα ἐκ τοῦ φανεροῦ ποιήσασθαι. μηδὲ ὄντας μεσσηνίους οἳ μηδὲ λακεδαιμονίων ἀνδρίᾳ τύχῃ δὲ ἠλαττώθησαν, καταπεπλῆχθαι τὸν ἥκοντα ὄχλον ἐξ ἀκαρνανίας. τό, τε ἀθηναίων ἐν μαραθῶνι ἔργον ἀνεμιμνήσκοντο, ὡς μυριάδες τριάκοντα ἐφθάρησαν τῶν μήδων ὑπὸ ἀνδρῶν, οὐδὲ ἐς μυρίους ἀριθμόν. καθίσταντό τε δὴ τοῖς ἀκαρνᾶσιν ἐς ἀγῶνα. καὶ ὁ τρόπος λέγεται τῆς μάχης γενέσθαι τοιόσδε. οἱ μέν, ἅτε πλήθει προέχοντες πολύ, οὐ χαλεπῶς περιέβαλλον τοὺς μεσσηνίους. πλὴν ὅσον αἱ πύλαι τε ἀπεῖργον κατὰ νώτου τοῖς μεσσηνίοις γιγνόμεναι. καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς σφετέροις προθύμως ἀμύνοντες. ταύτῃ μὲν δὴ μὴ περισχεθῆναι σφᾶς ἐκώλυε. τὰ δὲ πλευρὰ ἀμφότερα ἐκυκλώσαντο αὐτῶν οἱ ἀκαρνᾶνες καὶ ἐσηκόντιζον πανταχόθεν. οἱ δὲ μεσσήνιοι συντεταγμένοι μετ᾽ ἀλλήλων, ὁπότε ἀθρόοι τοῖς ἀκαρνᾶσιν ἐμπέσοιεν, ἐτάρασσον μὲν τοὺς κατὰ τοῦτο ἑστηκότας. καὶ ἐφόνευόν τε αὐτῶν καὶ ἐτίτρωσκον πολλούς. τελέαν δὲ οὐκ ἐδύναντο ἐργάσασθαι φυγήν. ὅπου γὰρ τῆς τάξεως αἴσθοιντό τι οἱ ἀκαρνᾶνες τῆς αὑτῶν ὑπὸ τῶν μεσσηνίων διασπώμενον, κατὰ τοῦτο ἀμύνοντες τοῖς βιαζομένοις αὐτῶν, ἀνεῖργον τοὺς μεσσηνίους ἐπὶ κρατοῦντες τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁπότε ἀνακοπεῖεν, κατ᾽ ἄλλο αὖθις πειρώμενοι διακόψαι τὴν ἀκαρνάνων φάλαγγα τὸ αὐτὸ ἂν ἔπασχον. ὅπῃ μὲν προσβάλλοιεν, διέσειόν τε καὶ τροπὴν ἐπὶ βραχὺ ἐποίουν. περιρρεόντων δὲ αὖθις κατὰ τοῦτο σπουδῇ τῶν ἀκαρνάνων ἀπετρέποντο ἄκοντες. γινομένου δὲ ἰσορρόπου τοῦ ἀγῶνος ἄχρις ἑσπέρας, καὶ ἀκαρνᾶσιν ὑπὸ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἐπελθούσης δυνάμεως ἀπὸ τῶν πόλεων, οὕτω τοῖς μεσσηνίοις περιειστήκει πολιορκία. καὶ ἁλῶναι μὲν κατὰ κράτος τὸ τεῖχος, ἢ ὑπερβαινόντων τῶν ἀκαρνάνων ἢ καὶ

Μεσσήνιοι ναύπακτον μὲν ἐξωθούμενοι, μετὰ δὲ τὰ λευκτρικὰ κατιόντες ἐς πελοπόννησον. Ὑδρία τῶν μεγάλων θεῶν ὑπ' ἀριστομένους κατορυχθεῖσα πάλιν εἰς φῶς ἀνάγεται. Μήνιμα μεσσηνίοις διοσκούρων.

ἀπολιπεῖν βιασθεῖσιν αὐτοῖς τὴν φρουρὰν, δέος ἦν οὐδέν. τὰ δὲ ἐπιτήδεια σφίσι πάντα ὁμοίως ὀγδόῳ
μηνὶ ἐξανήλωτο. ἐς μὲν δὴ τοὺς ἀκαρνᾶνας ἐχρῶντο ἀπὸ τοῦ τείχους χλευασίᾳ μὴ σφᾶς τὰ σιτία προ-
δοῦναί ποτε ἄν. μηδὲ ἐς τὸ ἔτος δέκατον πολιορκουμένους. αὐτοὶ δὲ περὶ ὕπνον πρῶτον ἐξελθόντες ἐκ τῶν
οἰνιαδῶν, γινομένης τοῦ δρασμοῦ σφῶν τοῖς ἀκαρνᾶσιν αἰσθήσεως, καὶ ἐς μάχην ἀναγκασθέντες ἀφι-
κέσθαι, περὶ τριακοσίους μὲν ἀποβάλλουσι. καὶ πλείονας ἔτι αὐτοὶ τῶν ἐναντίων κατεργάζονται.
τὸ δὲ πολὺ αὐτῶν διεκπίπτουσι διὰ τῶν ἀκαρνανῶν. καὶ ἐπιλαμβανόμενοι τῆς αἰτωλῶν ἐχόντων σφί-
σιν ἐπιτηδείως ἐς τὴν ναύπακτον ἀνασώζονται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, τόν τε ἄλλον χρόνον ἐνέκειτο σφίσι τὸ
ἐς λακεδαιμονίους μῖσος. καὶ τὴν ἔχθραν ἐς αὐτοὺς μάλιστα ἐπεδείξαντο ἐπὶ τοῦ γινομένου πελοποννη-
σίοις πρὸς ἀθηναίους πολέμου. τήν τε γὰρ ναύπακτον ὁρμητήριον ἀθηναίοις τῇ πελοποννήσῳ παρέχοντο.
καὶ τοὺς ἐν τῇ σφακτηρίᾳ σπαρτιατῶν ἀποληφθέντας, μεσσηνίων σφενδονῆται τῶν ἐκ ναυπάκτου
συνεξεῖλον. ἐπεὶ δὲ τὸ πταῖσμα ἐγένετο ἀθηναίων ἐν αἰγὸς ποταμοῖς, οὕτω καὶ ἐκ ναυπάκτου ἐκβάλ-
λουσιν οἱ λακεδαιμόνιοι τοὺς μεσσηνίους ναυσὶν ἐπικρατοῦντες. οἱ ἐς σικελίαν τε παρὰ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἐς ῥήγιον
ἐστάλησαν. τὸ πλεῖστον δὲ αὐτῶν ἐς τε λιβύην ἀφίκετο καὶ λιβύης ἐς εὐεσπερίτας. οἱ γὰρ εὐεσπερῖται πολέμῳ
κακωθέντες ὑπὸ βαρβάρων προσοίκων, πάντα τινὰ ἕλληνα ἐπεκαλοῦντο σύνοικον. ἐς τούτους τῶν μεσ-
σηνίων τὸ πολὺ ἀπεχώρησεν. ἡγεμὼν δέ σφισιν ἦν κόμων, ὃς καὶ περὶ τὴν σφακτηρίαν ἐστρατήγη-
σεν αὐτοῖς. ἐνιαυτῷ δὲ πρότερον ἢ κατορθῶσαι θηβαίους τὰ ἐν λεύκτροις, προεσήμαινεν ὁ δαίμων
μεσσηνίοις τὴν ἐς πελοπόννησον κάθοδον. τοῦτο μὲν γὰρ ἐν μεσσήνῃ πρὸς τῷ πορθμῷ τὸν ἱερέα τοῦ ἡρακλέους
λέγουσιν ὄνειρον ἰδεῖν ὄψιν. τὸν ἡρακλέα ἔδοξε καλέσαι τὸν μάντικλον ἐπὶ ξενίᾳ ἐς ἰθώμην ὑπὸ τοῦ
37 διός. τοῦτο δὲ ἐν εὐεσπερίταις κόμων συγγενέσθαι νεκρᾷ τῇ μητρὶ ἔδοξεν. συγγενομένης δὲ αὖθις οἱ τὴν
μητέρα ἀναβιῶναι. καὶ ὁ μὲν, ἐπήλπιζεν ἀθηναίων δυνηθέντων ναυτικῷ καὶ κάθοδον ἔσεσθαί σφισιν ἐς
ναύπακτον. τὸ δὲ ἄρα ἐδήλου τὸ ὄνειρον ἀνασώσεσθαι μεσσήνην. ἐγένετό τε οὐ μετὰ πολὺ ἐν λεύκτροις
λακεδαιμονίων τὸ ἀτύχημα ὀφειλόμενον ἐκ παλαιοῦ. ἀριστοδήμῳ γὰρ τῷ βασιλεύσαντι μεσσηνίων ἐπὶ
38 τελευτῇ τοῦ χρησμοῦ τοῦ δοθέντος ἐστίν. ἔρδ' ὅππῃ τοι χρεών. ἄτη δ' ἄλλοισι πρὸ ἄλλων. ὡς ἐν μὲν τῷ παρόν-
τι ἐκεῖνον δέον καὶ μεσσηνίους κακῶς πρᾶξαι. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ λακεδαιμόνια ἐπιληψομένης τῆς ἄ-
της. τότε δὲ ἐν λεύκτροις οἱ θηβαῖοι νενικηκότες, ἀγγέλους ἐς ἰταλίαν καὶ σικελίαν καὶ παρὰ τοὺς εὐε-
σπερίτας ἀπέστελλον ἔκ τε τῆς ἄλλης εἴ που τις μεσσηνίων εἴη πανταχόθεν ἀνεκάλουν ἐς πελοπόννη-
σον. οἱ δὲ, θᾶσσον ἢ ὡς αὐτὶς ἤλπισε συνελέχθησαν γῆς τε τῆς πατρίδος πόθῳ, καὶ διὰ τὸ ἐς λακεδαιμο-
νίους μῖσος παραμεῖναν ἀεὶ σφίσιν. ἐπαμεινώνδᾳ δὲ οὔτε ἄλλως ἐφαίνετο ῥᾴδια ἀξιόμαχον πόλιν ἐποι-
κῆσαι λακεδαιμονίοις. οὔτε ὅπου χρὴ κτίσαι τῆς χώρας ἐξευρίσκε. τὴν γὰρ ἀνδανίαν οἱ μεσσήνιοι καὶ
οἰχαλίαν, οὐκ ἔφασκον ἀνοικιεῖν. ὅτι αἱ συμφοραί σφισιν ἐγεγόνεσαν ἐν ταῦθα οἰκοῦσιν. ἀποροῦντι δὲ οὕτω
αὐτῷ πρεσβύτην ἄνδρα ἱεροφάντῃ μάλιστα εἰκασμένον νύκτωρ φασὶν ἐπιστάντα εἰπεῖν. σοὶ μὲν δῶ-
ρα δέδοται παρ' ἐμοῦ κρατεῖν ὅποι μεθ' ὅπλων ἐπέρχῃ. καὶ ἣν ἐξ ἀνθρώπων γένῃ, ἔγωγε ὦ θηβαῖε ποιήσω μή-
ποτε ἀνώνυμον, μηδὲ ἄδοξόν σε γενέσθαι. σὺ δὲ μεσσηνίοις γῆν τε πατρίδα καὶ πόλεις ἀπόδος. ἐπειδὴ καὶ τὸ
μήνιμα ἤδη σφίσι πέπαυται τὸ διοσκούρων. ἐπαμεινώνδᾳ μὲν ταῦτα ἔλεγεν. ἐπιτέλει δὲ τῷ ἀργείῳ.
τάδε ἐμήνυε. στρατηγὸν γὰρ αὐτὸν οἱ ἀργεῖοι τὸν ἐπιτέλη. καὶ μεσσήνην ἀνοικίζειν ᾕρηντο. τοῦτον οὖν τὸν ἄν-
δρα, ἐκέλευεν ὁ ὄνειρος, ἔνθα δὴ τῆς ἰθώμης εὕρῃ πεφυκυῖαν σμίλακα καὶ μυρσίνην, τὸ μέσον ὀρύξαν-
τα αὐτῶν, ἀνασῶσαι τὴν γραῦν. κάμνειν γὰρ ἐν τῷ χαλκῷ καθειργμένην θαλάμῳ καὶ ἤδη λειποψυ-
χεῖν αὐτήν. ὁ δὲ ἐπιτέλης ὡς ἐπελάμβανεν ἡμέρα, παραγινόμενος ἐς τὸ εἰρημένον χωρίον, ἐπέτυχεν ὀ-
ρύσσων ὑδρίᾳ χαλκῇ. καὶ αὐτίκα παρὰ τὸν ἐπαμεινώνδαν κομίσας, τό, τε ἐνύπνιον ἐξηγεῖτο, καὶ αὐτὸν
ἐκεῖνον τὸ πῶμα ἀφελόντα ἐκέλευεν ὅ τι ἐνείη σκοπεῖσθαι. ὁ δὲ, θύσας καὶ εὐξάμενος τῷ πεφηνότι ὀ-
νείρατι ἤνοιγε τὴν ὑδρίαν. ἀνοίξας δὲ εὗρε κασσίτερον ἐληλασμένον ἐς τὸ λεπτότατον. ἐπείλικτο δὲ
ὥσπερ τὰ βιβλία. ἐν ταῦθα τῶν μεγάλων θεῶν ἐγέγραπτο ἡ τελετή. καὶ τοῦτο ἦν παρακαταθήκη τοῦ
ἀριστομένους. τοῦτον τὸν ἐπελθόντα τῷ ἐπιτέλει καὶ ἐπαμεινώνδᾳ καθεύδουσι, καύκωνα εἶναι λέγουσιν,
ὃς ἀφίκετο ἐξ ἀθηνῶν ἐς ἀνδανίαν παρὰ μεσσήνην τὴν τριόπα. τὸ δὲ τῶν τυνδάρεω παίδων μήνιμα
ἐς τοὺς μεσσηνίους, ἤρξατο μὲν πρὸ τῆς ἐν στενυκλήρῳ μάχης γενέσθαι αὐτοῖς, δι' αἰτίαν τοιάνδε εἰκάζω. με-
ράκια ὡραῖα ἐξ ἀνδανίας πάνορμος. καὶ γόνιππος τά, τε ἄλλα οἰκείως εἶχεν ἀλλήλοις. καὶ κοινὰς ἐπὶ
τὰς μάχας ἐξόδους καὶ καταδρομὰς ἐποιοῦντο ἐς τὴν λακωνικήν. λακεδαιμονίων δὲ ἐπὶ στρατοπέδου διο-
σκούροις ἑορτὴν ἀγόντων, καὶ ἤδη πρὸς πότον καὶ παιδιὰς τετραμμένων, μετὰ τὸ ἄριστον ὁ γόνιππος καὶ ὁ πά-
νορμος χιτῶνας λευκοὺς καὶ χλαμύδας πορφυρᾶς ἐνδῦντες ἐπί τε ἵππων τῶν καλλίστων ὀχούμενοι, καὶ
ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς πίλους ἐν δὲ ταῖς χερσὶ δόρατα ἔχοντες ἐπιφαίνονται λακεδαιμονίοις. οἱ δὲ ὡς εἶ-
δον προσεκύνουν τε καὶ εὔχοντο ἀφῖχθαι δοκοῦντες σφίσιν αὐτοὺς εἰς τὴν θυσίαν τοὺς διοσκούρους. οἱ νεα-
νίσκοι δὲ ὡς ἅπαξ ἀνεμίχθησαν διεξήλαυνον διὰ πάντων παίοντες τοῖς δόρασι. καὶ ἤδη κειμένων πολ-

λῶν, ἀποχωροῦσιν ἐς ἀνδανίαν καθυβρίσαντες τῶν διοσκούρων τῇ θυσίᾳ. τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖν προήγαγε τοὺς διοσκούρους ἐς τὸ ἔχθος τὸ μεσσηνίων. τότε δὲ ὡς ἐδήλου τῷ ἐπαμινώνδᾳ τὸ ὄνειρον, οὐκ ἦν ἔτι τοῖς διοσκούροις ἀκούσιος τῶν μεσσηνίων ἡ κάθοδος. μάλιστα δὲ τὸν ἐπαμινώνδαν ἐς τὸν οἰκισμὸν οἱ βάκιδος ἐνῆγον χρησμοί. βάκιδι γὰρ μανέντι ἐκ νυμφῶν ἐς ἄλλους τε ἔστιν ἑλλήνων καὶ ἐς τὴν μεσσηνίων κάθοδον προειρημένα.

» Καὶ τότε δὴ σπάρτης μὲν ἀπ᾽ ἀγλαὸν ἄνθος ὀλεῖται. Μεσσήνη δ᾽ αὖτις οἰκήσεται ἤματα πάν-
» τα.

Ἐγὼ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς εἴρας ὅν τινα ἁλώσοιτο τρόπον, βάκιν ἐφώρασα εἰρηκότα. καί οἱ καὶ τόδε ἦν τῶν χρησμῶν. οἵ τ᾽ ἀπὸ μεσσήνης πατάγῳ κρανοῖς τε δαμείσης. ὡς δὲ ἡ τελετὴ σφίσιν ἀνεύρετο, ταύτην μὲν ὅσοι τοῦ γένους τῶν ἱερέων ἦσαν κατετίθεντο ἐς βίβλους. ἐπαμινώνδας δὲ ὡς οἱ τὸ χωρίον ἔνθα νῦν ἔχουσιν οἱ μεσσήνιοι τὴν πόλιν μάλιστα ἐς οἰκισμὸν ἐφαίνετο ἐπιτήδειον, ἐκέλευεν ἀνασκοπεῖσθαι τοῖς μάντεσιν εἰ οἱ βουλήσεται ταύτῃ καὶ τὰ τῶν θεῶν ἐπιχωρήσοι. φαμένων δὲ καὶ τούτων τὰ ἱερὰ αἴσια, οὕτω παρεσκευάζετο ἐς τὸν οἰκισμόν. λίθους τε ἄγεσθαι κελεύων. καὶ ἄνδρας μεταπεμπόμενος, οἷς τέχνη στενωποὺς κατατέμνεσθαι. καὶ οἰκίας καὶ ἱερὰ οἰκοδομεῖσθαι. καὶ τείχη περιβάλλεσθαι. ὡς δὲ ἐγεγόνει τὰ πάντα ἐν ἑτοίμῳ, τὸ ἐντεῦθεν (ἱερεῖα γὰρ παρεῖχον οἱ ἀρκάδες) αὐτὸς μὲν ἐπαμινώνδας καὶ οἱ θηβαῖοι διονύσῳ καὶ ἀπόλλωνι ἔθυον ἰσμηνίῳ τὸν νομιζόμενον τρόπον. ἀργεῖοι δὲ τῇ τε ἥρᾳ τῇ ἀργείᾳ καὶ νεμείῳ διΐ. μεσσήνιοι δὲ διΐ τε ἰθωμάτᾳ καὶ διοσκούροις. οἱ δὲ σφίσιν ἱερεῖς θεαῖς τε μεγάλαις, καὶ καύκωνι. ἐπεκαλοῦντο δὲ ἐν κοινῷ καὶ ἥρωας σφίσιν ἐπανήκειν συνοίκους, μεσσήνην μὲν τὴν τριόπα μάλιστα, ἐπὶ ταύτῃ δὲ εὔρυτον καὶ ἀφαρέα τε καὶ τοὺς παῖδας. τῶν δὲ ἡρακλειδῶν κρεσφόντην τε καὶ αἴπυτον. πλείστη δὲ καὶ παρὰ πάντων ἀνάκλησις ἐγένετο ἀριστομένους. καὶ τὴν μὲν τότε ἡμέραν πρὸς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς ἦσαν. ταῖς δὲ ἐφεξῆς τοῦ τείχους τὸν περίβολον ἤγειρον. καὶ ἐντὸς οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐποιοῦντο. εἰργάζοντο δὲ καὶ ὑπὸ μουσικῆς ἄλλης μὲν οὐδεμιᾶς. αὐλῶν δὲ βοιωτίων καὶ ἀργείων. τά τε σακάδα καὶ προνόμου μέλη, τότε δὴ προήχθησαν μάλιστα ἐς ἅμιλλαν. αὐτῇ μὲν δὴ τῇ πόλει μεσσήνην ἔθεντο ὄνομα. ἀνῴκιζον δὲ καὶ ἄλλα πολίσματα. ναυπλιεῖς δὲ ἐκ μοθώνης οὐκ ἀνέστησαν. κατὰ χώραν δὲ καὶ ἀσιναίους μένειν εἴασαν. τούτοις μὲν καὶ εὐεργεσίαν ἀπομνημονεύοντες πολεμῆσαι μετὰ λακεδαιμονίων πρὸς σφᾶς οὐ θελήσασι. ναυπλιεῖς δὲ καὶ κατιοῦσιν ἐς πελοπόννησον μεσσηνίοις τε δῶρα ἤγαγον ὁπόσα εἶχον. καὶ ἅμα μὲν ὑπὲρ καθόδου τῆς ἐκείνων συνεχέσιν ἐς τὸ θεῖον εὐχαῖς, ἅμα δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τῆς σφετέρας δεήσεσιν ἐς ἐκείνους ἐχρῶντο. κατῆλθον δὲ ἐς πελοπόννησον οἱ μεσσήνιοι καὶ ἀνεσώσαντο τὴν αὐτῶν, ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίοις ἔτεσιν ὕστερον μετὰ εἴρας ἅλωσιν. δυσνικήτου μὲν ἀθήνησιν ἄρχοντος. τρίτῳ δὲ ἔτει τῆς δευτέρας καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος. ἣν δάμων θούριος τὸ δεύτερον ἐνίκα. οὐκ ὀλίγος μὲν οὖν ὁ χρόνος καὶ πλαταιεῦσιν ἐγένετο. ἐφ᾽ ὅσον καὶ ἐκεῖνοι τὴν αὐτῶν ἔφευγον. καὶ δηλίοις ἡνίκα ᾤκησαν ἀδραμύττιον ἐκβληθέντες ἐκ τῆς σφετέρας ὑπὸ ἀθηναίων. καὶ ὀρχομενίων δὲ οἱ μινύαι μετὰ τὴν μάχην τὴν ἐν λεύκτροις ἐκπεσόντες ὑπὸ θηβαίων ἐξ ὀρχομενοῦ, κατήχθησαν ἐς βοιωτίαν ὑπὸ φιλίππου τοῦ ἀμύντου, καὶ οὗτοι καὶ οἱ πλαταιεῖς. θηβαίων δὲ αὐτῶν ἐρημώσαντος ἀλεξάνδρου τὴν πόλιν, αὖθις ἔτεσιν οὐ πολλοῖς ὕστερον κάσανδρος ἀντιπάτρου τὰς θήβας ἔκτισε. φαίνεται μὲν δὴ τῶν κατειλεγμένων, ἐπὶ μακρότατον ἡ πλαταϊκὴ φυγὴ συμβᾶσα. οὐ μέντοι περαιτέρω γε ἢ ἐπὶ δύο ἐγένετο οὐδ᾽ αὐτὴ γενεάς. μεσσήνιοι δὲ ἐκτὸς πελοποννήσου τριακόσια ἔτη μάλιστα ἠλῶντο. ἐν οἷς οὔτε ἐθῶν εἰσὶ δῆλοι παραλύσαντές τι τῶν οἴκοθεν. οὔτε τὴν διάλεκτον τὴν δωρίδα μετεδιδάχθησαν. ἀλλὰ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι τὸ ἀκριβὲς αὐτῆς πελοποννησίων μάλιστα ἐφύλασσον. κατελθοῦσι δὲ αὐτοῖς κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἀπὸ λακεδαιμονίων, δεινὸν ἦν οὐδέν. κατεχόμενοι γὰρ οἱ λακεδαιμόνιοι φόβῳ τῶν θηβαίων μεσσήνης τε ἠνείχοντο ἐποικιζομένης, καὶ ἀρκάδων εἰς μίαν ἠθροισμένων πόλιν. ὡς δὲ ὁ πόλεμος ὁ φωκικὸς καλούμενος δὲ αὐτὸς οὗτος καὶ ἱερὸς, ἀπήγαγεν ἐκ πελοποννήσου θηβαίους, ἀνεθάρρησάν τε οἱ λακεδαιμόνιοι. καὶ τῶν μεσσηνίων οὐκέτι ἐδύναντο ἀπέχεσθαι. μεσσήνιοι δὲ αὐτοί τε μετὰ ἀργείων καὶ ἀρκάδων ἀντεῖχον τῷ πολέμῳ. καὶ ἀθηναίων ἀμῦναι σφίσιν ἐδεήθησαν. οἱ δὲ ἐς μὲν τὴν λακωνικὴν οὔποτε μετὰ ἐκείνων ἐσβαλεῖν ἔφασαν. ἀρχόντων δὲ λακεδαιμονίων πολέμου καὶ ἐπιστρατευόντων τῇ μεσσηνίᾳ παρέσεσθαι καὶ αὐτοί σφισιν ἐπηγγέλλοντο. τέλος δὲ οἱ μεσσήνιοι φιλίππῳ σύμμαχοι τῷ ἀμύντου καὶ μακεδόσιν ἐγένοντο. καὶ τοῦτο σφᾶς λέγουσιν ἀποκωλῦσαι, τοῦ συμπαντος τοῖς ἕλλησιν ἀγῶνος ἐν χαιρωνείᾳ μὴ μετασχεῖν. οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς ἕλλησιν ἐναντία θέσθαι τὰ ὅπλα ἠθέλησαν. ἀλεξάνδρου δὲ ἀποθανόντος, καὶ τῶν ἑλλήνων πόλεμον δεύτερον τότε ἀνηρημένων πρὸς μακεδόνας, μετέσχον καὶ οἱ μεσσήνιοι τοῦ πολέμου καθὰ καὶ πρότερον ἐδήλωσα ἐν τῇ ἀτθίδι συγγραφῇ. γαλάταις δὲ μεθ᾽ ἑλλήνων οὐκ ἐμαχέσαντο κλεωνύμου καὶ λακεδαιμονίων σπείσασθαι σπονδὰς σφίσιν οὐ θελησάντων. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἔσχον ἦλιν μεσσήνιοι, σοφίᾳ τε ὁμοῦ χρησάμενοι καὶ τολμήματι. ἠλεῖοι γὰρ τὰ μὲν παλαιότατα εὐνομώτατοι πελοποννησίων ἦσαν. φιλίππου δὲ τοῦ ἀμύντου τά τε ἄλλα ὁπόσα εἴρηται κακουργήσαντος τὴν ἑλλάδα, καὶ ἠλείων τοὺς δυνατοὺς διαφθείραντος χρήμασι, στασιάζουσι πρῶτον τότε ἠλεῖοι καὶ ἐς ὅπλα ὡς λέγουσι χωροῦσι. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ῥᾷον ἔτι ἔμελλον ἀπεχθήσεσθαι πρὸς ἀλλήλους

108 μεσσηνίων στρατήγημα. καὶ ὅσα παρ' ὁμήρῳ στρατηγικά. μεσσήνιοι δημήτριον τὸν φιλίππου καταλαμβάνοντα τὴν πόλιν ἀπροσδοκήτως ἀμυνόμενοι. διατί τοῦ συνεδρίου τῶν ἀχαιῶν μετασχεῖν οὐκ ἠθέλησαν οἱ μεσσήνιοι. φιλοποίμην. Νάβις.

οἷς γε καὶ λακεδαιμονίων ἕνεκα διέστη τὰ βουλεύματα. καὶ ἐς ἔμφυλον προῆλθον πόλεμον. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λακεδαιμόνιοι, παρεσκευάζοντο ὡς ἠλείων τοῖς φρονοῦσι τὰ σφέτερα ἀμυνοῦντες. καὶ οἱ μὲν κατὰ τέλη τε ἐτάσσοντο, καὶ διενέμοντο ἐς τοὺς λόχους. τῶν δὲ μεσσηνίων λογάδες χίλιοι φθάνουσιν ἀφικόμενοι πρὸς τὴν ἦλιν, σημεῖα ἐπὶ ταῖς ἀσπίσι λακωνικὰ ἔχοντες. ὡς δὲ τὰς ἀσπίδας ἐθεάσαντο ὅσοι τοῖς σπαρτιάταις εὖνοι τῶν ἠλείων ἦσαν, συμμαχίας τε ἀφῖχθαι σφίσιν ἤλπισαν. καὶ τοὺς ἄνδρας ἐδέχοντο ἐς τὸ τεῖχος. ἐσελθόντες δὲ τρόπον οἱ μεσσήνιοι τὸν εἰρημένον τοὺς λακεδαιμονίων φρονοῦντας ἐδίωξαν. καὶ ἐπιτρέπουσι τοῖς στασιώταις τοῖς αὐτῶν τὴν πόλιν. ἔστι μὲν δὴ τὸ σόφισμα ὁμήρου. φαίνονται δὲ αὐτὸ ἐν δέοντι μεμνησάμενοι καὶ οἱ μεσσήνιοι. ἐπεὶ πάτροκλόν γε ἐποίησεν ἐν ἰλιάδι ὅμηρος ἀχιλλέως τὰ ὅπλα ἐνδύντα καὶ ἐγγενέσθαι τε ἔφη τοῖς βαρβάροις δόξαν ὡς ἀχιλλεὺς ἐπίοι. καὶ τοὺς προτεταγμένους αὐτῶν ταραχθῆναι. εὕρηται δὲ καὶ ἄλλα ὁμήρου στρατηγήματα. δύο τε παρὰ τῶν ἑλλήνων κατασκόπους ἐν τῇ νυκτὶ ἀνθ' ἑνὸς ἐς τοὺς τρῶας ἀφικέσθαι. καὶ ἄνδρα ὕστερον λόγῳ μὲν αὐτόμολον. ἔργῳ δὲ τὰ ἀπόρρητα πολυπραγμονήσοντα ἐς τὸ ἴλιον ἐσελθεῖν. ἔτι δὲ τοὺς διὰ νεότητα ἐν τοῖς τρωσὶν ἢ γῆρας οὐχ ὡραίους μάχεσθαι, τούτους μὲν τὸ τεῖχος φρουρεῖν ἔταξε τῶν ἐν ἡλικίᾳ τοῖς ἕλλησιν ἐπηλισμένων. ἑλλήνων δὲ οἱ τὰ τραύματα ἔχοντες ὁπλίζουσιν αὐτῶν τὸ μάχιμον. ἵνα μηδὲ αὐτοὶ παντάπασιν ἀργοῖεν. τὰ ὁμήρου μὲν οὕτως ὠφέλιμα ἐγένετο ἐς ἅπαντα ἀνθρώποις. μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον τοῦ ἔργου τοῦ πρὸς ἤλιδι, μακεδόνες καὶ δημήτριος ὁ φιλίππου τοῦ δημητρίου μεσσήνην καταλαμβάνουσι. τὰ μὲν δὴ πολλὰ ἔς τε αὐτὸν φίλιππον καὶ ἐς δημήτριον τὸν φιλίππου τολμηθέντα ἐκ περσέως ἐν τοῖς σικυωνίοις ἔγραψα ἤδη λόγοις. τὰ δὲ ἐς τὴν κατάληψιν τὴν μεσσήνης ἔχων οὕτω. χρημάτων ἐσπάνιζε φίλιππος. καὶ (ἔδει τε γάρ οἱ πάντως γενέσθαι χρήματα) ἀποστέλλει δημήτριον ναυσὶν ἐς πελοπόννησον. δημήτριος δὲ κατήγετό που τῆς ἀργείας ἐς λιμένα τῶν ἐρημοτάτων. αὐτίκα δὲ ὡς εἶχε διὰ τῶν ἐπιτομωτάτων τῆς χώρας, τὴν στρατιὰν ἦγεν ἐπὶ μεσσήνης. προτάξας δὲ ὅσον ἦν τῶν τότε ὅπλων τῇ σκευῇ κοῦφον, τῆς ἐς τὴν ἰθώμην εἶχεν ὁδοῦ οὐκ ἀπείρως τε λανθάνει περὶ ὄρθρον μάλιστα ὑπερβὰς τὸ τεῖχος. ὃ τῆς τε πόλεως μεταξὺ ἦν, καὶ ἄκρας τῆς ἰθώμης. ὡς δὲ ἡμέρα τε ἐπέσχε καὶ ἤδη τοῖς ἔνδον αἴσθησις ἐγεγόνει τοῦ κατειληφότος κινδύνου, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐσῆλθεν ὑπόνοια ὡς οἱ λακεδαιμόνιοι σὺν ὅπλοις παρέλθοιεν αὐτῶν ἐς τὴν πόλιν. ὥστε καὶ ὥρμησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀφειδέστερον διὰ τὸ μῖσος τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐπεὶ δὲ ἔκ τε τῶν ὅπλων καὶ τῆς φωνῆς μακεδόνας καὶ δημήτριον τὸν φιλίππου γνωρίζουσιν ὄντας, δεῖμα ἰσχυρὸν παρέστη σφίσι λογιζομένοις τήν τε ἐς τὰ πολεμικὰ τῶν μακεδόνων μελέτην, καὶ τύχην ἣ πρὸς ἅπαντας ἑώρων χρωμένους αὐτούς. ὅμως δὲ τοῦ τε παρόντος κακοῦ τὸ μέγεθος ἐδίδασκεν ἀνδρίαν τινὰ καὶ πέρα τοῦ δυνατοῦ γίνεσθαι. καὶ ἅμα ἀμείνω παρεῖστο αὐτοῖς ἐλπίζειν. οὐ γὰρ δὴ ἄνευ θεοῦ διὰ τοσούτου σφίσιν ὑπάρξαι τὴν ἐς πελοπόννησον κάθοδον. οἵ τε οὖν ἐκ τῆς πόλεως μεσσήνιοι θυμῷ παντὶ ἐς τοὺς μακεδόνας ἐχώρουν. καὶ οἱ φρουροῦντες τὴν ἀκρόπολιν ἐπέκειντο ἐξ ὑπερδεξίων. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ μακεδόνες, ὑπό τε ἀρετῆς καὶ ἐμπειρίας τὸ κατ' ἀρχὰς ἠμύνοντο ἐρρωμένως. ἅτε δὲ ὁδοιπορίᾳ προαπειρηκότες, καὶ ὁμοῦ τῶν τε ἀνδρῶν σφίσιν ἐγκειμένων, καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν κεράμῳ καὶ λίθοις βαλλόμενοι, σὺν οὐδενὶ ἔφευγον κόσμῳ. καὶ τὸ μὲν πολὺ αὐτῶν ἀπώλετο ὠθούμενον κατὰ τῶν κρημνῶν. ἀπότομος γὰρ δὴ ταύτῃ μάλιστά ἐστιν ἡ ἰθώμη. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ῥίψαντες τὰ ὅπλα ἀπεσώθησαν. ἐς δὲ τὸ συνέδριον οἱ μεσσήνιοι τὸ ἀχαιῶν ἐπὶ τοῖσδε οὔ μοι δοκοῦσιν ἐσελθεῖν. κατ' ἀρχὰς λακεδαιμονίοις αὐτεπάγγελτοι βοηθήσοντες ἀφίκοντο ὑπὸ πύρρου τοῦ αἰακίδου πολεμουμένοις. καὶ σφίσιν ἀπὸ τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἤδη τὰ ἐκ τῆς σπάρτης εἰρηνικώτερα ὑπῆρχεν. οὔκουν ἀνακινῆσαι τὸ ἔχθος ἐβούλοντο ἐς τὸ συνέδριον συγχωρήσαντες οἳ λακεδαιμονίων μάλιστα πολέμιοι ἐκ τοῦ φανεροῦ καθειστήκεσαν. ὃ δὲ οὐ λέληθεν ἐμέ, οὐδὲ μεσσηνίους ἐλελήθει δήπου. καὶ μὴ συντελοῦσιν αὐτοῖς ἐς τὸ συνέδριον ὡς ἐπὶ λακεδαιμονίους τὰ ἀχαιῶν ὑπάρχει. ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἀχαιοῖς καὶ ἀργεῖοι καὶ τὸ ἀρκαδικὸν, οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα ἦσαν. ἀνὰ χρόνον μέντοι προσεχώρησαν ἐς τὸ ἀχαϊκόν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον κλεομένης ὁ λεωνίδου τοῦ κλεωνύμου, μεγάλην πόλιν εἷλεν ἀρκάδων ἐν σπονδαῖς. τῶν δὲ οἱ καταληφθέντες οἱ μὲν, ἀπώλοντο ὑπὸ τὴν ἅλωσιν. φιλοποίμενα δὲ τὸν κραύγιδος καὶ ὅσοι μετὰ φιλοποίμενος ἀπεχώρησαν (γενέσθαι δὲ τῶν μεγαλοπολιτῶν τὸ διαφυγὸν καὶ ὑπὲρ τὰς δύο μοίρας λέγουσι) τούτους ὑπεδέξαντο οἱ μεσσήνιοι. τῶν τε ἀρχαίων ἔργων ἕνεκα ὁπόσα ἐπὶ ἀριστομένους ὑπῆρκτο ἀρκάσι, καὶ ὕστερον ἐπὶ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς μεσσήνης, ἀποδιδόντες σφίσι τὴν ὁμοίαν. πέφυκε δὲ ἄρα ὡς ἐπίπαν μεταπίπτειν τὰ ἀνθρώπινα. εἰ δὴ μεσσηνίοις ἀρκάδας τε ἀντισῶσαι. καὶ τὸ ἀδοκητότερον ἔτι ἑλεῖν σπάρτην ὁ δαίμων ἔδωκε. κλεομένει γὰρ ἐπὶ σελλασίαν ἐμαχέσαντο ἐναντία. καὶ τὴν σπάρτην ἀράτῳ καὶ ἀχαιοῖς συγκαθεῖλον. λακεδαιμονίοις δὲ ἀπηλλαγμένοις κλεομένους ἐπανίσταται τύραννος μαχανίδας. ἐκείνου δὲ ἀποθανόντος, Νάβις ἀνέφυ σφίσιν αὖθις τύραννος. ἅτε δὲ οὐ τὰ ἀνθρώπων ἀναρπάζοντι αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἱερὰ συλῶντι, ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ χρήματά τε ἄφθονα καὶ ἀπ' αὐτῶν

Ἀβία. Φαραί. τύχης ναὸς καὶ μνήμη παρ' ὁμήρῳ καὶ ἄγαλμα βουπάλειον. Θουρία. ὅτι μεσσήνιοι μὲν ἀντωνίῳ. λακεδαιμόνιοι δ' αὐγούστῳ προσέθεντο.

στρατιὰ συνείλεκτο. τούτου τοῦ νάβιδος μεσσήνην καταλαβόντος, φιλοποίμην καὶ οἱ μεγαλοπολῖται νυκτὸς ἀφίκοντο τῆς αὐτῆς. καὶ ὁ μὲν σπαρτιάτης τύραννος ἀπῆλθεν ὑπόσπονδος. ἀχαιοὶ δὲ ὕστερον τούτων, μεμφόμενοί τι μεσσηνίοις, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὰ πολλὰ ἔτεμον τῆς χώρας. καὶ οἱ μετὰ αὖθις περὶ ἀκμὴν σίτου συνελέγοντο, ὡς ἐς τὴν μεσσηνίαν ἐσβαλοῦντες. δεινοκράτης δὲ δήμου τε προεστηκὼς, καὶ μεσσηνίων ἄρχειν ἐν τῷ τότε ᾑρημένος, λυκόρταν μὲν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν ἀναχωρῆσαι παρεσκεύασεν ἄπρακτον. τὰς ἐς τὴν μεσσηνίαν ἐκ τῆς ἀρκαδίας παρόδους προλαβών. τοῖς τε ἐκ τῆς πόλεως μεσσηνίοις, καὶ ὅσοι τῶν περιοίκων σφίσιν ἤμυναν. φιλοποίμενος δὲ σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις ἀφικομένου πολὺ ὕστερον ἢ ὁ μετὰ λυκόρτα στρατὸς, πυθέσθαι δὲ οὐδέν πω τῶν ἐς αὐτοὺς δεδυνημένων, νικῶσιν οἱ μεσσήνιοι. γιγνομένης σφίσιν ὑπὸ δεξίου τῆς μάχης. καὶ ζῶντα αἱροῦσι φιλοποίμενα. τρόπον δὲ ὅν τινα ὁ φιλοποίμην ἑάλω καὶ ὡς ἐτελεύτησε, τὰ δὲ μὲν ἡμῖν καὶ ὕστερον ὁ ἀρκαδικὸς λόγος ἐπέξεισι. μεσσηνίων δὲ οἵ τε φιλοποίμενι αἴτιοι τῆς τελευτῆς ἔδοσαν δίκας. καὶ ἡ μεσσήνη συνετέλεσεν αὖθις ἐς τὸ ἀχαϊκόν. ἄχρι μὲν δὴ τοῦδε ὁ λόγος ἐπῆλθέ μοι μεσσηνίων τὰ πολλὰ παθήματα. καὶ ὡς ὁ δαίμων σφᾶς ἐπί τε γῆς τὰ ἔσχατα, καὶ αὐθὶ τὰ πορρωτάτω πελοποννήσου σκεδάσας ὕστερον χρόνῳ καὶ ἐς τὴν οἰκείαν ἀνέσωσε. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου τῆς χώρας καὶ πόλεων τραπώμεθα ἐς ἀφήγησιν. ἔστιν ἐφ' ἡμῶν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ τῆς νάπης τῆς χοιρίου, στάδια εἴκοσι μάλιστα ἀπέχουσα ἀβία ἐπὶ θαλάσσῃ πόλις. ταύτην ἱρὴν καλεῖσθαι πάλαι. καὶ τῶν ἑπτά φασιν εἶναι πόλεων, ἃς ἀχιλλεῖ πεποίηκεν ὅμηρος ἀγαμέμνονα ὑπισχνούμενον. γλαύκου δὲ καὶ δωριέως μάχῃ κρατηθέντων ὑπὸ ἀχαιῶν, ἐν ταῦθα ἀβίαν ὕλλου τοῦ ἡρακλέους τροφὸν, ἀποχωρῆσαι λέγουσιν ἐς τὴν ἱρὴν, καὶ οἰκῆσαί τε αὐτόθι. καὶ ἡρακλέους ἱερὸν ἱδρύσασθαι τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἀβίας. καὶ οἱ διὰ ταῦτα ὕστερον κρεσφόντην ἄλλα τε γέρα νεῖμαι, καὶ τῇ πόλει μεταθέσθαι τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἀβίας. ἡράκλειον δὲ ἦν αὐτόθι ἐπιφανὲς καὶ ἀσκληπιεῖον. φαραὶ δὲ ἀφεστήκασιν ἀβίας σταδίους ἑβδομήκοντα. καὶ ὕδωρ κατὰ τὴν ὁδόν ἐστιν ἁλμυρόν. βασιλεὺς δὲ αὔγουστος τοὺς ἐν φαραῖς μεσσηνίους συντελεῖν ἐπέταξεν ἐς τὸ λακωνικόν. τὸν δὲ οἰκιστὴν φάριν ἑρμοῦ τε καὶ φιλοδαμείας λέγουσιν εἶναι τῆς δαναοῦ. φάριδι δὲ ἄρρενας μὲν οὔ φασι γενέσθαι. θυγατέρα δὲ τηλεγόνην. τοὺς δὲ ἐφεξῆς ἐγενεαλόγησεν ὅμηρος ἐν ἰλιάδι, διδύμους κρήθωνα καὶ ὀρσίλοχον εἶναι διοκλεῖ. διοκλέα δὲ αὐτὸν ὀρτιλόχου τοῦ ἀλφειοῦ. τὰ δὲ ἐς τηλεγόνην παρεῖδεν. αὕτη γὰρ λόγῳ τῷ μεσσηνίων ἐστὶν ἡ τεκοῦσα ἀλφειῷ τὸν ὀρτίλοχον. καὶ τάδε ἄλλα ἤκουσα ἐν φαραῖς. διοκλεῖ θυγατέρα ἐπὶ τοῖς διδύμοις παισὶν ἀντίκλειαν γενέσθαι. τῆς δὲ, νικόμαχόν τε εἶναι καὶ γόργασον. παῖδας δὲ μαχάονος τοῦ ἀσκληπιοῦ. τούτους καταμεῖναί τε αὐτοῦ. καὶ ὡς ὁ διοκλῆς ἐτελεύτησε, τὴν βασιλείαν ἐκδέξασθαι. διαμεμένηκε δὲ αὐτοῖς καὶ ἐς τόδε ἔτι. νοσήματά τε καὶ τοὺς πεπηρωμένους τῶν ἀνθρώπων ἰᾶσθαι. καὶ σφίσιν ἀντὶ τούτων, θυσίας ἐς τὸ ἱερὸν καὶ ἀναθήματα ἄγουσιν. ἔστι δὲ καὶ τύχης ναὸς φαραιάταις καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον. πρῶτος δὲ ὧν οἶδα ἐποιήσατο ἐν τοῖς ἔπεσιν ὅμηρος τύχης μνήμην. ἐποιήσατο δὲ ἐν ὕμνῳ τῷ ἐς τὴν δήμητρα, ἄλλας τε τοῦ ὠκεανοῦ θυγατέρας καταριθμούμενος, ὡς ὁμοῦ κόρῃ τῇ δήμητρος παίζοιεν. καὶ τύχην ὡς ὠκεανοῦ καὶ ταύτην παῖδα οὖσαν. καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἔπη. Ἡμεῖς μὲν μάλα πᾶσαι ἀν' ἱμερτὸν λειμῶνα λευκίππη φαινώ τε καὶ ἠλέκτρη καὶ ἰάνθη. Μηλόβοσίς τε τύχη τε καὶ ὠκυρόη καλυκῶπις. Πέρα δὲ ἐδήλωσεν οὐδέν ἔτι, ὡς ἡ θεός ἐστιν αὕτη μεγίστη θεῶν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι καὶ ἰσχὺν παρέχεται πλείστην ὥσπερ γε ἐν ἰλιάδι ἐποίησεν ἀθηνᾶν μὲν καὶ ἐνυὼ πολεμούντων ἡγεμονίαν ἔχειν. ἄρτεμιν δὲ γυναικῶν ὠδῖσιν εἶναι φοβεράν. ἀφροδίτῃ δὲ τὰ ἔργα μέλειν τῶν γάμων. ἀλλ' οὗτος μὲν οὐδὲν ἄλλο ἐποίησεν ἐς τὴν τύχην. βούπαλος δὲ ναούς τε οἰκοδομήσασθαι καὶ ζῶα ἀνὴρ ἀγαθὸς πλάσαι, σμυρναίοις ἄγαλμα ἐργαζόμενος τύχης πρῶτος ἐποίησεν ὧν ἴσμεν, πόλον τε ἔχουσαν αὐθὶ τῇ κεφαλῇ. καὶ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τὸ καλούμενον ἀμαλθείας κέρας ὑπὸ ἑλλήνων. οὗτος μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐδήλωσε τῆς θεοῦ τὰ ἔργα. ᾖσε δὲ καὶ ὕστερον πίνδαρος, ἄλλα τε ἐς τὴν τύχην καὶ δὴ καὶ φορέπολιν ἀνεκάλεσεν αὐτήν. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω φαρῶν, ἀπόλλωνος ἄλσος ἐστὶ καρνίου. καὶ ὕδατος ἐν αὐτῷ πηγή. θαλάσσης δὲ ἕξ που στάδια ἀπέχουσιν αἱ φαραί. ἐντεῦθεν πρὸς μεσόγαιαν τῆς μεσσηνίας, σταδίους προελθόντι ὀγδοήκοντα, ἔστιν ἡ θουριατῶν πόλις. αἴθειαν δὲ αὐτὴν ἐν τοῖς ἔπεσιν ὠνομάσθαι τοῖς ὁμήρου λέγουσι. λακεδαιμονίοις δὲ ἔχειν τοῖς ἐν σπάρτῃ τὴν θουρίαν ἔδωκεν αὔγουστος. αὐγούστῳ γὰρ βασιλεύοντι ῥωμαίων ἐπολέμησεν ἀντώνιος. γένει καὶ οὗτος ῥωμαῖος. καὶ οἱ τῶν ἐν τῇ ἑλλάδι ἄλλοι τε καὶ οἱ μεσσήνιοί οἱ προσέθεντο ὅτι ἐφρόνουν λακεδαιμόνιοι τὰ αὐγούστου. καὶ ὁ μὲν τούτου ἕνεκα μεσσηνίοις καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀντιταξαμένων τοῖς μὲν αὐτοῦ ἔλαττον, τοῖς δὲ καὶ ἐς πλέον ἐπεξῆλθε. θουριάται δὲ ἐκ τῆς πόλεως ἐν μετεώρῳ τὸ ἀρχαῖον οἰκουμένης, ἐς τὸ πεδίον κατελθόντες οἰκοῦσι. οὐ μὴν παντάπασί γε, οὐδὲ τὴν ἄνω πόλιν ἐκλελοίπασιν. ἀλλὰ καὶ τείχους ἐρείπια καὶ ἱερόν ἐστιν αὐτόθι ὀνομαζόμενον θεοῦ συρίας. τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ πόλιν, ποταμὸς καλούμενος ἄρις παρέξεισιν. ἔστι δὲ ἐν τῇ μεσογαίῳ κώμη καλάμαι καὶ λίμναι χωρίον. ἐν δὲ αὐτῷ, λιμνάτιδος ἱερόν ἐστιν

Εὔαν ὄρος. μεσσήνη ἐχυρώτατα τετειχισμένη. κλεψύδρα πηγή. δαμοφῶν ἀγαλμάτων ποιός. λαφρία ἄρτεμις καὶ ἐφεσία. εἰλειθυίας ναός. κουρήτων μέγαρον. βασιλεῖς μεσσήνης γεγραμμένοι. ἱεροθύσιον. τρίποδες ἄπυροι. ἀριστομένης.

ἀρτέμιδος. ἔνθα τηλέκλῳ βασιλεύοντι ἐν σπάρτῃ τὴν τελευτὴν συμβῆναι λέγουσιν. ἰόντι δὲ ἐκ θουρίας ὡς ἐπὶ ἀρκαδίας, εἰσὶν αἱ πηγαὶ τοῦ παμίσου. καὶ ἐπ' αὐταῖς παισὶ μικροῖς ἀκέσματα γίνεται. ἰοῦσι δὲ ἀπὸ τῶν πηγῶν ἐν ἀριστερᾷ καὶ προελθόντι ὡς τεσσαράκοντα στάδια, ἔστι μεσσηνίοις ἡ ὑπὸ τῇ ἰθώμῃ πόλις. περιέχεται δὲ οὐ τῇ ἰθώμῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸν πάμισον τὰ τετραμμένα ὑπὸ τοῦ εὔαν. τὸ δὲ ὄνομα γενέσθαι τῷ ὄρει φασὶ βακχικόν τι ἐπίφθεγμα εὐοῖ διονύσου πρῶτον ἐνταῦθα αὐτοῦ τε εἰπόντος καὶ τῶν ὁμοῦ διονύσῳ γυναικῶν. περὶ δὲ τὴν μεσσήνην τεῖχος κύκλος μὲν πᾶς λίθου πεποίηται. πύργοι δὲ καὶ ἐπάλξεις εἰσὶν ἐνῳκοδομημένοι. τὰ μὲν οὖν βαβυλωνίων ἢ τὰ μεμνόνεια τὰ ἐν σούσοις τείχη τοῖς περσικοῖς, οὔτε εἶδον, οὔτε ἄλλων περὶ αὐτῶν ἤκουσα αὐτοπτούντων. τὰ δὲ ἐν ἀμβρόσῳ τῇ φωκικῇ, ἔν τε βυζαντίῳ καὶ ῥόδῳ, ταῦτα γὰρ δὴ τετειχισμένα δοκεῖ τὰ χωρία ἄριστα, τούτων μεσσηνίοις ἐστὶν ἐχυρώτερον. μεσσηνίοις δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ, διός ἐστιν ἄγαλμα σωτῆρος. καὶ ἀρσινόη κρήνη. τὸ μὲν δὴ ὄνομα ἀπὸ τῆς λευκίππου θυγατρὸς εἴληφεν. ὑπορρεῖ δὲ ἐς αὐτὴν ὕδωρ ἐκ πηγῆς, καλουμένης κλεψύδρας. θεῶν δὲ ἱερὰ ποσειδῶνος. τὸ δὲ ἀφροδίτης ἐστὶ καὶ οὗ μάλιστα ἄξιον ποιήσασθαι μνήμην, ἄγαλμα μητρὸς θεῶν, λίθου παρίου. δαμοφῶντος δὲ ἔργον. ὃς καὶ τὸν δία ἐν ὀλυμπίᾳ διεστηκότος ἤδη τοῦ ἐλέφαντος, συνήρμοσεν ἐς τὸ ἀκριβέστατον. καί οἱ δεδομέναι τιμαὶ παρὰ ἠλείων εἰσίν. δαμοφῶντος δέ ἐστι τούτου καὶ ἡ λαφρία καλουμένη παρὰ μεσσηνίοις. σέβεσθαι δέ φασιν ἀπὸ τοιοῦδε αὐτήν, καθέστηκε. καλυδωνίοις ἡ ἄρτεμις, ταύτην γὰρ θεῶν μάλιστα ἔσεβον, ἐπίκλησιν εἶχε λαφρία. μεσσηνίων δὲ οἱ λαβόντες ναύπακτον παρὰ ἀθηναίων, τηνικαῦτα γὰρ αἰτωλίας ἐγγύτατα ᾤκουν, παρὰ καλυδωνίων ἔλαβον. τὸ μὲν δὴ τῆς λαφρίας ἀφίκετο ὄνομα ἔς τε μεσσηνίους καὶ ἐς πατρεῖς ἀχαιῶν μόνους. ἐφεσίαν δὲ ἄρτεμιν πόλεις τε ὀνομάζουσιν αἱ πᾶσαι. καὶ ἄνδρες ἰδίᾳ θεῶν μάλιστα ἄγουσιν ἐν τιμῇ. τὰ δὲ αἴτια ἐμοὶ δοκεῖν ἐστιν ἀμαζόνων τε κλέος. αἳ φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ἱδρύσασθαι. καὶ ὅτι ἐκ παλαιοτάτου τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐποιήθη. τρία δὲ ἄλλα ἐπὶ τούτοις συνετέλεσεν ἐς δόξαν. μέγεθός τε τοῦ ναοῦ, τὰ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις κατασκευάσματα ὑπερηρκότος. καὶ ἐφεσίων τῆς πόλεως ἡ ἀκμὴ καὶ ἐν αὐτῇ τὸ ἐπιφανὲς τῆς θεοῦ. πεποίηται δὲ καὶ εἰλειθυίας μεσσηνίοις ναὸς καὶ ἄγαλμα λίθου. πλησίον δὲ κουρήτων μέγαρον. ἔνθα ζῶα τὰ πάντα ὁμοίως καθαγίζουσιν. ἀρξάμενοι γὰρ ἀπὸ βοῶν τε καὶ αἰγῶν, καταβαίνουσιν ἐς τοὺς ὄρνιθας ἀφιέντες ἐς τὴν φλόγα. καὶ δήμητρος ἱερὸν μεσσηνίοις ἐστὶν ἅγιον. καὶ διοσκούρων ἀγάλματα φέροντες τὰς λευκίππου. καί μοι καὶ ταῦτα ἐν τοῖς προτέροις ἐστὶν ἤδη δεδηλωμένα. ὡς οἱ μεσσήνιοι τῶν τυνδάρεω παίδων ἀμφισβητοῦσιν αὐτοῖς καὶ οὐ λακεδαιμονίοις προσήκειν. πλεῖστα δέ σφισι καὶ θέας μάλιστα ἀγάλματα ἄξια τοῦ ἀσκληπιοῦ παρέχεται τὸ ἱερόν. χωρὶς μὲν γὰρ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν παίδων ἔστιν ἀγάλματα. χωρὶς δὲ ἀπόλλωνος καὶ μουσῶν καὶ ἡρακλέους. πόλις τε ἡ θηβαίων καὶ ἐπαμεινώνδας ὁ κλεόμμιδος, τύχη τε καὶ ἄρτεμις φωσφόρος. τὰ μὲν δὴ τοῦ λίθου δημοφῶντος ὃς εἰργάσατο. μεσσήνιον δὲ ὅτι μὴ τοῦτον ἄλλον γε οὐδένα λόγου ποιήσαντα ἀξίως οἶδα ἀγάλματα. ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἐπαμεινώνδου ἐκ σιδήρου τέ ἐστι καὶ ἔργον ἄλλου οὐ τούτου. ἔστι δὲ καὶ μεσσήνης τῆς τριόπα ναὸς καὶ ἄγαλμα χρυσοῦ καὶ λίθου παρίου, γραφαὶ δὲ κατὰ τοῦ ναοῦ τὸ ὄπισθεν, οἱ βασιλεύσαντές εἰσι μεσσήνης. πρὶν μὲν ἢ στόλον ἀφικέσθαι τῶν δωριέων ἐς πελοπόννησον ἀφαρεὺς καὶ οἱ παῖδες κατελθόντων δὲ ἡρακλειδῶν κρεσφόντης ἐστὶν ἡγεμὼν καὶ οὗτος τοῦ δωρικοῦ. τῶν δὲ οἰκησάντων ἐν πύλῳ, νέστωρ καὶ θρασυμήδης καὶ ἀντίλοχος. προτετιμημένοι παίδων τῶν νέστορος ἡλικίᾳ. καὶ ἐπὶ τροίαν μετεσχηκότες τῆς στρατείας. λεύκιππός τε ἀφαρέως ἀδελφὸς, καὶ ἱλάειρα ἐστὶ καὶ φοίβη. σὺν δέ σφισιν ἀρσινόη. γέγραπται δὲ καὶ ἀσκληπιὸς ἀρσινόης ὢν λόγῳ τῶν μεσσηνίων καὶ μαχάων καὶ ποδαλείριος. ὅτι ἔργου τοῦ πρὸς ἰλίῳ καὶ τούτοις μέτεστι. ταύτας τὰς γραφὰς ἔγραψεν ὀμφαλίων νικίου τοῦ νικομήδους μαθητής. οἱ δὲ αὐτὸν καὶ δουλεῦσαι παρὰ τῷ νικίᾳ καὶ παιδικὰ γενέσθαι φασὶν αὐτοῦ. τὸ δὲ ὀνομαζόμενον παρὰ μεσσηνίων ἱεροθύσιον, ἔχει μὲν θεῶν ἀγάλματα ὁπόσους νομίζουσιν ἕλληνες. ἔχει δὲ χαλκῆν εἰκόνα ἐπαμεινώνδου. κεῖνται δὲ καὶ ἀρχαῖοι τρίποδες ἀπύρους αὐτοὺς καλεῖ ὅμηρος. τὰ δὲ ἀγάλματα ἐν τῷ γυμνασίῳ, ποιήματά ἐστιν ἀνδρῶν αἰγυπτίων. ἑρμῆς καὶ ἡρακλῆς τε καὶ θησεύς. τούτους μὲν δὴ τοῖς πᾶσιν ἕλλησι καὶ ἤδη τῶν βαρβάρων πολλοὺς περί τε γυμνάσια καὶ ἐν παλαίστραις, καθέστηκεν ἔχειν ἐν τιμῇ. αἴθιδαν δὲ ἐμαυτοῦ πρεσβύτερον ὄντα εὕρισκον. γενομένῳ δέ οἱ χρήμασιν οὐκ ἀδυνάτῳ, τιμαὶ παρὰ μεσσηνίων ὑπάρχουσιν ἅτε ἥρωϊ. εἰσὶ δὲ τῶν μεσσηνίων οἳ τῷ αἰθίδᾳ χρήματα μὲν γενέσθαι πολλὰ ἔλεγον. οὐ μέντοι τοῦτόν γε εἶναι τὸν ἐπειργασμένον τῇ στήλῃ. πρόγονον δὲ καὶ ὁμώνυμον ἄνδρα τῷ αἰθίδᾳ. αἴθιδαν δὲ τὸν πρότερον ἡγήσασθαι τοῖς μεσσηνίοις φασίν, ἡνίκα ἐν τῇ νυκτὶ δημήτριος φασὶν ὁ φιλίππου μηδαμῶς ἐλπίσασιν, αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ λανθάνουσιν ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν. καὶ ἀριστομένους δὲ μνῆμά ἐστιν ἐνταῦθα. κενὸν δὲ εἶναι τὸ μνῆμα λέγουσιν. ἀλλ' ἐρομένου μου τρόπον τε ὅν τινα καὶ ὁπόθεν ἀριστομένους κομίσαιντο τὰ ὀστᾶ, μεταπέμψασθαι μὲν ἐκ ῥόδου φασί. τὸν δὲ ἐν δελφοῖς θεὸν τὸν κελεύσαντα εἶναι. πρός τε δὴ τούτοις ἐδίδασκόν με ὁποῖα

Σημεῖον ταύρου σφαγιασθησομένου. ψυχῆς ἀθανασία. Ἀριστομένης καὶ μετὰ θάνατον Λάκωσι πολέμιος. Διὸς γοναί. Ἰθωμαῖα ἑορτή. Ἑρμῆς τετράγωνος. Βαλύρα καὶ Θαμύρας. Λευκασία καὶ Ἀμφίτος ποτ. Στενυκλήρικον πεδίον. Οἰχαλία ἡ Καρνάσιον. Ἠλέκτρα καὶ Κοῖος ποτ.

ἐπὶ τῷ τάφῳ δρῶσι. ταῦρον ὃν τινα ἐναγίζειν μέλλουσιν, ἀγαγόντες ἐπὶ τὸ μνῆμα, ἔδησαν πρὸς τὸν ἑστηκότα ἐπὶ τῷ τάφῳ κίονα. ὁ δέ, ἅτε ἄγριος καὶ ἀήθης δεσμῶν, οὐκ ἐθέλει μένειν. θορυβουμένῳ δέ οἱ καὶ σκιρτῶντι, ἢν ὁ κίων κινηθῇ, Μεσσηνίοις ἐστὶν αἴσιον. οὐ κινηθέντος δέ, ἀσύμφορα ἐπαγγέλλει τὸ σημεῖον. παραγίνεσθαι δὲ Ἀριστομένην καὶ τῷ περὶ Λεῦκτρα ἀγῶνι ἐθέλουσιν, οὐ μετὰ ἀνθρώπων ἔτι ὄντα. καὶ ἀμῦναί τε αὐτὸν φασὶ Θηβαίοις καὶ μάλιστα γενέσθαι τοῦ ἀτυχήματος Λακεδαιμονίοις αἴτιον. ἐγὼ δὲ Χαλδαίους καὶ Ἰνδῶν τοὺς μάγους πρώτους οἶδα εἰπόντας, ὡς ἀθάνατός ἐστιν ἀνθρώπου ψυχή. καί σφισι καὶ Ἑλλήνων ἄλλοι τε ἐπείσθησαν καὶ οὐχ ἥκιστα Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος. εἰ δὲ ἀποδέχεσθαι καὶ οἱ πάντες ἐθελήσουσιν, ἐκεῖνό γε ἀντειπεῖν οὐκ ἔνεστι, μὴ οὐ τὸν πάντα αἰῶνα Ἀριστομένει τὸ μῖσος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους ἐνεστάχθαι. ἃ δὲ αὐτὸς ἤκουσα ἐν Θήβαις, εἰκὸς μέν τι παρείχετο ἐς τὸν Μεσσηνίων λόγον, οὐ μὴν πάντα πάσι γέ ἐστιν αὐτοῖς ὡμολογηκότα. φασὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι μελλούσης τῆς μάχης ἔσεσθαί σφισιν ἐν Λεύκτροις, ἐς ἄλλα τε ἀποστεῖλαι χρηστήρια καὶ ἐρησομένους τὸν ἐν Λεβαδείᾳ θεόν. λέγεται μὲν οὖν καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰσμηνίου καὶ τοῦ Πτώου, πρὸς δὲ τὰ ἐν Ἄβαις τε χρησθέντα καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς. Τροφώνιον δέ φασιν εἰπεῖν ἑξαμέτρῳ. Πρὶν δορὶ συμβαλέειν ἐχθροῖς, στήσασθε τρόπαιον, Ἀσπίδι κοσμήσαντες ἐμήν· τὴν εἵσατο νηῷ Θοῦρος Ἀριστομένης Μεσσήνιος. αὐτὰρ ἐγώ τοι Ἀνδρῶν δυσμενέων φθίσω στρατὸν ἀσπιστάων. ἀφικομένου δὲ τοῦ χρησμοῦ δεηθῆναι Ξενοκράτους λέγουσιν Ἐπαμινώνδαν. ὁ δέ, τήν τε ἀσπίδα μεταπέμπεται τοῦ Ἀριστομένους, καὶ ἐκόσμησεν ἀπ' αὐτῆς τρόπαιον. ὅθεν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔσεσθαι σύνοπτον ἔμελλεν. ἤδεσαν δὲ ἄρα τὴν ἀσπίδα οἱ μὲν αὐτοῦ ἐν Λεβαδείᾳ καθ' ἡσυχίαν ἑωρακότες, ἀκοῇ δὲ καὶ πάντες. ὡς δὲ ἐγένετο ἡ νίκη Θηβαίοις, ἀποδιδόασιν αὖθις τῷ Τροφωνίῳ τὸ ἀνάθημα. Ἀριστομένους δὲ καὶ χαλκοῦς ἀνδριάς ἐστιν ἐν τῷ Μεσσηνίων σταδίῳ. τοῦ θεάτρου δὲ οὐ πόρρω Σεράπιδός ἐστι καὶ Ἴσιδος ἱερόν. ἐς δὲ τὴν κορυφὴν ἐρχομένῳ τῆς Ἰθώμης, ὃ δὴ Μεσσηνίοις ἐστὶν ἀκρόπολις, πηγὴ Κλεψύδρα γίνεται. πάντας μὲν οὖν καταριθμήσασθαι καὶ προθυμηθέντι ἄπορον, ὁπόσοι θέλουσι γενέσθαι καὶ τραφῆναι παρὰ σφίσι Δία. μέτεστι δ' οὖν καὶ Μεσσηνίοις τοῦ λόγου. φασὶ γὰρ καὶ οὗτοι τραφῆναι παρὰ σφίσι τὸν θεόν. Ἰθώμην δὲ εἶναι καὶ Νέδαν τὰς θρεψαμένας. κεκλῆσθαι δὲ ἀπὸ μὲν τῆς Νέδας τὸν ποταμόν. τὴν δὲ ἑτέραν τῷ ὄρει τὴν Ἰθώμην δεδωκέναι τὸ ὄνομα. ταύτας δὲ τὰς νύμφας τὸν Δία κλαπέντα ὑπὸ Κουρήτων διὰ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς δεῖμα, ἐνταῦθα λοῦσαι λέγουσι καὶ τὸ ὄνομα εἶναι τῷ ὕδατι ἀπὸ τῶν Κουρήτων τῆς κλοπῆς. φέρουσί τε ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμάτα τὸ ἱερόν. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Διός, Ἀγελάδα μέν ἐστιν ἔργον. ἐποιήθη δὲ ἐξ ἀρχῆς τοῖς οἰκήσασιν ἐν Ναυπάκτῳ Μεσσηνίων. ἱερεὺς δὲ αἱρετὸς κατὰ ἔτος ἕκαστον ἔχει δὲ τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τῆς οἰκίας. ἄγουσι δὲ καὶ ἑορτὴν ἐπέτειον Ἰθωμαῖα. τὸ δὲ ἀρχαῖον, καὶ ἀγῶνα ἐτίθεσαν μουσικῆς. τεκμαίρεσθαι δ' ἔστιν ἄλλοις τε καὶ Εὐμήλου τοῖς ἔπεσιν. ἐποίησε γοῦν καὶ τάδε ἐν τῷ προσοδίῳ τῷ ἐς Δῆλον. Τῷ γὰρ Ἰθωμάτᾳ καταθύμιος ἔπλετο Μοῖσα. Ἁ καθαρὰ καὶ ἐλεύθερα σάμβαλ' ἔχοισα. οὐκοῦν ποιῆσαί μοι δοκεῖ τὰ ἔπη, καὶ μουσικῆς ἀγῶνα ἐπιστάμενος τιθέντας. ἰόντι δὲ τὴν ἐπ' Ἀρκαδίας ἐς Μεγάλην πόλιν, ἔστιν ἐν ταῖς πύλαις Ἑρμῆς τέχνης τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναίων γὰρ τὸ σχῆμα τὸ τετράγωνόν ἐστιν ἐπὶ τοῖς Ἑρμαῖς. καὶ παρὰ τούτων μεμαθήκασιν οἱ ἄλλοι. σταδίους δὲ καταβάντι ἀπὸ τῶν πυλῶν τριάκοντα, τὸ ῥεῦμά ἐστι τῆς Βαλύρας. γενέσθαι δὲ τὸ ὄνομα τῷ ποταμῷ λέγουσι, Θαμύριδος τὴν λύραν ἐνταῦθα ἀποβαλόντος ἐπὶ τῇ πηρώσει. παῖδα δὲ αὐτὸν Φιλάμμωνος καὶ Ἀργιόπης τῆς νύμφης εἶναι. τὴν δὲ Ἀργιόπην τέως μὲν περὶ τὸν Παρνασσὸν οἰκεῖν. ἐπεὶ δὲ εἶχεν ἐν γαστρὶ ἐς Ὀδρύσας λέγουσι μετοικῆσαι. Φιλάμμωνα γὰρ οὐκ ἐθέλειν ἐς τὸν οἶκον αὐτὴν ἄγεσθαι. καὶ Θάμυριν μὲν Ὀδρύσην τε καὶ Θρᾷκα ἐπὶ τούτῳ καλοῦσιν. ἡ δὲ Λευκασία καὶ Ἀμφιτος συμβάλλουσιν ἐς τὸ αὐτὸ τὰ ῥεύματα. διαβάντα δὲ τούτους, πεδίον ἐστὶν ὀνομαζόμενον Στενυκλήρικον. εἶναι μὲν δὲ ἥρωα Στενύκληρον λέγουσι. τοῦ πεδίου δέ ἐστιν ἀπαντικρὺ καλουμένη τὸ ἀρχαῖον Οἰχαλία. τὸ δὲ ἐφ' ἡμῶν, Καρνάσιον ἄλσος. κυπαρίσσων μάλιστα πλῆρες. θεῶν δὲ ἀγάλματα, Ἀπόλλωνός ἐστι Καρνείου καὶ Ἑρμῆς φέρων κριόν. ἡ δὲ Ἁγνὴ Κόρη, τῆς Δήμητρός ἐστιν ἐπίκλησις. ὕδωρ δὲ ἄνεισιν ἐκ πηγῆς, παρ' αὐτὸ ἄγαλμα. τὰς δὲ ἐς τὰς θεὰς τὰς Μεγάλας, δρῶσι γὰρ καὶ ταύταις ἐν Καρνασίῳ τὴν τελετήν, ἀπόρρητα ἔστω μοι. δεύτερα γάρ σφισι νέμω σεμνότητος μετά γε Ἐλευσίνια. ὅτι δ' ὑδρεία τε ἡ χαλκῆ τὸ εὕρημα τοῦ Ἀργείου στρατηγοῦ καὶ Εὐρύτου τοῦ Μελανέως τὰ ὀστᾶ ἐφυλάσσετο ἐνταῦθα, δηλῶσαί με καὶ ἐς ἅπαντας οὐκ ἀπεῖργε τὸ ὄνειρον. ῥεῖ δὲ ποταμὸς παρὰ τὸ Καρνάσιον Χάραδρος. καὶ προελθόντι ἐν ἀριστερᾷ σταδίους ὀκτὼ μάλιστα, ἐρείπιά ἐστιν Ἀνδανίας. καὶ ὅτι μὲν τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἀπὸ γυναικὸς γέγονεν Ἀνδανίας, ὁμολογεῖται ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν. οὐ μὴν τά γε ἐς τοὺς γονέας αὐτῆς οὐδὲ τῷ συνῴκησεν ἔχω λέγειν. ἰόντων δὲ ὡς ἐπὶ Κυπαρισσίας, ἀπὸ Ἀνδανίας, Πολίχνη τέ ἐστι καλουμένη καὶ ποταμὸς Ἠλέκτρα καὶ Κοῖος ῥέουσι. τάχα δ' ἄν τινα καὶ λόγον ἐς Ἠλέκτραν τὴν Ἄτλαντος λέγοιεν καὶ ἐς Κοῖον τὸν Λητοῦς πατέρα. ἢ καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἡρώων εἶεν Ἠλέκτρα τε καὶ Κοῖος. διαβάντων δὲ Ἠλέκτραν, Ἀχαΐα τε ὀνομαζομένη πηγὴ πόλεώς ἐστιν ἐρείπια Δωρίου

Θάμυρις καὶ ὅμηρος τυφλοί. πάμισος ποτ. ἰχθύες θαλάσσιοι ἐς ποταμοὺς ἀναθέοντες.
ποταμοὶ θηρία φέροντες, ἀλλ' οὐχ οἱ ἑλληνικοί. τημαθία. βίας ποτ. πλατα
νιστῶν. κορώνης ὄνομα. κολωνίδες. ἀσιναῖοι. δρύοπες. στυρεῖς.

ρίου. πεποίηκε δὲ ὅμηρος μὲν θαμύριδι ἐν τούτῳ ἐν τῷ δωρίῳ γενέσθαι τὴν συμφοράν. ὅτι καὶ αὐτὰς
μούσας, νικήσειν ἔφασκεν ᾀδούσας. πρόδικος δὲ φωκαεὺς εἰ δὴ τούτου τὰ ἐς τὴν μινυάδα ἔπη προσ
κεῖσθαι φησὶ θαμύριδι ἐν ᾅδου δίκην τοῦ ἐς τὰς μούσας αὐχήματος. διεφθάρη δὲ ὁ θάμυρις ἐμοὶ δοκεῖν
ὑπὸ νόσου τοὺς ὀφθαλμούς. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὁμήρῳ συνέπεσεν ὕστερον. ἀλλ' ὁ μὲν καὶ ἐς ἅπαν διετέλει
ποιῶν. οὐ γάρ τι εἶκε τῇ συμφορᾷ. θάμυρις δὲ καὶ τὴν ᾠδὴν ὑπὸ κακοῦ τοῦ παρόντος ἐξέλιπεν. ἐκ
δὲ μεσσήνης ὑπὸ τοῦ παμίσου τὸ στόμα, ὁδὸς μέν σταδίων ἐστὶν ὀγδοήκοντα. ῥεῖ δὲ ὁ πάμισος διά τε ἀρου
μένης καὶ καθαρὸς καὶ ἀναπλεῖται ναυσὶν ἐκ θαλάσσης ἐπὶ δέκα που σταδίους. ἀναθέουσι δὲ ἐς αὐτὸν
καὶ οἱ θαλάσσιοι τῶν ἰχθύων, περὶ ὥραν μάλιστα τοῦ ἦρος. τὸ δὲ αὐτὸ ἐς ῥῆνόν τε καὶ ἐς τὸν μαίανδρον
ποιοῦσιν οἱ ἰχθῦς. μάλιστα δὲ ἀνὰ τὸ ῥεῦμα τὸ ἀχελῴου νήχονται τοῦ ἐκ δίδοντος κατὰ νήσους τὰς ἐχινά
δας. διάφοροι δὲ τὸ εἶδος μάλιστα ἰχθῦς ἀναθέουσιν ἐς τὸν πάμισον, ἅτε ἐς ὕδωρ καθαρὸν καὶ οὐ κα
τὰ αὐτὰ τοῖς κατειλεγμένοις ποταμοῖς ἰλυῶδες ὄν. οἱ κέφαλοι δὲ ἅτε ἰχθύων ὄντες τῶν πηλαίων, πο
ταμῶν φίλοι τῶν θολερωτέρων εἰσί. θηρία δὲ ἐς ὄλεθρον ἀνθρώπων οὐ πεφύκασιν οἱ ἑλλήνων ποτα
48 μοὶ φέρειν καθάπερ γε ἰνδὸς καὶ νεῖλος ὁ αἰγύπτιος ἔτι ῥῆνος καὶ ἴστρος. εὐφράτης τε καὶ φάσις. οὗ
τοι γὰρ δὴ θηρία ὅμοια τοῖς μάλιστα ἀνδροφάγα αὔξουσιν, ταῖς ἐν ἕρμῳ καὶ μαιάνδρῳ γλανίσιν. ἐοι
κότα ἰδέαν. πλὴν χρόας τε μελαντέρας καὶ ἀλκῆς. ταῦτα δὲ αἱ γλάνιδες ἀποδέουσιν. ὁ δὲ ἰνδὸς καὶ
ὁ νεῖλος κροκοδείλους μὲν ἀμφότεροι. νεῖλος δὲ παρέχεται καὶ ἵππους οὐκ ἔλασσον ἢ ὁ κροκόδειλος
κακὸν ἀνθρώποις. τοῖς δὲ ἑλλήνων ποταμοῖς, δείματα ὡς ἀπὸ θηρίων εἰσὶν οὐδένα ἐπεὶ καὶ λῶοι οἱ διὰ
τῆς θεσπρωτίδος ῥέοντι ἠπείρου θηρία οὐ ποτάμια οἱ κύνες. ἀλλὰ ἐπήλυδές εἰσιν ἐκ θαλάττης. κορώνη
δέ ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ τοῦ παμίσου πρὸς θαλάσσῃ τε καὶ ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ μαθίᾳ. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ταύ
την ἐστὶν ἐπὶ θαλάσσῃ χωρίον. ὃ ἰνοῦς ἱερὸν εἶναι νομίζουσιν. ἐπαναβῆναι γὰρ ἐν τούτῳ ἐκ θαλάσ
σης φασὶν αὐτὴν θεόν τε ἤδη νομιζομένην καὶ λευκοθέαν καλουμένην ἀντὶ ἰνοῦς. προελθόντων δὲ οὐ
πολύ, βίας ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν ποταμός. γενέσθαι δὲ αὐτῷ λέγουσι τὸ ὄνομα ἀπὸ βίαντος τοῦ ἀμυ
49 θάονος. καὶ πλατανιστῶνος δὲ ἡ πηγή, στάδια μὲν εἴκοσίν ἐστιν ἀπωτέρω τῆς ὁδοῦ. ῥεῖ δὲ ἐκ πλατάνου τὸ ὕ
δωρ πλατείας. καὶ τὰ ἐντὸς κοίλης κατὰ σπήλαιον μάλιστά που, μικρὸν τὸ εὖρός ἐστι τοῦ δένδρου. καὶ
τὸ ὕδωρ αὐτόθεν ἐς κορώνην τὸ πότιμον κάτεισι. τὸ μὲν δὴ ὄνομα τὸ ἀρχαῖον εἶχεν αἴπεια. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ
θηβαίων κατήχθησαν ἐς πελοπόννησον, ἐπιμελητὴν φασὶν ἀποσταλέντα οἰκιστὴν καλέσαι κορώνειαν.
εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐκ κορωνείας τῆς βοιωτῶν. τοὺς δὲ μεσσηνίους ἐξ ἀρχῆς τε οὐ κατορθοῦν περὶ τὸ ὄνο
μα. καὶ μᾶλλον ἔτι ἀνὰ χρόνον ἐκνικῆσαι τὸ ἐκείνων ἁμάρτημα. λέγεται δὲ καὶ ἕτερος λόγος. ὡς τοῦ τεί
χους τὰ θεμέλια ὀρύσσοντες ἐπιτύχοιεν κορώνῃ χαλκῇ. θεῶν δέ ἐστιν ἐν τούτῳ ἀρτέμιδός τε καλουμέ
νης παιδοτρόφου καὶ διονύσου καὶ ἀσκληπιοῦ ναός. τῷ μὲν δὴ ἀσκληπιῷ καὶ διονύσῳ, λίθου. διὸς δὲ
σωτῆρος χαλκοῦν ἄγαλμα ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς πεποίηται. χαλκοῦν δὲ καὶ ἐν ἀκροπόλει τῆς ἀθηνᾶς τὸ ἄ
γαλμά ἐστιν ἐν ὑπαίθρῳ κορώνην ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσα. εἶδον δὲ καὶ τοῦ ἐπιμελητοῦ μνῆμα. ἐφ' ὅτῳ δὲ τὸν
λιμένα ἀχαιῶν καλοῦσιν οὐκ οἶδα. ἐκ κορώνης δὲ ὡς ὀγδοήκοντα σταδίους προελθόντι, ἀπόλλωνός ἐστιν ἱ
ερὸν πρὸς θαλάσσῃ τιμὰς ἔχον. ἀρχαιότατόν τε γὰρ λόγῳ τῷ μεσσηνίων ἐστί, καὶ νοσήματα ὁ θεὸς ἰᾶ
ται. κόρυνθον δὲ ἀπόλλωνα ὀνομάζουσι. τούτου μὲν δὴ ξόανον τοῦ ἀργαίου. τὸ δὲ χαλκοῦν ἐστι τὸ ἄγαλμα. ἀνα
θεῖναί δέ φασι τοὺς ἐν τῇ ἀργοῖ πλεύσαντας. τῇ κορωναίων δὲ πόλει ἐστὶν ὅμορος κολωνίδες. οἱ δὲ ἐν ταύ
θα οὐ μεσσήνιοί φασιν εἶναι. ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀττικῆς ἀγαγεῖν σφᾶς κόλαινον λέγουσι. κολαίνῳ δὲ κόρυδον τὴν
ὄρνιθα ἐκ μαντεύματος ἐς τὴν ἀποικίαν ἡγήσασθαι. ἔμελλον δὲ ἄρα διάλεκτόν τε ἀνὰ χρόνον καὶ ἔθη με
ταμαθήσεσθαι τὰ δωριέων. κεῖται δὲ τὸ πόλισμα αἱ κολωνίδες ἐπὶ ὑψηλοῦ μικρὸν ἀπὸ θαλάσσης.
ἀσιναῖοι δὲ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς λυκωρείταις ὅμοροι περὶ τὸν παρνασσὸν ᾤκουν. ὄνομα δὲ ἦν αὐτοῖς, ὃ δὴ καὶ
ἐς πελοπόννησον διεσώσαντο ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ, δρύοπες. γενεᾷ δὲ ὕστερον τρίτῃ, βασιλεύοντος φύλαντος,
μάχῃ τε οἱ δρύοπες ὑπὸ ἡρακλέους ἐκρατήθησαν. καὶ τῷ ἀπόλλωνι ἀνάθημα ἤχθησαν ἐς δελφούς. ἀνα
χθέντες δὲ ἐς πελοπόννησον χρήσαντος ἡρακλεῖ τοῦ θεοῦ, πρῶτα μὲν τὴν πρὸς ἑρμιόνῃ ἀσίνην ἔσχον. ἐ
κεῖθεν δὲ ἐκπεσόντες ὑπὸ ἀργείων οἰκοῦσιν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ λακεδαιμονίων δόντων. καὶ ὡς ἀνὰ χρό
νον οἱ μεσσήνιοι κατήχθησαν, οὐ γενομένης σφίσιν ὑπὸ αὐτῶν ἀναστάτου τῆς πόλεως. ἀσιναῖοι δὲ αὐτοὶ πε
ρὶ σφῶν οὕτω λέγουσι. κρατηθῆναι μὲν ὑπὸ ἡρακλέους μάχῃ συγχωροῦσιν. ἁλῶναί τε τὴν ἐν τῷ παρ
νασσῷ πόλιν. αἰχμάλωτοι δὲ γενέσθαι καὶ ἀχθῆναι παρὰ τὸν ἀπόλλωνα οὔ φασι. ἀλλ' ὡς ἡλίσκετο ὑπὸ
τοῦ ἡρακλέους τὸ τεῖχος, ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. καὶ ἀναφυγεῖν ἐς τὰ ἄκρα τοῦ παρνασσοῦ. διαβάντες δὲ ὕστερον
ναυσὶν ἐς πελοπόννησον, γενέσθαι φασὶν εὐρυσθέως ἱκέται. καί σφισιν εὐρυσθέα ἅτε ἀπεχθανόμενον
τῷ ἡρακλεῖ, δοῦναι τὴν ἐν τῇ ἀργολίδι ἀσίνην. μόνοι δὲ τοῦ γένους τῶν δρυόπων οἱ ἀσιναῖοι σεμνύνονται
καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι τῷ ὀνόματι. οὐ δὲ ὁμοίως εὐβοέων οἱ στύρα ἔχοντες. εἰσὶ γὰρ καὶ οἱ στυρεῖς δρύοπες τὸ
ἐξ ἀρχῆς ὅσοι τῆς πρὸς τὸν ἡρακλέα οὐ μετέσχον μάχης ἀπωτέρω τῆς πόλεως ἔχοντες τὰς οἰκήσεις. καὶ

οἱ στυρεῖς

Δρύοπες. ἀκείτας. θηγανοῦσα. οἰνοῦσαι. μοθώνη ἡ πρὶν πήδασος, ἀπὸ μόθου τοῦ λίθου.
ναυπλιεῖς αἰγύπτιοι τὸ ἀνέκαθεν. πύῤῥου στρατηγεία. ἰλλυριοὶ ἁρπάζοντες
μοθωναίους. διάφοροι ὑδάτων χρόαι καὶ ἐνέργειαι.

οἱ στυρεῖς δρύοπες τὸ ἐξ ἀρχῆς ὅσοι τῆς πρὸς τὸν ἡρακλέα οὐ μετέσχον μάχης. ἀλλὰ οἱ μὲν στυρεῖς καλεῖσθαι
δρύοπες ὑπερφρονοῦσι. καθάπερ καὶ οἱ δελφοὶ πεφεύγασιν ὀνομάζεσθαι φωκεῖς. ἀσιναῖοι δὲ δρύο-
πές τε τὰ μάλιστα χαίρουσι καλούμενοι. καὶ τῶν ἱερῶν τὰ ἁγιώτατα εἰσὶ δῆλοι κατὰ μνήμην
πεποιημένοι. τῶν ποτε ἐν παρνασσῷ σφίσιν ἱδρυμένων. ἔστι μὲν γὰρ ἀπόλλωνός ἐστιν αὐτοῖς ναός.
ἔστι δὲ δρύοπος ἱερὸν καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον. ἄγουσι καὶ παρ' ἔτος αὐτῷ τελετήν. παῖδα τὸν
δρύοπα ἀπόλλωνος εἶναι λέγοντες. κεῖται δὲ ἐπὶ θαλάσσῃ καὶ αὐτὴ κατὰ τὰ αὐτὰ τῇ ποτε ἐν μοίρᾳ
τῇ ἀργολίδι ἀσίνῃ. σταδίων δὲ τεσσαράκοντά ἐστιν ἐκ κολωνίδων ἐς αὐτὴν ὁδός, τοσαύτη δὲ καὶ ἐκ τῆς
ἀσίνης πρὸς τὸν ἀκείταν καλούμενον. ἀνέχει δὲ ἐς θάλασσαν ὁ ἀκείτας καὶ νῆσος θηγανοῦσα ἐστὶν ἔρη-
μος πρὸ αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὸν ἀκείταν, λιμήν τε φοινικοῦς καὶ νῆσος κατ' αὐτὸν οἰνοῦσαι. μοθώνη δὲ
πρὶν ἢ τὴν στρατείαν ἐς τροίαν ἀθροισθῆναι, καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς ἰλίῳ πολέμου καλουμένη πήδασος,
μεταβέβληκεν ὕστερον τὸ ὄνομα, ὡς μὲν αὐτοὶ μοθωναῖοι λέγουσιν ἀπὸ τῆς οἰνέως θυγατρός. οἰνεῖ γὰρ
τῷ πορθάονος μετὰ ἅλωσιν ἰλίου μετὰ διομήδους ἀναχωρήσαντι ἐς πελοπόννησον θυγατέρα φασὶν ἐκ
παλλακῆς μοθώνην γενέσθαι. δοκεῖ δὲ ἐμοὶ δέδωκε τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα, ὁ μόθων λίθος. οὗτος δὲ σφί-
σι καὶ ὁ ποιῶν τὸν λιμένα ἐστί. τόν τε γὰρ ἔσπλουν στενώτερον ταῖς ναυσὶν ἐργάζεται παρήκων ὕφα-
λος. καὶ ἅμα μὴ ἐκ βυθοῦ ταράσσεσθαι τὸν κλύδωνα, ἔρυμα ἕστηκεν. ἐδήλωσα δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπρο-
σθεν λόγοις, ὅτι ναυπλιεῦσιν ἐπὶ λακωνισμῷ διωχθεῖσι δαμοκρατίδας βασιλεύοντες ἐν ἄργει, μοθώ-
νην λακεδαιμόνιοι δεδώκασι. καὶ ὡς οὐδὲ ἐκ τῶν μεσσηνίων κατελθόντων ἐγένετο οὐδὲν ἐς αὐτοὺς νεώτερον.
ἦσαν δὲ οἱ ναυπλιεῖς ἐμοὶ δοκεῖν αἰγύπτιοι τὰ παλαιότερα. παραγενόμενοι δὲ ὁμοῦ δαναῷ ναυσὶν
ἐς τὴν ἀργολίδα, ὕστερον γενεαῖς τρισὶν ὑπὸ ναυπλίου τοῦ ἀμυμώνης κατῳκίσθησαν ἐν ναυπλίᾳ. μο-
θωναίοις δὲ βασιλεὺς μὲν τραϊανὸς ἔδωκεν ἐλευθέρους ὄντας, ἐν αὐτονομίᾳ πολιτεύεσθαι. τὰ δὲ
ἔτι παλαιότερα μόνοις σφίσι μεσσηνίων τῶν ἐπὶ θαλάσσῃ τοιόνδε ἀτύχημα ἴδια συνέβη γενέσθαι. τὰ
ἐν ἠπείρῳ τῇ θεσπρωτίδι ὑπὸ ἀναρχίας ἐφθάρη. δηιδάμεια γὰρ τῇ πύῤῥου, παῖδας οὐκ ἐγένον-
το. ἀλλὰ ὡς τελευτᾶν ἔμελλεν, ἐπιτρέπει τῷ δήμῳ τὰ πράγματα. θυγάτηρ δὲ ἦν πύῤῥου τοῦ πτολε-
μαίου τοῦ ἀλεξάνδρου τοῦ πύῤῥου. τὰ δὲ ἐς πύῤῥον τὸν αἰακίδου πρότερον ἔτι ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς ἀθηναί- 50
ους ἐδήλωσα. προκλῆς δὲ ὁ καρχηδόνιος τύχης μὲν χρηστῆς εἵνεκα καὶ διὰ λαμπρότητα ἔργων, ἐνέ-
μεν ἀλεξάνδρῳ τῷ φιλίππου πλέον. τάξαι δὲ ὁπλίτας τε καὶ ἱππικὸν, καὶ στρατηγήματα ἐπὶ
ἄνδρας πολεμίους εὑρεῖν, πύῤῥον ἔφασκεν ἀμείνονα γενέσθαι. ἠπειρῶται δὲ ὡς ἐπαύσαντο βασιλεύε-
σθαι, τά τε ἄλλα ὁ δῆμος ὕβριζε. καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὑπερεώρων. καὶ σφᾶς οἱ ἰλλυριοὶ
τὰ πρὸς τοῦ ἰονίου τὴν ἤπειρον ὑπεροικοῦντες, παρεστήσαντο ἐξ ἐπιδρομῆς. οὐ γάρ πω δημο-
κρατίαν ἴσμεν ἄλλους ἢ ἀθηναίους αὐξήσαντας. ἀθηναῖοι γὰρ προήχθησαν ἐπὶ μέγα ἀπ' αὐτῆς.
συνέσει γὰρ οἰκείᾳ, τὸ ἑλληνικὸν ὑπερεβάλλοντο. καὶ νόμοις τοῖς καθεστηκόσιν ἐλάχιστα ἠπείθουν.
οἱ δὲ ἰλλυριοὶ ἀρχῆς τε γευσάμενοι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἀεὶ τοῦ πλείονος, ναῦς τε ἐπήξαντο καὶ ἐλῄζον-
το ἄλλους τῶς ἑκάστοις τύχοιεν, καὶ ἐς τὴν μοθωναίαν σχόντες ὡρμίσαντο οἷα ἐς φιλίαν. στείλαντες δὲ ἄγ- 51
γελον ἐς τὴν πόλιν, ἄγειν σφίσιν οἶνον ἐπὶ τὰ πλοῖα ἐδεήθησαν. ὡς δὲ ἄγοντες ἀφίκοντο ἄνδρες οὐ
πολλοὶ τόν τε οἶνον ὠνοῦντο ἐπιτιμῶντες τῶν μοθωναίων, καὶ αὐτοί σφισιν ἐπίπρασκον ὧν ἐπήγοντο.
ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἀφικομένων ἐκ τῆς πόλεως πλειόνων, παρέχουσι καὶ τοῖς δὲ κερδαίνειν. τέλος δὲ γυναῖ-
κας καὶ ἄνδρας κατῄεσαν ἐπὶ τὰ πλοῖα οἶνόν τε ἀποδόσθαι καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων ἀντιληψόμενοι. ἐν-
ταῦθα ἀποτολμήσαντες οἱ ἰλλυριοὶ καὶ ἄνδρας πολλοὺς καὶ ἔτι πλείονας τῶν γυναικῶν ἁρπάζουσι. καὶ
ἐσθέμενοι δὲ ἐς τὰς ναῦς ἔπλεον τὴν ἐπὶ ἰονίου μοθωναίων ἐρημώσαντες τὸ ἄστυ. ἐν μοθώνῃ ναός ἐστιν ἀ-
θηνᾶς ἀνεμώτιδος. διομήδην δὲ τὸ ἄγαλμα ἀναθεῖναι καὶ τὸ ὄνομα τῇ θεῷ φασὶ θέσθαι. βιαιότεροι γὰρ καὶ
οὐ κατὰ καιρὸν πνέοντες, ἐλυμαίνοντο οἱ ἄνεμοι τὴν χώραν. διομήδους δὲ εὐξαμένου τῇ ἀθηνᾷ, τὸ ἀπὸ τούτου
συμφορὰ σφίσιν οὐδεμία ἀνέμων γε εἵνεκα ἦλθεν ἐς τὴν γῆν. καὶ ἀρτέμιδος δὲ ἱερόν ἐστιν ἐνταῦθα. καὶ ὕδωρ 52
ἐν φρέατι κεκραμένον πίσσῃ. κυζικηνῷ μύρῳ μάλιστα ἰδεῖν ἐμφερὲς παρέχεται εὐωδίαν πᾶσαν καὶ χρόαν
τὸ ὕδωρ καὶ ὀσμήν. γλαυκότατον μὲν οἶδα ὕδωρ θεασάμενος τὸ ἐν θερμοπύλαις. οὔτι που πᾶν ἀλλ' ὅσον
κάτεισιν ἐς τὴν κολυμβήθραν. ἥν τινα ὀνομάζουσιν οἱ ἐπιχώριοι χύτρους γυναικείους. ξανθὸν δὲ ὕδωρ οὐ-
δέν τι ἀποδέον τὴν χρόαν αἵματος ἑβραίων ἡ γῆ παρέχεται πρὸς ἰόππῃ πόλει. θαλάσσης μὲν ἐγγυ-
τάτω τὸ ὕδωρ ἐστί. λόγον δὲ ἐς τὴν πηγὴν λέγουσιν οἱ ταύτῃ, περσέα ἀνελόντα τὸ κῆτος ᾧ τὴν παῖδα
προκεῖσθαι τοῦ κηφέως, ἐνταῦθα τὸ αἷμα ἀπονίψασθαι. ὕδωρ δὲ ἀπὸ πηγῶν ἀνερχόμενον μέλαν, ἰδὼν οἶ-
δα ἐν ἀστύροις. τὰ δὲ ἄστυρα ἀπαντικρὺ λέσβου λουτρά ἐστι θερμὰ ἐν τῷ ἀταρνεῖ καλουμένῳ. τὸ δὲ χωρίον
ἐστὶν ὁ ἀταρνεὺς ὁ χίων μισθὸς, ὃν παρὰ τῶν μήδων λαμβάνουσιν ἄνδρα ἐκδόντες ἱκέτην πακτύην τὸν λυδόν. τοῦ-
το μὲν δὴ μελαίνεται. ῥωμαίοις δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν διαβᾶσι τὸν ἀνίον ὀνομαζόμενον ποταμὸν ὕδωρ, λευκόν ἐστιν.

124 Πηγαὶ θαυμάσιαι. Κορυφάσιον. Πύλος διπλῆ. Βουσὶν ἀρχαῖοι χαίροντες. Σφακτηρία
καὶ χώρα διὰ τὰς ἀνθρωπείους δυστυχίας ὀνομαστά. Κυπαρισσίαι. Νέδα.

ἀνδρὶ δὲ ἐσβάντι ἐς αὐτὸ, τὸ μὲν παραυτίκα ψυχρόν τε πρόσεισι καὶ ἐμποιεῖ φρίκην. ἐπὶ χρόνον τι δὲ ὀλίγον ἄτε φαρ-
μακον θερμαίνει τὸ πυρωδέστατον. καὶ ὅσαι μὲν πηγαὶ θαῦμα ἰδεῖν καὶ ἰδόντι, τοσαύτας θεασάμενος οἶδα. τὰς
γὰρ δὴ ἐλάσσονας θαύματος ἐπιστάμενος, παρίημι. ἁλμυρὸν δὲ ὕδωρ καὶ στρυφνὸν οὐ μέγα θαῦμα ἐξευρεῖν.
δύο δὲ ἀλλοῖα. τὸ μὲν τῆς Καρίας ἐν πεδίῳ καλουμένῳ Λευκῷ, θερμόν ἐστιν ὕδωρ παρὰ κώμην ὀνο-
μαζομένην Δασκύλου, πιεῖν καὶ γάλακτος ἥδιον. τὸν δὲ Ἡρόδοτον οἶδα εἰπόντα ὡς ἐς τὸν ποταμὸν τὸν
Ὕπανιν ἐκδίδωσιν ὕδατος πικροῦ πηγή. πῶς δ᾽ ἂν οὐκ ἀποδεξαίμεθα ἀληθεύειν αὐτῷ τὸν λόγον, ὅπου
γε καὶ ἐφ᾽ ἡμῶν ἐν Δικαιαρχίᾳ τῇ Τυρρηνῶν ἐξεύρηται ὕδωρ σφίσι θερμόν. οὕτω δή τι ὀξὺ ὥστε
τὸν μόλυβδον διεξήει γὰρ διὰ μολύβδου ῥέον ἔτεσι κατέτηξεν οὐ πολλοῖς. ἔστι δὲ ἐκ Μοθώνης ὁδὸς στα-
δίων μάλιστα ἑκατὸν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὸ Κορυφάσιον. ἐπ᾽ αὐτῇ δὲ ἡ Πύλος κεῖται. ταύτην ᾤκισε Πύλος
ὁ Κλήσωνος ἀγαγὼν ἐκ τῆς Μεγαρίδος τοὺς ἔχοντας τότε αὐτὴν Λέλεγας. καὶ τῆς μὲν, οὐκ ὤνατο ἀπὸ
Νηλέως καὶ τῶν ἐξ Ἰωλκοῦ Πελασγῶν ἐκβληθείς. ἀποχωρήσας δὲ ἐς τὴν ὅμορον, ἔσχεν ἐνταῦθα Πύλον
τὴν ἐν τῇ Ἠλείᾳ. Νηλεὺς δὲ βασιλεύσας ἐς τοσοῦτο προήγαγεν ἀξιώματος τὴν Πύλον ὡς καὶ Ὅμηρον ἐν
τοῖς ἔπεσιν ἄστυ ἐπονομάσαι Νηλήϊον. ἐνταῦθα ἱερόν ἐστιν Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν Κορυφασίας. καὶ οἶκος κα-
λούμενος Νέστορος. ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Νέστωρ γέγραπται. καὶ μνῆμα ἐντὸς τῆς πόλεώς ἐστιν αὐτῷ. τὸ δὲ ὀλί-
γον ἀπωτέρω τῆς Πύλου, Θρασυμήδους φασὶν εἶναι. καὶ σπήλαιόν ἐστιν ἐντὸς τῆς πόλεως. βοῦς δὲ ἐνταῦθα
τὰς Νέστορος καὶ ἔτι πρότερον Νηλέως φασὶν αὐλίζεσθαι. εἴη δ᾽ ἂν Θεσσαλικὸν τὸ γένος τῶν βοῶν τού-
των. Ἰφίκλου ποτὲ τοῦ Πρωτεσιλάου πατρός. ταύτας γὰρ δὴ τὰς βοῦς Νηλεὺς ἕδνα ἐπὶ τῇ θυγατρὶ
ᾔτει τοὺς μνωμένους. καὶ τούτων εἵνεκα ὁ Μελάμπους χαριζόμενος τῷ ἀδελφῷ Βίαντι ἀφίκετο ἐς
τὴν Θεσσαλίαν. καὶ ἐδέθη μὲν ὑπὸ τῶν βουκόλων τοῦ Ἰφίκλου. λαμβάνει δὲ μισθὸν ἐφ᾽ οἷς αὐτῷ δεη-
53 θέντι ἐμαντεύσατο. ἐσπουδάκεσαν δὲ ἄρα οἱ τότε πλοῦτον τινὰ συλλέγεσθαι τοιοῦτον ἵππων καὶ βοῶν
ἀγέλας. εἰ δὴ Νηλεύς τε γενέσθαι οἱ βοῦς ἐπεθύμησε τὰς Ἰφίκλου. καὶ Ἡρακλεῖ κατὰ δόξαν τῶν ἐν Ἰ-
βηρίᾳ βοῶν προσέταξεν Εὐρυσθεὺς ἐλάσαι τῶν Γηρυόνου βοῶν τὴν ἀγέλην. φαίνεται δὲ καὶ Ἔρυξ
τότε ἐν Σικελίᾳ δυναστεύων δριμέως οὕτως ἔχων ἐς τὰς βοῦς τὰς ἐξ Ἐρυθείας ἔρωτα, ὥστε καὶ ἐπαγωνί-
σασθαι, πρὸς τὸν Ἡρακλέα ἆθλα ἐπὶ τῇ πάλῃ καταθέμενος τάς τε βοῦς ταύτας καὶ ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ.
πεποίηκε δὲ καὶ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδι, ὡς Ἰφιδάμας ὁ Ἀντήνορος τὰ πρῶτα τῶν ἕδνων, ἑκατὸν βοῦς τῷ
πενθερῷ δοίη. ταῦτα μὲν τὸν λόγον μοι βεβαιοῖ, βουσὶ τοὺς τότε μάλιστα χαίρειν ἀνθρώπους. ἐνέμον-
το δὲ ἐμοὶ δοκεῖν αἱ τοῦ Νηλέως βοῦς ἐν τῇ ὑπερορίᾳ τὰ πολλὰ. ὑπόψαμμός τε γάρ ἐστιν ὡς ἐπίπαν
ἡ τῶν Πυλίων χώρα. καὶ πόαν βουσὶν οὐχ ἱκανὴ τοσαύτην παρέχεσθαι. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ Ὅμηρος ἐν
μνήμῃ Νέστορος ἐπιλέγων ἀεὶ βασιλέα αὐτὸν ἠμαθόεντος εἶναι Πύλου. τοῦ λιμένος δὲ ἡ Σφακτηρία νῆσος
54 προβέβληται. καθάπερ τοῦ ὅρμου τοῦ Δηλίων ἡ Ῥήνεια. ἐοίκασι δὲ αἱ ἀνθρώπειαι τύχαι καὶ χωρία τέως
ἄγνωστα ἐς δόξαν προαγαγεῖν. Καφηρέως τε γάρ ἐστιν ὄνομα τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ τοῖς σὺν Ἀγαμέμνονι Ἕλλησιν
ἐπιγενομένου χειμῶνος ἐνταῦθα ὡς ἐκομίζοντο ἐξ Ἰλίου. Ψυττάλειάν τε τὴν ἐπὶ Σαλαμῖνι ἴσμεν ἀ-
πολομένων ἐν αὐτῇ τῶν Μήδων. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν Σφακτηρίαν τὸ ἀτύχημα τὸ Λακεδαιμο-
νίων, γνώριμον τοῖς πᾶσιν ἐποίησεν. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Νίκης ἀνέθηκαν ἄγαλμα ἐν ἀκροπό-
λει χαλκοῦν ἐς μνήμην τῶν ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ. ἀφικομένων δὲ ἐς Κυπαρισσίας
ἐκ Πύλου, σφίσι πηγὴ ὑπὸ τῇ πόλει πλησίον θαλάσσης ἐστί. ῥυῆναι δὲ Διο-
νύσῳ τὸ ὕδωρ λέγουσι θύρσῳ πλήξαντι ἐς τὴν γῆν. καὶ ἐπὶ τού-
τῳ Διονυσιάδα ὀνομάζουσι τὴν πηγήν. ἔστι δὲ καὶ Ἀπόλλωνος
ἐν Κυπαρισσίαις ἱερὸν καὶ Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν Κυπα-
ρισσίας. ἐν δὲ Αὐλῶνι καλουμένῳ, ναὸς
Ἀσκληπιοῦ. καὶ ἄγαλμά ἐστιν Αὐ-
λωνίου. κατὰ τοῦτο ὁ πο-
ταμὸς ἡ Νέδα μετα-
ξὺ τῆς τε Μεσ-
σηνίας ἤ-
δη καὶ τῆς Ἠ-
λείας διέξεισι.

Αὐτόχθονες πελοποννήσου. βασιλεῖς ἤλιδος. ἐπειός. ἐνδυμίων. οἰνόμαος. ἠλεῖος αὐγέας. ἡρακλῆς καθαίρων κόπρου τὴν ἦλιν καὶ τοῦ μισθοῦ ἀποστερούμενος καὶ τοὺς ἀκτορίδας ἐλλοχῶν. 115

ὁ Σοι δὲ ἑλλήνων πελοπόννησον πέντε εἶναι μοίρας καὶ οὐ πλείονάς φασιν, ἀνάγκη σφᾶς ὁμολογεῖν, ὡς ἐν τῇ ἀρκάδων οἰκοῦσιν ἠλεῖοι καὶ ἀρκάδες. δευτέρα δὲ ἀχαιῶν, τρεῖς δὲ ἐπὶ ταύταις αἱ δωριέων. γένη δὲ οἰκεῖ πελοπόννησον, ἀρκάδες μὲν αὐτόχθονες καὶ ἀχαιοί. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ δωριέων ἐκ τῆς σφετέρας ἀνέστησαν. οὐ μέντοι γε πελοποννήσου γε ἐξεχώρησαν. ἀλλὰ ἐκβαλόντες ἴωνας νέμονται τὸν αἰγιαλὸν τὸ ἀρχαῖον, νῦν δὲ ἀπὸ τῶν ἀχαιῶν τούτων καλούμενον. οἱ δὲ ἀρκάδες διατελοῦσιν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐς τόδε τὴν ἑαυτῶν ἔχοντες. τὰ δὲ λοιπὰ ἐπηλύδων ἐστὶν ἀνθρώπων. κορίνθιοι μὲν γὰρ οἱ νῦν νεώτατοι πελοποννησίων εἰσί. καί σφισιν ἀφ' οὗ τὴν γῆν παρὰ βασιλέως ἔχουσιν, εἴκοσι ἔτη καὶ διακόσια τριῶν δέοντα ἦν ἐς ἐμέ. δρύοπες δὲ καὶ δωριεῖς οἱ μὲν ἐκ παρνασσοῦ. δωριεῖς δὲ ἐκ γῆς οἱ τῆς πελοποννήσου εἰσὶν ἀφιγμένοι. τοὺς δὲ ἠλείους ἴσμεν ἐκ καλυδῶνος διαβεβηκότας καὶ αἰτωλίας τῆς ἄλλης. τὰ δὲ ἔτι παλαιότερα ἐς αὐτοὺς τοιάδε εὕρισκον. βασιλεῦσαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ λέγουσιν ἀέθλιον. παῖδα δὲ αὐτὸν, διός τε εἶναι καὶ πρωτογενείας τῆς δευκαλίωνος. ἀεθλίου δὲ ἐνδυμίωνα γενέσθαι. τούτου τοῦ ἐνδυμίωνος σελήνην φασὶν ἐρασθῆναι. καὶ ὡς θυγατέρες αὐτῷ γένοιντο ἐκ τῆς θεοῦ πεντήκοντα. οἱ δὲ δὴ μᾶλλόν τι εἰκότα λέγοντες ἐνδυμίωνι λαβόντι ἀστεροδίαν γυναῖκα. οἱ δὲ τὴν ἴτωνος τοῦ ἀμφικτύονος χρομίαν. ἄλλοι δὲ ὑπερίππην τὴν ἀρκάδος, γενέσθαι δ' οὖν φασιν αὐτῷ, παίονα καὶ ἐπειόν τε καὶ αἰτωλόν. καὶ θυγατέρα ἐπ' αὐτοῖς εὐρυκύδαν. ἔθηκε δὲ καὶ ἐν ὀλυμπίᾳ δρόμου τοῖς παισὶν ἀγῶνα ἐνδυμίων ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐνίκησε. καὶ ἔσχε τὴν βασιλείαν ἐπειός. καὶ ἐπειοὶ πρῶτον τότε ὧν ἦρχεν ὠνομάσθησαν. τῶν δὲ ἀδελφῶν οἱ, τὸν μὲν καταμεῖναί φασιν αὐτοῦ. παίονα δὲ ἀχθόμενον τῇ ἥττῃ, φυγεῖν ὡς πορρωτάτω καὶ τὴν ὑπὲρ ἀξίου ποταμοῦ χώραν ἀπ' αὐτοῦ παιονίαν ὀνομασθῆναι. τὰ δὲ ἐς τὴν ἐνδυμίωνος τελευτὴν, οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ ἡρακλεῶταί τε οἱ πρὸς μιλήτῳ, καὶ ἠλεῖοι λέγουσιν. ἀλλὰ ἠλεῖοι μὲν ἀποφαίνουσιν ἐνδυμίωνος μνῆμα. ἡρακλεῶται δὲ ἐς λάτμον τὸ ὄρος ἀποχωρῆσαί φασιν αὐτόν. καὶ ἄδυτον ἐνδυμιωνός ἐστιν ἐν τῷ λάτμῳ. ἐπειῷ δὲ γήμαντι ἀναξιρόην τὴν κορωνοῦ, θυγάτηρ μὲν ὑρμίνα. ἄρσεν δὲ οὐκ ἐγένετο αὐτῷ γένος. καὶ τάδε ἄλλα συνέβη κατ' ἐπειὸν βασιλεύοντα. οἰνόμαος ὁ ἀλξίωνος, ἄρεως δὲ καθὰ ποιηταί τε ἐπεφήμισαν καὶ τῶν πολλῶν ἐστιν ἐς αὐτὸν λόγος. οὗτος δυναστεύων περὶ τὴν πισαίαν καλουμένην, ὁ οἰνόμαος, ἐπαύθη τῆς ἀρχῆς διαβάντος πέλοπος τοῦ λυδοῦ ἐκ τῆς ἀσίας. πέλοψ δὲ ἀποθανόντος οἰνομάου τήν, τε πισαίαν ἔσχε καὶ ὀλυμπίαν ἀποτεμόμενος τῆς ἐπειοῦ χώρας ὅμορον οὖσαν τῇ πισαίᾳ, ἑρμοῦ τε ἐν πελοποννήσῳ ναὸν ἱδρύσασθαι, καὶ θῦσαι τῷ θεῷ πέλοπα ἔλεγον οἱ ἠλεῖοι πρῶτον ἀποτρεπόμενον τὸ ἐπὶ τῷ μυρτίλου θανάτῳ μήνιμα ἐκ τοῦ θεοῦ. αἰτωλῷ δὲ μετὰ ἐπειὸν βασιλεύσαντι, συνέπεσεν ἐκ πελοποννήσου φυγεῖν. ὅτι αὐτὸν οἱ ἄπιδος παῖδες ἐφ' αἵματι ἀκουσίῳ δίκῃ εἷλον. ἄπιν γὰρ τὸν ἰάσονος ἐκ παλλαντίου τοῦ ἀρκάδων ἀπέκτεινεν αἰτωλὸς ἐπελάσας τὸ ἅρμα τεθέντων ἐπὶ ἀζᾶνι ἄθλων. ἀπὸ μὲν οὖν αἰτωλοῦ τοῦ ἐνδυμίωνος οἱ περὶ τὸν ἀχελῷον οἰκοῦντες ἐκλήθησαν φυγόντος ἐς ταύτην τὴν ἤπειρον. τὴν δὲ ἐπειῶν ἔσχεν ἀρχὴν Ἠλεῖος εὐρυκύδας τε τῆς ἐνδυμίωνος, καὶ ὅτῳ πιστὰ, παῖς δὸς ὢν ποσειδῶνος. καὶ τοὔνομα οἱ ἄνθρωποι τὸ νῦν ἀντὶ ἐπειῶν ἀπὸ τοῦ ἠλείου μεταβεβλήκασιν. ἠλείου δὲ ἦν αὐγέας. οἱ δὲ ἀποσεμνύνοντες τὰ ἐς αὐτὸν παρατρέψαντες τοῦ ἠλείου τοὔνομα, ἡλίου φασὶν αὐγέαν παῖδα εἶναι. τούτῳ βοῦς τῷ αὐγέᾳ καὶ αἰπόλια τοσαῦτα ἐγένετο ὡς καὶ τῆς χώρας αὐτῷ τὰ πολλὰ ἤδη διατελεῖν ἀργὰ ὄντα ὑπὸ τῶν βοσκημάτων τῆς κόπρου. ἡρακλέα οὖν εἴτε ἐπὶ μοίρᾳ τῆς ἠλείας, εἴτε ἐφ' ὅτῳ δὴ καὶ ἄλλῳ μισθῷ, πείθει οἱ καθῆραι τῆς κόπρου τὴν γῆν. καὶ ὁ μὲν καὶ τοῦτο ἐξειργάσατο ἐκτρέψας τοῦ μινυηίου τὸ ῥεῦμα ἐς τὴν κόπρον. αὐγέας δὲ ὅτι τῷ ἡρακλεῖ σοφίᾳ πλέον καὶ οὐ σὺν πόνῳ τὸ ἔργον ἤνυστο αὐτός τε ἀποδοῦναί οἱ τὸν μισθὸν ἀπηξίου. καὶ τῶν παίδων τῶν ἀρσένων τὸν πρεσβύτερον φυλέα ἐξέβαλεν ἀντειπόντα, ὡς οὐ δίκαια ποιοίη πρὸς ἄνδρα εὐεργέτην. αὐτός τε τὰ ἄλλα παρεσκευάζετο ὡς τὸν ἡρακλέα ἀμυνούμενος, ἢν ἐπὶ τὴν ἦλιν στρατεύηται. καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἄκτορος καὶ ἀμαρυγκέα προηγάγετο ἐς φιλίαν. ἦν δὲ ὁ ἀμαρυγκεὺς, ἄλλως μὲν ἀγαθὸς τὰ ἐς τὸν πόλεμον. ὁ δέ οἱ πατὴρ πυττίος θεσσαλὸς τὰ ἄνωθεν ἦν καὶ ἐς τὴν ἠλείαν ἀφίκετο ἐκ θεσσαλίας. ἀμαρυγκεῖ μὲν δὴ, καὶ ἀρχῆς ἐν ἠλείᾳ μετέδωκεν ὁ αὐγέας ἀκτορίδαι καὶ τοῖς παισὶ γένος τε ἦν ἐπιχώριον, βασιλείας τε μετῆν σφίσιν. ἄκτωρ γὰρ πατρὸς μὲν φόρβαντος ἦν τοῦ λαπίθου. μητρὸς δὲ ὑρμίνης τῆς ἐπειοῦ. καὶ ᾤκισεν ἀπ' αὐτῆς ἄκτωρ πόλιν ὑρμίνην ἐν τῇ ἠλείᾳ. τῷ δὲ ἡρακλεῖ πρὸς τὸν αὐγέαν πολεμοῦντι, οὐδὲν ὑπῆρχεν ἀποδείκνυσθαι λαμπρόν. ἅτε γὰρ καὶ τόλμῃ καὶ ταῖς ἡλικίαις τοῦ ἄκτορος τῶν παίδων ἀκμαζόντων, ἐτρέπετο ὑπ' αὐτῶν ἀεὶ τὸ συμμαχικὸν τοῦ ἡρακλέους. ἐς ὃ ἰσθμικὰς σπονδὰς κορινθίων ἐπαγγειλάντων καὶ θεωρῶν ἐς τὸν ἀγῶνα ἐρχομένων τῶν υἱῶν τοῦ ἄκτορος, ἀπέκτεινε σφᾶς λοχήσας ἡρακλῆς

Μολιόνης ἀραί. ἠλεῖοι ἰσθμίων εἰργόμενοι. ἡρακλῆς ἦλιν πορθῶν. εὐχὴ ἠλείων γυναικῶν. φυλεὺς ἐς δουλίχιον ἀποχωρῶν. βαδὺ χωρίον. βασιλεῖς ἠλείων. ὄξυλος τῆς καθόδου τῶν ἡρακλειδῶν ἡγεμών.

ἐν κλεωναῖς. ἀφανοῦς δὲ ὄντος τοῦ εἰργασμένου τὸν φόνον μάλιστα ἐποιεῖτο ἡ μολιόνη σπουδὴν τῶν παίδων τὸν αὐτόχειρα ἐξευρεῖν. ὡς δὲ ἔμαθεν, ἐνταῦθα οἱ ἠλεῖοι δίκας τοῦ φόνου παρὰ ἀργείων ἀπῄτουν. τηνικαῦτα γὰρ ἔτυχεν ἡρακλῆς ἐν τίρυνθι οἰκῶν. μὴ διδόντων δέ σφισι δίκας τῶν ἀργείων, οἱ δὲ δεύτερα ἐνέκειντο κορινθίων ἐκσπόνδους τὸ ἀργολικὸν πᾶν τοῦ ἀγῶνος γενέσθαι τοῦ ἰσθμικοῦ. ὡς δὲ ἡμάρτανον καὶ τούτου, μολίνην θέσθαι φασὶν ἐπὶ τοῖς πολίταις κατάρας, ἣν ἰσθμίων μὴ θελήσωσιν εἴργεσθαι. φυλάσσουσι δὲ τῆς μολίνης, καὶ ἐς τόδε ἔτι τὰς κατάρας καὶ ὅσοι τὰ σώματα ἀσκοῦσιν ἐκ ἠλείων, οὔ σφισιν ἐς τὸν ἀγῶνα ἐσελθεῖν καθέστηκεν ἰσθμικόν. διάφοροι δὲ τῶν εἰρημένων δύο εἰσὶ λόγοι. τούτων δὲ ὁ μὲν κύψελον τὸν τυραννήσαντα κορινθίων φησὶν ἄγαλμα ἀναθεῖναι τῷ διῒ χρυσοῦν ἐς ὀλυμπίαν. προαποθανόντος δὲ τοῦ κυψέλου πρὶν ἐπὶ τῷ ἀναθήματι τὸ ὄνομα ἐπιγράψαι τὸ αὐτοῦ, τοὺς κορινθίους παρὰ ἠλείων αἰτεῖν δοῦναι δὲ σφίσιν ἐπιγράψαι δημοσίᾳ τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ἀναθήματι. οὐ τυχόντας δὲ, ὀργῇ τε ἐς τοὺς ἠλείους χρῆσθαι, καὶ προειπεῖν σφισιν, ἰσθμίων εἴργεσθαι. πῶς ἂν οὖν κορινθίοις αὐτοῖς τοῦ ἀγῶνος μετῆν τοῦ ἐν ὀλυμπίᾳ, εἰ δὴ ἀπείργοντάς γε ἠλείους ἀπὸ τῶν ἰσθμίων εἶργον. ὁ δὲ ἕτερος ἔχει τῶν λόγων, προλάῳ παῖδας ἀνδρὶ παρ᾽ ἠλείοις δοκίμῳ, καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ λυσίππῃ φίλανθον καὶ λάμπον γενέσθαι. τούτους ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἐλθόντας τῶν ἰσθμίων, παγκρατιάσοντας ἐν παισὶ, τὸν δὲ αὐτὸν παλαίσοντας ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν, πρὶν ἢ ἐς τὸν ἀγῶνα ἐσελθεῖν ἀποπνιγῆναι σφᾶς. ἢ καὶ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ διαχρησθῆναι. καὶ οὕτω τὰς ἐπὶ τοῖς ἠλείοις, ἣν ἰσθμίων μὴ ἑκόντες εἴργωνται λυσίππης ἀρὰς εἶναι. δείκνυται δὲ καὶ ὅδε εὐήθης ὢν ὁ λόγος. τίμωνι γὰρ ἀνδρὶ ἠλείῳ γεγόνασι πεντάθλου νῖκαι τῶν ἐν ἕλλησιν ἀγώνων. καί οἱ καὶ εἰκών ἐστιν ἐν ὀλυμπίᾳ, καὶ ἐλεγεῖον. στεφάνους τε ὁπόσους ἀνείλετο ὁ τίμων λέγοντας καὶ δὴ καὶ αἰτίαν, δι᾽ ἥντινα ἰσθμικῆς οὐ μέτεστιν αὐτῷ νίκης. καὶ ἔχει τάδε ἐς τοῦτο τὸ ἐλεγεῖον.

Σισυφίαν δὲ μολεῖν χθόν᾽ ἐκώλυεν ἀντία νίκη ἀμφὶ μολιονιδᾶν οὐλομένῳ θανάτῳ. Τάδε μὲν ἡμῖν ἐς τοῦτον ἐξετάσθω. ἡρακλῆς δὲ εἷλεν ὕστερον καὶ ἐπόρθησεν ἦλιν. στρατιὰν παρά τε ἀργείων καὶ ἐκ θηβῶν ἀθροίσας καὶ ἀρκάδων. ἤμυναν δὲ καὶ ἠλείοις οἱ ἐκ πύλου τοῦ ἐν τῇ ἠλείᾳ καὶ οἱ πισαῖοι. καὶ τοὺς μὲν, ἐτιμωρήσατο αὐτῶν ὁ ἡρακλῆς. τοῦ δὲ ἐπὶ τοὺς πισαίους στρατιᾶς αὐτὸν χρησμὸς ἐπέσχεν ἐκ δελφῶν ἔχων οὕτω. Πατρὶ μέλει πίσης. πυθοῦς δ᾽ ἐμοὶ ἐν γυάλοισι. τοῦτο μὲν δὴ σωτήρια πισαίοις τὸ μάντευμα ἐγένετο. φυλεῖ δὲ ὁ ἡρακλῆς τήν τε χώραν ἀνέδωκε τὴν ἠλείαν καὶ τἄλλα αἰδοῖ τοῦ φυλέως μᾶλλον ἢ αὐτὸς ἑκουσίως. τά τε αἰχμάλωτα ἀφῆκεν ἔχειν αὐτῷ, καὶ αὐγέαν μὴ ὑποσχεῖν δίκας. τῶν δὲ ἠλείων αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶν ἐν ἡλικίᾳ σφίσιν ἠρημωμένης τῆς χώρας εὔξασθαι τῇ ἀθηνᾷ λέγονται κυῆσαι παραυτίκα ἐπειδὰν μιχθῶσι τοῖς ἀνδράσι. καὶ ἥ τε εὐχὴ σφίσιν ἐτελέσθη. καὶ ἀθηνᾶς ἱερὸν ἐπίκλησιν μητρὸς ἱδρύσαντο. ὑπερησθέντες δὲ ἀμφότεροι τῇ μίξει καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες ἔνθα συνεγίνοντο ἀλλήλοις πρῶτον, αὐτό τε τὸ χωρίον βαδὺ ὀνομάζουσι. καὶ ποταμὸν τὸν ῥέοντα. ἐνταῦθα ὕδωρ βαδὺ ἐπιχωρίῳ φωνῇ. φυλέως δὲ ὡς τὰ ἐν τῇ ἤλιδι κατεστήσατο, αὖθις ἐς δουλίχιον ἀποχωρήσαντος, αὐγέαν μὲν τὸ χρεὼν ἐπέλαβε προήκοντα ἐς γῆρας. βασιλείαν δὲ τὴν ἠλείων ἀγασθένης ἔσχεν ὁ αὐγέου. καὶ ἀμφίμαχός τε καὶ θάλπιος. ἄκτορος γὰρ τοῖς παισὶν ἀδελφὰς ἐσαγαγομένοις διδύμας ἐς τὸν οἶκον δεξαμενοῦ θυγατέρας, ἐν ὠλένῳ βασιλεύοντος. τῷ μὲν ἐκ θηρονίκης ἀμφίμαχος, εὐρύτῳ δὲ ἐκ θηραφόνης ἐγεγόνει θάλπιος. οὐ μὴν οὐδὲ ἀμαρυγκεὺς οὔτε αὐτὸς διέμεινεν ἰδιωτεύων. οὔτε διώρης ἀμαρυγκέως. ἃ δὴ καὶ ὅμηρος παρεδήλωσεν ἐν καταλόγῳ τῶν ἠλείων. τὸν μὲν σύμπαντα αὐτῶν στόλον ποιήσας τεσσαράκοντα εἶναι νεῶν. τούτων δὲ τὰς ἡμισείας ὑπὸ ἀμφιμάχῳ τετάχθαι καὶ θαλπίῳ τῶν λοιπῶν δὲ εἴκοσι, δέκα μὲν ναυσὶ διώρην τὸν ἀμαρυγκέως ἡγεῖσθαι. ταῖς δὲ ἑτέραις πολύξενον τὸν ἀγασθένους. πολυξένῳ δὲ ἀνασωθέντι ἐκ τροίας ἐγένετο υἱὸς ἀμφίμαχος. τὸ δὲ ὄνομα τῷ παιδὶ ἔθετο ὁ πολύξενος κατὰ φιλίαν ἐμοὶ δοκεῖν πρὸς ἀμφίμαχον τὸν κτεάτου τελευτήσαντα ἐν ἰλίῳ. ἀμφιμάχου δὲ ἠλεῖος. καὶ ἐπὶ ἠλείου βασιλεύοντος ἐν ἤλιδι, τηνικαῦτα ὁ δωριέων στόλος σὺν τοῖς ἀριστομάχου παισὶν ἠθροίζετο ἐπὶ καθόδῳ ἐς πελοπόννησον. γίγνεται δὲ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτῶν λόγιον τόδε. ἡγεμόνα τῆς καθόδου ποιεῖσθαι τὸν τριόφθαλμον. ἀποροῦσι δέ σφισιν ὅ τι ὁ χρησμὸς ἐθέλει, συνέτυχεν ἐλαύνων ἀνὴρ ἡμίονον. ὁ δὲ ἕτερος διέφθαρτο τῷ ἡμιόνῳ τῶν ὀφθαλμῶν. κρεσφόντου δὲ συμφρονήσαντος ὡς ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα ἔχοι τὸ μάντευμα, οὕτως ᾠκειώσαντο αὐτὸν οἱ δωριεῖς. ὁ δὲ σφᾶς ναυσὶν ἐκέλευεν ἐς πελοπόννησον κατιέναι. μηδὲ στρατῷ πεζῷ διὰ ἰσθμοῦ πειρᾶσθαι. ταῦτα δὲ δὴ παρῄνεσε καὶ ἅμα τὸν ἐς μολύκρειον ἐκ ναυπάκτου πλοῦν καθηγήσατο αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀντὶ τούτου δεηθέντι τὴν ἠλείαν γῆν συνέθεντο αὐτῷ δώσειν. ὁ δὲ ἀνὴρ ἦν ὄξυλος αἵμονος τοῦ θόαντος. θόας δὲ ἦν οὗτος ὃς καὶ τοῖς ἀτρέως παισὶν, ἀρχὴν συγκαθεῖλε τὴν πριάμου. γενεαὶ δὲ ἀπὸ θόαντος ἀνήκουσιν ἑξῆς αἰτωλὸν τὸν ἐνδυμίωνος. ἦσαν δὲ ἡρακλεῖδαι συγγενεῖς καὶ ἄλλως τοῖς ἐν αἰτωλίᾳ βασιλεῦσι καὶ ἀδελφαὶ θόαντι τῷ ἀνδραίμονος. καὶ ὕλλῳ τοῦ ἡρακλέους ἦσαν

ὄξυλος αἰτωλὸς ἀνὴρ ἠλείας βασιλεύων. ἴφιτος τὸν ὀλυμπικὸν ἀγῶνα διαθείς. ὅσα ἐς πόλεμον ὑπῆρξεν ἠλείοις. ἀριστότιμος ἠλείων τύραννος.

αἱ μητρόθεν. συνεπεπτώκει δὲ τῷ ὀξύλῳ φυγάδι ἐξ αἰτωλίας εἶναι. δισκεύοντα γάρ φασιν ἁμαρτεῖν αὐτὸν καὶ ἐξεργάσασθαι φόνον ἀκούσιον. τὸν δὲ ἀποθανόντα ἀπὸ τοῦ δίσκου τὸν ἀδελφὸν εἶναι τοῦ ὀξύλου θέρμιον. οἱ δὲ ἀλκίδοκον τοῦ σκοπίου. λέγεται καὶ ἄλλο ἐπὶ τῷ ὀξύλῳ τοιόνδε. ὡς τοὺς παῖδας ὑποπτεύσειε τοῦ ἀριστομάχου. μὴ τὴν ἠλείαν τε ἰδόντες ἀγαθὴν οὖσαν καὶ ἐξειργασμένην διὰ πάσης, οὐκ ἐθελήσωσιν ἔτι αὐτῷ διδόναι τὴν γῆν. καὶ τοῦδε εἵνεκα διὰ τῶν ἀρκάδων καὶ οὐ διὰ τῆς ἠλείας τοῖς δωριεῦσιν ἡγήσατο. ὀξύλῳ δὲ περιδύσαντι ἀμαχεὶ λαβεῖν τὴν ἠλείων ἀρχὴν, δῖος οὐκ εἴκε. πρόκλησιν δὲ ἐποιεῖτο, μὴ σφᾶς παρασκευῇ τῇ πάσῃ διακινδυνεῦσαι. προκριθῆναι δὲ ἀφ' ἑκατέρων στρατιώτην ἕνα ἐς τὴν μάχην. καί πως συνήρεσε ταῦτα ἀμφοτέροις. οἱ δὲ ἐς τὸ ἔργον προταχθέντες, δέγμενός τε ἠλεῖος ἦν τοξότης. καὶ παρὰ τῶν αἰτωλῶν πυραίχμης σφενδόνην δεδιδαγμένος. κρατήσαντος δὲ τοῦ πυραίχμου τήν τε βασιλείαν ἔσχεν ὄξυλος καὶ ἐπειοὺς τοὺς ἀρχαίους τὰ μὲν ἄλλα εἴασεν ἐπὶ τῆς αὐτῶν μένειν. συνοίκους δὲ σφίσι τοὺς αἰτωλοὺς ἐπὶ ἀναδασμῷ τῆς χώρας ἐπεισήγαγε. καὶ διΐ τε ἀπένειμε γέρα. καὶ ἥρωσι τοῖς τε ἄλλοις κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἐφύλαξε τὰς τιμὰς καὶ αὐγέᾳ τὰ ἐς τὸν ἐναγισμὸν ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς αὐτῷ καθεστηκότα. λέγεται δὲ ὡς καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῶν κωμῶν ὅσοι τοῦ τείχους οὐ πολὺ ἀφεστήκεσαν, κατελθεῖν ἔπεισεν ἐς τὴν πόλιν. καὶ πλήθει τε οἰκητόρων, καὶ μείζονα καὶ εὐδαιμονεστέραν ἐς τὰ ἄλλα ἀπέφηνε τὴν ἦλιν. ἀφίκετο δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ δελφῶν χρησμὸς, τὸν πελοπίδην ἐπάγεσθαι συνοικιστήν. ὄξυλος δὲ τὴν ζήτησιν ἐποιεῖτο σπουδῇ. καὶ ἀναζητῶν εὗρεν ἀγόριον τὸν δαμασίου τοῦ πενθίλου τοῦ ὀρέστου. καὶ αὐτόν τε ἐξ ἑλίκης τῶν ἀχαιῶν. καὶ σὺν τῷ ἀγορίῳ μοῖραν τῶν ἀχαιῶν ἐπηγάγετο οὐ πολλήν. τῷ δὲ ὀξύλῳ πιερίᾳ μὲν τῇ γυναικὶ ὄνομα εἶναι λέγουσι. τὰ δὲ ἐς αὐτὴν οὐ μνημονεύουσιν. ὀξύλου δὲ γενέσθαι παῖδας φασὶν αἰτωλὸν καὶ λαίαν. προαποθανόντος δὲ αἰτωλοῦ, θάπτουσιν αὐτὸν οἱ γονεῖς ἐν αὐτῇ ποιησάμενοι τῇ πύλῃ τὸ μνῆμα, ἥτις ἐς ὀλυμπίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἄγει τοῦ διός. ἔθαψε δὲ αὐτὸν οὕτω κατὰ μαντείαν. ὡς μήτε ἐντὸς μήτε ἐκτὸς τῆς πόλεως γένοιτο ὁ νεκρός. ἐναγίζει δὲ ὁ γυμνασίαρχος ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ καθ' ἕκαστον ἔτος τῷ αἰτωλῷ. μετὰ δὲ ὄξυλον λαΐας ἔσχεν ὀξύλου τὴν ἀρχήν. οὐ μὴν τούς γε ἀπογόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας εὕρισκον καὶ σφᾶς ἐπιστάμενος ὅμως παρείημι. οὐ γάρ τι μοι καταβῆναι τὸν λόγον ἠθέλησα ἐς ἄνδρας ἰδιώτας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἴφιτος, γένος μὲν ὢν ἀπὸ ὀξύλου. ἡλικίαν δὲ κατὰ λυκοῦργον τὸν γράψαντα λακεδαιμονίοις τοὺς νόμους, τὸν ἀγῶνα διέθηκεν ἐν ὀλυμπίᾳ, πανήγυρίν τε ὀλυμπικὴν αὖθις ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐκεχειρίαν κατεστήσατο. ἐκλιπόντα ἐπὶ χρόνον, ὁπόσος δὴ οὗτος ἦν. αἰτίαν δὲ δι' ἥντινα ἐξέλιπε τὰ ὀλύμπια ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐς ὀλυμπίαν τοῦ λόγου δηλώσω, τῷ δὲ ἰφίτῳ φθειρομένης τό τε δὴ μάλιστα τῆς ἑλλάδος ἀπὸ ἐμφυλίων στάσεων καὶ ἀπὸ νόσου λοιμώδους, ἐπῆλθεν αἰτῆσαι τὸν ἐν δελφοῖς θεὸν λύσιν τῶν κακῶν. καί οἱ προσταχθῆναι φασὶν ἀπὸ τῆς πυθίας ὡς αὐτόν τε ἴφιτον δέοι καὶ ἠλείους, τὸν ὀλυμπικὸν ἀγῶνα σώσασθαι. ἔπεισε δὲ ἠλείους ἴφιτος καὶ ἡρακλεῖ θύειν τὸ πρὸ τούτου πολέμιον σφίσιν ἡρακλέα εἶναι νομίζοντας. τὸν δὲ ἴφιτον τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐν ὀλυμπίᾳ φησὶν αἵμονος παῖδα εἶναι. ἑλλήνων δὲ οἱ πολλοὶ πραξωνίδου καὶ οὐχ αἵμονος εἶναί φασι. τὰ δὲ ἠλείων γράμματα ἀρχαῖα ἐς πατέρα ὁμώνυμον ἀνῆγε τὸν ἴφιτον. ἠλείοις δὲ μέτεστι μὲν πολέμου τοῦ πρὸς ἴλιον. μέτεστι δὲ καὶ ἔργων κατὰ τὴν μήδων ἐς τὴν ἑλλάδα ἔφοδον. ὑπερβάντι δὲ ὅσοι σφίσιν ἐγένοντο κίνδυνοι πρὸς πισαίους τε καὶ ἀρκάδας ὑπὲρ τῆς διαθέσεως τοῦ ἀγῶνος τοῦ ἐν ὀλυμπίᾳ, συνέβαλον μὲν λακεδαιμονίοις ἀκουσίως ἐς τὴν ἀθηναίων. συνέστησαν δὲ μετὰ οὐ πολὺν χρόνον ἐπὶ λακεδαιμονίους μαντινεῦσιν ὁμοῦ καὶ ἀργείοις. ἐπαγόμενοι καὶ τὸ ἀττικὸν ἐς τὴν συμμαχίαν. κατὰ δὲ τὴν ἄγιδος ἐπιστρατείαν ἐς τὴν γῆν καὶ τὴν προδοσίαν τὴν ξενίου μάχῃ μὲν περὶ ὀλυμπίαν νικῶσιν ἠλεῖοι. καὶ τροπὴν ἐργασάμενοι τῶν λακεδαιμονίων ἐκ τοῦ περιβόλου σφᾶς ἐξήλασαν τοῦ ἱεροῦ. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπαύθη σφίσιν ὁ πόλεμος, κατὰ τὰς συνθήκας ἃς εἶπον πρότερον ἔτι ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς λακεδαιμονίους ἐδήλωσα. φιλίππου δὲ τοῦ ἀμύντου οὐκ ἐθέλοντος ἀπέχεσθαι τῆς ἑλλάδος, προσεχώρησαν μὲν ἐς τὴν συμμαχίαν τῶν μακεδόνων οἱ ἠλεῖοι. στάσει κακωθέντες ἀπὸ ἀλλήλων. μαχέσασθαι δὲ οὐχ ὑπέμειναν τοῖς ἕλλησιν ἐναντία ἐν χαιρωνείᾳ. τῆς δὲ ἐφόδου φιλίππῳ τῆς ἐπὶ λακεδαιμονίους μετέσχον κατὰ ἔχθος ἐς αὐτοὺς τὸ ἀρχαῖον. ἀποθανόντος δὲ ἀλεξάνδρου, μακεδόσι καὶ ἀντιπάτρῳ μετὰ ἀλλήλων ἐπολέμησαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀριστότιμος ὁ δαμαρέτου τοῦ ἐτύμονος, τυραννίδα ἔσχεν ἐν ἠλείᾳ. συμπαρασκευάσαντος αὐτῷ τὰ ἐς τὴν ἐπίθεσιν ἀντιγόνου τοῦ δημητρίου βασιλεύοντος ἐν μακεδονίᾳ. τὸν δὲ ἀριστότιμον μῆνας τυραννήσαντα ἕξ, καταλύουσιν ἐπαναστάντες, χίλων καὶ ἑλλάνικος. καὶ λάμπις τε καὶ κύλων. οὗτος δὲ καὶ αὐτοχειρίᾳ τὸν τύραννον ἀπέκτεινεν ὁ κύλων ἐπὶ διὸς σωτῆρος βωμὸν καταφυγόντα ἱκέτην. τὰ μὲν δὴ ἐς πόλεμον, τοιαῦτα ὑπῆρχεν ἠλείοις. ὡς περὶ αὐτῶν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι ἀπαριθμῆσαι με-

βύσσος. λεπρεάται πόθεν ἔσχον τοὔνομα. ἀρήνη πηγή. ἄνιγρος ποταμὸς ὁ παρ' ὁμήρῳ κατ' ἀρκάδας μινυήϊος. δυσώδης ἀκίδαντι εἴτ' οὖν ἰαρδάνῳ συμβάλλων. καὶ αἰτία τῆς δυσωδίας. ἀνιγρείδων νυμφῶν σπήλαιον. ἀρήνη πόλις ἡ πρὶν σαμικός.

τείως. θαυμάσαι δ' ἄν τις ἐν τῇ γῇ ἠλείᾳ τήν τε βύσσον, ὅτι ἐνταῦθα μόνον, ἑτέρωθι δὲ οὐδαμοῦ τῆς ἑλλάδος φύεται. καὶ ὅτι ἐν τῇ ὑπερορίᾳ, καὶ οὐκ ἐντὸς τῆς χώρας αἱ ἵπποι σφίσιν ἐκύισκον ἐκ τῶν ὄνων. καὶ τοῦτο μὲν κατάραν τινὰ ἐλέγετο γενέσθαι αἴτιον. ἡ δὲ βύσσος ἡ ἐν τῇ ἤλιδι, λεπτότητος μὲν εἵνεκα οὐκ ἀποδεῖ τῆς ἑβραίων. ἔστι δὲ οὐχ ὁμοίως ξανθή. ἰόντι δὲ ἀπὸ τῆς ἠλείας, χωρίον ἐστὶν ἐπὶ θάλασσαν καθῆκον. ὀνομάζεται μὲν σαμικόν, ἐν δεξιᾷ δὲ ὑπὲρ αὐτό, ἥτε τριφυλία καλουμένη. καὶ πόλις ἐστὶν ἐν τῇ τριφυλίᾳ λέπρεος. ἐθέλουσι μὲν δὴ οἱ λεπρεάται μοῖρα εἶναι τῶν ἀρκάδων. φαίνονται δὲ ἠλείων κατήκοοι τὸ ἐξ ἀρχῆς ὄντες. καὶ ὅσοι αὐτῶν ὀλύμπια ἐνίκησαν, ἠλείους ἐκ λεπρέου σφᾶς ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε. καὶ ἀριστοφάνης ἐποίησεν ὡς λέπρεος εἴη πόλισμα ἠλείων. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς λέπρεον ἀπὸ μὲν σαμικοῦ τὸν ἄνιγρον ποταμὸν ἀφέντι ἐν ἀριστερᾷ. ἑτέρα δὲ ἐξ ὀλυμπίας, τρίτη δὲ ἐξ ἤλιδος. ἡμερήσιος δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἡ μακροτάτη. τεθῆναι δὲ τῇ πόλει τὸ ὄνομά φασιν ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ λεπρέου τοῦ πυργέως. ἐλέγετο δὲ καὶ ὡς πρὸς ἡρακλέα τείσειεν ὁ λεπρέος μὴ ἀποδεῖν τοῦ ἡρακλέους ἐσθίων. ἐπειδὴ ἑκάτερος βοῦν αὐτῶν ἐν ἴσῳ τῷ καιρῷ κατέσφαξεν καὶ εὐτρέπισεν ἐς τὸ δεῖπνον. καὶ ὡς πρὸς καὶ ὑφίστατο ὁ λεπρέος φαγεῖν οὐκ ἀδυνατώτερος τοῦ ἡρακλέους, ἐτόλμησε τὸ μετὰ τοῦτο προσκαλέσασθαι, καὶ ἐς ἀγῶνα ὅπλων αὐτόν. καὶ ἀποθανεῖν τε λεπρέον κρατηθέντα τῇ μάχῃ. καὶ ἐν τῇ φυγαλέων ταφῆναι λέγουσιν. οὐ μὴν ἔχουσί γε οἱ φυγαλεῖς ἀποφῆναι λεπρέου μνῆμα. ἤδη δὲ ἤκουσα θυγατρὶ τοῦ πυργέως λεπρέᾳ προσποιούντων τὸν οἰκισμόν. οἱ δὲ τοῖς πρώτοις οἰκήσασιν ἐν τῇ γῇ νόσον φασὶν ἐπιγενέσθαι λέπραν. καὶ οὕτω τὸ ὄνομα λαβεῖν τὴν πόλιν ἐπὶ τῶν οἰκητόρων τῇ συμφορᾷ. γενέσθαι δὲ οἱ λεπρεάται σφίσιν ἔλεγον ἐν τῇ πόλει λευκαίου διὸς ναόν. καὶ λυκούργου τάφον τοῦ ἀλέου. καὶ ἄλλον καὶ καύκωνος. τούτῳ δὲ καὶ ἐπίθημα ἄνδρα ἐπεῖναι λύραν ἔχοντα. κατὰ δὲ ἐμὲ οὔτε μνῆμα ἐπίσημον οὔτε ἱερὸν ἦν θεῶν σφίσιν οὐδενός, πλήν γε δήμητρος. πλίνθου δὲ καὶ τοῦτο ἐπεποίητο ὠμῆς. καὶ οὐδὲν παρεῖχε τὸ ἄγαλμα. λεπρεατῶν δέ ἐστιν οὐ πόρρω τῆς πόλεως ἀρήνη καλουμένη πηγή. καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἀφαρέως γυναικὸς τεθεῖναι λέγουσι τῇ πηγῇ. ἀναστρέψαντι δὲ αὖθις ἐπὶ τὸ σαμικὸν καὶ διοδεύοντι τὸ χωρίον, ἄνιγρος ποταμὸς ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν. τούτου τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, πολλάκις ἀνείργουσιν οἱ ἄνεμοι βίαιοι πνέοντες. φοροῦντες γὰρ κατ' αὐτὸν τὴν θῖνα ἐκ τοῦ πελάγους ἐπέχουσι τοῦ πρόσω τὸ ὕδωρ. ὁπότε οὖν ἀμφοτέρωθεν ἡ ψάμμος ὑπό τε τῆς θαλάσσης καὶ τὰ ἐντὸς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ διάβροχος γένοιτο, ἐνταῦθα καὶ ὑποζυγίοις καὶ ἀνδρὶ ἔτι μᾶλλον εὐζώνῳ καταδῦναι κίνδυνός ἐστιν ἐς αὐτήν. ὁ δὲ ἄνιγρος οὗτος ἐξ ἀρκαδικοῦ μὲν κάτεισιν ὄρους λαπίθου. παρέχεται δὲ εὐθὺς ἀπὸ τῶν πηγῶν ὕδωρ οὐκ εὐῶδες, ἀλλὰ καὶ δύσοσμον δεινῶς. πρὶν δὲ ἢ καταδέξασθαι τὸν ἀκίδαντα καλούμενον, δῆλός ἐστιν οὐδὲ ἀρχὴν τρέφων ἰχθῦς. μετὰ δὲ τοῦτον ἐσβαλόντα, ὅσοι τῶν ἰχθύων ὁμοῦ τῷ ὕδατι αὐτοῦ κατίασιν ἐς τὸν ἄνιγρον, οὐ σφᾶς ἔτι ἐδωδίμους ἔχουσιν ἄνθρωποι, τὰ πρότερα δὲ ἦν ἐντὸς ἁλῶσι τοῦ ἀκίδαντος, ἐδωδίμους ὄντας. ὅτι δὲ τῷ ἀκίδαντι ὄνομα ἰάρδανος ἦν τὸ ἀρχαῖον, αὐτὸς μὲν οὐδαμόθεν συνεβαλόμην. ἀκούσας δὲ ἀνδρὸς ἐφεσίου λέγω τὸν λόγον. τῷ δὲ ἀνίγρῳ τὸ ἄτοπον εἶναι τῆς ὀσμῆς ἀπὸ τῆς γῆς πείθομαι δι' ἧς ἄνεισι τὸ ὕδωρ. καθὰ δὴ καὶ τοῖς ὑπὲρ ἰωνίας ἐστὶν ὕδασι τὸ αὐτὸ αἴτιον, ὁπόσων ἡ ἀτμὶς ὀλέθριός ἐστιν ἀνθρώπῳ. ἑλλήνων δὲ οἱ μὲν χείρωνα. οἱ δὲ ἄλλον κένταυρον πυλήνορα τοξευθέντα ὑπὸ ἡρακλέους καὶ φυγόντα τραυματίαν φασὶν ἐν τῷ ὕδατι ἀπολοῦσαι τούτῳ τὸ ἕλκος. καὶ ἀπὸ τῆς ὕδρας τοῦ ἰοῦ γενέσθαι δυσχερῆ τῷ ἀνίγρῳ τὴν ὀσμήν. οἱ δὲ ἐς μελάμποδα τὸν ἀμυθάονος καὶ ἐς τῶν προίτου θυγατέρων τὰ καθάρσια ἐμβληθέντα, ἐνταῦθα ἀνάγουσι τὴν αἰτίαν τοῦ ἐπὶ τῷ ποταμῷ παθήματος. ἔστι δὲ ἐν τῷ σαμικῷ σπήλαιον οὐκ ἄποθεν τοῦ ποταμοῦ καλούμενον ἀνιγρίδων νυμφῶν. ὃς δ' ἂν ἔχων ἀλφὸν ἢ λεύκην ἐς αὐτὸ εἰσέλθῃ, πρῶτα μὲν ταῖς νύμφαις εὔξασθαι καθέστηκεν αὐτῷ. καὶ ὑποσχέσθαι θυσίαν ὁποιανδή τινα. μετὰ δὲ, ἀποσμήχει τὰ νοσοῦντα τοῦ σώματος. διανηξάμενος δὲ τὸν ποταμόν, ὄνειδος μὲν ἐκεῖνο κατέλιπεν ἐν τῷ ὕδατι αὐτοῦ. ὁ δὲ ὑγιής τε ἄνεισι καὶ ὁμόχρους. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν εὐθεῖαν διαβάντι τὸν ἄνιγρον καὶ ἰόντι ἐς ὀλυμπίαν, ἔστιν οὐ μετὰ πολὺ ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ χωρίον τε ὑψηλὸν καὶ πόλις σαμία ἐπ' αὐτοῦ σαμικοῦ. ταύτῃ τῇ σαμικῷ πολυσπέρχοντά φασιν ἄνδρα αἰτωλόν, ἐπὶ τειχίσματι ἐπὶ τοὺς ἀρκάδας χρήσασθαι. τὰ δὲ ἐρείπια τὰ ἀρήνης σαφῶς μὲν οὔτε μεσσηνίων εἶχεν οὐδείς, οὔτε ἠλείων ἀποφῆναί μοι. διάφορα δὲ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ οὐ κατὰ ταὐτὰ πάρεστι τοῖς ἐθέλουσιν εἰκάζειν. πιθανώτατα δὲ ἐφαίνοντό μοι λέγειν, οἱ τὴν σαμικὸν τὰ παλαιότερα ἔτι καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἡρώων, ἀρήνην καλεῖσθαι νομίζοντες. οὗτοι δὲ καὶ ἔπη τῶν ἐν ἰλιάδι ἔλεγον
» ἔστι δέ τις ποταμὸς μινυήϊος εἰς ἅλα βάλλων ἐγγύθεν ἀρήνης. τὰ δὲ ἐρείπια ταῦτα πλησιαίτατά ἐστι τοῦ ἀνίγρου. καὶ ἀρήνην μὲν ἀμφισβητοι ἦσαν μὴ ὀνομασθῆναι τὸ σαμικόν. τῷ δὲ ποταμῷ ἀνίγρῳ,

Σκιλλοῦς. ξενοφῶντος φυγή. τυπαῖον ὄρος. καλλιπάτειρα γυμνάζεται. νόμος τῶν γυμνοὺς ἀγωνίζεσθαι. ποταμοὶ ἐς ἀλφειὸν ἐκδιδόντες τὸ ὕδωρ. ἀλφειοῦ καὶ ἀρεθούσης ἔρως. Νεῖλος. ἰορδάνης. τιβεριὰς λίμνη. νεκρὰ θάλασσα.

μινυήιον δὲ ὄνομα εἶναι τὸ ἀρχαῖον ὁμολογήκασιν οἱ ἀρκάδες. ὅρον δὲ ἠλείοις πρὸς τὴν μεσσηνίαν τῆς νέδας τὰ πρὸς θαλάσσῃ γενέσθαι τις πείθοιτο ἂν ὁμοῦ τῇ ἐς πελοπόννησον ἡρακλειδῶν καθόδῳ. μετὰ δὲ τὸν ἄνιγρον διαβάσας ὁδὸν μακροτέραν διὰ χωρίου τὰ πλείονα ὑπὸ ψάμμου κεκαλυμμένου καὶ ἔχοντος δένδρα πίτυς ἀγρίας, ὀπίσω ἐπ' ἀριστερᾷ σκιλλοῦντος ὄψει ἐρείπια. τῶν μὲν δὴ πόλεων ἦν τῶν ἐν τῇ τριφυλίᾳ καὶ ὁ σκιλλοῦς. ἐπὶ δὲ τοῦ πολέμου τοῦ πισαίων πρὸς ἠλείους, ἐπίκουροί τε πισαίων οἱ σκιλλούντιοι καὶ διάφοροι τοῖς ἠλείοις ἦσαν ἐκ τοῦ φανεροῦ. καὶ σφᾶς οἱ ἠλεῖοι, τούτων εἵνεκα ἐποίησαν ἀναστάτους. λακεδαιμόνιοι δὲ ὕστερον σκιλλοῦντα ἀποτεμόμενοι τῆς ἠλείας, ξενοφῶντι ἔδοσαν τῷ γρύλλου φυγάδι ἤδη γεγονότι ἐξ ἀθηνῶν. ἐδιώχθη δὲ ὁ ξενοφῶν ὑπὸ ἀθηναίων, ὡς ἐπὶ βασιλέα τῶν περσῶν σφίσιν εὔνουν ὄντα στρατείας μετασχὼν κύρῳ πολεμιωτάτῳ τοῦ δήμου. καθήμενος γὰρ ἐν σάρδεσιν ὁ κῦρος, λυσάνδρῳ τῷ ἀριστοκρίτους καὶ λακεδαιμονίοις χρήματα ἀνήλισκεν ἐς τὰς ναῦς. ἀντὶ τούτων μὲν ξενοφῶντι ἐγένετο φυγή. κατοικήσας δὲ ἐν σκιλλοῦντι, τέμενός τε καὶ ἱερὸν καὶ ναὸν ἀρτέμιδι ᾠκοδόμησε τῇ ἐφεσίᾳ. παρέχεται δὲ ὁ σκιλλοῦς καὶ ἄγρας θηρίων. ὑῶν τε ἀγρίων καὶ ἐλάφων. καὶ τὴν γῆν τὴν σκιλλουντίαν σελινοῦς ποταμὸς διέξεισιν. οἱ δὲ ἠλείων ἐξηγηταὶ κομίσασθαί τε αὖθις σκιλλοῦντα ἠλείους ἔλεγον καὶ ξενοφῶντα ὅτι ἔλαβε παρὰ λακεδαιμονίων τὴν γῆν, κριθῆναι μὲν ἐν τῇ ὀλυμπικῇ βουλῇ. τυχόντα δὲ παρὰ ἠλείων συγγνώμης, ἀδεῶς ἐν σκιλλοῦντι οἰκῆσαι. καὶ δὴ καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω ἱεροῦ, μνῆμά τε ἐδείκνυτο. καὶ τῆς πεντελήσιν ἐστὶ λιθοτομίας εἰκὼν ἐπὶ τῷ τάφῳ. εἶναι δὲ αὐτὸ ξενοφῶντος λέγουσιν οἱ προσοικοῦντες. κατὰ δὲ τὴν ἐς ὀλυμπίαν ὁδὸν πρὶν ἢ διαβῆναι τὸν ἀλφειόν, ἔστιν ὄρος ἐκ σκιλλοῦντος ἐρχομένῳ πέτραις ὑψηλαῖς ἀπότομον. ὀνομάζεται δὲ τυπαῖον τὸ ὄρος. κατὰ τούτου τὰς γυναῖκας ἠλείοις ἐστὶν ὠθεῖν νόμος ἢν φωραθῶσιν ἐς τὸν ἀγῶνα ἐλθοῦσαι τὸν ὀλυμπικόν. ἢ καὶ ὅλως ἐν ταῖς ἀπειρημέναις σφίσιν ἡμέραις διαβᾶσαι τὸν ἀλφειόν. οὐ μὴν οὐδὲ ἁλῶναι λέγουσιν οὐδεμίαν, ὅτι μὴ καλλιπάτειραν μόνην. εἰσὶ δέ, οἱ τὴν αὐτὴν ταύτην φερενίκην καὶ οὐ καλλιπάτειραν καλοῦσιν. αὕτη προαποθανόντος αὐτῇ τοῦ ἀνδρὸς ἐξεικάσασα αὑτὴν τὰ πάντα ἀνδρὶ γυμναστῇ, ἤγαγεν ἐς ὀλυμπίαν μαχούμενον. νικῶντος δὲ τοῦ πεισιρόδου τὸ ἔρυμα ἐν ᾧ τοὺς γυμναστὰς ἔχουσιν ἀπειλημμένους, τοῦτο ὑπερπηδῶσα ἡ καλλιπάτειρα ἐγυμνώθη. φωραθείσης δὲ ὅτι εἴη γυνή, ταύτην ἀφιᾶσιν ἀζήμιον. καὶ τῷ πατρὶ καὶ ἀδελφοῖς αὐτῆς καὶ τῷ παιδὶ αἰδῶ νέμοντες. ὑπῆρχον δὴ ἅπασιν αὐτοῖς ὀλυμπικαὶ νῖκαι. ἐποίησαν δὲ νόμον ἐς τὸ ἔπειτα ἐπὶ τοῖς γυμνασταῖς γυμνοὺς σφᾶς ἐς τὸν ἀγῶνα ἐσέρχεσθαι. ἀφικομένῳ δὲ ἐς ὀλυμπίαν, ἐνταῦθα ἤδη τὸ ὕδωρ ἐστὶ τοῦ ἀλφειοῦ πλήθει τε πολὺ ἰδόντι καὶ ἥδιστον. ἅτε ποταμῶν καὶ ἄλλων καὶ λόγου μάλιστα ἀξίων ἔτι τε ἐς αὐτὸν ῥεόντων. διὰ μεγάλης μέν γε πόλεως ἐλισσὼν ἐρχόμενος ἐκδίδωσιν ἐς τὸν ἀλφειόν. βρενθεάτης δὲ ἐκ τῆς μεγαλοπολιτῶν γῆς. παρὰ δὲ γόρτυναν ἔνθα ἱερὸν ἀσκληπιοῦ. παρὰ δὲ ταῦτα γορτύνιος ῥέων. ἐκ μελαινέων που φαγὸς τῆς μεγαλοπολίτιδος μεταξὺ καὶ ἡραιίτιδος χώρας. ἐκ δὲ τῆς κλειτορίων λάδων. ἐκ δὲ ἐρυμάνθου τοῦ ὄρους ὁμώνυμος τῷ ὄρει. οὗτοι μὲν ἐξ ἀρκαδίας κατίασιν ἐς τὸν ἀλφειόν. κλάδεος δὲ ἐρχόμενος ἐκ τῆς ἠλείας συμμίσγει οἱ τὸ ῥεῦμα. αὐτῷ δὲ ἐν τῇ ἀρκάδων τῷ ἀλφειῷ, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἠλείας εἰσὶν αἱ πηγαί. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα τοιάδε ἐς τὸν ἀλφειόν. ὡς ἀνὴρ εἴη θηρευτής. ἐρασθῆναι δὲ αὐτὸν ἀρεθούσης. κυνηγετεῖν δὲ καὶ ταύτην. καὶ ἀρέθουσαν μὲν οὐκ ἀρεσκομένην γήμασθαι, περαιωθῆναί φασιν ἐς νῆσον τὴν κατὰ συρακούσας καλουμένην δὲ ὀρτυγίαν. καὶ ἐνταῦθα ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι πηγήν. συμβῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ ἀλφειῷ τὴν ἀλλαγὴν ἐς τὸν ποταμόν. ταῦτα μὲν λόγου τοῦ ἐς ἀλφειὸν ἐς τὴν ὀρτυγίαν. τὸ δὲ διὰ τῆς θαλάσσης ἰόντα, ἐνταῦθα ἀνακοινοῦσθαι τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν πηγήν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἀπιστήσω, τὸν θεὸν ἐπιστάμενος τὸν ἐν δελφοῖς ὁμολογοῦντα σφίσιν. ὃς ἀρχίαν τὸν κορίνθιον ἐς τὸν συρακουσῶν ἀποστέλλων οἰκισμόν, καὶ τάδε εἶπε τὰ ἔπη. ὀρτυγίη τις κεῖται ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ, θρινακίης καθύπερθεν ἵν' ἀλφειοῦ στόμα βλύζει, μισγόμενον πηγαῖς εὐρείαις ἀρεθούσης. κατὰ τοῦτο οὖν ὅτι τῇ ἀρεθούσῃ τοῦ ἀλφειοῦ τὸ ὕδωρ μίσγεται, καὶ τοῦ ἔρωτος τὴν φήμην τῷ ποταμῷ πείθομαι γενέσθαι. ὅσοι δὲ ἑλλήνων ἢ αἰγυπτίων ἐς αἰθιοπίαν ὑπὲρ συήνης, καὶ ἐς μερόην αἰθιόπων πόλιν ἀναβεβήκασι, λέγουσιν οὗτοι τὸν νεῖλον ἐσιόντα ἐς λίμνην καὶ διὰ αὐτῆς διεξιόντα ὡς διὰ χέρσου, μετὰ τοῦτο ἤδη δι' αἰθιοπίας τῆς κάτω καὶ ἐπ' αἴγυπτον ῥεύσαντα ἐπὶ φάρον καὶ τὴν ταύτῃ θάλασσαν κατέρχεσθαι. ἐν δὲ τῇ γῇ ποταμῶν ἵνα ἑβραίων καὶ αὐτὸς οἶδα ἰάρδανον λίμνην τιβερίδα ὀνομαζομένην διοδεύοντα, ἐς δὲ τὴν λίμνην ἑτέραν καλουμένην θάλασσαν νεκράν, ἐς ταύτην ἐσιόντα καὶ ὑπὸ τῆς λίμνης αὐτὸν ἀναλούμενον. ἡ δὲ θάλασσα ἡ νεκρὰ πάσχει παντὶ ὕδατι ἄλλῳ τὰ ἐναντία. ἐν ᾗ γε τὰ μὲν ζῶντα, πέφυκεν οὐ νηχόμενα ἐποχεῖσθαι. τὰ δὲ θνήσκοντα ἐς βυθὸν χωρεῖν. ταύτῃ ἄκαρπος καὶ ἰχθύων ἡ λίμνη. ἅτε ἀπὸ τοῦ φανερωτάτου κινδύνου ἐπὶ τὸ ὕδωρ ἀναφεύγουσιν ὀπίσω τὸ οἰκεῖον. τῷ δὲ ἀλφειῷ τὸ αὐτὸ πάσχει καὶ ὕδωρ ἄλλο ἐν ἰωνίᾳ. τούτου

Πηγὴ μυκάλης. ἰδαῖοι δάκτυλοι. κότινος ἐξ ὑπερβορέων. οἳ διέθεντο τὸν ἀγῶνα τῶν ὀλυμπίων. ὃν ἴφιτος ἀνενέωσεν ἐκλιπόντα. καὶ κατὰ πόστην ὀλυμπιάδα δρόμου. διαύλου, πεντάθλου. πάλης. πυγμῆς. ἵππων τελείων. παγκρατίου. κέλητος ἆθλα προυτέθη. καὶ τίνες οἱ καθ' ἕκαστον πρῶτοι νικήσαντες.

δὲ τοῦ ὕδατος, πηγὴ μέν ἐστιν ἐν μυκάλῃ τῷ ὄρει. διεξελθὸν δὲ θάλασσαν τὴν μεταξὺ ἄνεισιν αὖθις κατὰ βραγχίδας πρὸς λιμένι ὀνομαζομένῳ πανόρμῳ. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει τρόπον τὸν εἰρημένον. ἐς δὲ τὸν ἀγῶνα τὸν ὀλυμπικὸν, λέγουσιν ἠλείων οἱ τὰ ἀρχαιότατα μνημονεύοντες κρόνον τὴν ἐν οὐρανῷ σχεῖν βασιλείαν πρῶτον. καὶ ἐν ὀλυμπίᾳ ποιηθῆναι χρόνῳ ναὸν ὑπὸ τῶν τότε ἀνθρώπων. οἳ ὠνομάζοντο χρυσοῦν γένος. διὸς δὲ τεχθέντος ἐπιτρέψαι ῥέαν τοῦ παιδὸς τὴν φρουρὰν, τοῖς ἰδαίοις δακτύλοις καλουμένοις δὲ τοῖς αὐτοῖς τούτοις καὶ κούρησιν. ἀφικέσθαι δὲ αὐτοὺς ἐξ ἴδης τῆς κρητικῆς ἡρακλέα καὶ παιωναῖον καὶ ἐπιμήδην, ἰάσιόν τε καὶ ἴδαν. τὸν δὲ ἡρακλέα παίζοντα. (εἶναι γὰρ δὴ αὐτὸν πρεσβύτατον ἡλικίᾳ) συμβαλεῖν τοὺς ἀδελφοὺς ἐς ἅμιλλαν δρόμου. καὶ τὸν νικήσαντα ἐξ αὐτῶν, κλάδῳ στεφανῶσαι κοτίνου. παρεῖναι δὲ αὐτοῖς πολὺ δή τι οὕτω τὸν κότινον ὡς τὰ χλωρὰ ἔτι τῶν φύλλων ὑπεστρῶσθαι σφᾶς καθεύδοντας. κομισθῆναι δὲ ἐκ τῆς ὑπερβορέων γῆς τὸν κότινόν φασιν ὑπὸ τοῦ ἡρακλέους ἐς ἕλληνας. εἶναι δὲ ἀνθρώπους οἳ ὑπὲρ τὸν ἄνεμον οἰκοῦσι τὸν βορέαν, πρῶτος μὲν ἐν ὕμνῳ τῷ ἐς ἀχαιίαν ἐποίησεν ὠλὴν ὁ λύκιος ἀφικέσθαι τὴν ἀχαιίαν ἐς δῆλον ἐκ τῶν ὑπερβορέων τούτων. ἔπειτα ὠδὴν μελάνωπος κυμαῖος ἐς ὦπιν καὶ ἑκαέργην ᾖσεν ὡς ἐκ τῶν ὑπερβορέων καὶ αὗται πρότερον ἐς τὴν ἀχαιίαν ἀφίκοντο καὶ ἐς δῆλον. ἀρισταῖος γὰρ ὁ προκοννήσιος μνήμην ἐποιήσατο ὑπερβορέων. καὶ οὗτος τάχα τι καὶ πλέον περὶ αὐτῶν πεπυσμένος εἴη παρὰ ἰσσηδόνων. ἐς οὓς ἀφικέσθαι φησὶν ἐν τοῖς ἔπεσιν. ἡρακλεῖ οὖν πρόσεστι τῷ ἰδαίῳ δόξα τόν τε ἀγῶνα διαθεῖναι πρώτῳ καὶ ὀλύμπια ὄνομα θέσθαι. διὰ πέμπτου οὖν ἔτους αὐτὸν κατεστήσατο ἄγεσθαι. ὅτι αὐτός τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ, πέντε ἦσαν ἀριθμόν. δία δὴ οἱ μὲν, ἐνταῦθα παλαῖσαι καὶ αὐτῷ κρόνῳ περὶ τῆς ἀρχῆς. οἱ δὲ ἐπὶ κατειργασμένοις ἀγωνοθετῆσαι φασὶν αὐτόν. νικῆσαι δὲ ἄλλοι τε λέγονται. καὶ ὅτι ἀπόλλων παραδράμοι μὲν ἐρίζοντα ἑρμῆν. κρατῆσαι δὲ ἄρεως πυγμῇ. τούτου δὲ εἵνεκα καὶ τὸ αὔλημα τὸ πυθικὸν, φασὶ τῷ πηδήματι ἐπεισαχθῆναι τῶν πεντάθλων. ὡς τὸ μὲν ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τὸ αὔλημα ὄν. τὸν ἀπόλλωνα δὲ ἀνῃρημένον ὀλυμπικὰς νίκας. τούτων δὲ ὕστερον κλύμενον τὸν καρδίος, πεντηκοστῷ μάλιστα ἔτει μετὰ τὴν συμβᾶσαν ἐπὶ δευκαλίωνος ἐν ἕλλησιν ἐπομβρίαν, ἐλθόντα ἐκ κρήτης, γένος ἀπὸ ἡρακλέους ὄντα τοῦ ἰδαίου, τόν τε ἀγῶνα ἐν ὀλυμπίᾳ θεῖναι. καὶ κούρησι τοῖς τε ἄλλοις καὶ ἡρακλεῖ τῷ προγόνῳ, λέγουσιν ἱδρύσασθαι βωμόν. παραστάτην ἐπωνυμίαν τῷ ἡρακλεῖ θέμενον. ἐνδυμίων δὲ ὁ ἀεθλίου, κλύμενόν τε ἔπαυσε τῆς ἀρχῆς. καὶ δρόμου τοῖς υἱοῖς ἆθλα ἐν ὀλυμπίᾳ τὴν βασιλείαν ἔθηκε. πέλοψ δὲ ὕστερον γενεᾷ μάλιστα μετὰ ἐνδυμίωνα τὸν ἀγῶνα τῷ ὀλυμπίῳ διὶ ἐποίησεν ἀξιολογώτατα ἀνθρώπων τῶν πρὸ αὐτοῦ. πέλοπος δὲ τῶν παίδων σκεδασθέντων ἐξ ἤλιδος ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἄλλην πελοπόννησον, ἀμυθάων ὁ κρηθέως ἐνδυμίωνι ἀνεψιὸς πρὸς πατρὸς, εἶναι γάρ φασι καὶ ἀέθλιον αἰόλου διὸς δὲ ἐπίκλησιν, ἔθηκεν ὁ ἀμυθάων τὰ ὀλύμπια. μετὰ δὲ αὐτὸν πελίας τε καὶ νηλεὺς ἐν κοινῷ. ἔθηκε δὲ καὶ αὐγέας καὶ ἡρακλῆς ὁ ἀμφιτρύωνος ἑλὼν ἦλιν. ὁπόσους δὲ ἐστεφάνωσεν οὗτος νικῶντας, ἔστιν ἰόλαος ταῖς ἡρακλέους διαδραμὼν ἵπποις. ἦν δὲ ἄρα ἐκ παλαιοῦ καθεστηκὸς ἀγωνίζεσθαι καὶ ἀλλοτρίαις ἵπποις. ὅμηρος γοῦν ἐν ἄθλοις τεθεῖσιν ἐπὶ πατρόκλῳ πεποίηκεν, ὡς μενέλαος αἴθῃ τῇ ἀγαμέμνονος, τῷ δὲ ἑτέρῳ χρήσαιτο τῶν ἵππων οἰκείῳ. ἡνιόχει δὲ καὶ ἄλλως ὁ ἰόλαος ἡρακλεῖ τὰς ἵππους. αὐτὸς οὖν ἅρματι καὶ ἰάσιος ἀνὴρ ἀρκὰς κέλητι ἐνίκησεν ἵππου δρόμῳ. τυνδάρεω δὲ οἱ παῖδες, ὁ μὲν δρόμῳ. πολυδεύκης δὲ πυκτεύων. λέγεται δὲ καὶ ἐς αὐτὸν ἡρακλέα ὡς πάλης τε ἀνέλοιτο καὶ παγκρατίου νίκας. μετὰ δὲ ὄξυλον, διέθηκε μὲν τὸν ἀγῶνα καὶ ὄξυλος. μετὰ δὲ τὸν βασιλεύσαντα ἐξέλιπεν ἄχρι ἰφίτου τὰ ὀλύμπια. ἰφίτου δὲ τὸν ἀγῶνα ἀνανεωσαμένου κατὰ τὰ ἤδη μοι λελεγμένα, τοῖς ἀνθρώποις ἔτι ὑπῆρχε τῶν ἀρχαίων λήθη. καὶ κατ' ὀλίγον ἐς ὑπόμνησιν ἤρχοντο αὐτῶν. καὶ ὁπότε τι ἀναμνησθεῖεν, ἐποιοῦντο τῷ ἀγῶνι προσθήκην. δῆλον δέ. ἐξ οὗ γὰρ τὸ συνεχὲς ταῖς μνήμαις ἐπὶ ταῖς ὀλυμπιάσιν ἐστὶ, δρόμου μὲν ἆθλα ἐτέθη πρῶτον καὶ ἠλεῖος κόροιβος ἐνίκα. εἰκὼν μὲν δὴ οὐκ ἔστιν ἐν ὀλυμπίᾳ τοῦ κοροίβου. τάφος δὲ ἐπὶ τοῖς πέρασι τῆς ἠλείας. ὀλυμπιάδι δὲ ὕστερον τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ προσετέθη σφίσι δίαυλος. ὕπηνος δὲ ἀνὴρ πισαῖος ἀνείλετο ἐπὶ τῷ διαύλῳ τὸν κότινον. τῇ δὲ ἑξῆς ἄκανθος. ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδόης καὶ δεκάτης ὀλυμπιάδος πεντάθλου καὶ πάλης ἀφίκοντο ἐς μνήμην. καὶ τοῦ μὲν λάμπιδι ὑπῆρξεν. εὐρυβάτῳ δὲ ἡ νίκη τῆς πάλης. λακεδαιμονίοις καὶ τούτοις. τρίτῃ δὲ ὀλυμπιάδι καὶ εἰκοστῇ πυγμῆς ἆθλα ἀπέδοσαν. ὀνομαστὸς δὲ ἐνίκησεν ἐκ σμύρνης συντελούσης ἤδη τηνικαῦτα ἐς ἴωνας. πέμπτῃ δὲ ἐπὶ ταῖς εἴκοσι κατεδέξαντο ἵππων τελείων δρόμον. καὶ ἀνηγορεύθη θηβαῖος παγώνδας κρατῶν ἅρματι. ὀγδόῃ δὲ ἀπὸ ταύτης ὀλυμπιάδι, ἐδέξαντο παγκρατιαστήν τε ἄνδρα. καὶ ἵππον κέλητα. ἵππος μὲν δὴ κραννωνίου κραυξίδα παρέφθη. τοὺς δὲ ἐπελθόντας ἐπὶ τὸ παγκράτιον, ὁ λύγδαμις συγκατειργάσατο συρακούσιος. τούτῳ πρὸς ταῖς λιθοτομίαις ἐστὶν ἐν συρακούσαις μνῆμα. εἰ δὲ καὶ ἡρακλεῖ τῷ θηβαίῳ

λύγδαμις συρακούσιος. πηνίκα τῶν ὀλυμπιάδων ἐτέθη μὲν παισὶν ἆθλα διαφόρων ἀγωνισμάτων ἐτέθη δ᾽ ὁ ὁπλιτῶν δρόμος. ξυνωρίς. ἀπήνης καὶ κάλπης δρόμος. ἀγωνοθέται. ἑλλανοδίκαι. ἄλτις. φειδίας.

μέγεθος παρεισοῦτο ὁ λύγδαμις, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα. λεγόμενον δὲ ὑπὸ συρακουσίων ἐστί. τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς παισίν, ἐς μὲν τῶν παλαιοτέρων, οὐδεμίαν ἧκει μνήμην. αὐτοὶ δὲ ἀρέσαν σφίσι κατεστήσαντο ἠλεῖοι. δρόμου μὲν δὴ καὶ πάλης ἐτέθη παισὶν ἆθλα ἐπὶ τῆς ἑβδόμης καὶ τριακοστῆς ὀλυμπιάδος. καὶ ἱπποσθένης λακεδαιμόνιος πάλην. πολυνείκης δὲ τὸν δρόμον ἐνίκησεν ἠλεῖος. πρώτῃ δὲ ἐπὶ ταῖς τεσσαράκοντα ὀλυμπιάσι πύκτας ἐσεκάλεσαν παῖδας. καὶ περιῆν τῶν ἐσελθόντων συβαρίτης φιλήτας. τῶν δὲ ὁπλιτῶν ὁ δρόμος ἐδοκιμάσθη μὲν ἐπὶ τῆς πέμπτης ὀλυμπιάδος καὶ ἑξηκοστῆς. μελέτης ἐμοὶ δοκεῖν ἕνεκα τῆς ἐς τὰ πολεμικά. τοὺς δὲ δραμόντας ἀσπίσιν ὁμοῦ, πρῶτος δημάρατος ἐκράτησεν ἡραιεύς. δρόμος δὲ δύο ἵππων τελείων συνωρὶς κληθεῖσα, τρίτῃ μὲν ὀλυμπιάδι ἐτέθη πρὸς ταῖς ἐνενήκοντα. εὐαγόρας δὲ ἐνίκησεν ἠλεῖος. ἐνάτῃ δὲ ἤρεσεν ὀλυμπιάδι καὶ ἐνενηκοστῇ καὶ πώλων ἅρμασιν ἀγωνίζεσθαι. λακεδαιμόνιος δὲ συβαριάδης τὸν στέφανον τῶν πώλων ἔσχε τοῦ ἅρματος. συνέθεσαν δὲ ὕστερον καὶ συνωρίδα πώλων, καὶ πῶλον κέλητα. ἐπὶ μὲν δὴ τῇ συνωρίδι, βελιστίχην ἐκ μακεδονίας τῆς ἐπὶ θαλάσσῃ γυναῖκα, τληπόλεμον δὲ λύκιον ἀναγορευθῆναι λέγουσιν, ἐπὶ τῷ κέλητι. τληπόλεμον μὲν ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ τριακοστῆς τε καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος, τῆς βελιστίχης τὴν συνωρίδα ὀλυμπιάδι πρὸ ταύτης τρίτῃ. πέμπτῃ δὲ ἐπὶ ταῖς τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν ἆθλα ἐτέθη παγκρατίου παισί, καὶ ἐνίκα φαίδιμος αἰολεὺς ἐκ πόλεως τρῳάδος. κατελύθη δὲ ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ ἀγωνίσματα μεταδόξαν μηκέτι ἄγειν αὐτὰ ἠλείοις. πένταθλόν τε γὰρ παίδων ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὀλυμπιάδος καὶ τριακοστῆς ἐτέθη. καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ τὸν κότινον εὐτελίδα λακεδαιμονίου λαβόντος, οὐκέτι ἀρεστὰ ἠλείοις ἦν πεντάθλους εἰσέρχεσθαι παῖδας. τῆς δὲ ἀπήνης καὶ κάλπης τὸν δρόμον, τὸν μὲν ὀλυμπιάδι νομισθέντα ἑβδομηκοστῇ, τὸν δὲ τῆς κάλπης τῇ ἐφεξῆς ταύτης, κήρυγμα ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἐποιήσαντο ἐπὶ τῆς τετάρτης ὀλυμπιάδος καὶ ὀγδοηκοστῆς, μήτε κάλπης τὸ λοιπόν, μήτε ἀπήνης ἔσεσθαι δρόμον. ὅτε δὲ ἐτέθη πρῶτον θερσίου μὲν ἀπήνη θεσσαλοῦ. παταίκου δὲ ἀχαιοῦ τῶν ἐκ δύμης ἐνίκησεν ἡ κάλπη. ἦν δὲ ἡ μὲν θήλεια ἵππος. καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀποπηδῶντες, ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ δρόμῳ συνέθεον οἱ ἀναβάται ταῖς ἵπποις ἐλημμένοι τῶν χαλινῶν. καθὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι οἱ ἀναβάται καλούμενοι. διάφορα δὲ τοῖς ἀναβάταις ἐς τῆς κάλπης τὸν δρόμον τά τε σημεῖά ἐστι, καὶ ἄρσενες σφίσιν ὄντες οἱ ἵπποι. ἀπήνη δὲ οὔτε τῷ ἀνευρήματι οὐδὲν ἀρχαῖον, οὔτε εὐπρέπεια αὐτῇ προσῆν. ἐπάρατόν τε ἠλείοις ἐκ παλαιοῦ καὶ ἀρχὴν γενέσθαι σφίσιν ἐν τῇ χώρᾳ τὸ ζῷον. ἦν γὰρ δὴ ἀπήνη κατὰ τὴν συνωρίδα, ἡμιόνους ἀντὶ ἵππων ἔχουσα. ὁ δὲ κόσμος ὁ περὶ τὸν ἀγῶνα ἐφ᾽ ἡμῶν ὡς θύεσθαι τῷ θεῷ τὰ ἱερεῖα. πεντάθλου μὲν καὶ δρόμου τῶν ἵππων ὕστερα ἀγωνισμάτων. οὗτος κατέστη σφίσιν ὁ κόσμος, ὀλυμπιάδι ἑβδόμῃ πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα. τὰ πρὸ τούτου δὲ ἐπὶ ἡμέρας ἦγον τῆς αὐτῆς ὁμοίως καὶ ἀνθρώπων καὶ ἵππων ἀγῶνα. τότε δὲ προήχθησαν ἐς νύκτα οἱ παγκρατιάζοντες, ἅτε οὐ κατὰ καιρὸν ἐσκληθέντες. αἴτιοι δὲ ἐγένοντο οἵ τε ἵπποι καὶ ἐς πλέον ἔτι ἡ τῶν πεντάθλων ἅμιλλα. καὶ ἐκράτει μὲν ἀθηναῖος καλλίας τοὺς παγκρατιάσαντας. ἐμπόδιον δὲ οὐκ ἔμελλε παγκρατίου τὸ λοιποῦ τὸ πένταθλον. οὐδὲ οἱ ἵπποι γενήσεσθαι. τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγωνοθετοῦσιν, οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ καθεστηκότα ἦν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐφ᾽ ἡμῶν ἐς αὐτοὺς νομίζουσιν. ἀλλὰ ἴφιτος μέν, τὸν ἀγῶνα ἔθηκεν αὐτὸς μόνος. καὶ μετὰ ἴφιτον ἐτίθεσαν ὡσαύτως οἱ ἀπὸ ὀξύλου. πεντηκοστῇ δὲ ὀλυμπιάδι, ἀνδράσι δύο ἐξ ἁπάντων λαχοῦσιν ἠλείων, ἐπετράπη ποιῆσαι τὰ ὀλύμπια. καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀπ᾽ ἐκείνου διέμεινε τῶν ἀγωνοθετῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν β΄. πέμπτῃ δὲ ὀλυμπιάδι καὶ εἰκοστῇ ἐννέα ἑλλανοδίκας κατέστησαν. τρισὶ μὲν δὴ ἐπετέτραπτο ἐξ αὐτῶν ὁ δρόμος τῶν ἵππων. τοσούτοις δὲ ἑτέροις ἐπόπταις εἶναι τοῦ πεντάθλου. τοῖς δὲ ὑπολοίποις τὰ λοιπὰ ἔμελλε τῶν ἀγωνισμάτων. δευτέρᾳ δὲ ἀπὸ ταύτης ὀλυμπιάδι, προσετέθη καὶ ὁ δέκατος ἀθλοθέτης. ἐπὶ δὲ τῆς τρίτης καὶ ἑκατοστῆς φυλαί τε ἠλείοις δώδεκα. καὶ εἷς ἀφ᾽ φυλῆς ἑκάστης ἐγένετο ἑλλανοδίκης. πιεσθέντες δὲ ὑπὸ ἀρκάδων πολέμῳ, μοῖραν τε ἀπέβαλον τῆς γῆς. καὶ ὅσοι τῶν δήμων ἦσαν ἐν τῇ ἀποτμηθείσῃ χώρᾳ, καὶ οὕτω ἐς ὀκτώ τε ἀριθμὸν φυλῶν, ἐπὶ τῆς τετάρτης συνεστάλησαν ὀλυμπιάδος καὶ ἑκατοστῆς. καὶ ἑλλανοδίκαι σφίσιν ἴσοι ταῖς φυλαῖς ᾑρέθησαν. ὀγδόῃ δὲ ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν ὀλυμπιάδι, ἐπανῆλθον αὖθις ἐς ἀνδρῶν δέκα ἀριθμόν. καὶ ἤδη τὸ ἀπὸ τούτου διαμεμένηκεν ἐς ἡμᾶς. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα ἴδοι τις ἂν ἐν ἕλλησι. τὰ δὲ καὶ ἀκοῦσαι θαύματος ἄξια. μάλιστα δὲ τοῖς ἐλευσῖνι δρωμένοις, καὶ ἀγῶνι τῷ ἐν ὀλυμπίᾳ μέτεστιν ἐκ θεοῦ φροντίδος. τὸ δὲ ἄλσος τὸ ἱερὸν τοῦ διὸς παραποιήσαντες τὸ ὄνομα ἄλτιν ἐκ παλαιοῦ καλοῦσι. καὶ δὴ καὶ πινδάρῳ ποιήσαντι ἐς ἄνδρα ὀλυμπιονίκην ᾆσμα ἄλτις ἐπωνόμασται τὸ χωρίον. ἐποιήθη δὲ ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα τῷ διῒ ἀπὸ λαφύρων. ἡνίκα πῖσαν οἱ ἠλεῖοι καὶ ὅσον τῶν περιοίκων ἄλλο συναπέστη πισαίοις, πολέμῳ καθεῖλον. φειδίαν δὲ τὸν ἐργασάμενον τὸ ἄγαλμα εἶναι καὶ
» ἐπίγραμμά ἐστιν ἐς μαρτυρίαν ὑπὸ τοῦ διὸς γεγραμμένον τοῖς ποσί. φειδίας χαρμίδου υἱός, ἀ-
» θηναῖός μ᾽ ἐποίησε. τοῦ ναοῦ δὲ δώριος μέν ἐστιν ἡ ἐργασία. τὰ δὲ ἐκτὸς περίστυλός ἐστι. πεποίηται

Μέγεθος κατὰ διαστήματα τοῦ ἐν ὀλυμπίᾳ ναοῦ, καὶ διάφορα ἀναθήματα καὶ ἀγάλματα. λίθων ἀρχιτέκτων. βύζης. ἐκφράζεται τὸ ἄγαλμα τοῦ ὀλυμπίου διός.

δὲ ἐπιχωρίου πώρου. ὕψος μὲν δὴ αὐτοῦ τὸ ἄχρι ἐς τὸν ἀετὸν ἀνήκον εἰσὶν οἱ ὀκτὼ πόδες καὶ ἑξήκοντα. εὖρος δὲ πέντε καὶ ἐνενήκοντα. τὸ δὲ ἐς μῆκος, τριάκοντά τε καὶ διακόσιοι. τέκτων δὲ ἐγένετο αὐτοῦ λίβων ἐπιχώριος. κέραμος δὲ οὐ γῆς ὀπτῆς ἐστίν. ἀλλὰ κεράμου τρόπον λίθος ὁ πεντελῆσιν εἰργασμένος. τὸ δὲ εὕρημα ἀνδρὸς ναξίου λέγουσιν εἶναι βύζου. οὗ φασιν ἐν νάξῳ τὰ ἀγάλματα. ἐφ' ὧν ἐπίγραμμα εἶναι.

» Νάξιος εὔεργός με γένει λητοῦς πόρε βύζεω. παῖς ὃς πρώτιστος τεῦξε λίθου κέραμον.

Ἡλικία δὲ ὁ βύζης οὗτος κατὰ ἀλυάττην τὸν λυδὸν καὶ ἀστυάγην τὸν κυαξάρου, βασιλεύοντα ἐν μήδοις. ἐν δὲ ὀλυμπίᾳ λέβης ἐπίχρυσος ἐπὶ ἑκάστῳ τοῦ ὀρόφου τῷ πέρατι ἐπίκειται. καὶ νίκη κατὰ μέσον μάλιστα ἕστηκε τὸν ἀετὸν ἐπίχρυσος καὶ αὐτή. ὑπὸ δὲ τῆς νίκης τὸ ἄγαλμα ἀσπὶς ἀνάκειται χρυσῆ. μέδουσαν τὴν γοργόνα ἔχουσα ἐπειργασμένην. τὸ ἐπίγραμμα δὲ τὸ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι, τούς τε ἀναθέντας δηλοῖ καὶ καθ' ἥν αἰτίαν ἀνέθεσαν. λέγει γὰρ δὴ οὕτω. Ναὸς μὲν φιάλαν χρυσέαν ἔχει. ἐκ δὲ τανάγρας. Τῆς λακεδαιμονίοις συμμαχίδος γε τεθέν. Δῶρον ἀπ' ἀργείων καὶ ἀθηναίων καὶ ἰώνων. τὰν δεκάταν, νίκας εἵνεκα τῷ πολέμῳ. ταύτης τῆς μάχης μνήμην καὶ ἐν τῇ ἀτθίδι ἐποιησάμην συγγραφῇ τὰ ἀθήνησιν ἐπεξιὼν μνήματα. τοῦ δὲ ἐν ὀλυμπίᾳ ναοῦ τῆς ὑπὲρ τῶν κιόνων περιθεούσης ζώνης κατὰ τὸ ἐκτὸς, ἀσπίδες εἰσὶν ἐπίχρυσοι μία καὶ εἴκοσι ἀριθμόν. ἀνάθημα στρατηγοῦ ῥωμαίων μομμίου. κρατήσαντος ἀχαιοῦ πολέμῳ καὶ κόρινθόν τε ἑλόντος, καὶ κορινθίους τοὺς δωριέας ποιήσαντος ἀναστάτους. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀετοῖς, ἔστιν ἔμπροσθεν πέλοπος ἡ πρὸς οἰνόμαον τῶν ἵππων ἅμιλλα ἔτι μέλλουσα. καὶ τὸ ἔργον τοῦ δρόμου παρὰ ἀμφοτέρων ἐν παρασκευῇ. διὸς δὲ ἀγάλματος κατὰ μέσον πεποιημένου μάλιστα τὸν ἀετὸν, ἔστιν οἰνόμαος ἐν δεξιᾷ τοῦ διὸς ἐπικείμενος κράνος τῇ κεφαλῇ. παρὰ δὲ αὐτὸν γυνὴ στερόπη. θυγατέρων καὶ αὕτη τῶν ἄτλαντος. μυρτίλος δὲ ὃς ἤλαυνε τῷ οἰνομάῳ τὸ ἅρμα, κάθηται πρὸ τῶν ἵππων. οἱ δέ εἰσιν ἀριθμὸν οἱ ἵπποι τέσσαρες. μετὰ δὲ αὐτόν εἰσιν ἄνδρες δύο. ὀνόματα μέν σφισιν οὐκ ἔστι. θεραπεύειν δὲ ἄρα τοὺς ἵππους καὶ τούτοις προστέτακτο ὑπὸ τοῦ οἰνομάου. πρὸς αὐτῷ δὲ κατάκειται τῷ πέρατι κλάδεος. ἔχει δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα παρ' ἠλείων τιμὰς ποταμῶν μάλιστα μετά γε ἀλφειόν. τὰ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ ἀπὸ τοῦ διὸς, ὁ πέλοψ καὶ ἱπποδάμεια. καὶ ὅ, τε ἡνίοχός ἐστι τοῦ πέλοπος. καὶ ἵπποι. δύο τε ἄνδρες. ἱπποκόμοι δὴ καὶ οὗτοι τῷ πέλοπι. καὶ αὖθις ὁ ἀετὸς κάτεισιν ἐς στενόν. καὶ κατὰ τοῦτο ἀλφειὸς ἐπ' αὐτοῦ πεποίηται. τῷ δὲ ἀνδρὶ ὃς ἡνιοχεῖ τῷ πέλοπι, λόγῳ μὲν τῷ τροιζηνίων, ἔστιν ὄνομα σφαῖρος. ὁ δὲ ἐξηγητὴς ἔφασκεν ὁ ἐν ὀλυμπίᾳ κίλλαν εἶναι. τὰ μὲν δὴ ἔμπροσθεν τοῖς ἀετοῖς, ἔστι Παιωνίου γένος. ἐκ μένδης δὴ τῆς θρακίας. τὰ δὲ ὄπισθεν αὐτῶν Ἀλκαμένους ἀνδρὸς ἡλικίαν τε κατὰ ἰδίαν τὰ δευτερεῖα ἐνεγκαμένου σοφίας ἐς ποίησιν ἀγαλμάτων. τὰ δὲ ἐν τοῖς, ἀετοῖς ἔστιν αὐτῷ λαπιθῶν ἐν τῷ πειρίθου γάμῳ πρὸς κενταύρους μάχη. κατὰ μὲν δὴ τοῦ ἀετοῦ τὸ μέσον, πειρίθους ἐστί. παρὰ δὲ αὐτὸν, τῇ μὲν, εὐρυτίων, ἡρπακὼς τὴν γυναῖκα ἐστὶ τοῦ πειρίθου. καὶ ἀμυνῶν καινεὺς τῷ πειρίθῳ. τῇ δὲ, θησεὺς ἀμυνόμενος πελέκει τοὺς κενταύρους. κένταυρος δὲ ὁ μὲν, παρθένον ὁ δὲ παῖδα ἡρπακώς ἐστιν ὡραῖον. ἐποίησε δὲ ἐμοὶ δοκεῖν ταῦτα ὁ ἀλκαμένης πειρίθουν τε εἶναι διὸς ἐν ἔπεσι τοῖς ὁμήρου δεδιδαγμένος. καὶ θησέα ἐπιστάμενος, ὡς εἴη τέταρτος πέλοπος. Ἔστι δὲ ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ ἡρακλέους τὰ πολλὰ τῶν ἔργων. ὑπὲρ μὲν τοῦ ναοῦ πεποίηται τῶν θυρῶν ἡ ἐξ ἀρκαδίας ἄγρα τοῦ ὑός. καὶ τὰ πρὸς διομήδην τὸν θρᾶκα. καὶ ἐν ἐρυθείᾳ πρὸς γηρυόνην καὶ ἄτλαντός τε τὸ φόρημα ἐκδέχεσθαι μέλλων καὶ τῆς κόπρου καθαίρων τὴν γῆν ἐστὶν ἠλείοις. ὑπὲρ δὲ τοῦ ὀπισθοδόμου τῶν θυρῶν τοῦ ζωστῆρος τὴν ἀμαζόνα ἐστὶν ἀφαιρούμενος. καὶ τὰ ἐς τὴν ἔλαφον καὶ τὸν ἐν κνωσσῷ ταῦρον. καὶ ὄρνιθας τὰς ἐπὶ στυμφήλῳ καὶ ἐς ὕδραν τε καὶ τὸν ἐν τῇ γῇ τῇ ἀργείᾳ λέοντα. τὰς θύρας δὲ εἰσιόντι τὰς χαλκᾶς, ἔστιν ἐν δεξιᾷ πρὸ τοῦ κίονος, ἴφιτος ὑπὸ γυναικὸς στεφανούμενος ἐκεχειρίας. ὡς τὸ ἐλεγεῖον τὸ ἐπ' αὐτούς φησιν. ἑστήκασι δὲ καὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ, κίονες καὶ στοαί τε ἔνδον ὑπερῷοι. καὶ πρόσοδος δι' αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἄγαλμά ἐστι. πεποίηται δὲ καὶ ἄνοδος ἐπὶ τὸν ὄροφον σκολιά. Καθέζεται μὲν δὴ ὁ θεὸς ἐν θρόνῳ χρυσοῦ πεποιημένος καὶ ἐλέφαντος. στέφανος δὲ ἐπίκειταί οἱ τῇ κεφαλῇ, μεμιμημένος ἐλαίας κλῶνας. ἐν μὲν δὴ τῇ δεξιᾷ φέρει νίκην ἐξ ἐλέφαντος καὶ ταύτην. καὶ χρυσοῦ ταινίαν τε ἔχουσαν. καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ στέφανον. τῇ δὲ ἀριστερᾷ τοῦ θεοῦ χειρί ἐστι σκῆπτρον μετάλλοις τοῖς πᾶσιν ἠνθισμένον. ὁ δὲ ὄρνις ὁ ἐπὶ τῷ σκήπτρῳ καθήμενος, ἐστὶν ὁ ἀετός. χρυσοῦ δὲ καὶ τὰ ὑποδήματα τῷ θεῷ. καὶ ἱμάτιον ὡσαύτως ἐστί. τῷ δὲ ἱματίῳ, ζῴδιά τε καὶ τῶν ἀνθῶν τὰ κρίνα ἐστὶν ἐμπεποιημένα. ὁ δὲ θρόνος ποικίλος μὲν χρυσῷ καὶ λίθοις. ποικίλος δὲ καὶ ἐβένῳ τε καὶ ἐλέφαντι. ἔστι καὶ ζῷα τε ἐπ' αὐτοῦ, γραφῇ μεμιγμένα. καὶ ἀγάλματά ἐστιν εἰργασμένα. νίκαι μὲν δὴ τέσσαρες, χορευουσῶν παρεχόμεναι σχῆμα κατὰ ἕκαστον τοῦ θρόνου τὸν πόδα. δύο δέ εἰσιν ἄλλαι πρὸς ἑκάστου πτέρνῃ ποδός. τῶν ποδῶν δὲ ἑκατέρῳ τῶν ἔμπροσθεν, παῖδές τε ἐπίκεινται θηβαίων ὑπὸ σφιγγῶν ἡρπασμένοι. καὶ ὑπὸ τὰς σφίγγας, νιόβης τοὺς παῖδας ἀπόλλων κατατοξεύουσι καὶ ἄρτεμις. τοῦ δὲ ἐκ τοῦ θρόνου μεταξὺ ποδῶν τέσσαρες κανόνες εἰσὶ ποδός. ἐς πόδα ἕτερον διήκων ἕκαστος. τῷ μὲν δὴ κατ' εὐθὺ τῆς ἐ-

Παντάρκης παιδικὰ φειδίου. Πανάινου διάφοροι γραφαί. θρανίον παρὰ ἀττικοῖς τὸ ὑποπόδιον. σελήνη ἐφ' ἡμιόνων διοσημεία ἐπὶ τετελεσμένῳ τῷ ἀγάλματι τοῦ ὀλυμπίου διός. ὅτι τοῖς ἐλεφαντίνοις ποτὲ μὲν ἔλαιον, ποτὲ δ' ὕδωρ βοηθεῖ. ἄλκαι θηρίον κελτικόν. ταῦροι τῇ ῥινὶ κέρατα φύοντες.

σόλου κανόνι, ἑπτά ἐστιν ἀγάλματα ἐπ' αὐτῷ. τὸ γὰρ ὄγδοον ἐξ αὐτῶν οὐκ ἴσασι τρόπον ὅν τινα ἐγένετο ἀφανές. εἴη δ' ἂν ἀγωνισμάτων ἀρχαίων ταῦτα μιμήματα. οὐ γάρ πω τὰ ἐς τοὺς παῖδας ἐπὶ ἡλικίας ἤδη καθειστήκει τῆς φειδίου. τὸν δὲ αὐτὸν ταινίᾳ τὴν κεφαλὴν ἀναδούμενον ἐοικέναι τὸ εἶδος παντάρκει λέγουσι. μειράκιον δὲ ἠλεῖον τὸν παντάρκη παιδικὰ εἶναι τοῦ φειδίου. ἀνείλετο δὲ καὶ ἐν παισὶν ὁ παντάρκης πάλης νίκην ὀλυμπιάδι ἕκτῃ πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα. ἐπὶ δὲ τῶν κανόνων τοῖς λοιποῖς, ὁ λόχος ἐστὶν ὁ σὺν ἡρακλεῖ μαχόμενος πρὸς ἀμαζόνας. ἀριθμὸς μὲν δὴ συναμφοτέρων ἐς ἐννέα ἐστὶ καὶ εἴκοσι. τέτακται δὲ καὶ θησεὺς ἐν τοῖς συμμάχοις τῷ ἡρακλεῖ. ἀνέχουσι δὲ οὐχ οἱ πόδες μόνοι τὸν θρόνον, ἀλλὰ καὶ κίονες, ἴσοι τοῖς ποσὶ μεταξὺ ἑστηκότες τῶν ποδῶν. ὑπελθεῖν δὲ οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ὑπὸ τὸν θρόνον, ὥσπερ γε καὶ ἐν ἀμύκλαις, ἐς τὰ ἐντὸς τοῦ θρόνου παρερχόμεθα. ἐν ὀλυμπίᾳ δὲ ἐρύματα τρόπον τοίχων πεποιημένα τὰ ἀπείργοντά ἐστι. τούτων τῶν ἐρυμάτων ὅσον μὲν ἀπαντικρὺ τῶν θυρῶν ἐστιν, ἀλήλιπται κυανῷ μόνον. τὰ δὲ λοιπὰ αὐτῶν παρέχεται πανάινου γραφάς. ἐν δὲ αὐταῖς ἔστι μὲν οὐρανὸν καὶ γῆν ἄτλας ἀνέχων. παρέστηκε δὲ καὶ ἡρακλῆς ἐκδέξασθαι τὸ ἄχθος ἐθέλων τοῦ ἄτλαντος. ἔτι δὲ θησεύς τε καὶ πειρίθους καὶ ἑλλάς τε καὶ σαλαμὶς ἔχουσα ἐν τῇ χειρὶ τὸν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν ἄκραις ποιούμενον κόσμον. ἡρακλέους τε τῶν ἀγωνισμάτων τῶν ἐς τὸν λέοντα τὸν ἐν νεμέᾳ καὶ τὸ ἐς κασάνδραν παρανόμημα αἴαντος. ἱπποδάμειά τε ἡ οἰνομάου σὺν τῇ μητρὶ καὶ προμηθεὺς ἔτι ἐχόμενος μὲν ὑπὸ τῶν δεσμῶν. ἡρακλῆς δὲ ἐς αὐτὸν ὁρῶν. λέγεται γὰρ δὴ καὶ τόδε ἐς τὸν ἡρακλέα. ὡς ἀποκτείναι μὲν τὸν ἀετὸν ὃς ἐν τῷ καυκάσῳ τὸν προμηθέα ἐλύπει. ἐξέλοιτο δὲ καὶ αὐτὸν προμηθέα ἐκ τῶν δεσμῶν. τελευταῖα δὲ ἐν τῇ γραφῇ, πενθεσίλειά τε ἀφιεῖσα τὴν ψυχὴν καὶ ἀχιλλεὺς ἀνέχων ἐστὶν αὐτήν. καὶ ἑσπερίδες δύο φέρουσι τὰ μῆλα ὧν ἐπιτετράφθαι λέγονται τὴν φρουράν. πάναινος μὲν δὴ οὗτος ἀδελφός τε ἦν φειδίου. καὶ αὐτοῦ καὶ ἀθήνησιν ἐν ποικίλῃ τὸ μαραθῶνι ἔργον ἐστὶ γεγραμμένον. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀνωτάτω τοῦ θρόνου, πεποίηκεν ὁ φειδίας ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀγάλματος, τοῦτο μὲν χάριτας. τοῦτο δὲ ὥρας τρεῖς, ἑκατέρας. εἶναι γὰρ θυγατέρας διὸς καὶ ταύτας ἐν ἔπεσιν ἐστὶν εἰρημένα. ὅμηρος δὲ ἐν ἰλιάδι ἐποίησε τὰς ὥρας καὶ ἐπιτετράφθαι τὸν οὐρανὸν καθάπερ τινὰς φύλακας βασιλέως αὐλῆς. τὸ ὑπόθημα δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ διὸς τοῖς ποσὶν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀττικῇ καλούμενον θρανίον, λέοντάς τε χρυσοῦς, καὶ θησέως ἐπειργασμένην ἔχει μάχην τὴν πρὸς ἀμαζόνας, τὸ ἀθηναίων πρῶτον ἀνδραγάθημα ἐς οὐχ ὁμοφύλους. ἐπὶ δὲ τοῦ βάθρου τοῦ θρόνον τε ἀνέχοντος καὶ ὅσος ἄλλος κόσμος περὶ τὸν δία. ἐπὶ τούτου τοῦ βάθρου χρυσᾶ ποιήματα ἀναβεβηκὼς ἐπὶ ἅρμα ἥλιος καὶ ζεύς τέ ἐστι καὶ ἥρα. παρὰ δὲ αὐτὸν χάρις. ταύτης δὲ ἑρμῆς ἔχεται. τοῦ ἑρμοῦ δὲ ἑστία. μετὰ δὲ τὴν ἑστίαν ἔρως ἐστὶν ἐκ θαλάσσης ἀφροδίτην ἀνιοῦσαν ὑποδεχόμενος. τὴν δὲ ἀφροδίτην στεφανοῖ πειθώ. ἐπείργασται δὲ καὶ ἀπόλλων σὺν ἀρτέμιδι ἀθηνᾶ τε καὶ ἡρακλῆς. καὶ ἤδη τοῦ βάθρου πρὸς τῷ πέρατι ἀμφιτρίτη καὶ ποσειδῶν. σελήνη τε ἵππον ἐμοὶ δοκεῖν ἐλαύνουσα. τοῖς δέ ἐστιν εἰρημένα ἐφ' ἡμιόνου τὴν θεὸν ὀχεῖσθαι καὶ οὐχ ἵππου. καὶ λέγουσί γέ τινα ἐπὶ τῷ ἡμιόνῳ λέγουσιν εὐήθη. μέτρα δὲ τοῦ ἐν ὀλυμπίᾳ διὸς ἐς ὕψος τε καὶ εὖρος ἐπιστάμενος γεγραμμένα, οὐκ ἐν ἐπαίνῳ θήσομαι τοὺς μετρήσαντας. ἐπεὶ καὶ τὰ εἰρημένα αὐτοῖς μέτρα πολύ τι ἀποδέοντά ἐστιν, ἢ τοῖς ἰδοῦσι παρέστηκεν ἐς τὸ ἄγαλμα δόξα ὅπου γε καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν μάρτυρα ἐς τοῦ φειδίου τὴν τέχνην γενέσθαι λέγουσιν. ὡς γὰρ δὴ ἐκ τετελεσμένον ἤδη τὸ ἄγαλμα ἦν, ηὔξατο ὁ φειδίας ἐπισημῆναι τὸν θεὸν εἰ τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτῷ κατὰ γνώμην. αὐτίκα δ' ἐς τοῦτο τοῦ ἐδάφους κατασκῆψαι κεραυνόν φασιν. ἔνθα ὑδρία καὶ ἐπίθημα ἐς ἐμὲ ἦν ἡ χαλκῆ. ὅσον δὲ τοῦ ἐδάφους ἐστὶν ἔμπροσθεν τοῦ ἀγάλματος, τοῦτο οὐ λευκῷ, μέλανι δὲ κατεσκεύασται τῷ λίθῳ. περιθεῖ δὲ ἐν κύκλῳ τὸν μέλανα λίθου παρίου κρηπίς, ἔρυμα εἶναι τῷ ἐλαίῳ τῷ ἐκχεομένῳ. ἔλαιον γὰρ τῷ ἀγάλματί ἐστιν ἐν ὀλυμπίᾳ συμφέρον. καὶ ἔλαιόν ἐστι τὸ ἀπεῖργον, μὴ γίνεσθαι τῷ ἐλέφαντι βλάβος διὰ τὸ ἑλῶδες τῆς ἄλτεως. ἐν ἀκροπόλει δὲ τῇ ἀθηναίων τὴν καλουμένην παρθένον, οὐκ ἔλαιον. ὕδωρ δὲ τὸ ἐς τὸν ἐλέφαντα ὠφελοῦν ἐστιν. ἅτε γὰρ αὐχμηρᾶς τῆς ἀκροπόλεως οὔσης διὰ τὸ ἄγαν ὑψηλόν, τὸ ἄγαλμα ἐλέφαντος πεποιημένον, ὕδωρ καὶ δρόσον τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος ποθεῖ. ἐν ἐπιδαύρῳ δὲ ἐρομένου μου καθ' ἥν τινα αἰτίαν, οὔτε ὕδωρ τοῦ ἀσκληπιοῦ σφίσιν οὔτε ἔλαιόν ἐστιν ἐγχεόμενον, ἐδίδασκόν με οἱ περὶ τὸ ἱερόν, ὡς καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ καὶ ὁ θρόνος ἐπὶ φρέατι εἴη πεποιημένα. ὅσοι δὲ ἄνθρωποι τὰ διὰ τοῦ στόματος ἐς τὸ ἐκτὸς ἐλέφασιν ἐξίσχοντα ὀδόντας τῶν θηρίων εἶναι καὶ οὐ κέρατα ἡγηνται, τούτοις ἐστὶν ἀπιδεῖν μὲν ἐς τὰς ἄλκας τὸ ἐν κελτικῇ θηρίον. ἀπιδεῖν δὲ ἐς τοὺς αἰθιοπικοὺς ταύρους. ἄλκαι μὲν γε καὶ κέρατα ἐπὶ ταῖς ὀφρύσιν ἔχουσιν οἱ ἄρρενες. τὸ δὲ θῆλυ οὐ φύει τὸ παράπαν. οἱ δὲ αἰθιοπικοὶ ταῦροι τὰ κέρατα φύουσιν ἐπὶ τῇ ῥινί. τίς ἂν οὖν ποιήσαιτο ἔτι ἐν μεγάλῳ θαύματι διὰ στόματος ζώῳ κέρατα ἐκφῦναι. πάρεστι δὲ ἀναδιδάσκεσθαι καὶ τοῖσδε ἔτι. κέρατα γὰρ κατὰ ἐ-

ὅτι κέρατα πέφυκεν οὐκ ὀδόντες ἐλέφαντι. καπύη καμπανῶν μητρόπολις. παραπέτασμα ἐρεοῦν ἐν ὀλυμπίᾳ. τραϊανοῦ κατορθώματα. νικομήδεια ἡ πρὶν ἀστακός. ἤλεκτρον. στῆλαι ὅρκων. τέμενος πέλοπος καὶ ἱερεῖον αὐτῷ θυόμενον οὐκ ἐδεστόν.

τῶν περιόδων ἀπογίνεται, καὶ αὖθις ἐκβλαστάνει ζώοις. καὶ δὴ ἔλαφοί τε καὶ δορκάδες ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες πεπόνθασιν. ὀδοὺς δὲ οὐκ ἔστιν ὅτῳ δεύτερα παρέσται ζώῳ τῶν γε ἤδη τελείων. εἰ δὲ ὀδόντες τὰ διὰ στόματος ἐξίσχοντα καὶ μὴ κέρατα ἦσαν, πῶς ἂν καὶ ἀνεφύοντο αὖθις. οὐ μὴν οὐδὲ εἴκειν πυρὶ ἔχουσιν ὀδόντες φύσιν. κέρατα δέ, καὶ βοῶν καὶ ἐλεφάντων, ἔς τε ὁμαλὲς ἐκ περιφερῶν, καὶ ἐς ἄλλα ὑπὸ πυρὸς ἄγεται σχήματα. ποταμίοις γε μὴν ἵπποις καὶ ὑσὶν ἡ κάτωθεν γένυς τοὺς χαυλιόδοντας φέρει. κέρατα δὲ ἀναφυόμενα ὁρῶμεν ἐκ γενύων. ἐλέφαντι οὖν τὰ κέρατα ἴστω τις διὰ κροτάφων κατερχόμενα ἄνωθεν καὶ οὕτως ἐς τὸ ἐκτὸς ἐπιστρέφοντα. τοῦτο οὐκ ἀκοὴν γράφω. θεασάμενος δὲ ἐλέφαντος ἐν γῇ τῇ καμπανῶν κρανίον ἐν ἀρτέμιδος ἱερῷ. σταδίους δὲ ὡς τριάκοντα ἀπέχει μάλιστα καπύης τὸ ἱερόν. αὕτη δὲ ἡ μητρόπολις ἐστὶν ἡ καπύη τῶν καμπανῶν. ὁ μὲν δὴ ἐλέφας παρὰ τὰ λοιπὰ ζῷα διάφορον καὶ τὴν ἔκφυσιν παρέχεται τῶν κεράτων. ὥσπερ γε καὶ τὸ μέγεθός ἐστιν αὐτῷ, καὶ εἶδος οὐδενὶ ἐοικότα ἑτέρῳ θηρίῳ. φιλότιμοι δὲ ἐς τὰ μάλιστά μοι καὶ ἐς θεῶν τιμὴν, οὐ φειδωλοὶ χρημάτων γενέσθαι δοκοῦσιν οἱ ἕλληνες, οἷς γε παρὰ ἰνδῶν ἤγετο καὶ ἐξ αἰθιοπίας ἐλέφας, ἐς ποίησιν ἀγαλμάτων. ἐν δὲ ὀλυμπίᾳ παραπέτασμα ἐρεοῦν κεκοσμημένον ὑφάσμασιν ἀσσυρίοις καὶ βαφῇ πορφύρας τῆς φοινίκων, ἀνέθηκεν ἀντίοχος. οὗ δὴ καὶ ὑπὲρ τοῦ θεάτρου τοῦ ἀθήνησι ἡ αἰγὶς ἡ χρυσῆ. καὶ ἐπ' αὐτῆς ἡ γοργὼ ἡ ἐς τὰ ἀναθήματα. τοῦτο οὐκ ἐς τὸ ἄνω τὸ παραπέτασμα πρὸς τὸν ὄροφον ὥσπερ γε ἀρτέμιδος τῆς ἐφεσίας ἀνέλκουσι. καλωδίοις δὲ ἐπιχαλῶντες, καθιᾶσιν ἐς τὸ ἔδαφος. ἀναθήματα δὲ ὁπόσα ἔνδον ἢ ἐν τῷ προνάῳ κεῖται, θρόνος ἐστὶν ἀρίμνου τοῦ βασιλεύσαντος ἐν τυρσηνοῖς. ὃς πρῶτος βαρβάρων ἀναθήματι τὸν ἐν ὀλυμπίᾳ δία ἐδωρήσατο. καὶ ἵπποι κυνίσκας χαλκοῖ σημεῖα ὀλυμπικῆς νίκης. οὗτοι μέγεθος μὲν ἀποδέουσιν ἵππων. ἑστήκασι δὲ ἐν τῷ προνάῳ τοῖς ἐσιοῦσιν ἐν δεξιᾷ. κεῖται δὲ καὶ τρίπους ἐπίχαλκος. ἐφ' οὗ πρὶν ἢ τὴν τράπεζαν ποιηθῆναι, προετίθεντο τοῖς νικῶσιν οἱ στέφανοι. βασιλέων δὲ ἀνδριάντας, ἀδριανοῦ μὲν αἱ ἐς τὸ ἀχαϊκὸν τελοῦσαι πόλεις ἀνέθεσαν παρίου λίθου. τραϊανοῦ δὲ οἱ πάντες ἕλληνες. οὗτος προσεκτήσατο ὁ βασιλεὺς γέτας τοὺς ὑπὲρ θράκης. ὀσρόῃ τε τῷ ἀπογόνῳ τῷ ἀρσάκου καὶ πάρθοις ἐπολέμησεν. ὁπόσα δὲ ἐς ἔργων ἔχει οἱ κατασκευὴν ἀξιολογώτατα ἐστὶ λουτρὰ ἐπώνυμα αὐτοῦ. καὶ θέατρον μέγα κυκλοτερὲς πανταχόθεν. καὶ οἰκοδόμημα ἐς ἵππων δρόμους προήκων καὶ ἐς δύο σταδίων μῆκος. καὶ ἡ ῥωμαίων ἀγορὰ κόσμου τε εἵνεκα τοῦ λοιποῦ θέας ἀξία. καὶ μάλιστα ἐς τὸν ὄροφον χαλκοῦ πεποιημένον. αἱ δὲ εἰκόνες αἱ τοῖς κατασκευάσμασι τοῖς περιφερέσιν ἐγκείμεναι, ἡ μὲν τοῦ ἠλέκτρου βασιλέως ῥωμαίων ἐστὶν αὐγούστου. ἡ δὲ τοῦ ἐλέφαντος, βασιλέως νικομήδους ἐλέγετο εἶναι βιθυνῶν. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τῇ μεγίστῃ τῶν ἐν βιθυνίᾳ πόλεων μετεβλήθη τὸ ὄνομα ἀστακῷ, τὰ πρὸ τούτου καλουμένῃ. τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς αὐτῇ ζυποίτης ἐγένετο οἰκιστής θρᾷξ γένος εἰκάζοντί γε ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. τὸ δὲ ἤλεκτρον τοῦτο, οὗ τῷ αὐγούστῳ πεποίηνται τὴν εἰκόνα, ὅσον μὲν αὐτόματον ἐν τοῦ ἠριδανοῦ ταῖς ψάμμοις εὑρίσκεται, σπανίζεται τὰ μάλιστα. καὶ ἀνθρώπῳ τίμιον, πολλῶν ἐστιν ἕνεκα. τὸ δὲ ἄλλο ἤλεκτρον, ἀναμεμιγμένος ἐστὶν ἀργύρῳ χρυσός. ἐν δὲ τῷ ἐν ὀλυμπίᾳ ναῷ, νέρωνος ἀναθήματα. τρεῖς μὲν ἐς κοτίνου φύλλα στέφανος, τέταρτος δὲ ἐς δρυὸς ἐστὶ μεμιμημένος. κεῖνται δὲ αὐτόθι καὶ ἀσπίδες. χαλκαῖ πέντε καὶ εἴκοσι τοῖς ὁπλιτεύουσιν εἶναι φορήματα ἐς τὸν δρόμον. στῆλαι δὲ ἄλλαι τε ἑστήκασι καὶ ἡ πρὸς ἀθηναίους καὶ ἀργείους τε καὶ μαντινέας, ἔχουσα ὅρκον παρὰ ἠλείων ἐς συμμαχίαν ἐτῶν ἑκατόν. ἔστι δὲ ἐντὸς τῆς ἄλτεως καὶ πελόπιον ἀποτετμημένον τέμενος. ἡρώων δὲ τῶν ἐν ὀλυμπίᾳ τοσοῦτον προτετιμημένος ἐστὶν ὁ πέλοψ ὑπὸ ἠλείων, ὅσον ζεὺς θεῶν τῶν ἄλλων. ἔστιν οὖν τοῦ ναοῦ τοῦ διὸς κατὰ δεξιὰν τῆς ἐσόδου πρὸς ἄνεμον βορέαν τὸ πελόπιον ἀφεστηκὸς μὲν τοῦ ναοῦ τοσοῦτον, ὡς μεταξὺ καὶ ἀνδριάντας καὶ ἀναθήματα ἄλλα ἀνακεῖσθαι. παρήκει δὲ ὡς ἐπὶ τὸν ὀπισθόδομον ἀπὸ μέσου μάλιστα ἀρξάμενον τοῦ ναοῦ. καὶ λίθων τε θριγκῷ περιέχεται. καὶ δένδρα ἐντὸς πεφυκότα καὶ ἀνδριάντες εἰσὶν ἀνακείμενοι. ἔσοδος δὲ ἐς αὐτὸ πρὸς δυσμῶν ἐστιν ἡλίου. τοῦτο ἀπονεῖμαι τῷ πέλοπι ἡρακλῆς ὁ ἀμφιτρύωνος λέγεται. τέταρτος γὰρ δὴ ἀπόγονος καὶ οὗτος ἦν πέλοπος. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἔθυσεν ἐς τὸν βόθρον τῷ πέλοπι. θύουσι δὲ αὐτῷ καὶ νῦν ἔτι οἱ κατὰ ἔτος τὰς ἀρχὰς ἔχοντες. τὸ δὲ ἱερεῖόν ἐστι κριὸς μέλας. ἀπὸ ταύτης οὐ γίνεται τῷ μάντει μοῖρα τῆς θυσίας. τράχηλον δὲ μόνον δίδοσθαι τοῦ κριοῦ καθέστηκε, τῷ ὀνομαζομένῳ ξυλεῖ. ἔστι δὲ ὁ ξυλεὺς ἐκ τῶν οἰκετῶν τοῦ διός. ἔργον δὲ αὐτῷ πρόκειται τὰ ἐς τὰς θυσίας ξύλα τεταγμένου λήμματος καὶ πόλεσι παρέχειν καὶ ἀνδρὶ ἰδιώτῃ. τὰ δὲ λεύκης μόνης ξύλα, καὶ ἄλλων δένδρων ἐστὶν οὐδέν. ὅστις δ' ἂν ἢ αὐτῶν ἠλείων ἢ ξένων τοῦ θυομένου τῷ πέλοπι ἱερείου φάγῃ τῶν κρεῶν, οὐκ ἔστιν οἱ ἐσελθεῖν παρὰ τὸν δία. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐν τῇ περγάμῳ τῇ ὑπὲρ ποταμοῦ καΐκου πεπόνθασιν οἱ τῷ τηλέφῳ θύοντες. ἔστι

Πέλοπος ὠμοπλάτη. σημεῖα τῆς ἐν ἀσίᾳ τοῦ πέλοπος ἐνοικήσεως. βωμὸς τέφρας. ἀλφειὸς διῒ ὀλυμπίῳ φίλος. βωμὸς αἵματι ἐν διδύμοις. ἰκτῖνες μὴ ἁρπάζοντες τὰ ἐν ὀλυμπίᾳ θύματα. ζεὺς ἀπόμυιος. ξύλα λεύκης διατί ἀχερωῒς ἡ λεύκη καλεῖται. ποταμοὶ πρὸς διαφόρων γένεσιν ἐπιτηδείως ἔχοντες.

γὰρ δὴ οὐδὲ τούτοις ἀναβῆναι πρὸ λουτροῦ παρὰ τὸν ἀσκληπιόν. λέγεται δὲ καὶ τοιόνδε. μηκυνομένου τοῦ πρὸς ἰλίῳ πολέμου, προαγορεῦσαι αὖθις τοὺς μάντεις ὡς αἱρήσουσιν οὐ πρότερον τὴν πόλιν, πρὶν ἂν τὰ ἡρακλέους τόξα καὶ ὀστοῦν ἐπαγάγωνται πέλοπος. οὕτω δὴ μεταπέμψασθαι μὲν φιλοκτήτην φασὶν αὐτοὺς ἐς τὸ στρατόπεδον. ἀχθῆναι δὲ καὶ τῶν ὀστῶν ὠμοπλάτην σφίσιν ἐκ πίσης τῶν πέλοπος. ὡς δὲ οἴκαδε ἐκομίζοντο, ἀπόλλυται περὶ εὔβοιαν καὶ ἡ ναῦς ἀπὸ τοῦ χειμῶνος ἡ τὸ ὀστοῦν φέρουσα τὸ πέλοπος. ἔτεσι δὲ ὕστερον πολλοῖς μετὰ ἅλωσιν ἰλίου, δαμαρμένην ἁλιέα ἐξ ἐρετρίας ἀφέντα δίκτυον ἐς θάλασσαν, τὸ ὀστοῦν ἑλκύσαι. θαυμάσαντα δὲ αὐτοῦ τὸ μέγεθος, ἔχειν ἀποκρύψαντα ὑπὸ τὴν ψάμμον. τέλος δὲ αὐτὸν ἀφικέσθαι καὶ ἐς δελφούς, ὅτου τε ἀνδρὸς τὸ ὀστοῦν εἴη, καὶ ὅ,τι χρηστέον αὐτῷ διδαχθῆναι δεησόμενον. καί πως κατὰ πρόνοιαν τοῦ θεοῦ, τηνικαῦτα παρὰ ἠλείων ἐπανόρθωμα αἰτούντων νόσου λοιμώδους, ἀνεῖπεν σφίσιν ἡ πυθία. τοῖς μὲν ἀνασώσασθαι πέλοπος τὰ ὀστᾶ· δαμαρμένῳ δὲ ἀποδοῦναι τὰ εὑρημένα αὐτῶν ἠλείοις. καὶ οἱ ταῦτα ποιήσαντι, ἄλλα τε ἀντέδοσαν ἠλεῖοι. καὶ δαμαρμένον τε αὐτὸν, καὶ ἀπογόνους τοὺς ἐκείνου φύλακας σφᾶς εἶναι τοῦ ὀστοῦ. ἡ δὲ ὠμοπλάτη τοῦ πέλοπος, ἠφάνιστο ἤδη κατ᾽ ἐμέ. ὅτι ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκέκρυπτο ἐπὶ πολὺ κατὰ τοῦ βυθοῦ. καὶ ὁμοῦ τῷ χρόνῳ προσειργασμένη οὐχ ἥκιστα ὑπὸ τῆς θαλάσσης. πέλοπος δὲ καὶ ταντάλου τῆς παρ᾽ ἡμῖν ἐνοικήσεως, σημεῖα ἔτι καὶ ἐς τόδε λείπεται. ταντάλου μὲν λίμνη τε ἀπ᾽ αὐτοῦ καλουμένη καὶ οὐκ ἀφανὴς τάφος. πέλοπος δὲ ἐν σιπύλῳ μὲν θρόνος ἐν κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐστὶν ὑπὲρ τῆς πλαστήνης μητρὸς τὸ ἱερόν. διαβάντι δὲ ἕρμον ποταμὸν, ἀφροδίτης ἄγαλμα ἐν τήμνῳ πεποιημένον ἐκ μυρσίνης τε θηλείας. ἀναθεῖναι δὲ πέλοπα αὐτὸ παρειλήφαμεν μνήμῃ, προϊλασκόμενόν τε τὴν θεὸν καὶ γενέσθαι οἱ τὸν γάμον τῆς ἱπποδαμείας αἰτούμενον. ἔστι δὲ ὁ τοῦ διὸς τοῦ ὀλυμπίου βωμὸς, ἴσον μὲν μάλιστα τοῦ τε πελοπίου τε καὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἥρας ἀπέχων. προκείμενος μέντοι καὶ πρὸ ἀμφοτέρων. κατασκευασθῆναι δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ὑπὸ ἡρακλέους τοῦ ἰδαίου λέγουσιν. οἱ δὲ, ὑπὸ ἡρώων τῶν ἐπιχωρίων γενεαῖς δύο ὕστερον τοῦ ἡρακλέους. πεποίηται δὲ ἱερείων τῶν θυομένων τῷ διῒ ἀπὸ τῆς τέφρας τῶν μηρῶν, καθάπερ γε καὶ ἐν περγάμῳ. τέφρας μὲν γὰρ δὴ ἐστὶ καὶ τῇ ἥρᾳ τῇ σαμίᾳ βωμὸς οὐδέν τι ἐπιφανέστερος ἢ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἀττικῇ, ἃς αὐτοσχεδίας ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἐσχάρας. τοῦ βωμοῦ δὲ τοῦ ἐν ὀλυμπίᾳ, κρηπῖδος μὲν τῆς πρώτης προθύσεως καλουμένης, πόδες πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν ἐστι περίοδος. τοῦ δὲ ἐπὶ τῇ προθύσει, περίμετρος ἑκάστου πόδες δύο καὶ τριάκοντα. τὸ δὲ ὕψος τοῦ βωμοῦ τὸ σύμπαν, ἐς δύο καὶ εἴκοσιν ἀνήκει πόδας. αὐτὰ μὲν δὴ τὰ ἱερεῖα ἐν μέρει τῷ κάτω τῇ προθύσει καθέστηκεν αὐτοῖς θύειν. τοὺς μηροὺς δὲ ἀναφέροντες, τοῦ βωμοῦ τὸ ὑψηλότατον καθαγίζουσιν ἐνταῦθα. ἀναβαθμοὶ δὲ ἐς μὲν τὴν πρόθυσιν ἄγουσιν, ἐξ ἑκατέρας τῆς πλευρᾶς λίθου πεποιημένοι. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς προθύσεως ἐς τὸ ἄνω τοῦ βωμοῦ, τέφρας παρέχεται ἀναβαθμούς. ἄχρι μέντοι τῆς προθύσεως ἔστιν ἀναβῆναι καὶ παρθένοις, καὶ ὡσαύτως γυναιξίν. ἐπειδὰν τῆς ὀλυμπίας μὴ εἴργωνται. ἀπὸ τούτου δὲ ἐς τὸ ἀνωτάτω τοῦ βωμοῦ, μόνοις ἐστὶν ἀνδράσιν ἀνελθεῖν. θύεται δὲ τῷ διῒ καὶ ἄνευ τῆς πανηγύρεως ὑπό τε ἰδιωτῶν καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ὑπὸ ἠλείων. κατ᾽ ἔτος δὲ ἕκαστον φυλάξαντες οἱ μάντεις, τὴν ἐνάτην ἐπὶ δέκα τοῦ ἐλαφίου μηνὸς, κομίζουσιν ἐκ τοῦ πρυτανείου τὴν τέφραν. φυράσαντες δὲ τῷ ὕδατι τοῦ ἀλφειοῦ, κονιῶσιν οὕτω τὸν βωμόν. ὑπὸ δὲ ἄλλου τὴν τέφραν ὕδατος ποιηθῆναι πηλὸν, οὐ μή ποτε ἐγγένηται. καὶ τούτου ἕνεκα ὁ ἀλφειὸς, νενόμισται τῷ ὀλυμπίῳ διῒ, ποταμῶν μάλιστα εἶναι φίλος. ἔστι δὲ καὶ ἐν διδύμοις τῶν μιλησίων βωμός. ἐποιήθη δὲ ὑπὸ ἡρακλέους τοῦ θηβαίου καθὰ οἱ μιλήσιοι λέγουσιν, ἀπὸ τῶν ἱερῶν τοῦ αἵματος. ἐς δὲ τὰ ὕστερα τὸ αἷμα τῶν θυμάτων οὐκ ἐς ὑπέρογκον ηὔξησεν αὐτῶν μέγεθος. ὁ δὲ ἐν ὀλυμπίᾳ βωμὸς, παρέχεται καὶ ἄλλο τι ἐς θαῦμα. οἱ γὰρ ἰκτῖνες πεφυκότες ἁρπάζειν μάλιστα ὀρνίθων, ἀδικοῦσιν οὐδὲν ἐν ὀλυμπίᾳ τοὺς θύοντας. ἢν δὲ ἁρπάσῃ ποτὲ ἰκτῖνος ἤτοι σπλάγχνα, ἢ τῶν κρεῶν, νενόμισται τῷ θύοντι οὐκ αἴσιον εἶναι τὸ σημεῖον. φασὶ δὲ ἡρακλεῖ τῷ ἀλκμήνης θύοντι ἐν ὀλυμπίᾳ διοχλοῦ μάλιστα γενέσθαι τὰς μυίας. ἐξευρόντα οὖν αὐτὸν ἢ καὶ ὑπ᾽ ἄλλου διδαχθέντα, ἀπομυίῳ θῦσαι διῒ, καὶ οὕτως ἀποτραπῆναι τὰς μυίας πέραν τοῦ ἀλφειοῦ. λέγονται δὲ κατὰ ταυτὰ καὶ ἠλεῖοι θύειν, τῷ ἀπομυίῳ διῒ ἐξελαύνοντες τῆς ἠλείας ὀλυμπίας τὰς μυίας. τῆς δὲ λεύκης μόνης τοῖς ξύλοις ἐς τοῦ διὸς τὰς θυσίας καὶ ἀπ᾽ οὐδενὸς δένδρου τῶν ἄλλων οἱ ἠλεῖοι χρῆσθαι νομίζουσι. κατ᾽ ἄλλο μὲν οὐδὲν προτιμῶντες ἐμοὶ δοκεῖν τὴν λεύκην. ὅτι δὲ ἡρακλῆς ἐκόμισεν αὐτὴν ἐς ἑλλάδα ἐκ τῆς θεσπρωτίδος χώρας. καί μοι καὶ αὐτὸ ὁ ἡρακλῆς ἐφαίνετο ἡνίκα τῷ διῒ ἔθυεν ἐν ὀλυμπίᾳ τῶν ἱερείων τὰ μηρία ἐπὶ λεύκης καῦσαι ξύλων. τὴν δὲ λεύκην ὁ ἡρακλῆς πεφυκυῖαν περὶ τὸν ἀχέροντα εὗρεν ἐν θεσπρωτίᾳ ποταμόν. καὶ τοῦδε ἕνεκα φασὶν αὐτὴν ἀχερωΐδα ὑπὸ ὁμήρου καλεῖσθαι. εἶχον δ᾽ ἄρα καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ ποταμοὶ καὶ ἐς τόδε ἔχουσιν οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδείως πρὸς γένεσιν πόας τε καὶ δένδρων. ἀλλὰ πλεῖσται μὲν ὑπὸ μαιάνδρου μυρῖκαι καὶ μάλιστα αὔξονται. ἀσωπὸς δὲ ὁ βοιώτιος βαθυτάτας πέφυκεν ἐκτρέφειν τοὺς σχοί-

βωμοὶ ἄλλων τε θεῶν καὶ ἀλφειοῦ καὶ ἀρτέμιδος· διὸς κατὰ διαφόρους ἐπωνυμίας· ἀκεσίδα· ἀγνώστων θεῶν· καιροῦ νεωτάτου παίδων διός· διονύσου καὶ χαρίτων ἐν κοινῷ· πάντων τῶν θεῶν ἐν κοινῷ· μνημονεύει καὶ τοῦ λεωνιδαίου· καὶ ὡς ἑρμῆς μὲν λύρας εὑρετής· ἀπόλλων δὲ κιθάρας· καὶ ὡς παρ' ἠλείοις ἀγυιαὶ οἱ παρ' ἀθηναίοις στενωποί·

νους· τὸ δένδρον δὲ ἡ περσεία μόνου χαίρει τοῦ νείλου τῷ ὕδατι. οὕτω καὶ τὴν λεύκην θαῦμα οὐδὲν αἴγειρόν τε καὶ κότινον· τὴν μὲν ἐπὶ ἀχέροντι ἀναφῦναι πρῶτον, κότινον δὲ ἐπὶ τῷ ἀλφειῷ· τὴν δὲ αἴγειρον γῆς τῆς τῶν κελτῶν καὶ ἠριδανοῦ τοῦ κελτικοῦ θρέμμα εἶναι. φέρε δὴ ἐποιησάμεθα τὸ βωμοῦ τοῦ μεγίστου μνήμην, ἐπέλθωμεν καὶ τὰ ἐς ἅπαντας ἐν ὀλυμπίᾳ τοὺς βωμούς. ἐπακολουθήσει δὲ ὁ λόγος μοι τῇ ἐς αὐτοὺς τάξει· καθ' ἥντινα ἠλεῖοι θύειν νομίζουσιν ἐπὶ τῶν βωμῶν. θύουσι δὲ ἑστίᾳ μὲν πρώτῃ· δευτέρῳ δὲ τῷ ὀλυμπίῳ διΐ· ὄντες ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν ἐντὸς τοῦ ναοῦ· τρίτα δὲ ἐπὶ ἑνὸς βωμοῦ, καὶ αὐτὴ καθέστηκεν ἡ θυσία. πέμπτα ἀρτέμιδι θύουσι λαοὶ δι ἀθηνᾷ. ἕκτα ἐργάνῃ. ταύτῃ τῇ ἐργάνῃ καὶ οἱ ἀπόγονοι φειδίου, καλούμενοι δὲ φαιδρυνταί, γέρας παρὰ ἠλείων εἰληφότες τοῦ διὸς τὸ ἄγαλμα ἀπὸ τῶν προσιζανόντων καθαίρειν, οὗτοι θύουσιν ἐνταῦθα πρὶν ἢ λαμπρύνειν τὸ ἄγαλμα ἄρχωνται. ἔστι δ' ἀθηνᾶς καὶ ἄλλος βωμὸς πλησίον τοῦ ναοῦ καὶ ἀρτέμιδος παρ' αὐτὸν τετράγωνος, ἀνήκων ἠρέμα εἰς ὕψος. μετὰ δὲ τοὺς κατειλεγμένους, ἀλφειῷ καὶ ἀρτέμιδι θύουσιν ἐπὶ ἑνὸς βωμοῦ. τὸ δ' αἴτιον τούτου παρεδήλωσε μέν που καὶ πίνδαρος ἐν ᾠδῇ, γράφομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις τοῖς λαιτρεναίοις. τούτου δὲ οὐ πόρρω, καὶ ἄλλος τῷ ἀλφειῷ βωμὸς πεποίηται. παρὰ δὲ αὐτόν ἐστιν ἡφαίστου. τοῦ δὲ ἡφαίστου τὸν βωμόν εἰσιν ἠλείων οἳ ὀνομάζουσιν ἀρείου διός. λέγουσι δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ ὡς οἰνόμαος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου θύοι τῷ ἀρείῳ διΐ ὁπότε τῶν ἱπποδαμείων μνηστήρων καθίστασθαι μέλλοι τινὶ ἐς ἵππων ἅμιλλαν. μετὰ τοῦτον πεποίηται μὲν ἡρακλεῖ βωμὸς, ἐπίκλησιν παραστάτῃ. πεποίηται δὲ καὶ τοῖς ἡρακλέους τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιμήδει καὶ ἴδᾳ. καὶ παιονέῳ τε καὶ ἰάσῳ. τὸν δὲ τοῦ ἴδα βωμὸν, ἀκεσίδα ὑπὸ ἑτέρων οἶδα καλούμενον. ἔνθα δὲ τῆς οἰκίας τὰ θεμέλιά ἐστι τῆς οἰνομάου, δύο ἐνταῦθά εἰσι βωμοί· διός τε ἑρκείου. τοῦτον ὁ οἰνόμαος ἐφαίνετο αὐτὸς οἰκοδομήσασθαι· τῷ δὲ κεραυνίῳ διΐ, ὕστερον ἐποιήσαντο ἐμοὶ δοκεῖν βωμὸν, ὅτ' ἐς τοῦ οἰνομάου τὴν οἰκίαν, κατέσκηψεν ὁ κεραυνός. τὰ δὲ ἐς τὸν μέγαν βωμὸν, ὀλίγῳ μέν τι ἡμῖν πρότερον ἐστὶν εἰρημένα. καλεῖται δὲ ὀλυμπίου διός. Πρὸς αὐτῷ δ' ἐστὶν ἀγνώστων θεῶν βωμός. καὶ μετὰ τοῦτον καθαρσίου διὸς καὶ νίκης. καὶ αὖθις διὸς ἐπωνυμίαν χθονίου. εἰσὶ δὲ καὶ θεῶν πάντων βωμοὶ καὶ ἥρας ἐπίκλησιν ὀλυμπίας πεποιημένος· τέφρας καὶ οὗτος. κλυμένου δέ φασιν αὐτὸν ἀνάθημα εἶναι. μετὰ δὲ τοῦτον ἀπόλλωνος καὶ ἑρμοῦ βωμός ἐστιν ἐν κοινῷ· διότι ἑρμῆν λύρας, ἀπόλλωνα δὲ εὑρετὴν εἶναι κιθάρας ἑλλήνων ἐστὶν ἐς αὐτοὺς λόγος. ἐφεξῆς δὲ ὁμονοίας βωμός· καὶ αὖθις ἀθηνᾶς· ὁ δὲ μητρὸς θεῶν. τῆς ἐσόδου δὲ τῆς ἐς τὸ στάδιόν εἰσιν ἐγγύτατα βωμοὶ δύο· τὸν μὲν αὐτῶν ἑρμοῦ καλοῦσιν ἐναγωνίου· τὸν δὲ ἕτερον καιροῦ. ἴωνι δὲ οἶδα τῷ χίῳ καὶ ὕμνον πεποιημένον καιροῦ· γενεαλογεῖ δὲ ἐν τῷ ὕμνῳ νεώτατον παίδων διὸς καιρὸν εἶναι. πλησίον δὲ τοῦ σικυωνίων θησαυροῦ, ἤτοι κουρήτων ἢ τοῦ ἀλκμήνης ἐστὶν ἡρακλέους. λέγεται γὰρ καὶ ἀμφότερα. ἐπὶ δὲ τῷ γαίῳ καλουμένῳ, βωμός ἐστιν ἐπ' αὐτῷ γῆς· τέφρας καὶ οὗτος. τὰ δ' ἔτι ἀρχαιότερα καὶ μαντεῖον τῆς γῆς αὐτόθι εἶναι λέγουσιν. ἐπὶ δὲ τοῦ ὀνομαζομένου στομίου, θέμιδι ὁ βωμὸς πεποίηται. τοῦ δὲ καταιβάτου διὸς προβέβληται μὲν πανταχόθεν πρὸ τοῦ βωμοῦ φράγμα. ἔστι δὲ πρὸς τῷ βωμῷ τῷ ἀπὸ τῆς τέφρας τῷ μεγάλῳ. μεμνήσθω δέ τις οὐ κατὰ στίχον τῆς ἱδρύσεως ἀριθμουμένους τοὺς βωμούς· τῇ δὲ τάξει τῇ ἠλείων ἐς τὰς θυσίας συμπεριενοσοῦται ἡμῖν τὸν λόγον. πρὸς δὲ τῷ τεμένει τοῦ πέλοπος διονύσου μὲν καὶ χαρίτων ἐν κοινῷ. μεταξὺ δὲ αὐτῶν μουσῶν καὶ ἐφεξῆς τούτων, νυμφῶν ἐστὶν βωμός. ἔστι δὲ οἴκημα ἐκτὸς τῆς ἄλτεως. καλεῖται δὲ ἐργαστήριον φειδίου. καὶ ὁ φειδίας καθ' ἕκαστον τοῦ ἀγάλματος ἐνταῦθα εἰργάζετο. ἔστιν οὖν βωμὸς ἐν τῷ οἰκήματι θεοῖς πᾶσιν ἐν κοινῷ. ὀπίσω δὲ ἀναστρέψαντι αὖθις ἐς τὴν ἄλτιν ἔστιν ἀπαντικρὺ τοῦ λεωνιδαίου. τὸ δὲ ἐκτὸς μὲν τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τὸ λεωνίδαιον. τῶν δὲ ἐσόδων πεποίηται τῶν ἐς τὴν ἄλτιν κατὰ τὴν πομπικὴν ἡ μόνη τοῖς πομπεύουσιν ἐστὶν ὁδός. τοῦτο δὲ ἀνδρὸς μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἐστὶν ἀνάθημα λεωνίδου. κατ' ἐμὲ δὲ, ἐς αὐτὸ ῥωμαίων ἐσῳκίζοντο οἱ τὴν ἑλλάδα ἐπιτροπεύοντες. διέστηκε δὲ ἀγυιαῖ, ἀπὸ τῆς ἐσόδου τῆς πομπικῆς. τοὺς γὰρ δὴ ὑπὸ ἀθηναίων καλουμένους στενωποὺς, ἀγυιὰς ὀνομάζουσιν οἱ ἠλεῖοι. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἄλτει τοῦ λεωνιδαίου πέραν μέλλοντι ἐς ἀριστερὰν, ἀφροδίτης βωμὸς καὶ ὡρῶν μετ' αὐτόν. κατὰ δὲ τὸν ὀπισθόδομον, μάλιστα ἐστὶν ἐν δεξιᾷ πεφυκὼς κότινος. καλεῖται δὲ ἐλαία καλλιστέφανος. καὶ τοῖς νικῶσι τὰ ὀλύμπια καθέστηκεν ἀπ' αὐτῆς δίδοσθαι τοὺς στεφάνους. τούτου πλησίον τοῦ κοτίνου, πεποίηται νύμφαις βωμός. καλλιστεφάνους ὀνομάζουσι καὶ ταύτας. ἔστι δέ τοι ἐντὸς τῆς ἄλτεως μὲν, ἀρτέμιδος ἀγοραίας βωμός. ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ λεωνιδαίου. πεποίηται δὲ καὶ δεσποίναις. τὰ δὲ ἐς τὴν θεὸν ἥντινα ὀνομάζουσι δέσποιναν, διδάξει μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς ἀρκάδας. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐστὶν ἀγοραίου διὸς βωμός. πρὸ δὲ τῆς καλουμένης προεδρίας, ἀπόλλωνος ἐπωνυμίαν πυθίου. καὶ μετ' αὐτὸν διονύσου. τοῦτον οὔτε πάλαι τὸν βωμὸν, καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν ἰδιωτῶν ἀνατεθῆναι λέγουσιν. ἰόντι δ' ἐπὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἵππων, ἔστι βωμός. ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτῷ μοιραγέτα. δῆλα οὖν ἐστὶν ἐπίκλησιν εἶναι διός. ὃς τὰ ἀν

νύμφαι ἀκμῆνες. ἄρτεμις κοκκώκα. ἀπόλλων θέρμιος. ἑστίας τέφρα. ὅπως θύουσιν ἠλεῖοι. ὅσοις μέλει τὰ ἐς θυσίας. τίς ὁ παράμμων. ἑστιατόριον. ἔκφρασις τοῦ ἐν ἤλιδι τῆς ἥρας ναοῦ. παρθένων δρόμος.

θρώπων οἶδεν ὅσα δίδωσιν αἱ μοῖραι, καὶ ὅσα μὴ πέπρωται σφίσι. πλησίον δὲ καὶ μοιρῶν βωμός ἐστιν ἐπιμήκης. μετὰ δὲ αὐτὸν ἑρμοῦ. καὶ δύο ἐφεξῆς διὸς ὑψίστου. ἐν δὲ τῶν ἵππων τῇ ἀφέσει, ἐν μὲν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀφέσεως, κατὰ μέσον που μάλιστα ποσειδῶνος ἱππίου καὶ ἥρας εἰσὶν ἱππίας βωμοί. πρὸς δὲ τῷ κίονι, διοσκούρων. τῆς δὲ πρὸς τὸν ἔμβολον καλούμενον ἐσόδου, τῇ μὲν ἄρεως ἱππίου, τῇ δὲ ἀθηνᾶς ἱππίας βωμός. ἐς δὲ αὐτὸν τὸν ἔμβολον ἐσελθόντων τύχης ἐστὶν ἀγαθῆς βωμός. καὶ πανός τε καὶ ἀφροδίτης. ἐνδοτάτω δὲ τοῦ ἐμβόλου, νυμφῶν. ἃς ἀκμήνας καλοῦσιν. ἀπὸ δὲ τῆς στοᾶς ἣν οἱ ἠλεῖοι καλοῦσιν ἀγάπτου τὸν ἀρχιτέκτονα ἐπονομάζοντες τῷ οἰκοδομήματι, ἀπὸ ταύτης ἐπανιόντι ἐστὶν ἐν δεξιᾷ βωμὸς ἀρτέμιδος. ἐσελθόντων δὲ αὖθις διὰ τῆς πομπικῆς ἐς τὴν ἄλτιν, εἰσὶν ὄπισθεν τοῦ ἡραίου, κλαδέου τε τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀρτέμιδος βωμός. ὁ δὲ μετ᾽ αὐτοὺς, ἀπόλλωνος. τέταρτος δὲ ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν κοκκώκας καὶ ἀπόλλωνος πέμπτος θερμίου. τὸν μὲν δὴ παρὰ ἠλείοις θέρμιον, καί αὐτῷ μοι παρέστατο εἰκάζειν, ὡς κατὰ ἀτθίδα γλῶσσαν εἴη θέρμιον. ἀνθ᾽ ὅτου δὲ ἄρτεμιν ἐπονομάζουσι κοκκώκαν, οὐ χρεία τε ἦν μοι διδαχθῆναι. ἔστι δὲ πρὸ τοῦ καλουμένου θεηκολεῶνος οἴκημα. τούτου δὲ ἐν γωνίᾳ τοῦ οἰκήματος πανὸς ἵδρυται βωμός. τὸ πρυτανεῖον δὲ ἠλείοις, ἔστι μὲν τῆς ἄλτεως ἐντὸς, πεποίηται δὲ παρὰ τὴν ἔξοδον, ἥ ἐστι τοῦ γυμνασίου πέραν. ἐν τούτῳ δὲ οἵ τε δρόμοι τῷ γυμνασίῳ καὶ τοῖς ἀθληταῖς εἰσὶν αἱ παλαῖστραι. πρυτανείου δὲ πρὸ μὲν τῶν θυρῶν βωμός ἐστιν ἀρτέμιδος ἀγροτέρας. ἐν δὲ αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ παριόντων ἐς τὸ οἴκημα, ἔνθα σφίσιν ἡ ἑστία, πανός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τῆς ἐσόδου βωμός. ἔστι δὲ ἡ ἑστία τέφρας καὶ αὐτὴ πεποιημένη. καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς πῦρ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν καὶ ἐν πάσῃ νυκτὶ, ὡσαύτως καίεται. ἀπὸ ταύτης τῆς ἑστίας τὴν τέφραν, κατὰ τὰ εἰρημένα ἤδη μοι κομίζουσιν ἐπὶ τὸν ὀλυμπίου βωμόν. καὶ οὐχ ἥκιστα ἐς μέγεθος συντελεῖ τῷ βωμῷ τὸ ἀπὸ τῆς ἑστίας ἐπιφορούμενον. ἑκάστου δὲ ἅπαξ τοῦ μηνὸς, θύουσιν ἐπὶ πάντων ἠλεῖοι τῶν κατειλεγμένων βωμῶν. θύουσι δὲ ἀρχαῖόν τινα τρόπον. λιβανωτὸν γὰρ ὁμοῦ πυροῖς μεμαγμένοις μέλιτι θυμιῶσιν ἐπὶ τὸν βωμόν. τιθέασι δὲ καὶ κλῶνας ἐλαίας ἐπ᾽ αὐτῶν καὶ οἴνῳ χρῶνται σπονδῇ. μόναις δὲ ταῖς νύμφαις οὐ νομίζουσιν οἶνον. οὐ δὲ ταῖς δεσποίναις σπένδειν. οὐ δὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ τῷ κοινῷ πάντων θεῶν. μέλει δὲ τὰ ἐς θυσίας θεηκόλῳ ὃς ἐπὶ μηνὶ ἑκάστῳ τὴν τιμὴν ἔχει καὶ μάντεσι καὶ σπονδοφόροις. ἔτι δὲ ἐξηγητῇ τε καὶ αὐλητῇ καὶ τῷ ξυλεῖ. ὁπόσα δὲ ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς λέγειν σφίσιν ἐν τῷ πρυτανείῳ καθέστηκεν, ἢ καὶ ὕμνους ὁποίους ᾄδουσιν, οὔ με ἦν εἰκὸς ἐπεισαγαγέσθαι καὶ ταῦτα ἐς τὸν λόγον. θεοῖς δὲ οὐ τοῖς ἑλληνικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐν λιβύῃ σπένδουσι, καὶ ἥρᾳ τε ἀμμωνίᾳ καὶ παράμμωνι. ἑρμοῦ δὲ ἐπίκλησίς ἐστιν ὁ παράμμων. φαίνονται δὲ χρώμενοι ἐκ παλαιοτάτου τῷ ἐν λιβύῃ μαντείῳ. καὶ ἀναθήματα ἠλείων ἐν ἄμμωνός εἰσι βωμοί. γέγραπται δὲ ἐπ᾽ αὐτῶν, ὅσα τε ἐπυνθάνοντο οἱ ἠλεῖοι, καὶ τὰ χρησθέντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν. οἳ παρὰ τὸν ἄμμωνα ἦλθον ἐξ ἤλιδος. ταῦτα μὲν δή ἐστιν ἐν ἄμμωνος. ἠλεῖοι δὲ καὶ ἥρωσι καὶ γυναιξὶ σπένδουσιν ἡρώων. ὅσοι τε ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἠλείᾳ, καὶ ὅσοι παρὰ αἰτωλοῖς τιμὰς ἔχουσιν. ὁπόσα δὲ ᾄδουσιν ἐν τῷ πρυτανείῳ, φωνὴ μέν ἐστιν αὐτῶν ἡ δώριος. ὅστις δὲ ὁ ποιήσας ἦν τὰ ᾄσματα, οὐ λέγουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἑστιατόριον ἠλείοις. καὶ τοῦτο ἔστι μὲν ἐντὸς τοῦ πρυτανείου τοῦ οἰκήματος τοῦ τῆς ἑστίας ἀπαντικρύ. τοὺς δὲ τὰ ὀλύμπια νικῶντας, ἑστιῶσιν ἐν τούτῳ τῷ οἰκήματι. λείπεται δὲ, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν, τῆς τε ἥρας ὁ ναὸς καὶ ὁπόσα ἐστὶν ἐν τῷ ναῷ πρέποντα ἐς συγγραφήν. λέγεται δὲ ὑπὸ ἠλείων ὡς σκιλλούντιοι τῶν ἐν τῇ τριφυλίᾳ πόλεών εἰσιν οἱ κατασκευασάμενοι τὸν ναὸν ὀκτὼ μάλιστα ἔτεσιν ὕστερον ἢ τὴν βασιλείαν τὴν ἐν ἤλιδι ἐκτήσατο ὄξυλος. ἐργασία μὲν δή ἐστι τοῦ ναοῦ δώριος. κίονες δὲ περὶ πάντα ἑστήκασιν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ ὀπισθοδόμῳ, δρυὸς ὁ ἕτερος τῶν κιόνων ἐστί. μῆκος δέ ἐστι τοῦ ναοῦ, πόδες τρεῖς καὶ ἑξήκοντα. τὸν δὲ ἀρχιτέκτονα ὅστις ἐγένετο οὐ μνημονεύουσι. διὰ πέμπτου δὲ ὑφαίνουσιν ἔτους τῇ ἥρᾳ πέπλον αἱ ἓξ καὶ δέκα γυναῖκες. αἱ δὲ αὐταὶ τιθέασι καὶ ἀγῶνα ἡραῖα. ὁ δὲ ἀγών ἐστιν ἅμιλλα δρόμου παρθένοις. οὔτοι που πάσαις ἡλικίας τῆς αὐτῆς. ἀλλὰ πρῶται μὲν αἱ νεώτεραι. μετὰ ταύτας δὲ αἱ τῇ ἡλικίᾳ δεύτεραι. τελευταῖαι δὲ θέουσιν ὅσαι πρεσβύταται τῶν παρθένων εἰσί. θέουσι δὲ οὕτω. καθεῖταί σφισιν ἡ κόμη. χιτὼν, ὀλίγον ὑπὲρ γόνατος καθήκει. τὸν ὦμον ἄχρι τοῦ στήθους φαίνουσι τὸν δεξιόν. ἀποδεδειγμένον μὲν δὴ ἐς τὸν ἀγῶνα ἔστι καὶ ταύταις τὸ ὀλυμπικὸν στάδιον. ἀφαιροῦσι δὲ αὐταῖς ἐς τὸν δρόμον τοῦ σταδίου τὸ ἕκτον μάλιστα. ταῖς τε νικώσαις ἐλαίας διδόασι στεφάνους. καὶ βοὸς μοῖραν τεθυμένης τῇ ἥρᾳ. καὶ δὴ ἀναθεῖναί σφισιν ἔστι γραψαμέναις εἰκόνας. εἰσὶ δὲ καὶ διακονούμεναι ταῖς ἑκκαίδεκα κατὰ ταὐτὰ ταῖς ἀγωνοθετούσαις γυναῖκες. ἐπανάγουσι δὲ καὶ τῶν παρθένων τὸν ἀγῶνα, ἐς τὰ ἀρχαῖα. ἱπποδάμειαν τῇ ἥρᾳ τῶν γάμων τῶν πέλοπος ἐκτίνουσαν χάριν, τάς τε ἑκκαίδεκα ἀθροῖσαι γυναῖκας λέγοντες. καὶ σὺν αὐταῖς διαθεῖναι πρώτην τὰ ἡραῖα. μνημονεύουσι δὲ καὶ ὅτι χλωρὶς νικήσειεν ἀμφίονος θυγάτηρ μόνη λειφθεῖσα τοῦ οἴκου. σὺν δὲ αὐτῇ καὶ ἕνα περιγενέσθαί φασι τῶν ἀρσένων. ἃ δὲ ἐς τοὺς νιόβης παῖδας παρίστατο αὐτῷ μοι γιγνώσκειν, ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐς ἀργείους ἐδήλωσα. ἐς δὲ τὰς ἑκκαίδεκα γυ

ἑκκαίδεκα γυναῖκες ἠλείων, φυσκόα. ναρκαῖος. κυψέλη ἡ λάρναξ κορινθίοις. τὰ βουστροφηδὸν γράμματα.

γυναῖκας καὶ ἄλλον τοιόνδε λέγουσιν ἐπὶ τῷ προτέρῳ λόγον. δημοφῶντά φασι τυραννοῦντα ἐν πίσῃ πολλά τε ἐργάσασθαι καὶ χαλεπὰ ἠλείους. ἐς ὡς δὲ ἐτελεύτησεν ὁ δημοφῶν. οὐ γὰρ δὴ οἱ πισαῖοι συνεχώρουν μετέχειν δημοσίᾳ τοῦ τυράννου τῶν ἁμαρτημάτων. καί πως ἀρεστὰ καὶ ἠλείοις ἐγένετο καταλύεσθαι τὰ ἐς αὐτοὺς ἐγκλήματα, οὕτως ἑκκαίδεκα οἰκουμένων τηνικαῦτα ἔτι ἐν τῇ ἠλείᾳ πόλεων, γυναῖκα, ἀφ᾽ ἑκάστης εἵλοντο διαλύειν τὰ διάφορα σφίσιν. ἥτις ἡλικίᾳ τε ἦν πρεσβυτάτη καὶ ἀξιώματι καὶ δόξῃ τῶν γυναικῶν προεῖχεν. αἱ πόλεις δὲ ἀφ᾽ ὧν τὰς γυναῖκας εἵλοντο ἦσαν ἤλιδος ἀπὸ τούτων μὲν αἱ γυναῖκες οὖσαι τῶν πόλεων, πισαίοις διαλλαγὰς πρὸς ἠλείους ἐποίησαν. ὕστερον δὲ καὶ τὸν ἀγῶνα ἐπετράπησαν ὑπ᾽ αὐτῶν θεῖναι τὰ ἡραῖα. καὶ ὑφήνασθαι τῇ ἥρᾳ τὸν πέπλον. αἱ δὲ ἑκκαίδεκα γυναῖκες καὶ χοροὺς δύο ἱστᾶσι. καὶ τὸν μὲν φυσκόας τῶν χορῶν. τὸν δὲ ἱπποδαμείας καλοῦσι. τὴν φυσκόαν δὲ εἶναι ταύτην φασὶν ἐκ τῆς ἤλιδος τῆς κοίλης. τῷ δήμῳ δὲ ἔνθα ᾤκησεν, ὄνομα μὲν ὀρθίαν εἶναι. ταύτῃ τῇ φυσκόᾳ διόνυσον συγγενέσθαι λέγουσι. φυσκόαν δὲ ἐκ διονύσου τεκεῖν παῖδα ναρκαῖον. τοῦτον ὡς ηὐξήθη πολεμεῖν τοῖς προσοίκοις καὶ δυνάμεως ἐπὶ μέγα ἀρθῆναι, καὶ δὴ καὶ ἀθηνᾶς ἱερὸν ἐπίκλησιν ναρκαίας αὐτὸν ἱδρύσασθαι. διονύσῳ τε τιμὰς λέγουσιν ὑπὸ ναρκαίου τοῦ φυσκόας δοθῆναι πρώτου. φυσκόας μὲν δὴ γέρα καὶ ἄλλα καὶ χορὸς ἐπώνυμος παρὰ τῶν ἑκκαίδεκα γυναικῶν. φυλάσσουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον ἠλεῖοι καὶ τἄλλ᾽ ὅμως τῶν πόλεων. νενεμημένοι γὰρ ἐς ὀκτὼ φυλὰς, ἀφ᾽ ἑκάστης αἱροῦνται γυναῖκας δύο. ὁποῖα δὲ ἢ ταῖς ἑκκαίδεκα γυναιξὶν, ἢ τοῖς ἑλλανοδικοῦσιν ἠλείων δρᾶν καθέστηκεν, οὐ πρότερον δρῶσι, πρὶν ἢ χοίρῳ τε ἐπιτηδείῳ πρὸς καθαρμὸν. καὶ ὕδατι ἀποκαθήρωνται. γίνεται δὲ σφίσιν ἐπὶ κρήνῃ πιέρᾳ τὰ καθάρσια. ἐκ δὲ ὀλυμπίας τὴν πεδιάδα ἐς ἦλιν ἐρχομένῳ, πρὸς τὴν πηγὴν ἀφικέσθαι τὴν πιέραν ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει κατὰ τὰ προειρημένα. τοῦ ἡραίου δέ ἐστιν ἐν τῷ ναῷ, διὸς ἄγαλμα. τὸ δὲ ἥρας καθήμενόν ἐστιν ἐπὶ θρόνῳ, παρέστηκε δὲ γένειά τε ἔχων, καὶ ἐπικείμενος κυνῆν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ. ἔργα δέ ἐστιν ἁπλᾶ. τὰς δὲ ἐφεξῆς τούτων καθημένας ἐπὶ θρόνων ὥρας ἐποίησεν, αἰγινήτης ἔμιλις, παρὰ δὲ αὐτὰς θέμιδος ἅτε μητρὸς τῶν ὡρῶν ἄγαλμα ἕστηκε δορυκλείδου τέχνη γένος μὲν λακεδαιμονίου. μαθητοῦ δὲ διποίνου καὶ σκύλλιδος. τὰς δὲ ἑσπερίδας πέντε ἀριθμὸν, θεοκλῆς ἐποίησε. λακεδαιμόνιος μὲν καὶ οὗτος πατρὸς ἡγύλου. φοιτῆσαι δὲ καὶ αὐτὸς παρὰ σκύλλιν καὶ δίποινον λέγεται. τὴν δὲ ἀθηνᾶν κράνος ἐπικειμένην, καὶ δόρυ, καὶ ἀσπίδα ἔχουσαν, λακεδαιμονίου λέγουσιν ἔργον εἶναι μέδοντος. τοῦτον δὲ ἀδελφόν τε εἶναι δορυκλείδου. καὶ παρὰ ἀνδράσι διδαχθῆναι τοῖς αὐτοῖς. κόρη δὲ καὶ δημήτηρ καὶ ἀπόλλων καὶ ἄρτεμις, αἱ μὲν ἀλλήλων εἰσὶν ἀπαντικρὺ καθήμεναι. ἀπόλλων δὲ ἐναντίος ἑστώσῃ τῇ ἀρτέμιδι ἕστηκεν. ἀνάκειται δὲ ἐνταῦθα καὶ λητὼ τύχη τε καὶ διόνυσος. καὶ ἔχουσα νίκη πτερά. τοὺς δὲ εἰργασμένους αὐτὰ οὐκ ἔχω δηλῶσαι φαίνεται δὲ εἶναί μοι, καὶ ταῦτα ἐς τὰ μάλιστα ἀρχαῖα. τὰ μὲν δὴ κατειλεγμένα, ἐστὶν ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ἄλλα ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἡραῖον. ἑρμῆν λίθου διόνυσον δὲ φέρειν νήπιον. τέχνη δέ ἐστι πραξιτέλους, καὶ ἀφροδίτη χαλκῆ, κλέωνος ἔργον σικυωνίου. τούτου δὲ ὁ διδάσκαλος τοῦ κλέωνος, ὄνομα ἀντιφάνης. ἐκ φοιτήσεως περικλείτου. πολυκλείτου δὲ ἦν τοῦ ἀργείου μαθητὴς ὁ περίκλητος. παιδίον ἐπίχρυσον κάθηται γυμνὸν πρὸ τῆς ἀφροδίτης βοηθὸς δὲ ἐτόρευσεν αὐτὸ καρχηδόνιος. μετεκομίσθη δὲ αὖ τό τε καὶ ἐκ τοῦ καλουμένου φιλιππείου χρυσοῦ καὶ ταῦτα καὶ ἐλέφαντος. εὐρυδίκη τε ἡ φιλίππου λάρναξ δὲ κέδρου μὲν πεποίηται. ζῴδια δὲ ἐλέφαντος ἐπ᾽ αὐτῆς. τὰ δὲ χρυσοῦ. τὰ δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς ἐστιν εἰργασμένα τῆς κέδρου. ἐς ταύτην τὴν λάρνακα, κύψελον τὸν κορίνθου τυραννήσαντα ἀπέκρυψεν ἡ μήτηρ. ἡνίκα τεχθέντα ἀνευρεῖν αὐτὸν σπουδὴν ἐποιοῦντο οἱ βακχίδαι. τῆς μὲν δὴ σωτηρίας ἕνεκα τοῦ κυψέλου τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ γένος οἱ ὀνομαζόμενοι κυψελίδαι τὴν λάρνακα ἐς ὀλυμπίαν ἀνέθεσαν. τὰς δὲ λάρνακας οἱ τότε ἐκάλουν κορίνθιοι κυψέλας. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ὄνομα κύψελον τῷ παιδὶ θέσθαι λέγουσι. τῶν δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι ἐπιγραμμάτων, ἔπεστι τοῖς πλείοσι γράμμασι τοῖς ἀρχαίοις γεγραμμένα καὶ τὰ μὲν ἐς εὐθὺ αὐτῶν ἔχει. σχήματα δὲ ἄλλα τῶν γραμμάτων, βουστροφηδὸν καλοῦσιν ἕλληνες. τὸ δέ ἐστι τοιόνδε. ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ ἔπους ἐπιστρέφει τῶν ἐπῶν τὸ δεύτερον. ὥσπερ ἐν διαύλου δρόμῳ γέγραπται δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι καὶ ἄλλους τὰ ἐπιγράμματα ἑλιγμοὺς συμβαλέσθαι χαλεπούς. ἀρξαμένῳ δὲ ἀνασκοπεῖσθαι κάτωθεν, τοσάδε ἐπὶ τῆς λάρνακος ἡ πρώτη παρέχεται χώρα. οἰνόμαος διώκων πέλοπά ἐστιν ἔχοντα ἱπποδάμειαν. ἑκατέρῳ μὲν δὴ δύο αὐτῶν εἰσιν ἵπποι. τοῖς δὲ τοῦ πέλοπος, ἔστι πεφυκότα καὶ πτερά. ἑξῆς δὲ ἀμφιαράου τε οἰκία, πεποίηται. καὶ ἀμφίλοχον φέρει νήπιον πρεσβῦτις ἥτις δή. πρὸ δὲ τῆς οἰκίας, ἐριφύλη τὸν ὅρμον ἔχουσα ἕστηκε. παρὰ δὲ αὐτὴν αἱ θυγατέρες εὐρυδίκη καὶ δημώνασσα καὶ ἀλκμαίων παῖς γυμνός. ἄσιος δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι, καὶ ἀλκμήνην ἐποίησε θυγατέρα ἀμφιαράου καὶ ἐριφύλης εἶναι. βάτων δὲ ὃς ἡνιοχεῖ τῷ ἀμφιαράῳ τάς τε ἡνίας τῶν ἵππων καὶ τῇ χειρὶ ἔχει τῇ ἑτέρᾳ λόγχην. ἀμφιαράῳ δὲ ὁ μὲν τῶν ποδῶν ἐπιβέβηκεν ἤδη τοῦ ἅρματος.

ματος. τὸ ξίφος δὲ ἔχει γυμνὸν καὶ ἐς τὴν ἐριφύλην ἐστὶν ἐπεστραμμένος. ἐξαγόμενός τε ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ἐκείνης ἂν ἀπέχεσθαι. μετὰ δὲ τοῦ ἀμφιαράου τὴν οἰκίαν, ἔστιν ἀγὼν ὁ ἐπὶ πελίᾳ. καὶ οἱ θεώμενοι τοὺς ἀγωνιστάς. πεποίηται δὲ ἡρακλῆς, ἐν θρόνῳ καθήμενος. καὶ ὄπισθεν γυνὴ αὐτοῦ. ταύτης γυναικὸς ἐπίγραμμα μὲν ἔπεστιν ἥτις ἐστί. φρυγίοις δὲ αὐλεῖ καὶ οὐχ ἑλληνικοῖς αὐλοῖς. ἡνιοχοῦντες δὲ συνωρίδα, πίσος ἐστὶν ὁ περιήρους. καὶ ἀστερίων κομήτου πλεῦσαι καὶ οὗτος λεγόμενος ἐπὶ τῆς ἀργοῦς. καὶ πολυδεύκης τε καὶ ἄδμητος, ἔτι δὲ αὐτοῖς εὔφημος. ποσειδῶνός τε ὢν κατὰ τὸν τῶν ποιητῶν λόγον. καὶ ἰάσονι ἐς κόλχους τοῦ πλοῦ μετεσχηκώς. οὗτος δὲ καὶ τῇ συνωρίδι ὁ νικῶν ἐστίν. οἱ δὲ ἀποτετολμηκότες πυκτεύειν ἄδμητος καὶ μόψος ἐστὶν ὁ ἄμπυκος. ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν αὐλητὴς ἑστηκὼς ἐπαυλεῖ καθ' ὅτι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐπὶ τῷ ἅλματι αὐλεῖν τῶν πεντάθλων νομίζουσιν. ἰάσονι δὲ καὶ πηλεῖ τὸ ἔργον τῆς πάλης ἐξ ἴσου καθέστηκε. πεποίηται δὲ, καὶ εὐρυβώτας ἀφιεὶς δίσκον. ὅς τις δὴ οὗτός ἐστιν, ἐπὶ δίσκῳ φήμην ἔχων. οἱ δὲ ἐς ἅμιλλαν δρόμου καθεστηκότες, μελανίων ἐστὶ καὶ νεοθεύς. καὶ φαλαρεύς. τέταρτος δὲ ἀργεῖος καὶ ἴφικλος πέμπτος. τούτῳ δὲ νικῶντι, ὀρέγει τὸν στέφανον ὁ ἄκαστος. εἴη δ' ἂν ὁ πρωτεσιλάου πατὴρ τοῦ στρατεύσαντος ἐς ἴλιον. κεῖνται δὲ καὶ τρίποδες ἆθλα δὴ τοῖς νικῶσι. καὶ θυγατέρες εἰσὶν αἱ πελίου. τὸ δὲ ὄνομα ἐπὶ τῇ ἀλκήστιδι γέγραπται μόνῃ. ἰόλαος δὲ ὃς ἐθελοντὴς μετεῖχεν ἡρακλεῖ τῶν ἔργων, ἐστὶν ἵππων ἅρματι ἀνῃρημένος νίκην. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀγὼν μὲν ὁ ἐπὶ πελίᾳ πέπαυται. τὴν ὕδραν δὲ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ τῇ ἀμυμώνῃ θηρίον ἡρακλεῖ τοξεύοντι ἀθηνᾶ παρέστηκεν. ἅτε δὲ τοῦ ἡρακλέους ὄντος οὐκ ἀγνώστου τοῦ τε ἄθλου χάριν καὶ ἐπὶ τῷ σχήματι, τὸ ὄνομα οὐκ ἔστιν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένον. φινεύς τε ὁ θρᾷξ ἐστὶ καὶ οἱ παῖδες οἱ βορέου, τὰς ἁρπυίας ἀπ' αὐτοῦ διώκοντες. τῆς χώρας δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι τῆς δευτέρας ἐξ ἀριστερῶν μὲν γίνοιτο ἂν ἡ ἀρχὴ τῆς περιόδου. πεποίηται δὲ γυνὴ παῖδα λευκὸν καθεύδοντα ἀνέχουσα τῇ δεξιᾷ χειρὶ τῇ δὲ ἑτέρᾳ μέλανα ἔχει παῖδα καθεύδοντι ἐοικότα, ἀμφοτέρους διεστραμμένους τοὺς πόδας. δηλοῖ μὲν δὴ καὶ τὰ ἐπιγράμματα. συνεῖναι δὲ καὶ ἄνευ τῶν ἐπιγραμμάτων ἐστί. θάνατόν τε εἶναι σφᾶς καὶ ὕπνον καὶ ἀμφοτέροις νύκτα αὐτοῖς τροφόν. γυνὴ δὲ εὐειδὴς γυναῖκα αἰσχρὰν κομίζουσα, καὶ τῇ μὲν ἀπάγχουσα αὐτήν, τῇ δὲ ῥάβδῳ παίουσα, δίκη δὴ ταῦτα ἀδικίαν δρῶσά ἐστι. δύο δὲ ἄλλας γυναῖκας ἐς ὅλμους καθικνουμένας ὑπέροις, φαρμακίδας εἶναι σφᾶς νομίζουσιν. ἐπεὶ ἄλλως γε οὐδὲν ἐς αὐτάς ἐστιν ἐπίγραμμα. τὰ δὲ ἐς τὸν ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα ἑπομένην αὐτῷ, τὰ ἔπη δηλοῖ τὰ ἑξάμετρα. λέγει γὰρ δὴ οὕτως.

» Ἴδας μάρπησαν καλλίσφυρον ἣν οἱ ἀπόλλων
» ἅρπασε τὰν ἐκ ναοῦ ἄγει πάλιν οὐκ ἀέκουσαν.

Χιτῶνα δὲ ἐνδεδυκὼς ἀνὴρ τῇ μὲν δεξιᾷ κύλικα. τῇ δὲ, ἔχων ἐστὶν ὅρμον. λαμβάνεται δὲ αὐτῶν ἀλκμήνη. πεποίηται δὲ ἐς τὸν λόγον τῶν ἑλλήνων, ὡς συγγένοιτο ἀλκμήνῃ ζεὺς ἀμφιτρύωνι εἰκασθείς. μενέλαος δὲ θώρακά τε ἐνδεδυκώς, καὶ ἔχων ξίφος ἔπεισιν ἑλένην ἀποκτεῖναι δῆλον ὡς ἁλισκομένης ἰλίου. μηδείας δὲ ἐπὶ θρόνου καθημένης, ἰάσων ἐν δεξιᾷ. τῇ δὲ ἀφροδίτη, παρέστηκε. γέγραπται δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτοῖς,
» Μήδειαν ἰάσων γαμεῖ κέλεται δ' ἀφροδίτα.
» πεποίηνται δὲ καὶ ᾄδουσαι μοῦσαι καὶ ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς. καὶ σφίσιν ἐπίγραμμα γέγραπται.
» Λατοΐδας οὗτος τάχ' ἄναξ ἑκάεργος ἀπόλλων Μοῦσαι δ' ἀμφ' αὐτὸν χαρίεις χορὸς αἷσι κατάρχει.

Ἄτλας δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ὤμων κατὰ τὰ λεγόμενα οὐρανόν τε ἀνέχει. καὶ γῆν. φέρει δὲ καὶ τὰ ἑσπερίδων μῆλα. ὅς τις δέ ἐστιν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων τὸ ξίφος, καὶ ὁ ἐπὶ τὸν ἄτλαντα ἐρχόμενος, ἰδίᾳ μὲν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένον ἐστὶν οὐδέν. δῆλα δὲ ἐς ἅπαντας ἡρακλέα εἶναι. γέγραπται δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις. Ἄτλας οὐρανὸν οὗτος ἔχει. τὰ δὲ μᾶλα μεθήσει. ἔστι δὲ καὶ ἄρης ὅπλα ἐνδεδυκὼς ἀφροδίτην ἄγων. ἐπίγραμμα δὲ ἐνυάλιός ἐστιν αὐτῷ. πεποίηται δὲ καὶ θέτις παρθένος. λαμβάνεται δὲ αὐτῆς πηλεύς καὶ ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς θέτιδος ὄφις ἐπὶ τὸν πηλέα ἐστὶν ὁρμῶν. αἱ δὲ ἀδελφαὶ μεδούσης ἔχουσαι πτερά, πετόμενον περσέα διώκουσαι εἰσί. τὸ δὲ ὄνομα ἐπὶ τῷ περσεῖ γέγραπται μόνῳ. στρατιωτικὰ δὲ ἐπὶ τρίτῃ χώρᾳ τῆς λάρνακος, τὸ μὲν πολύ εἰσιν ἐν αὐτοῖς οἱ πεζοί. πεποίηνται δὲ καὶ ἐπὶ συνωρίδων ἱππεῖς. ἐπὶ δὲ τοῖς στρατιώταις ἐστὶν εἰκάζειν. συνιέναι μὲν σφᾶς ἐς μάχην. συνιέναι δὲ καὶ ἀσπαζομένους τε καὶ ἀναγνωρίζοντας ἀλλήλους. λέγεται δὲ καὶ ἐς ἀμφότερα ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν. καὶ τοῖς μὲν ἐστὶν εἰρημένον αἰτωλοὺς τοὺς μετὰ ὀξύλου καὶ ἠλείους εἶναι τοὺς ἀρχαίους. ἀπαντᾶν δὲ σφᾶς γένους τε μνήμῃ τοῦ ἐξ ἀρχῆς καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνυμένους ἐς ἀλλήλους. οἱ δὲ συνιέναι φασὶν ἐς ἀγῶνα τὰ στρατιωτικά. πυλίους δὲ εἶναι καὶ ἀρκάδας παρά τε φειὰν πόλιν καὶ ποταμὸν μαχομένους ἰάρδανον. ταῦτα μὲν δή, οὐδὲ ἀρχὴν παραδέξαιτο ἄν τις ὡς ὁ τοῦ κυψέλου πρόγονος κορίνθιός τε ὢν καὶ τὴν λάρνακα αὐτῷ ποιούμενος κτῆμα, ὁπόσα μὲν κορινθίοις ἦν ἐπιχώρια ἑκὼν ὑπερέβαινεν. ἃ δὲ ξενικὰ ἦν καὶ οὐδὲ ἄλλως ἥκοντα ἐς δόξαν ἐτεχνᾶτο ἐπὶ τῇ λάρνακι. αὐτῷ μέν τοι παρίσταται ἐμοὶ ταῦτα εἰκάζειν. κυψέλῳ καὶ τοῖς προγόνοις ἐκ τῶν ἦν γένος ἐξ ἀρχῆς. γονούσης τῆς σικυῶνος. καὶ πρόγονος σφίσιν ἦν μέλας ὁ ἀντάσου. μελανὰ δὲ καὶ τὸν σὺν αὐτῷ στρατ

Τὰ ἐπὶ τῇ τετάρτῃ χώρᾳ καὶ τῇ ἀνωτάτῳ τῆς κυψέλου λάρ-
νακος· μετά τινων ἐπιγραμμάτων εὐμήλου.

κατὰ τὰ προειρημένα μοι ἐν τῇ κορινθίᾳ συγγραφῇ οὐκ ἤθελεν ἀλήτης συνοίκους δέξασθαι. γεγονός οἱ
μάντευμα ἐκ δελφῶν ὑφορώμενος. ἐς ὃ θεραπείᾳ τε τῇ πάσῃ χρώμενον μέλανα, καὶ ὅ ποτε ἀπελα-
θείη σὺν δεήσει ἐπανιόντα αὖθις ἐδέξατο καὶ ἄκων ἀλήτης. τοῦτο δὲ στρατιωτικὸν τεκμαίροιτο ἄν
τις τοὺς ἐπὶ τῇ λάρνακι εἰργασμένους εἶναι. τέταρτα δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι ἐξ ἀριστερᾶς περιιόντι, βο-
ρέας ἐστὶν ἡρπακὼς ὠρείθυιαν. οὐραὶ δὲ ὄφεων ἀντὶ ποδῶν εἰσὶν αὐτῷ. καὶ ἡρακλέους ὁ πρὸς γηρυόνην
ἀγών. τρεῖς δὲ ἄνδρες γηρυόνης εἰσὶν ἀλλήλοις προσεχόμενοι. θησεὺς δὲ ἔχων λύραν καὶ παρ' αὐτὸν
ἀριάδνη κατέχουσά ἐστι στέφανον. ἀχιλλεῖ δὲ καὶ μέμνονι μαχομένοις παρεστήκασιν αἱ μητέρες. ἔστι δὲ
καὶ μελανίων καὶ ἀταλάντη παρ' αὐτὸν ἔχουσα ἐλάφου νεβρόν. μονομαχοῦντος δὲ αἴαντι ἕκτορος
κατὰ τὴν πρόκλησιν, μεταξὺ ἕστηκεν αὐτῶν ἔρις αἰσχίστη τὸ εἶδος ἐοικυῖα. πρὸς δὲ ταύτῃ, καὶ καλυφῶν
σάμιος ἐν ἀρτέμιδος ἱερῷ τῆς ἐφεσίας, ἐποίησεν ἔριν τὴν μάχην γράψας τὴν ἐπὶ ταῖς ναυσὶ τῶν
ἑλλήνων. εἰσὶ δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι διόσκουροι. ὁ ἕτερος οὐκ ἔχων πω γένεια. μέση δὲ αὐτῶν ἑλένη. αἴ-
θρα δὲ ἡ πιτθέως ὑπὸ τοῖς ἑλένης ποσὶν ἐς ἔδαφος καταβεβλημένη μέλαιναν ἔχουσα ἐστὶν ἐσθῆτα.
» ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτοῖς ἔπος τὸ ἑξάμετρον καὶ ὀνόματος ἐστὶν ἑνὸς ἐπὶ τῷ ἑξαμέτρῳ προσθήκη· τυνδα-
» ρίδα ἑλέναν φέρετον· αἴθραν δ' ἀθήναθεν ἕλκετον. τοῦτο μὲν, δὴ τὸ ἔπος, οὕτω πεποίηται. ἰφιδάμαν-
τος δὲ τοῦ ἀντήνορος κειμένου, μαχόμενος πρὸς ἀγαμέμνονα ὑπὲρ αὐτοῦ κόων ἐστί. φόβος δὲ ἐπὶ τοῦ
ἀγαμέμνονος τῇ ἀσπίδι ἔπεστιν· ἔχων τὴν κεφαλὴν λέοντος. ἐπιγράμματα δὲ ὑπὲρ μὲν τοῦ ἰφι-
» δάμαντος νεκροῦ. ἰφιδάμας οὗτος τε κόων περιμάρναται αὐτοῦ. τοῦ ἀγαμέμνονος δὲ ἐπὶ τῇ ἀσπί-
» δι. οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν· ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων. ἄγει δὲ καὶ ἑρμῆς, παρ' ἀλέξανδρον τὸν πριάμου
τὰς θεὰς κριθησομένας ὑπὲρ τοῦ κάλλους. καὶ ἔστιν ἐπίγραμμα καὶ τούτοις. ἑρμείας ὅδ' ἀλεξάν-
δρῳ δείκνυσι διαιτῆν τοῦ εἴδους ἥραν, καὶ ἀθηνᾶν, καὶ ἀφροδίταν. ἄρτεμις δὲ οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῳ λό-
γῳ πτέρυγας ἔχουσά ἐστιν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ κατέχει πάρδαλιν. τῇ δὲ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν
λέοντα. πεποίηται δὲ καὶ κασσάνδραν ἀπὸ τοῦ ἀγάλματος αἴας τῆς ἀθηνᾶς ἕλκων. ἐπ' αὐτῷ δὲ καὶ
ἐπίγραμμά ἐστιν.

» Αἴας κασσάνδραν ἀπ' ἀθηναίας λοκρὸς ἕλκει.

Τῶν δὲ οἰδίποδος παίδων πολυνείκει πε-
πτωκότι ἐς γόνυ, ἔπεισιν ἐτεοκλῆς. τοῦ πολυνείκους δὲ ὄπισθεν, ἕστηκεν ὀδόντας τε ἔχουσα οὐδὲν ἡμε-
ρωτέρους θηρίου. καί οἱ καὶ τῶν χειρῶν εἰσιν ἐπικαμπεῖς οἱ ὄνυχες. ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτῇ εἶναί φασι
κῆρα. ὡς τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ πεπρωμένου τὸν πολυνείκην ἀπαχθέντα. ἐτεοκλεῖ δὲ γινομένης καὶ σὺν
τῷ δικαίῳ τῆς τελευτῆς. διόνυσος δὲ ἐν ἄντρῳ κατακείμενος γένεια ἔχων καὶ ἔκπωμα χρυσοῦν, ἐνδε-
δυκώς ἐστι ποδήρη χιτῶνα. δένδρα δὲ ἄμπελοι περὶ αὐτόν. καὶ μηλέαι τέ εἰσι καὶ ῥόαι. ἡ δὲ ἀνωτάτω χώ-
ρα. πέντε γὰρ ἀριθμόν εἰσι, παρέχεται μὲν ἐπίγραμμα οὐδέν. λείπεται δὲ εἰκάζειν εἰς τὰ ἐπειρ-
γασμένα. εἰσὶν οὖν ἐν σπηλαίῳ γυνὴ καθεύδουσα σὺν ἀνδρὶ ἐπὶ κλίνῃ. καὶ σφᾶς ὀδυσσέα εἶναι καὶ
κίρκην ἐδοξάζομεν. ἀριθμῷ τε τῶν θεραπαινῶν αἵ εἰσι πρὸ τοῦ σπηλαίου. καὶ τοῖς ποιουμένοις ὑπ'
αὐτῶν. τέσσαρές τε γάρ εἰσιν αἱ γυναῖκες καὶ ἐργάζονται τὰ ἔργα ἃ ἐν τοῖς ἔπεσιν ὅμηρος εἴρηκεν.
κένταυρος δὲ τούτους πάντας ἱππόποδας, τοὺς δὲ ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔχων ἀνδρός ἐστιν. ἐξῆς καὶ ἵπ-
πων ξυνωρίδες. καὶ γυναῖκες ἐπὶ τῶν συνωρίδων εἰσὶν ἑστῶσαι. πτερὰ δὲ τοῖς ἵπποις χρυσᾶ ἐστί.
καὶ ἀνὴρ δίδωσιν ὅπλα μιᾷ τῶν γυναικῶν. ταῦτα ἐς τὴν πατρόκλου τελευτὴν ἔχειν τεκμαίρον-
ται. νηρηΐδας τε γὰρ ἐπὶ τῶν συνωρίδων εἶναι. καὶ θέτιν τὰ ὅπλα λαμβάνειν παρὰ ἡφαίστου.
καὶ δὴ καὶ ἄλλος ὁ τὰ ὅπλα διδοὺς, οὔτε τοὺς πόδας ἐστὶν ἐρρωμένος. καὶ ὄπισθεν οἰκέτης ἕπεταί οἱ
πυράγραν ἔχων. λέγεται δὲ καὶ ἐς τὸν κένταυρον ὡς Χείρων ἀπηλλαγμένος ἤδη παρὰ ἀνθρώπων
καὶ ἠξιωμένος εἶναι σύνοικος θεοῖς, ῥαστώνην τινὰ ἥκοι τοῦ πένθους ἀχιλλεῖ παρασκευάζων. παρθένους
δὲ ἐπὶ ἡμιόνων, τὴν μὲν ἔχουσαν ἡνίας, τὴν δὲ ἐπικειμένην κάλυμμα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ναυσικάαν τε
νομίζουσιν εἶναι τὴν ἀλκίνου. καὶ τὴν θεράπαιναν ἐλαυνούσας ἐπὶ τοὺς πλυνούς. τοξεύοντα
δὲ ἄνδρα κενταύρους, τοὺς δὲ καὶ ἀπεκτονότα ἐξ αὐτῶν δῆλα, ἡρακλέα τε τὸν τοξεύοντα. καὶ
ἡρακλέους εἶναι τὸ ἔργον. τὸν μὲν δὴ τὴν λάρνακα κατειργασμένον ὅστις ἦν, οὐδαμῶς ἡμῖν δυ-
νατὰ ἦν συμβαλέσθαι. τὰ ἐπιγράμματα δὲ τὰ ἐπ' αὐτὴν τάχα μέν που καὶ ἄλλος τις ἂν εἴη
πεποιηκώς. τῆς δὲ ὑπονοίας τὸ πολὺ, ἐς εὔμηλον τὸν κορίνθιον εἶχεν ἡμῖν. ἄλλων θ' εἵνεκα καὶ τοῦ
προσοδίου μάλιστα ὃ ἐποίησεν ἐς δῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐνταῦθα. κλίνη τε μέγεθος
οὐ μεγάλη τὰ πολλὰ ἐλέφαντι κεκοσμημένη. καὶ ὁ ἰφίτου. δίσκος καὶ τράπεζα ἐφ' οἷς προστί-
θενται τοῖς νικῶσιν οἱ στέφανοι. τὴν μὲν δὴ ἱπποδαμείας λέγουσιν εἶναι παίγνιον. ὁ δὲ τοῦ ἰφί-
του δίσκος, τὴν ἐκεχειρίαν τὴν ἐπὶ τοῖς ὀλυμπίοις ἐπαγγέλλουσιν οἱ ἠλεῖοι. ταύτην οὐκ ἐς εὐθὺ ἔ-
χει γεγραμμένην. ἀλλὰ ἐς κύκλου σχῆμα περίεισιν ἐπὶ τῷ δίσκῳ τὰ γράμματα. ἡ τράπεζα δὲ ἐλέ-

Κωλώτης ὁ πλάστης. Πλούτωνος κλείς. νεκρὸς ὁ πλίτης. κίων Οἰνομάου. Μητρῷον. Φιλιππεῖον. Ζᾶνες. ἀδίκημα ἐς τὸν ἀγῶνα.

φαντος μὲν πεποίηται καὶ χρυσοῦ, Κωλώτου δέ ἐστιν ἔργον. εἶναι δέ φασιν ἐξ Ἡρακλείας τὸν Κωλώτην. οἱ δὲ πολυπραγμονήσαντες σπουδῇ τὰ ἐς τοὺς πλάστας, Πάριον ἀποφαίνουσιν, ὄντα αὐτὸν μαθητὴν Πασιτέλους. Πασιτέλην δὲ αὐτὸν διδαχθῆναι. καὶ Ἥρα τε καὶ Ζεὺς καὶ θεῶν μήτηρ καὶ Ἑρμῆς, καὶ Ἀπόλλων μετὰ Ἀρτέμιδος πεποίηνται. ὄπισθεν δὲ ἡ διάθεσίς ἐστιν ἡ τοῦ ἀγῶνος. κατὰ δὲ ἑκατέραν πλευράν, τῇ μὲν Ἀσκληπιὸς καὶ τῶν Ἀσκληπιοῦ θυγατέρων Ὑγεία ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ Ἄρης καὶ Ἀγὼν παρ' αὐτόν. τῇ δὲ, Πλούτων καὶ Διόνυσος. Περσεφόνη τε καὶ νύμφαι σφαῖραν αὐτῶν ἡ ἑτέρα φέρουσα. ἡ δὲ κλεῖς. ἔχει γὰρ δὴ ὁ Πλούτων κλεῖν. καὶ λέγουσιν ἐπ' αὐτῇ τὸν καλούμενον ᾅδην κεκλεῖσθαί τε ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος, καὶ ὡς ἐπάνεισιν οὐδεὶς αὖθις ἐξ αὐτοῦ. λόγον δὲ ὃν Ἀρίσταρχος ἔλεγεν ὁ τῶν Ὀλυμπίασιν ἐξηγητής, οὔ με εἰκὸς ἦν παρελθεῖν. ὃς ἐπὶ τῆς ἡλικίας ἔφη τῆς ἑαυτοῦ, τὸν ὄροφον τοῦ Ἡραίου πεπονηκότα ἐπανορθουμένων Ἠλείων, ὁπλίτου νεκρὸν τραύματα ἔχοντα μεταξὺ ἀμφοτέρων εὑρεθῆναι, τῆς τε ἐς εὐπρέπειαν στέγης, καὶ τῆς ἀνεχούσης τὸν κέραμον. τοῦτον τὸν ἄνδρα μαχέσασθαι τὴν μάχην τὴν ἐντὸς Ἄλτεως πρὸς Λακεδαιμονίους Ἠλείων. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν θεῶν τὰ ἱερὰ καὶ ἐς πάντα ὁμοίως τὰ ὑψηλὰ ἐπαναβαίνοντες ἠμύνοντο οἱ Ἠλεῖοι. οὗτος δ' οὖν ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο ἡμῖν ἀποδῦναι μὲν ἐνταῦθα λιποψυχήσας ὑπὸ τῶν τραυμάτων. ὡς δὲ ἀφῆκε τὴν ψυχὴν οὐκ ἔμελλεν ἄρα οὔτε πνίγους θέρους οὔτε ἐν χειμῶνι κρυμὸς ἔσεσθαι τῷ νεκρῷ βλάβος, ἅτε ἐν σκέπῃ πάσῃ κειμένῳ. ἔλεγε δὲ καὶ τόδε ἔτι ὁ Ἀρίσταρχος ὡς ἐκκομίσαιντο ἐς τὸ ἐκτὸς τῆς Ἄλτεως τὸν νεκρόν, καὶ ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις γῇ κρύψαιεν. ἣν δὲ καλοῦσιν Οἰνομάου κίονα καὶ οἱ Ἠλεῖοι καλοῦσιν, ἔστι μὲν πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς ἰόντι ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ. τέσσαρες δέ εἰσιν ἐν ἀριστερᾷ κίονες, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὄροφος. πεποίηται δὲ ἔρυμα εἶναι ξυλίνῳ κίονι πεπονηκότι ὑπὸ χρόνου, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ δεσμῶν συνεχομένῳ. οὗτος ὁ κίων ἐν οἰκίᾳ τοῦ Οἰνομάου καθὰ λέγουσιν εἱστήκει. κεραυνώσαντος δὲ τοῦ θεοῦ τὴν μὲν ἄλλην ἠφάνισεν οἰκίαν τὸ πῦρ, ὑπέλιπε δὲ τὸν κίονα ἐξ ἁπάσης μόνον. πινάκιον δὲ πρὸ
» αὐτοῦ χαλκοῦν ἐλεγεῖα ἔχει γεγραμμένα. Καί τ' ἐγὼ κείνων εἰμ' ὦ ξένε λείψανον οἴκων Στῦλος ἐν Οἰ-
» νομάου πρίν ποτ' ἐνοῦσα δόμοις. Νῦν δὲ παρὰ Κρονίδην κεῖμαι τὰ δ' ἔχουσα τὰ δεσμά. Τίμιος. οὐδ'
» ὀλοὴ δέξατο φλόξ με πυρός. συνέβη δὲ καὶ ἄλλο κατ' ἐμὲ τοιόνδε. ἀνὴρ βουλῆς τῆς Ῥωμαίων ἀνεῖλε τὸ Ὀλυμπικὴν νίκην. ἐθέλων δὲ ἀπολιπέσθαι τῆς νίκης ὑπόμνημα χαλκῆν εἰκόνα, ἐπιγράμματι ὤρυσσον ἐς θέσιν βόθρον. καὶ ὡς ἐγένετο ἐγγύτατα τὸ ὄρυγμα αὐτῷ τῆς τοῦ Οἰνομάου κίονος, ἐνταῦθα εὕρισκον οἱ ὀρύσσοντες καὶ ὅπλων καὶ χαλινῶν καὶ ψελλίων θραύσματα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτὸς ἑώρων ὀρυσσόμενα. ναὸν δὲ μεγέθει μέγαν καὶ ἐργασίᾳ δώριον, Μητρῷον καὶ ἐς ἐμὲ καλοῦσι διασώζοντες ἔτι τὸ ὄνομα αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον. κεῖται δὲ οὐκ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ θεῶν μητρός. βασιλέων δὲ ἑστήκασιν ἀνδριάντες Ῥωμαίων. ἔστι δὲ ἐντὸς τῆς Ἄλτεως τὸ Μητρῷον. καὶ οἴκημα περιφερὲς ὀνομαζόμενον Φιλιππεῖον. ἐπὶ κορυφὴν δέ ἐστι τοῦ Φιλιππείου, μήκων χαλκῆ σύνδεσμος ταῖς δοκοῖς. τοῦτο τὸ οἴκημα ἔστι μὲν κατὰ τὴν ἔξοδον τὴν κατὰ τὸ πρυτανεῖον ἐν ἀριστερᾷ. πεποίηται δὲ ὀπτῆς πλίνθου. κίονες δὲ περὶ αὐτῷ ἑστήκασι. Φιλίππῳ δὲ ἐποιήθη κατὰ τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ τὴν Ἑλλάδα ὀλισθεῖν. κεῖνται δὲ αὐτόθι Φίλιππός τε καὶ Ἀλέξανδρος. σὺν δὲ αὐτοῖς Ἀμύντας ὁ Φιλίππου πατήρ. ἔργα δ' ἔστι καὶ ταῦτα Λεωχάρους ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, καθὰ καὶ τῆς Ὀλυμπιάδος καὶ Εὐρυδίκης εἰσὶν εἰκόνες. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοι πρόεισιν ὁ λόγος, ἔς τε τῶν ἀνδριάντων, καὶ ἐς τῶν ἀναθημάτων ἐξήγησιν. ἀναμίξαι δὲ οὐκ ἀρεστὰ ἦν μοι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. ἐν ἀκροπόλει μὲν γὰρ τῇ Ἀθήνησιν, οἵ τε ἀνδριάντες καὶ ὁπόσα ἄλλα, τὰ πάντα ἐστὶν ὁμοίως ἀναθήματα. ἐν δὲ τῇ Ἄλτει, τὰ μὲν τιμῇ τῇ ἐς τὸ θεῖον ἀνάκειται. οἱ δὲ ἀνδριάντες τῶν νικώντων ἐν ἄθλου λόγῳ σφίσι καὶ οὗτοι δίδονται. τῶν μὲν δὴ ἀνδριάντων ποιησόμεθα καὶ ὕστερον μνήμην. ἐς δὲ τὰ ἀναθήματα ὑμῖν τραπήσεται πρότερον ὁ λόγος τὰ ἀξιολογώτατα αὐτῶν ἐπερχομένοις. ἰόντι ἐπὶ τὸ στάδιον τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τοῦ Μητρῴου, ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ κατὰ τὸ πέρας τοῦ ὄρους τοῦ Κρονίου, λίθων τε πρὸς αὐτῷ τῷ ὄρει κρηπὶς καὶ ἀναβαθμοὶ δι' αὐτῆς. πρὸς δὲ τῇ κρηπῖδι ἀγάλματα Διὸς ἀνάκειται χαλκᾶ. ταῦτα ἐποιήθη μὲν ἀπὸ χρημάτων ἐπιβληθείσης ἀθληταῖς ζημίας ὑβρίσασιν ἐς τὸν ἀγῶνα. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων Ζᾶνες. πρῶτοι δὲ ἀριθμὸν ἓξ ἐπὶ τῆς ὀγδόης ἔστησαν καὶ ἐνενηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. Εὔπωλος γὰρ Θεσσαλὸς, χρήμασι διέφθειρε τοὺς ἐλθόντας τῶν πυκτῶν. Ἀγήτορα Ἀρκάδα καὶ Πρύτανιν Κυζικηνόν. σὺν δὲ αὐτοῖς καὶ Φορμίωνα Ἁλικαρνασσέα μὲν γένος, Ὀλυμπιάδι δὲ τῇ πρὸ ταύτης κρατήσαντα. τοῦτο ἐξ ἀθλητῶν ἀδίκημα ἐς τὸν ἀγῶνα πρῶτον γενέσθαι λέγουσι, καὶ πρῶτοι χρήμασιν ἐζημιώθησαν ὑπὸ Ἠλείων Εὔπωλος καὶ οἱ δεξάμενοι δῶρα παρὰ Εὐπώλου. δύο μὲν δὴ ἐξ αὐτῶν ἔργα Κλέωνος Σικυωνίου. τὰ δὲ ἐφεξῆς τέσσαρα ὅστις ἐποίησεν οὐκ ἴσμεν. τῶν δὲ ἀγαλμάτων τούτων παρόντι τρίτον τε ἐξ αὐτῶν καὶ τέταρτον, γεγραμμένα ἐλεγεῖά ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις. ἐθέλει δὲ τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἐλεγείων δηλοῦν, ὡς οὐ χρήμασιν ἀλλὰ ὠκύτητι τῶν ποδῶν καὶ ἀπὸ ἰσχύος σώ-

Γνώμη τῶν ἐπιγεγραμμένων ἐλεγείων τοῖς ἀγάλμασι τοῖς ἐκ τῆς ἐπιβληθείσης ἑκάστῳ τῶν παρανομησάντων ἀθλητῶν ζημίας κατασκευασθεῖσιν ὤκνησε γὰρ ὁ Γεννάδιος αὐτολεξεὶ παραθέσθαι τοὺς στίχους ἢ μυσαττόμενος τὸ ἀρχαιότροπον αὐτῶν ἢ λίαν περὶ τὸ κομψὸν τῆς καλλιλογάδην παραφράσεως φιλοτιμηθείς.

ματος ὀλυμπικὴν ἔστιν εὑρέσθαι νίκην, τὸ δὲ ἐπὶ τῷ δευτέρῳ φησὶν ὡς τὸ ἄγαλμα ἕστηκε, τιμῇ τε τῇ ἐς τὸ θεῖον καὶ ὑπὸ εὐσεβείας τῆς ἠλείων καὶ ἀθληταῖς παρανομοῦσιν εἶναι δέος. τῷ πέμπτῳ τε καὶ ἕκτῳ τῷ μέν ἐστιν ἡ τοῦ ἐπιγράμματος γνώμη. τά τε ἄλλα ἐς ἔπαινον ἠλείων καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ τῇ ζημίᾳ τῶν πυκτῶν. ἐπὶ δὲ τῷ ὑπολοίπῳ διδασκαλία πᾶσιν ἕλλησιν εἶναι τὰ ἀγάλματα. μηδένα ἐπὶ ὀλυμπικῇ νίκῃ διδόναι χρήματα. εὐπώλου δὲ ὕστερον φασὶν ἀθηναῖον κάλλιππον ἀθλήσαντα πένταθλον, ἐξωνήσασθαι τοὺς ἀνταγωνιουμένους χρήμασι. δευτέραν δὲ ἐπὶ ταῖς δέκα τε καὶ ἑκατὸν ὀλυμπιάδα εἶναι ταύτην. ἐπιβληθείσης δὲ τῷ καλλίππῳ καὶ τοῖς ἀνταγωνισαμένοις ζημίας ὑπὸ ἠλείων, ἀποστέλλουσιν ὑπερίδην ἀθηναῖοι πείσοντα ἠλείους, ἀφεῖναι σφίσι τὴν ζημίαν. ἀπειπόντων δὲ ἠλείων τὴν χάριν ἐχρῶντο ὑπεροψίᾳ τοιᾷδε ἐς αὐτοὺς οἱ ἀθηναῖοι. οὔτε ἀποδιδόντες τὰ χρήματα. καὶ ὀλυμπίων εἰργόμενοι πρὶν ἤ σφισιν ὁ θεὸς ἐν δελφοῖς οὐ πρότερον ἔφησεν ὑπὲρ οὐδενὸς χρήσειν, πρὶν ἢ τὴν ζημίαν ἀποδοῖεν ἠλείοις. οὕτω δὴ ἀποδόντων ἐποιήθη τῷ διὶ ἀγάλματα. ἓξ μὲν καὶ ταῦτα. γέγραπται δὲ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐλεγεῖα. οὐδέν τι δεξιώτερα ἐς ποίησιν, ἢ τὰ ἔχοντα τὴν ζημίαν τὴν εὐπώλου. γνῶμαι δέ εἰσι τῶν ἐπιγραμμάτων. πρῶτον μὲν ἀνατεθῆναι ἀγάλματα μαντείᾳ τοῦ θεοῦ τιμήσαντος τὰ ἐς τοὺς πεντάθλους δόξαντα ἠλείοις. τὸ δὲ ἐπὶ τῷ δευτέρῳ καὶ ὡσαύτως ἐπὶ τῷ τρίτῳ, ἠλείους ἐπαινοῦντά ἐστιν ἐπὶ τῶν πεντάθλων τῇ ζημίᾳ. τὸ τέταρτον δὲ ἐθέλει λέγειν τὸν ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα ἀρετῆς εἶναι καὶ οὐ χρημάτων. τὰ δὲ ἐπιγράμματα ἐπὶ τῷ πέμπτῳ τε καὶ ἕκτῳ, τὸ μὲν αὐτῶν δηλοῖ καθ᾽ ἥντινα αἰτίαν ἀνετέθη τὰ ἀγάλματα. τὸ δὲ ἀναμιμνήσκει τοῦ χρησμοῦ τοῦ ἀθηναίοις ἐλθόντος ἐκ δελφῶν. τῶν δὲ κατειλεγμένων, τὰ ἐφεξῆς ἀγάλματα δύο μέν ἐστιν ἀριθμόν. ἀνετέθη δὲ ἐπιτεθείσης παλαισταῖς ἀνδράσι ζημίας. οἵτινες δὲ ἐκαλοῦντο, ἐμέ τε καὶ τοὺς ἠλείων λέληθεν ἐξηγητάς. ἐπιγράμματα μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀγάλμασιν ἔπεστι. λέγει δὲ τὸ μὲν πρότερον αὐτῶν ὡς τῷ ὀλυμπίῳ διὶ, ῥόδιοι χρήματα ὑπὲρ ἀνδρὸς ἀδικίας ἐκτίσειαν παλαιστοῦ. τὸ δὲ ἕτερον ὡς ἀνδρῶν ἐπὶ δώροις παλαισάντων ἀπὸ τῶν ἐπιβληθέντων χρημάτων αὐτοῖς γένοιτο τὸ ἄγαλμα. τὰ δὲ ἐπίλοιπα ἐς τοὺς ἀθλητὰς τούτους οἱ ἐξηγηταὶ λέγουσιν οἱ ἠλείων, ὀγδόῃ μὲν ἐπὶ ταῖς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλυμπιάδι εἶναι, λαβεῖν δὲ εὔδηλον παρὰ φιλοστράτου χρήματα. τοῦτον δὲ εἶναι τὸν φιλόστρατον ῥόδιον. τούτῳ τῷ λόγῳ διάφορα ὄντα εὑρίσκοντα ἠλείων ἐς τοὺς ὀλυμπιονίκας γράμματα. ἔστι γὰρ δὴ ἐν τοῖς γράμμασι τούτοις στράτωνα ἀλεξανδρέα ὀλυμπιάδι ὀγδόῃ μετὰ τὰς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐπὶ ἡμέρας ἀνελέσθαι τῆς αὐτῆς παγκρατίου καὶ πάλης νίκην. ἀλεξανδρείας δὲ τῆς ἐπὶ τῷ κανωβικῷ τῷ νείλου στόματι, ἀλέξανδρος μὲν οἰκιστὴς ἐγένετο ὁ φιλίππου. λέγεται δὲ καὶ πρότερον ἔτι πόλισμα αἰγυπτίων ἐν ταὐτῷ οὐ μέγα εἶναι ῥακῶτιν. στράτωνος δὲ τούτου τρεῖς μὲν ἡλικίᾳ πρότερον. τοσοῦτοι δὲ ἄλλοι μετ᾽ αὐτόν εἰσι δῆλοι, τὸν κότινον παγκρατίου τε ἆθλα εἰληφότες καὶ πάλης. καὶ πρῶτος μὲν ἐξ αὐτῆς ἤλιδος. ἑλλήνων δὲ τῶν πέραν αἴνου. ῥόδιος δὲ ἀριστομένης καὶ μαγνήτων τῶν ἐπὶ ληθαίῳ πρωτοφάνης. οἱ δὲ ὕστερον τοῦ στράτωνος, μαρίων τε πόλεως ἐκείνῳ τῆς αὐτῆς καὶ στρατονικεὺς ἀριστέας. τὰ δὲ παλαιότερα ἥ τε χώρα καὶ ἡ πόλις ἐκαλεῖτο χρυσαόρεις. ἕβδομος δὲ νικόστρατος ἐκ τῶν ἐπὶ θαλάσσῃ κιλίκων. οὐδὲν τοῖς κίλιξιν αὐτοῦ μετὸν, εἰ μὴ ὅσα τῷ λόγῳ. τοῦτον γὰρ τὸν νικόστρατον νήπιον παῖδα ἔτι ἐκ πρυμνησσοῦ λῃσταὶ τῆς φρυγῶν ἥρπασαν, οἰκίας ὄντα οὐκ ἀφανοῦς. κομισθέντα δὲ αὐτὸν ἐς αἰγέας, ὠνήσατο ὅστις δή. χρόνῳ δὲ ὕστερον τῷ ἀνδρὶ τούτῳ ὄνειρον γίνεται. λέοντος δὲ ἔδοξεν ὑπὸ τῷ σκίμποδι κατακεῖσθαι σκύμνον. ἐφ᾽ ᾧ ἐκάθευδεν ὁ νικόστρατος. νικοστράτῳ μὲν δὴ ὡς ηὐξήθη καὶ ἄλλαι νῖκαι ὀλυμπιάσιν ἐγένοντο, παγκρατίου καὶ πάλης. χρήμασι δὲ ὑπὸ ἠλείων ἕτεροί τε ὕστερον καὶ ἀλεξανδρεὺς ἐζημιώθη πύκτης ὀλυμπιάδι ἐπὶ ταῖς διακοσίαις ὀγδόῃ τε καὶ δεκάτῃ. ὄνομα μὲν τῷ ζημιωθέντι ἀπολλώνιος. ἐπίκλησιν δὲ ἦν ῥαύτης. καί πως καὶ ἐπιχώριον τὸ ἐς τὰς ἐπικλήσεις τοῖς ἀλεξανδρεῦσίν ἐστιν. οὗτος ὁ ἀνὴρ ἀδικεῖν ὑπὸ ἠλείων κατεγνώσθη πρῶτος αἰγυπτίων καὶ ἐγνώσθη δὲ οὐ δοῦναι χρήματα ἢ λαβεῖν αὐτός. ἀλλὰ τοιόνδε ἄλλο ἐς τὸν ἀγῶνα ἐξυβρίσαι. ἀφίκετο οὐκ ἐς τὸν εἰρημένον καιρὸν καὶ αὐτὸν ὑπὸ ἠλείων πειθομένων τῷ νόμῳ ἐλείπετο τοῦ ἀγῶνος εἴργεσθαι. τὴν γάρ οἱ πρόφασιν ὡς ἐν ταῖς κυκλάσι νήσοις ὑπὸ ἀνέμων κατείχετο ἐναντίον ἡρακλείδης γένος καὶ αὐτὸς ἀλεξανδρεὺς ἤλεγχεν ἀπάτην οὖσαν. ὑστερῆσαι γὰρ χρήματα ἐκ τῶν ἀγώνων αὐτὸν ἐκλέγοντα τῶν ἐν ἰωνίᾳ. οὕτω δὴ τόν τε ἀπολλώνιον καὶ εἴ δή τις ἄλλος ἧκεν οὐ κατὰ προθεσμίαν τῶν πυκτῶν, τούτους μὲν οἱ ἠλεῖοι τοῦ ἀγῶνος ἀπελαύνουσι. τῷ ἡρακλείδῃ δὲ τὸν στέφανον παριᾶσιν ἀκονιτί. ἐνταῦθα ὁ ἀπολλώνιος κατεσκευάσατό τε τοῖς ἱμᾶσιν ὡς ἐς μάχην, καὶ ἐς δραμὼν ἐπὶ τὸν ἡρακλείδην, ἥπτετο ἐπικειμένου τε ἤδη τὸν κότινον καὶ καταπεφευγότος ἐς τοὺς ἑλλανοδίκας. τούτῳ μὲν δὴ ἔμελλε τὸ κοῦφον τοῦ νοῦ, βλάβος μέγα ἔσεσθαι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα δύο τέχνης τῆς ἐφ᾽ ἡμῶν τὰ ἀγάλματα. ἕκτῃ γὰρ ἐπὶ ταῖς εἴκοσι καὶ διακοσίαις ὀλυμπιάσι πύκτας ἄνδρας ὑπὲρ αὐτῆς μαχομένους τῆς νίκης ἐφώρασαν. (ὧν

Ἠλεῖοι ἀθληταὶ παρανόμως ἑαλωκότες. στοὰ ποικίλη ἡ καὶ ἑπτάηχος ἧς Πλούταρχος ἐν
τῷ περὶ ἀδολεσχίας μέμνηται. παγκρατιαστὴς ἀποδρὰς τὸν ἀγῶνα δειλίᾳ.
Ἀπολλωνιατῶν ἀνάθημα. Ἀβαντίς. Θρόνιον. Ἄρπιννα. Αἰνεσίδημος.

θεμένους ὑπὲρ λήμματος. ἀντὶ τούτων μὲν ἐγένετο ζημία. ποιηθέντων δὲ ἀγαλμάτων Διός, τὸ μὲν ἐς ἀρι-
στερὰ τῆς ἐς τὸ στάδιον ἐσόδου, τὸ δὲ ἕτερον αὐτῶν ἕστηκεν ἐν δεξιᾷ. τοῖς δὲ πύκταις τούτοις Δίδας τε ὄ-
νομα ἦν, καὶ τῷ τὰ χρήματα δόντι αὐτῷ Σαραπάμμων. ὁμοῦ δὲ ἦσαν τοῦ αὐτοῦ νομοῦ τῶν ἐν Αἰ-
γύπτῳ καλουμένου δὲ Ἀρσινοΐτου. θαῦμα μὲν δὴ καὶ ἄλλους ἐν οὐδενὸς λόγῳ τὸν θεὸν θέσθαι τὸν ἐν
Ὀλυμπίᾳ, καὶ δέξασθαί τινα ἢ δοῦναι δῶρα ἐπὶ τῷ ἀγῶνι. μείζονος δὲ ἔτι θαύματος, ἔγε καὶ αὐτῶν
ἐτόλμησεν ἤδη τις Ἠλείων. λέγεται δὲ ὡς Δαμόνικος τολμήσειεν Ἠλεῖος δευτέρᾳ πρὸς ταῖς ἑκατὸν
καὶ ἐνενήκοντα ὀλυμπιάδι. συνεστηκέναι μὲν γὰρ παλαίοντας ἐπὶ τῷ στεφάνῳ τόν τε τοῦ Δαμονίκου
παῖδα Πολύκτορα, καὶ Σώσανδρον γένος Σμυρναῖον, ὁμώνυμον τῷ πατρί. Δαμόνικον δὲ ἅτε περιεσ-
σῶς ἐπιθυμοῦντα γενέσθαι τῷ παιδὶ τὴν νίκην, δοῦναι τοῦ Σωσάνδρου τῷ παιδὶ χρήματα. ὡς δὲ
ἐγεγόνει τὰ πραχθέντα ἔκπυστα, ἐπιβάλλουσιν οἱ Ἑλλανοδίκαι ζημίαν. ἐπιβάλλουσι δὲ οὐ τοῖς παι-
σὶν, ἀλλὰ ἐς τοὺς πατέρας ἔτρεψαν τὴν ὀργήν. οὗτοι γὰρ δὴ καὶ ἠδίκησαν. ἀπὸ ταύτης τῆς ζημίας ἀ-
γάλματα ἐποιήθη. καὶ τὸ μὲν ἐν τῷ Ἠλείων ἀνάκειται γυμνασίῳ. τὸ δὲ τῆς Ἄλτεως πρὸ τῆς ποικί-
λης στοᾶς καλουμένης. ὅτι ἦσαν ἐπὶ τῶν τοίχων γραφαὶ τὸ ἀρχαῖον. εἰσὶ δὲ οἳ τὴν στοὰν ταύτην καὶ Ἠχοῦς
ὀνομάζουσι. βοήσαντι δὲ ἀνδρὶ ἑπτάκις ὑπὸ τῆς ἠχοῦς ἡ φωνὴ ἐπὶ τάδε, καὶ ἐπὶ πλέον ἔτι
ἀποδίδοται. παγκρατιαστὴν δέ φασιν Ἀλεξανδρέα, ὄνομα δὲ εἶναί οἱ Σαραπίωνα, ἕκτην ἐν ὀλυμπιάδι τῇ
πρώτῃ μετὰ τὰς διακοσίας εἰς τοσοῦτο δεῖσαι τοὺς ἀνταγωνιστὰς, ὥστε ἡμέρᾳ μιᾷ πρότερον ἢ ἐσ-
κληθήσεσθαι τὸ παγκράτιον ἔμελλεν, ἀποδράντα οἴχεσθαι. τοῦτον ζημιωθέντα ἐπὶ δειλίᾳ μόνον τῶν τε ἄλ-
λων ἀνθρώπων καὶ αὐτῶν μνημονεύουσιν Αἰγυπτίων. ταῦτα μὲν τὰ κατειλεγμένα, ἐπὶ αἰτίαις ταῖς προειρημέναις εὕρισκον.
ἔστι δὲ καὶ ἀγάλματα Διὸς δημόσιά τε καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν ἀνατεθέντα ἰδιωτῶν. ἔστι δὲ βωμὸς ἐν τῇ Ἄλτει τῆς ἐσό-
δου πλησίον τῆς ἀγούσης ἐς τὸ στάδιον. ἐπὶ τούτου θεῶν μὲν οὐδενὶ θύουσιν Ἠλεῖοι. σαλπικταῖς δὲ
ἐφεστηκόσιν αὐτῷ καὶ τοῖς κήρυξιν, ἀγωνίζεσθαι καθέστηκε. παρὰ τοῦτον τὸν βωμὸν βάθρον τε πεποίη-
ται χαλκοῦν καὶ ἄγαλμα ἐπ᾽ αὐτῷ Διός. μέγεθος μὲν ὅσον ἓξ πήχεις. κεραυνὸν δὲ ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χει-
ρὶ ἔχει. ἀνέθεσαν δὲ αὐτὸ Κυναιθαεῖς. ὁ δὲ περικείμενός τε τὸν ὅρμον καὶ ἡλικίαν παῖς ἔτι ἀνάθημα
ἀνδρός ἐστι Φλιασίου Κλεόλα. παρὰ δὲ τὸ ἱπποδάμιον καλούμενον, λίθου τε βάθρον ἐστὶ κύκλος ἡμί-
σους, καὶ ἀγάλματα ἐπ᾽ αὐτῶν Ζεὺς καὶ Θέτις τε καὶ Ἡμέρα τὸν Δία ὑπὲρ τῶν τέκνων ἱκετεύουσαι.
ταῦτα ἐπὶ μέσῳ τῷ βάθρῳ. οἱ δὲ ἤδη σχῆμα ἀντιτεταγμένων, ὅ, τε Ἀχιλλεὺς παρέχεται καὶ ὁ Μέμνων
ἐπὶ ἑκατέρου τοῦ βάθρου τῷ πέρατι ἑκάτερος. ἀνθεστήκασι δὲ καὶ ἄλλος ἄλλῳ κατὰ τὰ αὐτὰ ἀνὴρ
βάρβαρος ἀνδρὶ Ἕλληνι. Ὀδυσσεὺς μὲν Ἑλένῳ. ὅτι οὗτοι μάλιστα ἐπὶ σοφίᾳ δόξαν ἐν ἑκατέρῳ τῷ
στρατεύματι εἰλήφεσαν. Μενελάῳ δὲ κατὰ τὸ ἔχθος τὸ ἐξ ἀρχῆς Ἀλέξανδρος. Διομήδει δὲ Αἰνείας. καὶ
τῷ Τελαμῶνος Αἴαντι Δηΐφοβος. ταῦτά ἐστιν ἔργα μὲν Λυκίου τοῦ Μύρωνος. Ἀπολλωνιᾶται δὲ ἀνέθη-
» καν οἱ ἐν τῷ Ἰονίῳ. καὶ δὴ καὶ ἐλεγεῖον γράμμασίν ἐστιν ἀρχαίοις ὑπὸ Διὸς τοῖς ποσί. Μνάματ᾽ Ἀπολ-
» λωνίας ἀνακείμεθα. τὰν ἐνὶ πόντῳ Ἰονίῳ Φοῖβος ᾤκισ᾽ ἀκερσεκόμας. οἳ γᾶς τέρμαθ᾽ ἑλόντες Ἀβαν-
» τίδος. ἐνθάδε ταῦτα ἔστασαν σὺν θεοῖς ἐκ Θρονίου δεκάταν. ἡ δὲ Ἀβαντὶς καλουμένη χώρα καὶ πόλισμα
ἐν αὐτῇ Θρόνιον τῆς Θεσπρωτίδος ἦσαν ἠπείρου κατὰ τὰ ὄρη τὰ Κεραύνια. σκεδασθεισῶν γὰρ Ἕλλη-
σιν ὡς ἐκομίζοντο ἐξ Ἰλίου τῶν νεῶν, Λοκροί τε ἐκ Θρονίου τῆς ἐπὶ Βοαγρίῳ ποταμῷ καὶ Ἄβαντες
ἀπὸ Εὐβοίας, ναυσὶν ὀκτὼ συναμφότεροι πρὸς τὰ ὄρη κατηνέχθησαν τὰ Κεραύνια. οἰκήσαντες δὲ ἐν-
ταῦθα καὶ πόλιν οἰκίσαντες Θρόνιον, καὶ τῆς γῆς ἀφ᾽ ὅσον ἐνέμοντο, Ἀβαντίδος ὄνομα ἀπὸ κοινοῦ λόγου
θέμενοι, ἐκπίπτουσιν ὕστερον ὑπὸ Ἀπολλωνιατῶν ὁμόρων, κρατηθέντες πολέμῳ. ἀφικέσθαι δὲ ἐκ Κερ-
κύρας ἐς Ἀπολλωνίαν. οἱ δὲ κοινωθεῖσιν αὖθις μετεῖναι Λαρύμων. προελθόντι δὲ ὀλίγον, Ζεύς ἐστι πρὸς ἀνί-
σχοντα τετραμμένος τὸν ἥλιον ἀετὸν ἔχων ὄρνιθα καὶ τῇ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν κεραυνόν. ἐπίκειται δὲ αὐτῷ καὶ ἐπὶ
τῇ κεφαλῇ στέφανος ἄνθη τὰ ἠρινά. Μεταποντίνων δέ ἐστιν ἀνάθημα. Αἰγινήτου δὲ ἔργον Ἀριστόνου. τὸν
δὲ Ἀριστόνου τοῦτον διδάσκαλον ἢ καθ᾽ ὅντινα χρόνον ἐγένετο, οὐκ ἴσμεν. ἀνέθεσαν δὲ καὶ Φλιάσιοι Δία,
καὶ θυγατέρας τὰς Ἀσωποῦ. καὶ αὐτὸν Ἀσωπόν. διακεκόσμηνται δὲ οὕτω σφίσι τὰ ἀγάλματα. Νεμέα
μὲν τῶν ἀδελφῶν πρώτη. μετὰ δὲ αὐτὴν, Ζεύς ἐστι λαμβανόμενος Αἰγίνης. παρὰ δὲ τὴν Αἴγιναν ἕστηκεν
Ἅρπιννα. ταύτῃ τῷ Ἠλείων, καὶ Φλιασίων λόγῳ συνεγένετο Ἄρης. καὶ Οἰνομάῳ δὲ μήτηρ τῷ περὶ τὴν Πι-
σαίαν βασιλεύσαντι ἐστὶν Ἅρπιννα. μετὰ δὲ αὐτὴν Κέρκυρά τε καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ Θήβη. τελευταῖος δὲ ὁ Ἀσω-
πός. λέγεται δὲ ἐς μὲν Κέρκυραν ὡς μιχθείη Ποσειδῶν αὐτῇ. τοιαῦτα δὴ ἕτερα ᾖσε Πίνδαρος. ἐς Θή-
βην τε καὶ ἐς Δία. ἰδίᾳ δὲ ἀνδρῶν Λεοντῖνοι καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ Δία ἀνέστησαν. μέγεθος μὲν
τοῦ ἀγάλματος πήχεις εἰσὶν ἑπτά. ἐν δὲ ταῖς χερσὶν ἀετός τέ ἐστιν αὐτῷ, καὶ τὸ βέλος τοῦ Διὸς κα-
τὰ αὐτοὺς τοὺς ποιητῶν λόγους. ἀνέθεσαν δὲ, Ἱππαγόρας τε καὶ Φρύνων καὶ Αἰνεσίδημος ἄλλον
δέ τινα Αἰνεσίδημον δοκῶ καὶ οὐ τὸν τυραννήσαντα εἶναι Λεοντίνων. παρεξιόντι δὲ παρὰ τὴν

Πόλεις αἱ μετασχοῦσαι τοῦ πλαταιᾶσι κινδύνου. καὶ ὅσαι ἐπὶ Παυσανίου ἐγεγόνεισαν ἀνάστατοι. Κασσάνδρεια ἡ πρὶν Ποτίδαια. Στῆλαι συνθηκῶν τριακοντουτίδων. Ὕβλαι. Μοῦσος.

ἐς τὸ βουλευτήριον ἔσοδον, Ζεύς τε ἕστηκεν ἐπίγραμμα ἔχων οὐδέν. καὶ αὖθις ὡς πρὸς ἄρκτον ἐπιστρέψαντι ἄγαλμά ἐστι Διός. τοῦτο τέτραπται μὲν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον. ἀνέθεσαν δὲ Ἑλλήνων ὅσοι πλαταιᾶσιν ἐμαχέσαντο ἐναντία Μαρδονίου τε καὶ Μήδων. εἰσὶ δὲ καὶ ἐγγεγραμμέναι κατὰ τοῦ βάθρου τὰ δεξιὰ αἱ μετασχοῦσαι πόλεις τοῦ ἔργου. Λακεδαιμόνιοι μὲν πρῶτοι. μετὰ δὲ αὐτοὺς Ἀθηναῖοι. τρίτοι δὲ γεγραμμένοι καὶ τέταρτοι Κορίνθιοί τε καὶ Σικυώνιοι. πέμπτοι δὲ Αἰγινῆται. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Μεγαρεῖς καὶ Ἐπιδαύριοι. Ἀρκάδων δὲ Τεγεᾶταί τε καὶ Ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς, ὅσοι Φλιοῦντα καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἑρμιόνα οἰκοῦσιν. ἐκ δὲ χώρας τῆς Ἀργείας, Τιρύνθιοι. Πλαταιεῖς δὲ μόνοι Βοιωτῶν, καὶ Ἀργείων, οἱ Μυκήνας ἔχοντες. νησιῶται δὲ Χῖοι καὶ Μιλήσιοι. Ἀμβρακιῶται δὲ ἐξ ἠπείρου τῆς Θεσπρωτίδος. Τήνιοί τε καὶ Λεπρεᾶται. Λεπρεᾶται μὲν, τῶν ἐκ τῆς Τριφυλίας μόνοι. ἐκ δὲ Αἰγαίου καὶ τῶν Κυκλάδων, οὐ Τήνιοι μόνοι ἀλλὰ καὶ Νάξιοι καὶ Κύθνιοι. ἀπὸ δὲ Εὐβοίας Στυρεῖς. μετὰ δὲ τούτους, Ἠλεῖοι καὶ Ποτιδεᾶται. καὶ Ἀνακτόριοι. τελευταῖοι δὲ Χαλκιδεῖς οἱ ἐπὶ τῷ Εὐρίπῳ. τούτων τῶν πόλεων τοσαίδε ἦσαν ἐφ᾽ ἡμῶν ἔρημοι. Μυκηναῖοι μὲν καὶ Τιρύνθιοι μετὰ τὰ Μηδικὰ ὕστερον ἐγένοντο ὑπὸ Ἀργείων ἀνάστατοι. Ἀμβρακιώτας δὲ καὶ Ἀνακτορίους ἀποίκους Κορινθίων ὄντας, ἐπηγάγετο ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐς Νικοπόλεως συνοικισμὸν πρὸς τῷ Ἀκτίῳ. Ποτιδεάτας δὲ, δὶς μὲν ἐπέλαβεν ἀναστάτους ἐκ τῆς σφετέρας ὑπὸ Φιλίππου τε γενέσθαι τοῦ Ἀμύντου, καὶ πρότερον ἔτι ὑπὸ Ἀθηναίων. χρόνῳ δὲ ὕστερον Κάσσανδρος κατήγαγε μὲν Ποτιδεάτας ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, ὄνομα δὲ οὐ τὸ ἀρχαῖον τῇ πόλει, Κασσάνδρεια δὲ ἐγένετο ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ ἀνατεθὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν Ἀναξαγόρας Αἰγινήτης. τοῦτον οἱ συγγραψάμενοι τὰ ἐς Πλαταιὰς, παρεῖσιν ἐν τοῖς λόγοις. ἔστι δὲ πρὸ τοῦ Διὸς τούτου, στήλη χαλκῆ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. συνθήκας ἔχουσα εἰρήνης ἐς τριάκοντα ἐτῶν ἀριθμόν. ταύτας ἐποιήσαντο Ἀθηναῖοι παραστησάμενοι τὸ δεύτερον Εὔβοιαν. ἔτει τρίτῳ τῆς ὀλυμπιάδος ἣν Κρίσων Ἱμεραῖος ἐνίκα στάδιον. ἔστι δὲ ἐν ταῖς συνθήκαις καὶ τόδε εἰρημένον. εἰρήνης μὲν τῆς Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων τῇ Ἀργείων μὴ μετεῖναι πόλει. ἰδίᾳ δὲ Ἀθηναίους καὶ Ἀργείους ἢν ἐθέλωσιν ἐπιτηδείως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους. αὗται μὲν λέγουσι τοιαῦτα αἱ συνθῆκαι. Διὸς δὲ ἄλλο ἄγαλμα παρὰ τὸ ἅρμα ἀνάκειται τὸ Κλεοσθένους. τούτου μὲν δὴ ἡμῖν καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα ἔσται μνήμη. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Διὸς, Μεγαρέων μέν ἐστιν ἀνάθημα. ἀδελφοὶ δὲ αὐτὸ Θύλακός τε καὶ Ὄναιθος καὶ οἱ παῖδες οἱ τούτων εἰργάσαντο. ἡλικίαν δὲ αὐτῶν ἢ πατρίδα, ἢ παρ᾽ ὅτῳ διδάσκαλοι ἐγένοντο, οὐκ ἔχω δηλῶσαι. πρὸς δὲ τῷ ἅρματι τῷ Γέλωνος Ζεὺς ἕστηκεν ἀρχαῖος ἔχων σκῆπτρον. Ὑβλαίων δέ φασιν εἶναι ἀνάθημα. αἱ δὲ ἦσαν ἐν Σικελίᾳ πόλεις. αἱ Ὕβλαι, Γερεᾶτις ἐπίκλησιν. τὴν δὲ ὥσπερ γε καὶ ἐκάλουν μείζονα. ἔχουσι δὲ καὶ κατ᾽ ἐμὲ ἔτι τὰ ὀνόματα. ἐν τῇ Καταναίᾳ δὲ ἡ μὲν ἔρημος ἐς ἅπαν. ἡ δὲ κώμη τε Καταναίων ἡ Γερεᾶτις. καὶ ἱερόν σφισιν Ὑβλαίας ἐστὶ θεοῦ. παρὰ Σικελιωτῶν ἔχον τιμάς. παρὰ τούτων δὲ κομισθῆναι τὸ ἄγαλμα ἐς Ὀλυμπίαν ἡγοῦμαι. τεράτων γάρ σφᾶς καὶ ἐνυπνίων Φίλιστος ὁ Ἀρχομενίδου φησὶν ἐξηγητὰς εἶναι καὶ μάλιστα εὐσεβείᾳ τῶν ἐν Σικελίᾳ βαρβάρων προσκεῖσθαι. πλησίον δὲ τοῦ Ὑβλαίων ἀναθήματος βάθρον τέ πεποίηται χαλκοῦν. καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ Ζεύς. τοῦτον ὀκτὼ μάλιστα εἶναι ποδῶν καὶ δέκα εἰκάζομεν. οἵτινες δὲ αὐτὸν ἔδοσαν τῷ θεῷ καὶ ὧν τινων ἐστὶν ἔργον, ἐλεγεῖον γεγραμμένον σημαίνει.

» Κλειτόριοι τόδ᾽ ἄγαλμα θεῷ δεκάτην ἀνέθηκαν.
» Πολλᾶν ἐκ πολίων χερσὶ βιασάμενοι.
» Καὶ μετρεῖτ᾽ ἀρίστων ἠδὲ Τελεστᾶς αὐτοκασίγνητοι
» Ἀλλὰ Λάκωνας μὲν τούτους, οὐκ ἐς ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν, ἐπιφανεῖς νομίζω γενέσθαι. εἶχον γὰρ ἄν τι καὶ Ἠλεῖοι περὶ αὐτῶν λέγειν. καὶ πλέονα ἔτι Λακεδαιμόνιοι πολιτῶν γε ὄντων παρὰ δὲ τὸν Λαοίτα Διὸς καὶ Ποσειδῶνος Λαοίτα, παρὰ τοῦτον τὸν βωμὸν, Ζεὺς ἐπὶ χαλκοῦ βάθρου. δῶρον μὲν τοῦ Κορινθίων δήμου. Μουσοῦ δέ ἐστι ποίημα. ὅστις δὴ οὗτός ἐστι Μοῦσος. ἀπὸ δὲ τοῦ βουλευτηρίου πρὸς τὸν ναὸν ἐρχομένῳ τὸν μέγαν, ἔστιν ἄγαλμα ἐν ἀριστερᾷ Διός. ἐστεφανωμένον δὲ οἷα δὴ ἄνθεσι καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ κεραυνὸς πεποίηται. τοῦτο δέ ἐστιν Ἀσκάρου τέχνη Θηβαίου. διδαχθέντος παρὰ τῷ Σικυωνίῳ καὶ Θεσσαλῶν φασιν εἶναι. ὅτε Φωκεῦσιν εἰς πόλεμον οὗτοι κατέστησαν καὶ ἔστιν ἀπὸ Φωκέων αὐτοῖς τὸ ἀνάθημα. εἴη ἂν οὖν ὁ ἱερὸς καλούμενος εἴη πόλεμος. ὃν δὲ τρόπον ἔτι ἐπολέμησαν πρὶν ἢ Μήδους καὶ βασιλέα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διαβῆναι. τούτου δὲ οὐ πόρρω Ζεύς ἐστιν. ὅν τινα ἀναθεῖναι Ψωφιδίους ἐπὶ πολέμου κατορθώματι, τὸ ἔπος τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ γεγραμμένον δηλοῖ. τοῦ ναοῦ δέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ μεγάλου, Ζεὺς πρὸς ἀνατολὰς ἡλίου. μέγεθος μὲν δώδεκα ποδῶν. ἀνάθημα δὲ λέγουσιν εἶναι Λακεδαιμονίων. ἡνίκα ἀποστᾶσι Μεσσηνίοις δεύτερα ἔτι ἐς πόλεμον κατέστησαν. ἔπεστι δὲ καὶ ἐλεγεῖον ἐπ᾽ αὐτῷ. Δέξω ἄναξ Κρονίδα Ζεῦ Ὀλύμπιε καλὸν ἄγαλμα ἱλάῳ θυμῷ τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ῥωμαίων δὲ οὔτε ἄνδρα ἰδιώ-

Ἄγαλμα διὸς μέγιστον. καὶ αὖθις ἀγενείου. χερρόννησος κνίδου. ζεὺς ὅρκιος. ὅρκος ἀθλητῶν. ἱερεῖον ὅρκιον οὐκ ἐδώδιμον. πορθμὸς ῥήγιος χαλεπώτατος. ὀδυσσεύς.

τὴν ἐπὶ ὁ πόσει τῆς βουλῆς, οὐδένα μομμίου πρότερον ἀνάθημα ἴσμεν ἐς ἱερὸν ἀναθέντα ἑλλήνων. ὁ μόμμιος δὲ ἀπὸ λαφύρων ἀνέθηκε τῶν ἐξ ἀχαΐας δία ἐς ὀλυμπίαν χαλκοῦν. οὗτος ἕστηκεν ἐν ἀριστερᾷ τοῦ λακεδαιμονίων ἀναθήματος, παρὰ τὸν πρῶτον ταύτῃ τοῦ ναοῦ κίονα. ὁ δὲ ἐν τῇ ἄλτει μέγιστον τῶν χαλκῶν ἐστιν ἀγαλμάτων τοῦ διὸς, ἀνετέθη μὲν ὑπὸ αὐτῶν ἠλείων, ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀρκάδας πολέμου μέγεθος δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ποδῶν ἐστι. παρὰ δὲ τῷ πελοπίῳ, κίων τε οὐχ ὑψηλὸς καὶ ἄγαλμα διός ἐστιν ἐπ' αὐτῷ μικρόν. τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν προτεῖνον. τούτου δὲ ἀπαντικρὺ, ἄλλα ἐστὶν ἀναθήματα ἐπὶ στοίχου. ὡς δὲ αὔτως διὸς καὶ γανυμήδους ἀγάλματα. ἔστι δὲ ὁμήρῳ πεποιημένα, ὡς ἁρπαθείη τε ὑπὸ θεῶν γανυμήδης οἰνοχοεῖν διΐ. καὶ ὡς δῶρα ἵπποι δοθεῖεν ἀντ' αὐτοῦ. τοῦτον ἀνέθηκε μὲν γνάθις θεσσαλός. ἐποίησε δὲ καὶ ἀριστοκλῆς μαθητής τε καὶ υἱὸς κλεοίτα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ζεὺς οὐκ ἔχων πω γένεια. κεῖται δὲ ἐν τοῖς ἀναθήμασι τοῖς σμικύθου. τὰ δὲ ἐς σμίκυθον γένος τε ὁ περὶ αὐτῷ, καὶ ἀνθ' ὅτου τὰ ἀναθήματα ἐς ὀλυμπίαν τὰ πολλὰ ἀνέθηκεν, ὁ ἐφεξῆς μοι λόγος δηλώσει. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀγάλματος τοῦ εἰρημένου προελθόντι ὀλίγον κατ' εὐθεῖαν, ἄγαλμά ἐστι διὸς οὐκ ἔχον γένεια οὐδὲ αὐτό. ἐλαϊτῶν δὲ ἀνάθημα. οἱ καταβαίνουσιν ἐκ καΐκου πεδίου ἐς θάλασσαν, πρῶτοι τῇ αἰολίδι οἰκοῦσι. τούτου δὲ αὖθις ἄλλο ἄγαλμα ἔχεται διός. τὸ δὲ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ, τοὺς ἐν κνίδῳ χερρονησίους ἀπὸ ἀνδρῶν ἀναθεῖναι πολεμίων φησίν. ἀνέθεσαν δὲ ἑκατέρωθεν παρὰ τὸν δία πέλοπά τε καὶ τὸν ἀλφειὸν ποταμόν. κνιδίοις δὲ τῆς πόλεως τὸ μὲν πολὺ ἐν τῇ ἠπείρῳ πεπόλισται τῇ καρικῇ. ἔνθα καὶ τὰ λόγου μάλιστα ἄξια αὐτοῖς ἐστιν. ἡ δὲ καλουμένη χερρόννησος, ἔστιν ἐπὶ τῇ ἠπείρῳ νῆσος, γεφύρᾳ διαβατός. ἐξ αὐτῆς καὶ τὰ ἀναθήματα ἀνέθεσαν ἐν ὀλυμπίᾳ τῷ διῒ, οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες. ὡς οἱ τῆς ἐφεσίων πόλεως ἔχοντες τὸ ὀνομαζόμενον κόρησον ἀνάθημα δι' αἰτίαν ἀναθεῖναι τοῦ ἐφεσίων κοινοῦ. ἔστι δὲ καὶ πρὸς τῷ τείχει τῆς ἄλτεως, ζεὺς ἐπὶ ἡλίου τετραμμένος δυσμάς. ἐπίγραμμα οὐδὲν παρεχόμενος. ἐλέγετο δὲ καὶ οὗτος μομμίου τε καὶ ἀπὸ τοῦ ἀχαιῶν εἶναι πολέμου. ὁ δὲ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, πάντων ὁπόσα ἀγάλματα διὸς μάλιστα ἐς ἔκπληξιν ἀδίκων ἀνδρῶν πεποίηται. ἐπίκλησις μὲν ὅρκιός ἐστιν αὐτῷ. ἔχει δὲ ἐν ἑκατέρᾳ κεραυνὸν χειρί. παρὰ τούτῳ καθέστηκε τοῖς ἀθληταῖς καὶ πατράσιν αὐτῶν καὶ ἀδελφοῖς ἔτι δὲ γυμνασταῖς, ἐπὶ κάπρου κατόμνυσθαι τομίων μηδὲν ἐς τὸν ὀλυμπίων ἀγῶνα ἔσεσθαι παρ' αὐτῶν κακούργημα. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ ἀθληταὶ καὶ τόδε ἔτι προσκατόμνυνται δέκα ἐφεξῆς μηνῶν ἀπηκριβῶσθαι σφίσι τὰ πάντα ἐς ἄσκησιν. ὀμνύουσι δὲ καὶ ὅσοι τοὺς παῖδας ἢ τῶν ἵππων τῶν ἀγωνιζομένων τοὺς πώλους κρίνουσιν ἐπὶ δικαίῳ καὶ ἄνευ δώρων ποιήσεσθαι κρίσιν. καὶ τὰ ἐς τὸν δοκιμαζόμενον δὲ καὶ μὴ, φυλάξειν καὶ ταῦτα ἐν ἀπορρήτῳ. τῷ κάπρῳ δὲ ὅτι χρῆσθαι σφίσι μετὰ τῶν ἀθλητῶν τὸν ὅρκον καθέστηκεν, οὐκ ἐμνημόνευσα ἐπερέσθαι. ἐπεὶ τοῖς γε ἀρχαιοτέροις ἐς τὰ ἱερεῖα ἦν καθεστηκὸς ἐφ' ὧτινι ὅρκον ἐποιήσατο, μηδὲ ἐδώδιμον εἶναι τοῦτο ἔτι ἀνθρώπῳ. δηλοῖ δὲ οὐχ ἥκιστα καὶ ὅμηρος. τὸν γοῦν κάπρον καθ' ὅτου τῶν τομίων ἀγαμέμνων ἐπώμοσεν ἦ μὴν εἶναι τὴν βρισηΐδα ἑαυτοῦ τῆς εὐνῆς ἀπείρατον, τοῦτον τὸν κάπρον ἀφιέμενον ὑπὸ τοῦ κήρυκος ἐποίησεν ἐς θάλασσαν.

» ἦ, καὶ ἀπὸ στομάχου κάπρου τάμε νηλέϊ χαλκῷ. τὸν μὲν ταλθύβιος πολιῆς ἁλὸς ἐς μέγα λαῖτ-
» μα ῥῖψ' ἐπιδινήσας, βόσιν ἰχθύσιν.

οὕτω μὲν τὸ ἀρχαῖον τὰ τοιαῦτα ἐνόμιζον. ἔστι δὲ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ὁρκίου πινάκιον χαλκοῦν. ἐπιγέγραπται δὲ ἐλεγεῖα ἐπ' αὐτοῦ. δεῖμα θέλοντα τοῖς ἐπιορκοῦσι παριστάναι. τοσαῦτα ἐντὸς τῆς ἄλτεως ἀγάλματα εἶναι διὸς ἀνηριθμησάμεθα ἐς τὸ ἀκριβέστατον. τὸ ἀνάθημα γὰρ τὸ πρὸς τῷ μεγάλῳ ναῷ ὑπὸ ἀνδρὸς κορινθίου τεθὲν κορινθίων δὲ οὐ τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' οἳ παρὰ βασιλέως ἔχουσιν εἰληφότες τὴν πόλιν, τοῦτο τὸ ἀνάθημα ἀλέξανδρός ἐστιν ὁ φιλίππου διῒ εἰκασμένος δῆθεν. ὁπόσα δὲ ἀλλοῖα καὶ οὐ μίμησίς ἐστι διὸς, ἐπιμνησόμεθα καὶ τούτων. εἰκόνας δὲ οὐ τιμῇ τῇ πρὸς τὸ θεῖον, τῇ δὲ ἐς αὐτοὺς χάριτι ἀνατεθείσας τοῖς ἀνθρώποις, λόγῳ σφᾶς τῷ ἐς τοὺς ἀθλητὰς ἀναμίξομεν. μεσσηνίους τοὺς ἐπὶ τῷ πορθμῷ κατὰ ἔθος δή τι ἀρχαῖον κατ' ἔτος πέμποντας ἐς ῥήγιον χορὸν παίδων πέντε ἀριθμὸν καὶ τριάκοντα, καὶ διδάσκαλόν τε ὁμοῦ τῷ χορῷ καὶ ἄνδρα αὐλητὴν ἐς ἑορτήν τινα τῶν ῥηγίνων ἐπιχώριον κατέλαβεν αὐτούς ποτε συμφορὰ μηδένα ὀπίσω τῶν ἀποσταλέντων σφίσιν ἀποσωθῆναι. ἀλλὰ ἡ ναῦς ἡ ἄγουσα τοὺς παῖδας, ἠφανίσθη σὺν αὐτοῖς κατὰ τοῦ βυθοῦ. ἔστι γὰρ δὴ ἡ κατὰ τοῦτον θάλασσα τὸν πορθμὸν θαλάσσης χειμεριωτάτη πάσης. οἵ τε γὰρ ἄνεμοι ταράσσουσιν αὐτὴν ἀμφοτέρωθεν τὸ κῦμα ἐπάγοντες ἔκ τε τοῦ ἀδρίου καὶ ἐξ ἑτέρου πελάγους, ὃ καλεῖται τυρσηνόν. ἤν τε καὶ ἀνέμων ἀπῇ πνεύματα, ὁ δὲ καὶ τηνικαῦτα ὁ πορθμὸς κίνησιν βιαιοτάτην αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ καὶ ἰσχυρὰς παρέχεται παλιρροίας. θηρία τε τοσαῦτα ἐς αὐτὸν τὰ ἀθροιζόμενά ἐστιν, ὡς καὶ τὸν ἀέρα τὸν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ταύτης ἀναπίμπλασθαι τῆς θηρίων τῆς ὀσμῆς. ὡς σωτηρίας γε ἐκ τοῦ πορθμοῦ μηδὲ ἐλπίδος τι ὑπολείπεσθαι ναυαγῷ. εἰ δὲ ἐνταῦθα συνέπεσε καὶ ὀδυσσεῖ διαφθαρῆναι τὴν ναῦν, ἄλλως μὲν οὐκ ἄν τις πείθοιτο ἐκνήξασθαι ζῶντα ἐς τὴν ἰταλίαν αὐτόν. τὸ δὲ ἐκ τῶν θεῶν εὐμενὲς ἐπὶ παντὶ ὑπάρ

Ἀναθήματα μεσσηνίων καὶ μοτυλαίων. ὅσα τὴν σικελίαν ᾤκουν ἔθνη. ἀνδριάντες τῶν ἐννέα δαναῶν τῶν ἐς μονομαχίαν ἕκτορι. ἰδομενέως σημαία. ὀνατᾶς. θάσιοι φοίνικες.

ξεν ἐρασθέντων τῇ τότε τῶν ἀπωλείᾳ τῶν παίδων οἱ μεσσήνιοι πένθος ἦγον. καὶ ἄλλα τε σφισιν ἐς τιμὴν αὐτῶν ἐξευρέθη, καὶ εἰκόνας ἐς ὀλυμπίαν ἀνέθεσαν χαλκᾶς. σὺν δὲ αὐτοῖς τὸν διδάσκαλον τοῦ χοροῦ καὶ τὸν αὐλητήν. τὸ μὲν δὴ ἐπίγραμμα ἐδήλου τὸ ἀρχαῖον, ἀναθήματα εἶναι τῶν ἐν πορθμῷ μεσσηνίων. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἱππίας ὁ λεγόμενος ὑπὸ ἑλλήνων γενέσθαι σοφὸς, τὰ ἐλεγεῖα ἐπ' αὐτοῖς ἐποίησεν. ἔργα δέ εἰσιν ἠλείου κάλλωνος αἱ εἰκόνες. ἔστι δὲ κατὰ τὴν ἄκραν ἐν σικελίᾳ τὴν τετραμμένην ἐπὶ λιβύης καὶ νότου καλουμένην δὲ πάχυνον, μοτύη πόλις. οἰκοῦσι δὲ λίβυες ἐπ' αὐτῇ καὶ φοίνικες. τούτοις τοῖς ἐν μοτύῃ βαρβάροις ἀκραγαντῖνοι καταστάντες ἐς πόλεμον. καὶ λείαν τε καὶ λάφυρα ἀπ' αὐτῶν λαβόντες ἀνέθεσαν τοὺς παῖδας ἐς ὀλυμπίαν τοὺς χαλκοῦς, προτείνοντάς τε τὰς δεξιὰς, καὶ εἰκασμένους εὐχομένοις τῷ θεῷ. κεῖνται δὲ ἐπὶ τῷ τείχει οὗτοι τῆς ἄλτεως. καλάμιδος δὲ εἶναι σφᾶς ἔργα ἐγώ τε εἴκαζον. καὶ ὁ ἐς αὐτοὺς κατὰ τὰ αὐτὰ εἶχε λόγος. σικελίαν δὲ ἔθνη τοσάδε οἰκεῖ. σικανοί τε καὶ σικελοὶ καὶ φρύγες. οἱ μὲν ἐξ ἰταλίας διαβεβηκότες ἐς αὐτήν. φρύγες δὲ ἀπὸ τοῦ σκαμάνδρου ποταμοῦ καὶ χώρας τῆς τρῳάδος. οἱ δὲ φοίνικες καὶ λίβυες, στόλῳ ἀφίκοντο ἐς τὴν νῆσον κοινῷ καὶ ἄποικοι καρχηδονίων εἰσί. τοσαῦτα μὲν ἐν σικελίᾳ ἔθνη βάρβαρα. ἑλλήνων δὲ δωριεῖς τε ἔχουσιν αὐτὴν καὶ ἴωνες καὶ τοῦ φωκικοῦ καὶ τοῦ ἀττικοῦ γένους ἑκατέρου μοῖρα οὐ πολλή. ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ τείχους τά τε ἀκραγαντίνων ἀναθήματα καὶ ἡρακλέους δύο εἰσὶν ἀνδριάντες γυμνοί. παῖδες ἡλικίαν. τὸν δὲ ἐν νεμέᾳ τοξεύοντι ἔοικε λέοντα. τοῦτον μὲν δὴ τόν τε ἡρακλέα καὶ ὁμοῦ τῷ ἡρακλεῖ τὸν λέοντα ταραντῖνος ἀνέθηκεν ἱπποτίων. νικοδάμου δέ ἐστι μάλιστα ἡ τέχνη. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ἕτερον ἀναξίππου μέν ἐστιν ἀνάθημα μενδαίου. μετεκομίσθη δὲ ἐνταῦθα ὑπὸ ἠλείων. πρὸ τούτου δὲ ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῷ πέρατι. ἡ ἄγει μὲν ἐξ ἤλιδος ἐς ὀλυμπίαν. καλεῖται δὲ ἱερά. ἔστι δὲ καὶ ἀναθήματα ἐν κοινῷ τοῦ ἀχαιῶν ἔθνους. ὅσοι προκαλεσαμένου τοῦ ἕκτορος ἐς μονομαχίαν ἄνδρα ἕλληνα, τὸν κλῆρον τῶν ἀγώνων ὑπέμειναν. ἑστᾶσι μὲν δὴ ἐγγύτατα τοῦ ναοῦ τοῦ μεγάλου, πλησίον δόρασι καὶ ἀσπίσιν ὡπλισμένοι. ἀπαντικρὺ δὲ τῶν ἑτέρων βάθρου, ἐπιποίηται νέστωρ τὸν ἑκάστου κλῆρον ἐς βεβληκὼς ἐς τὴν κυνῆν. τῶν δὲ ἐπὶ τῷ ἕκτορι κληρουμένων ἀριθμὸν τὸν ὀκτώ. τὸν γὰρ ἔνατον αὐτῶν τὴν τοῦ ὀδυσσέως εἰκόνα, νέρωνα κομίσαι λέγουσιν ἐς ῥώμην. τῶν δὲ ὀκτὼ τούτων, ἐπὶ μόνῳ τῷ ἀγάλματι ἀγαμέμνονος τὸ ὄνομά ἐστι γεγραμμένον. γέγραπται δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ τὰ λαιὰ ἐκ δεξιῶν. ὅτῳ δὲ ὁ ἀλεκτρυὼν ἐστὶν ἐπίθημα τῇ ἀσπίδι, ἰδομενεύς ἐστιν ὁ ἀπόγονος μίνω. τῷ δὲ ἰδομενεῖ γένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου τοῦ πατρὸς πασιφάης. ἡλίου δὲ ἱερόν φασιν εἶναι τὸν ὄρνιθα. καὶ ἀγγέλλειν ἀνιέναι μέλλοντος τοῦ ἡλίου. γέγραπται δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ βά-
» θρῳ. Τῷ δίῳ τ' ἀχαιοὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτ' ἀνέθηκαν ἔγγονοι ἀντιθέου ταντελίδα πέλοπος.
» τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθά ἐστι γεγραμμένον. ὁ δὲ ἀγαλματοποιὸς ὅστις ἦν, ἐπὶ τοῦ ἰδομενέως γέγρα-
» πται τῇ ἀσπίδι. Πολλὰ μὲν ἄλλα σοφοῦ ποιήματα καὶ τὸ ὀνατᾶ ἔργον. ἐν αἰγίνῃ τὸν τέκε παῖς

μίκων. οὐ πόρρω δὲ τοῦ ἀχαιῶν ἀναθήματος, καὶ ἡρακλῆς ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ ζωστῆρος μαχόμενος πρὸς τὴν ἀμαζόνα ἔφιππον γυναῖκα. τοῦτον εὐαγόρας μὲν γένος ζάγκλιος ἀνέθηκεν. ἐποίησε δὲ κυδωνιάτης. ἀριστοκλῆς ἐν δὲ τοῖς μάλιστα ἀρχαίοις καταριθμήσασθαι καὶ τὸν ἀριστοκλέα ἐστί. καὶ σαφῶς μὲν ἡλικίαν οὐκ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν αὐτοῦ. δῆλα δὲ ὡς πρότερον ἔτι ἐγένετο πρὶν ἢ τῇ ζάγκλῃ τὸ ὄνομα γενέσθαι τὸ ἐφ' ἡμῶν μεσσήνην. θάσιοι δὲ φοίνικες τὸ ἀνέκαθεν ὄντες, καὶ ἐκ τύρου καὶ φοινίκης τῆς ἄλλης ὁμοῦ θάσῳ τῷ ἀγήνορος κατὰ ζήτησιν ἐκπλεύσαντες τὴν εὐρώπης, ἀνέθεσαν ἡρακλέα ἐς ὀλυμπίαν, τὸ βάθρον χαλκοῦ ὁμοίως τῷ ἀγάλματι. μέγεθος μὲν δὴ τοῦ ἀγάλματος εἰσὶ πήχεις δέκα. ῥόπαλον δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ. τῇ δὲ ἀριστερᾷ χειρὶ ἔχει τόξον. ἤκουσα δὲ ἐν θάσῳ, τὸν αὐτὸν σφᾶς ἡρακλέα, ὃν καὶ τύριοι σέβεσθαι. ὕστερον δὲ ἤδη τελοῦντας ἐς ἕλληνας νομίσαι καὶ ἡρακλεῖ τῷ ἀμφιτρύωνος νέμειν τιμάς. τῷ δὲ ἀναθήματι τῷ ἐς ὀλυμπίαν, θασίων ἔπεστιν ἐλεγεῖον. Υἱὸς μέν με μίκωνος ὀνατᾶς ἐξετέλεσσεν. Αὐτὸς ἐν αἰγίνῃ δώματα ναιετάων. τὸν δὲ ὀνατᾶν τοῦτον ὄντινος τῆς τέχνης ἐστὶ τὰ ἀγάλματα ὄντα αἰγιναῖον, οὐδενὸς ὕστερον θήσομεν τῶν ἀπὸ δαιδάλου τε καὶ ἐργαστηρίου τοῦ ἀττικοῦ. μεσσηνίων δὲ τῶν δωριέων οἱ ναύπακτόν ποτε παρὰ ἀθηναίων λαβόντες, ἄγαλμα ἐν ὀλυμπίᾳ νίκης ἐπὶ τῷ κίονι ἀνέθεσαν. τοῦτο ἐστὶν ἔργον μὲν μενδαίου παιωνίου. πεποίηται δὲ ἀπὸ ἀνδρῶν πολεμίων, ὅτε ἀκαρνᾶσι καὶ οἰνιάδαις ἐμοὶ δοκεῖν ἐπολέμησαν. μεσσήνιοι δὲ αὐτοὶ λέγουσι τὸ ἀνάθημα σφίσιν ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν τῇ σφακτηρείᾳ νήσῳ μετὰ ἀθηναίων καὶ οὐκ ἐπιγράψαι τὸ ὄνομα τῶν πολεμίων σφᾶς τῷ ἀπὸ λακεδαιμονίων δείματι. τῶν οἰνιαδῶν δὲ καὶ ἀκαρνάνων οὐδένα ἔχειν φόβον. τὰ δὲ ἀναθήματα σμικύθου πολλά τε ἀριθμὸν καὶ οὐκ ἐφεξῆς ὄντα εὕρισκον. ἀλλὰ ἰφίτου μὲν τοῦ ἠλείου καὶ ἐκεχειρίας στεφανούσης τὸν ἴφιτον, τούτων μὲν τῶν εἰκόνων ἔχεται τοσάδε ἀναθήματα τῶν σμικύθου. ἀμφιτρίτη τε καὶ ποσειδῶν καὶ ἑστία. γλαῦκος δὲ ὁ ποιήσας ἐστὶν ἀργεῖος. παρὰ δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ μεγάλου τὴν ἐν ἀριστερᾷ πλευρὰν, ἀνέθηκεν ἄλλα. κόρην τὴν δήμητρος καὶ ἀφροδίτην. γανυμήδην τε καὶ ἄρτε-

Σμικύθου ἀναθήματα καλάμιδος νίκη. ἡράκλεια ἡ ἐν πόντῳ. ἀναθήματα φόρμιδος. ἵππος ὁ ἱππομανές. ξύλα δίχα πυρὸς ἀναπτόμενα τερθρείαις μάγων παρὰ λυδοῖς.

μιν. ποιητῶν δὲ ὅμηρον καὶ ἡσίοδον· καὶ θεοὺς αὖθις ἀσκληπιὸν καὶ ὑγείαν. ἀγών τε ἐν τοῖς ἀναθήμασίν ἐστι τοῖς σμικύθου φέρων ἁλτῆρας. οἱ δὲ ἁλτῆρες οὗτοι, παρέχονται σχῆμα τοιόνδε· κύκλου παραμηκεστέρου καὶ οὐκ ἐς τὸ ἀκριβέστατον περιφεροῦς εἰσὶν ἥμισυ· πεποίηται δὲ ὡς καὶ τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν διϊέναι καθάπερ διὰ ὀχάνων ἀσπίδος. τὸ μὲν δὴ σχῆμά ἐστι τὸ εἰρημένον. παρὰ δὲ τοῦ ἀγῶνος τὴν εἰκόνα διονύσιος καὶ ὁ θρᾷξ ἐστὶν ὀρφεὺς καὶ ἄγαλμα διός· οὗ δὴ καὶ ὀλίγῳ πρότερον ἐπεμνήσθην. ταῦτα ἔργα ἐστὶν ἀργείου διονυσίου. τεθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ σμικύθου καὶ ἄλλα ὁμοῦ τούτοις λέγουσι. νέρωνα δὲ ἀφελέσθαι φασὶ καὶ ταῦτα. τοῖς δὲ ἐργασαμένοις αὐτὰ, γένος οὖσιν ἀργείοις διονυσίῳ τε καὶ γλαύκῳ, διδάσκαλον σφίσιν οὐδένα ἐπιλέγουσιν. ἡλικίαν δὲ αὐτῶν ὁ τὰ ἔργα ἐς ὀλυμπίαν ἀναθεὶς ἐπιδείκνυσιν ὁ σμίκυθος. τὸν γὰρ δὴ σμίκυθον τοῦτον ἡρόδοτος ἔφη ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἀναξίλα τοῦ ἐν ῥηγίῳ τυραννήσαντος γενόμενος δοῦλος καὶ ταμίας τῶν ἀναξίλα χρημάτων, ὕστερον τούτων ἀπιὼν οἴχοιτο ἐς τεγέαν τελευτήσαντος ἀναξίλα. τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀναθήμασιν ἐπιγράμματα, καὶ πατέρα σμικύθῳ χοῖρον καὶ ἑλλάδα αὐτῷ πόλεις ῥήγιόν τε πατρίδα καὶ τὴν ἐπὶ πορθμῷ μεσσήνην δίδωσιν οἰκεῖν. καὶ τὰ μὲν ἐπιγράμματα ἐν τεγέᾳ φασὶν αὐτόν. τὰ δὲ ἀναθήματα ἀνέθηκεν ἐς ὀλυμπίαν, εὐχήν τινα ἐκτελῶν, ἐπὶ σωτηρίᾳ παιδὸς νοσήσαντος νόσον φθινάδα. πλησίον δὲ τῶν μειζόνων ἀναθημάτων σμικύθου, τέχνη δὲ τοῦ ἀργείου γλαύκου, ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἕστηκε κράνος ἐπικείμενον. καὶ αἰγίδα ἐνδεδυκυῖα. νικόδαμος μὲν εἰργάσατο ὁ μαινάλιος. ἠλείων δέ ἐστιν ἀνάθημα. παρὰ δὲ τὴν ἀθηνᾶν πεποίηται νίκη. ταύτην μαντινεῖς ἀνέθεσαν. τὸν πόλεμον δὲ οὐ δηλοῦσιν ἐν τῷ ἐπιγράμματι. κάλαμις δὲ οὐκ ἔχουσαν πτερὰ ποιῆσαι λέγεται, ἀπομιμούμενος τὸ ἀθήνησι τῆς ἀπτέρου καλουμένης ξόανον. πρὸς δὲ τοῖς ἐλάσσοσιν ἀναθήμασι τοῦ σμικύθου ποιηθεῖσι δὲ ὑπὸ διονυσίου, πρὸς τοὺς ἡρακλέους ἐστὶ τῶν ἔργων τὸ ἐς τὸν λέοντα τὸν ἐν νεμέᾳ καὶ ὕδραν τε καὶ ἐς τὸν κύνα τοῦ ἅδου. καὶ τὸν ἐπὶ ἐρυμάνθῳ ποταμῷ κάπρον. ἐκόμισαν δὲ αὐτὰ ἐς ὀλυμπίαν ἡρακλεῶται μαριανδυνῶν ὁμόρων βαρβάρων καταδραμόντες τὴν χώραν. ἡ δὲ ἡράκλεια πεπόλισται μὲν ἐπὶ εὐξείνῳ πόντῳ. ἀπῳκίσθη δὲ ἐκ μεγάρων. καὶ ταναγραῖοι δὲ μετέσχον βοιωτῶν τοῦ οἰκισμοῦ. τούτων δὲ ἀντικρὺ τῶν κατειλεγμένων, ἐστὶν ἄλλα ἀναθήματα ἐφεξῆς, τετραμμένα μὲν πρὸς μεσημβρίαν. τοῦ τεμένους δὲ ἐγγύτατα ὅτῳ πελόπιον ἀνεῖται. ἐν δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ ἀνατεθέντα ἐστὶν ὑπὸ τοῦ μαιναλίου φόρμιδος· ὃς ἐκ μαινάλου διαβὰς ἐς σικελίαν παρὰ γέλωνα τὸν δεινομένους καὶ ἐκείνῳ τε αὐτῷ καὶ ἱέρωνι ὕστερον ἀδελφῷ τοῦ γέλωνος ἐς τὰς στρατείας ἀποδεικνύμενος λαμπρὰ ἔργα, ἐς τοσοῦτο προῆλθεν εὐδαιμονίας, ὡς ἀναθεῖναι μὲν ταῦτα ἐς ὀλυμπίαν. ἀναθεῖναι δὲ καὶ ἀπόλλωνι. ἄλλα δὲ ἐς δελφούς. τὰ δὲ ἐς ὀλυμπίαν δύο τέ εἰσιν ἵπποι καὶ ἡνίοχοι δύο. ἑκατέρῳ τῶν ἵππων παρεστὼς ἀνὴρ ἡνίοχος. ὁ μὲν δὴ πρότερος τῶν ἵππων καὶ ὁ ἀνὴρ, διονυσίου τοῦ ἀργείου. τὰ δεύτερα δὲ ἔργα ἐστὶν αἰγινήτου σίμωνος. τῷ προτέρῳ δὲ τῶν ἵππων ἐπίγραμμα ἔπεστιν ἐπὶ τῇ πλευρᾷ τὰ πρῶτα οὐ σὺν μέτρῳ. λέγει γὰρ δὴ οὕτω. φόρμις ἀνέθηκεν ἀρκὰς μαινάλιος· νῦν δὲ συρακούσιος. οὗτός ἐστιν ὁ ἵππος ὅτῳ καὶ τὸ ἱππομανὲς λόγῳ τῷ ἠλείων ἐγκέκραται. δῆλα δὲ καὶ ἄλλα ἐς τὴν ἀνδρὸς μάγου σοφίαν γενέσθαι συμβαίνοντα τῷ ἵππῳ. μεγέθει μὲν ἢ εἴδει, ἵππων ἀποδεῖ πολλῶν ὅσοι τῆς ἄλτεως ἐντὸς ἑστήκασι. πρὸς δὲ ἀποκέκοπταί τε τὴν οὐρὰν καὶ ἔστιν ἐπὶ τῷ τοιῷδε ἔτι αἰσχίων. οἱ δὲ ἵπποι οἱ ἄρσενες οὔτι που τοῦ ἦρος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἐπ' αὐτὸν ὀργῶσιν ἡμέραν. καὶ γὰρ ἐς θέουσιν ἐς τὴν ἄλτιν ἀπορρηγνύοντες δεσμά. ἢ καὶ ἐκφεύγοντες τοὺς ἄγοντας. καὶ ἐπιπηδῶσιν αὐτῷ. πολλῷ δή τι ἐμμανέστερον, ἢ ἐπὶ τὴν καλλίστην ἵππον ζῶσάν τε καὶ ἠθάδα ἀναβαίνεσθαι. ἀπολισθάνουσί τε δὴ αὐτοῖς αἱ ὁπλαί. καὶ ὅμως οὐκ ἀπαγορεύουσι, χρεμετίζοντές τε μᾶλλον καὶ ἐπιπηδῶντες μετὰ βιαιοτέρας τῆς ὁρμῆς πρὶν ἂν ὑπὸ μαστίγων καὶ ἀνάγκης ἰσχυρᾶς ἀφελκυσθῶσι. πρότερον δὲ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγή σφισιν οὐδὲ μία ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἄλλο ἐν λυδίᾳ θεασάμενος οἶδα, διάφορον μὲν θαῦμα ἢ κατὰ τὸν ἵππον τὸν φόρμιδος· μάγων μέντοι σοφίας οὐδὲ αὐτὸ ἀπηλλαγμένον. ἔστι γὰρ λυδοῖς ἐπίκλησιν περσικοῖς ἱερὰ ἐν τε ἱεροκαισαρείᾳ καλουμένῃ πόλει, καὶ ἐν ὑπαίπαις. ἐν ἑκατέρῳ δὲ τῶν ἱερῶν, οἴκημά τε, καὶ ἐν τῷ οἰκήματι ἔστιν ἐπὶ βωμοῦ τέφρα. χρόα δὲ οὐ κατὰ τέφραν ἐστὶν αὐτῇ τὴν ἄλλην. ἐσελθὼν δὲ ἐς τὸ οἴκημα ἀνὴρ μάγος καὶ ξύλα ἐπιφορήσας αὖα ἐπὶ τὸν βωμὸν, πρῶτα μὲν τιάραν ἐπέθετο ἐπὶ τῇ κεφαλῇ. δεύτερα δὲ ἐπίκλησιν, ὅτου δὴ θεῶν ἐπᾴδει βάρβαρα καὶ οὐδαμῶς συνετὰ ἕλλησιν. ἐπᾴδει δὲ ἐπιλεγόμενος ἐκ βιβλίου. ἄνευ δὲ δὴ πυρὸς ἀνάγκη πᾶσα ἀφθῆναι τὰ ξύλα καὶ περιφανῆ φλόγα ἐξ αὐτῶν ἐκλάμψαι. τὰ δὲ μὲν ἐς τοσοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω. ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἀναθήμασι τούτοις, καὶ αὐτὸς ὁ φόρμις ἀνδρὶ ἀνθεστηκὼς πολεμίῳ. καὶ ἐφεξῆς ἑτέρῳ γε καὶ τρίτῳ αὖθις μάχεται. γέγραπται δὲ ἐπὶ τούτοις, τὸν στρατιώτην μὲν τὸν μαχόμενον φόρμιν εἶναι τὸν μαινάλιον. τὸν δὲ ἀναθέντα, συρακούσιον λυκόρταν. δῆλα δὲ ὡς οὗτος ὁ λυκόρτας κατὰ φιλίαν ἀναθείη τοῦ φόρμιδος. τὰ δὲ ἀναθήματα τοῦ λυκόρτα καλεῖται φόρμιδος καὶ ταῦτα

καλλιτέλης ὀνατᾶ μαθητής. βοῦς χαλκοῖ κορκυραίων. μενδαίων ἀνάθημα. σίπτη.

ὑπὸ ἑλλήνων. ὁ δὲ ἑρμῆς ὁ τὸν κριὸν φέρων ὑπὸ τῇ μασχάλῃ καὶ ἐπικείμενος τῇ κεφαλῇ κυνῆν, καὶ χιτῶνά τε καὶ χλαμύδα ἐνδεδυκώς, οὐ τῶν φόρμιδος ἔτι ἀναθημάτων ἐστίν. ὑπὸ δὲ ἀρκάδων ἐκ φενεοῦ δέδοται τῷ θεῷ. ὀνατᾶν δὲ τὸν αἰγινήτην, σὺν δὲ αὐτῷ καλλιτέλην ἐργάσασθαι λέγει τὸ ἐπίγραμμα. δοκεῖ μοι δὴ τοῦ ὀνατᾶ μαθητὴς ἢ παῖς ὁ καλλιτέλης ἦν. οὐ πόρρω δὲ τοῦ φενεατῶν ἀναθήματος ἄλλο ἐστὶν ἄγαλμα κηρύκειον ἑρμῆς ἔχων. ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτῷ γλαυκίαν ἀναθεῖναι γένος ῥηγῖνον. ποιῆσαι δὲ κάλλωνα ἠλεῖον. βοῶν δὲ τῶν χαλκῶν, ὁ μὲν κορκυραίων. ὁ δὲ ἀνάθημα ἐρετριέων. τέχνη δὲ ἐρετριέως ἐστὶ φιλησίου. καὶ ἀνθ' ὅτου μὲν οἱ κορκυραῖοι τόν τε ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ ἕτερον βοῦν ἐς δελφοὺς ἀνέθεσαν, δηλώσει μοι τὰ ἐς φωκέας τοῦ λόγου. ἐπὶ δὲ τῷ ὀλυμπίασιν αὐτῶν ἀναθήματι, συμβῆναι τοιόνδε ἤκουσα. παῖς μικρὸς ὑπὸ τούτῳ καθήμενος τῷ βοΐ, ἐς τὸ κάτω νενευκὼς ἔπαιζεν. ἀνασχὼν δὲ ἐξαίφνης τὴν κεφαλήν, κατάγνυσί τε αὐτὴν πρὸς τὸν χαλκὸν καὶ ἐκ τοῦ τραύματος ἡμέραις ὕστερον ἀπέθανεν οὐ πολλαῖς. ἠλεῖοι μὲν δὴ τὸν βοῦν ἅτε αἵματι ἔνοχον ἐβουλεύοντο ἐκκομίσαι τῆς ἄλτεως. ὁ δὲ σφᾶς ὁ θεὸς ὁ ἐν δελφοῖς κατὰ τὸ ἀνάθημα καθάρσια ἔχρα ἐπ' αὐτῷ χρησαμένους ὁπόσα ἕλληνες ἐπὶ ἀκουσίῳ φόνῳ νομίζουσιν. ἔστι δὲ ὑπὸ ταῖς ἐν τῇ ἄλτει πλατάνοις κατὰ μέσον μάλιστά που τὸν περίβολον, τρόπαιον χαλκοῦν. καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ τροπαίῳ τῇ ἀσπίδι ἠλείους ἀπὸ λακεδαιμονίων ἀναστῆσαι. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ καὶ τὸν ἄνδρα ἐπέλαβεν ἐκεῖνον ἀφεῖναι τὴν ψυχήν, ὃς τοῦ ἡραίου τῆς ὀροφῆς, κατ' ἐμὲ ἀνασκευαζομένης, ἐνταῦθα ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις εὑρέθη κείμενος. τῶν δὲ ἐν θρᾴκῃ μενδαίων τὸ ἀνάθημα, ἐγγύτατα ἀφίκετο ἀπατῆσαι μὲν ὡς ἀνδρὸς εἰκὼν εἴη πεντάθλου. καὶ κεῖται μὲν παρὰ τὸν ἠλεῖον ἀναύχιδα. ἔχει δὲ ἁλτῆρας ἀρχαίους. ἐλεγεῖον δὲ ἐπ' αὐτὸ

» γεγραμμένον ἐστὶν ἐπὶ τοῦ μηροῦ. Ζηνὶ θεῶν βασιλεῖ μ'
» ἀκροθίνιον ἐνθάδ' ἔθηκαν. Μενδαῖοι σίπτην χερ-
» σὶ βιασάμενοι. Ἡ μὲν δὴ θρᾴκιόν τι εἶναι

τεῖχος. καὶ πόλις ἔοικεν ἡ σίπτη. μενδαίοις δὲ αὐτοῖς γένος τε ἑλληνικόν, καὶ ἀπ' ἰωνίας ἐστίν. οἰκοῦσι δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω τῆς πρὸς αἴνῳ πόλει. ἕπεται δέ μοι τῷ λόγῳ τῷ ἐς τὰ ἀναθήματα μετὰ τοῦτο.

εἰκόνες καὶ ἀνδριάντες ἀθλητῶν. οὓς καὶ καταλέγει.

ε

Πεται δέ μοι τῷ λόγῳ τῷ ἐς τὰ ἀναθήματα, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη ποιήσασθαι καὶ ἵππων ἀγωνιστικῶν μνήμην. καὶ ἀνδρῶν ἀθλητῶν τε καὶ ἰδιωτῶν ὁμοίως. τῶν δὲ νικησάντων ὀλυμπίασιν οὐχ ἅπασίν εἰσιν ἑστηκότες ἀνδριάντες, ἀλλὰ καὶ ἀποδειξάμενοι λαμπρὰ ἐς τὸν ἀγῶνα οἱ δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλοις ἔργοις, ὅμως οὐ τετυχήκασιν εἰκόνων. τούτους ἐκέλευσεν ἀφεῖναί με ὁ λόγος, ὅτι οὐ κατάλογός ἐστιν ἀθλητῶν, ὁπόσοις γεγόνασιν ὀλύμπια καὶ νίκαι. ἀναθημάτων δὲ ἄλλων τε καὶ εἰκόνων συγγραφή. οὐ δὲ ὁπόσων ἑστήκασιν ἀνδριάντες, οὐδὲ τούτοις πᾶσιν ἐπέξειμι. ἐπιστάμενος ὅσοι τῷ παραλόγῳ τοῦ κλήρου καὶ οὐχ ὑπὸ ἰσχύος ἀνείλοντο ἤδη τὸν κότινον. ὁπόσοις δὲ ἢ αὐτοῖς ἔχειν ἐς δόξαν ἢ τοῖς ἀνδριᾶσιν ὑπῆρχεν ἄμεινον ἑτέρων πεποιῆσθαι, τοσαῦτα καὶ αὐτὸς μνησθήσομαι. ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ ναοῦ τῆς ἥρας, ἀνδρὸς εἰκὼν παλαιστοῦ. γένος δὲ ἦν ἠλεῖος. σύμμαχος αἰσχύλου. παρὰ δὲ αὐτὸν ἐκ φενεοῦ τῆς ἀρκάδων νεολαΐδας προξένου. πυγμῆς ἐν παισὶν ἀνῃρημένος νίκην. ἐφεξῆς δὲ ἀρχίδαμος ξενίου καταβαλὼν καὶ οὗτος παλαιστὰς παῖδας. γένος καὶ αὐτὸς ἠλεῖος. τούτων τῶν κατειλεγμένων, εἰργάσατο ἄλυπος τὰς εἰκόνας σικυώνιος. ναυκύδους τοῦ ἀργείου μαθητής. κλεογένη δὲ σιληνοῦ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ φησιν εἶναι τῶν ἐπιχωρίων. ἐκ δὲ ἀγέλης αὐτὸν οἰκείας ἵππων, κρατῆσαι κέλητι. πλησίον δὲ τοῦ κλεογένους, δεινόλοχός τε κεῖται πύρρος τε καὶ τροΐλος ἀλκίνου. τούτοις γένος μὲν καὶ αὐτοῖς ἐστιν ἐξ ἤλιδος. γεγόνασι δέ σφισιν οὐ κατὰ ταυτὰ αἱ νῖκαι. ἀλλὰ τῷ μὲν, ἑλλανοδικεῖν τε ὁμοῦ καὶ ἵππων ὑπῆρξεν ἀνελέσθαι νίκας. τῷ τροΐλῳ δὲ, τελείᾳ τε συνωρίδι, καὶ πώλων ἅρματι. ὀλυμπιάδι δὲ ἐκράτει δευτέρᾳ πρὸς ταῖς ἑκατόν. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ νόμος ἐγένετο ἠλείοις, μηδὲ ἵππον τοῦ λοιποῦ, τῶν ἑλλανοδικούντων καθιέναι μηδένα. τούτου μὲν δὴ τὸν ἀνδριάντα, ἐποίησε λύσιππος. ἡ δὲ τοῦ δεινολόχου μήτηρ, εἶδεν ὄψιν ὀνείρατος, ὡς ἔχοιτο τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κόλποις ἐστεφανωμένου. καὶ τοῦδε ἕνεκα ἐς τὸν ἀγῶνα ὁ δεινόλοχος ἠσκήθη. καὶ τοὺς παῖδας παρέθει τρέχων. σικυωνίου δὲ κλέωνός ἐστιν εἰκών. ἐς δὲ τὴν ἀρχιδάμου κυνίσκαν ἐς τὸ γένος τε αὐτῆς καὶ ἐπὶ ταῖς ὀλυμπικαῖς νίκαις, πρότερον ἔτι ἐδήλωσα ἐν τοῖς λόγοις, οἳ ἐς τοὺς βασιλέας τοὺς λακεδαιμονίων ἔχουσι. πεποίηται δὲ ἐν ὀλυμπίᾳ παρὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ τροΐλου, λίθου κρηπὶς καὶ ἅρμα τε ἵππων καὶ ἀνὴρ ἡνίοχος. καὶ αὐτῆς κυνίσκας εἰκὼν ἀπελλοῦ τέχνη. γέγραπται δὲ καὶ ἐπιγράμματα ἐς τὴν κυνίσκαν ἔχοντα. εἰσὶ δὲ λακεδαιμόνιοι. καὶ ἐφεξῆς ἅμα κείμενοι τῇ κυνίσκᾳ, ἵππων νῖκαι γεγόνασιν αὐτοῖς. ἀνάξανδρος μὲν ἅρματι ἀνηγορεύθη πρῶτος. τὸ δὲ ἐπίγραμμά φησι τὸ ἐπ' αὐτῷ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀναξάνδρου, πρότερον ἐπιστεφανωθῆναι τὸν πατέρα πεντάθλῳ. οὗτος μὲν δὴ ἔοικεν εὐχόμενος τῷ θεῷ. πολυκλῆς ἐπίκλησιν λαβὼν πολύχαλκος, τεθρίππῳ μὲν καὶ οὗτος ἐκράτησεν. ἡ δὲ εἰκὼν ἐπὶ τῇ χειρὶ ἔχει οἱ τῇ δεξιᾷ ταινίαν. παρὰ δὲ αὐτῷ παιδία δύο. τὸ μὲν, τροχὸν κατέχει. τὸ δὲ αἰτεῖ τὴν ταινίαν. ἐνίκησε δὲ ὁ πολυκλῆς ἵπποις, ὡς τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ λέγει. καὶ πυθοῖ καὶ ἰσθμοῖ τε καὶ νέμεα. παγκρατιαστοῦ δὲ ἀνδρὸς, τὸν μὲν ἀνδριάντα εἰργάσατο λύσιππος. ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος ἀνείλετο ἐπὶ παγκρατίῳ νίκην τῶν ἄλλων ἀκαρνάνων καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς στρατοῦ πρῶτος. καὶ ξενάρχης ἐκαλεῖτο φιλανδρίδου λακεδαιμονίων. οἱ δὲ ἄρα μετὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ μήδου διετέθησαν, πάντων φιλοτιμότατα ἑλλήνων πρὸς ἵππων τροφάς. χωρὶς γὰρ ὅσους αὐτῶν κατέλεξα ἤδη, τοσοίδε ἄλλοι τῶν ἐκ σπάρτης ἱπποτρόφων, μετὰ τὴν εἰκόνα ἀνάκεινται τοῦ ἀκαρνᾶνος ἀθλητοῦ ξενάρχης καὶ λυκῖνος. ἀρκεσίλαός τε καὶ ὁ παῖς τοῦ ἀρκεσιλάου λίχας. ξενάρχει μὲν δὴ καὶ ἐν δελφοῖς καὶ ἐν ἄργει τε ὑπῆρξε καὶ ἐν κορίνθῳ προσανελέσθαι νίκας. λυκῖνος δὲ ἀγαγὼν ἐς ὀλυμπίαν πώλους καὶ οὐ δοκιμασθέντος ἑνὸς ἐξ αὐτῶν καθῆκεν ἐς τῶν ἵππων τὸν δρόμον τῶν τελείων τοὺς πώλους καὶ ἐνίκα δι' αὐτῶν. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀνδριάντας δύο ἐς ὀλυμπίαν. μύρωνος τοῦ ἀθηναίου ποιήματα. τῷ δὲ ἀρκεσιλάῳ καὶ λίχᾳ τῷ παιδὶ, τῷ μὲν αὐτῶν γεγόνασι δύο ὀλυμπικαὶ νῖκαι. λίχας δὲ εἰργομένων τηνικαῦτα τοῦ ἀγῶνος λακεδαιμονίων, καθῆκεν ἐπὶ ὀνόματι τοῦ θηβαίων δήμου τὸ ἅρμα. τὸν δὲ ἡνίοχον νικήσαντα, ἀνέδησεν αὐτὸς ταινίᾳ. καὶ ἐπὶ τούτῳ μαστιγοῦσιν αὐτὸν οἱ ἑλλανοδίκαι. καὶ διὰ τὸν λίχαν τοῦτον, ἡ κατὰ ἆγιν βασιλέα ἐπιστρατεία λακεδαιμονίων ἐγένετο ἐπὶ ἠλείους καὶ ἐντὸς τῆς ἄλτεως μάχη. καταπαυθέντος δὲ τοῦ πολέμου, τὴν μετὰ εἰκόνα ἐνταῦθα ἔστησε. τὰ δὲ ἠλείων ἐς τοὺς ὀλυμπιονίκας φασὶ γράμματα οὐ λίχαν. θηβαίων δὲ τὸν δῆμον φασὶν νενικηκότα. τῷ δὲ λίχα πλησίον, μάντις ἔστηκεν ἠλεῖος θρασύβουλος ἐκ τῶν ἰαμιδῶν ὃς καὶ μαντινεῦσιν ἐμαντεύσατο ἐναντία λακεδαιμονίων καὶ ἄγιδος τοῦ εὐδαμίδου βασιλέως. ἃ δὴ καὶ ἐς πλέον ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς ἀρκάδας ἐπέξειμι. τοῦ θρασυβούλου δὲ τῇ εἰκόνι γαλεώτης πρὸς τὸν ὦμον προσέρπων ἐστὶ τὸν δεξιόν. καὶ κύων ἱερεῖον δὴ παρ' αὐτῷ κεῖται διατετμημένος τε δίχα. καὶ φαίνων τὸ ἧπαρ. μαντικὴ δὲ ἡ διὰ ἐρίφων καὶ ἀρνῶν τε καὶ μόσχων ἐκ παλαιοῦ δήλη καθεστῶσά ἐστιν ἀνθρώποις. κύπριοι δὲ ὡς καὶ ὑσὶν ἐπεξευ-

Κυσὶ μαντεύεσθαι. Ἰαμίδαι. ἀνδριάντες παντοδαποὶ τῶν ὀλυμπιονικῶν. ἐν οἷς καὶ Δαμίσκος ὁ δυοκαιδεκέτης εἷς ὢν Μεσσηνίων. οἷς φυγοῦσι μὲν συνῴχετο, κατερχομένοις δὲ συγκατῆλθεν ἡ τύχη τῆς ὀλυμπιακῆς νίκης. διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ τῆς ἀγαλματουργοῦ τέχνης. Οἰβώτας.

ῥόντες εἰσὶ μαντεύεσθαι. κυσὶ δὲ οὐδένες ἐπί γε μαντικῆς νομίζουσιν οὐδὲν χρᾶσθαι. ἔοικεν οὖν ἰδίαν τινὰ ὁ Θρασύβουλος ἐπὶ σπλάγχνων μαντικὴν κυνείων καταστήσασθαι. οἱ δὲ Ἰαμίδαι καλούμενοι μάντεις, γεγόνασιν ἀπὸ Ἰάμου. τὸν δὲ, εἶναι παῖδα Ἀπόλλωνος. καὶ λαβεῖν μαντικὴν φησὶν ἐν ᾄσματι Πίνδαρος. παρὰ δὲ τοῦ Θρασυβούλου τὴν εἰκόνα Τιμοσθένης τε Ἠλεῖος ἕστηκε σταδίου νίκην ἐν παισὶν εἰληφώς. καὶ Μιλήσιος Ἀντίπατρος Κλεινοπάτρου παῖδας κατειργασμένος πύκτας. Συρακουσίων δὲ ἄνδρες ἄγοντες ἐς Ὀλυμπίαν παρὰ Διονυσίου θυσίαν, τὸν πατέρα τοῦ Ἀντιπάτρου χρήμασιν ἀναπείθουσιν ἀναγορευθῆναί οἱ τὸν παῖδα ἐκ Συρακουσῶν. Ἀντίπατρος δὲ ἐν οὐδενὶ τοῦ τυράννου τὰ δῶρα ἡγούμενος, ἀνεῖπεν αὑτὸν Μιλήσιον καὶ ἀνέγραψε τῇ εἰκόνι ὡς γένος τε εἴη Μιλήσιος. καὶ Ἰώνων ἀναθείη πρῶτος ἐς Ὀλυμπίαν εἰκόνα. τούτου μὲν δὴ Πολύκλειτος τὸν ἀνδριάντα εἰργάσατο. τὸν δὲ Τιμοσθένην, Εὐτυχίδης Σικυώνιος παρὰ Λυσίππῳ δεδιδαγμένος. ὁ δὲ Εὐτυχίδης οὗτος καὶ Σύροις τοῖς ἐπὶ Ὀρόντῃ Τύχης ἐποίησεν ἄγαλμα, μεγάλας παρὰ τῶν ἐπιχωρίων ἔχων τιμάς. ἐν δὲ τῇ Ἄλτει παρὰ τὸν τοῦ Τιμοσθένους ἀνδριάντα, ἀνάκειται Τίμων. καὶ ὁ παῖς τοῦ Τίμωνος, Αἴσυπος. παιδίον ἐπὶ ἵππῳ καθήμενον. ἔστι γὰρ δὴ καὶ ἡ νίκη τῷ παιδὶ ἵππου κέλητος. ὁ Τίμων δὲ ἐπὶ ἅρματι ἀνηγορεύθη. τῷ δὲ Τίμωνι εἰργάσατο καὶ τῷ παιδὶ τὰς εἰκόνας, Δαίδαλος Σικυώνιος. ὃς καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ νίκῃ, τὸ ἐν τῇ Ἄλτει τρόπαιον ἐποίησεν Ἠλείοις. ἐπίγραμμα δὲ τὸ ἐπὶ τῷ Σαμίῳ πύκτῃ τὸν ἀναθέντα μὲν ὅτι παιδοτρίβης εἴη Μύκων. καὶ ὅτι Σάμιοι τὰ ἐς ἀθλητὰς, καὶ ἐπὶ ναυμαχίαις εἰσὶν Ἰώνων ἄριστοι. τάδε μὲν λέγει τὸ ἐπίγραμμα. ἐς δὲ αὐτὸν τὸν πύκτην ἐσήμαινεν οὐδέν. παρὰ δὲ Μεσσηνίων Δαμίσκος, ὃς δύο γεγονὼς ἔτη καὶ δέκα ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ. θαῦμα δὲ εἴπερ ἄλλο τι καὶ τόδε ἐποιησάμην. Μεσσηνίους μέντοι ἐκ Πελοποννήσου φεύγοντας ἐπέλιπεν ἡ περὶ τὸν ἀγῶνα τύχη τὸν Ὀλυμπικόν. ὅτι γὰρ μὴ Λεοντίσκος καὶ Σύμμαχος τῶν ἐπὶ πορθμῷ Μεσσηνίων, ἄλλος γε οὐδεὶς Μεσσήνιος οὐδὲ Σικελιώτης οὔτ' ἐκ Ναυπάκτου, δῆλός ἐστιν Ὀλυμπίασιν ἀνῃρημένος νίκην. εἶναι δὲ οἱ Σικελιῶται καὶ τούτους τῶν ἀρχαίων Ζαγκλαίων, καὶ οὐ Μεσσηνίους φασί. συγκατῆλθε δὲ τοῖς Μεσσηνίοις ἐς Πελοπόννησον καὶ ἡ περὶ τὸν ἀγῶνα τύχη τὸν ὀλυμπικόν. ἐνιαυτῷ γὰρ ὕστερον τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Μεσσήνης ἀγόντων Ὀλύμπια Ἠλείων ἐνίκα στάδιον παῖδας ὁ Δαμίσκος οὗτος. καί οἱ καὶ πέντε ἀθλήσαντι ὕστερον, ἐγένοντο ἐν Νεμέᾳ τε νῖκαι καὶ Ἰσθμοῖ. Δαμίσκου δὲ ἐγγύτατα ἕστηκεν ἀνήρ ὅς τις δή. τὸ γὰρ ὄνομα οὐ λέγουσιν ἐπ' αὐτῷ. Πτολεμαίου δὲ ἀνάθημά ἐστι τοῦ Λάγου. Μακεδόνα δὲ αὑτὸν ὁ Πτολεμαῖος ἐν τῷ ἐπιγράμματι ἐκάλεσε βασιλεύων ὅμως Αἰγύπτου. Χαιρέᾳ δὲ Σικυωνίῳ πύκτῃ παιδὶ ἐπίγραμμά ἐστιν ὡς νίκην ἕλοι ἡλικίαν νέος καὶ ὡς πατρὸς εἴη Χαιρήμονος. γέγραπται δὲ καὶ ὁ τὸν ἀνδριάντα εἰργασμένος Ἀστερίων Αἰσχύλου. μετὰ δὲ τὸν Χαιρέαν Μεσσήνιός τε παῖς Σώφιος. καὶ ἀνὴρ Ἠλεῖος ἀνάκειται Στόμιος. καὶ τῷ μὲν τοὺς συνθέοντας τῶν παίδων παρελθεῖν. Στομίῳ δὲ πένταθλόν τε ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Νεμείων τρεῖς ὑπῆρξεν ἀνελέσθαι νίκας. τὸ δὲ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ τάδε ἐπιλέγει. τῆς ἵππου τε Ἠλείοις αὐτὸν ἡγούμενον ἀναστῆσαι τρόπαια. καὶ ἄνδρα τοῖς πολεμίοις στρατηγοῦντα ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῦ Στομίου μονομαχήσαντά οἱ κατὰ πρόκλησιν. εἶναι δὲ αὐτὸν ἐκ Σικυῶνος οἱ Ἠλεῖοί φασι καὶ ἄρχειν Σικυωνίων. στρατεῦσαι δὲ ἐπὶ Σικυῶνα αὐτοὶ, φιλίᾳ Θηβαίων, ὁμοῦ τῇ ἐκ Βοιωτίας δυνάμει. φαίνοιτο ἂν οὖν, ἡ ἐπὶ Σικυῶνα Ἠλείων καὶ Θηβαίων στρατεία γεγενῆσθαι μετὰ τὸ ἀτύχημα Λακεδαιμονίοις τὸ ἐν Λεύκτροις. ἐφεξῆς δὲ ἀνάκειται μὲν πύκτης ἐκ Λεπρέου τῆς Ἠλείων Λάβαξ Εὔφρονος. ἀνάκειται δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς Ἤλιδος παλαιστής. ἀνὴρ Ἀριστόδημος Θράσιδος. γεγόνασι δὲ αὐτῷ καὶ Πυθοῖ δύο νῖκαι. ἡ δὲ εἰκών ἐστι τοῦ Ἀριστοδήμου, τέχνη Δαιδάλου τοῦ Σικυωνίου μαθητοῦ, καὶ πατρὸς Πατροκλέους. Ἵππων δὲ Ἠλείων πυγμῇ παῖδας κρατήσαντα ἐποίησε Δημόκριτος Σικυώνιος. ὃς ἐς πέμπτον διδάσκαλον ἀνήει τὸν Ἀττικὸν Κριτίαν. Πτόλιχος μὲν γὰρ ἔμαθεν ὁ Κορκυραῖος παρ' αὐτῷ Κριτίᾳ. Πτολίχου δὲ ἦν μαθητὴς Ἀμφίων. Πίσων δὲ ἀνὴρ, ἐκ Καλαυρείας ἐδιδάχθη παρ' Ἀμφίονι. ὁ δὲ παρὰ τῷ Πίσωνι Δαμόκριτος. Κρατῖνος δὲ ἐξ Αἰγείρας τῆς Ἀχαιῶν τότε ἐγένετο, κάλλιστος τῶν ἐφ' αὑτοῦ. καὶ τὴν τέχνην μάλιστα ἐπάλαισε. καταπαλαίσαντι δὲ αὐτῷ τοὺς παῖδας, προσαναστῆναι καὶ τὸν παιδοτρίβην ὑπὸ Ἠλείων ἐδόθη. τὸν δὲ ἀνδριάντα ἐποίησε Σικυώνιος Κάνθαρος. Ἀλέξιδος μὲν πατρὸς διδασκάλου δὲ ὢν Εὐτυχίδου. Εὐπολέμου δὲ Ἠλείου τὴν μὲν εἰκόνα Σικυώνιος εἰργάσατο Δαίδαλος. τὸ δὲ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ μηνύει σταδίου μὲν ἀνδρῶν, Ὀλυμπίασι νίκην ἀνελέσθαι τὸν Εὐπόλεμον εἶναι δὲ καὶ δύο Πυθικοὺς αὐτῷ πεντάθλου στεφάνους καὶ ἄλλον Νεμείων. λέγεται δὲ ἐπὶ τῷ Εὐπολέμῳ καὶ τάδε ὡς ἐφεστήκοιεν τρεῖς ἐπὶ τοῦ δρόμου τῷ πέρατι Ἑλλανοδίκαι. νικᾶν δὲ τῷ μὲν Εὐπολέμῳ, δύο ἐξ αὐτῶν δοῖεν. ὁ τρίτος δὲ Ἀμβρακιώτῃ Λέοντι. καὶ ὡς χρημάτων καταδικάσαιτο ὁ Λέων ἐπὶ τῆς Ὀλυμπικῆς βουλῆς ἑκατέρου τῶν Ἑλλανοδικῶν οἳ νικᾶν τὸν Εὐπόλεμον ἔγνωσαν. Οἰβώτᾳ δὲ τὸν μὲν ἀνδριάντα Ἀχαιοὶ κατὰ πρόσταγμα ἀνέθεσαν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος. ἐπὶ Ὀλυμπιάδος ὀγδοηκο-

Ὕσμων διὰ ῥεῦμα νεύρων πενταθλήσας. Καυλωνία πόλις. Ἴωνες κατὰ ταὐτὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέρους ἀλείφοντες τοὺς τοίχους.
Ἀκροχερσίτης Σώστρατος. Πυθαγόρας Ῥηγῖνος ἀνδριαντοποιός.

στῆς ἡ δὲ τοῦ σταδίου νίκη τῷ Οἰβώτᾳ γέγονεν ὀλυμπιάδι ἕκτῃ. Πῶς ἂν οὖν τήν γε ἐν Πλαταιαῖς μάχην μεμαχημένος ὁ Οἰβώτας εἴη μετὰ Ἑλλήνων, πέμπτῃ γὰρ ἐπὶ τῇ ἑβδομηκοστῇ ὀλυμπιάδι τὸ πταῖσμα ἐγένετο ἐν Πλαταιαῖς Μαρδονίῳ καὶ Μήδοις. ἐμοὶ μὲν οὖν λέγειν μὲν τὰ ὑπὸ Ἑλλήνων λεγόμενα ἀνάγκη· πείθεσθαι δὲ πᾶσιν οὐκέτι ἀνάγκη. τὰ δὲ ἄλλα ὁπόσα τὰ συμβάντα ἦν ἐς τὸν Οἰβώταν, τῇ ἐς Ἀχαιοὺς πρόσεσταί μοι συγγραφῇ. Ἀντιόχου δὲ ἀνδριάντα ἐποίησε μὲν Νικόδαμος. γένος δὲ ὁ Ἀντίοχος ἦν ἐκ Λεπρέου. παγκρατίῳ δὲ ἀνδρῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ μὲν ἐκράτησεν ἅπαξ. ἐν Ἰσθμῷ δὲ καὶ Νεμέᾳ δὶς ἐν ταὐτῷ ἐν ἑκατέρῳ τῷ ἀγῶνι. οὐ γάρ τι Ἰσθμίων Λεπρεάταις δεῖμα. ὥσπερ γε αὐτοῖς ἐστιν Ἠλείοις ἐπὶ Ὕσμωνι τῷ Ἠλείῳ. πλησίον δὲ τοῦ Ἀντιόχου καὶ Ὕσμων οὗτος ἕστηκε. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἀθλήσαντι πένταθλον, ἥ τε ὀλυμπικὴ νίκη καὶ Νεμέων γέγονεν ἡ ἑτέρα. Ἰσθμίων δὲ δῆλα ὡς καὶ οὗτος κατὰ ταὐτὰ Ἠλείοις τοῖς ἄλλοις εἴργετο. λέγεται δὲ παιδὶ ἔτι ὄντι τῷ Ὕσμωνι κατασκῆψαι ῥεῦμα ἐς τὰ νεῦρα. καὶ αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ μελετῆσαι πένταθλον. ἵνα δὴ ἐκ τῶν πόνων, ὑγιής τε καὶ ἄνοσος ἀνὴρ εἴη. τῷ δὲ ἄρα τὸ μάθημα καὶ νίκας ἔμελλεν ἐπιφανεῖς οὕτω παρασκευάσειν. ὁ δὲ ἀνδριὰς αὐτῷ Κλέωνος μέν ἐστιν ἔργον. ἔχει δὲ ἁλτῆρας ἀρχαίους. μετὰ δὲ Ὕσμωνα παλαιστὴς παῖς ἐξ Ἡραίας ἀνάκειται τῆς Ἀρκάδων Νικόστρατος Ξενοκλείδου. Παντίας δὲ αὐτῷ τὴν εἰκόνα ἐποίησεν. ὃς ἀπὸ Ἀριστοκλέους τοῦ Σικυωνίου καταριθμουμένῳ τοὺς διδαχθέντας, ἕβδομος ἀπὸ τούτου μαθητής. Δίκων δὲ ὁ Καλλιβρότου πέντε μὲν Πυθοῖ δρόμου νίκας. τρεῖς δὲ ἀνείλετο Ἰσθμίων. τέσσαρας δὲ ἐν Νεμέᾳ καὶ ὀλυμπικὰς μίαν μὲν ἐν παισί. δύο δὲ ἄλλας ἀνδρῶν. καί οἱ καὶ ἀνδριάντες ἴσοι ταῖς νίκαις εἰσὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ. παιδὶ μὲν δὴ ὄντι αὐτῷ Καυλωνιάτῃ καθάπερ γε καὶ ἦν, ὑπῆρξεν ἀναγορευθῆναι. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Συρακούσιον αὑτὸν ἀνηγόρευσεν ἐπὶ χρήμασι. Καυλωνία δὲ ἀπῳκίσθη μὲν ἐς Ἰταλίαν ὑπὸ Ἀχαιῶν. οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο αὐτῆς Τύφων Αἰγιεύς. Πύρρου δὲ τοῦ Αἰακίδου καὶ Ταραντίνων ἐς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον καταστάντων ἄλλαι τε τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων ἐγένοντο αἱ μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων, αἱ δὲ ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν ἀνάστατοι, κατέλαβε δὲ ἐς ἅπαν ἐρημωθῆναι καὶ τὴν Καυλωνίαν ἁλοῦσαν ὑπὸ Καμπανῶν. οἳ Ῥωμαίοις μεγίστη τοῦ συμμαχικοῦ μοῖρα ἦσαν. τῷ δὲ τῷ Δίκωνι, ἀνάκειται μὲν Ξενοφῶν Μενεφύλου παγκρατιαστὴς ἀνὴρ ἐξ Αἰγίου τῆς Ἀχαιῶν. ἀνάκειται δὲ Πυριλάμπης Ἐφέσιος λαβὼν δολιχοῦ νίκην. τοῦ μὲν δὴ τὴν εἰκόνα ἐποίησεν Ὄλυμπος. Πυριλάμπει δὲ ὁμώνυμος καὶ ὁ πλάστης. γένος δὲ οὐ Σικυώνιος. ἀλλὰ ἐκ Μεσσήνης τῆς ὑπὸ τῇ Ἰθώμῃ. Λύσανδρον δὲ τὸν Ἀριστοκρίτου, Σπαρτιάτην ἀνέθεσαν ἐν Ὀλυμπίᾳ Σάμιοι. καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν πρότερον τῶν ἐπιγραμμάτων ἐστὶν ἐν πολυθαήτῳ τεμένει Διὸς ὑψιμέδοντος. ἕστηκ' ἀναθέντων δημοσίᾳ Σαμίων. τοῦτο μὲν δὴ τοὺς τὸ ἀνάθημα ἀναθέντας μηνύει. τὸ δ' ἐφεξῆς ἐς αὐτὸν ἔπαινός ἐστι Λύσανδρον. Ἀθάνατον πάτραν καὶ Ἀριστοκρίτῳ κλέος ἔργων. Λύσανδρ' ἐκτελέσας, δόξαν ἔχεις ἀρετᾶς. δῆλοι οὖν εἰσιν οἵ τε Σάμιοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἴωνες κατὰ τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτῶν Ἰώνων, τοὺς τοίχους τοὺς δύο ἐπαλείφοντες. Ἀλκιβιάδου μέν γε τριήρεσιν Ἀθηναίων περὶ Ἰωνίαν ἰσχύοντος ἐθεράπευον αὐτὸν Ἰώνων οἱ πολλοί. καὶ εἰκὼν Ἀλκιβιάδου χαλκῆ παρὰ τῇ Ἥρᾳ τῇ Σαμίων ἐστὶν ἀνάθημα. ὡς δὲ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἑάλωσαν αἱ νῆες αἱ Ἀττικαί, Σάμιοι μὲν ἐς Ὀλυμπίαν τὸν Λύσανδρον. Ἐφέσιοι δὲ ἐς τὸ ἱερὸν ἀνετίθεσαν τῆς Ἀρτέμιδος Λύσανδρόν τε αὐτὸν καὶ Ἐτεόνικον. καὶ Φάρακα καὶ ἄλλους Σπαρτιατῶν. ἥκιστα ἔς γε τὸ Ἑλληνικὸν γνωρίμους. μεταπεσόντων δὲ αὖθις τῶν πραγμάτων, καὶ Κόνωνος κεκρατηκότος τῇ ναυμαχίᾳ περὶ Κνίδον καὶ ὄρος τὸ Δώριον ὀνομαζόμενον, οὕτω μετεβάλλοντο οἱ Ἴωνες ὡς καὶ Κόνωνα ἀνακείμενον χαλκοῦν καὶ Τιμόθεον ἐν Σάμῳ τέ ἐστιν ἰδεῖν. παρὰ τῇ Ἥρᾳ καὶ ὡσαύτως ἐν Ἐφέσῳ παρὰ τῇ Ἐφεσίᾳ θεῷ. ταῦτα μέν ἐστιν ἔχοντα οὕτω τὸν ἀεὶ χρόνον. καὶ Ἴωσιν ὡσαύτως οἱ πάντες ἄνθρωποι θεραπεύουσι τὰ ὑπερέχοντα τῇ ἰσχύϊ. ἔχεται δὲ τοῦ Λυσάνδρου τῆς εἰκόνος Ἐφέσιός τε πύκτης τοὺς ἐλθόντας κρατήσας τῶν παίδων. ὄνομα δέ οἱ ἦν Ἀθήναιος. καὶ Σικυώνιος Σώστρατος παγκρατιαστὴς ἀνήρ. ἐπίκλησις δὲ ἦν Ἀκροχερσίτης αὐτῷ. παραλαμβανόμενος γὰρ ἄκρων τοῦ ἀνταγωνιζομένου τῶν χειρῶν ἔκλα. καὶ οὐ πρότερον ἀνίει, πρὶν ἢ αἴσθοιτο ἀπαγορεύσαντος. γεγόνασι δὲ αὐτῷ, Νεμείων μὲν νῖκαι καὶ Ἰσθμίων ἀναμὶξ δυώδεκα. ὀλυμπιάσι δὲ καὶ Πυθοῖ τῇ μὲν δύο. τρεῖς δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ. τὴν τετάρτην δὲ ὀλυμπιάδα ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν (πρώτην γὰρ δὴ ἐνίκησεν ὁ Σώστρατος ταύτην) οὐκ ἀναγράφουσιν οἱ Ἠλεῖοι. διότι μὴ αὐτοὶ τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ Πισαῖοι καὶ Ἀρκάδες ἔθεσαν ἀντ' αὐτῶν. παρὰ δὲ τὸν Σώστρατον παλαιστὴς ἀνὴρ πεποίηται Λεοντίσκος ἐκ Σικελίας τε ὢν γένος καὶ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ πορθμῷ Μεσσήνης. στεφανωθῆναι δὲ ὑπό τε Ἀμφικτυόνων καὶ ὑπὸ Ἠλείων. τὸ αὐτὸ δὲ αὐτῷ λέγεται τὴν πάλην καθὰ δὴ καὶ τὸ παγκράτιον τῷ Σικυωνίῳ Σωστράτῳ. καὶ γὰρ τὸν Λεοντίσκον καταβαλεῖν μὲν οὐκ ἐπίστασθαι τοὺς παλαίοντας. νικᾶν δὲ αὐτὸν κλῶντα τοὺς δακτύλους. τὸν δὲ ἀνδριάντα Πυθαγόρας ἐποίησεν ὁ Ῥηγῖνος. εἴπερ τις καὶ ἄλλος ἀγαθὸς τὰ ἐς πλαστικήν. διδαχθῆναι δὲ παρὰ Κλεάρχῳ φασὶν αὐτὸν Ῥηγίνῳ μὲν καὶ αὐτῷ μαθητῇ δὲ Εὐχείρου. τὸν δὲ Εὔχειρον εἶναι Κορίνθιον.

ἀνδριάντες· σατύρου· ἀμύντου· χίλωνος· μολπίωνος. ἀριστοτέλους· σωδάμαντος· ἀρχιδάμου· εὐανθέους· λάμπου· κυνίσκου· ἐργοτέλους. πολυδάμαντος τοῦ μεγάλου. σκοτουσσαίων συμφορὰ διὰ τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ φεραίων τυράννου παρασπονδήσαντος ὠμότητα. λέοντες θρᾴκιοι.

φοιτῆσαι δὲ ὡς συνάδραν τε καὶ χάρταν σπαρτιάτας. ὁ δὲ παῖς ὁ ἀναδούμενος ταινίᾳ τὴν κεφαλὴν, ἐπεισήχθω μοι καὶ οὗτος ἐς τὸν λόγον. φειδίου τε εἵνεκα καὶ τῆς ἐς τὰ ἀγάλματα τοῦ φειδίου σοφίας. ἐπεὶ ἄλλως γε οὐκ ἴσμεν ὅτου τὴν εἰκόνα ὁ φειδίας ἐποίησε. σάτυρος δὲ ἠλεῖος λυσιάνακτος πατρὸς, γένους δὲ τοῦ ἰαμιδῶν, ἐν νεμέᾳ πεντάκις ἐνίκησε πυκτεύων. καὶ πυθοῖ τε δὶς καὶ δὶς ἐν ὀλυμπίᾳ. τέχνη δὲ ἀθηναίου σιλανίωνος ὁ ἀνδριάς ἐστι. πλάστης δὲ ἄλλος τῶν ἀττικῶν πολυκλῆς σταδιέως μαθητὴς ἀθηναίου πεποίηκε παῖδα ἐφέσιον παγκρατιαστὴν· ἀμύνταν ἑλλανίκου. χίλωνι δὲ ἀχαιῷ πατρεῖ δύο μὲν ὀλυμπικαὶ νῖκαι πάλης ἀνδρῶν. μία δὲ ἐγένετο ἐν δελφοῖς. τέσσαρες δὲ ἐν ἰσθμῷ καὶ νεμείων τρεῖς. ἐτάφη δὲ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀχαιῶν καί οἱ καὶ τοῦ βίου συνέπεσε πολέμῳ τὴν τελευτὴν γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐν ὀλυμπίᾳ. Μοῦνος πάλη νικῶ δὶς ὀλύμπια. πύθια τ᾽ ἄνδρας. Τρεὶς νεμέᾳ. τετράκις δ᾽ ἰσθμῷ ἐν ἀγχιάλῳ. Χίλων ὃς πατρεὺς ἦν αὐτὰρ λαὸς ἀχαιῶν. Ἐν πολέμῳ φθίμενον θάψ᾽ ἀρετῆς ἕνεκεν. τὸ μὲν δὴ ἐπίγραμμα ἐνταῦθα τοσοῦτο ἐδήλωσεν. εἰ δὲ λυσίππου τοῦ ποιήσαντος τὴν εἰκόνα τεκμαιρόμενον τῇ ἡλικίᾳ συμβαλέσθαι δέοι με τὸν πόλεμον ἔνθα ὁ χίλων ἔπεσεν ἤτοι ἐς χαιρώνειαν ἀχαιοῖς τοῖς πᾶσιν ὁμοῦ στρατεύσασθαι ἢ ἰδίᾳ κατ᾽ ἀρετήν τε καὶ τόλμαν ἀχαιῶν μόνος ἀντιπάτρου καὶ μακεδόνων ἐναντία ἀγωνίσασθαι περὶ λάμιαν φαίνεται τὴν ἐν θεσσαλίᾳ. ἐφεξῆς δὲ τοῦ χίλωνος δύο ἀνάκεινται. τῷ μὲν μολπίων ἐστὶν ὄνομα. στεφανωθῆναι δὲ τὸ ἐπίγραμμά φησιν αὐτὸν ὑπὸ ἠλείων. τῷ δὲ ἑτέρῳ ὅτῳ μηδέν ἐστιν ἐπίγραμμα, μνημονεύουσιν ὡς ἀριστοτέλης ἐστὶν ὁ ἐκ τῶν θρᾳκίων σταγείρων. καὶ αὐτὸν ἤτοι μαθητὴς ἢ καὶ στρατιωτικὸς ἀνέθηκεν ἀνήρ. ἅτε παρὰ ἀντιπάτρῳ καὶ πρότερον ἰσχύσαντα παρὰ ἀλεξάνδρῳ. σωδάμας δὲ ὁ ἐξ ἀσσοῦ τῆς ἐν τῇ τρῳάδι κειμένης δὲ ὑπὸ τῇ ἴδῃ πρῶτος αἰολέων τῶν ταύτῃ, στάδιον ὀλυμπιάσιν ἐνίκησεν ἐν παισί. παρὰ δὲ σωδάμαν, ἀρχίδαμος ἕστηκεν ὁ ἀγησιλάου λακεδαιμονίων βασιλεύς. πρὸ δὲ τοῦ ἀρχιδάμου τούτου βασιλέως, εἰκόνα οὐδενὸς ἔν γε τῇ ὑπερορίᾳ λακεδαιμονίους ἀναθέντας εὑρίσκομεν. ἀρχιδάμου δὲ ἄλλων τε καὶ τῆς τελευτῆς. ἐμοὶ δοκεῖν εἵνεκα ἀνδριάντας ἐς ὀλυμπίαν ἀπέστειλαν. ὅτι ἐν βαρβάρῳ τε ἐπέλαβεν αὐτὸν τὸ χρεών. καὶ βασιλέων μόνος τῶν ἐν σπάρτῃ δῆλός ἐστιν ἁμαρτὼν τάφου. ταῦτα μὲν δὴ καὶ ἐν τοῖς σπαρτιατικοῖς λόγοις ἐς πλέον ἡμῖν δεδήλωται. εὐάνθει δὲ κυζικηνῷ γεγόνασι πυγμῆς νῖκαι. μία μὲν ἐν ἀνδράσιν ὀλυμπική. νεμείων δὲ ἐν παισὶ καὶ ἰσθμίων. πεποίηται δὲ παρὰ τὸν εὐάνθη ἀνήρ τε ἱπποτρόφος καὶ τὸ ἅρμα. ἀναβεβηκυῖα δὲ ἐνταῦθα τῷ ἅρματι παῖς παρθένος. ὄνομα μὲν λάμπος τῷ ἀνδρί. πατρὶς δὲ ἦν αὐτῷ νεωτάτη τῶν ἐν μακεδονίᾳ πόλεων. καλουμένη δὲ ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ φιλίππου τοῦ ἀμύντου. κυνίσκῳ δὲ τῷ ἐκ μαντινείας πύκτῃ παιδὶ, ἐποίησε πολύκλειτος τὴν εἰκόνα. ἐργοτέλης δὲ ὁ φιλάνορος δολίχου δύο ἐν ὀλυμπίᾳ νίκας. τοσαύτας δὲ ἄλλας πυθοῖ καὶ ἐν ἰσθμῷ τε καὶ νεμείων ἀνῃρημένος, οὐχ ἱμεραῖος εἶναι τὸ ἐξ ἀρχῆς καθάπερ γε τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ φησί. κρὴς δὲ εἶναι λέγεται κνώσσιος. ἐκπεσὼν δὲ ὑπὸ στασιωτῶν ὑπὸ κνωσσοῦ, καὶ ἐς ἱμέραν ἀφικόμενος, πολιτείας τετύχηκεν. ὧ καὶ πολλὰ εὕρετο ἄλλα ἐς τιμήν. ἔμελλεν οὖν ὡς τὸ εἰκὸς ἱμεραῖος ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀναγορευθήσεσθαι. ὁ δὲ ἐνταῦθα τῷ βάθρῳ τῷ ὑψηλῷ, λυσίππου μέν ἐστιν ἔργον. μέγιστος δὲ ἁπάντων ἐγένετο ἀνθρώπων. πλὴν τῶν ἡρώων καλουμένων. καὶ εἰ δή τι ἄλλο ἦν πρὸ τῶν ἡρώων θνητὸν γένος. ἀνθρώπων δὲ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς, οὗτός ἐστιν ὁ μέγιστος πουλυδάμας νικίου. σκότουσα δὲ ἡ τοῦ πουλυδάμαντος πατρὶς, οὐκ ᾠκεῖτο ἔτι ἐφ᾽ ἡμῶν. ἀλέξανδρος γὰρ τὴν πόλιν ὁ φεραίων τυραννήσας κατέλαβε σπονδαῖς. καὶ σκοτουσσαίων τούς τε ἐς τὸ θέατρον συνειλεγμένους, ἔτυχε γάρ σφισιν καὶ ἐκκλησία τηνικαῦτα οὖσα, τούτους τε ἅπαντας κατηκόντισεν. πελτασταῖς ἐν κύκλῳ περιελθὼν καὶ τοξόταις καὶ τὸ ἄλλο ὅσον ἐν ἡλικίᾳ κατεφόνευσε. γυναῖκας δὲ ἀπέδοτο καὶ παῖδας μισθὸν εἶναι τὰ χρήματα τοῖς ξένοις. αὕτη σκοτουσσαίοις ἡ συμφορὰ, φρασικλείδου μὲν ἀθήνησιν ἐγένετο ἄρχοντος. δευτέρᾳ δὲ ὀλυμπιάδι ἐνταῦθα ταῖς ἑκατὸν. ἣν δαμῶν θούριος ἐνίκα τὸ δεύτερον. ταύτης ἔτει δευτέρῳ τῆς ὀλυμπιάδος. καὶ ὀλίγον τε ἔμεινε τὸ διαφυγὸν τῶν σκοτουσσαίων, καὶ αὖθις ὑπὸ ἀσθενείας ἐξέλιπον καὶ οὗτοι τὴν πόλιν. ὅτε καὶ τοῖς πᾶσιν ἕλλησι προσπταῖσαι δεύτερα, ἐν τῷ πρὸς μακεδόνας πολέμῳ παρεσκεύασεν ὁ δαίμων. παγκρατίου μὲν δὴ καὶ ἄλλοις ἤδη γεγόνασιν ἐνταῦθα φανεῖς νῖκαι. πουλυδάμαντι δὲ τά δὲ ἀλλοῖα παρὰ τοὺς ἐπὶ τῷ παγκρατίῳ στεφάνους ὑπάρχοντά ἐστιν. ἡ ὀρεινὴ τῆς θρᾴκης, ἡ ἐντὸς νέστου ποταμοῦ τοῦ ῥέοντος διὰ τῆς ἀβδηριτῶν καὶ ἄλλα θηρία, ἐν δὲ αὐτοῖς παρέχεται καὶ λέοντας. οἵ καὶ τῷ στρατῷ ποτε ἐπιθέμενοι τῷ ξέρξου, τὰς ἀγούσας καμήλους τὰ σιτία ἐλυμήναντο. οὗτοι πολλάκις οἱ λέοντες καὶ ἐς τὴν περὶ τὸν ὄλυμπον πλανῶνται χώραν. τούτου δὲ τοῦ ὄρους, ἡ μὲν ἐς μακεδονίαν πλευρά. ἡ δὲ ἐπὶ θεσσαλοὺς καὶ τὸν ποταμὸν τέτραπται τὸν πηνειόν. Ἐνταῦθα ὁ πουλυδάμας λέοντα ἐν τῷ ὀλύμπῳ μέγαν καὶ ἄλκιμον θηρίον κατειργάσατο οὐδενὶ ἐσκευασμένος ὅπλῳ. προήχθη δὲ ἐς

τὸ τόλμημα, φιλοτιμία πρὸς τὰ ἡρακλέους ἔργα. ὅτι καὶ ἡρακλέα ἔχει λόγος κρατῆσαι τοῦ ἐν νεμέᾳ λέοντος. ἕτερον δὲ ἐπὶ τούτῳ θαῦμα ὑπελείπετο ὁ πουλυδάμας ἐς μνήμην. ἐς ἀγέλην ἐσελθὼν βοῶν, τὸν μέγιστον καὶ ἀγριώτατον λαβὼν τοῦ ἑτέρου τῶν ὄπισθεν ποδῶν, τὰς χηλὰς κατεῖχεν ἄκρας. καὶ πηδῶντα καὶ ἐπειγόμενον οὐκ ἀνίει. πρίν γε δὴ ὁ ταῦρος ὀψέ ποτε καὶ ἐς ἅπαν ἀφικόμενος βίας, ἀπέφυγεν ἀφεὶς ταύτῃ τῷ πολυδάμαντι τὰς χηλάς. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἄνδρα ἡνίοχον ἐλαύνοντα σπουδῇ τὸ ἅρμα ἐπέσχε τοῦ πρόσω. λαβόμενος γὰρ τῇ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν ὄπισθεν τοῦ ἅρματος ὁμοῦ καὶ τοὺς ἵππους πεδήσας καὶ τὸν ἡνίοχον εἶχε. δαρεῖος δὲ ἀρταξέρξου παῖς νόθος, ὃς ὁμοῦ τῷ περσῶν δήμῳ ἰσόγαιον καταπαύσας παῖδα ἀρταξέρξου γνήσιον, ἔσχεν ἀντ' ἐκείνου τὴν ἀρχήν, οὗτος ὡς ἐβασίλευσεν ὁ δαρεῖος (ἠπίστατο γὰρ τοῦ πουλυδάμαντος τὰ ἔργα) πέμπων ἀγγέλους ὑπισχνούμενος δῶρα, ἀνέπεισεν αὐτὸν, ἔς σοῦσά τε καὶ ἐς ὄψιν ἀφικέσθαι τὴν αὐτοῦ. ἔνθα δὴ κατὰ πρόκλησιν περσῶν ἄνδρας τῶν καλουμένων ἀθανάτων ἀριθμὸν τρεῖς ἀθρόους οἱ μονομαχήσαντας, ἀπέκτεινεν. ἔργων δὲ τῶν κατειλεγμένων οἱ, τὰ μὲν ἐπὶ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀνδριάντος ἐν ὀλυμπίᾳ. τὰ δὲ καὶ δηλούμενα ἐστὶν ὑπὸ τοῦ ἐπιγράμματος. ἔμελλε δὲ ἄρα τὸ ὑπὸ ὁμήρου προθεσπισθὲν ἄλλους τε τῶν φρονησάντων ἐπὶ ἰσχύϊ καὶ πουλυδάμαντα ἐπιλήψεσθαι. καὶ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ῥώμης ἔμελλεν ἀπολεῖσθαι καὶ οὗτος. ἐς σπήλαιον γὰρ οἵ τε ἄλλοι τῶν συμποτῶν καὶ ὁ πουλυδάμας ἐσῆλθεν ὥρα θέρους. καί πως οὐ κατά τινα ἀγαθὸν δαίμονα ἡ κορυφὴ τηνικαῦτα τοῦ σπηλαίου κατερρήγνυτο. καὶ δῆλα ἦν ὡς αὐτίκα ἐμπεσεῖσθαι καὶ χρόνον οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμελλεν ἀνθέξειν. γινομένης δὲ αἰσθήσεως τοῦ ἐπιόντος κακοῦ καὶ τρεπομένων ἐς φυγὴν τῶν λοιπῶν, παρέστη καταμεῖναι τῷ πουλυδάμαντι, καὶ ἀνέχειν τὰς χεῖρας ὡς ἐπιπίπτοντι ἀνθέξων τῷ σπηλαίῳ καὶ οὐ βιασθησόμενος ὑπὸ τοῦ ὄρους. τούτῳ μὲν ἐν ταῦθα ἐγένετο ἡ τελευτή. ἐν δὲ ὀλυμπίᾳ παρὰ τὸν πουλυδάμαντος τὸν ἀνδριάντα, δύο τε ἐκ τῆς ἀρκάδων καὶ ἀττικὸς ὁ τρίτος ἕστηκεν ἀθλητής. τὸν μὲν δὴ μαντινέα πρωτόλαον διάλκους, πυγμῇ παῖδας κρατήσαντα ὁ ῥηγῖνος πυθαγόρας, ναρυκίδαν δὲ τὸν δαμαρέτου παλαιστὴν ἄνδρα ἐκ φιγαλίας, σικυώνιος δαίδαλος. καλλίᾳ δὲ ἀθηναίῳ παγκρατιστῇ τὸν ἀνδριάντα ἀνὴρ ἀθηναῖος μίκων ἐποίησεν ὁ ζωγράφος. νικοδάμου δὲ ἔργον τοῦ μαιναλίου. παγκρατιαστὴς ἔστιν ἐκ μαινάλου δύο νίκας ἐν ἀνδράσιν ἀνελόμενος ἀνδροσθένης λοχαίου. ἐπὶ δὲ τούτοις, εὐκλῆς ἀνάκειται καλλιάνακτος. γένος μὲν ῥόδιος. οἴκου δὲ τοῦ διαγορειδῶν. διαγόρου γὰρ θυγατρὸς παῖς ἦν. ἐν δὲ ἀνδράσι πυγμῆς ἔσχεν ὀλυμπικὴν νίκην. τούτου μὲν δὴ ἡ εἰκὼν ναυκύδους ἐστὶν ἔργον. πολύκλειτος δὲ ἀργεῖος οὐχ ὁ τῆς ἥρας τὸ ἄγαλμα ποιήσας μαθητὴς δὲ ναυκύδους, παλαιστὴν παῖδα εἰργάσατο θηβαῖον ἀγήνορα. ἀνετέθη δὲ ἡ εἰκὼν ὑπὸ τοῦ φωκέων κοινοῦ. θεόπομπος γὰρ ὁ πατὴρ τοῦ ἀγήνορος, πρόξενος τοῦ ἔθνους ἦν αὐτῶν. νικόδαμος δὲ ὁ πλάστης ὁ ἐκ μαινάλου δαμοξενίδαν ἄνδρα πύκτην ἐποίησεν ἐκ μαινάλου. ἕστηκε δὲ καὶ λαστρατίδα παιδὸς εἰκὼν ἠλείου. πάλης ἀνελομένου στέφανον. ἐγένετο δὲ αὐτῷ καὶ νεμείων, ἔν τε παισὶ καὶ ἀγενείων ἑτέρα νίκη. παραβάλλοντι δὲ τῷ λαστρατίδου πατρὶ ὑπῆρξε μὲν διαύλου παρελθεῖν δρόμῳ. ὑπελείπετο δὲ καὶ ἐς τοὺς ἔπειτα φιλοτιμία τῶν νικησάντων ὀλυμπιάσι τὰ ὀνόματα ἀναγράψαι ἐν γυμνασίῳ τῷ ἐν ὀλυμπίᾳ. τὰ μὲν δὴ ἐς τούτους, εἶχεν οὕτω. τὰ δὲ ἐς εὔθυμον τὸν πύκτην, οὔ με εἰκὸς ὑπερβαίνειν ἦν τά τε ἐς τὰς νίκας αὐτῷ καὶ τὰ ἐς δόξαν ὑπάρχοντα τὴν ἄλλην. γένος μὲν δὴ ἦν ὁ εὔθυμος ἐκ τῶν ἐν ἰταλίᾳ λοκρῶν. οἳ χώραν τὴν πρὸς τῷ ζεφυρίῳ τῇ ἄκρᾳ νέμονται. πατρὸς δὲ ἐκαλεῖτο ἀστυκλέους. εἶναι δὲ αὐτὸν οὐ τούτου, ποταμοῦ δὲ οἱ ἐπιχώριοι τοῦ καικίνου φασίν. ὃς τὴν λοκρίδα καὶ ῥηγίνην ὁρίζων τὸ ἐς τοὺς τέττιγας παρέχεται θαῦμα. οἱ μὲν γὰρ τέττιγες οἱ ἐντὸς τῆς λοκρίδος ἄχρι τοῦ καικίνου κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις τέττιξιν ᾄδουσι. διαβάντων δὲ τὸν καικίνον οὐδεμίαν ἔτι οἱ ἐν τῇ ῥηγίνῃ τέττιγες ἀφιᾶσι τὴν φωνήν. τούτου μὲν δὴ παῖδα εἶναι λέγεται τὸν εὔθυμον. ἀνελομένῳ δέ οἱ πυγμῆς ἐν ὀλυμπίᾳ νίκην, τετάρτη πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα ὀλυμπιάδι οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ὀλυμπιάδα ἔμελλε χωρήσειν, θεαγένης γὰρ ὁ θάσιος ὀλυμπιάδι ἐθέλων τῇ αὐτῇ πυγμῆς τε ἀνελέσθαι καὶ παγκρατίου νίκας, ὑπερεβάλλετο πυκτεύων τὸν εὔθυμον. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ θεαγένης ἐπὶ τῷ παγκρατίῳ λαβεῖν ἐδυνήθη τὸν κότινον, ἅτε προκατειργασθεὶς τῇ μάχῃ πρὸς τὸν εὔθυμον. ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐπιβάλλουσιν οἱ ἑλλανοδίκαι τῷ θεαγένει, τάλαντον μὲν ἱερὰν ἐς τὸν θεὸν ζημίαν. τάλαντον δὲ βλάβης τῆς ἐς εὔθυμον. ὅτι ἐπηρείᾳ τῇ ἐς ἐκεῖνον, ἔδοξέ σφισιν ἐπανελέσθαι τὸ ἀγώνισμα τῆς πυγμῆς. τούτων ἕνεκα καταδικάζουσιν αὐτὸν ἐκτῖσαι καὶ ἰδίᾳ τῷ εὐθύμῳ χρήματα. ἕκτῃ δὲ ὀλυμπιάδι ἐπὶ ταῖς ἑβδομήκοντα, τὸ μὲν ὀφειλόμενον τῷ θεῷ τὸ ἀργύριον, ἐξέτισεν ὁ θεαγένης καὶ ἀμειβόμενος αὐτὸν οὐκ ἐσῆλθεν ἐπὶ τὴν πυγμήν. καὶ ἐπ' ἐκείνης τε αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς μετ' ἐκείνην ὀλυμπιάδος, τὸν ἐπὶ πυγμῇ στέφανον ἀνείλετο ὁ εὔθυμος. ὁ δέ οἱ ἀνδριὰς, τέχνη τέ ἐστι πυθαγόρου καὶ θέας ἐς τὰ μάλιστα ἄξιος. ἐπανήκων δὲ ἐς ἰταλίαν, τότε δὴ ἐμαχέσατο

Τεμεσαῖος ἥρως καὶ ὁ ἐκεῖνον καταγωνισάμενός τε καὶ ἐκβαλὼν εὔθυμος. εἰκόνες διαγόρου τοῦ ῥοδίου καὶ τῶν αὐτοῦ καθεξῆς ἀπογόνων. σημείωσαι τὸ ἐς δωριέα τὸν φιλολάκωνα, τῶν ἀθηναίων ἀνεξίκακον ἦθος ἐπιεικές.

πρὸς τὸν ἥρω. τὰ δὲ ἐς αὐτὸν εἶχεν οὕτως. ὀδυσσέα πλανώμενον μετὰ ἅλωσιν τὴν ἰλίου, κατενεχθῆναί φασιν ὑπὸ ἀνέμων ἔς τε ἄλλας τῶν ἐν ἰταλίᾳ καὶ σικελίᾳ πόλεων. ἀφικέσθαι δὲ καὶ ἐς τεμέσαν ὁμοῦ ταῖς ναυσί. μεθυσθέντα οὖν ἐνταῦθα ἕνα τῶν ναυτῶν παρθένον βιάσασθαι. καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἀντὶ τούτου καταλευσθῆναι τοῦ ἀδικήματος. ὀδυσσέα μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ θέμενον αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἀποπλέοντα οἴχεσθαι. τοῦ καταλευσθέντος δὲ ἀνθρώπου τὸν δαίμονα οὐδένα ἀνιέναι καιρὸν ἀποκτείνοντά τε ὁμοίως τοὺς ἐν τῇ τεμέσῃ καὶ ἐπεξερχόμενον ἐπὶ πᾶσαν ἡλικίαν. ἐς ὃ ἡ πυθία τὸ παράπαν ἐξ ἰταλίας ὡρμημένους φεύγειν, τεμέσην μὲν ἐκλιπεῖν οὐκ εἴα. τὸν δὲ ἥρω σφᾶς ἐκέλευσεν ἱλάσκεσθαι. τέμενός τε ἀποτεμομένους οἰκοδομήσασθαι νεών. διδόναι δὲ κατὰ ἔτος αὐτῷ γυναῖκα τῶν ἐν τεμέσῃ παρθένων τὴν καλλίστην. τοῖς μὲν δὴ τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ προστεταγμένα ὑπουργοῦσι, δεῖμα ἀπὸ τοῦ δαίμονος ἐς τὰ ἄλλα ἦν οὐδέν. εὔθυμος (δὲ ἀφίκετο γὰρ ἐς τὴν τεμέσαν καί πως τηνικαῦτα τὸ ἔθος ἐποιεῖτο τῷ δαίμονι) πυνθάνεται τὰ παρόντα σφίσιν καὶ ἐσελθεῖν τε ἐπεθύμησεν ἐς τὸν ναόν. καὶ τὴν παρθένον ἐσελθὼν θεάσασθαι. ὡς δὲ εἶδε τὰ μὲν πρῶτα ἐς οἶκτον, δεύτερα δὲ ἀφίκετο καὶ ἐς ἔρωτα αὐτῆς. καὶ ἡ παῖς τε συνοικήσειν κατώμνυτο αὐτῷ σώσαντι αὐτήν. καὶ ὁ εὔθυμος ἐνεσκευασμένος ἔμενε τὴν ἔφοδον τοῦ δαίμονος. ἐνίκα τε δὴ τῇ μάχῃ καὶ ἐξηλαύνετο γὰρ ἐκ τῆς γῆς ὁ ἥρως. ἀφανίζεταί τε καταδὺς ἐς θάλασσαν. καὶ γάμος τε ἐπιφανὴς εὐθύμῳ καὶ ἀνθρώποις τοῖς ἐνταῦθα ἐλευθερία τοῦ λοιποῦ σφίσιν ἦν ἀπὸ τοῦ δαίμονος. ἤκουσα δὲ καὶ τοιόνδε ἔτι ἐς τὸν εὔθυμον. ὡς γήρως τε ἐπὶ μακρότατον ἀφίκοιτο, καὶ ὡς ἀποθανεῖν ἐκφυγὼν αὖθις ἕτερόν τινα ἐξ ἀνθρώπων ἄλλον ἀπέλθοι τρόπον. οἰκεῖσθαι δὲ τὴν τεμέσαν καὶ ἐς ἐμὲ ἀνδρὸς ἤκουσα πλεύσαντος κατὰ ἐμπορίαν. τὸ δὲ μὲν ἤκουσα. γραφῇ δὲ τοιᾷδε ἐπιτυχὼν οἶδα. ἦν δὲ αὕτη γραφῆς μίμημα ἀρχαίας. νεανίσκος σύβαρις. καὶ κάλαβρός τε ποταμός. καὶ λύκα πηγή. πρὸς δὲ ἥρα τε καὶ τεμέσα ἦν ἡ πόλις. ἐν δέ σφισι καὶ δαίμων, ὅν τινα ἐξέβαλεν ὁ εὔθυμος. χρόαν δὲ δεινῶς μέλας καὶ τὸ εἶδος ἅπαν ἐς τὰ μάλιστα φοβερός. λύκου δὲ ἀμπίσχετο δέρμα, ἐσθῆτα. ἐτίθετο δὲ καὶ ὄνομα λύβαντα ἐπὶ τῇ γραφῇ γράμματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω. μετὰ δὲ τὸν ἀνδριάντα τοῦ εὐθύμου, πυθαρχός τε ἕστηκε μαντινεύς. σταδιοδρόμος καὶ πύκτης ἠλεῖος χαρμίδης. λαβόντες νίκας ἐπὶ παισί. θεασάμενος δὲ καὶ τούτους ἐπὶ τῶν ῥοδίων ἀθλητῶν ἀφίξῃ τὰς εἰκόνας διαγόραν καὶ τὸ ἐκείνου γένος. οἱ δὲ συνεχεῖς τε ἀλλήλοις καὶ ἐν κόσμῳ τοιῷδε ἀνέκειντο. ἀκουσίλαος μὲν λαβὼν πυγμῆς ἐν ἀνδράσι στέφανον. δωριεὺς δὲ ὁ νεώτατος παγκρατίῳ νικήσας ὀλυμπιάσιν ἐφεξῆς τρισί. πρότερον δὲ ἐπὶ τοῦ δωριέως ἐκράτησε καὶ δαμάγητος τοὺς ἐσελθόντας ἐς τὸ παγκράτιον. οὗτοι μὲν ἀδελφοί τε εἰσὶ καὶ διαγόρου παῖδες. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς κεῖται καὶ ὁ διαγόρας. πυγμῆς ἐν ἀνδράσιν ἀνελόμενος νίκην. τοῦ διαγόρου δὲ τὴν εἰκόνα, μεγαρεὺς εἰργάσατο καλλικλῆς ὁ θεοκόσμου τοῦ ποιήσαντος τὸ ἄγαλμα ἐν μεγάροις τοῦ διός. διαγόρου δὲ καὶ οἱ τῶν θυγατέρων παῖδες, πύξ τε ἤσκησαν καὶ ἔσχον ὀλυμπικὰς νίκας. ἐν μὲν ἀνδράσιν εὐκλῆς, καλλιάνακτός τε ὢν καὶ καλλιπατείρας τῆς διαγόρου. πεισίδωρος δὲ ἐν παισίν. ὃν ἡ μήτηρ ἀνδρὸς ἐπιθεμένη γυμναστοῦ σχῆμα ἐπὶ τῶν ὀλυμπίων, αὐτὴ τὸν ἀγῶνα ἤσκησεν. οὗτος δὲ ὁ πεισίδωρος καὶ ἐν τῇ ἄλτει παρὰ τῆς μητρὸς τὸν πατέρα ἕστηκε. διαγόραν δὲ καὶ ὁμοῦ τοῖς παισὶν ἀκουσιλάῳ καὶ δαμαγήτῳ λέγουσιν ἐς ὀλυμπίαν ἐλθεῖν. νικήσαντες δὲ οἱ νεανίσκοι διὰ τῆς πανηγύρεως τὸν πατέρα ἔφερον βαλλόμενόν τε ὑπὸ τῶν ἑλλήνων ἄνθεσι καὶ εὐδαίμονα ἐπὶ τοῖς παισὶ καλούμενον. γένος δὲ ὁ διαγόρας τὸ ἐξ ἀρχῆς μεσσήνιος πρὸς γυναικῶν ἦν. καὶ ἀπὸ τῆς ἀριστομένους ἐγγόνει θυγατρός. δωριεῖ δὲ τῷ διαγόρου παρεξῆς, ὀλυμπιάσιν ἰσθμίων μὲν γεγόνασιν ὀκτὼ νῖκαι. νεμείων δὲ ἀποδέουσαι μιᾶς ἐς τὰς ὀκτώ. λέγοιτο δὲ καὶ ὡς πύθια ἀνέλοιτο ἀκονιτί. ἀνηγορεύοντο δὲ οὗτός τε καὶ ὁ πεισίδωρος θούριοι, διωχθέντες ὑπὸ τῶν ἀντιστασιωτῶν ἐκ τῆς ῥόδου, καὶ ἐς ἰταλίαν παρὰ θουρίους ἀπελθόντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον κατῆλθεν ὁ δωριεὺς ἐς ῥόδον. καὶ φανερώτατα δὴ ἁπάντων ἀνὴρ εἷς φρονήσας οὗτος τὰ λακεδαιμονίων φαίνεται. ὥς τε καὶ ἐναυμάχησεν ἐναντία ἀθηναίων ναυσὶν οἰκείαις ἐς ὃ τριήρων ἁλοὺς ἀττικῶν ἀνήχθη ζῶν παρὰ ἀθηναίους. οἱ δὲ ἀθηναῖοι πρὶν μὲν ἢ δωριέα παρὰ σφᾶς ἀναχθῆναι, θυμῷ τε ἐς αὐτὸν καὶ ἀπειλαῖς ἐχρῶντο. ὡς δὲ ἐς ἐκκλησίαν συνελθόντες ἄνδρα οὕτω μέγαν καὶ δόξης ἐς τοσοῦτον ἥκοντα ἐθεάσαντο ἐν σχήματι αἰχμαλώτου, μεταπίπτει σφίσιν ἐς αὐτὸν ἡ γνώμη καὶ ἀπελθεῖν ἀφιᾶσιν. οὐ δὲ ἔργον οὐδὲν ἄχαρι ἐργάζονται. παρόν σφισι πολλά τε καὶ σὺν τῷ δικαίῳ δρᾶσαι. τὰ δὲ ἐς τοῦ δωριέως τὴν τελευτήν, ἔστιν ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ ἀτθίδι ἀνδροτίωνι εἰρημένα. εἶναι μὲν τηνικαῦτα ἐν καύνῳ τὸ βασιλέως ναυτικόν. καὶ κόνωνα ἐπ᾽ αὐτῷ στρατηγόν. ῥοδίων τε τὸν δῆμον πεισθέντα ὑπὸ τοῦ κόνωνος, ἀπὸ λακεδαιμονίων μεταβαλέσθαι σφᾶς ἐς τὴν βασιλέως καὶ ἀθηναίων συμμαχίαν. δωριέα δὲ ἀποδημεῖν μὲν τότε ἐκ ῥόδου περὶ τὰ ἐντὸς πελοποννήσου χωρία. συλληφθέντα δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν λακεδαιμονίων αὐτὸν καὶ ἀναχθέντα ἐς σπάρτην,

Ἀνδριάντες ἄλλων τε καὶ τιμάνθους τοῦ ἐς πυρὰν αὑτὸν ἀφέντος.

ἀδικεῖν τε ὑπὸ λακεδαιμονίων καταδυνασθῆναι καὶ ἐπιβληθῆναί οἱ θάνατον ζημίαν. εἰ δὲ τὸν ὄντα εἰπεῖν ἀνθρώπων λόγον ἐθέλειν μοι φαίνεται λακεδαιμονίους ἐς τὸ ἴσον ἔτι ἀθηναίοις καταστῆσαι. ὅτι καὶ ἀθηναίοις ἐς θράσυλλον καὶ τοὺς ἐν ἀργινούσαις ὁμοῦ τῷ θρασύλλῳ στρατηγήσαντας, προπετείας ἐστὶν ἔγκλημα. διαφορὰς μὲν δὴ καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, δόξης ἐς τοσοῦτο ἀφίκοντο. ἐγένοντο δὲ καὶ ἀλκαινέτῳ τῷ θεάντου λεπρεάτῃ καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς παισὶν ὀλυμπικαὶ νῖκαι. αὐτός μέν γε πυκτεύων ὁ ἀλκαίνετος ἔν τε ἀνδράσι καὶ πρότερον ἔτι ἐπεκράτησεν ἐν παισίν. ἑλλάνικον δὲ τὸν ἀλκαινέτου καὶ θέαντον ἐπὶ πυγμῇ παίδων ἀναγορευθῆναι τὸν μὲν ἐνάτῃ πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα ὀλυμπιάδι. τὸν δὲ τῇ ἐφεξῆς ταύτῃ συνέβη τὸν θέαντον. καὶ σφίσιν ἀνδριάντες ἅπασιν ἐν ὀλυμπίᾳ κεῖνται. τοῖς δὲ τοῦ ἀλκαινέτου τοῖς υἱοῖς, γνάθων τε διπαιεὺς τῆς μαιναλέων χώρας καὶ λυκῖνος ἕστηκεν ἠλεῖος. κρατῆσαι δὲ ὀλυμπιάδι πυγμῇ παῖδας ὑπῆρξε καὶ τούτοις. γνάθωνα δὲ καὶ ἐς τὰ μάλιστα ὅτε ἐνίκησεν εἶναι νέον, τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ φησί. καλλικλέους δὲ τοῦ μεγαρέως ποίημα ὁ ἀνδριάς ἐστιν. ἀνὴρ δὲ ἐκ στυμφήλου δρομεὺς ὄνομα καὶ δὴ καὶ ἔργον ἐπὶ δολιχῷ παρεσχημένος, δύο μὲν ἔχων ἐν ὀλυμπίᾳ νίκας. τοσαύτας δὲ ἄλλας πυθοῖ. καὶ ἰσθμίων τε τρεῖς, καὶ ἐν νεμέᾳ, πέντε. λέγεται δὲ ὡς καὶ κρέας ἐσθίειν ἐπινοήσειε. τέως δὲ τοῖς ἀθληταῖς σιτία τυρὸν ἐκ τῶν ταλάρων εἶναι. τούτου μὲν δὴ πυθαγόρας τὴν εἰκόνα. τὴν δὲ ἐφεξῆς ταύτῃ πένταθλον ἠλεῖον πυθοκλέα πολύκλειτός ἐστιν εἰργασμένος. σωκράτους δὲ πελληνέως δρόμου νίκην ἐν παισὶν εἰληφότος καὶ ἠλείου ἀμερτοῦ καταπαλαίσαντος ἐν ὀλυμπίᾳ παῖδας, καταπαλαίσαντος δὲ καὶ πυθοῖ τοὺς ἐλθόντας τῶν ἀνδρῶν τοῦ μὲν τὸν ποιήσαντα τὴν εἰκόνα οὐ λέγουσι. τὴν δὲ τοῦ ἀμερτοῦ φράδμων ἐποίησεν ἀργεῖος. εὐανορίδᾳ δὲ ἠλείῳ πάλης ἐν παισὶν ὑπῆρξεν ἔν τε ὀλυμπίᾳ, καὶ νεμέᾳ νίκη. γενόμενος δὲ ἑλλανοδίκης, ἔγραψε καὶ οὗτος τὰ ὀνόματα ἐν ὀλυμπίᾳ τῶν νενικηκότων. ἐς δὲ πύκτην ἄνδρα γένος μὲν ἀρκάδα ἐκ παρρασίων, δάμαρχον δὲ ὄνομα οὔ μοι πιστὰ ἦν πέρα γε τῆς ἐν ὀλυμπίᾳ νίκης ὁπόσα ἄλλα ἀνδρῶν ἀλαζόνων ἐστὶν εἰρημένα ὡς ἐξ ἀνθρώπου μεταβάλλοι τὸ εἶδος ἐς λύκον, ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ λυκαίου διός. καὶ ὡς ὕστερον τούτων ἔτει δεκάτῳ γένοιτο αὖθις ἄνθρωπος. οὐ μὴν οὐδὲ ὑπὸ τῶν ἀρκάδων λέγεσθαί μοι τοῦτο ἐφαίνετο ἐς αὐτόν. ἐλέγετο γὰρ ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ ἐν ὀλυμπίᾳ. ἔχει γὰρ δὴ οὕτως. Υἱὸς δινύττα δάμαρχος τήνδ' ἀνέθηκεν εἰκόν' ἀπ' ἀρκαδίας παρράσιος γενεάν. τοῦτο μὲν δὴ ἐς τοσοῦτο πεποίηται. εὐβώτας δὲ ὁ κυρηναῖος ἅτε τὴν ἐσομένην οἱ δρόμου νίκην ἐν ὀλυμπίᾳ παρὰ τοῦ μαντείου τοῦ ἐν λιβύῃ προπεπυσμένος, τήν τε εἰκόνα ἐπεποίητο πρότερον, καὶ ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς ἀνηγορεύθη τε νικήσας καὶ ἀνέθηκε τὴν εἰκόνα. λέγεται δὲ καὶ ὡς κρατήσειε καὶ ἅρματι ἐπὶ ὀλυμπιάδος ταύτης ἣ λόγῳ τῷ ἠλείων ἐστὶ κίβδηλος τῶν ἀγωνοθετησάντων ἀρκάδων εἵνεκα. κλεωναίῳ δὲ τιμάνθει παγκράτιον λαβόντι ἐν ἀνδράσι στέφανον καὶ φοιζωνίῳ βαύκιδι παλαιστὰς καταβαλόντι ἄνδρας, τὸ μὲν τοῦ ἀθηναίου μύρωνος, βαύκιδι δὲ ναυκύδης ἐστὶν ὁ ἀνδριὰς ἔργον. τῷ δὲ τιμάνθει τὸ τέλος τοῦ βίου συμβῆναί φασιν, ἡ αἰτία τοιάδε. πεπαυμένος μὲν αὐτὸν ἀθλεῖν τα. ἀπεπειρᾶτο δὲ ὅμως ἔτι τῆς ἰσχύος. τόξον μέγα ἑκάστης τείνοντα τῆς ἡμέρας. ἀποδημῆσαί τε δὴ αὐτὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ τόξου τηνικαῦτα ἐκλειφθῆναί οἱ τὴν μελέτην. ὡς δὲ ἐπανήκων οὐχ οἷός τε ἔτι τεῖναι τὸ τόξον ἐγένετο, πῦρ ἀνακαύσας ἀφίησι ζῶντα ἐς τὴν πυρὰν αὐτόν. ὁπόσα δὲ ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο ἐν ἀνθρώποις, ἢ καὶ ὕστερόν ποτε ἔσται, μανία μᾶλλον ἢ ἀνδρεία νομίζοιτ' ἂν κατά γε ἐμὴν γνώμην. μετὰ δὲ τὸν βαύκιδα εἰσὶν ἀθλητῶν ἀρκάδων εἰκόνες. εὐθυμένης τε ἐξ αὐτῆς μαινάλου νίκας τὴν μὲν ἀνδρῶν πάλης τὴν δὲ πρότερον ἐν παισὶν εἰληφώς. καὶ ἀζὰν ἐκ πελλάνας φίλιππος κρατήσας πυγμῇ παῖδας καὶ κριτόδαμος ἐκ κλείτορος ἐπὶ πυγμῇ καὶ οὗτος ἀναγορευθεὶς παίδων. τὰς δὲ σφισιν εἰκόνας τὴν μὲν ἐν παισὶ τοῦ εὐθυμένους, ἄλυπος. τὴν δὲ τοῦ δαμοκρίτου, κλέων. φιλίππου δὲ τοῦ ἀζᾶνος, μύρων τὴν αὐτὴν εἰκόνα ἐποίησε. τὰ δὲ ἐς πρόμαχον τὸν δρύωνος παγκρατιαστὴν πελληνέα προσέσται μοι καὶ ταῦτα τῷ ἐς ἀχαιοὺς λόγῳ. προμάχου δὲ οὐ πόρρω, τιμασίθεος ἀνάκειται. γένος δελφὸς ἀγελάδα μὲν ἔργον τοῦ ἀργείου. παγκρατίου δὲ δύο μὲν ἐν ὀλυμπίᾳ νίκας, τρεῖς δὲ ἀνῃρημένος πυθοῖ. καὶ αὐτῷ καὶ ἐν πολέμοις ἐστὶν ἔργα, τῇ τε τόλμῃ λαμπρὰ καὶ οὐκ ἀποδέοντα τῇ εὐτυχίᾳ πλήν γε δὴ τοῦ τελευταίου. τούτῳ δὲ αὐτῷ, θάνατον τὸ ἐγχείρημα ἤνεγκεν. ἰσαγόρᾳ γὰρ τῷ ἀθηναίῳ τὴν ἀκρόπολιν τὴν ἀθηναίων καταλαβόντι ἐπὶ τυραννίδι μετασχὼν τοῦ ἔργου καὶ ὁ τιμασίθεος, ἐγένετο γὰρ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ἐν τῇ ἀκροπόλει, θάνατον ζημίαν εὕρετο τοῦ ἀδικήματος παρὰ ἀθηναίων. θεογνήτῳ δὲ αἰγινήτῃ πάλης μὲν στέφανον λαβεῖν ὑπῆρξεν ἐν παισί. τὸν δὲ ἀνδριάντα οἱ πτόλιχος ἐποίησεν αἰγινήτης. διδάσκαλοι δὲ ἐγεγόνεσαν πτολίχῳ μὲν συνόων ὁ πατήρ. ἐκείνῳ δὲ ἀριστοκλῆς σικυώνιος. ἀδελφός τε κανάχου. καὶ οὐ πολὺ τὰ ἐς δόξαν ἐλασσούμενος. ἐφ' ὅτῳ δὲ θεόγνητος πίτυος τῆς ἡμέρου καὶ ῥοιᾶς φέρει καρπὸν, ἐμοὶ μὲν οὐχ οἷά τε ἦν συμβαλέσθαι. τάχα δ' ἂν αἰγινήταις τι-

ταυροσθένης. γέλων γελῷος. κλεομήδης ἥρως. τὴν ἀπ' ἀρότρου γλαῦκε. σκιαμαχεῖν.

σιν ἐπιχώριος ἐς αὐτὰ εἴη λόγος. μετὰ δὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνδρὸς ὃν ἠλεῖοί φασιν οὐ γραφῆναι μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι αὐτῷ κάλπης ἀνηγορεύθη δρόμῳ, μετὰ τούτου τὴν εἰκόνα ξενοκλῆς τε μαινάλιος ἕστηκε παλαιστὰς καταβαλὼν παῖδας. καὶ ἀλκέτος ἀλκίνου κρατήσας πυγμῇ παῖδας ἀρκὰς καὶ οὗτος ἐκ κλείτορος. καὶ τοῦ μὲν, κλέων. ξενοκλέους δὲ τὸν ἀνδριάντα, πολύκλειτός ἐστιν εἰργασμένος. ἀριστεὺς δὲ ἀργεῖος, δολίχου μὲν νίκην ἔχων αὐτός. πάλης δὲ ὁ πατὴρ τοῦ ἀριστέως χείμων. ἑστήκασι μὲν δὴ ἐγγὺς ἀλλήλων. ἐποίησε δὲ τὸν μὲν, παντίας χῖος. παρὰ τῷ πατρὶ δεδιδαγμένος σωστράτῳ. αἱ δὲ εἰκόνες τοῦ χείμωνος ἔργον ἐστὶν ἐμοὶ δοκεῖν τῶν δοκιμωτάτων ναυκύδους ἥ τε ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ ἣ ἐς τὸ ἱερὸν τῆς εἰρήνης τὸ ἐν ῥώμῃ κομισθεῖσα ἐξ ἄργους. λέγεται δὲ ὡς ταυροσθένην καταπαλαίσειεν ὁ χείμων τὸν αἰγινήτην. καὶ ὡς ταυροσθένης τῇ ὀλυμπιάδι τῇ ἐφεξῆς καταβάλοι τοὺς ἐσελθόντας ἐς τὴν πάλην. καὶ ὡς ἐοικὸς ταυροσθένει φάσμα ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐν αἰγίνῃ φανὲν, ἀπαγγείλε τὴν νίκην. φίλλην δὲ ἠλεῖον κρατήσαντα παῖδας πάλῃ σπαρτιάτης κρατῖνος ἐποίησε. τὰ δὲ ἐς τὸ ἅρμα τὸ γέλωνος οὐ κατὰ ταῦτα δοξάζειν ἐμοί τε παρίσταται καὶ τοῖς πρότερον ἢ ἐγὼ τὰ ἐς αὐτὸ εἰρηκόσιν. οἳ γέλωνος τοῦ ἐν σικελίᾳ τυραννήσαντός φασιν ἀνάθημα εἶναι τὸ ἅρμα. ἐπίγραμμα μὲν δή ἐστιν αὐτῷ γέλωνα δεινομένους ἀναθεῖναι γελῷον. καὶ ὁ χρόνος τούτῳ τῷ γέλωνί ἐστι τῆς νίκης, τρίτῃ πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα ὀλυμπιάδι. γέλων δὲ ὁ σικελίας τυραννήσας, συρακούσας ἔσχεν, ὑβριλίδου μὲν ἀθήνησιν ἄρχοντος. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς δευτέρας καὶ ἑβδομηκοστῆς ὀλυμπιάδος ἣν τισικράτης ἐνίκα κροτωνιάτης στάδιον. δῆλα οὖν ὡς συρακούσιον ἤδη καὶ οὐ γελῷον ἀναγορεύειν αὐτὸν ἔμελλεν. ἀλλὰ γὰρ ἰδιώτης εἶναί τις, ὁ γέλων οὗτος. πατρός τε ὁμωνύμου τῷ τυράννῳ καὶ αὐτὸς ὁμώνυμος. γλαυκίας δὲ αἰγινήτης τό, τε ἅρμα καὶ αὐτῷ τῷ γέλωνι ἐποίησε τὴν εἰκόνα. τῇ δὲ ὀλυμπιάδι τῇ πρὸ ταύτης κλεομήδη φασὶν ἀστυπαλαιέα ὡς ἴκκῳ πυκτεύων ἀνδρὶ ἐπιδαυρίῳ τὸν ἴκκον ἀποκτείνειεν ἐν τῇ μάχῃ, καταγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἑλλανοδικῶν ἄδικα εἰργάσθαι, καὶ ἀφῃρημένος τὴν νίκην, ἔκφρων ἐγένετο ὑπὸ τῆς λύπης. καὶ ἀνέστρεψε μὲν ἐς ἀστυπάλαιαν. διδασκαλείῳ δ' ἐπιστὰς ἐνταῦθα ὅσον ἑξήκοντα ἀριθμὸν παίδων ἀνατρέπει τὸν κίονα. ὃς τὸν ὄροφον ἀνεῖχεν. ἐμπεσόντος δὲ τοῦ ὀρόφου τοῖς παισὶ, καταλιθούμενος ὑπὸ τῶν ἀστῶν, κατέφυγεν ἐς ἀθηνᾶς ἱερόν. ἐσβάντος δὲ ἐς κιβωτὸν κειμένην ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἐφελκυσάμενος τὸ ἐπίθημα, κάματον ἐς ἀνωφελὲς οἱ ἀστυπαλαιεῖς ἔκαμνον ἀνοίγειν τὴν κιβωτὸν πειρώμενοι. τέλος δὲ τὰ ξύλα τῆς κιβωτοῦ καταρρήξαντες ὡς οὔτε ζῶντα κλεομήδην οὔτε τεθνεῶτα εὕρισκον, ἀποστέλλουσιν ἄνδρας ἐς δελφοὺς ἐρησομένους ὁποῖα ἐς κλεομήδη τὰ συμβάντα ἦν. τούτοις χρῆσαι τὴν πυθίαν φασίν.

» Ὕστατος ἡρώων κλεομήδης ἀστυπαλαιεύς,
» ὃν θυσίαις τιμᾶθ' ὡς μηκέτι θνητὸν ἐόντα.

Κλεομήδει μὲν οὖν ἀστυπαλαιεῖς ἀπὸ τούτου τιμὰς ὡς ἥρωι νέμουσι. παρὰ δὲ τοῦ γέλωνος τὸ ἅρμα ἀνάκειται φίλων τέχνη τοῦ αἰγινήτου γλαυκίου. τούτῳ τῷ φίλωνι σιμωνίδης ὁ λεωπρέπους, ἐλεγεῖον δεξιώτατον ἐποίησε.

» Πατρὶς μὲν κορκύρα. φίλων δ' ὄνομ' εἰμὶ δὲ γλαύκου
» Υἱὸς καὶ νίκη πὺξ δύ' ὀλυμπιάδας.

Ἀνάκειται καὶ μαντινεὺς ἀγαμήτωρ, κρατήσας πυγμῇ παῖδας. ἐπὶ δὲ τοῖς κατειλεγμένοις ἕστηκεν ὁ καρύστιος γλαῦκος. εἶναι δέ φασιν ἐξ ἀνθηδόνος τῆς βοιωτῶν, τὸ ἄνωθεν αὐτῶν γένος, ἀπὸ γλαύκου τοῦ ἐν θαλάσσῃ δαίμονος. πατρὸς δὲ οὗτος ὁ καρύστιος ἦν δημύλου. καὶ γῆν φασιν αὐτὸν κατ' ἀρχὰς ἐργάζεσθαι. ἐκπεσοῦσαν δὲ ἐκ τοῦ ἀρότρου τὴν ὕνιν, πρὸς τὸ ἄροτρον καθήρμοσε τῇ χειρὶ ἀντὶ σφύρας χρώμενος. καί πως ἐθεάσατο ὁ δήμυλος, τὸ ὑπὸ τοῦ παιδὸς ποιούμενον. καὶ αὐτίκα τούτῳ πυκτεύσοντα ἐς ὀλυμπίαν αὐτὸν ἀνήγαγεν. ἔνθα δὴ ὁ γλαῦκος ἅτε οὐκ ἐμπείρως ἔχων τῆς μάχης, ἐτιτρώσκετο ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιζομένων. καὶ ἡνίκα πρὸς τὸν λειπόμενον ἐξ αὐτῶν ἐπύκτευεν, ἀπαγορεύειν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν τραυμάτων ἐνομίζετο καί οἱ τὸν πατέρα βοῆσαί φασιν. ὦ παῖ τὴν ἀπ' ἀρότρου. οὕτω βιαιότερον ἐς τὸν ἀνταγωνιζόμενον ἐνεγκὼν τὴν πληγὴν, αὐτίκα εἶχε τὴν νίκην. στεφάνους δὲ λέγεται καὶ ἄλλους πύθια μὲν δὶς λαβεῖν. νεμείων δὴ καὶ ἰσθμίων, ὀκτάκις ἐν ἑκατέρῳ ἀγῶνι. τοῦ γλαύκου δὲ τὴν εἰκόνα ἀνέθηκε μὲν ὁ παῖς αὐτοῦ. γλαυκίας δὲ αἰγινήτης ἐποίησε. σκιαμαχοῦντος δὲ ὁ ἀνδριὰς παρέχεται σχῆμα ὅτι ὁ γλαῦκος ἦν ἐπιτηδειότατος τῶν κατ' αὐτὸν χειρονομῆσαι πεφυκώς. ἀποθανόντα δὲ οἱ καρύστιοι ταφῆναί φασιν αὐτὸν ἐν νήσῳ καλουμένῃ γλαύκου καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι. δαμαρέτῳ δὲ ἡραιεῖ υἱῷ τε τοῦ δαμαρέτου καὶ υἱωνοῖς δύο ἐν ὀλυμπίᾳ γεγόνασιν ἑκάστῳ νῖκαι. δαμαρέτῳ μὲν πέμπτῃ ἐπὶ ταῖς ἑξή-

Ἴκκος. γυμναστὴς ἄριστος. Ἵππων ὀνόματα. Ἐπιδάμνιος. Θεαγένης ἥρως.

κοντα ὀλυμπιάδι ὅτε ἐνομίσθη πρῶτον ὁ τοῦ ὁπλίτου δρόμος. καὶ ὡσαύτως τῇ ἐφεξῆς πεποίηται ὁ ἀνδριὰς ἀσπίδα τε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχων τοῖς ἐφ' ἡμῶν καὶ κράνος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ καὶ κνημῖδας ἐπὶ τοῖς ποσί. ταῦτα μὲν δὴ ἀνὰ χρόνον ὑπό τε ἠλείων καὶ ὑπὸ ἑλλήνων τῶν ἄλλων ἀφῃρέθη τοῦ δρόμου. θεοπόμπῳ δὲ τῷ δαμαρέτου καὶ αὖθις ἐκείνου παιδὶ ὁ μὲν ὁμώνυμος ἐπὶ πεντάθλῳ, θεοπόμπῳ δὲ τῷ δευτέρῳ πάλης ἐγένοντο αἱ νῖκαι. τὴν δὲ εἰκόνα θεοπόμπου μὲν τοῦ παλαίσαντος τὸν ποιήσαντα οὐκ ἴσμεν. τὰς δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ πάππου φησὶ τὸ ἐπίγραμμα, εὐτελίδα τε εἶναι καὶ χρυσοθέμιδος ἀργείων. οὐ μὴν παρ' ὅτῳ γε ἐδιδάχθησαν δεδήλωκεν. ἔχει γὰρ δὴ οὕτως.

» Εὐτελίδας καὶ χρυσόθεμις τάδε ἔργα τέλεσσαν Ἀργεῖοι. τέχναν εἰ-
» δότες ἐκ προτέρων.

Ἴκκος δὲ ὁ νικολαΐδα ταραντῖνος, τόν τε ὀλυμπικὸν στέφανον ἔσχεν ἐπὶ πεντάθλῳ. καὶ ὕστερον γυμναστὴς ἄριστος λέγεται τῶν ἐφ' αὐτοῦ γενέσθαι. μετὰ δὲ ἴκκον κατὰ παλαίστας παῖδας πανταρκὴς ἕστηκεν ἠλεῖος ὁ ἐρώμενος φειδίου. ἐπὶ δὲ τῷ πανταρκεῖ, κλεοσθένους ἐστὶν ἅρμα ἀνδρὸς ἐπιδαμνίου. τὸ ἔργον μέν ἐστιν ἀγελάδα. ἕστηκε δὲ ὄπισθεν τοῦ διὸς τοῦ ἀπὸ τῆς μάχης τῆς πλαταιᾶσιν ἀνατεθέντος ὑπὸ ἑλλήνων. ἐνίκα μὲν δὴ τὴν ἕκτην ὀλυμπιάδα καὶ ἑξηκοστὴν, ὁ κλεοσθένης. ἀνέθηκε δὲ ὁμοῦ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ καὶ εἰκόνα καὶ τὸν ἡνίοχον. ἐπιγέγραπται δὲ καὶ τῶν ἵππων τὰ ὀνόματα. φοῖνιξ καὶ κόραξ. ἑκατέρωθεν δὲ οἱ παρὰ τὸ ζυγὸν, κατὰ μὲν τὰ δεξιὰ κνακίας. ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ σάμος. καὶ ἐλεγεῖον τόδε ἐστὶν ἐπὶ τῷ ἅρματι.

» Κλεοσθένης μ' ἀνέθηκεν
» ὁ πόντιος ἐξ ἐπιδάμνου νικήσας ἵπποις καλὸν ἀγῶνα διός.

τῶν δὲ ἱπποτροφησάντων ἐν ἕλλησι, πρῶτος ἐς ὀλυμπίαν εἰκόνα ἀνέθηκεν ὁ κλεοσθένης οὗτος. τὰ γὰρ μιλτιάδου τοῦ ἀθηναίου καὶ εὐαγόρου τοῦ λάκωνος ἀναθήματα τοῦ μὲν ἅρματός ἐστιν οὐ μὴν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν εὐαγόρας. τὰ μιλτιάδου δὲ ὁποῖα ἐς ὀλυμπίαν ἀνέθηκεν, ἑτέρωθι δηλώσω τοῦ λόγου. Ἐπιδάμνιοι δὲ χώραν μὲν τὴν αὐτὴν καὶ ἐξ ἀρχῆς, πόλιν δὲ οὐ τὴν ἀρχαίαν ἐπὶ ἡμῶν ἔχουσιν. ἐκείνης δὲ ἀφεστήκασιν ὀλίγον, ὄνομα δὲ τῇ πόλει τῇ νῦν, δυρράχιον, ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ. λυκῖνον δὲ ἡραιέα καὶ ἐπικράδιον μαντινέα καὶ τέλλωνα θάσιον, καὶ ἠλεῖον ἀγιάδαν ἐν παισὶν ἀνελομένους νίκας. λυκῖνον μὲν δρόμου, τοὺς δὲ ἐπ' αὐτῷ κατειλεγμένους πυγμῆς, ἐπικράδιον μὲν καὶ ἀγιάδαν τὸν μὲν αὐτῶν πτόλιχος αἰγινήτης ἐποίησε. τὸν δὲ ἀγιάδαν σήραμβος γένος καὶ οὗτος αἰγινήτης. λυκίνου δὲ ἐστὶν ὁ ἀνδριάς. κλέωνος τέχνη. τὸν δὲ τέλλωνα ὅς τις εἰργάσατο οὐ μνημονεύουσιν. ἐφεξῆς τούτων ἀναθήματα ἐστὶν ἠλείων, φίλιππος ὁ ἀμύντου. καὶ ἀλέξανδρος ὁ φιλίππου. καὶ σέλευκός τε καὶ ἀντίγονος. τοῖς μὲν δὴ ἐφ' ἵππων, ἀντιγόνῳ δὲ ἀνὴρ πεζός ἐστιν ἡ εἰκών. τῶν δὲ βασιλέων τῶν εἰρημένων, ἕστηκεν οὐ πόρρω θεαγένης ὁ τιμοσθένους θάσιος. θάσιοι δὲ οὐ τιμοσθένους παῖδα εἶναι θεαγένην φασίν. ἀλλὰ ἱερᾶσθαι μὲν ἡρακλεῖ τὸν τιμοσθένη θασίῳ. τοῦ θεαγένους δὲ τῇ μητρὶ ἡρακλέους συγγενέσθαι φάσμα ἐοικὸς τιμοσθένει. ἔνατόν τε δὴ ἔτος εἶναι τῷ παιδί. καὶ αὐτὸν ἀπὸ διδασκάλων φασὶν ἐς τὴν οἰκίαν ἐρχόμενον, ἄγαλμα ὅτου δὴ θεῶν ἀνακείμενον ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν (χαίρειν γὰρ τῷ ἀγάλματι αὐτόν.) ἀνασπάσαι τε δὴ τὸ ἄγαλμα. καὶ ἐπὶ τὸν ἕτερον τῶν ὤμων ἀναθέμενον ἐνεγκεῖν παρ' αὐτόν. ἐχόντων δὲ ὀργὴν ἐς αὐτὸν ἐπὶ τῷ πεποιημένῳ τῶν πολλῶν, ἀνήρ τις αὐτῶν δόκιμος καὶ ἡλικίᾳ προήκων ἀποκτεῖναι μὲν σφᾶς τὸν παῖδα οὐκ ἐᾷ. ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευσεν ἐκ τῆς οἰκίας αὖθις κομίσαι τὸ ἄγαλμα ἐς τὴν ἀγοράν. ὡς δὲ ἐκόμισε, μέγα αὐτίκα τὸ κλέος τοῦ παιδὸς ἐπὶ ἰσχύι καὶ τὸ ἔργον ἀνὰ πᾶσαν ἐβεβόητο τὴν ἑλλάδα. ὅσα μὲν δὴ ἔργων τῶν θεαγένους ἐς τὸν ἀγῶνα ἥκει τὸν ὀλυμπικὸν, προεδήλωσεν ἤδη ὁ λόγος μοι τὰ δοκιμώτατα ἐξ αὐτῶν. εὔθυμόν τε ὡς καταμαχέσαιτο τὸν πύκτην. καὶ ὡς ὑπὸ ἠλείων ἐπεβλήθη θεαγένει ζημία. τότε μὲν δὴ τοῦ παγκρατίου τὴν νίκην ἀνὴρ ἐκ μαντινείας δρομεὺς ὄνομα, πρῶτος ὧν ἴσμεν ἀκονιτὶ λαβεῖν λέγεται. τὴν δὲ ὀλυμπιάδα τὴν ἐπὶ ταύτῃ παγκρατιάζων, ὁ θεαγένης ἐκράτει. γεγόνασι δὲ αὐτῷ καὶ πυθοῖ νῖκαι τρεῖς αὗται μὲν ἐπὶ πυγμῇ. νεμείων δὲ ἐννέα. καὶ ἰσθμίων δέκα παγκρατίου τε ἀναμὶξ καὶ πυγμῆς. ἐν φθίᾳ δὲ τῇ θεσσαλῶν, πυγμῆς ἢ παγκρατίου παρῆκε τὴν σπουδήν. ἐφρόντιζε δὲ ὅπως καὶ ἐπὶ δρόμῳ ἐμφανὴς ἐν ἕλλησιν εἴη. καὶ τοὺς ἐσελθόντας ἐς τὸν δόλιχον ἐκράτησεν. ἦν δὲ οἱ πρὸς ἀχιλλέα μοι δοκεῖν τὸ φιλοτίμημα ἐν πατρίδι τοῦ ἀρίστου τῶν καλουμένων ἡρώων, ἀνελέσθαι δρόμου νίκην. τοὺς δὲ σύμπαντας στεφάνους τετρακοσίους τε ἔσχε καὶ χιλίους. ὡς δὲ ἀπῆλθεν ἐξ ἀνθρώπων, ἀνήρ τῶν τις ἀπηχθημένων ζῶντι αὐτῷ, παρεγίνετο ἀνὰ πᾶσαν νύκτα ἐπὶ τοῦ θεαγένους τὴν εἰκόνα. καὶ ἐμαστίγου τὸν χαλκὸν ὡς αὐτῷ θεαγένει λυμαινόμενος. καὶ τὸν μὲν ὁ ἀνδριὰς ἐμπεσὼν ὕβρεως παύει. τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦ ἀποθανόντος οἱ παῖδες τῇ εἰκόνι ἐπεξῄεσαν φόνου. καὶ οἱ θάσιοι καταποντοῦσι τὴν εἰκόνα. ἐπακολουθήσαντες γνώμῃ τῇ δράκον-

δράκοντος φονικοὶ νόμοι. θεαγένους εἰκὼν καταποντισθεῖσα μὲν ὕστερον δ' ἰσοθέους εὑρομένη τιμάς. ἱέρων ὁ, τε δεινομένους καὶ ὁ ἱεροκλέους. τριταιεῖς.

τος. ὃς ἀθηναίοις θεσμοὺς γράψας φονικοὺς, ὑπερώρισε καὶ τὰ ἄψυχα εἴ γε ἐμπεσόν τι ἐξ αὐτῶν ἀποκτείνειεν ἄνθρωπον. ἀνὰ χρόνον δὲ ὡς τοῖς θασίοις οὐδένα ἀπεδίδου καρπὸν ἡ γῆ, θεωροὺς ἀποστέλλουσιν ἐς δελφούς. καὶ αὐτοῖς ἔχρησεν ὁ θεὸς καταδέχεσθαι τοὺς διωγμένους. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καταδεχθέντες, οὐδὲν τῆς ἀκαρπίας παρείχοντο ἴαμα. δεύτερα οὖν ἐπὶ τὴν πυθίαν ἔρχονται λέγοντες ὡς καὶ ποιήσασιν αὐτοῖς τὰ χρησθέντα διαμένοι τὸ ἐκ τῶν θεῶν μήνιμα. ἐνταῦθα ἀποκρίναιτο σφίσιν ἡ πυθία. Θεαγένην δὲ ἀμνηστον ἀφήκατε τὸν μέγαν ὑμέων. ἀπορούντων δὲ αὐτῶν ὁποίᾳ μηχανῇ τοῦ θεαγένους τὴν εἰκόνα ἀνασώσωνται, φασὶν ἁλιέας ἀναχθέντας ἐς τὸ πέλαγος ἐπὶ ἰχθύων θήραν περισχεῖν τῷ δικτύῳ τὴν εἰκόνα. καὶ ἐνεγκεῖν αὖθις ἐς τὴν γῆν. θάσιοι δὲ ἀναθέντες ἔνθα καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔκειτο, νομίζουσιν ἅτε θεῷ θύειν. πολλαχοῦ δὲ καὶ ἑτέρωθι ἔν τε ἕλλησιν οἶδα καὶ παρὰ βαρβάροις ἀγάλματα ἱδρυμένα θεαγένους. καὶ νοσήματά τε αὐτὸν ἰώμενον, καὶ ἔχοντα παρὰ τῶν ἐπιχωρίων τιμάς. ὁ δὲ ἀνδριὰς τοῦ θεαγένους, ἔστιν ἐν τῇ ἄλτει. τέχνη τοῦ αἰγινήτου γλαυκίου. πλησίον δὲ ἅρμα τέ ἐστι χαλκοῦν. καὶ ἀνὴρ ἀναβεβηκὼς ἐπ' αὐτό. κέλητες δὲ ἵπποι παρὰ τὸ ἅρμα εἷς ἑκατέρωθεν ἕστηκε. καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθέζονται παῖδες. ὑπομνήματα δὲ ἐπὶ νίκαις ὀλυμπικαῖς ἐστιν ἱέρωνος τοῦ δεινομένους τυραννήσαντος συρακουσίων μετὰ τὸν ἀδελφὸν γέλωνα. τὰ δὲ ἀναθήματα, οὐχ ἱέρων ἀπέστειλεν. ἀλλ' ὁ μὲν ἀποδοὺς τῷ θεῷ, δεινομένης ἐστὶν ὁ ἱέρωνος. ἔργα δὲ, τὸ μὲν ὀνατᾶ τοῦ αἰγινήτου τὸ ἅρμα. καλάμιδος δὲ οἱ ἵπποι τε οἱ ἑκατέρωθεν. καὶ ἐπ' αὐτῶν εἰσιν οἱ παῖδες. παρὰ δὲ τοῦ ἱέρωνος τὸ ἅρμα, ἀνήρ ἐστιν ὁμώνυμός τε τῷ δεινομένους, καὶ ἐν συρακούσαις καὶ οὗτος τυραννήσας. ἱέρων δὲ ἐκαλεῖτο ἱεροκλέους. μετὰ δὲ τὴν ἀγαθοκλέους τοῦ πρότερον τυραννήσαντος τελευτὴν, συρακουσίοις αὖθις ἀναπέφυκε τύραννος ὁ ἱέρων οὗτος. τὴν δὲ ἀρχὴν εἶχεν ἔτει δευτέρῳ τῆς ὀλυμπιάδος ἐπὶ ταῖς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, ἣν κυρηναῖος στάδιον ἐνίκησεν ἰδαῖος. οὗτος ὁ ἱέρων ξενίαν πρὸς πύρρον τὸν αἰακίδου καὶ ὁμοῦ τῇ ξενίᾳ καὶ ἐπιγαμίαν ἐποιήσατο γέλωνι τῷ παιδὶ νηρηΐδα ἀγαγόμενος τὴν πύρρου. ῥωμαίων δὲ περὶ σικελίας ἐς τὸν πρὸς καρχηδονίους πόλεμον καταστάντων, εἶχον μὲν οἱ καρχηδόνιοι τῆς νήσου πλέον ἢ ἥμισυ. ἱέρωνι δὲ συνιόντι μὲν ἄρτι ἐς τὸν πόλεμον, ἑλέσθαι τὰ καρχηδονίων ἤρεσε. μετὰ δὲ οὐ πολὺ δύναμίν τε εἶναι νομίζων τὰ ῥωμαίων ἐχυρώτερα καὶ βεβαιότερα, ἅμα ἐς φιλίαν μετεβάλλετο ὡς τούτους. τοῦ δέ οἱ βίου συνέβη γενέσθαι τὴν τελευτὴν ὑπὸ δεινομένους γένους μὲν συρακουσίου. δυσμενέστατα δὲ ἀνδρὸς ἐς τυραννίδα ἔχοντος. ὃς καὶ ὕστερον τούτων ἱπποκράτει τῷ ἀδελφῷ τῷ ἐπικύδους ἐξ ἐρβησσοῦ παρεληλυθότι ἄρτι ἐς συρακούσας καὶ ἐς τὸ πλῆθος ποιεῖσθαι λόγους ἀρχομένῳ, ἐπέδραμεν ὡς ἀποκτενῶν τὸν ἱπποκράτη. τοῦ δέ οἱ ἀντιστάντος, κρατήσαντες τῶν δορυφόρων ἄλλοι, διαφθείρουσι τὸν δεινομένην. τοὺς ἀνδριάντας δὲ τοῦ ἱέρωνος ἐν ὀλυμπίᾳ, ἐφ' ἵππου τὸν ἕτερον τὸν δὲ αὐτῶν πεζὸν, ἀνέθεσαν μὲν τοῦ ἱέρωνος οἱ παῖδες. ἐποίησε δὲ μίκων νικοκράτου συρακούσιος. μετὰ δὲ τοῦ ἱέρωνος τὰς εἰκόνας ἀρεὺς ὁ ἀκροτάτου λακεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ ἄρατος ἕστηκεν ὁ κλεινίου. καὶ αὖθις ἀναβεβηκώς ἐστιν ἀρεὺς ἵππον. ἀνάθημα δὲ ὁ μὲν κορινθίων ὁ ἄρατος, ἀρεὺς δὲ ἠλείων ἐστί. καί μοι τοῦ λόγου τὰ πρότερα οὔτε τὰ ἐς ἄρατον, οὔτε τὰ ἐς ἀρέα ἀμνημόνως ἔχει. ἄρατος δὲ καὶ ἅρματι ἀνηγορεύθη νικῶν ἐν ὀλυμπίᾳ. τίμωνι δὲ τῷ αἰγύπτου καθέντι ἐς ὀλυμπίαν ἵππους ἀνδρὶ ἠλείῳ, ἔστι τούτῳ χαλκοῦ. ἐπ' αὐτοῦ δ' ἀναβεβηκὼς παρθένος ἐμοὶ δοκεῖν νίκης. κάλλωνα δὲ τὸν ἁρμοδίου καὶ τὸν μοσχίωνος ἱππόμαχον γένος τε ἠλείους καὶ πυγμῇ κρατήσαντας ἐν παισὶ, τὸν μὲν αὐτῶν ἐποίησε δαΐππος. ἱππομάχου δὲ ὅστις μὲν τὸν ἀνδριάντα εἰργάσατο, οὐκ ἴσμεν. καταμαχέσασθαι δὲ τρεῖς φασὶν ἀνταγωνιστὰς αὐτὸν, οὔτε πληγὴν ἀποδεξάμενον, οὔτε τι τρωθέντα τοῦ σώματος. θεόχρηστον δὲ κυρηναῖον, ἱπποτροφήσαντα κατὰ τὰ ἐπιχώρια λίβυσι, καὶ αὐτόν τε ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ ἔτι πρότερον τὸν ὁμώνυμόν τε αὐτῷ καὶ τοῦ πατρὸς πατέρα, τούτους μὲν ἐνταῦθα ἵππων νίκας. ἐν δὲ ἰσθμῷ τοῦ θεοχρήστου λαβεῖν τὸν πατέρα, τὸ ἐπίγραμμα δηλοῖ τὸ ἐπὶ τῷ ἅρματι. ἡγήσαρχον δὲ τὸν αἱμοστράτου τριταιέα, κρατῆσαι μὲν πύκτας ἄνδρας ἐν ὀλυμπίᾳ, καὶ νεμέᾳ τε καὶ πυθοῖ καὶ ἐν ἰσθμῷ μαρτυρεῖ τὸ ἐλεγεῖον. ἀρκάδας δὲ τοὺς τριταιεῖς εἶναι τοῦ ἐλεγείου λέγοντος, ἀληθεύοντα εὑρίσκον. πόλεων γὰρ τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ ταῖς μὲν ἐπειλημμέναις δόξης, οὐ δὲ τὰ ἐς τοὺς οἰκιστάς ἐστιν ἄγνωστα. ταῖς δὲ ἐξ ἀρχῆς τε ὑπὸ ἀσθενείας ἀφανεστέραις· καὶ δι' αὐτὸ ἀνοικισθείσας εἰς μεγάλην πόλιν οὐ περιέχει σφᾶς γενόμενόν ποτε τοῦ ἀρκάδων κοινοῦ δόγμα. οὐ δέ τινά ἐστιν ἐν ἕλλησι τρίτειαν πόλιν ἄλλην γε ἢ τὴν ἀχαιῶν εὑρεῖν. τηνικαῦτα γοῦν ἐς ἀρκάδας ἡγεῖτο αὐτοὺς συντελέσαι τοὺς τριταιεῖς. καθὰ καὶ νῦν ἔτι ἀρκάδων αὐτῶν εἰσιν, οἱ ἐς τὸ ἀργολικὸν τελοῦντες.

ἀστύλου οἰκία δεσμωτήριον. ἑρμογένης ἐπίκλησιν ἵππος. Πολίτου ποδῶν ὠκύτης. νάξος ἡ ἐν σικελίᾳ. ἵππος καθ' αὑτὴν θέουσα καὶ νικῶσα.

τοῦ ἡγησάρχου δέ ἐστιν ἡ εἰκὼν τέχνη τῶν πολυκλέους παίδων. τούτων μὲν δὴ ποιησόμεθα μνήμην καὶ ἐν τοῖς ὑστέροις τοῦ λόγου. Ἄστυλος δὲ κροτωνιάτης, πυθαγόρου μέν ἐστιν ἔργον. τρεῖς δὲ ἐφεξῆς ὀλυμπιάδας σταδίου τε καὶ διαύλου νίκας ἔσχε. ὅτι δὲ ἐν δύο ταῖς ὑστέραις ἐς χάριν τὴν ἱέρωνος τοῦ δεινομένους ἀνηγόρευσεν ἑαυτὸν συρακούσιον, τούτων ἕνεκα οἱ κροτωνιᾶται τὴν οἰκίαν αὐτοῦ δεσμωτήριον εἶναι κατέγνωσαν. καὶ τὴν εἰκόνα καθεῖλον παρὰ τῇ ἥρᾳ τῇ λακεδαιμονίᾳ κειμένην. ἀνάκειται δὲ ἐν τῇ ὀλυμπίᾳ καὶ στήλη λέγουσα τοῦ λακεδαιμονίου χιόνιδος τὰς νίκας. εὐηθείας μὲν δὴ μετέχουσι καὶ ὅσοι χίονιν αὐτὸν ἀναθεῖναι τὴν στήλην, ἀλλ' οὐ λακεδαιμονίων ἥγηνται τὸ δημόσιον. ἔστι γὰρ δήπου ἐν τῇ στήλῃ οὐκ εἶναί πω τοῦ ὅπλου τὸν δρόμον. πῶς ἂν οὖν ἐπίσταιτο ὁ χίονις εἰ αὖθις ποτὲ προσνομοθετήσουσιν ἠλεῖοι. τούτων δὲ ἔτι ἐς πλέον ἥκουσιν εὐηθείας οἱ τὸν ἑστηκότα ἀνδριάντα παρὰ τῇ στήλῃ φασὶν εἰκόνα εἶναι χιόνιδος. ἔργον ὄντα τοῦ ἀθηναίου μύρωνος. ἐοικότα δὲ χιόνιδι τὰ ἐς δόξαν. καὶ ἀνὴρ λύκιος παρέσχετο ἑρμογένης ξάνθιος. ὃς τὸν κότινον ἐν τρισὶν ὀλυμπιάσιν ἀνείλετο ὀκτάκις. ἐπίκλησίν τε ἔσχεν ἵππος ὑπὸ ἑλλήνων. ποιήσαιο δ' ἂν καὶ πολίτην ἐν μεγάλῳ θαύματι. ὁ πολίτης δὲ ἦν οὗτος ἐκ κεράμου τῆς ἐν τῇ θρακίᾳ καρίᾳ. ἀνέφηνε δὲ ἀρετὴν ποδῶν ἐν ὀλυμπίᾳ πᾶσαν. ἀπὸ γὰρ τοῦ μηκίστου καὶ διαρκεστάτου δι' ὀλιγίστου διὰ καιροῦ μεθηρμόσατο ἐς τὸ βραχύτατον ὁμοῦ καὶ ὤκιστον. καὶ δολιχοῦ γε ἐν ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ καὶ παραυτίκα σταδίου λαβὼν νίκην, προσέθηκε διαύλου σφίσι τὴν τρίτην. Πολίτης μὲν δὴ ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τέσσαρας ὡς ἕκαστοι συνταχθῶσιν ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ οὐκ ἀθρόους ἀφιᾶσιν ἐς τὸν δρόμον. οἱ δ' ἂν ἐν ἑκάστῃ τάξει κρατήσωσιν, ὑπὲρ αὐτῶν αὖθις θέουσι τῶν ἄθλων. καὶ οὕτως σταδίου δύο ὁ στεφανούμενος ἀναιρήσεται νίκας. τὰ μέντοι ἐπιφανέστατα ἐς δρόμον λεωνίδᾳ ῥοδίῳ ἐστίν. ἐπὶ γὰρ τέσσαρας ὀλυμπιάδας, ἀκμάζων τε τῇ ὠκύτητι, ἀντήρκεσε καὶ γεγόνασιν αὐτῷ δρόμου νῖκαι δύο ἀριθμὸν καὶ δέκα. χιόνιδος δὲ οὐ πόρρω τῆς ἐν ὀλυμπίᾳ στήλης, ἕστηκε δλοῦεις, ὁ σάμιος κρατήσας πυγμῇ παῖδας. τέχνη δὲ ἡ εἰκών ἐστι, μὲν ἱππίου. τὸ δὲ ἐπίγραμμα δηλοῖ τὸ ἐπ' αὐτῷ νικῆσαι χιόνιν. ἡνίκα ὁ σαμίων δῆμος ἔφυγεν ἐκ τῆς νήσου. τὸν δὲ καιρὸν καθ' ὃν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα τὸν δῆμον παρὰ δὲ τὸν τύραννον δίαλλος ὁ πολλίδος ἀνάκειται. γένος μὲν σμυρναῖος. ἰώνων δὲ πρῶτος λαβεῖν ἐν ὀλυμπίᾳ φησίν. οὗτος ὁ δίαλλος παγκρατίου στέφανον ἐν παισίν. θερσίλοχον δὲ κερκυραῖον καὶ ἀριστίωνα θεοφίλους ἐπιδαύριον, τὸν μὲν ἀνδρῶν πυγμῆς, θερσίλοχον δὲ λαβόντα ἐν παισὶ στέφανον, πολύκλειτος ἐποίησε σφᾶς ὁ ἀργεῖος. βύκελλος δὲ ὃς σικυωνίων πρῶτος πὺξ ἐκράτησεν ἐν παισίν, ἔστιν ἔργον σικυωνίου κανάχου παρὰ τῷ ἀργείῳ πολυκλείτῳ διδαχθέντος. παρὰ δὲ τὸν βύκελον ὁ πολίτης ἀνὴρ ἐπίκλησιν λίβυς. μνασέας κυρηναῖος ἕστηκε. πυθαγόρας δὲ ὁ ῥηγῖνος ἐποίησε τὴν εἰκόνα. κυζικηνῷ δὲ ἀγημάχῳ τῶν ἐκ τῆς ἀσιανῆς ἠπείρου γενέσθαι ἐν ἄργει τὸ ἐπίγραμμά τι ἐπ' αὐτῷ μηνύει. νάξου δὲ οἰκισθείσης ποτὲ ἐν σικελίᾳ ὑπὸ χαλκιδέων τῶν ὑπὸ τῷ εὐρίπῳ, τῆς πόλεως μὲν οὐδὲ ἐρείπια ἐλείπετο ἐς ἡμᾶς ἔτι. ὄνομα δὲ καὶ ἐς τοὺς ἔπειτα εἶναι τῆς νάξου, τίσανδρος ὁ κλεοκρίτου μάλιστα αἰτίαν ἔχει πω. τετράκις γὰρ δὴ ἐν ἀνδράσι κατεμαχέσατο ὁ τίσανδρος πύκτας ἐν ὀλυμπίᾳ. τοσαῦται δὲ καὶ πυθοῖ γεγόνασιν αὐτῷ νῖκαι. καὶ κορινθίοις δὲ οὐκ ἦν πω τηνικαῦτα οὐδὲ ἀργείοις ἐς ἅπαντας ὑπομνήματα τοὺς νεμεάτας. ἡ δὲ ἵππος ἡ τοῦ κορινθίου φειδώλα, ὄνομα μὲν ὡς οἱ κορίνθιοι μνημονεύουσιν ἔχει αὔρα. τὸν δὲ ἀναβάτην ἔτι ἀρχομένου τοῦ δρόμου συνέπεσεν ἀποβαλεῖν αὐτὴν καὶ οὐδέν τι ἧσσον θέουσαν ἐν κόσμῳ περί τε τὴν νύσσαν ἐπιστρέφειν. καὶ ἐπεὶ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν, ἐπετάχυνεν ἐς πλέον τὸν δρόμον. φθάνει τε δὴ ἐπὶ τοὺς ἑλλανοδίκας ἀφικομένη καὶ νικῶσα ἔγνω. καὶ παύεται τοῦ δρόμου. ἠλεῖοι δὲ ἀνηγόρευσαν ἐπὶ τῇ νίκῃ τὸν φειδώλαν. καὶ ἀναθεῖναί οἱ τὴν ἵππον ταύτην ἀφιᾶσιν. ἐγένετο δὲ καὶ λύκου τοῦ φειδώλα τοῖς παισὶν ἐπὶ κέλητι ἵππῳ νίκη καὶ ὅ, τε ἵππος ἐπὶ στήλῃ πεποιημένος καὶ ἐπίγραμμά ἐστιν ἐπ' αὐτῷ.

» Ὠκυδρόμας λύκος ἴσθμι' ἅπαξ. δύο δ' ἐνθάδε νίκαις
» φειδώλα παίδων ἐστεφάνωσε δόμους.

οὐ μὴν τῷ γε ἐπιγράμματι καὶ τὰ ἠλείων ἐς τοὺς ὀλυμπιονίκας ὁμολογεῖ γράμματα. ὀγδόῃ γὰρ ὀλυμπιάδι καὶ ἑξηκοστῇ. καὶ οὐ πέρα ταύτης ἐστὶν ἐν τοῖς ἠλείων γράμμασιν ἡ νίκη τῶν φειδώλα παίδων. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔχοντα ἴστω τις. ἠλείοις δὲ ἀνδράσιν ἀγαθίνῳ τε τῷ θρασυβούλου καὶ τηλεμάχῳ. τηλεμάχῳ μὲν ἐπὶ ἵππων νίκη γέγονεν ἡ εἰκών. ἀγαθῖνον δὲ ἀνέθεσαν ἀχαιοὶ πελληνεῖς. ἀνέθηκε δὲ καὶ ὁ ἀθηναίων δῆμος ἀριστοφῶντα λυκίνου παγκρατιαστὴν, ἐν τῷ ἀγῶνι τῷ ἐν ὀλυμπίᾳ κρατή-

φερίαν. ὕλλος ἀρτεμίδωρος. κρόκων. τελέσας ὀλυμπιονῖκαι. καὶ μίλων ὁ κροτωνιάτης· οὗ καὶ τὰ παράδοξα κατορθώματα καὶ τὴν τελευτὴν ἱστορεῖ. πύῤῥου, εἰκών.

σαντα ἄνδρας. φερίας δὲ αἰγινήτης (οὗτος γὰρ δὴ παρὰ τὸν ἀθηναῖον ἀριστοφῶντα ἀνάκειται.) ὀγδόῃ μὲν πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα ὀλυμπιάδι, κομιδῇ τε ἔδοξεν εἶναι νέος, καὶ οὐκ ἐπιτήδειός πω νομισθεὶς παλαίειν, ἀπηλάθη τοῦ ἀγῶνος. τῇ δὲ ἑξῆς κατεδέχθη γὰρ τηνικαῦτα ἐς τοὺς παῖδας ἐνίκα παλαίων. τῷ δὲ φερίᾳ τούτῳ, διάφορον καὶ οὐδαμῶς ἐοικυῖαν ἔχων ἐν ὀλυμπίᾳ τύχην ἐνίκας ὕλλος ῥόδιος. ὄγδοον γὰρ ἐπὶ τοῖς δέκα ἔτεσι γεγονὼς μὴ παλαῖσαι μὲν ἐν παισὶν ὑπὸ ἠλείων ἀπηλάθη. ἀνηγορεύθη δὲ ἐν ἀνδράσιν ὡς πρός γε καὶ ἐνίκησε. ἀνηγορεύθη δὲ καὶ ὕστερον νεμέᾳ τε καὶ ἰσθμῷ. γεγονότα δὲ εἰκοσαέτη, τὸ χρεὼν ἐπιλαμβάνει. πρὶν ἢ ἐς τὴν ῥόδον αὐτὸν οἴκαδε ἀναστρέψαι. τὸ δὲ ἐν ὀλυμπίᾳ τοῦ ῥοδίου παλαιστοῦ τόλμημα, ἀρτεμίδωρος γένος τραλλιανὸς ὑπερεβάλετο κατὰ ἐμὴν δόξαν. ἀρτεμιδώρῳ γὰρ ἁμαρτεῖν μὲν ὀλυμπίων συνέβη παγκρατιάζοντι ἐν παισίν. αἰτία δέ οἱ ἐγένετο τῆς διαμαρτίας τὸ ἄγαν νέον. ὡς δὲ ἀφίκετο ἀγῶνος καιρὸς ὃν σμυρναῖοι ἰώνων ἄγουσιν, ἐς τοῦτο ἄρα αὐτῷ τὰ τῆς ῥώμης ἐπηύξητο, ὡς κρατῆσαι παγκρατιάζοντα ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς τούς τε ἐξ ὀλυμπίας ἀνταγωνιστάς, καὶ ἐπὶ τοῖς παισὶν οὓς ἀγενείους καλοῦσι. καὶ τρίτα δὴ ὅτι ἄριστον ἦν τῶν ἀνδρῶν. γενέσθαι δέ οἱ τὴν ἅμιλλαν πρὸς ἀγενείους τε καὶ ἄνδρας, τὴν μὲν ἐκ γυμναστοῦ παρακλήσεως φασὶ τὴν δὲ ἐξ ἀνδρὸς παγκρατιαστοῦ λοιδορίας. ἀνείλετο δὲ ἐν ἀνδράσιν ὁ ἀρτεμίδωρος ὀλυμπικὴν νίκην. δευτέρᾳ καὶ δεκάτῃ πρὸς διακοσίαις ὀλυμπιάδι ὕλλου δὲ τῆς εἰκόνος ἵππος τε οὐ μέγας ἔχεται χαλκοῦς. ὃν κρόκων ἐρετριεὺς ἀνέθηκεν ἀνελόμενος κέλητι ἵππῳ στέφανον. καὶ πλησίον τοῦ ἵππου τελέστας ἐστὶ μεσσήνιος κρατήσας πυγμῇ παῖδας. σιλανίωνος δὲ ἔργον ἐστὶν ὁ τελέστας. μίλωνα δὲ τὸν διοτίμου, πεποίηκε μὲν δαμέας ἐκ κρότωνος καὶ οὗτος. ἐγένοντο δὲ τῷ μίλωνι ἓξ μὲν ἐν ὀλυμπίᾳ πάλης νῖκαι. μία ἐν παισὶν ἐξ αὐτῶν. πυθοῖ δὲ ἔν τε ἀνδράσιν ἓξ καὶ μία ἐνταῦθα ἐν παισίν. ἀφίκετο δὲ καὶ ἕβδομον παλαίσων ἐς ὀλυμπίαν. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐγένετο οἷός τε καταπαλαῖσαι τιμασίθεον πολίτην τε ὄντα αὐτῷ. καὶ ἡλικίᾳ νέον. πρὸς δὲ καὶ συνεγγὺς οὐκ ἐθέλοντα ἵστασθαι. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐς κομίσειεν αὐτὸς αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα ἐς τὴν ἄλτιν ὁ μίλων. λέγεται γὰρ ἐς αὐτοῦ καὶ τὰ ἐπὶ τῇ ῥοιᾷ καὶ τὸν ἐπὶ τῷ δίσκῳ. ῥοιὰν μὲν δὴ οὕτω κατεῖχεν, ὡς μήτε ἄλλῳ παρεῖναι βιαζομένῳ μήτε αὐτὸς λυμήνασθαι πιέζων. ἱστάμενος δὲ ἐπὶ ἀληλιμμένῳ τῷ δίσκῳ γέλωτα ἐποιεῖτο τοὺς ἐμπίπτοντάς τε καὶ ὠθοῦντας ἀπὸ τοῦ δίσκου. παρείχετο δὲ καὶ ἄλλα τοιάδε ἐς ἐπίδειξιν. περιέδει τῷ μετώπῳ χορδὴν κατὰ ταῦτα δὴ καὶ εἰ ταινίαν περιθείη ἢ στέφανον. κατέχων δὲ ἐν τὸ χειλῶν τὸ ἆσθμα καὶ ἐμπιπλὰς αἵματος τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ φλέβας, διεῤῥήγνυεν ὑπὸ ἰσχύος τῶν φλεβῶν τὴν χορδήν. λέγεται δὲ καὶ ὡς τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸ μὲν ἐς τὸν ἀγκῶνα ἐκ τοῦ ὤμου παρ᾽ αὐτὴν καθίει τὴν πλευράν. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ἔτεινεν ἐς εὐθὺ τῶν δακτύλων. τὸ μὲν αὐτῶν ἀναστρέφων τὸν ἀντίχειρα ἐς τὸ ἄνω. τῶν λοιπῶν δὲ ἀλλήλοις ἐπικειμένων κατὰ στοῖχον, τὸν ἐλάχιστον τῶν δακτύλων κάτω γινόμενον, οὐκ ἀπεκίνησεν αὖτις βιαζόμενος. ἀποθανεῖν δὲ ὑπὸ θηρίων φασὶν αὐτόν. ἐπιτυχεῖν γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ κροτωνιάτιδι αὐαινομένῳ ξύλῳ. σφῆνες δὲ ἐγκείμενοι διίστασαν τὸ ξύλον. ὁ δὲ ὑπὸ φρονήματος ὁ μίλων καθίησι τὰς χεῖρας ἐς τὸ ξύλον. ὀλισθαίνουσι τε δὴ οἱ σφῆνες, καὶ ἐχόμενος ὁ μίλων ὑπὸ τοῦ ξύλου λύκοις ἐγίγνετο εὕρημα. μάλιστα δέ πως τὸ θηρίον τοῦτο ἐν τῇ κροτωνιάτιδι πολύ τε νέμεται καὶ ἄφθονον. μίλωνι μὲν δὴ τὸ τοιόνδε τέλος ἐπηκολούθησε.

Πύῤῥον δὲ τὸν αἰακίδου βασιλεύσαντα ἐν τῇ θεσπρωτίδι ἠπείρῳ καὶ ἔργα πολλὰ ἐργασάμενον, καὶ ἄξια μνήμης ἃ ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς ἀθηναίους ἐδήλωσα, τοῦτον ἐς τὴν ἄλτιν ἀνέθηκε θρασύβουλος ἠλεῖος. παρὰ δὲ τὸν πύῤῥον, ἀνὴρ μικρὸς αὐλοὺς ἔχων ἐστὶν ἐκτετυπωμένους ἐπὶ στήλης. τούτῳ πυθικαὶ νῖκαι γεγόνασι τῷ ἀνδρὶ δευτέρῳ μετὰ σακάδαν τὸν ἀργεῖον. σακάδας μὲν γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν τεθέντα ὑπὸ ἀμφικτυόνων οὐκ ὄντα πω στεφανίτην, καὶ ἐπὶ ἐκείνῳ στεφανίτας δύο ἐνίκησε. πυθόκριτος δὲ ὁ σικυώνιος τὰς ἐφεξῆς τούτων πυθιάδας ἓξ μόνος δὴ οὗτος αὐλητής. δῆλα δὲ ὅτι καὶ ἐν τῷ ἀγῶνι τῷ ὀλυμπιάσιν ἐπηύλησεν ἑξάκις τῷ πεντάθλῳ. πυθοκρίτῳ μὲν γέγονεν αἰτία τούτων ἡ ἐν ὀλυμπίᾳ στήλη καὶ ἐπίγραμμα ἐπ᾽ αὐτῇ πυθοκρίτου καλλινίκου μνάματα. Αὐλητᾶ ἀνέθεσαν δὲ καὶ τὸ κοινὸν τὸ αἰτωλῶν κύδωνα. ὃς ἀπὸ τῆς ἀριστοτίμου τυραννίδος ἠλευθέρωσεν ἠλείους. γόργον δὲ τὸν εὐκλήτου μεσσήνιον ἀνελόμενον πεντάθλου νίκην καὶ δαμάρετον καὶ τοῦτον μεσσήνιον, κρατήσαντα πυγμῇ παῖδας, τὸν μὲν αὐτῶν βοιώτιος θήρων, δαμαρέτου δὲ τὴν εἰκόνα ἀθηναῖος σιλανίων ἐποίησεν. ἀναυχίδας δὲ ὁ φίλυος ἠλεῖος, πάλης ἔχων ἐν παισὶ στέφανον. καὶ ἐν ἀνδράσιν ὕστερον. τούτῳ μὲν δὴ τὴν εἰκόνα ὅστις ὁ εἰργασμένος ἐστὶν οὐκ ἴσμεν. ἄνοχος δὲ ὁ ἀδαμάτα ταραντῖνος, σταδίου λαβὼν καὶ διαύλου νίκην, ἔστιν ἀγελάδα τέχνη τοῦ ἀργείου.

ἀνδριάντες διαφόρων ἀθλητῶν. καταλέγονται δ' αὐτοῖς τε καὶ οἱ πλάσται. παλῆς οἱ πρὶν δουλίχιοι.

παῖδα δὲ ἐφ' ἵππου καθήμενον καὶ ἑστηκότα ἄνδρα παρὰ τὸν ἵππον, φησὶ τὸ ἐπίγραμμα εἶναι ξενόμβροτον ἐκ κῶ τῆς μεροπίδος. ἐπὶ ἵππου νίκῃ κεκηρυγμένον. ξενόδικον δὲ ἐπὶ πυγμῇ παίδων ἀναγορευθέντα, τὸν μὲν παντίας αὐτῶν, ξενόμβροτον δὲ φιλότιμος αἰγινήτης ἐποίησε. πύθου δὲ τοῦ ἀνδρομάχου γένος ἀνδρὸς ἐξ ἀβδήρων, ἐποίησε μὲν λύσιππος. ἀνέθεσαν δὲ οἱ στρατιῶται δύο εἰκόνας. εἶναι δὲ ἡγεμών τις ξένων ἢ καὶ ἄλλως τὰ πολεμικὰ ἀγαθὸς ὁ πύθης ἔοικε. κεῖνται δὲ καὶ ἐν παισὶν εἰληφότες δρόμου νίκας, μενεπτόλεμος ἐξ ἀπολλωνίας τῆς ἐν τῷ ἰονίῳ. καὶ κορκυραῖος φίλων. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς ἱερώνυμος ἄνδριος. ὃς τὸν ἠλεῖον τισαμενὸν πενταθλοῦντα ἐν ὀλυμπίᾳ κατεπάλαισε τὸν ἐν ἕλλησιν ὕστερον τούτων ἐναντία μαρδονίου καὶ μήδων πλαταιᾶσι μαντευσάμενον. οὗτός τε δὴ ἱερώνυμος ἀνάκειται καὶ παρ' αὐτὸν παλαιστὴς παῖς ἄνδριος καὶ οὗτος προκλῆς ὁ λυκαστίδα. τοῖς πλάσταις δὲ οἳ τοὺς ἀνδριάντας ἐποίησαν τῷ μὲν στόμιός ἐστιν ὄνομα. τῷ δὲ τὸν προκλέα εἰργασμένῳ σῶμις. αἰσχύνῃ δὲ ἠλείῳ νῖκαι τε δύο ἐγένοντο πεντάθλου. καὶ ἴσαι ταῖς νίκαις αἱ εἰκόνες. ἀρχίππῳ δὲ μιτυληναίῳ τοὺς ἐς τὴν πυγμὴν ἐσελθόντας κρατήσαντι ἄνδρας ἄλλο τοιόνδε προσποιοῦσιν οἱ μιτυληναῖοι ἐς δόξαν. ὡς καὶ τὸν ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ πυθοῖ καὶ νεμέᾳ καὶ ἰσθμῷ λάβοι στέφανον. ἡλικίαν οὐ πρόσω γεγονὼς ἐτῶν εἴκοσι. τὸν δὲ παῖδα σταδιοδρόμον ξένωνα καλλιτέλους ἐκ λεπρέου τοῦ ἐν τῇ τριφυλίᾳ πυριλάμπης μεσσήνιος. κλεινόμαχον δὲ ἠλεῖον ὅστις ὁ ποιήσας ἐστὶν οὐκ ἴσμεν. ἀνηγορεύθη δὲ ὁ κλεινόμαχος ἐπὶ νίκῃ πεντάθλου. πανταρκὴν δὲ ἠλεῖον, ἀχαιῶν ἀνάθημα εἶναι, τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ φησιν. εἰρήνην τε γὰρ ἀχαιοῖς ποιῆσαι καὶ ἠλείοις αὐτόν. καὶ ὅσοι παρ' ἀμφοτέρων πολεμούντων ἑαλώκεσαν ἄφεσιν καὶ τούτοις γενέσθαι. καὶ δὴ αὐτὸ οὗτος ἀνείλετο καὶ κέλητι ἵππων νίκην ὁ πανταρκής. καὶ οἱ καὶ τῆς νίκης ὑπόμνημά ἐστιν ἐν ὀλυμπίᾳ. ὀλίδαν δὲ ἀνέθηκεν ἠλεῖον, τὸ ἔθνος αἰτωλῶν. χαρῖνος δὲ ἠλεῖος ἐπὶ διαύλου τε ἀνάκειται καὶ ὅπλου νίκῃ. παρὰ δὲ αὐτὸν ἀγέλης χῖος κρατήσας πυγμῇ παῖδας. θεομνήστου σαρδιανοῦ τέχνη. κλειτομάχου δὲ θηβαίου τὴν μὲν εἰκόνα ἀνέθηκεν ἑρμοκράτης ὁ τοῦ κλειτομάχου πατήρ. τὰ δέ οἱ ἐς δόξαν ἦν τοιάδε. ἐν ἰσθμῷ παλαιστὰς κατεπάλαισεν ἄνδρας καὶ ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς τούς τε τὴν πυγμὴν καὶ τοὺς ἐς τὸ παγκράτιον ἐσελθόντας ἐκράτει τῇ μάχῃ. αἱ δὲ πυθοῖ νῖκαι παγκρατίου μέν εἰσιν αὐτῷ πᾶσαι. τρεῖς δὲ ἀριθμόν. ἐν δὲ ὀλυμπίᾳ δεύτερος ὁ κλειτόμαχος οὗτος μετὰ τὸν θάσιον θεαγένην. ἐπὶ παγκρατίῳ τε ἀνηγορεύθη καὶ πυγμῇ. παγκρατίου μὲν οὖν μιᾷ πρὸς μ̄ καὶ ρ̄ ὀλυμπιάσι ἔφθανεν ἀνῃρημένος νίκην. ἡ δὲ ὀλυμπιὰς ἡ ἐφεξῆς εἶχε μὲν τὸν κλειτόμαχον ἕτερον παγκρατίου καὶ πυγμῆς ἀγωνιστήν. εἶχε δὲ καὶ ἠλεῖον κάπρον ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς παλαῖσαί τε ὁμοῦ καὶ παγκρατιάσαι προθυμούμενον. γεγονυίας δὲ ἤδη τῷ κάπρῳ νίκης ἐπὶ τῇ μάχῃ, ἀνεδίδασκεν ὁ κλειτόμαχος τοὺς ἑλλανοδίκας γενήσεσθαι σὺν τῷ δικαίῳ σφίσιν, εἰ τὸ παγκράτιον ἐσκαλέσαιντο πρὶν ἢ πυκτεῦσαί τε αὐτὸν λαβεῖν τραύματα. λέγει τε δὴ εἰκότα, καὶ οὕτως ἐσκληθέντος τοῦ παγκρατίου κρατηθεὶς ὑπὸ τοῦ κάπρου, ὅμως ἐχρήσατο ἐς τοὺς πύκτας θυμῷ τε ἐρρωμένῳ καὶ ἀκμῇ τι τῷ σώματι. ἐρυθραῖοι δὲ οἱ ἴωνες. ἐπιθέρσην τὸν μητροδώρου. δύο μὲν ἐν ὀλυμπίᾳ πυγμῆς. δὶς δὲ πυθοῖ νίκας καὶ ἐν νεμέᾳ τε καὶ ἐν ἰσθμῷ λαβόντα. οὗτοι μὲν τὸν ἐπιθέρσην ἕτερον ἀνέθεσαν. συρακούσιοι δὲ δύο μὲν ἱέρωνος εἰκόνας τὸ δημόσιον. τρίτην δὲ ἀνέθεσαν οἱ τοῦ ἱέρωνος παῖδες. ἐδήλωσα δὲ ὀλίγῳ πρότερον ὡς ὁμώνυμός τε ὁ ἱέρων οὗτος καὶ συρακουσῶν εἴη κατὰ ταὐτὰ ἐκείνῳ τύραννος. ἀνέθεσαν δὲ καὶ ἠλεῖον ἄνδρα τιμόπτολιν λάμπιδος παλεῖς ἡ τετάρτη κεφαλλήνων μοῖρα. οὗτοι δὲ οἱ παλεῖς ἐκαλοῦντο δουλίχιοι ἐς τὰ ἀρχαιότερα. ἀνάκειται δὲ καὶ ἀρχίδαμος ὁ ἀγησιλάου. καὶ ἀνὴρ ὅστις δὴ θηρεύοντος παρεχόμενος σχῆμα. δημήτριον δὲ τὸν ἐλάσαντα ἐπὶ σέλευκον στρατιὰν καὶ ἁλόντα ἐν τῇ μάχῃ, καὶ τοῦ δημητρίου τὸν παῖδα ἀντίγονον, ἀναθήματα ἴσως τῆς βυζαντίων ὄντας. σπαρτιάτῃ δὲ εὐτελίδῃ γεγόνασιν ἐν παισὶ νῖκαι δύο ἐπὶ τῆς ὀγδόης καὶ τριακοστῆς ὀλυμπιάδος πάλης. ἡ δὲ ἑτέρα, πεντάθλου. πρῶτον γὰρ δὴ τότε οἱ παῖδες καὶ ὕστερον πενταθλήσαντες ἐσεκλήθησαν. ἔστι δὲ ἥ τε εἰκὼν ἀρχαία τοῦ εὐτελίδα. καὶ τὰ ἐπὶ τῷ βάθρῳ γράμματα ἀμυδρὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου. μετὰ δὲ τὸν εὐτελίδαν ἀρεὺς αὖθις ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς καὶ ἠλεῖος παρ' αὐτὸν ἀνάκειται γόργος. ὅμως δὲ ἀνθρώπων ἄχρις ὁμοῦ τῷ γόργῳ, τέσσαρες μὲν ὀλυμπίαι γεγόνασιν ἐπὶ πεντάθλῳ. διαύλου δὲ καὶ ὅπλου μία ἐφ' ἑκατέρου νίκη. ὅπου δὲ παρεστήκασιν οἱ παῖδες, ἕτερον μὲν πτολεμαῖον τὸν λάγου φασὶν εἶναι. παρὰ δὲ αὐτὸν ἀνδριάντες δύο ἀνδρός εἰσι κάπρου τοῦ πυθαγόρου πάλης τε εἰληφότος καὶ παγκρατίου στέφανον ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς. πρώτῳ δὲ γεγόνασιν ἀνθρώπων αἱ δύο νῖκαι τῷ κάπρῳ τοῦτο. τὸν μὲν δὴ ἐπὶ τοῦ παγκρατίου καταπω-

εἰκόνες καὶ ἀνδριάντες ἀνδρῶν ἐνδόξων.

νικηθέντα ὑπ᾽ αὐτοῦ δεδήλωκεν ὁ λόγος ἤδη μοι. παλαίων δὲ κατέβαλεν ἠλεῖον παιάνιον ὀλυμπιάδι πάλην τὴν προτέραν ἀνῃρημένον καὶ πύθια παίδων τε πυγμὴν, καὶ αὖθις ἐν ἀνδράσι πάλην τε καὶ πυγμὴν στεφανωθέντα ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς. καὶ τούτῳ μὲν δὴ οὐκ ἄνευ μεγάλων πόνων καὶ ἰσχυρᾶς ταλαιπωρίας ἐγένοντο αἱ νῖκαι. εἰσὶ εἰκόνες ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ ἀναυχίδᾳ καὶ φερενίκῳ γένος μὲν ἠλείοις. πάλης δὲ ἐν παισὶν ἀνελομένοις στεφάνους. πλείσταινον δὲ τὸν εὐρυδάμου τοῦ ἐναντία γαλατῶν στρατηγήσαντος αἰτωλοῖς, θεσπιεῖς εἰσιν οἱ ἀναθέντες. τυδεὺς δὲ ἠλεῖος ἀντίγονόν τε τὸν δημητρίου πατέρα καὶ σέλευκον ἀνέθηκε. σελεύκου δὲ ἐς ἅπαντας ἤρθη τὸ ὄνομα ἀνθρώπους ἄλλων τε εἵνεκα καὶ διὰ τὴν δημητρίου μάλιστα ἅλωσιν. τίμωνι δὲ ἀγώνων τε νῖκαι τῶν ἐν ἕλλησιν ὑπάρχουσιν ἐπὶ πεντάθλῳ, πλὴν τοῦ ἰσθμικοῦ. τούτου δὲ τῷ μὴ ἀγωνιστὴν γενέσθαι, κατὰ τὰ αὐτὰ ἠλείοις τοῖς ἄλλοις εἴργετο. καὶ τάδε ἄλλα φησὶ τὸ ἐς αὐτὸν ἐπίγραμμα αἰτωλοῖς αὐτὸν ἐπὶ στρατείᾳ μετασχεῖν ἐπὶ θεσσαλούς. καὶ φρουρᾶς ἡγεμόνα ἐν ναυπάκτῳ φιλίᾳ γενέσθαι τῇ ἐς αἰτωλούς. τίμωνος δὲ οὐ πόρρω τῆς εἰκόνος ἑλλάς τε δὴ καὶ ἦλις παρὰ τὴν ἑλλάδα. ἡ μὲν, ἀντίγονον τὸν ἐπιτροπεύσαντα φιλίππου τοῦ δημητρίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν, τὸν φίλιππον στεφανοῦσα αὐτόν. ἡ δὲ ἦλις δημήτριον τὸν στρατεύσαντα ἐπὶ σέλευκον καὶ πτολεμαῖον τὸν λάγου στεφανοῦσά ἐστιν. ἀριστείδῃ δὲ ἠλείῳ γενέσθαι μὲν ὅπλου νίκην ἐν ὀλυμπίᾳ. γενέσθαι δὲ καὶ διαύλου πυθοῖ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ δηλοῖ. νεμείων τε ἐν παισὶν ἐπὶ τῷ ἱππείῳ δρόμοι δέ εἰσι τοῦ ἱππίου. μῆκος μὲν δίαυλοι δύο. ἐκλειφθέντα ἐκ νεμείων τε καὶ ἰσθμίων αὐτὸν, βασιλεὺς ἀδριανὸς ἐς νεμείων ἀγῶνα τῶν χειμερινῶν ἀπέδωκεν ἀργείοις. τοῦ δὲ ἀριστείδου ἐγγύτατα μενάλκης ἕστηκεν ἠλεῖος ἀναγορευθεὶς ὀλυμπιάσιν ἐπὶ πεντάθλῳ. καὶ φιλωνίδης ζώτου γένος, μὲν ἐκ χερρονήσου τῆς κρήτης. ἀλεξάνδρου δὲ ἡμεροδρόμος τοῦ φιλίππου. μετὰ δὲ τοῦτον βρίμιας ἐστὶν ἠλεῖος κρατήσας ἄνδρας πυγμῇ. λεωνίδα τε ἐκ νάξου τῆς ἐν τῷ αἰγαίῳ ψωφιδίων ἀνάθημα ἀρκάδων. ἀσάμωνός τε εἰκὼν ἐν ἀνδράσι πυγμῇ νενικηκότος. ἡ δὲ, νικάνδρου, διαύλου μὲν δύο ἐν ὀλυμπίᾳ νεμείων δὲ ἀναμὶξ ἐπὶ δρόμῳ νίκας ἓξ ἀνῃρημένου. ὁ δὲ ἀσάμων καὶ ὁ νίκανδρος, ἠλεῖοι μὲν ἦσαν. πεποίηκε δὲ τῷ μὲν δαΐππος τὴν εἰκόνα. ἀσάμωνι δὲ πυριλάμπης μεσσήνιος. εὐάλκιδι δὲ ἠλείῳ καὶ σελεάδᾳ λακεδαιμονίῳ, τῷ μὲν ἐν παισὶν ἐγένοντο πυγμῆς νῖκαι. σελεάδᾳ δὲ ἀνδρῶν πάλης. ἐνταῦθα καὶ ἅρμα οὐ μέγα ἀνάκειται πολυπείθους λάκωνος. καὶ ἐπὶ στήλης τῆς αὐτῆς καλλιτέλης ὁ τοῦ καλλιπείθους πατὴρ παλαιστὴς ἀνήρ. νῖκαι δὲ σφίσι τῷ μὲν ἵπποις, καλλιτέλει δὲ παλαίσαντι εἰσίν. ἰδιώτας δὲ ἄνδρας ἠλείους λάμπον ἀρνίσκου καὶ ἀριστάρχου, ψωφίδιοι προξένους ὄντας σφίσιν ἀνέθεσαν. ἢ καὶ ἄλλην τινὰ ἐς αὐτοὺς ἔχοντας εὔνοιαν. μέσος δὲ ἕστηκεν αὐτῶν λύσιππος ἠλεῖος. καταπαλαίσας τοὺς ἐσελθόντας τῶν παίδων. ἀνδρέας δὲ ἀργεῖος ἐποίησε τοῦ λυσίππου τὴν εἰκόνα. λακεδαιμονίῳ δὲ δεινοσθένει, σταδίου τε ἐγένετο ἐν ἀνδράσιν ὀλυμπικὴ νίκη. καὶ στήλην ἐν τῇ ἄλτει παρὰ τὸν ἀνδριάντα ἀνέθηκεν ὁ δεινοσθένης. ὁδοῦ δὲ τῆς ἐς λακεδαίμονα ἐξ ὀλυμπίας ἐπὶ ἑτέραν στήλην τὴν ἐν λακεδαίμονι μέτρα εἶναι σταδίους ἑξήκοντά τε καὶ ἑξακοσίους. θεόδωρον δὲ λαβόντα ἐπὶ πεντάθλῳ νίκην, καὶ πύτταλον λάμπιδος πυγμῇ παῖδας κρατήσαντα καὶ νεολαΐδαν, σταδίου τε ἀνελόμενον καὶ ὅπλου στέφανον ἠλείους σφᾶς ὄντας ἴστω τις. ἔπι δὲ τῷ πυττάλῳ καὶ τάδε ἔτι λέγουσιν. ὡς γινομένης πρὸς ἀρκάδας ἠλείοις ἀμφισβητήσεως περὶ γῆς ὅρων, εἶπεν οὗτος ὁ πύτταλος τὴν δίκην. ὁ δέ οἱ ἀνδριὰς, ἔργον ἐστὶν ὀλυνθίου σθενίδος. ἐφεξῆς δὲ πτολεμαῖός τέ ἐστιν ἀναβεβηκὼς ἵππον. καὶ παρ᾽ αὐτὸν ἠλεῖος ἀθλητὴς παιάνιος ὁ δαματρίου. πάλης τε ἐν ὀλυμπίᾳ, καὶ τὰς δύο πυθικὰς ἀνῃρημένος νίκας. κλεάρετός τε ἐστὶν ἠλεῖος πεντάθλου λαβὼν στέφανον. καὶ ἅρμα ἀνδρὸς ἀθηναίου γλαύκωνος τοῦ ἐτεοκλέους. ἀνηγορεύθη δὲ ὁ γλαύκων οὗτος, ἐπὶ ἅρματος τελείου δρόμῳ. ταῦτα μὲν δὴ τὰ ἀξιολογώτατα, ἀνδρὶ ποιουμένῳ τὴν ἔφοδον ἐν τῇ ἄλτει κατὰ τὰ ἡμῖν εἰρημένα. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ λεωνιδαίου πρὸς τὸν βωμὸν τὸν μέγαν ἀφικέσθαι τῇ δεξιᾷ θελήσειας, τοσάδε ἐστί σοι τῶν ἀνηκόντων ἐς μνήμην. δημοκράτης τενέδιος καὶ ἠλεῖος κριάνιος. οὗτος μὲν ὅπλων λαβὼν νίκην. δημοκράτης δὲ ἀνδρῶν πάλης. ἀνδριάντας δὲ τοῦ μὲν μιλήσιος διονυσικλῆς, τοῦ δὲ κριαννίου μακεδὼν λυσὸς ἐστὶν ὁ ἐργασάμενος. κλαζομενίου δὲ ἡροδότου καὶ φιλίνου τοῦ ἡγεπόλιδος κῴου ἀνέθεσαν τὰς εἰκόνας αἱ πόλεις. κλαζομένιοι μὲν ὅτι ἐν ὀλυμπίᾳ κλαζομενίων πρῶτος ἀνηγορεύθη νικῶν ἡρόδοτος. ἦ δέ οἱ νίκη σταδίου γέγονεν ἐν παισί. φιλίνου δὲ οἱ κῷοι δόξης ἕνεκα ἀνέθεσαν. ἐν μέν γε ὀλυμπίᾳ δρόμου γεγόνασιν αὐτῷ νῖκαι πέντε. τέσσαρες δὲ πυθοῖ. καὶ ἴσαι νεμείων. ἐν δὲ ἰσθμῷ μία ἐπὶ ταῖς δέκα. πτολεμαῖον δὲ τὸν πτολεμαίου τοῦ λάγου, ἀριστόλαος ἀνέθηκε μακεδὼν ἀνήρ. ἀνάκειται δὲ καὶ πύκτης κρατήσας ἐν παισὶ βούτας πολυνείκους. μιλήσιος καὶ καλλικράτης ἀπὸ τῆς ἐπὶ ληθαίῳ μαγνησίας ἐπὶ τῷ ὁπλίτῃ δρόμῳ στεφάνους δύο ἀνῃρημένος. λυσίππου δὲ ἔργον ἡ τοῦ καλλικράτους ἐστὶν εἰκών. ἐμαυτίωνι δὲ καὶ ἀλεξιβίῳ τῷ μὲν ἐν παισὶ σταδίου, ἀ-

Ἀλεξιβίῳ δὲ πεντάθλου γέγονε νίκη· καὶ Ἡραιεὺς ἐξ Ἀρκάδων ἐστὶν αὐτῷ πατρίς· καὶ Ἀκέστωρ ὁ τὴν εἰκόνα εἰργασμένος. Ἰμαντίωνα δὲ ἧς τινος ἦν οὐ δηλοῖ τὸ ἐπίγραμμα. ὅτι δὲ τῶν Ἀρκάδων ἦν ἔθνος δηλοῖ. Κολοφώνιοι δὲ Ἑρμησιάναξ Ἀγονέου καὶ Εἰκάσιος Λυκίνου τε ὢν καὶ τῆς Ἑρμησιάνακτος θυγατρὸς, κατεπάλαισαν μὲν παῖδας ἀμφότεροι. Ἑρμησιάνακτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τοῦ Κολοφωνίων ὑπῆρξεν ἀνατεθῆναι τὴν εἰκόνα. τούτων δέ εἰσιν Ἠλεῖοι πλησίον πυγμῇ παῖδας κρατήσαντες. ὁ μὲν Χαρίνου ἔργον τοῦ Ὀλυνθίου Χειρίσου. Θεότιμος δὲ Δαιτώνδα Σικυωνίου. παῖς δὲ ὁ Θεότιμος ἦν Μοσχίωνος. Ἀλεξάνδρῳ τῷ Φιλίππου τῆς ἐπὶ Δαρεῖον καὶ Πέρσας στρατείας μετασχόντος. δύο δὲ αὖθις ἐξ Ἤλιδος. Ἀρχίδαμος τεθρίππῳ νενικηκὼς καὶ Ἐπέραστός ἐστιν ὁ Θεογόνου. ὅπλου νίκην ἀνῃρημένος. εἶναι δὲ καὶ μάντις ὁ Ἐπέραστος τοῦ Κλυτιδῶν γένους, φησὶν ἐπὶ τοῦ ἐπιγράμματος τῇ τελευτῇ.

» Τῶν δ' ἱερογλώσσων Κλυτιδᾶν γένος εὔχομαι εἶναι.
» Μάντις ἀπ' ἰσοθέων αἷμα Μελαμποδιδᾶν.

Μελάμποδος γάρ ἦν τοῦ Ἀμυθάονος, μάντιος. τοῦ δὲ Ἰοκλῆς. Κλύτιος δὲ Ἀλκμαίωνος τοῦ Ἀμφιαράου τοῦ Ἰοκλέους. ἐγεγόνει δὲ τῷ Ἀλκμαίωνι ὁ Κλύτιος ἐκ τῆς Φηγέως θυγατρὸς καὶ ἐς τὴν Ἦλιν μετῴκησεν, ἅτε τοῖς ἀδελφοῖς εἶναι τῆς μητρὸς σύνοικος φεύγων. ἅτε τὸν Ἀλκμαίωνος ἐπιστάμενος σφᾶς εἰργασμένους τὸν φόνον. ἀνδριάντας δὲ ἀναμεμιγμένους οὐκ ἐπιφανέσιν ἄγαν ἀναθήμασιν, Ἀλεξίνικόν τε Ἠλεῖον. τέχνην τὴν Κλέωνος Σικυωνίου καὶ κανθάρου, πάλης ἐν παισὶν ἀνῃρημένον νίκην. καὶ τὸν Λεοντῖνον Γοργίαν ἰδεῖν ἐστιν. ἀναθεῖναι δὲ τὴν εἰκόνα ἐς Ὀλυμπίαν φησὶν Εὔμολπος ἀπόγονος τρίτος Δηϊκράτους συνοικήσαντος ἀδελφῇ τῇ Γοργίου. οὗτος ὁ Γοργίας, πατρὸς μὲν ἦν Χαρμαντίδου. λέγεται δὲ ἀνασώσασθαι μελέτην λόγων πρῶτος ἠμελημένην τε ἐς ἅπαν. καὶ ἐς λήθην ὀλίγοις δὲ ἥκουσαν ἀνθρώποις. εὐδοκιμῆσαι δὲ Γοργίαν λόγων εἵνεκα, ἔν τε πανηγύρει τῇ Ὀλυμπικῇ φασι. καὶ ἀφικόμενον κατὰ πρεσβείαν ὁμοῦ Τισίᾳ παρὰ Ἀθηναίους. καίτοι ἄλλα τε Τισίας ἐς λόγους ἐσηνέγκατο καὶ πιθανώτατα τῶν καθ' αὑτὸν γυναικὶ Συρακουσίᾳ χρημάτων ἔγραψεν ἀμφισβήτησιν. ἀλλά γε ἐκείνου ἐς πλέον τιμῆς ἀφίκετο ὁ Γοργίας παρὰ Ἀθηναίοις. καὶ Ἰάσων ἐν Θεσσαλίᾳ τυραννήσας Πολυκράτους οὐ τὰ ἔσχατα ἐνεγκαμένου, διδασκαλείου τοῦ Ἀθήνησι, τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἐπίπροσθεν αὐτὸν ὁ Ἰάσων ἐποιήσατο. βιῶσαι δὲ ἔτη Γοργίαν πέντε φασὶν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Λεοντίνων δὲ ἐρημωθεῖσαν ποτὲ ὑπὸ Συρακουσίων τὴν πόλιν κατ' ἐμὲ αὖθις συνέβαινεν οἰκεῖσθαι. ἔστι δὲ καὶ τοῦ Κυρηναίου Κρατισθένους χαλκοῦν ἅρμα. καὶ Νίκη τε ἐπιβέβηκε τοῦ ἅρματος. καὶ αὐτὸς ὁ Κρατισθένης. δῆλα μὲν δὴ ὅτι ἵππων γέγονεν αὐτῷ νίκη. λέγεται δὲ καὶ ὡς Μνασέου τοῦ δρομέως ἐπικληθέντος δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων Λίβυος, εἴη παῖς ὁ Κρατισθένης. τὰ δὲ ἀναθήματα αὐτῷ τὰ ἐς Ὀλυμπίαν ἐστὶ τοῦ Ῥηγίνου Πυθαγόρου τέχνη. ἐνταῦθα καὶ Ἀναξιμένην οἶδα εἰκόνα ἀνδρῶν. ὃς τὰ ἐν Ἕλλησιν ἀρχαῖα καὶ ὅσα Φίλιππος ὁ Ἀμύντου καὶ ὕστερον Ἀλέξανδρος εἰργάσατο, συνέγραψεν ὁμοίως ἅπαντα. ἡ δέ οἱ τιμὴ γέγονεν ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τῶν Λαμψακηνῶν τοῦ δήμου. ὑπελείπετο δὲ Ἀναξιμένης τοσόνδε ἐς μνήμην. βασιλέα γὰρ οὐ τὰ πάντα ἤπιον, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα θυμῷ χρώμενον Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, τέχνῃ περιῆλθε τοιᾷδε. Λαμψακηνῶν τὰ βασιλέως τοῦ Περσῶν φρονησάντων, ἢ καὶ αἰτίαν φρονῆσαι λαβόντων, ὁ Ἀλέξανδρος ἅτε ὑπερζέων ἐς αὐτοὺς τῇ ὀργῇ, κακῶν ἠπείλει τὰ μέγιστα ἐργάσεσθαι. οἱ δὲ ἅτε θέοντες περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων καὶ αὐτῆς πατρίδος, ἀποστέλλουσιν Ἀναξιμένην ἱκετεύειν, Ἀλεξάνδρῳ τε αὐτῷ καὶ ἔτι Φιλίππῳ πρότερον γεγονότα ἐν γνώσει. προσήει τε ὁ Ἀναξιμένης. καὶ τὸν Ἀλέξανδρον πεπυσμένον, καθ' ἥν τινα αἰτίαν ἥκοι κατομόσασθαί φασιν ἐπονομάζοντα θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων. ἦ μὴν αὐτοῦ ταῖς δεήσεσιν ὁπόσα ἐστὶν ἐναντία ἐργάσεσθαι. ἔνθα δὴ εἶπεν Ἀναξιμένης. χαρίσασθαί μοι τήνδε ὦ βασιλεῦ τὴν χάριν. ἐξανδραποδίσασθαι μὲν γυναῖκας καὶ τέκνα Λαμψακηνῶν. καταβαλεῖν δὲ καὶ ἐς ἔδαφος τὴν πόλιν πᾶσαν. τὰ δὲ ἱερὰ τῶν θεῶν φησιν ἐμπρῆσαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν. Ἀλέξανδρος δὲ οὔτε πρὸς τὸ σόφισμα ἀντιμηχανήσασθαί τι εὑρίσκων, καὶ ἐνεχόμενος τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ὅρκου συγγνώμην ἔνειμεν οὐκ ἐθέλων Λαμψακηνοῖς. φαίνεται δὲ καὶ ἄνδρα ὁ Ἀναξιμένης ἐχθρὸν οὐκ ἀμαθέστατα, ἀλλὰ καὶ ἐπιφθονώτατα ἀμυνάμενος. ἐπεφύκει μὲν αὐτὸς σοφιστής. καὶ σοφιστῶν λόγους μιμεῖσθαι. ὡς δέ οἱ διαφορὰ ἐς Θεόπομπον ἐγεγόνει τὸν Δαμασιστράτου, γράφει βιβλίον ἐς Ἀθηναίους. καὶ ἐς Λακεδαιμονίους ὁμοῦ καὶ Θηβαίους συγγραφὴν λοίδορον. ὡς δὲ ἦν ἐς τὸ ἀκριβέστατον αὐτῷ μεμιμημένα, ἐπιγράψας τὸ Θεοπόμπου τὸ ὄνομα τῷ βιβλίῳ, διέπεμπεν ἐς τὰς πόλεις. καὶ αὐτός τε συγγεγραφὼς, ἦν καὶ τὸ ἔχθος τὸ ἐς Θεόπομπον, ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπηύξητο. οὐ μὴν οὐδὲ εἰπεῖν τις αὐτοσχεδίως Ἀναξιμένους πρότερός ἐστιν εὑρηκώς. Τὰ ἔπη δὲ τὰ ἐς Ἀλέξανδρον οὔ μοι πιστά ἐστιν Ἀναξιμένην τὸν ποιήσαν-

Ἀναξιμένους αὐτοσχεδίως εἰπεῖν οὐ λεινὸς ἦ λῶν. σωτάδης κρὴς οὐκ ἐφέσιος. ταρτησσός. βαῖτις. μυονεῖς. μάχαιρα πέλοπος. λυσίχ πόλις. Θησαυροὶ παντοδαπῶν ἐθνῶν ἀνατεθειμένοι τῷ ὀλυμπίῳ διΐ.

τα εἶναι. σωτάδης δὲ ἐπὶ δολίχου νίκαις ὀλυμπιάδι μὲν ἐνάτῃ καὶ ἐνενηκοστῇ κρὴς καθάπερ γε καὶ ἦν ἀνηρέθη. τῇ ἐπὶ ταύτῃ δὲ λαβὼν χρήματα παρὰ τοῦ ἐφεσίων κοινοῦ, ἐφεσίοις ἐσεποίησεν αὐτόν. καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἔργῳ φυγῇ ζημιοῦσιν οἱ κρῆτες. πρῶτοι δὲ ἀθλητῶν ἀνέθεσαν ἐς ὀλυμπίαν εἰκόνας, πραξιδάμαντός τε αἰγινήτου νικήσαντος πυγμὴν τὴν ἐνάτην ὀλυμπιάδα ἐπὶ ταῖς πεντήκοντα. καὶ ὀπουντίου ῥηξιβίου παγκρατιαστὰς καταγωνισαμένου, μιᾷ πρὸς ταῖς ἑξήκοντα ὀλυμπιάδι. κεῖνται μὲν αἱ εἰκόνες οὐ πρόσω τῆς οἰνομάου κίονος. ξύλου δέ εἰσιν εἰργασμέναι. ῥηξιβίου μὲν, συκῆς. ἡ δὲ τοῦ αἰγινήτου κυπαρίσσου. καὶ ἧσσον τῆς ἑτέρας πεπονηκυῖά ἐστιν. ἔστι δὲ λίθου πωρίνου κρηπὶς ἐν τῇ ἄλτει, πρὸς ἄρκτον τοῦ ἡραίου. κατὰ νώτου δὲ αὐτῆς παρήκει τὸ κρόνιον. ἐπὶ ταύτης τῆς κρηπῖδός εἰσιν οἱ θησαυροί. καθὰ δὴ καὶ ἐν δελφοῖς ἑλλήνων τινὲς ἐποιήσαντο τῷ ἀπόλλωνι θησαυρούς. ἔστι δὲ θησαυρὸς ἐν ὀλυμπίᾳ σικυωνίων καλούμενος. μύρωνος δὲ ἀνάθημα τυραννήσαντος σικυωνίων. τοῦτον ᾠκοδόμησεν ὁ μύρων νικήσας ἅρματι τὴν τρίτην καὶ τριακοστὴν ὀλυμπιάδα. ἐν δὲ τῷ θησαυρῷ καὶ θαλάμους δύο ἐποίησε. τὸν μὲν δώριον. τὸν δὲ ἐργασίας τῆς ἰώνων. χαλκοῦ μὲν δὴ αὐτοὺς ἑώρων εἰργασμένους. εἰ δὲ καὶ ταρτήσσιος χαλκὸς λόγῳ τῷ ἠλείων ἐστὶν, οὐκ οἶδα. ταρτήσσιον δὲ εἶναι ποταμὸν ἐν χώρᾳ τῇ ἰβήρων λέγουσι. στόμασιν ἐς θάλασσαν κατερχόμενον δυσίν. καὶ ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν. ἐν μέσῳ τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν κειμένην. τὸν δὲ ποταμὸν μέγιστόν τε ὄντα τῶν ἐν ἰβηρίᾳ καὶ ἄμπωτιν παρεχόμενον, βαῖτιν ὠνόμασαν οἱ ὕστερον. εἰσὶ δ' οἳ καρπίαν ἰβήρων πόλιν καλεῖσθαι νομίζουσι τὰ ἀρχαιότερα ταρτησσόν. ἐν ὀλυμπίᾳ δὲ ἐπιγράμματα ἐπὶ τῷ ἐλάσσονί ἐστι τῶν θαλάμων. ἐς μὲν τοῦ χαλκοῦ τὸν σταθμὸν ὅτι πεντακόσια εἴη τάλαντα. ἐς δὲ τοὺς ἀναθέντας, μύρωνα εἶναι καὶ τὸν σικυωνίων δῆμον. ἐν τούτῳ τῷ θησαυρῷ δίσκοι τὸν ἀριθμὸν ἀνάκεινται τρεῖς. ἐς ὅσους τοῦ πεντάθλου τὸ ἀγώνισμα ἐσκομίζουσι. καὶ ἀσπὶς ἐστὶν ἐπίχαλκος γραφῇ τὰ ἐντὸς πεποικιλμένη. καὶ κράνος τε καὶ κνημῖδες ὁμοῦ τῇ ἀσπίδι. ἐπίγραμμα δὲ ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, ἀκροθίνιον τῷ διῒ ὑπὸ μυόνων τεθῆναι. οἵτινες δὲ οὗτοι ἦσαν, οὐ κατὰ ταὐτὰ παρίσταται ἅπασιν εἰκάζειν. ἐμὲ δὲ ἐσῆλθεν ἀνάμνησις ὡς θουκυδίδης ποιήσειεν ἐν τοῖς λόγοις λοκρῶν τῶν πρὸς τῇ φωκίδι, καὶ ἄλλας πόλεις. ἐν δὲ αὐταῖς εἶναι καὶ μυονέας. οἱ μυονέες οὖν οἱ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι κατά γε ἡμετέραν γνώμην ἄνθρωποι μέν εἰσιν οἱ αὐτοὶ μυονεῦσι τοῖς ἐν τῇ λοκρίδι ἠπείρῳ. τὰ δὲ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι γράμματα παρῆκται μετ' ἐπὶ βραχύ. πέπονθε δὲ αὐτὸ διὰ τοῦ ἀναθήματος τὸ ἀρχαῖον. κεῖνται δὲ καὶ ἄλλα ἐνταῦθα ἄξια ἐπιμνησθῆναι. μάχαιρα ἡ πέλοπος χρυσῆν τὴν λαβὴν πεποιημένη. καὶ εἰργασμένον ἐλέφαντος κέρας, τὸ ἀμαλθείας, ἀνάθημα μιλτιάδου τοῦ κίμωνος. ὃς ἀρχὴν ἔχων ἐν χερρονήσῳ τῇ θρακίᾳ πρῶτος τῆς οἰκίας ταύτης. καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ κέρατι ἔστιν ἀρχαίοις ἀττικοῖς γράμμασι. Ζηνί μ' ἄγαλμ' ἀνέθηκαν ὀλυμπίῳ ἐκ χερονήσου τεῖχος ἑλόντες ἀράτου. ἐπῆρχε δὲ μιλτιάδης σφιν. κεῖται δὲ καὶ ἄγαλμα πύξινον ἀπόλλωνος ἐπίχρυσον τὴν κεφαλήν. ἀνατεθῆναι δὲ ὑπὸ λοκρῶν φασὶ τῶν πρὸς ζεφύρῳ τῇ ἄκρᾳ. πατροκλέα δὲ εἶναι κατύλλου κροτωνιάτην τὸν εἰργασμένον. ἐφεξῆς δὲ τῷ σικυωνίων ἐστὶν ὁ καρχηδονίων θησαυρός. ποθαίου τέχνη. καὶ ἀντιφίλου τε καὶ μεγακλέους. ἀναθήματα δὲ ἐν αὐτῷ, ζεὺς μεγέθει μέγας καὶ θώρακες λινοῖ τρεῖς ἀριθμόν. γέλωνος δὲ ἀνάθημα καὶ συρακουσίων, φοίνικας ἤτοι τριήρεσιν ἢ καὶ πεζῇ μάχῃ κρατησάντων. ὁ δὲ τρίτος τῶν θησαυρῶν καὶ ὁ τέταρτος ἀνάθημά ἐστιν ἐπιδαμνίων. ἔχει μὲν πόλον ἀνεχόμενον ὑπὸ ἄτλαντος. ἔχει δὲ ἡρακλέα καὶ δένδρον τὸ παρὰ ἑσπερίσι τὴν μηλέαν. καὶ περιειλιγμένον τῇ μηλέᾳ τὸν δράκοντα. κέδρου μὲν καὶ ταῦτα. θεοκλέους δὲ ἔργα τοῦ ἡγύλου. ποιῆσαι δὲ αὐτὸν ὁμοῦ τῷ παιδί, φησὶ τὰ ἐπὶ τοῦ πόλου γράμματα. αἱ δὲ ἑσπερίδες μετεκινήθησαν γὰρ ὑπὸ ἠλείων, αὗται μὲν ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐν τῷ ἡραίῳ. τὸν δὲ θησαυρὸν τοῖς ἐπιδαμνίοις πύρρος καὶ οἱ παῖδες λακράτης τε καὶ ἕρμων ἐποίησαν. ᾠκοδόμησαν δὲ καὶ συβαρῖται θησαυρόν. ἐχόμενον τοῦ ἐπιδαμνίων. ὁπόσοι δὲ περὶ ἰταλίας καὶ πόλεων ἐπολυπραγμόνησαν τῶν ἐν αὐτῇ, λουπίαν φασὶ κειμένην βρεντεσίου τε μεταξὺ καὶ ὑδροῦντος μεταβεβληκέναι τὸ ὄνομα σύβαριν, οὖσαν τὸ ἀρχαῖον. ὁ δὲ ὅρμος ταῖς ναυσὶ χειροποίητος καὶ ἀδριανοῦ βασιλέως ἐστὶν ἔργον. πρὸς δὲ τῷ συβαριτῶν, λιβύων ἐστὶ τῶν ἐν κυρήνῃ θησαυρός. κεῖνται δὲ βασιλεῖς ἐν αὐτῷ ῥωμαίων. σικελιώτας δὲ σελινουντίους ἀνέστησαν μὲν καρχηδόνιοι πολέμῳ. πρὶν δὲ ἢ τὴν συμφορὰν γενέσθαι σφισι, θησαυρὸν τὸν ἐν ὀλυμπίᾳ διῒ ἐποίησαν. διόνυσος δέ ἐστιν ἐνταῦθα πρόσωπον καὶ ἄκρους πόδας καὶ τὰς χεῖρας ἐλέφαντος εἰργασμένος. ἐν δὲ τῷ μεταποντίνων θησαυρῷ πρὸς γὰρ τῷ σελινουντίων ἐστὶν οὗτος, ἐν τούτῳ πεποιημένος ἐστὶν ἐνδυμίων. πλὴν δὲ ἐσθῆτός ἐστι τὰ λοιπὰ καὶ τῷ ἐνδυμίωνι ἐλέφαντος. μεταποντίνοις δὲ ἥτις μὲν ἐπέλαβεν ἀφανισθῆναι πρόφασις, οὐκ οἶ-

μεταπόντιον. θησαυρὸς ὑπὸ μεγαρέων ἀνατεθείς. δόντας διποίνου καὶ σκύλλιδος μαθητής. βασίλαι. τὰ κατὰ σωσίπολιν τὸν ἐπιχώριον ἠλείοις δαίμονα. ἱερὸν εἰλειθυίας. ἱπποδάμιον. κρυπτὴ εἴσοδος. ἐνδυμίωνος μνῆμα.

δα. ἐπ' ἐμοῦ δὲ ὅτι μὴ θέατρον καὶ περίβολοι τείχους ἄλλο ἐλείπετο οὐδὲν μεταποντίου. μεγαρεῖς δὲ οἱ πρὸς τῇ ἀττικῇ, θησαυρόν τε ᾠκοδομήσαντο, καὶ ἀναθήματα ἀνέθεσαν ἐς τὸν θησαυρὸν κέδρου ζώδια χρυσῷ διηνθισμένα. τὴν πρὸς ἀχελῶον ἡρακλέους μάχην. ζεὺς δὲ ἐνταῦθα καὶ ἡ δηϊάνειρα καὶ ἀχελῶός ἐστι καὶ ἡρακλῆς ἐστιν. ἄρης τε τῷ ἀχελῴῳ βοηθῶν. εἱστήκει δὲ καὶ ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἅτε οὖσα τῷ ἡρακλεῖ σύμμαχος. αὕτη παρὰ τὰς ἑσπερίδας ἀνάκειται νῦν τὰς ἐν τῷ ἡραίῳ. τοῦ θησαυροῦ δὲ ἐπείργασται τῷ ἀετῷ ὁ γιγάντων καὶ θεῶν πόλεμος. ἀνάκειται δὲ καὶ ἀσπὶς ὑπὲρ τοῦ ἀετοῦ τοὺς μεγαρέας ἀπὸ κορινθίων ἀναθεῖναι τὸν θησαυρὸν λέγουσα. ταύτην μεγαρεῦσιν ἡγοῦμαι τὴν νίκην ἀθήνησιν ἄρχοντος γενέσθαι φόρβαντος. ἄρχοντος δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ βίου παντός. ἐνιαύσιαι γὰρ οὐκ ἦσάν πω τό τε ἀθηναίοις αἱ ἀρχαί. οὐ μὴν οὐδὲ ὑπὸ ἠλείων ἀνεγράφοντό πω τηνικαῦτα αἱ ὀλυμπιάδες. λέγονται δὲ καὶ ἀργεῖοι μετασχεῖν πρὸς τοὺς κορινθίους, μεγαρεῦσι τοῦ ἔργου. τὸν δὲ ἐν ὀλυμπίᾳ θησαυρὸν ἔτεσιν ὕστερον τῆς μάχης ἐποίησαν οἱ μεγαρεῖς. τὰ δὲ ἀναθήματα ἐκ παλαιοῦ σφᾶς ἔχειν εἰκός. ἅγε ὁ λακεδαιμόνιος δόντας διποίνου καὶ σκύλλιδος μαθητὴς ἐποίησε. τελευταῖος δὲ τῶν θησαυρῶν πρὸς αὐτῷ μέν ἐστιν ἤδη τῷ σταδίῳ. γελῴων δὲ ἀνάθημα τόν τε θησαυρὸν καὶ τὰ ἀγάλματα εἶναι τὰ ἐν αὐτῷ λέγει τὸ ἐπίγραμμα. οὐ μέν τοι ἀνακείμενά γε ἔτι ἀγάλματά ἐστι. τὸ δὲ ὄρος τὸ κρόνιον κατὰ τὰ ἤδη λελεγμένα μοι, παρὰ τὴν κρηπῖδα καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῇ παρήκει θησαυρούς. ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρους τῇ κορυφῇ, θύουσιν οἱ βασίλαι καλούμενοι τῷ κρόνῳ κατὰ ἰσημερίαν τὴν ἐν τῷ ἦρι ἐλαφίῳ μηνὶ παρὰ ἠλείοις. ἐν δὲ τοῖς πέρασι τοῦ κρονίου κατὰ τὸ πρὸς τὴν ἄρκτον, ἔστιν ἐν μέσῳ τῶν θησαυρῶν καὶ τοῦ ὄρους, ἱερὸν εἰλειθυίας. ἐν δὲ αὐτῷ σωσίπολις ἠλείοις ἐπιχώριος δαίμων ἔχει τιμάς. τὴν μὲν δὴ εἰλείθυιαν ἐπονομάζοντες ὀλυμπίαν, ἱερωμένην αἱροῦνται τῇ θεῷ κατὰ ἔτος ἕκαστον. ἡ δὲ πρεσβῦτις ἡ θεραπεύουσα τὸν σωσίπολιν, νόμῳ τε ἁγιστεύει τῷ ἠλείων. καὶ αὐτὴ λουτρά τε ἐσφέρει τῷ θεῷ καὶ μάζας κατατίθησιν αὐτῷ μεμαγμένας μέλιτι. ἐν μὲν δὴ τῷ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ, διπλοῦς γὰρ δὴ πεποίηται, τῆς τε εἰλειθυίας βωμός, καὶ ἔσοδος ἐς αὐτό ἐστιν ἀνθρώποις. ἐν δὲ τῷ ἐντός, ὁ σωσίπολις ἔχει τιμάς. καὶ ἐς αὐτὸ ἔσοδος οὐκ ἔστι πλὴν τῇ θεραπευούσῃ τὸν θεὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον ἐφελκυσμένῃ ὕφος λευκόν. παρθένοι δὲ ἐν τῷ τῆς εἰλειθυίας ὑπομένουσι καὶ γυναῖκες ὕμνον ᾄδουσι. καθαγίζουσι δὲ καὶ θυμιάματα παντοῖα αὐτῷ, καὶ ἐπισπένδειν οὐ νομίζουσιν οἶνον. καὶ ὅρκος παρὰ τῷ σωσιπόλιδι ἐπὶ μεγίστοις καθέστηκε. λέγεται δὲ καὶ ἀρκάδων ἐς τὴν ἠλείαν ἐσβεβληκότων στρατιᾷ, καὶ τῶν ἠλείων σφίσιν ἀντικαθημένων, γυναῖκα ἀφικομένην παρὰ τῶν ἠλείων τοὺς στρατηγοὺς νήπιον παῖδα ἔχουσαν ἐπὶ τῷ μαστῷ, λέγειν ὡς τέκοι μὲν αὐτὴ τὸν παῖδα. διδοίη δὲ ἐξ ὀνειράτων τὸν συμμαχήσοντα ἠλείοις. οἱ δὲ ἐν ταῖς ἀρχαῖς (πιστὰ γὰρ τὴν ἄνθρωπον ἡγοῦντο εἰρηκέναι) τιθέασι τὸ παιδίον πρὸ τοῦ στρατεύματος γυμνόν. ἐπῄεσάν τε δὴ οἱ ἀρκάδες, καὶ τὸ παιδίον ἐνταῦθα ἤδη δράκων ἦν. ταραχθεῖσι δὲ ἐπὶ τῷ θεάματι τοῖς ἀρκάσι καὶ ἐνδοῦσιν ἐς φυγὴν, ἐπέκειντο οἱ ἠλεῖοι. καὶ νίκην τε ἐπιφανεστάτην ἀνείλοντο καὶ ὄνομα τῷ θεῷ τίθενται σωσίπολιν. ἔνθα δέ σφισιν ὁ δράκων ἔδοξεν ἐσδῦναι, μετὰ τὴν μάχην, τὸ ἱερὸν ἐποίησαν ἐνταῦθα. σὺν δὲ αὐτῷ σέβεσθαι καὶ τὴν εἰλείθυιαν ἐνόμισαν ὅτι τὸν παῖδά σφισιν ἡ θεὸς αὕτη προήγαγεν ἐς ἀνθρώπους. τοῖς δὲ τῶν ἀρκάδων ἀποθανοῦσιν ἐν τῇ μάχῃ, ἔστι τὸ μνῆμα ἐπὶ τοῦ λόφου διαβαίνοντι τὸν κλάδεον ὡς ἐπὶ ἡλίου δυσμάς. πλησίον δὲ τῆς εἰλειθυίας ἐρείπια ἀφροδίτης οὐρανίας ἱεροῦ λείπεται. θύουσι δὲ καὶ αὐτόθι ἐπὶ τῶν βωμῶν. ἔστι δὲ ἐντὸς τῆς ἄλτεως κατὰ τὴν πομπικὴν ἔσοδον, ἱπποδάμιον καλούμενον, ὅσον πλέθρου χωρίον περιεχόμενον θριγκῷ. ἐς τοῦτο ἅπαξ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἔστι ταῖς γυναιξὶν ἔσοδος, αἳ θύουσι τῇ ἱπποδαμείᾳ καὶ ἄλλα ἐς τιμὴν δρῶσιν αὐτῆς. τὴν δὲ ἱπποδάμειαν φασὶν ἐς μιδέαν τὴν ἐν τῇ ἀργολίδι ἀποχωρῆσαι ἅτε τοῦ πέλοπος ἐπὶ τῷ χρυσίππου θανάτῳ μάλιστα ἐς ἐκείνην ἔχοντος τὴν ὀργήν. αὐτοὶ δὲ ὕστερον ἐκ μαντείας κομίσαι φασὶ τῆς ἱπποδαμείας τὰ ὀστᾶ ἐν ὀλυμπίᾳ. ἔστι δὴ ἐπὶ τῷ πέρατι τῶν ἀγαλμάτων, ἃ ἀπὸ ζημίας ἐποιήσαντο ἀθληταὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πέρατί ἐστιν ἣν κρυπτὴν ὀνομάζουσιν ἔσοδον. διὰ δὲ αὐτῆς τούς τε ἑλλανοδίκας ἐσιέναι ἐς τὸ στάδιον καὶ τοὺς ἀγωνιστάς. τὸ μὲν δὴ στάδιον γῆς, χῶμά ἐστι. πεποίηται δὲ ἐπ' αὐτῷ καθέδρα τοῖς τιθεῖσι τὸν ἀγῶνα. ἔστι δὲ ἀπαντικρὺ τῶν ἑλλανοδικῶν, βωμὸς λίθου λευκοῦ. ἐπὶ τούτου καθεζομένη τοῦ βωμοῦ, θεᾶται γυνὴ τὰ ὀλύμπια. ἱέρεια δήμητρος χαμύνης. τιμὴν ταύτην ἄλλοτε ἄλλην λαμβάνουσα παρὰ ἠλείων. παρθένους δὲ οὐκ εἴργουσι θεᾶσθαι. πρὸς δὲ τοῦ σταδίου τῷ πέρατι ἡ τοῖς σταδιοδρόμοις ἄφεσις πεποίηται, ἐνδυμίωνος μνῆμα ἐνταῦθα λόγῳ ἠλείων ἐστίν. ὑπερβάλλοντι δὲ ἐκ τοῦ σταδίου, καθ' ὅ του οἱ ἑλλανοδίκαι καθέζονται, κατὰ τὸ-

ἵππων ἄφεσις. καλώδιον αὐτῇ ὕσπληγγος. κλεοίτας ἱππαφέσεως ἀρχιτέκτων. ταράξιππος. ἀμφίων καὶ ὀρφεὺς αἰγύπτιοι. δημήτηρ χαμύνη.

τὸ δὲ χωρίον ἐς τῶν ἵππων ἀνειμένον τοὺς δρόμους καὶ ἡ ἄφεσις ἐστὶ τῶν ἵππων. παρέχεται μὲν οὖν σχῆμα ἡ ἄφεσις κατὰ πρῷραν νεώς. τέτραπται δὲ αὐτῆς τὸ ἔμβολον ἐς τὸν δρόμον. καθὸ δὲ τῇ ἀγνάμπτου στοᾷ προσεχὴς ἐστιν ἡ πρῷρα, κατὰ τοῦτο εὐρεῖα γίνεται. δελφὶς δὲ ἐπὶ κανόνος κατὰ ἄκρον μάλιστα τὸ ἔμβολον πεποίηται χαλκοῦς. ἑκατέρα μὲν δὴ πλευρὰ τῆς ἀφέσεως πλέον ἢ τετρακοσίους πόδας παρέχεται τοῦ μήκους. ᾠκοδόμηται δὲ ἐν αὐταῖς οἰκήματα. ταῦτα τὰ κληρωτὰ οἰκήματα διαλαγχάνουσιν οἱ ἐσιόντες ἐς τὸν ἀγῶνα τῶν ἵππων. πρὸ δὲ τῶν ἁρμάτων ἢ καὶ τῶν ἵππων τῶν κελήτων, διήκει πρὸ αὐτῶν καλώδιον ἀντὶ ὕσπληγος. βωμὸς δὲ ὠμῆς πλίνθου, τὰ ἔκτος κεκονιαμένος ἐπὶ ἑκάστης ὀλυμπιάδος ποιεῖται κατὰ τὴν πρῷραν μάλιστά που μέσην. ἀετὸς δὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ χαλκοῦς κεῖται. τὰ πτερὰ ἐπὶ μήκιστον ἐκτείνων. ἀνακινεῖ μὲν δὴ τὸ ἐν τῷ βωμῷ μηχάνημα, ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῷ δρόμῳ. ἀνακινηθέντος δὲ ὁ μὲν, ἐς τὸ ἄνω πεποίηται πηδᾶν ὁ ἀετὸς ὡς τοῖς ἥκουσιν ἐπὶ τὴν θέαν γενέσθαι σύνοπτος. ὁ δελφὶς δὲ ἐς ἔδαφος πίπτει. πρῶτοι μὲν δὴ ἑκατέρωθεν, οἱ πρὸς τῇ στοᾷ τῇ ἀγνάπτου χαλῶσιν ὕσπληγγες. καὶ οἱ κατὰ τούτους ἑστηκότες, ἐκθέουσιν ἵπποι πρῶτοι. θέοντές τε δὴ, γίνονται κατὰ τοὺς εἰληχότας ἑστάναι τὴν δευτέραν τάξιν. καὶ τηνικαῦτα χαλῶσιν οἱ ὕσπληγγες, οἱ ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει. διὰ πάντων τε κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει τῶν ἵππων ἐς τ' αὖ ἐξισωθῶσιν ἀλλήλοις κατὰ τῆς πρῴρας τὸ ἔμβολον. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ, ἤδη καθέστηκεν ἐπίδειξις ἐπιστήμης τε ἡνιόχων καὶ ἵππων ὠκύτητος. τὸ μὲν δὴ ἐξ ἀρχῆς κλεοίτας ἐστὶν ἄφεσιν μηχανησάμενος καὶ φρονῆσαί γε ἐπὶ τῷ εὑρήματι. ὡς καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ ἀνδριάντι τῷ ἀθήνῃσιν ἐπιγράψαι.

» ὃς τὴν ἱππάφεσιν ἐν ὀλυμπίᾳ εὕρατο πρῶτος
» τοῦξέ με κλεοίτας υἱὸς ἀριστοκλέους.

κλεοίτᾳ δέ φασιν ὕστερον ἀριστείδην, σοφίαν τινὰ καὶ αὐτὸν ἐς τὸ μηχάνημα ἐσενέγκασθαι. παρεχομένου δὲ τοῦ ἱπποδρόμου παρήκουσαν ἐς πλέον τὴν ἑτέραν τῶν πλευρῶν, ἔστιν ἐπὶ τῆς μείζονος πλευρᾶς, οὔσης χώματος κατὰ τὴν διέξοδον τὴν διὰ τοῦ χώματος, τὸ τῶν ἵππων δεῖμα ὁ ταράξιππος. σχῆμα μὲν οὖν βωμοῦ περιφεροῦς ἐστι. παραθέοντας δὲ κατὰ τοῦτο τοὺς ἵππους, φόβος τε αὐτίκα ἰσχυρὸς ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως φανερᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου λαμβάνει ταραχή. τά τε δὴ ἅρματα καταγνύουσιν ὡς ἐπίπαν. καὶ οἱ ἡνίοχοι τιτρώσκονται. καὶ τοῦδε ἡνίοχοι ἕνεκα θυσίας θύουσι. καὶ γενέσθαι σφίσιν ἵλεων εὔχονται τὸν ταράξιππον. ἕλληνες δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ νομίζουσιν ἐς τὸν ταράξιππον. ἀλλ' οἱ μὲν εἶναι τάφον ἀνδρὸς αὐτόχθονος καὶ ἀγαθοῦ τὰ ἐς ἱππικήν. καὶ ὄνομα ὠλένιον αὐτῷ τίθενται. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τὴν ὠλενίαν ἐν τῇ ἠλείᾳ πέτραν φασὶν ὀνομασθῆναι. οἱ δὲ τὸν φλιοῦντος δαμέωνα μετασχόντα ἡρακλεῖ τῆς ἐπὶ αὐγέαν καὶ ἠλείους στρατιᾶς αὐτόν τε ἀποθανεῖν καὶ τὸν ἵππον ἐφ' ᾧ ἐπωχεῖτο ὑπὸ κτεάτου λέγουσι τοῦ ἄκτορος. καὶ τὸ μνῆμα κοινὸν δαμέωνι καὶ τῷ ἵππῳ γενέσθαι. λέγουσι δὲ καὶ ὡς μυρτίλῳ κενὸν ἐνταῦθα ἠρίον ποιήσειε πέλοψ. καὶ θύσειέ τε αὐτῷ, τὸ ἐπὶ τῷ φόνῳ μήνιμα ἰώμενος καὶ ἐπονομάσαι ταράξιππον. ὅτι τῷ οἰνομάῳ διὰ τοῦ μυρτίλου τῆς τέχνης, ἐταράχθησαν αἱ ἵπποι. τοῖς δέ ἐστιν εἰρημένον, ὡς αὐτὸς οἰνόμαος ὁ τοὺς ἱππεύοντάς ἐστιν ἐν τῷ δρόμῳ βλάπτων. ἤκουσα δὲ καὶ ἐς τὸν πορθάονος ἀλκάθουν ἀγόντων τὴν αἰτίαν, ὡς ἐνταῦθα μοῖραν λάβοι γῆς ὁ ἀλκάθους ἀποθανὼν ὑπὸ οἰνομάου τῶν ἱπποδαμείας γάμων εἵνεκα. ἅτε δὴ ἀτυχήσαντα ἐν ἱπποδρόμῳ, βάσκανόν τε εἶναι τοῖς ἱππεύουσι καὶ οὐκ εὐμενῆ δαίμονα. ἀνὴρ δὲ αἰγύπτιος πέλοπα ἔφη παρὰ τοῦ θηβαίου λαβόντα ἀμφίονος κατορύξαι τι ἐνταῦθα ἔνθα καλοῦσι τὸν ταράξιππον καὶ ὑπὸ τοῦ κατορωρυγμένου, ταραχθῆναι μὲν τῷ οἰνομάῳ τότε. ταράσσεσθαι δὲ καὶ ὕστερον τοῖς πᾶσι τοὺς ἵππους. ἠξίου δὲ οὗτος αἰγυπτίους εἶναι μὲν ἀμφίονα. εἶναι δὲ καὶ τὸν θρᾷκα ὀρφέα μαγεῦσαι δεινόν. καὶ αὐτοῖς ἐπῳδαῖς θηρία τε ἀκολουθεῖν τῷ ὀρφεῖ. καὶ ἀμφίονι ἐς τὰς τοῦ τείχους οἰκοδομίας τὰς πέτρας. ὁ δὲ πιθανώτατος (ἐμοὶ δοκεῖν) τῶν λόγων ποσειδῶνος ἐπίκλησιν εἶναι τοῦ ἱππίου φησίν. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἰσθμῷ ταράξιππος γλαῦκος ὁ σισύφου. γενέσθαι δὲ αὐτῷ τὴν τελευτὴν λέγουσιν ὑπὸ τῶν ἵππων. ὅτε ἄκαστος τὰ ἆθλα ἔθηκεν ἐπὶ τῷ πατρί. ἐν νεμέᾳ δὲ τῇ ἀργείων, ἥρως μὲν ἦν οὐδεὶς, ὅς τι ἔβλαπτε τοὺς ἵππους. πέτρας δὲ ὑπὲρ τῶν ἵππων τὴν καμπὴν ἀνεστηκυίας, χρόαν πυρρᾶς ἡ ἀπ' αὐτῆς αὐγή, κατὰ ταὐτὰ καὶ εἰ πῦρ, ἐνεποίει φόβον τοῖς ἵπποις. ἀλλὰ γὰρ ὁ ἐν ὀλυμπίᾳ ταράξιππος, πολὺ δή τι ὑπερηρκώς ἐστιν ἐς ἵππων φόβον. ἐπὶ δὲ νύσσης μιᾶς ἱπποδαμείας ἐστὶν εἰκὼν χαλκῆ. ταινίαν τε ἔχουσα καὶ ἀναδεῖν τὸν πέλοπα μέλλουσα ἐπὶ τῇ νίκῃ. τὸ δὲ ἕτερον τοῦ ἱπποδρόμου μέρος οὐ χῶμα γῆς ἐστιν. ὄρος δὲ οὐχ ὑψηλὸν ἐπὶ τῷ πέρατι τοῦ ὄρους, ἱερὸν πεποίηται δήμητρι ἐπίκλησιν χαμύνῃ. καὶ οἱ μὲν ἀρχαῖον τὸ ὄνομα ἡγηνται, χανεῖν γὰρ τὴν γῆν ἐνταῦθα τὸ ἅρμα τοῦ ἅδου. καὶ

Περιήγησις ἠλείας· ἐν ᾗ τάφος οἰνομάου. σαύρου δειράς. ἐρύμανθος καὶ λευκανίας ποτ. φρίξα πόλις. ἀθηνᾶ κυδωνία. μάρμαξ καὶ τῶν ἄλλων ὀνόματα μνηστήρων ἱπποδαμείας. ἄρτεμις κορδάκα.

αὖθις μύσαι. οἱ δὲ χάμυνον ἄνδρα πισαῖον πανταλέοντι ἐναντιούμενον τῷ ὀμφαλίωνος τυραννοῦντι ἐν πίσῃ καὶ ἀπόστασιν βουλεύοντα ἀπὸ ἠλείων ἀποθανεῖν φασιν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πανταλέοντος καὶ ἀπὸ τοῦ χαμύνου τῆς οὐσίας τῇ δήμητρι οἰκοδομηθῆναι τὸ ἱερόν. ἀγάλματα δὲ ἀντὶ τῶν ἀρχαίων, κόρην καὶ δήμητρα λίθου τοῦ πεντελήσιν ἀθηναῖος ἀνέθηκεν ἡρώδης. ἐν τῷ γυμνασίῳ τῷ ἐν ὀλυμπίᾳ πεντάθλοις μὲν καθεστήκασιν ἐν αὐτῷ καὶ δρομεῦσιν αἱ μελέται. κρηπὶς δὲ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ λίθου πεποίηται. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς καὶ τρόπαιον κατὰ ἀρκάδων ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ κρηπῖδι εἱστήκει. καὶ ἄλλος δ' ἔστιν ἐλάσσων περίβολος ἐν ἀριστερᾷ τῆς ἐσόδου τῆς ἐς τὸ γυμνάσιον. καὶ αἱ παλαῖστραι τοῖς ἀθληταῖς εἰσιν ἐνταῦθα. τῆς στοᾶς δὲ τῆς πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τοῦ γυμνασίου προσεχεῖς τῷ τοίχῳ τῶν ἀθλητῶν εἰσιν αἱ οἰκήσεις, ἐπί τε ἄνεμον τετραμμέναι λίβα καὶ ἡλίου δυσμάς. διαβάντων δὲ τὸν κλάδεον τάφος τε οἰνομάου γῆς χῶμα περιῳκοδομημένος λίθοις ἐστί. καὶ ὑπὲρ τοῦ μνήματος ἐρείπια οἰκοδομημάτων. ἔνθα τῷ οἰνομάῳ τὰς ἵππους αὐλίζεσθαι λέγουσιν. ὅροι δὲ πρὸς ἀρκάδας τῆς χώρας, τὰ μὲν παρόντα ἠλείοις. τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς οἱ αὐτοὶ πισαίοις καθεστήκεσαν ἔχοντες κατὰ τάδε. διαβάντων δὲ ποταμὸν ἐρύμανθον κατὰ τὴν σαύρου καλουμένην δειράδα, τὸ σαύρου τε μνῆμα καὶ ἱερόν ἐστιν ἡρακλέους ἐρείπια ἐφ' ἡμῶν. λέγουσι δὲ ὡς ὁδοιπόρους τε καὶ τοὺς περιοικοῦντας, ὁ σαῦρος ἐκακούργει. πρὶν ἢ παρὰ ἡρακλέους τὴν δίκην ἔχει. κατὰ ταύτην ἐπώνυμον τοῦ λῃστοῦ δειράδα, ποταμὸς ἀπὸ μεσημβρίας καταντικρὺ τοῦ ἐρυμάνθου μάλιστα οὗτός ἐστιν ὁ τὴν πισαίαν πρὸς ἀρκάδας διορίζων. ὄνομα δέ οἱ διάγων. τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ σαύρου δειράδος προελθόντι στάδια, ἔστιν ἀσκληπιοῦ ναός. ἐπίκλησιν μὲν δημαινέτης ἀπὸ τοῦ ἱδρυσαμένου. ἐρείπια δὲ καὶ αὐτός. ᾠκοδόμηθη δὲ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ παρὰ τὸν ἀλφειόν. τούτου δὲ οὐ πόρρω, ἱερὸν διονύσου λευκυανίτου πεποίηται. καὶ ποταμὸς παρέξεισι ταύτῃ λευκυανίας. ἐκδίδωσι μὲν οὖν καὶ οὗτος ἐς τὸν ἀλφειόν. κάτεισι δὲ ἐκ φολόης τοῦ ὄρους. διαβήσῃ τε δὴ τὸ ἀπὸ τούτου τὸν ἀλφειόν. καὶ ἐντὸς γῆς ἔσῃ τῆς πισαίας. ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ λόφος ἐστὶν ἀνήκων ἐς ὀξύ. ἐνταῦθα δὲ ἐπ' αὐτῷ, πόλεως φρίξας ἐρείπια. καὶ ἀθηνᾶς ἐστιν ἐπίκλησιν κυδωνίας ναός. οὔτε μὲν οὖν τὰ πάντα ἐστὶν ὡς βωμὸς καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι. ἱδρύσασθαι δὲ τῇ θεῷ τὸ ἱερὸν κλύμενόν φασιν ἀπόγονον ἡρακλέους τοῦ ἰδαίου. παραγενέσθαι δὲ αὐτὸν ἀπὸ κυδωνίας τῆς κρητικῆς καὶ τοῦ ἰαρδάνου ποταμοῦ. λέγουσι δὲ καὶ πέλοπα οἱ ἠλεῖοι, τῇ ἀθηνᾷ θῦσαι τῇ κυδωνίᾳ. πρὶν ἢ ἐς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν οἰνομάῳ καθίστασθαι. προϊόντι δὲ ἐντεῦθεν τό, τε ὕδωρ τῆς παρθενίας ἐστὶ καὶ πρὸς τῷ ποταμῷ τάφος ἵππων τῶν μάρμακος. ἱπποδαμείας δὲ μνηστῆρα ἔχει λόγος, ἀφικέσθαι πρῶτον τοῦτον μάρμακα καὶ ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῦ οἰνομάου πρὸ τῶν ἄλλων. ὀνόματα δὲ αὐτοῦ ταῖς ἵπποις παρθενίαν τε εἶναι καὶ ἐρίφαν. οἰνόμαον δὲ ἐνταῦθα κατασφάξαι μὲν τὰς ἵππους τῷ μάρμακι. μεταδοῦναι μέν τι καὶ ταύτας ταφῆναι. καὶ ὄνομα παρθενίας τῷ ποταμῷ, ἀπὸ ἵππου τῆς μάρμακος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ἁρπιννάτης καλούμενος ποταμός. καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, πόλεως ἁρπίννης. ἄλλα τε ἐρείπια καὶ μάλιστα οἱ βωμοί. οἰκίσαι δὲ οἰνόμαον τὴν πόλιν καὶ θέσθαι τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς μητρὸς λέγουσιν ἁρπίννης. προελθόντι δὲ οὐ πολύ, γῆς χῶμά ἐστιν ὑψηλὸν τῶν μνηστήρων τῶν ἱπποδαμείας τάφος. οἰνόμαον μὲν οὖν ἐγγὺς ἀλλήλων κρύπτειν γῇ φασιν οὐκ ἐνταῦθα φανερῶς αὐτούς. πέλοψ δὲ ὕστερον μνῆμα ἐν κοινῷ σφίσιν ἐνταῦθα μέγα ἐξήγειρε τιμῇ τῇ ἐς αὐτοὺς καὶ ἱπποδαμείας χάριτι. δοκεῖν δέ μοι καὶ ὑπόμνημα ἐς τοὺς ἔπειτα ὅσων τε καὶ οἵων τὸν οἰνόμαον κρατήσαντα ἐνίκησεν αὐτός. ἀπέθανον δὲ ὑπὸ τοῦ οἰνομάου κατὰ τὰ ἔπη τὰς μεγάλας ἠοίας, ἀλκάθους ὁ παρθάονος. δεύτερος οὗτος ἐνταῦθα τῷ μάρμακι. μετὰ δὲ ἀλκάθουν εὐρύαλος καὶ εὐρύμαχός τε καὶ κρόταλος. τούτων μὲν οὖν γονέας τε καὶ πατρίδας οὐχ οἷά τε ἦν πυθέσθαι μοι. τὸν δὲ ἀποθανόντα ἐπ' αὐτοῖς ἀκρίαν, τεκμαίροιτο ἄν τις, λακεδαιμόνιόν τε εἶναι καὶ οἰκιστὴν ἀκριῶν. ἐνταῦθα δὲ τῷ ἀκρίᾳ, κάπετόν φασιν ὑπὸ τοῦ οἰνομάου φονευθῆναι καὶ λυκοῦργον. λάσιόν τε καὶ χαλκώδοντα καὶ τρικόλωνον. ἀπόγονον δὲ αὐτὸν εἶναι. καὶ ὁμώνυμον τρικολώνῳ τῷ λυκάονος λέγουσιν οἱ ἀρκάδες. τρικολώνῳ δὲ ὕστερον ἐπέλαβεν ἐν τῷ δρόμῳ τὸ χρεών. ἀριστόμαχόν τε καὶ πρίαντα. ἔτι δὲ πελάγοντα αἰόλιόν τε καὶ κρόνιον. οἱ δὲ καὶ ἐπαριθμοῦσι τοῖς κατειλεγμένοις ἐρύθρον παῖδα λεύκωνος τοῦ ἀθάμαντος. ἀπὸ τούτου ἐρυθραὶ πόλισμα ἐκαλεῖτο βοιωτῶν καὶ ἰόνες μάγνητες τοῦ αἰόλου. τούτοις μὲν δὴ ἐνταῦθά ἐστι τὸ μνῆμα καὶ τὸν πέλοπα ἡνίκα τῆς πισαίων ἔχει τὴν ἀρχήν, φασὶν ἐναγίζειν ἀνὰ πᾶν ἔτος. προελθόντι δὲ ὅσον τε στάδιον σημεῖά ἐστιν ἱεροῦ κορδάκας ἐπίκλησιν ἀρτέμιδος. ὅτι οἱ τοῦ πέλοπος ἀκόλουθοι τὰ ἐπινίκια ἤγαγον παρὰ τῇ θεῷ ταύτῃ. καὶ ὠρχήσαντο ἐπιχώριον τοῖς περὶ τὸν σίπυλον κόρδακα ὄρχησιν. τοῦ ἱεροῦ δὲ οὐ πόρρω οἴκημά τε οὐ μέγα καὶ κιβωτός ἐστιν ἐν αὐτῷ χαλκῆ. ὀστᾶ τοῦ πέλοπος ἐν τῇ κιβωτῷ φυλάσσουσι. τεῖχος δὲ ἢ ἄλλου κατασκευάσματος, ἐλείπετο οὐδὲν ἔτι. ἄμπελοι δὲ ἦσαν διὰ τοῦ χω/

Πισαῖοι ἀνάστατοι. ἀνολυμπιάδες. πύλος ἐν ἤλιδι δι᾽ ἧς ἀλφειὸς παρ᾽ ὁμήρῳ ῥεῖ. ὀνόματα νυμφῶν ἰωνίδων. λετρεῖνοι. ἀλφειαία καὶ ἐλαφιαῖα ἄρτεμις. γυμνάσιον ἠλείων. ξυστός.

ρίου πεφυτευμένα παντὸς, ἔνθα ἡ πίσα ᾠκεῖτο. οἰκιστὴν μὲν δὴ γενέσθαι τῇ πόλει, πίσον τὸν περιήρους φασὶ τοῦ αἰόλου. πισαῖοι δὲ ἐφειλκύσαντο αὐθαίρετον συμφοράν. ἀπεχθανόμενοί τε ἠλείοις καὶ σπουδὴν ποιούμενοι τιθέναι τὸν ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα ἀντὶ ἠλείων. οἵ γε ὀλυμπιάδι μὲν τῇ ὀγδόῃ τὸν ἀργεῖον ἐπηγάγοντο φείδωνα τυράννων τῶν ἐν ἕλλησι μάλιστα ὑβρίσαντα καὶ τὸν ἀγῶνα ἔθεσαν ὁμοῦ τῷ φείδωνι. τετάρτῃ δὲ ὀλυμπιάδι καὶ τεσσαρακοστῇ στρατὸν οἱ πισαῖοι καὶ βασιλεὺς αὐτῶν πανταλέων ὁ ὀμφαλίωνος παρὰ τῶν προσχώρων ἀθροίσαντες, ἐποίησαν ἀντὶ ἠλείων τὰ ὀλύμπια. ταύτας τὰς ὀλυμπιάδας καὶ ἐπ᾽ αὐταῖς, τὴν τετάρτην τε καὶ ἑκατοστὴν τεθεῖσαν δὲ ὑπὸ ἀρκάδων ἀνολυμπιάδας οἱ ἠλεῖοι καλοῦντες, οὐ σφᾶς ἐν καταλόγῳ τῶν ὀλυμπιάδων γράφουσιν. ὀγδόῃ δὲ ἐπὶ ταῖς τεσσαράκοντα ὀλυμπιάδι δαμοφῶν ὁ πανταλέοντος, ὑπόνοιαν μέν τινα παρέχων ἠλείοις. νεώτερα ἐς αὐτοὺς βουλεύειν. ἐς βαλόντας δὲ ἐς τὴν πισαίαν σὺν ὅπλοις ἀπελθεῖν οἴκαδε ἀπράκτους ἔπεισε. δεήσεσί τε καὶ ὅρκοις. πύρρου δὲ τοῦ πανταλέοντος μετὰ δαμοφῶντα τὸν ἀδελφὸν βασιλεύσαντος, πισαῖοι πόλεμον ἑκούσιον ἐπανείλοντο ἠλείοις. συναπέστησαν δέ σφισιν ἀπὸ ἠλείων μακίστιοι. καὶ σκιλλούντιοι. οὗτοι μὲν ἐκ τῆς τριφυλίας. τῶν δὲ ἄλλων περιοίκων, δυσπόντιοι. τούτοις καὶ μάλιστα ἐς τοὺς πισαίους οἰκεῖα ἦν. καὶ οἰκιστὴν δυσπόντεα γενέσθαι σφίσιν, οἰνομάου παῖδα ἐμνημόνευον. πισαίους μὲν δὴ καὶ ὅσοι τοῦ πολέμου πισαίοις μετέσχον, ἔλαβεν ἀναστάτους ὑπὸ ἠλείων γενέσθαι. πύλου δὲ τῆς ἐν τῇ ἠλείᾳ δῆλα τὰ ἐρείπια κατὰ τὴν ἐξ ὀλυμπίας ἐστὶν ἐς ἦλιν ὀρεινὴν ὁδόν. ὀγδοήκοντα δὲ στάδια ἐς ἦλιν ἀπὸ τῆς πύλου. ταύτην τὴν πύλον ᾤκισε μὲν κατὰ τὰ ἤδη λελεγμένα μοι, μεγαρεὺς ἀνὴρ πύλων ὁ κλήσωνος. γενομένη δὲ ὑπὸ τοῦ ἡρακλέους ἀνάστατος καὶ αὖθις ἐπισυνοικισθεῖσα ὑπὸ ἠλείων, ἔμελλεν ἀνὰ χρόνον οὐχ ἕξειν οἰκήτορας. παρὰ δὲ αὐτὴν ποταμὸς λάδων κάτεισιν ἐς τὸν πηνειόν. λέγουσι δὲ οἱ ἠλεῖοι καὶ ἔπος ἐς τὴν πύλον ταύτην ἔχειν τῶν ὁμήρου. γένος δ᾽ ἦν ἐκ ποταμοῦ ἀλφειοῦ ὅς ῥά τ᾽ εὐρὺ ῥέει πυλίων διὰ γαίης. καὶ ἐμὲ ἔπειθον λέγοντες. ῥεῖ γὰρ δὴ διὰ ταύτης ὁ ἀλφειός. ἐς δὲ ἄλλην πύλον οὐκ ἔστιν ἐπενεγκεῖν τὸ ἔπος. πυλίων γὰρ τῶν ὑπὲρ νήσου τῆς σφακτηρίας οὐ πέφυκεν ἀρχὴν διοδεύειν τὴν γῆν ὁ ἀλφειός. οὐ μὴν οὐδὲ ἐν τῇ ἀρκάδων, πύλον ποτὲ ὀνομασθεῖσαν ἴσμεν πόλιν. ἀπέχει δὲ ὡς πεντήκοντα ὀλυμπίας σταδίους, κώμη τε ἠλείων ἡράκλεια καὶ πρὸς αὐτῇ κύθηρος ποταμός. πηγὴ δὲ ἐκδιδοῦσα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ νυμφῶν ἐστιν ἱερὸν ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὀνόματα δὲ ἴδια μὲν ἑκάστῃ τῶν νυμφῶν, καλλιφάεια καὶ συνάλλαξις. καὶ πηγαία τε καὶ ἴασις. ἐν κοινῷ δέ σφισιν ἐπίκλησιν ἰωνίδες. λουομένοις δὲ ἐν τῇ πηγῇ καμάτων τέ ἐστι καὶ ἀλγημάτων παντοίων ἰάματα. καλεῖσθαι δὲ τὰς νύμφας ἀπὸ ἴωνος λέγουσι τοῦ γαργηττίου μετοικήσαντος ἐνταῦθα ἐξ ἀθηνῶν. εἰ δὲ ἐλθεῖν ἐς ἦλιν διὰ τοῦ πεδίου θελήσειας, σταδίους μὲν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐς λετρείνους ἕξεις. ὀγδοήκοντα δὲ ἐκ λετρείνων καὶ ἑκατὸν ἐπὶ ἦλιν. τὸ μὲν δὴ ἐξ ἀρχῆς πόλισμα ἦν οἱ λέτρεινοι. καὶ λέτρεὺς ὁ πέλοπος ἐγεγόνει σφίσιν οἰκιστής. ἐπ᾽ ἐμοῦ δὲ οἰκήματά τε ἐλείπετο ὀλίγα. καὶ ἀλφειαίας ἀρτέμιδος ἄγαλμα ἐν ναῷ. γενέσθαι δὲ τὴν ἐπίκλησιν τῇ θεῷ λέγουσιν, ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε. ἐρασθῆναι τὸν ἀρτέμιδος τὸν ἀλφειόν. ἐρασθέντα δὲ ὡς ἐπέγνω μὴ γενήσεσθαί οἱ διὰ πειθοῦς καὶ δεήσεως τὸν γάμον, ἐπὶ τολμᾶν ὡς βιασόμενον τὴν θεόν. καὶ αὐτὸν ἐς παννυχίδα ἐς λετρείνους ἐλθεῖν. ὑπὸ αὐτῆς τε ἀγόμενον τῆς ἀρτέμιδος καὶ νυμφῶν αἷς παίζων συνῆν ἀκολουθῶν αὐτῇ. τὴν δὲ ἐν ὑπονοίᾳ γὰρ τοῦ ἀλφειοῦ τὴν ἐπιβουλὴν ἔχειν, ἀλείψασθαι τὸ πρόσωπον πηλῷ. καὶ αὐτὴν καὶ ὅσαι τῶν νυμφῶν παρῆσαν. καὶ τὸν ἀλφειὸν ὡς ἐσῆλθεν, οὐκ ἔχειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρῖναι τὴν ἄρτεμιν. ἅτε δὲ οὐ διαγινώσκοντα ἀπελθεῖν ἐπὶ ἀπράκτῳ τῷ ἐγχειρήματι. λετρεῖναι μὲν δὴ, ἀλφειαίαν ἐκάλεσαν τὴν θεόν. ἐπὶ τοῦ ἀλφειοῦ ἐς αὐτὴν ἔρωτι. οἱ δὲ ἠλεῖοι, φιλία γάρ σφισιν ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς ἐς λετρειναίους τὰ παρὰ σφίσιν ἀρτέμιδος ἐς τιμὴν, τῇ ἐλαφιαίᾳ καθεστηκότα, ἐς λετρίνους τε μετήγαγον. καὶ τῇ ἀρτέμιδι νομίζειν τῇ ἀλφειαίᾳ δρᾶν. καὶ οὕτω τὴν ἀλφειαίαν θεὸν ἐλαφιαίαν ἀνὰ χρόνον ἐξενίκησεν ὀνομασθῆναι. ἐλαφιαίαν δὲ ἐκάλεσαν οἱ ἠλεῖοι τὴν ἄρτεμιν ἐπὶ τῶν ἐλάφων ἐμοὶ δοκεῖν τῇ θήρᾳ. αὐτοὶ δὲ γυναικὸς ἐπιχωρίας ὄνομα εἶναι τὴν ἐλάφιον καὶ ὑπὸ ταύτης τραφῆναι τὴν ἄρτεμίν φασι. λετρείνων δὲ ὅσον γε ἐξ ἀπωτέρω σταδίοις, ἔστιν ἀέναος λίμνη τριῶν που τὴν διάμετρον σταδίων μάλιστα. ἐν δὲ ἤλιδι τὰ ἄξια μνήμης γυμνάσιόν ἐστιν ἀρχαῖον καὶ ὅσα ἐς τοὺς ἀθλητὰς πρὶν ἢ ἐς ὀλυμπίαν ἀφικνεῖσθαι νομίζουσιν, ἐν τούτῳ σφίσι τῷ γυμνασίῳ δρᾶν καθέστηκε. πλάτανοι μὲν ὑψηλαὶ διὰ τῶν δρόμων πεφύκασιν ἐντὸς τοίχου. ὁ σύμπας δὲ οὗτος περίβολος καλεῖται ξυστός. ὅτι ἡρακλεῖ τῷ ἀμφιτρύωνος ἐς ἄσκησιν ἐγίνετο ὅσαι τῶν ἀκανθῶν ἐφύοντο ἐνταῦθα ἐπὶ ἑκάστῃ ἡμέρᾳ σφᾶς ἀναξύειν. χωρὶς μὲν δὴ ἐς ἅμιλλαν τῶν δρόμων ἐστὶν ἀποκείμενος δρόμος. ὀνομάζεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἱερός. χωρὶς δὲ ἔνθα ἐπὶ μελέτῃ δρομεῖς καὶ οἱ πένταθλοι θέουσιν. ἔστι δὲ ἐν τῷ γυμνασίῳ καλούμενον

πλέθριον. γυναῖκες ἀχιλλέα κοπτόμεναι. μαλθώ. σαραπίων. ἐπιδείξεις λόγων αὐτοσχεδίων. ἄρτεμις φιλομεῖραξ. ἀγυιὰ σιωπῆς. ἑλλανοδικαιών. ἱππόδρομος. δώριος ἐργασία. κερκυραῖοι, λησταί.

πλέθριον. ἐν δὲ αὐτῷ συμβάλλουσιν οἱ ἑλλανοδίκαι τοὺς καθ' ἡλικίαν, ἢ καὶ αὐτῷ διαφέροντας τῷ ἐπὶ τῇ ἀλδύματι. συμβάλλουσι δὲ ἐπὶ πάλῃ. εἰσὶ δὲ καὶ θεῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ βωμοί. ἡρακλέους τοῦ ἰδαίου. παραστάτου δὲ ἐπίκλησιν καὶ ἔρωτος. καὶ ὃν ἠλεῖοι καὶ ἀθηναῖοι κατὰ ταὐτὰ ἠλείοις ἀντέρωτα ὀνομάζουσι. δήμητρός τε καὶ τῆς παιδός. ἀχιλλεῖ δὲ οὐ βωμός. κενὸν δέ ἐστιν αὐτῷ μνῆμα ἐκ μαντείας. τῆς πανηγύρεως δὲ ἀρχομένης ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ περὶ ἀποκλίνοντος ἐς δυσμὰς τοῦ ἡλίου τὸ ἐς δρόμον αἱ γυναῖκες αἱ ἠλεῖαι. ἄλλα τε τοῦ ἀχιλλέως δρῶσιν ἐς τιμήν, καὶ κόπτεσθαι νομίζουσιν αὐτόν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ἐλάσσων γυμνασίου περίβολος. ὃς ἔχεται μὲν τοῦ μείζονος. τετράγωνον δὲ ὀνομάζουσιν ἐπὶ τῷ σχήματι. καὶ παλαίστραι τοῖς ἀθλοῦσιν ἐνταῦθα ποιοῦνται. καὶ συμβάλλουσιν αὐτόθι τοὺς ἀθλητὰς οὐ παλαίσοντας ἔτι. ἐπὶ δὲ ἱμάντων τῶν μαλακωτέρων ταῖς πληγαῖς. ἀνάκειται δὲ καὶ τῶν ἀγαλμάτων τὸ ἕτερον ἃ ἐπὶ ζημίᾳ σωσάνδρου τοῦ σμυρναίου καὶ ἠλείου πολύκτορος τῷ διῒ ἐποιήθη. ἔστι δὲ καὶ τρίτος γυμνασίου περίβολος. ὄνομα μὲν μαλκώ. τῆς μαλακότητος τοῦ ἐδάφους ἕνεκα. τοῖς δὲ ἐφήβοις ἀνεῖται τῆς πανηγύρεως τὸν χρόνον πάντα. ἔστι δὲ ἐν γωνίᾳ τῆς μαλθοῦς πρόσωπον ἡρακλέους ἄχρις ἐς τοὺς ὤμους. καὶ ταινιῶν παλαιστῶν μιᾶς τύπος, ἔρωτα ἔχον ἀπειργασμένον. καὶ τὸν καλούμενον ἀντέρωτα. ἔχει δὲ ὁ μὲν φοίνικος ὁ ἔρως κλάδον. ὁ δὲ ἀφελέσθαι πειρᾶται τὸν φοίνικα ὁ ἀντέρως. τῆς ἐσόδου δὲ ἑκατέρωθεν τῆς ἐς τὴν μαλθώ, παιδὸς ἕστηκεν εἰκὼν πύκτου. καὶ αὐτὸν ἔφασκεν ὁ νομοφύλαξ ἠλείων, γένος μὲν ἀλεξανδρέα εἶναι τῆς ὑπὲρ φάρου τῆς νήσου. σαραπίωνα δὲ ὄνομα. ἀφικόμενον δὲ ἐς ἦλιν, σπανίζουσι σφίσι τροφὰς δοῦναι. τούτῳ μὲν αὐτόθι αὗται τούτου γεγόνασιν αἱ τιμαί. χρόνος δὲ στεφάνου τε τοῦ ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ εὐεργεσίας αὐτῷ τῆς ἐς ἠλείους, ὀλυμπιὰς ἑβδόμη πρὸς ταῖς δέκα τε καὶ διακοσίαις. ἐν τούτῳ τῷ γυμνασίῳ καὶ βουλευτήριόν ἐστιν ἠλείοις. καὶ ἐπιδείξεις ἐνταῦθα λόγων τε αὐτοσχεδίων καὶ συγγραμμάτων ποιοῦνται παντοίων. καλεῖται δὲ, λαλίχμιον τοῦ ἀναθέντος ἐπώνυμον. περὶ δὲ αὐτό, ἀσπίδες ἅμα κεῖνται. θέας ἕνεκα καὶ οὐκ ἐς ἔργον πολέμου πεποιημέναι. ἐκ δὲ τοῦ γυμνασίου πρὸς τὰ λουτρὰ ἐρχομένοις, διάγυιας τε ἡ ὁδὸς σιωπῆς καὶ παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς φιλομείρακος ἐστὶν ἀρτέμιδος. τῇ μὲν δὴ θεῷ γέγονεν ἡ ἐπίκλησις ἀπὸ τοῦ γυμνασίου γείτονι. τῇ ἀγυιᾷ δὲ σιωπῇ ὄνομα ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε τεθῆναι λέγουσιν. ἄνδρες τοῦ ὀξύλου στρατεύματος ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν ἤλιδι ἀποπεμφθέντες, καὶ ἀλλήλοις διακελευσάμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν, ἐπειδὰν πλησίον γίνωνται τοῦ τείχους φθέγγεσθαι μὲν μηδὲν ἔτι αὐτοί. ἐπακροᾶσθαι δὲ ἔτι παρὰ τῶν ἐντὸς πύθεσθαι δυνήσονται. οὗτοι λανθάνουσι παρελθόντες ἐς τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἀγυιὰν ταύτην καὶ ἐπακούσαντες ὁπόσα ἐβούλοντο, ἐπανίασιν αὖθις ἐς τοὺς αἰτωλούς. καὶ ἡ ἀγυιὰ τὸ ὄνομα εἴληφεν ἀπὸ τῶν κατασκόπων τῆς σιωπῆς. ἑτέρα δὲ ἔξοδος ἐκ τοῦ γυμνασίου, φέρει μὲν ἔς τε τὴν ἀγορὰν, καὶ ἐπὶ τὸν ἑλλανοδικαιῶνα καλούμενον. ἔστι δὲ ὑπὲρ τοῦ ἀχιλλέως τὸν τάφον. καὶ ταύτῃ τοὺς ἑλλανοδίκας ἰέναι καθέστηκεν ἐς τὸ γυμνάσιον. εἰσίασι δὲ πρὶν μὲν τὸν ἥλιον ἀνίσχειν, συμβαλόντες δρομέας. μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐπὶ τὸ πένταθλον καὶ ὅσα βαρέα ἄλλα ὀνομάζουσιν. ἡ δὲ ἀγορὰ τοῖς ἠλείοις οὐ κατὰ τὰς ἰώνων, καὶ ὅσαι πρὸς ἰωνίαν πόλεις εἰσὶν ἑλλήνων. τρόπῳ δὲ πεποίηται τῷ ἀρχαιοτέρῳ. στοαῖς τε ἀπ' ἀλλήλων διεστώσαις. καὶ ἀγυιαῖς διὰ αὐτῶν. ὄνομα δὲ τῇ ἀγορᾷ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἐστὶν ἱππόδρομος. καὶ οἱ ἐπιχώριοι τοὺς ἵππους παιδεύουσιν ἐνταῦθα. τῶν στοῶν δὲ ἡ πρὸς μεσημβρίαν, ἐργασίας ἐστὶ τῆς δωρίου. διαιροῦσι δὲ αὐτὴν ἐς μοίρας τρεῖς οἱ κίονες. ἐν ταύτῃ διημερεύουσι τὰ πολλὰ οἱ ἑλλανοδίκαι. ποιοῦνται δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ βωμοὺς τῷ διΐ. καὶ εἰσὶν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς οἱ βωμοὶ πλῆθος οὐ πολλοί. καταλύονται γὰρ οὐχ ἁπλῶς ἅτε αὐτοσχεδίως οἰκοδομούμενοι. κατὰ ταύτην τὴν στοὰν ἰόντι ἐς τὴν ἀγορὰν, ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ πρὸς τὸ πέρας τῆς στοᾶς ὁ ἑλλανοδικαιών. ἀγυιὰ δὲ ἡ διείργουσα ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐστὶν αὐτόν. ἐν τούτῳ τῷ ἑλλανοδικαιῶνι οἰκοῦσι δέκα ἐφεξῆς μῆνας οἱ αἱρεθέντες ἑλλανοδικεῖν. καὶ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων ὅσα ἐς τὸν ἀγῶνα σφᾶς δεῖ ποιεῖν διδάσκονται. τῇ στοᾷ δὲ ἔνθα οἱ ἑλλανοδίκαι διημερεύουσιν, ἔστιν ἐγγὺς ἄλλη στοά. μεταξὺ αὐτῶν ἀγυιὰ μία. ταύτην ὀνομάζουσι κορκυραϊκὴν οἱ ἠλεῖοι. ναυσὶ γὰρ ἐς τὴν σφετέραν κορκυραίους ἐλθόντας ἐλάσαι μοῖραν τῆς λείας λέγουσι λαβεῖν τε ἐκ τῆς κορκυραίων πολλαπλάσια. καὶ οἰκοδομήσασθαι τὴν στοὰν ἀπὸ τῶν λαφύρων τῆς δεκάτης. ἔστι δὲ ἡ κατασκευὴ τῆς στοᾶς δώριος. καὶ διπλῆ. τῇ μὲν ἐς τὴν ἀγορὰν τοὺς κίονας. τῇ δὲ ἐς τὰ ἐπέκεινα τῆς ἀγορᾶς ἔχουσα. κατὰ μέσον δὲ αὐτῆς οὐ κίονες. ἀλλὰ τεῖχος ὁ ταύτῃ τὸν ὄροφον ἀνέχον ἐστίν. ἀνάκεινται δὲ καὶ εἰκόνες ἑκατέρωθεν πρὸς τῷ τοίχῳ. κατὰ δὲ τῆς στοᾶς τὸ ἐς τὴν ἀγορὰν, ἕστηκε πύρρωνος τοῦ πιστοκράτους εἰκών σοφιστοῦ τε ἀνδρὸς καὶ ἐς βέβαιον ὁμολογίαν ἐπὶ οὐδενὶ λόγῳ καταστάντος. ἔστι δὲ καὶ μνῆμα τῷ πύρρωνι οὐ πόρρω τοῦ ἠλείων ἄστεως. πέτρα μὲν τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα λέγεται. ὡς ἡ πέτρα δῆμος εἴη τὸ ἀρχαῖον. ἠλείοις δὲ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς τὰ ἐπιφα-

Ἀκέσιος ἀπόλλων. ἀγάλματα ἡλίου καὶ σελήνης. ξόανα χαρίτων. σειληνοὶ θνητοί. ἀφροδίτη οὐρανία μὲν ἐπὶ χελώνης. πάνδημος δ᾽ ἐπὶ τράγου. ἄδου ναός. τύχης ἱερόν. σωσίπολις. σαράπης. θυῖα.

νέσαντα, ναός ἐστι καὶ ἄγαλμα ἀπόλλωνος ἀκεσίου. σημαίνοιτο δ᾽ ἂν τὸ ὄνομα οὐδέν τι ἀλλοῖον ἢ ὁ καλούμενος ἀλεξίκακος ὑπὸ ἀθηναίων. ἑτέρωθι δὲ ἡλίῳ πεποίηται καὶ σελήνῃ λίθου τὰ ἀγάλματα. καὶ τῆς μὲν, κέρατα ἐκ τῆς κεφαλῆς. τοῦ δὲ αἱ ἀκτῖνες ἀνέχουσιν. ἔστι δὲ καὶ χάρισιν ἱερὸν καὶ ξόανα ἐπίχρυσα τὰ ἐς ἐσθῆτα. πρόσωπα δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες λίθου λευκοῦ. ἔχουσι δὲ ἡ μὲν αὐτῶν ῥόδον. ἀστράγαλον δὲ ἡ μέση. καὶ ἡ τρίτη κλῶνα οὐ μέγαν μυρσίνης. ἔχειν δὲ αὐτὰς ἐπὶ τοιῷδε εἰκάζοις ἂν τὰ εἰρημένα. ῥόδον μὲν καὶ μυρσίνην ἀφροδίτης τε ἱερὰ εἶναι καὶ οἰκεῖα τῷ ἐς κάλλος λόγῳ. χάριτας δὲ ἀφροδίτῃ μάλιστα εἶναι θεῶν. ἀστράγαλόν τε μειρακίων τε καὶ παρθένων, οἷς ἄχαρι οὐδέν πω πρόσεστιν ἐκ γήρως, τούτων εἶναι τὸν ἀστράγαλον παίγνιον. τῶν χαρίτων δὲ ἐν δεξιᾷ, ἄγαλμά ἐστιν ἔρωτος. ἕστηκε δὲ ἐπὶ βάθρου τοῦ αὐτοῦ. ἔστι δὲ καὶ σειληνοῦ ναὸς ἐνταῦθα ἰδίᾳ τῷ σειληνῷ καὶ οὐχ ὁμοῦ διονύσῳ πεποιημένος. μέθη δὲ οἶνον ἐν ἐκπώματι αὐτῷ δίδωσι. θνητὸν δὲ εἶναι τὸ γένος τῶν σειληνῶν εἰκάσαι τις ἂν μάλιστα ἐπὶ τοῖς τάφοις αὐτῶν. ἐν γὰρ τῇ ἑβραίων χώρᾳ, σειληνοῦ μνῆμα καὶ ἄλλου σειληνοῦ περγαμηνοῖς ἐστιν. ἠλείων δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἄλλο τοιόνδε εἶδος ναοῦ σχῆμα. ἔστι δὲ οὐχ ὑψηλόν. καὶ τοῖχοι μὲν οὐκ εἰσί. τὸν ὄροφον δὲ δρυὸς ἀνέχουσιν εἰργασμένοι κίονες. τοῦτο εἶναι μὲν ὁμολογοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι μνῆμα. ὅτου δὲ οὐ μνημονεύουσιν. εἰ δὲ ὁ γέρων ὅν τινα ἠρόμην εἶπεν ἀληθῆ λόγον, ὀξύλου τοῦτο ἂν μνῆμα εἴη. πεποίηται δὲ καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐν τῇ ἀγορᾷ οἴκημα ταῖς ἑκκαίδεκα καλουμέναις. ἔνθα τὸν πέπλον ὑφαίνουσι τῇ ἥρᾳ. ἔχεται δὲ τῆς ἀγορᾶς ναὸς ἀρχαῖος στοαῖς ἐν κύκλῳ περίστυλος. ὁ δὲ ὄροφος κατερρύηκε τῷ ναῷ. καὶ ἄγαλμα οὐδὲν ἐλείπετο. βασιλεῦσι δὲ ἀνεῖται ῥωμαίοις. ἔστι δὲ τῆς στοᾶς ὄπισθεν τῆς ἀπὸ τῶν λαφύρων τῶν ἐκ κερκύρας, ἀφροδίτης ναός. τὸ δὲ ἐν ὑπαίθρῳ τέμενος οὐ πολὺ ἀφεστηκὸς ἀπὸ τοῦ ναοῦ. καὶ τὴν μὲν ἐν τῷ ναῷ καλοῦσιν οὐρανίαν. ἐλέφαντος δέ ἐστι καὶ χρυσοῦ, τέχνη φειδίου. τῷ δὲ ἑτέρῳ ποδὶ ἐπὶ χελώνης βέβηκε. τῆς δὲ περιέχεται μὲν τὸ τέμενος θριγκῷ. κρηπὶς δὲ ἐντὸς τοῦ τεμένους πεποίηται. καὶ ἐπὶ τῇ κρηπῖδι ἄγαλμα ἀφροδίτης χαλκοῦν, ἐπὶ τράγῳ κάθηται χαλκῷ. σκόπα τοῦτο ἔργον. ἀφροδίτην δὲ πάνδημον ὀνομάζουσι. τὰ δὲ ἐπὶ χελώνῃ τε καὶ ἐς τὸν τράγον παρίημι τοῖς θέλουσιν εἰκάζειν. ὁ δὲ ἱερὸς τοῦ ἄδου περίβολός τε καὶ ναὸς, ἔστι γὰρ ἠλείοις καὶ ἄδου περίβολός τε καὶ ναὸς, ἀνοίγνυται μὲν ἅπαξ κατὰ ἔτος ἕκαστον. ἐσελθεῖν δὲ οὐδὲ τότε ἐφεῖται πέρα γε τοῦ ἱερωμένου. ἀνθρώπων δὲ ὧν ἴσμεν μνήμη τιμῶσιν ἄδην ἠλεῖοι κατὰ αἰτίαν τήνδε. ἡρακλεῖ στρατιὰν ἄγοντι ἐπὶ πύλον τὴν ἐν τῇ ἤλιδι, παρεῖναί οἱ καὶ ἀθηνᾶν συνεργὸν λέγουσιν. ἀφικέσθαι οὖν καὶ πυλίοις τὸν ἄδην συμμαχήσοντα τῇ ἀπεχθείᾳ τοῦ ἡρακλέους ἔχοντα ἐν τῇ πύλῳ τιμάς. ἐπάγονται δὲ καὶ ὅμηρον τῷ λόγῳ μάρτυρα ποιήσαντα ἐν ἰλιάδι.

» Τλῆ δ᾽ ἀΐδης ἐν τοῖσι πελώριος ὠκὺν ὀϊστόν.

» Εὖ τέ μιν ωὐτὸς, ἀνὴρ διὸς υἱὸς αἰγιόχοιο.

Ἐν πύλῳ. ἐν νεκύεσσι βαλὼν ὀδύνῃσιν ἔδωκεν. εἰ δὲ κατὰ τὴν ἀγαμέμνονος καὶ μενελάου στρατείαν ἐπὶ ἴλιον ποσειδῶν τῷ ὁμήρου λόγῳ τοῖς ἕλλησιν ἐπίκουρος ἦν, οὐκ ἂν ἀπὸ τοῦ εἰκότος, οὐδὲ ἄδην εἴη, δόξῃ γε τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, πυλίοις ἀμῦναι. ἠλεῖοι δ᾽ οὖν ὡς σφίσι τε εὔνῳ καὶ ἀπεχθανομένῳ πρὸς τὸν ἡρακλέα, ἐποιήσαντο τὸ ἱερὸν τῷ θεῷ. ἑκάστου δὲ ἅπαξ ἀνοίγειν τοῦ ἐνιαυτοῦ νομίζουσιν, ὅτι οἶμαι καὶ ἀνθρώποις, ἅπαξ ἡ κάθοδος ἡ ἐς τοῦ ἄδου γίνεται. τοῖς δὲ ἠλείοις καὶ τύχης ἱερόν ἐστιν. ἐν στοᾷ δὲ τοῦ ἱεροῦ μεγέθει μέγα ἄγαλμα ἀνάκειται ξόανον ἐπίχρυσον, πλὴν προσώπου. καὶ χειρῶν τε ἄκρων καὶ ποδῶν. ταῦτα δέ οἱ ἐστὶ λίθου λευκοῦ. ἐνταῦθα ἔχει τιμὰς καὶ ὁ σωσίπολις ἐν ἀριστερᾷ τῆς τύχης ἐν οἰκήματι οὐ μεγάλῳ. κατὰ δὲ ὄψιν ὀνειράτων γραφῇ μεμιμημένος ἐστὶν ὁ θεός. παῖς μὲν ἡλικίαν. ἀμπέχεται δὲ χλαμύδα ποικίλην ὑπὸ ἀστέρων. τῇ χειρὶ δὲ ἔχει τῇ ἑτέρᾳ τὸ κέρας τῆς ἀμαλθαίας καθ᾽ ὅ,τι δὲ ἠλείων ἡ πόλις πληθύει μάλιστα ἀνθρώποις, κατὰ τοῦτο ἀνδριάς σφισιν ἀνδρὸς οὐ μείζων μεγάλου χαλκοῦς ἐστιν οὐκ ἔχων πω γένεια. τόν τε ἕτερον τῶν ποδῶν ἐπιπλέκων τῷ ἑτέρῳ καὶ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἐπὶ δόρατι ἠρεισμένος. ἐσθῆτα δὲ ἐρέαν αὐτῷ καὶ ἀπὸ λίνου τε καὶ βύσσου περιβάλλουσι. τοῦτο τὸ ἄγαλμα, ἐλέγετο εἶναι ποσειδῶνος. ἔχειν δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐπὶ σαμικῷ ἐν τῇ τριφυλίᾳ τιμάς. μετακομισθὲν δὲ ἐς τὴν ἦλιν τιμῆς μὲν καὶ ἐς πλέον ἔτι ἥκει. σατράπην δὲ καὶ οὐ ποσειδῶνα ὄνομα αὐτῷ τίθενται. κατὰ τὴν πατρέων προσοίκησιν τὸ ὄνομα τοῦ σατράπου διδαχθέντες. κορύβαντός τε ἐπίκλησις ὁ σατράπης ἐστί. θέατρον δὲ ἀρχαῖον μεταξὺ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ μηνίου τό θέατρόν τε καὶ ἱερόν ἐστι διονύσου. τέχνη τὸ ἄγαλμα πραξιτέλους. θεῶν δὲ ἐν τοῖς μάλιστα διόνυσον σέβουσιν ἠλεῖοι. καὶ τὸν θεόν σφισιν ἐπιφοιτᾶν ἐς τῶν θυίων τὴν ἑορτὴν λέγουσιν. ἀπέχει μέν γε τῆς πόλεως, ὅσον τε ὀκτὼ στάδια. ἔνθα τὴν ἑορτὴν ἄγουσιν θυίαν ὀνομάζοντες. λέβητας δὲ ἀριθμὸν τρεῖς ἐς οἴκημα ἐσκομίσαντες οἱ ἱερεῖς κατατίθενται κενούς. πα

Ἀνδρίοις οἶνος αὐτόματος ῥέων. ἀλεκτρυών. κυλλήνη.
βύσσος. σῆρες. σηρία νῆσος. λάρισος ποτ.

ρόντων καὶ τῶν πολιτῶν καὶ ξένων εἰ τύχοιεν ἐπιδημοῦντες. σφραγῖδας δὲ αὐτοί τε οἱ ἱερεῖς καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἂν κατὰ γνώμην ᾖ, ταῖς θύραις τοῦ οἰκήματος ἐπιβάλλουσιν. ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν, τά τε σημεῖα ἐπιγνῶναι πάρεστι σφίσι, καὶ ἐσελθόντες ἐς τὸ οἴκημα εὑρίσκουσιν οἴνου πεπλησμένους τοὺς λέβητας. ταῦτα ἠλείων τε οἱ δοκιμώτατοι ἄνδρες, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ξένοι κατώμνυντο ἔχειν κατὰ τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ αὐτός γε οὐκ ἐς καιρὸν ἀφικόμην τῆς ἑορτῆς. λέγουσι δὲ καὶ ἄνδριοι παρὰ ἔτος σφίσιν ἐς τοῦ διονύσου τὴν ἑορτὴν ῥεῖν οἶνον αὐτόματον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. πιστεύειν χρὴ ταῦτα ἕλλησι, καὶ ἀποδέχοιτο ἄν τις τῷ λόγῳ τῷ αὐτῷ καὶ ὅσα αἰθίοπες οἱ ὑπὲρ συήνης ἐς τοῦ ἡλίου τὴν τράπεζαν λέγουσιν. ἐν ἀκροπόλει δὲ τῇ ἠλείων, ἐστὶν ἱερὸν ἀθηνᾶς. ἐλέφαντος δὲ τὸ ἄγαλμα, καὶ χρυσοῦ. εἶναι μὲν οὖν φειδίου φασὶν αὐτήν. πεποίηται δὲ ἀλεκτρυὼν ἐπὶ τῷ κράνει, ὅτι οὗτοι προχειρότατα ἔχουσιν ἐς μάχας οἱ ἀλεκτρυόνες. δύναιτο δ' ἂν καὶ ἀθηνᾶς τῆς ἐργάνης ἱερὸς ὁ ὄρνις νομίζεσθαι. κυλλήνη δὲ, σταδίους μὲν εἴκοσιν ἤλιδος καὶ ἑκατὸν ἀφέστηκε. κεῖται δὲ τετραμμένη τε πρὸς σικελίαν καὶ ὅρμον παρεχομένη ναυσὶν ἐπιτήδειον. ἐπίνειον δὲ οὖσα ἠλείων, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀρκάδος τὸ ὄνομα εἴληφε. κυλλήνης δὲ ἐν μὲν ἠλείων καταλόγῳ, λόγον οὐδένα ὅμηρος ἐποιήσατο. ἐν δὲ ἔπεσι τοῖς ὕστερον, δεδήλωκεν ὡς πόλισμα οὖσαν καὶ τὴν κυλλήνην ἐπίσταται.

» Που λυδάμας δ' ὃς τὸν κυλλήνιον ἐξανάριξεν
» Φυλείδεω, ἕταρον μεγαθύμων ἀρχὸν ἐπειῶν.

Θεῶν δὲ ἱερὰ ἐν κυλλήνῃ ἀσκληπιοῦ. τὸ δὲ ἀφροδίτης ἐστί. τοῦ ἑρμοῦ δὲ τὸ ἄγαλμα ὃν οἱ ταύτῃ περισσῶς σέβουσιν ὀρθόν ἐστιν αἰδοῖον ἐπὶ τοῦ βάθρου. ἡ δὲ ἠλεία χώρα τά τε ἄλλα ἐστὶν ἐς καρποὺς καὶ τὴν βύσσον οὐχ ἥκιστα ἐκτρέφειν ἀγαθή. τὴν μὲν δὴ κανναβίδα καὶ λίνον καὶ τὴν βύσσον, σπείρουσιν ὅσοις ἡ γῆ τρέφειν ἐστὶν ἐπιτήδειος. οἱ μίτοι δὲ ἀφ' ὧν τὰς ἐσθῆτας ποιοῦσιν οἱ σῆρες, ἀπὸ οὐδενὸς φλοιοῦ. τρόπον δὲ ἕτερον γίνονται τοιόνδε. ἔστιν ἐν τῇ γῇ ζωΰφιον σφίσιν ὃν σῆρα καλοῦσιν ἕλληνες. ἀπὸ δὲ αὐτῶν σηρῶν ἄλλο τι καὶ οὐ σὴρ ὀνομάζεται. μέγεθος μέν ἐστιν αὐτοῦ διπλάσιον ἢ κανθάρων ὁ μέγιστος. τὰ δὲ ἄλλα εἴκασται τοῖς ἀράχναις. οἳ ὑπὸ τοῖς δένδρεσιν ὑφαίνουσι. καὶ δὴ καὶ πόδας ἀριθμὸν ὀκτὼ κατὰ ταῦτα ἔχει τοῖς ἀράχναις. ταῦτα τὰ ζῷα τρέφουσιν οἱ σῆρες οἴκους κατασκευασάμενοι χειμῶνός τε καὶ θέρους ἄρα ἐπιτηδείους. τὸ δὲ ἔργον τῶν ζῴων κλῶσμα εὑρίσκεται λεπτὸν τοῖς ποσὶν αὐτῶν περιειλιγμένον. τρέφουσι δὲ αὐτὰ ἐπὶ μὲν τέσσαρα ἔτη παρέχοντες τροφὴν σφίσιν ἔλυμον. πέμπτῳ δὲ οὐ γὰρ πρόσω βιωσόμενα ἴσασι, κάλαμον διδόασιν ἐσθίειν χλωρόν. ἡ δέ ἐστιν ἡδίστη τροφὴ πασῶν τῷ ζῴῳ. καὶ ἐμφορηθὲν τοῦ καλάμου, ῥήγνυταί τε ὑπὸ πλησμονῆς. καὶ ἀποθανόντος οὕτω τὸ πολὺ τῆς ἀρπεδόνης εὑρίσκουσιν ἔνδον. γιγνώσκεται δὲ ἡ σηρία νῆσος ἐν μυχῷ θαλάσσης κειμένη τῆς ἐρυθρᾶς. ἤκουσα δὲ καὶ ὡς οὐχ ἡ ἐρυθρὰ ποταμὸς δὲ ὃν σῆρα ὀνομάζουσιν, οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν νῆσον αὐτήν. ὥσπερ καὶ αἰγύπτου τὸ δέλτα ὑπὸ τοῦ νείλου. καὶ οὐχ ὑπὸ μιᾶς περιέχεσθαι θαλάσσης. τοιαύτην ἑτέραν καὶ τὴν σηρίαν νῆσον εἶναι. οὗτοι μὲν δὴ τοῦ αἰθιόπων γένους, αὐτοί τε εἰσὶν οἱ σῆρες. καὶ ὅσοι τὰς προσεχεῖς αὐτῇ νέμονται νήσους, ἄβασαν καὶ σακαίαν. οἱ δὲ αὐτοὺς οὐκ αἰθίοπας σκύθας δὲ ἀναμεμιγμένους ἰνδοῖς φασιν εἶναι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται. ἀνδρὶ δὲ ἐς ἀχαΐαν ἰόντι ἐξ ἤλιδος, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα στάδιοι καὶ ἑκατὸν ἐπὶ ποταμόν εἰσι λάρισον. καὶ ἠλείοις ὅροι πρὸς ἀχαιοὺς τῆς χώρας, ὁ ποταμός ἐστιν ἐφ' ἡμῶν ὁ λάρισος. τὰ δὲ ἐπὶ ἀρχαιότερα ἄκρα σφίσι πρὸς θαλάσσῃ, ὄρος ἦν ὁ ἄραξος. ἡ δὲ τῆς ἠλείας μέση καὶ σικυωνίας, καθήκουσα μὲν ἐπὶ τὴν πρὸς ἕω θάλασσαν.

Αἰγιαλεῖς. τὰ κατὰ Ξοῦθον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Ἀχαιὸν καὶ Ἴωνα. Τισαμενοῦ τάφος. τρεῖς δὲ ἐξ Ἑλλάδος ἐς ἀποικίαν στόλοι Νειλέως, Ἰολάου, Θήρα ἡγουμένων.

Ἡ δὲ τῆς Ἠλείας μέση καὶ Σικυωνίας καθήκουσα μὲν ἐπὶ τὴν πρὸς ἕω θάλασσαν, Ἀχαΐα δὲ ὄνομα τὸ ἐφ' ἡμῶν ἔχουσα ἀπὸ τῶν ἐνοικούντων, αὐτὴ τὸ Αἰγιαλὸς τὸ ἀρχαῖον, καὶ οἱ νεμόμενοι τὴν γῆν ἐκαλοῦντο Αἰγιαλεῖς· λόγῳ μὲν τῷ Σικυωνίων ἀπὸ Αἰγιαλέως βασιλεύσαντος ἐν τῇ νῦν Σικυωνίᾳ· εἰσὶ δὲ οἵ φασιν ἀπὸ τῆς χώρας· εἶναι γὰρ τὰ πολλὰ αὐτῆς αἰγιαλόν. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀποθανόντος Ἕλληνος, Ξοῦθον οἱ λοιποὶ τοῦ Ἕλληνος παῖδες διώκουσιν ἐκ Θεσσαλίας, ἐπενεγκόντες αἰτίαν, ὡς ἰδίᾳ χρήματα ὑφελόμενος ἔχοι τῶν πατρῴων. ὁ δὲ ἐς Ἀθήνας φυγὼν, θυγατέρα Ἐρεχθέως ἠξιώθη λαβεῖν, καὶ παῖδας Ἀχαιὸν καὶ Ἴωνα ἔσχεν ἐξ αὐτῆς. ἀποθανόντος δὲ Ἐρεχθέως, τοῖς παισὶν αὐτοῦ δικαστὴς Ξοῦθος ἐγένετο ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς. καὶ ἔγνω γὰρ τὸν πρεσβύτατον Κέκροπα βασιλέα εἶναι, οἱ λοιποὶ τοῦ Ἐρεχθέως παῖδες ἐξελαύνουσιν ἐκ τῆς χώρας αὐτόν. ἀφικομένῳ δὲ ἐς τὸν Αἰγιαλὸν καὶ οἰκήσαντι αὐτῷ μὲν ἐγένετο ἐνταῦθα ἡ τελευτή. τῶν δέ οἱ παίδων, Ἀχαιὸς μὲν ἔκ τε τοῦ Αἰγιαλοῦ παραλαβὼν καὶ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπικούρους, κατῆλθεν ἐς Θεσσαλίαν καὶ ἔσχε τὴν πατρῴαν ἀρχήν. Ἴωνι δὲ ἐπὶ Αἰγιαλεῖς στρατιὰν καὶ ἐπὶ Σελινοῦντα τὸν βασιλέα αὐτῶν ἀθροίζοντι, ἀγγέλους ἔπεμπεν ὁ Σελινοῦς θυγατέρα Ἑλίκην, ἣ μόνη οἱ παῖς ἦν, γυναῖκα αὐτῷ διδούς, καὶ αὐτὸν Ἴωνα ἐπὶ τῇ ἀρχῇ παῖδα ποιούμενος. καί πως ταῦτα τῷ Ἴωνι ἐγένετο οὐκ ἀπὸ γνώμης. καὶ τῶν Αἰγιαλέων τὴν ἀρχὴν Ἴων ἔσχεν ἀποθανόντος Σελινοῦντος. καὶ Ἑλίκην τε ἀπὸ τῆς γυναικὸς ᾤκισεν ἐν τῷ Αἰγιαλῷ πόλιν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκάλεσεν Ἴωνας ἀφ' αὐτοῦ. τοῦτο οὐ μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος, προσθήκη δέ σφισιν ἐγένετο. Αἰγιαλεῖς γὰρ ἐκαλοῦντο Ἴωνες. τῇ χώρᾳ δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον διέμεινε τὸ ὄνομα ἐξ ἀρχῆς. Ὁμήρῳ γοῦν ἐν καταλόγῳ τῶν μετὰ Ἀγαμέμνονος ἐξήρκεσε τὸ ἀρχαῖον δηλῶσαι τῆς γῆς ὄνομα· Αἰγιαλόν τ' ἀνὰ πάντα καὶ ἀμφ' Ἑλίκην εὐρεῖαν. τότε δὲ ἐπὶ τῆς Ἴωνος βασιλείας πολεμησάντων Ἀθηναίοις Ἐλευσινίων, καὶ Ἀθηναίων Ἴωνα ἐπαγαγομένων ἐπὶ ἡγεμονίᾳ τοῦ πολέμου, τὸν μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸ χρεὼν ἐπιλαμβάνει. καὶ Ἴωνος ἐν τῷ δήμῳ μνῆμα Ποταμίων ἐστίν. οἱ δὲ ἀπόγονοι τοῦ Ἴωνος τὸ Ἰώνων εἶχον κράτος, ἐς ὃ ὑπ' Ἀχαιῶν ἐξέπεσον καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ δῆμος. τοῖς δὲ Ἀχαιοῖς τηνικαῦτα ὑπῆρξε καὶ αὐτοῖς ἐκ Λακεδαίμονος καὶ Ἄργους ὑπὸ Δωριέων ἐξελαθῆναι. τὰ δὲ ἐς Ἴωνας καὶ Ἀχαιοὺς ὁπόσα ἐπράχθη σφίσιν ἐς ἀλλήλους, ἐπέξειμι, αὐτίκα ὁ λόγος μοι προδιηγησαμένῳ καθ' ἥντινα αἰτίαν τοῖς Λακεδαίμονα οἰκοῦσι καὶ Ἄργος πρὸ τῆς τῶν Δωριέων καθόδου μόνοις Πελοποννησίων ὑπῆρξεν Ἀχαιοῖς καλεῖσθαι. Ἀρχανδρος Ἀχαιοῦ καὶ Ἀρχιτέλης ἐς Ἄργος ἀφίκοντο ἐκ τῆς Φθιώτιδος. ἐλθόντες δὲ, ἐγένοντο Δαναοῦ γαμβροί. καὶ Αὐτομάτην μὲν Ἀρχιτέλης, Σκαιὰν δὲ ἔλαβεν Ἀρχανδρος. δηλοῦσι δὲ ἐν Ἄργει καταμείναντες οὐχ ἥκιστα ἐν τῷ δέ· Μετανάστην γὰρ τῷ παιδὶ ὄνομα ἔθετο Ἀρχανδρος. δυνηθέντων δὲ ἔν τε Ἄργει καὶ Λακεδαίμονι τῶν Ἀχαιοῦ παίδων, τοὺς αὐτοὺς ἐν ταὐτῷ ἐξενίκησεν Ἀχαιοὺς κληθῆναι. τοῦτο μὲν σφίσιν ὄνομα ἦν ἐν κοινῷ, Δαναοὶ δὲ Ἀργείοις ἰδίᾳ. τότε δὲ ὑπὸ Δωριέων ἐκπεπτωκότες ἔκ τε Ἄργους καὶ ἐκ Λακεδαίμονος, ἐπεκηρυκεύοντο Ἴωσιν αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς Τισαμενὸς ὁ Ὀρέστου γενέσθαι συνοίκοι σφίσιν ἄνευ πολέμου. τοῖς δὲ Ἰώνων τοὺς βασιλέας ὑπῄει δέος μὴ Ἀχαιῶν ἀναμιχθέντων αὐτοῖς, Τισαμενὸν ἐν κοινῷ βασιλέα ἕλωνται κατά τε ἀνδραγαθίαν καὶ γένους δόξαν. Ἰώνων δὲ οὐ προσεμένων τῶν Ἀχαιῶν λόγους, ἀλλὰ ἐπεξελθόντων ἐν ὅπλοις, Τισαμενὸς μὲν ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ. Ἴωνας δὲ Ἀχαιοὶ κρατήσαντες ἐπολιόρκουν καταπεφευγότας ἐς Ἑλίκην, καὶ ὕστερον ἀφιᾶσιν ἀπελθεῖν ὑποσπόνδους. Τισαμενοῦ δὲ τὸν νεκρὸν Ἀχαιοὶ ἐν Ἑλίκῃ θάπτουσιν. ὕστερον χρόνῳ Λακεδαιμόνιοι τοῦ ἐν Δελφοῖς σφισιν ἀνειπόντος χρηστηρίου, κομίζουσι τὰ ὀστᾶ ἐς Σπάρτην, καὶ ἦν καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι αὐτῷ τάφος ἔνθα τὰ δεῖπνα Λακεδαιμονίοις ἐστὶ τὰ Φειδίτια καλούμενα. Ἴωνας δὲ ἀφικομένους ἐς τὴν Ἀττικὴν, Ἀθηναῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Μέλανθος ὁ Ἀνδροπόμπου, συνοίκους ἐδέξαντο, Ἴωνός τε δὴ ἕνεκα καὶ ἔργων ἃ ἐπεπράχει πολεμαρχῶν Ἀθηναίοις. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐν ὑπονοίᾳ ποιούμενοι τοὺς Δωριέας οἱ Ἀθηναῖοι μὴ οὐδὲ αὐτῶν ἐθέλωσιν ἀπέχεσθαι, ἰσχύος μᾶλλον οἰκείας ἕνεκα, ἢ εὐνοίᾳ τῇ ἐς τοὺς Ἴωνας συνοίκους σφᾶς ἐδέξαντο. ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον, Μέδων καὶ Νειλεὺς πρεσβύτατοι τῶν Κόδρου παίδων, ἐστασίασαν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς. καὶ οὐκ ἔφασκεν ὁ Νειλεὺς ἀνέξεσθαι βασιλευόμενος ὑπὸ τοῦ Μέδοντος, ὅτι ὁ Μέδων τὸν ἕτερον ἦν τῶν ποδῶν χωλός. δόξαν δέ σφισιν ἀνενεγκεῖν ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖς, δίδωσι Μέδοντι ἡ Πυθία βασιλείαν τὴν Ἀθηναίων. οὕτω δὴ ὁ Νειλεὺς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Κόδρου παίδων ἐς ἀποικίαν ἀπεστάλησαν, ἀγαγόντες μὲν καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων τὸν βουλόμενον. τὸ δὲ πλεῖστόν σφισιν ἦσαν τοῦ στρατεύματος οἱ Ἴωνες. ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος, τρίτος δὴ οὗτος στόλος ὑπὸ βασιλεῦσιν ἄλλοις ὄχλοις τε ἀλλοίοις ἐξεστάλη. τὰ μὲν γὰρ ἀρχαιότατα Ἰόλαος Θηβαῖος ἀδελφιδοῦς ὁ Ἡρακλέους Ἀθηναίους ἐς Σαρδὼ καὶ Θεσπιεῦσιν ἤγαγε. γενεᾷ δὲ μιᾷ πρότερον ἢ ἐξελαύνεσθαι ἐξ Ἀθηνῶν Ἴωνες, Λακεδαιμονίους τε καὶ Μινύας τοὺς ἐκβληθέντας ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Λήμνου, Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος Θηβαῖος ἤγαγεν ἐς τὴν νῆσον, τὴν νῦν μὲν ἀπὸ τοῦ Θήρα τούτου, πρότερον δὲ ὀνομαζομένην

Ὅσοι μετέσχον τῆς ἐς Ἰωνίαν ἀποικίας. Μίλητος ἡ πρὶν Ἀνακτορία. Ἱερὸν Ἀπόλλωνος τὸ ἐν Διδύμοις. Ἱερὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος. Ἄνδροκλος ὁ Κόδρου, ὅσα κατέπραξε. Πριηνεῖς. Μυούσιοι διὰ τί Μυοῦντα τὴν πατρίδα κατέλιπον. Κολοφώνιοι. Ῥάκιος Κρητῶν ἡγεμὼν Μαντοῖ τῇ Τειρεσίου συνοικεῖ.

καλλίστην. διότι δὲ τότε οἱ Κόδρου παῖδες ἐπετάχθησαν Ἴωσιν ἄρχοντες, οὐδέν σφισι γένος τῶν Ἰώνων μετόν. ἀλλὰ Μεσσήνιοι μὲν τὰ ἐκ Πύλου τὰ πρὸς Κόδρου καὶ Μελάνθου, Ἀθηναῖοι δὲ ὄντες τὰ πρὸς μητρός. Ἴωσι δὲ τοῦ στόλου μεταλαχόντες οἵδε Ἑλλήνων. Θηβαῖοί τε οἱ ὁμοῦ Φιλώτᾳ γεγονότι ἀπογόνῳ Πηνέλεω, καὶ Ὀρχομένιοι Μινύαις συγγένεια τῶν Κόδρου παίδων. μετέσχον δὲ καὶ Φωκεῖς οἱ ἄλλοι πλὴν Δελφῶν, καὶ Ἄβαντες ἐξ Εὐβοίας. τοῖς δὲ Φωκεῦσι Φιλογένης καὶ Δαίμων οἱ Εὐκτήμονος Ἀθηναῖοι ναῦς τε δίδοασιν ἐς τὸν πλοῦν, καὶ αὐτοί σφισιν ἐς τὴν ἀποικίαν ἐγένοντο ἡγεμόνες. ὡς δὲ ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Ἀσίαν κατῆραν, ἐπ᾽ ἄλλην ἐτράποντο ἄλλοι τῶν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεων. Νηλεὺς δὲ καὶ ἡ σὺν αὐτῷ μοῖρα ἐς Μίλητον. Μιλήσιοι δὲ αὐτοί, τάδε τὰ ἀρχαιότατα σφίσιν εἶναι λέγουσιν. ἐπὶ γενεὰς μὲν δὴ Ἀνακτορίαν καλεῖσθαι τὴν γῆν Ἄνακτός τε αὐτόχθονος καὶ Ἀστερίου βασιλεύοντος τοῦ Ἄνακτος. Μιλήτου δὲ κατάραντος στόλῳ Κρητῶν, ἥ τε γῆ τὸ ὄνομα μετέβαλεν ἀπὸ τοῦ Μιλήτου καὶ ἡ πόλις. ἀφίκετο δὲ ἐκ Κρήτης ὁ Μίλητος καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατός, Μίνω τὸν Εὐρώπης φεύγοντες. οἱ δὲ Κᾶρες οἱ πρότερον νεμόμενοι τὴν χώραν, σύνοικοι τοῖς Κρησὶν ἐγένοντο. τότε δὲ ὡς ἐκράτησαν τῶν ἀρχαίων Μιλησίων οἱ Ἴωνες, τὸ μὲν γένος πᾶν τὸ ἄρσεν ἀπέκτειναν. πλὴν ὅσοι τῆς πόλεως ἁλισκομένης ἐκδιδράσκουσι. γυναῖκας δὲ καὶ θυγατέρας τὰς ἐκείνων γαμοῦσι. τοῦ δὲ Νηλέως ὁ τάφος ἰόντων ἐς Διδύμους ἐστὶν οὐ πόρρω τῶν πυλῶν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ. τὸ δὲ ἱερὸν τὸ ἐν Διδύμοις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ μαντεῖον ἐστὶν ἀρχαιότερον, ἢ κατὰ τὴν Ἰώνων ἐσοίκησιν. πολλῷ δὴ πρεσβύτερα ἔτι ἢ κατὰ Ἴωνας, τὰ ἐς τὴν Ἄρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν ἐστίν. οὐ μὴν πάντα γε ἐς τὴν θεὸν ἐπύθετο ἐμοὶ δοκεῖν Πίνδαρος. ὃς Ἀμαζόνας τὸ ἱερὸν ἔφη τοῦτο ἱδρύσασθαι στρατευομένας ἐπὶ Ἀθήνας τε καὶ Θησέα. αἱ δὲ ἀπὸ Θερμώδοντος γυναῖκες, ἔθυσαν μὲν καὶ τότε τῇ Ἐφεσίᾳ θεῷ ἅτε ἐπιστάμεναί τε ἐκ παλαιοῦ τὸ ἱερόν. καὶ ἡνίκα Ἡρακλέα ἔφυγον αἱ δὲ καὶ Διόνυσον τὰ ἔτι ἀρχαιότερα, ἱκέτιδες ἐνταῦθα ἐλθοῦσαι. οὐ μὴν ὑπὸ Ἀμαζόνων γε ἱδρύνθη. Κρῆσος δὲ αὐτόχθων τις καὶ Ἔφεσος. Καΰστρου δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸν Ἔφεσον παῖδα εἶναι νομίζουσιν, οὗτοι τὸ ἱερόν εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι. καὶ ἀπὸ τοῦ Ἐφέσου τὸ ὄνομά ἐστι τῇ πόλει. Λέλεγες δὲ τοῦ Καρικοῦ μοῖρα καὶ Λυδῶν τὸ πολύ, οἱ νεμόμενοι τὴν χώραν ἦσαν. ᾤκουν δὲ καὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἄλλοι τε ἱκεσίας ἕνεκα. καὶ γυναῖκες τοῦ Ἀμαζόνων γένους. Ἄνδροκλος δὲ ὁ Κόδρου, οὗτος γὰρ δὴ ἀπεδέδεικτο Ἰώνων τῶν ἐς Ἔφεσον πλευσάντων βασιλεύς, Λέλεγας μὲν καὶ Λυδοὺς τὴν ἄνω πόλιν ἔχοντας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας. τοῖς δὲ περὶ τὸ ἱερὸν οἰκοῦσι, δεῖμα ἦν οὐδέν. ἀλλὰ Ἴωσιν ὅρκους δόντες, καὶ ἀνὰ μέρος παρ᾽ αὐτῶν λαβόντες, ἐκτὸς ἦσαν πολέμου. ἀφείλετο δὲ καὶ Σάμον Ἄνδροκλος Σαμίους. καὶ ἔσχον Ἐφέσιοι χρόνον τινὰ Σάμον καὶ τὰς προσεχεῖς νήσους. Σαμίων δὲ ἤδη κατεληλυθότων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, Πριηνεῦσιν ἤμυνεν ἐπὶ τοὺς Κᾶρας ὁ Ἄνδροκλος. καὶ νικῶντος τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ. Ἐφέσιοι δὲ ἀνελόμενοι τοῦ Ἀνδρόκλου τὸν νεκρόν, ἔθαψαν τῆς σφετέρας, ἔνθα δείκνυται καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι τὸ μνῆμα κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ παρὰ τὸ Ὀλύμπιον καὶ ἐπὶ πύλας τὰς Μαγνήτιδας. ἐπίθημα δὲ τῷ μνήματι, ἀνήρ ἐστιν ὡπλισμένος. οἱ δὲ Ἴωνες οἱ Μυοῦντα ἐποικησάμενοι καὶ Πριήνην, Κᾶρας μὲν καὶ οὗτοι τὰς πόλεις ἀφείλοντο. οἰκισταὶ δὲ Μυοῦντος μὲν Κυάρητος ἐγένετο ὁ Κόδρου. Πριηνεῖς δὲ Ἴωσιν ἀναμεμιγμένοι Θηβαῖοι, Φιλώταν τε τὸν ἀπόγονον Πηνέλεω καὶ Αἴγυπτον Νηλέως παῖδας ἔσχον οἰκιστάς. Πριηνεῖς μὲν δὴ ὑπὸ Ταβούτου γε τοῦ Πέρσου, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ἱέρωνος ἀνδρὸς ἐπιχωρίου κακωθέντες ἐς τὸ ἔσχατον, ὅμως τελοῦσιν ἐς Ἴωνας. Μυοῦντος δὲ οἱ οἰκήτορες ἐπὶ τύχῃ τοιᾷδε ἐξέλιπον τὴν πόλιν. κατὰ τὴν Μυουσίαν χώραν θαλάσσης κόλπος ἐσεῖχεν οὐ μέγας. τοῦτον λίμνην ὁ ποταμὸς ἐποίησεν ὁ Μαίανδρος, ἀποφραξάμενος τὸν ἔσπλουν τῇ ἰλύϊ. ὡς δὲ ἐνόσησε τὸ ὕδωρ καὶ οὐκ ἔτι ἦν θάλασσα, κώνωπες ἄπειρον πλῆθος ἐγίγνοντο ἐκ τῆς λίμνης. ἐς ὃ τοὺς ἀνθρώπους ἠνάγκασαν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. ἀπεχώρησαν δὲ ἐς Μίλητον Μυούσιοι τά τε ἄλλα ἀγώγιμα καὶ τῶν θεῶν φερόμενοι τὰ ἀγάλματα. καὶ ἦν κατ᾽ ἐμὲ οὐδὲν ἐν Μυοῦντι, ὅτι μὴ Διονύσου ναὸς λίθου λευκοῦ. Μυουσίοις δέ γε κατέλαβεν ἐοικότα καὶ Ἀταρνείτας παθεῖν τοὺς ὑπὸ Περγάμου. Κολοφώνιοι δὲ τὸ μὲν ἱερὸν τὸ ἐν Κλάρῳ καὶ τὸ μαντεῖον ἐκ παλαιοτάτου γενέσθαι νομίζουσιν. ἐχόντων δὲ ἔτι τὴν γῆν Καρῶν, ἀφικέσθαι φασὶν ἐς αὐτὴν πρώτους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κρῆτας. Ῥάκιον ἔχοντας ἡγεμόνα καὶ ὅσον εἵπετο ἄλλο τῷ Ῥακίῳ πλῆθος. ἔσχον τε τὰ ἐπὶ θαλάσσῃ ναυσὶ καὶ ἴσχυον. τῆς δὲ χώρας τὴν πολλὴν ἐνέμοντο ἔτι οἱ Κᾶρες. Θερσάνδρου δὲ τοῦ Πολυνείκους καὶ Ἀργείων ἑλόντων Θήβας, ἄλλοι τε αἰχμάλωτοι καὶ ἡ Μαντὼ τῷ Ἀπόλλωνι ἐκομίσθησαν ἐς Δελφούς. Τειρεσίαν δὲ κατὰ τὴν πορείαν τὸ χρεὼν ἐπέλαβεν ἐν τῇ Ἁλιαρτίᾳ. ἐκπέμψαντος δὲ σφᾶς ἐς ἀποικίαν τοῦ θεοῦ, περαιοῦνται ναυσὶν ἐς τὴν Ἀσίαν. καὶ ὡς κατὰ τὴν Κλάρον ἐγένοντο, ἐπεξίασιν αὐτοῖς οἱ Κρῆτες μετὰ ὅπλων, καὶ ἀνάγουσιν ὡς τὸν Ῥάκιον. ὁ δὲ μανθάνει παρὰ τῆς Μαντοῦς οἵτινές τε ἀνθρώπων ὄντες, καὶ κατὰ αἰτίαν ἥντινα ἥ

κολοφώνιοι. λεβέδιοι. τήϊοι. ἐρυθραῖοι κρητῶν ἄποικοι. κλαζομένιοι. φωκαεῖς. σάμος.

κοις, λαμβάνει μὲν γυναῖκα τὴν μαντώ. ποιεῖται δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῇ συνοίκους. μόψος δὲ ὁ ῥακίου καὶ μαντοῦς δὲ παράπαν τοὺς κᾶρας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς γῆς. ἴωνες δὲ ὅρκους ποιησάμενοι πρὸς τοὺς ἐν κολοφῶνι ἕλληνας, συνεπολιτεύοντο, οὐδὲν ἔχοντες πλέον. βασιλείαν δὲ ἰώνων, ἡγεμόνες δαμασίχθων λαμβάνει καὶ πρόμηθος κόδρου παῖδες. πρόμηθος δὲ ὕστερον τὸν ἀδελφὸν δαμασίχθονα ἀποκτείνας, ἔφυγεν ἐς νάξον. καὶ ἀπέθανε μὲν αὐτόθι ἐν τῇ νάξῳ. τὸν νεκρὸν δὲ οἴκαδε ἀπαχθέντα, κατεδέξαντο οἱ δαμασίχθονος παῖδες. καὶ ἔνθα ὁ τοῦ προμήθου τάφος, πολυτειχίδης ὄνομά ἐστι τῷ χωρίῳ. κολοφωνίοις δὲ, ὅπως μὲν τὴν πόλιν συνέπεσεν ἐρημωθῆναι, προεδήλωσέ μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς λυσίμαχον. ἐμαχέσαντο δὲ λυσιμάχῳ καὶ μακεδόσι κολοφώνιοι τῶν ἀνοικισθέντων ἐς ἔφεσον μόνοι. τοῖς δὲ ἀποθανοῦσιν ἐν τῇ μάχῃ κολοφωνίων τε αὐτῶν καὶ σμυρναίων, ἐστὶν ὁ τάφος ἰόντι ἐς κλάρον ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ. λεβεδίοις δὲ ἐποίησε μὲν λυσίμαχος ἀνάστατον τὴν πόλιν, ἵνα δὴ συντελέσας μέγεθος τῇ ἐφέσῳ γένοιτο. χώρα δὲ σφίσιν ἔς τε τὰ λοιπὰ ἐστὶν εὐδαίμων, καὶ λουτρὰ παρέχεται θερμὰ πλεῖστα τῶν ἐπὶ θαλάσσῃ καὶ ἥδιστα. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς καὶ τὴν λέβεδον ἐνέμοντο οἱ κᾶρες. ἐς ὃ ἀνδραίμων σφᾶς ὁ κόδρου καὶ ἴωνες ἐλαύνουσι. τῷ δὲ ἀνδραίμονι, ὁ τάφος ἐκ κολοφῶνος ἰόντι, ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ. διαβάντι τὸν καλάοντα ποταμόν. τέων δὲ ᾤκουν μὲν ὀρχομένιοι μινύαι σὺν ἀθάμαντι ἐς αὐτὴν ἐλθόντες. λέγεται δὲ ὁ ἀθάμας οὗτος ἀπόγονος ἀθάμαντος εἶναι τοῦ αἰόλου. ἀναμεμιγμένοι δὲ τῷ ἑλληνικῷ καὶ ἐνταῦθα ἦσαν οἱ κᾶρες. ἐσήγαγε δὲ ἴωνας ἐς τὴν τέων ἄποικος ἀπόγονος μελάνθου τέταρτος. ὃς τοῖς ὀρχομενίοις δὲ καὶ τοῖς τηΐοις νεώτερον ἐβούλευσεν οὐδέν. ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον, ἔκ τε ἀθηναίων καὶ ἐκ βοιωτίας ἀφίκοντο ἄνδρες. ἡγοῦντο δὲ τοῦ μὲν ἀττικοῦ, δάμασος καὶ νάοκλος, κόδρου παῖδες. τῶν δὲ βοιωτῶν γέρης βοιωτός. καὶ σφᾶς συναμφοτέρους, ὅ τε ἄποικος καὶ οἱ τήϊοι συνοίκους ἐδέξαντο. ἐρυθραῖοι δὲ τὰ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἀφικέσθαι σὺν ἐρύθρῳ τῷ ῥαδαμάνθυος φασὶν ἐκ κρήτης, καὶ οἰκιστὴν τῇ πόλει γενέσθαι τὸν ἐρυθρόν. ἐχόντων δὲ αὐτὴν ὁμοῦ τοῖς κρησὶ λυκίων καὶ καρῶν τε καὶ παμφύλων, λυκίων μὲν κατὰ συγγένειαν τὴν κρητῶν, καὶ γὰρ οἱ λύκιοι τὸ ἀρχαῖον εἰσὶν ἐκ κρήτης. οἱ σαρπηδόνι ὁμοῦ ἔφυγον, καρῶν δὲ κατὰ φιλίαν ἐκ παλαιοῦ πρὸς μίνω, παμφύλων δὲ ὅτι γένους μέτεστιν ἑλληνικοῦ καὶ τούτοις, εἰσὶ γὰρ δὴ καὶ οἱ πάμφυλοι τῶν μετὰ ἅλωσιν ἰλίου πλανηθέντων σὺν κάλχαντι, τούτων τῶν κατειλεγμένων ἐχόντων ἐρυθράς, κλέοπος ὁ κόδρου συλλέξας ἐξ ἁπασῶν τῶν ἐν ἰωνίᾳ πόλεων ὅσους δὴ παρ' ἑκάστων, ἐπεσήγαγεν ἐρυθραίοις συνοίκους. κλαζομενίοις δὲ καὶ φωκαεῦσι πρὶν μὲν ἢ ἴωνας ἐς τὴν ἀσίαν ἐλθεῖν, οὐκ ᾠκοῦντο αἱ πόλεις. ἰώνων δὲ ἀφικομένων, μοῖρα ἐξ αὐτῶν πλανωμένη, μετεπέμψατο ἡγεμόνα παρὰ κολοφωνίων πάρφορον. καὶ πόλιν κτίσαντες ὑπὸ τῇ ἴδῃ, τὴν μὲν οὐ μετὰ πολὺ ἐκλείπουσιν. ἐπανιόντες δὲ ἐς ἰωνίαν σκύππιον τῆς κολοφωνίας ἐκτίσαν. ἀπελθόντες δὲ ἑκουσίως καὶ ἐκ τῆς κολοφωνίας, οὕτω γῆν τε ἔχουσιν ἣν καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι. καὶ κατεσκευάσαντο ἐν τῇ ἠπείρῳ κλαζομενὰς πόλιν. ἐς δὲ τὴν νῆσον διέβησαν δὴ κατὰ τὸ περσῶν δέος. ἀλέξανδρος δὲ ἀνὰ χρόνον ἔμελλεν ὁ φιλίππου χερρόνησον κλαζομενὰς ἐργάζεσθαι, χώματι ἐς τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἠπείρου. τούτων τῶν κλαζομενίων τὸ πολὺ οὐκ ἴωνες. κλεωναῖοι δὲ ἦσαν καὶ ἐκ φλιοῦντος, ὅσοι δωριέων ἐς πελοπόννησον κατελθόντων ἐξέλιπον τὰς πόλεις. οἱ δὲ φωκαεῖς γένος μὲν τὸ ἀνέκαθεν εἰσὶν ἐκ τῆς ὑπὸ τῷ παρνασσῷ καλουμένης καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι φωκίδος, οἳ φιλογένει καὶ δάμωνι ὁμοῦ τοῖς ἀθηναίοις διέβησαν ἐς τὴν ἀσίαν. τὴν χώραν δὲ οὐ πολέμῳ, κατὰ δὲ ὁμολογίαν λαμβάνουσι παρὰ κυμαίων. ἰώνων δὲ οὐ δεχομένων σφᾶς ἐς πανιώνιον, πρὶν ἢ τοῦ γένους βασιλέας τοῦ κοδριδῶν λάβωσιν, οὗτοι παρὰ ἐρυθραίων, καὶ ἐκ τέω δὲ οἴτην καὶ πέρικλον λαμβάνουσι καὶ ἄβαρτον. αἱ δὲ ἐν ταῖς νήσοις εἰσὶν ἰώνων πόλεις, σάμος ἡ ὑπὲρ μυκάλης, καὶ χίος ἡ ἀπαντικρὺ τοῦ μίμαντος. ἄσιος δὲ ὁ ἀμφιπτολέμου σάμιος ἐποίησεν ἐν τοῖς ἔπεσιν, ὡς φοίνικι ἐκ περιμήδης τοῦ οἰνέως γένοιτο ἀστυπάλαια καὶ εὐρώπη. ποσειδῶνος δὲ καὶ ἀστυπαλαίας εἶναι παῖδα ἀγκαῖον. βασιλεύειν δὲ αὐτὸν τῶν καλουμένων λελέγων. ἀγκαίῳ δὲ τὴν θυγατέρα τοῦ ποταμοῦ λαβόντι τοῦ μαιάνδρου, σαμίαν γενέσθαι καὶ περίλαον καὶ ἔνουδον καὶ σάμον καὶ ἀλιθέρσην καὶ θυγατέρα ἐπ' αὐτοῖς παρθενόπην. παρθενόπης δὲ τῆς ἀγκαίου καὶ ἀπόλλωνος λυκομήδη γενέσθαι. ἄσιος μὲν ἐς τοσοῦτον ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐδήλωσε. τότε δὲ οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες ἀνάγκῃ πλέον ἐδέξαντο ἢ εὐνοίᾳ συνοίκους ἴωνας. ἡγεμὼν δὲ τοῖς ἴωσι προκλῆς ὁ πιτυρέως. αὐτός τε ἐπιδαύριος καὶ ἐπιδαυρίους τὸ πολὺ ἄγων. οἱ ἀπὸ δηιφόντου καὶ ἀργείων ἐκ τῆς ἐπιδαυρίας ἐξεπεπτώκεσαν. τοῦ δὲ προκλέους γένος ἦν ἀπὸ ἴωνος τοῦ ξούθου. ἄνδροκλος δὲ καὶ ἐφέσιοι στρατεύουσιν ἐπὶ λεωγόρον τὸν προκλέους, βασιλεύοντα μετὰ τὸν πατέρα ἐν σάμῳ. καὶ μάχῃ νικήσαντες ἐξελαύνουσιν ἐκ τῆς νήσου σαμίους. αἰτίαν δὲ ἐπέφερον μετὰ καρῶν σφᾶς ἐπιβουλεύειν ἴωσι. σαμίων δὲ τῶν φυγόντων, οἱ μὲν ἐπὶ τῇ θρᾴκῃ νῆσον ᾤκησαν. καὶ ἀπὸ τούτων τῆς ἀνοικήσεως σαμοθρᾴκην τὴν νῆσον καλοῦσιν ἀντὶ δαρδανίας. οἱ δὲ ὁμοῦ λεωγόρῳ περὶ ἀναίαν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ πέραν βαλλόμενοι τεῖχος, δέκα ἔτεσιν ὕστερον διαβάντες ἐν τῇ σάμῳ, τούς τε ἐφεσίους ἐκβάλλουσι καὶ ἀνεσώσαντο τὴν νῆσον. τὸ δὲ ἱερὸν τὸ ἐν σάμῳ τῆς ἥρας, εἰσὶν οἳ ἱδρύσασθαί φασι τοὺς ἐν τῇ ἀργοῖ πλέ-

οντας. ἀπάγεσθαι δὲ αὐτοὺς τὸ ἄγαλμα ἐξ Ἄργους. Σάμιοι δὲ αὐτοὶ τεχθῆναι νομίζουσιν ἐν τῇ νήσῳ τὴν θεὸν παρὰ τῷ Ἰμβράσῳ ποταμῷ, καὶ ὑπὸ τῇ λύγῳ τῇ ἐν τῷ Ἡραίῳ κατ' ἐμὲ ἔτι πεφυκυίᾳ. εἶναι δὲ οὖν τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα ἀρχαῖον, οὐχ ἥκιστα ἄν τις καὶ ἐπὶ τῷ ἀγάλματι τεκμαίροιτο. ἔστι γὰρ δὴ ἀνδρὸς ἔργον Αἰγινήτου Σμίλιδος τοῦ Εὐκλείδου. οὗτος ὁ Σμῖλις ἐστὶν ἡλικίαν κατὰ Δαίδαλον, δόξης δὲ οὐκ ἐς τὸ ἴσον ἀφίκετο. Δαιδάλῳ μὲν γὰρ γένους τε Ἀθήνησιν ὑπῆρχεν εἶναι τοῦ βασιλικοῦ τῶν καλουμένων Μητιονιδῶν, καὶ ὁμοῦ τῇ τέχνῃ τῆς πλάνης τε εἵνεκα καὶ ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἐπιφανέστερος ἐγένετο ἐς ἅπαντας ἀνθρώπους. ἀποκτείνας μὲν ἀδελφῆς παῖδα, καὶ ἐπιστάμενος τὰ οἴκοι νόμιμα, ἑκουσίως παρὰ Μίνω ἔφυγεν ἐς Κρήτην, καὶ αὐτῷ τε ἀγάλματα Μίνῳ καὶ τοῦ Μίνω ταῖς θυγατράσιν ἐποίησε, καθότι καὶ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδι ἐδήλωσε. καταγνωσθεὶς δὲ ἀδικεῖν ὑπὸ τοῦ Μίνω, καὶ ἐς δεσμωτήριον ὁμοῦ τῷ παιδὶ ἐμβληθείς, ἐκδιδράσκει τε ἐκ Κρήτης καὶ ἐς Ἴνυκον Σικελῶν πόλιν ἀφικνεῖται παρὰ Κώκαλον· καὶ πολέμου παρέσχε τοῖς Σικελοῖς αἰτίαν πρὸς τοὺς Κρῆτας, ὅτι ἐξαιτοῦντος Μίνω μὴ προέοιτο αὐτὸν ὁ Κώκαλος. καὶ ἐς τοσοῦτο ὑπὸ τῶν Κωκάλου θυγατέρων ἐσπουδάσθη κατὰ τὴν τέχνην, ὡς καὶ θάνατον τῷ Μίνῳ βουλεῦσαι τὰς γυναῖκας ἐς χάριν Δαιδάλου. δῆλά τε ὡς ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν Σικελίαν, ἐπὶ πλεῖστον δὲ καὶ Ἰταλίας ἀφίκετο τοῦ Δαιδάλου τὸ ὄνομα. ὁ δὲ Σμῖλις ὅτι μὴ παρὰ Σαμίους καὶ ἐς τὴν Ἠλείαν, παρ' ἄλλους γε οὐδένας φανερός ἐστιν ἀποδημήσας. ἐς τούτους δὲ ἀφίκετο· καὶ τὸ ἄγαλμα ἐν Σάμῳ τῆς Ἥρας ὁ ποιήσας ἐστὶν οὗτος. Ἴωνι δὲ τῷ ποιήσαντι τραγῳδίαν ἔστιν ἐν τῇ συγγραφῇ τοιάδε εἰρημένα· Ποσειδῶνα ἐς τὴν νῆσον ἔρημον οὖσαν ἀφικέσθαι, καὶ νύμφῃ τε ἐνταῦθα συγγενέσθαι, καὶ ὑπὸ τὰς ὠδῖνας τῆς νύμφης χιόνα ἐξ οὐρανοῦ πεσεῖν ἐς τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τούτου Ποσειδῶνα τῷ παιδὶ ὄνομα θέσθαι Χῖον. συγγενέσθαι δὲ αὐτὸν καὶ ἑτέρᾳ νύμφῃ, καὶ συγγενέσθαι οἱ παῖδας Ἄγγελόν τε καὶ Μέλανα. ἀνὰ χρόνον δὲ καὶ Οἰνοπίωνα ἐς τὴν Χίον καταῖραι ναυσὶν ἐκ Κρήτης. ἀφικέσθαι δέ οἱ καὶ τοὺς παῖδας Τάλον καὶ Εὐάνθη καὶ Μέλανα καὶ Σάλαγόν τε καὶ Ἀθάμαντα. ἀφίκοντο δὲ Κᾶρες ἐς τὴν νῆσον ἐπὶ τῆς Οἰνοπίωνος βασιλείας, καὶ Ἄβαντες ἐξ Εὐβοίας. Οἰνοπίωνος δὲ καὶ τῶν παίδων ἔλαβεν ὕστερον Ἄμφικλος τὴν ἀρχήν. ἀφίκετο δὲ ἐξ Ἱστιαίας ὁ Ἄμφικλος, τῆς ἐν Εὐβοίᾳ, κατὰ μάντευμα ἐκ Δελφῶν. Ἕκτωρ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀμφίκλου τετάρτῃ γενεᾷ, βασιλείαν γὰρ εἶχε καὶ οὗτος, ἐπολέμησεν Ἄβαντι καὶ Καρῶν τοῖς οἰκοῦσιν ἐν τῇ νήσῳ, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ ἀπελθεῖν ἠνάγκασεν ὑποσπόνδους. γενομένης δὲ ἀπαλλαγῆς πολέμου Χίοις, ἀφικέσθαι μνήμην τηνικαῦτα ἐς Ἕκτορα, ὡς σφᾶς καὶ Ἴωσι δέοι συνθύειν ἐς Πανιώνιον. τρίποδα δὲ ἆθλον λαβεῖν αὐτὸν ὑπὸ ἀνδραγαθίας παρὰ τοῦ κοινοῦ φασι τοῦ Ἰώνων. τοσαῦτα εἰρηκότας ἐς Χίους Ἴωνα εὕρισκον. οὐ μέντοι ἐκεῖνός γε εἴρηκε, καθ' ἥντινα αἰτίαν Χῖοι τελοῦσιν ἐς Ἴωνας. Σμύρναν δὲ ἐν ταῖς δώδεκα πόλεσιν οὖσαν Αἰολέων, καὶ οἰκουμένης τῆς χώρας καθὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι, πόλιν ἣν καλοῦσιν ἀρχαίαν, Ἴωνες ἐκ Κολοφῶνος ὁρμηθέντες ἀφελόμενοι τοὺς Αἰολεῖς ἔσχον. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ Ἴωνες μετέδοσαν Σμυρναίοις τοῦ ἐν Πανιωνίῳ συλλόγου. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Φιλίππου τῆς ἐφ' ἡμῶν πόλεως ἐγένετο οἰκιστὴς κατ' ὄψιν ὀνείρατος. Ἀλέξανδρον γὰρ θηρεύοντα ἐν τῷ ὄρει τῷ Πάγῳ, ὡς ἐγένετο ἀπὸ τῆς θήρας, ἀφικέσθαι πρὸς Νεμέσεων λέγουσιν ἱερόν. καὶ πηγῇ τε ἐπιτυχεῖν αὐτὸν καὶ πλατάνῳ πρὸ τοῦ ἱεροῦ· πεφυκυῖα δὲ ἐπὶ τοῦ ὕδατος. καὶ ἐπὶ τῇ πλατάνῳ καθεύδοντι κελεύειν φασὶν αὐτῷ τὰς Νεμέσεις ἐπιφανείσας, πόλιν ἐνταῦθα οἰκίζειν, καὶ ἄγειν ἐς αὐτὴν Σμυρναίους ἀναστήσαντα ἐκ τῆς προτέρας. ἀποστέλλουσιν οὖν ἐς Κλάρον θεωροὺς οἱ Σμυρναῖοι περὶ τῶν παρόντων σφίσιν ἐρησομένους, καὶ αὐτοῖς ἔχρησε·

» Τρὶς μάκαρες κεῖνοι καὶ τετράκις ἄνδρες ἔσονται, οἳ Πάγον
» οἰκήσουσι πέρην ἱεροῖο Μέλητος.

οὕτω μετῴκησαν ἐθελονταί. καὶ θεῶν Νεμέσεις πλείους νομίζουσιν ἀντὶ μιᾶς, καὶ μητέρα αὐταῖς φασιν εἶναι Νύκτα, ὡς παρὰ Ἀθηναίοις γε τῇ ἐν Ῥαμνοῦντι θεῷ, πατέρα λέγουσιν εἶναι Ὠκεανόν. Ἴωσι δὲ ἔχει μὲν ἐπιτηδειότατα ὡρῶν κράσεως ἡ χώρα, ἔχει δὲ καὶ ἱερὰ οἷα οὐχ ἑτέρωθι· πρῶτον μὲν τῆς Ἐφεσίας μεγέθους τε εἵνεκα καὶ ἐς τὰ ἄλλα πλούτῳ. δύο δὲ οὐκ ἐξειργασμένα Ἀπόλλωνος, τό τε ἐν Βραγχίδαις τῆς Μιλησίας, καὶ ἐν Κλάρῳ τῇ Κολοφωνίων. δύο δὲ ἄλλους ἐν Ἰωνίᾳ ναοὺς ἐπέλαβεν ὑπὸ Περσῶν κατακαυθῆναι, τόν τε ἐν Σάμῳ τῆς Ἥρας καὶ ἐν Φωκαίᾳ τῆς Ἀθηνᾶς. θαῦμα δὲ ὅμως ἦσαν καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς λελυμασμένοι. ἡσθείης δὲ ἂν καὶ τῷ ἐν Ἐρυθραῖς Ἡρακλείῳ καὶ Ἀθηνᾶς τῷ ἐν Πριήνῃ ναῷ· τούτῳ μὲν τοῦ ἀγάλματος εἵνεκα, Ἡρακλείῳ δὲ τῷ ἐν Ἐρυθραῖς κατὰ ἀρχαιότητα. τὸ δὲ ἄγαλμα οὔτε τοῖς καλουμένοις Αἰγιναίοις, οὔτε τῶν Ἀττικῶν τοῖς ἀρχαιοτάτοις ἐμφερές· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο, ἀκριβῶς ἐστιν Αἰγύπτιον. σχεδία γὰρ ξύλων, καὶ ἐπ' αὐτῆς ὁ θεὸς ἐκ Τύρου τῆς Φοινίκης ἐξέπλευσε· καθ' ἥντινα δὲ αἰτίαν, οὐδὲ αὐτοὶ τοῦτο οἱ Ἐρυθραῖοι λέγουσιν. ὡς δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἀφίκετο ἡ σχεδία τὴν Ἰώνων, φασὶν αὐτὴν ὁρμίσασθαι πρὸς ἄκραν καλουμένην Μεσάτην· ἡ δέ ἐστι μὲν τῆς ἠπείρου, τοῖς ἐκ τοῦ Ἐρυθραίων λιμένος ἐς νῆσον τὴν Χίον πλέουσι τοῦτο ἐπὶ μεσαίτατον. ἐπεὶ δὲ ἡ σχεδία κατὰ τὴν ἄκραν ἔσχεν ἐνταῦθα, πολὺν μὲν οἱ Ἐρυθραῖοι πόνον, οὐκ ἐλάσσονα δὲ ἔσχον οἱ Χῖοι ποιούμενοι σπουδὴν παρὰ σφᾶς καταγαγεῖν ἑκάτεροι τὸ ἄγαλμα. τέλος δὲ Ἐρυθραῖος ἀνὴρ, ᾧ βίος μὲν ἦν ἀπὸ θαλάσσης γεγο-

Βωμοὶ ἄλλων τε θεῶν καὶ ἀλφειοῦ καὶ ἀρτέμιδος. διὸς κατὰ διαφόρους ἐπωνυμίας. ἀκεσίδα. ἀγνώστων θεῶν. καιροῦ νεωτάτου παίδων διός. διονύσου καὶ χαρίτων ἐν κοινῷ. πάντων τῶν θεῶν ἐν κοινῷ. μνημονεύει καὶ τοῦ λεωνιδαίου. καὶ ὡς ἑρμῆς μὲν λύρας εὑρετής. ἀπόλλων δὲ κιθάρας. καὶ ὡς παρ' ἠλείοις ἀγυιαὶ οἱ παρ' ἀθηναίοις στενωποί.

νους. τὸ δένδρον δὲ ἡ περσεία μόνου χαίρει τοῦ νείλου τῷ ὕδατι. οὕτω καὶ τὴν λεύκην θαῦμα οὐδὲν αἴγειρόν τε καὶ κότινον. τὴν μὲν ἐπὶ ἀχέροντι ἀναφῦναι πρῶτον, κότινον δὲ ἐπὶ τῷ ἀλφειῷ. τὴν δὲ αἴγειρον γῆς τῆς τῶν κελτῶν καὶ ἠριδανοῦ τοῦ κελτικοῦ θρέμμα εἶναι. φέρε δὴ ἐποιησάμεθα τοῦ βωμοῦ τοῦ μεγίστου μνήμην, ἐπέλθωμεν καὶ τὰ ἐς ἅπαντας ἐν ὀλυμπίᾳ τοὺς βωμούς. ἐπακολουθήσει δὲ ὁ λόγος μοι τῇ ἐς αὐτοὺς τάξει. καθ' ἥν τινα ἠλεῖοι θύειν νομίζουσιν ἐπὶ τῶν βωμῶν. θύουσι δὲ ἑστίᾳ μὲν πρώτῃ. δεύτερα δὲ τῷ ὀλυμπίῳ διΐ. ἰόντες ἐπὶ τὸν βωμὸν τὸν ἐντὸς τοῦ ναοῦ. τρίτα δὲ ἐπὶ ἑνὸς βωμοῦ, καὶ αὐτῇ καθέστηκεν ἡ θυσία. πέμπτα ἀρτέμιδι θύουσι λαοὶ δὶ ἀθηνᾶ. ἕκτα ἐργάνῃ. ταύτῃ τῇ ἐργάνῃ καὶ οἱ ἀπόγονοι φειδίου, καλούμενοι δὲ φαιδρυνταί, γέρας παρὰ ἠλείων εἰληφότες τοῦ διὸς τὸ ἄγαλμα ἀπὸ τῶν προσιζανόντων καθαίρειν, οὗτοι θύουσιν ἐνταῦθα πρὶν ἢ λαμπρύνειν τὸ ἄγαλμα ἄρχωνται. ἔστι δ' ἀθηνᾶς καὶ ἄλλος βωμὸς πλησίον τοῦ ναοῦ καὶ ἀρτέμιδος παρ' αὐτὸν τετράγωνος, ἀνήκων ἠρέμα εἰς ὕψος. μετὰ δὲ τοὺς κατειλεγμένους, ἀλφειῷ καὶ ἀρτέμιδι θύουσιν ἐπὶ ἑνὸς βωμοῦ. τὸ δ' αἴτιον τούτου παρεδήλωσε μέν που καὶ πίνδαρος ἐν ᾠδῇ, γράφομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις τοῖς λεπρεαταίοις. τούτου δὲ οὐ πόρρω, καὶ ἄλλος τῷ ἀλφειῷ βωμὸς πεποίηται. παρὰ δὲ αὐτόν ἐστιν ἡφαίστου. τοῦ δὲ ἡφαίστου τὸν βωμόν εἰσιν ἠλείων οἳ ὀνομάζουσιν ἀρείου διός. λέγουσι δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ ὡς οἰνόμαος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου θύοι τῷ ἀρείῳ διΐ, ὁπότε τῶν ἱπποδαμείων μνηστήρων καθίστασθαι μέλλοι τινὶ ἐς ἵππων ἅμιλλαν. μετὰ τοῦτο πεποίηται μὲν ἡρακλεῖ βωμός, ἐπίκλησιν παραστάτῃ. πεποίηται δὲ καὶ τοῖς ἡρακλέους τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιμήδει καὶ ἴδα. καὶ παιωνέῳ τε καὶ ἰάσῳ. τὸν δὲ τοῦ ἴδα βωμόν, ἀκεσίδα ὑπὸ ἑτέρων οἶδα καλούμενον. ἔνθα δὲ τῆς οἰκίας τὰ θεμέλια ἐστὶ τῆς οἰνομάου, δύο ἐνταῦθά εἰσι βωμοί. διός τε ἑρκείου. τοῦτον ὁ οἰνόμαος ἐφαίνετο αὐτὸς οἰκοδομήσασθαι. τῷ δὲ κεραυνίῳ διΐ, ὕστερον ἐποιήσαντο ἐμοὶ δοκεῖν βωμόν, ὅτ' ἐς τοῦ οἰνομάου τὴν οἰκίαν, κατέσκηψεν ὁ κεραυνός. τὰ δὲ ἐς τὸν μέγαν βωμόν, ὀλίγῳ μέν τι ἡμῖν πρότερον ἐστὶν εἰρημένα. καλεῖται δὲ ὀλυμπίου διός. Πρὸς αὐτῷ δ' ἐστὶν ἀγνώστων θεῶν βωμός. καὶ μετὰ τοῦτον καθαρσίου διὸς καὶ νίκης. καὶ αὖθις διὸς ἐπωνυμίαν χθονίου. εἰσὶ δὲ καὶ θεῶν πάντων βωμοὶ καὶ ἥρας ἐπίκλησιν ὀλυμπίας πεποιημένος. τέφρας καὶ οὗτος. κλυμένου δέ φασιν αὐτὸν ἀνάθημα εἶναι. μετὰ δὲ τοῦτον ἀπόλλωνος καὶ ἑρμοῦ βωμός ἐστιν ἐν κοινῷ. διότι ἑρμῆν λύρας, ἀπόλλωνα δὲ εὑρετὴν εἶναι κιθάρας ἑλλήνων ἐστὶν ἐς αὐτοὺς λόγος. ἐφεξῆς δὲ ὁμονοίας βωμός. καὶ αὖθις ἀθηνᾶς, ὁ δὲ μητρὸς θεῶν. τῆς ἐσόδου δὲ τῆς ἐς τὸ στάδιόν εἰσιν ἐγγύτατα βωμοὶ δύο. τὸν μὲν αὐτῶν ἑρμοῦ καλοῦσιν ἐναγωνίου. τὸν δὲ ἕτερον καιροῦ. ἴωνι δὲ οἶδα τῷ χίῳ καὶ ὕμνον πεποιημένον καιροῦ. γενεαλογεῖ δὲ ἐν τῷ ὕμνῳ νεώτατον παίδων διὸς καιρὸν εἶναι. πλησίον δὲ τοῦ σικυωνίων θησαυροῦ, ἤτοι κουρήτων ἢ τοῦ ἀλκμήνης ἐστὶν ἡρακλέους. λέγεται γὰρ καὶ ἀμφότερα. ἐπὶ δὲ τῷ γαίῳ καλουμένῳ, βωμός ἐστιν ἐπ' αὐτῷ γῆς. τέφρας καὶ οὗτος. τὰ δὲ ἔτι ἀρχαιότερα καὶ μαντεῖον τῆς γῆς αὐτόθι εἶναι λέγουσιν. ἐπὶ δὲ τοῦ ὀνομαζομένου στομίου, θέμιδι ὁ βωμὸς πεποίηται. τοῦ δὲ καταιβάτου διὸς προβέβληται μὲν πανταχόθεν πρὸ τοῦ βωμοῦ φράγμα. ἔστι δὲ πρὸς τῷ βωμῷ τῷ ἀπὸ τῆς τέφρας τῷ μεγάλῳ. μεμνήσθω δέ τις οὐ κατὰ στίχον τῆς ἱδρύσεως ἀριθμουμένους τοὺς βωμούς. τῇ δὲ τάξει τῶν ἠλείων ἐς τὰς θυσίας συμπεριενοστοῦντα ἡμῖν τὸν λόγον. πρὸς δὲ τῷ τεμένει τοῦ πέλοπος διονύσου μὲν καὶ χαρίτων ἐν κοινῷ. μεταξὺ δὲ αὐτῶν μουσῶν καὶ ἐφεξῆς τούτων, νυμφῶν ἐστὶ βωμός. ἔστι δὲ οἴκημα ἐκτὸς τῆς ἄλτεως. καλεῖται δὲ ἐργαστήριον φειδίου. καὶ ὁ φειδίας καθ' ἕκαστον τοῦ ἀγάλματος ἐνταῦθα εἰργάζετο. ἔστιν οὖν βωμὸς ἐν τῷ οἰκήματι θεοῖς πᾶσιν ἐν κοινῷ. ὀπίσω δὲ ἀναστρέψαντι αὖθις ἐς τὴν ἄλτιν ἐστὶν ἀπαντικρὺ τοῦ λεωνιδαίου. τὸ δὲ ἐκτὸς μὲν τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τὸ λεωνίδαιον. τῶν δὲ ἐσόδων πεποίηται τῶν ἐς τὴν ἄλτιν κατὰ τὴν πομπικὴν ἡ μόνη τοῖς πομπεύουσιν ἐστὶν ὁδός. τοῦτο δὲ ἀνδρὸς μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἐστὶν ἀνάθημα λεωνίδου. κατ' ἐμὲ δέ, ἐς αὐτὸ ῥωμαίων ἐσῴκιζον οἱ τὴν ἑλλάδα ἐπιτροπεύοντες. διέστηκε δὲ ἀγυιάν, ἀπὸ τῆς ἐσόδου τῆς πομπικῆς. τοὺς γὰρ δὴ ὑπὸ ἀθηναίων καλουμένους στενωπούς, ἀγυιὰς ὀνομάζουσιν οἱ ἠλεῖοι. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἄλτι τοῦ λεωνιδαίου πέραν μέλλοντι ἐς ἀριστεράν, ἀφροδίτης βωμὸς καὶ ὡρῶν μετ' αὐτόν. κατὰ δὲ τὸν ὀπισθόδομον, μάλιστά ἐστιν ἐν δεξιᾷ πεφυκὼς κότινος. καλεῖται δὲ ἐλαία καλλιστέφανος. καὶ τοῖς νικῶσι τὰ ὀλύμπια καθέστηκεν ἀπ' αὐτῆς δίδοσθαι τοὺς στεφάνους. τούτου πλησίον τοῦ κοτίνου, πεποίηται νύμφαις βωμός. καλλιστεφάνους ὀνομάζουσι καὶ ταύτας. ἔστι δέ τοι ἐντὸς τῆς ἄλτεως μὲν, ἀρτέμιδος ἀγοραίας βωμός. ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ λεωνιδαίου. πεποίηται δὲ καὶ δεσποίναις. τὰ δὲ ἐς τὴν θεὸν ἥν τινα ὀνομάζουσι δέσποιναν, δηλώσει μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς ἀρκάδας. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐστὶν ἀγοραίου διὸς βωμός. πρὸ δὲ τῆς καλουμένης προεδρίας, ἀπόλλωνος ἐπωνυμίαν πυθίου. καὶ μετ' αὐτὸν διονύσου. τοῦτον οὔτε πάλαι τὸν βωμόν, καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν ἰδιωτῶν ἀνατεθῆναι λέγουσιν. ἰόντι δ' ἐπὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἵππων, ἔστι βωμός. ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτῷ μοιραγέτα. δῆλα οὖν ἐστὶν ἐπίκλησιν εἶναι διός. ὃς τὰ αὐ

Νύμφαι ἀκμῆνες. ἄρτεμις κοκκώκα. ἀπόλλων θέρμιος. ἑστίας τέφρα. ὅπως θύουσιν ἠλεῖοι. ὅσοις μέλει τὰ ἐς θυσίας. τίς ὁ παράμμων. ἑστιατόριον. ἔκφρασις τοῦ ἐν ἤλιδι τῆς ἥρας ναοῦ. παρθένων δρόμος.

θρώπων οἶδεν ὅσα δίδωσιν αἱ μοῖραι, καὶ ὅσα μὴ πέπρωταί σφισι. πλησίον δὲ καὶ μοιρῶν βωμός ἐστιν ἐπὶ μήκους. μετὰ δὲ αὐτὸν ἑρμοῦ. καὶ δύο ἐφεξῆς διὸς ὑψίστου. ἐν δὲ τῶν ἵππων τῇ ἀφέσει, ἐν μὲν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀφέσεως, κατὰ μέσον που μάλιστα ποσειδῶνος ἱππίου καὶ ἥρας εἰσὶν ἱππίας βωμοί. πρὸς δὲ τῷ κίονι, διοσκούρων. τῆς δὲ πρὸς τὸν ἔμβολον καλούμενον ἐσόδου, τῇ μὲν ἄρεως ἱππίου, τῇ δὲ ἀθηνᾶς ἱππίας βωμός. ἐς δὲ αὐτὸν τὸν ἔμβολον ἐσελθόντων τύχης ἐστὶν ἀγαθῆς βωμός. καὶ πανός τε καὶ ἀφροδίτης. ἐνδοτάτω δὲ τοῦ ἐμβόλου, νυμφῶν. ἃς ἀκμήνας καλοῦσιν. ἀπὸ δὲ τῆς στοᾶς ἣν οἱ ἠλεῖοι καλοῦσιν ἀγάπτου τὸν ἀρχιτέκτονα ἐπονομάζοντες τῷ οἰκοδομήματι, ἀπὸ ταύτης ἐπανιόντι ἐστὶν ἐν δεξιᾷ βωμὸς ἀρτέμιδος. ἐσελθόντων δὲ αὖθις διὰ τῆς πομπικῆς ἐς τὴν ἄλτιν, εἰσὶν ὄπισθεν τοῦ ἡραίου, κλαδέου τε τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀρτέμιδος βωμός. ὁ δὲ μετ᾽ αὐτοὺς, ἀπόλλωνος. τέταρτος δὲ ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν κοκκώκας καὶ ἀπόλλωνος πέμπτος θερμίου. τὸν μὲν δὴ παρὰ ἠλείοις θέρμιον, καὶ αὐτῷ μοι παρείσατο εἰκάζειν, ὡς κατὰ ἀτθίδα γλῶσσαν εἴη θέσμιον. αὐτὴν δὲ ἄρτεμιν ἐπονομάζουσι κοκκώκαν, οὐ χρεία τε ἦν μοι διδαχθῆναι. ἔστι δὲ πρὸ τοῦ καλουμένου θεηκολεῶνος οἴκημα. τούτου δὲ ἐν γωνίᾳ τοῦ οἰκήματος πανὸς ἵδρυται βωμός. τὸ πρυτανεῖον δὲ ἠλείοις, ἔστι μὲν τῆς ἄλτεως ἐντὸς, πεποίηται δὲ παρὰ τὴν ἔξοδον, ἥ ἐστι τοῦ γυμνασίου πέραν. ἐν τούτῳ δὲ οἵ τε δρόμοι τῷ γυμνασίῳ καὶ τοῖς ἀθληταῖς εἰσὶν αἱ παλαῖστραι. πρυτανείου δὲ πρὸ μὲν τῶν θυρῶν βωμός ἐστιν ἀρτέμιδος ἀγροτέρας. ἐν δὲ αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ παριόντων ἐς τὸ οἴκημα, ἔνθα σφίσιν ἡ ἑστία, πανός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τῆς ἐσόδου βωμός. ἔστι δὲ ἡ ἑστία τέφρας καὶ αὕτη πεποιημένη. καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς πῦρ ἀνὰ πᾶσάν τε ἡμέραν καὶ ἐν πάσῃ νυκτὶ, ὡσαύτως καίεται. ἀπὸ ταύτης τῆς ἑστίας τὴν τέφραν, κατὰ τὰ εἰρημένα ἤδη μοι κομίζουσιν ἐπὶ τοῦ ὀλυμπίου βωμόν. καὶ οὐχ ἥκιστα ἐς μέγεθος συντελεῖ τῷ βωμῷ τὸ ἀπὸ τῆς ἑστίας ἐπιφορούμενον. ἑκάστου δὲ ἅπαξ τοῦ μηνὸς, θύουσιν ἐπὶ πάντων ἠλεῖοι τῶν κατειλεγμένων βωμῶν. θύουσι δὲ ἀρχαῖόν τινα τρόπον. λιβανωτὸν γὰρ ὁμοῦ πυροῖς μεμαγμένοις μέλιτι θυμιῶσιν ἐπὶ τὸν βωμόν. τιθέασι δὲ καὶ κλῶνας ἐλαίας ἐπ᾽ αὐτῶν καὶ οἴνῳ χρῶνται σπονδῇ. μόναις δὲ ταῖς νύμφαις οὐ νομίζουσιν οἶνον. οὐ γὰρ ταῖς δεσποίναις σπένδειν. οὐδὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ τῷ κοινῷ πάντων θεῶν. μέλει γὰρ τὰ ἐς θυσίας θεηκολῷ, ὃς ἐπὶ μηνὶ ἑκάστῳ τὴν τιμὴν ἔχει καὶ μάντεσι καὶ σπονδοφόροις. ἔτι δὲ ἐξηγητῇ τε καὶ αὐλητῇ καὶ τῷ ξυλεῖ. ὁπόσα δὲ ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς λέγειν σφίσιν ἐν τῷ πρυτανείῳ καθέστηκεν, ἢ καὶ ὕμνους ὁποίους ᾄδουσιν, οὔ με ἦν εἰκὸς ἐπεισαγαγέσθαι καὶ ταῦτα ἐς τὸν λόγον. θεοῖς δὲ οὐ τοῖς ἑλληνικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν λιβύῃ σπένδουσι, καὶ ἥρᾳ τε ἀμμωνίᾳ καὶ παράμμωνι. ἑρμοῦ γὰρ ἐπίκλησίς ἐστιν ὁ παράμμων. φαίνονται δὲ χρώμενοι ἐκ παλαιοτάτου τῷ ἐν λιβύῃ μαντείῳ. καὶ ἀναθήματα ἠλείων ἐν ἄμμωνός εἰσι βωμοί. γέγραπται δὲ ἐπ᾽ αὐτῶν, ὅσα τε ἐπυνθάνοντο οἱ ἠλεῖοι, καὶ τὰ χρησθέντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν. οἳ παρὰ τὸν ἄμμωνα ἦλθον ἐξ ἤλιδος. ταῦτα μὲν δή ἐστιν ἐν ἄμμωνος. ἠλεῖοι δὲ καὶ ἥρωσι καὶ γυναιξὶ σπένδουσιν ἡρώων. ὅσοι τε ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἠλείᾳ, καὶ ὅσοι παρὰ αἰτωλοῖς τιμὰς ἔχουσιν. ὁπόσα δὲ ᾄδουσιν ἐν τῷ πρυτανείῳ, φωνὴ μέν ἐστιν αὐτῶν ἡ δώριος. ὅστις δὲ ὁ ποιήσας ἦν τὰ ᾄσματα, οὐ λέγουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἑστιατόριον ἠλείοις. καὶ τοῦτο ἔστι μὲν ἐντὸς τοῦ πρυτανείου τοῦ οἰκήματος τοῦ τῆς ἑστίας ἀπαντικρύ. τοὺς δὲ τὰ ὀλύμπια νικῶντας, ἑστιῶσιν ἐν τούτῳ τῷ οἰκήματι. λείπεται δὲ, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν, τῆς τε ἥρας ὁ ναὸς καὶ ὁπόσα ἐστὶν ἐν τῷ ναῷ πρέποντα εἰς συγγραφήν. λέγεται γὰρ ὑπὸ ἠλείων ὡς σκιλλούντιοι τῶν ἐν τῇ τριφυλίᾳ πόλεών εἰσιν οἱ κατασκευασάμενοι τὸν ναὸν ὀκτὼ μάλιστα ἔτεσιν ὕστερον. ἢ τὴν βασιλείαν τὴν ἐν ἤλιδι ἐκτήσατο ὄξυλος. ἐργασία μὲν δή ἐστι τοῦ ναοῦ δώριος. κίονες δὲ περὶ πάντα ἑστήκασιν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ ὀπισθοδόμῳ, δρυὸς ὁ ἕτερος τῶν κιόνων ἐστί. μῆκος δέ εἰσι τοῦ ναοῦ, πόδες τρεῖς καὶ ἑξήκοντα. τὸν δὲ ἀρχιτέκτονα ὅστις ἐγένετο οὐ μνημονεύουσι. διὰ πέμπτου δὲ ὑφαίνουσιν ἔτους τῇ ἥρᾳ πέπλον αἱ ἓξ καὶ δέκα γυναῖκες. αἱ δὲ αὐταὶ τιθέασι καὶ ἀγῶνα ἡραῖα. ὁ δὲ ἀγών ἐστιν ἅμιλλα δρόμου παρθένοις. οὔ τοι πού πᾶσαι ἡλικίας τῆς αὐτῆς. ἀλλὰ πρῶται μὲν αἱ νεώτεραι. μετὰ ταύτας δὲ αἱ τῇ ἡλικίᾳ δεύτεραι. τελευταῖαι δὲ θέουσιν ὅσαι πρεσβύταται τῶν παρθένων εἰσί. θέουσι δὲ οὕτω. καθεῖταί σφισιν ἡ κόμη. χιτὼν, ὀλίγον ὑπὲρ γόνατος καθήκει. τὸν ὦμον ἄχρι τοῦ στήθους φαίνουσι τὸν δεξιόν. ἀποδέδεικται μὲν δὴ ἐς τὸν ἀγῶνα ἔστι καὶ ταύταις τὸ ὀλυμπικὸν στάδιον. ἀφαιροῦσι δὲ αὐταῖς ἐς τὸν δρόμον τοῦ σταδίου τὸ ἕκτον μάλιστα. ταῖς τε νικώσαις ἐλαίας διδόασι στεφάνους. καὶ βοὸς μοῖραν τε θυομένης τῇ ἥρᾳ. καὶ δὴ ἀναθεῖναί σφισιν ἔστι γραψαμέναις εἰκόνας. εἰσὶ δὲ καὶ διακονούμεναι ταῖς ἑκκαίδεκα κατὰ ταὐτὰ ταῖς ἀγωνοθετούσαις γυναῖκες. ἐπανάγουσι δὲ καὶ τῶν παρθένων τὸν ἀγῶνα, ἐς τὰ ἀρχαῖα. ἱπποδάμειαν τῇ ἥρᾳ τῶν γάμων τῶν πέλοπος ἐκτίνουσαν χάριν, τάς τε ἑκκαίδεκα ἀθροῖσαι γυναῖκας λέγοντες. καὶ σὺν αὐταῖς διαθεῖναι πρώτην τὰ ἡραῖα. μνημονεύουσι δὲ καὶ ὅτι χλωρὶς νικήσειεν ἀμφίονος θυγάτηρ μόνη λειφθεῖσα τοῦ οἴκου. σὺν δὲ αὐτῇ καὶ ἕνα περιγενέσθαί φασι τῶν ἀρσένων. ἃ δὲ ἐς τοὺς νιόβης παῖδας παρείσατο αὐτῷ μοι γιγνώσκειν, ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐς ἀργείους ἐδήλωσα. ἐς δὲ τὰς ἑκκαίδεκα γυ

Ῥωμαίων στρατηγοὶ πόλεις ἑλληνίδας ἀρχαίας, ὠμῶς ἀναμαρτήτους μάχῃ χειρούμενοι. ἀχαιοὶ ῥωμαίοις πανταχῆ συστρατεύοντες. ἀχαιοὶ τὰ σπάρτης τείχη καταβάλλοντες. φίλιππος ὁ, αὐξήσας καὶ φίλιππος ὁ καθελὼν τὴν μακεδόνων ἀρχήν. οἱ περὶ μέτελλον, ἀχαιῶν ἐν ῥώμῃ κατηγοροῦντες.

ων καὶ τοῦ αἰτωλικοῦ τὸν φιλίππου πόλεμον. Ἀτίλιος δὲ τὰ μὲν ἄλλα τοῖς πράγμασι κατὰ τὰ ἐπιτεταγμένα ἐχρῆτο, τὰ δὲ δὴ οὐ κατὰ γνώμην οἱ τὴν ῥωμαίων βουλὴν εἰργασμένα. εὐβοέων γὰρ ἑστίαιαν πόλιν καὶ ἀντίκυραν τὴν ἐν τῇ φωκίδι ἑλὼν ὑπηκόους κατ' ἀνάγκην οὔσας φιλίππου, ἐποίησεν ἀναστάτους. καὶ τοῦ δὲ εἵνεκά μοι δοκεῖν ἐπεὶ ἐπύθετο ἡ βουλή, ἀποστέλλουσιν Ἀτιλίῳ διάδοχον τῆς ἀρχῆς φλαμίνιον. τότε δὲ, ἥκων ὁ φλαμίνιος, ἐρέτριάν τε διήρπασε τοὺς φρουροῦντας μακεδόνων μάχῃ νικήσας, καὶ αὖθις ἐλάσας ἐπὶ κόρινθον κατεχομένην ὑπὸ φιλίππου φρουρᾷ, αὐτός τε προσεκάθητο πολιορκῶν, καὶ παρὰ ἀχαιοὺς ἅμα ἀποστέλλων ἐπήγγελλε σφίσιν ἀφικνεῖσθαι πρὸς κόρινθον στρατιᾷ. συμμάχους τε ἀξιωθησομένους καλεῖσθαι ῥωμαίων. καὶ ἅμα εὐνοίᾳ τῇ ἐς τὸ ἑλληνικόν. ἀχαιοὶ δὲ ἐποιοῦντο μὲν μεγάλως καὶ αὐτοὶ ἐν αἰτίᾳ φλαμίνιον. καὶ ἔτι πρότερον Ἀτίλιον. οἳ μετεχειρίζοντο ὠμῶς οὕτω πόλεις ἑλληνίδας καὶ ἀρχαίας, ἀναμαρτήτους τε οὔσας πρὸς ῥωμαίους, καὶ οὐ κατὰ γνώμην ὑπὸ μακεδόνων ἀρχομένας. προεώρων δὲ, καὶ ὡς ἀντὶ φιλίππου καὶ μακεδόνων ῥωμαῖοι σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τῷ ἑλληνικῷ δεσπόται προστήσοιντο. ῥηθέντων δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ πολλῶν καὶ ἐναντίων ἀλλήλοις, τέλος οἱ εὖνοι ῥωμαίοις ἐνίκησαν. καὶ ἀχαιοὶ φλαμινίῳ κόρινθον συνεπολιόρκησαν. κορίνθιοι δὲ ἀπὸ μακεδόνων ἐλευθερωθέντες, μετέσχον αὐτίκα συνεδρίου τοῦ ἀχαιῶν. μετασχόντες καὶ πρότερον ὅτε ἄρατος καὶ σικυώνιοι φρουρὰν ἐκ τοῦ ἀκροκορίνθου τὴν πᾶσαν ἐξήλασαν καὶ ἀπέκτειναν περσαῖον ὑπὸ ἀντιγόνου ταχθέντα ἐπὶ τῇ φρουρᾷ. ἀχαιοὶ δὲ τὸ ἀπὸ τούτου, σύμμαχοί τε ὠνομάζοντο ῥωμαίων. καὶ ἐς τὰ πάντα ἦσαν πρόθυμοι. καὶ σφίσιν εἵποντο μὲν ἐς μακεδονίαν καὶ ἐπὶ φίλιππον μετέσχον δὲ στρατιᾶς ἐς αἰτωλούς. τρίτα δὲ ὁμοῦ ῥωμαίοις ἐμαχέσαντο ἐναντία ἀντιόχου καὶ σύρων. ὅσα μὲν δὴ ἀχαιοὶ μακεδόσιν ἢ στρατιᾷ τῇ σύρων ἐναντία ἐτάξαντο, φιλίᾳ τῇ πρὸς ῥωμαίους ἔπραξαν. ἐς δὲ λακεδαιμονίους ἐκ παλαιοῦ σφίσιν ἦν οἰκεῖα ἐγκλήματα. ἐπεὶ δὲ ἡ νάβιδος ἐν σπάρτῃ τυραννὶς κατελέλυτο, ἐς πλείστην ὠμότητα ἀνδρὸς ἀφικομένη τὰ ἐς τοὺς λακεδαιμονίους αὐτίκα ἐνεπεπτώκει. καὶ σφᾶς ὑπὸ τὸν χρόνον οἱ ἀχαιοὶ τοῦτον ἐς συλλογον ὑπάγονται τὸν ἀχαϊκόν. καὶ δίκαιό γε ἐδίκαζον σφίσιν ἐς τὸ ἀκριβέστατον. καὶ τὰ τείχη τῆς σπάρτης καταβάλλουσιν ἐς ἔδαφος οἰκοδομηθέντα μὲν καὶ πρότερον ἔτι αὐτοσχεδίως. καὶ ἐπί τε τῆς δημητρίου καὶ ὕστερον τῆς πύρρου καὶ ἠπειρωτῶν στρατιᾶς. ἐπὶ δὲ τῆς τυραννίδος τῆς νάβιδος καὶ ἐς τὸ ἀσφαλέστατον ὀχυρωθέντα. τὰ τούτων τείχη τῆς σπάρτης οἱ ἀχαιοὶ καθεῖλον. καὶ τὰ ἐς μελέτην τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν λυκούργου νόμων καταλύσαντες, ἐπέταξαν τοῖς ἀχαιῶν ἐφήβοις τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύειν. ταῦτα μὲν δὴ καὶ ἐς πλέον ἐπέξεισιν αὖθίς μοι τὰ ἐς ἀρκάδας. λακεδαιμόνιοι δὲ ἄτε μεγάλως τοῖς ἐπὶ πράγμασιν ἀχθόμενοι τοῖς ἀχαιῶν, καταφεύγουσιν ἐπὶ μέτελλον καὶ ὅσοι σὺν μετέλλῳ κατὰ πρεσβείαν ἧκον ἐκ ῥώμης. ἀφίκοντο δὲ οὔ τι φιλίππῳ καὶ μακεδόσι πόλεμον μὲν ἕνεκα ἐπάξοντες ἅτε εἰρήνης πρότερον τῷ φιλίππῳ καὶ ῥωμαίοις ὁμωμοσμένης. ὁπόσα δὲ ἢ θεσσαλοῖς ἢ τῶν ἐξ ἠπείρου ἐστὶν ἐγκλήματα ἦν ἐς φίλιππον, ταῦτα ἧκον οἱ ὁμοῦ μετέλλῳ κρινοῦντες. ἔργῳ μὲν δὴ φίλιππός τε αὐτὸς καὶ ἡ μακεδόνων ἀκμὴ καθῄρητο ὑπὸ ῥωμαίων. μαχεσάμενος γὰρ φλαμινίου καὶ ῥωμαίων ἐναντία φίλιππος, ἐν κυνὸς καλουμέναις κεφαλαῖς, ἐν λόφοις τὸ ἧττον ἠνέγκατο. ἀλλὰ γὰρ δὴ καὶ δυνάμεσιν ἀγωνισάμενος αὐτὸς οὗτος ὁ φίλιππος, τοσοῦτον ἐκρατήθη τῇ συμβολῇ, ὡς στρατιᾶς τε ἦν ἦγεν ἀποβαλεῖν τὸ πολὺ, καὶ ἐκ τῶν πόλεων ὅσας εἷλεν ἐν τῇ ἑλλάδι πολέμῳ παραστησάμενος, ἐξήγαγεν ἐξ ἁπασῶν τὰς φρουρὰς, κατὰ ὁμολογίαν πρὸς ῥωμαίους. κατὰ μὲν τοῦ λόγου τὸ εὐπρεπὲς παρὰ ῥωμαίων εὕρητο εἰρήνην. δαπάναις μὲν παντοίαις καὶ δαπάναις χρημάτων μεγάλαις. Τὰ δὲ ἐς μακεδόνας δυνάμεώς τε ἦν ἐπὶ φιλίππου περιεβάλοντο τοῦ ἀμύντου, καὶ ὡς ἐπὶ φιλίππου τοῦ ὑστέρου τὰ πράγματα σφίσιν ἐφθάρη, σιβύλλα οὐκ ἄνευ θεοῦ προεθέσπισεν. ἔχει δὲ οὕτω τὰ χρησθέντα

» Αὐχεῦντες βασιλεῦσι μακηδόνες ἀργεάδῃσιν Ὑμῖν κοιρανέων
» ἀγαθὸν, καὶ πῆμα φίλιππος. Ἤτοι ὁ μὲν πρότερος πόλεσι λαοῖσί τ' ἄνακτας. Θήσει ὁ δ' ὁπλότερος τιμὴν ἀπὸ πᾶσαν ὀλέσσει Δμηθεὶς ἑσπερίοισιν ὑπ' ἀνδράσιν ἠῴοις τε.

Ῥωμαῖοί γε δὴ τὰ πρὸς ἑσπέραν νεμόμενοι τῆς εὐρώπης, καθεῖλον τὴν μακεδόνων ἀρχήν. καὶ τῶν ἐς τὸ συμμαχικὸν ταχθέντων, ἄτταλος. καὶ ἔτι ἐκ μυσίας στρατιᾶς. πρὸς δὲ ἀνίσχοντα ἥλιον μᾶλλόν ἐστιν ἡ μυσία τέτραπται. τότε δὲ τῷ μετέλλῳ καὶ τῇ ἄλλῃ πρεσβείᾳ μὴ περιιδεῖν λακεδαιμονίων ἤρεσε. καὶ ἀχαιῶν τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας, ἐς τὸ συνέδριον ἠξίουν συγκαλέσαι τοὺς ἀχαιούς. ἵνα ἐν κοινῷ διδάξωσιν αὐτοὺς ἢ πῶς πρότερον μεταχειρίζεσθαι τὰ ἐν λακεδαίμονι. οἱ δὲ σφίσιν ἀπεκρίναντο. μηδὲ ἐκείνοις ἀχαιοὺς ἐς σύλλογον μή τι ἄλλῳ συνάξειν. ὅστις μὴ περὶ τῷ πράγματι ἐφ' ὅτῳ ποιεῖται τὴν πρόσοδον παρὰ τῆς ῥωμαίων βουλῆς ἔχει δόγμα. μέτελλος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀχαιῶν περιυβρίσθαι νομίζοντες, ἐπεὶ δὴ ἀφίκοντο ἐς ῥώμην,

Ὅσοις ἀχαιοὺς εὐεργεσιῶν προυπάρξαντας ἀγνωμονήσαντες ἠνίασαν οἱ ῥωμαῖοι. προδοτῶν ἐν ἑλλάδι κατὰ διαφόρους χρόνους φορά.

πολλὰ δὲ τοῦ ἔθνους καὶ οὐ πάντα τὰ ἀληθῆ κατηγόρουν τῶν ἀχαιῶν. οὗτοι δὴ πλείονα ἐνεκάλουν ἀχαιοῖς. ἀρεὺς καὶ ἀλκιβιάδης οἱ λακεδαιμόνιοι δόκιμοι μετὰ τὰ μάλιστα ἐν τῇ σπάρτῃ. τὰ δὲ ἐς ἀχαιοὺς οὐ δίκαιοι. γενομένους γὰρ ὑπὸ νάβιδος φυγάδας, ὑπεδέξαντο αὐτοὺς οἱ ἀχαιοί. καὶ ἀποθανόντος νάβιδος παρὰ γνώμην λακεδαιμονίων τοῦ δήμου, κατάγουσιν ἐς σπάρτην. τότε οὖν ἀναβεβηκότες καὶ οὗτοι παρὰ τὴν βουλὴν, προθυμότατα ἐνέκειντο ἀχαιοῖς. ἀχαιοὶ δέ σφισιν ἀπελθοῦσιν, ἐπιβάλλουσιν ἐν τῷ συνεδρίῳ θάνατον ζημίαν. ῥωμαίων δὲ ἡ βουλὴ πέμπουσιν ἄλλους τε ἄνδρας καὶ ἄππιον λακεδαιμονίοις καὶ ἀχαιοῖς τὰ δίκαια ὁρίσαι. ἄππιος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἔμελλον μὲν οὐδὲ ὀφθέντες ἀχαιοῖς ἔσεσθαι καθ' ἡδονήν. οἱ ἀρέα καὶ ἀλκιβιάδην ἅμα αὐτοῖς ἐπήγοντο ἐν τῷ τότε ἀχαιοῖς ἐχθίστους. ἐλύπησαν δὲ καὶ ἐς πλέον τοὺς ἀχαιοὺς ἐπειδὴ ἐς τὸν σύλλογον αὐτῶν ἐπελθόντες σὺν ὀργῇ μᾶλλον ἐποιοῦντο, ἢ πειθοῖ τοὺς λόγους. λυκόρτας δὲ ὁ μεγαλοπολίτης, οὐδὲ ἀξιώματι οὐδενὸς ἀρκάδων ὕστερος, καί τι καὶ φρόνημα κατὰ φιλίαν προσειληφὼς τὴν φιλοποίμενος, λόγῳ τε ἀπέφαινε τὰ ὑπὲρ τῶν ἀχαιῶν δίκαια, καὶ ὁμοῦ τοῖς λόγοις καὶ μέμψιν τινὰ ὑπέτεινεν ἐς τοὺς ῥωμαίους. ἄππιος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ λυκόρταν λέγοντα ἐποιοῦντο ἐν χλευασμῷ. καὶ ἀρέως ἀποψηφίζονται. καὶ ἀλκιβιάδην μηδὲν ἀδίκημα ἐξ αὐτῶν ἐς ἀχαιοὺς εἶναι. λακεδαιμονίοις τε ἀποστεῖλαι πρέσβεις ἐφιᾶσιν ἐς ῥώμην. ἐναντία ἐφιέντες, ἢ ῥωμαίοις συγκείμενα ἦν καὶ ἀχαιοῖς. ἀχαιῶν μὲν γὰρ εἴρητο ἀπὸ τοῦ κοινοῦ παρὰ τὴν ῥωμαίων βουλὴν ἀπιέναι πρέσβεις, ἰδίᾳ δὲ ἀπείρητο μὴ πρεσβεύεσθαι τὰς πόλεις ὅσαι συνεδρίου τοῦ ἀχαιῶν μετεῖχον. αὖτε πρεσβευσαμένων δὲ καὶ ἀχαιῶν λακεδαιμονίοις καὶ λόγων ῥηθέντων ὑπὸ ἀμφοτέρων ἐπὶ τῆς βουλῆς, τοὺς αὐτοὺς ἀποστέλλουσιν αὖθις οἱ ῥωμαῖοι λακεδαιμονίοις γενέσθαι καὶ ἀχαιοῖς δικαστάς. ἄππιον καὶ ὅσοι σὺν ἐκείνῳ πρότερον ἐς τὴν ἑλλάδα ἀφίκοντο. οἱ δὲ, τούς τε ἐκβληθέντας ὑπὸ ἀχαιῶν κατάγουσιν ἐς σπάρτην. καὶ ὅσων πρὸ κρίσεως ἀπελθόντων κατέγνωστο ὑπὸ τῶν ἀχαιῶν ἀδικεῖν. καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις τιμήματα ἔλυσαν. καὶ συντελεῖσθαι μὲν λακεδαιμονίους ἐς τὸ ἀχαϊκὸν οὐκ ἀφιᾶσι. τὰς δὲ τῇ ἑκάστου ψυχῇ ξενικὰ σφισι δεδώκασιν εἶναι δικαστήρια. ὅσα τε ἄλλα ἐγκλήματα λαμβάνειν τε αὐτοὺς, καὶ ἐν τῷ ἀχαϊκῷ ὑπέχειν τὰς κρίσεις. ἐπετειχίσθη δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς αὖθις σπαρτιάταις ὁ κύκλος τοῦ ἄστεως. λακεδαιμονίων δὲ οἱ κατελθόντες, βουλεύοντες παντοῖα ἐπὶ ἀχαιοῖς, λυπήσειν σφᾶς ἐπὶ τῷδε μάλιστα ἤλπιζον μεσσηνίους τοὺς φιλοποίμενι θανάτου συναιτίους γενέσθαι νομισθέντας, καὶ αἰτίαν ταύτην ὑπὸ ἀχαιῶν ἐκπεπτωκότας, τούτους τε καὶ ἀχαιῶν αὐτῶν τοὺς φεύγοντας ἀναβῆναι πείθουσιν ἐς ῥώμην. σὺν δέ σφισιν ἀνεληλυθότες καὶ αὐτοὶ γενέσθαι τοῖς ἀνδράσιν ἔπρασσον κάθοδον. ἅτε δὲ τοῦ ἀππίου λακεδαιμονίοις συμπροθυμουμένου μεγάλως, ἀχαιοῖς δὲ ἐπὶ παντὶ ἀντιβαίνοντος, ἔμελλον οὐ χαλεπῶς μεσσηνίων καὶ ἀχαιῶν τοῖς φεύγουσι τὰ βουλεύματα ἐς δέον χωρήσειν. γράμματα δὲ αὐτίκα ὑπὸ τῆς βουλῆς ἔς τε ἀθήνας κατεπέμπετο καὶ ἐς αἰτωλίαν κατάγειν σφᾶς, μεσσηνίους καὶ ἀχαιοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. τοῦτο ἀχαιοὺς ἐς τὰ μάλιστα ἠνίασεν, ὡς οὔτε ἄλλως πάσχοντας δίκαια ὑπὸ ῥωμαίων καὶ ἐς τὸ ἀνωφελὲς προυπηργμένων σφίσιν ἐς αὐτούς. οἱ ἐπὶ τὰ φιλίππου καὶ αἰτωλῶν ἐναντία καὶ αὖθις ἀντιόχου στρατεύσαντες χάριτι ἐς ῥωμαίους, ἐγίνοντο ὕστεροι φυγάδων ἀνθρώπων καὶ οὐ καθαρῶν χειρῶν. ὅμως δὲ εἴκειν σφισιν ἐδόκει. τότε μὲν δὴ ἐς τοσοῦτον ἐπράχθη.

τολμημάτων δὲ τὸ ἀνοσιώτατον τὴν πατρίδα καὶ ἄνδρας προδιδόναι πολίτας ἐπὶ οἰκείοις κέρδεσιν ἔμελλε καὶ ἀχαιοῖς κακῶν ἄρξειν. οὔποτε ἐκ τοῦ χρόνου παντὸς τὴν ἑλλάδα ἐκλιπόν. ἐπὶ μέν γε δαρείου τοῦ ὑστάσπου βασιλεύοντος περσῶν, ἴωσι τὰ πράγματα ἐφθάρησαν, μιῶν πλὴν ἑνός τε καὶ δέκα ἀνδρῶν, τῶν ἄλλων τριηράρχων, τὸ ναυτικὸν τὸ ἰώνων προδόντων. μετὰ δὲ ἴωνας κεχειρωμένους ἠνδραποδίσαντο καὶ ἐρέτριαν μῆδοι. προδόται δὲ ἐγένοντο οἱ εὐδοκιμοῦντες μάλιστα ἐν ἐρετρίᾳ φίλαγρος κυνέου καὶ εὔφορβος ἀλκιμάχου. ξέρξῃ δὲ τὴν ἑλλάδα ἐλαύνοντι, θεσσαλία τε διὰ ἀλευαδῶν προεδόθη. θήβας δὲ ἀτταγῖνος καὶ τιμηγενίδας προδιδόασι. φερόμενοι τὰ πρῶτα ἐν θήβαις. πελοποννησίων δὲ καὶ ἀθηναίων πολεμησάντων, ξενίας ἠλεῖος ἐπεχείρησεν ἦλιν λακεδαιμονίοις καὶ ἄγιδι προδοῦναι. οἵ τε λυσάνδρου καλούμενοι ξένοι χρόνον οὐδένα ἐπαύσαντο πατρίδας ἐγχειρίζοντες λυσάνδρῳ τὰς ἑαυτῶν. κατὰ δὲ τὴν φιλίππου βασιλείαν τοῦ ἀμύντου, λακεδαίμονα πόλεων μόνην οὐ προδοθεῖσαν τῶν ἐν ἕλλησιν εὕροι τις ἄν. αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις αἱ ἐν τῇ ἑλλάδι ὑπὸ προδοσίας μᾶλλον, ἢ ὑπὸ νόσου πρότερον τῆς λοιμώδους ἐφθάρησαν. ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ φιλίππου παρέσχεν ἡ εὐτυχία μικρὰ ἀνδρῶν προδοτῶν καὶ οὐκ ἄξια λόγου προσδεηθῆναι. ἐπεὶ δὲ τῷ ἐν λαμίᾳ πταῖσμα ἐγένετο ἕλλησιν, ἀντίπατρος μὲν ἅτε διαβῆναι ποιούμενος σπουδὴν πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀσίᾳ πόλεμον, ἐβούλετο εἰρήνην ἐν τάχει συνθέσθαι. καί οἱ διέφερεν οὐδὲν εἰ ἀθήνας τε ἐλευθέρας καὶ τὴν πᾶσαν ἑλλάδα ἀφήσει. δημάδης δὲ καὶ ὅσον προδοτῶν ἀθήνησιν ἄλλο ἦν, ἀναπείθουσιν ἀντίπατρον μηδὲν ἐς ἕλληνας φρονῆσαι φιλάνθρωπον. ἐκφοβήσαντες δὲ ἀθηναίων τὸ πλ

δῆμον ἔς τε ἀθήνας καὶ πόλεων τῶν ἄλλων τὰς πολλὰς, ἐγένοντο αἴτιοι μακεδόνων ἐσαχθῆναι φρουράς. βεβαιοῖ δέ μοι καὶ τόνδε τὸν λόγον. ἀθηναῖοι γὰρ μετὰ τὸ ἀτύχημα τὸ ἐν βοιωτοῖς οὐκ ἐγένοντο φιλίππου κατήκοοι. ἁλόντων μέν σφισι δισχιλίων, ὡς ἐκράτησεν παρὰ τὸ ἔργον. χιλίων δὲ φονευθέντων. ἐν λαμίᾳ δὲ περὶ διακοσίους πεσόντων. καὶ οὐ πλέον τι μακεδόσιν ἐδουλώθησαν. οὕτω μὲν οὔποτε τὴν ἑλλάδα ἐπέλειπον, οἱ ὑπὸ προδοσίας νοσήσαντες. ἀχαιοὺς δὲ ἀνὴρ ἀχαιὸς καλλικράτης τηνικαῦτα ἐς ἅπαν ἐποίει ῥωμαίοις ὑποχειρίους. ἀρχὴ δέ σφισιν ἐγένετο κακῶν περσεὺς καὶ ἡ μακεδόνων ἀρχὴ καταλυθεῖσα ὑπὸ ῥωμαίων. περσεῖ γὰρ τῷ φιλίππου πρὸς ῥωμαίους ἄγοντι εἰρήνην κατὰ συνθήκας ἃς ὁ πατήρ οἱ φίλιππος ἐποιήσατο, ἐπῆλθεν ὑπερβῆναι τοὺς ὅρκους, καὶ ἐπί τε σαπαίων τὸν βασιλέα ἄβρουπολιν, στράτευμα ἀγαγὼν ἐποίησεν ἀναστάτους ῥωμαίων συμμάχους ὄντας. σαπαίων δὲ τούτων καὶ ἀρχίλοχος ἐν ἰάμβῳ μνήμην ἔσχε. μακεδόνων δὲ καὶ περσέως κεχειρωμένων πολέμῳ, διὰ τὸ ἐς σαπαίους ἀδίκημα, ἄνδρες τῆς ῥωμαίων βουλῆς δέκα ἐπέμφθησαν καταστησόμενοι πρὸς τὸ ὑπὸ τὴν λυσιτελέστατον ῥωμαίοις τὰ ἐν μακεδονίᾳ. ἥκοντας δὲ ἐς τὴν ἑλλάδα ὑπήρχετο ὁ καλλικράτης. οὔτε ἔργον τῶν ἐς τὴν κολακείαν, οὔτε λόγον οὐδένα ἐς αὐτοὺς παρείς. ἕνα δέ τινα δι' αὐτῶν ἄνδρα οὐδαμῶς ἐς δικαιοσύνην πρόθυμον, τοῦτον τὸν ἄνδρα προσεταιρίσατο ὁ καλλικράτης ἐς τοσοῦτον, ὥστε αὐτὸν καὶ ἐς τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν τὸ ἀχαιῶν ἔπεισεν. ὁ δὲ ὡς ἐς τὸν σύλλογον ἐσῆλθεν, ἔλεγεν ὡς πολεμοῦντι πρὸς ῥωμαίους περσεῖ χρήματα οἱ δυνατώτατοι τῶν ἀχαιῶν παράσχοιεν. συνάραιντο δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα. ἐκέλευσεν οὖν καταγνῶναι τοὺς ἀχαιοὺς θάνατον. εἰ δὲ ἐκεῖνοι καταγνοῖεν, τότε καὶ αὐτὸς τὰ ὀνόματα ἐρεῖν ἔφασκε τῶν ἀνδρῶν. λέγειν τε δὴ ἐδόκει παντάπασιν ἄδικα. καὶ αὐτοῦ ἠξίουν οἱ ἐς τὸν σύλλογον ἐληλυθότες ἤδη εἰ περσεῖ τὰ αὐτὰ ἀχαιῶν τινὲς ἔπραξαν, ὀνομαστὶ αὐτὸν ἑκάστου μνησθῆναι. πρότερον δὲ οὐ σφᾶς καταγιγνώσκειν εἰκὸς εἶναι. ἔνθα δὲ ὡς ἠλέγχετο ὁ ῥωμαῖος ἀπετόλμησεν εἰπεῖν ὡς οἱ ἐστρατηγηκότες ἀχαιῶν ἐνέχονται πάντες τῇ αἰτίᾳ. πάντας γὰρ φρονῆσαι τὰ μακεδόνων τε καὶ περσέως. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγεν ὑπὸ διδασκαλίας τῆς καλλικράτους. ἀναστὰς δὲ μετ' αὐτὸν ξένων οὗτος οὐκ ἐλαχίστου λόγου παρ' ἀχαιοῖς, οὕτως ἔφη κατὰ τὴν αἰτίαν ἔχει ταύτην. ἐστρατήγησα μὲν ἀχαιῶν καὶ ἐγώ. ἀδίκημα δὲ οὐδὲν ἐς ῥωμαίους, οὔτε εὔνοιάν μοι μέτεστιν ἐς περσέα. καὶ τοῦδε εἵνεκα ἐθέλω μὲν ἐν συνεδρίῳ τῷ ἀχαιῶν. ἐθέλω δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς ῥωμαίοις ὑπέχειν κρίσιν. ὁ μὲν δὴ ὑπὸ συνειδότος ἐπαρρησιάζετο ἀγαθοῦ. ὁ δὲ ὑπελάβετο αὐτίκα ὁ ῥωμαῖος τῆς προφάσεως. καὶ ὁπόσοις καλλικράτης ἐπῆγεν αἰτίαν περσεῖ σφᾶς φρονῆσαι τὰ αὐτὰ, ἀνέπεμπεν ἐν δικαστηρίῳ κρίσιν τῷ ῥωμαίων ὑφέξοντας. ὃ μήπω κατειλήφει πρότερον ἕλληνας. ὅτε γὰρ μακεδόνων οἱ ἰσχύσαντες μέγιστον φίλιππος ἀμύντου καὶ ἀλέξανδρος τοὺς ἀνθεστηκότας σφίσιν ἑλλήνων, ἐς μακεδονίαν ἐβιάσαντο ἀποσταλῆναι. διδόναι δὲ αὐτοὺς ἐν ἀμφικτυόσιν εἴων λόγον. τότε δὲ ἐκ τοῦ ἀχαιῶν ἔθνους, ὅντινα καὶ ἀναίτιον καλλικράτης ἐθελήσειεν αἰτιάσασθαι, ἀνάγεσθαι πάντα τινὰ ἐκεκύρωτο ἐς ῥώμην. καὶ ἐγένοντο ὑπὲρ χιλίους οἱ ἀναχθέντες. τούτους ὑπὸ ἀχαιῶν οἱ ῥωμαῖοι προκατεγνῶσθαι νομίζοντες, ἔς τε τυρσηνίαν καὶ ἐς τὰς ἐκεῖ διέπεμψαν πόλεις. καὶ ἀχαιῶν ἄλλοτε ἄλλας ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν πρεσβείας τε καὶ ἱκεσίας ἀποπεμπόντων λόγον, ἐποιοῦντο οὐδένα. ἑπτακαιδεκάτῳ δὲ ὕστερον ἔτει, τριακοσίους ἢ καὶ ἐλάσσονας οἱ μόνοι περὶ ἰταλίαν ἀχαιῶν ἔτι ἐλείποντο ἀφιᾶσιν ἀποχρώντως κολασθῆναι σφᾶς ἡγούμενοι. ὅσοι δὲ ἀποδράντες ᾤχοντο, ἢ αὐθὺς ἡνίκα ἀνήγοντο ἐς ῥώμην, ἢ ὕστερον ἐκ τῶν πόλεων ἐς ἃς ὑπὸ ῥωμαίων ἐπέμφθησαν, πρόφασις δὲ μία ἦν, τούτους ἁλόντας μὴ ὑποσχεῖν δίκην. ῥωμαῖοι δὲ αὖθις ἄνδρα ἐκ τῆς βουλῆς καταπέμπουσιν ἐς τὴν ἑλλάδα. ὄνομα μὲν τῷ ἀνδρὶ ἦν γάλλος. ἀπέσταλτο δὲ λακεδαιμονίοις καὶ ἀργείοις ὑπὲρ τῆς ἀμφισβητουμένης γῆς γενέσθαι δικαστής. οὗτος ὁ γάλλος ἐς τὸ ἑλληνικὸν πολλὰ μὲν εἶπε. πολλὰ δὲ καὶ ἔπραξεν ὑπερήφανα. λακεδαιμονίους δὲ καὶ ἀργείους τὸ παράπαν ἔθετο ἐν χλευασίᾳ. πόλεσι γὰρ ἐς τοσοῦτον οἰκούσαις ἀξιώματος καὶ ὑπὲρ τῶν ὅρων τῆς χώρας τὰ μὲν παλαιότερα ἐς οὐκ ἀφανῆ πόλεμον καὶ ἔργα οὔπως ἀφειδῶς προαχθείσαις, κριθείσαις δὲ καὶ ὕστερον παρὰ δικαστῇ κοινῷ φιλίππῳ τῷ ἀμύντου, αὐτὸς μέν φησιν ὁ γάλλος, ἀπηξίωσε δικαστὴς καταστῆναι. καλλικράτει δὲ ἁπάσης τῆς ἑλλάδος ἀνδρὶ ἀλάστορι ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν. ἀφίκοντο δὲ ὡς τὸν γάλλον καὶ αἰτωλῶν οἱ πλευρῶνα οἰκοῦντες συντελείας τῆς ἐς ἀχαιοὺς ἐθέλοντες δὲ ἄφεσιν εὕρασθαι. καὶ αὐτοῖς ἐπετράπη μὲν ὑπὸ τοῦ γάλλου πρεσβείαν ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἰδίᾳ παρὰ ῥωμαίους ἀποστεῖλαι. ἐπετράπη δὲ ὑπὸ ῥωμαίων, συνεδρίου ἀχαιῶν ἀποστῆναι. προσεπεστάλη δὲ ὑπὸ τῆς βουλῆς τῷ γάλλῳ πόλεις ὁπόσας ἐστὶν οἷός τε ὡς πλείστας ἀφεῖσθαι συλλόγου τοῦ ἀχαιῶν. ὁ μὲν δὴ τὰ ἐντεταλμένα ἐποίει. ἀθηναίων δὲ ὁ δῆμος ἀνάγκῃ πλέον ἢ ἑκουσίως διαρπάζουσιν ὠρωπὸν ὑπήκοον σφίσιν οὖσαν. πενίας γὰρ ἐς τὸ ἔσχατον ἀθηναῖοι τηνικαῦτα ἧκον, ἅτε ὑπὸ μακεδόνων πολέμου πιεσθέντες μάλιστα ἑλλήνων. καταφεύγουσιν οὖν ὑπὸ τὴν ῥωμαίων βουλὴν οἱ ὠρώπιοι καὶ δόξαντες παθεῖν οὐ δίκαια, ἐπεστάλη σικυωνίοις ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἐπιβαλεῖν σφᾶς ἀθηναίοις ἐς

Ὡς ὠρώπιοι διηνέχθησαν πρὸς ἀθηναίους. παροιμίαι δηλοῦσαι τῶν κακίστων ἄλλα κακίω πεφηνέναι. διαίου τοῦ ἀχαιῶν στρατηγοῦντος ἐς λακεδαιμονίους ἐπήρεια.

ὠρωπίους ζημίαν κατὰ τῆς βλάβης ἧς ἦρξαν τὴν ἀξίαν. σικυώνιοι μὲν οὖν οὐκ ἀφικομένοις ἐς καιρὸν τῆς κρίσεως ἀθηναίοις ζημίαν, πεντακόσια τάλαντα ἐπιβάλλουσι. ῥωμαίων δὲ ἡ βουλὴ δεηθεῖσιν ἀθηναίοις ἀφίησι πλὴν ταλάντων ἑκατὸν, τὴν ἄλλην ζημίαν. ἐξέτισαν δὲ οὐδὲ ταῦτα οἱ ἀθηναῖοι. ἀλλὰ ὑποσχέσει καὶ δώροις ὑπελθόντες ὠρωπίους, ὑπάγονται σφᾶς ἐς ὁμολογίαν. φρουράν τε ἀθηναίων ἐσελθεῖν ἐς ὠρωπὸν. καὶ ὁμήρους λαβεῖν παρὰ ὠρωπίων ἀθηναίους. ἦν δὲ αὖθις ἐς ἀθηναίους γένηται ἔγκλημα, ὠρωπίοις τὴν φρουράν τό τε ἀπάγειν παρ' αὐτῶν ἀθηναίους. ἀποδοῦναι δὲ καὶ ὀπίσω τοὺς ὁμήρους. χρόνος τε δὴ οὐ πολὺς ὁ μεταξὺ ἦν υστο. καὶ τῶν φρουρῶν, ἀδικοῦσιν ἄνδρας ὠρωπίους. οἱ μὲν δὴ ἐς τὰς ἀθήνας ἀπέστελλον ὁμήρους τε ἀπαιτήσοντας. καὶ φρουρὰν σφίσιν ἐξάγειν κατὰ τὰ συγκείμενα δέοντας. ἀθηναῖοι δὲ οὐδέτερα ἔφασαν ποιήσειν. ἀνθρώπων γὰρ ἐπὶ τῇ φρουρᾷ καὶ οὐ τοῦ ἀθηναίων δήμου τὸ ἁμάρτημα εἶναι. τοὺς μέντοι αὐτὰ εἰργασμένους, ἐπηγγέλλοντο ὑφέξειν δίκην. οἱ δὲ ὠρώπιοι, καταφεύγοντες ἐπὶ ἀχαιοὺς, τιμωρῆσαί σφισιν ἐδέοντο. ἀχαιοῖς δὲ ἤρεσκε μὴ τιμωρεῖν. φιλίᾳ τε καὶ αἰδοῖ τῇ ἀθηναίων. ἐνταῦθα οἱ ὠρώπιοι μεναλκίδᾳ λακεδαιμονίῳ μὲν γένος, στρατηγοῦντι δὲ ἐν τῷ τότε ἀχαιῶν, ὑπισχνοῦνται δὲ κατὰ ταλάντων δόσιν, ἤν σφισιν ἐπικουρεῖν ἀχαιοὺς ἄγῃ. ὁ δὲ ἀπὸ τῶν χρημάτων μεταδώσειν καλλικράτει τὸ ἥμισυ ὑπισχνεῖται ἰσχύοντι διὰ φιλίαν τὴν ῥωμαίων ἐν ἀχαιοῖς μέγιστον. προσγενομένου δὲ τοῦ καλλικράτους πρὸς τὴν μεναλκίδου γνώμην, ἐκεκύρωτο κατὰ ἀθηναίων ἀμύνειν ὠρωπίοις. καί τις ἐξαγγέλλει ταῦτα ἐς τοὺς ἀθηναίους. οἱ δὲ ὡς ἕκαστος τάχους εἶχεν ἐς τὸν ὠρωπὸν ἐλθόντες, καὶ αὖθις κατασύραντες εἴ τι ἐν ταῖς πρότερον σφίσιν ἁρπαγαῖς παρεῖτο, ἀπάγουσι τὴν φρουράν. ἀχαιοὺς δὲ ὑστερήσαντας τῆς βοηθείας, μεναλκίδας μὲν καὶ καλλικράτης ἐς βλάβην ἐς τὴν ἀττικὴν ἔπειθον. ἀνθισταμένων δὲ ἄλλων τε αὐτοῖς καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν ἐκ λακεδαίμονος, ἀνεχώρησεν ὀπίσω τὸ στράτευμα. ὠρώπιοι δὲ καὶ ὠφελείας σφίσιν οὐ γενομένης τῆς παρὰ ἀχαιῶν, ὅμως ὑπὸ μεναλκίδα τὰ χρήματα ἐξεπράχθησαν. ὁ δὲ ὡς τὸ δωροδόκημα εἶχεν ἐν χερὶ, ἐποιεῖτο συμφορὰν, εἰ καὶ καλλικράτει μεταδώσει τῶν λημμάτων. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀναβολαῖς καὶ ἀπάταις ἐχρῆτο ἐς τὴν δόσιν. μετὰ δὲ οὐ πολὺ, ἐτόλμησεν ἀποστερεῖν ἐκ τοῦ εὐθέος. βεβαιοῖ δὴ τὸ λεγόμενον. ὡς ἄλλ' ἦν καὶ πῦρ ἐς πλέον ἄλλου πυρὸς καῖον. καὶ λύκος ἀγριώτερος λύκων ἄλλων. καὶ ὠκύτερος ἱέραξ ἱέρακος πέτεσθαι. ἐγὼ καὶ καλλικράτην ἀνοσιώτατον τῶν τότε, μεναλκίδαν μὲν ὑπερῆρεν ἀπιστίᾳ καλλικράτην. ὃς ἐλάσσων παντοίου λήμματος καὶ ἐπὶ οὐδενὶ οἰκείῳ κέρδει πόλει τῇ ἀθηναίων ἀπηχθημένος, παυσάμενον μὲν τῆς ἀρχῆς μεναλκίδαν, ἐδίωκεν ἐν τοῖς ἀχαιοῖς θανάτου δίκην. πρεσβεῦσαί τε γὰρ ἀχαιῶν ἐναντία ἔφασκεν αὐτὸν ἐς ῥώμην. καὶ ἐς τὰ μάλιστα γενέσθαι πρόθυμον ἐξελέσθαι τὴν σπάρτην συνεδρίου τοῦ ἀχαιῶν. ἐνταῦθα ὡς ἀφικνεῖτο ἐς πᾶν ὁ μεναλκίδας κινδύνου, μεταδίδωσι τάλαντα δέκα τῶν ἐξ ὠρωποῦ μεγαλοπολίτῃ διαίῳ. ἐγεγόνει δὲ αὐτῷ καὶ ἀρχῆς διάδοχος τῆς ἀχαιῶν ὁ δίαιος. τότε δὲ ὑπὲρ τοῦ λήμματος προθυμούμενος, ἔμελλε μεναλκίδᾳ καὶ ἄκοντι τῶν ἀχαιῶν, σωτηρίαν παρέξειν. ἀχαιοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇ ἀφέσει τοῦ μεναλκίδα, ἰδίᾳ τε ἕκαστος καὶ ἐν κοινῷ, δίαιον ἐποιοῦντο ἐν αἰτίᾳ. δίαιος δὲ σφᾶς ἀπὸ τῶν ἐς αὐτὸν ἐγκλημάτων μετῆγεν ἐς πραγμάτων ἐλπίδα μειζόνων προφάσει χρώμενος τοιᾷδε ἐς τὴν ἀπάτην. λακεδαιμόνιοι περὶ ἀμφισβητησίμου χώρας, καταφεύγουσιν ἐπὶ τὴν ῥωμαίων βουλήν. καταφεύγουσι δὲ αὐτοῖς, προεῖπεν ἡ βουλὴ δικάζεσθαι τὰ ἄλλα πλὴν ψυχῆς ἐν συνεδρίῳ τῶν ἀχαιῶν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀπεκρίναντο. δίαιος δὲ οὐ τὸν ὄντα ἔλεγεν ἀχαιοῖς λόγον. ψυχαγωγῶν δὲ αὐτοὺς ἔφασκε παρὰ τῶν ῥωμαίων σφίσιν ἐφεῖσθαι βουλῆς. καὶ θάνατον ἀνδρὸς καταγνῶναι τῶν ἐκ σπάρτης. οἱ μὲν δὴ δικάζειν λακεδαιμονίοις ἠξίουν καὶ ὑπὲρ τῆς ἑκάστου ψυχῆς. λακεδαιμόνιοι δὲ οὔτε ἀληθῆ συνεχώρουν δίαιον λέγειν καὶ ἀνάγειν ἤθελον ἐπὶ τὴν ῥωμαίων βουλήν. ἀχαιοὶ δὲ ἀντελαμβάνοντο αὖθις ἄλλου λόγου. πόλεις ὅσαι τελοῦσιν ἐς ἀχαιοὺς, μηδεμίαν ἐφ' ἑαυτῆς καθεστηκέναι κυρίαν, ἄνευ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀχαιῶν παρὰ ῥωμαίους ἰδίᾳ πρεσβείαν ἀποστέλλειν. πόλεμός τε δὴ ἀπὸ τῶν ἀμφισβητημάτων τούτων, ἀχαιοῖς καὶ λακεδαιμονίοις ἤρχετο. καὶ λακεδαιμόνιοι συνιέντες οὐκ ἀξιόμαχοι πρὸς ἀχαιοὺς εἶναι, πρεσβείαις ἐχρῶντο πρὸς τὰς πόλεις αὐτῶν. καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸν δίαιον λόγοις. αἱ μὲν δὴ κατὰ τὰ αὐτὰ αἱ πόλεις ἐποιοῦντο τὰς ἀποκρίσεις. οὐ σφίσιν ἔξοδον ἐπαγγέλλοντος στρατηγοῦ παρακούειν εἶναι νόμον. δίαιος γὰρ ἦρχε τῶν ἀχαιῶν. καὶ ἔφασκεν οὐ τῇ σπάρτῃ τοῖς δὲ ταράσσουσιν αὐτὴν πολεμήσων ἀφῖχθαι. ἐρομένων δὲ τῶν γερόντων ὁπόσους ἡγοῖτο ἀδικεῖν, ἐσπέμπει σφίσι τεσσάρων ὀνόματα ἀνδρῶν καὶ εἴκοσι πρωτευόντων τὰ πάντα ἐν σπάρτῃ. ἐνταῦθα ἀγασισθένους ἐνίκησε γνώμη δοκίμου καὶ τὰ πρότερον ὄντος. ἀπὸ δὲ τῆς παραινέσεως ταύτης, προελθόντος καὶ ἐς πλέον δόξης. ὃς τοὺς ἄνδρας τούτους ἐκέλευσεν ἐκ λακεδαίμονος ἐθελοντὰς φεύγειν. μηδὲ αὐτοὺς μένοντας ἐργάσασθαι τῇ σπάρτῃ πόλεμον. φυγόντας δὲ ἐς ῥώμην, καταχθήσεσθαι σφᾶς οὐ μετὰ πολὺ ἔφασκεν

ὑπὸ ῥωμαίων. καὶ οἱ μὲν ἀπελθόντες ὑπήγοντο ὑπὸ σπαρτιατῶν ἐς δικαστήριον τῷ λόγῳ. καὶ ἀποθανεῖν ἦσαν κατεγνωσμένοι. ἀπέστειλαν δὲ καὶ ὑπὸ ἀχαιῶν καλλικράτης ἐς ῥώμην καὶ δίαιος, τοῖς φεύγουσιν ἐκ σπάρτης ἀντιδικήσοντες ἐπὶ τῆς βουλῆς, καὶ αὐτοῦ, ὁ μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν καλλικράτης τελευτᾷ νόσῳ. οὐ δὲ οἶδα εἰ ἀφικόμενος ἐς ῥώμην, ὠφέλησεν ἄν τι ἀχαιούς. ἢ κακῶς σφισιν ἐγένετο μειζόνων ἀρχή. δίαιος δὲ ἐς ἀντιλογίαν μεναλκίδᾳ καταστὰς ἐπὶ τῆς βουλῆς, πολλὰ μὲν εἶπε. τὰ δὲ ἤκουσεν οὐ σὺν κόσμῳ. καί σφισιν ἀπεκρίνατο ἡ βουλή, ἀποστέλλειν πρέσβεις οἳ κρινοῦσιν, ὅσα λακεδαιμονίοις καὶ ἀχαιοῖς διάφορα ἦν ἐς ἀλλήλους. καὶ τοῖς ἐκ ῥώμης πρέσβεσι σχολαιοτέρα πως ἐγίνετο ἡ ὁδός. ὥστε ἐξαπατᾶν ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς διαίῳ τε ἀχαιοὺς καὶ μεναλκίδᾳ λακεδαιμονίους. τοὺς μὲν δὴ παρῆγεν ὁ δίαιος ὡς τὰ πάντα ἕπεσθαι λακεδαιμονίοις σφίσιν ὑπὸ τῆς ῥωμαίων βουλῆς εἰσὶν ἐγνωσμένοι. λακεδαιμονίους δὲ ὁ μενάλκιδας ἠπάτα παντελῶς τοῦ συνεδρεύειν ἐς τὸ ἀχαϊκὸν ὑπὸ ῥωμαίων αὐτοὺς ἀπηλλάχθαι. αὖθις οὖν ἐκ τῶν ἀντιλογιῶν λακεδαιμονίοις ὥρμηντο ἀχαιοὶ πολεμεῖν, καὶ στρατὸς ἐπὶ τὴν σπάρτην ἠθροίζετο ὑπὸ δαμοκρίτου στρατηγεῖν τηνικαῦτα ἀχαιῶν ᾑρημένου. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον, ἀφίκετο ἐς μακεδονίαν στρατιά τε ῥωμαίων. καὶ ἡγεμὼν ἐπ᾽ αὐτῇ μέτελλος. ἀνδρίσκῳ τῷ περσέως τοῦ φιλίππου πολεμήσοντες ἀφεστηκότι ἀπὸ ῥωμαίων. καὶ ὁ μὲν ἐν μακεδονίᾳ πόλεμος ἔμελλεν ὡς ῥᾷστα κατὰ τὸ ἐπιτηδειότατον ῥωμαίοις κριθήσεσθαι. μέτελλος δὲ ἄνδρας ὑπὸ τῆς ῥωμαίων ἀπεσταλμένους βουλῆς ἐπὶ τὰ ἐν τῇ ἀσίᾳ πράγματα, ἐκέλευε πρὶν ἢ ἐς τὴν ἀσίαν διαβῆναι, τοῖς ἡγεμόσιν αὐτὸν τοῖς ἀχαιῶν ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὅπλα μὲν ἐπὶ τὴν σπάρτην μὴ ἐπιφέρειν σφίσιν ἀπαγορεύοντας. τὴν δὲ ἐκ ῥώμης παρουσίαν τῶν ἀνδρῶν προσερεῦντας μένειν. οἳ κατὰ τοῦτο ἦσαν ἀπεσταλμένοι λακεδαιμονίοις δικασταὶ καὶ ἀχαιοῖς γενέσθαι. οἱ μὲν δὴ τὰ ἐντεταλμένα δαμοκρίτῳ καὶ ἀχαιοῖς ἐπέστελλον. ἐφθακόσιν ἔξοδον ἐπὶ λακεδαίμονα πεποιῆσθαι. καὶ ἑώρων γὰρ τὰ πρὸς τὴν παραίνεσιν ἀνθεστηκότα ἀχαιῶν, ἀπηλλάσσοντο ἐς τὴν ἀσίαν. λακεδαιμόνιοι δὲ ὑπὸ φρονήματος μᾶλλον ἢ ἰσχύος, ἔλαβον μὲν τὰ ὅπλα καὶ ἐπεξῆλθον, τῇ οἰκείᾳ ἀμυνοῦντες. βιασθέντες δὲ οὐ μετὰ πολύ, ὅσον μὲν ἐς χιλίους οἱ ἡλικίᾳ μάλιστα αὐτῶν καὶ τόλμαις ἀκμάζοντες, πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ. τὸ δὲ ἄλλο στρατιωτικόν, ὡς ἕκαστος τάχους εἶχεν, ἔφευγεν πρὸς τὴν πόλιν. εἰ δὲ ὁ δαμόκριτος προθυμίαν ἐποιήσατο, τοῖς φεύγουσιν ἐκ τῆς παρατάξεως ὁμοῦ καὶ ἀχαιοῖς ἐσδραμεῖν ὑπῆρξεν ἂν ἐς τὸ τεῖχος τῆς σπάρτης. νῦν δὲ αὐτίκα τε ἀνεκάλεσεν ἀπὸ τῆς διώξεως τοὺς ἀχαιούς, καὶ ἐχρῆτο καὶ ἐς τὸ ἔπειτα, καταδρομαῖς μᾶλλον καὶ ἁρπαγαῖς ἐκ τῆς χώρας, ἢ συντόνῳ πολιορκίᾳ. δαμοκρίτῳ μὲν οὖν ἀπαγαγόντι ὀπίσω τὴν στρατιάν, ἐπιβάλλουσιν οἱ ἀχαιοὶ ζημίαν πεντήκοντα ἅτε ἀνδρὶ προδότῃ τάλαντα. καὶ οὐ γὰρ εἶχεν ἐκτῖσαι, φεύγων ᾤχετο ἐκ πελοποννήσου. δίαιος δέ, ἀχαιῶν μετὰ δαμόκριτον στρατηγεῖν ᾑρημένος, ἀποστείλαντι αὖθις μετέλλῳ πρέσβεις, ὡμολόγησε μηδένα ἐπάξειν λακεδαιμονίοις πόλεμον. ἀλλὰ ἐς ἂν ἥκωσιν ἐκ ῥώμης ἀναμένειν τοὺς διαλλακτάς. στρατήγημα δὲ ἄλλο ἐς τοὺς λακεδαιμονίους παρεῦρε τοιόνδε. τὰ ἐν κύκλῳ τῆς σπάρτης πολίσματα, ἐς τὴν ἀχαιῶν ὑπηγάγετο εὔνοιαν. ἐσήγαγε δὲ ἐς αὐτά, καὶ φρουρὰς ὁρμητήρια ἐπὶ τὴν σπάρτην ἀχαιοῖς εἶναι. μεναλκίδας δὲ ᾕρητο μὲν ὑπὸ λακεδαιμονίων ἐναντία διαίῳ στρατηγεῖν. ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἔς τε τὴν πα[illegible] πολέμου παρασκευὴν καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς χρήμασιν ἀσθενῶς, πρὸς δὲ καὶ τῆς γῆς φθίσιν ἄσπορον μεμενηκυίας, ὅμως τὰς σπονδὰς ὑπερβῆναι πείθει, καὶ πόλισμα ἴασον ἑλὼν ἐξ ἐπιδρομῆς ἐπόρθησεν. ὅροις μὲν χώρας τῆς λακωνικῆς, ἀχαιῶν δὲ ἐν τῷ τότε ὑπήκοον. ἐξεγείρας δὲ αὖθις λακεδαιμονίοις καὶ ἀχαιοῖς πόλεμον, ἐν ἐγκλήμασί τε ἦν ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ οὐ γάρ τινα ἐκ τοῦ προσδοκωμένου κινδύνου λακεδαιμονίοις σωτηρίαν ηὕρισκεν, ἀφίησιν ἑκουσίως τὴν ψυχήν, πιὼν φάρμακον. καὶ μεναλκίδᾳ μὲν τέλος τοιοῦτον ἐγένετο. ἄρξαντι ἐν τῷ ἑαυτοῦ νῷ, τότε μὲν λακεδαιμονίων ὡς ἂν ὁ ἀμαθέστατος στρατηγός, πρότερον δὲ ἔτι τοῦ ἀχαιῶν ἔθνους, ὡς ἂν ἀνθρώπων ὁ ἀδικώτατος. ἀφίκοντο δὲ ἐς τὴν ἑλλάδα καὶ οἱ ἀποσταλέντες ἐκ ῥώμης λακεδαιμονίοις δικασταὶ καὶ ἀχαιοῖς γενέσθαι. ἄλλοι τε καὶ ὀρέστης. τούς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν ἀχαιῶν ἔχοντας τὰς ἀρχὰς καὶ δίαιον ἐκάλει παρ᾽ αὐτόν. ἀφικομένοις δὲ ἔνθα ἐτύγχανεν αὐτὸς ἐσῳκισμένος, ἀπεγύμνου τὸν πάντα σφίσιν ἤδη λόγον, ὡς δίκαια ἡγοῖτο ἡ ῥωμαίων βουλή, μήτε λακεδαιμονίους τελεῖν ἐς τὸ ἀχαϊκόν, μήτε αὐτὴν κόρινθον. ἀφεῖσθαι δὲ καὶ ἄργος καὶ ἡράκλειαν τὴν πρὸς οἴτῃ καὶ ὀρχομενίους ἀρκάδας συνεδρίου τοῦ ἀχαιῶν. γένους τε γὰρ αὐτοῖς οὐδὲν τοῦ ἀχαιῶν μετεῖναι. καὶ ὕστερον τὰς πόλεις προσχωρῆσαι ταύτας πρὸς τὸ ἀχαϊκόν. ταῦτα ὀρέστου λέγοντος, οἱ ἄρχοντες τῶν ἀχαιῶν, οὐδὲ τὸν πάντα ὑπομείναντες ἀκοῦσαι λόγον, ἔθεον ἐς τὸ ἐκτὸς τῆς οἰκίας. καὶ ἐκάλουν ἀχαιοὺς ἐς ἐκκλησίαν. οἱ δὲ ὡς τὰ ἐγνωσμένα ἐπύθοντο ὑπὸ ῥωμαίων, αὐτίκα ἐτρέποντο ἤδη τοὺς σπαρτιάτας. οἳ κορίνθῳ ἔτυχον τότε ἐπιδημοῦντες. συνήρπαζον δὲ πάντα τινά. καὶ ὃν λακεδαιμόνιον σαφῶς ὄντα ἠπίσταντο, καὶ ὅτῳ κουρᾶς ἢ ὑποδημάτων εἵνεκα ἢ ἤδη τῇ ἐσθῆτι ἢ κατ᾽ ὄνομα προσγένοιτο ὑπόνοια. τοὺς δὲ αὐτῶν καὶ καταφυγεῖν ἔνθα ὀρέστης ᾤκει

κριτόλαος ὁ πείσας ἀχαιοὺς ἄρασθαι πόλεμον κατὰ ῥωμαίων ἠφανίσθη. μέτελλος τοὺς περὶ κριτόλαον ἀποκτείνων. ἀρκάδων ἐν χαιρωνείᾳ διδόασι δίκην. δίαιος κριτολάου διάδοχος.

φθάνοντες ὅμως, καὶ ἐντεῦθεν ἐβιάζοντο ἕλκειν. ὀρέστης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τοῦ τε τόλμης ἐπέχειν τοὺς ἀχαιοὺς ἐπειρῶντο. καὶ ἐκέλευον μεμνῆσθαι σφᾶς, ὡς ἀδικημάτων καὶ ὕβρεως ἄρχουσιν ἐς ῥωμαίους. ἡμέρας δὲ ὕστερον οὐ πολλαῖς οἱ ἀχαιοὶ, λακεδαιμονίων μὲν αὐτῶν ὅσους εἶχον συνειληφότες, κατατίθενται σφᾶς ἐς δεσμωτήριον. τοὺς ξένους δὲ ἀπὸ αὐτοῦ διακρίνοντες ἠφίεσαν. ἀποστέλλουσι δὲ καὶ ἐς ῥώμην ἄλλους τε ἀχαιῶν τῶν ἐν τέλει, καὶ θεαρίδαν. ὡς δὲ ἀπέλθοιεν ἐντυχόντες κατὰ τὴν ἄνοδον ῥωμαίων πρέσβεσιν οἳ τὰ λακεδαιμονίων καὶ ἀχαιῶν ὕστερον ἢ ὀρέστης ἀπεσταλμένοις, ὀπίσω καὶ αὐτοὶ τρέπονται. διαίῳ δὲ ἐξήκοντος τοῦ χρόνου τῆς ἀρχῆς, στρατηγεῖν ὑπὸ ἀχαιῶν ᾑρέθη κριτόλαος. τοῦτον δριμὺς καὶ σὺν οὐδενὶ λογισμῷ τὸν κριτόλαον πολεμεῖν πρὸς ῥωμαίους ἔρως ἔσχε. καὶ ἔτυχον γάρ τοι ἤδη οἱ παρὰ ῥωμαίων ἥκοντες τὰ λακεδαιμονίων καὶ ἀχαιῶν δικάσαι, ἀφίκοντο μὲν ἐν τεγέᾳ τῇ ἀρκάδων τοῖς ἀνδράσιν ἐς λόγους ὁ κριτόλαος. ἀθροῖσαι δὲ ἀχαιοὺς σφίσιν ἐς κοινὸν σύλλογον οὐδαμῶς ἤθελεν. ἀλλὰ ἐς μὲν ἐπήκοον τῶν ῥωμαίων, ἔπεμπεν ἀγγέλους κελεύων τοὺς συνέδρους καλεῖν ἐς τὸ ἀχαϊκόν. ἰδίᾳ δὲ τοῖς συνέδροις ἐπέστελλεν ἐς τὰς πόλεις ἀπολείπεσθαι σφᾶς τοῦ συλλόγου. ὡς δὲ οὐκ ἀφίκοντο οἱ συνεδρεύσοντες, ἐνταῦθα ὁ κριτόλαος μάλιστα, ἐπεδείκνυτο ἀπάτῃ πρὸς ῥωμαίους χρώμενος. ὃς ἄλλην ἐκέλευεν ἀναμένειν αὐτοὺς ἀχαιῶν σύνοδον, ἐς μῆνα ἐσομένην ἕκτον. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἰδίᾳ διαλέξεσθαί σφισιν ἄνευ τοῦ κοινοῦ τοῦ ἀχαιῶν ἔφασκε. καὶ οἱ μὲν ἐπεὶ ἀπατώμενοι συνῆκαν, ἀπηλλάσσοντο ἐς ῥώμην. κριτόλαος δὲ ἐς κόρινθον ἀχαιοὺς ἀθροίσας, ἀνέπεισε μὲν ἐπιφέρειν ὅπλα ἐπὶ τὴν σπάρτην. ἀνέπεισε δὲ καὶ ῥωμαίοις ἐκ τοῦ εὐθέος πόλεμον ἄρασθαι. τὸ μὲν δὴ ἄνδρα βασιλέα καὶ πόλιν ἀνελέσθαι πόλεμον καὶ μὴ εὐτυχῆσαι, συνέβη φθόνῳ μᾶλλον ἔκ του δαιμόνων, ἢ τοῖς πολεμήσασι περιεῖται ἔγκλημα. θρασύτης δὲ ἡ μετὰ ἀσθενείας, μανία μᾶλλον ἢ ἀτυχία καλοῖτο. ὃ δὴ καὶ κριτόλαον καὶ ἀχαιοὺς ἔβλαψε. παρώξυνε δὲ καὶ ἀχαιοὺς πυθέας βοιωταρχῶν τηνικαῦτα ἐν θήβαις. καὶ οἱ θηβαῖοι συνεπιλήψεσθαι προθύμως ἐπηγγέλλοντο τοῦ πολέμου. ἑαλώκεσαν δὲ οἱ θηβαῖοι δίκην μετέλλου δικάζοντος, φωκεῦσιν ἐκτῖσαι ζημίαν πρώτην ὅτι ἐσέβαλον σὺν ὅπλοις ἐς γῆν τὴν φωκίδα. δευτέραν δὲ εὐβοεῦσιν. ἐδῄωσαν γοῦν καὶ εὐβοέων τὴν χώραν. τρίτην δὲ ἀμφισσεῦσι τεμόντες καὶ τὴν ἀμφισσέων, ἐπὶ ἀκμὴν σίτου. ῥωμαῖοι δὲ παρά τε τῶν ἀνδρῶν διδαχθέντες οὓς ἐς τὴν ἑλλάδα ἀπέστειλαν καὶ ἐκ τῶν γραμμάτων ἃ μέτελλος ἐπέστελλεν, ἀδικεῖν ἀχαιῶν κατέγνωσαν. καὶ ἦν γὰρ μόμμιός σφισιν ὕπατος τότε ᾑρημένος, τοῦτον ναῦς τε καὶ στρατιὰν πεζὴν ἐκέλευον ἐπ' ἀχαιοὺς ἄγειν. μέτελλος δὲ παραυτίκα ἐπέπυστο, ὡς μόμμιος καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ ἀχαιοὺς ἀφίκοιτο. καὶ ἐποιεῖτο σπουδὴν ἐπιθεὶς αὐτὸς πέρας τῷ πολέμῳ φανῆναι, πρὶν ἢ μόμμιον ἐς τὴν ἑλλάδα ἀφῖχθαι. ἀγγέλους οὖν παρὰ τοὺς ἀχαιοὺς ἀπέστελλεν. ἀφιέναι κελεύων τῆς πρὸς σφᾶς συντελείας λακεδαιμονίους. καὶ πόλεις ἄλλας ὁπόσαι παρῄρηντο τὰ ῥωμαίων. τῆς τε ἐκ τοῦ χρόνου τοῦ προτέρου σφίσιν ἀπειθείας, οὐδεμίαν παρὰ ῥωμαίων ὑπισχνεῖτο ὀργὴν γενήσεσθαι. ἅμα τε δὴ ταῦτα ἐπεκηρυκεύετο, καὶ ἤλαυνεν ἐς μακεδονίαν τὸν στρατὸν διὰ θεσσαλίας τὴν παραλίαν καὶ παρὰ τὸν λαμιακὸν ποιούμενος κόλπον. κριτόλαος δὲ καὶ ἀχαιοὶ, λόγον μὲν φέροντα ἐς σύμβασιν, προσίεντο οὐδένα. ἡράκλειαν δὲ προσεκάθηντο πολιορκοῦντες οὐ βουλομένους ἐς τὸ ἀχαϊκὸν συντελεῖν. τότε δὲ ὡς παρὰ τῶν κατασκόπων ἐπυνθάνετο ὁ κριτόλαος μέτελλον καὶ ῥωμαίους διαβεβηκέναι τὸν σπερχειὸν, ἀπέφυγεν ἐς σκάρφειαν τὴν λοκρῶν. οὐδὲ κατὰ τὸ στενὸν τὸ ἡρακλείας τε μεταξὺ καὶ θερμοπυλῶν τοὺς ἀχαιοὺς τάξας, ἐτόλμησεν ὑπομεῖναι μέτελλον. ἀλλὰ ἐς τοσοῦτο ἀφίκετο δείματος, ὡς μηδὲ αὐτὸ ποιήσασθαι τὸ χωρίον πρὸς ἀμείνονος ἐλπίδος. ἔνθα ἦν μὲν λακεδαιμονίοις ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων τὰ ἐς μήδους, ἦν δὲ καὶ ἀθηναίοις τὰ ἐς γαλάτας, οὐδὲν ἀφανέστερα ἐκείνων τολμήματα. ὑποφθάνοντας δὲ κριτόλαον καὶ ἀχαιοὺς, αἱροῦσιν ὀλίγον πρὸ τῆς σκαρφείας οἱ ὁμοῦ τῷ μετέλλῳ. καὶ ἀποκτείναντες πλήθει πολλοὺς, ἔλαβον καὶ ζῶντας ὅσον χιλίους. κριτόλαος δὲ οὔτε ὤφθη ζῶν μετὰ τὴν μάχην, οὔτε ἐν τοῖς νεκροῖς εὑρέθη. εἰ δὲ ἐτόλμησε τῆς πρὸς τῇ οἴτῃ θαλάσσης, ἐς ταύτης καταδῦναι τὸ τέλμα, πανταπᾶσιν ἔμελλεν ἄγνωστός τε καὶ ἄπυστος οἰχήσεσθαι κατὰ τοῦ βυθοῦ. ἐς μὲν οὖν τὴν κριτολάου τελευτὴν καὶ ἄλλα πάρεστιν εἰκάζειν. ἀρκάδων δὲ ἐξεστρατευμένοι λογάδες χίλιοι, οἳ κριτολάῳ τοῦ ἔργου μετέσχον, προῆλθον μὲν ἄχρις ἐλατείας τῆς φωκέων καὶ ἐς τὴν πόλιν ὑπ' αὐτῶν κατὰ συγγένειαν δή τινα παλαιὰν ἐδέχθησαν. ὡς δὲ τοῖς φωκεῦσιν ἡ κριτολάου συμφορὰ καὶ ἀχαιῶν ἀπηγγέλλετο, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἐλατείας κελεύουσι τοὺς ἀρκάδας. ἀπιοῦσι δὲ ὀπίσω σφίσιν ἐς τὴν πελοπόννησον, μέτελλος καὶ ῥωμαῖοι περὶ χαιρώνειαν ἐπιφαίνονται. ἔνθα δὴ ἐπελάμβανε τοὺς ἀρκάδας ἐκ θεῶν δίκη τῶν ἑλληνικῶν. οἱ ἐν χαιρωνείᾳ φιλίππου καὶ μακεδόνων ἐναντία ἀγωνιζομένους, ἐγκαταλιπόντες ἕλληνας, τότε ἐν χωρίῳ τῷ αὐτῷ, ἐκτείνοντο ὑπὸ ῥωμαίων. ἀχαιοῖς δὲ αὖθις ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατεύματος παρῆλθε δίαιος καὶ δούλους τε ἐς ἐλευθερίαν ἠφίει, τὸ μιλτιάδου καὶ ἀθηναίων βούλευμα, πρὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν μαραθῶνι μιμούμενος, καὶ ἀχαιῶν συνέλεγε καὶ ἀρκάδων ἀπὸ τῶν πόλεων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ. ἐγένετο δὲ ἀναμεμιγμένων ὁμοῦ καὶ οἰκετῶν τὸ ἀθροισθὲν, ἐς ἑξακοσίους μὲν μάλιστα ἀριθμὸν ἱππεῖς. τὸ δὲ ὁπλιτικὸν, τετρακισχίλιοί τε καὶ μύριοι. ἐνταῦθα ὁ δίαιος ἐς ἄπαν ἀφίκετο ἀ-

ἑλλὰς ὑπὸ ῥωμαίων ἀγομένη καὶ φθειρομένη, δίαιος ἡττηθεὶς πίνει φάρμακον. κόρινθος ἐξανδραποδισθεῖσα πυρπολεῖται.

νοίας. ὃς κριτόλαον καὶ πᾶσαν τὴν ἀχαιῶν ἐπιστάμενος παρασκευὴν κακῶς οὕτως ἀγωνιουμένην πρὸς μέτελλον, ἀπέλεξεν αὐτὸς ὅσον τε τετρακισχιλίους. καὶ ἄρχοντα ἐπ' αὐτοῖς ἔταξεν ἀλκαμένην. ἀπεστέλλοντο δὲ ἐς μέγαρα. φρουρά τε ἦν μεγαρεῦσι τοῦ ἄστεως, καὶ ἢν μέτελλος ἐπίῃ καὶ οἱ ῥωμαῖοι, τοῦ πρόσω σφᾶς κωλύειν. μέτελλος δὲ ὡς οἱ περὶ χαιρώνειαν λογάδες κατέστρωντο οἱ ἀρκάδων, ἀναστήσας τὸ στράτευμα ἤλαυνεν ἐπὶ τὰς θήβας. ἡράκλειάν τε γὰρ ἐπολιόρκησαν οἱ θηβαῖοι μετὰ ἀχαιῶν, καὶ ἀγῶνος τοῦ πρὸς σκάρφειαν μετεσχήκεσαν. τότε δὲ αὐτοί τε καὶ γυναῖκες ἐκλελοιπότες πᾶσα ἡλικία τὴν πόλιν, ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν βοιωτίαν καὶ ἐς τῶν ὀρῶν τὰ ἄκρα ἀνέφευγον. μέτελλος δὲ οὔτε ἱερὰ ἐμπιπράναι θεῶν, οὔτε οἰκοδομήματα καθαιρεῖν εἴα. θηβαίων τε τῶν ἄλλων, μήτε ἀποκτεῖναι μηδένα, μήτε αἱρεῖν φεύγοντα ἀπηγόρευε. πυθέαν δὲ ἢν ἕλωσιν, ἀνάγειν ἐκέλευεν ὡς αὐτόν. ἐξευρέθη τότε δὴ αὐτίκα ὁ πυθέας. καὶ ἀναχθεὶς δίκην εἶχεν. ὡς δὲ πλησίον μεγάρων ἐγίνετο ὁ στρατός, οὔτε ὑπέμειναν οἱ περὶ τὸν ἀλκαμένην. καὶ αὐτίκα ἐς κόρινθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἀχαιῶν ᾤχοντο φεύγοντες. καὶ μεγαρεῖς μὲν παραδιδόασιν ἀμαχεὶ ῥωμαίοις τὴν πόλιν. μέτελλος δὲ ὡς ἀφίκετο ἐπὶ τὸν ἰσθμόν, ἐπεκηρυκεύετο καὶ τότε ἀχαιοῖς ἐς εἰρήνην καὶ ὁμολογίαν προκαλούμενος. ἰσχυρὸς γάρ τις ἐνέκειτο αὐτῷ πόθος τά ἐν μακεδονίᾳ τε ὁμοῦ καὶ τὰ ἀχαιῶν κατεργασθῆναι. καὶ τούτῳ μὲν ταῦτα ἐσπευκότι δίαιος ἠναντιοῦτο ὑπὸ ἀγνωμοσύνης. μόμμιος δὲ ὀρέστην ἅμα ἀγόμενος, τὸν πρότερον ἐπὶ τῇ λακεδαιμονίων διαφορᾷ καὶ ἀχαιῶν ἐλθόντα, ἀφίκετο μὲν περὶ ὄρθρον ἐς τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα, ἀποπέμψας δὲ ἐς μακεδονίαν μέτελλον καὶ ὅσον εἵπετο ἐκείνῳ, ἀνέμεινεν αὐτὸς ἐν τῷ ἰσθμῷ τὴν πᾶσαν ἀθροισθῆναι παρασκευήν. ἀφίκετο δὲ ἱππικὸν μέν, πεντακόσιοί τε καὶ τρισχίλιοι. τοῦ πεζοῦ δὲ ἀριθμὸς ἐγένετο, ἐς μυριάδας δύο, προσόντων καὶ τούτοις τρισχιλίων. ἐπῆλθον δὲ καὶ τοξόται κρῆτες. καὶ ἐκ περγάμου τῆς ὑπὲρ καΐκου φιλοποίμην στρατιώτας ἄγων παρὰ ἀττάλου. μόμμιος μὲν δὴ τότε ἐξ ἰταλίας τινὰ καὶ τὰ ἐπικουρικά, ἀπωτέρω δύο τε καὶ δέκα ἔταξε σταδίοις, πρὸ τοῦ παντὸς εἶναι στρατεύματος φυλακήν. ἀχαιοὶ δὲ ἐχόντων ἀφυλακτότερον ὑπὸ φρονήματος τῶν ῥωμαίων ἐπιτίθενται τοῖς ἐπὶ φυλακῆς αὐτοῖς τῆς πρώτης. καὶ τοὺς μὲν φονεύουσι. πλείονας δὲ ἔτι ἐς τὸ στρατόπεδον κατεῖρξαν. καὶ ἀσπίδας ὅσον τε πεντακοσίας εἷλον. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ ἐπήρθησαν οἱ ἀχαιοὶ ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον πρότερον, πρὶν ἢ ῥωμαίους ἄρχειν μάχης. ὡς δὲ ἀντεπῄει καὶ ὁ μόμμιος, οἱ μὲν ἐς τὸ ἱππικὸν τῶν ἀχαιῶν ταχθέντες αὐτίκα ᾤχοντο φεύγοντες τῆς ῥωμαίων ἵππου, μηδὲ τὴν πρώτην ἔφοδον ὑπομείναντες. ὁ δὲ πεζὸς στρατός, ἀθύμως μὲν εἶχεν ἐπὶ τῶν ἱππέων τῇ τροπῇ. δεξάμενοι δὲ τὴν ἐμβολὴν τοῦ ὁπλιτικοῦ τοῦ ῥωμαίων, βιαζόμενοί τε τῷ πλήθει καὶ ἀπαγορεύοντες τοῖς τραύμασιν, ὅμως ἀντεῖχον ὑπὸ τοῦ θυμοῦ. πρίν γε δὴ ῥωμαίων λογάδες χίλιοι προσπεσόντες κατὰ τὰ πλάγια ἐς τέλεον τοὺς ἀχαιοὺς φυγὴν κατέστησαν. εἰ δὲ ἐτόλμησεν ἐσδραμεῖν μετὰ τὴν μάχην δίαιος ἐς κόρινθον καὶ ὑποδέξασθαι τῷ τείχει τοὺς διαπίπτοντας ἐκ τῆς φυγῆς, κἂν εὕρασθαί τι παρὰ μομμίου οἱ ἀχαιοὶ φιλάνθρωπον ἠδυνήθησαν ἐς πολιορκίαν καὶ τριβὴν πολέμου καταστάντα. νῦν δὲ ἀρχομένων ἔτι ἐνδιδόναι τῶν ἀχαιῶν, εὐθὺ μεγάλης πόλεως ἔφευγεν ὁ δίαιος οὐδέν τι γενόμενος ἐς ἀχαιοὺς ὅμοιος, ἢ καὶ καλλίστρατος ὁ ἐμπέδου πρὸς ἀθηναίους. τούτῳ γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἱππαρχήσαντι ἐν σικελίᾳ οἵ τε ἀθηναῖοι καὶ ὅσοι ἄλλοι τοῦ στόλου μετεσχήκεσαν, ἀπώλλυντο πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ ἀσινάρῳ. τότε τῷ καλλιστράτῳ παρέσχε τόλμα διεκπέσαι διὰ τῶν πολεμίων, ἄγοντι τοὺς ἱππέας. ὡς δὲ τὸ πολὺ ἀπέσωσεν αὐτῶν ἐς κατάνην, ἀνέστρεφεν ὀπίσω τὴν αὐτὴν αὖθις ὁδὸν ἐς συρακούσας. διαρπάζοντας πειρῶν τὸ ἀθηναίων στρατόπεδον, καταβάλλει τε ὅσον πέντε ἐξ αὐτῶν, καὶ τραύματα ἐπίκαιρα αὐτός τε καὶ ὁ ἵππος λαβόντες, ἀφιᾶσι τὴν ψυχήν. οὗτος μὲν δὴ ἀγαθὴν δόξαν ἀθηναίοις καὶ αὐτῷ κτώμενος, περιεποίησέ τε ὧν ἦρχε. καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς ἑκουσίως. δίαιος δὲ ἀχαιοὺς ἀπολωλεκώς, μεγαλοπολίταις κακῶν τῶν ἐφεστηκότων ἧκεν ἄγγελος. ἀποκτείνας δὲ αὐτοχειρὶ τὴν γυναῖκα, ἵνα μὴ γένοιτο αἰχμάλωτος, τελευτᾷ πιὼν φάρμακον. ἐοικυῖαν μὲν παρασχόμενος μεναλκίδα τὴν ἐς χρήματα πλεονεξίαν, ἐοικυῖαν δὲ καὶ τὴν ἐς τὸν θάνατον δειλίαν. ἀχαιῶν δὲ οἱ ἐς κόρινθον ἀποσωθέντες μετὰ τὴν μάχην, ἀπεδίδρασκον ὑπὸ νύκτα εὐθύς. ἀπεδίδρασκον δὲ καὶ αὐτῶν κορινθίων οἱ πολλοί. μόμμιος δὲ τὸ μὲν παραυτίκα, ἀναπεπταμένων ὅμως τῶν πυλῶν ἐπεῖχεν ἐς τὴν κόρινθον παρελθεῖν ὑποκαθῆσθαί τινα ἐντὸς τοῦ τείχους ὑποπτεύων ἐνέδραν. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ᾕρει τε κατὰ κράτος, καὶ ἔκαιε κόρινθον. τῶν δὲ ἐγκαταληφθέντων, τὸ μὲν πολὺ οἱ ῥωμαῖοι φονεύουσι. γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας ἀπέδοτο μόμμιος. ἀπέδοντο δὲ καὶ οἰκέτας, ὅσοι τῶν ἐς ἐλευθερίαν ἀφεθέντων καὶ μαχεσαμένων μετὰ ἀχαιῶν μήτοι εὐθὺς ὑπὸ τοῦ πολέμου τὸ ἔργον ἐτεθνήκεσαν. ἀναθημάτων δὲ καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου, τὰ μὲν μάλιστα ἀνήκοντα ἐς θαύματα ἀνήγετο. τὰ δὲ ἐκείνοις οὐχ ὁμοίου λόγου φιλοποίμενι ὁ μόμμιος τῷ παρὰ ἀττάλου στρατηγῷ δίδωσι. καὶ ἦν περγαμηνοῖς καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι λάφυρα κορίνθια. πόλεων δὲ ὅσοι ῥωμαίων ἐναντία ἐπολέμησαν, τείχη μὲν ὁ μόμμιος κατέλυε καὶ ὅπλα ἀφῃρεῖτο, πρὶν ἢ καὶ συμβούλους ἀποσταλῆναι παρὰ ῥωμαίων. ὡς δὲ ἀφίκοντο οἱ σὺν αὐτῷ βουλευσόμενοι, ἐνταῦθα δημοκρατίας μὲν κατέπαυε.

Ἡγεμὼν Ἀχαΐας. Νέρων Ἑλλάδος ἐλευθερωτής. Λάρισος ποτ. Δύμη ἡ πρὶν Πάλεια. ποίησις τοῖς ἀρχαιοτέροις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑστέροις χαίρουσα τῶν ὀνομάτων. Σώστρατος Ἡρακλέους ἐρώμενος. Δινδυμήνη μήτηρ καὶ Ἄττης. Ἄγδιστις ἀρσενόθηλυς.

καθίστατο δὲ ἀπὸ τιμημάτων τὰς ἀρχάς· καὶ φόρος τε ἐτάχθη τῇ Ἑλλάδι, καὶ οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες, ἐκωλύοντο ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτᾶσθαι· συνέδριά τε κατὰ ἔθνος τὰ ἑκάστων, Ἀχαιῶν καὶ τὸ ἐν Φωκεῦσιν ἢ Βοιωτοῖς ἢ ἑτέρωθί που τῆς Ἑλλάδος, κατελέλυτο ὁμοίως πάντα. ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον ἐτράποντο ἐς ἔλεον Ῥωμαῖοι τῆς Ἑλλάδος, καὶ συνέδριά τε κατὰ ἔθνος ἀποδιδόασιν ἑκάστοις τὰ ἀρχαῖα, καὶ γῆν ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτᾶσθαι· ἀφῆκαν δὲ καὶ ὅσοις ἐπιβεβλήκει Μόμμιος ζημίαν· Βοιωτούς τε γὰρ Ἡρακλεώταις καὶ Εὐβοίας τάλαντα ἑκατὸν καὶ Ἀχαιοὺς Λακεδαιμονίοις διακόσια ἐκέλευσεν ἐκτῖσαι. τούτων μὲν δὴ ἄφεσιν παρὰ Ῥωμαίων εὕροντο Ἕλληνες. ἡγεμὼν δὲ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἀπεστέλλετο. καλοῦσι δὲ οὐχ Ἑλλάδος, ἀλλ' Ἀχαΐας ἡγεμόνα οἱ Ῥωμαῖοι· διότι ἐχειρώσαντο Ἕλληνας δι' Ἀχαιῶν τότε τοῦ Ἑλληνικοῦ προεστηκότων. ὁ δὲ πόλεμος ἔσχεν οὗτος τέλος, Ἀντιθέου μὲν Ἀθήνησιν ἄρχοντος, ὀλυμπιάδι δὲ ἑξηκοστῇ πρὸς ταῖς ἑκατόν· ἣν ἐνίκα Διόδωρος Σικυώνιος. ἐς ἅπαν δὲ ἀσθενείας τότε μάλιστα κατῆλθεν ἡ Ἑλλάς, λυμανθεῖσα κατὰ μέρη καὶ διαφθαρεῖσα ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Ἄργος μὲν ἐς τὸ πλεῖστον ἀφικομένην δυνάμεως πόλιν εὐθὺς τῶν καλουμένων ἡρώων, ὁμοῦ τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Δωριέας ἐπέλιπε τὸ ἐκ τῆς τύχης εὐμενές· τὸ δὲ ἔθνος τὸ Ἀττικόν, ἀπὸ τοῦ Πελοποννησίων πολέμου καὶ νόσου τῆς λοιμώδους ἀνενεγκόν τε καὶ αὖθις ἀνανηξάμενον, ἔτι ἔμελλεν οὐ πολλοῖς ὕστερον ἡ Μακεδόνων ἀκμὴ καθαιρήσειν. κατέτεινε δὲ ἐκ Μακεδονίας καὶ ἐς τὰς Βοιωτίας Θήβας τὸ Ἀλεξάνδρου μήνιμα. Λακεδαιμονίους δὲ Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος. καὶ αὖθις ὁ Ἀχαιῶν πόλεμος ἐγένετο. ὅτε δὴ καὶ μόγις ἅτε ἐκ δένδρου λελωβημένου καὶ αὖθις τὰ πλείονα ἀνεβλάστησεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὸ Ἀχαϊκόν. καὶ αὐτὸ ἡ κακία τῶν στρατηγησάντων ἐκόλουσεν ἔτι αὐξανόμενον. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐς Νέρωνα ἡ βασιλεία περιῆλθε ἡ Ῥωμαίων, καὶ ἐλεύθερον ὁ Νέρων ἀφίησιν ἁπάντων, ἀλλαγὴν πρὸς δῆμον ποιησάμενος τὸν Ῥωμαίων· Σαρδὼ γὰρ τὴν νῆσον ἐς τὰ μάλιστα εὐδαίμονα ἀντὶ Ἑλλάδος σφίσιν ἀντέδωκεν. ἀποδόντι δὲ ἐς τοῦτό μοι τοῦ Νέρωνος τὸ ἔργον, ὀρθότατα εἰρηκέναι Πλάτων ἐφαίνετο ὁ Ἀρίστωνος· ὁπόσα ἀδικήματα μεγέθει καὶ τολμήματι ἐστὶν ὑπερηκότα, οὐ τῶν ἐπιτυχόντων εἶναι ταῦτα ἀνθρώπων· ψυχῆς δὲ γενναίας, ὑπὸ ἀτόπου παιδείας διεφθαρμένης. οὐ μὴν Ἕλλησί γε ἐξεγένετο ὄνασθαι τοῦ δώρου· Οὐεσπασιανοῦ γὰρ μετὰ Νέρωνα ἄρξαντος, ἐς ἐμφύλιον στάσιν προήχθησαν· καὶ σφᾶς ὑποτελεῖς τε αὖθις ὁ Οὐεσπασιανὸς εἶναι φόρων καὶ ἀκούειν ἐκέλευσεν ἡγεμόνος, ἀπομεμαθηκέναι φήσας τὴν ἐλευθερίαν τὸ Ἑλληνικόν. τάδε μὲν οὕτω συμβαίνοντα εὕρισκον. Ἀχαιοῖς δὲ ὅροι καὶ Ἠλείοις τῆς χώρας ποταμός τε Λάρισος, καὶ Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῷ ποταμῷ ναός ἐστι Λαρισαίας. καὶ Ἀχαιῶν πόλις Δύμη, σταδίους ὅσον τε διακοσίους ἀπέχει τοῦ Λαρίσου. ταύτην Φίλιππος ὁ Δημητρίου πολεμῶν, μόνην τῶν Ἀχαϊκῶν ἔσχεν ὑπήκοον. καὶ ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ Οὐλυμπικὸς ἡγεμὼν καὶ οὗτος Ῥωμαίων ἐπέτρεψε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν Δύμην. Αὔγουστος δὲ ὕστερον καὶ προσένειμεν αὐτὴν Πατρεῦσιν. ἐκαλεῖτο δὲ τὰ μὲν ἀρχαιότερα Πάλεια. ἐχόντων δὲ ἔτι Ἰώνων, ὄνομα οἱ μετέθετο ἐφ' ἡμᾶς. σαφῶς δ' οὐκ οἶδα. εἴτε ἀπὸ γυναικὸς ἐπιχωρίας Δύμης. εἴτε ἀπὸ Δύμαντος τοῦ Αἰγιμίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ἐλεγείου τοῦ Ὀλυμπίασιν ἐπὶ τῇ εἰκόνι τῇ Οἰβώτα, οὐ προαχθείη τις ἐς ἀλογίαν. Οἰβώτᾳ γὰρ ἀνδρὶ Δυμαίῳ σταδίου μὲν ἀνελομένῳ νίκην ὀλυμπιάδι ἕκτῃ, εἰκόνος δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐπὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν ὀλυμπιάδα κατὰ μάντευμα ἐκ Δελφῶν ἀξιωθέντι, ἐπίγραμμά ἐστιν ἐπ' αὐτῷ λέγον· Οἰνία Οἰβώτας στάδιον νικῶν ὁ δ' Ἀχαιὸς πατρίδα Πάλειαν θῆκ' ὀνομαστοτέραν. τοῦτο οὖν οὐκ ἀντιλογίαν παρασχήσει ἐς Πάλειαν ἀλλὰ μὴ Δύμην, τὸ ἐπίγραμμα καλεῖ τὴν πόλιν. τὰ γὰρ ἀρχαιότερα ὀνόματα ἐς ποίησιν ἐπάγεσθαι τοῦ ὑστέρων, καθεστηκός ἐστιν Ἕλλησιν. καὶ Ἀμφιάραόν τε καὶ Ἄδραστον Φορωνείδας καὶ Ἐρεχθείδην ἐπονομάζουσι τὸν Θησέα. ὀλίγον δὲ πρὸ τοῦ ἄστεως ἐστὶ τοῦ ἐν Δυμαίῳ, ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ τάφος Σωστράτου. μειράκιον δὲ εἶναι τῶν ἐπιχωρίων. γενέσθαι δὲ Ἡρακλέους ἐρώμενον φασὶν αὐτόν. καὶ ἀποθανεῖν γὰρ τὸν Σώστρατον Ἡρακλέους ἔτι ὄντος μετ' ἀνθρώπων. οὕτως οἱ τὸν Ἡρακλέα τό τε μνῆμα αὐτὸν εἶναι τὸν ποιήσαντα. καὶ ἀπαρχὰς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν δοῦναι. ἐπίθημα δὲ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι στήλη τε ἦν ἐπὶ τοῦ χώματος, καὶ Ἡρακλῆς ἐπειργασμένος. ἐλέγετο δὲ ὡς οἱ ἐπιχώριοι καὶ ἐναγίζουσι τῷ Σωστράτῳ. Δυμαίοις δὲ ἔστι μὲν Ἀθηνᾶς ναὸς καὶ ἄγαλμα ἐς τὰ μάλιστα ἀρχαῖον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἱερόν σφισι Δινδυμήνῃ Μητρὶ καὶ Ἄττῃ πεποιημένον. Ἄττης δὲ ὅστις ἦν, οὐδὲ οἷός τε ἦν ἀπόρρητον ἐς αὐτὸν ἐξευρεῖν. ἀλλὰ Ἑρμησιάνακτι μὲν τῷ τὰ ἐλεγεῖα γράψαντι πεποιημένα ἐστὶν ὡς υἱός τε ἦν Καλάου Φρυγὸς καὶ ὡς οὐ τεκνοποιὸς ὑπὸ τῆς μητρὸς τεχθείη. ἐπεὶ δὲ ηὔξητο, μετῴκησεν ἐς Λυδίαν τῷ Ἑρμησιάνακτος λόγῳ καὶ Λυδοῖς ὄργια ἐτέλει Μητρός, ἐς τοσοῦτο ἥκων παρ' αὐτῇ τιμῆς, ὡς δι' αὐτὴν νεμεσήσαντα Δία ὗν ἐπὶ τὰ ἔργα ἐπιπέμψαι τῶν Λυδῶν. ἐνταῦθα ἄλλοι τε τῶν Λυδῶν καὶ αὐτὸς Ἄττης ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ ὑός. καί τι ἑπόμενον τούτοις Γαλατῶν δρῶσιν οἱ Πεσσινοῦντα ἔχοντες, ὑῶν οὐχ ἁπτόμενοι. νομίζουσί γε μὴν οὐχ οὕτω τὰ ἐς τὸν Ἄττην, ἀλλὰ ἐπιχώριός ἐστιν ἄλλος σφίσιν ἐς αὐτὸν λόγος. Δία ὑπνωμένον ἀφεῖναι σπέρμα ἐς γῆν. τὴν δὲ ἀνὰ χρόνον ἀνεῖναι δαίμονα διπλᾶ ἔχοντα αἰδοῖα, τὰ μὲν ἀνδρὸς, τὰ δὲ αὐτῷ γυναικός. ὄνομα δὲ Ἄγδιστιν αὐτῷ τίθενται.

Τὰ κατὰ ἄττην. οἰβώτα κατάραι. πεῖρος καὶ γλαῦκος
ποτ. ὤλενος. πατρέων τύχη. λαφρία ἄρτεμις.

θεοὶ δὲ ἄγδιστιν δήσαντες, τὰ αἰδοῖά οἱ τὰ ἀνδρὸς ἀποκόπτουσιν. ὡς δὲ ἀπ' αὐτῶν ἀναφῦσα ἀμυγδαλῆ εἶχεν ὡ-
ραῖον τὸν καρπόν, θυγατέρα τοῦ σαγγαρίου ποταμοῦ λαβεῖν φασὶ τοῦ καρπούς. ἐσθεμένης δὲ ἐς τὸν κόλπον,
καρπὸς μὲν ἐκεῖνος ἦν ἀφανὴς αὐτίκα. αὐτὴ δὲ ἐκύει. τεκούσης δὲ, τράγος περιεῖπε τὸν παῖδα ἐκκείμενον.
ὡς δὲ αὐξανομένῳ κάλλους οἱ μετῆν, πλέον ἢ κατὰ εἶδος ἀνθρώπου, ἐνταῦθα τοῦ παιδὸς ἔρως ἔσχεν ἄγ-
διστιν. αὐξηθέντα δὲ ἄττην ἀποστέλλουσιν ἐς πεσσινοῦντα οἱ προσήκοντες συνοικήσοντα τῇ βασιλέως θυ-
γατρί. ὑμέναιος δὲ ᾔδετο. καὶ ἄγδιστις ἐφίσταται. καὶ τὰ αἰδοῖα ἀπέκοψε μανεὶς ὁ ἄττης. ἀπέκοψε δὲ καὶ
ὁ τὴν θυγατέρα αὐτῷ διδούς. ἄγδιστιν δὲ μετάνοια ἔσχεν οἷα ἄττην ἔδρασε. καί οἱ παρὰ διὸς εὕρετο, μή-
τε σήπεσθαί τι ἄττῃ τοῦ σώματος, μήτε τήκεσθαι. τάδε μὲν ἐς ἄττην τὰ γνωριμώτατα. ἐν δὲ τῇ χώ-
ρᾳ τῇ δυμαίᾳ ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ δρομέως οἰβώτα νίκη. τούτῳ δ' ἐν ὀλυμπίᾳ ἀχαιῶν πρώτῳ γέρας λαβόν-
τι οὐδὲν ἐξαίρετον παρ' αὐτῶν ἐγίνετο εὕρασθαι. καὶ ἐπὶ τούτῳ κατάρας ὁ οἰβώτας ἐποιήσατο. μηδέ-
νι ὀλυμπικὴν νίκην ἔτι ἀχαιῶν γενέσθαι. καὶ ἦν γάρ τις θεῶν ᾧ τοῦ οἰβώτα τελεῖσθαι τὰς κατά-
ρας οὐκ ἀμελὲς ἦν, διδάσκονταί τε οἱ ἀχαιοί. καθ' ἣν τινα αἰτίαν στεφάνου τοῦ ὀλυμπιάσιν ἡμάρτα-
νον. διδάσκονται δὲ ἀποστείλαντες ἐς δελφούς. οὕτω δὴ καὶ ἄλλα ἐς τιμὴν σφίσι τοῦ οἰβώτα ποιοῦ-
σι, καὶ τὴν εἰκόνα ἀνάθεισιν ἐς ὀλυμπίαν, σώστρατος πελληνεὺς σταδίου νίκην ἔσχεν ἐν παισί. διαμένει δὲ
ἐς ἐμὲ ἔτι ἀχαιῶν, τοῖς ἀγωνίζεσθαι μέλλουσι τὰ ὀλυμπία, ἐναγίζειν τῷ οἰβώτα. καὶ ἢν κρατήσωσιν
ἐν ὀλυμπίᾳ, στεφανοῦν τοῦ οἰβώτα τὴν εἰκόνα. σταδίους τε ὅσον τεσσαράκοντα προελθόντι ἐκ δύμης πο-
ταμὸς πεῖρος ἐς θάλατταν κάτεισι. καὶ ἀχαιῶν πόλις ποτὲ ὤλενος ᾠκεῖτο παρὰ τῷ πείρῳ. ὁπόσοι δὲ
ἐς ἡρακλέα καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ πεποιήκασιν, ἔστιν οὐκ ἐλάχιστά σφισι δείγματα τοῦ λόγου. τίς ὁ δεξάμενος
ἐν ὠλένῳ βασιλεύς. καὶ ὁ περίων ἡρακλῆς παρ' αὐτῷ ξενίων ἔτυχε. καὶ ὅτι μὲν ἦν πόλισμα μικρὸν
ἐξ ἀρχῆς ἡ ὤλενος, μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ μου καὶ ἐλεγεῖον ἐς εὐρυτίωνα κένταυρον ὑπὸ ἑρμησιάνα-
κτος πεποιημένον. ἀνὰ χρόνον δὲ τοὺς οἰκήτορας ἐκλιπεῖν ὑπὸ ἀσθενείας φασὶ τὴν ὤλενον. καὶ ἐς πει-
ράς τε καὶ ἐς εὐρυτειὰς ἀποχωρῆσαι. τοῦ δὲ πείρου ποταμοῦ, περὶ τοὺς ὀγδοήκοντα ἀφέστηκε σταδίους
πατρέων ἡ πόλις. οὐ πόρρω δὲ αὐτῆς ποταμὸς γλαῦκος ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν. πατρέων δέ οἱ τὰ ἀρ-
χαιότατα μνημονεύοντες, φασὶν εὔμηλον αὐτόχθονα οἰκῆσαι πρῶτον ἐν τῇ χώρᾳ. βασιλεύοντα οὐ
πολλῶν αὐτὸν ἀνθρώπων. τριπτολέμου δὲ ἐκ τῆς ἀττικῆς ἀφικομένου, τόν τε καρπὸν λαμβάνει τὸν ἥ-
μερον καὶ οἰκῆσαι διδαχθεὶς πόλιν, ἀρόαν ὠνόμασεν ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ τῆς γῆς. ὡς δὲ πρὸς ὕπνον ἐτρέπε-
το ὁ τριπτόλεμος, ἐνταῦθα ἀνθείαν παῖδα εὐμήλου τοὺς δράκοντάς φασιν ὑπὸ τοῦ τριπτολέμου
τὸ ἅρμα ζεύξαντα ἐθελῆσαι καὶ αὐτὸν σπεῖραι. καὶ τὸν μὲν ἐπιλαμβάνει τὸ χρεὼν, ἐκπεσόντα τοῦ ἅρ-
ματος. τριπτόλεμος δὲ καὶ εὔμηλος ἄνθειαν πόλιν οἰκίζουσιν ἐν κοινῷ τοῦ εὐμήλου παιδὸς ἐπώνυμον.
ᾠκίσθη δὲ καὶ τρίτη μεταξὺ ἀνθείας καὶ ἀρόης μεσάτις πόλις. ὁπόσα δὲ οἱ πατρεῖς περὶ διονύσου λέ-
γουσι τραφῆναί τε αὐτὸν ἐν τῇ μεσάτει. καὶ ἐνταῦθα ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ τιτάνων, ἐς παντοῖον ἀφι-
κέσθαι κίνδυνον, οὐκ ἐναντιούμενος τοῖς πατρεῦσι τῆς μεσάτεως τὸ ὄνομα, αὐτοῖς σφισιν ἐξηγεῖσθαι
παρίημι. ἀχαιῶν δὲ ὕστερον ἐκβαλόντων ἴωνας, πατρεὺς ὁ πρευγένους τοῦ ἀγήνορος, ἐς μὲν ἄνθειαν
καὶ ἐς μεσάτιν, μὴ ἐνοικίζεσθαι τοῖς ἀχαιοῖς ἀπεῖπε. περίβολον δὲ τείχους πρὸς τῇ ἀρόῃ βαλόμε-
νος μείζονα, ἵνα ἐντὸς τοῦ περιβόλου καὶ ἡ ἀρόη γένηται, ὄνομα ἔθετο ἀφ' ἑαυτοῦ πάτρας τῇ πό-
λει. ἀγήνωρ δὲ ὁ πατὴρ τοῦ πρευγένους ἀρέως παῖς ἦν τοῦ ἄμπυκος. ὁ δὲ ἄμπυξ πελίου τοῦ αἰγινήτου τοῦ
δηρείτου τοῦ ἀρπάλου τοῦ ἀμύκλα τοῦ λακεδαίμονος. πατρεῖ μὲν τοιαῦτα ἐς τοὺς προγόνους ὑπάρχον-
τα ἦν. ἰδίᾳ δὲ ἀνὰ χρόνον πατρεῖς διέβησαν ἐς αἰτωλίαν ἀχαιῶν μόνοι κατὰ φιλίαν τὴν αἰτωλῶν,
τὸν πόλεμόν σφισι τὸν πρὸς γαλάτας συνδιοίσοντες. προσπταίσαντες δ' ἐν ταῖς μάχαις λόγου μειζό-
νως καὶ ὑπὸ πενίας ἅμα οἱ πολλοὶ πιεζόμενοι, πάτρας μὲν πλὴν ὀλίγων τινῶν ἐκλείπουσιν. οἱ δὲ ἄλ-
λοι κατὰ χώραν ὑπὸ φιλεργίας ἐσκεδάσθησαν. καὶ πολίσματα παρὲξ αὐτὰς πάτρας. τοσάδε
ἄλλα ᾤκησαν. μεσάτιν καὶ ἄνθειαν. καὶ βολίνην. καὶ ἀργυρᾶν τε καὶ ἀρβᾶν. αὔγουστος δὲ ἢ τοῦ παρὰ
πολὺ νομίζων κεῖσθαι καλῶς τὰς πάτρας, ἢ κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἐπανήγαγεν αὖθις ἐκ τῶν πολισ-
μάτων τῶν ἄλλων τοὺς ἄνδρας ἐς τὰς πάτρας. προσσυνῴκισε δέ σφισι καὶ ἀχαιοὺς τοὺς ἐκ ῥυπῶν
καταβαλὼν ἐς ἔδαφος ῥύπας. καὶ ἔδωκε μὲν ἐλευθέροις ἀχαιῶν μόνοις τοῖς πατρεῦσιν εἶναι. ἔδω-
κε δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα γέρας σφίσιν ὁπόσα τοῖς ἀποίκοις νέμειν οἱ ῥωμαῖοι νομίζουσι. πατρεῦσι δὲ ἐν
ἄκρᾳ τῇ πόλει, λαφρίας ἱερόν ἐστιν ἀρτέμιδος. ξενικὸν μὲν τῇ θεῷ τὸ ὄνομα εἰσηγμένον δὲ ἑτέρωθεν
καὶ τὸ ἄγαλμα. καλυδῶνος γὰρ καὶ αἰτωλίας τῆς ἄλλης ὑπὸ αὐγούστου βασιλέως ἐρημωθείσης διὰ
τὸ τὴν ἐς νικόπολιν τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀκτίου συνοικίζεσθαι καὶ τὸ αἰτωλικόν, οὕτω δὲ ἄγαλμα τῆς λαφρίας
οἱ πατρεῖς ἔσχον. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα ἄλλα ἀγάλματα ἔκ τε αἰτωλίας καὶ παρὰ ἀκαρνάνων, τὰ μὲν
πολλὰ ἐς τὴν νικόπολιν κομισθῆναι πατρεῦσι δὲ ὁ αὔγουστος ἄλλά τε τῶν ἐκ καλυδῶνος λαφύρων. καὶ
δὴ καὶ τῆς

λαφρία ἄρτεμις καὶ τρικλαρία. καὶ τὰ ἐς ἑορτὴν γινόμενα. μελάνιππος καὶ κομαιθώ. λάρναξ εὐρυπύλου.

δὴ καὶ τῆς λαφρίας ἔδωκε τὸ ἄγαλμα. ὃ δὴ καὶ ἐπ' ἐμοῦ ἔτι ἐν τῇ ἀκροπόλει τῇ πατρέων εἶχε τιμάς. γενέσθαι δὲ ἐπίκλησιν τῇ θεῷ λαφρίαν ἀπ' ἀνδρὸς φωκέως φασί. λάφριον γὰρ τὸν κασταλίου τοῦ δελφοῦ καλυδωνίοις ἱδρύσασθαι τὸ ἄγαλμα τῆς ἀρτέμιδος τὸ ἀρχαῖον. οἱ δὲ τῆς ἀρτέμιδος τὸ μήνιμα τὸ ἐς οἰνέα ἀνὰ χρόνον τοῖς καλυδωνίοις ἐλαφρότερον γενέσθαι λέγουσι. καὶ αἰτίαν τῇ θεῷ τῆς ἐπικλήσεως ἐθέλουσιν εἶναι ταύτην. τὸ μὲν δὴ σχῆμα τοῦ ἀγάλματος θηρεύουσά ἐστιν ἐλέφαντος δὲ καὶ χρυσοῦ πεποιημένη. ναυπάκτιοι δὲ μέναιχμος καὶ σοΐδας, εἰργάσαντο. τεκμαίρονται σφᾶς κανάχου τοῦ σικυωνίου καὶ τοῦ αἰγινήτου κάλλωνος οὐ πολλῷ γενέσθαι τινὶ ἡλικίαν ὑστέρους. ἄγουσι δὲ καὶ λαφρία ἑορτὴν τῇ ἀρτέμιδι οἱ πατρεῖς ἀνὰ πᾶν ἔτος. ἐν ᾗ τρόπος ἐπιχώριος θυσίας ἐστὶν αὐτοῖς. περὶ μὲν τὸν βωμὸν ἐν κύκλῳ ξύλα ἱστᾶσιν ἔτι χλωρά. καὶ ἐς ἑκκαίδεκα ἕκαστον πήχεις. ἐντὸς δὲ τοῦ βωμοῦ τὰ αὐότατα σφίσι τῶν ξύλων κεῖται. μηχανῶνται δὲ ὑπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἑορτῆς καὶ ἄνοδον ἐπὶ τὸν βωμὸν λειοτέραν ἐπιφοροῦντες γῆν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοὺς ἀναβαθμούς. πρῶτα μὲν δὴ πομπὴν μεγαλοπρεπεστάτην τῇ ἀρτέμιδι πομπεύουσι καὶ ἱερωμένη παρθένος ὀχεῖται τελευταία τῆς πομπῆς ἐπὶ ἐλάφων ὑπὸ τὸ ἅρμα ἐζευγμένων. ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν, τηνικαῦτα ἤδη δρᾶν τὰ ἐς τὴν θυσίαν νομίζουσι. δημοσίᾳ τε ἡ πόλις οὐχ ἧσσον ἐς τὴν ἑορτὴν ἢ οἱ ἰδιῶται φιλοτίμως ἔχουσιν. ἐσβάλλουσι γὰρ ζῶντας ἐς τὸν βωμὸν, ὄρνιθάς τε τοὺς ἐδωδίμους. καὶ ἱερεῖα ὁμοίως ἅπαντα. ἔτι δὲ ὗς ἀγρίους. καὶ ἐλάφους τε καὶ δορκάδας. οἱ δὲ καὶ λύκων καὶ ἄρκτων σκύμνους. οἱ δὲ καὶ τὰ τέλεια τῶν θηρίων. κατατιθέασι δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν, καὶ δένδρων καρπὸν τῶν ἡμέρων. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου πῦρ, ἐνιᾶσιν ἐς τὰ ξύλα. ἐνταῦθά που καὶ ἄρκτον καὶ ἄλλο τι ἐθεασάμην τῶν ζώων, τὰ μὲν ὑπὸ τὴν πρώτην ὁρμὴν τοῦ πυρὸς βιαζόμενα ἐς τὸ ἐκτός. τὰ δὲ, καὶ ἐκφεύγοντα ὑπὸ ἰσχύος. ταῦτα οἱ ἐμβαλόντες ἐπανάγουσιν αὖθις ἐς τὴν πυράν. τρωθῆναι δὲ οὐδένα ὑπὸ θηρίων μνημονεύουσιν. ἔστι δὲ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ναοῦ τε τῆς λαφρίας καὶ τοῦ βωμοῦ πεποιημένον μνῆμα εὐρυπύλου. τὰ δὲ ὅστις τε ὢν καὶ καθ' ἥντινα αἰτίαν ἀφίκετο ἐς τὴν γῆν ταύτην, δηλώσει μοι καὶ ταῦτα ὁ λόγος προηγησαμένῳ πρότερον ὁποῖα ὑπὸ τοῦ εὐρυπύλου τὴν ἐπιδημίαν τοῖς ἐνταῦθα ἦν τὰ παρόντα ἀνθρώποις. ἰώνων τοῖς ἀρόην καὶ ἄνθειαν καὶ μεσάτην οἰκοῦσιν, ἦν ἐν οἴκῳ τέμενος καὶ ναὸς ἀρτέμιδος τρικλαρίας ἐπίκλησιν. καὶ ἑορτὴν οἱ ἴωνες αὐτῇ καὶ παννυχίδα ἦγον ἀνὰ πᾶν ἔτος. ἱερωσύνην δὲ εἶχε τῆς θεοῦ παρθένος. ἐς ὃ ἀποστέλλεσθαι παρὰ ἄνδρα ἔμελλε. λέγουσιν οὖν συμβῆναί ποτε ἱερᾶσθαι μὲν τῆς θεοῦ κομαιθὼ τὸ εἶδος καλλίστην παρθένον. τυγχάνειν δὲ αὐτῆς ἐρῶντα μελάνιππον. τά τε ἄλλα τοὺς ἡλικιώτας καὶ ὄψεως εὐπρεπείᾳ μάλιστα ὑπερηρκότα. ὡς δὲ ὁ μελάνιππος ἐς τὸ ἴσον τοῦ ἔρωτος ὑπηγάγετο τὴν παρθένον, ἐμνᾶτο αὐτὴν παρὰ τοῦ πατρός. ἕπεται δέ πως τῷ γήρᾳ τά τε ἄλλα ὡς τὸ πολὺ ἐναντιοῦσθαι νέοις καὶ οὐχ ἥκιστα ἐς τοὺς ἐρῶντας τὸ ἀνάλγητον. ὅπου καὶ μελανίππῳ τότε ἐθέλοντι ἐθέλουσαν ἄγεσθαι κομαιθὼ, οὔτε παρὰ τῶν ἑαυτοῦ γονέων, οὔτε παρὰ τῶν κομαιθοῦς ἤμερον ἀπήντησεν οὐδέν. ἐπέδειξε δὲ ἐπὶ πολλῶν τε δὴ ἄλλων καὶ ἐν τοῖς μελανίππου παθήμασιν ὡς ἔστιν ἔρωτι καὶ ἀνθρώπων συγχέαι νόμιμα. καὶ ἀνατρέψαι θεῶν τιμάς. ὅπου καὶ τότε ἐν τῷ τῆς ἀρτέμιδος ἱερῷ κομαιθὼ καὶ μελάνιππος ἐξέπλησαν τοῦ ἔρωτος τὴν ὁρμήν. καὶ οἱ μὲν ἔμελλον τῷ ἱερῷ καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἴσα καὶ θαλάμῳ χρήσεσθαι. τοὺς δὲ ἀνθρώπους αὐτίκα ἐξ ἀρτέμιδος μήνιμα ἔφθειρε. τῆς τε γῆς καρπὸν οὐδένα ἀποδιδούσης καὶ νόσοι σφίσιν οὐ κατὰ τὰ εἰωθότα, καὶ ἐπ' αὐτῶν θάνατοι πλεόνες ἢ τὰ πρότερα ἐγίνοντο. καταφυγόντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ χρηστήριον τὸ ἐν δελφοῖς, ἤλεγχεν ἡ πυθία μελάνιππον καὶ κομαιθώ. καὶ ἐκείνους τε αὐτοὺς μάντευμα ἀφίκετο θῦσαι τῇ ἀρτέμιδι καὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος παρθένον καὶ παῖδα οἳ τὸ εἶδος εἶεν κάλλιστοι τῇ θεῷ θύειν. ταύτης μὲν δὴ τῆς θυσίας ἕνεκα ὁ ποταμὸς ὁ πρὸς τῷ ἱερῷ τῆς τρικλαρίας ἀμείλιχος ἐκλήθη. τέως δὲ ὄνομα εἶχεν οὐδέν. παίδων δὲ καὶ παρθένων ὅσοι μὲν ἐς τὴν θεὸν οὐδὲν εἰργασμένοι, μελανίππου καὶ κομαιθοῦς ἕνεκα, ἀπώλλυντο αὐτοί τε οἰκτρότατα. καὶ οἱ προσήκοντες σφίσιν ἔπασχον. μελάνιππον δὲ καὶ κομαιθὼ συμφορᾶς ἐκτὸς γενέσθαι τίθεμαι. μόνῳ γὰρ δὴ ἀνθρώπῳ ψυχῆς ἐστιν ἀντάξιον κατορθῶσαι τινὰ ἐρασθέντα. παύσασθαι δὲ οὔπω λέγονται θύοντες τῇ ἀρτέμιδι ἀνθρώπους. ἐκέχρητο δὲ αὐτοῖς πρότερον ἔτι ἐκ δελφῶν, ὡς βασιλεὺς ξένος παραγενόμενος σφίσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ξενικὸν ἅμα ἀγόμενος δαίμονα, τὰ ἐς τὴν θυσίαν τῆς τρικλαρίας παύσει. ἰλίου δὲ ἁλούσης καὶ νεμομένων τὰ λάφυρα τῶν ἑλλήνων, εὐρύπυλος ὁ εὐαίμονος λαμβάνει λάρνακα. διονύσου δὲ ἄγαλμα ἦν ἐν τῇ λάρνακι. ἔργον μὲν ὥς φασιν ἡφαίστου. δῶρον δὲ ὑπὸ διὸς ἐδόθη δαρδάνῳ. λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι δύο λόγοι ἐς αὐτήν. ὡς ὅτε ἔφυγεν αἰνείας ἀπολίποι ταύτην τὴν λάρνακα. οἱ δὲ ῥιφῆναί φασιν αὐτὴν ὑπὸ κασάνδρας συμφορὰν τῷ εὑρόντι ἑλλήνων. ἀνοίξας δ' οὖν ὁ εὐρύπυλος τὴν λάρνακα καὶ εἶδεν ἐς τὸ ἄγαλμα. καὶ αὐτίκα ἦν ἔκφρων μετὰ τὴν θέαν.

Αἰσυμνήτης ὁ ἐν τῇ τῆς Εὐρυπύλου λάρνακος θεός. Μείλιχος ποταμός. βουσὶν Ἀπόλλων ἡδόμενος. Ἀλκαίου ὕμνος εἰς Ἑρμῆν. ᾠδεῖον Ἡρώδου ᾧ φαίνεται συνηκμακὼς ὁ Παυσανίας. Λιμνάτις Ἄρτεμις.

τὰ μὲν δὴ πλείονα ἐμαίνετο, ὀλιγάκις δὲ ἐγίνετο ἐν ἑαυτῷ. ἅτε δὲ οὕτω διακείμενος, οὐκ ἐς τὴν Θεσσαλίαν τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο. ἀλλ' ἐπεί τε Κίρραν καὶ ἐς τὸν ταύτην κόλπον. ἀναβὰς δὲ ἐς Δελφοὺς ἐχρᾶτο ὑπὲρ τῆς νόσου. καὶ αὐτῷ γενέσθαι λέγουσι μάντευμα. ἔνθα ἂν ἐπιτύχῃ θύουσιν ἀνθρώποις θυσίαν ξένην, ἐνταῦθα ἱδρύσασθαί τε τὴν λάρνακα καὶ αὐτὸν οἰκῆσαι. ὁ μὲν δὴ ἄνεμος τὰς ναῦς τοῦ Εὐρυπύλου κατήνεγκεν ἐπὶ τὴν πρὸς τῇ Ἀρόῃ θάλασσαν. ἐκβὰς δὲ ἐς τὴν γῆν, καταλαμβάνει παῖδα καὶ παρθένον ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς Τρικλαρίας ἠγμένους. καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν οὐ χαλεπῶς συνήσειν τὰ ἐς τὴν θυσίαν. ἀφίκοντο δὲ ἐς μνήμην καὶ ἐπιχώριοι τοῦ χρησμοῦ. βασιλέα τε ἰδόντες ὃν οὔπω πρότερον ἑωράκεσαν, καὶ ἐς τὴν λάρνακα ὑπενόησαν ὡς εἴη τις ἐν αὐτῇ θεός. καὶ οὕτω τῷ Εὐρυπύλῳ τε ἡ νόσος καὶ τοῖς ἐνταῦθα ἀνθρώποις τὰ ἐς τὴν θυσίαν ἐπαύσθη. τό, τε ὄνομα ἐτέθη τὸ νῦν τῷ ποταμῷ, Μείλιχος. ἔγραψαν δὲ ἤδη τινές, οὐ τῷ Θεσσαλῷ συμβάντα Εὐρυπύλῳ τὰ εἰρημένα. ἀλλὰ Εὐρύπυλον Δεξαμενοῦ παῖδα τοῦ ἐν Ὠλένῳ βασιλεύσαντος, ἐθέλουσιν ἅμα Ἡρακλεῖ στρατεύσαντα, ἐς Ἴλιον, λαβεῖν παρὰ τοῦ Ἡρακλέους τὴν λάρνακα. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ εἰρήκασι καὶ οὗτοι. ἐγὼ δὲ οὔτε Ἡρακλέα ἀγνοῆσαι τὰ ἐς τὴν λάρνακα, εἰ δὴ τοιαῦτα ἦν, πείθομαι. οὔτε τὰ ἐς αὐτὴν ἐπιστάμενος δοκεῖ μοι ποτὲ ἂν δοῦναι δῶρον συμμαχήσοντι ἀνδρί. οὔτε μὴν οἱ Πατρεῖς ἄλλον τινὰ ἢ τὸν Εὐαίμονος ἔχουσιν Εὐρύπυλον ἐν μνήμῃ, οἷ καὶ ἐναγίζουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐπειδὰν τῷ Διονύσῳ τὴν ἑορτὴν ἄγωσι. τῷ θεῷ δὲ τῷ ἐντὸς τῆς λάρνακος ἐπίκλησις μέν ἐστιν Αἰσυμνήτης. οἱ δὲ αὐτὸν ἐς τὰ μάλιστα θεραπεύοντες, ἐννέα τέ εἰσιν ἄνδρες, οὓς ἂν ἐκ πάντων ὁ δῆμος προέληται κατ' ἀξίωμα. καὶ ἴσαι γυναῖκες τοῖς ἀνδράσι. μιᾷ δὲ ἐν τῇ ἑορτῇ νυκτί, εἰς τὸ ἐκτὸς φέρει τὴν λάρνακα ὁ ἱερεύς. αὕτη μὲν δὴ ἡ νὺξ γέρας τοῦτο εἴληφε. καταβαίνουσι δὲ καὶ ὁπόσοι δὴ τῶν ἐπιχωρίων παῖδες ἐπὶ τὸν Μείλιχον ἀσταχύων ἐστεφανωμένοι τὰς κεφαλάς. ἐκόσμουν δὲ οὕτω καὶ τὸ ἀρχαῖον, οὓς ἦγον τῇ Ἀρτέμιδι θύοντες. τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν στεφάνους μὲν τῶν ἀσταχύων ἀποτίθενται παρὰ τῷ θεῷ. λουσάμενοι δὲ τῷ ποταμῷ καὶ αὖθις στεφάνους ἐπιθέμενοι κισσοῦ, πρὸς τὸ ἱερὸν ἴασι τοῦ Αἰσυμνήτου. ταῦτα μέν σφισιν οὕτω δρᾶν καθέστηκε. τοῦ περιβόλου δέ ἐστιν ἐντὸς τοῦ Λαφρείας, καὶ Ἀθηνᾶς ναὸς ἐπίκλησιν Παναχαΐδος· ἐλέφαντος τὸ ἄγαλμα καὶ χρυσοῦ. ἐρχομένῳ δὲ ἐς τὴν κάτω πόλιν Μητρὸς Δινδυμήνης ἐστὶν ἱερόν. ἐν δὲ αὐτῷ καὶ Ἄττης ἔχει τιμάς. τούτου μὲν δὴ τὸ ἄγαλμα οὐδὲν ἀποφαίνουσι· τὸ δὲ τῆς μητρὸς λίθου πεποίηται. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ Διὸς ναὸς Ὀλυμπίου, αὐτός τε ἐπὶ θρόνου καὶ ἑστῶσα Ἀθηνᾶ παρὰ τὸν θρόνον. τῆς τε Ἥρας ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου πέραν, ἱερόν τε Ἀπόλλωνος πεποίηται καὶ Ἀπόλλων χαλκοῦς γυμνὸς ἐσθῆτος. ὑποδήματα δὲ ὑπὸ τοῖς ποσίν ἐστιν αὐτῷ, καὶ ἑτέρῳ ποδὶ ἐπὶ κρανίου βέβηκε βοός. βουσὶ γὰρ χαίρειν μάλιστα Ἀπόλλωνα, Ἀλκαῖός τε ἐδήλωσεν ἐν ὕμνῳ τῷ ἐς Ἑρμῆν γράψας, ὡς ὁ Ἑρμῆς βοῦς ὑφέλοιτο τοῦ Ἀπόλλωνος. καὶ ἔτι πρότερον ἢ Ἀλκαῖον γενέσθαι, πεποιημένα ἐστὶν Ὁμήρῳ βοῦς Ἀπόλλωνα Λαομέδοντος ἐπὶ μισθῷ νέμειν, καὶ Ποσειδῶνι ἀποδέδωκεν ἐν Ἰλιάδι τὰ ἔπη.

» Ἤτοι ἐγὼ Τρώεσσι πόλιν πέρι τεῖχος ἔδειμα εὐρύ τε καὶ μάλα καλόν, ἵν' ἄρρηκτος πόλις εἴη. Φοῖβε σὺ δ' εἰ-
» λίποδας ἕλικας βοῦς βουκολέεσκες.

τὰ μὲν δὴ ἐς τὸ κρανίον τοῦ βοὸς ἐπὶ τοιῷδε ἄν τις εἰκάσειε πεποιῆσθαι. ἔστι δ' ἐν ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς ἄγαλμά τε Ἀθηνᾶς, καὶ πρὸ αὐτοῦ Πατρέως τάφος. ἔχεται δὲ τῆς ἀγορᾶς τὸ ᾠδεῖον, καὶ Ἀπόλλων ἐνταῦθα ἀνάκειται θέας ἄξιος. ἐποιήθη δὲ ἀπὸ λαφύρων ἡνίκα ἐπὶ τὸν στρατὸν τῶν Γαλατῶν οἱ Πατρεῖς ἤμυναν Αἰτωλοῖς Ἀχαιῶν μόνοι. κεκόσμηται δὲ καὶ ἐς ἄλλα τὸ ᾠδεῖον ἀξιολογώτατα τῶν ἐν Ἕλλησι, πλήν γε δὴ τοῦ Ἀθήνησι. τοῦτο γὰρ μεγέθει τε καὶ ἐς τὴν πᾶσαν ὑπερῆρκε κατασκευήν. ἀνὴρ δὲ Ἀθηναῖος ἐποίησεν Ἡρώδης, ἐς μνήμην ἀποθανούσης γυναικός. ἐμοὶ δὲ ἐν τῇ Ἀτθίδι συγγραφῇ τὸ ἐς τοῦτο παρείθη τὸ ᾠδεῖον, ὅτι πρότερον ἔτι ἐξείργαστό μοι τὰ ἐς Ἀθηναίους, ἢ ὑπῆρκτο Ἡρώδης τοῦ οἰκοδομήματος. ἐν Πάτραις δὲ ἰόντι ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἧ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, πύλη κατὰ τὴν ἔξοδόν ἐστι ταύτην. καὶ ἐπιθήματα ἐπὶ τῆς πύλης ἀνδριάντες εἰσὶν ἐπίχρυσοι. Πατρεύς τε καὶ Πρευγένης καὶ Ἀθερίων, οἱ Πατρέως ἡλικίαν παιδὸς ἔχοντες καὶ αὐτοὶ παῖδές εἰσι. τῆς δὲ ἀγορᾶς ἀντικρὺς κατὰ ταύτην τὴν ἔξοδον, τέμενός ἐστιν Ἀρτέμιδος καὶ ναὸς Λιμνάτιδος. ἐχόντων δὲ ἤδη Λακεδαίμονα καὶ Ἄργος Δωριέων, ὑφελέσθαι Πρευγένην τῆς Λιμνάτιδος τὸ ἄγαλμα κατὰ ὄψιν ὀνείρατος ἐκ Σπάρτης λέγουσι. κοινωνῆσαι δὲ αὐτῷ τοῦ ἐγχειρήματος τῶν δούλων τὸν εὐνούστατον. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, ἔχουσιν ἐν Μεσόᾳ, ὅτι καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Πρευγένους ἐς τοῦτο ἐκομίσθη τὸ χωρίον. ἐπειδὰν δὲ τῇ Λιμνάτιδι τὴν ἑορτὴν ἄγουσι τῆς θεοῦ, τῶν τις οἰκετῶν ἐκ Μεσόας ἔρχεται τὸ ξόανον κομίζων τὸ ἀρχαῖον ἐς τὸ τέμενος τὸ ἐν τῇ πόλει. τούτου δὲ τοῦ τεμένους, ἔστι καὶ ἄλλα τοῖς Πατρεῦσιν ἱερά. πεποίηται δὲ ταῦτα οὐκ ἐν ὑπαίθρῳ. ἀλλ' ἔσοδος ἐς αὐτὰ διὰ τῶν στοῶν ἐστι. τὸ μὲν δὴ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, πλὴν ἐσθῆτος, λίθου τὰ ἄλλα. Ἀθηνᾶ δὲ ἐλέφαντος εἴργασται καὶ χρυσοῦ. πρὸ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ ἱεροῦ Πρευγένους μνῆμά ἐστιν. ἐναγίζουσι δὲ καὶ τῷ Πρευγένει κατὰ ἔτος. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς τὴν ἑορτήν, τῇ Λιμνάτι διάγοντες. τοῦ θεάτρου

Διόνυσος Καλυδώνιος, καὶ τοῦ δυσέρωτος ἔρως Κορέσου. Ποσειδῶν ἵππιος διατί κέκληται. Μαντεῖον ἀψευδὲς διὰ κατόπτρων. ὕδωρ τὸ πρὸς Κυανέαις ταῖς πρὸς Λυκίαν.

Οὐ πόρρω νεμέσεως ναὸς καὶ ἕτερός ἐστιν Ἀφροδίτης. μεγέθει μεγάλα λίθου λευκοῦ τὰ ἀγάλματα καὶ Διονύσου κατὰ τὸ ἄκρον τῆς πόλεως ἱερόν ἐστιν ἐπίκλησιν Καλυδωνίου. μετεκομίσθη γὰρ καὶ τοῦ Διονύσου τὸ ἄγαλμα ἐκ Καλυδῶνος. ὅτε δὲ ᾠκεῖτο ἔτι Καλυδὼν καὶ ἄλλοι τε Καλυδωνίων ἐγίνοντο ἱερεῖς τῷ θεῷ, καὶ δὴ καὶ Κόρεσος. ὃν ἀνθρώπων μάλιστα ἐπέλαβεν ἄδικα ὑπὸ ἔρωτος παθεῖν. ἠρᾶ μὲν Καλλιρρόης παρθένου. ὁπόσον δὲ ἐς Καλλιρρόην ἔρωτος Κορέσῳ μετῆν, τοσοῦτον εἶχεν ἀπεχθείας ἐς αὐτὸν ἡ παρθένος. ὡς δὲ τοῦ Κορέσου δεήσεις τε ποιουμένου πάσας καὶ δώρων ὑποσχέσεις παντοίας, οὐκ ἐπετρέπετο ἡ γνώμη τῆς παρθένου, κομίζεται ἱκέτης ἤδη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸ ἄγαλμα. ὁ δὲ ἤκουσέ τε εὐξαμένου τοῦ ἱερέως, καὶ οἱ Καλυδώνιοι τὸ παραυτίκα ὡς ὑπὸ μέθης ἐγίνοντο ἔκφρονες. καὶ ἡ τελευτὴ σφᾶς παραπλῆγας ἐπελάμβανε. καταφεύγουσιν οὖν ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δωδώνῃ. τοῖς γὰρ τὴν ἤπειρον ταύτην οἰκοῦσι, τοῖς τε Αἰτωλοῖς καὶ τοῖς προσχώροις αὐτῶν Ἀκαρνᾶσι καὶ Ἠπειρώταις, αἱ πέλειαι καὶ τὰ ἐκ τῆς δρυὸς μαντεύματα, μετέχειν μάλιστα ἐφαίνετο ἀληθείας. τό τε δὴ τὰ χρησθέντα ἐκ Δωδώνης Διονύσου μὲν ἔλεγεν εἶναι τὸ μήνιμα. ἔσεσθαι δὲ οὐ πρότερον λύσιν πρὶν ἢ θύσῃ τῷ Διονύσῳ Κόρεσος. ἢ αὐτὴν Καλλιρρόην ἢ τὸν ἀποθανεῖν ἀντ' ἐκείνης τολμήσαντα. ὡς δὲ οὐδὲν ἐς σωτηρίαν εὑρίσκετο ἡ παρθένος, δεύτερα ἐπὶ τοὺς θρεψαμένους καταφεύγει. ἁμαρτάνουσα δὲ καὶ τούτων, ἐλείπετο οὐδὲν ἔτι αὐτὴν φονεύεσθαι. προεξειργασμένων δὲ, ὁπόσα ἐς τὴν θυσίαν ἄλλα ἐκ Δωδώνης μεμαντευμένα ἦν, ἡ μὲν ἱερείου τρόπον ἤκτο ἐπὶ τὸν βωμόν. Κόρεσος δὲ ἐφεστήκει μὲν τῇ θυσίᾳ. τῷ δὲ ἔρωτι εἴξας καὶ οὐ τῷ θυμῷ, ἑαυτὸν αὐτίκα ἀντὶ Καλλιρρόης διεργάζεται. ὁ μὲν δὴ ἀπέδειξεν ἔργον ἀνθρώπων ὧν ἴσμεν διατεθεὶς ἐς ἔρωτα ἀπλαστότατα. καὶ Καλλιρρόῃ τε ὡς Κόρεσον τεθνεῶτα εἶδεν μετέπεσε τῇ παιδὶ ἡ γνώμη καὶ ἐσῄει γὰρ αὐτὴν, Κορέσου τε ἔλεος καὶ ὅσα ἐς αὐτὴν εἴργασται αἰδὼς, ἀποσφάξεν αὐτὴν ἐς τὴν πηγὴν τοῦ λιμένος ἣ ἐν Καλυδῶνι ἐστὶν οὐ πόρρω. καὶ ἀπ' ἐκείνης οἱ ἔπειτα ἄνθρωποι, Καλλιρρόην τὴν πηγὴν καλοῦσι. τοῦ θεάτρου δὲ ἐγγὺς πεποίηται Πατρεῦσι γυναικὸς ἐπιχωρίας τέμενος. Διονύσου δέ ἐστιν ἐνταῦθα ἀγάλματα ἴσα τε τοῖς ἀρχαίοις πολίσμασι καὶ ὁμώνυμοι. Μεσατεὺς γὰρ καὶ Ἀνθεύς τε καὶ Ἀροεὺς ἔστιν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα. ταῦτα τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ Διονύσου ἑορτῇ, κομίζουσιν ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ Αἰσυμνήτου. τὸ δὲ ἱερὸν τοῦτο ἐς τὰ ἐπὶ θάλασσῃ τῆς πόλεως ἐστὶν, ἐρχομένοις ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰσυμνήτου κατωτέρῳ ἰόντι ἄλλο ἱερὸν καὶ ἄγαλμα λίθου, καλεῖται μὲν Σωτηρίας. ἱδρύσασθαι δὲ αὐτὸ ἐξ ἀρχῆς ἀποφυγόντα φασὶ τὴν μανίαν Εὐρύπυλον. πρὸς δὲ τῷ λιμένι, Ποσειδῶνός τε ναὸς καὶ ἄγαλμά ἐστιν ὀρθὸν λίθου. Ποσειδῶνι δὲ πάρεξ ὁπόσα ὀνόματα ποιηταῖς πεποιημένα ἐστὶν ἐς ἐπῶν κόσμον, καὶ ἴδια σφίσιν ἐπιχώρια ὄντα ἕκαστοι τίθενται. τοσαῦτα δὲ ἐς ἅπαντα γεγόνασιν ἐπικλήσεις αὐτῷ. Πελαγαῖος καὶ Ἀσφαλιαῖός τε καὶ ἵππιος. ὠνομάσθαι δὲ ἵππιον τὸν θεὸν πείθοιτο μὲν ἄν τις καὶ ἐπ' αἰτίαις ἄλλαις. ἐπεὶ δὲ εὑρετὴν ἱππικῆς ὄντα ἀπὸ τούτου σχεῖν καὶ τὸ ὄνομα εἰκάζω. Ὅμηρος μέν γε ἐν ἵππων ἄθλοις Μενελάῳ κατὰ τοῦ θεοῦ τούτου πρόκλησιν περιέθηκεν ὅρκον ἵππων ἁψάμενος. γαιήοχον ἐννοσίγαιον ὄμνυθι μὴ μὲν ἑκὼν τὸ ἐμὸν δόλῳ ἅρμα πεδῆσαι. Πάμφως δὲ ὃς Ἀθηναίοις τοὺς ἀρχαιοτάτους ὕμνων ἐποίησεν, εἶναί φησι τὸν Ποσειδῶνα ἵππων τε δωτῆρα νεῶν τ' ἰθυκρηδέμνων. οὔτω διὰ τὴν ἱππικὴν, καὶ οὐκ ἀφ' ἑτέρας προφάσεως τὸ ὄνομα ἔσχηκεν. ἐν Πάτραις δὲ οὐ πολὺ ἀπωτέρω τοῦ Ποσειδῶνος ἱερά ἐστιν Ἀφροδίτης. τὸ δὲ ἕτερον τῶν ἀγαλμάτων γενεᾷ πρότερον ἢ κατ' ἐμὲ, ἁλιεῖς ἄνδρες ἀνείλκυσαν ἐν δικτύῳ. ἔστι δὲ καὶ ἀγάλματα τοῦ λιμένος ἐγγυτάτω χαλκοῦ πεποιημένα Ἄρεως. τὸ δὲ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀφροδίτης. πρὸς τῷ λιμένι δέ ἐστι τέμενος. λίθου μὲν πρόσωπον καὶ ἄκραι χεῖρες καὶ πόδες. ξύλου δὲ τὰ λοιπὰ εἴργασται. ἔστι δέ σφισι καὶ ἄλσος παρὰ θαλάσσῃ δρόμους τε ἐπιτηδειοτάτους καὶ ἐς τὰ ἄλλα δίαιταν ἡδεῖαν ὥρᾳ παρεχόμενον θερινῇ. ἐν τούτῳ τῷ ἄλσει καὶ ναοὶ θεῶν Ἀπόλλωνος, ὁ δὲ Ἀφροδίτης πεποίηται. λίθου καὶ τούτοις τὰ ἀγάλματα. τοῦ δὲ ἄλσους, ἱερὸν ἔχεται Δήμητρος. αὕτη μὲν καὶ ἡ παῖς ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Γῆς, ἔστι καθήμενον. πρὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, ἔστι πηγή. ταύτης τὰ μὲν πρὸ τοῦ ναοῦ, λίθων ἀνέστηκεν αἱμασιά. κατὰ δὲ τὸ ἐκτὸς κάθοδος ἐς αὐτὴν πεποίηται. μαντεῖον δὲ ἐνταῦθά ἐστιν ἀψευδές. οὐ μὴν ἐπὶ παντί γε πράγματι. ἀλλὰ ἐπὶ τῶν καμνόντων. κάτοπτρον καλωδίῳ τῶν λεπτῶν δήσαντες, καθιᾶσι σταθμώμενοι μὴ πρόσω καθικέσθαι τῆς πηγῆς. ἀλλ' ὅσον ἐπιψαῦσαι τοῦ ὕδατος τῷ κύκλῳ τοῦ κατόπτρου. τὸ δὲ ἐντεῦθεν εὐξάμενοι τῇ θεῷ καὶ θυμιάσαντες τὸ κάτοπτρον βλέπουσι. τὸ δέ σφισι τὸν νοσοῦντα ἤτοι ζῶντα ἢ καὶ τεθνεῶτα ἐπιδείκνυσι. τούτῳ μὲν τῷ ὕδατι ἐς τοσοῦτο μέτεστιν ἀληθείας. Κυανέων δὲ τῶν πρὸς Λυκίαν πλησιαίτατα, χρηστήριον Ἀπόλλωνός ἐστι Θυρξέως. παρέχεται δὲ ὕδωρ τὸ πρὸς ταῖς Κυανέαις. εἰς ὃ ἐνιδόντα ἐς τὴν πηγὴν ὁμοίως, πάντα ὁρᾷ ὁπόσα θέλει θεάσασθαι. ἐν Πάτραις δὲ πρὸς τῷ ἄλσει καὶ ἱερὰ δύο ἐστὶ Σαράπιδος. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ πεποίηται μνῆμα Αἰγύπτου τοῦ Βήλου. φυγεῖν δὲ ἐς τὴν Ἀρόην οἱ Πατρεῖς φασιν αὐτόν.

Φαραὶ πόλις. Πεῖρος ποτ. παρ' ᾧ πλάτανοι φιλοξενοῦσαι τοὺς ἑστιωμένους ἐντὸς τῶν χηραμῶν. ἑρμοῦ ἀγοραίου χρηστήριον. ἀργοὶ λίθοι τιμὰς θεῶν εἰληχότες παρά γε τοῖς παλαιοῖς. τριτία πόλις. ῥίον. λιμὴν πάνορμος ἀθηνᾶς τεῖχος.

τοῖς τε ἐς τοὺς παῖδας παθήμασι καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ πεφρικότα τοῦ ἄρεως. καὶ ἐς πλέον τοῦ δαναοῦ λείματι. ἔστι δὲ καὶ ἱερὸν πατρεῦσιν ἀσκληπιοῦ. τοῦτο τὸ ἱερὸν ὑπὲρ τὴν ἀκρόπολιν τῶν πυλῶν ἐστὶν ἐγγὺς. αἳ ἐπὶ μεσάτιν ἄγουσιν. αἱ δὲ γυναῖκές εἰσιν ἐν ταῖς πάτραις, ἀριθμὸν μὲν καὶ ἐς δὶς τῶν ἀνδρῶν. ἀφροδίτης δὲ εἴπερ ἄλλαις γυναιξὶ μέτεστι καὶ ταύταις. βίος δὲ αὐτῶν ταῖς πολλαῖς ἐστὶν ἀπὸ τῆς βύσσου τῆς ἐν τῇ ἤλιδι φυομένης. κεκρυφάλους τε γὰρ ἀπ' αὐτῆς καὶ ἐσθῆτα ὑφαίνουσι τὴν ἄλλην. Φαραὶ δὲ ἀχαιῶν πόλις τελοῦσι μὲν ἐς πάτρας δόντος αὐγούστου. ὁδὸς δὲ ἐς φαρὰς πατρέων μὲν ἐκ τοῦ ἄστεως, στάδιοι πεντήκοντά εἰσι καὶ ἑκατόν. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἄνω πρὸς ἤπειρον περὶ ἑβδομήκοντα. ποταμὸς δὲ ῥεῖ πλησίον φαρῶν πίερος ὁ αὐτὸς ἐμοὶ δοκεῖν. ὃς καὶ τὰ ὠλένου παρέξεισιν ἐρείπια ὑπὸ ἀνθρώπων τῶν πρὸς θαλάσσῃ καλούμενος πεῖρος. πρὸς δὲ τῷ ποταμῷ πλατάνων ἐστὶν ἄλσος. κοῖλαί τε ὑπὸ παλαιότητος αἱ πολλαὶ καὶ ἥκουσαι μεγέθους ἐς τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἑστιῶνται τῶν χηραμῶν ἐντὸς καὶ ὁπόσοις ἂν κατὰ γνώμην ᾖ καὶ ἐγκαθεύδουσι. περίβολος δὲ ἀγορᾶς μέγας κατὰ τρόπον τὸν ἀρχαιότερόν ἐστιν ἐν φαραῖς. ἑρμῆς τε ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ λίθου πεποιημένος ἄγαλμα ἔχων καὶ γένεια. ἑστηκὼς δὲ πρὸς αὐτῇ γῇ, παρέχεται μὲν τὸ τετράγωνον σχῆμα. μεγέθει δέ ἐστιν οὐ μέγας. καὶ αὐτῷ καὶ ἐπίγραμμα ἔπεστιν, ἀναθεῖναι αὐτὸ μεσσήνιον σίμυλον. καλεῖται μὲν δὴ ἀγοραῖος. παρὰ δὲ αὐτῷ, καὶ χρηστήριον καθέστηκε. κεῖται δὲ πρὸ τοῦ ἀγάλματος, ἑστία λίθου καὶ αὐτή. μολίβδῳ δὲ πρὸς τὴν ἑστίαν προσέχονται λύχνοι χαλκοῖ. ἀφικόμενος οὖν περὶ ἑσπέραν, ὁ τῷ θεῷ χρώμενος λιβανωτόν τε ἐπὶ τῆς ἑστίας θυμιᾷ. καὶ ἐμπλήσας τοὺς λύχνους ἐλαίου καὶ ἐξάψας, τίθησιν ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ ἀγάλματος ἐν δεξιᾷ νόμισμα ἐπιχώριον. καλεῖται δὲ χαλκοῦς τὸ νόμισμα. καὶ ἐρωτᾷ πρὸς τὸ οὖς τὸν θεὸν, ὁποῖόν τι καὶ ἑκάστῳ τὸ ἐρώτημά ἐστι. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἄπεισιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐπιφραξάμενος τὰ ὦτα. προελθὼν δὲ ἐς τὸ ἐκτὸς, τὰς χεῖρας ἀπέχων ἀπὸ τῶν ὤτων καὶ ἧστινος ἂν ἐπακούσῃ φωνῆς, μάντευμα ἡγεῖται. τοιαύτη καὶ αἰγυπτίοις ἑτέρα περὶ τοῦ ἄπιδος τὸ ἱερὸν μαντεία καθέστηκεν. ἐν φαραῖς δὲ καὶ ὕδωρ ἱερόν ἐστι τοῦ ἑρμοῦ. ἅμα δὲ τῇ πηγῇ τὸ ὄνομα. τοὺς δὲ ἰχθῦς οὐχ αἱροῦσιν ἐξ αὐτῆς ἀνάθημα εἶναι τοῦ θεοῦ νομίζοντες. ἑστήκασι δὲ ἐγγύτατα τοῦ ἀγάλματος τετράγωνοι λίθοι τριάκοντα μάλιστα ἀριθμόν. τούτους σέβουσιν οἱ φαρεῖς ἑκάστου θεοῦ τινος ὄνομα ἐπιλέγοντες. τὰ δὲ ἔτι παλαιότερα καὶ τοῖς πᾶσιν ἕλλησι, τιμὰς θεῶν ἀντὶ ἀγαλμάτων εἶχον ἀργοὶ λίθοι. φαρεῦσι δὲ ὅσον πέντε σταδίους καὶ δέκα ἀπωτέρω τῆς πόλεως, ἔστιν ἄλσος διοσκούρων. δάφναι μάλιστα ἐν αὐτῷ πεφύκασι. ναὸς δὲ οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ οὔτε ἀγάλματα. κομισθῆναι δὲ οἱ ἐπιχώριοι φασὶν ἐς ῥώμην τὰ ἀγάλματα. ἐν φαραῖς δὲ ἐν τῷ ἄλσει βωμὸς λίθων λογάδων ἐστί. πυθέσθαι δὲ οὐκ εἶχον εἰ ὁ φαρὶς ὁ φιλοδαμείας τῆς δαναοῦ φαρῶν ἢ ὁ ὁμώνυμος ἐκείνῳ τις ἐγένετο οἰκιστής. τριτία δὲ ἀχαιῶν αὕτη πόλις ἐν μεσογαίῳ μὲν ᾤκισται. τελοῦσι δὲ ἐς πάτρας καὶ αὕτη, βασιλέως δόντος. στάδιοι δὲ ἐς τριτίαν εἴκοσί τε καὶ ἑκατόν εἰσιν ἐκ φαρῶν. πρὶν δὲ ἢ ἐς τὴν πόλιν ἐσελθεῖν μνῆμά ἐστι λευκοῦ λίθου θέας καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἄξιον, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ ταῖς γραφαῖς αἵ εἰσιν ἐπὶ τοῦ τάφου τέχνη νικίου. θρόνος τε ἐλέφαντος καὶ γυνὴ νέα καὶ εἴδους δὲ ἔχουσα ἐπὶ τῷ θρόνῳ. θεράπαινα δὲ αὐτῇ προσέστηκε σκιάδιον φέρουσα. καὶ νεανίσκος ὀρθὸς οὐκ ἔχων πω γένεια, ἔστι χιτῶνα ἐνδεδυκὼς καὶ χλαμύδα ἐπὶ τῷ χιτῶνι φοινικῆν. παρὰ δὲ αὐτὸν οἰκέτης ἀκόντια ἔχων ἐστὶ καὶ ἄγει κύνας ἐπιτηδείας θηρεύουσιν ἀνθρώποις. πυθέσθαι μὲν δὴ τὰ ὀνόματα αὐτῶν οὐκ εἴχομεν. ταφῆναι δὲ ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἐν κοινῷ παρέστατο ἅπασιν εἰκάζειν. τριτίας δὲ οἰκιστὴν οἱ μὲν κελβίδαν γενέσθαι λέγουσιν ἀφικόμενον δὲ ἐκ κύμης τῆς ἐν ὀπικῇ. οἱ δὲ ὡς ἄρης συγγένοιτο τριτίᾳ θυγατρὶ τρίτωνος. ἱερᾶσθαι δὲ τῇ ἀθηνᾷ τὴν παρθένον. μελάνιππον δὲ παῖδα ἄρεως καὶ τριτίας οἰκίσαι τε καὶ αὐξῆσαι τὴν πόλιν καὶ θέσθαι τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς μητρός. ἐν τριτίᾳ δὲ, ἔστι μὲν ἱερὸν καλουμένων μεγίστων θεῶν. ἀγάλματα δέ σφισι πηλοῦ θεοῦ πεποιημένα. τούτοις ἑορτὴν ἄγουσι κατὰ ἔτος, οὐδέν τι ἀλλοίαν ἢ καὶ τῷ διονύσῳ δρῶσιν ἕλληνες. ἔστι δὲ καὶ ἀθηνᾶς ναός. τὸ δὲ ἄγαλμα λίθου τὸ ἐφ' ἡμῶν. τὸ δὲ ἀρχαῖον ἐς ῥώμην καθὰ οἱ τριταιεῖς λέγουσιν ἐκομίσθη. θύουσι δὲ οἱ ἐνταῦθα καὶ ἄρει καὶ τῇ τριτίᾳ νομίζουσιν. αἵδε μὲν οὖν θαλάσσης τε εἰσὶν ἀπωτέρω πόλεις, καὶ ἠπειρῶται δὴ βεβαίως. πλέοντι δὲ ἐς αἴγιον ἐκ πατρῶν, ἄκρα πρῶτόν ἐστιν ὀνομαζομένη ῥίον. σταδίους δὲ πατρῶν πεντήκοντα ἀπέχουσα. λιμὴν δὲ ὁ πάνορμος, σταδίοις πέντε καὶ δέκα ἀπωτέρω τῆς ἄκρας. τοσούτους δὲ ἀφέστηκεν ἑτέρους ἀπὸ πανόρμου τὸ ἀθηνᾶς καλούμενον τεῖχος. ἐς δὲ λιμένα ἐρινεὸν ἐξ ἀθηνᾶς τείχους, παράπλους ἐνενήκοντά εἰσι στάδιοι. ἑξήκοντα δὲ ἐς αἴγιον ἀπὸ τοῦ ἐρινεοῦ. ὁδὸς δὲ ἡ πεζῆ, σταδίους τεσσαράκοντα μάλιστα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἀποδεῖ τὸν εἰρημένον. οὐ πόρρω δὲ τοῦ πατρέων ἄστεως, ποταμός τε ὁ μείλιχος καὶ τὸ ἱερὸν τῆς τρικλαρίας ἐστὶν, ἄγαλμα οὐδὲν ἔτι ἔχον. τοῦτο μὲν δή ἐστιν ἐν δεξιᾷ. προελθόντι δὲ ἀπὸ τοῦ μειλίχου, ποταμός ἐστιν ἄλλος ὄνομα μὲν τῷ πο-

Χάραδρος ἀρρενοποιός. πόλις ἀργυρᾶ. σελέμνου ποταμοῦ ὕδωρ ἐπιλήθον ἔρωτος. βολίνα πόλις. κρόνου δρέπανον. στοὰ στράτωνος. εἰληθυίας δᾶδες. ἀσκληπιὸς ἀήρ. ἀπόλλων ἥλιος.

ταμῷ χάραδρος· ὥρᾳ δὲ ἦρος πίνοντα ἐξ αὐτοῦ τὰ βοσκήματα ὀφείλει τίκτειν ἄῤῥενα, ὡς τὰ πλείω συμβαίνει· καὶ τοῦ δὲ εἵνεκα οἱ νομεῖς ἑτέρωσε αὐτὰ τῆς χώρας μεθιστᾶσι. πλήν γε δὴ τὰς βοῦς. ταύτας δὲ αὐτοῦ καταλείπουσιν ἐπὶ τῷ ποταμῷ. διότι καὶ πρὸς θυσίας οἱ ταῦροι σφίσι καὶ ἐς τὰ ἔργα ἐπιτηδειότεροι θηλειῶν βοῶν εἰσιν· ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι τὸ θῆλυ ἐπὶ πλέον τετίμηται. μετὰ δὲ τὸν χάραδρον ἐρείπια οὐκ ἐπιφανῆ πόλεώς ἐστιν ἀργυρᾶς καὶ πηγή τε ἀργυρᾶ ἐν δεξιᾷ τῆς λεωφόρου· καὶ σέλεμνος ποταμὸς κάτεισιν ἐς θάλασσαν. λόγος δὲ τῶν ἐπιχωρίων ἐς αὐτόν ἐστι σέλεμνον μειράκιον ὡραῖον ποιμαίνειν ἐνταῦθα, ἀργυρᾶν δὲ εἶναι μὲν τῶν ἐν θαλάσσῃ νυμφῶν. ἐρασθεῖσαν δὲ αὐτὴν σελέμνου φοιτᾶν τε ὡς αὐτὸν φασὶν ἐκ θαλάσσης ἀνιοῦσαν· καὶ καθεύδειν παρὰ τῷ ποταμῷ. μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον οὔτε ὡραῖος ἔτι ἐφαίνετο σέλεμνος, οὔτε ὡς αὐτὸν φοιτήσειν ἔμελλεν ἡ νυμφή. σέλεμνον δὲ μονωθέντα ἀργυρᾶς, καὶ τελευτήσαντα ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἐποίησεν ἀφροδίτη ποταμόν. λέγω δὲ τὰ ὑπὸ πατρέων λεγόμενα καὶ ἤρα γὰρ καὶ ὕδωρ γενόμενος ἀργυρᾶς, καθότι ἔχει καὶ ἐπὶ τῷ ἀλφειῷ λόγος ἀρεθούσης ἔτι ἐρᾶν αὐτόν, δωρεῖται καὶ τῷδε ἀφροδίτη. σέλεμνον ἐς λήθην ἄγει τὸν ποταμὸν ἀργυρᾶς. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλον ἐπ' αὐτῷ λόγον. τὸ ὕδωρ τὸ σελέμνου σύμφορον καὶ ἀνδράσιν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐς ἔρωτος ἴαμα λουομένοις ἐν τῷ ποταμῷ λήθην ἔρωτος γίνεσθαι. εἰ δὲ μέτεστιν ἀληθείας τῷ λόγῳ τιμιώτερον χρημάτων πολλῶν ἐστιν ἀνθρώποις τὸ ὕδωρ τοῦ σελέμνου. ἀπωτέρω δὲ ἀργυρᾶς, ποταμός ἐστιν ὀνομαζόμενος βολιναῖος. καὶ πόλις ποτὲ ᾤκητο πρὸς αὐτῷ βολίνα. παρθένον δὲ ἐρασθῆναι βολίνης ἀπόλλωνα. τὴν δὲ φυγοῦσαν, ἐς τὴν ταύτῃ φασὶν ἀφεῖναι θάλατταν καὶ αὐτὴν ἀθάνατον γενέσθαι χάριτι τοῦ ἀπόλλωνος. ἐφεξῆς δὲ ἄκρα τε ἐς αὐτὴν ἔχει τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπ' αὐτῇ λέγεται λόγος, ὡς κρόνος τῆς θαλάσσης ἐνταῦθα ἔρριψε τὸ δρέπανον ᾧ τὸν πατέρα οὐρανὸν ἐλυμήνατο. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τὴν ἄκραν δρέπανον ὀνομάζουσιν. ὀλίγον δὲ ὑπὲρ τὴν λεωφόρον, ῥυπῶν ἐστι τὰ ἐρείπια. σταδίους δὲ αἰγίου τριάκοντα ῥύπες ἀπέχει ῥυπῶν. αἰγίου δὲ τὴν χώραν, διέξεισι μὲν ποταμὸς φοῖνιξ. διέξεισι δὲ καὶ ἕτερος μειγανίτας ἐς θάλασσαν ῥέοντες. στοὰ δὲ τῆς πόλεως πλησίον ἐποιήθη στράτωνι ἀθλητῇ, ἐλυμπιάσιν ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς παγκρατίου καὶ πάλης ἀνελομένῳ νίκας. αὕτη μὲν ἐγγυμνάζεσθαι τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐποιήθη. αἰγιεῦσι δὲ εἰλειθυίας ἱερόν ἐστιν ἀρχαῖον· καὶ ἡ εἰλείθυια ἐς ἄκρους ἐκ κεφαλῆς τοὺς πόδας ὑφάσματι κεκάλυπται λεπτῷ ξοάνου πλὴν προσώπου τε καὶ χειρῶν ἄκρων καὶ ποδῶν. ταῦτα δὲ τοῦ πεντελησίου λίθου πεποίηται. καὶ ταῖς χερσὶ τῇ μὲν ἐς εὐθὺ ἐκτέταται, τῇ δὲ, ἀνέχει δᾶδα. εἰλειθυίᾳ δὲ εἰκάσαι τις ἂν εἶναι δᾷδας, ὅτι γυναιξὶν ἴσον καὶ πῦρ εἰσιν αἱ ὠδῖνες. ἔχοιεν δ' ἂν λόγον καὶ ἐπὶ τῷδε αἱ δᾷδες. ὅτι εἰλείθυιά ἐστιν ἡ ἐς φῶς ἄγουσα τοὺς παῖδας. ἔργον δὲ τοῦ μεσσηνίου δαμοφῶντός ἐστι τὸ ἄγαλμα. τῆς εἰλειθυίας δὲ οὐ μακρὰν ἀσκληπιοῦ τέ ἐστι τέμενος καὶ ἀγάλματα ὑγιείας καὶ ἀσκληπιοῦ. ἰαμβεῖον δὲ τὸ ἐπὶ τῷ βάθρῳ, τὸν μεσσήνιον δαμοφῶντα εἶναι τὸν εἰργασμένον φησίν. ἐν τούτῳ τοῦ ἀσκληπιοῦ τῷ ἱερῷ, ἐς ἀντιλογίαν ἀφίκετο ἀνήρ μοι σιδώνιος, ὃς ἐγνωκέναι τὰ ἐς τὸ θεῖον ἔφασκε φοίνικας καὶ τά τε ἄλλα ἑλλήνων βέλτιον, καὶ δὴ καὶ ἀσκληπιῷ πατέρα μὲν σφᾶς ἀπόλλωνα ἐπιφημίζειν. θνητὴν δὲ γυναῖκα οὐδεμίαν μητέρα. ἀσκληπιὸν μὲν γὰρ ἀέρα γένει τε ἀνθρώπων εἶναι καὶ πᾶσιν ὁμοίως ζώοις ἐπιτήδειον πρὸς ὑγίειαν. ἀπόλλωνα δὲ ἥλιον. καὶ αὐτὸν ὀρθότατα ἀσκληπιῷ πατέρα ἐπονομάζεσθαι. ὅτι ἐς τὸ ἁρμόζον ταῖς ὥραις ποιούμενος ὁ ἥλιος τὸν δρόμον, μεταδίδωσι τῷ ἀέρι ὑγιείας. ἐγὼ δὲ ἀποδέχεσθαι μὲν τὰ εἰρημένα, οὐδέν τι φοινίκων μᾶλλον ἢ καὶ ἑλλήνων εἶναι τὸν λόγον ἔφην. ἐπεὶ καὶ ἐν τιτάνῃ τῆς σικυωνίας τὸ αὐτὸ ἄγαλμα ὑγίειά τε ὀνομάζεσθαι, καὶ παισὶ εἶναι δῆλα ὡς τὸν ἡλιακὸν δρόμον ἐπὶ γῆς ὑγίειαν ποιοῦντα ἀνθρώποις. αἰγιεῦσι δὲ ἀθηνᾶς τε ναός· καὶ ἥρας ἐστὶν ἄλσος. ἀθηνᾶς μὲν δὴ δύο ἀγάλματα λευκοῦ λίθου. τῆς δὲ ἥρας τὸ ἄγαλμα ὅτι μὴ γυναιξὶν ἣ ἂν τὴν ἱερωσύνην ἔχῃ, ἄλλῳ γε οὐδενὶ ἔστι θεάσασθαι. διονύσου δὲ πρὸς τῷ θεάτρῳ πεποίηται σφίσιν ἱερόν· καὶ ἄγαλμα οὐκ ἔχον πώγωνα. ἔστι δὲ καὶ διὸς ἐπίκλησιν σωτῆρος ἐν τῇ ἀγορᾷ τέμενος καὶ ἀγάλματα ἐσελθόντων ἐν ἀριστερᾷ χαλκοῦ μὲν ἀμφότερα, τὸ δὲ οὐκ ἔχον πώγωνα, ἐφαίνετο ἀρχαιότερον εἶναί μοι. ἐν δὲ οἰκήματι κατευθὺ τῆς ὁδοῦ χαλκοῦ καὶ ταῦτα ἔστι μὲν ποσειδῶν καὶ ἡρακλῆς. ἔστι δὲ ζεὺς καὶ ἀθηνᾶ. θεοὺς δὲ σφᾶς καλοῦσιν ἐς αὐτοὺς ὡς μὲν ὁ αἰγιέων ἔχει λόγος, ὅτι ἐποιήθησαν ἐν τῇ πόλει τῇ ἀργείων· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσιν οἱ αἰγιεῖς, παρακαταθήκης σφίσιν ὑπὸ ἀργείων ἐδόθη ἀγάλματα καὶ αὖθις. καὶ τάδε ἔτι προσταχθῆναι φασίν· ἑκάστῃ τοῖς ἀγάλμασιν ἡμέρᾳ θύειν. αὐτοὶ δὲ σόφισμα εὑρόντες, θύειν μὲν πλεῖστα ἔσται· καταευωχουμένοις δὲ τὰ ἱερεῖα ἐν κοινῷ, ἀνάλωμα οὐδὲν ἐς αὐτοὺς γίνεσθαι. τέλος δὲ ἀπαιτεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀργείων· καὶ αὐτοῖς τὰ ἐς τὰς θυσίας ἀναλούμενα ἀπαιτεῖν. τοὺς δὲ οὐκ ἔχειν ἐκτῖσαι, καταλιπεῖν σφίσιν αὐτοὺς τὰ ἀγάλματα. αἰγιεῦσι δὲ ἔστι μὲν πρὸς τῇ ἀγορᾷ ναὸς ἀπόλλωνι καὶ ἀρτέμιδι ἐν κοινῷ. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἱερὸν ἀρτέμιδος· τοξευούσῃ δὲ εἴκασται. καὶ

ὁ μαγύριος ζεύς. πέμματα τῇ ἀρεθούσῃ πεμπόμενα. ἱερεὺς διὸς ἀγένειος καὶ κάλλει νικῶν. ἑλικώνιος ποσειδῶν. ἑλίκης ἀφανισμός. σημεῖα σεισμῶν ἐσομένων. διαφοραὶ σεισμῶν.

ταλθυβίου τοῦ κήρυκος τάφος. κέχωσται δὲ τῷ ταλθυβίῳ καὶ ἄλλο μνῆμα ἐν σπάρτῃ. καὶ αὐτῷ αἱ πόλεις ἐναγίζουσιν ἀμφότεραι. πρὸς θαλάσσῃ δὲ, ἀφροδίτης ἱερὸν ἐν αἰγίῳ. καὶ μετ' αὐτῷ ποσειδῶνος. κόρης τε πεποίηται τῆς δήμητρος καὶ τέταρτον ὁμαγυρίῳ διΐ. ἐνταῦθα διὸς καὶ ἀφροδίτης ἐστὶ καὶ ἀθηνᾶς ἀγάλματα. ὁμαγύριος δὲ ἐγένετο τῷ διῒ ἐπίκλησις, ὅτι ἀγαμέμνων ἤθροισεν ἐς τοῦτο τὸ χωρίον τοὺς λόγου μάλιστα ἐν τῇ ἑλλάδι ἀξίους. μεθέξοντας ἐν κοινῷ βουλῆς καθ' ὅν τινα χρὴ τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὴν πριάμου στρατεύεσθαι. ἀγαμέμνονι δὲ καὶ ἄλλα ἐστὶν ἐς ἔπαινον. καὶ ὅτι τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀκολουθήσασι καὶ οὐδεμιᾶς ἐπελθούσης ὕστερον στρατιᾶς, τήν τε ἴλιον ἐπόρθησε καὶ ὅσαι περίοικοι πόλεις ἦσαν. ἐφεξῆς δὲ τῷ ὁμαγυρίῳ διῒ, παναχαιᾶς ἐστὶ δήμητρος. παρέχεται δὲ ὁ αἰγιαλὸς ἐν ᾧ καὶ τὰ ἱερὰ αἰγιεῦσιν ἐστὶ τὰ εἰρημένα, ὕδωρ ἄφθονον θεάσασθαί τε καὶ πιεῖν ἐκ πηγῆς ἡδύ. ἔστι δέ σφισι καὶ σωτηρίας ἱερόν. ἰδεῖν μὲν δὴ τὸ ἄγαλμα οὐδενὶ πλὴν τῶν ἱερωμένων ἐστί. δρῶσι δὲ ἄλλα τε καὶ τοιαῦτα. λαμβάνοντες παρὰ τῆς θεοῦ πέμματα, ἐπιχώρια, ἀφιᾶσιν ἐς θάλασσαν. πέμπειν δὲ τῇ ἐν συρακούσαις ἀρεθούσῃ φασὶν αὐτά. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα αἰγιεῦσιν ἀγάλματα χαλκοῦ πεποιημένα. ζεύς τε ἡλικίαν παῖς καὶ ἡρακλῆς οὐδὲ οὗτος ἔχων πω γένεια. ἀγελάδα τέχνη τοῦ ἀργείου. τούτοις κατὰ ἔτος ἱερεῖς αἱρετοὶ γίνονται. καὶ ἑκάτερα τῶν ἀγαλμάτων ἐπὶ ταῖς οἰκίαις μένει τοῦ ἱερωμένου. τὰ δὲ ἔτι παλαιότερα προεκέκριτο ἐκ τῶν παίδων ἱερᾶσθαι τῷ διῒ, ὁ νικῶν κάλλει. ἀρχομένων δὲ αὐτῷ γενείων, ἐς ἄλλον παῖδα ἡ ἐπὶ τῷ κάλλει μετῄει τιμή. ταῦτα μὲν οὕτως ἐνομίζετο. ἐς δὲ αἴγιον καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι συνέδριον τῶν ἀχαιῶν ἀθροίζεται. καθότι ἐς θερμοπύλας τε καὶ ἐς δελφοὺς οἱ ἀμφικτύονες. ἰόντι δὲ ἐς τὸ πρόσω, σελινοῦς τε ποταμὸς καὶ ἀπωτέρω τεσσαράκοντα αἰγίου σταδίοις ἐπὶ θαλάσσῃ, χωρίον ἐστὶν ἑλίκη. ἐνταῦθα ᾤκητο ἑλίκη πόλις. καὶ ἴωσιν ἱερὸν ἁγιώτατον ποσειδῶνος ἦν ἑλικωνίου. διαμεμενήκασι δὲ σφίσι καὶ ὡς ὑπὸ ἀχαιῶν ἐκπεσόντες ἐς ἀθήνας, καὶ ὕστερον ἐξ ἀθηνῶν ἐς τὰ παραθαλάσσια ἀφίκοντο τῆς ἀσίας, σέβεσθαι ποσειδῶνα ἑλικώνιον. καὶ μιλησίοις τε ἰόντι ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν βιβλιάδα, ποσειδῶνος πρὸ τῆς πόλεώς ἐστιν ἑλικωνίου βωμὸς καὶ ὡσαύτως ἐν τέῳ περίβολός τε καὶ βωμός ἐστι τῷ ἑλικωνίῳ θέας ἄξιος. ἔστι δὲ καὶ ὁμήρῳ πεποιημένα ἐς ἑλίκην, καὶ τὸν ἑλικώνιον ποσειδῶνα. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀχαιοῖς τοῖς ἐνταῦθα, ἱκέτας ἄνδρας ἀναστήσασιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀποκτείνασιν, οὐκ ἐμέλλησε τὸ μήνιμα ἐκ τοῦ ποσειδῶνος. ἀλλὰ σεισμὸς ἐς τὴν χώραν σφίσιν αὐτίκα κατασκήψας, τῶν τε οἰκοδομημάτων τὴν κατασκευὴν, καὶ ὁμοῦ τῇ κατασκευῇ καὶ αὐτὸ τῆς πόλεως τὸ ἔδαφος ἀφανὲς ἐς τοὺς ἔπειτα ἐποίησε. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐπὶ τοῖς σεισμοῖς ὅσοι μεγέθει τε ὑπερήρκασι καὶ ἐπὶ μήκιστον δικνοῦνται τῆς γῆς, προσημαίνειν ὁ θεὸς κατὰ τὰ αὐτὰ ὡς ἐπίπαν εἴωθεν. ἢ γὰρ ἐπομβρίαι συνεχεῖς ἢ αὐχμοὶ πρὸ τῶν σεισμῶν συμβαίνουσιν ἐπὶ χρόνον πλείονα. καὶ ὁ ἀὴρ παρὰ τὴν ἑκάστοτε τοῦ ἔτους ὥραν χειμῶνός τε γίνεται καυματωδέστερος. καὶ ἐν θέρει μετὰ ἀχλύος μᾶλλον ὁ κύκλος παρέχεται τοῦ ἡλίου τὴν χρόαν παρὰ τὸ εἰωθὸς ἤτοι ἐς τὸ ἐρυθρότερον. ἢ καὶ ἡ συχνὴ τρέπουσα ἐς τὸ μελάντερον. τῶν τε ὑδάτων ὡς τὸ πολὺ, ἐπιλείπουσιν αἱ πηγαὶ καὶ ἀνέμων ἐστὶν οἷς ἀνέπεσον ἐς τὴν χώραν ἐμβολαὶ περιτρέπουσαι τὰ δένδρα. καί που καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ διαδρομαὶ σὺν πολλῇ τῇ φλογί. τὰ δὲ καὶ ἀστέρων ὤφθη σχήματα, οὔτε ἐγνωσμένα ὑπὸ τῶν πρότερον, καὶ μεγάλην τοῖς ὁρῶσιν ἐμποιοῦντα ἔκπληξιν. ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῆς γῆς κάτω πνευμάτων ὑφήγησις ἰσχυρά. ἄλλα τε πολλὰ ὁ θεὸς ἐπὶ τοῖς βιαίοις τῶν σεισμῶν ἐθέλει προδείκνυσθαι. τῆς δὲ κινήσεως αὐτῆς καθέστηκεν οὐχ εἷς τρόπος. ἀλλ' οἱ φροντίζοντες τὰ τοιαῦτα ἐξ ἀρχῆς καὶ οἱ παρ' ἐκείνων διδαχθέντες, ἰδέας καταμαθεῖν ἐδυνήθησαν τοσάσδε ἐπὶ τοῖς σεισμοῖς. ἡ ἠπιώτατος μέν ἐστιν αὐτῶν. (τὴν δὴ ἐν κακῷ γε τοσούτῳ ῥᾳστώνην εἶναί τινα ἡγησαίμεθα) ἐπειδὰν ὁμοῦ τῇ κινήσει τῇ ἀρξαμένῃ τὸ πρῶτον καὶ τῇ ἐς τὸ ἔδαφος τροπῇ τῶν οἰκοδομημάτων ἀντιστᾶσα ἐναντία κίνησις ἐξεγείρῃ τὰ ἤδη διαπεσόντα. καὶ ἐν τῇ τοιᾷδε ἰδέᾳ τοῦ σεισμοῦ κίονας ὁρᾶν ἐστὶν ἀνορθουμένους. οἳ ὀλίγου ἐδέησαν ἐς ἅπαν ἐκριφῆναι. καὶ ὁπόσα διέστη τοίχων συνερχόμενα ἐς τὸ ἐξ ἀρχῆς. δοκοὶ δὲ ὅσας ἐκ τῆς ὀλισθεῖν ἐποίησεν ἡ κίνησις ἐπανίασιν αὖθις ἐς τὰς ἕδρας. ὡσαύτως δὲ καὶ ὀχετῶν κατασκευῆς, καὶ εἰ δή τι ἄλλο ἐπὶ ὕδατος ῥοαῖς προάγει καὶ τούτων συνδεῖται τὰ διεσπασμένα μᾶλλον ἢ ἀνθρώπων τεκτόνων. ὁ δὲ δὴ δεύτερος τῶν σεισμῶν, ἀπώλειάν τε τῶν ἑτοιμοτέρων φέρει. καὶ ἐφ' ὅτι ἂν βάλῃ τὴν ὁρμὴν ἀνέκλινεν αὐτίκα τοῖς ἐς πολιορκίαν μηχανήμασιν ὁμοίως. τὸν δὲ αὐτῶν ὀλεθριώτατον τοιῷδέ τινι ἐθέλουσιν εἰκάζειν τὸ ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα εἰ συνεχεῖ πυρετῷ πυκνότερόν τε καὶ ὑπὸ πολλῆς ἄνω τῆς βίας ὠθοῖτο. τοῦτο δὲ ἀλλαχοῦ τε τοῦ σώματος ἐπισημαίνει, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὑπὸ ἑκάτερον μάλιστα τὸν καρπόν. κατὰ ταὐτὰ οὖν καὶ τὸν σεισμόν, εἶτ' εὐθὺς ὑποδύεσθαι τῶν οἰκοδομημάτων καὶ θεμέλια ἀναπάλλειν φασὶν αὐτούς. καθότι καὶ τὰ ἔργα τῶν σφαλάκων ἐκ μυχοῦ τῆς γῆς ἀναπέμπεται. μόνη τε ἡ τοιαύτη κίνησις οὐ

μήνιμα ἱκεσίου. κερύνεια. μυκηναίων ἀνάστασις. βούρας σεισμός.

τοῦ οἰκισθῆναί ποτε ἀπολείπει σημεῖα ἐν τῇ γῇ. τό τε ἰδέαν μὲν ταύτην ἐπὶ τῇ ἑλίκῃ τοῦ σεισμοῦ τὴν ἐς τὸ ἔδαφος ἀνακινοῦσαν, ἦν δὲ αὐτῇ καὶ ἄλλο πῆμα τοιόνδε ἐπιγενέσθαι φασὶν ὥρᾳ χειμῶνος. ἐπῆλθε γάρ σφισιν ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας ἡ θάλασσα καὶ τὴν ἑλίκην περιέλαβεν ἐν κύκλῳ πᾶσαν. καὶ δὴ καὶ τὸ ἄλσος τοῦ ποσειδῶνος ἐπὶ τοσοῦτον ἐπίσχων ὁ κλύδων, ὡς τὰ ἄκρα τῶν δένδρων συνόπτα εἶναι μόνον. σείσαντος δὲ ἐξαίφνης τοῦ θεοῦ, καὶ ὁμοῦ τῷ σεισμῷ τῆς θαλάσσης ἀναδραμούσης καθείλκυσεν αὔτανδρον τὸ κῦμα τὴν ἑλίκην. τοιοῦτό γε δὴ κατέλαβεν καὶ ἕτερον τὴν ἰδέαν ἐν σιπύλῳ πόλιν ἐς χάσμα ἀφανισθῆναι. ἐξ ἑτέρου δὲ ἡ ἰδέα κατὰ πάθη τοῦ ὄρους, ὕδωρ αὐτόθεν ἀνέβρυη. καὶ λίμνη τε ὀνομαζομένη σαλόη τὸ χάσμα ἐγένετο. καὶ ἐρείπια πόλεως δῆλα ἦν ἐν τῇ λίμνῃ πρὶν ἢ τὸ ὕδωρ ἀπέκρυψεν αὐτὰ τοῦ χειμάρρου. συνόπτα δὲ καὶ ἑλίκης ἐστὶ τὰ ἐρείπια. οὐ μὴν ἔτι γε ὁμοίως ἅτε ἀπὸ τῆς ἅλμης λελυμασμένα. τὸ δὲ τοῦ ἱκεσίου μήνιμα, πάρεστι μὲν τοῖς ἐς τὴν ἑλίκην, πάρεστι δὲ καὶ ἄλλοις διδαχθῆναι πολλοῖς ὡς ἐστὶν ἀπαραίτητον. φαίνεται δὲ καὶ ὁ θεὸς παραινῶν ὁ ἐν δωδώνῃ νέμειν ἐς ἱκέτας αἰδῶ. ἀθηναίοις γὰρ ἐπὶ ἡλικίᾳ μάλιστα τῇ ἀφείδαντος ἀφίκετο παρὰ τοῦ ἐν δωδώνῃ διὸς τὰ ἔπη τάδε.

Φράζεο δ' ἄρειόν τε πάγον βωμούς τε θυώδεις
Εὐμενίδων ὅτι χρὴ λακεδαιμονίους σ' ἱκετεῦσαι
Δουρὶ πιεζομένους τοὺς μὴ σὺ κτεῖνε σιδήρῳ.

μηδ' ἱκέτας ἀδικεῖν, ἱκέται δ' ἱεροί τε καὶ ἁγνοί. ταῦτα ἕλλησιν ἦλθεν ἐς μνήμην, ὅτε ἀφίκοντο ἐπὶ ἀθήνας πελοποννήσιοι, τό τε κόδρου τοῖς ἀθηναίοις τοῦ μελάνθου βασιλεύοντος. ὁ μὲν δὴ ἄλλος στρατὸς τῶν πελοποννησίων ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς ἀττικῆς ἐπειδὴ ἐπείθοντο τοῦ κόδρου τὴν τελευτὴν, καὶ ὅντινα ἐγένετο αὐτῷ τρόπον. οὐ γὰρ εἶναι νίκην ἔτι σφίσι κατὰ τὸ ἐκ δελφῶν μάντευμα ἤλπιζον. λακεδαιμονίων δὲ ἄνδρες, γενόμενοι μὲν ἐντὸς τείχους λανθάνουσιν ἐν τῇ νυκτί. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τούς τε ἑαυτῶν ἀπεληλυθότας αἰσθάνονται. καὶ ἀθροιζομένων ἐπ' αὐτοὺς τῶν ἀθηναίων, καταφεύγουσιν ἐς τὸν ἄρειον πάγον καὶ ἐπὶ τῶν θεῶν αἳ σεμναὶ καλοῦνται τοὺς βωμούς. ἀθηναῖοι δὲ τότε μὲν διδόασι τοῖς ἱκέταις ἀπελθεῖν ἀζημίοις. χρόνῳ δὲ ὕστερον αὐτοὶ οἱ ἔχοντες τὰς ἀρχὰς, διέφθειραν τῆς ἀθηνᾶς ἱκέτας τῶν κύλωνι ὁμοῦ τὴν ἀκρόπολιν κατειληφότων. καὶ αὐτοί τε οἱ ἀποκτείναντες ἐνομίσθησαν καὶ οἱ ἐξ ἐκείνων ἐναγεῖς τῆς θεοῦ. λακεδαιμονίοις δὲ ἀποκτείνασι καί τινας ἄνδρας εἰς τὸ ἱερὸν καταπεφευγότας τὸ ἐπὶ ταινάρῳ τοῦ ποσειδῶνος, οὐ μετὰ πολὺ ἐσείσθη σφισιν ἡ πόλις συνεχεῖ τε ὁμοῦ καὶ ἰσχυρῷ τῷ σεισμῷ. ὥς τε οἰκίαν μηδεμίαν τῶν ἐν λακεδαίμονι ἀντισχεῖν. ἐγένετο δὲ τῆς ἑλίκης ἀπώλεια Ἀστείου μὲν ἀθήνησιν ἔτι ἄρχοντος. τετάρτῳ δὲ ἔτει τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος ἐπὶ ταῖς ἑκατόν. ἣν Δάμων θούριος ἐνίκα τὸ πρῶτον. ἑλικαίων δὲ οὐκ ἔτι ὄντων νέμονται τὴν χώραν οἱ αἰγιεῖς. μετὰ δὲ ἑλίκην ἀποτραπήσῃ τε ἀπὸ θαλάσσης ἐς δεξιὰν καὶ ἑξῆς ἐς πόλισμα κερύνειαν. ᾤκισται δὲ ὑπὲρ τὴν λεωφόρον ἐν ὄρει. καί οἱ τὸ ὄνομα, ἢ δυνάστης ἐπιχώριος, ἢ ὁ κερυνίτης ποταμὸς πεποίηκεν. ὃς ἐξ ἀρκαδίας καὶ ὄρους κερυνείας ῥέων, ἀχαιοὺς τοὺς ταύτῃ παρέξεισι. παρὰ τούτους σύνοικοι μυκηναῖοι κατὰ συμφορὰν ἀφίκοντο ἐκ τῆς ἀργολίδος. μυκηναίοις μὲν γὰρ τὸ μὲν τεῖχος ἁλῶναι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐκ ἐδύνατο ὑπὸ ἀργείων. ἐτετείχιστο γὰρ κατὰ ταὐτὰ τῷ ἐν τίρυνθι ὑπὸ τῶν κυκλώπων καλουμένων. κατὰ ἀνάγκην δὲ ἐκλείπουσι μυκηναῖοι τὴν πόλιν. ἐπιλειπόντων σφᾶς τῶν σιτίων. καὶ ἄλλοι μέν τινες ἐς κλεωνὰς ἀποχωροῦσιν ἐξ αὐτῶν. τοῦ δήμου δὲ πλέον μὲν ἢ ἥμισυ ἐς μακεδονίαν καταφεύγουσι παρ' ἀλέξανδρον ᾧ μαρδόνιος ὁ γωβρύου τὴν ἀγγελίαν ἐπίστευσεν ἐς ἀθηναίους ἀπαγγεῖλαι. ὁ δὲ ἄλλος δῆμος ἀφίκοντο ἐς τὴν κερύνειαν. καὶ δυνατωτέρα τε ἡ κερύνεια οἰκητόρων πλήθει καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἐγένετο ἐπιφανεστέρα διὰ τὴν συνοίκησιν τῶν μυκηναίων. ἐν κερυνείᾳ δέ ἐστιν ἱερὸν εὐμενίδων. ἱδρύσασθαι δὲ αὐτὸ ὀρέστην λέγουσιν. ὃς δ' ἂν ἐνταῦθα ἢ αἵματι ἢ ἄλλῳ τῳ μιάσματι ἔνοχος ἢ καὶ ἀσεβὴς ἐσέλθῃ θέλων θεάσασθαι, αὐτίκα λέγεται δείμασιν ἐκτὸς τῶν φρενῶν γίνεσθαι. καὶ τοῦδε ἕνεκα οὐ τοῖς πᾶσιν ἡ ἔσοδος, οὔτε ἐξ ἐπιδρομῆς ἐστι. τοῖς μὲν δὴ ἀγάλμασι ξύλων εἰργασμένοις, μέγεθός εἰσιν οὐ μεγάλοι. κατὰ δὲ τὴν ἔσοδον ἐς τὸ ἱερὸν, γυναικῶν εἰκόνες λίθου τέ εἰσιν εἰργασμέναι, καὶ ἔχουσαι τέχνης εὖ. ἔλεγον δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἱερείας ταῖς εὐμενίσιν αἱ γυναῖκες γενέσθαι. ἐκ κερυνείας δὲ ἐπανελθόντι ἐς τὴν λεωφόρον καὶ ὁδεύσαντι οὐκ ἐπὶ πολὺ, δεύτερά ἐστιν ἐς βοῦραν ἀποτραπέσθαι. θαλάσσης δὲ ἐν δεξιᾷ καὶ ἡ βοῦρα ἐν ὄρει κεῖται. τεθῆναι δέ φασι τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἀπὸ γυναικὸς βούρας. θυγατέρα δὲ αὐτὴν ἴωνος τοῦ ξούθου, καὶ ἑλίκης εἶναι. ὅτε δὲ ἑλίκην ἐποίησεν ἄδηλον ἐξ ἀνθρώπων ὁ θεὸς τό τε καὶ τὴν βοῦραν σεισμὸς ἐπέλαβεν ἰσχυρός. ὡς μηδὲ τὰ ἀγάλματα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀπολειφθῆναι τὰ ἀρχαῖα. ὁπόσοι δὲ τηνικαῦτα ἀποδημοῦντες ἢ στρατείας ἕνεκα ἔτυχον ἢ κατὰ πρόφασιν ἀλλοίαν, μόνοι τε οὗτοι βουραίων ἐλείφθησαν. καὶ αὐτοὶ τῆς βούρας ἐγένοντο οἰκισταί. ναὸς δὲ ἐνταῦθα δήμητρος. ὁ δὲ

Μαντεία δι' ἀστραγάλων παραπλησίως τῇ νῦν ἐν τῇ νήσῳ γινομένῃ διὰ τοῦ καλουμένου βιβλίου τῆς τύχης. κρᾶθις. αἰγαὶ ἠφανισμέναι. γαῖος. αἴγειρα ἡ πρὶν ὑπερησία. ὠρεὸς ἡ πρὶν ἱστίαια. συρία θεός. ἔρως παρὰ τύχῃ.

ἀφροδίτης διονύσου τέ ἐστι καὶ ἄλλο εἰλειθυίας. λίθου τοῦ πεντελησίου τὰ ἀγάλματα. ἀθηναίου δὲ ἔργα εὐκλείδου. καὶ τῇ δήμητρί ἐστιν ἐσθής. πεποίηται δὲ καὶ ἴσιδι ἱερόν. καταβαινόντων δὲ ἐκ βούρας ὡς ἐπὶ θάλασσαν, ποταμός τε βουραϊκὸς ὀνομαζόμενος, καὶ ἡρακλῆς οὐ μέγας ἐστὶν ἐν σπηλαίῳ. ἐπίκλησις μὲν καὶ τούτου βουραϊκός. μαντείας δὲ ἀπὸ πίνακί τε καὶ ἀστραγάλοις ἐστὶ λαβεῖν. εὔχεται μὲν γὰρ πρὸ τοῦ ἀγάλματος ὁ τῷ θεῷ χρώμενος. ἐπὶ δὲ τῇ εὐχῇ λαβὼν ἀστραγάλους (οἱ δὲ ἄφθονοι παρὰ τῷ ἡρακλεῖ κεῖνται) τέσσαρας ἀφίησιν ἐπὶ τῆς τραπέζης. ἐπὶ δὲ παντὶ ἀστραγάλῳ σχήματα γεγραμμένα ἐν πίνακι ἐπίτηδες ἐξήγησιν ἔχει τοῦ σχήματος. σταδίων δὲ ἐπὶ τὸν ἡρακλέα ὡς τριάκοντα ἐξ ἑλίκης ὁδὸς ἡ εὐθειά ἐστιν. προελθόντι δὲ ἀπὸ δὲ τοῦ ἡρακλέους, ποταμὸς ἐς θάλασσαν ἐκδίδωσιν ἀέναος ἐξ ὄρους ἀρκαδικοῦ κατερχόμενος. ὄνομα δὲ αὐτῷ καὶ τῷ ποταμῷ κρᾶθις. ἔνθα αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ τῷ ὄρει. ἀπὸ ταύτης τῆς κράθιδος καὶ πρὸς κρότωνι τῇ ἐν ἰταλίᾳ ποταμὸς ἔσχηκε. πρὸς δὲ τῇ ἀχαϊκῇ κράθιδι, ἀχαιῶν ποτὲ ᾤκητο αἰγαὶ πόλις. ἐκλειφθῆναι δὲ αὐτὴν ἀνὰ χρόνον ὑπὸ ἀσθενείας λέγουσι. τούτων δὲ καὶ ὅμηρος τῶν αἰγῶν ἐν ἥρας λό-
» γοις ἐποιήσατο μνήμην. οἳ δέ τοι εἰς ἑλίκην τε καὶ αἰγὰς δῶρ' ἀνάγουσι. δῆλον ὡς γέρα τοῦ ποσειδῶνος ἐπίσης ἔν τε ἑλίκῃ καὶ ἐν ταῖς αἰγαῖς ἔχοντος. οὐ πολὺ δὲ ἀπωτέρω κράθιδος, σῆμά τε ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ καὶ ἄνδρα εὑρήσεις ἐπὶ τῷ μνήματι, ἵππῳ παρεστῶτα ἀμυδρὰν γραφήν. ὁδὸς δὲ ἀπὸ τοῦ τάφου σταδίων ὅσον τριάκοντα ἐπὶ τὸν καλούμενον γαῖον. γῆς δὲ ἱερόν ἐστιν ὁ γαῖος ἐπίκλησιν εὐρυστέρνου. ξόανον δὲ ἐν τοῖς μάλιστα ὁμοίως ἐστὶν ἀρχαῖον. γυνὴ δὲ ἡ ἀεὶ τὴν ἱερωσύνην λαμβάνουσα, ἁγιστεύει μὲν τὸ ἀπὸ τούτου. οὐ μὴν οὐδὲ τὰ πρότερα ἔστι πλέον ἢ ἑνὸς ἀνδρὸς ἐς πεῖραν ἀφιγμένη. πίνουσαι δὲ αἷμα ταύρου δοκιμάζονται. ἣ δ' ἂν αὐτῶν τύχῃ μὴ ἀληθεύουσα, αὐτίκα ἐκ τούτου τὴν δίκην ἔχει. ἢν δὲ ὑπὲρ τῆς ἱερωσύνης ἀφίκωνται γυναῖκες εἰς ἀμφισβήτησιν πλέονες, ἡ τῷ κλήρῳ λαχοῦσα προτετίμηται. ἐς δὲ τὸ ἐπίνειον τὸ αἰγιρατῶν, ὄνομα τὸ αὐτὸ ἥ τε πόλις καὶ τὸ ἐπίνειον ἔχει. ἐς οὖν τὸ ἐπίνειον αἰγιρέων δύο καὶ ἑβδομήκοντα ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν βουραϊκὴν εἰσὶν ἡρακλέους στάδιοι. ἐπὶ θαλάσσῃ μὲν δὴ αἰγιράταις, οὐδέν ἐστιν ἐς μνήμην. ὁδὸς δ' ἐκ τοῦ ἐπινείου δύο σταδίων καὶ δέκα ἐς τὴν ἄνω πόλιν. ὁμήρου δὲ ἐν τοῖς ἔπεσιν ὑπερησία ὠνόμασται. τὸ δὲ ὄνομα τὸ νῦν ἐγένετο ἰώνων ἐποικούντων. ἐγένετο δὲ ἐπ' αἰτίᾳ τοιᾷδε. σικυωνίων ἀφίξεσθαι στρατὸς ἔμελλεν αὐτοῖς πολέμιος ἐς τὴν γῆν. οἱ δὲ οὐ γὰρ ἐδόκησαν ἀξιόμαχοι τοῖς σικυωνίοις εἶναι, ἀθροίζουσιν αἶγας ὁπόσαι σφίσιν ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ. συλλέξαντες δὲ ἔδησαν πρὸς τοῖς κέρασιν αὐτῶν δᾷδας. καὶ ὡς πόρρω νυκτὸς ἦν, ἐξῆπτον τὰς δᾷδας. σικυώνιοι δέ, ἰέναι τι συμμάχους τοῖς ὑπερησιεῦσιν ἤλπιζον καὶ εἶδον τὴν φλόγα ἐκ τοῦ ἐπικουρικοῦ πυρός, οἱ μὲν οἴκαδε ἐπανεχώρουν. ὑπερησιεῖς δὲ τῇ πόλει τὸ ὄνομα τὸ νῦν μετέθεντο ἀπὸ τῶν αἰγῶν. καὶ καθότι αὐτῶν ἡ καλλίστη καὶ ἡγουμένη τῶν ἄλλων ὤκλασεν, ἀρτέμιδος ἀγροτέρας ἐποιήσαντο ἱερὸν τὸ σόφισμα ἐς τοὺς σικυωνίους οὐκ ἄνευ τῆς ἀρτέμιδος σφίσιν ἐπελθεῖν νομίζοντες. οὐ μὴν καὶ αὐτίκα ἐξενίκησαν αἴγειραν ἀντὶ ὑπερησείας καλεῖσθαι. ἐπεὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἔτι οἱ ὠρεὸν τὴν ἐν εὐβοίᾳ τῷ ὀνόματι ἑστίαιαν ἐκάλουν τῷ ἀρχαίῳ. παρείχετο δὲ ἡ αἴγειρα ἐς συγγραφὴν ἱερὸν διὸς καὶ ἄγαλμα καθήμενον. λίθου μὲν πεντελησίου. ἀθηναίου δὲ ἔργον εὐκλείδου. ἐν τούτῳ τῷ ἱερῷ καὶ ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἕστηκε. πρόσωπόν τε καὶ ἄκραι χεῖρες ἐλέφαντος καὶ οἱ πόδες. τὸ δὲ ἄλλο ξόανον χρυσοῦ τε ἐπιπολῆς διηνθισμένον ἐστὶ καὶ φαρμάκοις. ἀρτέμιδός τε ναὸς καὶ ἄγαλμα τέχνης τῆς ἐφ' ἡμῶν. ἱερᾶται δὲ παρθένος ἔστ' ἂν ἐς ὥραν ἀφίκηται γάμου. ἕστηκε δὲ καὶ ἄγαλμα ἐνταῦθα ἀρχαῖον. ἰφιγένεια ἡ ἀγαμέμνονος ὡς οἱ αἰγιρᾶται φασιν. εἰ δὲ ἀληθῆ λέγουσιν οὗτοι, δῆλός ἐστιν ἐξ ἀρχῆς ἰφιγενείᾳ ποιηθεὶς ὁ ναός. ἔστι καὶ ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐς τὰ μάλιστα ἀρχαῖον. τό, τε ἱερὸν αὐτὸ καὶ ὁπόσα ἐν τοῖς ἀετοῖς. ἀρχαῖον δὲ καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ξόανον. γυμνὸς μεγέθει μέγας. τὸν ποιήσαντα δὲ εἶχεν οὐδεὶς τῶν ἐπιχωρίων εἰπεῖν. ὅστις δὲ ἤδη τὸν ἡρακλέα τὸν ἐν σικυῶνι ἐθεάσατο, τεκμαίροιτο ἄν, καὶ ἐν αἰγείρᾳ τὸν ἀπόλλωνα ἔργον εἶναι τοῦ αὐτοῦ φλιασίου λαφάους. ἀσκληπιοῦ δὲ ἀγάλματα ὀρθά, ἔστιν ἐν ναῷ καὶ σαράπιδος ἑτέρωθι καὶ ἴσιδος. λίθου καὶ ταῦτα πεντελησίου. τὴν δὲ οὐρανίαν σέβουσι μὲν τὰ μάλιστα. ἐσελθεῖν δὲ ἐς τὸ ἱερὸν οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις. θεοῦ δὲ ἣν συρίαν ἐπονομάζουσιν, ἐς ταύτης τὸ ἱερὸν εἰσίασιν ἐν ἡμέραις ῥηταῖς. ἄλλα τε ὅσα νομίζουσι προκαθαριεύσαντες καὶ ἐς τὴν δίαιταν. οἶδα καὶ οἴκημα ἐν αἰγείρᾳ θεασάμενος. ἄγαλμα ἦν ἐν τῷ οἰκήματι τύχης. τὸ κέρας φέρουσα τὸ ἀμαλθείας. παρὰ δὲ αὐτὴν ἔρως πτερὰ ἔχων ἐστίν. ἐθέλει δὲ σημαίνειν ὅτι ἀνθρώποις καὶ τὰ ἐς ἔρωτα τύχῃ μᾶλλον ἢ ὑπὸ κάλλους κατορθοῦται. ἐγὼ μὲν οὖν πινδάρου τά τε ἄλλα πείθομαι τῇ ᾠδῇ καὶ μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν τύχην. καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν. ἐν αἰγείρᾳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ οἰκήματι, ἀνήρ τε ἤδη γέρων ἐστὶ καὶ ὀδυρόμενος. καὶ γυναῖκες αἱ τρεῖς ἀφαιρούμεναι ψέλλια εἰσὶ καὶ ἴσοι νεανίσκοι ταῖς

Συμπαθὴς παρ' αἰγειράταις. πόθεν τοὔνομα πελληνεῦσι. δονόεσσα ἐν ὁμήρου καταλόγῳ. ἀριστοναῦται. σώτειρα ἄρτεμις. διόνυσος λαμπτήρ. ἀπόλλων θεοξένιος. πρόμαχος παγκρατιαστής.

γυναιξὶν ὁ δὲ ἐνδεδυκὼς θώρακα εἰς τὸν φασιν ἀχαιοὶ γενομένου πολέμου μαχεσάμενον ἀνδρειότατα αἰγειρατῶν τελευτῆσαι. καὶ αὐτοῦ τὸν θάνατον οἱ λοιποὶ τῶν ἀδελφῶν οἴκαδε ἀπήγγειλαν. καὶ τοῦδε ἕνεκα, αἵ τε ἀδελφαὶ διὰ τὸ ἐπ' αὐτῷ πένθος ἀκοσμοῦνται καὶ τὸν πατέρα ἐπονομάζουσιν οἱ ἐπιχώριοι συμπαθῆ, ἅτε ἐλεεινὸν καὶ ἐν τῇ εἰκόνι. ὁδὸς δὲ ἐξ αἰγείρας εὐθεῖα, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ διὸς διά τε ὀρῶν καὶ ἀνάντης ἑστῶσά ἐστι. μῆκος μὲν οὖν τῆς ὁδοῦ, τεσσαράκοντά εἰσι στάδιοι. ἄγει δὲ ἐς φελλόην πόλισμα οὐκ ἐπιφανές. οὐδὲ ἀεὶ ᾠκεῖτο καὶ ἰώνων ἔτι ἐχόντων τὴν γῆν. τὰ δὲ περὶ τὴν φελλόην, ἐς φυτείαν ἀμπέλων ἐστὶν ἐπιτήδεια. καὶ ὅσα πετρώδη τῆς χώρας, δρῦς τέ εἰσι καὶ θηρία. ἔλαφοι καὶ ὗς ἄγριοι. εἰ δέ τινα τῶν ἐν ἕλλησι πολισμάτων ἀφθόνῳ καταρρεῖται τῷ ὕδατι, ἀριθμεῖν καὶ τὴν φελλόην ἐστὶν ἐν τούτοις. θεῶν δὲ ἱερὰ διονύσου καὶ ἀρτέμιδός ἐστιν. ἡ μὲν χαλκοῦ πεποίηται. βέλος δὲ ἐκ φαρέτρας λαμβάνουσα. τῷ διονύσῳ δὲ ἀπὸ κινναβάρεως τὸ ἄγαλμά ἐστιν ἐπηνθισμένον. ἐς δὲ τὸ ἐπίνειον καταβᾶσιν ἐξ αἰγείρας καὶ αὖθις ἐς τὰ πρόσω βαδίζουσιν, ἔστιν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ τὸ ἱερὸν τῆς ἀγροτέρας. ἔνθα τὴν αἶγα ὀκλάσαι λέγουσι. τῆς δὲ αἰγειρατῶν, ἔχονται πελληνεῖς. πρὸς σικυῶνος δὲ οὗτοι. καὶ μοίρας τῆς ἀργολίδος ἀχαιῶν οἰκοῦσιν ἔσχατοι. τὸ δὲ ὄνομα ἐγένετο τῇ πόλει λόγῳ μὲν τῷ πελληνέων, ἀπὸ πάλλαντος. τῶν τιτάνων δὲ καὶ πάλλαντα εἶναι λέγουσι. δόξῃ δὲ τῇ ἀργείων, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀργείου πέλληνος. φόρβαντος δὲ εἶναι τοῦ τριόπα παῖδα αὐτὸν λέγουσιν. αἰγείρας δὲ ἐν τῷ μεταξὺ καὶ πελλήνης, πόλισμα ὑπήκοον σικυωνίων δονοῦσσα καλουμένη, ἐγένετο μὲν ὑπὸ τῶν σικυωνίων ἀνάστατος. μνημονεύειν δὲ καὶ ὅμηρον ἐν καταλόγῳ τῶν σὺν ἀγαμέμνονί φασιν αὐτῆς ποιήσαντα ἔπος. οἵ θ' ὑπερησίην τε καὶ αἰπεινὴν δονόεσσαν. πεισίστρατον δὲ ἡνίκα ἔπη τὰ ὁμήρου διεσπασμένα τε καὶ ἄλλαχοῦ μνημονευόμενα ἠθροίζετο ἢ αὐτὸν πεισίστρατον, ἢ τῶν τινα ἑταίρων, μεταποιῆσαι τὸ ὄνομα ὑπὸ ἀγνοίας. ἔστι δὲ ἀριστοναῦται πελληνεῦσιν ἐπίνειον. ἐς τοῦτο ἐξ αἰγείρας τῆς ἐπὶ θαλάσσῃ, σταδίων ἐστὶν εἴκοσιν ὁδὸς καὶ ἑκατόν. ταύτης δὲ ἡ μέσεια ἐς πελλήνην ἀπὸ τοῦ ἐπινείου. ὄνομα δὲ ἀριστοναύτας γενέσθαι τῷ ἐπινείῳ λέγουσιν, ὅτι καὶ ἐς τοῦτον τὸν λιμένα ὡρμίσαντο οἱ πλεύσαντες ἐπὶ τῆς ἀργοῦς. πελληνεῦσι δὲ ἡ πόλις ἐστὶν ἐπὶ λόφου κατὰ ἄκραν τὴν κορυφὴν ἐς ὀξὺ ἀνεστηκότος. τοῦτο μὲν δὴ ἀπότομον. καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶν ἀοίκητον. τῷ δὲ χθαμαλωτέρῳ πεπόλισται. σφίσιν οὐ συνεχὴς ἡ πόλις. ἐς δὲ μοίρας νενεμημένη δύο ὑπὸ τῆς ἄκρας μεταξὺ ἀνεχούσης. ἰόντων δὲ ἐς πελλήνην, ἄγαλμά ἐστιν ἑρμοῦ κατὰ τὴν ὁδόν. ἐπίκλησιν μὲν δόλιος. εὐχὰς δὲ ἀνθρώπων ἕτοιμος τελέσαι. σχῆμα δὲ αὐτῷ τετράγωνον. γένειά τε ἔχει, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πῖλον εἰργασμένον. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἐς αὐτὴν τὴν πόλιν, ἐστὶν ἀθηνᾶς, λίθου μὲν ἐπιχωρίου ναός. ἐλέφαντος δὲ τὸ ἄγαλμα καὶ χρυσοῦ. φειδίαν δὲ εἶναι τὸν εἰργασμένον φασὶ, πρότερον ἔτι ἢ ἐν τῇ ἀκροπόλει τε αὐτὸν τῇ ἀθηναίων, καὶ ἐν πλαταιαῖς ποιῆσαι τῆς ἀθηνᾶς τὰ ἀγάλματα. λέγουσι δὲ οἱ πελληνεῖς καὶ ἄδυτον τῆς ἀθηνᾶς καθήκειν ἐς βάθος τῆς γῆς. εἶναι δὲ τὸ ἄδυτον τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἀγάλματος τῷ βάθρῳ. καὶ τὸν ἀέρα ἐκ τοῦ ἀδύτου νότιόν τε εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἐλέφαντι ἐπιτήδειον. ὑπὲρ δὲ τὸν ναὸν τῆς ἀθηνᾶς, ἔστιν ἄλσος περιῳκοδομημένον τείχει σωτείρας ἐπίκλησιν ἀρτέμιδος. καὶ ὀμνύουσιν ἐπὶ μεγίστοις αὐτήν. ἔσοδός τε πλὴν τοῖς ἱερεῦσιν. ἄλλῳ δὲ οὐδενί ἐστιν ἀνθρώπων. ἱερεῖς δὲ ἄνδρες τῶν ἐπιχωρίων εἰσὶ κατὰ δόξαν γένους μάλιστα αἱρούμενοι. τοῦ δὲ ἄλσους τῆς σωτείρας ἱερὸν ἀπαντικρὺ διονύσου λαμπτῆρός ἐστιν ἐπίκλησιν. τούτῳ καὶ λαμπτήρια ἑορτὴν ἄγουσι. καὶ δᾷδάς τε ἐς τὸ ἱερὸν κομίζουσιν ἐν νυκτί. καὶ οἴνου κρατῆρας ἱστᾶσιν ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν. ἔστι καὶ ἀπόλλωνος θεοξενίου πελληνεῦσιν ἱερόν. τὸ δὲ ἄγαλμα χαλκοῦ πεποίηται. καὶ ἀγῶνα ἐπιτελοῦσι θεοξένια. τῷ ἀπόλλωνι τιθέντες ἀργύριον ἆθλα τῆς νίκης. καὶ ἄνδρες ἀγωνίζονται τῶν ἐπιχωρίων. πλησίον δὲ τοῦ ἀπόλλωνος, ναός ἐστιν ἀρτέμιδος. τοξευούσης δὲ ἡ θεὸς παρέχεται σχῆμα. ᾠκοδόμηται δὲ καὶ ἔλυτρον κρήνης ἐν τῇ ἀγορᾷ. καὶ λουτρά ἐστιν αὐτοῖς τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ. ἐπεί τοι πίνειν πηγαί σφισιν ὑπὸ τὴν πόλιν εἰσὶν οὐ πολλαί. τὸ δὲ χωρίον ἔνθα αἱ πηγαὶ γλυκείας ὀνομάζουσι. γυμνάσιον δὲ ἀρχαῖον ἐς ἐφήβων μάλιστα τελεῖται μελέτην. οὐδὲ ἐς τὴν πολιτείαν ἐγγραφῆναι πρότερον καθέστηκεν οὐδενὶ πρὶν ἂν ἐφηβεύσωσιν. ἐνταῦθα ἀνὴρ πελληνεὺς ἕστηκε πρόμαχος ὁ δρύωνος, ἀνελόμενος παγκρατίου νίκας. τὴν μὲν ὀλυμπιάσι τρεῖς δὲ ἰσθμίων. καὶ νέμεα δύο. καὶ αὐτοῦ καὶ εἰκόνα ποιήσαντες οἱ πελληνεῖς, τὴν μὲν ἐς ὀλυμπίαν ἀνέθεσαν. τὴν δὲ ἐν γυμνασίῳ λίθου ταύτην καὶ οὐ χαλκοῦ. λέγεται δὲ καὶ ὡς κορινθίου συνεστῶτος πολέμου πελληνεῦσιν, ἀποκτείνειεν ὁ πρόμαχος πλείστους τῶν ἀντιτεταγμένων. λέγεται δὲ καὶ ὡς πουλυδάμαντος τοῦ σκοτουσαίου κρατήσειεν ὀλυμπίᾳ. τὸν δὲ πουλυδάμαντα δεύτερα τό τε ἐς ἀγῶνα ἀφῖχθαι τὸν ὀλυμπικὸν παρὰ βασιλέως τοῦ περσῶν ἀνασωθέντα οἴκαδε. θεσσαλοὶ δὲ ἡσσηθῆναι πουλυδάμαντα οὐχ ὁμολογοῦντες παρέχονται καὶ ἄλλα ἐς πίστιν, καὶ ἐλεγεῖον ἐπὶ τῷ πουλυδάμαντι.

Πρόμαχος τύραννος. ποσείδιον. μυσαῖον. κῦρος. κειὸς ποτ.

ἀνδροφὲ πουλυδάμαντος ἀνικάτου σκοτόεσσα.

πελληνεῖς δ' οὕτω πρόμαχον τὰ μάλιστα ἄγουσιν ἐν τιμῇ. ἐν χαιρωνέᾳ δύο ἀνελόμενον πάλης νίκας καὶ ἐν ὀλυμπίᾳ τέσσαρας, οὐδὲ ἀρχὴν ἐθέλουσιν ὀνομάζειν ὅτι κατέλυσε πολιτείαν ἐμοὶ δοκεῖν τὴν ἐν πελλήνῃ. δῶρον τὸ ἐπιφθονώτατον παρὰ ἀλεξάνδρου τοῦ φιλίππου λαβὼν, τύραννος πατρίδος τῆς αὐτοῦ καταστῆναι. ἔστι δὲ καὶ εἰλειθυίας πελληνεῦσιν ἱερόν. ὑπὲρ ἐν μοίρᾳ τῆς πόλεως, τῇ ἐλάσσονί ἐστιν ἱδρυμένον. τὸ δὴ ὀνομαζόμενον ποσείδιον, τὰ μὲν ἀρχαιότερα ἦν δῆμος. ἔρημον δὲ ἐφ' ἡμῶν. ἔστι μὲν δὴ τὸ ποσείδιον ὑπὲρ ὑπὸ τὸ γυμνάσιον. διαμεμένηκε δὲ καὶ ἐς τόδε ἔτι αὐτῷ ποσειδῶνος ἱερὸν νομίζεσθαι. πελλήνης δὲ ὅσον σταδίοις ἑξήκοντα ἀπέχει τὸ μυσαῖον ἱερὸν δήμητρος μυσίας. ἱδρύσασθαι δὲ αὐτὸ μύσιον φασὶν ἄνδρα ἀργεῖον. ἐδέξατο δὲ οἴκῳ δήμητρα καὶ ὁ μύσιος λόγῳ τῶν ἀργείων. ἔστι δὲ ἄλσος ἐν τῷ μυσαίῳ δένδρα ὁμοίως τὰ πάντα, καὶ ὕδωρ ἄφθονον ἄνεισιν ἐκ πηγῶν. ἄγουσι δὲ καὶ ἑορτὴν τῇ δήμητρι ἐνταῦθα ἡμερῶν ἑπτά. τρίτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς ὑπεξίασιν οἱ ἄνδρες ἐκ τοῦ ἱεροῦ. καταλειπόμεναι δὲ αἱ γυναῖκες δρῶσιν ἐν τῇ νυκτὶ ὁπόσα νόμος ἐστὶν αὐταῖς. ἀπελαύνονται δὲ οὐχ οἱ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν κυνῶν τὸ ἄρρεν. ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἀφικομένων ἐς τὸ ἱερὸν τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες τε ἐς αὐτοὺς, καὶ ἀνὰ μέρος ἐς τὰς γυναῖκας οἱ ἄνδρες γέλωτί τε ἐς ἀλλήλους χρῶνται καὶ σκώμμασιν. ἀπωτέρω δὲ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ μυσαίου, ἱερόν ἐστιν ἀσκληπιοῦ καλούμενον κῦρος. καὶ ἰάματα ἀνθρώποις παρὰ τοῦ θεοῦ γίνεται. ὕδωρ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἀνέδην ἐστί. καὶ ἐπὶ τῇ μεγίστῃ τῶν πηγῶν τοῦ ἀσκληπιοῦ τὸ ἄγαλμα ἵδρυται. ποταμοὶ δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν κατέρχονται ὑπὲρ τὴν πελλήνην, πρὸς μὲν αἰγείρας καλούμενος κειός. ἔχειν δὲ αὐτὸν τὸ ὄνομα ἀπὸ τιτᾶνος κειοῦ. καὶ ἄλλος ὠνόμασται ποταμὸς, ὃς ἀρχόμενος ἐκ σιπύλου τοῦ ὄρους, ἐς τὸν ἕρμον κάτεισι. καθότι δὲ πελληνεῦσιν ὅροι τῆς χώρας πρὸς σικυωνίας εἰσὶ, κατὰ τοῦτο ποταμὸς σφίσι τις ἔσχατος ποταμῶν τῶν ἀχαϊκῶν ἐς τὴν σικυωνίαν ἐκδίδωσι θάλασσαν. ἀρκάδων δὲ τὰ πρὸς τῆς ἀργείας, τεγεᾶται ἔχουσι καὶ μαντινεῖς.

ἀρκαδία ἐν μεσογαίῳ τῆς πελοποννήσου. πελασγὸς γηγενὴς καὶ τῆς ἀπὸ βαλάνων τροφῆς εὑρετής. λυκάων ἀνθρωποθυτήσας εἰς λύκον ἐξάπτη. κέκροψ πελανοὺς καθαγίζων. παλαιοὶ μὲν ὁμοδίαιτοι τοῖς θεοῖς. οἱ δ᾿ ἐπὶ παυσανίου τοῖς καθ᾿ ἡμᾶς παραπλησίως, εἰς ἄκρον μοχθηρίας ἐληλακότες. λύκος ἐξ ἀνδρὸς καὶ πάλιν αὖθις ἐκ λύκου.

α

ρκάδων δὲ τὰ πρὸς τῆς ἀργείας τεγεᾶταί τε ἔχουσι καὶ μαντινεῖς. νέμονται δὲ οὗτοί τε καὶ τὸ ἄλλο ἀρκαδικὸν τὸ μεσόγαιον τῆς πελοποννήσου. κορίνθιοι γὰρ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ πρῶτοι. κορινθίοις δὲ τὰ πρὸς θαλάσσης εἰσὶν ἐπιδαύριοι γείτονες. τὰ δὲ ἐς ἐπίδαυρον καὶ τροιζῆνά τε καὶ ἑρμιόνα, ὁ κόλπος ἐστὶν ὁ ἀργολικὸς καὶ ὅσα ἐπὶ θαλάσσῃ τῆς ἀργείας. ταύτης δὲ ἔχονται τῆς χώρας λακεδαιμονίων περίοικοι. τούτοις δὲ ὅμορος, ἡ μεσσηνία. καταβαίνει γὰρ μέχρι θαλάσσης ἐς μεθώνην καὶ πύλον, καὶ ἐπὶ κυπαρισσιάς. τὰ δὲ πρὸς λεχαίου κορινθίοις σικυώνιοι προσοικοῦσιν ἔσχατοι ταύτῃ μοίρας τῆς ἀργολίδος. μετὰ σικυῶνα ἀχαιοὶ τὸ ἐντεῦθεν εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν οἰκοῦντες. τὸ δὲ ἕτερον πελοποννήσου πέρας τὸ ἀπαντικρὺ τῶν ἐχινάδων, οἰκοῦσιν ἠλεῖοι. τῆς δὲ γῆς τῆς ἠλείας κατὰ μὲν ὀλυμπίαν καὶ τοῦ ἀλφειοῦ τὰς ἐκβολὰς πρὸς τὴν μεσσηνίαν εἰσὶν ὅροι. τὰ δὲ πρὸς ἀχαΐαν δυμαίων εἰσὶν ὅροι. τούτων τῶν κατειλεγμένων καθηκόντων ἐπὶ θάλασσαν, ἀρκάδες τὸ ἐντὸς οἰκοῦσιν ἀποκεκλεισμένοι θαλάσσης πανταχόθεν. ὅθεν σφᾶς καὶ ὅμηρος ἀφικέσθαι φησὶν ἐς τροίαν παρ᾿ ἀγαμέμνονος πλοῖα εἰληφότας καὶ οὐχὶ ναυσὶν οἰκείαις. φασὶ δὲ ἀρκάδες ὡς πελασγὸς γένοιτο ἐν τῇ γῇ ταύτῃ πρῶτος. εἰκὸς δὲ ἔχει τοῦ λόγου καὶ ἄλλους ὁμοῦ τῷ πελασγῷ μηδὲ αὐτὸν πελασγὸν γενέσθαι μόνον. τίνων γὰρ ἂν καὶ ἦρχεν ὁ πελασγὸς ἀνθρώπων. μεγέθει μέντοι καὶ κατὰ ἀλκὴν καὶ κάλλος προεῖχεν ὁ πελασγός. καὶ γνώμην ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἦν. καὶ τούτων ἕνεκα αἱρεθῆναί μοι δοκεῖ βασιλεύειν ὑπ᾿ αὐτῶν. πεποίηται δὲ καὶ ἀσίῳ τοιάδε ἐς αὐτόν. Ἀντίθεον δὲ πελασγὸν ἐν ὑψικόμοισιν ὄρεσσι Γαῖα μέλαιν᾿ ἀνέδωκεν, ἵνα θνητῶν γένος εἴη. πελασγὸς δὲ βασιλεύσας, τοῦτο μὲν ποιήσασθαι καλύβας ἐπενόησεν, ὡς μὴ ῥιγοῦν τε καὶ ὕεσθαι τοὺς ἀνθρώπους. μηδὲ ὑπὸ τοῦ καύματος ταλαιπωρεῖν. τοῦτο δὲ τοὺς χιτῶνας τοὺς ἐκ τῶν δερμάτων τῶν ὑῶν, οἷς καὶ νῦν περί τε εὔβοιαν ἔτι χρῶνται καὶ ἐν τῇ φωκίδι ὁπόσοι βίου σπανίζουσιν, οὗτός ἐστιν ὁ ἐξευρών. καὶ δὴ καὶ τῶν φύλλων τὰ ἔτι χλωρὰ καὶ πόας τε καὶ ῥίζας οὐδὲ ἐδωδίμους ἀλλὰ ὀλεθρίους ἐνίας σιτουμένους τοὺς ἀνθρώπους, τούτων μὲν ἔπαυσεν ὁ πελασγός. ὁ δὲ τῶν καρπῶν τῶν δρυῶν οὔτι που πασῶν, ἀλλὰ τὰς βαλάνους τῆς φηγοῦ τροφὴν ἐξευρὼν εἶναι. παρέμεινέ τε ἐνίοις ἐς τοσοῦτον ἀπὸ πελασγοῦ τούτου ἡ δίαιτα, ὡς καὶ τὴν πυθίαν ἡνίκα λακεδαιμονίοις γῆς τῆς ἀρκάδων ἀπηγόρευεν ἅπτεσθαι, καὶ τάδε εἰπεῖν τὰ ἔπη. Πολλοὶ ἐν ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν Οἵ σ᾿ ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγαίρω. πελασγοῦ δὲ βασιλεύοντος γενέσθαι καὶ τῇ χώρᾳ πελασγίαν φασὶν ὄνομα. λυκάων δὲ ὁ πελασγοῦ τοσάδε εὗρεν ἢ ὁ πατήρ οἱ σοφώτερα. λυκόσουράν τε γὰρ πόλιν ᾤκισεν ἐν τῷ ὄρει τῷ λυκαίῳ. καὶ δία ὠνόμασε λυκαῖον. καὶ ἀγῶνα ἔθηκε λύκαια. οὐχὶ ἔτι δὲ τὰ παρ᾿ ἀθηναίοις παναθήναια τεθῆναι πρότερα ἀποφαίνομαι. τούτῳ γὰρ τῷ ἀγῶνι, ἀθήναια ὄνομα ἦν. παναθήναια δὲ κληθῆναί φασιν ἐπὶ θησέως. ὅτι ὑπὸ ἀθηναίων ἐτέθη συνειλεγμένων ἐς μίαν ἁπάντων πόλιν. ὁ δὲ ἀγὼν ὁ ὀλυμπικὸς (ἐπανάγουσι γὰρ δὴ αὐτὸν ἐς τὰ ἀνωτέρω τοῦ ἀνθρώπων γένους κρόνον καὶ δία αὐτόθι παλαῖσαι λέγοντες, καὶ ὡς κούρητες δράμοιεν πρῶτοι) τούτων εἵνεκα ἐκτὸς ἔστω μοι τοῦ παρόντος λόγου. δοκῶ δὲ ἔγωγε κέκροπι ἡλικίαν τῷ βασιλεύσαντι ἀθηναίων καὶ λυκάονι εἶναι τὴν αὐτήν. σοφίᾳ δὲ οὐχ ὁμοίως σφᾶς ἐς τὸ θεῖον χρήσασθαι. ὁ μὲν γὰρ δία τε ὠνόμασεν ὕπατον πρῶτος. καὶ ὁπόσα ἔχει ψυχήν, τούτων μὲν ἠξίωσεν οὐδὲν θῦσαι. πέμματα δὲ ἐπιχώρια ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καθήγισεν ἃ πελανοὺς καλοῦσιν ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς ἀθηναῖοι. λυκάων δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ λυκαίου διός, βρέφος ἤνεγκεν ἀνθρώπου. καὶ ἔθυσε τὸ βρέφος. καὶ ἔσπεισεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὸ αἷμα. καὶ αὐτὸν αὐτίκα ἐπὶ τῇ θυσίᾳ γενέσθαι λύκον φασὶν ἀντὶ ἀνθρώπου. καὶ ἐμέ γε ὁ λόγος οὗτος πείθει. λέγεται δὲ ὑπὸ ἀρκάδων ἐκ παλαιοῦ καὶ τὸ εἰκὸς αὐτῷ πρόσεστιν. οἱ γὰρ δὴ τότε ἄνθρωποι ξένοι καὶ ὁμοτράπεζοι θεοῖς ἦσαν ὑπὸ δικαιοσύνης καὶ εὐσεβείας. καί σφισιν ἐναργῶς ἀπήντα παρὰ τῶν θεῶν τιμή τε οὖσιν ἀγαθοῖς, καὶ ἀδικήσασιν ὡσαύτως ὀργή. ἐπεί τοι καὶ θεοὶ τότε ἐγίνοντο ἐξ ἀνθρώπων. οἳ γέρα καὶ ἐς τόδε ἔτι ἔχουσιν, ὡς ἀρισταῖος καὶ βριτόμαρτις ἡ κρητικὴ καὶ ἡρακλῆς ὁ ἀλκμήνης. καὶ ἀμφιάραος ὁ ὀικλέους. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς πολυδεύκης τε καὶ κάστωρ. οὕτω πύθοιτο ἄν τις καὶ λυκάονα, θηρίον. καὶ τὴν ταντάλου νιόβην, γενέσθαι λίθον. ἐπ᾿ ἐμοῦ δὲ (κακία γὰρ δὴ ἐπὶ πλεῖστον ηὔξετο καὶ γῆν τε ἐπενέμετο πᾶσαν καὶ πόλεις πάσας) οὔτε θεὸς ἐγίνετο οὐδεὶς ἔτι ἐξ ἀνθρώπου. πλὴν ὅσον λόγῳ καὶ κολακείᾳ πρὸς τὸ ὑπερέχον. καὶ ἀδίκοις μὲν τὸ μήνιμα τὸ ἐκ τῶν θεῶν ὀψέ τε καὶ ἀπελθοῦσιν ἐντεῦθεν ἀπόκειται. ἐν δὲ τῷ παντὶ αἰῶνι πολλὰ μὲν πάλαι συμβάντα, μηκέτι δὲ γινόμενα, ἄπιστα εἶναι πεποιήκασιν ἐς τοὺς πολλούς, οἱ τοῖς ἀληθέσιν ἐποικοδομοῦντες ἐψευσμένα. λέγουσι γὰρ δὴ ὡς λυκάονος ὕστερον ἀεί τις ἐξ ἀνθρώπου λύκος γένοιτο ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ λυκαίου διός. γίγνοιτο δὲ οὐκ ἐς ἅπαντα τὸν βίον. ὁπότε δὲ εἴη λύκος εἰ μὲν κρεῶν ἀπόσχοιτο ἀνθρωπίνων ὕστερον ἔτει δεκάτῳ φασὶν αὐτὸν αὖθις ἄνθρωπον ἐκ λύκου γενέσθαι. γευσάμενον δὲ ἐσαεὶ μένειν θηρίον. ὡσαύτως δὲ καὶ νιόβην λέγουσιν ἐν σιπύλῳ τῷ ὄρει θέρους ὥρᾳ κλαίειν. ἤδη δὲ

τρίτωνες. ἀκάκητα Ἑρμῆς. ἀρκαδικαῖς πόλεσιν ἐπώνυμοι βασιλεῖς. οἴνωτρος. καλλιστώ. ἀρκάδες οἱ πρὶν πελασγοί. κλῆρος ἀφειδάντιος. ἐλάτεια.

καὶ ἄλλα ἤκουσα τοῖς γρυψὶ στίγματα ὁποῖα καὶ τοῖς παρδάλεσιν εἶναι. καὶ ὡς οἱ τρίτωνες ἀνθρώπου φωνῇ φθέγγοιντο. οἱ δὲ καὶ φυσᾶν διὰ κόχλου τετρυπημένης φασὶν αὐτούς. ὁπόσοι δὲ μυθολογήμασιν ἀκούοντες ἥδονται, πεφύκασι καὶ αὐτοί τι ἐπιθεῖναι τερατεύεσθαι. καὶ οὕτω τοῖς ἀληθέσιν ἐλυμήναντο συγκεραννῦντες αὐτὰ ἐψευσμένοις. τρίτῃ δὲ ὕστερον γενεᾷ μετὰ πελασγὸν ἔς τε πόλεων καὶ ἐς ἀνθρώπων πλῆθος ἐπέδωκεν ἡ χώρα. νύκτιμος μὲν γὰρ πρεσβύτατός τε ἦν καὶ εἶχε τὸ πᾶν κράτος. οἱ δὲ ἄλλοι παῖδες τοῦ λυκάονος πόλεις ἐνταῦθα ἔκτιζον. ἔνθα ἑκάστῳ ἦν μάλιστα κατὰ γνώμην. πάλλας μὲν καὶ ὀρεσθεὺς καὶ φίγαλος παλλάντιον. ὀρεσθεὺς δὲ ὀρεσθάσιον. φιγαλίαν δὲ οἰκίζει φίγαλος. παλλαντίου μὲν δὴ καὶ στησίχορος ὁ ἱμεραῖος ἐν γηρυονηΐδι ἐποιήσατο μνήμην. φιγαλία δὲ καὶ ὀρεσθασία, ἐν χρόνῳ μεταβάλλουσι τὰ ὀνόματα. ὀρέστειόν τε ἀπὸ ὀρέστου κληθεῖσα τοῦ ἀγαμέμνονος. καὶ φιγαλία ἀπὸ τοῦ βουκολίωνος παιδὸς φιγάλου. τραπεζεὺς δὲ καὶ ἐλεάτας καὶ μακαρεὺς καὶ ἑλισσὼν καὶ ἀκακός τε καὶ θωκνὸς, θωκνίαν πόλιν. ὁ δὲ, ἀκακήσιον ἔκτισεν. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἀκάκου καὶ ὅμηρος λόγῳ τῷ ἀρκάδων, ἐς ἑρμῆν ἐποίησεν ἐπίκλησιν. ἀπὸ δὲ ἑλισσόντος ἥ τε πόλις καὶ ὁ ποταμὸς ἑλισσὼν τὰ ὀνόματα ἐσχήκασιν. ὡσαύτως καὶ μακαρία τε καὶ δασέα. καὶ τραπεζοῦς ἀπὸ τῶν λυκάονος ἐκλήθησαν καὶ αὗται παίδων. ὀρχομενὸς δὲ ἐγένετο οἰκιστὴς μεθυδρίου τε καλουμένης, καὶ ὀρχομενίων οὓς ἐν τοῖς ἔπεσι πολυμήλους, ὠνόμασεν ὅμηρος. ὑπὸ δὲ ὑψοῦντος καὶ μελαιναί τε ἐκτίσθησαν καὶ ὑψοῦς. ἔτι θυραῖόν τε κατ' ἐμέ. δόξῃ δὲ τῇ ἀρκάδων καὶ ἡ θυρέα ἐν τῇ ἀργολίδι γῇ καὶ ὁ θυρεάτης καλούμενος κόλπος, ἀπὸ τοῦ θυρεάτα τούτου τὰ ὀνόματα ἐσχήκασι. μαντινεὺς δὲ καὶ τεγεάτης καὶ μαίναλος, ὁ μὲν τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ πόλεων ὀνομαστοτάτην τὸ ἀρχαῖον μαίναλον, τεγεάτης τε καὶ μαντινεὺς, τεγέαν κτίζουσι καὶ μαντίνειαν. ὠνομάσθησαν δὲ ἀπὸ κρώμου, κρῶμοι καὶ χαρισία, χαρίσιον ἔχουσα οἰκιστήν. τρικόλωνοι δὲ, ἀπὸ τρικολώνου. καὶ ἀπὸ μὲν περαίθου, περαιθεῖς. ἀσέα δὲ ἀπὸ ἀσεάτα. καὶ ἀπὸ λυκέως λυκεάται. σουματία, ἀπὸ σουματέως. ἀλίφηρος δὲ καὶ ἡραιεὺς, ἐπώνυμοι καὶ οὗτοι πόλεσίν εἰσιν ἀμφότεροι. οἴνωτρος δὲ ὁ τῶν παίδων νεώτατος λυκάονι τῶν ἀρσένων, νύκτιμον τὸν ἀδελφὸν χρήματα καὶ ἄνδρας αἰτήσας, ἐπεραιώθη ναυσὶν ἐς ἰταλίαν. καὶ ἡ οἰνωτρία χώρα τὸ ὄνομα ἔχει, ἀπὸ οἰνώτρου βασιλεύοντος. οὗτος ἐκ τῆς ἑλλάδος ἐς ἀποικίαν στόλος πρῶτος ἐστάλη. ἀναριθμουμένῳ δὲ ἐς τὸ ἀκριβέστατον, οὐδὲ ἐκ τῶν βαρβάρων οὐδένες πρότερον ἢ οἴνωτρος ἀφίκοντο ἐς τὴν ἀλλοδαπήν. ἐπὶ δὲ τῷ γένει παντὶ τῷ ἄρσενι, θυγάτηρ λυκάονι ἐγένετο καλλιστώ. ταύτῃ τῇ καλλιστοῖ, λέγω δὲ τὰ λεγόμενα ὑπὸ ἑλλήνων, συνεγένετο ἐρασθεὶς ζεύς. ἥρα δὲ ὡς ἐφώρασεν, ἐποίησεν ἄρκτον τὴν καλλιστώ. ἄρτεμις δὲ ἐς χάριν τῆς ἥρας, κατετόξευσεν αὐτήν. καὶ ὁ ζεὺς ἑρμῆν πέμπει σῶσαι τὸν παῖδά οἱ προστάξας, ὃν ἐν τῇ γαστρὶ εἶχεν ἡ καλλιστώ. καλλιστὼ δὲ αὐτὴν ἐποίησεν ἀστέρας καλουμένην ἄρκτον μεγάλην, ἧς καὶ ὅμηρος ἐν ὀδυσσέως ἀνάπλῳ παρὰ καλυψοῦς μνήμην ἔχει.

Πληϊάδας τ' ἐσορῶντα καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην
ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν.

ἔχοιεν δ' ἂν καὶ ἄλλως τὸ ὄνομα οἱ ἀστέρες ἐπὶ τιμῇ τῇ καλλιστοῦς, ἐπεὶ τάφον γε αὐτῆς ἀποφαίνουσιν οἱ ἀρκάδες. μετὰ δὲ νύκτιμον ἀποθανόντα, ἀρκὰς ἐδέξατο ὁ καλλιστοῦς τὴν ἀρχήν. καὶ τόν τε ἥμερον καρπὸν ἐσηγάγετο οὗτος παρὰ τριπτολέμου. καὶ τὴν ποίησιν ἐδίδαξε τοῦ ἄρτου. καὶ ἐσθῆτα ὑφαίνεσθαι. καὶ ἄλλα τὰ ἐς ταλασίαν μαθὼν παρὰ ἀδρίστα. ἀπὸ τούτου δὲ βασιλεύσαντος, ἀρκαδία τε ἀντὶ πελασγίας ἡ χώρα καὶ ἀντὶ πελασγῶν ἀρκάδες ἐκλήθησαν οἱ ἄνθρωποι. συνοικῆσαι δὲ οὐ θνητῇ γυναικὶ αὐτὸν, ἀλλὰ νύμφῃ δρυάδι ἔλεγον. δρυάδας γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ μηλιάδας τὰς ἑαυτῶν ἐκάλουν ναΐδας. καὶ ὁμήρῳ γε ἐν τοῖς ἔπεσι ναΐδων νυμφῶν μάλιστά ἐστι μνήμη. τὴν δὲ νύμφην ταύτην καλοῦσιν ἐρατώ. καὶ ἐκ ταύτης φασὶν ἀρκάδι, ἀζᾶνα καὶ ἀφείδαντα γενέσθαι καὶ ἔλατον. ἐγεγόνει δὲ αὐτῷ πρότερον ἔτι αὐτόλαος νόθος. τοῖς δὲ παισὶν ὡς ηὐξήθησαν διένειμεν ἀρκὰς τριχῇ τὴν χώραν. καὶ ἀπὸ μὲν ἀζᾶνος ἡ ἀζανία μοῖρα ὠνομάσθη. παρὰ τούτων δὲ ἀποικισθῆναι λέγουσιν ὅσοι περὶ τὸ ἄντρον ἐν φρυγίᾳ τὸ καλούμενον στεῦνος καὶ πέγκαλαν ποταμὸν οἰκοῦσιν. ἀφείδας δὲ τεγέαν, καὶ τὴν προσεχῆ ταύτῃ ἔλαχεν. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ ποιηταὶ καλοῦσιν ἀφειδάντειον κλῆρον τὴν τεγέαν. ἔλατος δὲ ἔσχε τὸ ὄρος τὴν κυλλήνην, ἔτι τότε οὖσαν ἀνώνυμον. χρόνῳ δὲ ὕστερον μετῴκησεν ὁ ἔλατος ἐς τὴν νῦν καλουμένην φωκίδα. καὶ τοῖς τε φωκεῦσιν ἤμυνεν ὑπὸ φλεγυῶν πολέμῳ πιεζομένοις, καὶ ἐλατείας πόλεως ἐγένετο οἰκιστής. παῖδα δὲ ἀζᾶνι μὲν κλείτορα. ἀφείδαντι δὲ ἀλεόν. ἐλάτῳ δέ φασιν εἶναι πέντε. αἴπυτον. περέα. κυλλῆνα. ἴσχυν. στύμφηλον. ἐπὶ δὲ ἀζᾶνι τῷ ἀρκάδος τελευτήσαντι, ἆθλα ἐτέθη πρῶτον. εἰ μὲν καὶ ἄλλα οὐκ οἶδα. ἱπποδρομίας δὲ ἐτέθη. κλείτωρ μὲν δὴ ὁ ἀζᾶνος ἐν λυκοσούρᾳ τε ᾤκει καὶ ἦν τῶν βασιλέων δυνατώτατος. καὶ κλείτορα ᾤκισεν ἀπ' αὐτοῦ πόλιν. ἀλεὸς δὲ εἶχε τὴν πατρῴαν λῆξιν. ἀπὸ δὲ ἐλάτου τῶν παίδων κυλλήνη τὸ ὄρος καλοῦσιν ἀπὸ κυλλῆνος. καὶ ἀπὸ στυμφήλου, πηγή τε ὀνομάζεται καὶ πόλις στύμφηλος ἐπὶ τῇ πηγῇ. τὰ δὲ ἐς τὸν θάνατον ἴσχυος τοῦ ἐλάτου πρότερον ἔτι ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ ἀργολίδι ἐδήλωσα. παῖδα δὲ περεῖ ἄρρε-

Ὀνόματα τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ κατὰ διαδοχὴν βασιλευσάντων ἡρώων. ἐν οἷς αἴπυτος ὁ πατὴρ αὔγης καὶ λυκούργου. οὗ ἀγκαῖος ὁ ἐν καλυδῶνι ὑπὸ τοῦ συὸς ἀποθανών. ἀλεὸς ὁ τῇ ἀλέᾳ ἀθηνᾷ τὸ ἱερὸν οἰκοδομήσαν. ἔχεμος ὁ μονομαχήσας ὕλλῳ τῷ ἡρακλέους. ἀγαπήνωρ ὁ πάφου οἰκιστής.

να μὲν φασιν οὐδένα. Νέαιραν δὲ γενέσθαι θυγατέρα. ταύτην γυναῖκα ἔχειν αὐτόλυκος. οἰκῶν μὲν ἐν τῷ ὄρει τῷ παρνασῷ. λεγόμενος δὲ ἑρμοῦ παῖς εἶναι. δαιδαλίωνος δὲ ὢν τῷ ἀληθεῖ λόγῳ. κλείτορι δὲ τῷ ἀζᾶνος οὐ γενομένων παίδων, ἐς αἴπυτον ἐλάτου περιεχώρησεν ἡ ἀρκάδων βασιλεία. τὸν δὲ αἴπυτον ἐξελθόντα ἐς ἄγραν, θηρίων μὲν τῶν ἀλκιμωτέρων οὐδέν, σὴψ δὲ οὐ προϊδόμενον ἀποκτείνυσι. τὸν δὲ ὄφιν τοῦτον καὶ αὐτός ποτε εἶδον. καὶ τὰ ἔχιδνά ἐστι τὸν μικρότατον. τέφρᾳ, ἐμφερής. στίγμασιν οὐ συνεχέσι πεποικιλμένος. κεφαλὴ δέ ἐστιν αὐτῷ πλατεῖα. καὶ τράχηλος στενός. γαστέρα δὲ ἔχει μείζονα, καὶ οὐρὰν βραχεῖαν. βαδίζει δὲ οὗτος καὶ ὄφις ἕτερος ὁ κεράστης καλούμενος ἐν διδόντες ἐς τὰ πλάγια ὥσπερ οἱ καρκίνοι. μετὰ δὲ αἴπυτον ἔχων ἀλεὸς τὴν ἀρχήν. ἀγαμήδης μὲν γὰρ καὶ γόρτυς ὁ στυμφήλου, τέταρτον γένος ἦσαν ἀπὸ ἀρκάδος. ἀλεὸς δὲ τρίτον ὁ ἀφείδαντος. ἀλεὸς δὲ τῇ τε ἀθηνᾷ τῇ ἀλέᾳ τὸ ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τεγέᾳ τὸ ἀρχαῖον, καὶ αὐτῷ κατεσκευάσατο αὐτόθι ἡ βασιλεία. γόρτυς δὲ ὁ στυμφήλου πόλιν γόρτυνα ᾤκισεν ἐπὶ ποταμῷ. καλεῖται δὲ γορτύνιος καὶ ὁ ποταμός. ἀλεῷ δὲ ἄρσενες μὲν παῖδες λυκοῦργός τε καὶ ἀμφιδάμας καὶ κηφεύς. θυγάτηρ δὲ ἐγένετο αὔγη. ταύτῃ τῇ αὔγῃ τῷ ἑκαταίου λόγῳ συνεγίνετο ἡρακλῆς ὁπότε ἀφίκοιτο ἐς τεγέαν. τέλος δὲ καὶ ἐφωράθη τεκοῦσα ἐκ τοῦ ἡρακλέους. καὶ αὐτὴν ὁ ἀλεὸς ἐς θέμενος ὁμοῦ τῷ παιδὶ ἐς λάρνακα, ἀφίησιν ἐς θάλασσαν. καὶ ἡ μὲν ἀφίκετο ἐς τεύθραντα δυνάστην ἄνδρα ἐν καΐκου πεδίῳ. καὶ συνῴκισεν ἐρασθέντι τῷ τεύθραντι. καὶ νῦν ἔστι μὲν αὔγης μνῆμα ἐν περγάμῳ τῇ ὑπὲρ τοῦ καΐκου γῆς χῶμα λίθου περιεχόμενον κρηπῖδι. ἔστι δὲ ἐν τῷ μνήματι ἐπίθημα χαλκοῦν πεποιημένον. γυνὴ γυμνή. μετὰ δὲ ἀλεὸν τελευτήσαντα λυκοῦργος ὁ ἀλεοῦ τὴν βασιλείαν πρεσβείᾳ ἔχων. παρέσχετο δὲ ἐς μνήμην ἀρηΐθοον ἄνδρα πολεμικὸν δόλῳ καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ κτείνας. γενομένων δὲ αὐτῷ παίδων ἀγκαίου τε καὶ ἐπόχου, τὸν μὲν νοσήσαντα ἐπιλαμβάνει τὸ χρεών. ἀγκαῖος δὲ ἰάσονί τε τοῦ πλοῦ μετέχων ἐς κόλχους. καὶ ὕστερον ὁμοῦ μελεάγρῳ τῷ ἐν καλυδῶνι κατεργαζόμενος θηρίον, ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ ὑός. λυκοῦργος μὲν δὴ πορρωτάτω γήρως ἀφίκετο ἐπιδὼν τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους τελευτήσαντας. λυκούργου δὲ ἀποθανόντος, ἔχεμος ὁ ἀερόπου τοῦ κηφέως τοῦ ἀλεοῦ τὴν ἀρκάδων ἔχων ἀρχήν. ἐπὶ τούτῳ δωριεῖς κατιόντας ἐς πελοπόννησον ὑπὸ ἡγεμόνι ὕλλῳ τῷ ἡρακλέους, ἀχαιοὶ περὶ ἰσθμὸν τῶν κορινθίων κρατοῦσι μάχῃ. καὶ ἔχεμος ἀποκτείνει ὕλλον. μονομαχήσαντά οἱ κατὰ πρόκλησιν. τάδε γὰρ ἐφαίνετο εἰκότα εἶναί μοι μᾶλλον ἢ ὁ πρότερος λόγος. ἐν ᾧ βασιλεύειν τε ἀχαιῶν τηνικαῦτα ὀρέστην ἔγραψα καὶ ὕλλον. καὶ ὀρέστου βασιλεύοντος ἀποπειρᾶσαι καθόδου τῆς ἐς πελοπόννησον. φαίνοιτο δ' ἂν τῷ ὑστέρῳ τῶν λόγων καὶ τιμάνδρα συνοικήσασα ἡ τυνδάρεω τῷ ἀποκτείναντι ὕλλον ἐχέμῳ. ἀγαπήνωρ δὲ ὁ ἀγκαίου τοῦ λυκούργου μετὰ ἔχεμον βασιλεύσας, ἐς τροίαν ἡγήσατο ἀρκάσιν. ἰλίου δὲ ἁλούσης, ὁ τοῖς ἕλλησι κατὰ τὸν πλοῦν τὸν οἴκαδε ἐπιγενόμενος χειμών, ἀγαπήνορα καὶ τὸ ἀρκάδων ναυτικὸν, κατήνεγκεν ἐς κύπρον. καὶ πάφου τε ἀγαπήνωρ ἐγένετο οἰκιστής. καὶ τῆς ἀφροδίτης κατεσκευάσατο ἐν πόλει πάφῳ τὸ ἱερόν. τέως δὲ ἡ θεὸς παρὰ κυπρίων τιμὰς εἶχεν ἐν γολγοῖς καλουμένῳ χωρίῳ. χρόνῳ δὲ ὕστερον λαοδίκη γεγονυῖα ἀπὸ ἀγαπήνορος ἔπεμψεν ἐς τεγέαν τῇ ἀθηνᾷ τῇ ἀλέᾳ πέπλον. τὸ δὲ ἐπὶ τῷ ἀναθήματι ἐπίγραμμα καὶ αὐτῆς λαοδίκης ἅμα ἐδήλου τὸ γένος.

» Λαοδίκης ὅδε πέπλος· ἑᾷ δ' ἀνέθηκεν ἀθηνᾷ.
» Πατρίδ' ἐς εὐρύχορον κύπρου ἀπὸ ζαθέας.

ἀγαπήνορος δὲ οὐκ ἀνασωθέντος, οἴκαδ' ἐξ ἰλίου, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, ἱππόθους κερκυόνος τοῦ ἀγαμήδους τοῦ στυμφήλου. καὶ τῷ μὲν ἐπιφανὲς συμβῆναι παρὰ τὸν βίον φασὶν οὐδέν, πλὴν ὅσον οὐκ ἐν τεγέᾳ τὴν βασιλείαν κατεστήσατο. ἀλλὰ ἐν τραπεζοῦντι. αἴπυτος δὲ ὁ ἱππόθου, μετὰ τὸν πατέρα ἔσχε τὴν ἀρχήν. καὶ ὀρέστης ὁ ἀγαμέμνονος κατὰ μαντείαν τοῦ ἐν δελφοῖς ἀπόλλωνος μετῴκησεν ἐς ἀρκαδίαν ἐκ μυκηνῶν. αἰπύτῳ δὲ τῷ ἱπποθόου παρελθεῖν ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ ποσειδῶνος τὸ ἐν μαντινείᾳ τολμήσαντι (ἔσοδος δὲ ἀνθρώποις οὔτε τότε ἐς αὐτὸ ἦν, οὔτε ἄχρι ἡμῶν ἐστιν) ἐς ἔσω ἐσελθόντι τυφλωθῆναι, καὶ οὐ μετὰ πολὺ τῆς συμφορᾶς τελευτῆσαί οἱ τὸν βίον ἐγένετο. κυψέλου δὲ τοῦ αἰπύτου βασιλεύοντος, μετὰ αἴπυτον ὁ δωριέων στόλος οὐ διὰ τοῦ κορινθίων ἰσθμοῦ, καθὰ ἐπὶ τρεῖς τὰς πρότερον γενεάς, ναυσὶ δὲ κατὰ τὸ ὀνομαζόμενον ῥίον, καὶ πεισιν ἐς πελοπόννησον. πυνθανόμενός τε ἐς αὐτοὺς ὁ κύψελος διὰ τῶν ἀριστομάχου παίδων οὐκ ἔχοντά πω γυναῖκα εὕρισκε, τούτῳ τὴν θυγατέρα ἐκδοὺς καὶ οἰκειωσάμενος τὸν κρεσφόντην. αὐτός τε καὶ οἱ ἀρκάδες ἐκτὸς ἔστησαν δείματος. ὀλαίας δὲ ἦν κυψέλου παῖς. ὃς καὶ τῆς ἀδελφῆς τὸν παῖδα αἴπυτον. σὺν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἐκ λακεδαίμονος καὶ ἄργους ἡρακλεῖδαι κατάγουσιν ἐς μεσσήνην. τοῦ δὲ ἦν βουκολίων. τοῦ δὲ φίαλος. ὃς τὸν λυκάονος φίγαλον οἰκιστὴν ὄντα ἀφελόμενος τὴν τιμήν, φιαλίαν τὸ ὄνομα τῇ πόλει μετέθετο ἀπ' αὐτοῦ, οὐ μὴν καὶ ἐς ἅπαν γε ἐξενίκησεν. ἐπὶ δὲ σίμου τοῦ φιάλου βασιλεύοντος, ἠφανίσθη φιγαλεῦσιν ὑπὸ πυρὸς, τῆς μελαίνης δήμητρος τὸ ἀρχαῖον ξόανον. ἐσήμαινε δ' ἄρα οὐ μετὰ πολὺ ἔσεσθαι καὶ αὐτῷ σίμῳ τοῦ βίου τὴν τελευτήν. πόμπος δὲ ἐκδεξαμένου τοῦ

ἀρκάδων βασιλεῖς καὶ κατορθώματα. ἐσβολαὶ ἐς ἀρκαδίαν. μελιασταί. ἰνάχου πηγαί. δεινή.

σίμου τὴν ἀρχὴν αἰγινῆται κατὰ ἐμπορίαν ἐσέπλεον ναυσὶν ἐς κυλλήνην· ἐκεῖθεν δὲ ὑποζυγίοις τὰ φορτία ἀνῆγον παρὰ τοὺς ἀρκάδας. ἀντὶ τούτου ἐτίμησεν ὁ πόμπος μεγάλως. καὶ δὴ καὶ ὄνομα αἰγινήτην τῷ παιδὶ ἔθετο ἐπὶ τῶν αἰγινητῶν τῇ φιλίᾳ. μετὰ δὲ αἰγινήτην πολυμήστωρ ἐγένετο αἰγινήτου βασιλεὺς ἀρκάδων. καὶ λακεδαιμόνιοι καὶ χάριλλος πρῶτον τότε ἐς τὴν τεγεατῶν ἐσβάλλουσι στρατείᾳ. καὶ σφᾶς αὐτοί τε οἱ τεγεᾶται καὶ γυναῖκες ὅπλα ἐνδῦσαι μάχῃ νικῶσι. καὶ τόν τε ἄλλον στρατὸν, καὶ αὐτὸν χάριλλον ζῶντα αἱροῦσι. χαρίλλου μὲν δὴ καὶ τῆς σὺν αὐτῷ στρατιᾶς ἐς πλέον μνήμην ποιησόμεθα ἐν τοῖς τεγεατικοῖς. πολυμήστορι δὲ οὐ γινομένων παίδων, παρέλαβεν αἴχμις τὴν ἀρχήν. βειάκα μὲν παῖς, πολυμήστορος δὲ ἀδελφιδοῦς. αἰγινήτου γὰρ ἦν καὶ βειάκας. νεώτερος δὲ ἦν πολυμήστορος. αἴχμιδος δὲ βασιλεύσαντος, λακεδαιμονίοις ἐγένετο ὁ πρὸς μεσσηνίους πόλεμος. τοῖς δὲ ἀρκάσιν ὑπῆρχε μὲν ἐς τοὺς μεσσηνίους εὔνοια ἐξ ἀρχῆς. τότε δὲ καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ πρὸς λακεδαιμονίους ἐμαχέσαντο μετὰ ἀριστοδήμου βασιλεύοντος ἐν μεσσήνῃ. ἀριστοκράτης δὲ ὁ αἴχμιδος, τάχα μέν που καὶ ἄλλα ἐς τοὺς ἀρκάδας ὕβρισεν. ἃ δὲ ἀνοσιώτατα ἔργων ἐς θεοὺς ἐργασάμενον οἶδα αὐτὸν, ἐπέξεισί μοι ταῦτα ὁ λόγος. ἔστιν ἀρτέμιδος ἱερὸν ὑμνίας ἐπίκλησιν. τοῦτο ἐν ὅροις μέν ἐστιν ὀρχομενίων. πρὸς δὲ τῇ μαντινικῇ σέβουσιν ἐκ παλαιοτάτου καὶ οἱ πάντες ἀρκάδες ὑμνίαν ἄρτεμιν. ἐλάμβανε δὲ τὴν ἱερωσύνην τῆς θεοῦ τότε ἔτι κόρη παρθένος. ἀριστοκράτης δὲ ὡς οἱ πειρῶντι τὴν παρθένον, ἀντέβαινεν ἀεὶ τὰ παρ' αὐτῆς, τέλος καταφεύγουσαν ἐς τὸ ἱερὸν παρὰ τῇ ἀρτέμιδι ᾔσχυνεν. ὡς δὲ ἐς ἅπαντας ἐξηγγέλθη τὸ τόλμημα, τὸν μὲν καταλιθοῦσιν οἱ ἀρκάδες. μετεβλήθη δὲ ἐξ ἐκείνου καὶ ὁ νόμος. ἀντὶ γὰρ παρθένου διδόασι τῇ ἀρτέμιδι ἱέρειαν γυναῖκα ὁμιλίας ἀνδρῶν ἀποχρώντως ἔχουσαν. τούτου δὲ υἱὸς ἐγένετο ἱκέτας. ἱκέτα δὲ ἀριστοκράτης ἄλλος ὁμώνυμός τε τῷ προγόνῳ. καὶ δὴ καὶ τοῦ βίου τὴν αὐτὴν ἔσχεν ἐκείνῳ τελευτήν. κατελίθωσαν γὰρ καὶ τοῦτον οἱ ἀρκάδες. φωράσαντες δῶρα ἐκ λακεδαίμονος εἰληφότα, καὶ μεσσηνίοις τὸ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ τάφρῳ πταῖσμα προδοσίαν τοῦ ἀριστοκράτους οὖσαν. αὕτη δὲ ἡ ἀδικία καὶ τῷ γένει τῷ ἀπὸ κυψέλου πάντι παρέσχεν αἰτίαν παυθῆναι τῆς ἀρχῆς. τὰ μὲν δὴ ἐς τοὺς βασιλεῖς πολυπραγμονήσαντί μοι, κατὰ ταῦτα ἐγενεαλόγησαν οἱ ἀρκάδες. κοινὴ δὲ ἀρκάσιν ὑπάρχει ἐς μνήμην, τὰ μὲν ἀρχαιότατα ὁ πρὸς ἰλίῳ πόλεμος. δεύτερα δὲ ὁπόσα ἀμύνοντες μεσσηνίοις λακεδαιμονίων ἐναντία ἐμαχέσαντο. μέτεστι δὲ καὶ πρὸς μήδους σφίσιν ἔργου τοῦ ἐν πλαταιαῖς. λακεδαιμονίοις δὲ ἀνάγκῃ πλέον καὶ οὐ μετ' εὐνοίας ἐπί τε ἀθηναίους συνεστρατεύσαντο. καὶ ἐς τὴν ἀσίαν μετὰ ἀγησιλάου διέβησαν. καὶ δὴ καὶ ἐς λεῦκτρα αὐτοῖς τὰ βοιωτικὰ ἠκολούθησαν. τὸ δὲ ὕποπτον σφῶν ἐς τοὺς λακεδαιμονίους, ἀλλαχοῦ τε ἐπεδείξαντο, καὶ μετὰ τὸ ἀτύχημα λακεδαιμονίων τὸ ἐν λεύκτροις παρὰ θηβαίους αὐτίκα ἁπάντων μάλιστα μετέστησαν. φιλίππῳ δὲ καὶ μακεδόσιν ἐν χαιρωνείᾳ, καὶ ὕστερον ἐν θεσσαλίᾳ πρὸς ἀντίπατρον οὐκ ἐμαχέσαντο μετὰ ἑλλήνων. οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς ἕλλησιν ἐναντία ἐτάξαντο. πρὸς γαλάτας δὲ τοῦ ἐν θερμοπύλαις κινδύνου φασὶ λακεδαιμονίων εἵνεκα οὐ μετασχεῖν. ἵνα μή σφισιν οἱ λακεδαιμόνιοι κακουργοῖεν τὴν γῆν ἀπόντων τῶν ἐν ἡλικίᾳ. συνεδρίου δὲ τῶν ἀχαιῶν μετέσχον οἱ ἀρκάδες προθυμότατα ἑλλήνων. ὁπόσα δὲ αὐτοῖς οὐχὶ ἐν κοινῷ, κατὰ πόλεις δὲ ἰδίᾳ συμβεβηκότα εὕρισκον, ἀφιξόμεθα αὐτῶν ἕκαστον εἰς τὸ οἰκεῖον τοῦ λόγου. εἰσὶν οὖν ἐς ἀρκαδίαν ἐσβολαὶ κατὰ τὴν ἀργείαν. πρὸς μὲν ὑσιῶν καὶ κατὰ τὸ ὄρος τὸ παρθένιον ἐς τὴν τεγεατικήν. δύο δὲ ἄλλαι κατὰ μαντίνειαν διά τε πρίνου καλουμένης, καὶ διὰ κλίμακος. αὕτη δὲ εὐρυτέρα τέ ἐστι. καὶ ἡ κάθοδος εἶχεν αὐτῇ βαθμίδας ποτὲ ἐμπεποιημένας. ὑπερβαλλόντων δὲ τὴν κλίμακα, χωρίον ἐστὶν ὀνομαζόμενον μελαγγεῖα. καὶ τὸ ὕδωρ αὐτόθεν τὸ πότιμον μαντινεῦσι κάτεισιν ἐς τὴν πόλιν. προελθόντι δὲ ἐκ τῶν μελαγγείων ἀπέχοντι τῆς πόλεως στάδια ὡς ἑπτὰ, ἔστι κρήνη μελιαστῶν. οἱ μελιασταὶ δὲ οὗτοι δρῶσι τὰ ὄργια τοῦ διονύσου. καὶ διονύσου τε μέγαρον πρὸς τῇ κρήνῃ. καὶ ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερὸν μελανίδος. ἐπίκλησιν δὲ ἡ θεὸς ταύτην κατ' ἄλλο μὲν ἔχων οὐδὲν, ὅτι δὲ ἀνθρώπων μὴ τὰ πάντα αἱ μίξεις ὥσπερ τοῖς κτήνεσι μεθ' ἡμέραν, τὰ πλείω δέ εἰσιν ἐν νυκτί. ἡ δὲ ὑπολειπομένη τῶν ὁδῶν, στενωτέρα ἐστὶ τῆς προτέρας. καὶ ἄγει διὰ τοῦ ἀρτεμισίου. τούτου δὲ ἐπεμνήσθην καὶ ἔτι πρότερον τοῦ ὄρους, ὡς ἔχει μὲν ναὸν καὶ ἄγαλμα ἀρτέμιδος. ἔχοι δὲ καὶ τοῦ ἰνάχου τὰς πηγάς. ὁ δὲ ἴναχος, ἐφ' ὅσον μὲν πρόεισι κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρους, τοῦτ' ἐστὶν ἀργείοις καὶ μαντινεῦσιν ὅρος τῆς χώρας. ἀποστρέψας δὲ ἐκ τῆς ὁδοῦ τὸ ὕδωρ διὰ τῆς ἀργείας, ἤδη τὸ ἀπὸ τούτου κάτεισι. καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἴναχον ἄλλοι τε καὶ αἰσχύλος ποταμὸν καλοῦσιν ἀργεῖον. ὑπερβάλλοντα δὲ ἐς τὴν μαντινικὴν διὰ τοῦ ἀρτεμισίου, πεδίον ἐκδέξεταί σε ἀργὸν καλούμενον. καθάπερ γε καὶ ἔστι. τὸ γὰρ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ κατερχόμενον ἐς αὐτὸ ἐκ τῶν ὀρῶν ἀργὸν εἶναι τὸ πεδίον ποιεῖ. ἐκώλυέ τε οὐδὲν αὐτὸ πεδίον τοῦτο εἶναι λίμνην, εἰ μὴ τὸ ὕδωρ ἠφανίζετο ἐς χάσμα γῆς. ἀφανισθὲν δὲ ἐνταῦθα ἄνεισι κατὰ τὴν δεινήν. ἔστι δὲ ἡ δεινή, κατὰ τὸ γενέθλιον καλούμενον

Ὕδατα γλυκέα ἐκ θαλάττης ἀνιόντα. ζέον ὕδωρ ἐν μαιάνδρῳ. ἐπεισόδιον περὶ τῆς φιλίππου ἐπιορκίας. ἀργὸν πεδίον. ἄρνη. κρόνος ἀντὶ ποσειδῶνος ἵππον καταπίνων. ποταμὸς ὄφις. μαντινέων ἀνδραγαθίαι.

τῆς ἀργολίδος, ὕδωρ γλυκὺ ἐκ θαλάσσης ἀνερχόμενον. τὸ δὲ ἀρχαῖον καθίεσαν ἐς τὴν δίνην τῷ ποσειδῶνι ἵππους οἱ ἀργεῖοι, κεκοσμημένους χαλινοῖς. γλυκὺ δὲ ὕδωρ ἐν θαλάσσῃ δῆλόν ἐστιν ἐνταῦθά τε ἀνιὸν τῇ ἀργολίδι. καὶ ἐν τῇ θεσπρωτίδι κατὰ τὸ χειμέριον καλούμενον. θαυμαστὸν δὲ ἔτι πλέον ἐστὶν ἐν μαιάνδρῳ ζέον ὕδωρ. τὸ μὲν ἐκ πέτρας περιεχούσης τοῦ ῥεύματος τὴν πέτραν, τὸ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἰλύος ἄνεισι τοῦ ποταμοῦ. πρὸ δικαιαρχίας δὲ τῆς τυρσηνῶν, ὕδωρ τε ἐν θαλάσσῃ ζέον, καὶ νῆσος δι' αὐτό ἐστι χειροποίητος ὡς μηδὲ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἀργὸν εἶναι. ἀλλά σφισι θερμὰ λουτρά. τοῦ δὲ ἀργοῦ καλουμένου πεδίου μαντινεῦσιν ὄρος ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ. σκηνῆς τε φιλίππου τοῦ ἀμύντου, καὶ κώμης ἐρείπια ἔχον νεστάνης. πρὸς ταύτῃ γὰρ στρατοπεδεύσασθαι τῇ νεστάνῃ, φίλιππον λέγουσι. καὶ τὴν πηγὴν αὐτόθι ὀνομάζουσιν, ἔτι ἀπ' ἐκείνου φιλίππειον. ἀφίκετο δὲ ἐς ἀρκαδίαν φίλιππος, οἰκειωσόμενός τε ἀρκάδας. καὶ ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ σφᾶς τοῦ ἄλλου διαστήσων. φίλιππον δὲ βασιλέων μὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ ὅσοι μακεδόσι γεγόνασιν ὕστερον, τούτων μὲν πείθοιτο ἄν τις μάλιστα, αὐτὸν ἔργα ἐπιδείξασθαι. στρατηγὸν δὲ ἀγαθὸν, οὐκ ἄν τις φρονῶν ὀρθὰ καλέσειεν αὐτόν. ὅς γε καὶ ὅρκους θεῶν κατεπάτησεν ἀεὶ, καὶ σπονδὰς ἐπὶ παντὶ ἐψεύσατο. πίστιν τε ἠτίμασε μάλιστα ἀνθρώπων. καί οἱ τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ μήνιμα ἀπήντησεν οὐκ ἐς ὀψέ. πρῶτα δὲ ὧν ἴσμεν φίλιππος μὲν οὐ πρόσω βιώσας, ἕξ τε καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν τὸ μάντευμα ἐξετέλεσε τὸ ἐκ δελφῶν. ὃ δὴ χρωμένῳ οἱ περὶ τοῦ πέρσου γενέσθαι λέγουσιν. ἔστεπται μὲν ὁ ταῦρος ἔχει τέλος. ἔστιν ὁ θύσων. ἐκεῖνο μὲν δὴ οὐ μετὰ πολὺ ἐδήλωσεν. οὐκ ἐς τὸν μῆδον, ἀλλὰ ἐς αὐτὸν ἔχον φίλιππον. ἐπὶ δὲ φιλίππῳ τελευτήσαντι φιλίππου παῖδα νήπιον, γεγονότα δὲ ἐκ κλεοπάτρας ἀδελφιδῆς ἀττάλου, ἐκεῖνον τὸν παῖδα ὁμοῦ τῇ μητρὶ ὀλυμπιὰς ἐπὶ σκεύους χαλκοῦ πυρὸς ἐπιβεβλημένου διέφθειρεν ἕλκουσα. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ἀριδαῖον ἀπέκτεινεν. ἔμελλε δ' ἄρα ὁ δαίμων καὶ τὸ γένος τὸ κασάνδρου κακῶς ἐξαμήσειν. κασάνδρῳ δὲ οἱ παῖδες ἐκ θεσσαλονίκης γεγόνασι τῆς φιλίππου. θεσσαλονίκῃ δὲ ἦσαν καὶ ἀριδαίῳ μητέρες θεσσαλαί. τὰ δὲ ἐς ἀλέξανδρον καὶ τοῖς παισὶν ὁμοίως δῆλά ἐστιν ἀλεξάνδρου θάνατος. εἰ δὲ τοῦ ἐς γλαῦκον τὸν σπαρτιάτην ἐποιήσατο ὁ φίλιππος λόγου, καὶ τὸ ἔπος ἐφ' ἑκάστου τῶν ἔργων ἀνεμίμνησκεν αὐτὸν, Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀρείων, οὐκ ἂν οὕτω δίχα λόγου δοκεῖ μοι θεῶν τις ἀλεξάνδρου τε ὁμοῦ τὸν βίον καὶ ἀκμὴν τὴν μακεδόνων σβέσαι. τόδε μὲν ἡμῖν ἐγένετο ἐπεισόδιον τῷ λόγῳ. μετὰ δὲ τὰ ἐρείπια τῆς νεστάνης, ἱερὸν δήμητρός ἐστιν ἅγιον. καὶ αὐτῇ καὶ ἑορτὴν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἄγουσιν οἱ μαντινεῖς. καὶ κατὰ τὴν νεστάνην ὑπόκειται μάλιστα μοῖρα μὲν καὶ αὐτὴ τοῦ πεδίου τοῦ ἀργοῦ, χορὸς δὲ ὀνομάζεται μαιρᾶς. τοῦ πεδίου δέ ἐστιν ἡ διέξοδος τοῦ ἀργοῦ σταδίων δέκα. ὑπερβὰς δὲ οὐ πολὺ, ἐς ἕτερον καταβήσῃ πεδίον. ἐν τούτῳ δὲ παρὰ τὴν λεωφόρον ἔστιν ἄρνη καλουμένη κρήνη. λέγεται δὲ καὶ τοιάδε ὑπὸ ἀρκάδων. ῥέαν ἡνίκα ποσειδῶνα ἔτικτε, τὸν μὲν ἐς ποίμνην καταθέσθαι δίαιταν ἐνταῦθα ἕξοντα μετὰ τῶν ἀρνῶν. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὀνομασθῆναι καὶ τὴν πηγήν. ὅτι περὶ αὐτὴν ἐποιμαίνοντο οἱ ἄρνες. φάναι δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν κρόνον τεκεῖν ἵππον. καί οἱ πῶλον ἵππου καταπιεῖν ἀντὶ τοῦ παιδὸς δοῦναι. καθὰ καὶ ὕστερον ἀντὶ τοῦ διὸς λίθον ἔδωκεν αὐτῷ κατειλημμένον σπαργάνοις. τούτοις ἑλλήνων ἐγὼ τοῖς λόγοις ἀρχόμενος μὲν τῆς συγγραφῆς, εὐηθείας ἔνεμον πλέον. ἐς δὲ τὰ ἀρκάδων προσεληλυθὼς, πρόνοιαν περὶ αὐτῶν τοιάνδε ἐλάμβανον. ἑλλήνων τοὺς νομιζομένους σοφοὺς δι' αἰνιγμάτων πάλαι, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ εὐθέος λέγειν τοὺς λόγους. καὶ τὰ εἰρημένα οὖν ἐς τὸν κρόνον σοφίαν εἶναί τινα εἴκαζον ἑλλήνων. τῶν μὲν δὴ ἐς τὸ θεῖον ἡκόντων, τοῖς εἰρημένοις χρησόμεθα. Μαντινέων δὲ ἡ πόλις σταδίους μάλιστά που δύο ἐστὶν ἀπωτέρω τῆς γῆς ταύτης. μαντινεὺς μὲν οὖν ὁ λυκάονος, ἑτέρωθι φαίνεται οἰκίσας τὴν πόλιν. ἣν ὀνομάζουσι καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι οἱ ἀρκάδες. ἐκεῖθεν δὲ αὐτονόη κηφέως τοῦ ἀλεοῦ θυγάτηρ κατὰ μάντευμα ἀναστήσασα τοὺς ἀνθρώπους, ἤγαγεν ἐς τοῦτο τὸ χωρίον. ὄφιν ὁποῖον οὐ μνημονεύουσιν ἡγεμόνα ποιησαμένη τῆς ὁδοῦ. καὶ διὰ τοῦτο ὁ παρὰ τὴν πόλιν ῥέων τὴν νῦν ποταμὸς ὄφις ὄνομα ἔσχηκεν. εἰ δὲ ὁμήρου χρὴ τεκμαιρόμενον τοῖς ἔπεσι συμβαλέσθαι γνώμην, τὸν ὄφιν τοῦτον δράκοντα εἶναι πείθομαι. περὶ φιλοκτήτου μὲν ἐν νεῶν καταλόγῳ ποιήσας ὡς ἀπολίποιεν αὐτὸν οἱ ἕλληνες ἐν λήμνῳ ταλαιπωροῦντα ὑπὸ τοῦ ἕλκους, ἐπίκλησιν οὐκ ἔθετο ὄφιν τῷ ὕδρῳ. τὸν δράκοντα δὲ ὃν ἐς τοὺς τρῶας ἀφῆκεν ὁ ἀετὸς, ἐκάλεσεν ὄφιν. οὕτω τὸ εἰκὸς ἔχει καὶ τῇ αὐτονόῃ τὸν ἡγεμόνα γενέσθαι δράκοντα. μαντινεῖς δὲ μάχην μὲν τὴν ἐν διπαιεῦσιν οὐκ ἐμαχέσαντο πρὸς λακεδαιμονίους μετὰ ἀρκάδων τῶν ἄλλων. ἐν δὲ τῷ πελοποννησίων καὶ ἀθηναίων πολέμῳ συνέστησαν ἐπὶ λακεδαιμονίους μετὰ ἠλείων. καὶ παραγενομένου συμμαχικοῦ σφίσιν ἐξ ἀθηνῶν λακεδαιμονίων ἐναντία ἐμαχέσαντο. μετέσχον δὲ καὶ τοῦ ἐς σικελίαν στόλου κατὰ ἀθηναίων φιλίαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον λακεδαιμονίων στρατεία καὶ ἀγησίπολις ὁ παυσανίου βασιλεὺς ἐσέβαλον ἐς τὴν μαντινικήν. ὡς δὲ ἐκράτησεν ὁ ἀγησίπολις τῇ μάχῃ, καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέκλεισε τοὺς μαντινέας, εἷλεν οὐ μετ' οὐ πολὺ τὴν πόλιν. οὐ πολιορκίᾳ κατὰ τὸ ἰσχυρόν. τὸν δὲ ὄφιν πα

Μαντινέων τὰ ἐς πόλεμον. Ἀντιγόνεια ἡ Μαντίνεια. Ἀρκάδος τάφος κατὰ χρησμόν. Γρύλλος ὁ Ξενοφ. Ἀθηνᾶ Ἀλέα. Ἀντίνους ἥρως.

τὰ μὲν ἀποστρέψας σφίσιν ἐς τὸ τεῖχος, ὠμῆς ᾠκοδομημένης τῆς πλίνθου. ἐς μὲν δὴ μηχανημάτων ἐμβολὴν, ἀσφάλειαν ἡ πλίνθος παρέχεται μᾶλλον ἢ ὁπόσα λίθου πεποιημένα ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ καὶ τάγνυνταί τε καὶ ἐκπηδῶσιν ἐκ τῶν ἁρμονιῶν. ἡ δὲ πλίνθος ἐκ μηχανημάτων μὲν οὐχ ὁμοίως πονεῖ. διαλύεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὕδατος οὐχ ἧσσον ἢ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κηρός. τοῦτο οὐκ Ἀγησίπολις τὸ στρατήγημα ἐς τὸ τεῖχος τῶν Μαντινέων ἐστὶν ὁ συνείς. ἀλλὰ πρότερον ἔτι Κίμωνι ἐξευρέθη τῷ Μιλτιάδου, βοὴν πολιορκοῦντι ἄνδρα Μῆδον. καὶ ὅσοι περσῶν Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι εἶχον. Ἀγησίπολις δὲ κατὰ τὰ ἤδη καθεστηκὸς καὶ ᾀδόμενον ὑπὸ πάντων ἐμιμήσατο. ὡς δὲ εἷλε τὴν Μαντίνειαν, ἔλιπεν μέν τι κατέλιπεν οἰκεῖσθαι. τὸ πλεῖστον δὲ ἐς ἔδαφος καταβαλὼν αὐτῆς, κατὰ κώμας τοὺς ἀνθρώπους διῴκισε. Μαντινέας δὲ ἐκ τῶν κωμῶν κατάξειν ἐς τὴν πατρίδα ἔμελλον Θηβαῖοι μετὰ τὸ ἔργον τὸ ἐν Λεύκτροις. κατελθόντες δὲ οὐ τὰ πάντα ἐγένοντο δίκαιοι. περιληφθέντες δὲ ἤδη κηρυκευόμενοι Λακεδαιμονίοις, καὶ ἰδίᾳ εἰρήνην πρὸς αὐτοὺς ἄνευ τοῦ Ἀρκάδων κοινοῦ πράσσοντες, οὕτω διὰ τὸ δέος τῶν Θηβαίων ἐς τὴν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν μετεβάλλοντο ἐκ τοῦ φανεροῦ, καὶ τῆς Μαντινικῆς πρὸς Ἐπαμινώνδαν καὶ Θηβαίους μάχης Λακεδαιμονίων γινομένης, ὁμοῦ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐτάξαντο οἱ Μαντινεῖς. τούτων δὲ ὕστερον διαφορᾶς ἐγγενομένης Μαντινεῦσιν ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ ἀπ' αὐτῶν μετέστησαν ἐς τὸ Ἀχαϊκόν. καὶ Ἆγιν τὸν Εὐδαμίδου βασιλεύοντα ἐν Σπάρτῃ, νικῶσιν ἀμύνοντες τῇ σφετέρᾳ. νικῶσι δὲ προσλαβόντες Ἀχαιῶν στρατιάν. καὶ Ἄρατον ἡγεμόνα ἐπ' αὐτῷ. μετέσχον δὲ καὶ πρὸς Κλεομένην τῶν ἔργων τοῖς Ἀχαιοῖς. καὶ συγκαθεῖλον Λακεδαιμονίων τὴν ἰσχύν. Ἀντιγόνου δὲ ἐν Μακεδονίᾳ Φίλιππον τὸν Περσέως πατέρα ἔτι παῖδα ἐπιτροπεύοντος καὶ Ἀχαιοῖς ἐς τὰ μάλιστα ὄντος ἐπιτηδείου, ἄλλα τε ἐς τιμὴν αὐτοῦ Μαντινεῦσιν ἐποιήθη, καὶ ὄνομα τῇ πόλει μετέθεντο Ἀντιγόνειαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον Αὐγούστου πρὸς τῇ ἄκρᾳ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἀκτίου ναυμαχήσειν μέλλοντος, Μαντινεῖς ἐμαχέσαντο ὁμοῦ Ῥωμαίοις. τὸ δὲ ἄλλο Ἀρκαδικὸν συνετάχθησαν Ἀντωνίῳ. κατ' ἄλλο μὲν ἐμοὶ δοκεῖν οὐδέν. ὅτι δὲ ἐφρόνουν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ Αὐγούστου. δέκα δὲ ὕστερον γενεαῖς, ἐβασίλευσέ τε Ἁδριανός. καὶ ἀφελὼν Μαντινεῦσι τὸ ὄνομα τὸ ἐκ Μακεδονίας ἐπακτόν, ἀπέδωκεν αὖθις Μαντίνειαν καλεῖσθαι σφίσι τὴν πόλιν. ἔστι δὲ Μαντινεῦσι ναὸς διπλοῦς μάλιστά που κατὰ μέσον τοίχῳ διειργόμενος. τοῦ ναοῦ δὲ τῇ μὲν ἄγαλμά ἐστιν Ἀσκληπιοῦ, τέχνη δὲ Ἀλκαμένους. τὸ δὲ ἕτερον Λητοῦς ἐστιν ἱερὸν καὶ τῶν παίδων. Πραξιτέλης δὲ τὰ ἀγάλματα εἰργάσατο τρίτῃ μετὰ Ἀλκαμένην ὕστερον γενεᾷ. τούτων πεποιημένα ἐστὶν ἐπὶ τῷ βάθρῳ Μοῦσα καὶ Μαρσύας αὐλῶν. ἐνταῦθα ἀνήρ ἐπείργασται στήλῃ Πολύβιος ὁ Λυκόρτα. καὶ τοῦ μὲν ἐπιμνησθησόμεθα καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα. Μαντινεῦσι δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἱερά. τὸ μὲν Σωτῆρος Διός. τὸ δὲ Ἐπιδώτου καλούμενον. ἐπιδιδόναι γὰρ δὴ ἀγαθὰ αὐτὸν ἀνθρώποις. ἔστι δὲ Διοσκούρων καὶ ἑτέρωθι Δήμητρος καὶ Κόρης ἱερόν. πῦρ δὲ ἐνταῦθα καίουσι ποιούμενοι φροντίδα, μὴ λάθῃ σφίσιν ἀποσβεσθέν. καὶ Ἥρας πρὸς τῷ θεάτρῳ ναὸν ἐθεασάμην. Πραξιτέλης δὲ τὰ ἀγάλματα αὐτήν τε καθημένην ἐν θρόνῳ, καὶ παρεστώσας ἐποίησεν Ἀθηνᾶν καὶ Ἥβην παῖδα Ἥρας. πρὸς δὲ τῆς Ἥρας τῷ βωμῷ καὶ Ἀρκάδος τάφος τοῦ Καλλιστοῦς ἐστι. τὰ δὲ ὀστᾶ τοῦ Ἀρκάδος, ἐπηγάγοντο ἐκ Μαινάλου χρησμοῦ σφίσιν ἐλθόντος ἐκ Δελφῶν.

» ἔστι δὲ Μαιναλίη δυσχείμερος ἔνθα τε κεῖται Ἀρκὰς ἀφ' οὗ δὴ πάντες ἐπίκλησιν καλέονται. ἔνθα σ' ἐγὼ
» κέλομαι στείχειν καὶ εὔφρονι θυμῷ Ἀρκάδ' ἀφραμένους κατάγειν ἐς ἄστυ ἐραννόν. οὗ τρίοδος καὶ τε-
» τράοδος καὶ πεντακέλευθος. ἔνθα τε δὴ τέμενος τε θυηλὰς Ἀρκάδι τεύχειν.

τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἔνθα ὁ τάφος ἐστὶ τοῦ Ἀρκάδος, καλοῦσιν Ἡλίου βωμούς. τοῦ θεάτρου δὲ οὐ πόρρω μνήματα προήκοντά ἐστιν ἐς δόξαν. τὸ μὲν Ἑστία καλουμένη κοινή, περιφερὲς σχῆμα ἔχουσα. Αὐτονόην δὲ αὐτόθι ἐλέγετο κεῖσθαι τὴν Κηφέως. τῷ δὲ στήλη τε ἐφέστηκε καὶ ἀνὴρ ἱππεὺς ἐπειργασμένος ἐστὶν ἐπὶ τῇ στήλῃ. Γρύλλος ὁ Ξενοφῶντος. τοῦ θεάτρου δὲ ὄπισθεν ναοῦ τε Ἀφροδίτης ἐπίκλησιν Συμμαχίας ἐρείπια καὶ ἄγαλμα ἐλείπετο. τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ βάθρῳ, τὴν ἀναθεῖσαν τὸ ἄγαλμα ἐδήλου θυγατέρα εἶναι Πασέου Νικίππην. τὸ δὲ ἱερὸν κατεσκεύασαν τοῦτο οἱ Μαντινεῖς ὑπόμνημα ἐς τοὺς ἔπειτα τῆς ὁμοῦ Ῥωμαίοις ἐπ' Ἀκτίῳ ναυμαχίας. σέβουσι δὲ καὶ Ἀθηνᾶν Ἀλέαν. καὶ ἱερόν τε καὶ ἄγαλμα Ἀθηνᾶς ἐστιν Ἀλέας αὐτοῖς. ἐνομίσθη δὲ καὶ Ἀντίνους σφίσιν εἶναι θεός. ναῶν δὲ ἐν Μαντινείᾳ νεώτατος ὁ τοῦ Ἀντίνου ναός. οὗτος ἐσπουδάσθη περισσῶς δή τι ὑπὸ βασιλέως Ἁδριανοῦ. ἐγὼ δὲ μετ' ἀνθρώπων μὲν ἔτι αὐτὸν ὄντα οὐκ εἶδον. ἐν δὲ ἀγάλμασιν εἶδον καὶ ἐν γραφαῖς. ἔχει μὲν δὴ γέρα καὶ ἑτέρωθι. καὶ ἐπὶ τῷ Νείλῳ πόλις Αἰγυπτίων ἐστὶν ἐπώνυμος Ἀντίνου. τιμὰς δὲ ἐν Μαντινείᾳ κατὰ τοιόνδε ἔσχηκε. γένος ἦν ὁ Ἀντίνους ἐκ Βιθυνίας τῆς ὑπὲρ Σαγγαρίου ποταμοῦ. οἱ δὲ Βιθυνιεῖς Ἀρκάδες τέ εἰσι καὶ Μαντινεῖς τὰ ἄνωθεν. τούτων ἕνεκα ὁ βασιλεὺς κατεστήσατο αὐτῷ καὶ ἐν Μαντινείᾳ τιμάς. καὶ τελετή τε κατὰ ἔτος ἕκαστον καὶ ἀγών ἐστιν αὐτῷ διὰ ἔτους πέμπτου. οἶκος δέ ἐστιν ἐν τῷ γυμνασίῳ Μαντινεῦσιν ἀγάλματα ἔχων Ἀντίνου. καὶ ἐς τὰ ἄλλα θέας ἄξιος, λίθων ἕνεκα οἷς κεκόσμηται, καὶ ἀπιδόντι ἐς τὰς γραφάς. αἱ δὲ Ἀντίνου εἰσὶν

ποδάρης. ἀλήσιον πεδίον. ποσειδῶνος ἱερὸν ὑπ' ἀγαμήδους καὶ τροφωνίου. ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ παραδόξου κύματος. παράταξις ἄγιδος καὶ μαντινέων. θεοὶ πολέμοις παρόντες. ἱερὰ ἔλαφος τῆς δεσποίνης.

τίνου εἰσὶν αἱ πολλαὶ, διονύσῳ μάλιστα εἰκασμέναι. καὶ δὴ καὶ τῆς ἐν κεραμεικῷ γραφῆς ἐν ᾗ τὸ ἔργον ἔχει τὸ ἀθηναίων ἐν μαντινείᾳ, καὶ ταύτης αὐτόθι, ἔστι μνῆμα. μαντινεῦσι δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ, γυναικός τε εἰκὼν χαλκῆ. καὶ μαντινεῖς καλοῦσι διομένειαν ἀρκάδος. καὶ ἡρῷόν ἐστιν ποδάρους. φασὶ δὲ ἀποθανεῖν αὐτὸν ἐν τῇ πρὸς ἐπαμινώνδαν καὶ θηβαίους μάχῃ. γενεαῖς δὲ τρισὶν ἐμοῦ πρότερον, μετέθεσαν τοῦ τάφου τὸ ἐπίγραμμα ἐς ἄνδρα ἀπόγονον μὲν ἐκείνου ποδάρους καὶ ὁμώνυμον. γεγονότα δὲ καθ' ἡλικίαν ὡς πολιτείας ἤδη ῥωμαίων μετειληφέναι. ποδάρην δ' ἐπ' ἐμοῦ τὸν ἀρχαῖον ἐτίμων οἱ μαντινεῖς. λέγοντες ὡς ἄριστος μὲν καὶ αὐτῶν, καὶ τῶν συμμάχων γένοιτο ἐν τῇ μάχῃ. γρύλλος ὁ ξενοφῶντος. ἀγεῖ δὲ ὁ γρύλλου κηφισόδωρος μαραθώνιος. οὗτος δὲ τηνικαῦτα ἀθηναίοις ἐτύγχανεν ἱππαρχῶν. τρίτα δὲ ἀνδραγαθίας ποδάρει νέμουσιν. ἐς ἀρκαδίαν δὲ τὴν ἄλλην, εἰσὶν ἐκ μαντινείας ὁδοί. ὁπόσα δὲ ἐφ' ἑκάστης αὐτῶν μάλιστα ἦν θέας ἄξια, ἐπέξειμι καὶ ταῦτα. ἰόντι ἐς τέγεαν ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ τῆς λεωφόρου παρὰ τοῖς μαντινέων τείχεσι χωρίον τε ἐς τῶν ἵππων τὸν δρόμον. καὶ οὐ πόρρω τούτου στάδιον ἔνθα ἐπὶ τῷ ἀντίνῳ τὸν ἀγῶνα τιθέασιν. ὑπὲρ δὲ τοῦ σταδίου, τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ ἀλήσιον. διὰ τὴν ἄλην ὥς φασι καλούμενον τὴν ῥέας. καὶ δήμητρος ἄλσος ἐν τῷ ὄρει. παρὰ δὲ τοῦ ὄρους τὰ ἔσχατα τοῦ ποσειδῶνος, ἐστὶ τοῦ ἱππίου τὸ ἱερόν. οὐ πρόσω σταδίου μαντινείας. τὰ δὲ ἐς τὸ ἱερὸν, τοῦτο, ἐγώ τε ἀκοῇ γράφω καὶ ὅσοι μνήμην ἄλλοι περὶ αὐτοῦ πεποίηνται. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τὸ ἐφ' ἡμῶν, ᾠκοδομήσατο ἀδριανὸς βασιλεύς. ἐπιστήσας τοῖς ἐργαζομένοις ἐπόπτας ἄνδρας. ὡς μή τι ἐνίδοι τις ἐς τὸ ἱερὸν τὸ ἀρχαῖον, μή τε τῶν ἐρειπίων τι αὐτοῦ μετακινοῖτο. πέριξ δὲ ἐκέλευε τὸν ναὸν σφᾶς οἰκοδομεῖσθαι τὸν καινόν. τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς τῷ ποσειδῶνι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἀγαμήδης λέγονται καὶ τροφώνιος ποιῆσαι δρυῶν ξύλα ἐργασάμενοι καὶ ἁρμόσαντες πρὸς ἄλληλα. ἐσόδου δὲ ἐς αὐτὸ εἴργοντες ἀνθρώπους, ἔρυμα μὲν πρὸ τῆς ἐσόδου προεβάλοντο οὐδέν. μίτον δὲ διατείνουσιν ἐρεοῦν. τάχα μέν που τοῖς τότε ἄγουσι τὰ θεῖα ἐν τιμῇ, δεῖμα καὶ τοῦτο ἔσεσθαι νομίζοντες. τάχα δ' ἄν τι μετείη καὶ ἰσχύος τῷ μίτῳ. φαίνεται δὲ καὶ αἴπυτος ὁ ἱππόθου, μή τε πηδήσας ὑπὲρ τὸν μίτον. μήτε ὑποδύς. διακόψας δὲ αὐτὸν ἐσελθὼν, ἐς τὸ ἱερὸν, καὶ ποιήσας οὐχ ὅσια, ἐτυφλώθη τε ἐμπεσόντος ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῷ τοῦ κύματος. καὶ αὐτίκα ἐπιλαμβάνει τὸ χρεὼν αὐτόν. θαλάσσης δὲ ἀναφαίνεσθαι κῦμα ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ, λόγος ἔστιν ἀρχαῖος. ἐοικότα δὲ καὶ ἀθηναῖοι λέγουσιν, ἐς τὸ κῦμα τὸ ἐν ἀκροπόλει. καὶ καρῶν οἱ μύλασα ἔχοντες ἐς τοῦ θεοῦ τὸ ἱερόν. ὃν φωνῇ τῇ ἐπιχωρίᾳ καλοῦσιν ὀσώα. ἀθηναίοις μὲν δὴ σταδίους μάλιστα εἴκοσιν ἀφέστηκε τῆς πόλεως ἡ πρὸς φαληρῷ θάλασσα. ὡσαύτως δὲ καὶ μυλασεῦσιν ἐπίνειον σταδίους ὀγδοήκοντα ἀπέχον ἐστὶν ἀπὸ τῆς πόλεως. μαντινεῦσι δὲ ἐκ μακροτάτων τε ἡ θάλασσα ἄνεισιν ἐκφανέστατα δὴ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην. πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ποσειδῶνος, τρόπαιόν ἐστι λίθου πεποιημένον ἀπὸ λακεδαιμονίων καὶ ἄγιδος. λέγεται δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς μάχης. τὸ μὲν δεξιὸν εἶχον οἱ μαντινεῖς αὐτοί. στρατείαν τε ἀπὸ πάσης ἡλικίας καὶ στρατηγὸν παρεχόμενοι ποδάρη ἀπόγονον τρίτον ποδάρους τοῦ θηβαίοις ἐναντία ἀγωνισαμένου. παρῆν δέ σφισι καὶ μάντις ἠλεῖος θρασύβουλος αἰνέου τῶν ἰαμιδῶν. οὗτος ὁ ἀνὴρ νίκην τε τοῖς μαντινεῦσι προηγόρευσε καὶ αὐτός σφισι τοῦ ἔργου μετεῖχεν. ἐπὶ δὲ τῷ εὐωνύμῳ πᾶν τὸ ἄλλο ἀρκαδικὸν ἐτάσσοντο. ἄρχοντες δὲ κατὰ πόλεις τε ἦσαν. καὶ μεγαλοπολιτῶν λυδιάδης καὶ λεωκύδης. ἀράτῳ δὲ ἐπετέτραπτο καὶ σικυωνίοις τε καὶ ἀχαιοῖς τὸ μέσον. λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ ἆγις ἐπεξέτειναν τὴν φάλαγγα, ὡς τῶν ἐναντίων τῷ στρατεύματι ἀντιπαρήκοιεν. τὸ μέσον δὲ ἆγις καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα εἶχον. ἄρατος δὲ ἀπὸ τοῦ συγκειμένου αὐτῷ πρὸς τοὺς ἀρκάδας ὑπέφευγεν αὐτός τε καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατός. οἷα δὴ τῶν λακεδαιμονίων σφίσιν ἐγκειμένων. ὑποφεύγοντες δὲ ἅμα τὸ σύνταγμα σφῶν ἠρέμα ἐποίουν μηνοειδές. λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ ἆγις νίκην τε ἤλπιζον καὶ τοῖς περὶ τὸν ἄρατον ἐνέκειντο ἀθρόοι μᾶλλον. ἐπηκολούθουν δὲ σφίσι καὶ οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων, ἄρατον, καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν τρέψασθαι μέγα ἀγώνισμα ἡγούμενοι. ἔλαθόν τε δὴ κατὰ νώτου γενόμενοί σφισιν οἱ ἀρκάδες. καὶ οἱ λακεδαιμόνιοι κυκλωθέντες, τῆς ἄλλης στρατιᾶς τὸ πολὺ ἀποβάλλουσι. καὶ βασιλεὺς ἔπεσεν ἆγις εὐδαμίδου. φανῆναι δὲ καὶ τὸν ποσειδῶνα ἀμύνοντα σφίσιν ἔφασαν οἱ μαντινεῖς. καὶ τοῦδε εἵνεκα τρόπαιον ἐποιήσαντο ἀνάθημα τῷ ποσειδῶνι. πολέμῳ δὲ καὶ ἀνθρώπων φόνοις παρεῖναι θεοὺς ἐποίησαν μὲν, ὅσοις τὰ ἡρώων ἐμέλησεν ἐν ἰλίῳ παθήματα. ᾄδεται δὲ ὑπὸ ἀθηναίων, ὡς θεοί σφισιν ἐν μαραθῶνι καὶ ἐν σαλαμῖνι τοῦ ἔργου μετάσχοιεν. ἐκδηλότατα δὲ ὁ γαλατῶν στρατὸς ἀπώλετο ἐν δελφοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. καὶ ἐναργῶς ὑπὸ δαιμόνων, οὕτω καὶ μαντινεῦσιν ἕπεται οὐκ ἄνευ τοῦ ποσειδῶνος τὸ κράτος γενέσθαι σφίσι. λεωκύδους τε τοῦ μεγαλοπολιτῶν ὁμοῦ λυδιάδῃ στρατηγήσαντος προγόνων ἔνατον ἀρκεσίλαον οἰκοῦντα ἐν λυκοσούρᾳ λέγουσιν οἱ ἀρκάδες, ὡς ἴδοι τὴν ἱερὰν τῆς καλουμένης δεσποίνης, ἔλαφον πεπονηκυῖαν ὑπὸ γήρως. τῇ δὲ ἐλάφῳ ταύτῃ ψέλλιόν τε εἶναι περὶ τὸν τράχη-

ἔλαφος μακρόβιος. Πελιάδων τάφος. Ἀρηΐθοος ὁ κορυνήτης. Ἐπαμινώνδου θάνατος καὶ τάφος καὶ ἔπαινος. τῶν χρησμῶν ὁμώνυμον ἐπαμινώνδαν, ἀννίβαν, ἀθηναίους, ἐξαπατῆσαν.

λον. καὶ γράμματα ἐπὶ τῷ ψελλίῳ· ΝΕΒΡΟΣ ἘΩΝ ἙΑΛΩΝ ὍΤ' ἘΣ ἼΛΙΟΝ ἮΝ ἈΓΑΠΗΝΩΡ. οὗτος μὲν δὴ ἐπιδείκνυσιν ὁ λόγος, ἔλαφον εἶναι πολλῷ καὶ ἐλέφαντος μακροβιώτερον θηρίον. μετὰ δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ ποσειδῶνος, χωρίον ὑποδέξεταί σε δρυῶν πλῆρες καλούμενον πέλαγος. καὶ ἐκ μαντινείας ἡ ἐς τεγέαν ὁδὸς φέρει διὰ τῶν δρυῶν. μαντινεῦσι δὲ ὅροι πρὸς τεγεάτας εἰσὶν ὁ περιφερὴς ἐν τῇ λεωφόρῳ βωμός. ἣν δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ποσειδῶνος ἐς ἀριστερὰν ἐκτραπῆναι θελήσειας, σταδίους ἥξεις μάλιστά που πέντε, καὶ ἐπὶ τῶν πελίου θυγατέρων ἀφίξῃ τοὺς τάφους. ταύτας φασὶν οἱ μαντινεῖς μετοικῆσαι σφᾶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς ὀνείδη φευγούσας. ὡς γὰρ δὴ ἀφίκετο ἡ μήδεια ἐς ἰωλκόν, αὐτίκα ἐπεβούλευε τῷ πελίᾳ, τῷ ἔργῳ μὲν συμπράσσουσα τῷ ἰάσονι, τῷ λόγῳ δὲ ἀπεχθανομένη. ἐπαγγέλλεταί τε τοῦ πελίου ταῖς θυγατράσιν, ὡς τὸν πατέρα αὐταῖς ἢν ἐθέλωσιν ἀποφήνοι νέον ἀντὶ γέροντος παλαιοῦ. κατασφάξασα δὲ ὅτῳ τρόπῳ κριὸν τὰ κρέα ὁμοῦ φαρμάκοις ἐν λέβητι ἥψησεν. ἔτ' ἐκ τοῦ λέβητος τὸν κριὸν ἑψόμενον ἄρνα ἐξήγαγε ζῶντα. παραλαμβάνει δὴ τὸν πελίαν κατακόψασα ἑψῆσαι καὶ αὐτὸν ἐκομίζοντο, οὐδὲ ἐς ταφὴν ἦν ἐπιτήδειον. τοῦτο ἠνάγκασε τὰς γυναῖκας ἐς ἀρκαδίαν μετοικῆσαι. καὶ ἀποθανούσαις τὰ μνήματα ἐχώσθη σφίσιν αὐταῖς, ὀνόματα δὲ αὐταῖς, ποιητὴς μὲν ἔθετο οὐδείς, ὅσα γε ἐπελεξάμεθα ἡμεῖς. μίκων δὲ ὁ ζωγράφος ἀστερόπειάν τε εἶναι καὶ ἀντινόην ἐπὶ ταῖς εἰκόσιν αὐτῶν ἐπέγραψε. χωρίον δὲ ὀνομαζόμενον φοίζων, περὶ εἴκοσί που σταδίους, τῶν τάφων ἐστὶν ἀπωτέρω. τούτων δὲ φοίζων, μνῆμά ἐστι περιεχόμενον κρηπῖδι. ἀνέχον δὲ οὐ πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς. κατὰ τοῦτο ἥ τε ὁδὸς μάλιστα στενὴ γίνεται. καὶ τὸ μνῆμα ἀρηϊθόου λέγουσιν εἶναι κορυνήτου διὰ τὸ ὅπλον ἐπονομασθέντος. μετὰ δὲ τὴν ἐς παλλάντιον ἐκ μαντινείας ἄγουσαν, προελθόντι ὡς τριάκοντά που σταδίους παρήκει κατὰ τοῦτο ἐς τὴν λεωφόρον ὁ τοῦ πελάγους καλουμένου δρυμός. καὶ τὰ ἱππικὰ τῶν ἀθηναίων τε καὶ μαντινέων ἐνταῦθα ἐμαχέσαντο ἐναντία τῆς βοιωτίας ἵππου. ἐπαμινώνδαν δὲ ἀποθανεῖν, μαντινεῖς μὲν ὑπὸ μαχαιρίωνος μαντινέως φασὶν ἀνδρός. ὡσαύτως δὲ καὶ λακεδαιμόνιοι σπαρτιάτην λέγουσιν εἶναι τὸν ἀποκτείναντα ἐπαμινώνδαν. τίθενται δὲ μαχαιρίωνα ὄνομα καὶ οὗτοι τῷ ἀνδρί. ὁ δὲ ἀθηναίων ἔχει λόγος, ὁμολογοῦσι δὲ αὐτῷ καὶ θηβαῖοι, τρωθῆναι τὸν ἐπαμινώνδαν ὑπὸ γρύλλου. παραπλήσια δέ σφισιν ἔστι καὶ τὰ ἐν τῇ γραφῇ τὸ ἔργον ἐχούσῃ τὸ ἐν μαντινείᾳ. φαίνονται δὲ οἱ μαντινεῖς, γρύλλον μὲν δημοσίᾳ τε θάψαντες, καὶ ἔνθα ἔπεσεν ἀναθέντες εἰκόνα ἐπὶ στήλης ἀνδρὸς ἀρίστου τῶν συμμάχων. μαχαιρίωνα δὲ λόγῳ μὲν καὶ αὐτοὶ οἱ λακεδαιμόνιοι λέγουσιν. ἔργῳ δέ, οὔτε ἐν σπάρτῃ μαχαιρίων ἐστὶν οὐδείς. οὐ μὴν οὐδὲ παρὰ μαντινεῦσιν, ὅτῳ γεγόνασιν ὡς ἀνδρὶ ἀγαθῷ τιμαί. ὡς δὲ ἐτέτρωτο ἐπαμινώνδας, ἐκκομίζουσιν ἔτι ζῶντα ἐκ τῆς παρατάξεως αὐτόν. ὁ δὲ τέως μὲν τὴν χεῖρα ἔχων ἐπὶ τῷ τραύματι, ἐταλαιπώρει. καὶ ἐς τοὺς μαχομένους ἀφεώρα. ὅθεν δὲ ἀπέβλεπεν ἐς αὐτοὺς ὠνόμαζον σκοπὴν οἱ ἔπειτα. λαβόντος δὲ ἴσον τοῦ ἀγῶνος πέρας, οὕτω τὴν χεῖρα ἀπέσχεν ἀπὸ τοῦ τραύματος. καὶ αὐτὸν ἀφέντα τὴν ψυχὴν ἔθαψαν ἔνθα σφίσιν ἐγένετο ἡ συμβολή. τῷ τάφῳ δὲ κίων τε ἐφέστηκε καὶ ἀσπὶς ἐπ' αὐτῷ δράκοντα ἔχουσα ἐπειργασμένον. ὁ μὲν δὴ δράκων ἐθέλει σημαίνειν γένους τῶν σπαρτῶν καλουμένων εἶναι τὸν ἐπαμινώνδαν. στῆλαι δέ εἰσιν ἐπὶ τῷ μνήματι. ἡ μὲν ἀρχαία καὶ ἐπίγραμμα ἔχουσα βοιώτιον. τὴν δὲ αὐτήν τε ἀνέθηκεν ἀδριανὸς βασιλεύς, καὶ ἐποίησε τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῇ. τὸν δὲ ἐπαμινώνδαν τῶν παρ' ἕλλησι στρατηγίας ἕνεκα εὐδοκιμησάντων μάλιστα ἐπαινέσαι τις ἂν ἢ ὕστερόν γε οὐδενὸς ποιήσαιτο. λακεδαιμονίων μὲν γὰρ καὶ ἀθηναίων τοῖς ἡγουμένοις, πόλεών τε ἀξίωμα ὑπῆρχεν ἐκ παλαιοῦ. καὶ οἱ στρατιῶται φρονήματος τὸ ἴσον ἔχοντες. θηβαίους δὲ ἐπαμινώνδας ἀθύμους τὰς γνώμας, καὶ ἄλλων ἀκούειν εἰωθότας ἀπέφηνεν ἐν ὀλίγῳ πρωτεύοντας. ἐγεγόνει δὲ τῷ ἐπαμινώνδᾳ μαντεία πρότερον ἔτι ἐκ δελφῶν πέλαγος αὐτὸν φυλάσσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τριήρους τε μὴ ἐπιβῆναι μηδὲ ἐπὶ νεὼς φορτίδος πλεῦσαι δεῖμα εἶχε. ὁ δὲ ἄρα πέλαγος δρυμὸν καὶ οὐ θάλασσαν προέλεγεν ὁ δαίμων. χωρία δὲ τὰ ὁμώνυμα καὶ ἀννίβαν ὕστερον τὸν καρχηδόνιον, καὶ πρότερον ἔτι ἀθηναίους ἠπάτησεν. ἀννίβᾳ γὰρ χρησμὸς ἀφίκετο παρὰ ἄμμωνος, ὡς ἀποθανὼν γῇ καλυφθήσεται τῇ λιβύσσῃ. ὁ μὲν δὴ ἤλπιζεν ἀρχήν τε τὴν ῥωμαίων καθαιρήσειν, καὶ οἴκαδε ἐς τὴν λιβύην ἐπανελθὼν τελευτήσειν γήρᾳ τὸν βίον. φλαμινίου δὲ τοῦ ῥωμαίου ποιουμένου σπουδὴν ἑλεῖν ζῶντα αὐτόν, ἀφικόμενος παρὰ προυσίαν ἱκέτης, καὶ ἀπωσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἀνεπήδα τε ἐπὶ τὸν ἵππον. καὶ γυμνωθέντος τοῦ ξίφους, τιτρώσκεται τὸν δάκτυλον. προελθόντι δὲ οἱ στάδια οὐ πολλά, πυρετός τε ἀπὸ τοῦ τραύματος καὶ ἡ τελευτὴ τριταίῳ συνέβη. τὸ δὲ χωρίον ἔνθα ἀπέθανε καλοῦσιν οἱ νικομηδεῖς λίβυσσαν. ἀθηναίοις δὲ μάντευμα ἐκ δωδώνης σικελίαν ἦλθεν οἰκίζειν. ἡ δὲ οὐ πόρρω τῆς πόλεως ἡ σικελία, λόφος ἐστὶν οὐ μέγας. οἱ δὲ οὐ συμφρονήσαντες τὸ εἰρημένον, ἔς τε ὑπερορίους στρατείας προήχθησαν. καὶ ἐς τὸν συρακουσίων πόλεμον. ἔχοι δ' ἄν τις καὶ πλέονα τοῖς εἰρημένοις ἐοικότα ἄλλα ἐξευρεῖν. τοῦ τάφου δὲ τοῦ ἐπα-

Δρῦς ἀρκαδικαί. φελλός. κίσσα πηγή. πετροσάκα. λάδα στάδιον. πηνελόπης τάφος. μαιρὰ ἡ ἄτλαντος. ἀγχισία καὶ ἀγχίσου τάφος. ἀφροδισιὰς πόλις ὑπὸ αἰνείου κτισθεῖσα. ὑμνίας ἀρτέμιδος ἱερεῖς ἁγιστεύοντες. σωροὶ λίθων ἀριστεῦσι.

μινώνδα μάλιστά που σταδίου μῆκος διὸς ἀφέστηκεν ἱερὸν ἐπίκλησιν χάρμωνος. ἀρκάδων δ' ἐν τοῖς δρυμοῖς εἰσιν αἱ δρῦς διάφοροι. καὶ τὰς μὲν πλατυφύλλους αὐτῶν, τὰς δὲ φηγοὺς καλοῦσιν. αἱ τρίται δὲ ἀραιὸν τὸν φλοιὸν καὶ οὕτω δὴ παρέχονται κοῦφον, ὥστε ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐν θαλάσσῃ ποιοῦνται σημεῖα ἀγκύραις καὶ δικτύοις. ταύτης τῆς δρυὸς τὸν φλοιόν, ἄλλοι τε ἰώνων καὶ ἑρμησιάναξ ὁ τὰ ἐλεγεῖα ποιήσας, φελλὸν ὀνομάζουσιν. ἐς μεθύδριον δὲ πόλιν μὲν οὐκέτι, κώμην δὲ ἐς τὸ μεγαλοπολιτικὸν συντελοῦσαν, ἐς τοῦτό ἐστι τὸ μεθύδριον ἐκ μαντινείας ὁδός. προελθόντι δὲ σταδίους τριάκοντα, πεδίον τε ὀνομαζόμενον ἀλκιμέδων, καὶ ὑπὲρ τοῦ πεδίου τὸ ὄρος ἐστὶν ἡ ὀστρακένα. ἐν δὲ αὐτῷ σπήλαιον ἔνθα ᾤκησεν ἀλκιμέδων ἀνὴρ τῶν καλουμένων ἡρώων. τούτου τοῦ ἀλκιμέδοντος θυγατρὶ συγγενέσθαι φιαλοῖ, ὡς φιγάλιοι λέγουσιν ἡρακλέα. ὡς δὲ ᾔσθετο αὐτὴν ὁ ἀλκιμέδων τεκοῦσαν, ἐκτίθησιν ἀπολουμένην ἐς τὸ ὄρος. σὺν δὲ αὐτῇ καὶ τὸν παῖδα ὃν ἔτεκε. καλοῦσι δὲ αἰχμαγόραν αὐτὸν οἱ ἀρκάδες. ἀνακλαίοντος δὲ ὡς ἐξέκειτο τοῦ παιδός, κίσσα ἡ ὄρνις ἐπήκουσέ τε ὀδυρομένου καὶ ἅμ' ἐμιμεῖτο τὰ κλαύματα. καί πως ὁ ἡρακλῆς ἐρχόμενος τὴν ὁδὸν ταύτην, ἐπήκουσε τῆς κίσσης. καὶ νομίσας γὰρ παιδὸς εἶναι καὶ οὐκ ὄρνιθος τὸν κλαυθμόν, ἐτράπετο εὐθὺς τῆς φωνῆς. γνωρίσας δέ, αὐτήν τε ἔλυσε τῶν δεσμῶν καὶ τὸν παῖδα ἀνεσώσατο. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ πλησίον πηγὴ κίσσα ἀπὸ τῆς ὄρνιθος ὀνομάζεται. τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τῆς πηγῆς στάδια, ἀφέστηκε πετροσάκα καλούμενον χωρίον. μεγαλοπολιτῶν δὲ καὶ μαντινέων ὅρος ἐστὶν ἡ πετροσάκα. αὗται δὲ ὁδοῖς ταῖς κατειλεγμέναις, δύο ἐς ὀρχομενόν εἰσιν ἄλλαι. καὶ τῇ μέν ἐστι καλούμενον λάδα στάδιον. ἐς ὃ ἐποιεῖτο λάδας μελέτην δρόμου. καὶ παρ' αὐτὸ ἱερὸν ἀρτέμιδος. καὶ ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ γῆς χῶμα ὑψηλόν. πηνελόπης δὲ εἶναι τάφον φασὶν, οὐχ ὁμολογοῦντες τὰ ἐς αὐτὴν ποιήσει τῇ θεσπρωτίδι ὀνομαζομένῃ. ἐν ταύτῃ μέν γε ἐστὶ τῇ ποιήσει ἐπανήκοντι ἐκ τροίας ὀδυσσεῖ τεκεῖν τὴν πηνελόπην πτολιπόρθην παῖδα. μαντινέων δὲ ὁ ἐς αὐτὴν λόγος, πηνελόπην φησὶν ὑπὸ ὀδυσσέως καταγνωσθεῖσαν, ὡς ἐπεισάκτους ἐσαγάγοιτο ἐς τὸν οἶκον, καὶ ἀποπεμφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, τὸ μὲν παραυτίκα ἐς λακεδαίμονα ἀπελθεῖν. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐκ τῆς σπάρτης ἐς μαντίνειαν μετοικῆσαι. καὶ οἱ τοῦ βίου τὴν τελευτὴν ἐνταῦθα συμβῆναι. τοῦ τάφου δὲ ἔχεται τούτου, πεδίον, οὐ μέγα. καὶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ. τὰ ἐρείπια ἔτι μαντινείας ἔχον τῆς ἀρχαίας. καλεῖται δὲ τὸ χωρίον ἐφ' ἡμῶν, πτόλις. κατὰ δὲ τὸ πρὸς ἄρκτον αὐτῆς προελθόντι ὁδὸν οὐ μακράν, ἀλαλκομενίας ἐστὶ πηγή. τῆς πόλεως δὲ μεταξὺ σταδίους τριάκοντα, κώμης τε ἐρείπια καλουμένης μαιρᾶς. εἰ δὴ ἐνταῦθα καὶ μὴ ἐν τῇ τεγεατῶν ἐτάφη. τεγεάταις γὰρ τοῦ λόγου τὸ εἰκὸς καὶ οὐ μαντινεῦσιν ἕπεται μαιρὰν τὴν ἄτλαντος παρὰ σφίσι ταφῆναι. τάχα δ' ἂν καὶ ἀπόγονος τῆς ἄτλαντος μαιρᾶς ἑτέρα μαιρὰ ἀφίκοιτο ἐς τὴν μαντινικήν. λείπεται δὲ ἔτι τῶν ὁδῶν, ἡ ἐς ὀρχομενόν. καθ' ἥν ἐστιν ἀγχισία τε ὄρος καὶ ἀγχίσου μνῆμά ἐστιν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῖς ποσίν. ὡς γὰρ δὴ ἐκομίζετο ἐς σικελίαν ὁ αἰνείας, ἔσχε ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν λακωνικήν. καὶ πόλεών τε ἀφροδισιάδος καὶ ἐτίδος ἐγένετο οἰκιστής. καὶ τὸν πατέρα ἀγχίσην κατὰ πρόφασιν δή τινα παραγενόμενον ἐς τοῦτο τὸ χωρίον καὶ αὐτόθι τοῦ βίου τῇ τελευτῇ χρησάμενον, ἔθαψεν ἐνταῦθα. καὶ τὸ ὄρος τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἀγχίσου καλοῦσιν ἀγχισίαν. τούτου δὲ συντελοῦσιν ἐς πίστιν, αἰολέων οἱ ἴλιον ἐφ' ἡμῶν ἔχοντες οὐδαμοῦ τῆς σφετέρας ἀποφαίνοντες μνῆμα ἀγχίσου. πρὸς δὲ τῷ ἀγχίσου τῷ τάφῳ, ἐρείπιά ἐστιν ἀφροδίτης ἱεροῦ καὶ μαντινέων ὅροι πρὸς ὀρχομενίους καὶ ἐν ταῖς ἀγχισίαις εἰσίν. ἐν δὲ τῇ χώρᾳ τῇ ὀρχομενίων ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ ἀγχισίων ἐν ὑπτίῳ τοῦ ὄρους, τὸ ἱερόν ἐστι τῆς ὑμνίας ἀρτέμιδος. μέτεστι δὲ αὐτοῦ καὶ μαντινεῦσι καὶ ἱέρειαν καὶ ἄνδρα ἱερέα τούτοις οὐ μόνον τὰ ἐς τὰς μίξεις, ἀλλὰ καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἁγιστεύειν καθέστηκε τὸν χρόνον τοῦ βίου πάντα. καὶ οὔτε λουτρά, οὔτε δίαιτα λοιπή, κατὰ τὰ αὐτὰ σφίσι, καθὰ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐστιν. οὐδὲ ἐς οἰκίαν παρίασιν ἀνδρὸς ἰδιώτου. τοιαῦτα οἶδα ἕτερα ἐνιαυτὸν καὶ οὐκ ἀεὶ πρὸς ἐφεσίων ἐπιτηδεύοντας τοὺς τῇ ἀρτέμιδι ἱστιάτορας τῇ ἐφεσίᾳ γινομένους. καλουμένους δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐσσῆνας. τῇ δὲ ἀρτέμιδι τῇ ὑμνίᾳ καὶ ἑορτὴν ἄγουσιν ἐπέτειον. ὀρχομενίοις δὲ ἡ προτέρα πόλις ἐπὶ ὄρους ἦν ἄκρᾳ τῇ κορυφῇ, καὶ ἀγορᾶς τε καὶ τειχῶν ἐρείπια λείπεται. τὴν δὲ ἐφ' ἡμῶν πόλιν ὑπὸ τὸν περίβολον οἰκοῦσι τοῦ ἀρχαίου τείχους. θέας δὲ αὐτόθι ἄξια πηγή τε ἀφ' ἧς ὑδρεύονται καὶ ποσειδῶνός ἐστι καὶ ἀφροδίτης ἱερά. λίθου δὲ τὰ ἀγάλματα. πρὸς δὲ τῇ πόλει ξόανόν ἐστιν ἀρτέμιδος. ἵδρυται δὲ ἐν κέδρῳ μεγάλῃ καὶ τὴν θεὸν ὀνομάζουσιν ἀπὸ τῆς κέδρου κεδρεάτιν. σωροὶ δὲ ὑπὸ τὴν πόλιν λίθων εἰσὶ διεστηκότες ἀπ' ἀλλήλων. ἐγενήθησαν δὲ ἐν πολέμῳ πεσοῦσιν ἀνδράσιν ἐς τιμήν. οἷς τισι δὲ πελοποννησίων ἐπολέμησαν τῶν ἄλλων ἢ ἀρκάδων αὐτῶν, οὔτε ἐπιγράμματα τοῖς τάφοις ἐσήμαινεν οὔτε οἱ ὀρχομένιοι μνημονεύουσιν. ἔστι δὲ ἀπαντικρὺ τῆς πόλεως, ὄρος τραχύ. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ διὰ χαράδρας ῥέον κοίλης μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τραχέος ὄρους, κάτεισιν ἐς ἄλλο ὀρχομένιον πεδίον. τὸ δὲ πεδίον τοῦτο μεγέθει μὲν μέγα. τὰ πλείω δέ ἐστιν αὐτοῦ λίμνη. ἰόντι δὲ ἐξ ὀρ-

καρυαί. Φενεατῶν ὕδωρ. καὶ ἔλυφον ἡρακλέους. εὑρίππα ἀθηνᾶ. ἵπποι ὀδυσσέως ἐν Φενεῷ. ῥοῖκος καὶ θεόδωρος οἱ πρῶτοι χωνεύσαντες χαλκόν.

χομενοῦ, καὶ σταδίους προελθόντι ὅσον τρεῖς, ἡ μὲν εὐθεῖα ἐπὶ πόλιν καφυὰς ἄγει. παρά τε αὐτὴν τὴν χαράδραν. καὶ μετὰ ταύτην ἐν ἀριστερᾷ παρὰ τὸ ὕδωρ τὸ λιμνάζον. ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν διαβᾶσι τὸ ὕδωρ τὸ διὰ τῆς χαράδρας ῥέον, ὑπὸ τραχύ ἐστιν ὄρος. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ταύτην πρῶτον μὲν μνῆμά ἐστιν ἀριστοκράτους. ὃς βίᾳ ποτὲ ἔσχυνε τὴν ἱερωμένην τῇ ὑμνίᾳ θεῷ παρθένον. μετὰ δὲ τοῦ ἀριστοκράτους τὸν τάφον, πηγαί τε εἰσὶ καλούμεναι τενέαι. καὶ ἀπέχει τῶν πηγῶν στάδια ὡς ἑπτά, ἀμίλος χωρίον. πόλιν δὲ τὴν ἀμίλον ποτὲ εἶναι λέγουσι. κατὰ τοῦτο αὖθις τὸ χωρίον, διχῇ ἡ ὁδὸς τέμνεται. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ σύμφηλον. ἡ δὲ ἐς Φενεὸν αὐτὸν ἄγει. κατὰ δὲ τὴν ἐς Φενεὸν, ἐκδέξεταί σε ὄρος. ἐν δὲ τῷ ὄρει τούτῳ, συνάπτουσιν ὀρχομενίων καὶ Φενεατῶν τε καὶ καφυατῶν ὅροι τῆς γῆς. ἀνατείνει δὲ ὑπὲρ τοὺς ὅρους κρημνὸς ὑψηλός. πέτραν καφυατικὴν ὀνομάζουσι τὸν κρημνόν. μετὰ δὲ τοὺς ὅρους, ταῖς κατειλεγμέναις πόλεσι φάραγξ τε ὑπόκειται. καὶ φέρει δι' αὐτῆς ἡ ἐς Φενεὸν ὁδός. κατὰ μέσην δέ που μάλιστα τὴν φάραγγα, ὕδωρ ἄνεισιν ἐκ πηγῆς. καὶ ἐπὶ τῷ πέρατι τῆς φάραγγος, καρυαὶ χωρίον. Φενεατῶν δὲ τὸ πεδίον κεῖται μὲν ὑπὸ ταῖς καρυαῖς. πλεονάσαντος δέ ποτε αὐτῷ τοῦ ὕδατος καταλυθῆναί φασι τὴν ἀρχαίαν Φενεόν. ὥς τε καὶ ἐφ' ἡμῶν σημεῖα ἐλείπετο ἐπὶ τῶν ὀρῶν. εἰς ἃ ἐπαναβῆναι τὸ ὕδωρ λέγουσι. καρυῶν δὲ στάδια πέντε ἀφέστηκεν ἥ τε ὀρεξὶς καλουμένη, καὶ ἕτερον ὄρος σκίαθις. ἐφ' ἑκατέρῳ δέ ἐστι τῷ ὄρει βάραθρον τὸ ὕδωρ καταδεχόμενον τὸ ἐκ τοῦ πεδίου. τὰ δὲ βάραθρα οἱ Φενεᾶται ταῦτα φασὶν εἶναι χειροποίητα. ποιῆσαι δὲ αὐτὰ ἡρακλέα τηνικαῦτα ἐν Φενεῷ παρὰ λαονόμῃ τῇ ἀμφιτρύωνος μητρὶ οἰκοῦντα. γενέσθαι γὰρ ἀμφιτρύωνα ἐκ λαονόμης ἀλκαίῳ τῆς γουνέως γυναικὸς Φενεάτιδος. καὶ οὐκ ἐκ τῆς πέλοπος λυσιδίκης. εἰ δὲ ἡρακλῆς ἀληθεῖ λόγῳ παρὰ τοὺς Φενεάτας μετῴκησε, πείθοιτο ἄν τις διωχθέντα ἐκ τίρυνθος ὑπὸ εὐρυσθέως αὐτόν, οὐκ αὐτίκα ἐς θήβας, πρότερον δὲ ἐς Φενεὸν ἀφικέσθαι. διὰ μέσου δὲ ὤρυξεν ἡρακλῆς τοῦ Φενεατῶν πεδίου ῥεῦμα εἶναι τῷ ποταμῷ τῷ ὀλβίῳ. ὃν ἀροάνιον ἀρκάδων καλοῦσιν ἕτεροι καὶ οὐκ ὄλβιον. μῆκος μὲν τοῦ ὀρύγματος, στάδιοι πεντήκοντά εἰσι. βάθος δὲ ὅτῳ μὴ πεπτωκός ἐστιν αὐτοῦ, καὶ ἐς τριάκοντα καθήκει πόδας. οὐ μὴν ταύτῃ γε ἔτι κάτεισιν ὁ ποταμός. ἀλλὰ ἐς τὸ ῥεῦμα ἀπεχώρησεν αὖθις τὸ ἀρχαῖον, καταλιπὼν ἔλυφον τοῦ ἡρακλέους τὸ ἔργον. τῶν βαράθρων δὲ ἐν τοῖς εἰρημένοις πεποιημένων ὄρεσιν ἀπωτέρω πεντήκοντά που σταδίους ἐστὶν ἡ πόλις. οἰκιστὴν δὲ οἱ Φενεᾶται λέγουσιν, ἄνδρα αὐτόχθονα εἶναι Φενεόν. ἔστι δέ σφισιν ἀκρόπολις ἀπότομος πανταχόθεν. τὰ μὲν πολλὰ ἔχουσα οὕτω. ὀλίγα δὲ αὐτῆς καὶ ὠχυρώσαντο ὑπὲρ ἀσφαλείας. ἐνταῦθα ἐν τῇ ἀκροπόλει ναός ἐστιν ἀθηνᾶς. ἐπίκλησιν τριτωνείας. ἐρείπια δὲ ἐλείπετο αὐτοῦ μόνα. καὶ ποσειδῶν χαλκοῦς ἕστηκεν ἐπωνυμίαν ἵππειος. ἀναθεῖναι δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦ ποσειδῶνος ὀδυσσέα ἔφασαν. ἀπολέσθαι γὰρ ἵππους τῷ ὀδυσσεῖ. καὶ αὐτὸν γῆν τὴν ἑλλάδα κατὰ ζήτησιν ἐπιόντα τῶν ἵππων, ἱδρύσασθαι μὲν ἱερὸν ἐνταῦθα ἀρτέμιδος. καὶ εὑρίππαν ὀνομάσαι τὴν θεόν. ἔνθα τῆς Φενεατικῆς χώρας εὗρε τὰς ἵππους. ἀναθεῖναι δὲ καὶ τοῦ ποσειδῶνος τὸ ἄγαλμα τοῦ ἱππίου. τῷ δὲ ὀδυσσεῖ λέγουσιν εὑρόντι τὰς ἵππους, γενέσθαι οἱ κατὰ γνώμην ἐν χώρᾳ τῇ Φενεατῶν ἔχειν ἵππους καθάπερ γε καὶ τὰς βοῦς ἐν τῇ ἠπείρῳ τῆς ἰθάκης ἀπαντικρὺ τρέφειν αὐτόν. καί μοι καὶ γράμματα οἱ Φενεᾶται παρείχοντο ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος γεγραμμένα τῷ βάθρῳ τοῦ ὀδυσσέως δή τι πρόσταγμα τοῖς ποιμαίνουσι τὰς ἵππους. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἑπομένοις ἡμῖν τῷ Φενεατῶν λόγῳ, εἰκὸς προσέσθαι. τὸ δὲ ἄγαλμα ὀδυσσέα ἀναθεῖναι τὸ χαλκοῦν, οὐκ ἔχω πείθεσθαι σφίσιν. οὐ γάρ πω τό τε τοῦ χαλκοῦ τὰ ἀγάλματα διὰ παντὸς ἠπίσταντο ἐργάσασθαι καθάπερ ἐσθῆτα ἐξυφαίνοντες. τρόπον δὲ ὅστις ἦν αὐτοῖς ἐς τὰ χαλκᾶ ἐργασίας, ἔδειξεν ἤδη μοι τοῦ ἐς σπαρτιάτας λόγου τὰ ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ ὑπάτου διός. διέχεαν δὲ χαλκὸν πρῶτοι καὶ ἀγάλματα ἐχωνεύσαντο, ῥοῖκός τε φιλαίου καὶ θεόδωρος τηλεκλέους, σάμιοι. θεοδώρου δὲ ἔργον ἦν καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου τῆς σμαράγδου σφραγὶς ἣν πολυκράτης ὁ σάμου τυραννήσας ἐφόρει τε τὰ μάλιστα, καὶ ἐπ' αὐτῆς περιχαρῶς δή τι ἠγάλλετο. Φενεατῶν δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καταβαίνοντι ἔστι μὲν στάδιον. ἔστι δὲ ἐπὶ λόφου μνῆμα ἰφικλέους ἀδελφοῦ τε ἡρακλέους καὶ ἰολάου πατρός. ἰόλαον μὲν δὴ τὰ πολλὰ, ἡρακλεῖ συγκάμνειν λέγουσιν ἕλληνες. ἰφικλῆς δὲ ὁ ἰολάου πατήρ, ἡνίκα ἐμαχέσατο ἡρακλῆς πρὸς ἠλείους τε καὶ αὐγέαν τὴν προτέραν μάχην, τό τε ὑπὸ τῶν παίδων ἐτρώθη τῶν ἄκτορος καλουμένων δὲ ἀπὸ μολιόνης τῆς μητρός. καὶ ἤδη κάμνοντα κομίζουσιν οἱ προσήκοντες ἐς Φενεόν. ἐνταῦθα ἀνὴρ Φενεάτης αὐτὸν βουφάγος καὶ ἡ τοῦ βουφάγου γυνὴ πρώμνη, περιεῖπόν τε εὖ, καὶ ἀποθανόντα ἐκ τοῦ τραύματος ἔθαψαν. ἰφικλεῖ μὲν δὴ καὶ ἐς τόδε ἔτι ἐναγίζουσιν ὡς ἥρωι. θεῶν δὲ τιμῶσιν ἑρμῆν Φενεᾶται μάλιστα καὶ ἀγῶνα ἄγουσιν ἕρμαια. καὶ ναός ἐστιν ἑρμοῦ σφίσι. καὶ ἄγαλμα λίθου. τοῦτο ἐποίησεν ἀνὴρ ἀθηναῖος, εὔχειρ ὁ εὐβουλίδου. ὄπισθεν δέ ἐστι τοῦ ναοῦ, τάφος μυρτίλου. τοῦτον ἑρμοῦ παῖ

μυρτίλου ταφή. πέλοπος παράπλους. μυρτῷον πέλαγος. πέτρωμα
κύαμος ἀκάθαρτον ὄσπριον. χαλκώδων καὶ τελαμὼν ὁμώνυ
μοι τῷ τε αἴαντος καὶ τῷ ἐλεφήνορος πατρί. τρίκρηνα.

θαι εἶναι μυρτίλου λέγουσιν ἕλληνες. ἡνιοχεῖν δὲ αὐτὸν οἰνομάῳ καὶ ὁπότε ἀφίκοιτό τις μνώμενος τὴν οἰνομάου θυγατέρα, ὁ μὲν ἠπείγετο ὁ μυρτίλος σὺν τέχνῃ τοῦ οἰνομάου τὰς ἵππους. ὁ δὲ ἐν τῷ δρόμῳ τὸν μνηστῆρα ὁπότε ἐγγὺς γένοιτο κατηκόντιζεν. ἱπποδαμείας δὲ ἤρα μὲν καὶ αὐτὸς ὁ μυρτίλος. ἐς δὲ τὸν ἀγῶνα ἀτόλμως ἔχων ὑπεῖκε καὶ ἡνιόχει τῷ οἰνομάῳ. τέλος δὲ καὶ ἀναφανῆναι τοῦ οἰνομάου προδότην φασὶν αὐτὸν ὑπαχθέντα ὅρκοις ὡς οἱ νύκτα ὁ πέλοψ μίαν ἱπποδαμείᾳ συγγενέσθαι παρήσει. ἀναμιμνήσκοντα οὖν τῶν ὅρκων ὁ πέλοψ ἐξέβαλεν ἐκ τῆς νεώς. φενεᾶται δὲ τοῦ μυρτίλου τὸν νεκρὸν ἐκβληθέντα ὑπὸ τοῦ κλύδωνος λέγουσιν ἀνελόμενοι θάψαι. καὶ νύκτωρ κατὰ ἔτος ἐναγίζουσιν αὐτῷ. ἔστι δὲ ὁ πέλοψ δῆλος οὐ πολλήν τινα παραπλεύσας θάλασσαν, ἀλλὰ ὅσον ἀπὸ τοῦ ἀλφειοῦ τῶν ἐκβολῶν ἐς τὸ ἐπίνειον τὸ ἠλείων. οὐκ ἂν οὕτω τό γε πέλαγος τὸ μυρτῷον ἀπὸ μυρτίλου τοῦ δρόμου φαίνοιτο κεκλημένον. ἀρχόμενόν τε ἀπὸ εὐβοίας καὶ παρ' ἑλένην ἔρημον νῆσον καθῆκον ἐς τὸ αἰγαῖον. ἀλλά μοι δοκοῦσιν εὐβοέων οἱ τὰ ἀρχαῖα μνημονεύοντες εἰκότα εἰρηκέναι, λέγοντες ἀπὸ γυναικὸς μυρτοῦς τῷ πελάγει γενέσθαι τὸ ὄνομα τῷ μυρτῴῳ. φενεάταις δὲ καὶ δήμητρός ἐστιν ἱερὸν ἐπίκλησιν ἐλευσινίας. καὶ ἄγουσι τῇ θεῷ τελετὴν τὰ ἐν ἐλευσῖνι δρώμενα. καὶ παρὰ σφίσι τὰ αὐτὰ φάσκοντες καθεστηκέναι. ἀφικέσθαι γὰρ αὐτοῖς Ναὸν κατὰ μάντευμα ἐκ δελφῶν. τρίτον δὲ ἀπόγονον εὐμόλπου τοῦτον εἶναι τὸν Ναόν. παρὰ δὲ τῆς ἐλευσινίας τὸ ἱερόν, πεποίηται πέτρωμα καλούμενοι λίθοι δύο ἡρμοσμένοι πρὸς ἀλλήλους μεγάλοι. ἄγοντες δὲ παρὰ ἔτος ἥν τινα τελετὴν μείζονα ὀνομάζουσι, τοὺς λίθους τούτους τηνικαῦτα ἀνοίγουσι. λαβόντες γράμματα ἐξ αὐτῶν ἔχοντα ἐς τὴν τελετήν. καὶ ἀναγνόντες ἐν ἐπήκοον τῶν μυστῶν, κατέθεντο ἐν νυκτὶ αὖθις τῇ αὐτῇ. φενεατῶν δὲ οἶδα τοὺς πολλοὺς καὶ ὀμνύντας ὑπὲρ μεγίστων τῷ πετρώματι. καὶ ἐπίθημα ἐπ' αὐτῷ περιφερές ἐστιν, ἔχον ἐντὸς δήμητρος πρόσωπον κιδαρίας. τοῦτο ὁ ἱερεὺς περιθέμενος τὸ πρόσωπον ἐν τῇ μείζονι καλουμένῃ τελετῇ, ῥάβδοις κατὰ λόγον δή τινα τοὺς ὑποχθονίους παίει. φενεατῶν δέ ἐστι λόγος καὶ πρὶν ἢ Ναὸν ἀφικέσθαι, καὶ ἐνταῦθα δήμητρα πλανωμένην. ὅσοι φενεατῶν οἴκῳ τε καὶ ξενίοις ἐδέξαντο αὐτήν, τούτοις τὰ ὄσπρια ἡ θεὸς τὰ ἄλλα, κύαμον δὲ οὐκ ἔδωκε σφίσι. κύαμον μὲν οὖν ἐφ' ὅτῳ μὴ καθαρὸν εἶναι νομίζουσιν ὄσπριον, ἔστιν ἱερὸς ἐπ' αὐτῷ λόγος. οἱ δὲ τῷ φενεατῶν μὲν λόγῳ δεξάμενοι τὴν θεόν, τρισαύλης καὶ δαμιθάλης ἐποιήσαντο μὲν δήμητρος ναὸν θεσμίας ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ κυλλήνῃ. κατεστήσαντο δὲ αὐτῇ καὶ τελετὴν ἥν τινα καὶ νῦν ἄγουσιν. ὁ δὲ ναὸς οὗτος τῆς θεσμίας σταδίους πέντε μάλιστά που καὶ δέκα ἐστὶν ἀπωτέρω τῆς πόλεως. ἐς δὲ πελλήνην ἐκ φενεοῦ καὶ ἐς αἴγειραν ἰόντι ἀχαιῶν πόλιν πέντε που προσεληλυθότι καὶ δέκα σταδίους, ἀπόλλωνός ἐστι πυθίου ναός. ἐρείπια δὲ ἐλείπετο αὐτοῦ μόνα καὶ βωμὸς μέγας λίθου λευκοῦ. ἐνταῦθα ἔτι καὶ νῦν ἀπόλλωνι φενεᾶται καὶ ἀρτέμιδι θύουσιν, ἡρακλέα ἑλόντα ἦλιν τὸ ἱερὸν λέγοντες ποιῆσαι. ἔστι δὲ αὐτόθι καὶ ἡρώων μνήματα ὅσοι σὺν ἡρακλεῖ στρατείας ἐπὶ ἠλείους μετασχόντες, οὐκ ἀπεσώθησαν οἴκαδε ἐκ τῆς μάχης. τέθαπται δὲ τελαμών, ἐγγύτατα τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀροανίου ἀπωτέρω μικρὸν ἤ ἐστι τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος. χαλκώδων δὲ οὐ πόρρω κρήνης καλουμένης οἰνόης. τὸν μὲν δὴ ἐλεφήνορος, τοῦ ἐς ἴλιον ἡγησαμένου, καὶ τὸν αἴαντός τε καὶ τεύκρου, τούτων μὲν τοὺς πατέρας οὐκ ἀποδέξαιτο ἄν τις ἐν τούτῳ πεσεῖν τῷ ἀγῶνι. πῶς μὲν γὰρ συνεπελάβετο ἡρακλεῖ τοῦ ἔργου χαλκώδων, ὃν πρότερον ἔτι ἀπέκτεινεν ἀμφιτρύων. καὶ μαρτυρεῖται καὶ πιστεύειν ἀξία ἐστὶν ἐν θήβαις. πῶς δὲ τεῦκρος ᾤκισεν αὖ σαλαμῖνα ἐν κύπρῳ πόλιν, μηδενὸς ὡς ἀνέστρεψεν ἐκ τροίας ἐκβαλόντος ἐκ τῆς οἰκίας. τίς δ' αὖ ἐξήλασεν ἄλλος πλὴν ὁ τελαμὼν αὐτόν. δῆλα οὖν ἐστι χαλκώδοντα οὐ τὸν ἐξ εὐβοίας καὶ τελαμῶνα οὐ τὸν αἰγινήτην ἐπὶ ἠλείους ἡρακλεῖ μετεσχηκέναι τῆς στρατιᾶς. ὁμώνυμοι δὲ ἐπιφανέσιν ἀφανέστεροι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι καὶ ἐς ἅπαντα ἐγίγνοντο ὁμοίως χρόνον. φενεάταις δὲ πρὸς τὸ ἀχαϊκὸν τὸ ὅμορον οὐ καθ' ἓν ὅροι τῆς γῆς εἰσιν. ἀλλὰ πρὸς μὲν κυλλήνην ὁ καλούμενος πορίνας. πρὸς δὲ τὴν αἰγειρᾶτιν, τὸ ἐπ' ἄρτεμιν. ἐν δὲ αὐτῶν φενεατῶν τῇ χώρᾳ, μετὰ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ πυθίου, προέξεις τε οὐκ ἐπὶ πολὺ καὶ ἐντὸς ἔσῃ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὸ ὄρος ἀγούσης τὴν κράθιν. ἐν τούτῳ τῷ ὄρει, τοῦ ποταμοῦ τῆς κράθιδός εἰσιν αἱ πηγαί. ῥεῖ δὲ ἐς θάλασσαν παρὰ αἰγὰς ἔρημον τὰ ἐπ' ἐμοῦ χωρίον, τὰ δὲ παλαιότερα ἀχαιῶν πόλιν. ἀπὸ τούτου δὲ καλεῖται τοῦ κράθιδος καὶ ἐν ἰταλίᾳ ποταμὸς ἐν τῇ βρεττίων. ἐν δὲ τῷ κράθιδι τῷ ὄρει, πυρωνίας ἱερόν ἐστιν ἀρτέμιδος. καὶ τὰ ἔτι ἀρχαιότερα παρὰ τῆς θεοῦ ταύτης ἐπήγοντο ἀργεῖοι πῦρ ἐς τὰ λερναῖα. ἐκ δὲ φενεοῦ πρὸς ἥλιον ἰόντι ἀνίσχοντα, ὄρους ἐστὶν ἄκρα γερόντειον. καὶ κατὰ ταύτην ὁδός. φενεάταις δὲ ὅροι πρὸς στυμφαλίους τῆς γῆς, ἔστι τὸ γερόντειον. τοῦ γεροντείου δὲ ἐν ἀριστερᾷ διὰ τῆς φενεατικῆς ὁδεύοντι ὅροι φενεατῶν ἐστι τρίκρηνα καλούμενα. καὶ εἰσὶν αὐτόθι κρῆναι τρεῖς. ἐν ταύταις λοῦσαι τεχθέντα ἑρμῆν αἱ περὶ τὸ ὄρος λέγονται νύμφαι. καὶ ἐπὶ τούτῳ τὰς πηγὰς ἱερὰς ἑρμοῦ νομίζουσιν.

Ὄφεις ἀρκαδικοί. τάφος αἰπύτου. μαυσωλεῖα. τάφος ἑλένης τῶν ἀξιομνημονεύτων παρ' ἑβραίοις. κόσσυφοι λευκοί. νώνακρις. στυγὸς ὕδωρ.

τεικρήνων δὲ οὐ πόρρω, ἄλλο ἐστὶν ὄρος σηπία. καὶ αἰπύτῳ τῷ ἐλάτου λέγουσιν ἐνταῦθα γενέσθαι τὴν τελευτὴν ἐκ τοῦ ὄφεως. καὶ οἱ τὸν τάφον ἐποίησαν αὐτόθι. οὐ γὰρ οἷά τε ἦν σφίσιν ἐς τὸ πρόσω φέρειν τὸν νεκρόν. τούτους οἱ ἀρκάδες τοὺς ὄφεις γίνεσθαι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι ἐν τῷ ὄρει φασίν. οὐ μέν τοι πολλούς γε, ἀλλὰ καὶ μάλιστα σπανίους. ἅτε γὰρ τοῦ ἔτους τὸ πολὺ νιφομένου τοῦ ὄρους, οἵ τε ἀποληφθέντες τῶν φωλεῶν ἐκτὸς ὑπὸ τῆς χιόνος διαφθείρονται. καὶ ἢν πρότερον καταφυγόντες τύχωσιν ἐς τὰ φωλεά, ὅμως ἡ χιὼν μέρος τι αὐτῶν ἀπόλλυσιν. ἅτε καὶ ἐς αὐτὰ τὰ φωλεὰ καθικνουμένου τοῦ κρύους. τὸν δὲ τοῦ αἰπύτου τάφον σπουδῇ μάλιστα ἐθεασάμην, ὅτι ἐν τοῖς ἐς τοὺς ἀρκάδας ἔπεσιν ἔχων ὅμηρος λόγον τοῦ αἰπύτου μνήματος. ἔστι μὲν οὖν γῆς χῶμα οὐ μέγα λίθου κρηπῖδι ἐν κύκλῳ περιεχόμενον. ὁμήρῳ δὲ οὐ γὰρ ἴδεν ἀξιολογώτερον μνῆμα εἰκότως παρέξειν ἔμελλε θαῦμα, ἐπεὶ καὶ ἡφαίστου τὸν χρόνον ἤδη τῇ ἀχιλλέως ἀσπίδι εἰργασμένον εἴκαζε χορῷ δαιδάλου ποιηθέντι. σοφώτερα δὲ θεασάμενος. τάφους δὲ ἀξίους θαύματος ἐπιστάμενος πολλούς, δυοῖν δὲ αὐτῶν ἤδη μνησθήσομαι. τοῦ τε ἐν ἁλικαρνασσῷ. καὶ ἐν τῇ ἑβραίων. ὁ μὲν δὴ ἐν ἁλικαρνασσῷ μαυσώλῳ βασιλεύσαντι ἁλικαρνασσέων πεποίηται. μέγεθος δὲ οὕτω δή τι ἐστὶ μέγας καὶ ἐς κατασκευὴν περίβλεπτος τὴν πᾶσαν, ὥστε καὶ ῥωμαῖοι μεγάλως δή τι αὐτὸν θαυμάζοντες τὰ παρὰ σφίσιν ἤδη φανῆ μνήματα μαυσωλεῖα ὀνομάζουσιν. ἑβραίοις δὲ ἑλένης γυναικὸς ἤδη χωρίας τάφος ἐστὶν ἐν πόλει σολύμοις, ἣν ἐς ἔδαφος κατέβαλεν ὁ ῥωμαίων βασιλεύς. μεμηχάνηται δὲ ἐν τῷ τάφῳ τὴν θύραν ὁμοίως πάντα ὅσαν τῷ τάφῳ λιθίνην, μὴ πρότερον ἐσανοίγεσθαι πρὶν ἂν ἡμέραν τε ἀεὶ καὶ ὥραν τὸ ἔτος ἐπαγάγη ἐπ' αὐτήν. τότε δὲ ὑπὸ μόνου τοῦ μηχανήματος ἀνοιχθεῖσα καὶ τὸ πολὺ ἐπισχοῦσα, συνεκλείσθη δι' ὀλίγης. τότε μὲν δὴ οὕτω. τὸν δὲ ἄλλον χρόνον ἀνοῖξαι πειρώμενος, ἀνοίξαις μὲν οὐκ ἄν. κατάξεις δὲ αὐτὴν πρότερον βιαζόμενος. μετὰ δὲ τὸν αἰπύτου τὸν τάφον, ὄρος τε ὑψηλότατον ὀρῶν τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ κυλλήνη, καὶ ἑρμοῦ κυλληνίου κατερριμμένος ναός ἐστιν ἤδη κορυφῇ τοῦ ὄρους. δῆλα δέ ἐστιν ἀπὸ κυλλήνου τοῦ ἐλάτου τῷ τε ὄρει τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἐπίκλησις γεγενημένη τῷ θεῷ. τοῖς δὲ ἀνθρώποις τὸ ἀρχαῖον ὁπόσα καὶ ἡμεῖς καταμαθεῖν ἐδυνήθημεν, τοσάδε ἦν. ἀφ' ὧν τὰ ξόανα ἐποιοῦντο. ἔβενος, κυπάρισσος, αἱ κέδροι, τὰ δρύϊνα, ἡ σμῖλαξ, ὁ λωτός. τῷ δὲ ἑρμῇ τῷ κυλληνίῳ τούτων μὲν ἀπ' οὐδενός, θύου δὲ πεποιημένον τὸ ἄγαλμά ἐστιν. ὀκτὼ δὲ εἶναι ποδῶν μάλιστα αὐτὸ εἰκάζομεν. παρέχεται δὲ καὶ θαῦμα τοιόνδε ἡ κυλλήνη. κόσσυφοι γὰρ οἱ ὄρνιθες ὁλόλευκοί εἰσιν ἐν αὐτῇ. οἱ δὲ ὑπὸ κωμῳδιῶν καλούμενοι, γένος ἄλλο πού τι εἰσὶν ὀρνίθων, οὐκ ᾠδικόν. ἀετοὺς μὲν ὀνομαζομένους κυκνίας, μάλιστα εἰκότας κύκνῳ λευκότητα, οἶδα ἐν σιπύλῳ θεασάμενος περὶ λίμνην καλουμένην ταντάλου. ὗς δὲ ἀγρίους λευκούς, καὶ ἄρκτους τὰς θρακίων λευκάς, ἅς δή που καὶ ἄνδρες ἐκτήσαντο ἰδιῶται. λαγῷ δὲ καὶ ἔλαφοι. τοὺς μὲν λιβυκὸν θρέμμα οἱ λαγῷ, εἰσὶ λευκοί. ἐλάφους δὲ ἐν ῥώμῃ λευκὰς εἶδόν τε καὶ ἰδὼν θαῦμα ἐποιησάμην. ὁπόθεν δὲ ἢ τῆς ἠπείρων οὖσαι ἢ νησιωτίδες ἐκομίσθησαν, οὐκ ἐπῆλθεν ἐρέσθαι μοι. τὰ δὲ μὲν ἡμῶν λελέχθω τῶν ἐν κυλλήνῃ κοσσύφων ἕνεκα, ὡς μὴ τοῖς ῥηθεῖσιν ἐς τὴν χρόαν αὐτῶν ἀπιστοίη μηδείς. ἔχεται δὲ ἄλλο ὄρος κυλλήνης χελυδορέα, ἔνθα εὑρὼν χελώνην ἑρμῆς ἐκδεῖραι τὸ θηρίον, καὶ ἀπ' αὐτῆς λέγεται ποιήσασθαι λύραν. ἐνταῦθα φενεάταις καὶ πελληνεῦσιν ὅροι τῆς γῆς εἰσι. καὶ τοῦ ὄρους τῶν χελυδορέων οἱ ἀχαιοὶ τὸ πλέον νέμονται. ἐκ φενεοῦ δὲ ἰόντι ἤδη ἑσπέρας καὶ ἡλίου δυσμῶν, ἡ μὲν ἀριστερὰ τῶν ὁδῶν, ἐς πόλιν ἄγει κλείτορα. ἐν δεξιᾷ δὲ ἤδη νώνακριν, καὶ τὸ ὕδωρ τῆς στυγός. τὸ μὲν δὴ ἀρχαῖον νώνακρις, πόλισμα ἦν ἀρκάδων. καὶ ἀπὸ τῆς λυκάονος γυναικὸς τὸ ὄνομα εἰλήφει. τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν ἐρείπια ἦν. οὐδὲ τούτων τὰ πολλὰ ἔτι δῆλα. τῶν δὲ ἐρειπίων οὐ πόρρω κρημνός ἐστιν ὑψηλός, οὐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτο ἀνήκοντα ὕψους οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τοῦ κρημνοῦ στάζει. καλοῦσι δὲ ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ στυγός. εἶναι δὲ τὴν στύγα ἡσίοδος μὲν ἐν θεογονίᾳ ἐποίησεν. ἡσιόδου γὰρ δὴ ἔπη τὴν θεογονίαν εἰσὶν οἳ νομίζουσι. πεποιημένα οὖν ἐστιν ἐνταῦθα ὠκεανοῦ θυγατέρα τὴν στύγα. γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι πάλλαντος. ἐοικότα δὲ πεποιηκέναι τούτοις καὶ λίνον φασίν. ἐμοὶ δὲ ἤδη λεγομένῳ παντάπασιν ἐφαίνετο ταῦτά γε εἶναι κίβδηλα. ἐπιμενίδης δὲ ὁ κρής, εἶναι μὲν καὶ οὗτος θυγατέρα ὠκεανοῦ τὴν στύγα ἐποίησε. συνοικεῖν δὲ αὐτὴν οὐ πάλλαντι, ἀλλὰ ἐκ πείραντος ἔχιδναν τεκεῖν, ὅστις δὴ ὁ πείρας ἐστίν. μάλιστα δὲ τῆς στυγὸς τὸ ὄνομα ἐς τὴν ποίησιν ἐπεσηγάγετο ὅμηρος. ἐν μὲν γε ἥρας ἐποίησεν ὅρκῳ

» ἴστω δὲ νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε καὶ τὸ κατειβόμενον στυγὸς ὕδωρ. ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν ὡς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς στυγὸς στάζον. βούλεται δὲ καὶ ἐν καταλόγῳ τῶν μετὰ γουνέως τιταρήσιον ποταμῷ, ῥεῖν τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς στυγός. ἐποίησε δὲ καὶ ἐν ἄδου ὕδωρ εἶναι. καὶ ἀθηνᾶ τὸ διὰ οὐ μεμνῆσθαί φησιν. ὅτι δι' αὐτῆς ἡρακλέα ἔσωζεν ἐκ τῶν εὐρυσθέως ἄθλων.

» εἰ γὰρ ἐγὼ τόδε ᾔδη ἐνὶ φρεσὶ πευκαλίμῃσιν

τὸ στυγὸς ὕδωρ πάντα ῥήγνυσι πλὴν ὁ πλῆς τῆς ἵππου. λουσοὶ καὶ προιτίδες καὶ ἄρτεμις ἡμέρα. κυναιθαέων πηγὴ ἄλυσσος. λάδων ποταμῶν κάλλιστος. τὰ ἐς δάφνην.

» εὖ τέ μιν εἰς ἀΐδαο πυλάρταο προὔπεμψεν
» ἐξ ἐρέβευς ἄξοντα κύνα στυγεροῦ ἀΐδαο.
» οὐκ ἂν ὑπεξέφυγε στυγὸς ὕδατος αἰπὰ ῥέεθρα.

τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ τοῦ παρὰ τὴν νώνακριν στάζον, ἐμπίπτει μὲν πρῶτον ἐς πέτραν ὑψηλήν. διεξελθὸν δὲ διὰ τῆς πέτρας, ἐς τὸν κρᾶθιν ποταμὸν κάτεισι. θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῳ ζώῳ παντί. λέγεται δὲ ὅτι γένοιτό ποτε ὄλεθρος ἀπ' αὐτοῦ καὶ αἰξὶν αἳ τοῦ ὕδατος ἔπιον πρῶτον. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐγνώσθη. καὶ ὅσα ἄλλα πρόσεστι τῷ ὕδατι τῇ ἐς θαῦμα ἡκόντων. ἄλλος μὲν γε καὶ κρύσταλλος καὶ μορρία καὶ ὅσα ἐστὶν ἀνθρώποις ἄλλα λίθου ποιούμενα καὶ τῶν σκευῶν τὰ κεράμεα, τὰ μὲν ὑπὸ τῆς στυγὸς τοῦ ὕδατος ῥήγνυται. κεράτινα δὲ καὶ ὀστέϊνα, σίδηρός τε καὶ χαλκὸς, ἔτι δὲ μόλιβδός τε καὶ κασσίτερος καὶ ἄργυρος καὶ τὸ ἤλεκτρον ὑπὸ τούτου σήπεται τοῦ ὕδατος. τὸ δὲ αὐτὸ ἐν μετάλλοις τοῖς πᾶσι καὶ ὁ χρυσὸς πέπονθε. καίτοι γε καθαρεύειν γε τὸν χρυσὸν ὑπὸ τοῦ ἰοῦ, ἥ τε ποιήτρια μάρτυς ἐστὶν ἡ λεσβία καὶ αὐτὸς ὁ χρυσὸς ἐπιδείκνυσιν. ἔδωκε δ' ἄρα ὁ θεὸς τοῖς μάλιστα ἀπερριμμένοις κρατεῖν τῶν ὑπερηκόντων τῇ δόξῃ. τὰ μὲν γὰρ τὰ μαργαρα ἀπόλλυσθαι πέφυκεν ὑπὸ τοῦ ὄξους. τοῦτο δὲ τὸν ἀδάμαντα λίθον ὄντα ἰσχυρότατον, τοῦ τράγου κατατήκει τὸ αἷμα. καὶ δὴ καὶ τὸ ὕδωρ οὐ δύναται τῆς στυγὸς ὁπλὴν ἵππου βιάσασθαι μόνην. ἀλλὰ ἐμβληθὲν, κατέχεταί τε ὑπ' αὐτῆς καὶ οὐ διαβράζεται τὴν ὁπλήν. εἰ δὲ καὶ ἀλεξάνδρου τοῦ φιλίππου συνέβη τὴν τελευτὴν διὰ τοῦ φαρμάκου γενέσθαι τούτου, σαφῶς μὲν οὐκ οἶδα. λεγόμενον δὲ οἶδα. ὑπὲρ δὲ τὴν νώνακριν ὄρη τε καλούμενα ἀροάνια καὶ σπήλαιόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς. ἐς τοῦτο ἀναφυγεῖν τὸ σπήλαιον τὰς θυγατέρας τὰς προίτου μανείσας λέγουσιν. ἃς ὁ μελάμπους θυσίαις τε ἀπορρήτοις καὶ καθαρμοῖς κατήγαγεν ἐς χωρίον καλούμενον λουσούς. τοῦ μὲν δὴ ὄρους τοῦ ἀροανίων φενεάται τὰ πολλὰ ἐνέμοντο. οἱ δὲ ἐν ὅροις ἤδη κλειτορίων εἰσὶν οἱ λουσοί. πόλιν μὲν δή ποτε εἶναι λέγουσι τοὺς λουσούς. καὶ ἀγεσίλαος ἀνὴρ, λουσεὺς ἀνηγορεύθη κέλητι ἵππῳ νικῶν. ὅτε πρώτην ἐπὶ ταῖς δέκα ἐτίθεσαν πυθιάδα ἀμφικτύονες. τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν οὐδὲ ἐρείπια ἔτι λειπόμενα ἦν λουσῶν. τὰς δὲ θυγατέρας τοῦ προίτου κατήγαγεν ὁ μελάμπους ἐς τοὺς λουσούς. καὶ ἠκέσατο τῆς μανίας ἐν ἀρτέμιδος ἱερῷ. καὶ ἀπ' ἐκείνου τὴν ἄρτεμιν ταύτην, ἡμερησίαν καλοῦσιν οἱ κλειτόριοι. εἰσὶ δέ τινες ἕλληνες μὲν καὶ οὗτοι τῶν ἀρκάδων, ὄνομα δὲ σφίσι κυναιθαεῖς. οἱ καὶ ὀλυμπίᾳ τὸ ἄγαλμα ἀνέθεσαν τοῦ διός. κεραυνὸν ἐν ἑκατέρᾳ ἔχοντα τῇ χειρί. οὗτοι οἱ κυναιθαεῖς τεσσαράκοντα ἀπωτέρω σταδίοις, μᾶλλον οἰκοῦσι. καὶ σφίσιν ἐν ἀγορᾷ πεποίηνται μὲν θεῶν βωμοὶ, πεποίηται δὲ ἀδριανοῦ βασιλέως εἰκών. τὰ δὲ μάλιστα ἥκοντα ἐς μνήμην, διονύσου ἐστὶν ἐν ταῦθα ἱερόν. καὶ ἑορτὴν ὥρᾳ ἄγουσι χειμῶνος ἐν ᾗ λιπαρᾷ ἀληλιμμένοι ἄνδρες ἐξ ἀγέλης βοῶν, ταῦρον ὃν ἂν σφίσιν ἐπινοῶν αὐτὸς ὁ θεὸς ποιήσῃ, ἀράμενοι κομίζουσι πρὸς τὸ ἱερόν. θυσία μὲν τοιαύτη σφίσι καθέστηκε. πηγὴ δέ ἐστιν αὐτόθι ὕδατος ψυχροῦ. δύο μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἄστεως ἀπωτέρω σταδίοις. καὶ ὑπὲρ αὐτῆς πλάτανος πέφυκεν. ὃς δ' ἂν ὑπὸ κυνὸς κατάσχετος λύσσῃ, ἤτοι ἕλκος ἢ καὶ ἄλλως κίνδυνον εὕρηται, τὸ ὕδωρ οἱ πίνοντι ἴαμα. καὶ ἄλυσσον τοῦδε ἕνεκα ὀνομάζουσι τὴν πηγήν. καὶ οὕτω φαίνοιτο ἂν ἀρκάσι τὸ μὲν πρὸς φενεῷ ὕδωρ ὃ στύγα ὀνομάζουσιν, ἐπ' ἀνθρώπου συμφορᾷ ἀνευρημένον. ἡ δὲ πηγὴ ἐν κυναιθαεῦσιν ἀγαθὸν οὖσα ἂν τὴν ἐπέκεινα τῷ ἐκεῖ τίμημα τι. λείπεται δὲ ἐκ φενεοῦ τῶν ὁδῶν αἳ εἰσὶ πρὸς ἡλίου δυσμὰς, ἡ ἐν ἀριστερᾷ. αὕτη δὲ ἡ ὁδὸς ἄγει μὲν ἐς κλείτορα. καθήκει δὲ παρὰ τὸ ἡρακλέους τὸ ἔργον. ὁ δὲ ποταμῷ ῥεῦμα ἐποίησεν τῷ ἀροανίῳ. παρὰ τοῦτον ἡ ὁδὸς κάτεισιν ἐπὶ χωρίον λυκουρίαν. καὶ ἔστι φενεάταις ἡ λυκουρία πρὸς κλειτορίους ὅροι τῆς γῆς. προελθόντων δὲ σταδίους ὡς πεντήκοντα ἐκ λυκουρίας, ἐπὶ τοῦ λάδωνος ἀφίξῃ τὰς πηγάς. ἤκουσα δὲ ὡς τὸ ὕδωρ λιμνάζον ἐν τῇ φενεατικῇ κατερχόμενον ἐς τὰ βάραθρα τὰ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἄνεισιν ἐνταῦθα καὶ ποιεῖ τῷ λάδωνι τὰς πηγάς. τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἐστὶν ἔχον. ὁ δὲ λάδων ποταμῶν τῶν ἐν ἑλλάδι, ὕδωρ παρέχεται κάλλιστον. ἔχει δὲ καὶ ἄλλως ἐς ἀνθρώπους φήμην. δάφνης τε ἕνεκα καὶ διὰ τὰ ᾀδόμενα ἐς τὴν δάφνην. τὸν λόγον δὲ τὸν ἐς δάφνην τὰ μὲν σύροις τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ ὀρόντῃ τῷ ποταμῷ παρίημι. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα τοιάδε, ὑπὸ ἀρκάδων καὶ ἠλείων. οἰνομάῳ τῷ δυναστεύσαντι ἐν πίσῃ λεύκιππος ἦν υἱός. οὗτος ἐρασθεὶς δάφνης ὁ λεύκιππος, ἐκ μὲν τοῦ εὐθέος μνώμενος γυναῖκα ἕξειν, ἀπεγίνωσκεν αὐτὴν ἅτε ἅπαν τὸ ἄρσεν γένος φεύγουσαν. παρέστη δέ οἱ τοιόνδε ἐς αὐτὴν σόφισμα. ἔτρεφεν ὁ λεύκιππος κόμην τῷ ἀλφειῷ. ταύτην οἷα δὴ παρθένος πλεξάμενος τὴν κόμην, καὶ ἐσθῆτα ἐνδὺς γυναικείαν, ἀφίκετο ὡς τὴν δάφνην. ἐλθὼν δὲ οἰνομάου τε ἔλεγεν εἶναι θυγάτηρ. καὶ ὡς συνθηρᾶν ἐθέλοι τῇ δάφνῃ. ἅτε δὲ εἶναι παρθένος νομιζόμενος, καὶ τὰς ἄλλας ὑπερβεβλημένος παρθένους γένους τε ἀξιώματι καὶ σοφίᾳ τῇ ἐς τὰ κυνηγέσια, πρὸς δὲ καὶ τῇ θεραπείᾳ πολλῇ τῇ χρώμενος, ἐς φιλίαν ἰσχυρὰν ἐπάγεται τὴν δάφνην.

κλειτόριον. ποικιλίαι ἰχθῦς φθεγγόμενοι ἀροανίου ποταμοῦ. εἰλείθυια εὔλινος. στύμφαλος καὶ στυμφαλίδες ὄρνιθες.

οἱ δὲ τὸν ἀπόλλωνος ἔρωτα ἐς αὐτὴν ᾄδοντες, καὶ τάδε ἐπιλέγουσιν, ἀπόλλωνα λευκίππῳ νεμεσῆσαι τῆς ἐς τὸν ἔρωτα εὐδαιμονίας. αὐτίκα δὲ ἐπεθύμησεν ἐν τῷ λάδωνι ἡ δάφνη καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι νήχεσθαι. καὶ τὸν λεύκιππον ἀποδύουσιν ἄκοντα. ἰδοῦσαι δὲ οὐ παρθένον, τοῖς ἀκοντίοις αὐτὸν καὶ ἐγχειριδίοις τύπτουσαι διέφθειραν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγουσι. τοῦ λάδωνος δὲ τῶν πηγῶν ἀπέχει στάδια ἑξήκοντα ἡ κλειτορίων πόλις. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ λάδωνος ἐστὶν αὐλὸς στενὸς παρὰ τὸν ἀροάνιον ποταμόν. πρὸς δὲ τῇ πόλει, διαβήσῃ ποταμὸν καλούμενον κλείτορα. ἐκδίδωσιν οὖν ὁ κλείτωρ ἐς τὸν ἀροάνιον. οὐ πλέον τῆς πόλεως σταδίους ἀπέχοντα ἑπτά. εἰσὶ δὲ ἰχθῦς ἐν τῷ ἀροανίῳ καὶ ἄλλοι, καὶ οἱ ποικιλίαι καλούμενοι. τούτους λέγουσι τοὺς ποικιλίας φθέγγεσθαι κίχλῃ τῇ ὄρνιθι ἐοικός. ἐγὼ δὲ ἀγρευθέντας μὲν εἶδον. φθεγγομένων δὲ ἤκουσα οὐδέν, καταμείνας πρὸς τῷ ποταμῷ καὶ ἐς ἡλίου δυσμὰς ὅτε δὴ φθέγγεσθαι μάλιστα ἐλέγοντο οἱ ἰχθῦς. τῇ δὲ κλειτορίων πόλει, τὸ μὲν ὄνομα ἀπὸ τοῦ παιδὸς ἐτέθη τοῦ ἀζᾶνος. οἰκεῖται δὲ ἐν ὁμαλῷ. κύκλῳ δὲ ὄρη περιέχοντά ἐστιν οὐ μεγάλα. κλειτορίοις δὲ ἱερὰ τὰ ἐπιφανέστατα δήμητρος τό, τε ἀσκληπιοῦ, τρίτον δέ ἐστιν εἰλειθυίας εἶναι. καὶ ἀριθμὸν ἐποίησεν οὐδένα ἐπ' αὐτοῖς. λύκιος δὲ ὃς ἦν ἀρχαιότερος τὴν ἡλικίαν δήλιος ὕμνους καὶ ἄλλοις ποιήσας, καὶ ἐς εἰλείθυιάν τε, εὔλινόν τε αὐτὴν ἀνακαλεῖ, δῆλον ὡς τῇ πεπρωμένῃ τὴν αὐτὴν καὶ κρόνου πρεσβυτέραν φησὶν εἶναι. κλειτορίοις δὲ καὶ διοσκούρων καλουμένων δὲ θεῶν μεγάλων, ἐστὶν ἱερόν. ὅσον τέσσαρα ἀπέχον στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ ἀγάλματά ἐστιν αὐτοῖς χαλκᾶ. πεποίηται δὲ καὶ ἐπὶ ὄρους κορυφῆς, σταδίοις τριάκοντα ἀπωτέρω τῆς πόλεως ναός, καὶ ἄγαλμα ἀθηνᾶς κορίας. ἐπανάγει δὲ ὁ λόγος με ἐπὶ στύμφηλον καὶ ἐπὶ τὸ φενεατῶν καὶ στυμφαλίων ὄρος τὸ ὀνομαζόμενον γερόντειον. στυμφάλιοι δὲ τεταγμένοι μὲν οὐ μετὰ ἀρκάδων ἔτι εἰσίν. ἀλλ' ἐς τὸ ἀργολικὸν συντελοῦσι. μεταστάντες ἐς αὐτὸ ἐθελονταί. γένους δὲ εἶναι σφᾶς τοῦ ἀρκάδων, τὰ ἔπη μαρτυρεῖ τὰ ὁμήρου, καὶ ὁ στύμφαλος ὁ οἰκιστὴς ἀπόγονος ἦν τρίτος ἀρκάδος τοῦ καλλιστοῦς. λέγεται δὲ ἐξ ἀρχῆς ἑτέρωθι, οἰκισθῆναι τῆς χώρας. καὶ οὐκ ἐς τὴν ἐφ' ἡμῶν πόλιν. ἐν δὲ τῇ στυμφάλῳ τῇ ἀρχαίᾳ, τήμενον φασὶν οἰκῆσαι τὸν πελασγοῦ. καὶ ἥραν ὑπὸ τοῦ τημένου τραφῆναι τούτου καὶ αὐτὸν ἱερὰ τῇ θεῷ τρία ἱδρύσασθαι. καὶ ἐπικλήσεις τρεῖς ἐπ' αὐτῇ θέσθαι. παρθένῳ μὲν ἔτι οὔσῃ παιδί. γημαμένην δὲ ἐπὶ τῷ διί, ἐκάλεσεν αὐτὴν τελείαν. διενεχθεῖσαν δὲ ἐφ' ὅτῳ δὴ ἐς τὸν δία, καὶ ἐπανήκουσαν ἐς τὴν στύμφαλον, ὠνόμασεν ὁ τήμενος χήραν. τάδε μὲν ὑπὸ στυμφαλίων λεγόμενα οἶδα ἐς τὴν θεόν. ἡ δὲ ἐφ' ἡμῶν πόλις, τῶν μὲν εἰρημένων οὐδέν. ἄλλα δὲ εἶχε τοσάδε. ἐστὶν ἐν τῇ στυμφαλίων, πηγή. καὶ ἀπὸ ταύτης ὕδωρ βασιλεὺς ἀδριανὸς κορινθίοις ἤγαγεν ἐς τὴν πόλιν. ἐν δὲ τῇ στυμφάλῳ χειμῶνος μὲν ὥρᾳ λίμνην τε οὐ μεγάλην ἡ πηγὴ καὶ ἀπ' αὐτῆς ποταμὸν ποιεῖ τὸν στύμφαλον. ἐν θέρει δὲ προσλιμνάζει μὲν οὐδὲν ἔτι. ποταμὸς δὲ αὐτίκα ἐστὶν ἀπὸ τῆς πηγῆς. οὗτος ἐς χάσμα γῆς κάτεισιν ὁ ποταμός. ἀναφαινόμενος δὲ αὖθις ἐν τῇ ἀργολίδι, μεταβάλλει τὸ ὄνομα. καὶ αὐτὸν ἀντὶ στυμφάλου καλοῦσιν ἐρασῖνον. ἐπὶ δὲ τῷ ὕδατι τῷ ἐν στυμφάλῳ κατέχει λόγος ὄρνιθάς ποτε ἀνδροφάγους ἐπ' αὐτῷ τραφῆναι. ταύτας κατατοξεῦσαι τὰς ὄρνιθας ἡρακλῆς λέγεται. πείσανδρος δὲ αὐτὸν ὁ καμιρεὺς ἀποκτεῖναι τὰς ὄρνιθας οὐ φησίν. ἀλλὰ ὡς ψόφῳ κροτάλων ἐκδιώξειεν αὐτάς. γῆς δὲ τῆς ἀράβων ἡ ἔρημος παρέχεται καὶ ἄλλα θηρία. καὶ ὄρνιθας καλουμένας στυμφαλίδας λεόντων καὶ παρδάλεων οὐδέν τι ἡμερωτέρας ἀνθρώποις. αὗται τοῖς ἐπὶ ἄγραν αὐτῶν ἀφικνουμένοις ἐπιπέτανται καὶ τιτρώσκουσί τε τοῖς ῥάμφεσι καὶ ἀποκτείνουσιν. ὅσα μὲν δὴ χαλκοῦ καὶ σιδήρου φοροῦσιν οἱ ἄνθρωποι, διατυπῶσιν αἱ ὄρνιθες. ἢν δὲ ἐσθῆτα φλοΐνην παχεῖαν πλέξωνται, τὰ ῥάμφη τῶν στυμφαλίδων ὑπὸ τῆς ἐσθῆτος ἔχεται τῆς φλοΐνης. καθὰ καὶ πτέρυγες ὀρνίθων τῶν μικρῶν προσέχονται τῷ ἰξῷ. αὗται μέγεθος μὲν κατὰ γεράνους εἰσὶν αἱ ὄρνιθες. ἐοίκασι δὲ ἴβεσι. ῥάμφη δὲ ἀλκιμώτερα φέρουσι καὶ οὐ σκολιὰ ὥσπερ αἱ ἴβεις. εἰ μὲν δὴ καὶ ὡς κατ' ἐμὲ ὄρνιθες αἱ ἀράβιοι, τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ ποτὲ ὀρνίθων τὸ ὄνομα, εἶδος δὲ οὐ τὸ αὐτὸ ἐκείναις ἔχουσιν οὐκ οἶδα. εἰ δὲ τὸν πάντα αἰῶνα κατὰ τὰ αὐτὰ ἱέραξι καὶ ἀετοῖς καὶ στυμφαλίδες εἰσὶν ὄρνιθες, ἀράβιόν τε εἶναί μοι θρέμμα αἱ ὄρνιθες αὗται φαίνονται. καὶ δύναιτο ἂν πετομένη ποτὲ μοῖρα ἐξ αὐτῶν ἐς ἀρκαδίαν ἀφικέσθαι ἐπὶ στύμφαλον. ὑπὸ μὲν δὴ τῶν ἀράβων ἄλλο τι ἐξ ἀρχῆς καλοῖντο ἂν καὶ οὐ στυμφαλίδες. τοῦ ἡρακλέους δὲ ἡ δόξα καὶ τὸ ἑλληνικὸν πρὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τε τιμώμενον, ἐξενίκησεν ὡς καὶ τὰς ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ ἀράβων στυμφαλίδας ἐπὶ ἡμῶν ὀνομάζεσθαι. ἐν στυμφάλῳ δὲ καὶ ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐστὶν ἀρχαῖον στυμφαλίας. τὸ δὲ ἄγαλμα ξόανόν ἐστι τὰ πολλὰ ἐπίχρυσον. πρὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῷ ὀρόφῳ πεποιημέναι καὶ αἱ στυμφαλίδες εἰσὶν ὄρνιθες. σαφῶς μὲν οὖν χαλεπὸν ἦν διαγνῶναι. πότερον ξύλου ποίημα ἦν, ἢ γύψου. τεκμαιρομένοις δὲ ἡμῖν, ἐφαίνετο εἶναι ξύλου μᾶλλον ἢ γύψου. εἰσὶ δὲ αὐτόθι καὶ παρθένοι λίθου λευκοῦ. σκέλη δέ σφισιν ἐστὶν ὀρνίθων. ἑστᾶσι δὲ ὄπισθεν τοῦ ναοῦ. λέγεται δὲ καὶ ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι θαῦμα τοιόνδε. ἐν στυμφάλῳ τῆς ἀρτέμιδος τῆς στυμφαλίας

Ἀλέα πόλις. γυναῖκες μαστιγούμεναι. Καφυῶν ὄνομα. δένδρα πα-
λαιότατα. ἄρτεμις ἀγχομένη. νᾶσοι. σόρων δρυ-
μός. χελῶναι μεγάλαι. ψωφῖδος οἰκιστής.

τὴν ἑορτὴν κατά τε ἄλλα ἦγον οὐ σπουδῇ, καὶ τὰ ἐς αὐτὴν καθεστηκότα ὑπερέβαινον τὰ πολλά. ἐς πε-
σοῦσαν οὖν ὕλην κατὰ τοῦ βαράθρου τὸ στόμα ἣ κάτεισιν ὁ ποταμὸς ὅς ἐστιν ὁ στύμφαλος, ἀνεῖργε μὴ κα-
ταδύεσθαι τὸ ὕδωρ. λίμνην τε ὅσον ἐπὶ τετρακοσίους σταδίους τὸ πεδίον σφίσι γενέσθαι λέγουσι. φασὶ
δὲ ἐπακτῆς θηρευτὴν ἄνδρα ἐλάφῳ φευγούσῃ. καὶ τὴν μὲν, ἐς τὸ τέλμα ἵεσθαι. τὸν δὲ ἄνδρα τὸν θηρευ-
τὴν ἐπακολουθοῦντα ὑπὸ τοῦ θυμοῦ κατόπιν τῆς ἐλάφου νήχεσθαι. καὶ οὕτω τὸ βάραθρον τήν τε ἔ-
λαφον καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸν ἄνδρα ὑπεδέξατο. τούτοις δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ ἐπακολουθῆσαί φασιν.
ὥστε ἐς ἡμέραν στυμφαλίοις ἐξήραντο ἅπαν τοῦ πεδίου τὸ λιμνάζον. καὶ ἀπὸ τούτου τῇ ἀρτέμιδι τὴν
ἑορτὴν, φιλοτιμίᾳ πλέον ἄγουσι. μετὰ δὲ στύμφαλόν ἐστιν ἀλέα. συνεδρίου μὲν τοῦ ἀργολικοῦ μετέχου-
σα καὶ αὐτή. ἀλεὸν δὲ τὸν ἀφείδαντος γενέσθαι σφίσιν, ἀποφαίνουσιν οἰκιστήν. θεῶν δὲ ἱερὰ αὐτόθι, ἀρ-
τέμιδός ἐστιν ἐφεσίας. καὶ ἀθηνᾶς ἀλέας. καὶ διονύσου ναὸς καὶ ἄγαλμα. τούτῳ παρὰ ἔτος σκιέρειαν
ἑορτὴν ἄγουσι. καὶ ἐν διονύσου τῇ ἑορτῇ κατὰ μάντευμα ἐκ δελφῶν, μαστιγοῦνται γυναῖκες, καθὰ καὶ
οἱ σπαρτιατῶν ἔφηβοι παρὰ τῇ ὀρθίᾳ. ἐδήλωσα δὲ ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς ὀρχομενίους, ὡς πρῶτα μὲν πα-
ρὰ τὴν χαράδραν ἐστὶν εὐθεῖα. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ ὕδατος τοῦ λιμνάζοντος. ἐν δὲ τῷ πεδίῳ
τῷ καφυῶν πεποίηται τῆς γῆς χῶμα, δι' οὗ ἀπείργεται τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ τῆς ὀρχομενίας μὴ εἶναι καφυεῦσι
βλάβος τῇ ἐν ἔργῳ. κατὰ δὲ τὸ ἐντὸς, τοῦ χώματος, ἔρχεται ὕδωρ ἄλλο. πλήθει μὲν ὅσον τε εἶναι ποτα-
μόν. κατερχόμενον δὲ ἐς χάσμα γῆς, ἄνεισιν αὖθις παρὰ νάσους καλουμένας. τὸ δὲ χωρίον ἔνθα ἄνεισιν,
ὀνομάζεται ῥεῦνος. ἀνατείλαντος δὲ ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τούτου, παρέχεται ποταμὸν ἀεὶ ῥά-
γον. τὸ δὲ ὄνομα ἔστι μὲν δῆλον ἀπὸ κηφέως τοῦ ἀλεοῦ τῇ πόλει γεγονός. ὀνομάζεσθαι δὲ αὐτὴν φωνῇ τῇ ἀρ-
κάδων καφύας ἐκνενίκηκε. φασὶ δέ οἱ καφυεῖς τὰ ἄνωθεν ἐκ τῆς ἀττικῆς εἶναι χώρας. ἐκβληθέντες
δὲ ὑπὸ αἰγέως ἐξ ἀθηνῶν ἐς ἀρκαδίαν φυγεῖν. καὶ ἱκέται γενόμενοι κηφέως, οἰκῆσαι ἐνταῦθα. τὸ μὲν
δὴ πόλισμα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῷ πέρατι ὀρῶν οὐ κάγαν ὑψηλῶν παρὰ τοῖς ποσίν ἐστι. καφυάταις δὲ ἱερὰ
θεῶν ποσειδῶνός ἐστι καὶ ἐπίκλησιν κνακαλησίας ἀρτέμιδος. ἔστι δὲ αὐτοῖς καὶ ὄρος κνάκαλος. ἔνθα
ἐπέτειον τελετὴν ἄγουσι τῇ ἀρτέμιδι. ὀλίγον δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν, πηγή τέ ἐστι. καὶ ἐπὶ τῇ πηγῇ πλά-
τανος μεγάλη καὶ εὐειδὴς πέφυκε. καλοῦσι δὲ αὐτὴν μενελαΐδα. μενέλαον γὰρ στρατὸν ἀθροίζοντα ἐς
τροίαν, ἀφικέσθαι τε, ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῇ πηγῇ τὴν πλάτανον φυτεῦσαι λέγοντες. ἐφ' ἡμῶν δὲ καὶ τὴν
πηγὴν κατὰ ταυτὰ τῇ πλατάνῳ, καλοῦσι μενελαΐδα. εἰ δὲ ἑλλήνων τοῖς λόγοις ἑπόμενον καταρι-
θμήσασθαι δεῖ με ὁπόσα δένδρα σῶα ἔτι καὶ τεθηλότα λείπεται, πρεσβύτατον μὲν ἡ λύγος ἐστὶν αὐτῶν, ἡ
ἐν τῷ σαμίων πεφυκυῖα ἱερῷ ἥρας. μετὰ δὲ αὐτὴν, ἡ ἐν δωδώνῃ δρῦς. καὶ ἐλαία τε ἡ ἐν ἀκροπόλει. καὶ
ἡ παρὰ δηλίοις. τρίτα δὲ ἕνεκα ἀρχαιότητος νέμοιεν ἂν τῇ δάφνῃ τῇ παρὰ σφίσιν οἱ σύροι. τῶν δὲ ἄλλων
ἡ πλάτανος ἐστὶν αὕτη παλαιότατον. καφυῶν δὲ ἀφέστηκεν ὅσον στάδιον, κονδύλεα χωρίον. καὶ ἀρτέμι-
δος ἄλσος. καὶ ναός ἐστιν ἐνταῦθα καλουμένης κονδυλεάτιδος τὸ ἀρχαῖον. μετονομασθῆναι δὲ ἐπὶ αἰ-
τίᾳ τὴν θεόν φασι τοιαύτῃ. παιδία περὶ τὸ ἱερὸν παίζοντα, ἀριθμὸν δὲ αὐτῶν οὐ μνημονεύουσιν, ἐπέ-
τυχε καλωδίῳ. δήσαντα δὲ τὸ καλώδιον τοῦ ἀγάλματος περὶ τὸν τράχηλον ἐπέλεγεν. ὡς ἀπάγχοιτο ἡ ἄρ-
τεμις. φωράσαντες δὲ οἱ καφυεῖς τὰ ποιηθέντα ὑπὸ τῶν παίδων, καταλεύουσιν αὐτά. καί σφισι
ταῦτα ἐργασαμένοις, ἐπέπεσεν ἐς τὰς γυναῖκας νόσος τὰ ἐν τῇ γαστρὶ πρὸ τοκετοῦ τεθνεῶτα ἐκβάλ-
λεσθαι. ἐς ὃ ἡ πυθία θάψαι τε τὰ παιδία ἀνεῖπε. καὶ ἐναγίζειν αὐτοῖς κατὰ ἔτος. ἀποθανεῖν γὰρ αὐ-
τὰ οὐ σὺν δίκῃ. καφυεῖς δὲ ποιοῦσι τά τε ἄλλα καὶ ἔτι καὶ νῦν κατ' ἐκεῖνο τὸ μάντευμα. καὶ τὴν ἐν ταῖς
κονδυλέαις θεὰν (προσεῖναι γὰρ καὶ τόδε ἐπὶ τῷ χρησμῷ φασι.) καλοῦσιν ἀπαγχομένην ἐξ ἐκείνου. ἀνελ-
θόντι δὲ ἐκ καφυῶν, ὅσον σταδίους ἑπτὰ ἐπὶ νάσους καλουμένας καταβήσῃ. πεντήκοντα δὲ προελθόν-
τι αὐτόθι σταδίους, ἔστιν ὁ λάδων. διαβήσῃ τε δὴ τὸν ποταμὸν καὶ ἐπὶ δρυμὸν ἀφίξῃ σόρωνα. διά τε ἀρ-
γεάθων καὶ λυκουντῶν καλουμένων καὶ σκοτάνης ἄγειν μὲν δὴ ὁ σόρων τὴν ἐπὶ ψωφῖδος. θηρία δὲ οὗτός
τε καὶ ὅσοι δρυμοὶ τοῖς ἀρκάσιν εἰσὶν ἄλλοι παρέχονται τοσάδε. ἀγρίους ὗς καὶ ἄρκτους. καὶ χελώνας με-
γίστας μεγέθει. λύρας ἂν ποιήσαιο ἐξ αὐτῶν χελώνης ἰνδικῆς λύρᾳ παρισουμένας. τοῦ σόρωνος δὲ πρὸς τοῖς
πέρασιν ἔστι μὲν πάου κώμης ἐρείπια. εἰσὶ δὲ οὐ πολὺ ἀπωτέρω, καλούμεναι σειραί. ὅροι δὲ κλειτορίοις τῆς
χώρας πρὸς ψωφιδίους εἰσὶν αἱ σειραί. ψωφῖδος δὲ, οἱ μέν φασιν οἰκιστὴν γενέσθαι ψωφῖδα τὸν ἄρρωνος
τοῦ ἐρυμάνθου. τοῦ ἀρίστα τοῦ παρθάονος τοῦ περιφήτου τοῦ νυκτίμου. τοῖς δέ ἐστιν εἰρημένα θυγατέρα
ψωφῖδα εἶναι ξάνθου τοῦ ἐρυμάνθου τοῦ ἀρκάδος. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν ἀρκάδων ἐς τοὺς βασιλέας
ἔχει μνήμην. ὁ δὲ ἀληθέστατος τῶν λόγων ἐστὶν, ἔρυκος τοῦ ἐν σικανίᾳ δυναστεύσαντος, παῖδα εἶναι τὴν ψω-
φῖδα. ἣν ἐς τὸν οἶκον οὐκ ἠξίου ἄγειν. καταλείπει δὲ ἔχουσαν ἐν τῇ γαστρὶ παρὰ λυκόρτᾳ. ξένῳ μὲν ὄντι
αὐτοῦ. παροικοῦντι δὲ ἐν πόλει φηγίᾳ. πρὸ δὲ τοῦ φηγέως τῆς βασιλείας ἐρυμάνθῳ καλουμένῃ. ἐπιτραφέν-
τες δὲ αὐτόθι ἐχέφρων καὶ πρόμαχος ἡρακλέους τε ὄντες. καὶ τῆς γυναικὸς τῆς σικανῆς, μετέθεντο τῇ φη-

ψωφὶς ζακυνθίων ἀκρόπολις. ἐρύμανθος ὄρος. ἀφροδίτη ἐρυκίνα. ἀλκμαίων. ἐριφύλης ὅρμος. ἀκαρνᾶνες οἱ πρὸ τοῦ, κούρητες. ἀχελῶος μὴ ἐξηπειρώσας ἐχινάδας. οὐδεὶς τὰ πάντα γέγονεν εὐδαίμων.

γία τὸ ὄνομα ψωφῖδα ἀπὸ τῆς μητρός. ἔστι δὲ καὶ ζακυνθίων τῇ ἀκροπόλει ψωφὶς ὄνομα. ὅτι ναυσὶν ἐς τὴν νῆσον, ἐπεραιώθη πρῶτος· καὶ ἐγένετο οἰκιστὴς ἀνὴρ ψωφίδιος, ζάκυνθός γε ὁ δαρδάνου. σειραίων μὲν δὴ σταδίοις ἐστὶν ἀπωτέρω τριάκοντα ἡ ψωφίς. παρὰ δὲ αὐτὴν, ὅ τε ἀροάνιος ποταμός. καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς πόλεως ἐρύμανθος ῥέουσιν. ἔχει δὲ τὰς πηγὰς ὁ ἐρύμανθος ἐν ὄρει λαμπεία. τὸ δὲ ὄρος τοῦτο ἱερὸν εἶναι πανὸς λέγεται. εἴη δ' ἂν τοῦ ὄρους τοῦ ἐρυμάνθου μοῖρα ἡ λάμπεια. ἐποίησε δὲ ὅμηρος ὡς ἐν ταϋγέτῳ τε καὶ ἐρυμάνθῳ θηρευτὴς ἦν. ἐκ τῆς λαμπείας ὁ ἐρύμανθος. καὶ ἀρκαδίαν διεξελθὼν, ἐν δεξιᾷ μὲν τὸ ὄρος ἔχων τὴν φολόην, ἐν ἀριστερᾷ δὲ πάλιν θέλπουσαν χώραν, κάτεισιν ἐς τὸν ἀλφειόν. λέγεται δὲ ὡς ἡρακλῆς κατὰ πρόσταγμα εὐρυσθέως παρὰ τῷ ἐρυμάνθῳ θηράσειεν ὗν μεγέθει καὶ ἀλκῇ τοὺς ἄλλους ὑπερηκότα. κυμαῖοι δὲ οἱ ἐν ὀπικοῖς συὸς ὀδόντας ἀνακειμένους παρὰ σφίσιν ἐν ἀπόλλωνος ἱερῷ, λόγῳ μὲν λέγουσιν, ὡς οἱ ὀδόντες ὑὸς εἶεν τοῦ ἐρυμανθίου. τῷ λόγῳ δὲ αὐτῶν, οὐδ' ἐπ' ὀλίγον μέτεστι τοῦ εἰκότος. ψωφιδίοις δὲ ἐν τῇ πόλει, τοῦτο μὲν ἀφροδίτης ἱερὸν ἐρυκίνης ἐστὶν ἐπίκλησιν. ἧς ἐρείπια ἐφ' ἡμῶν ἐλείπετο αὐτοῦ μόνα. ἐλέγετο δὲ τὴν ψωφῖδα ἐρύκος αὐτὰ ἱδρύσασθαι παῖδας· καὶ ἐν τῷ λόγῳ τὸ εἰκὸς πρόσεστι. ἔστι γὰρ καὶ ἐν σικελίᾳ τῆς ἐρυκίνης ἱερὸν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἐρύκος. ἁγιώτατόν τε ἐκ παλαιοτάτου καὶ οὐκ ἀποδέον πλούτῳ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν πάφῳ. προμάχου δὲ καὶ ἐχέφρονος τῶν ψωφῖδος οὐκ ἐπιφανῆ κατ' ἐμὲ ἔτι ἦν τὰ ἡρῷα. τέθαπται δὲ καὶ ἀλκμαίων ἐν ψωφῖδι ὁ ἀμφιαράου. καὶ οἱ τὸ μνῆμά ἐστιν οἴκημα οὔτε μεγέθει, οὔτε ἄλλως κεκοσμημένον. περὶ δὲ αὐτὸ κυπάρισσοι πεφύκασιν ἐς τοσοῦτον ὕψος ἀνήκουσαι, ὥς τε καὶ τὸ ὄρος τὸ πρὸς τῇ ψωφῖδι κατασκιάζεσθαι ὑπ' αὐτῶν. ταύτας οὐκ ἐθέλουσιν ἐκκόπτειν ἱερὰς τοῦ ἀλκμαίωνος νομίζοντες. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων παρθένοι. ὁ δὲ ἀλκμαίων ἡνίκα τὴν μητέρα ἀποκτείνας ἔφυγεν ἐξ ἄργους, τότε ἐς τὴν ψωφῖδα ἐλθὼν φηγίαν ἔτι ἀπὸ τοῦ φηγέως ὀνομαζομένην συνῴκησεν ἀλφεσιβοίᾳ τῇ φηγέως θυγατρί. καὶ αὐτῇ δῶρα ὡς τὸ εἰκὸς καὶ ἄλλα καὶ τὸν ὅρμον δίδωσιν. ὡς δὲ οἰκοῦντι αὐτῷ παρὰ τοῖς ἀρκάσιν, οὐδὲν ἐγίνετο ἡ νόσος ῥᾷον, κατέφυγεν ἐπὶ τὸ μαντεῖον τὸ ἐν δελφοῖς. καὶ αὐτὸν ἡ πυθία διδάσκει τὸν ἐριφύλης ἀλάστορα, ἐς ταύτην οἱ χώραν οὐ συνακολουθήσειν, ἥτις ἐστὶ νεωτάτη. καὶ ἡ θάλασσα τοῦ μητρῴου μιάσματος ἀνέφηνεν ὕστερον αὐτήν. καὶ ὁ μὲν ἐξευρὼν τοῦ ἀχελῴου τὴν πρόσχωσιν ἐνταῦθα ᾤκησε καὶ γυναῖκα ἔσχε, καλλιρόην τοῦ ἀχελῴου θυγατέρα λόγῳ τῶν ἀκαρνάνων. καὶ οἱ παῖδες ἀκαρνάν τε καὶ ἀμφότερος ἐγένοντο. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀκαρνᾶνος τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ ταύτῃ, τὸ ὄνομα τὸ νῦν γενέσθαι λέγουσι τὰ πρὸ τοῦ, κούρησι καλουμένοις. ἐς ἐπιθυμίας δὲ ἀνοήτους πολλοὶ μὲν ἄνδρες. γυναῖκες δὲ πλέον ἐξοκέλλουσιν. ἐπεθύμησεν ἡ καλλιρόη τῆς ἐριφύλης οἱ γενέσθαι τὸν ὅρμον. καὶ διὰ τοῦτο ἐς τὴν φηγίαν τὸν ἀλκμαίωνα ἔστειλεν ἄκοντα. καὶ αὐτὸν ὑπὸ φηγέως τῶν παίδων, τημένου καὶ ἀξίονος δολοφονηθέντα ἐπέλαβεν ἡ τελευτή. τοῦ φηγέως δὲ οἱ παῖδες τῷ ἀπόλλωνι ἀναθεῖναι τῷ ἐν δελφοῖς λέγονται τὸν ὅρμον. καὶ ἐπὶ τῶν βασιλευόντων ἐν φηγίᾳ τότε ἔτι καλουμένῃ τῇ πόλει φηγίᾳ, στρατεῦσαί φασιν ἕλληνας ἐς τροίαν. σφᾶς δὲ οἱ ψωφίδιοι τοῦ στόλου φασὶν οὐ μετασχεῖν. ὅτι αὐτῶν τοῖς βασιλεῦσιν, οἱ ἀργεῖοι ἀπηχθάνοντο ἡγεμόνες. κατὰ γένος τε τῷ ἀλκμαίωνι οἱ πολλοὶ προσήκοντες καὶ τῆς ἐπιστρατείας αὐτῷ κοινωνήσαντες ἐς θήβας. τὰς δὲ ἐχινάδας νήσους ὑπὸ τοῦ ἀχελῴου μὴ σφᾶς ἤπειρον ἄχρι ἡμῶν ἀπειργάσθαι, γέγονεν αἰτία τὸ αἰτωλῶν ἔθνος. γεγόνασι δὲ αὐτοί τε ἀνάστατοι καὶ ἡ γῆ σφίσι πᾶσα ἠρήμωται. ταῖς ἐχινάσιν οὖν ἅτε ἀσπόρου μενούσης τῆς αἰτωλίας, οὐχ ὁμοίως ὁ ἀχελῷος ἐπάγει τὴν ἰλύν. μαρτύριον δέ μοι τοῦ λόγου. ὁ γὰρ μαίανδρος διὰ τῆς φρυγῶν καὶ καρῶν ἀρουμένης ἔτι ῥέων, τὴν μεταξὺ πριήνης καὶ μιλήτου θάλασσαν ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ πεποίηκεν ἤπειρον. ψωφιδίοις δὲ καὶ παρὰ τῷ ἐρυμάνθῳ ναός ἐστιν ἐρυμάνθου καὶ ἄγαλμα. ποιεῖται δὲ πλὴν τοῦ αἰγυπτίου νείλου ποταμοῖς τοῖς ἄλλοις λίθου λευκοῦ τὰ ἀγάλματα. τῷ νείλῳ δὲ ἅτε διὰ τῆς αἰθιόπων κατιόντι ἐς θάλασσαν, μέλανος λίθου τὰ ἀγάλματα ἐργάζεσθαι νομίζουσιν. ὃ δὲ ἤκουσα ἐν ψωφῖδι ἐπὶ ἀγλαῷ λόγον ἀνδρὶ ψωφιδίῳ κατὰ κροῖσον τὸν λυδὸν, ὡς ὁ ἀγλαὸς τὸν χρόνον τοῦ βίου πάντα γένοιτο εὐδαίμων, οὔ με ἔπειθεν ὁ λόγος. ἀλλὰ ἀνθρώπων μὲν τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ κακὰ ἄν τις ἐλάσσονα ἀναδέξαιτο. καθὰ καὶ ναῦς ἧσσον ἂν χειμασθείη νεὼς ἄλλης. ἄνδρα δὲ συμφορῶν ἀεὶ στάντα ἐκτὸς ἢ τὰ πάντα οὐρίῳ ναῦν χρησαμένην πνεύματι, οὐκ ἔστιν ὅπως δυνησόμεθα ἐξευρεῖν. ἐπεὶ καὶ ὅμηρος κατακείμενον παρὰ τῷ διῒ ἀγαθῶν πίθον, τὸν δὲ ἕτερον, κακῶν ἐποίησεν. ὑπὸ τοῦ ἐν δελφοῖς θεοῦ δεδιδαγμένος. ὃς αὐτόν ποτε ὅμηρον κακοδαίμονά τε προσεῖπε καὶ ὄλβιον. ὡς φύντα ἐπὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως. ἐς δὲ θέλπουσαν ἰόντι ἐκ ψωφῖδος πρῶτα μὲν χωρίον τρόπαιά ἐστιν ὀνομαζόμενον ἐν ἀριστερᾷ τοῦ λάδωνος. τροπαίων δὲ ἔχεται δρυμὸς ἀφροδίσιον. γραπτὰ δέ ἐστιν ἀρχαῖα ἐν στήλῃ γράμματα ὅροι ψωφιδίοις πρὸς τὴν θελπουσίαν χώραν. ἐν δὲ τῇ γῇ τῇ θελπουσίᾳ ποταμός ἐστιν ἄρσην καλούμενος. τοῦτον δὴ διαβήσῃ καὶ ὅσον πέντε ἀπ' αὐτοῦ σταδίους ἀφίξῃ καὶ εἴκοσι ἐπὶ ἐρείπια καλοῦντος κώμης. ὁ καὶ ἱερὸν ἀσκλη

λάδων. θέλπουσα πόλις. δημήτηρ ἐριννύς. ἐριννύειν. λουσία. ἀρείων ἵππος ἀδράστου. τρυγὼν τουθόα ποτ. νῆσοι ἐν λάδωνι ἀπίθανοι.

που καλοῦσι περιημμένον ἐν τῇ ὁδῷ. τοῦ δὲ ἱεροῦ τούτου σταδίους τεσσαράκοντα μάλιστα ἀφέστηκεν ἡ πόλις. τεθῆναι δὲ αὐτῇ ὄνομα ἀπὸ νύμφης λέγουσι θελπούσης. ταύτην δὲ θυγατέρα εἶναι λάδωνος. τῷ δὲ λάδωνι ἄρχεται μὲν τὸ ὕδωρ ἐν πηγαῖς τῆς κλειτορίας, καθὰ ὁ λόγος ἐδήλωσεν ἤδη μοι. ῥεῖ δὲ πρῶτον μὲν παρὰ λευκάσιον χωρίον καὶ μεσοβόα. καὶ διὰ τῶν νάσων ἐπί τε ὀρυγά τε καὶ ἁλοῦντα ὀνομαζόμενον. ἐκ δὲ ἁλοῦντος ἐπὶ θαλιάδας γε καὶ ἐπὶ δήμητρος ἱερὸν κάτεισιν ἐλευσινίας. τὸ δὲ ἱερὸν τοῦτο, ἔστι μὲν θελπουσίων ἐν ὅροις. ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῷ ποδῶν ἑπτὰ οὐκ ἀποδέον ἕκαστον, δήμητρός ἐστι τε ἡ παῖς καὶ ὁ διόνυσος τὰ πάντα ὁμοίως λίθου. μετὰ δὲ τῆς ἐλευσινίας τὸ ἱερὸν, καὶ θέλπουσαν τὴν πόλιν, ὁ λάδων παρέξεισιν ἐν ἀριστερᾷ. κειμένην μὲν ἐπὶ λόφου μεγάλου. τὰ πλείω δὲ ἐφ' ἡμῶν ἔρημον. ὥς τε καὶ τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τῷ πέρατι οὖσαν, φασὶν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ ποιηθῆναι τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἔστι δὲ ἐν θελπούσῃ ναὸς ἀσκληπιοῦ. καὶ θεῶν ἱερὸν τῶν δώδεκα. τούτου τὰ πολλὰ ἐς ἔδαφος ἔκειτο ἤδη. μετὰ δὲ θέλπουσαν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τῆς δήμητρος, ὁ λάδων κάτεισι τὸ ἐν ὀγκίῳ. καλοῦσι δὲ ἐριννὺν οἱ θελπούσιοι τὴν θεόν. ὁμολογεῖ δέ σφισι καὶ ἀντίμαχος τὴν στρατείαν ἀργείων ποιήσας ἐς θήβας. καί οἱ τὸ ἔπος ἔχει. Δήμητρός τοί φασιν ἐριννύος εἶναι ἔδεθλον. ὁ μὲν δὴ ὄγκος ἀπόλλωνός ἐστι κατὰ τὴν φήμην. καὶ ἐν τῇ θελπουσίᾳ περὶ τὸ χωρίον ἐδυνάστευε τὸ ὄγκιον. τῇ θεῷ δὲ ἐριννὺς γέγονεν ἐπίκλησις. πλανωμένῃ γὰρ τῇ δήμητρι ἡνίκα τὴν παῖδα ἐζήτει λέγουσιν ἕπεσθαί οἱ τὸν ποσειδῶνα ἐπιθυμοῦντα αὐτῇ μιχθῆναι. καὶ τὴν μὲν ἐς ἵππον μεταβάλλουσαν ὁμοῦ ταῖς ἵπποις νέμεσθαι ταῖς ὀγκίου. ποσειδῶν δὲ συνίησιν ἀπατώμενος. καὶ συγγίνεται τῇ δήμητρι, ἄρσενι ἵππῳ καὶ αὐτὸς εἰκασθείς. τὸ μὲν δὴ παραυτίκα τὴν δήμητρα ἐπὶ τῷ συμβάντι, ἔχειν ὀργίλως. χρόνῳ δὲ ὕστερον τοῦ τε θυμοῦ παύσασθαι. καὶ τῷ λάδωνι ἐθελῆσαί φασιν αὐτὴν λούσασθαι. ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπικλήσεις τῇ θεῷ γεγόνασι. τοῦ μηνίματος εἵνεκα ἐριννύς. ὅτι τῷ θυμῷ χρῆσθαι καλοῦσιν ἐριννύειν οἱ ἀρκάδες. λουσία δὲ ἐπὶ τῷ λούσασθαι τῷ λάδωνι. τὰ δὲ ἀγάλματά ἐστι τὰ ναοῦ ξύλου. πρόσωπα δέ σφισι καὶ χεῖρες ἄκραι καὶ πόδες εἰσὶ παρίου λίθου. τὸ μὲν δὴ τῆς ἐριννύος, τήν τε κίστην καλουμένην ἔχει. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ δᾷδα. μέγεθος δὲ εἰκάζομεν ἐννέα εἶναι ποδῶν αὐτήν. ἡ λουσία δὲ ποδῶν ἓξ ἐφαίνετο εἶναι. ὅσοι δὲ θέμιδος καὶ οὐ δήμητρος τῆς λουσίας τὸ ἄγαλμα εἶναι νομίζουσι, μάταια ἴστωσαν ὑπειληφότες. τὴν δὲ δήμητρα τεκεῖν φασιν ἐκ τοῦ ποσειδῶνος θυγατέρα. ἧς τὸ ὄνομα ἐς ἀτελέστους λέγειν οὐ νομίζουσι, καὶ ἵππον τὸν ἀρίονα. ἐπὶ τούτῳ δὲ παρὰ σφίσιν ἀρκάδων πρώτοις ἵππιον ποσειδῶνα ὀνομασθῆναι. ἐπάγονται δὲ ἐξ ἰλιάδος ἔπη. καὶ ἐκ θηβαΐδος μαρτυρίας σφίσιν εἶναι τῷ λόγῳ. ἐν μὲν ἰλιάδι ἐς αὐτὸν ἀρίονα πεποιῆσθαι. Οὐδ' εἴ κεν μετόπισθεν ἀρίονα δῖον ἐλαύνειν. Ἀδρήστου ταχὺν ἵππον. ὃς ἐκ θεόφιν γένος ἦεν. ἐν δὲ τῇ θηβαΐδι. ὡς ἄδραστος ἔφευγεν ἐκ θηβῶν Εἵματα λυγρὰ φέρων σὺν ἀρίονι κυανοχαίτῃ. αἰνίσσεσθαι οὖν ἐθέλουσι τὰ ἔπη ποσειδῶνα ἀρίονι εἶναι πατέρα. ἀντίμαχος δὲ παῖδα εἶναι γῆς φησιν.

» Ἄδραστος ταλαῶ υἱὸς κρηθηϊάδαο
» Πρώτιστος δαναῶν τῶν ἐπαινετῷ ἤλασεν ἵππω.
» Καιρόν τε κραιπνὸν καὶ ἀρίονα θελπουσαῖον.
» Τόν ῥά τ' ἀπόλλωνος σχεδὸν ἄλσεος ὀγκαίοιο
» Αὐτὴ γαῖ' ἀνέδωκε σέβας θνητοῖσιν ἰδέσθαι.

Δύναιτο δὲ καὶ ἀναφύντι ἐκ γῆς τῷ ἵππῳ, ἐκ θεοῦ τε εἶναι τὸ γένος. καὶ αἱ τρίχες οἱ τὴν χροιὰν ἐοικέναι κυανῷ. λέγεται δὲ καὶ τοιάδε. ἡρακλέα πολεμοῦντα ἠλείοις αἰτῆσαι παρ' ὄγκου τὸν ἵππον καὶ ἑλεῖν τὴν ἦλιν ἐπὶ τῷ ἀρίονι ὀχούμενον ἐς τὰς μάχας. δοθῆναι δὲ ὑπὸ ἡρακλέους ὕστερον ἀδράστῳ τὸν ἵππον. ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐς τὸν ἀρίονα ἐποίησεν ἀντίμαχος.
» Ὅς ῥά ποτ' ἀδράστῳ τριτάτῳ γ' ἐδμήθη ὑπ' ἄνακτι. ὁ δὲ λάδων τῆς ἐριννύος τὸ ἱερὸν ἀπολιπὼν, ἐν ἀριστερᾷ παρέξεισιν. ἐν ἀριστερᾷ μὲν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ὀγκαιάτου τὸν ναόν. τὰ δὲ ἐν δεξιᾷ παρ' ἀσκληπιοῦ παιδὸς ἱερόν. ἔνθα ἐστὶ τρυγόνος μνῆμα τροφοῦ. τροφὸν δὲ ἀσκληπιοῦ, τὴν τρυγόνα εἶναι λέγουσιν. ἐν γὰρ τῇ θελπούσῃ τῷ ἀσκληπιῷ παιδὶ ἐκκειμένῳ, φασὶν ἐπιτυχόντα αὐτόλαον ἀρκάδος υἱὸν νόθον ἀναθέσθαι τὸ παιδίον. καὶ ἐπὶ τούτῳ παῖδα ἀσκληπιὸν εἰκότα εἶναι μᾶλλον ἡγούμην. ὃ καὶ ἐδήλωσα ἐν τοῖς ἐπιδαυρείων. ἔστι δὲ τουθόα ποταμός. ἐμβάλλει δὲ ἐς τὸν λάδωνα καὶ ἡ τουθόα, κατὰ τὸν θελπουσίων ὅρον πρὸς ἡραιεῖς, καλούμενον δὲ ὑπὸ ἀρκάδων πεδίον. καθότι δὲ αὐτὸς ὁ λάδων ἐκδίδωσιν ἐς τὸν ἀλφειὸν, κοράκων ὀνόμασται νᾶσος. Οἱ δὲ ἥγηνται τὴν ἐνίσπην καὶ στρατίην τε καὶ ῥίπην τὰς ὑπὸ τοῦ ὁμήρου κατειλεγμένας γενέσθαι νήσους ποτὲ ἐν τῷ λάδωνι ὑπὸ ἀνθρώπων οἰκουμένας. ὧ οἱ πεπιστευκότες μάταια ἴστωσαν. οὐ γὰρ ἄν ποτε οὐδενὶ παρεισομένας πορθμίδι παράσχοιτο ὁ λάδων νήσους. κάλλους μὲν γὰρ εἵνεκα, οὐδενὸς ποταμῶν δεύτερος, οὔτε τῶν βαρ-

Ἡραιεῖς. ἀλιφηρεῖς. λεχεάτης ζεύς. μύαγρος. κατάλογος πόλεων τῶν ἐς τὸν συνοικισμὸν τῆς μεγάλης πόλεως ξυμβαλουσῶν.

βαρβαρικῶν ἐστὶν οὔτε ἑλληνικός. μέγεθος δὲ οὐ τοιοῦτος ὡς ἐν αὐτῷ καὶ νήσους ἀναφαίνεσθαι. καθάπερ ἐν ἴστρῳ τε καὶ ἠριδανῷ. ἡραιεῦσι δὲ οἰκιστὴς μὲν γέγονεν ἡραιεὺς ὁ λυκάονος. κεῖται δὲ ἡ πόλις ἐν δεξιᾷ τοῦ ἀλφειοῦ. τὰ μὲν πολλὰ ἐν ἠρέμα προσάντει. τὰ δὲ καὶ ἐπ' αὐτὸν καθήκει τὸν ἀλφειόν. δρόμοι τε παρὰ τῷ ποταμῷ πεποίηνται μυρσίναις καὶ ἄλλοις ἡμέροις διακεκριμένοι δένδροις. καὶ τὰ λουτρὰ αὐτόθι. εἰσὶ δὲ καὶ διονύσῳ ναοί. τὸν μὲν καλοῦσι, πολίτην. τὸν δὲ αὐξίτην. καὶ οἴκημά ἐστί σφισιν, ἔνθα τῷ διονύσῳ τὰ ὄργια ἄγουσιν. ἔστι καὶ ναὸς ἐν τῇ ἡραίᾳ πανός. ἅτε τοῖς ἀρκάσιν ὄντι ἐπιχωρίου. τῆς δὲ ἥρας τοῦ ναοῦ καὶ ἄλλα ἐρείπια καὶ κίονες ἔτι ἐλείποντο. ἀθλητὰς δὲ ὁπόσοι γεγόνασιν ἀρκάσιν ὑπερῆρκε τῇ δόξῃ δημάρατος ἡραιεύς. ὃς τὸν ὁπλίτην δρόμον ἐνίκησεν ὀλυμπίᾳ πρῶτος. ἐς δὲ τὴν ἠλείαν καταβαίνοντι ἐξ ἡραίας στάδια μέν που πεντεκαίδεκα ἀπέχων ἡραίας διαβήσῃ τὸν λάδωνα. ἀπὸ τούτου δὲ ἐς ἐρύμανθον ὅσον εἴκοσι ἀφίξῃ σταδίους. τῇ δὲ ἡραίᾳ ὅροι πρὸς τὴν ἠλείαν λόγῳ μὲν τῶν ἀρκάδων ἐστὶν ὁ ἐρύμανθος. ἠλεῖοι δὲ τὸν κοροίβου τάφον φασὶ τὴν χώραν σφίσιν ὁρίζειν. ἡνίκα δὲ τὸν ἀγῶνα τὸν ὀλυμπικὸν ἐκλείποντα ἐπὶ χρόνον πολὺν ἀνεσώσατο ἴφιτος, καὶ αὖθις ἐξ ἀρχῆς ὀλύμπια ἤγαγον. τό τε δρόμου σφίσιν ἆθλα ἐτέθη μόνον. καὶ ὁ κόροιβος ἐνίκησε. καὶ ἔστιν ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ μνήματι, ὡς ὀλυμπίασιν ὁ κόροιβος ἐνίκησε. καὶ ἀνθρώπων πρῶτος. καὶ ὅτι τῆς ἠλείας ἐπὶ τῷ πέρατι ὁ τάφος αὐτῷ πεποίηται. ἔστι δὲ ἀλιφήρα πόλισμα οὐ μέγα. ἐξελείφθη γὰρ ὑπὸ οἰκητόρων πολλῶν. ὑπὸ τὸν συνοικισμὸν τῶν ἀρκάδων ἐς μεγάλην πόλιν. ἐς τοῦτο οὖν τὸ πόλισμα ἐρχόμενος ἐξ ἡραίας, τόν τε ἀλφειὸν διαβήσῃ. καὶ σταδίων μάλιστά που δέκα διελθὼν πεδίον, ἐπὶ ὄρος ἀφίξῃ. καὶ αὖθις στάδια ὅσον τριάκοντα ἐς τὸ πόλισμα ἀναβήσῃ διὰ τοῦ ὄρους. ἀλιφηρεῦσι δὲ, τὸ μὲν ὄνομα τῇ πόλει γέγονεν ἀπὸ ἀλιφήρου λυκάονος παιδός. ἱερὰ δὲ ἀσκληπιοῦ τέ ἐστι καὶ ἀθηνᾶς. ἣν θεῶν σέβονται μάλιστα γενέσθαι καὶ τραφῆναι παρὰ σφίσιν αὐτὴν λέγοντες. καὶ διός τε ἱδρύσαντο λεχεάτου βωμόν. ἅτε ἐνταῦθα τὴν ἀθηνᾶν τεκόντος. καὶ κρήνην καλοῦσι τριτωνίδα τὸν ἐπὶ τῷ ποταμῷ τρίτωνι οἰκειούμενοι λόγον. τῆς δὲ ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα πεποίηται χαλκοῦ. ὑπατοδώρου τε ἔργον θέας ἄξιον μεγέθους τε εἵνεκα καὶ ἐς τὴν τέχνην. ἄγουσι δὲ καὶ πανήγυριν ὅτῳ δὴ θεῶν. δοκῶ δὲ σφᾶς ἄγειν τῇ ἀθηνᾷ. ἐνταῦθα τῇ πανηγύρει μυάγρῳ προθύουσιν. ἐπευχόμενοί τε κατὰ τῶν ἱερείων τῷ ἥρωϊ. καὶ ἐπικαλούμενοι τὸν μύαγρον καὶ σφίσι ταῦτα δράσασιν, οὐδὲν ἔτι ἀνιαρόν εἰσιν αἱ μυῖαι. κατὰ δὲ τὴν ἐξ ἡραίας ἄγουσαν ἐς μεγάλην πόλιν εἰσὶ μελαινεαί. ταύτας ᾤκισε μὲν, μελαινεὺς ὁ λυκάονος. ἔρημος δὲ ἦν ἐφ' ἡμῶν. ὕδασι δὲ καταρρεῖται. μελαινέων δὲ τεσσαράκοντά ἐστιν ἀνωτέρω σταδίοις βουφάγιον. καὶ ὁ ποταμὸς ἐνταῦθα ἔχει πηγὰς ὁ βούφαγος κάτεισιν ἐς τὸν ἀλφειόν. τοῦ βουφάγου δὲ περὶ τὰς πηγὰς, ὅροι πρὸς μεγαλοπολίτας ἡραιεῦσιν εἰσίν. ἡ δὲ μεγάλη πόλις νεωτάτη πόλεών ἐστιν. οὐ τῶν ἀρκαδικῶν μόνων. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἕλλησι. πλὴν ὅσον κατὰ συμφορὰν ἀρχῆς τῆς ῥωμαίων μεταβεβήκασιν οἰκήτορες. συνῆλθον δὲ ὑπὲρ ἰσχύος ἐς αὐτὴν οἱ ἀρκάδες ἅτε καὶ ἀργείους ἐπιστάμενοι τὰ μὲν ἔτι παλαιότερα μονονοὺ κατὰ μίαν ἡμέραν ἑκάστην κινδυνεύοντας ὑπὸ λακεδαιμονίων παραστῆναι τῷ πολέμῳ. ἐπεὶ δὲ ἀνθρώπων πλήθει τὸ ἄργος ἐπηύξησαν καταλύσαντες τίρυνθα καὶ ὑσιάς τε καὶ ὀρνεὰς καὶ μυκήνας καὶ μιδέαν, καὶ εἰ δή τι ἄλλο πόλισμα οὐκ ἀξιόλογον ἐν τῇ ἀργολίδι ἦν, τά τε ὑπὸ λακεδαιμονίων ἀδεέστερα τοῖς ἀργείοις ὑπάρξαντα. καὶ ἅμα ἐς τοὺς περιοίκους ἰσχὺν γενομένην αὐτοῖς. γνώμῃ μὲν τοιαύτῃ συνῴκιζον οἱ ἀρκάδες. τῆς πόλεως δὲ οἰκιστὴς ἐπαμινώνδας ὁ θηβαῖος ἂν τῷ δικαίῳ καλοῖτο ἄν. τούς τε γὰρ ἀρκάδας οὗτος ἦν ὁ ἐπεγείρας ἐς τὸν συνοικισμόν. θηβαίων τε χιλίους λογάδας, καὶ παμμένην ἀπέστειλεν ἡγεμόνα ἀμύνειν τοῖς ἀρκάσιν. εἰ κωλύειν πειρῶνται οἱ λακεδαιμόνιοι τὸν οἰκισμόν. ἡρέθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρκάδων οἰκισταὶ, λυκομήδης καὶ ὁ πολέας. καὶ τίμων τε καὶ πρόξενος. οὗτοι μὲν ἐκ τεγέας. λυκομήδης δὲ καὶ ὁ πολέας μαντινεῖς. κλειτορίων δὲ κλέολαος καὶ ἀκρίφιος. εὐκάμπιδας δὲ καὶ ἱερώνυμος ἐκ μαινάλου. παῤῥασίων δὲ πασικράτης τε καὶ θεόξενος. πόλεις δὲ τοσαίδε ἦσαν, ὁπόσας ὑπό τε προθυμίας καὶ διὰ τὸ ἔχθος τὸ λακεδαιμονίων πατρίδας σφίσιν οὔσας ἐκλιπεῖν ἐπείθοντο οἱ ἀρκάδες. ἀλίαν. παλλάντιον. εὐταίσου ἀμάτειον. ἰασαία. ἀπερέθεις. ἑλισσών. ὀρεσθάσιον. διπαία. λυκαία. ταύτας μὲν ἐκ μαινάλου, ἐκ δὲ εὐτρησίων, τρικόλωνοι. καὶ ζοίτιον. καὶ χαρίσια. καὶ πτολέδερμα. καὶ κναῦσον. καὶ παρώρεια. παρὰ δὲ αἰγυπτίων, καὶ σκιρτώνιον. καὶ μαλαία. καὶ κρῶμοι. καὶ βλένινα. καὶ λεῦκτρον. παῤῥασίων, λύκος ὀρεσθωκνεῖς. τραπεζοῦντιοι. προσεῖς. ἀκακήσιον. ἀκοντιμακαρεία. δασέα. ἐκ δὲ κυνουραίων, τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ, γόρτυς καὶ θεῖσα ἡ πρὸς λυκαίῳ. καὶ λυκόαι. καὶ ἀλίφηρα. ἐκ δὲ τῶν συντελούντων ἐς ὀρχομενὸν, θεισόα. μεθύδριον τευθίς. προσεγένετο δὲ καὶ τρίπολις ὀνομαζομένη καλλία. καὶ δίποινα. καὶ νώνακρις. τὸ μὲν δὴ ἄλλο ἀρκαδικὸν οὔτε τι παρέλυε τοῦ κοινοῦ δόγματος, καὶ συνελέγοντο ἐς τὴν μεγάλην πόλιν σπουδῇ. λυκαιᾶται δὲ καὶ τρικολωνεῖς καὶ λυκοσουρεῖς τε καὶ

Τραπεζούντιοι οἱ ἐν τῷ εὐξείνῳ. μεγάλης πόλεως συνοικισμὸς καὶ ἅλωσις. ἀριστόδημος καὶ λυδιάδης μεγαλοπολιτῶν τύραννοι χρηστοί.

τραπεζούντιοι. μετεβάλλοντο ἀρκάδων μόνοι. καὶ οὐ γὰρ συνεχώρουν ἔτι τὰ ἄστεα τὰ ἀρχαῖα ἐκλιπεῖν, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ἄκοντες ἀνάγκῃ κατῄκιστο ἐς τὴν μεγάλην πόλιν. τραπεζούντιοι δὲ ἐκ πελοποννήσου τὸ παράπαν ἐξεχώρησαν. ὅσοι τε αὐτῶν ἐλήφθησαν καὶ μὴ σφᾶς ὑπὸ τοῦ θυμοῦ παραυτίκα διεχρήσαντο οἱ ἀρκάδες. τοὺς δὲ αὐτῶν ἀνασωθέντας ἀναπλεύσαντας ναυσὶν ἐς τὸν πόντον, συνοίκους ἐδέξαντο μητρόπολιν τάττοντες. καὶ ὁμωνύμους οἱ τραπεζοῦντα ἔχοντες τὴν ἐν τῷ εὐξείνῳ. λυκοσουρεῦσι δὲ καὶ ἀπειθήσασιν, ἐγένετο ὅμως παρὰ τῶν ἀρκάδων αἰδώς. δήμητρός τε ἕνεκα καὶ δεσποίνης ἐλθόντας τὸ ἱερόν. τῶν δὲ ἄλλων τῶν κατειλεγμένων πόλεων, αἱ μὲν ἐς ἅπαν εἰσὶν ἐφ' ἡμῶν ἔρημοι. τὰς δὲ ἔχουσιν οἱ μεγαλοπολῖται κώμας, γόρτυνα. διποίνας. θεισόαν. τὴν πρὸς τῷ ὀρχομενῷ μεθύδριον. τεῦθιν. καλλιάς. ἑλισσόντα. μόνη δὲ ἐξ αὐτῶν παλλάντιον, ἔμελλεν ἄρα ἠπιωτέρου πειρᾶσθαι καὶ τότε τοῦ δαίμονος. τοῖς δὲ ἀλιφηρεῦσι παραμεμένηκεν ἐξ ἀρχῆς πόλιν σφᾶς καὶ ἐς τὸ δὲ νομίζεσθαι. συνῳκίσθη δὲ ἡ μεγάλη πόλις ἐνιαυτῷ τε τῷ αὐτῷ. καὶ μησί τε ὀλίγοις ὕστερον, ἢ τὸ πταῖσμα ἐγένετο λακεδαιμονίων τὸ ἐν λεύκτροις. φρασικλείδου μὲν ἀθήνησιν ἄρχοντος. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος καὶ δευτέρας ἣν δάμων θούριος ἐνίκα στάδιον. μεγαλοπολίταις δὲ ἐς τὴν θηβαίων συμμαχίαν ἐγγραφεῖσιν ἀπὸ λακεδαιμονίων δεῖμα ἦν οὐδέν. ὡς δὲ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ἱερὸν ὀνομασθέντα οἱ θηβαῖοι κατέστησαν, καὶ αὐτοῖς ἐπέκειντο οἱ φωκεῖς, τήν τε ὅμορον τὴν βοιωτῶν ἔχοντες καὶ ὄντες οὐκ ἀδύνατοι χρήμασιν, ἅτε τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς κατειληφότες, τηνικαῦτα οἱ λακεδαιμόνιοι προθυμίας μὲν ἕνεκα ἀρκάδας τε αὖ τοὺς ἄλλους, καὶ τοὺς μεγαλοπολίτας ἐποίησαν ἀναστάτους. ἀμυνομένων δὲ τῶν τότε οὐκ ἀθύμως, καὶ ἅμα τῶν περιοίκων ἀπροφασίστως σφίσιν ἐπικουρούντων, λόγου μὲν συνέπεσεν οὐδὲν ἄξιον γενέσθαι παρ' οὐδετέρων. φίλιππον δὲ τὸν ἀμύντου καὶ μακεδόνων τὴν ἀρχὴν οὐχ ἥκιστα αὐξηθῆναι τὸ ἔχθος τὸ ἀρκάδων ἐς λακεδαιμονίους ἐποίησε. καὶ ἕλλησιν ἐν χερωνίᾳ, καὶ αὖθις περὶ θεσσαλίαν τοῦ ἀγῶνος οὐ μετέσχον οἱ ἀρκάδες. χρόνον δὲ οὐ μετὰ πολὺ ἀριστόδημος μεγαλοπολίταις ἀνέφυ τύραννος. φιγαλεὺς μὲν γένος καὶ υἱὸς ἀρτύλα. ποιησαμένου δὲ αὐτὸν τριταίου τῶν οὐκ ἀδυνάτων ἐν μεγάλῃ πόλει. τούτῳ τῷ ἀριστοδήμῳ καὶ τυραννοῦντι ἐξεγένετο ὅμως ἐπικληθῆναι χρηστῷ. ἐπὶ τούτῳ τυραννοῦντι ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν μεγαλοπολῖτιν, στρατιᾷ λακεδαιμόνιοι. καὶ τοῦ βασιλέως κλεομένους, ὁ πρεσβύτατος τῶν παίδων ἀκρότατος. ἐγενεαλόγησα δὲ ἤδη τά τε ἐς τοῦτον καὶ ἐς τὸ πᾶν γένος τῶν ἐν σπάρτῃ βασιλέων. γενομένης δ' ἰσχυρᾶς μάχης καὶ ἀποθανόντων πολλῶν παρ' ἀμφοτέρων, κρατοῦσιν οἱ μεγαλοπολῖται τῇ συμβολῇ. καὶ ἄλλοι τε διεφθάρησαν σπαρτιατῶν, καὶ ἀκρότατος. οὐδὲ οἱ τὴν πατρῴαν παραλαβεῖν ἐξεγένετο ἀρχήν. μετὰ δὲ ἀριστόδημον τελευτήσαντα, δύο μάλιστα ὕστερον γενεαῖς ἐτυράννησε λυδιάδης οἴκου μὲν ἀφανοῦς. φύσιν δὲ φιλότιμος ὢν καὶ οὐχ ἥκιστα ὡς ἐπέδειξεν ὕστερον καὶ φιλόπολις. ἔσχε μὲν γὰρ ἔτι νέος ὢν τὴν ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ ἤρξατο φρονεῖν, κατέπαυσεν ἑαυτὸν ἑκὼν τυραννίδος. καίτοι περ ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἤδη οἱ τῆς ἀρχῆς καθωρμισμένης. μεγαλοπολιτῶν δὲ συντελούντων ἤδη τότε ἐς τὸ ἀχαϊκὸν, ὁ λυδιάδης ἔν τε αὐτοῖς μεγαλοπολίταις καὶ ἐν τοῖς πᾶσιν ἀχαιοῖς, ἐγένετο οὕτω δόκιμος, ὡς ἀράτῳ παρισωθῆναι τὰ ἐς δόξαν. λακεδαιμόνιοι δὲ αὐτοί τε πανδημεὶ καὶ ὁ τῆς οἰκίας βασιλεὺς τῆς ἑτέρας ἆγις ὁ εὐδαμίδου, στρατεύουσιν ἐπὶ μεγάλην πόλιν παρασκευῇ μείζονι. καὶ ἀξιολογωτέρα τῆς ὑπὸ ἀκροτάτου συναχθείσης. καὶ μάχῃ τε ὑπεξελθόντας τοὺς μεγαλοπολίτας ἐνίκησαν. καὶ μηχάνημα ἰσχυρὸν προσάγοντες τῷ τείχει, τὸν πύργον τὸν ταύτῃ δι' αὐτοῦ σείουσιν. καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν καταῤῥίψειν τῷ μηχανήματι ἤλπιζον. ἔμελλε δ' ἄρα οὐχ ἕλλησιν ὁ βορέας ἔσεσθαι μόνον τοῖς πᾶσιν ὄφελος, τὸ μήδων ναυτικοῦ ταῖς σηπιάσι προσαράξας τὰς πολλὰς, ἀλλὰ καὶ μεγαλοπολίτας ὁ ἄνεμος οὗτος ἐρρύσατο μὴ ἁλῶναι. κατέλυσέ τε γὰρ τὸ μηχάνημα τοῦ ἄγιδος. καὶ διεφόρησεν ἐς ἀπώλειαν παντελῆ, βιαίῳ τῷ πνεύματι ὁμοῦ καὶ συνεχεῖ. ὁ δὲ ἆγις ὅπως τὰ ἐκ τοῦ βορέου μὴ ἑλεῖν τὴν μεγάλην πόλιν ἐγένετο ἐμποδὼν, ἔστιν ὁ τὴν ἐν ἀχαΐᾳ πελλήνην ἀφαιρεθεὶς ὑπὸ ἀράτου καὶ σικυωνίων. καὶ ὕστερον πρὸς μαντινείᾳ χρησάμενος τῷ τέλει. μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον κλεομένης ὁ λεωνίδου, μεγαλόπολιν κατέλαβεν ἐν σπονδαῖς. μεγαλοπολιτῶν δὲ, οἱ μὲν ἐν τῇ νυκτὶ εὐθὺς τότε ἀμυνόντες τῇ πατρίδι ἐπεπτώκεσαν. ἔνθα καὶ λυδιάδην ἀγωνιζόμενον ἀξίως λόγου κατέλαβεν ἐν τῇ μάχῃ τὸ χρεών. τοὺς δὲ αὐτῶν φιλοποίμην ὁ κραύγιδος ὅσον τε τὰ δύο μέρη τῶν ἐν ἡλικίᾳ καὶ παῖδας ἅμα ἔχων καὶ γυναῖκας, διέφυγεν ἐς τὴν μεσσηνίαν. κλεομένης δὲ τούς τε ἐγκαταληφθέντας ἐφόνευε καὶ κατέσκαπτέ τε καὶ ἐκάστην πόλιν. μεγαλοπολῖται μὲν δὴ τρόπον ὁποῖον ἀνεσώσαντο τὴν αὐτῶν, καὶ ὁποῖα κατελθοῦσιν αὖθις ἐπράχθη σφίσι, δηλώσει τοῦ λόγου μοι τὰ ἐς φιλοποίμενα. λακεδαιμονίων δὲ τῷ δήμῳ τοῦ τῶν μεγαλοπολιτῶν παθήματος μέτεστιν αἰτίας οὐδέν. ὅς γε σφίσιν ἐκ βασιλείας μετέστησεν ἐς τυραννίδα ὁ κλεομένης τὴν πολιτείαν. μεγαλοπολίταις

βουφάγος. λούσιος ἢ γορτύνιος ποτ. ψυχρότατος. ἀθηνᾶ τετρωμένη τὸν μηρόν. μνῆμα παραιβάσιον. βρένθη πόλις.

δὲ καὶ ἡραιεῦσι κατὰ τὰ εἰρημένα ἤδη μοι τοῦ βουφάγου ποταμοῦ περὶ τὰς πηγάς εἰσιν ὅροι τῆς χώρας. γενέσθαι δὲ τῷ ποταμῷ τὸ ὄνομα, ἀπὸ βουφάγου φασὶν ἥρωος. εἶναι δὲ ἰαπετοῦ τε παῖδα αὐτὸν καὶ θόρνακος. ταύτην καὶ ἐν τῇ λακωνικῇ θόρνακα ὀνομάζουσι. λέγουσι δὲ καὶ ὡς ἐν φολόῃ τῷ ὄρει τοξεύσειεν ἄρτεμις βουφάγον, ἔργα τολμήσαντα οὐχ ὅσια ἐς τὴν θεόν. ἰόντι δὲ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῶν πηγῶν, πρῶτα μέν σε ἐκδέξεται μάραθα χωρίον. μετὰ δὲ αὐτό, γόρτυς κώμη τὰ ἐπ' ἐμοῦ. τὰ δὲ ἔτι ἀρχαιότερα πόλις. ἔστι δὲ αὐτόθι ναὸς ἀσκληπιοῦ λίθου πεντελησίου. καὶ αὐτός γε οὐκ ἔχων πω γένεια. καὶ ὑγείας ἄγαλμα. σκόπα δὲ ἦν ἔργα. λέγουσι δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ τάδε. ὡς ἀλέξανδρος ὁ φιλίππου τὸν θώρακα καὶ δόρυ ἀναθείη τῷ ἀσκληπιῷ. καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ὁ θώραξ καὶ τοῦ δόρατος ἦν αἰχμή. τὴν δὲ γόρτυνα ποταμὸς διέξεισιν, ὑπὸ μὲν τῶν περὶ τὰς πηγὰς, ὀνομαζόμενος λούσιος. ἐπεὶ λουτροῖς δὴ τοῖς διὸς τεχθέντος. οἱ δὲ ἀπωτέρω τῶν πηγῶν καλοῦσιν ἀπὸ τῆς κώμης γορτύνιον. οὗτος ὁ γορτύνιος ὕδωρ ψυχρότατον παρέχεται ποταμῶν. ἴστρον μέν γε καὶ ῥῆνον ἔτι δὲ ὕπανίν τε καὶ βορυσθένην, καὶ ὅσων ἄλλων ἐν ὥρᾳ χειμῶνος τὰ ῥεύματα πήγνυται, τούτους μὲν χειμερίους καὶ τὰ ἐμὴν δόξαν ὀρθῶς ὀνομάσαι τις ἄν. οἳ ῥέουσι μὲν διὰ γῆς τὸ πολὺ τοῦ χρόνου νιφομένης. ἀνάπλεως δὲ κρυμοῦ καὶ ὁ περὶ αὐτούς ἐστιν ἀήρ. ὅσοι δὲ γῆν διεξίασιν εὖ τῶν ὡρῶν ἔχουσαν καὶ θέρους σφίσι τὸ ὕδωρ, πινόμενόν τε καὶ λουομένους ἀνθρώπους ἀναψύχει, χειμῶνος δὲ ἀνιαρὸν, οὐκ ἔτι τούτους ἐγὼ φημὶ παρέχεσθαι σφᾶς ὕδωρ ψυχρόν. ψυχρὸν μὲν δὴ ὕδωρ καὶ κύδνου τοῦ διεξιόντος ταρσέας. καὶ μέλανος τοῦ παρὰ σίδην τὴν παμφύλων. ἄλεντος δὲ τοῦ ἐν κολοφῶνι, καὶ ἐλεγείων ποιηταὶ τὴν ψυχρότητα ᾄδουσι. γορτύνιος δὲ προήκει καὶ ἐς πλέον ψυχρότητος. μάλιστα δὲ ὥρᾳ θέρους. ἔχει μὲν δὴ τὰς πηγὰς ἐν θεισόᾳ τῇ μεθυδριεῦσιν ὁμόρῳ. καθότι δὲ τῷ ἀλφειῷ τὸ ῥεῦμα ἀνακοινοῖ καλοῦσι ῥαιτέας. τῇ χώρᾳ δὲ τῇ θεισόᾳ, προσεχὴς κώμη τευθίς ἐστι. πάλαι δὲ ἦν πόλισμα ἡ τευθίς. ἐπὶ δὲ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἴλιον, ἰδίᾳ παρείχοντο οἱ ἐνταῦθα ἡγεμόνα. ὄνομα δὲ αὐτῷ τεῦθις. οἱ δὲ ὄρνυτόν φασιν εἶναι. ὡς δὲ τοῖς ἕλλησιν οὐκ ἐγίνετο ἐπίφορα ἐξ αὐλίδος πνεύματα ἀλλὰ ἄνεμος σφᾶς βίαιος ἐπὶ χρόνον εἶχεν ἐγκλείσας, ἀφίκετο ὁ τεῦθις ἀγαμέμνονι ἐς ἀπέχθειαν. καὶ ὀπίσω τοὺς ἀρκάδας ὧν ἦρχεν ἀπάξειν ἔμελλεν. ἐνταῦθα ἀθηνᾶν λέγουσι μέλανι τῷ ὄπῃ εἰκασμένην ἀποτρέπειν τῆς ὁδοῦ τεῦθιν τῆς οἴκαδε. ὁ δὲ ἅτε οἰδοῦντος αὐτῷ τοῦ θυμοῦ, παίει τὴν θεὸν τῷ δόρατι ἐς τὸν μηρόν. ἀπήγαγε δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐλίδος ὀπίσω τὸν στρατόν. ἀναστρέψασαν δὲ ἐς τὴν οἰκίαν τὴν θεὸν, ἔδοξεν αὐτὴν, τετρωμένην φανῆναί οἱ τὸν μηρόν. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου κατέλαβεν τεῦθιν φθινώδης νόσος. μόνοις δὲ ἀρκάδων τοῖς ἐνταῦθα οὐκ ἀπεδίδου καρπὸν οὐδένα ἡ γῆ. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἄλλα τε ἐχρήσθη σφίσιν ἐκ δωδώνης, ὁποῖα δρῶντες ἱλάσασθαι τὴν θεὸν ἔμελλον, καὶ ἄγαλμα ἐποιήσαντο ἀθηνᾶς ἔχον τραῦμα ἐπὶ τοῦ μηροῦ. τοῦτο καὶ αὐτὸς τὸ ἄγαλμα εἶδον, τελαμῶνι πορφυρῷ τὸν μηρὸν κατειλημμένον. καὶ ἄλλα ἐν τευθίδι. ἀφροδίτης τε ἱερὸν καὶ ἀρτέμιδός ἐστι. ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθά ἐστι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ γόρτυνος ἐς μεγάλην πόλιν, πεποίηται μνῆμα τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐν τῇ πρὸς κλεομένη μάχῃ. τὸ δὲ μνῆμα τοῦτο ὀνομάζουσιν οἱ μεγαλοπολῖται παραιβάσιον. ὅτι ἐς αὐτοὺς παρεσπόνδησεν ὁ κλεομένης. παραιβασίου δὲ ἔχεται πεδίον ἑξήκοντα σταδίων μάλιστα. καὶ πόλεως ἐρείπια βρένθης ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ. καὶ ποταμὸς ἔξεισιν αὐτόθι βρενθεάτης. ὅσον δὲ σταδίους προελθὼν πέντε κάτεισιν ἐς τὸν ἀλφειόν. διαβάντων δὲ ἀλφειὸν χώρα τε καλουμένη τραπεζουντία. καὶ πόλεώς ἐστιν ἐρείπια τραπεζοῦντος. καὶ αὖθις ἐπὶ τὸν ἀλφειὸν ἐν ἀριστερᾷ καταβαίνοντι ἐκ τραπεζοῦντος, οὐ πόρρω τοῦ ποταμοῦ, βάθος ἐστὶν ὀνομαζόμενον. ἔνθα ἄγουσι τελετὴν διὰ ἔτους τρίτου θεαῖς μεγάλαις. καὶ πηγή τε αὐτόθι ἐστὶν ὀλυμπιὰς καλουμένη τὸν ἕτερον τῶν ἐνιαυτῶν οὐκ ἀπορρέουσα. καὶ πλησίον τῆς πηγῆς πῦρ ἀνίησι. λέγουσι δὲ οἱ ἀρκάδες τὴν λεγομένην γιγάντων μάχην καὶ θεῶν ἐνταῦθα καὶ οὐκ ἐν τῇ θρακίᾳ γενέσθαι παλλήνῃ καὶ θύουσιν ἀστραπαῖς αὐτόθι καὶ θυέλλαις τε καὶ βρονταῖς. γιγάντων δὲ ἐν μὲν ἰλιάδι οὐδὲ μίαν ἐποιήσατο ὁ ὅμηρος μνήμην. ἐν ὀδυσσείᾳ δὲ ἔγραψε μὲν ὡς ταῖς ὀδυσσέως ναυσὶ λαιστρυγόνες ἐπέλθοιεν γίγασι καὶ οὐκ ἀνδράσιν εἰκασμένοι. ἐποίησε δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν φαιάκων λέγοντα εἶναι τοὺς φαίακας θεῶν ἐγγὺς ὥσπερ κύκλωπας. καὶ τὸ γιγάντων ἔθνος. ἔν τε οὖν τούτοις δηλοῖ θνητοὺς ὄντας καὶ οὐ θεῖον γένος τοὺς γίγαντας. καὶ σαφέστερον ἐν τῷδε ἔτι.

» Ὅς ποθ' ὑπερθύμοισι γιγάντεσσιν βασίλευεν.

» Ἀλλ' ὁ μὲν ὤλεσε λαὸν ἀτάσθαλον. ὤλετο δ' αὐτός.

ἐθέλουσι δ' αὐτῷ λαὸς ἐν τοῖς ἔπεσιν ἀνθρώπων οἱ πολλοὶ καλεῖσθαι. δράκοντες δὲ ἀντὶ ποδῶν τοῖς γίγασιν εἶναι, πολλαχῇ τε ὁ λόγος ἄλλῃ καὶ ἐν τῷδε ἐλέγχθη μάλιστα ὡς ἔστιν εὐήθης. ὀρόντην τὸν σύρων ποταμὸν οὐ τὰ πάντα ἐν ἰσοπέδῳ, μέχρι θαλάσσης ῥέοντα, ἀλλὰ ὑπὸ κρημνόν τε ἀπορρῶγα καὶ ἐς κάταντες ἀπ' αὐτοῦ φερόμενον, ἠθέλησεν

ὀρόντου νεκρός. ἄνθρωποι ἐκ σήψεως. θωκνία πόλις. μεγάλη πόλις
ἣν ἑλισσὼν διήρει. λυκαίου διὸς ἱερὸν ἄβατον. φιλίππειος στοά.
γαὶ σκολείταν. στήλη ΠΟΛΥΒΙΟΥ τοῦ λυκόρτα.

ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς ἀναπλεῖσθαι ναυσὶν ἐκ θαλάσσης ἐς ἀντιόχειαν πόλιν. ἔλυτρον οὖν σὺν πόνῳ τε
καὶ δαπάνῃ χρημάτων ὀρυξάμενος ἐπιτήδειον ἐς τὸν ἀνάπλουν, ἐξέτρεψεν ἐς τοῦτο τὸν ποταμόν.
ἀναξηρανθέντος δὲ τοῦ ἀρχαίου ῥεύματος κεραμεᾶ τε ἐν αὐτῷ σορὸς πλέον ἢ ἑνός τε καὶ δέκα εὑρέθη
πηχῶν. καὶ ὁ νεκρὸς μέγεθός τε ἦν κατὰ τὴν σορόν. καὶ ἄνθρωπος διὰ παντὸς τοῦ σώματος. τοῦτον τὸν
νεκρὸν ἐν κλαρῷ ὁ θεὸς ἀφικομένων ἐπὶ τὸ χρηστήριον τῶν σύρων εἶπεν ὀρόντην εἶναι. γένους δὲ αὐ-
τὸν εἶναι τοῦ ἰνδῶν. εἰ δὲ τὴν γῆν τὸ ἀρχαῖον οὖσαν ὑγρὰν ἔτι καὶ ἀνάπλεων νοτίδος θερμαίνων ὁ ἥ-
λιος τοὺς πρώτους ἐποίησεν ἀνθρώπους, ποίαν εἰκός ἐστιν ἄλλην χώραν ἢ προτέραν τῆς ἰνδῶν, ἢ μείζο-
νας ἂν εἶναι τοὺς ἀνθρώπους ἢ γε καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι καὶ ὄψεως τῷ παραλόγῳ καὶ μεγέθει διάφορα ἐκ-
τρέφει θηρία. τοῦ δὲ χωρίου τοῦ ὀνομαζομένου βάθους σταδίους ὡς δέκα ἀφέστηκε καλουμένη βασιλίς.
ταύτης ἐγένετο οἰκιστὴς κύψελος, ὁ κρεσφόντῃ τῷ ἀριστομάχου τὴν θυγατέρα ἐκδούς. ἐπ' ἐμοῦ δὲ ἐ-
ρείπια ἡ βασιλὶς ἦν. καὶ δήμητρος ἱερὸν ἐν αὐτοῖς ἐλείπετο ἐλευσινίας. ἐντεῦθεν δὲ προϊὼν, τὸν ἀλ-
φειὸν αὖθις διαβήσῃ. καὶ ἐπὶ θωκνίαν ἀφίξῃ. τὸ ὄνομα ἀπὸ θώκνου τοῦ λυκάονος ἔχουσαν. ἐς ἅπαν
δὲ ἐφ' ἡμῶν ἔρημον. ἐλέγετο δὲ ὁ θῶκνος, ἐν τῷ λόφῳ κτίσαι τὴν πόλιν. ποταμὸς δὲ ὁ ἀμίνιος ῥέων
παρὰ τὸν λόφον, ἐς τὸν ἑλισσοῦντα ἐκδίδωσι. καὶ οὐ πολὺ ἄπωθεν ἐς τὸν ἀλφειὸν ὁ ἑλισσών. ὁ δὲ ἑ-
λισσὼν οὗτος ἀρχόμενος ἐκ κώμης ὁμωνύμου, καὶ γὰρ τῇ κώμῃ τὸ ὄνομα ἑλισσών ἐστι, τήν τε διπαιέ-
ων καὶ τὴν λυκοατιν χώραν, τρίτα δὲ αὐτὴν διεξελθὼν μεγάλην πόλιν, σταδίοις ἀπωτέρω μεγαλο-
πολιτῶν τοῦ ἄστεως κάτεισιν ἐς τὸν ἀλφειόν. πλησίον δὲ ἤδη τῆς πόλεως, ποσειδῶνός ἐστιν ἐπόπτου ναός.
ἐλείπετο δὲ τοῦ ἀγάλματος ἡ κεφαλή. διαιροῦντος δὲ τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἑλισσόντος
καθὰ δὴ καὶ κνίδον καὶ μιτυλήνην δίχα οἱ εὔριποι νέμουσιν, ἐν μοίρᾳ τῇ πρὸς ἄρκτους δεξιᾷ δὲ κα-
τὰ τὸ μετέωρον τοῦ ποταμοῦ, πεποίηταί σφισιν ἀγορά. περίβολος δέ ἐστιν ἐν ταύτῃ λίθων. καὶ ἱε-
ρὸν λυκαίου διός. ἔσοδος δ' ἐς αὐτὸ οὐκ ἔστι. τὰ γὰρ ἐντὸς, ἔστι δὴ συνόπτα. βωμοί τε εἰσὶ τοῦ θεοῦ καὶ τρά-
πεζαι δύο. καὶ ἀετοὶ ταῖς τραπέζαις ἴσοι. καὶ ἄγαλμα πανὸς λίθου πεποιημένον. ἐπίκλησιν δὲ σινόεις
ἐστίν. αὐτῷ δὲ τήν τε ἐπίκλησιν γενέσθαι τῷ πανὶ, ἀπὸ νύμφης σινόης λέγουσι. ταύτην δὲ σὺν ἄλλαις τῶν
νυμφῶν καὶ ἰδίᾳ γενέσθαι τροφὸν τοῦ πανός. ἔστι δὲ πρὸ τοῦ τεμένους τούτου, χαλκοῦν ἄγαλμα ἀπόλ-
λωνος θέας ἄξιον. μέγεθος μὲν ἐς πόδας δώδεκα. ἐκομίσθη δὲ ἐκ τῆς φιγαλέων συντελείας ἐς κό-
σμον τῇ μεγάλῃ πόλει. τὸ δὲ χωρίον ἔνθα τὸ ἄγαλμα ἵδρυτο ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ φιγαλέων, ὀνομάζεται
βάσσαι. τῷ θεῷ δὲ ἡ ἐπίκλησις, ἠκολούθηκε μὲν ἐκ τῆς φιγαλέων, ἐφότω δὲ ὄνομα ἔχων ἐπικούριος
δηλώσει μοι τὰ ἐς φιγαλέας τοῦ λόγου. ἔστι δὲ ἐν δεξιᾷ τοῦ ἀπόλλωνος ἄγαλμα οὐ μέγα μητρὸς θεῶν,
τοῦ ναοῦ δὲ ὅτι μὴ οἱ κίονες ἄλλο ὑπόλοιπον οὐδέν. πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς μητρὸς, ἀνδριὰς μὲν οὐδείς ἐστι.
δῆλα δὲ ἦν τὰ βάθρα ἐφ' ὧν ἀνδριάντες ποτὲ ἑστήκεσαν. ἐλεγεῖον δὲ ἐπὶ ἑνὸς γεγραμμένον τῶν βάθρων,
διοφάνους φησὶν εἶναι τὴν εἰκόνα. διαίου μὲν υἱοῦ, συντήξαντος δὲ ἀνδρὸς πρώτου πελοποννήσου τὴν
πᾶσαν, ἐς τὸ ὀνομασθέντα ἀχαϊκὸν σύλλογον. στοὰν δὲ τῆς ἀγορᾶς ὀνομαζομένην φιλίππειον, οὐ φίλιπ-
πος ἐποίησεν ὁ ἀμύντου. χαριζόμενοι δέ οἱ μεγαλοπολῖται, τὴν ἐπωνυμίαν δεδώκασιν αὐτῷ τοῦ οἰκοδο-
μήματος. ἑρμοῦ δὲ ἀκακησίου πρὸς αὐτῇ ναὸς καταβέβλητο. καὶ οὐδὲν ἐλείπετο ὅτι μὴ χελώνη λίθου.
ταύτης δὲ ἔχεται τῆς φιλιππείου μέγεθος ἀποδέουσα ἑτέρα στοά. μεγαλοπολίταις δὲ αὐτόθι, ᾠκο-
δομημένα ἐστὶ τὰ ἀρχεῖα ἀριθμὸν οἰκήματα ἕξ. ἐν ἑνὶ δέ ἐστιν αὐτῶν ἐφεσίας ἄγαλμα ἀρτέμιδος. καὶ
ἐν ἑτέρῳ χαλκοῦς πᾶν πηχυαῖος ἐπίκλησιν σκολείτας. μετεκομίσθη δὲ ἀπὸ λόφου τοῦ σκολείτα.
καὶ ὁ λόφος οὗτος τοῦ τείχους ἐστὶν ἐντός. ἀπὸ δὲ αὐτοῦ κάτεισιν ὕδωρ ἐς τὸν ἑλισσόντα ἐκ πηγῆς.
τῶν ἀρχείων δὲ ὄπισθεν, ναὸς τύχης καὶ ἄγαλμα λίθου πεποίηται ποδῶν πέντε οὐκ ἀποδέον. στοὰν
δὲ ἣν τινα καλοῦσι μυρόπωλιν, ἔστι μὲν τῆς ἀγορᾶς. ᾠκοδομήθη δὲ ἀπὸ λαφύρων ἡνίκα τὸ πταῖσμα
ἐγένετο ἀκροτάτῳ τῷ κλεομένους. καὶ λακεδαιμονίων τοῖς συστρατεύσασι μαχεσαμένοις πρὸς ἀ-
ριστόδημον τυραννίδα ἐν μεγάλῃ πόλει ποτὲ ἔχοντα. μεγαλοπολίταις δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐστιν ὄ-
πισθεν τοῦ περιβόλου τοῦ ἀνειμένου τῷ λυκαίῳ διῒ ἀνὴρ ἐπειργασμένος ἐπὶ στήλῃ πολύβιος λυ-
κόρτα. γέγραπται δὲ καὶ ἐλεγεῖα ἐπ' αὐτῷ λέγοντα. ὡς ἐπὶ γῆν καὶ θάλασσαν πᾶσαν πλανη-
θείη. καὶ ὅτι σύμμαχος γένοιτο ῥωμαίων. καὶ παύσειεν αὐτοὺς ὀργῆς ἐς τὸ ἑλληνικόν. συνέ-
γραψε δὲ ὁ πολύβιος οὗτος καὶ ἄλλα ἔργα ῥωμαίων. καὶ ὡς καρχηδονίοις κατέστησαν ἐς πόλεμον.
αἰτία δὲ ἥτις ἐγένετο αὐτοῦ καὶ ὡς ὀψὲ οὐκ ἄνευ κινδύνων μεγάλων ῥωμαίοις σκιπίωνά τινα καρ-
χηδονιακὸν ὀνομάζουσι. τέλος τε ἐπιθέντα τῷ πολέμῳ. καὶ τὴν καρχηδόνα καταβαλόντα ἐς
ἔδαφος. ὅσα μὲν δὴ πολυβίῳ παραινοῦντι ὁ ῥωμαῖος ἐπείθετο, ἐς ὀρθὸν ἐχώρησεν αὐτῷ. ἃ δὲ
οὐκ ἠκροᾶτο διδάσκοντος γενέσθαι οἱ λέγουσιν ἁμαρτήματα. ἑλλήνων δὲ ὁπόσαι πόλεις ἐς τὸ
ἀχαϊκὸν συνετέλουν, παρὰ ῥωμαίων εὕραντο αὗται πολύβιόν σφισι. πολιτείας τε κατα-

Στοὰ ἀριστάνδρειος. μεγάλαι θεαί. νυμφῶν ὀνόματα. ἀφροδίτη μηχανῖτις. βάθυλλος πηγή. ἄμμωνος ἄγαλμα.

στήσασθαι καὶ νόμους θεῖναι. τῆς δ' εἰκόνος τοῦ πολυβίου, τὸ βουλευτήριόν ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ. ταῦτα μὲν δή ἐστιν ἐνταῦθα. στοὰ δὲ τῆς ἀγορᾶς, ἀριστάνδρειον ἐπίκλησιν, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ἀρίστανδρον οἰκοδομῆσαι λέγουσι. ταύτης τῆς στοᾶς ἐστιν ἐγγυτάτω ὡς πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, ἱερὸν σωτῆρος ἐπίκλησιν διός. κεκόσμηται δὲ πέριξ κίοσι. καθεζομένῳ δὲ τῷ διῒ ἐν θρόνῳ παρεστήκασι τῇ μὲν ἡ μεγάλη πόλις. ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἀρτέμιδος σωτείρας ἄγαλμα. ταῦτα μὲν λίθου τοῦ πεντελησίου ἀθηναῖοι κηφισόδοτος καὶ ξενοφῶν εἰργάσαντο. τὸ δὲ ἕτερον πέρας τῆς στοᾶς παρέχεται τὸ πρὸς ἡλίου δυσμῶν, περίβολον θεῶν ἱερὸν τῶν μεγάλων. αἱ δέ εἰσιν αἱ μεγάλαι θεαὶ δημήτηρ καὶ κόρη. καθότι ἐδήλωσα ἤδη καὶ ἐν τῇ μεσσηνίᾳ συγγραφῇ. τὴν κόρην δὲ, σώτειραν καλοῦσιν οἱ ἀρκάδες. ἐπειργασμένοι δὲ ἐπὶ τύπων πρὸ τῆς ἐσόδου, τῇ μὲν ἄρτεμις. τῇ δὲ ἀσκληπιός ἐστι καὶ ὑγεία. θεαὶ δὲ αἱ μεγάλαι δημήτηρ μὲν λίθου διὰ πάσης. ἡ δὲ σώτειρα, τὰ ἐσθῆτος ἐχόμενα ξύλου πεποίηται. μέγεθος δὲ ἑκατέρας, πέντε που καὶ δέκα εἰσὶ πόδες τὰ ἀγάλματα. καὶ πρὸ αὐτῶν, κόρας ἐποίησεν οὐ μεγάλας, ἐν χιτῶσί τε καθήκουσιν ἐς σφυρὰ, καὶ ἀνθῶν ἀνάπλεων, ἑκατέρα τάλαρον, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φορεῖ. εἶναι δὲ θυγατέρες τοῦ δαμοφῶντος λέγονται. τοῖς δὲ ἐπανάγουσιν ἐς τὸ θειότερον, δοκεῖ σφᾶς ἀθηνᾶν τε εἶναι καὶ ἄρτεμιν τὰ ἄνθη μετὰ τῆς περσεφόνης συλλεγούσας. ἔστι δὲ καὶ ἡρακλῆς παρὰ τῇ δήμητρι μέγεθος μάλιστα πῆχυν. τοῦτον τὸν ἡρακλέα εἶναι, τῶν ἰδαίων καλουμένων δακτύλων ὀνομάκριτός φησιν ἐν τοῖς ἔπεσι. κεῖται δὲ ἔμπροσθεν. ἐπειργασμέναι τε ἐπ' αὐτῇ δύο τε εἰσὶν ὧραι. καὶ ἔχων πᾶν σύριγγα καὶ ἀπόλλων κιθαρίζων. ἔστι δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτοῖς. εἶναι σφᾶς θεῶν τῶν πρώτων. πεποίηνται δὲ ἐπὶ τραπέζῃ καὶ νύμφαι. ναῒς μὲν δία φέρουσά ἐστι νήπιον παῖδα. ἀνθρακία δὲ νύμφη τῶν ἀρκαδικῶν καὶ αὕτη δᾷδα ἔχουσά ἐστιν. ἁγνὼ δὲ, τῇ μὲν ὑδρίαν. ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ φιάλην. ἀρχιρόης δὲ καὶ μυρτωέσσης, εἰσὶν ὑδρίαι τὰ φορήματα. καὶ ὕδωρ δῆθεν ἀπ' αὐτῶν κάτεισιν. τοῦ περιβόλου δέ ἐστιν ἐντὸς φιλίου διὸς ναός. πολυκλείτου μὲν τοῦ ἀργείου τὸ ἄγαλμα. διονύσῳ δὲ ἐμφερές. κόθορνοί τε γὰρ τὰ ὑποδήματά ἐστιν αὐτῷ καὶ ἔχει τῇ χειρὶ ἔκπωμα. τῇ δὲ ἑτέρᾳ θύρσον. κάθηται δὲ ἀετὸς ἐπὶ τῷ θύρσῳ. καί τοι γε τοῖς ἐς διόνυσον λεγομένοις, τοῦτο οὐχ ὁμολογοῦν ἐστι. τούτου δὲ ὄπισθε τοῦ ναοῦ, δένδρων ἐστὶν ἄλσος οὐ μέγα θριγκῷ περιεχόμενον. ἐς μὲν δὴ τὸ ἐντὸς, ἔσοδος οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις. πρὸ δὲ αὐτοῦ δήμητρος καὶ κόρης ὅσω τε ποδῶν τριῶν εἰσιν ἀγάλματα. ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν μεγάλων θεῶν, καὶ ἀφροδίτης ἱερόν. πρὸ μὲν δὴ τῆς ἐξόδου, ξόανά ἐστιν ἀρχαῖα. ἥρα καὶ ἀπόλλων τε καὶ μοῦσαι. ταῦτα κομισθῆναί φασιν ἐκ τραπεζοῦντος. ἀγάλματα δὲ ἐν τῷ ναῷ, δαμοφῶν ἐποίησεν ἑρμῆν ξύλου καὶ ἀφροδίτης ξόανον. καὶ ταύτης χεῖρές εἰσι λίθου καὶ πρόσωπόν τε καὶ ἄκροι πόδες. τὴν δὲ ἐπίκλησιν τῇ θεῷ μηχανῖτιν ὀρθότατα ἔθεντο ἐμοὶ δοκεῖν ἀφροδίτης τε ἕνεκα, καὶ ἔργων τῶν ταύτης. πλεῖσται μὲν γὰρ ἐπὶ τεχνήσεις παντοῖα δὲ ἀνθρώποις ἀνευρημένα ἐς λόγους ἐστίν. ἑστήκασι δὲ καὶ ἀνδριάντες ἐν οἰκήματι, καλλιγνώτου τε καὶ μέντα. καὶ σωσιγένους τε καὶ πώλου. καταστήσασθαι δὲ οὗτοι, μεγαλοπολίταις λέγονται, πρῶτον τῶν μεγάλων θεῶν τὴν τελετὴν καὶ τὰ δρώμενα τῶν ἐν ἐλευσῖνί ἐστι μιμήματα. κεῖται δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου, θεῶν τε σά δὲ ἀγάλματα ἄλλων, τὸ τετράγωνον παρεχόμενα σχῆμα. ἑρμῆς τε ἐπίκλησιν ἀγήτωρ. καὶ ἀπόλλων καὶ ἀθηνᾶ τε καὶ ποσειδῶν. ἔτι δὲ ἥλιος ἐπωνυμίαν ἔχων. σωτὴρ δὲ εἶναι καὶ ἡρακλῆς. ᾠκοδόμηται δὲ καὶ σφισιν ἱερὸν μεγέθει μέγα. καὶ ἄγουσιν ἐνταῦθα τὴν τελετὴν ταῖς θεαῖς. τοῦ ναοῦ δὲ τῶν μεγάλων θεῶν ἐστιν ἱερὸν ἐν δεξιᾷ καὶ κόρης. λίθου δὲ τὸ ἄγαλμα ποδῶν ὀκτὼ μάλιστα. ταινίαι δὲ ἐπέχουσι διὰ παντὸς τὸ βάθρον. ἐς τοῦτο τὸ ἱερὸν γυναιξὶ τὸν πάντα ἐστὶν ἔσοδος χρόνον. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ πλέον ἢ ἅπαξ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐς αὐτὸ ἐσίασι. γυμνάσιον δὲ τῇ ἀγορᾷ συνεχὲς κατὰ ἡλίου δυσμάς ἐστιν ᾠκοδομημένον. τῆς στοᾶς δὲ ἣν ἀπὸ τοῦ μακεδόνος φιλίππου καλοῦσι, ταύτης εἰσὶ δύο ὄπισθεν λόφοι. οὐκ ἐς ὕψος ἀνήκοντες. ἐρείπια δὲ ἀθηνᾶς ἱεροῦ πολιάδος ἐπὶ αὐτῷ καὶ τῷ ἑτέρῳ, ναός ἐστιν ἥρας τελείας. ὁμοίως καὶ ταῦτα ἐρείπια. ὑπὸ τούτῳ τῷ λόφῳ βάθυλλος καλουμένη πηγὴ συντελεῖ καὶ αὕτη τῷ ποταμῷ ἐλίσσοντι ἐς μέγεθος. τοσάδε ἐνταῦθα ἀξιόχρεα ἦν. ἡ δὲ ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ μοῖρα ἡ κατὰ μεσημβρίαν, παρείχετο ἐς μνήμην θέατρον μέγιστον τῶν ἐν τῇ ἑλλάδι. ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ἀέναός ἐστιν ὕδατος πηγή. τοῦ θεάτρου δὲ οὐ πόρρω, λείπεται τοῦ βουλευτηρίου θεμέλια. ὃ τοῖς μυρίοις ἐπεποίητο ἀρκάδων. ἐκαλεῖτο δὲ ἀπὸ τοῦ ἀναθέντος, θερσίλιον. πλησίον δὲ οἰκία ἰδιώτου κατ' ἐμὲ κτῆμα ἀνδρός. ὃ ἀλεξάνδρῳ τῷ φιλίππου τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐποίησαν. ἔστι δὲ ἄγαλμα ἄμμωνος πρὸς τῇ οἰκίᾳ τοῖς τετραγώνοις ἑρμαῖς εἰκασμένον. κέρατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχον κριοῦ. τὸ δὲ τῶν μουσῶν ἀπόλλωνός τε ἱερὸν, καὶ ἑρμοῦ κατεσκευάσθη σφισιν ἐν κοινῷ. παρείχετο δὲ ἐς μνήμην θεμέλια οὐ πολλά. ἦν δὲ τῶν μουσῶν μία. ἔστι καὶ ἀπόλλωνος ἄγαλμα κατὰ τοὺς ἑρμᾶς τοὺς τετραγώνους τέχνην. ἐρείπια δὲ καὶ τῆς ἀφροδίτης ἦν τὸ ἱερὸν πλὴν ὅσον πρόναός τε ἐλέλειπτο ἔτι καὶ ἀγάλματα ἀριθμὸν τρία.

ἐπίκλησιν

ὅτι πρόσκαιρα τὰ ἀνθρώπινα. καὶ ὅτι πολλαὶ πόλεις αἱ ποτὲ περίφημοι πανώλεθροι γεγόνασι.

ἐπίκλησιν δὲ οὐρανίαν. τῇ δὲ ἑτέρᾳ πάνδημος. τῇ τρίτῃ δὲ οὐδὲν ἐτίθεντο. ἀπέχει δὲ οὐ πολὺ ἄρεως βωμός. ἐλέγετο δὲ ὡς καὶ ἐξ ἀρχῆς ᾠκοδομηθείη τῷ θεῷ. πεποίηται δὲ καὶ στάδιον ὑπὲρ τῆς ἀφροδίτης τῇ μὲν ἐπὶ τὸ θέατρον καθῆκον. καὶ κρήνη σφίσιν ἐστὶν αὐτόθι. ἣν ἱερὰν διονύσου νομίζουσι. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον τοῦ σταδίου πέρας, διονύσου ναός, ἐλέγετο ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεραυνωθῆναι γενεαῖς δύο ἐμοῦ πρότερον. καὶ ἐρείπια οὐ πολλὰ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν αὐτοῦ. ἡρακλέους δὲ κοινὸς καὶ ἑρμοῦ πρὸς τῷ σταδίῳ, ναὸς μὲν οὐκέτι ἦν. μόνος δέ σφισι βωμὸς ἐλείπετο. ἔστι δὲ ἐν τῇ μοίρᾳ ταύτῃ λόφος πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, καὶ ἀγροτέρας ἐν αὐτῷ ναὸς ἀρτέμιδος. ἀνάθημα ἀριστοδήμου καὶ τοῦτο. τῆς δὲ ἀγροτέρας ἐστὶν ἐν δεξιᾷ, τέμενος. ἐν τούτῳ ἐστὶ μὲν ἱερὸν ἀσκληπιοῦ καὶ ἄγαλμα, αὐτός τε καὶ ὑγεία. εἰσὶ δὲ ὑποκαταβάντι ὀλίγον θεοί. παρέχονται δὲ καὶ οὗτοι σχῆμα τετράγωνον. ἐργάται δέ ἐστιν αὐτοῖς ἐπίκλησις. ἀθηνᾶ τε ἐργάνη. καὶ ἀπόλλων ἀγυιεύς. τῷ δὲ ἑρμῇ καὶ ἡρακλεῖ καὶ εἰλειθυίᾳ, πρόσεστιν ἐξ ἐπῶν τῶν ὁμήρου φήμη. τῷ μὲν διός τε αὐτὸν διάκονον εἶναι καὶ ὑπὸ τὸν ἅδην ἄγειν τῶν ἀπογινομένων τὰς ψυχάς. ἡρακλεῖ δὲ ὡς πολλούς τε καὶ χαλεποὺς τελέσειεν ἄθλους. εἰλειθυίᾳ δὲ ἐποίησεν ἐν ἰλιάδι ὠδῖνας γυναικῶν μέλειν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ὑπὸ τὸν λόφον τοῦτον ἀσκληπιοῦ παιδὸς ἱερόν. τούτου μὲν δὴ τὸ ἄγαλμα, ὀρθὸν πεποίηται πηχυαῖον μάλιστα. ἀπόλλωνος δὲ ἐν θρόνῳ κάθηται ποδῶν ἓξ οὐκ ἀποδέον μέγεθος. ἀνάκειται δὲ αὐτόθι καὶ ὀστᾶ ὑπερήκοντα, ἢ ὡς ἀνθρώπου δοκεῖν. καὶ δὴ καὶ ἐλέγετο ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τῶν γιγάντων ἑνός, οὓς ἐς τὴν συμμαχίαν τῆς ῥέας ἤθροισεν ὁ ὁπλάδαμος. ἃ δὴ καὶ ἐς ὕστερον ἐπέξεισιν ἡμῖν ὁ λόγος. τούτου δέ ἐστι πηγὴ τοῦ ἱεροῦ πλησίον. καὶ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἐλισσὼν τὸ ὕδωρ δέχεται κατερχόμενον. ἡ δὲ μεγάλη πόλις προθυμίᾳ τε τῇ πάσῃ συνοικισθεῖσα ὑπὸ ἀρκάδων, καὶ ἐπὶ μεγίσταις τῶν ἑλλήνων ἐλπίσιν, ἐς αὐτὴν κόσμον τὸν ἅπαντα καὶ εὐδαιμονίαν τὴν ἀρχαίαν ἀφῄρηται, καὶ τὰ πολλά ἐστιν αὐτῆς ἐρείπια ἐφ' ἡμῶν θαῦμα οὐδὲν ἐποιησάμην. εἰδὼς τὸ δαιμόνιον νεώτερα ἀεί τινα ἐθέλον ἐργάζεσθαι καὶ ὁμοίως τὰ πάντα τά τε ἐχυρὰ, καὶ τὰ ἀσθενῆ. καὶ τὰ γινόμενά τε καὶ ὁπόσα ἀπόλλυται, μεταβάλλουσαν τὴν τύχην. καὶ ὅπως ἂν αὐτῇ παρίστηται, μετὰ ἰσχυρᾶς ἀνάγκης ἄγουσαν. μυκῆναι μέν γε τοῦ πρὸς ἰλίῳ πολέμου τοῖς ἕλλησιν ἡγησαμένη, καὶ νῖνος ἔνθα ἦν ἀσσυρίοις βασίλεια, καὶ βοιώτιαι θῆβαι προστῆναι τοῦ ἑλληνικοῦ ποτε ἀξιωθεῖσαι, αἱ μὲν ἠρήμωνται πανώλεθροι. τὸ δὲ ὄνομα τῶν θηβῶν, ἐς ἀκρόπολιν μόνην καὶ οἰκήτορας καταβέβηκεν οὐ πολλούς. τὰ δὲ ὑπερηρκότα πλούτῳ τὸ ἀρχαῖον, θῆβαί τε αἱ αἰγύπτιοι καὶ ὁ μινύης ὀρχομενός, καὶ ἡ δῆλος τὸ κοινὸν ἑλλήνων ἐμπόριον. αἱ μὲν ἀνδρὸς ἰδιώτου μέσου δυνάμει χρημάτων καταδέουσιν ἐς εὐδαιμονίαν. ἡ δῆλος δὲ ἀφελόντι τοὺς ἀφικνουμένους παρὰ ἀθηναίων, ἐς τοῦ ἱεροῦ τὴν φρουρὰν δηλίων γε ἕνεκα, ἔρημός ἐστιν ἀνθρώπων. βαβυλῶνος δὲ, τοῦ μὲν βήλου τὸ ἱερὸν λείπεται βαβυλῶνος δὲ ταύτης ἣν τινα εἶδε πόλεων τῶν τότε μεγίστην ἥλιος, οὐδὲν ἔτι ἦν, εἰ μὴ τεῖχος καθὰ, καὶ τύρινθος τῆς ἐν τῇ ἀργολίδι. ταῦτα μὲν ἐποίησεν ὁ δαίμων εἶναι τὸ μηδέν. ἡ δὲ ἀλεξάνδρου πόλις ἐν αἰγύπτῳ καὶ ἡ σελεύκου παρὰ τῷ ὀρόντῃ, χθές τε ᾠκισμέναι καὶ πρώην, ἐς τοσοῦτο ἐπιδεδώκασι μεγέθους καὶ εὐδαιμονίας, ὅτι σφᾶς ἡ τύχη δεξιοῦται. ἐπιδείκνυται δὲ καὶ ἐν τῷ δὲ ἔτι τὴν ἰσχὺν μείζονα καὶ θαύματος πλείονος ἢ κατὰ συμφορὰς καὶ εὐπραγίας πόλεων. λήμνου γὰρ πλοῦν ἀπεῖχεν οὐ πολὺν χρυσῆ νῆσος. ἐν ᾗ καὶ τῷ φιλοκτήτῃ γενέσθαι συμφορὰν ἐκ τοῦ ὕδρου φασί. ταύτην κατέλαβεν ὁ κλύδων πᾶσαν. καὶ κατέδυ τε ἡ χρυσῆ καὶ ἠφάνισται κατὰ τοῦ βυθοῦ. νῆσον δὲ ἄλλην καλουμένην ἱερὰν, τὸν δὲ οὐκ ἦν χρόνον. οὕτω μὲν τὰ ἀνθρώπινα πρόσκαιρά τε καὶ οὐδαμῶς ἐστιν ἐχυρά. ἐκ δὲ μεγάλης πόλεως ἰόντι ἐς μεσσηνίαν, καὶ σταδίους μάλιστα προελθόντι ἑπτά, ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ τῆς λεωφόρου θεῶν ἱερόν. καλοῦσι δὲ καὶ αὐτὰς τὰς θεὰς καὶ τὴν χώραν τὴν περὶ τὸ ἱερὸν μανίας. δοκεῖ δέ μοι θεῶν τῶν εὐμενίδων εἶναι ἐπίκλησις. καὶ ὀρέστην ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός φασιν αὐτόθι μανῆναι. οὐ πόρρω δὲ τοῦ ἱεροῦ γῆς χῶμά ἐστιν οὐ μέγα. ἐπίθημα ἔχον λίθου πεποιημένον, δάκτυλον. καὶ δὴ καὶ ὄνομα τῷ χώματί ἐστι δακτύλου μνῆμα. ἐν τούτῳ ἔκφρονα ὀρέστην γενόμενον λέγουσιν ἕνα τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν ἀποφαγεῖν δάκτυλον. τούτῳ δέ ἐστιν ἕτερον συνεχὲς χωρίον ἄκη καλούμενον. ὅτι ἐγένετο ἐν αὐτῷ τῆς νόσου τῷ ὀρέστῃ τὰ ἰάματα. πεποίηται δὲ εὐμενίσι καὶ αὐτόθι ἱερόν. ταύτας τὰς θεὰς ἡνίκα τὸν ὀρέστην ἔκφρονα ἔμελλον ποιήσειν, φασὶν αὐτῷ φανῆναι μελαίνας. ὡς δὲ ἀπέφαγε τὸν δάκτυλον, τὰς δὲ αὖθις δοκεῖν οἱ λευκὰς εἶναι καὶ αὐτὸν σωφρονῆσαί τε ἐπὶ τῇ θέᾳ καὶ οὕτω ταῖς μὲν ἐνήγισεν ἀποτρέπων τὸ μήνιμα αὐτῶν. ταῖς δὲ ἔθυσε. ταῖς λευκαῖς ὁμοῦ δὲ αὐταῖς καὶ χάρισι θύειν νομίζουσι. πρὸς δὲ τῷ χωρίῳ τοῖς ἄκεσιν, ἕτερόν ἐστιν ὀνομαζόμενον ἱερὸν ὅτι ὀρέστης ἐν τούτῳ ἐκείρατο τὴν κόμην, ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἐγένετο αὐτοῦ. πελοποννησίων δὲ οἱ τὰ ἀρχαῖα μνημονεύοντες, πρότερα τῷ ὀρέστῃ τὰ ἐν ἀρκαδίᾳ γενέσθαι φασὶν ὑπὸ ἐρινύων τῶν κλυταιμνήστρας, ἢ ἐν ἀρείῳ πάγῳ τὴν κρίσιν. καὶ αὐτῷ κατήγορον ἀντὶ τυνδάρεω προελθεῖν. εἶναι γὰρ οὐκ ἔτ'

Πολλῶν ἀρκαδίας χωρίων περιήγησις.

τι ἐκεῖνον. Πείλαον δὲ ἐπιστῆναι δίκην ἐπὶ τῷ αἵματι τῆς μητρὸς ἀξιοῦντα ἅτε ἀνεψιὸν τῆς Κλυταιμνήστρας. Ἰκαρίου γὰρ παῖδα εἶναι Πείλαον. γενέσθαι δὲ ὕστερον καὶ θυγατέρας τῷ Ἰκαρίῳ. ἐκ Μαντινέων δὲ ὁδὸς ἐπὶ τὸν Ἀλφειόν. ὁπόσον πέντε σταδίων καὶ δέκα. κατὰ τοῦτο Γαθεάτας ποταμὸς ἐκδίδωσιν ἐς τὸν Ἀλφειόν. ἐς δὲ τὸν Γαθεάταν πρότερον ἔτι κάτεισιν ὁ Καρνίων. τούτῳ μὲν δὴ αἱ πηγαὶ γῆς εἰσι τῆς Αἰγυπτίδος ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Κερεάτα τὸ ἱερόν. τῷ Γαθεάτα δὲ τῆς Κρωμίτιδος χώρας ἐν Γαθέαις. ἡ δὲ Κρωμῖτις ἀνώτερον τοῦ Ἀλφειοῦ σταδίους ὡς τεσσαράκοντά ἐστι καὶ ἐν αὐτῇ πόλεως Κρώμωνος παντάπασι τὰ ἐρείπια ἦν ἐξίτηλα. ἐκ δὲ Κρώμωνος εἴκοσι στάδιά ἐστιν ἐπὶ Νυμφάδα. καταρρεῖται δὲ ὕδασι. καὶ δένδρων ἀνάπλεώς ἐστιν ἡ Νυμφάς. καὶ ἀπ' αὐτῆς στάδια εἴκοσί ἐστιν ἐπὶ τὸ Ἑρμαῖον. ἐς ὃ Μεσσηνίοις καὶ Μεγαλοπολίταις εἰσὶν ὅροι. πεποίηται δὲ αὐτόθι καὶ Ἑρμῆς ἐπὶ στήλῃ. αὕτη μὲν ἐπὶ Μεσσήνην. ἑτέρα δὲ ἐκ Μεγάλης πόλεως ἐπὶ Καρνάσιον ἄγει τὸ Μεσσηνίων. καὶ ταύτῃ πρῶτα μέν σε ὁ Ἀλφειὸς ἐκδέξεται καθότι καὶ Μαλλοῦς καὶ ὁ Σοῦρος ἐς αὐτὸν κατέρχονται προανακοινωσάμενοι τὸ ῥεῦμα. αὐτόθεν δὲ ἔχων τὸν Μαλλοῦντα ἐν δεξιᾷ μετὰ σταδίους ὡς τριάκοντα, μεταβήσῃ τε αὐτὸν καὶ ἀναβήσῃ δι' ὁδοῦ πρόσαντες τέρας ἐς χωρίον καλούμενον Φαιδρίαν. Φαιδρίου δὲ ὡς πέντε ἀπέχει καὶ δέκα σταδίους κατὰ Δέσποιναν ὀνομαζόμενον Ἑρμαῖον. ὅροι πρὸς Μεγαλοπολίτας Μεσσηνίων καὶ οὗτοι καὶ ἀγάλματα οὐ μεγάλα Δεσποίνης τε καὶ Δήμητρος. ἔστι δὲ καὶ Ἑρμοῦ. πεποίηται δὲ καὶ Ἡρακλέους. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ ὑπὸ Δαιδάλου ποιηθὲν τῷ Ἡρακλεῖ ξόανον, ἐν μεθορίῳ τῆς Μεσσηνίας καὶ Ἀρκάδων ἐνταῦθα εἱστήκει. ἡ δὲ εἰς Λακεδαίμονα ἐκ Μεγάλης πόλεως ὁδὸς, ἐπὶ μὲν τὸν Ἀλφειὸν, στάδιοι τριάκοντά εἰσιν. ἀπὸ τοῦ δὲ παρὰ ποταμὸν ὁδεύσεις Θειοῦντα. κάτεισι δὲ καὶ ὁ Θειοῦς οὗτος ἐς τὸν Ἀλφειόν. ἀπολιπὼν δὲ τὸν Θειοῦντα ἐν ἀριστερᾷ σταδίους ἀπὸ τοῦ Ἀλφειοῦ τεσσαράκοντα, ἥξεις μάλιστα ἐς Φαλαισίας. Ἀπέχουσι δὲ αἱ Φαλαισίαι σταδίους εἴκοσι τοῦ Ἑρμαίου τοῦ κατὰ Βελεμίναν. λέγουσι μὲν δὴ οἱ Ἀρκάδες τὴν Βελεμίναν τῆς σφετέρας οὖσαν τὸ ἀρχαῖον, ἀποτέμεσθαι Λακεδαιμονίους. λέγειν δὲ οὐκ εἰκότα ἐφαίνοντό μοι. καὶ ἄλλων ἕνεκα καὶ μάλιστα, ὅτι μοι δοκοῦσι Θηβαῖοι μηδὲ τὰ ἐς ἐλασσωμένους περιιδεῖν τοὺς Ἀρκάδας. εἰ σφίσιν ἔσεσθαι σὺν τῷ δικαίῳ τὸ ἐπανόρθωμα ἔμελλεν. Εἰσὶ δὲ ἐκ Μεγάλης πόλεως καὶ ἐς τὰ χωρία ὁδοὶ τὰ ἐντὸς Ἀρκαδίας εἰς Μεθύδριον ἑβδομήκοντα στάδιοι καὶ ἑκατόν. τρισὶ δὲ ἀπὸ Μεγάλης πόλεως ἀπωτέρω σταδίοις καὶ δέκα Σκιάς τε καλούμενον χωρίον. καὶ Ἀρτέμιδος Σκιαδίτιδος ἐρείπιά ἐστιν ἱεροῦ. ποιῆσαι δὲ αὐτὸ ἐλέγετο Ἀριστόδημος ὁ τυραννήσας. Ἐντεῦθεν μὲν σταδίους ὡς δέκα, πόλεως Χαρισίων ὑπομνήματά ἐστιν οὐ πολλά. σταδίων δὲ ἄλλων δέκα ἐστὶν ἀπὸ Χαρισίων ἐς Τρικολώνους ὁδός. πόλις δὲ ἦσαν καὶ οἱ Τρικόλωνοι ποτὲ μέν. ἦν δὲ αὐτόθι καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἐπὶ λόφου Ποσειδῶνος ἱερόν. καὶ ἄγαλμα τετράγωνον. καὶ δένδρων περὶ τὸ ἱερόν ἐστιν ἄλσος. ταύτης μὲν δὴ οἱ Λυκάονος παῖδες, ἐγένοντο οἰκισταί. Ζοιτίαν δὲ ἀπωτέρω μὲν Τρικωλώνων πέντε που καὶ δέκα σταδίοις κειμένην δὲ οὐ κατ' εὐθὺ ἀλλ' ἐκ Τρικολώνων ἐς ἀριστεράν, Ζοιτέα οἰκῆσαι τὸν Τρικολώνου λέγουσι. Παρωρεὺς δὲ ὁ νεώτερος Τρικολώνου τῶν παίδων Παρωρείαν καὶ οὗτος ἔκτισεν. ἀπέχουσιν Ζοιτίας σταδίους δέκα. ἔρημοι δὲ καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἀμφότεραι. μένει δὲ ἐν Ζοιτίᾳ Δήμητρος ναὸς καὶ Ἀρτέμιδος. οἳ καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν. ἐρείπια δὲ πόλεων καὶ ἄλλα. Θυραίου μὲν σταδίους πέντε ἀπωτέρω Παρωρείας καὶ δέκα. τὰ δὲ Ὑψοῦντός ἐστιν ἐν ὄρει κειμένῳ μὲν ὑπὲρ τοῦ πεδίου. καλουμένῳ δὲ Ὑψοῦντι. ἡ δὲ Θυραίου τε καὶ Ὑψοῦντος μεταξὺ, ὀρεινὴ πᾶσά ἐστι καὶ θηριώδης. Λυκάονος δὲ εἶναι Θυραῖόν τε καὶ Ὑψοῦντα, προεδήλωσεν ἡμῖν ὁ λόγος. Τρικολώνων δέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ πρῶτα μὲν ἀνάντης ὁδὸς ἐπὶ πηγὰς καλουμένους Κρουνούς. σταδίους δὲ ὡς τριάκοντα καταβάντι ἐκ Κρουνῶν, τάφος ἐστὶ Καλλιστοῦς χῶμα γῆς ὑψηλόν. δένδρα ἔχων πολλὰ μὲν τῶν ἀκάρπων. πολλὰ δὲ καὶ ἥμερα. ἐπὶ δὲ ἄκρῳ τῷ χώματι, ἱερόν ἐστιν Ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν Καλλίστης. δοκεῖ δέ μοι καὶ Πάμφως μαθὼν τι παρὰ Ἀρκάδων, πρῶτος Ἄρτεμιν ἐν τοῖς ἔπεσιν ὀνόμασε Καλλίστην. σταδίους δὲ αὐτόθεν μὲν πέντε καὶ εἴκοσι Τρικολώνων δὲ ἑκατὸν τοὺς σύμπαντας ἀπέχουσα ἐπί γε τοῦ Ἑλίσσοντος. κατὰ δὲ τὴν εὐθεῖαν Μεθυδρίου. αὕτη γὰρ δὴ ἐκ Τρικολώνων ἔτι λείπεται. Ἀνεμῶσά τέ ἐστι χωρίον, καὶ ὄρος Φάλανθον. ἐν αὐτῷ δὲ ἐρείπιά ἐστι Φαλάνθου πόλεως. Ἀγελάου δὲ τοῦ Στυμφήλου παῖδα εἶναι τὸν Φάλανθον λέγουσιν. ὑπὲρ τούτου δὲ πεδίον τέ ἐστι Πώλου καλούμενον καὶ μετ' αὐτὸ Σχοινοῦς, ἀπὸ ἀνδρὸς Βοιωτοῦ Σχοινέως ἔχον τὴν κλῆσιν. εἰ δὲ ὁ Σχοινεὺς ἀπεδήμησεν οὗτος παρὰ τοὺς Ἀρκάδας εἶεν ἂν καὶ οἱ τῆς Ἀταλάντης δρόμοι συνεγγὺς τῷ Σχοινοῦντι ὄντες, οἱ ἀπὸ τῆς τούτου θυγατρὸς τὸ ὄνομα εἰληφότες. ἑξῆς δέ ἐστιν ἐμοὶ δοκεῖ καλούμενον. καὶ τοῖς πᾶσιν Ἀρκαδίαν εἶναι τὴν χώραν φασὶν ἐνταῦθα. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἐς μνήμην οὐδὲν ἄλλο, ὅτι μὴ αὐτὸ τὸ Μεθύδριον λείπεται. ὁδὸς δὲ ἐκ Τρικολώνων ἐς αὐτὸ σταδίων τριῶν δέοντες, τεσσαράκοντα καὶ ἑκατόν. ὠνομάσθη μὲν δὴ Μεθύδριον, ὅτι κολωνός ἐστιν ὑψηλός. Μαλοίτα τε ποταμοῦ καὶ Μυλάοντος μέσος. ἐφ' ὃ τὴν

Μεθύδριον ἐν ᾧ ῥέα δία τίκτει. ὁ ὁπλάδαμος γίγας. ῥέας ἱερόν, ἱερείαις μόναις βατόν. παλίσκιος χώρα. μαινάλιοι πανὸς ἀκροώμενοι συρίζοντος. ἀκακήσιος. ἑρμῆς. Πολύβιος ὁ Λυκόρτα.

πόλιν ὁ ὀρχομενὸς ᾤκιζε. πρὶν δὲ ἢ συντελεῖν ἐς τὸ μεγαλοπολιτικόν, γεγόνασι καὶ μεθυδριεῦσιν αὐτοῖς ὀλυμπιονῖκαι. ἔστι δὲ ἐν μεθυδρίῳ, ποσειδῶνός τε ἱππίου ναός. οὗτος μὲν ἐνταῦθα τῷ μυλάοντί ἐστι. τὸ δὲ ὄρος τὸ θαυμάσιον καλούμενον, κεῖται μὲν ὑπὲρ τὸν ποταμὸν τὸν μολοττόν. ἐθέλουσι δὲ οἱ μεθυδριεῖς, τὴν ῥέαν ἡνίκα τὸν δία εἶχεν ἐν τῇ γαστρί, ἐς τοῦτο ἀφικέσθαι τὸ ὄρος. παρασκευάσασθαι δὲ αὐτῇ καὶ βοήθειαν ἣν ὁ κρόνος ἐπ' αὐτὴν ἴοι, τόν τε ὁπλάδαμον καὶ ἄλλους ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν γίγαντες. καὶ τεκεῖν μὲν συγχωροῦσιν αὐτὴν ἐν μοίρᾳ τινὶ τοῦ λυκαίου. τὴν δὲ ἐς τὸν κρόνον ἀπάτην καὶ ἀντὶ τοῦ παιδὸς τὴν λεγομένην ὑπὸ ἑλλήνων ἀντίδοσιν τοῦ λίθου γενέσθαι φασὶν ἐνταῦθα. ἔστι δὲ πρὸς τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους σπήλαιον τῆς ῥέας. καὶ ἐς αὐτὸ ὅτι μὴ γυναιξὶ μόναις ἱεραῖς τῆς θεοῦ, ἀνθρώπων δὲ οὐδενὶ ἐσελθεῖν ἐστι τῶν ἄλλων. μεθυδρίου δὲ ὡς τριάκοντα ἀπέχει σταδίους, νυμφασία πηγή. τοσοῦτοι δὲ ἀπὸ νυμφασίας ἕτεροι πρὸς τοὺς μεγαλοπολιτῶν εἰσι καὶ ὀρχομενίων τε κοινοὺς, καὶ καφυατῶν ὅρους. μεγαλοπολίταις δὲ διὰ τῶν ἐνταῦθα τὸ ἕλος ὀνομαζομένων πυλῶν, διὰ τούτων ὁδὸς ἐσιοῦσιν ἐς μαίναλον παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν ἑλίσσοντα. ἔστι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐν ἀριστερᾷ, ἀγαθοῦ θεοῦ ναός. εἰ δὲ ἀγαθῶν οἱ θεοὶ δοτῆρές εἰσιν ἀνθρώποις, ζεὺς δὲ ὕπατος θεῶν ἐστιν, ἑπομένως αὐτὸς τῷ λόγῳ τὴν ἐπίκλησιν ταύτην διὸς τεκμαίροιτο εἶναι. προελθόντι δὲ οὐ πολὺ, ἔστι μὲν γῆς χῶμα ἀριστοδήμου τάφος. ὃν οὐδὲ τυραννοῦντα ἀφείλοντο μὴ ἐπονομάσαι χρηστόν. ἔστι δὲ ἀθηνᾶς ἱερὸν ἐπίκλησιν μαχανίτιδος. ὅτι βουλευμάτων ἐστὶν ἡ θεὸς παντοίων καὶ ἐπιτεχνημάτων εὑρέτις. πεποίηται δὲ ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ βορέα τῷ ἀνέμῳ τέμενος. καὶ οἱ μεγαλοπολῖται θυσίας θύουσιν, ἀνὰ πᾶν ἔτος. καὶ θεῶν οὐδενὸς βορέαν ὕστερον ἄγουσιν ἐς τιμήν, ἅτε σωτῆρα γενόμενον σφίσιν ἀπὸ λακεδαιμονίων τε καὶ ἄγιδος. ἑξῆς δὲ οἰκλέους τοῦ ἀμφιαράου πατρός μνῆμά ἐστιν, εἴ γε δὴ ἐπέλαβεν αὐτὸν τὸ χρεὼν ἐν ἀρκαδίᾳ, καὶ μὴ τῆς ἐνταῦθα λαομέδοντι ἡρακλεῖ στρατιᾶς μετασχόντα. μετὰ δὲ τοῦτό ἐστι δήμητρος καλουμένης ἐν ἕλει ναός τε καὶ ἄλσος ὑπὲρ σταδίους πέντε ἀπωτέρω τῆς πόλεως. γυναιξὶ δὲ ἐς αὐτὸ ἔσοδός ἐστι μόναις. τριάκοντα δέ ἐστιν ἀπωτέρω σταδίοις παλίσκιος ὀνομαζομένη χώρα. ἐκ παλισκίου δὲ ἀφικέσθαι ἐν ἀριστερᾷ τὸν ἔλαφον ὄντα οὐκ ἀέναον, καὶ προελθόντι ὅσον εἴκοσι σταδίους ἄλλα τε ἐρείπια περαιθέως καὶ ἱερὸν λείπεται πανός. ἢν δὲ τὸν χειμάρρουν διαβῇς, καὶ τοῦ πέντε μὲν σταδίοις καὶ δέκα ἀπωτέρω τοῦ ποταμοῦ πεδίον ἐστί. διελθόντι δὲ τοῦτο ὄρος ὁμώνυμον τῷ πεδίῳ τὸ μαινάλιον. τοῦ δὲ ὄρους ὑπὸ τοῖς καταλήγουσι, πόλεως σημεῖα λυκόας καὶ ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἄγαλμά ἐστι χαλκοῦν λυκοάτιδος. ἐν δὲ τοῖς κατὰ μεσημβρίαν τοῦ ὄρους σουμετία ᾤκιστο. ἐν τούτῳ δέ εἰσι τῷ ὄρει καλούμεναι τρίοδοι καὶ τὰ ὀστᾶ ἀρκάδος τοῦ καλλιστοῦς ἀνείλοντο ἐντεῦθεν, κατὰ τὸ ἐκ δελφῶν μάντευμα οἱ μαντινεῖς. λείπεται δὲ καὶ αὐτῆς ἔτι ἐρείπια, μαινάλου. ναοῦ τε σημεῖα ἀθηνᾶς. καὶ στάδιον ἐς ἀθλητῶν ἀγῶνα καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν ἐς ἵππων δρόμον. τὸ δὲ ὄρος τὸ μαινάλιον, ἱερὸν μάλιστα εἶναι πανὸς ὀνομάζουσιν. ὥστε οἱ περὶ αὐτὸ καὶ ἐπακροᾶσθαι συρίζοντος τοῦ πανὸς λέγουσι. τοῦ δὲ τῆς δεσποίνης ἱεροῦ καὶ μεγαλοπολιτῶν τοῦ ἄστεως, στάδιοι τεσσαράκοντα μεταξύ εἰσιν ἥμισυ μετὰ τῆς ὁδοῦ, πρὸς τὸ ἀλφειοῦ τὸ ῥεῦμα διαβαίνοντι. μετὰ δὲ δύο ἀπὸ τοῦ ἀλφειοῦ σταδίους, μακαρέων ἐστὶν ἐρείπια. αὐτόθεν δὲ ἐς ἐρείπια ἄλλα τὰ δασεῶν ἑπτά εἰσι στάδιοι. τοσούτοις δὲ ἐκ δασεῶν πρὸς τὸν ἀκακήσιον ὀνομαζόμενον λόφον. ὑπὸ τούτῳ δὲ τῷ λόφῳ πόλις τε ἦν ἀκακήσιον, ἑρμοῦ τε ἀκακησίου λίθου πεποιημένον ἄγαλμα καὶ ἐς ἡμᾶς ἐστιν ἐνταῦθα τοῦ λόφου. τραφῆναι δὲ ἑρμῆν παῖδα αὐτόθι καὶ ἄκακον τὸν λυκάονος γενέσθαι οἱ τροφέα, ἀρκάδων ἐστὶν ἐς αὐτὸν λόγος. διάφορα δὲ τούτοις θηβαῖοι. καὶ αὖθις οὐχ ὁμολογοῦντα τοῖς θηβαίων ταναγραῖοι λέγουσιν. ἀπὸ δὲ ἀκακησίου τέσσαρας σταδίους ἀπέχει τὸ ἱερὸν τῆς δεσποίνης. πρῶτα μὲν δὴ αὐτόθι ἡγεμόνης ναός ἐστιν ἀρτέμιδος. καὶ χαλκοῦν ἄγαλμα ἔχον δᾷδας. ποδῶν ἓξ εἶναι μάλιστα αὐτὸ εἰκάζομεν. ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὸν ἱερὸν περίβολον, τῆς δεσποίνης ἐστὶν ἔσοδος. ἰόντων δὲ ἐνταῦθα τὸν ναὸν, στοά τέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ. καὶ ἐν τῷ τοίχῳ λίθου λευκοῦ τύποι πεποιημένοι. καὶ τῷ μέν εἰσιν εἰργασμέναι μοῖραι. καὶ ζεὺς ἐπίκλησιν μοιραγέτης. δευτέρῳ δὲ ἡρακλῆς, τρίποδα ἀπόλλωνα ἀφαιρούμενος. ὁπόσα δὲ ἐς αὐτοὺς ἐπυθόμην γενέσθαι, δηλώσω καὶ ὕστερον ἢν ἐς τοῦ φωκικοῦ λόγου τὰ ἔχοντα ἐς δελφοὺς ἀφικώμεθα. ἐν δὲ τῇ στοᾷ τῇ παρὰ τῇ δεσποίνῃ μεταξὺ τῶν τύπων τῶν κατειλεγμένων, πινάκιόν ἐστι γεγραμμένα ἔχον, τὰ ἐς τὴν τελετήν. νύμφαι δέ εἰσι καὶ πᾶνες ἐνταῦθα τῶν τύπων. ἐνταῦθα δὲ τῷ τετάρτῳ πολύβιος ὁ λυκόρτα. καὶ οἱ ἐπίγραμμά ἐστιν ὡς ἀρχῆς τε μὴ ἂν σφαλῆναι τὴν ἑλλάδα εἰ πολυβίῳ τὰ πάντα ἐπείθετο. καὶ ἁμαρτούσῃ δὲ ἐκεῖνον βοήθειαν αὐτῇ γενέσθαι μόνον. πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ, δήμητρί τέ ἐστι βωμὸς, καὶ ἕτερον δεσποίνῃ. μετ' αὐτὸν δὲ μεγάλης μητρὸς θεῶν. αὐτὰ δὲ τὰ ἀγάλματα δέσποινα καὶ ἡ δημήτηρ τε καὶ ὁ θρόνος ἐν ᾧ καθέζονται, καὶ τὸ ὑπόθημα τὸ ὑπὸ

Δεσποίνης ἄγαλμα. τιτᾶνες. ἄρτεμις δήμητρος θυγάτηρ. κάτοπτρον παράδοξον. πανὸς δύναμις. καὶ πῦρ ἄσβεστον. καὶ ἐρατὼ νύμφη. λυκόσουρα πόλεων πρεσβυτάτη. λύκαιον καὶ κρητέα ἔνθα τραφῆναι τὸν δία λέγουσιν ἀρκάδες. τροφοὶ διός.

τοῖς ποσίν ἐστιν ἑνὸς ὁμοίως λίθου. καὶ οὔτε τῶν ἐπὶ τῇ ἐσθῆτι οὔτε ὁπόσα εἴργασται περὶ τὸν θρόνον, οὐδέν ἐστιν ἕτερον λίθου προσεχὲς σιδήρῳ καὶ κόλλῃ. ἀλλὰ τὰ πάντα ἐστὶν εἷς λίθος. οὗτος οὐκ ἐκομίσθη σφίσιν ὁ λίθος. ἀλλὰ κατὰ ὄψιν ὀνείρατος λέγουσιν αὐτὸν ἐξευρεῖν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τὴν γῆν ὀρύξαντες. τῶν δὲ ἀγαλμάτων ἐστὶν ἑκατέρου μέγεθος κατὰ τὸ ἀθήνησιν ἄγαλμα μάλιστα τῆς μητρός. δαμοφῶντος δὲ καὶ ταῦτα ἔργα. ἡ μὲν οὖν δημήτηρ δᾷδα ἐν δεξιᾷ φέρει, τὴν δὲ ἑτέραν χεῖρα ἐπιβέβληκεν ἐπὶ τὴν δέσποιναν. Ἡ δὲ δέσποινα σκῆπτρόν τε καὶ καλουμένην κίστην ἐπὶ τοῖς γόνασιν ἔχει. τῇ δὲ ἔχεται τῇ δεξιᾷ κίστης. τοῦ θρόνου δὲ ἑκατέρωθεν ἄρτεμις μὲν παρὰ τὴν δήμητρα ἕστηκεν ἀμπεχομένη δέρμα ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων φαρέτραν ἔχουσα. ἐν δὲ ταῖς χερσὶ, τῇ μὲν λαμπάδα ἔχει. τῇ δὲ δράκοντας δύο. παρὰ δὲ τὴν ἄρτεμιν κατάκειται κύων οἷαι θηρεύειν εἰσὶν ἐπιτήδειοι. πρὸς δὲ τῆς δεσποίνης τῷ ἀγάλματι ἕστηκεν ἄνυτος. σχῆμα ὡπλισμένου παρεχόμενος. φασὶ δὲ οἱ περὶ τὸ ἱερὸν, τραφῆναι τὴν δέσποιναν ὑπὸ τοῦ ἀνύτου. καὶ εἶναι τῶν τιτάνων καλουμένων καὶ τὸν ἄνυτον. τιτᾶνας δὲ πρῶτος ἐς ποίησιν ἐσήγαγεν ὅμηρος, θεοὺς εἶναι σφᾶς ὑπὸ τῷ καλουμένῳ ταρτάρῳ. καὶ ἔστιν ἐν ἥρας ὅρκῳ τὰ ἔπη. παρὰ δὲ ὁμήρου ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν τιτάνων τὸ ὄνομα, διονύσῳ τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς τιτᾶνας τῷ διονύσῳ τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργούς. τὰ μὲν δὴ ἐς τὸν ἄνυτον, ὑπὸ ἀρκάδων λέγεται. δήμητρος δὲ ἄρτεμιν θυγατέρα εἶναι καὶ οὐ λητοῦς, ὄντα αἰγυπτίων τὸν λόγον, αἰσχύλος ἐδίδαξεν εὐφορίωνος τοὺς ἕλληνας. τὰ δὲ ἐς κούρητας. οὗτοι γὰρ ὑπὸ τῶν ἀγαλμάτων πεποίηνται, καὶ τὰ ἐς κορύβαντας ἀπειργασμένους ἐπὶ τοῦ βάθρου. γένος δὲ οἶδα ἀλλοῖον καὶ οὐ κούρητας, τὰ ἐς τούτους παρίημι ἐπιστάμενος. τῶν δὲ ἡμέρων οἱ ἀρκάδες δένδρων ἁπάντων πλὴν ῥοιᾶς ἐς κομίζουσιν ἐς τὸ ἱερόν. ἐν δεξιᾷ δὲ ἐξιόντι ἐκ τοῦ ναοῦ, κάτοπτρον ἡρμοσμένον ἐστὶν ἐν τῷ τοίχῳ. τοῦτο ἢν τις προσβλέπῃ τὸ κάτοπτρον, ἑαυτὸν μὲν ἤτοι παντάπασιν ἀμυδρῶς ἢ οὐδὲν ὄψεται τὴν ἀρχήν. τὰ δὲ ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ αὐτὰ καὶ τὸν θρόνον ἐστὶν ἐναργῶς θεάσασθαι. παρὰ δὲ τὸν ναὸν τῆς δεσποίνης ὀλίγον ἐπαναβάντι ἐν δεξιᾷ μέγαρόν ἐστι καλούμενον καὶ τελετήν τε δρῶσιν ἐνταῦθα, καὶ τῇ δεσποίνῃ θύουσιν ἱερεῖα οἱ ἀρκάδες πολλά τε καὶ ἄφθονα. θύει μὲν δὴ αὐτῶν ἕκαστος ὅτι κέκτηται. τῶν ἱερείων δὲ οὐ τὰς φάρυγγας ἀποτέμνει, ὥσπερ ἐπὶ ταῖς ἄλλαις θυσίαις. κῶλον δὲ ὅτι ἂν τύχῃ τοῦτο ἕκαστος ἀπέκοψε τοῦ θύματος. ταύτην μάλιστα θεῶν σέβουσιν οἱ ἀρκάδες τὴν δέσποιναν. θυγατέρα δὲ αὐτὴν ποσειδῶνος εἶναί φασι. καὶ δήμητρος ἐπίκλησις ἐς τοὺς πολλούς ἐστιν αὐτῇ δέσποινα. καθάπερ καὶ τὴν ἐκ διὸς κόρην ἐπονομάζουσιν. ἰδία τε ἐστὶν ὄνομα περσεφόνη καθὰ ὅμηρος καὶ ἔτι πρότερον πάμφως ἐποίησεν. τῆς δὲ δεσποίνης τὸ ὄνομα ἔδεισα ἐς τοὺς ἀτελέστους γράφειν. ὑπὲρ δὲ τὸ καλούμενον μέγαρον, ἔστιν ἄλσος τῆς δεσποίνης ἱερὸν θριγκῷ λίθων περιεχόμενον. ἐντὸς δὲ αὐτοῦ δένδρα καὶ ἄλλα, καὶ ἐλαῖαι καὶ πρῖνος ἐκ ῥίζης μιᾶς πεφύκασι. τοῦτο οὐ γεωργοῦ σοφίας ἐστὶν ἔργον. ὑπὲρ δὲ τὸ ἄλσος καὶ ἱππίου ποσειδῶνος ἅτε πατρὸς τῆς δεσποίνης καὶ θεῶν ἄλλων εἰσὶ βωμοί. τῷ τελευταίῳ δὲ ἐπίγραμμά ἐστι θεοῖς αὐτὸν τοῖς πᾶσιν εἶναι κοινόν. ἐντεῦθεν δὲ ἀναβήσῃ διὰ κλίμακος ἐς ἱερὸν πανός. πεποίηται δὲ καὶ στοὰ ἐς τὸ ἱερόν. καὶ ἄγαλμα οὐ μέγα. θεῶν δὲ ὁμοίως τοῖς δυνατωτάτοις καὶ τούτῳ μέτεστι τῷ πανὶ ἀνθρώπων τε εὐχὰς ἄγειν ἐς τέλος καὶ ὁποῖα ἔοικεν ἀποδοῦναι πονηροῖς. παρὰ τούτῳ τῷ πανὶ πῦρ, οὔποτε ἀποσβεννύμενον καίεται. λέγεται δὲ ὡς τὰ ἔτι παλαιότερα καὶ μαντεύοιτο οὗτος ὁ θεός. προφῆτιν δὲ ἐρατὼ νύμφην αὐτῷ γενέσθαι ταύτην. ἣ ἀρκάδι τῷ καλλιστοῦς συνῴκησε. μνημονεύουσι δὲ καὶ ἐπῶν τῆς ἐρατοῦς, ἃ δὴ καὶ αὐτὸς ἐπελεξάμην ἐνταῦθα. ἔστι μὲν βωμὸς ἄρεως. ἔστι δὲ ἀγάλματα ἀφροδίτης ἐν ναῷ. λίθου τὸ ἕτερον λευκοῦ. τὸ δὲ ἀρχαιότερον αὐτῶν ξύλου. ὡσαύτως δὲ καὶ ἀπόλλωνός τε καὶ ἀθηνᾶς ξόανά ἐστι. τῇ δὲ ἀθηνᾷ καὶ ἱερὸν πεποίηται. ἀνωτέρω δὲ ὀλίγον τείχους τε περίβολος, τῆς λυκοσούρας ἐστί. καὶ οἰκήτορες ἐνεισὶν οὐ πολλοί. πόλεων δὲ ὁπόσας ἐπὶ τῇ ἠπείρῳ ἔδειξε γῆ, καὶ ἐν νήσοις λυκόσουρά ἐστι πρεσβυτάτη. καὶ ταύτην εἶδεν ὁ ἥλιος πρώτην. ἀπὸ ταύτης δὲ οἱ λοιποὶ ποιεῖσθαι πόλεις μεμαθήκασιν ἄνθρωποι. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς δεσποίνης, τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ λύκαιον. καλοῦσι δὲ αὐτὸ καὶ ὄλυμπον. καὶ ἱεράν γε ἕτεροι τῶν ἀρκάδων κορυφήν. τραφῆναι δὲ τὸν δία φασὶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. καὶ χώρα τέ ἐστιν ἐν τῷ λυκαίῳ κρητέα καλουμένη. αὕτη δὲ ἡ κρητέα ἐστὶν ἐξ ἀριστερᾶς ἀπόλλωνος ἄλσους ἐπίκλησιν παρρασίου. καὶ τὴν κρήτην ἔνθα ὁ κρητῶν ἔχει λόγος τραφῆναι δία τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι καὶ οὐ τὴν νῆσον ἀμφισβητοῦσιν οἱ ἀρκάδες. ταῖς νύμφαις δὲ ὀνόματα. ὑφ᾽ ὧν τὸν δία τραφῆναι λέγουσι, τίθενται θεισόαν. καὶ νέδαν καὶ ἁγνώ. καὶ ἀπὸ μὲν τῆς θεισόας πόλις ᾠκεῖτο ἐν τῇ παρρασίᾳ. τὰ δὲ ἐπ᾽ ἐμοῦ, μοίρας τῆς μεγαλοπολίτιδός ἐστιν ἡ θεισόα κώμη. τῆς νέδας δὲ ὁ ποταμὸς τὸ ὄνομα ἔσχηκεν. τῆς δὲ ἁγνοῦς ἡ ἐν τῷ ὄρει τῷ λυκαίῳ πηγὴ κατὰ τὰ αὐτὰ

Ὕδωρ ἀγνοῦς πηγῆς θαυμαστόν. τέμενος ἄβατον καὶ ἄσκιον λυκαίου διός. Ἀπόλλωνος παρρασίου θυσία. Διπλοῦς ἀχελῶος. μελπεία. νόμια ὄρη. πλατανιστῶν ποτ. φιγαλέων ὄνομα καὶ φυγὴ καὶ κάθοδος.

ποταμῷ τῷ ἴστρῳ, πέφυκεν ἴσον παρέχεσθαι τὸ ὕδωρ ἐν χειμῶνι ὁμοίως καὶ ἐν ὥρᾳ θέρους. ἢν δὲ αὐχμὸς χρόνον ἐπέχῃ πολὺν καὶ ἤδη σφίσι τὰ σπέρματα ἐν τῇ γῇ καὶ τὰ δένδρα αὐαίνηται, τηνικαῦτα ὁ ἱερεὺς τοῦ λυκαίου διὸς προσευξάμενος ἐς τὸ ὕδωρ καὶ θύσας ὁπόσα ἐστὶν αὐτῷ νόμος, καθίει δρυὸς κλάδον ἐπὶ πολῆς καὶ οὐκ ἐς βάθος τῆς πηγῆς. ἀνακινηθέντος δὲ τοῦ ὕδατος ἄνεισιν ἀχλὺς ἐοικυῖα ὁμίχλῃ. διαλιποῦσα δὲ ὀλίγον γίνεται νέφος ἡ ἀχλύς. καὶ ἐς αὐτὴν ἄλλα ἐπαγομένη τὰ νέφη, ὑετὸν τοῖς ἀρκάσιν ἐς τὴν γῆν κατιέναι ποιεῖ. ἔστι δὲ ἐν τῷ λυκαίῳ πανός τε ἱερόν. καὶ περὶ αὐτὸ ἄλσος δένδρων καὶ ἱππόδρομός τε. καὶ πρὸ αὐτοῦ στάδιον. τὸ δὲ ἀρχαῖον τῶν λυκαίων ἦγον τὸν ἀγῶνα ἐνταῦθα. ἔστι δὲ αὐτόθι καὶ ἀνδριάντων βάθρα οὐκ ἐπόντων ἔτι ἀνδριάντων. ἐλεγεῖον δὲ ἐπὶ τῶν βάθρων ἀστυάνακτος φασὶν εἶναι τὴν εἰκόνα. τὸν δὲ ἀστυάνακτα εἶναι γένος τῶν ἀπὸ ἀρκάδος. τὸ δὲ ὄρος παρέχεται τὸ λύκαιον καὶ ἄλλα ἐς θαῦμα καὶ μάλιστα τόδε. τέμενός ἐστιν ἐν αὐτῷ λυκαίου διός. ἔσοδος δὲ οὐκ ἔστιν ἐς αὐτὸ ἀνθρώποις. ὑπεριδόντα δὲ τοῦ νόμου καὶ ἐσελθόντα, ἀνάγκη πᾶσα αὐτὸν ἐνιαυτοῦ πρόσω μὴ βιῶναι. καὶ τάδε ἔτι ἐλέγετο. τὰ ἐντὸς τοῦ τεμένους γινόμενα ὁμοίως πάντα καὶ θηρία καὶ ἀνθρώπους οὐ παρέχεσθαι σκιάν. καὶ διὰ τοῦτο ἐς τὸ τέμενος θηρίου καταφυγόντος οὐκ ἐθέλει οἱ συνεσπίπτειν ὁ κυνηγέτης. ἀλλὰ ὑπομένων ἐκτὸς, καὶ ὁρῶν τὸ θηρίον οὐδεμίαν ἀπ' αὐτοῦ θεᾶται σκιάν. χρόνον μὲν δὴ τὸν ἴσον ἔπεισί τε ὁ ἥλιος, τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ καρκίνον. καὶ ἐν συήνῃ τῇ πρὸς αἰθιοπίᾳ οὔτε ἀπὸ δένδρων οὔτε ἀπὸ τῶν ζώων γενέσθαι σκιάν ἐστι. τὸ δὲ ἐν τῷ λυκαίῳ τέμενος τὸ αὐτὸ ἐς τὰς σκιὰς ἀεί τε καὶ ἐπὶ πασῶν πέπονθε τῶν ὡρῶν. ἔστι δὲ ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τῇ ἀνωτάτω τοῦ ὄρους γῆς χῶμα διὸς τοῦ λυκαίου βωμός. καὶ ἡ πελοπόννησος τὰ πολλά ἐστιν ἀπ' αὐτοῦ σύνοπτος. πρὸ δὲ τοῦ βωμοῦ κίονες δύο. ὡς ἐπὶ ἀνίσχοντα ἑστήκασιν ἥλιον. ἀετοὶ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐπίχρυσοι τά γε ἔτι παλαιότερα ἐπεποίηντο. ἐπὶ τούτου βωμοῦ τῷ λυκαίῳ διὶ θύουσιν ἐν ἀπορρήτῳ. πολυπραγμονῆσαι δὲ οὔ μοι τὰ ἐς τὴν θυσίαν ἡδὺ ἦν. ἐχέτω δὲ ὡς ἔχει καὶ ὡς ἔσχεν ἐξ ἀρχῆς. ἔστι δὲ ἐν τοῖς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ὄρους ἀπόλλωνος ἱερόν. ἐπίκλησιν παρράσιου. τίθενται δὲ αὐτῷ καὶ πύθιον ὄνομα. ἄγοντες δὲ τῷ θεῷ κατὰ ἔτος ἑορτὴν θύουσι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ κάπρον τῷ ἀπόλλωνι τῷ ἐπικουρίῳ. θύσαντες δὲ ἐνταῦθα, αὐτίκα τὸ ἱερεῖον κομίζουσιν ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ παρρασίου σὺν αὐλῷ τε καὶ πομπῇ. καί τά τε μηρία ἐκτέμνοντες καίουσι. καὶ δὴ καὶ ἀναλίσκουσιν αὐτόθι τοῦ ἱερείου τὰ κρέα. ταῦτα μὲν οὕτω ποιεῖν νομίζουσι. τοῦ λυκαίου δὲ τὰ πρὸς τῆς ἄρκτου γῆ τε ἡ θεισοαία. οἱ δὲ ἄνθρωποι μάλιστά οἱ ταύτῃ νύμφην τὴν θεισόαν ἄγουσιν ἐν τιμῇ. διὰ δὲ τῆς χώρας τῆς θεισόας ῥέοντες ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν ἀλφειὸν μυλάων. ἐπὶ δὲ αὐτῷ νοῦς καὶ ἀχελῷος καὶ κέλαδός τε καὶ νάφιλος. ἀχελῴῳ δὲ τῷ ἀρκάδι εἰσὶν ἄλλοι δύο ὁμώνυμοί τε αὐτῷ ποταμοί. καὶ τὰ ἐς δόξαν φανερώτεροι. τὸν μέν γε ἐπὶ τὰς ἐχινάδας καλοῦντα ἀχελῷον διὰ τῆς ἀκαρνάνων καὶ δι' αἰτωλίας. ἐν ἰλιάδι δὲ ὅμηρος ποταμὸν τῶν πάντων ἄρχοντα εἶναι. ἕτερον δὲ ἀχελῷον ῥέοντα ἐκ σιπύλου τοῦ ὄρους ἐποιήσατο αὐτόν τε τὸν ποταμὸν καὶ τὸ ὄρος τὸ σίπυλον τοῦ λόγου προσθήκην τοῦ ἐς νιόβην. τρίτῳ δ' οὖν καὶ τῷ περὶ τὸ ὄρος τὸ λύκαιον ἐστὶν ὄνομα ἀχελῷος. τῆς λυκοσούρας δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ νόμια ὄρη καλούμενα. καὶ πανὸς ἱερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς ἐστὶ νομίου. καὶ τὸ χωρίον ὀνομάζουσι μέλπειαν, τὸ ἀπὸ τῆς σύριγγος μέλος ἐνταῦθα πανὸς εὑρεθῆναι λέγοντες. κληθῆναι δὲ τὰ ὄρη νόμια, προχειρότατον μὲν ἐστὶν εἰκάζειν ἐπὶ τοῦ πανὸς ταῖς νομαῖς. αὐτοὶ δὲ οἱ ἀρκάδες νύμφης εἶναί φασιν ὄνομα. παρὰ δὲ τὴν λυκόσουραν ὡς ἐπὶ ἡλίου δυσμὰς, ποταμὸς πλατανιστῶν παρέξεισιν. ἀνδρὶ δὲ ἰόντι ἐς φιγαλίαν ἀνάγκη πᾶσα διαβῆναι τὸν πλατανιστῶνα. μετὰ δὲ αὐτὸν ἐστὶν ἄνοδος ὅσον τε σταδίους τριάκοντα ἢ πλείοσι τῶν τριάκοντα οὐ πολλῷ. τὰ δὲ ἐς τὸν λυκάονος φίγαλον, οὕτως γάρ δὴ τῇ πόλει τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο οἰκιστής, καὶ ὡς μετέβαλεν ἀνὰ χρόνον ἀπὸ φιγάλου βουκολίωνος τὸ ὄνομα ἡ πόλις καὶ αὖθίς τε ἀνεσώσατο τὸ ἀρχαῖον, τότε μὲν καὶ πρότερον ἔτι ἐσήμαινεν ἡμῖν ὁ λόγος. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόχρεω ἐς πίστιν. ἄνδρα αὐτόχθονα εἶναι τὸν φίγαλον. καὶ οὐ λυκάονος παῖδα. τοῖς δὲ εἰρημένον ἐστὶν ὡς ἡ φιγαλία νύμφη τῶν καλουμένων εἴη δρυάδων. λακεδαιμόνιοι δὲ ἡνίκα ἀρκάσιν ἐπεχείρησαν καὶ ἐσέβαλλον ἐς τὴν φιγαλίαν στρατιᾷ, μάχῃ τε νικῶσι τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ ἐπολιόρκουν περικαθεζόμενοι. κινδυνευόντων δὲ ἁλῶναι τοῦ τείχους ἐκ διδράσκουσιν οἱ φιγαλεῖς καὶ οἱ λακεδαιμόνιοι σφᾶς ἀφιᾶσιν ἐξελθεῖν ὑποσπόνδους. ἐγένετο δὲ ἡ τῆς φιγαλίας ἅλωσις, καὶ φιγαλέων ἡ ἐξ αὐτῆς φυγὴ μιλτιάδου μὲν ἀθήνησιν ἄρχοντος. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς τριακοστῆς ὀλυμπιάδος ἣν χίονις λάκων ἐνίκα τὸ τέταρτον. φιγαλέων δὲ τοῖς διαπεφευγόσιν ἔδοξεν ἀφικομένοις ἐς δελφοὺς ἐρωτᾶν ὑπὲρ καθόδου τὸν θεόν. καί σφισιν ἡ πυθία. καθ' αὑτοὺς μὲν πειρωμένους ἐς φιγαλίαν κατελθεῖν, οὐχ ὁρᾶν ἔφη κάθοδον. εἰ δὲ λογάδας ἑκατὸν ἐξ ὀρεσθασίου προσλάβοιεν, τοὺς μὲν ἀποθανεῖσθαι παρὰ τὴν μάχην, φιγαλεῦσι δὲ ἔσεσθαι δι' αὐτῶν κάθοδον. ὀρεσθάσιοι δὲ ὡς τὴν γενομένην φιγαλεῦσιν ἐπύθοντο μαντείαν, ἄλλος ἔφθανεν ἄλλον σπουδῇ λογάδων τε τῶν ἑκατὸν αὐτὸς ἕκαστος γενέ-

Ἑρμοῦ ἄγαλμα καταλῆγον εἰς τετράγωνον. Ἀρραχίων καὶ κρεύγας ἀφεικότες τὴν ψυχὴν στεφανοῦνται. λύμαξ καὶ λύματα. νέδα ποταμὸς μαιανδρώδης. τίς ἡ εὐρυνόμη.

θαι, καὶ ἐξόδου τῆς ἐς Φιγαλίαν μετασχεῖν. παρελθόντες δὲ ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων φρουράν, ἀφικνοῦνται ἐς πάντα ἐπὶ τέλος τὸν χρησμόν. καὶ γὰρ αὖθις λόγου μαχεσαμένοις ἀξίως ἐγένετο ἡ τελευτή. καὶ ἐξελάσαντες τοὺς Σπαρτιάτας, παρέσχον Φιγαλεῦσιν ἀπολαβεῖν πατρίδα. κεῖται δὲ ἡ Φιγαλία, ἐπὶ μετεώρου μὲν, καὶ ἀποτόμου, πλέονα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κρημνῶν οἰκοδομημένα ἐστὶ τείχη σφίσιν. ἀνελθόντι δὲ ὁμαλής ἐστιν ὁ λόφος ἤδη καὶ ἐπίπεδος. ἔστι δὲ σωτείρας τὸ ἱερὸν ἐνταῦθα ἀρτέμιδος. καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου. ἐκ τούτου δὲ τοῦ ἱεροῦ καὶ τὰς πομπάς σφισι πέμπειν κατέστη. ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἑρμοῦ, ἀμπεχομένῳ μὲν ἔοικεν ἱμάτιον. καταλήγει δὲ οὐκ ἐς πόδας ἀλλ' ἐς τὸ τετράγωνον σχῆμα. πεποίηται δὲ καὶ διονύσου ναός. ἐπίκλησις μέν ἐστιν αὐτῷ παρὰ τῶν ἐπιχωρίων, ἀκρατοφόρος. τὰ κάτω δὲ οὐκ ἔστι σύνοπτα τοῦ ἀγάλματος. ὑπὸ δάφνης τε φύλλων καὶ κισσῶν. ὁπόσον δὲ αὐτοῦ καθορᾶν ἐστιν, ἐπαλήλιπται κιννάβαρι ἐκλάμπειν. εὑρίσκεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἰβήρων ὁμοῦ τῷ χρυσῷ λέγεται. Φιγαλεῦσι δὲ ἀνδριάς ἐστιν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς. Ἀρραχίονος τοῦ παγκρατιαστοῦ. τά τε ἄλλα ἀρχαῖος. καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ τῷ σχήματι. οὐ διεστᾶσι μὲν πολὺ οἱ πόδες. κάθηνται δὲ παρὰ πλευρὰ αἱ χεῖρες ἄχρι τῶν γλουτῶν. πεποίηται μὲν δὴ ἡ εἰκὼν λίθου. λέγουσι δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῇ γραφῆναι. καὶ τοῦτο μὲν ἠφάνισται ὑπὸ τοῦ χρόνου. τῷ δὲ Ἀρραχίονι ἐγένοντο ὀλυμπικαὶ νῖκαι. δύο μὲν ὀλυμπιάσι ταῖς πρὸ τῆς τετάρτης καὶ πεντηκοστῆς. ἐγένετο δὲ καὶ ἐν αὐτῇ σὺν δικαίῳ τε ἐκ τῶν ἑλλανοδικῶν, καὶ Ἀρραχίονος αὐτοῦ τῇ ἀρετῇ. ὡς γὰρ δὴ πρὸς τὸν καταλειπόμενον ἔτι τῶν ἀνταγωνιστῶν ἐμάχετο ὑπὲρ τοῦ κοτίνου, ὁ μὲν προέλαβεν ὅστις δὴ ὁ ἀνταγωνιζόμενος καὶ τοῖς ποσὶ τὸν Ἀρραχίονα εἶχεν ἐζωκώς. καὶ τὸν τράχηλον ἐπίεζεν ἅμα αὐτοῦ ταῖς χερσίν. ὁ δὲ Ἀρραχίων ἐκκλᾷ τὸν ἐν τῷ ποδὶ τοῦ ἀνταγωνιζομένου δάκτυλον, καὶ Ἀρραχίων τε τὴν ψυχὴν ἀφίησιν ἀγχόμενος. καὶ ὁ ἄγχων τὸν Ἀρραχίονα ὑπὸ τοῦ δακτύλου τῆς ὀδύνης κατὰ τὸν καιρὸν ἀπαγορεύει τὸν αὐτόν. ἠλεῖοι δὲ ἐστεφάνωσάν τε καὶ ἀνηγόρευσαν νικῶντα τοῦ Ἀρραχίονος τὸν νεκρόν. ἐοικὸς δὲ καὶ ἀργείους οἶδα τοῦ κρεύγα ποιήσαντας ἐπιδαμνίῳ πύκτῃ. καὶ γὰρ ἀργεῖοι τεθνεῶτι ἔδοσαν τῷ κρεύγᾳ τῶν νεμείων τὸν στέφανον ὅτι ὁ πρὸς αὐτὸν μαχόμενος δαμόξενος συρακούσιος, παρέβη τὰ ὡμολογημένα σφίσιν ἐς ἀλλήλους. ἐφέξειν μὲν γὰρ ἔμελλον ἑσπέρα πυκτεύουσιν αὐτοῖς. συνέθεντο δὲ ἐς ἐπήκοον ἀνὰ μέρος τὸν ἕτερον ὑπεσχεῖν αὐτῶν τῷ ἑτέρῳ πληγήν. τοῖς δὲ πυκτεύουσιν οὐκ ἦν που τηνικαῦτα ἱμὰς ὀξὺς ἐπὶ τῷ καρπῷ τῆς χειρὸς ἑκατέρας. ἀλλὰ ταῖς μειλίχαις ἔτι ἐπύκτευον. ὑπὸ τὸ κοῖλον δέοντες τῆς χειρὸς, ἵνα οἱ δάκτυλοι σφίσιν ἀπολείπωνται γυμνοί. οἱ δὲ ἐκ βοείας ὠμῆς ἱμάντες λεπτοὶ τρόπον τινὰ ἀρχαῖον πεπλεγμένοι δι' ἀλλήλων ἦσαν αἱ μειλίχαι. τότε οὖν ὁ μὲν τὴν πληγὴν ἀφῆκεν ἐς τοῦ δαμοξένου τὴν κεφαλήν. ὁ δὲ ἀνασχεῖν τὴν χεῖρα ὁ δαμόξενος ἐκέλευσε τὸν κρεύγαν. ἀνασχόντος δὲ παίει τοῖς δακτύλοις ὀρθοῖς ὑπὸ τὴν πλευράν. ὑπὸ δὲ ἀκμῆς τε τῶν ὀνύχων καὶ βίας τῆς πληγῆς τὴν χεῖρα ἐς τὸ ἐντὸς καθεὶς ἐπιλαβόμενος τῶν σπλάγχνων ἐς τὸ ἐκτὸς ἕλκων ἀπέρρηξε. καὶ ὁ μὲν τὴν ψυχὴν αὐτίκα ὁ κρεύγας ἀφίησιν. οἱ δὲ ἀργεῖοι τὸν δαμόξενον ἅτε τὰ συγκείμενα ὑπερβάντα καὶ ἀντὶ μιᾶς κεχρημένον πολλαῖς ἐς τὸν ἀντίπαλον ταῖς πληγαῖς ἐξελαύνουσι. τῷ κρεύγᾳ δὲ τὴν νίκην τεθνεῶτι ἔδοσαν. καὶ ἐποιήσαντο εἰκόνα ἐν ἄργει. καὶ ἐς ἐμὲ ἔκειτο ἐν τῷ ἀπόλλωνος τοῦ λυκίου. Φιγαλεῦσι δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, καὶ πολυάνδριον τῶν λογάδων τῶν ὀρεσθασίων ἐστὶ καὶ ὡς ἥρωσιν αὐτοῖς ἐναγίζουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος. ποταμὸς δὲ ὁ καλούμενος λύμαξ ἐκδίδωσι μὲν ἐς τὴν νέδαν παρ' αὐτὴν ῥέων Φιγαλίαν. γενέσθαι δὲ τοὔνομά φασι τῷ ποταμῷ, καθαρσίων τῶν ῥέας εἵνεκα. ὡς γὰρ δὴ τεκοῦσαν τὸν δία ἐκάθηραν ἐπὶ ταῖς ὠδῖσιν αἱ νύμφαι, τὰ καθάρματα ἐς τοῦτον ἐμβάλλουσι τὸν ποταμόν. ὠνόμαζον δὲ ἄρα οἱ ἀχαιοὶ αὐτὰ λύματα. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὅμηρος ἀπολυμαίνεσθαί τε ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ λοιμοῦ τοὺς ἕλληνας, καὶ ἐμβάλλειν τὰ λύματα εἰπὼν σφᾶς ἐς θάλασσαν. εἰσὶ δὲ αἱ πηγαὶ τῆς νέδας ἐν ὄρει τῷ κεραυσίῳ. τοῦ λυκαίου δὲ μοῖρά ἐστι. καθότι δὲ ἐγγύτατα ἡ νέδα Φιγαλέων τῆς πόλεως γίνεται, κατὰ τοῦτο οἱ Φιγαλέων παῖδες ἀποκείρονται τῷ ποταμῷ τὰς κόμας. τὰ πρὸς θαλάσσῃ δὲ καὶ ἀναπλεῖται ναυσὶν οὐ μεγάλαις ἡ νέδα. ποταμῶν δὲ ὁπόσους ἴσμεν, μαίανδρος μὲν σκολιῷ μάλιστα κάτεισι τῷ ῥεύματι ἔς τε τὸ ἄνω καμπαῖς, καὶ αὖθις ἐπιστροφὰς παρεχόμενος πλείστας. δεύτερα δὲ ἑλιγμῶν γε ἕνεκα φέροιτο ἂν ἡ νέδα. σταδίοις δὲ ὅσον δώδεκα ἀνωτέρω Φιγαλίας, θερμά τέ ἐστι λουτρά. καὶ τούτων οὐ πόρρω κάτεισιν ὁ λύμαξ ἐς τὴν νέδαν. ᾗ δὲ συμβάλλουσι τὰ ῥεύματα, ἔστι τῆς εὐρυνόμης τὸ ἱερὸν ἅγιόν τε ἐκ παλαιοῦ. καὶ ὑπὸ τραχύτητος τοῦ χωρίου δυσπρόσοδον. περὶ αὐτὸ καὶ κυπάρισσοι πεφύκασι πολλαί τε καὶ ἀλλήλαις συνεχεῖς. τὴν δὲ εὐρυνόμην ὁ μὲν τῶν Φιγαλέων δῆμος ἐπίκλησιν εἶναι πεπίστευκεν ἀρτέμιδος. ὅσοι δὲ αὐτῶν παρειλήφασιν ὑπομνήματα ἀρχαῖα θυγατέρα ὠκεανοῦ φασὶν εἶναι, τὴν εὐρυνόμην. ἧς καὶ ὅμηρος ἐν ἰλιάδι ἐποιήσατο μνήμην. ὡς ὁμοῦ θέτιδι ὑποδέξατο ἥφαιστον. ἡμέρᾳ δὲ τῇ

Ὄρη φιγαλίας κοτύλιον καὶ ἐλάϊον. δημήτηρ ἐν ἄντρῳ κρυπτομένη.
χρησμὸς δοθεὶς φιγαλεῦσιν ἐπὶ ἀκαρπίαν ἀπαλλαγῆ.

αὐτῇ κατὰ ἔτος ἕκαστον τὸ ἱερὸν ἀνοιγνύουσι τῆς εὐρυνόμης· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον οὔ σφισιν ἀνοιγνύναι καθέστηκε. τηνικαῦτα δὲ καὶ θυσίας δημοσίᾳ τε καὶ ἰδιῶται θύουσιν. ἀφικέσθαι μὲν δή μοι τῆς ἑορτῆς οὐκ ἐξεγένετο ἐς καιρόν. οὐδὲ τῆς εὐρυνόμης τὸ ἄγαλμα εἶδον. τῶν φιγαλέων δὲ ἤκουσα ὡς χρυσαῖ τε τὸ ξόανον ἁλύσεις καὶ εἰκὼν γυναικὸς τὰ ἄχρα τῶν γλουτῶν. τὸ ἀπὸ τούτου δέ ἐστιν ἰχθῦς. ἀρτέμιδι δὲ οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν μετά γε τοῦ εἰκότος λόγου μετείη τοιούτου σχήματος. περιέχεται δὲ ἡ φιγαλία ὄρεσιν. ἐν ἀριστερᾷ μὲν ὑπὸ τοῦ καλουμένου κοτυλίου. τὰ δὲ ἐς δεξιά, ἕτερον προβεβλημένον ἐστὶν αὐτῆς ὄρος τὸ ἐλάϊον. ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως ἐς τεσσαράκοντα τὸ κοτύλιον μάλιστα σταδίους. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ, χωρίον τέ ἐστι καλούμενον βάσσαι. καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐπικουρίου, λίθου καὶ αὐτὸς ὄροφος. ναῶν δὲ ὅσοι πελοποννησίοις εἰσὶ μετά γε τὸν ἐν τεγέᾳ προτιμῷτο οὗτος ἂν τοῦ λίθου τε ἐς κάλλος καὶ τῆς ἁρμονίας εἵνεκα. τὸ δὲ ὄνομα ἐγένετο τῷ ἀπόλλωνι ἐπικουρήσαντι ἐπὶ νόσῳ λοιμώδει καθότι καὶ παρὰ ἀθηναίοις ἐπωνυμίαν ἔλαβεν ἀλεξίκακος, ἀποτρέψας καὶ τούτοις τὴν νόσον. ἔπαυσε δὲ ὑπὸ τὸν τῶν πελοποννησίων καὶ ἀθηναίων πόλεμον καὶ τοὺς φιγαλέας, καὶ οὐκ ἐν ἑτέρῳ καιρῷ. μαρτύρια δὲ αἵ τε ἐπικλήσεις ἀμφότεραι τοῦ ἀπόλλωνος ἐοικός τι ὑποσημαίνουσαι. καὶ ἰκτῖνος ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ ἐν φιγαλίᾳ ναοῦ γεγονὼς τῇ ἡλικίᾳ κατὰ περικλέα, καὶ ἀθηναίοις τὸν παρθενῶνα καλούμενον κατασκευάσας. ἐδίδαξε δὲ ὁ λόγος ἤδη μοι τὸ ἄγαλμα εἶναι τοῦ ἀπόλλωνος, μεγαλοπολιτῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ. ἔστι δὲ ὕδατος ἐν τῷ ὄρει τῷ κοτυλίῳ πηγή. καὶ ὅπου συνέγραψέ τις ἀπὸ ταύτης τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα τοῦ λύμακι ἄρχεσθαι συνέγραψεν, οὔτε αὐτὸς θεασάμενος. οὔτε ἀνδρὸς ἀκοὴν ἰδόντος. ἃ καὶ ἀμφότερα παρῆσαν ἐμοί τὸ μὲν ποταμοῦ ῥεῦμα ὃν ἑωρῶμεν. τὸ δὲ ἐν τῷ κοτυλίῳ πηγῆς οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐξικνούμενον τὸ ὕδωρ. ἀλλὰ ἐντὸς ὀλίγου παντάπασιν ἀφανὲς γινόμενον. οὐ μὴν οὐδὲ ὅπου τῶν ἀρκάδων ἐστὶν ἡ πηγὴ τῷ λύμακι ἐπῆλθε πολυπραγμονῆσαί μοι. ἔστι δὲ ὑπὲρ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐπικουρίου, κότυλον μὲν ἐπίκλησιν. ἀφροδίτη δέ ἐστιν ἐν κωτίλῳ καὶ αὐτῇ τε ναὸς ἦν οὐκ ἔχων ἔτι ὄροφον. καὶ ἄγαλμα ἐπεποίητο. τὸ δὲ ἕτερον τῶν ὀρῶν τὸ ἐλάϊον, ἀπωτέρω μὲν φιγαλίας ὅσον τε σταδίοις τριάκοντά ἐστι. δήμητρος δὲ ἄντρον αὐτόθι ἱερόν, ἐπίκλησιν μελαίνης. ὅσα μὲν δὴ οἱ ἐν θελπούσῃ λέγουσιν ἐς μίξιν τὴν ποσειδῶνός τε καὶ δήμητρος, κατὰ ταῦτα σφίσιν οἱ φιγαλεῖς νομίζουσι. τεχθῆναι δὲ ὑπὸ τῆς δήμητρος οἱ φιγαλεῖς φασιν οὐχ ἵππον ἀλλὰ τὴν δέσποιναν ἐπονομαζομένην ὑπὸ ἀρκάδων. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου λέγουσι, θυμῷ τε ἅμα ἐς τὸν ποσειδῶνα αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῆς περσεφόνης τῇ ἁρπαγῇ πένθει χρωμένην, μέλαιναν ἐσθῆτα ἐνδῦσαν καὶ ἐς τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐλθοῦσαν ἐπὶ χρόνον ἀπεῖναι πολύν. ὡς δὲ ἐφθείρετο μὲν πάντα ὅσα ἡ γῆ τρέφει, τὸ δὲ ἀνθρώπων γένος καὶ ἐς πλέον ἀπώλλυτο ὑπὸ λιμοῦ, θεῶν μὲν ἄλλων ἠπίστατο ἄρα οὐδεὶς ἔνθα ἀπεκέκρυπτο ἡ δημήτηρ. τὸν δὲ πᾶνα ἐπιέναι μὲν τὴν ἀρκαδίαν καὶ ἄλλοτε αὐτὸν ἐν ἄλλῳ θηρεύειν τῶν ὀρῶν. ἀφικόμενον δὲ πρὸς τὸ ἐλάϊον κατοπτεῦσαι τὴν δήμητρα. σχήματός τε ὡς εἶχε καὶ ἐσθῆτα ἐνεδέδυτο ποίαν. πυθέσθαι δὲ τὸν δία ταῦτα παρὰ τοῦ πανός. καὶ οὕτως ὑπὸ αὐτοῦ πεμφθῆναι τὰς μοίρας παρὰ τὴν δήμητραν. τὴν δὲ πεισθῆναί τε ταῖς μοίραις, καὶ ἀποθέσθαι μὲν τὴν ὀργήν. ὑφεῖναι δὲ καὶ τῆς λύπης. σφᾶς δὲ ἀντὶ τούτων φασὶν οἱ φιγαλεῖς τό τε σπήλαιον νομίσαι τοῦτο ἱερὸν δήμητρος. καὶ ἐς αὐτὸ ἄγαλμα ἀναθεῖναι ξύλου. πεποιῆσθαι δὲ οὕτω σφίσι τὸ ἄγαλμα. καθέζεσθαι μὲν ἐπὶ πέτρᾳ. γυναικὶ δὲ ἐοικέναι τὰ ἄλλα πλὴν κεφαλήν. κεφαλὴν δέ, καὶ κόμην εἶχεν ἵππου. καὶ δρακόντων τε καὶ ἄλλων θηρίων εἰκόνες προσεπεφύκεσαν τῇ κεφαλῇ. χιτῶνα δὲ ἐνεδέδυτο καὶ ἄχρι ἐς τοὺς πόδας. δελφὶς δὲ ἐπὶ τῆς χειρὸς ἦν αὐτῇ. περιστερὰ δὲ ἡ ὄρνις ἐπὶ τῇ ἑτέρᾳ. ἐφ' ὅτῳ μὲν δὴ οἱ τὸ ξόανον ἐποιήσαντο οὕτως, ἀνδρὶ οὐκ ἀσυνέτῳ γνώμην ἀγαθῷ δὲ καὶ τὰ ἐς μνήμην δῆλά ἐστι. μέλαιναν δὲ ἐπονομάσαι φασὶν αὐτήν, ὅτι καὶ ἡ θεὸς μέλαιναν τὴν ἐσθῆτα εἶχε. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ξόανον, οὔτε ὅτου ποίημα ἦν οὔτε ἡ φλὸξ τρόπον ὅντινα ἐπέλαβεν αὐτὸ μνημονεύουσιν. ἀφανισθέντος δὲ τοῦ ἀρχαίου, φιγαλεῖς οὔτε ἄγαλμα ἄλλο ἀπεδίδοσαν τῇ θεῷ, καὶ ὁπόσα ἐς ἑορτὰς καὶ θυσίας, τὰ πολλὰ δὴ παρῶπτο σφίσιν. ἐς ὃ ἡ ἀκαρπία ἐπιλαμβάνει τὴν γῆν. καὶ ἱκετεύσασιν αὐτοῖς, χρᾷ τάδε ἡ πυθία.

Ἀρκάδες ἀζᾶνες βαλανηφάγοι οἳ φιγάλειαν
Νάσσασθ' ἱππολεχοῦς δηοῦς κρυπτήριον ἄντρον.
Ἥκετε πευσόμενοι λιμοῦ λύσιν ἀλγινόεντος.
Μοῦνοι δὶς νομάδες. μοῦνοι πάλιν ἀγριοδαῖται.
Δηὼ μέν σ' ἔπαυσε νομῆς δηὼ δὲ νομήων
Ἐλκησισταχύων, καὶ νασοφάγων πάλι θῆκε
Νοσφισθεῖσα γέρα προτέρων τιμάς τε παλαιάς.
Καί σ' ἀλληλοφάγον θήσει τάχα καὶ τεκνοδαίτην.
Εἰ μὴ πανδήμοις λοιβαῖς χόλον ἱλάσεσθε
Σήραγγός τε μυχὸν θείαις κοσμήσετε τιμαῖς

Ὡς δὲ οἱ φιγαλεῖς ἀνακομισθὲν τὸ μάντευμα ἤκουσαν, τά τε ἄλλα ἐς πλέον τιμῆς ἢ τὰ πρότερα τὴν δήμητραν ἦγον. καὶ ὀνατᾶν τὸν μίκωνος αἰγινήτην

ὀνάτα τέχνη καὶ ἡλικία. Παλλάντιοι αὐτόνομοι ἀντωνίνου τοῦ εὐσεβοῦς εὐεργεσίᾳ. ἐφεξῆς δὲ πολλὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπέξεισιν ἄξια μνήμης.

πείθουσιν ἐφ' ὅτῳ δὴ μισθῷ ποιῆσαί σφισιν ἄγαλμα δήμητρος. τοῦ δὲ ὀνάτα τούτου περγαμηνοῖς ἐστιν ἀπόλλων χαλκοῦς θαῦμα ἐν τοῖς μάλιστα μεγέθους τε ἕνεκα καὶ ἐπὶ τῇ τέχνῃ. τότε δὴ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἀνευρὼν γραφὴν ἢ μίμημα ἀρχαίου ξοάνου, τὰ πλείω τοῦ δὲ ὡς λέγεται καὶ κατὰ ὀνειράτων ὄψιν, ἐποίησε χαλκοῦν φιγαλεῦσιν ἄγαλμα. γενεαῖς μάλιστα ὕστερον τῆς ἐπὶ τὴν ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ μήδου. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ. κατὰ γὰρ τὴν ξέρξου διάβασιν ἐς τὴν εὐρώπην συρακουσῶν τε ἐτυράννει καὶ σικελίας τῆς ἄλλης γέλων ὁ δεινομένους. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε γέλων, ἐς ἱέρωνα ἀδελφὸν γέλωνος περιῆλθεν ἡ ἀρχή. ἱέρωνος δὲ ἀποθανόντος πρότερον πρὶν ἢ τῷ ὀλυμπίῳ διὶ ἀναθεῖναι τὰ ἀναθήματα ἃ ηὔξατο ἐπὶ τῶν ἵππων ταῖς νίκαις, οὕτω δεινομένης ἱέρωνος ἀπέδωκεν ὑπὲρ τοῦ πατρός. ὀνάτα καὶ ταῦτα ποιήματα. καὶ ἐπιγράμματα ἐν ὀλυμπίᾳ, τὸ μὲν ὑπὲρ τοῦ ἀναθήματός ἐστιν αὐτῶν.

Σόν ποτε νικήσας ζεῦ ὀλύμπιε σεμνὸν ἀγῶνα τεθρίππῳ μὲν ἅπαξ μουνοκέλητι δὲ δὶς δῶρ' ἱέρων, τάδε σοι ἐχαρίσσατο· παῖς δ' ἀνέθηκε δεινομένης πατρὸς μνῆμα συρακοσίου. τὸ δὲ ἕτερον λέγει τῶν ἐπιγραμμάτων. υἱὸς μὲν μίκωνος ὀνάτας ἐξετέλεσσεν νάσῳ ἐν αἰγίνῃ δώματα ναιετάων. ἡ δὲ ἡλικία τοῦ ὀνάτα κατὰ τὸν ἀθηναῖον ἡγίαν καὶ ἀγελάδαν συμβαίνει τὸν ἀργεῖον. ταύτης μάλιστα ἐγὼ τῆς δήμητρος ἕνεκα ἐς φιγαλίαν ἀφικόμην. καὶ ἔθυσα τῇ θεῷ, καθὰ καὶ οἱ ἐπιχώριοι νομίζουσιν οὐδέν. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν δένδρων τῶν ἡμέρων. τά τε ἄλλα καὶ ἀμπέλου καρπόν. καὶ μελισσῶν τε κηρία. καὶ ἐρίων τὰ μὴ ἐς ἐργασίαν πω ἥκοντα ἀλλὰ ἔτι ἀνάπλεα τοῦ οἰσύπου ἃ τιθέασιν ἐπὶ τὸν βωμὸν ᾠκοδομημένον πρὸ τοῦ σπηλαίου. θέντες δὲ καταχέουσιν αὐτῶν ἔλαιον. ταῦτα ἰδιώταις τε ἀνδράσι καὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος τῷ κοινῷ καθέστηκεν ἐς τὴν θυσίαν. ἱέρεια δέ σφισίν ἐστιν ἡ δρῶσα. σὺν δὲ αὐτῇ καὶ τῶν ἱεροθυτῶν καλουμένων ὁ νεώτατος. οἱ δέ εἰσι τῶν ἀστῶν τρεῖς ἀριθμόν. ἔστι δὲ δρυμός τε ἄλσος περὶ τὸ σπήλαιον, καὶ ὕδωρ ψυχρὸν ἄνεισιν ἐκ τῆς γῆς. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνάτα ποιηθέν, οὔτε ἦν κατ' ἐμέ, οὔτε εἰ ἐγένετο ἀρχὴν φιγαλεῦσιν ἠπίσταντο οἱ πολλοί. τῶν δὲ ἐντυχόντων ἡμῖν ἔλεγεν ὁ πρεσβύτατος γενεαῖς πρότερον τρισὶν ἢ κατ' αὐτὸν ἐμπεσεῖν ἐς τὸ ἄγαλμα ἐκ τοῦ ὀρόφου πέτρας. ὑπὸ τούτων δὲ καταγῆναι καὶ ἐς ἅπαν ἔφασκεν αὐτὸ ἀφανισθῆναι. καὶ ἔν γε τῷ ὀρόφῳ δῆλα καὶ ἡμῖν ἔτι ἦν καθὰ ἀπερρώγεσαν αἱ πέτραι. ἀπαιτεῖ δὲ ἡμᾶς τὸ μετὰ τοῦτο ὁ λόγος. τό τε παλλάντιον εἰ δή τι αὐτόθι ἔστιν ἐς μνήμην καὶ καθ' ἥντινα βασιλεὺς αἰτίαν ἀντωνῖνος ὁ πρότερος, πόλιν τε ἀντὶ κώμης ἐποίησε παλλάντιον. καὶ σφίσιν ἐλευθερίαν καὶ ἀτέλειαν ἔδωκεν ἦ φόρων. φασὶ δὴ καὶ γνώμην γενέσθαι καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄριστον τῶν ἀρκάδων ὄνομα εὔανδρον. παῖδα δὲ αὐτὸν νύμφης τε εἶναι, θυγατρὸς τοῦ λάδωνος καὶ ἑρμοῦ. σταλέντα δὲ ἐς ἀποικίαν καὶ ἄγοντα ἀρκάδων τῶν ἐκ παλλαντίου στρατείαν παρὰ τῷ ποταμῷ πόλιν τῷ θύμβριδι οἰκίσαι. καὶ ῥωμαίων μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως, ὅπερ ᾠκεῖτο ὑπὸ τοῦ εὐάνδρου καὶ ἀρκάδων τῶν συνακολουθησάντων, ὄνομα ἔχει παλλάντιον κατὰ μνήμην τῆς ἐν ἀρκαδίᾳ. χρόνῳ δὲ ὕστερον μετέπεσε τὸ ὄνομα ἐν ἀφαιρέσει γραμμάτων τοῦ τε λ καὶ τοῦ ν. τούτων μὲν τῶν λεγομένων ἕνεκα παλλαντιεῦσιν ἐκ βασιλέως ἐγένοντο δωρεαί. ὁ δὲ ἀντωνῖνος ὅτῳ καὶ ἐς παλλαντιεῖς ἐστιν εὐεργέτημα πόλεμον μὲν ῥωμαίοις ἐθελοντὴς ἐπηγάγετο οὐδένα. πολέμου δὲ ἄρξαντας μαύρους λιβύων τῶν αὐτονόμων τὴν μεγίστην μοῖραν, νομάδας τε ὄντας. καὶ τοσῷδε ἔτι δυσμαχωτέρους, τοῦ σκυθικοῦ γένους, ὅσῳ μὴ ἐπ' ἁμαξῶν. ἐπὶ ἵππων δὲ αὐτοί τε καὶ αἱ γυναῖκες ἠλῶντο, τούτους μὲν ἐξ ἁπάσης ἐλαύνων τῆς χώρας ἐς τὰ ἔσχατα ἠνάγκασεν ἀναφυγεῖν λιβύης. ἐπί τε ἄτλαντα τὸ ὄρος, καὶ ἐς τοὺς πρὸς τῷ ἄτλαντι ἀνθρώπους. ἀπετέμετο δὲ καὶ τῆς ἐν βριττανίᾳ βριγάντων τὴν πολλήν. ὅτι ἐπεσβαίνειν καὶ οὗτοι σὺν τοῖς ὅπλοις ἦρξαν ἐς τὴν γενουνίαν μοῖραν ὑπηκόους ῥωμαίων. λυκίων δὲ καὶ καρῶν τὰς πόλεις κῴων τε καὶ ῥόδον ἀνέτρεψε μὲν σφίσιν ἐς αὐτὰς καλασκήψας σεισμός. βασιλεὺς δὲ ἀντωνῖνος καὶ ταύτας ἀνεσώσατο, δαπανήματί τε ὑπερβολῇ καὶ ἐς τὸν ἀνοικισμὸν προθυμίᾳ. χρήματα δὲ ἐπιδόσεις ὁπόσας καὶ ἕλλησι καὶ τοῦ βαρβαρικοῦ τοῖς δεηθεῖσι καὶ ὧν ἔργων κατεσκεύασεν ἔν τε τῇ ἑλλάδι. καὶ περὶ ἰωνίαν. καὶ περὶ καρχηδόνα τε καὶ ἐν γῇ τῇ σύρων, τάδε μὲν ἄλλοι ἔγραψαν ἐς τὸ ἀκριβέστατον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπελείπετο οὗτος καὶ ἄλλο τοιόνδε ἐς μνήμην. ὅσοις τῶν ὑπηκόων πολίταις ὑπῆρχεν εἶναι ῥωμαίων, οἱ δὲ παῖδες ἐτέλουν σφίσιν ἐς τὸ ἑλληνικόν, τούτοις ἐλείπετο ἢ τὰ χρήματα ἐς οὐ προσήκοντας νέμειν, ἢ ἐπαυξῆσαι τὸν βασιλέως πλοῦτον. κατὰ νόμον δή τινα. ἀντωνῖνος δὲ ἐφῆκε καὶ τούτοις διδόναι σφᾶς παισὶ τὸν κλῆρον. προτιμήσας φανῆναι φιλάνθρωπος ἢ ὠφέλιμον ἐς χρήματα φυλάξαι νόμον. τοῦτον εὐσεβῆ τὸν βασιλέα ἐκάλεσαν οἱ ῥωμαῖοι. διότι ἐς τὸ θεῖον τιμῇ μάλιστα ἐφαίνετο χρώμενος. δόξῃ δὲ ἐμῇ καὶ τὸ ὄνομα τὸ κύρου φέροιτο ἂν τοῦ πρεσβυτέρου. πατὴρ ἀνθρώπων καλούμενος. ἀπέλιπε δὲ καὶ τῇ βασιλείᾳ παῖδα ὁμώνυμον. ὁ δὲ ἀντωνῖνος οὗτος ὁ δεύτερος καὶ τούς τε γερμανοὺς μαχιμωτάτους καὶ πλείστους τῶν ἐν τῇ εὐρώπῃ βαρβάρων καὶ ἔθνος τὸ σαυροματῶν πολέμου καὶ ἀδικίας ἄρξαντα τιμωρούμενος ἐπεξῆλθε. τὰ δὲ δὴ ἐπίλοιπα ἡμῖν τοῦ ἀρκαδικοῦ λόγου, ἔστιν ἐκ μεγάλης πόλεως ἐς παλλάντιον ὁδός, καὶ ἐς τέγεαν ἄγουσα αὐτὴ μέχρι τοῦ καλουμένου χώματος. κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν λα

Ἀρκαδίας αἱμονιαί. ἀφροδίσιον. ἀσία. εὐρώτας ποτ. χῶμα. γαλλαντικὸν πεδίον. καθαροὶ θεοί. κρήσιον ὄρος. ἀέροπος. δῆμοι ἀρκάδων ἐννέα. ὅσα τεγεάταις ἐς δόξαν.

δυγκέα σφίσιν ὀνομάζεται τὰ πρὸ τοῦ ἄστεως. ἀπὸ λαδόκου τοῦ ἐχέμου. καὶ μετὰ ταῦτα αἱμονιαὶ πόλεις ἦσαν τὸ ἀρχαῖον. οἰκιστὴς δὲ αἵμων ἐγένετο αὐταῖς ὁ λυκάονος. διαμεμένηκε δὲ ἐς τόδε αἱμονιὰς τὸ χωρίον ἔτι ὀνομάζεσθαι. μετὰ δὲ αἱμονιὰς ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ, πόλεώς ἐστιν ὀρεσθασίου καὶ ἄλλα ὑπολειπόμενα ἐς μνήμην, καὶ ἀρτέμιδος ἱεροῦ κίονες ἔτι. ἐπίκλησιν δὲ ἱέρεια τῇ ἀρτέμιδί ἐστιν. τὴν δὲ εὐθεῖαν ἰόντι ἐξ αἱμονιῶν, ἀφροδίσιόν τε ἐστὶν ὀνομαζόμενον καὶ μετ᾽ αὐτὸ ἄλλο χωρίον τὸ ἀθήναιον. τούτου δὲ ἐν ἀριστερᾷ ναός ἐστιν ἀθηνᾶς. καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ λίθου. τοῦ ἀθηναίου δὲ μάλιστα εἴκοσι ἀπωτέρω σταδίοις, ἐρείπια ἀσέας ἐστὶ καὶ ὁ λόφος ἀκρόπολίς ποτε οὖσα, τείχους σημεῖα ἔχει καὶ ἐς τόδε. σταδίους δὲ ὅσον πέντε ἀπὸ ἀσέας τὸ ἀλφειοῦ μὲν ὀλίγον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. τὸ δὲ εὐρώτα παρ᾽ αὐτήν ἐστι πηγή. πρός τε τοῦ ἀλφειοῦ τῇ πηγῇ, ναός τε μητρὸς θεῶν ἐστιν οὐκ ἔχων ὄροφον. καὶ λέοντες δύο λίθου πεποιημένοι. τοῦ δὲ εὐρώτα τὸ ὕδωρ ἀνακεράννυταί τε πρὸς τὸν ἀλφειὸν, καὶ ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους κοινῷ πρόεισι τῷ ῥεύματι. κατελθόντες δὲ ἐς χάσμα, ὁ μὲν αὐτῶν ἄνεισιν αὖθις ἐν τῇ γῇ τῇ λακεδαιμονίων ὁ εὐρώτας, ὁ δὲ ἀλφειὸς ἐν πηγαῖς τῆς μεγαλοπολίτιδος. ἔστι δὲ ἄνοδος ἐξ ἀσέας ἐς τὸ ὄρος τὸ βόρειον καλούμενον. καὶ ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τοῦ ὄρους σημεῖά ἐστιν ἱεροῦ. ποιῆσαι δὲ τὸ ἱερὸν ἀθηνᾷ τε σωτείρᾳ καὶ ποσειδῶνι ὀδυσσέα ἐλέγετο ἀνακομισθέντα ἐξ ἰλίου. τὸ δὲ ὀνομαζόμενον χῶμα, ὅροι μεγαλοπολίταις τῆς γῆς πρὸς τεγεάτας καὶ παλλαντιεῖς εἰσί. καὶ τὸ παλλαντικὸν πεδίον ἐστὶν ἐκτραπεῖσιν ἐς ἀριστερὰν ἀπὸ τοῦ χώματος. ἐν δὲ παλλαντίῳ ναός τε καὶ ἀγάλματα λίθου πάλλαντος. τὸ δὲ ἕτερόν ἐστιν εὐάνδρου καὶ κόρης τε τῆς δήμητρος ἱερόν. καὶ οὐ πολὺ ἀπωτέρω πολυβίου σφίσιν ἀνδριάς ἐστι. τῷ λόφῳ δὲ τῷ ὑπὲρ τῆς πόλεως ὅσα ἀκροπόλει τὸ ἀρχαῖον ἐχρῶντο. λείπεται δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἐπὶ κορυφῇ τοῦ λόφου θεῶν ἱερόν. ἐπίκλησις μὲν δή ἐστιν αὐτοῖς καθαροί. περὶ μεγίστων δὲ αὐτόθι καθεστήκασιν οἱ ὅρκοι. καὶ ὀνόματα μὲν τῶν θεῶν οὐκ ἴσασιν ἢ καὶ εἰδότες οὐ θέλουσιν ἐξαγορεύειν. καθαροὺς δὲ ἐπὶ τῷδε ἄν τις κληθῆναι τεκμαίροιτο. ὅτι αὐτοῖς οὐ κατὰ ταὐτὰ ὁ πάλλας ἔθυσε καθὰ καὶ ὁ πατήρ οἱ τῷ λυκαίῳ διΐ. τοῦ δὲ καλουμένου χώματος ἐν δεξιᾷ, πεδίον ἐστὶ τὸ μανθουρικόν. ἔστι δὲ ἐν ὅροις ἤδη τεγεατῶν τὸ πεδίον ὂν σταδίων που πεντήκοντα μάλιστα ἄχρι τεγέας. ἔστι δὲ ὄρος οὐ μέγα ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ καλούμενον κρήσιον. ἐν δὲ αὐτῷ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀλφειοῦ πεποίηται. ἀερόπῃ τῇ κηφέως τοῦ ἀλεοῦ συνεγένετο ἄρης καθὰ οἱ τεγεᾶται λέγουσι. καὶ ἡ μὲν ἀφίησιν ἐν ταῖς ὠδῖσι τὴν ψυχήν. ὁ δὲ παῖς καὶ τεθνηκυίας τῆς μητρὸς εἴχετο ἔτι. καὶ ἐκ τῶν μαστῶν εἷλκεν αὐτῆς γάλα πολὺ καὶ ἄφθονον. καὶ ἦν γὰρ τοῦ ἄρεως γνώμη τὰ γινόμενα, τούτων εἵνεκα ἀφνειὸν τὸν θεὸν ὀνομάζουσι. τῷ δὲ παιδὶ ὄνομά τε θέσθαι φασὶ, ἀέροπον. ἔστι δὲ κατὰ τὴν ἐς τεγέαν ὁδὸν, λευκώνιος καλουμένη κρήνη. θυγατέρα δὲ ἀφείδαντος λέγουσιν εἶναι τὴν λευκώνην. καὶ οὐ πόρρω τοῦ τεγεατῶν ἄστεος μνῆμά ἐστι. τεγεάτῃ δὲ τῷ μὲν τεγεάτῃ τῷ λυκάονος τὴν χώραν φασὶν ἀπ᾽ αὐτοῦ γενέσθαι μόνην τὸ ὄνομα. τοῖς δὲ ἀνθρώποις κατὰ δήμους εἶναι τὰς οἰκήσεις. γαρεάτας. καὶ φυλακεῖς. καὶ καρυάτας τε καὶ κορυθεῖς. ἔτι δὲ ποταχίδας. καὶ μανθυρεῖς καὶ ἐχευήθεις. ἐπὶ δὲ ἀφείδαντος βασιλεύοντος καὶ ἔνατος σφίσι προσεγένετο ἀφειδάντες. τῆς δὲ ἐφ᾽ ἡμῶν πόλεως οἰκιστὴς ἐγένετο ἄλεός. τεγεάταις δὲ πάρεξ εἰσὶ μὲν τὰ ἀρκάδων κοινὰ ἐς δόξαν. ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ πρὸς ἰλίῳ πόλεμος. ἔστι δὲ τὰ μηδικά τε καὶ ἐν διπαιεῦσιν ὁ πρὸς λακεδαιμονίους ἀγών. πάρεξ δὲ τῶν κατειλεγμένων, ἰδίᾳ τεγεάταις ἐστὶν αὐτοῖς τοσάδε ἐς δόξαν. τὸν γὰρ ἐν καλυδῶνι ὗν ἀγκαῖος ὑπέμεινεν ὁ λυκούργου τρωθείς. καὶ ἀταλάντη τοξεύει τὸν ὗν. καὶ ἔτυχε πρώτη τοῦ θηρίου. τούτων εἵνεκα αὐτῇ κεφαλή τε τοῦ ὑὸς καὶ τὸ δέρμα ἀριστεῖα ἐδόθη. ἡρακλειδῶν δὲ ἐς πελοπόννησον κατιόντων ἔχεμος ὁ ἀερόπου τεγεάτης ἐμονομάχησεν ἰδίᾳ πρὸς ὕλλον. καὶ ἐκράτησε τοῦ ὕλλου τῇ μάχῃ. λακεδαιμονίους τε οἱ τεγεᾶται πρῶτοι ἀρκάδων σφίσιν ἐπιστρατεύσαντας ἐνίκησαν. καὶ αἰχμαλώτους αἱροῦσιν αὐτῶν τοὺς πολλούς. τεγεάταις δὲ ἀθηνᾶς τῆς ἀλέας τὸ ἱερὸν τὸ ἀρχαῖον ἐποίησεν ἄλεός. χρόνῳ δὲ ὕστερον κατεσκευάσαντο οἱ τεγεᾶται τῇ θεῷ, ναὸν μέγαν τε καὶ θέας ἄξιον. ἐκεῖνο μὲν δὴ πῦρ ἠφάνισεν ἐπινεμηθὲν ἐξαίφνης διοφάντου παρ᾽ ἀθηναίοις ἄρχοντος. ὑστέρῳ δὲ ἔτει τῆς ἕκτης καὶ ἐνενηκοστῆς ὀλυμπιάδος ἣν εὐπόλεμος ἠλεῖος ἐνίκα στάδιον. ὁ δὲ ναὸς ὁ ἐφ᾽ ἡμῶν, πολὺ δή τι τῶν ναῶν ὅσοι πελοποννησίοις εἰσὶν ἐς κατασκευὴν προέχει τὴν ἄλλην καὶ ἐς μέγεθος. ὁ μὲν δὴ πρῶτός ἐστιν αὐτῷ κόσμος τῶν κιόνων δώριος. ὁ δὲ ἐπὶ τούτῳ κορίνθιος. ἑστήκασι δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ κίονες ἐργασίας τῆς ἰώνων. ἀρχιτέκτονα δὲ ἐπυνθανόμην σκόπαν αὐτοῦ γενέσθαι τὸν πάριον, ὃς καὶ ἀγάλματα πολλαχοῦ τῆς ἀρχαίας ἑλλάδος, τὰ δὲ καὶ περὶ ἰωνίαν τε καὶ καρίαν ἐποίησε. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀετοῖς, ἔστιν ἔμπροσθεν ἡ θήρα τοῦ ὑὸς τοῦ καλυδωνίου. πεποιημένου δὲ κατὰ μέσον μάλιστα τοῦ ὑὸς, τῇ μὲν ἐστιν ἀταλάντη καὶ μελέαγρος καὶ θησεὺς τελαμών τε καὶ πηλεὺς καὶ πολυδεύκης καὶ ἰόλαος, ὃς τὰ πλεῖστα ἡρακλεῖ συνέκαμνε τῶν ἔργων καὶ θεστίου παῖδες ἀδελφοὶ δὲ ἀλθαίας, πρόθους καὶ κομήτης. κατὰ δὲ ὗν τὰ ἕτερα, ἀγκαῖον ἔχοντα ἤδη τραύματα. καὶ ἀ

Ὅσοι παρὰ τῶν κρατηθέντων ἀπήγαγον ἀγάλματα θεῶν. καὶ τὰ ἐς ἀθηνᾶν ἐν τεγέᾳ τὴν ἀλέαν. ἀθηνᾶ πολιᾶτις. ἄρτεμις ἡγεμόνη.

φύοντα τὸν πέλεκυν ἀνέχων ἐστὶν ἔποχος. παρὰ δὲ αὐτὸν κάστωρ καὶ ἀμφιάραος ὁ ἰκλέους. ἐνταῦθα δὲ αὖθις ἱππόθοος ὁ κερκυόνος ἀγαμήδους τοῦ στυμφήλου. τελευταῖος δέ ἐστιν εἰργασμένος πειρίθους. τὰ δὲ ὄπισθεν πεποιημένα ἐν τοῖς ἀετοῖς, τηλέφου πρὸς ἀχιλλέα ἐστὶν ἐν καΐκου πεδίῳ μάχη. τῆς δὲ ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα τῆς ἀλέας τὸ ἀρχαῖον, σὺν δὲ αὐτῷ καὶ ὑὸς τοῦ καλυδωνίου τοὺς ὀδόντας ἔλαβεν ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς αὔγουστος, ἀντώνιον πολεμῶν. καὶ τὸ ἀντωνίου νικήσας συμμαχικόν. ἐν ᾧ καὶ οἱ ἀρκάδες πλὴν μαντινέων ἦσαν οἱ ἄλλοι. φαίνεται δὲ οὐκ ἄρξας ὁ αὔγουστος ἀναθήματα καὶ ἕδη θεῶν ἀπάγεσθαι παρὰ τῶν κρατηθέντων. καθεστηκότι δὲ ἐκ παλαιοῦ χρησάμενος. ἰλίου τε γὰρ ἁλούσης καὶ νεμομένων τὰ λάφυρα ἑλλήνων, σθενέλῳ τῷ καπανέως τὸ ξόανον τοῦ διὸς ἐδόθη τοῦ ἑρκείου. καὶ ἔτεσιν ὕστερον πολλοῖς δωριέων ἐς σικελίαν ἐποικιζομένων, ἀντίφημος ὁ γέλας οἰκιστὴς πόλισμα σικανῶν ὀμφάκην πορθήσας μετεκόμισεν ἐς γέλαν ἄγαλμα ὑπὸ δαιδάλου πεποιημένον. βασιλεύς τε τῶν περσῶν ξέρξης ὁ δαρείου, χωρὶς ἢ ὅσα ἐξεκόμισε τοῦ ἀθηναίων ἄστεως, τοῦτο μὲν ἐκ κραυρῶνος ἄγαλμα ἴσμεν τῆς κραυρωνίας λαβόντα ἀρτέμιδος. τοῦτο δὲ αἰτίαν ἐπενεγκὼν μιλησίοις ἐθελοκακῆσαι σφᾶς ἐναντία ἀθηναίων ἐν τῇ ἑλλάδι ναυμαχήσαντας, τὸν χαλκοῦν ἔλαβεν ἀπόλλωνα τὸν ἐν βραγχίδαις. καὶ τὸν μὲν ὕστερον ἔμελλε χρόνῳ σέλευκος καταπέμψειν μιλησίοις. ἀργείοις δὲ τὰ ἐκ τίρυνθος ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ τὸ μὲν παρὰ τὴν ἥραν ξόανον, τὸ δὲ ἐν τῷ τοῦ ἀπόλλωνός ἐστιν ἀνακείμενον τοῦ ἡλείου. κυζικηνοί τε ἀναγκάσαντες πολέμῳ προκοννησίους γενέσθαι σφίσι συνοίκους, μητρὸς δινδυμήνης ἄγαλμα ἔλαβον ἐκ προκοννήσου. τὸ δὲ ἄγαλμά ἐστι χρυσοῦ. καὶ αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ἀντὶ ἐλέφαντος, ἵππων τῶν ποταμίων ὀδόντες εἰσὶν εἰργασμένοι. βασιλεὺς μὲν δὴ αὔγουστος καθεστηκότα ἐκ παλαιοῦ καὶ ὑπό τε ἑλλήνων νομιζόμενα καὶ βαρβάρων εἰργάσατο. ῥωμαίοις δὲ τῆς ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα τῆς ἀλέας, ἐς τὴν ἀγορὰν τὴν ὑπὸ αὐγούστου ποιηθεῖσαν ἐς ταύτην ἐστὶν ἰόντι. τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθα ἀνάκειται ἐλέφαντος διὰ παντὸς πεποιημένον. τέχνη δὲ ἐνδοίου. τοῦ δὲ ὑὸς τῶν ὀδόντων κατεάχθαι μὲν τὸν ἕτερόν φασιν οἱ ἐπὶ τοῖς θαύμασι. ὁ δὲ ἔτι ἐξ αὐτῶν λειπόμενος, ἀνέκειτο ἐν βασιλέως κήποις ἐν ἱερῷ διονύσου. τὴν περίμετρον τοῦ μήκους παρεχόμενος, ἐς ἥμισυ μάλιστα ὀργυιᾶς. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τεγέᾳ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἐκομίσθη μὲν ἐκ δήμου τοῦ μανθουρέων. ἱππία δὲ παρὰ τοῖς μανθουρεῦσιν εἶχεν ἐπίκλησιν. ὅτι τῷ ἐκείνων λόγῳ γινομένης τοῖς θεοῖς πρὸς γίγαντας μάχης ἐπήλασεν ἐγκελάδῳ ἵππων τὸ ἅρμα. ἀλέαν μέντοι καλεῖσθαι καὶ ταύτην ἔς τε ἕλληνας τοὺς ἄλλους καὶ ἐς αὐτοὺς πελοποννησίους ἐκνενίκηκε. τῷ δὲ ἀγάλματι τῆς ἀθηνᾶς τῇ μὲν ἀσκληπιός, τῇ δὲ ὑγεία παρεστῶσά ἐστι λίθου τοῦ πεντελησίου. σκόπα δὲ ἔργα παρίου. ἀναθήματα δὲ ἐν τῷ ναῷ τὰ ἀξιολογώτατα, ἔστι μὲν τὸ δέρμα ὑὸς τοῦ καλυδωνίου. διεσέσηπτο δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου. καὶ ἐς ἅπαν ἤδη τῶν τριχῶν ψιλόν. εἰσὶ δὲ αἱ πέδαι κρεμάμεναι. πλὴν ὅσας ἠφάνισεν αὐτῶν ὁ χρόνος, ἃς ἔχοντες λακεδαιμονίων οἱ αἰχμάλωτοι τὸ πεδίον τεγεάταις ἔσκαπτον. κλίνη τε ἱερὰ τῆς ἀθηνᾶς καὶ αὐτῆς εἰκὼν γραφῇ μεμιμημένη. μαρπήσσης τε ἐπίκλησιν χήρας γυναικὸς τεγεάτιδος ἀνάκειται τὸ ὅπλον. ταύτης μὲν δὴ ποιησόμεθα καὶ ὕστερον μνήμην. ἱερᾶται δὲ τῇ ἀθηνᾷ παῖς χρόνον οὐκ οἶδα ὅσον τινά. πρὶν δὲ ἡβάσκειν καὶ οὐ πρόσω τὴν ἱερωσύνην. τῇ θεῷ δὲ ποιηθῆναι τὸν βωμὸν ὑπὸ μελάμποδος τοῦ ἀμυθάονος λέγουσιν. εἰργασμέναι δὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ, ῥέα μὲν καὶ οἰνόη νύμφη παῖδα ἔτι νήπιον δία ἔχουσιν. ἑκατέρωθεν δέ εἰσι τέσσαρες ἀριθμόν. γλαύκη. καὶ νέδα. καὶ θεισόα. καὶ ἀνθρακία. τῇ δὲ ἴδη καὶ ἁγνώ. καὶ ἀλκινόη τε καὶ φρίξα. πεποίηται δὲ καὶ μουσῶν καὶ μνημοσύνης ἄγαλμα. τοῦ ναοῦ δὲ οὐ πόρρω στάδιον χῶμα γῆς ἐστι. καὶ ἄγουσιν ἀγῶνας ἐνταῦθα τὰ μὲν ἀλαῖα ὀνομάζοντες ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς. τὸν δὲ ἁλώτια ὅτι λακεδαιμονίων τὸ πολὺ ἐν τῇ μάχῃ ζῶντας εἷλον. ἔστι δὲ ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον τοῦ ναοῦ κρήνη. καὶ ἐπὶ ταύτῃ βιασθῆναι τῇ κρήνῃ φασὶν αὐτὴν ὑπὸ ἡρακλέους. οὐχ ὁμολογοῦντες ἑκαταίῳ τὰ ἐς αὐτήν. ἀπωτέρω δὲ τῆς κρήνης ὅσον σταδίοις τρισίν, ἔστιν ἑρμοῦ ναὸς αἰπύτου. τεγεάταις δέ ἐστι καὶ ἄλλο ἱερὸν ἀθηνᾶς πολιάτιδος. ἑκάστου δὲ ἅπαξ ἔτους, ἱερεὺς ἐς αὐτὸ εἴσεισι. τὸ τοῦ ἐρύματος δὲ ἱερὸν ὀνομάζουσι. λέγοντες ὡς κηφεῖ τῷ ἀλεοῦ γένοιτο δωρεὰ παρὰ ἀθηνᾶς ἀνάλωτον ἐς τὸν πάντα χρόνον εἶναι τεγέαν. καὶ αὐτῷ φασιν ἐς φυλακὴν τῆς πόλεως ἀποτεμοῦσαν τὴν θεὸν δοῦναι τριχῶν τῶν μεδούσης. ἐς δὲ τὴν ἄρτεμιν τὴν ἡγεμόνην τὴν αὐτήν, τοιάδε λέγουσιν. ὀρχομενίων τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ τυραννίδα ἔχων ἀριστομηλίδας. ἐρασθεὶς δὲ τεγεάτιδος παρθένου, καὶ ἐγκρατὴς ὅπως δὴ τρόπῳ γενόμενος, ἐπιτρέπει τὴν φρουρὰν αὐτῆς χρονίῳ. καὶ ἡ μὲν πρὶν ἀναχθῆναι παρὰ τὸν τύραννον ἀποκτέννυσιν ἑαυτὴν ὑπὸ δείματός τε καὶ αἰδοῦς. χρόνιον δὲ ἀρτέμιδος ἐπήγειρεν ὄψις ἐπὶ ἀριστομηλίδαν. φονεύσας δὲ ἐκεῖνον καὶ ἐς τεγέαν φυγών, ἐποίησεν ἱερὸν τῇ ἀρτέμιδι. τῆς ἀγορᾶς δὲ μάλιστα ἐοικυίας πλίνθῳ κατὰ τὸ σχῆμα, ἀφροδίτης ἐστὶν ἐν αὐτῇ ναὸς καλούμενος ἐν πλίνθῳ. καὶ ἄγαλμα λίθου. στῆλαι δὲ ἐπειργασμέναι, τῇ μὲν ἀντιφάνης ἐστὶ καὶ κροῖσος. καὶ τυρωνίδας τε καὶ πυρίας οἱ νόμους

Φοίνιξ ἀγῶνι παντὶ στέφανος ἀπὸ θησέως. τεγεάτιδες νικῶσαι λακεδαιμονίους. μαιρά. ἐν γόνασιν. αὔγη. τήλεφος. φιλοποίμενος ἀγωγὴ καὶ πολιτεία.

τεγεάταις θέμενοι τιμὰς καὶ ἐς τόδε παρ' αὐτῶν ἔχουσιν. ἐπὶ δὲ τῇ ἑτέρᾳ στήλῃ, πεποιημένος ἐστὶν ἰάσιος. ἵππου τε ἐχόμενος καὶ κλάδον ἐν τῇ δεξιᾷ φέρων φοίνικος. νικῆσαι δὲ ἵππῳ φασὶν ἐν ὀλυμπίᾳ τὸν ἰάσιον. ὅτε ὁ ἡρακλῆς ἔθετο ὁ θηβαῖος τὰ ὀλύμπια. ἐν μὲν δὴ ὀλυμπίᾳ κοτίνου τῷ νικῶντι δίδοσθαι στέφανον καὶ ἐν δελφοῖς, δάφνης, τὸ μὲν ἤδη τὴν αἰτίαν ἀπεδήλωσα ἐν τοῖς ἐς ἠλείους. τοῦ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα δηλώσω. ἐν ἰσθμῷ δὲ ἡ πίτυς καὶ τὰ ἐν νεμέᾳ σέλινα, ἐπὶ τοῦ παλαίμονος καὶ τοῦ ἀρχεμόρου τοῖς παθήμασιν ἐνομίσθησαν. οἱ δὲ ἀγῶνες φοίνικος ἔχουσιν οἱ πολλοὶ στέφανον. ἐς δὲ τὴν δεξιὰν ἐστὶ καὶ πανταχοῦ τῷ νικῶντι, ἐστιθέμενος φοῖνιξ. ἐνομίσθη δὲ ἐπὶ τοιῷδε. θησέα ἀνακομιζόμενον ἐκ κρήτης φασὶν, ἐν δήλῳ ἀγῶνα ποιήσασθαι τῷ ἀπόλλωνι. στεφανοῦν δὲ αὐτὸν τοὺς νικῶντας τῷ φοίνικι. τοῦτο μὲν δὴ ἄρξαι λέγουσιν ἐντεῦθεν. τοῦ δὲ φοίνικος τοῦ ἐν δήλῳ μνήμην ἐποιήσατο καὶ ὅμηρος ἐν ὀδυσσέως ἱκεσίᾳ πρὸς τὴν ἀλκίνου θυγατέρα. ἔστι δὲ καὶ ἄρεως ἄγαλμα ἐν τῇ τεγεατῶν ἀγορᾷ. τοῦτο ἐκτετύπωται μὲν ἐπὶ τῇ στήλῃ. γυναικοθοίναν δὲ ὀνομάζουσιν αὐτόν. ἐπὶ γὰρ τὸν λακωνικὸν πόλεμον καὶ χαρίλλου τοῦ λακεδαιμονίων βασιλέως τὴν πρώτην ἐπιστρατείαν λαβοῦσαι αἱ γυναῖκες σφίσιν ὅπλα ἐλόχων ὑπὸ τὸν λόφον, ὃν φυλακτρίδα ἐφ' ἡμῶν ὀνομάζουσι. συνελθόντων δὲ τῶν στρατοπέδων καὶ τολμήματα ἀποδεικνυμένων ἑκατέρωθεν τῶν ἀνδρῶν, πολλά τε καὶ ἄξια μνήμης, οὕτω φασὶν ἐπιφανῆναι σφίσι τὰς γυναῖκας· καὶ εἶναι τὰς ἐργασαμένας ταύτας τῶν λακεδαιμονίων τὴν τροπήν. μάρπησσαν δὲ τὴν χήραν ὀνομαζομένην ὑπερβαλέσθαι τῇ τόλμῃ τὰς ἄλλας γυναῖκας. ἁλῶναι δὲ ἐν τοῖς σπαρτιάταις καὶ αὐτὸν χάριλλον. καὶ τὸν μὲν ἀφεθέντα ἄνευ λύτρων, καὶ ὅρκον τεγεάταις δόντα μήποτε λακεδαιμονίους στρατεύσειν ἔτι ἐπὶ τεγέαν, παραβῆναι τὸν ὅρκον, τὰς γυναῖκας δὲ τῷ ἄρει θῦσαί τε ἄνευ τῶν ἀνδρῶν, ἰδίᾳ γε ἐπινίκια, καὶ τῶν τοῦ ἱερείου κρεῶν οὐ μεταδοῦναι σφᾶς τοῖς ἀνδράσιν. ἀντὶ τούτων μὲν τῷ ἄρει γέγονεν ἐπίκλησις. πεποίηται δὲ καὶ διὸς τελείου βωμός. καὶ ἄγαλμα τετράγωνον. περισσῶς γὰρ δή τι τῷ σχήματι τούτῳ φαίνονταί μοι χαίρειν οἱ ἀρκάδες. καὶ μνήματά ἐστιν ἐνταῦθα τεγεάτου τοῦ λυκάονος καὶ μαίρας γυναικὸς τοῦ τεγεάτου. θυγατέρα δὲ ἄτλαντός φασιν εἶναι τὴν μαίραν. ἧς δὴ καὶ ὅμηρος ἐποιήσατο μνήμην ἐν ὀδυσσέως λόγοις πρὸς ἀλκίνουν περί τε ὁδοῦ τῆς ἐς ᾅδην καὶ ὁπόσας ἐθεάσατο ἐκεῖ τὰς ψυχάς. τὴν δὲ εἰλείθυιαν οἱ τεγεάται (καὶ δὲ ταύτης ἔχουσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ ναὸν καὶ ἄγαλμα.) ἐπονομάζουσιν αὐτὴν ἐν γόνασι. λέγοντες ὡς ναυπλίῳ παραδοίη τὴν θυγατέρα ἄλεος ἐντειλάμενος, ἐπαναγόντα αὐτὴν ἐς θάλασσαν καταποντῶσαι. τὴν δὲ ὡς ἤγετο πεσεῖν τε ἐς γόνατα. καὶ οὕτω τεκεῖν τὸν παῖδα. ἔνθα τῆς εἰλειθυίας ἐστὶ τὸ ἱερόν. οὗτος ὁ λόγος διάφορος μέν ἐστιν ἑτέρῳ λόγῳ λάθρα τὴν αὔγην τεκεῖν τοῦ πατρός. καὶ ἐκτεθῆναι τὸν τήλεφον λέγοντι, ἐς τὸ ὄρος τὸ παρθένιον. καὶ τῷ παιδὶ ἐκκειμένῳ διδόναι γάλα ἔλαφον. λέγεται δὲ οὐδὲν ἧσσον καὶ οὗτος ὑπὸ τεγεατῶν ὁ λόγος. πρὸς δὲ τῷ ἱερῷ τῆς εἰλειθυίας, ἔστι γῆς βωμός. ἔχεται δὲ τοῦ βωμοῦ λίθου λευκοῦ στήλη. ἐπὶ δὲ αὐτῆς πολύβιος ὁ λυκόρτα. καὶ ἐπὶ ἑτέρᾳ στήλῃ τῶν παίδων τῶν ἀρκάδος ἔλατός ἐστιν εἰργασμένος. οὐ πόρρω δὲ τῆς ἀγορᾶς, θέατρόν τε ἐστὶ καὶ πρὸς αὐτῷ βάθρα εἰκόνων χαλκῶν. αὗται δὲ οὐκ εἰσὶν ἔτι αἱ εἰκόνες. ἐλεγεῖον δὲ ἐφ' ἑνὶ τῶν βάθρων ἔστι φιλοποίμενος τὸν ἀνδριάντα εἶναι. τούτου δὲ ἕλληνες τοῦ φιλοποίμενος οὐχ ἥκιστα ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἔχουσι μνήμην γνώμης τε ἕνεκα ἣν παρέσχετο καὶ ἔτι τῶν ἔργων ὁπόσα ἐτόλμησε. τὰ μὲν δὴ ἐς γένους δόξαν ὁ πατήρ οἱ κραῦγις ἀρκάδων ἐλείπετο οὐδενὸς τῶν ἐν μεγάλῃ πόλει. τελευτήσαντος δὲ τοῦ κραύγιδος ἐπὶ παιδὶ ἔτι νηπίῳ τῷ φιλοποίμενι, ἐπετρόπευσεν αὐτὸν, ἀνὴρ μαντινεὺς κλέανδρος. φεύγων μὲν ἐκ μαντινείας καὶ ἐν μεγάλῃ πόλει μετοικῶν κατὰ τὴν οἴκοθεν συμφοράν. ξενίας δὲ ὑπαρχούσης αὐτῷ πατρικῆς ἐς οἶκον τὸν κραύγιδος. διδασκάλοις δὲ ὁμιλῆσαι τὸν φιλοποίμενα καὶ ἄλλοις. καὶ μεγαλοφάνει τε καὶ ἐκδήλῳ λέγουσι. τοὺς δὲ ἀρκεσιλάου φασὶν εἶναι πιταναίου μαθητάς. μέγεθος μὲν δὴ καὶ σώματος ῥώμην ἀπέδει πελοποννησίων οὐδενός. τὸ δὲ εἶδος ἦν τοῦ προσώπου κακός. καὶ ἐπὶ μὲν τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας ὑπερεφρόνησεν ἀσκῆσαι. γῆν δὲ ἣν ἐκέκτητο ἐργαζόμενος. οὐ δὲ τὰ θηρία ἠμέλει τὰ ἄγρια ἐξαιρεῖν. ἐπιλέγεσθαι δὲ καὶ βιβλία φασὶν αὐτὸν, σοφιστῶν τε τῶν εὐδοκιμούντων παρ' ἕλλησι. καὶ ὅσα ἐς πολέμων μνήμην. καὶ εἰ δή τι ἔχει διδασκαλίαν στρατηγημάτων. καταστήσασθαι δὲ τὸν βίον πάντα ἐθέλων, γνώμης τε ἐπαμινώνδου καὶ ἔργων εἶναι τῶν ἐκείνου μίμησιν, οὐ τὰ πάντα ἦν ἐξισωθῆναι δυνατός. ἐπαμινώνδᾳ γὰρ τά τε ἄλλα ἡ ψυχὴ καὶ μάλιστα πράως εἶχε τὰ ἐς ὀργήν. τῷ δὲ ἀρκάδι μετῆν γε θυμοῦ. καταλαβόντος δὲ κλεομένους μεγάλην πόλιν. φιλοποίμην, οὔτε τῆς συμφορᾶς ἐξεπλάγη τὸ ἀπροσδόκητον. καὶ τῶν ἐν ἡλικίᾳ τὰ δύο μάλιστα μέρη καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπέσωσεν ἐς μεσσήνην. συμμάχων σφίσιν ἐν τῷ τότε καὶ εὔνων τῶν μεσσηνίων ὄντων. καὶ ἦσαν τινὲς τῶν διαπεφευγότων οἷς ὁ κλεομένης ἐπεκηρυκεύετο μεταγινώσκων τε ἐπὶ τῷ τολμήματι πρὸς μεγαλοπολίτας ἐθέλειν σπένδεσθαι κατιόντας ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν, ἔπεισεν ἐν κοινῷ τοὺς πολίτας ὁ φιλοποίμην μεθ' ὅπλων τὴν κάθοδον οἴκαδε εὑρίσκεσθαι, μὴ ἐς ὁμολογίας τε καὶ σπονδὰς ἰέναι.

Φιλοποίμενος κατορθώματα παντοῖα.

γενομένης δὲ ἐν σικελίᾳ πρὸς κλεομένη τε καὶ λακεδαιμονίους μάχης, ἣν ἀχαιοὶ καὶ ἀρκάδες ἀπὸ τῶν πόλεων πασῶν (ἣν δέ σφισιν καὶ ἀντίγονος ἐμαχέσατο ἄγων ἐκ μακεδονίας στρατιάν), ἐτέτακτο μὲν τηνικαῦτα ὁ φιλοποίμην ἐν τοῖς ἱππεῦσιν. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πεζῷ τοῦ ἔργου τὸ πλεῖστον ἑώρα ληψόμενον τὴν κρίσιν, ὁπλίτης ἑκὼν ἐγένετο καὶ αὐτὸν λόγου κινδυνεύοντα ἀξίως τῶν τις ἐναντίων διὰ ἀμφοτέρων ἔπειρε τῶν μηρῶν. ὁ δὲ καὶ ἐς τοσοῦτον ὅμως πεπεδημένος τά τε γόνατα ἐνέκλινε καὶ ἐς τὸ πρόσω χωρεῖν ἐβιάζετο. ὥς τε καὶ ὑπὸ τῶν ποδῶν τοῦ κινήματος τὸ δόρυ ἔκλασεν. ἐπεὶ δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι καὶ ὁ κλεομένης ἐκρατήθησαν καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνέστρεψε φιλοποίμην, ἐνταῦθα ἐξ ἀμφοτέρων αὐτοῦ μηρῶν οἱ ἰατροὶ τῇ μὲν τὸν σαυρωτῆρα ἐξεῖλκον, τῇ δὲ τὴν αἰχμήν. ἀντίγονος δὲ ὡς ἐπύθετο καὶ ἴδεν αὐτοῦ τὰ τολμήματα, ἐφίετο σπουδὴν ἐπάγεσθαι φιλοποίμενα ἐς μακεδονίαν. τῷ δὲ ἀντιγόνου μὲν ὀλίγον μελήσειν ἔμελλε. περαιωσάμενος δὲ νηὶ ἐς κρήτην, πόλεμος γὰρ κατεῖχεν αὐτὴν ἐμφύλιος, ἐπετέτακτο ἡγεμὼν μισθοφόρος. ἐπανήκων δὲ ἐς μεγάλην πόλιν, αὐτίκα ὑπὸ τῶν ἀχαιῶν ᾑρέθη ἄρχειν καὶ τοῦ ἱππικοῦ. καὶ σφᾶς ἀρίστους ἑλλήνων ἀπέφαινεν ἱππεύειν ἀχαιῶν τε καὶ ὅσοι συντεταγμένοι τοῖς ἀχαιοῖς ἦσαν. καὶ περὶ λάρισον μαχομένων ποταμὸν πρὸς ἠλείους καὶ τὸ αἰτωλικὸν ἐπικουροῦν κατὰ συγγένειαν ἠλείοις, πρῶτα μὲν δημόφαντον ἀπέκτεινεν αὐτοχειρίᾳ τοῖς ἐναντίοις ἡγεμόνα ὄντα τῆς ἵππου. δεύτερα δὲ καὶ τὸ ἄλλο ἱππικὸν τῶν αἰτωλῶν καὶ τῶν ἠλείων ἐτρέψατο. ἅτε δὲ ἤδη τῶν ἀχαιῶν ἀφορώντων ἐς αὐτὸν καὶ τὰ πάντα ἐκεῖνον ποιουμένων, τοῖς τεταγμένοις αὐτῶν ἐν τῷ πεζῷ μετέβαλε τῶν ὅπλων τὴν σκευήν. φοροῦντες γὰρ μικρὰ δοράτια καὶ ἐπιμηκέστερα ὅπλα κατὰ τοὺς κελτικοὺς θυρεούς. ἢ τὰ γέρρα τὰ περσῶν, ἔπεισε θώρακάς τε ἐνδύεσθαι. καὶ ἐπιτίθεσθαι κνημῖδας. πρὸς δὲ, ἀσπίσιν ἀργολικαῖς χρῆσθαι. καὶ τοῖς δόρασι μεγάλοις. μαχανίδα δὲ ἐν λακεδαίμονι ἀναφύντος τυράννου, καὶ αὖθις πολέμου τοῖς ἀχαιοῖς πρὸς λακεδαιμονίους, καὶ μαχανίδαν συνεστηκότος, ἡγεῖτο μὲν τοῦ ἀχαϊκοῦ φιλοποίμην. γινομένης δὲ πρὸς μαντινείᾳ μάχης, λακεδαιμονίων μὲν οἱ ψιλοὶ τοὺς ἀσκαίους τῶν ἀχαιῶν νικῶσι καὶ φεύγουσιν αὐτοῖς ἐπέκειτο ὁ μαχανίδας. τῇ δὲ φάλαγγι ὁ φιλοποίμην τῶν πεζῶν τρέπεται τῶν λακεδαιμονίων τοὺς ὁπλίτας. καὶ ἀναχωροῦντι ἀπὸ τῆς διώξεως μαχανίδᾳ συντυχὼν ἀποκτείνει αὐτόν. λακεδαιμονίοις δὲ ἠτυχηκόσι τῇ μάχῃ περιεγεγόνει μείζων ἢ κατὰ τὸ πταῖσμα εὐτυχία γεγονόσιν ἐλευθέροις ἀπὸ τοῦ τυράννου. μετὰ δὲ οὐ πολὺ ἀγόντων νέμεα ἀργείων, ἔτυχε μὲν τῶν κιθαρῳδῶν τῷ ἀγῶνι ὁ φιλοποίμην παρών. πυλάδου δὲ μεγαλοπολίτου μὲν ἀνδρὸς γένος, κιθαρῳδοῦ δὲ τῶν ἐφ᾽ αὐτοῦ δοκιμωτάτων καὶ ἀνῃρημένου πυθικὴν νίκην, τότε δὲ ᾄδοντος τιμοθέου νόμον τοῦ μιλησίου, πέρσας, καὶ καταρξαμένου τῆς ᾠδῆς κλεινὸν ἐλευθερίας τεύχων μέγαν ἑλλάδι κόσμον, ἀπεῖδεν ἐς τὸν φιλοποίμενα τὸ ἑλληνικὸν καὶ ἐπεσημήναντο τῷ κρότῳ φέρειν ἐς ἐκεῖνον τὸ ᾆσμα. τοιοῦτο ἐς θεμιστοκλέα ἄλλο ἐν ὀλυμπίᾳ πυνθάνομαι συμβῆναι. καὶ γὰρ θεμιστοκλέους ἐς τιμὴν ἐπανέστη τὸ ἐν ὀλυμπίᾳ θέατρον. φίλιππος δὲ ὁ δημητρίου μακεδόνων βασιλεύς, ὃς καὶ ἄρατον φαρμάκῳ τὸν σικυώνιον ἀπέκτεινεν, ἀπέστειλεν ἄνδρας ἐς μεγάλην πόλιν φονεῦσαι σφίσι φιλοποίμενα ἐντειλάμενος. ἁμαρτὼν δὲ, ἀνὰ τὴν ἑλλάδα ἐμισήθη πᾶσαν. θηβαῖοι δὲ νενικηκότες μάχῃ μεγαρέας, καὶ ἤδη τοῦ μεγαρικοῦ τείχους ἐπιβαίνοντες ἀπάτῃ τῶν μεγαρέων μετελθόντων αὐτοὺς ὡς ἥκοι φιλοποίμην σφίσιν ἐς τὴν πόλιν, ἐς τοσοῦτον εὐλαβείας περιῆλθον, ὡς οἴκαδε ἀποχωρῆσαι καταλιπόντες ἄπρακτον τοῦ πολέμου τὸ ἔργον. ἐν δὲ λακεδαίμονι αὖθις ἐπανέστη τύραννος νάβις. ὃς πελοποννησίων πρώτοις ἐπέθετο μεσσηνίοις. ἐπελθὼν δέ σφισιν ἐν νυκτὶ καὶ οὐδαμῶς τὴν ἔφοδον ἐλπίζουσιν, εἷλε μὲν πλὴν τῆς ἀκροπόλεως τὸ ἄστυ. ἀφικομένου δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν στρατιᾷ φιλοποίμενος, ἐξέπεσεν ὑπόσπονδος ἐκ μεσσήνης. φιλοποίμην δὲ ὡς ἐξήκεν οἱ στρατηγοῦντι ὁ χρόνος καὶ ἄρχειν ἄλλοι τῶν ἀχαιῶν ᾕρηντο, αὖθις ἐς κρήτην διέβη. καὶ ἐπεκούρησε γορτυνίοις πολέμῳ πιεζομένοις. ποιουμένων δὲ ἐν ὀργῇ διὰ τὴν ἀποδημίαν τῶν ἀρκάδων αὐτὸν, ἐπάνεισί τε ἐκ κρήτης, καὶ ῥωμαίους πόλεμον κατελάμβανεν ἐπανῃρημένους πρὸς νάβιν. παρεσκευασμένων δὲ ἐπὶ τὸν νάβιν ναυτικὸν τῶν ῥωμαίων, ὁ φιλοποίμην ὑπὸ προθυμίας, μεθέξειν ἔμελλε τοῦ ἀγῶνος. ἅτε δὲ ἐς ἅπαν ἀπείρως θαλάσσης ἔχων, τριήρους ἔλαθεν ἐπιβὰς ῥεούσης. ὥς τε καὶ ἐσῆλθε ῥωμαίους καὶ τὸ ἄλλο συμμαχικὸν, μνήμη τῶν ἐπῶν. ὧν ἐν καταλόγῳ πεποίηκεν ὅμηρος ἐπὶ τῇ ἀρκάδων ἀμαθίᾳ τῇ ἐς θάλασσαν. ἡμέραις δὲ ὕστερον τῆς ναυμαχίας οὐ πολλαῖς φιλοποίμην καὶ ὁ σὺν αὐτῷ λόχος φυλάξαντες νύκτα ἀσέληνον τὸ στρατόπεδον τῶν λακεδαιμονίων, κατεμπιπρᾶσιν ἐν γυθίῳ. ἐνταῦθα ἀπέλαβεν ἐν δυσχωρίαις νάβις, φιλοποίμενά τε αὐτὸν, καὶ ὅσοι περὶ αὐτὸν τῶν ἀρκάδων ἦσαν. ἦσαν δὲ ἄλλως μὲν ἀγαθοὶ τὰ ἐς πόλεμον. ἀριθμὸν δὲ οὐ πολλοί. φιλοποίμην δὲ τὴν τάξιν ἣν τεταγμένους ἀπῆγεν ὀπίσω ταύτην ὑπαλλάξας τὰ μάλιστα ἰσχυρὰ τῶν χωρίων πρὸς αὐτοῦ καὶ οὐ πρὸς τῶν πολεμίων ἐποίησεν εἶναι. κρατήσας δὲ τῇ μάχῃ νάβιν καὶ τῶν λακεδαιμονίων ἐν τῇ νυκτὶ καταφονεύσας πολλοὺς, δόξης ἔτι ἐς πλέον, παρὰ τοῖς ἕλλησιν

τὰ κατὰ φιλοποίμενα τὸν ὕστατον ἑλλάδος εὐεργέτην.

εἴρηται. μετὰ δὲ ταῦτα Νάβις μὲν ἐς εἰρημένον χρόνον σπονδὰς παρὰ ῥωμαίων εὑράμενος, τελευτᾷ πρὶν ἢ οἱ τοῦ πολέμου τὰς ἀνοχὰς ἐξήκειν ὑπὸ ἀνδρὸς καλυδωνίου κατὰ δὴ συμμαχίας πρόφασιν ἥκοντος πολεμίου δὲ τῷ ἔργῳ. καὶ ἐπ' αὐτὸ ἐσταλμένου ὑπὸ τῶν αἰτωλῶν. φιλοποίμην δὲ ὑπὸ τὸν καιρὸν ἐσπεσὼν τοῦτον ἐς τὴν σπάρτην, ἠνάγκασεν ἐς τὸ ἀχαϊκὸν λακεδαιμονίους συντελέσαι. μετὰ δὲ οὐ πολὺ χρόνον, τίτος μὲν ῥωμαίων τῶν περὶ τὴν ἑλλάδα ἡγεμὼν καὶ διοφάνης ὁ διαίου μεγαλοπολίτης, ἀρχὴν ἐν τῷ τότε ἠρημένος τῶν ἀχαιῶν, ἤλαυνον ἐπὶ τὴν λακεδαίμονα. ἐπενεγκόντες αἰτίαν λακεδαιμονίοις βουλεύειν σφᾶς νεώτερα ἐς ῥωμαίους. φιλοποίμην δὲ καίπερ ἐν τῷ παρόντι ἰδιώτης ὤν, ἀπέκλεισεν ὅμως ἐπιοῦσιν αὐτοῖς πύλας. λακεδαιμόνιοί τε τούτων τε ἕνεκα καὶ ὧν ἐς ἀμφοτέρους τοὺς τυράννους ἐτόλμησεν, ἐδίδοσαν οἶκον αὐτῷ τὸν νάβιδος ἐς πλεῖον ἢ τάλαντα ἑκατόν. ὁ δὲ ὑπερεφρόνησέ τε τῶν χρημάτων, καὶ ἐκέλευε τοὺς λακεδαιμονίους θεραπεύειν διδόντας ἀντ' αὐτοῦ τῶν ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν ἀχαιῶν, πιθανοὺς τῷ πλήθει. ταῦτα δὲ ἐς τιμόλαον αὐτῷ λέγουσιν ἀποσημαίνεσθαι. ἀπελέχθη δὲ καὶ αὖθις ἀχαιῶν στρατηγός. λακεδαιμονίων δὲ τηνικαῦτα ἐς ἔμφυλον προηγμένων στάσιν, τριακοσίους μὲν τῆς στάσεως μάλιστα αἰτίους ἐξέβαλεν ἐκ πελοποννήσου. καὶ τῶν εἱλώτων τε ἀπέδοτο ὅσον τρισχιλίους. τείχη δὲ περιεῖλε τῆς σπάρτης, καὶ τοῖς ἐφήβοις προεῖπε μὴ τὰ ἐκ τῶν νόμων τῶν λυκούργου μελετᾶν. ἐφήβοις δὲ τοῖς ἀχαιῶν κατὰ ταὐτὰ ἀσκεῖσθαι. καὶ τοῖς μὲν, ὕστερον ἀποδώσειν ἔμελλον ῥωμαῖοι παιδείαν τὴν ἐπιχώριον. ἀντίοχον δὲ ἀπόγονον σελεύκου τοῦ ὀνομασθέντος νικάτορος καὶ σύρων τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν μανιλίου καὶ ῥωμαίων ἐν θερμοπύλαις νικησάντων, καὶ ἀρισταίνου τοῖς ἀχαιοῖς τοῦ μεγαλοπολίτου παραινοῦντος ἐπαινεῖν τὰ ῥωμαίοις ἀρέσκοντα ἐπὶ παντί, μηδὲ ἀνθίστασθαί σφισιν ὑπὲρ μηδενός, ὁ φιλοποίμην ἀπιδὼν ἐς τὸν ἀρίσταινον σὺν ὀργῇ, καὶ αὐτὸν τὴν ἑλλάδι ἔφη τὴν πεπρωμένην ἐπιταχύνειν. λακεδαιμονίων δὲ τοὺς φεύγοντας, μανιλίου καταδέξασθαι θέλοντος, τῷ μὲν αὐτὸ ἔπραξεν ἐς τὸ βούλευμα. ἐκείνου δὲ ἀπελθόντος τότε ἤδη κατελθεῖν τοὺς φυγάδας ἐφῆκεν ἐς σπάρτην. ἔμελλε δ' ἄρα ὑπεροψίας δίκη περιήξειν καὶ φιλοποίμενα. ὡς γὰρ δὴ τῶν ἀχαιῶν ὄγδοον ἀπελέχθη τότε ἡγεμὼν, ἀνδρὶ οὐ τῶν ἀδόξων ὠνείδισεν ἁλῶναι ζῶντα ὑπὸ τῶν πολεμίων αὐτόν. καὶ ἦν γὰρ τηνικαῦτα ἐς μεσσηνίους ἀχαιοῖς ἔγκλημα, λυκόρταν σὺν τῇ στρατείᾳ ὁ φιλοποίμην ἀποστέλλει δῃώσοντα τῶν μεσσηνίων τὴν χώραν. αὐτὸς δὲ τρίτῃ μάλιστα ὕστερον ἡμέρᾳ πυρετῷ τε ἐχόμενος πολλῷ καὶ πρόσω βεβιωκὼς ἑβδομήκοντα ἐτῶν, ὅμως ἠπείγετο μετασχεῖν λυκόρτᾳ τοῦ ἔργου. ἱππέας δὲ καὶ πελτάς ἦγεν ὅσον ἑξήκοντα. λυκόρτας μὲν δὴ καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς ἀνέστρεφον ἤδη τηνικαῦτα ἐς τὴν οἰκείαν. οὔτε ἐργασάμενοι μέγα μεσσηνίους οὐδέν, οὔτε αὐτοὶ παθόντες. φιλοποίμενα δὲ ἐβλήθη τε ἐν τῇ μάχῃ τὴν κεφαλήν, καὶ ἀποπεσόντα ἀπὸ τοῦ ἵππου, ζῶντα ἐς μεσσήνην ἄγουσιν αὐτόν. συνελθόντων δὲ αὐτίκα ἐς ἐκκλησίαν, διάφοροι παρὰ πολὺ καὶ οὐ πάντων κατὰ ταὐτὰ ἐγίνοντο αἱ γνῶμαι. δεινοκράτης δὲ καὶ ὅσοι τῶν μεσσηνίων ἦσαν δυνατοὶ χρήμασι παρεκελεύοντο ἀποκτεῖναι φιλοποίμενα. οἱ δὲ τοῦ δήμου περιποιῆσαι τὰ μάλιστα εἶχον σπουδὴν πλέον τι ἢ παντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ πατέρα ὀνομάζοντες. δεινοκράτης δὲ καὶ ἀκόντων μεσσηνίων, ἔμελλέ τε ἄρα φιλοποίμενα ἀναιρήσειν ἐσπέμψας φάρμακον. λυκόρτας δὲ μετ' οὐ πολὺ, ἀθροίσας ἔκ τε ἀρκαδίας καὶ παρὰ ἀχαιῶν δύναμιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ μεσσήνην. καὶ ὁ δῆμος αὐτίκα ὁ τῶν μεσσηνίων, προσεχώρησε τοῖς ἀρκάσι. καὶ φιλοποίμενι αἰτίαν θανάτου παρασχόντες ἁλόντες πλὴν δεινοκράτους ὑπέσχον τιμωρίαν οἱ ἄλλοι. δεινοκράτης δὲ ἀφῆκεν αὐτοχειρία τὴν ψυχήν. κατάγουσι δὲ καὶ ἐς μεγάλην πόλιν τοῦ φιλοποίμενος τὰ ὀστᾶ οἱ ἀρκάδες καὶ ἤδη τὸ μετὰ τοῦτο ἐς ἀνδρῶν ἀγαθῶν φορὰν ἔληξεν ἡ ἑλλάς. μιλτιάδης μὲν γὰρ ὁ κίμωνος τούς τε ἐς μαραθῶνα ἀποβάντας τῶν βαρβάρων κρατήσας μάχῃ, καὶ τὸν πρὸς τὸν μῆδον ἐπισχὼν στόλον ἐγένετο εὐεργέτης πρῶτος κοινῇ τῆς ἑλλάδος. φιλοποίμην δὲ ὁ κραύγιδος ἔσχατος. οἱ δὲ πρότερον μιλτιάδου λαμπρὰ ἔργα ἀποδειξάμενοι, κόδρος τε ὁ μελάνθου, καὶ ὁ σπαρτιάτης πολύδωρος, καὶ ἀριστομένης ὁ μεσσήνιος, καὶ εἰ δή τις ἄλλος, πατρίδας ἕκαστοι τὰς αὑτῶν, καὶ οὐκ ἀθρόον φαίνονται τὴν ἑλλάδα ὠφελήσαντες. μιλτιάδου δὲ ὕστερον λεωνίδας ὁ ἀναξανδρίδου καὶ θεμιστοκλῆς ὁ νεοκλέους ἀπώσαντο ἐκ τῆς ἑλλάδος ξέρξην. ὁ μὲν ταῖς ναυμαχίαις ἀμφοτέραις. λεωνίδας δὲ ἀγῶνι τῷ ἐν θερμοπύλαις. ἀριστείδην δὲ τὸν λυσιμάχου καὶ παυσανίαν τὸν κλεομβρότου πλαταιᾶσιν ἡγησαμένους, τὸν μὲν τὰ ὕστερον ἀφεῖλεν ἀδικήματα, εὐεργέτην μὴ ὀνομασθῆναι τῆς ἑλλάδος. ἀριστείδην δὲ ὅτι ἔταξε φόρους τοῖς τὰς νήσους ἔχουσιν ἕλλησι. πρὸ ἀριστείδου δὲ ἦν ἅπαν τὸ ἑλληνικὸν ἀτελὲς φόρων. ξάνθιππος δὲ ὁ ἀρίφρονος καὶ κίμων, ὁ μὲν ὁμοῦ λεωτυχίδῃ τῷ βασιλεύοντι ἐν σπάρτῃ, τὸ μηδικὸν ναυτικὸν ἔφθειρεν ἐν μυκάλῃ. κίμωνι δὲ πολλὰ καὶ ἄξια ζήλου κατειργασμένα ἐστὶν ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων. τοὺς δὲ ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πρὸς ἀθηναίους πολέ-

Φιλοποίμενος ἐγκώμιον. ἀγυιέως ἑορτή. κύδων. γόρτυν. ῥαδάμανθυς. καρποφόροι. ἑστία κοινὴ ἀρκάδων. κλάριος ζεύς.

μου. καὶ μάλιστα αὐτῶν τοὺς εὐδοκιμήσαντας φαίης ἂν αὐτόχειρας καὶ ὅτι ἐγγύτατα πονηροὺς εἶναι σφᾶς τῆς ἑλλάδος. κεκακωμένον δὲ ἤδη τὸ ἑλληνικὸν κόνων ὁ τιμοθέου καὶ ἐπαμινώνδας ἀνεκτήσαντο ὁ πολύμνιδος. ὁ μὲν ἐκ τῶν νήσων καὶ ὅσα ἐγγυτάτω θαλάσσης, ἐπαμινώνδας δὲ ἐκ τῶν πόλεων τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω τὰς φρουρὰς καὶ ἁρμοστὰς ἐκβαλόντες καὶ δεκαρχίας καταπαύσαντες. ἐπαμινώνδας δὲ καὶ πόλεσιν οὐκ ἀφανέσι μεσσήνῃ καὶ μεγάλῃ πόλει τῇ ἀρκάδων λογιμωτέραν τὴν ἑλλάδα ἐποίησεν. εἶναι δὲ ἁπάντων ἑλλήνων καὶ λεωσθένην τιθέναι καὶ ἄρατον εὐεργέτας. ὁ μέν γε τὸ ἑλλήνων μισθοφορικὸν, καὶ ἐν πέρσαις πέντε που μυριάδας ἐπὶ θάλασσαν καταβάντας ναυσὶν, ἐς τὴν ἑλλάδα ἀνέσωσε καὶ ἄκοντος ἀλεξάνδρου. τὰ δὲ ἐς ἄρατον, ἐδήλωσε δή μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς σικυωνίους. τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἐστιν ἐπὶ τῷ φιλοποίμενι τὸ ἐν τεγέᾳ.

Τοῦ δ' ἀρετὰ καὶ δόξα καθ' ἑλλάδα, πολλὰ μὲν ἀλκαῖς
» Πολλὰ δὲ καὶ βουλαῖς ἔργα πονησαμένου.
» Ἀρκάδος αἰχμητᾶ φιλοποίμενος. ᾧ μέγα κῦδος
» Ἕσπετ' ἐνὶ πολέμῳ δούρατος ἀγεμόνι.
» Μανύει δὲ τρόπαια τετυγμένα δισσὰ τυράννων
» Σπάρτας. αὐξομέναν δ' ἄρατο δουλοσύναν.
» Ὧν ἕνεκεν τεγέα μεγαλόφρονα κραύγιδος υἱὸν
» Στᾶσεν ἀμωμήτου κράντορ' ἐλευθερίας.

Τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθά ἐστιν ἐπίγραμμα. τῷ δὲ ἀπόλλωνι οἱ τεγεᾶται τῷ ἀγυιεῖ τὰ ἀγάλματα ἐπ' αἰτίᾳ φασὶν ἱδρύσασθαι τοιᾶδε. ἀπόλλωνα καὶ ἄρτεμιν ἐπὶ πᾶσαν λέγουσι χώραν, τιμωρεῖσθαι τό τε ἀνθρώπων ὅσοι λητοῦς ὠδῖνα ἔχειν ἐν τῇ γαστρὶ πλανωμένης καὶ ἀφικνουμένης ἐς τὴν γῆν ἐκείνην, οὐδένα ἐποιήσαντο αὐτῆς λόγον. ὡς δὲ ἄρα καὶ εἰς τὴν τεγεατῶν ἐληλυθέναι τοὺς θεούς, ἐνταῦθα υἱὸν τεγεάτου σκέφρον προσελθόντα τῷ ἀπόλλωνι ἐν ἀπορρήτῳ διαλέγεσθαι. πρὸς δὲ τὸν λειμῶνα. ἦν δὲ ὁ λειμὼν οὗτος τεγεάτου τῶν παίδων. ὑπονοήσας δὲ ἔγκλημα ἔχειν ἐς ἑαυτὸν τὰ ὑπὸ σκέφρου λεγόμενα ἀποκτείνειν ἐπιδραμὼν τὸν ἀδελφόν. καὶ λειμῶνα μὲν τοξευθέντα ὑπὸ ἀρτέμιδος, παρῆλθεν αὐτίκα ἡ δίκη τοῦ φόνου. τεγεάτης δὲ καὶ μαιρά, τὸ μὲν παραυτίκα ἀπόλλωνι καὶ ἀρτέμιδι θύουσιν. ὕστερον δὲ ἐπιλαβούσης ἀκαρπίας ἰσχυρᾶς, ἦλθε μάντευμα ἐκ δελφῶν, σκέφρον θρηνεῖν. καὶ ἄλλα τε ἐν τοῦ ἀγυιέως τῇ ἑορτῇ δρῶσιν ἐς τιμὴν τοῦ σκέφρου. καὶ ἡ τῆς ἀρτέμιδος ἱέρεια διώκει τινά. ἅτε αὐτὴ τὸν λειμῶνα ἡ ἄρτεμις. λέγουσι δὲ καὶ ὡς τεγεάτου τῶν παίδων, ἔτι τὸν τόπον μετοικῆσαι σφᾶς ἑκουσίως ἐς κρήτην κύδωνα καὶ ἀρχίδιον. καὶ γόρτυνα. καὶ ἀπὸ τούτων φασὶν ὠνομάσθαι τὰς πόλεις κυδωνίαν. καὶ γόρτυνά τε. καὶ κατρέα. κρῆτες δὲ οὐχ ὁμολογοῦντες τῷ τεγεατῶν λόγῳ, κύδωνα μὲν ἀκακαλλίδος θυγατρὸς μίνω καὶ ἑρμοῦ. κατρέα δέ φασιν τοῦ μίνω. τὸν δὲ γόρτυνα, ῥαδαμάνθυος. ἐς δὲ αὐτὸν ῥαδάμανθυν ὁμήρου μέν ἐστιν ἐν πρωτέως πρὸς μενέλαον λόγοις ὡς ἐς τὸ πεδίον ἥξοι μενέλαος τὸ ἠλύσιον. πρότερον δὲ ἔτι ῥαδάμανθυν ἐνταῦθα οἰκεῖν. κιναιθὼν δὲ ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐποίησεν. ὡς ῥαδάμανθυς μὲν ἡφαίστου. ἥφαιστος δὲ εἴη τάλω. τάλων δὲ εἶναι κρητὸς παῖδα. οἱ μὲν δὴ ἑλλήνων λόγοι διάφοροι τὰ πλέονα καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ τοῖς γένεσιν εἰσί. τεγεᾶται δὲ τοῦ ἀγυιέως τὰ ἀγάλματα τέσσαρά εἰσιν ἀριθμόν. ὑπὸ φυλῆς ἑκάστης ἱδρυμέναν. ὀνόματα δὲ αἱ φυλαὶ παρέχονται. κλαρεᾶτις. ἱπποθοῖτις. ἀπολλωνεᾶτις. ἀθανεᾶτις. καλοῦνται δὲ ἀπὸ τοῦ κλήρου. ὃν τοῖς παισὶν ἀρκὰς ἐποίησεν ὑπὲρ τῆς χώρας. καὶ ἀπὸ ἱπποθόου τοῦ κερκύονος. ἔστι δὲ καὶ δήμητρος ἐν τεγέᾳ καὶ κόρης ναός. ἃς ἐπονομάζουσι καρποφόρους. πλησίον δὲ ἀφροδίτης καλουμένης παφίας. ἱδρύσατο αὐτὴν λαοδίκη. γεγονυῖα μὲν ὡς καὶ πρότερον ἐδήλωσα ἀπὸ ἀγαπήνορος. ὃς ἐς τροίαν ἡγήσατο ἀρκάσιν. οἰκοῦσα δὲ ἐν πάφῳ. τούτου δέ ἐστιν οὐ πόρρω διονύσου τε ἱερὰ δύο καὶ κόρης βωμός. καὶ ἀπόλλωνος ναός. καὶ ἄγαλμα ἐπίχρυσον. χειρίσοφος ἐποίησε. κρὴς μὲν γένος, ἡλικίαν δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν διδάξαντα οὐκ ἴσμεν. ἡ δὲ δίαιτα ἡ ἐν κνωσσῷ δαιδάλῳ παρὰ μίνω συμβᾶσα ἐπὶ μακρότερον δόξαν τοῖς κρησὶ καὶ ἐπὶ ξοάνων ποιήσει παρεσκεύασε. παρὰ δὲ τῷ ἀπόλλωνι ὁ χειρίσοφος, ἕστηκε λίθου πεποιημένος. καλοῦσι δὲ οἱ τεγεᾶται καὶ ἑστίαν ἀρκάδων κοινήν. ἐνταῦθά ἐστιν ἄγαλμα ἡρακλέους. πεποίηται δέ οἱ ἐπὶ τοῦ μηροῦ τραῦμα ἀπὸ τῆς μάχης ἣν πρῶτος ἱπποκόωντος τοῖς παισὶν ἐμαχέσατο. τὸ δὲ χωρίον τὸ ὑψηλὸν ἐφ' οὗ καὶ οἱ βωμοὶ τεγεάταις εἰσὶν οἱ πολλοί, καλεῖται μὲν διὸς κλαρίου. δῆλα δὲ ὡς ἐγένετο ἡ ἐπίκλησις τῷ θεῷ τοῦ κλήρου τῶν παίδων ἕνεκα τῶν ἀρκάδος. ἄγουσι δὲ ἑορτὴν αὐτόθι τεγεᾶται κατὰ ἔτος. καί σφισιν ἐπιστρατεῦσαι λακεδαιμονίους τό τε ὑπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἑορτῆς λέγουσι. καὶ νίφειν τὸν θεόν, τοὺς μὲν ῥιγοῦν καὶ ὄντας ἐν τοῖς ὅπλοις κάμνειν. αὐτοὶ δὲ ἐκείνων κρύφα πῦρ καῦσαι. καὶ ὡς οὐκ ἠνωχλοῦντο ὑπὸ τοῦ κρυμοῦ τὰ ὅπλα ἐνδύντας ἐξελθεῖν τε ἐπὶ τοὺς λακεδαιμονίους. καὶ σχεῖν ἐν τῷ ἔργῳ πλέον φασίν. ἐθεασάμην δὲ καὶ ἄλλα ἐν τεγέᾳ τοσάδε. ἀλέου οἰκίαν καὶ ἐχέμου μνῆμα. καὶ

Ἀλφειοῦ φύσις. καὶ ὅροι τῶν προσοίκων.

ἐπειργασμένην ἐς στήλην τὴν ἐχομένην τὴν πρὸς τὴν Ὕλλον μάχην. ἐκ τεγέας δὲ ἰόντι ἐς τὴν λακωνικὴν, ἔστι μὲν βωμὸς ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, πανός. ἔστι δὲ καὶ λυκαίου διός. λείπεται δὲ καὶ θεμέλια ἱερῶν. οὗτοι μὲν δή εἰσιν οἱ βωμοί, σταδίοις δύο ἀπωτέρω τοῦ τείχους. προελθόντι δὲ ἀπ' αὐτῶν μάλιστά που σταδίους ἑπτά, ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν λιμνάτιδος, καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἐβένου ξύλου. τρόπος δὲ τῆς ἐργασίας ὁ αἰγιναῖος καλούμενος ὑπὸ ἑλλήνων. τούτων ὅσον δέκα ἀπωτέρω σταδίοις ἀρτέμιδος κνακεάτιδος. ἔστιν ἀλέου τὰ ἐρείπια. λακεδαιμονίοις δὲ καὶ τεγεάταις ὅροι τῆς γῆς, ὁ ποταμός ἐστιν ὁ ἀλφειός. τούτου τὸ ὕδωρ ἄρχεται μὲν ἐν φυλάκῃ. κάτεισι δὲ οὐ πόρρω τῆς γῆς καὶ ἄλλο ὕδωρ ἐς αὐτὸν ἀπὸ πηγῶν μεγέθει μὲν οὐ μεγάλων. πλειόνων δὲ ἀριθμόν. καὶ διὰ τοῦτο τῷ χωρίῳ, σύμβολα γέγονεν ὄνομα. φαίνεται δὲ ὁ ἀλφειὸς παρὰ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, φύσιν τινὰ ἰδίαν παρεχόμενος τοιάνδε. ἀφανίζεσθαί τε γὰρ κατὰ γῆς ἐθέλειν πολλάκις καὶ αὖθις ἀναφαίνεσθαι. προελθὼν μέν γε ἐκ φυλάκης καὶ τῶν καλουμένων συμβόλων, ἐς τὸ πεδίον κατέδυ τὸ τεγεατικόν. ἀνατείλας δὲ ἐν ἀσαίᾳ καὶ τὸ ῥεῦμα ἀναμίξας τῷ εὐρώτα, τὸ δεύτερον ἔτι κάτεισιν ἐς τὴν γῆν. ἀνασχὼν δὲ ἔνθα πηγὰς ὀνομάζουσιν οἱ ἀρκάδες, καὶ παρὰ γῆν τε τὴν πισαίαν καὶ παρὰ ὀλυμπίαν διεξελθὼν, ἐκδίδωσιν ὑπὲρ κυλλήνης ἐπινείου τῶν ἠλείων ἐς τὴν θάλασσαν. ἔμελλε δὲ ἄρα μηδὲ ἀδρίας ἐπισχήσειν αὐτὸν τοῦ πρόσω. διανηξάμενος δὲ καὶ τοῦτον πέλαγος μέγα οὕτω καὶ βίαιον ἐν ὀρτυγίᾳ τῇ πρὸ συρακουσῶν ἐπιδείκνυσιν, ἀλφειός τε ὢν καὶ πρὸς ἀρέθουσαν τὸ ὕδωρ ἀνακοινούμενος. ἡ δ' εὐθεῖα ἐπὶ θυρέαν τε καὶ κώμας τὰς ἐν τῇ θυρεάτιδι ἐκ τεγέας παρείχετο ἐς συγγραφὴν ὀρέστου τοῦ ἀγαμέμνονος μνῆμα. καὶ ὑφελέσθαι σπαρτιάτην τὰ ὀστᾶ αὐτόθεν οἱ τεγεάται λέγουσι. καθ' ἡμᾶς δὲ, οὐκέτι πυλῶν ἐντὸς ἐγίνετο ὁ τάφος. ῥεῖ δὲ καὶ γαράτης ποταμὸς κατὰ τὴν ὁδόν. διαβάντι δὲ τὸν γαράτην, καὶ προελθόντι σταδίους δέκα, πανός ἐστιν ἱερόν. καὶ πρὸς αὐτῷ δρῦς ἱερὰ καὶ αὕτη τοῦ πανός. ἡ δὲ ἐς ἄργος ἐκ τεγέας ὀχήματι ἐπιτηδειοτάτη καὶ τὰ μάλιστα ἐστὶ λεωφόρος. ἔστι δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, πρῶτα μὲν ναὸς καὶ ἄγαλμα ἀσκληπιοῦ. μετὰ δὲ ἐκτραπεῖσιν ἐς ἀριστερὰν ὅσον στάδιον, ἀπόλλωνος ἐπίκλησιν πυθίου καταλελυμένον ἐστὶν ἱερόν. καὶ ἐρείπια ἐς ἅπαν. κατὰ δὲ τὴν εὐθεῖαν αἵ τε δρῦς εἰσι πολλαὶ καὶ δήμητρος ἐν τῷ ἄλσει τῶν δρυῶν ναὸς ἐκ κορυθέων καλουμένης. πλησίον δὲ, ἄλλο ἐστὶν ἱερὸν διονύσου μύστου. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἄρχεται τὸ ὄρος τὸ παρθένιον. ἐν δὲ αὐτῷ τέμενος δείκνυται τηλέφου. καὶ ἐνταῦθα παῖδα ἐκκείμενον φασὶν αὐτὸν ὑπὸ ἐλάφου τραφῆναι. ἀπωτέρω δὲ ὀλίγον, πανός ἐστιν ἱερόν. ἔνθα φιλιππίδῃ φανῆναι τὸν πᾶνα καὶ εἰπεῖν τὰ πρὸς αὐτὸν, ἀθηναῖοί τε καὶ κατὰ ταὐτὰ τεγεάται λέγουσι. παρέχεται δὲ τὸ παρθένιον, καὶ ἐς λύρας ποίησιν χελώνας ἐπιτηδειοτάτας. ἃς οἱ περὶ τὸ ὄρος ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ λαμβάνειν δεδοίκασιν ἀεὶ καὶ ξένους οὐ περιορῶσιν αἱροῦντας. ἱερὰς γὰρ σφᾶς εἶναι τοῦ πανὸς ἥγηνται. ὑπερβάλλοντι δὲ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἔστιν ἐν τοῖς ἤδη γεωργουμένοις τεγεατῶν ὅροι καὶ ἀργείων καθ' ἃ αἱ ἐν τῇ κατὰ ὑσιὰς ἐν ἀργολίδι. αὗται μὲν πελοποννήσου μοῖραι καὶ πόλεις τε ἐν ταῖς μοίραις. καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει τὰ ἀξιολογώτατα ἐστὶν ἐς μνήμην. ἀθηναίοις δὲ ἡ βοιωτία καὶ κατὰ ἄλλα τῆς ἀττικῆς ἐστιν ὅμορος. πρὸς δὲ ἐλευθερῶν οἱ πλαταιεῖς.

Πλαταιέων καὶ παθήματα καὶ ἀνάστασις. μαρδονίου νεκρὸς ἀφανής. ἀκταίωνος ἐκ τῶν κυνῶν θάνατος.

Θηβαίοις δὲ ἡ βοιωτία καὶ κατὰ ἄλλα τῆς ἀττικῆς ἐστιν ὅμορος. πρὸς δὲ ἐλευθερῶν
οἱ πλαταιεῖς. βοιωτοὶ δὲ τὸ μὲν πᾶν ἔθνος, ἀπὸ βοιωτοῦ τὸ ὄνομα ἔσχηκεν. ὅν, ἰτώ-
α' νου παῖδα καὶ νύμφης δὴ μελανίππης. ἴτωνον δὲ ἀμφικτύονος εἶναι λέγουσι. κα-
λοῦνται δὲ κατὰ πόλεις ἀπό τε ἀνδρῶν καὶ τὰ πλείω γυναικῶν. οἱ δὲ πλαταιεῖς
τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐμοὶ δοκεῖν εἰσιν αὐτόχθονες. ὄνομα δέ φασιν ἀπὸ πλαταιᾶς. ἣν θυγατέ-
ρα εἶναι τοῦ ποταμοῦ νομίζουσιν. ὅτι μὲν δὴ καὶ οὗτοι τὸ ἀρχαῖον ἐβασιλεύοντο,
δῆλά ἐστι. βασιλεῖαι γὰρ πανταχοῦ τῆς ἑλλάδος, καὶ οὐ δημοκρατίαι πάλαι καθειστήκεσαν. τῶν δὲ βασιλέων, ἄλλον μὲν οὐδένα οἱ πλαταιεῖς ἴσασι. μόνον δὲ ἀσωπὸν καὶ ἔτι πρότερον κιθαιρῶνα. καὶ τὸν μέν, ἀπ' αὐτοῦ θέσθαι τῷ ὄρει τὸ ὄνομα. τὸν δέ, τῷ ποταμῷ λέγουσι. δοκῶ δὲ καὶ τὴν πλάταιαν ἀφ' ἧς κέκληται πόλις βασιλέως ἀσωποῦ καὶ οὐ τοῦ ποταμοῦ παῖδα εἶναι. πλαταιεῦσι δὲ πρὸς μὲν τῆς μάχης ἣν ἀθηναῖοι μαραθῶνι ἐμαχέσαντο, οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐς δόξαν. μετασχόντες δὲ τοῦ μαραθῶνι ἀγῶνος ὕστερον καταβεβηκότος ἤδη ξέρξου καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐτόλμησαν μετὰ ἀθηναίων ἐσβῆναι. μαρδόνιον δὲ τὸν γωβρύου ξέρξου στρατηγοῦντα, ἠμύναντο ἐν τῇ σφετέρᾳ. δὶς δὲ σφᾶς κατέλαβε γενέσθαι τε ἀναστάτους καὶ αὖθις ἐς βοιωτίαν καταχθῆναι. ἐπεὶ μὲν γὰρ τοῦ πολέμου τοῦ πελοποννησίοις πρὸς ἀθηναίους γινομένου, λακεδαιμόνιοι πολιορκίᾳ πλάταιαν ἐξεῖλον. ἀνοικισθείσης δὲ ἐπεὶ τῆς εἰρήνης ἣν πρὸς βασιλέα τῶν περσῶν γενέσθαι τοῖς ἕλλησιν ἔπραξεν ἀνταλκίδας ἀνὴρ σπαρτιάτης. καὶ τῶν πλαταιέων κατελθόντων ἐξ ἀθηνῶν. τοὺς δὲ αὖθις ἔμελλεν ἐπεὶ λήψεσθαι κακὸν δεύτερον. ἐκ μέν γε τοῦ ἐμφανοῦς, πόλεμος πρὸς τοὺς θηβαίους οὐκ ἦν συνεστηκώς. ἀλλὰ οἱ πλαταιεῖς μένειν τὴν εἰρήνην σφίσιν ἔφασαν. ὅτι τὴν καδμείαν λακεδαιμονίοις καταλαβοῦσιν, οὔτε βουλεύματος, οὔτε ἔργου μετεσχήκεσαν. θηβαῖοι δὲ ἀπέφαινον τήν τε εἰρήνην λακεδαιμονίους εἶναι τοὺς πράξαντας. καὶ ὕστερον παραβάντων ἐκείνων λελύσθαι. καὶ ἅπασιν ἠξίουν τὰς σπονδάς. οὐκ ἀνύποπτα οὖν ἡγούμενοι οἱ πλαταιεῖς τὰ ἐκ τῶν θηβαίων διὰ φυλακῆς εἶχον ἰσχυρᾶς τὴν πόλιν. καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς ὁπόσοι ἀπωτέρω τοῦ ἄστεως ἦσαν, οὐδὲ ἐς τούτους ἀνὰ πᾶσαν ἤρχοντο ἡμέραν. ἀλλὰ ἤλπισαν γὰρ τοὺς θηβαίους πανδημεὶ καὶ ἅμα ἐπεὶ πλεῖστον εἰώθεσαν βουλεύεσθαι, παρεφύλασσον τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ καθ' ἡσυχίαν ἐφεώρων τὰ ἑαυτῶν. καὶ οἱ ἔσχατοι γεωργοῦντες. νεοκλῆς δὲ ὅς τότε βοιωταρχῶν ἐτύγχανεν ἐν θήβαις, οὐ γὰρ αὐτὸν οἱ πλαταιεῖς ἐλελήθεσαν ἐπεὶ τῇ τέχνῃ, προεῖπε τῶν θηβαίων ἕκαστόν τινα ἥκειν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις. καὶ σφᾶς αὐτίκα οὐ τὴν εὐθεῖαν ἀπὸ τῶν θηβαίων τήν τε ἐπὶ τὴν πεδιάδα. τήν τε ἐπὶ ὑσιῶν ἦγε πρὸς ἐλευθερῶν τε καὶ τῆς ἀττικῆς. ἡ μὴ δὲ σκοπὸς ἐτέτακτο ὑπὸ τῶν πλαταιέων γενήσεσθαι τύχῃ τινὶ μετοῦσαν μάλιστα ἔμελε τὴν ἡμέραν. πλαταιεῖς δὲ ἄγειν θηβαίους νομίζοντες ἐκκλησίαν, ἐς τοὺς ἀγροὺς ἀποκεκλεισμένοι τῶν πυλῶν ἦσαν. πρὸς δὲ τοὺς ἔξω καταληφθέντας ἐποιήσαντο οἱ θηβαῖοι σπονδὰς ἀπελθεῖν σφᾶς πρὸ ἡλίου δύντος. ἄνδρας μὲν σὺν ἑνί. γυναῖκας δὲ δύο ἱμάτια ἑκάστην ἔχουσαν. συνέβη τε ἐναντία τοῖς πλαταιεῦσιν ἐν τῷ τότε ἡ τύχη, ἢ ὡς ὑπὸ ἀρχιδάμου καὶ λακεδαιμονίων τὸ πρότερον ἥλωσαν. λακεδαιμόνιοί γε αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησαν. ἀπείργοντες διπλῷ τείχει μὴ ἐξελθεῖν τοῦ ἄστεως. θηβαῖοι δὲ ἐν τῷ τότε ἀφελόμενοι μὴ ἐσελθεῖν σφᾶς ἐς τὸ τεῖχος. ἐγένετο δὲ ἡ ἅλωσις πλαταιᾶς ἡ δευτέρα μάχης μὲν τρίτῳ τῆς ἐν λεύκτροις ἔτει πρότερον. ἀστείου δὲ ἀθήνησιν ἄρχοντος. καὶ ἡ μὲν πόλις ὑπὸ τῶν θηβαίων καθῃρέθη πλὴν τὰ ἱερά. τοῖς δὲ πλαταιεῦσιν ὁ τρόπος τῆς ἁλώσεως, σωτηρίαν παρέσχεν ἐν ἴσῳ πᾶσιν. ἐκπεσόντας δὲ σφᾶς, ἐδέξαντο αὖθις οἱ ἀθηναῖοι. φιλίππου δὲ ὡς ἐκράτησεν ἐν χαιρωνείᾳ φρουράν τε ἐσαγαγόντος ἐς θήβας, καὶ ἄλλα ἐπὶ καταλύσει τῶν θηβαίων πράσσοντος, οὕτω καὶ οἱ πλαταιεῖς ὑπ' αὐτοῦ κατήχθησαν. γῆς δὲ τῆς πλαταιΐδος ἐν τῷ κιθαιρῶνι ὀλίγον τῆς εὐθείας ἐκτραπεῖσιν ἐς δεξιά, ὑσιῶν καὶ ἐρυθρῶν ἐρείπιά ἐστι. πόλεις ποτὲ τῶν βοιωτῶν ἦσαν. καὶ νῦν ἔτι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῶν ὑσιῶν, ναός ἐστιν ἀπόλλωνος ἡμίεργος. καὶ φρέαρ ἱερόν. πάλαι δὲ ἐκ τοῦ φρέατος κατὰ τὸν βοιωτῶν λόγον ἐμαντεύοντο πίνοντες. ἐπανελθοῦσι δὲ ἐς τὴν λεωφόρον, ἔστιν αὖθις ἐν δεξιᾷ μαρδονίου λεγόμενον μνῆμα εἶναι. καὶ ὅτι μὲν εὐθὺς ἦν μετὰ τὴν μάχην ἀφανὴς ὁ μαρδονίου νεκρός. ἔστιν ὡμολογημένον. τὸν δὲ θάψαντα οὐ κατὰ ταὐτά ὅστις ἦν λέγουσι. φαίνεται δὲ ἀρτόντης ὁ μαρδονίου πλεῖστα μὲν διδοὺς διονυσοφάνει δῶρα ἀνδρὶ ἐφεσίῳ. δοὺς μέντοι καὶ ἄλλοις ἰώνων ὡς οὐδὲ ἐκείνοις ἀμελὲς γενόμενον ταφῆναι μαρδόνιον. αὕτη μέν, ἀπὸ ἐλευθερῶν ἐς πλάταιαν ἄγει. τοῖς δὲ ἐκ μεγάρων ἰοῦσι, πηγή τε ἐστιν ἐν δεξιᾷ. καὶ προελθοῦσιν ὀλίγον, πέτρα. καλοῦσι δὲ τὴν μέν, ἀκταίωνος. καὶ ἐπὶ ταύτῃ καθεύδειν φασὶ τῇ πέτρᾳ τὸν ἀκταίωνα ὁπότε κάμοι θηρεύων. ἐς δὲ τὴν πηγὴν ἐνιδεῖν λέγουσιν αὐτὸν λουμένης ἀρτέμιδος ἐν τῇ πηγῇ. στησίχορος δὲ ὁ ἱμεραῖος ἔγραψεν ἐλάφου περιβαλεῖν δέρμα ἀκταίωνι τὴν θεὸν παρασκευάζουσάν οἱ τὸν ἐκ τῶν κυνῶν θάνατον. ἵνα δὴ μὴ γυναῖκα σεμέλην λάβοι. ἐγὼ δὲ ἄνευ θεοῦ πείθομαι νόσον λύσσαν τοῦ

ἀκταίωνος

τὰ Πλαταιᾶσιν ἐλευθέρια. ἥρα νυμφευομένη. δαίδαλα ἑορτή· μικρὰ καὶ μεγάλα.

ἀκταίωνος ἐπιλαβεῖν τοὺς κύνας· μανέντες δὲ καὶ οὐ διαγινώσκοντες διαφορήσειν ἔμελλον πάντα τινὰ ὅτῳ περιτύχοιεν. καθότι δὲ τοῦ κιθαιρῶνος πενθεῖ τῷ ἐχίονος ἐγένετο ἡ συμφορά, ἢ οἰδίποδα ὅποι τεχθέντα ἐξέθεσαν, οἶδεν οὐδείς· καθάπερ ἴσμεν τὴν σχιστὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ φωκέων, ἐφ᾽ ᾗ τὸν πατέρα οἰδίπους ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ κιθαιρὼν τὸ ὄρος διὸς ἱερὸν κιθαιρωνίου ἐστίν· ἃ δὴ καὶ ἐς πλέον ἐπέξειμι ἐπειδὰν ἐς αὐτὰ ὁ λόγος καθήκῃ μοι. κατὰ δὲ τὴν ἔσοδον μάλιστα τὴν ἐς πλάταιαν τάφοι τῶν πρὸς μήδους μαχεσαμένων εἰσί. τοῖς μὲν οὖν λοιποῖς ἐστιν ἕλλησι μνῆμα κοινόν· λακεδαιμονίων δὲ καὶ ἀθηναίων τοῖς πεσοῦσιν ἰδίᾳ τέ εἰσιν οἱ τάφοι, καὶ ἐλεγεῖά ἐστι σιμωνίδου γεγραμμένα ἐπ᾽ αὐτοῖς. οὐ πόρρω δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν ἑλλήνων, διός ἐστιν ἐλευθερίου βωμός. τοῦτον μὲν δὴ χαλκοῦ· τοῦ διὸς δὲ τόν τε βωμὸν καὶ τὸ ἄγαλμα ἐποίησαν λευκοῦ λίθου. ἄγουσι δὲ καὶ νῦν ἔτι ἀγῶνα διὰ ἔτους πέμπτου τὰ ἐλευθέρια ἐν ᾧ μέγιστα δῶρα πρόκειται δρόμου. θέουσι δὲ ὡπλισμένοι πρὸ τοῦ βωμοῦ. τρόπαιον δὲ ὃ τῆς μάχης τῆς πλαταιᾶσιν ἀνέθεσαν οἱ ἕλληνες, πεντεκαίδεκα σταδίοις μάλιστα ἕστηκεν ἀπωτέρω τῆς πόλεως. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει προϊοῦσιν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ἀγάλματος, ἃ τῷ διὶ πεποίηται τῷ ἐλευθερίῳ, πλαταίας ἐστὶν ἡρῷον· καί μοι τὰ ἐπ᾽ αὐτὴν ἤδη τὰ λεγόμενα, καὶ ὁποῖα αὐτοὶ εἴκαζον, ἐστὶν εἰρημένα. πλαταιεῦσι δὲ ναός ἐστιν ἥρας θέας ἄξιος· μεγέθει τε καὶ ἐς τῶν ἀγαλμάτων τὸν κόσμον. ἐσελθοῦσι μὲν ῥέα τὸν πέτρον κατειλημμένον σπαργάνοις, οἷα δὴ τὸν παῖδα ὃν ἔτεκε κρόνῳ κομίζουσά ἐστι. τὴν δὲ ἥραν, τελείαν καλοῦσι· πεποίηται δὲ ὀρθὸν μεγέθει ἄγαλμα μέγα. λίθου δὲ ἀμφότερα τοῦ πεντελησίου. πραξιτέλους δέ ἐστιν ἔργα ἐνταῦθα, καὶ ἄλλο ἥρας ἄγαλμα καθήμενον, καλλίμαχος ἐποίησε. νυμφευομένην δὲ τὴν θεὸν ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε ὀνομάζουσιν. ἥραν ἐφ᾽ ὅτῳ δὴ πρὸς τὸν δία ὠργισμένην ἐς εὔβοιαν φασὶν ἀναχωρῆσαι. δία δὲ ὡς οὐκ ἔπειθεν αὐτήν, παρὰ κιθαιρῶνα λέγουσιν ἐλθεῖν· δυναστεύοντα ἐν πλαταιαῖς τότε. εἶναι γὰρ τὸν κιθαιρῶνα οὐδενὸς σοφίαν ὕστερον. οὗτος οὖν κελεύει τὸν δία ἄγαλμα ξύλου ποιησάμενον ἄγειν ἐπὶ βοῶν ζεύγους ἐγκεκαλυμμένον. λέγειν δὲ ὡς ἄγοιτο γυναῖκα πλάταιαν τὴν ἀσωποῦ. καὶ ὁ μὲν ἔπρασσε κατὰ τὴν παραίνεσιν τοῦ κιθαιρῶνος. ἥρα δὲ ἐπέπυστό τε αὐτίκα, καὶ αὐτίκα ἀφίκετο. ὡς δὲ ἐπλησίαζε τῇ ἁμάξῃ καὶ τοῦ ἀγάλματος τὴν ἐσθῆτα περιέρρηξεν ἥσθη τε τῇ ἀπάτῃ ξόανον εὑροῦσα ἀντὶ νύμφης γυναικὸς καὶ διαλλαγὰς ποιεῖται πρὸς τὸν δία. ἐπὶ ταύταις ταῖς διαλλαγαῖς δαίδαλα ἑορτὴν ἄγουσιν· ὅτι οἱ πάλαι τὰ ξόανα ἐκάλουν δαίδαλα. ἐκάλουν δὲ ἐμοὶ δοκεῖν πρότερον ἔτι ἢ δαίδαλος ὁ παλαμάονος ἐγένετο ἀθήνησι. τούτῳ δὲ ὕστερον ἀπὸ τῶν δαιδάλων ἐπίκλησιν γενέσθαι δοκῶ· καὶ οὐκ ἐκ γενετῆς τεθῆναι τὸ ὄνομα. δαίδαλα οὖν ἄγουσιν οἱ πλαταιεῖς ἑορτὴν δι᾽ ἔτους ἑβδόμου μὲν ὡς ἔφασκεν ὁ τῶν ἐπιχωρίων ἐξηγητής· ἀληθεῖ μέντοι λόγῳ δι᾽ ἐλάσσονος καὶ οὐ τοσούτου χρόνου. ἐθελήσαντες δὲ ἀπὸ δαιδάλων, ἐς δαίδαλα ἕτερα ἀναριθμῆσαι τὸν μεταξὺ χρόνον ἐς τὸ ἀκριβέστατον, οὐκ ἐγενόμεθα οἷοί τε. ἄγουσι δὲ οὕτω τὴν ἑορτήν. δρυμός ἐστιν ἀλαλκομενῶν οὐ πόρρω μέγιστος τῶν ἐν βοιωτίᾳ. στελέχη δρυῶν ἐστιν ἐνταῦθα. ἐς τοῦτον οἱ πλαταιεῖς ἀφικόμενοι τὸν δρυμόν, προτίθενται μοίρας κρεῶν ἑφθῶν. ὄρνιθες δὲ οἱ μὲν ἄλλοι σφίσιν ἥκιστά εἰσι δι᾽ ὄχλου. τῶν κοράκων δὲ οὗτοι γὰρ σφίσιν ἐπιφοιτῶσιν ἔχουσιν ἀκριβῆ τὴν φρουράν. ὅτι δ᾽ αὐτῶν ἁρπάσαντα κρέας, ἐφ᾽ ὅτῳ τῶν δένδρων καθεσθῇ, φυλάσσουσιν. ἐφ᾽ οὗ δ᾽ ἂν καθεσθῇ, τεμόντες ποιοῦσιν ἀπὸ τούτου τὸ δαίδαλον. δαίδαλον γὰρ δὴ καὶ τὸ ξόανον αὐτὸ ὀνομάζουσι. ταύτην μὲν ἰδίᾳ πλαταιεῖς ἑορτὴν ἄγουσι· δαίδαλα μικρὰ ὀνομάζοντες. δαιδάλων δὲ ἑορτὴν τῶν μεγάλων, καὶ οἱ βοιωτοὶ σφίσι συνεορτάζουσι δι᾽ ἑξηκοστοῦ δὲ ἄγουσιν ἔτους. ἐκλιπεῖν γὰρ τοσοῦτον χρόνον τὴν ἑορτήν φασιν, ἡνίκα οἱ πλαταιεῖς ἔφευγον. ξόανα δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ἑτοιμά σφισίν ἐστι κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἕκαστον παρασκευασθέντα ἐν δαιδάλοις τοῖς μικροῖς. ταῦτα ἀναιροῦνται κλήρῳ πλαταιεῖς· κορωναῖοι· θεσπιεῖς· ταναγραῖοι· χαιρωνεῖς· ὀρχομένιοι· λεβαδεῖς· θηβαῖοι· διαλλαγῆναι γὰρ καὶ οὗτοι πλαταιεῦσιν ἠξίωσαν· καὶ συλλόγου μετασχεῖν κοινοῦ· καὶ ἐς δαίδαλα θυσίαν ἀποστέλλειν ὅτε κάσσανδρος ὁ ἀντιπάτρου τὰς θήβας ἀνῴκισε. τῶν δὲ πολισμάτων ὅσα ἐστὶν ἐλάσσονος λόγου συντέλειαν αἱροῦνται. τὸ ἄγαλμα κοσμήσαντες παρὰ τὸν ἀσωπόν· καὶ ἀναθέντες ἐπὶ ἅμαξαν γυναῖκα, ἐφιστᾶσι νυμφεύτριαν. οἱ δὲ αὖθις κληροῦνται καθ᾽ ἥντινα τάξιν τὴν πομπὴν ἄξουσι. τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν τὰς ἁμάξας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πρὸς ἄκρον τὸν θηβαῖον κιθαιρῶνα ἐλαύνουσιν. ηὐτρέπισται δὲ σφίσιν ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους βωμός. ποιοῦσι δὲ τρόπῳ τοιῷδε τὸν βωμόν. ξύλα τετράγωνα ἁρμόζοντες πρὸς ἄλληλα συντιθέασι κατὰ ταὐτὰ καὶ εἰ λίθων ἐποιοῦντο οἰκοδομίαν. ἐξάραντες δὲ ἐς ὕψος φρύγανα ἐπιφοροῦσιν. αἱ μὲν δὴ πόλεις καὶ τὰ τέλη τελείαν θύσαντες τῇ ἥρᾳ βοῦν ἕκαστοι καὶ ταῦρον τῷ διί, τὰ ἱερεῖα οἴνου καὶ θυμιαμάτων πλήρη, καὶ τὰ δαίδαλα ὁμοῦ καθιᾶσιν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. ἰδιῶται δὲ ὁπόσα θύουσιν οἱ πλούσιοι. τοῖς δὲ οὐχ ὁμοίως δυνάμεις, τὰ λεπτότερα τῶν προβάτων θύειν καθέστηκε. καθαγίζειν δὲ τὰ ἱερεῖα ὁμοίως πάντα, σὺν δέ σφισι καὶ αὐτὸν τὸν βωμὸν ἐπιλαβὸν τὸ πῦρ ἐξ

Ἀνδρῶν Κιθαιρωνίδων. Ἀρίμνηστος. Γαργαφία πηγή. Ἔκτηνες ὧν βασιλεὺς Ὤγυγος. Ὕαντες. Ἄονες. Κάδμος. Σπαρτοί. Ἰλλυριοὶ Ἐγχέλεις. Γενεαλογία τῶν ἀπὸ Κάδμου. Ζῆθος καὶ Ἀμφίων.

ἀνήλωσε. μεγίστην δὲ ταύτην φλόγα καὶ ἐκ μακροτάτου σύνοπτον οἶδα ἀρθεῖσαν. ὑπὸ δὲ τῆς κορυφῆς ἐφ᾽ ᾗ τὸν βωμὸν ποιοῦνται, πέντε που μάλιστα καὶ δέκα ὑποκαταβάντι σταδίους, νυμφῶν ἐστὶν ἄντρον Κιθαιρωνίδων. σφραγίδιον μὲν ὀνομαζόμενον. μαντεύεσθαι δὲ τὰς νύμφας τὸ ἀρχαῖον αὐτόθι ἔχει λόγος. Πλαταιεῦσι δὲ Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν Ἀρείας ἐστὶν ἱερόν. ᾠκοδομήθη δὲ ἀπὸ λαφύρων, ἃ τῆς μάχης σφίσιν Ἀθηναῖοι τῆς ἐν Μαραθῶνι ἀπένειμαν. τὸ μὲν δὴ ἄγαλμα ξόανόν ἐστιν ἐπίχρυσον. πρόσωπον δέ οἱ καὶ χεῖρες ἄκραι καὶ πόδες λίθου τοῦ Πεντελησίου εἰσί. μέγεθος μὲν οὐ πολὺ δή τι ἀποδέει τῆς ἐν ἀκροπόλει χαλκῆς, ἣν καὶ αὐτὴν Ἀθηναῖοι τοῦ Μαραθῶνι ἀπαρχὴν ἀγῶνος ἀνέθηκαν. Φειδίας δὲ καὶ Πλαταιεῦσιν ἦν ὁ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα ποιήσας. γραφαὶ δέ εἰσιν ἐν τῷ ναῷ Πολυγνώτου μὲν, Ὀδυσσεὺς τοὺς μνηστῆρας ἤδη κατειργασμένος. Ὀνάτα δὲ Ἀργείων ἐπὶ Θήβας ἡ προτέρα στρατεία. αὗται μὲν δή εἰσιν ἐπὶ τοῦ προνάου τῶν τοίχων αἱ γραφαί. κεῖται δὲ τοῦ ἀγάλματος πρὸς τοῖς ποσὶν εἰκὼν Ἀριμνήστου. ὁ δὲ Ἀρίμνηστος ἔν τε τῇ πρὸς Μαρδόνιον μάχῃ καὶ ἔτι πρότερον ἐς Μαραθῶνα, Πλαταιεῦσιν ἡγήσατο. ἔστι δὲ καὶ Δήμητρος ἐπίκλησιν Ἐλευσινίας ἱερὸν ἐν Πλαταιαῖς. καὶ Λήϊτου μνῆμα. τῶν δὲ ἡγεμόνων οἳ Βοιωτοὺς ἐς Τροίαν ἤγαγον μόνος ἀνέστρεψεν οἴκαδε οὗτος ὁ Λήϊτος. τὴν δὲ κρήνην τὴν Γαργαφίαν Μαρδόνιος καὶ ἡ ἵππος συνέχεεν ἡ Περσῶν. ὅτι τὸ Ἑλλήνων στράτευμα τὸ ἀντικαθήμενον σφίσιν ἀπ᾽ αὐτῆς ἔπινεν. ὕστερον μέντοι τὸ ὕδωρ ἀνεσώσαντο οἱ Πλαταιεῖς. ἐκ Πλαταιᾶς δὲ ἰοῦσιν ἐς Θήβας ποταμός ἐστι Περόη. θυγατέρα δὲ εἶναι τὴν Περόην τοῦ Ἀσωποῦ λέγουσι. πρὶν δὲ ἢ διαβῆναι τὸν Ἀσωπὸν παρ᾽ αὐτὸ τὸ ῥεῦμα ἀποτραπεῖσιν ἐς τὰ κάτω, καὶ προελθοῦσιν ὅσον τεσσαράκοντα στάδια, ἔστιν ἐρείπια Σκώλου. Δήμητρος δὲ καὶ Κόρης ἐν τοῖς ἐρειπίοις οὐκ ἐξειργασμένος ὁ ναός. ἡμίσεα δὲ καὶ ταῖς θεαῖς ἐστι τὰ ἀγάλματα. ἀποκρίνει δὲ καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὴν Πλαταιΐδα ὁ Ἀσωπός. γῆν δὲ τὴν Θηβαΐδα οἰκῆσαι πρῶτον λέγουσιν Ἔκτηνας. βασιλέα δὲ εἶναι τῶν Ἐκτήνων ἄνδρα αὐτόχθονα Ὤγυγον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς πολλοῖς τῶν ποιητῶν, ἐπίκλησις ἐς τὰς Θήβας ἐστὶν Ὠγυγίαι. καὶ τούτους μὲν ἀπολέσθαι λοιμώδει νόσῳ φασίν. ἐσοικίσασθαι δὲ μετὰ τοὺς Ἔκτηνας ἐς τὴν χώραν Ὕαντας, καὶ Ἄονας Βοιώτια ἐμοὶ δοκεῖν γένη καὶ οὐκ ἐπηλύδων ἀνθρώπων. Κάδμου δὲ καὶ τῆς Φοινίκων στρατιᾶς ἐπελθούσης μάχῃ, νικηθέντες οἱ μὲν Ὕαντες, ἐς τὴν νύκτα τὴν ἐπερχομένην ἐκδιδράσκουσι. τοὺς δὲ Ἄονας ὁ Κάδμος γενομένους ἱκέτας καταμεῖναι καὶ ἀναμιχθῆναι τοῖς Φοίνιξιν εἴασεν. τοῖς μὲν οὖν Ἄοσι κατὰ κώμας ἐπῄεσαν αἱ οἰκήσεις. Κάδμος δὲ τὴν πόλιν τὴν καλουμένην ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς Καδμείαν ᾤκισεν. αὐξηθείσης δὲ ὕστερον τῆς πόλεως οὕτω τὴν Καδμείαν ἀκρόπολιν συνέβη τῶν κάτω γενέσθαι Θηβῶν. Κάδμῳ δὲ γάμος τε ἐπιφανὴς ὑπῆρξεν εἰ δὴ θυγατέρα Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως κατὰ λόγον τῶν Ἑλλήνων ἔσχε. καὶ αἱ θυγατέρες εἰλήφασιν αὐτῷ φήμην. Σεμέλη μὲν τεκεῖν ἐκ Διός, Ἰνὼ δὲ θεῶν εἶναι τῶν θαλασσίων. ἐπὶ μὲν δὴ Κάδμου μέγιστον μετά γε αὐτὸν Κάδμον ἠδύναντο οἱ Σπαρτοὶ Χθόνιος καὶ Ὑπερήνωρ καὶ Πέλωρος καὶ Οὐδαῖος. Ἐχίονα δὲ ὡς προέχοντα κατ᾽ ἀνδραγαθίαν γαμβρὸν ἠξίωσεν ὁ Κάδμος ποιήσασθαι. τοὺς δὲ ἄνδρας τούτους οὐ γάρ τι ἠδυνάμην ἐς αὐτοὺς παρευρεῖν, ἕπομαι τῷ μύθῳ Σπαρτοὺς διὰ τὸν τρόπον ὅντινα ἐγένοντο ὀνομασθῆναι. Κάδμου δὲ ἐς Ἰλλυριοὺς καὶ Ἰλλυριῶν ἐς τοὺς καλουμένους Ἐγχελέας μετοικήσαντος, Πολύδωρος ὁ Κάδμου τὴν ἀρχὴν ἔσχε. Πενθεὺς δὲ ὁ Ἐχίονος ἴσχυε μὲν καὶ αὐτὸς κατὰ γένους ἀξίωμα καὶ φιλίαν τοῦ βασιλέως. ὢν δὲ ἐς τὰ λοιπὰ ὑβριστής, καὶ ἀσεβής, Διονύσου δίκην ἔσχεν ἐκ τοῦ θεοῦ. Πολυδώρου δὲ ἦν Λάβδακος. ἔμελλε δὲ ἄρα αὐτὸν ὡς οἱ παρίστατο ἡ τελευτή, παῖδα ἔτι ἀπολείψειν, καὶ ἐπιτρέπει τόν τε υἱὸν καὶ τὴν ἀρχὴν Νυκτεῖ. τὰ δὲ ἐφεξῆς τοῦ λόγου μοι προεδήλωσεν ἡ Σικυωνία συγγραφὴ τοῦ τε Νυκτέως τοῦ θανάτου ὅντινα γένοιτο τρόπον, καὶ ὡς ἐς Λύκον ἀδελφὸν Νυκτέως ἥ τ᾽ ἐπιμέλεια τοῦ παιδὸς περιῆλθε καὶ ἡ Θηβαίων δυναστεία. Λύκος δὲ παρέδωκε μὲν αὐξηθέντι Λαβδάκῳ τὴν ἀρχήν. γενομένης δὲ οὐ μετὰ πολὺ καὶ τούτῳ τῆς τελευτῆς, ὁ δὲ ἐπετρόπευσεν αὖθις Λάϊον Λαβδάκου παῖδα. Λύκου δὲ ἐπιτροπεύοντος δεύτερον, κατίασιν Ἀμφίων καὶ Ζῆθος δύναμιν ἐγείραντες καὶ Λάϊον μὲν ὑπεκκλέπτουσιν οἷς ἦν ἐπιμελὲς μὴ γενέσθαι τὸ Κάδμου γένος ἐς τοὺς ἔπειτα ἀνώνυμον. Λύκου δὲ οἱ τῆς Ἀντιόπης παῖδες τῇ μάχῃ κρατοῦσιν. ὡς δὲ ἐβασίλευσαν τὴν πόλιν τὴν κάτω προσῴκισαν τῇ Καδμείᾳ καὶ Θήβας ὄνομα ἔθεντο κατὰ συγγένειαν τῆς Θήβης. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ καὶ Ὅμηρος ἐν τῇ (Ὀδυσσείᾳ.

» Οἳ πρῶτοι Θήβας ἕδος ἔκτισαν ἑπταπύλοιο
» Πύργωσάν τ᾽ ἐπεὶ οὐ μὲν ἀπύργωτόν γ᾽ ἐδύναντο
» Ναιέμεν εὐρύχορον Θήβην κρατερώ περ ἐόντε

ὅτι δὲ Ἀμφίων ᾖδε καὶ τεῖχος ἐξειργάζετο πρὸς τὴν λύραν, οὐδένα ἐποιήσατο λόγον ἐν τοῖς ἔπεσι. δόξαν δὲ ἔσχεν Ἀμφίων ἐπὶ μουσικῇ τήν τε ἁρμονίαν τὴν Λυδῶν κατὰ κῆδος τὸ Ταντάλου παρ᾽ αὐτῶν μαθὼν, καὶ χορδὰς ἐπὶ τέσσαρσι ταῖς προτέραις τρεῖς εὑρών. ὁ δὲ τὰ ἔπη τὰ ἐς Εὐρώπην ποιήσας φησὶν Ἀμφίονα χρήσασθαι λύρᾳ πρῶτον Ἑρμοῦ διδάξαντος. πεποίηκε δὲ καὶ λίθων καὶ θηρίων

Τὰ κατὰ λάϊον· οἰδίπου· λαοδάμαντα τὸν ἐτεοκλ· θέρσανδρον τὸν πολυνείκ· τισαμενὸν τὸν θερσ· οὐ αὐτεσίων· θηβαῖοι πολεμοῦντες ἀθηναίοις τρεῖς· καὶ λακεδαιμονίοις δίς·

ὅτι καὶ ταῦτα ᾄδων ἦγε. μύρων δὲ βυζάντιος ποιήσας ἔπη καὶ ἐλεγεῖα ἑρμῇ βωμόν φησιν ἱδρύσασθαι πρῶτον ἀμφίονα καὶ ἐπὶ τούτῳ λύραν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐν ᾅδου δίκην δίδωσιν ἀμφίων ὧν ἐς λητὼ καὶ τοὺς παῖδας καὶ αὐτὸς ἀπέρριψε. κατὰ δὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἀμφίονος, ἐστι ποιήσεως μινυάδος. ἔχει δὲ ἐς ἀμφίονα κοινῶς καὶ ἐς τὸν θρᾶκα θάμυριν. ὡς δὲ τὸν οἶκον τὸν ἀμφίονος καὶ ζήθου τὸν μὲν ἡ νόσος ἡ λοιμώδης ἠρήμωσε, ζήθῳ δὲ τὸν παῖδα ἀπέκτεινεν ἡ τεκοῦσα κατὰ δή τινα ἁμαρτίαν, ἐτεθνήκει δὲ ὑπὸ λύπης καὶ αὐτὸς ὁ ζῆθος, οὕτω λάϊον ἐπὶ βασιλείᾳ κατάγουσιν οἱ θηβαῖοι. λαΐῳ δὲ βασιλεύοντι καὶ γυναῖκα ἔχοντι ἰοκάστην, μάντευμα ἦλθε ἐκ δελφῶν, ἐκ τοῦ παιδός οἱ τὴν τελευτὴν, εἰ τέκοι τινὰ ἰοκάστη γενήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τούτῳ τὸν οἰδίποδα ἐκτίθησιν. ὁ δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποκτενεῖν ἤμελλεν ὡς ηὐξήθη καὶ τὴν μητέρα ἔγημε. παῖδας δ' ἐξ αὐτῆς, οὐ
» δοκῶ οἱ γενέσθαι, μάρτυρι ὁμήρῳ χρώμενος. ὃς ἐποίησεν ἐν ὀδυσσείᾳ. μητέρα τ' οἰδιπόδαο ἴδον κα
» λὴν ἐπικάστην ἣ μέγα ἔργον ἔρεξεν ἀϊδρείῃσι νόοιο γημαμένη ᾧ υἱεῖ. ὁ δ' ὃν πατέρ' ἐξεναρίξας γῆ
μεν. ἄφαρ δ' ἀνάπυστα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι. πῶς οὖν ἐποίησαν ἀνάπυστα ἄφαρ εἰ δὴ τέσσαρες ἐξ ἰοκάστης ἐγένοντο παῖδες τῷ οἰδίποδι; ἐξ εὐρυγανείας τῆς ὑπέρφαντος ἐγεγόνεσαν. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ τὰ ἔπη ποιήσας ἃ οἰδιπόδια ὀνομάζουσι καὶ ὀνασίας πλαταιᾶσιν ἔγραψε κατηφῆ τὴν εὐρυγάνειαν ἐπὶ τῇ μάχῃ τῶν παίδων. πολυνείκης δὲ ζῶντος καὶ ἄρχοντος οἰδίποδος, ὑπεξῆλθεν ἐκ θηβῶν δέει μὴ τελεσθεῖεν ἐπὶ σφίσιν αἱ κατάραι τοῦ πατρός. ἀφικόμενος δὲ ἐς ἄργος καὶ θυγατέρα ἀδράστου λαβὼν, κατῆλθεν ἐς θήβας μετάπεμπτος ὑπὸ ἐτεοκλέους μετὰ τὴν τελευτὴν οἰδίποδος. κατελθὼν δὲ ἐς διαφορὰν προήχθη τῷ ἐτεοκλεῖ καὶ οὕτω τὸ δεύτερον ἔφυγε. δεηθεὶς δὲ ἀδράστου δοῦναί οἱ δύναμιν τὴν κατάξουσαν, τήν τε στρατιὰν ἀπόλλυσι καὶ πρὸς τὸν ἐτεοκλέα αὐτὸς μονομαχεῖ κατὰ πρόκλησιν. καὶ οἱ μὲν μονομαχοῦντες ἀποθνήσκουσιν. ἐς δὲ λαοδάμαντα τὸν ἐτεοκλέους καθηκούσης τῆς βασιλείας, κρέων ὁ μενοικέως εἶχε τὴν δύναμιν ἐπιτροπεύων τὸν παῖδα. ἤδη δὲ λαοδάμαντος ηὐξημένου καὶ ἔχοντος τὴν ἀρχὴν, δεύτερον τότε ἄγουσιν ἀργεῖοι τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὰς θήβας. ἀντεστρατοπεδευμένων δὲ καὶ τῶν θηβαίων περὶ γλίσαντα, ὡς ἐς χεῖρας συνῆλθον, αἰγιαλέα μὲν τὸν ἀδράστου λαοδάμας ἀποκτείνυσι. κρατησάντων δὲ τῇ μάχῃ τῶν ἀργείων, λαοδάμας σὺν τοῖς ἐθέλουσιν ἕπεσθαι θηβαίων ὑπὸ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἀποχώρησιν ἐς ἰλλυριούς. τὰς δὲ θήβας ἑλόντες οἱ ἀργεῖοι, παραδιδόασι θερσάνδρῳ πολυνείκους παιδί. ὡς δὲ τοῖς σὺν ἀγαμέμνονι ἐς τροίαν στρατεύουσιν ἡ διαμαρτία τοῦ πλοῦ γίνεται, καὶ ἡ πληγὴ ἡ περὶ μυσίαν, ἐνταῦθα καὶ τὸν θέρσανδρον κατέλαβεν ἀποθανεῖν ὑπὸ τηλέφου μάλιστα ἑλλήνων ἀγαθὸν γενόμενον ἐν τῇ μάχῃ. καί οἱ τὸ μνῆμα ἐς καΐκου πεδίον ἐλαύνοντι ἐστὶν ἐν ἐλαίᾳ πόλει λίθος ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς. καὶ ἐναγίζειν οἱ ἐπιχώριοι φασὶν αὐτῷ. τελευτήσαντος δὲ θερσάνδρου καὶ δεύτερα ἐπί τε ἀλέξανδρον καὶ ἐς ἴλιον ἀθροιζομένου στόλου, πηνέλεων ἄρχοντα εἵλοντο, οὐ γὰρ ἐν ἡλικίᾳ πω τισαμενὸς ἦν ὁ θερσάνδρου. πηνέλεω δὲ ἀποθανόντος ὑπὸ εὐρυπύλου τοῦ τηλέφου, τισαμενὸν βασιλέα αἱροῦνται. θερσάνδρου τε ὄντα καὶ δημωνάσσης τῆς ἀμφιαράου. τῶνδε ἐρινύων τῶν λαΐου καὶ οἰδίποδος, τισαμενῷ μὲν οὐκ ἐγένετο μήνιμα. αὐτεσίωνι δὲ τῷ τισαμενοῦ. ὥστε καὶ παρὰ τοὺς δωριέας μετῴκησε τοῦ θεοῦ χρήσαντος. αὐτεσίωνος δὲ ἀπελθόντος, οὕτω βασιλέα εἵλοντο, δαμασίχθονα ὀφέλτου τοῦ πηνέλεω. τούτου δὲ τοῦ δαμασίχθονος πτολεμαῖος. τοῦ δὲ ξάνθος. ὃν ἀνδρόπομπος μονομαχήσαντά οἱ, δόλῳ καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ κτείνει. τὸ δὲ ἐντεῦθεν δὲ πλειόνων πολιτεύεσθαι μηδὲ ἀπ' ἀνδρὸς ἑνὸς ἠρτῆσθαι, τὰ πάντα ἄμεινον ἐφαίνετο τοῖς θηβαίοις. τῶν δὲ σφίσιν ἐν ἀγῶσι πολέμου γενομένων εὐτυχημάτων. καὶ ὡς ἑτέρως, τοσάδε φανερώτατα ὄντα εὕρισκον. ἐκρατήθησαν ὑπὸ ἀθηναίων μάχῃ πλαταιεῦσιν ἀμυνάντων. ὅτε σφᾶς ἐπέλαβεν ὑπὲρ τῶν ὅρων πολεμῆσαι τῆς χώρας. προσέπταισαν δὲ καὶ δεύτερον ἀθηναίοις ἀντιταξάμενοι περὶ πλάταιαν, ἡνίκα δοκοῦσιν ἑλέσθαι τὰ βασιλέως ξέρξου πρὸ τῶν ἑλληνικῶν. τῆς δὲ αἰτίας ταύτης δημοσίᾳ σφίσιν οὐ μέτεστιν. ὅτι ἐν ταῖς θήβαις ὀλιγαρχία καὶ οὐχ ἡ πάτριος πολιτεία τηνικαῦτα ἴσχυεν. ἐπεὶ καὶ πεισιστράτου τυραννοῦντος ἔτι τῶν παίδων ἀθήνησιν, ἀφίκετο ἐπὶ τὴν ἑλλάδα ὁ βάρβαρος, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ καὶ ἀθηναίους κατέλαβεν ἂν ἔγκλημα μηδισμοῦ. ὕστερον μέντοι καὶ θηβαίοις νίκη κατὰ ἀθηναίων ἐπὶ δηλίῳ τῷ ταναγραίων ἐγένετο. καὶ ἱπποκράτης τε ὁ ἀρίφρονος ὃς στρατηγὸς ἦν ἀθηναίοις, καὶ τῆς ἄλλης στρατείας τὸ πολὺ ἔπεσε. λακεδαιμονίοις δὲ παραυτίκα μὲν ἀπελθόντος τοῦ μήδου, καὶ ἄχρι τοῦ πελοποννησίων πρὸς ἀθηναίους πολέμου τὰ ἐκ θηβῶν εἶχεν ἐπιτηδείως. διαπολεμηθέντος δὲ τοῦ πολέμου, καὶ ἀθηναίοις καταλυθέντος τοῦ ναυτικοῦ, μετ' οὐ πολὺ θηβαῖοι μετὰ κορινθίων ἐς τὸν πρὸς λακεδαιμονίους πόλεμον προήχθησαν. κρατηθέντες δὲ μάχῃ περὶ κόρινθόν τε καὶ ἐν κορωνείᾳ, νικῶσιν αὖθις ἐν λεύκτροις ἐπιφανεστάτην νίκην ὧν πόσας γενομένας ἕλλησιν ἴσμεν κατὰ ἑλλήνων. καὶ δεκαδαρχίας τε ἃς λακεδαιμόνιοι κατέστησαν ἐν ταῖς πόλεσιν ἔπαυσαν. καὶ

Ἀραχνῶν ὕφασμα λευκὸν καὶ μέλαν. κάσσανδρος τὸν ἀλεξάνδρου οἶκον ἀπόλλυσι. σύλλας θηβαίοις δυσμενής. ποτνιαί. ἑπτὰ πύλαι θηβῶν.

ἁρμοστὰς τῶν σπαρτιάτας ἐκβάλλουσιν. ὕστερον δὲ καὶ τὸν φωκικὸν πόλεμον ὀνομαζόμενον δὲ ὑπὸ ἑλλήνων ἱερὸν, συνεχῶς δέκα ἔτεσιν ἐπολέμησαν. εἴρηται δέ μοι καὶ ἐν τῇ ἀτθίδι συγγραφῇ τὸ ἐν χαιρωνείᾳ σφάλμα, συμφορὰν γενέσθαι τοῖς πᾶσιν ἕλλησι. θηβαίους δὲ καὶ ἐς πλέον κατέλαβεν. οἷς γε καὶ ἐσηνέχθη ἐς τὴν πόλιν φρουρά. φιλίππου δὲ ἀποθανόντος καὶ ἐς ἀλέξανδρον ἡκούσης τῆς μακεδόνων ἀρχῆς, θηβαίοις ἐπῆλθεν ἐξελεῖν τὴν φρουράν. ποιήσασι δὲ ταῦτα προεσήμαινεν αὐτίκα ὁ θεὸς τὸν ἐπιόντα ὄλεθρον. καί σφισιν ἐν δήμητρος ἱερῷ θεσμοφόρου, σημεῖα ἐγίνοντο ἐναντία ἢ πρὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν λεύκτροις. τότε μὲν γὰρ τοῦ ἱεροῦ τὰς θύρας ὑφάσματι ἀράχναι λευκῷ κατὰ δὲ τὴν ἀλεξάνδρου καὶ μακεδόνων ἔφοδον μέλανι ἐξύφηναν. λέγεται δὲ καὶ ἀθηναίοις ὗσαι τέφραν ὁ θεὸς ἐνιαυτῷ πρότερον πρὶν ἢ τὸν πόλεμον τὸν ἐπαχθέντα ὑπὸ σύλλα τὰ μεγάλα σφίσιν ἐνεγκεῖν παθήματα. τότε δὲ τοὺς θηβαίους γενομένους ἀναστάτους ὑπὸ ἀλεξάνδρου καὶ διαπεσόντας ἐς ἀθήνας, ὕστερον κάσσανδρος ὁ ἀντιπάτρου κατήγαγεν. ἐς δὲ τῶν θηβῶν τὸν οἰκισμὸν προθυμότατοι μὲν ἐγένοντο ἀθηναῖοι συνεπελάβοντο δὲ καὶ μεσσήνιοι καὶ ἀρκάδων οἱ μεγάλην πόλιν ἔχοντες. δοκεῖν δέ μοι τὰς μὲν θήβας οἴκισεν ὁ κάσσανδρος, κατὰ ἔχθος ἀλεξάνδρου μάλιστα. ἐπεξῆλθε δὲ καὶ τὸν πάντα οἶκον ἀλεξάνδρου φθείρων. ὃς ὀλυμπιάδα γε παρέβαλε καταλεῦσαι τοῖς ἐπ᾽ αὐτὴν μακεδόνων παροξυνομένοις. καὶ τοὺς παῖδας ἀλεξάνδρου τόν τε ἐκ βαρσίνης ἡρακλέα καὶ ἀλέξανδρον τὸν ἐκ ῥωξάνης ἀπέκτεινεν ὑπὸ φαρμάκων. οὐ μὴν οὐδὲ αὐτὸς χαίρων τὸν βίον κατέστρεψεν. ἐπλήσθη γὰρ ὑδέρῳ. καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ ζῶντι ἐγίνοντο εὐλαί. τῶν δέ οἱ παίδων, φίλιππον μὲν τὸν πρεσβύτατον ὡς μετ᾽ οὐ πολὺ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, ἀπήγαγεν ὑπολαβοῦσα νόσος φθινώδης. ἀντίπατρος δὲ μετ᾽ ἐκεῖνον θεσσαλονίκην τὴν μητέρα ἀποκτείνυσι. φιλίππου τε οὖσαν τοῦ ἀμύντου καὶ νικασιπόλιδος. ἀπέκτεινε δὲ ἀλεξάνδρῳ νέμειν πλέον εὐνοίας αἰτιασάμενος. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἦν νεώτατος τῶν κασσάνδρου παίδων. ἐπαγόμενος δὲ δημήτριον τὸν ἀντιγόνου, καθεῖλε μὲν δι᾽ ἐκείνου καὶ ἐτιμωρήσατο τὸν ἀδελφὸν ἀντίπατρον. ἐφάνη μέντοι φονέα ἐξευρηκὼς ἑαυτῷ καὶ οὐ σύμμαχον. κασσάνδρῳ μὲν ὅστις δὴ θεῶν τὴν δίκην ἔμελλεν ἀποδώσειν. θηβαίοις δὲ ἐπὶ μὲν κασσάνδρου πᾶς ὁ ἀρχαῖος περίβολος ἀνῳκίσθη. ἔδει δὲ ἄρα καὶ ὕστερον κακῶν σφᾶς μεγάλων γεύσασθαι. μιθριδάτῃ γὰρ κατασταντι ἐς τὸν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον, προσεχώρησαν θηβαῖοι κατ᾽ ἄλλο ἐμοὶ δοκεῖν οὐδὲν. τῷ δὲ ἀθηναίων δήμῳ φιλίᾳ. σύλλα δὲ ἐς βαλόντος ἐς τὴν βοιωτίαν, δεῖμα ἔσχε τοὺς θηβαίους, καὶ ἐγνωσιμάχησάν τε αὐτίκα. καὶ ἐτράποντο αὖθις ἐς τὴν ῥωμαίων φιλίαν. σύλλας δὲ ἐς αὐτοὺς ἐχρήσατο ὅμως τῷ θυμῷ. καὶ ἄλλα τε ἐξεῦρεν ἐπὶ λύμῃ τῶν θηβαίων. καὶ τὴν ἡμίσειαν ἀπετέμετο αὐτῶν τῆς χώρας, κατὰ πρόφασιν τοιαύτην. ἡνίκα ἤρχετο τοῦ πρὸς μιθριδάτην πολέμου, χρημάτων ἐσπάνιζε. συνέλεξεν οὖν ἔκ τε ὀλυμπίας ἀναθήματα καὶ τὰ ἐξ ἐπιδαύρου καὶ τὰ ἐκ δελφῶν ὁπόσα ὑπελείποντο οἱ φωκεῖς. ταῦτα μὲν δὴ διένειμε τῇ στρατείᾳ. τοῖς θεοῖς δὲ ἀντέδωκεν ἀντὶ τῶν χρημάτων γῆς τὴν ἡμίσειαν τῆς θηβαΐδος. τὴν μὲν δὴ ἀφαίρετον χώραν, ὕστερον ῥωμαίων χάριτι ἀνεσώσαντο οἱ θηβαῖοι. τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸ ἀσθενέστατον ἀπ᾽ ἐκείνου προεχώρησαν. καὶ σφίσιν ἡ μὲν κάτω πόλις πᾶσα ἔρημος ἦν ἐπ᾽ ἐμοῦ πλὴν τὰ ἱερά. τὴν δὲ ἀκρόπολιν οἰκοῦσι θήβας καὶ οὐ καδμείαν καλουμένην. διαβεβηκότι δὲ ἤδη τὸν ἀσωπὸν, καὶ τῆς πόλεως δέκα μάλιστα ἀφεστηκότι σταδίους, ποτνιῶν ἐστὶν ἐρείπια. καὶ ἐν αὐτοῖς ἄλσος δήμητρος καὶ κόρης. τὰ δὲ ἀγάλματα ἐν τῷ ποταμῷ τῷ παρὰ τὰς ποτνιὰς τὰς θεὰς ὀνομάζουσιν. ἐν χρόνῳ δὲ εἰρημένῳ δρῶσι καὶ ἄλλα ὁπόσα καθέστηκε σφίσι. καὶ ἐς τὰ μέγαρα καλούμενα ἀφιᾶσιν ὗς τῶν νεογνῶν. τοὺς δὲ ὗς τούτους ἐς τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ ἔτους ὥραν ἐν δωδώνῃ φασὶν ἐπιφαίνεσθαι. τῷ δὲ ἄλλος που τις πεισθήσεται. ἐνταῦθα, καὶ διονύσου ναός ἐστιν αἰγοβόλου. θύοντες γὰρ τῷ θεῷ προήχθησάν ποτε ὑπὸ μέθης ἐς ὕβριν. ὥστε καὶ τοῦ διονύσου τὸν ἱερέα ἀποκτείνουσιν. ἀποκτείνασι δὲ αὐτίκα ἐπέλαβε νόσος λοιμώδης. καί σφισιν ἀφίκετο ἅμα ἐκ δελφῶν τῷ διονύσῳ θύειν παῖδα ὡραῖον. ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον τὸν θεόν φασιν αἶγα ἱερεῖον ὑπαλλάξαι σφίσιν ἀντὶ τοῦ παιδός. δείκνυται δὲ ἐν ποτνιαῖς καὶ φρέαρ. τὰς δὲ ἵππους τὰς ἐπιχωρίους τοῦ ὕδατος πιούσας τούτου μανῆναι λέγουσιν. ἐκ δὲ τῶν ποτνιῶν ἰοῦσιν ἐς θήβας, ἔστιν ἐν δεξιᾷ περίβολος τῆς ὁδοῦ τε οὐ μέγας. καὶ κίονες ἐν αὐτῷ. διαστῆναι δὲ ἀμφιαράῳ τὴν γῆν ταύτην νομίζουσιν. ἐπιλέγοντες καὶ τάδε ἔτι. μήτε ὄρνιθας ἐπὶ τῶν κιόνων καθέζεσθαι τούτων. μήτε πόαν τοὺς ἐνταῦθα. μήτε ἥμερον ζῶον, μήτε τῶν ἀγρίων νέμεσθαι. θηβαίοις δὲ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἀρχαίου τείχους ἑπτὰ ἀριθμὸν ἦσαν πύλαι. μένουσι δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι. τεθῆναι δὲ τὰ ὀνόματα ἐπυνθανόμην σφίσιν ἀπό τε ἠλέκτρας ἀδελφῆς κάδμου. καὶ προιτίσιν ἀπὸ ἀνδρὸς τῶν ἐπιχωρίων. ἡλικίαν δὲ προίτου καὶ τὸ ἀνωτέρω γένος χαλεπὰ ἦν εὑρεῖν. τὰς δὲ νήιτας ὀνομασθῆναί φασιν ἐπὶ τῷδε. ἐν ταῖς χορδαῖς νήτην καλοῦσιν ἐξ αὐτῶν. ταύτην οὖν τὴν χορδὴν ἀμφίονα ἐπὶ ταῖς πύλαις ταύταις ἀνευρεῖν λέγουσιν. ἤδη δὲ ἤκουσα, καὶ ὡς ζήθου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀμ-

πυλῶν ὀνόματα τῶν θήβησιν ὧν ὁμολωΐδες. πόλεμος ὁ θηβαϊκὸς τῶν πρὶν ἀξιολογώτατος. καδμεία νίκη. θηβαῒς ποίημα. ὦ παυσανίας τὰ δευτερεῖα μετὰ τὴν ἰλιάδα καὶ ὀδύσσειαν. προσνέμει. ἰσμήνιος ἀπόλλων καναχᾶ ἔργον ὡς καὶ ὁ ἐν βραγχίδαις. ἡνιόχη καὶ πύρρα κρέοντος θυγατέρες. δαφνοφόρος παῖς.

φίονος δὲ παιδὶ ὄνομα νῆϊς γένοιτο. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ νήϊδος τὰς πύλας, κληθῆναι ταύτας. πύλας δὲ κρηναίας. τὰς δὲ ὑψίστας ἐνταῦθα λόγῳ τοιῷδε ὀνομάζουσι. πρὸς δὲ ταῖς ὑψίσταις διὸς, ἱερὸν ἐπίκλησιν ἐστὶν ὑψίστου. τὰς δὲ ἐνταῦθα ταύταις πύλας ὀνομάζουσιν ὠγυγίας. τελευταῖαι δέ εἰσιν ὁμολωΐδες. ἐφαίνετο δὲ εἶναί μοι καὶ τὸ ὄνομα νεώτατον ταῖς πύλαις ταύταις. αἱ δὲ ὠγύγιαι τὸ ἀρχαιότατον. τὰς δὲ ὁμολωΐδας, κληθῆναι φασὶν ἐνταῦθα τοιῷδε. ἡνίκα ὑπὸ ἀργείων μάχῃ πρὸς γλισᾶντι ἐκρατήθησαν, τότε ὁμοῦ λαοδάμαντι τῷ ἐτεοκλέους ὑπεξίασιν οἱ πολλοί. τούτων οὖν μοῖρα τὴν μὲν ἐς τοὺς ἰλλυριοὺς πορείαν ἀπώκνησε. τραπόμενοι δὲ ἐς θετταλοὺς, καταλαμβάνουσιν ὁμόλην. ὀρῶν τῶν θετταλικῶν καὶ εὐγεων μάλιστα, καὶ ὕδασιν ἐπιρρεομένην. θερσάνδρου δὲ τοῦ πολυνείκους ἀνακαλεσαμένου σφᾶς ἐνταῦθα τὰ οἰκεῖα, τὰς πύλας διὰ ὧν τὴν κάθοδον ἐποιοῦντο ἀπὸ τῆς ὁμόλης, ὀνομάζουσιν ὁμολωΐδας. ἐρχομένῳ δὲ ἐκ πλαταιᾶς ἔσοδος ἐς τὰς θήβας κατὰ πύλας ἐστὶν ἠλέκτρας. καὶ ταύτῃ καπανέα τὸν ἱππόνου βιαιότερας ποιούμενον πρὸς τὸ τεῖχος τὰς προσβολὰς, βληθῆναι κεραυνῷ λέγουσι. τὸν δὲ πόλεμον τοῦτον ὃν ἐπολέμησαν ἀργεῖοι, νομίζω πάντων ὅσοι πρὸς ἕλληνας ἐνταῦθα τῶν καλουμένων ἡρώων ἐπολεμήθησαν ὑπὸ ἑλλήνων γενέσθαι λόγου μάλιστα ἄξιον. ὁ μέν γε ἐλευσινίων πρὸς ἀθηναίους, τοὺς ἄλλους, ὡσαύτως δὲ καὶ θηβαίων πρὸς μινύας, τήν τε ἔφοδον δι' ὀλίγου τῶν ἐπιστρατευσαμένων καὶ ἐν μάχῃ παρέσχοντο μιᾷ τὴν κρίσιν. ἐς ὁμολογίας τε αὐτίκα ἐτράποντο καὶ σπονδάς. ὁ δὲ ἀργείων στρατὸς ἐς βοιωτίαν τε μέσην ἀφίκετο ἐκ μέσης πελοποννήσου. καὶ ὁ ἄδραστος ἐξ ἀρκαδίας καὶ παρὰ μεσσηνίων συμμαχικὰ ἤθροισεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς θηβαίοις μισθοφορικὰ ἦλθε παρὰ φωκέων. καὶ ἐκ τῆς μινυάδος χώρας οἱ φλεγύαι. γινομένης δὲ πρὸς τῷ ἰσμηνίῳ μάχης, ἐκρατήθησαν οἱ θηβαῖοι τῇ συμβολῇ. καὶ ὡς ἐτράποντο, καταφεύγουσιν ἐς τὸ τεῖχος. ἅτε δὲ οὐκ ἐπισταμένων τῶν πελοποννησίων μάχεσθαι πρὸς τεῖχος, ποιουμένων δὲ θυμῷ μᾶλλον ἢ σὺν ἐπιστήμῃ τὰς προσβολὰς, πολλοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ τείχους βάλλοντες φονεύουσιν αὐτῶν οἱ θηβαῖοι. κρατοῦσι δὲ ὕστερον καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξελθόντες τεταραγμένοις. ὡς τὸ σύμπαν στράτευμα πλὴν ἀδράστου φθαρῆναι. ἐγένετο δὲ καὶ αὐτοῖς τὸ ἔργον, οὐκ ἄνευ κακῶν μεγάλων. καὶ ἀπ' ἐκείνου τὰ σὺν ὀλέθρῳ τῶν κρατησάντων, καδμείαν ὀνομάζουσι νίκην. ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον ὁμοῦ θερσάνδρῳ στρατεύουσιν ἐνταῦθα τὰς θήβας. οὓς ἐπιγόνους καλοῦσιν ἕλληνες. δῆλοι δέ εἰσι καὶ τούτοις οὐ τὸ ἀργολικὸν μόνον. οὐδὲ οἱ μεσσήνιοι καὶ ἀρκάδες ἠκολουθηκότες, ἀλλὰ καὶ ἔτι ἐκ κορίνθου καὶ μεγαρέων ἐπικληθέντες ἐς τὴν συμμαχίαν. ἤμυναν δὲ, καὶ θηβαίοις οἱ πρόσοικοι. καὶ μάχη πρὸς γλισᾶντι ἀμφοτέρων ἐγένετο ἰσχυρά. τῶν δὲ θηβαίων οἱ μὲν αὐτίκα ὡς ἡττήθησαν ὁμοῦ λαοδάμαντι ἐκ διδράσκουσιν. οἱ δὲ ἀπολειφθέντες, πολιορκίᾳ παρέστησαν. ἐποιήθη δὲ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἔπη θηβαΐς. τὰ δὲ ἔπη ταῦτα καλλῖνος ἀφικόμενος αὐτῶν ἐς μνήμην, ἔφησεν ὅμηρον τὸν ποιήσαντα εἶναι. καλλίνῳ δὲ πολλοί τε καὶ ἄξιοι λόγου κατὰ ταὐτὰ ἔγνωσαν. ἐγὼ δὲ τὴν ποίησιν ταύτην μετά γε ἰλιάδα καὶ τὰ ἔπη τὰ ἐς ὀδυσσέα ἐπαινῶ μάλιστα. πολέμου μὲν δὴ οὗ ἀργεῖοι καὶ θηβαῖοι τῶν οἰδίποδος παίδων ἕνεκα ἐπολέμησαν, ἐς τοσόνδε ἔστω μνήμη. πολυανδρεῖον δὲ οὐ μακρὰν ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐστί. κεῖνται δὲ ὁπόσους κατέλαβεν ἀποθανεῖν ἀλεξάνδρῳ καὶ μακεδόσιν ἀντιτεταγμένους. οὐ πόρρω δὲ ἀποφαίνουσι χωρίον ἔνθα κάδμον λέγουσιν ὅτῳ πιστὰ τοῦ δράκοντος ὃν ἀπέκτεινεν ἐνταῦθα τῇ κρήνῃ τοὺς ὀδόντας σπείραντος, ἄνδρας ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀνεῖναι τὴν γῆν. ἔστι δὲ λόφος ἐν δεξιᾷ τῶν πυλῶν ἱερὸς ἀπόλλωνος. καλεῖται δὲ ὅ, τε λόφος καὶ ὁ θεὸς ἰσμήνιος. παραρρέοντος τοῦ ποταμοῦ ταύτῃ τοῦ ἰσμηνίου. πρῶτα μὲν δὴ λίθου κατὰ τὴν ἔσοδόν ἐστιν ἀθηνᾶ καὶ ἑρμῆς. ὀνομαζόμενοι πρόναοι. ποιῆσαι δὲ αὐτὸν φειδίας. τὴν δὲ ἀθηνᾶν λέγεται σκόπας. μετὰ δὲ, ὁ ναὸς ᾠκοδόμηται. τὸ δὲ ἄγαλμα μεγέθει τε ἴσόν ἐστι τῷ ἐν βραγχίδαις καὶ τὸ εἶδος οὐδὲν διαφόρως ἔχον. ὅστις δὲ τῶν ἀγαλμάτων τούτων τὸ ἕτερον οἶδε, καὶ τὸν εἰργασμένον ἐπύθετο, οὐ μεγάλη οἱ σοφία καὶ τὸ ἕτερον θεασαμένῳ, κανάχου ποίημα ὂν ἐπίστασθαι. διαφέρουσι δὲ τοσόνδε. ὁ μὲν γὰρ ἐν βραγχίδαις, χαλκοῦ. ὁ δὲ ἰσμήνιος, ἐστὶ κέδρου. ἔστι δὲ ἐνταῦθα λίθος ἐφ' ᾧ μαντώ φασι τὴν τειρεσίου καθέζεσθαι. οὗτος μὲν πρὸ τῆς ἐσόδου κεῖται. καί οἱ τὸ ὄνομά ἐστι καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι μαντοῦς δίφρος. ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ ναοῦ, λίθου πεποιημένας εἰκόνας τὴν ἡνιόχης εἶναι. τὴν δὲ πύρρας λέγουσι. θυγατέρας δὲ αὐτὰς εἶναι κρέοντος ὃς ἐδυνάστευεν ἐπιτροπεύων λαοδάμαντα τὸν ἐτεοκλέους. τὸ δέ γε καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι γινόμενον οἶδα ἐν θήβαις τῷ ἀπόλλωνι τῷ ἰσμηνίῳ παῖδα. οἴκου τε δοκίμου καὶ αὐτὸν εὖ μὲν εἴδους εὖ δὲ ἔχοντα καὶ ῥώμης ἱερέα ἐνιαύσιον ποιοῦσιν. ἐπίκλησις δέ ἐστιν οἱ δαφνοφόρος. στεφάνους γὰρ φύλλων δάφνης φοροῦσιν οἱ παῖδες. εἰ μὲν οὖν πᾶσιν ὁμοίως καθέστηκεν ἀναθεῖναι δαφνηφορήσαντας χαλκοῦν τῷ θεῷ τρίποδα, οὐκ ἔχω δηλῶσαι. δοκῶ δὲ οὐ πᾶσιν εἶναι νόμον. οὐ γὰρ δὴ πολλοὺς ἑώρων αὐτόθι ἀνακειμένους. οἱ δὲ οὖν εὐδαιμονέστεροι τῶν παίδων ἀνατιθέασιν. ἐπιφανὴς δὲ μάλιστα ἐπί τε ἀρχαιότητι καὶ τοῦ ἀναθέντος τῇ δόξῃ τρίπους ἐστὶν ἀμφιτρύωνος ἀνάθημα ἐπὶ ἡρακλεῖ δαφνηφορήσαντι. ἀνωτέρω δὲ τοῦ

Κάανθος. Ἴηνερος καὶ Ἰσμήνιος. Ἀλκμήνης θάλαμος. Ἡρακλέους μανίας σωφρονιστὴρ λίθος. Φαρμακίδες αἱ ... Δαίδαλος ὁ πρῶτος ἱστία ναυσὶν ἐπιτεχνησάμενος. Ἰκαρία νῆσος. Μαντικὴ κληδόνων. Βοῦς ἡγεμὼν Κάδμου.

Ἰσμηνίου τὴν κρήνην ἴδοις ἄν. ἣν τινα Ἄρεώς φασιν ἱερὰν εἶναι. καὶ δράκοντα ὑπὸ τοῦ Ἄρεως ἐπιτετάχθαι φύλακα τῇ πηγῇ. πρὸς ταύτῃ τῇ κρήνῃ τάφος ἐστὶ Καάνθου. Μελίας δὲ ἀδελφὸν καὶ Ὠκεανοῦ παῖδα εἶναι Κάανθον λέγουσι. σταλῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ζητήσοντα ἡρπασμένην τὴν ἀδελφήν. ὡς δὲ Ἀπόλλωνα εὗρεν ἔχοντα τὴν Μελίαν οὐκ ἐδύνατο ἀφελέσθαι, πῦρ ἐτόλμησεν ἐς τὸ τέμενος ἐνεῖναι τοῦ Ἀπόλλωνος. τοῦτο ὃ νῦν καλοῦσιν Ἰσμήνιον. καὶ αὐτὸν ὁ θεὸς καθά φασιν οἱ Θηβαῖοι τοξεύει. Καάνθου μὲν ἐνταῦθά ἐστι μνῆμα. Ἀπόλλωνι δὲ παῖδας ἐκ Μελίας γενέσθαι λέγουσι Τήνερον καὶ Ἰσμήνιον. Τηνέρῳ μὲν Ἀπόλλων μαντικὴν δίδωσι. τοῦ δὲ Ἰσμηνίου τὸ ὄνομα ἔχων ὁ ποταμός. οὐ μὴν οὐδὲ τὰ πρότερα ἦν ἀνώνυμος. ἤδη καὶ Λάδων ἐκαλεῖτο πρὶν Ἰσμήνιον γενέσθαι τὸν Ἀπόλλωνος. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν πυλῶν ἃς ὀνομάζουσιν Ἠλέκτρας, οἰκίας ἐστὶν ἐρείπια ἔνθα οἰκῆσαί φασιν Ἀμφιτρύωνα διὰ τὸν Ἠλεκτρύωνος θάνατον φεύγοντα ἐκ Τίρυνθος. καὶ τῆς Ἀλκμήνης ἔστιν ἔτι ὁ θάλαμος, ἐν τοῖς ἐρειπίοις δῆλος. οἰκοδομῆσαι δὲ αὐτὸν τῷ Ἀμφιτρύωνι Τροφώνιόν φασι καὶ Ἀγαμήδην καὶ ἐπίγραμμα. (ἐπ' αὐτῷ ἐπιγραφῆναι τόδε.

Ἀμφιτρύων ὅτ' ἔμελλ' ἀγαγέσθαι δεῦρο γυναῖκα

Ἀλκμήνην θάλαμον γ' ἐλέξατο τοῦτον ἑαυτῷ

» Ἀγχάσιος δ' ἐποίησε Τροφώνιος ἠδ' Ἀγαμήδης. τοῦτον μὲν ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι γραφῆναι λέγουσι.

» ἐπιδεικνύουσι δὲ Ἡρακλέους τῶν παίδων τῶν ἐκ Μεγάρας μνῆμα. οὐδέν τι ὁμοίως τὰ ἐς τὸν θάνατον λέγοντες, ἢ Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος καὶ Πανύασις ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐποίησαν. Θηβαῖοι δὲ καὶ τάδε ἐπιλέγουσιν. ὡς Ἡρακλῆς ὑπὸ τῆς μανίας καὶ Ἀμφιτρύωνα ἔμελλεν ἀποκτεινύναι. πρότερον δὲ ἄρα ὕπνος ἐπέλαβεν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ λίθου τῆς πληγῆς. Ἀθηνᾶν δὲ εἶναι τὴν ἐπαφεῖσάν οἱ τὸν λίθον τοῦτον ὅν τινα σωφρονιστῆρα ὀνομάζουσιν. ἐνταῦθά εἰσιν ἐπὶ τύπου γυναικῶν εἰκόνες. ἀμυδρότερα ἤδη τὰ ἀγάλματα. ταύτας καλοῦσιν οἱ Θηβαῖοι Φαρμακίδας. πεμφθῆναι δὲ ὑπὸ τῆς Ἥρας φασὶν ἐμποδὼν εἶναι ταῖς ὠδῖσιν Ἀλκμήνης. αἱ μὲν δὴ ἐπεῖχον Ἀλκμήνην μὴ τεκεῖν. Τειρεσίου δὲ θυγάτηρ Ἱστορὶς σόφισμα ἔπεισιν ἐς τὰς Φαρμακίδας, ἐπήκοον αὐτῶν ὀλολύξαι. τετοκέναι γὰρ τὴν Ἀλκμήνην. οὕτω τὰς μὲν, ἀπατηθείσας ἀπελθεῖν. τὴν δὲ Ἀλκμήνην τεκεῖν φασιν. ἐνταῦθα Ἡράκλειόν ἐστιν, ἄγαλμα δὲ, τὸ μὲν λίθου λευκοῦ Πρόμαχος καλούμενον. ἔργον δὲ Ξενοκρίτου καὶ Εὐβίου Θηβαίων. τὸ δὲ ξόανον τὸ ἀρχαῖον, Θηβαῖοί τε εἶναι Δαιδάλου νενομίκασι. καὶ αὐτῷ μοι παρίστατο ἔχειν οὕτω. τοῦτον ἀνέθηκεν αὐτὸς ὡς λέγεται Δαίδαλος ἐκείνων εὐεργεσίας χάριν. ἡνίκα γὰρ ἔφευγεν ἐκ Κρήτης πλοῖα οὐ μεγάλα αὐτῷ καὶ τῷ παιδὶ Ἰκάρῳ ποιησάμενος, πρὸς δὲ καὶ ταῖς ναυσὶν ὃ μή πω τοῖς τότε ἐξεύρητο ἱστία ἐπιτεχνησάμενος. ὡς τοῦ Μίνω ναυτικοῦ τὴν εἰρεσίαν φθάνοιεν ἐπιφόρῳ τῷ ἀνέμῳ χρώμενοι, τότε αὐτὸς μὲν σώζεται Δαίδαλος. Ἰκάρῳ δὲ κυβερνῶντι ἀμαθέστερον ἀνατραπῆναι τὴν ναῦν λέγουσιν. ἀποπνιγέντα δὲ ἐξήνεγκεν ὁ κλύδων ἐς τὴν πρὸ Περγάμου νῆσον ἔτι οὖσαν ἀνώνυμον. ἐπιτυχὼν δὲ Ἡρακλῆς γνωρίζει τὸν νεκρὸν, καὶ ἔθαψεν. ἔνθα καὶ νῦν ἔτι αὐτῷ χῶμα, οὐ μέγα ἐπὶ ἄκρας ἐστὶν ἀνεχούσης ἐς τὸ Αἰγαῖον. ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰκάρου τούτου ὄνομα ἥ τε νῆσος καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θάλασσαν ἔσχηκε. Θηβαίοις δὲ τὰ ἐν τοῖς ἀετοῖς Πραξιτέλης ἐποίησε τὰ πολλὰ τῶν δώδεκα καλουμένων ἄθλων. καὶ σφίσι τὰ ἐς τὰς ὄρνιθας ἐνδεῖ τὰς ἐπὶ Στυμφάλῳ καὶ ὡς ἐκάθηρεν Ἡρακλῆς τὴν Ἠλείαν χώραν. ἀντὶ τούτων δὲ ἡ πρὸς Ἀνταῖον πάλη πεποίηται. Θρασύβουλος δὲ ὁ Λύκου, καὶ Ἀθηναίων οἱ σὺν αὐτῷ τυραννίδα τῶν τριάκοντα καταλύσαντες, ὁρμηθεῖσι γάρ σφισιν ἡ Θηβῶν ἐγένετο κάθοδος, Ἀθηνᾶν καὶ Ἡρακλέα κολοσσοὺς ἐπὶ λίθου τύπου τοῦ Πεντελησίου. ἔργα δὲ Ἀλκαμένους, ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡράκλειον. τοῦ δὲ Ἡρακλείου γυμνάσιον ἔχεται καὶ στάδιον ἀμφότερα ἐπώνυμα τοῦ θεοῦ. ὑπὲρ δὲ τὸν σωφρονιστῆρα λίθον βωμός ἐστιν Ἀπόλλωνος ἐπίκλησιν Σποδίου. πεποίηται δὲ ἀπὸ τῆς τέφρας τῶν ἱερείων. μαντικὴ δὲ καθέστηκεν αὐτόθι ἀπὸ κληδόνων ᾗ δὴ καὶ Σμυρναίους μάλιστα Ἑλλήνων χρωμένους οἶδα. ἔστι γὰρ καὶ Σμυρναίοις ὑπὲρ τὴν πόλιν κατὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ τείχους κληδόνων ἱερόν. τῷ δὲ Ἀπόλλωνι Θηβαῖοι τῷ Σποδίῳ ταύρους ἔθυον τὸ ἀρχαῖον. καί ποτε παρούσης σφίσι τῆς ἑορτῆς ἥ τε ὥρα κατήπειγε τῆς θυσίας, καὶ οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὸν ταῦρον, οὐχ ἧκον. οὕτω παρατυχούσης ἁμάξης, τὸν ἕτερον τῶν βοῶν τῷ θεῷ θύουσι, καὶ ἀπ' ἐκείνου ἐργάτας βοῦς θύειν νομίζουσι. λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὑπ' αὐτῶν, λόγος. ἀπιόντι ἐκ Δελφῶν Κάδμῳ τὴν ἐπὶ Φωκέων βοῦς γένοιτο ἡγεμὼν τῆς πορείας. τὴν δὲ βοῦν ταύτην παρὰ βουκόλων εἶναι τῶν Πελάγοντος ὠνητήν. ἐπὶ δὲ ἑκατέρας τῆς βοὸς πλευρᾶς σημεῖον ἔτι εἶναι λευκὸν εἰκασμένον κύκλῳ τῆς σελήνης ὁπότε εἴη πλήρης. ἔδει δὲ ἄρα Κάδμον καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν ἐνταῦθα οἰκῆσαι κατὰ τοῦ θεοῦ τὴν μαντείαν. ἔνθα ἡ βοῦς ἔμελλε καμοῦσα ὀκλάσειν. ἀποφαίνουσιν οὖν καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. ἐνταῦθα ἔστι μὲν ὑπαίθρῳ βωμὸς καὶ ἄγαλμα ἀναθεῖναι δὲ αὐτὸ Κάδμον λέγουσι. τοῖς οὖν νομίζουσιν εἰς γῆν ἀφικέσθαι Κάδμον τὴν Θηβαΐδα Αἰγύπτιον καὶ οὐ Φοίνικα ὄντα, ἔστιν ἐναντίον τῷ λόγῳ τῆς Ἀθηνᾶς ταύτης τὸ ὄνομα. ὅτι Σίγα κατὰ γλῶσσαν τὴν Φοινίκων καλεῖται. καὶ οὐ Σάϊς κατὰ τὴν Αἰγυπτίων φωνήν. φασὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι καθότι τῆς ἀκροπόλεως ἀγορὰ σφισιν ἐφ' ἡμῶν πεποίηται, Κάδμου τὸ ἀρχαῖον οἰκίαν εἶναι. θαλάμων δὲ ἀποφαίνουσι τοῦ τε Ἁρμονίας ἐρείπια. καὶ ὃν Σεμέλης φασὶν εἶναι.

Μοῦσαι ἐς τὸν ἁρμονίας γάμον ᾄδουσαι. ξύλον οὐρανόθεν πεσόν. Πρόνομος αὐλητής. Ἐπαμινώνδου γένος καὶ παιδεία. καὶ ἀνδραγαθήματα. σημεῖα πρὸ τῆς περὶ Λεῦκτρα μάχης. κόραι Σκεδάσου ὑβρισθεῖσαι. ἑπτὰ Βοιωτάρχαι. μάχη Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡ Λευκτρική.

τοῦτον δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἄβατον φυλάσσουσιν ἀνθρώποις. Ἑλλήνων δὲ τοῖς ἀποδεχομένοις ᾆσαι Μούσας ἐς τὸν ἁρμονίας γάμον, χωρίον ἐστὶν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ἔνθα δή φασι τὰς θεὰς ᾆσαι. λέγεται δὲ καὶ τόδε, ὡς ὁμοῦ τῷ κεραυνῷ βληθέντι ἐς τὸν Σεμέλης θάλαμον, πέσοι ξύλον ἐξ οὐρανοῦ. Πολύδωρον δὲ τὸ ξύλον τοῦτο χαλκῷ λέγουσιν ἐπικοσμήσαντα, Διόνυσον καλέσαι Κάδμειον. πλησίον δὲ Διονύσου ἄγαλμα. καὶ τοῦτο Ὀνασιμήδης ἐποίησε δι' ὅλου πλῆρες τοῦ χαλκοῦ. τὸν βωμὸν δὲ οἱ παῖδες εἰργάσαντο οἱ Πραξιτέλους. ἀνδριάς τέ ἐστι Προνόμου ἀνδρὸς αὐλήσαντος ἐπαγωγότατα ἐς τοὺς πολλούς. τέως μέν γε ἰδέας αὐλῶν τρεῖς ἐκτῶντο οἱ αὐληταί. καὶ τοῖς μὲν αὔλημα ηὔλουν τὸ Δώριον. διάφοροι δὲ αὐτοῖς ἐς ἁρμονίαν τὴν Φρύγιον ἐπεποίηντο οἱ αὐλοί. τὸ δὲ καλούμενον Λύδιον, ἐν αὐλοῖς ηὐλεῖτο ἀλλοίοις. Πρόνομος δὲ ἦν ὃς πρῶτος ἐπενόησεν αὐλοὺς ἐς ἅπαν ἁρμονίας εἶδος ἔχοντας ἐπιτηδείως. πρῶτος δὲ διάφορα ἐς τοσοῦτον μέλη ὑπὸ αὐτοῖς ηὔλησε τοῖς αὐλοῖς. λέγεται δὲ ὡς καὶ τοῦ προσώπου τῷ σχήματι καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς κινήσει σώματος, περισσῶς δή τι ἔτερπε τὰ θέατρα. καί οἱ καὶ ᾆσμα πεποιημένον ἐστὶν ὡς προσόδιον ἐς Δῆλον τοῖς ἐπ' Εὐρίπῳ Χαλκιδεῦσι. τοῦτόν τε οὖν ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι καὶ Ἐπαμινώνδαν τὸν Πολύμνιδος ἀνέθεσαν. τῷ δ' Ἐπαμινώνδᾳ, τὰ μὲν τῶν προγόνων ὑπῆρχεν ἐς γένους δόξαν. ὁ δέ οἱ πατὴρ χρημάτων ἕνεκα μέσου ἀνδρὸς ἀπέλειπε Θηβαίου. διδάγματά τε αὐτὸς τά τε ἐπιχώρια ἔμαθεν ἐς τὸ ἀκριβέστατον. καὶ ὡς ἤδη μειράκιον, ἐφοίτησεν ὡς Λῦσιν. ἄνδρα γένος μὲν Ταραντῖνον, ἐπιστάμενον δὲ τοῦ Πυθαγόρου τοῦ Σαμίου λόγους. λέγεται δὲ ὁ Ἐπαμινώνδας ἡνίκα ἐπολέμουν Λακεδαιμόνιοι Μαντινεῦσι, πεμφθῆναι σὺν ἄλλοις ἀνδράσιν ἐκ Θηβῶν Λακεδαιμονίοις ἐπαμύνειν. ἔχοντα δὲ τραύματα ἐν τῇ μάχῃ Πελοπίδαν ἐξέσωσεν ἐς ἅπαν ἀφικόμενος κινδύνου. χρόνῳ δὲ ὕστερον κατὰ πρεσβείαν ἐς Σπάρτην ἥκοντα Ἐπαμινώνδαν, ὅτε Λακεδαιμόνιοι συντίθεσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἔφασαν εἰρήνην τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου καλουμένην, τηνικαῦτα Ἐπαμινώνδαν ἤρετο Ἀγησίλαος εἰ κατὰ πόλιν ὀμνύναι Βοιωτοὺς ἐάσουσιν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. οὔ πρότερόν γε εἶπεν ὦ Σπαρτιᾶται, πρὶν ἢ καὶ τοὺς περιοίκους ὀμνύοντας κατὰ πόλιν ἴδωμεν τοὺς ὑμετέρους. ὡς δὲ ὁ Λακεδαιμονίων καὶ Θηβαίων ἐξῆπτο ἤδη πόλεμος καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι δυνάμει καὶ αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων ἐπὶ τοὺς Θηβαίους ἤεσαν, Ἐπαμινώνδας μὲν ἔχων τοῦ στρατοῦ μοῖραν, ἀντικάθητο ὑπὲρ τῆς Κηφισίδος λίμνης, ὡς ἐμβαλούντων ταύτῃ Πελοποννησίων τὴν ἐσβολήν. Κλεόμβροτος δὲ ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐπὶ Ἀμβρύσσου τρέπεται τῆς Φωκέων. ἀποκτείνας δὲ Χαιρέαν ὃς φυλάσσειν διετέτακτο τὰς παρόδους καὶ ἄλλους σὺν αὐτῷ Θηβαίους ὑπερβαίνει. καὶ ἐς Λεῦκτρα ἀφικνεῖται τὰ Βοιώτια. ἐνταῦθα καὶ αὐτῷ Κλεομβρότῳ καὶ Λακεδαιμονίων τῷ κοινῷ, σημεῖα ἐγένετο ἐκ τοῦ θεοῦ. τοῖς βασιλεῦσιν αὐτῶν ἐς τὰς ἐξόδους πρόβατα εἵπετο θεοῖς τε εἶναι θυσίας, καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καλλιερεῖν. ταῖς δὲ ποίμναις ἡγεμόνες τῆς νομῆς ἦσαν αἶγες. κατοιάδας οἱ ποιμένες ὀνομάζουσιν αὐτάς. τότε οὖν ὁρμήσαντες ἐς τὴν ποίμνην λύκοι, τοῖς μὲν προβάτοις ἐγίγνοντο οὐδὲν βλάβος. οἱ δὲ τὰς αἶγας τὰς κατοιάδας ἔκτεινον. ἐλέγετο δὲ καὶ μήνιμα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκ θυγατέρων εἶναι τῶν Σκεδάσου. Σκεδάσῳ γὰρ περὶ Λεῦκτρα οἰκοῦντι, θυγατέρες Μολπία γίνεται καὶ Ἱππώ. ταύτας ἐς ὥραν ἤδη προηκούσας, Λακεδαιμονίων ἄνδρες βιάζονται Παραθεμίδας καὶ Φρουδαρχίδας καὶ Παρθένιος. καὶ αἱ μὲν παρθένοι παραυτίκα (οὐ γὰρ σφισιν ἀνεκτὰ ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῆς ὕβρεως) ἀπάγχουσιν αὑτάς. καὶ ὁ Σκέδασος ἐς Λακεδαίμονα ἐλθόντι οὐδεμία ἐγίνετο αὐτῷ δίκη, οὕτως ἐς τὰ Λεῦκτρα ἐπανήκων, αὑτὸν διεργάζεται. τότε δὲ ὁ Ἐπαμινώνδας Σκεδάσῳ καὶ τοῖς παισὶν ἐνήγιζέ τε καὶ ηὔχετο, ὡς οὐ μᾶλλον ὑπὲρ σωτηρίας Θηβαίων ἢ καὶ τιμωρίας ἐκείνων τὸν ἀγῶνα ἐσόμενον. τῶν δὲ Βοιωταρχούντων, οὐ κατὰ ταὐτὰ ἐγίνοντο αἱ γνῶμαι. διεστήκεσαν δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. Ἐπαμινώνδᾳ μὲν δὴ ἤρεσκε καὶ Μάλγιδι καὶ Ξενοκράτει, κατὰ τάχος πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ποιεῖσθαι μάχην. Δαμοκλείδας δὲ καὶ Δαμόφιλος καὶ Σιμάγγελος, συμβάλλειν μὲν οὐκ εἴων. ἐκέλευον δὲ ὑπεκθεμένους ἐς τὴν Ἀττικὴν, γυναῖκας καὶ παῖδας, ὡς πολιορκησομένους αὐτοὺς παρασκευάζεσθαι. τῶν μὲν δὴ ἐς τοσοῦτον ἦν κεχωρισμένα τὰ βουλεύματα. προσγινομένης δὲ ψήφου τοῖς περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν τοῦ ἑβδόμου τῶν Βοιωταρχῶν, ὃς ἐφρούρει μὲν τὴν κατὰ τὸν Κιθαιρῶνα ἐσβολήν. ὄνομα δὲ ἦν οἱ Βραχυλλίδης, τούτου τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἐπανῆλθεν ἐς τὸ στρατόπεδον προσθεμένου τοῖς περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν, τότε καὶ πᾶσιν ἐδέδοκτο ἀγῶνι διακρίνεσθαι. τῷ δὲ Ἐπαμινώνδᾳ καὶ ἐς ἄλλους Βοιωτοὺς ὕποπτα ἦν, ἐς δὲ τοὺς Θεσπιεῖς, καὶ πολὺ ἔτι πλέον. δείσας οὖν μὴ σφᾶς παρὰ τὸ ἔργον προδῶσιν, ἀποχώρησιν παρεῖχεν ἀπὸ στρατοπέδου τοῖς ἐθέλουσιν οἴκαδε. καὶ οἱ Θεσπιεῖς τε ἀπαλλάσσονται πανδημεὶ, καὶ εἴ τισιν ἄλλοις Βοιωτῶν ὑπῆν δύσνοια ἐς τοὺς Θηβαίους. ὡς δὲ ἐς χεῖρας συνήεσαν, ἐνταῦθα οἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἅτε αὐτοῖς καὶ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον οὐκ ἀρεσκόμενοι, τὸ ἔχθος μάλιστα ἐπεδείκνυντο, ἐπὶ κατὰ χώραν μένειν ἐθέλοντες. ἐνδιδόντες δὲ ὅπη σφίσιν οἱ πολέμιοι προσφέροιντο. αὐτοὺς δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Θηβαίους ἐξ ἴσου καθίστη, τοὺς μὲν ἐμπειρία τε ἡ πρὸ ὑπάρχουσα, καὶ ἅμα αἰδουμένους μὴ καταλῦσαι τῆς Σπάρτης τὸ ἀξίωμα. Θηβαῖοι δὲ ὑπὲρ

ἐπαμινώνδας ἐπιφανεστάτην πασῶν ἐν λεύκτροις νίκην νενικηκὼς, καὶ θεσπιεῖς καταφεύγοντας ἐς τὸν κέρησσον ἐξῃρηκώς, μαντίνειάν τε συνοικίζων καὶ πρὸς οἰκισμὸν μεσσήνης τρεπόμενος, καὶ ἐς τὴν ἀττικὴν εἰσβάλλων καὶ πελοπίδαν κομιζόμενος, καὶ ὑπὸ τῇ ὀρχομενίων ἀναστάσει δυσπαθῶν.

τῆς πατρίδος καὶ πρὸ γυναικῶν δὲ καὶ παίδων τὸν κίνδυνον ἐφεστηκότα ἑώρων. ὡς δὲ ἄλλοι τε λακεδαιμονίων τῶν ἐν τέλει καὶ ὁ βασιλεὺς ἐτεθνήκει κλεόμβροτος, ἐνταῦθα τοὺς σπαρτιάτας καὶ ταλαιπωρουμένους ἐπελάμβανεν ἀνάγκη μὴ ἐνδιδόναι. παρὰ γὰρ τοῖς λακεδαιμονίοις αἴσχιστον ἐδέδοκτο εἶναι βασιλέως νεκρὸν ἐπὶ ἀνδράσι πολεμίοις γενόμενον περιοφθῆναι. θηβαίοις μὲν ἡ νίκη κατείργαστο ἐπιφανεστάτη πασῶν ὁπόσας κατὰ ἑλλήνων ἀνείλοντο ἕλληνες. λακεδαιμόνιοι δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν τοὺς τεθνεῶτας διενοοῦντο ὡς θάψοντες, καὶ ἀποστέλλουσι κήρυκα ἐς τοὺς θηβαίους. ἐπαμινώνδας δὲ ἐπιστάμενος ὡς ἐπικρύπτεσθαι τὰς συμφορὰς ἀεί ποτε οἱ λακεδαιμόνιοι πεφύκασιν, ἔφασκεν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν προτέροις αὐτῶν διδόναι τοῖς συμμάχοις. ἐπὶ δ᾽ ἐκείνοις οὕτω καὶ τοὺς λακεδαιμονίους ἠξίου θάπτειν τοὺς αὐτῶν. ὡς δὲ τῶν συμμάχων οἱ μὲν οὐδὲ ἀρχὴν ἀνῃροῦντο ἅτε οὐ τεθνεῶτος σφίσιν οὐδενὸς, τῶν δὲ ὀλίγον ἐφαίνετο εἶναι τὸ διεφθαρμένον, οὕτω λακεδαιμόνιοί τε ἔθαπτον τοὺς αὐτῶν καὶ ἤδη σπαρτιάτας ἐξελήλεγκτο εἶναι τοὺς κειμένους. ἀπέθανον δὲ θηβαίων καὶ ὅσοι παρέμειναν βοιωτῶν ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ἄνδρες. λακεδαιμονίων δὲ αὐτῶν πλείους ἢ χίλιοι. καὶ μὲν δὴ παραυτίκα ὁ ἐπαμινώνδας μετὰ τὴν μάχην πελοποννησίων τοῖς λοιποῖς ἀπιέναι προειπὼν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, λακεδαιμονίους ἐν τοῖς λεύκτροις εἶχεν ἀπειλημμένους. ὡς δὲ ἤκουον τοὺς ἐκ τῆς πόλεως σπαρτιάτας βοηθοῦντας τοῖς σφετέροις ἐς λεῦκτρα ἰέναι πανδημεὶ, δίδωσιν οὕτω τοῖς ἀνδράσιν ἀπελθεῖν ὑποσπόνδους ἔφη τε ἄμεινον ἔσεσθαι τὸν πόλεμον σφίσιν ἐκ βοιωτῶν ἐς τὴν λακεδαίμονα ἀπώσασθαι. θεσπιεῦσι δὲ ὑφορωμένοις τήν τε ἐξ ἀρχῆς ἐκ τῶν θηβαίων δυσμένειαν καὶ τὴν ἐν τῷ παρόντι αὐτῶν τύχην, τὴν μὲν πόλιν ἔδοξεν ἐκλιπεῖν, ἀναφεύγειν δὲ ἐς κέρησσον. ἔστι δὲ ἐχυρὸν χωρίον ὁ κέρησσος ἐς τὴν θεσπιέων. ἐς ὃ καὶ πάλαι ποτὲ ἀνεσκευάσαντο κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τὴν θεσσαλῶν. οἱ δὲ θεσσαλοὶ τότε ὡς ἑλεῖν τὸν κέρησσον σφίσι πειρωμένοις ἐφαίνετο ἐλπίδος κρεῖσσον, ἀφίκοντο ἐς δελφοὺς

» παρὰ τὸν θεόν. καὶ αὐτοῖς γίνεται μάντευμα τοιόνδε. Λεῦκτρα τέ μοι σκιόεντα μέλει καὶ ἀλήσιον οὖδας
» Καί μοι τῶν σκεδάσου μέλετον δυσπενθέε κώρα. Ἔνθα μάχη πολύδακρυς ἐπέρχεται. οὐδέ τις αὐτὴν
» Φράσεται ἀνθρώπων. πρὶν κούριον ἀγλαὸν ἥβην Δωριέες ὀλέσωσιν ὅταν αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ Του-
» τάκι δ᾽ ἔστι κερησσὸς ἁλώσιμος. ἄλλο τε δ᾽ οὐχί.

τότε δὲ ὡς ἐπαμινώνδας θεσπιεῖς καταφεύγοντας ἐς τὸν κέρησσον ἐξεῖλε, πρὸς τὰ ἐν πελοποννήσῳ παραυτίκα ἐσπούδαζεν ἅτε καὶ τῶν ἀρκάδων προθύμως μεταπεμπομένων. ἐλθὼν δὲ ἀργείους μὲν προσελάβετο ἑκουσίως συμμάχους. μαντινέας δὲ κατὰ κώμας ὑπὸ ἀγησιπόλιδος διῳκισμένους ἐς τὴν ἀρχαίαν συνήγαγεν αὖθις πόλιν. τὰ δὲ πολίσματα τὰ ἀρκάδων ὁπόσα εἶχεν ἀσθενῶς, καταλῦσαι πείσας τοὺς ἀρκάδας πατρίδα ἐν κοινῷ σφισιν ᾤκισεν ἣ μεγάλη καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι καλεῖται πόλις. ὁ μὲν δὴ χρόνος βοιωταρχοῦντι ἐπαμινώνδᾳ διήνυστο. τεθνάναι δὲ ἐτέτακτο ἐπὶ λαβόντα ἄνδρα τῆς ἀρχῆς. ὁ οὖν ἐπαμινώνδας ὑπεριδὼν ὡς οὐκ ὄντα ἐν καιρῷ τὸν νόμον, ἐβοιωτάρχει. καὶ ἀφικόμενος σὺν τῷ στρατῷ πρὸς τὴν σπάρτην, ὡς οὐκ ἀντεπῆγεν ἀγησίλαος μαχούμενος, οὕτω πρὸς οἰκισμὸν τρέπεται μεσσήνης. καὶ οἰκιστὴς μεσσηνίοις τοῖς νῦν ἐστιν ἐπαμινώνδας καί μοι τὰ ἐς τὸν οἰκισμὸν ἐδήλωσε τὰ ἐς αὐτοὺς ἔχοντα μεσσηνίους. ἐν τούτῳ δὲ οἱ τῶν θηβαίων σύμμαχοι κατέτρεχον διασκεδασθέντες χώραν τὴν λακωνικὴν καὶ ἥρπαζον τὰ ἐξ αὐτῆς. διὸ ἐπαμινώνδας παρέστησεν ὀπίσω θηβαίους ἐς βοιωτίαν ἐπανάγειν. καὶ ὡς προϊὼν τῷ στρατῷ κατὰ λέχαιον ἐγίνετο, καὶ διεξιέναι τῆς ὁδοῦ τὰ στενὰ καὶ δύσβατα ἔμελλεν, ἰφικράτης ὁ τιμοθέου πελταστὰς καὶ ἄλλην ἀθηναίων ἔχων δύναμιν, ἐπιχειρεῖ τοῖς θηβαίοις. ἐπαμινώνδας δὲ τοὺς ἐπιθεμένους τρέπεται καὶ πρὸς αὐτὸ ἀφικόμενος ἀθηναίων τὸ ἄστυ, ὡς ἐπεξιέναι μαχουμένους τοὺς ἀθηναίους ἐκώλυεν ἰφικράτης, ὁ δὲ αὖθις ἐς τὰς θήβας ἀπήλαυνε. καὶ δίκην μὲν ἔφυγεν ὑπὲρ θανάτου διότι ἐβοιωτάρχησεν ἐξήκοντος ἤδη τοῦ χρόνου. λέγονται δὲ οἱ δικάζειν λαχόντες, οὐδὲ ἀρχὴν περὶ αὐτοῦ θέσθαι τὴν ψῆφον. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν θεσσαλίᾳ δυναστεύων ἀλέξανδρος πελοπίδαν ἐλθόντα (ἀφίκετο δὲ ὡς τὸ ἀνδρὶ ἰδίᾳ τε εὔνουν αὐτῷ καὶ θηβαίων φίλον τῷ κοινῷ) παραγενόμενον δὴ ξὺν πελοπίδαν ὁ ἀλέξανδρος δήσας εἶχεν ὑπὸ ἀπιστίας τε καὶ ὕβρεως. θηβαῖοι δὲ ὑπεξιέναι παραυτίκα ἐπὶ τὸν ἀλέξανδρον ὥρμηντο. ἡγεμόνα μετὰ τῆς ἐξόδου κλεομένη καὶ ὑπὸ αὐτὸν ἐποιήσαντο βοιωταρχοῦντα ἐν τῷ τότε τὴν στρατιάν. ἐπαμινώνδαν δὲ συνέβαινεν ἐν τοῖς στρατευομένοις τετάχθαι. γεγονυίας δὲ ἐκτὸς πυλῶν οἱ τῆς δυνάμεως ἐπιτίθεται σφίσιν ἐν δυσχωρίαις λοχήσας ὁ ἀλέξανδρος. ὡς δὲ ἐφαίνετο ἄπορα ἤδη τὰ τῆς σωτηρίας, οὕτω δὴ ὅ τε λοιπὸς στρατὸς ἡγεμόνα ποιοῦνται τὸν ἐπαμινώνδαν, καὶ οἱ βοιωτάρχαι, παραχωροῦσιν ἑκουσίως τῆς ἀρχῆς. ἀλέξανδρος δὲ οὔτε ἔτι ἐθάρσει ξὺν πόλεμον στρατηγοῦντα ὁρῶν τοῖς ἐναντίοις ἐπαμινώνδαν. καὶ ἑκὼν πελοπίδαν ἀφίησιν. ἕως δὲ ἀπῆν ὁ ἐπαμινώνδας, ὀρχομενίους θηβαῖοι ποιοῦσιν ἀναστάτους ἐκ τῆς χώρας. συμφορὰν δὲ τὴν ἀνάστασιν τοῖς ὀρχομενίοις ἐνόμιζεν ὁ ἐπαμινώνδας. καὶ οὔποτ᾽ ἂν ἐξεργασθῆναι τόλμημα τοιοῦτον, αὐτοῦ γε παρόντος ἔφασκεν ὑπὸ

γρύλλος ὁ ξενοφῶντος ἐπαμινώνδαν φονεύων. ναὸς ἄμμωνος. οἰωνοσκοπεῖον τειρεσίου. τύχης παῖς ὁ πλοῦτος. εἰρήνης ἄγαλμα πλοῦτον ἐν χερσὶν ἔχον. ἀφροδίτη, οὐρανία. πάνδημος. ἀποστροφία. λύσιος διονύσιος. ἀλκμήνη ἀπολιθωθεῖσα. ἀντιποίνου θυγατέρες αὐτόχειρες ἑαυτῶν ὑπὲρ πατρίδος. ἀπόλλων βοηδρόμιος. ἀθηνᾶ ζωστηρία. τί τὸ ζώσασθαι παρὰ τοῖς παλαιοῖς. καὶ τίς ἡ παρ' ὁμήρῳ ζώνη.

θηβαίων. ὡς δὲ βοιωταρχεῖν οὐδεὶς ᾑρεῖτο, καὶ στρατὸς βοιωτῶν ἀφίκετο αὖθις ἐς πελοπόννησον, ἐκράτησε μὲν περὶ λέχαιον λακεδαιμονίους μάχῃ· σὺν δέ σφισιν ἀχαιῶν πελληνεῖς καὶ ἀθηναίων οὓς χαβρίας ἦγεν ἐξ ἀθηνῶν. θηβαίοις δὲ ἦν καθεστηκὸς· τοὺς μὲν ἄλλους ὁπόσους αἰχμαλώτους ἕλοιεν ἀφιέναι χρημάτων· τοὺς δὲ ἐκ βοιωτῶν φεύγοντας, ζημιοῦν θανάτῳ. πόλισμα οὖν ἑλὼν σικυωνίων φοιβίαν, ἔνθα ἦσαν τὸ πολὺ οἱ βοιώτιοι φυγάδες, συγγνώμην ἀφίησι τοὺς ἐγκαταληφθέντας· ἄλλην σφίσιν ἣν ἔτυχε πατρίδα ἐπονομάζων ἑκάστῳ. ὡς δὲ ἀφίκετο πρὸς μαντίνειαν τῇ στρατείᾳ νικῶν, καὶ τότε ὑπὸ ἀνδρὸς ἀπέθανεν ἀθηναίου. καὶ ἀθήνησιν ἐν ἵππων μάχῃ τὸν ἐπαμινώνδαν, ὁ ἀνὴρ οὗτος γέγραπται φονεύων γρύλλος ὁ ξενοφῶντος. ξενοφῶντος δὲ τοῦ κύρῳ ὁμοῦ μετασχόντος ἐπὶ βασιλέα ἀρταξέρξην, καὶ ὀπίσω τοῖς ἕλλησιν ἐπὶ θάλασσαν ἡγησαμένου. τῷ δὲ ἀνδριάντι τοῦ ἐπαμινώνδου καὶ ἐλεγεῖα ἔπεστιν ἄλλα τε ἐς αὐτὸν λέγοντα, καὶ ὅτι μεσσήνης γένοιτο οἰκιστὴς καὶ τοῖς ἕλλησιν ὑπάρξαι ἐλευθερία
» δι' αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἐλεγεῖα. Ἡμετέραις βουλαῖς σπάρτη μὲν ἐκείρατο δόξαν. Μεσσήνη δ' ἱερὰ τέ
» κνα χρόνῳ δέχεται. θῆβαι δ' ὅπλοισι μεγάλη πόλις ἐστεφάνωται. αὐτόνομος δ' ἑλλὰς πᾶσ' ἐν ἐλευθε
» ρίῃ. τούτῳ μὲν τοσαῦτα ἦν ἐς δόξαν. οὐ πόρρω δέ ἐστι ναὸς ἄμμωνος. καὶ τὸ ἄγαλμα ἀνέθηκε μὲν πίνδαρος· καλάμιδος δέ ἐστιν ἔργον. ἀπέπεμψε δὲ ὁ πίνδαρος καὶ λιβύης ἐς ἀμμωνίους τῷ ἄμμωνι ὕμνους. οὗτος καὶ ἐς ἐμὲ ἦν ὁ ὕμνος ἐν τριγώνῳ στήλῃ παρὰ τὸν βωμόν, ὃν πτολεμαῖος ὁ λάγου τῷ ἄμμωνι ἀνέθηκε. θηβαίοις δὲ μετὰ τοῦ ἄμμωνος τὸ ἱερόν, οἰωνοσκοπεῖόν τε τειρεσίου καλούμενον. καὶ πλησίον τύχης ἐστὶν ἱερόν. φέρει μὲν δὴ πλοῦτον παῖδα. ὡς δὲ θηβαῖοι λέγουσι, χεῖρας μὲν τοῦ ἀγάλματος καὶ πρόσωπον ξενοφῶν εἰργάσατο ἀθηναῖος. καλλιστόνικος δὲ τὰ λοιπὰ ἐπιχώριος. σοφὸν μὲν δὴ καὶ τούτοις τὸ βούλευμα, ἐς θεῖναι πλοῦτον ἐς τὰς χεῖρας ἅτε μητρὶ ἢ τροφῷ τῇ τύχῃ. σοφὸν δὲ οὐχ ἧσσον κηφισοδότου. καὶ γὰρ οὗτος τῆς εἰρήνης τὸ ἄγαλμα ἀθηναίοις πλοῦτον ἔχουσαν πεποίηκεν. ἀφροδίτης δὲ θηβαίοις ξόανά ἐστιν οὕτω δὴ ἀρχαῖα, ὥστε καὶ ἀναθήματα ἁρμονίας εἶναι φασὶν αὐτά. εἰργάσθηναι δὲ αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἀκροστολίων ἃ ταῖς κάδμου ναυσὶν ἦν ξύλου πεποιημένα. καλοῦσι δὲ οὐρανίαν. τὴν δὲ αὐτῶν πάνδημον. καὶ ἀποστροφίαν τὴν τρίτην. ἔθετο δὲ τῇ ἀφροδίτῃ τὰς ἐπωνυμίας ἡ ἁρμονία. τὴν μὲν οὐρανίαν ἐπὶ ἔρωτι καθαρῷ καὶ ἀπηλλαγμένῳ πόθου σωμάτων. πάνδημον δὲ, ἐπὶ ταῖς μίξεσι. τρίτην δὲ ἀποστροφίαν. ἵνα ἐπιθυμίας τε ἀνόμου καὶ ἔργων ἀνοσίων ἀποστρέφῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. πολλὰ γὰρ τὰ μὲν ἐν βαρβάροις ἠπίστατο ἡ ἁρμονία, τὰ δὲ καὶ παρ' ἕλλησιν ἤδη τετολμημένα. ὁποῖα καὶ ὕστερον ἐπὶ τῇ ἀδώνιδος μητρί. καὶ ἐς φαίδραν τε τὴν μίνω. καὶ ἐς τὸν θρᾷκα τηρέα ᾄδεται. τὸ δὲ τῆς δήμητρος ἱερὸν τῆς θεσμοφόρου, κάδμου καὶ τῶν ἀπογόνων οἰκίαν ποτὲ εἶναι λέγουσι. δήμητρος δὲ ἄγαλμα ὅσον ἐς στέρνα ἐστὶν ἐν τῷ φανερῷ. καὶ ἀσπίδες ἐνταῦθα ἀνάκεινται χαλκαῖ. λακεδαιμονίων δὲ ὁπόσοι τῶν ἐν τέλει περὶ λεῦκτρα ἐτελεύτησαν, φασὶν εἶναι. πρὸς δὲ ταῖς καλουμέναις πύλαις προιτίσι θέατρον ᾠκοδόμηται. καὶ ἐγγυτάτω τοῦ θεάτρου, διονύσου ναός ἐστιν. ἐπίκλησιν λυσίου. θηβαίων γὰρ αἰχμαλώτους ἄνδρας ἐχομένους ὑπὸ θρᾳκῶν ὡς ἀγόμενοι κατὰ τὴν ἁλιαρτίαν ἐγίνοντο, ἔλυσεν ὁ θεός. καὶ ἀποκτεῖναί σφισι τοὺς θρᾷκας παρέδωκεν ὑπνωμένους. ἐνταῦθα οἱ θηβαῖοι τὸ ἕτερον τῶν ἀγαλμάτων φασὶν εἶναι σεμέλης. ἐνιαυτοῦ δὲ ἅπαξ ἑκάστου τὸ ἱερὸν ἀνοιγνῦσαί σφισιν ἔθος ἐν ἡμέραις τακταῖς. καὶ οἰκίας τῆς λύκου τὰ ἐρείπια, καὶ σεμέλης μνῆμά ἐστιν. ἀλκμήνης δὲ οὐ μνῆμα. γενέσθαι δὲ αὐτὴν ὡς ἀπέθανε λίθον φασὶν ἐξ ἀνθρώπου. καὶ μεγαρεῦσι τὰ ἐς αὐτὴν οὐχ ὁμολογοῦσι. διάφορα δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ὡς τὸ πολὺ ἀλλήλοις λέγουσιν ἕλληνες. θηβαίοις δὲ ἐνταῦθα καὶ τὰ μνήματα πεποίηται τῶν ἀμφίονος παίδων. χωρὶς μὲν τῶν ἀρσένων. ἰδίᾳ δὲ ταῖς παρθένοις. πλησίον δὲ ἀρτέμιδος, ναός ἐστιν εὐκλείας. σκόπα δὲ τὸ ἄγαλμα ἔργον. ταφῆναι δὲ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ θυγατέρας ἀντιποίνου λέγουσιν. ἀνδρόκλειάν τε καὶ ἀλκίδα. μελλούσης γὰρ πρὸς ὀρχομενίους γίνεσθαι μάχης θηβαίοις καὶ ἡρακλεῖ, λόγιον σφίσιν ἦλθεν ἔσεσθαι τοῦ πολέμου κράτος, ἀποθανεῖν αὐτοχειρίᾳ θελήσαντος ὃς ἂν τῶν ἀστῶν ἐπιφανέστατος κατὰ γένους ἀξίωμα ᾖ. ἀντιποίνῳ μὲν οὖν τούτῳ γὰρ τὰ ἐς τοὺς προγόνους μάλιστα ὑπῆρχεν ἔνδοξα, οὐχ ἡδὺ ἦν ἀποθνήσκειν πρὸ τοῦ δήμου. ταῖς δὲ ἀντιποίνου θυγατράσιν ἤρεσκε. διεργασάμεναι δὲ αὑτὰς, τιμὰς ἀντὶ τούτων ἔχουσι. τοῦ ναοῦ δὲ τῆς εὐκλείας ἀρτέμιδος λέων ἐστὶν ἔμπροσθεν, λίθου πεποιημένος. ἀναθεῖναι δὲ ἐλέγετο ἡρακλῆς, ὀρχομενίους καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν ἐργῖνον τὸν κλυμένου νικήσας τῇ μάχῃ. πλησίον δὲ ἀπόλλων τέ ἐστιν ἐπίκλησιν βοηδρόμιος. καὶ ἀγοραῖος ἑρμῆς καλούμενος. πινδάρου καὶ τοῦτο ἀνάθημα. ἀπέχει δὲ ἡ πυρὰ τῶν ἀμφίονος παίδων, ἥμισυ σταδίου μάλιστα ἀπὸ τῶν τάφων. μένει δὲ ἡ τέφρα καὶ ἐς τόδε ἔτι ἀπὸ τῆς πυρᾶς. πλησίον δὲ ἀμφιτρύωνος δύο ἀγάλματα λίθινα λέγουσιν ἀθηνᾶς, ἐπίκλησιν ζωστηρίας. λαβεῖν γὰρ τὰ ὅπλα αὐτὸν ἐνταῦθα ἡνίκα εὐβοεῦσι καὶ χαλκωδόντι ἔμελλεν ἀντιτάξεσθαι. τὸ δὲ ἐνδῦναι τὰ ὅπλα, ἐκάλουν ἄρα οἱ παλαιοὶ ζώσασθαι. καὶ δὴ ὅμηρον ἄρει τὸν ἀ-

Χρησμὸς βάκιδος. Ἀντιόπη μανεῖσα. Πέτραι αἱ αὐτόματοι ἀκολουθήσασαι τῷ ἀμφίονι κιθαρῳδοῦντι. μελάνιππος. φλὸξ διϊσταμένη. Πιονίαι. τειρεσίου μνῆμα καὶ ἕκτορος. οἰδιποδία κρήνη. ἀσφόδικος. τευμησία ἀλώπηξ. ἀθηνᾶ τελχινία. ὕπατος ὄρος. θερμώδων χείμαρρος. μνῆμα χαλκώδοντος.

γαμέμνονα ποιήσαντα ἐοικέναι τὴν ζώνην, τῶν ὅπλων, τὴν σκευὴν φασὶν εἰκάζειν. ζήθῳ δὲ μνῆμα καὶ ἀμφίονι ἐν κοινῷ γῆς χώματι οὐ μέγα. ὑφαιρεῖσθαι δ' ἐθέλουσιν ἀπ' αὐτοῦ τῆς γῆς, οἱ τὴν τιθορέαν ἐν τῇ φωκίδι ἔχοντες. ἐθέλουσι δὲ ἐπειδὰν τὸν ἐν οὐρανῷ ταῦρον ὁ ἥλιος διεξίῃ. τηνικαῦτα γὰρ ἣν ἀπ' αὐτοῦ λαβόντες γῆν τῷ ἀντιόπης μνήματι περιάψωσι, τιθορεῦσιν οἴσει καρπὸν ἡ χώρα. θηβαίοις δὲ οὐχ ὁμοίως καὶ ἐπὶ τούτῳ φρουρὰν οἱ θηβαῖοι τότε ἔχουσι τοῦ μνήματος. ταῦτα δὲ αἱ πόλεις αὗται πεπιστεύκασιν ἐκ χρησμῶν τῶν βάκιδος. ἔστι γὰρ καὶ τάδε ἐν τοῖς χρησμοῖς. Ἀλλ' ὁπόταν τιθορεὺς ἀμφίονί

» τε ζήθῳ τε χύτλα καὶ εὐχωλὰς, μειλίγματά τ' ἐν χθονὶ χεύῃ Θερμομένου ταύροιο κλυτοῦ μένει ἠελίοιο.

» Καὶ τότε δὴ πεφύλαξο πόλει κακὸν οὐκ ἀλαπαδνὸν Ἐρχόμενον. καρποὶ γὰρ ἀποφθινύθουσιν ἐν αὐ-

» τῇ Γαίης δασσαμένων. φώκου δ' ἐπὶ σῆμα φερόντων. φώκου δὲ μνῆμα ὁ βάκις εἴρηκεν ἐπὶ αἰτίᾳ τοιᾷδε. ἡ γυνὴ τοῦ λύκου διόνυσον θεῶν μάλιστα ἦγεν ἐν τιμῇ. παθούσης δὲ αὐτῆς τὰ λεγόμενα διόνυσος νεμεσᾷ τῇ ἀντιόπῃ. ἐπίφθονοι δ' ἀεί πως παρὰ θεῶν αἱ ὑπερβολαὶ τῶν τιμωριῶν εἰσι. λέγουσιν οὖν ἀντιόπην μανῆναι καὶ ἐκστᾶσαν τῶν φρενῶν ἀνὰ πᾶσαν πλανᾶσθαι τὴν ἑλλάδα. φῶκον δὲ τὸν ὀρνυτίωνος τοῦ σισύφου περιτυχεῖν αὐτῇ καὶ ἔχειν γυναῖκα ἰασάμενον. καὶ δὴ ὁ τάφος ἐν κοινῷ τῇ ἀντιόπῃ καὶ φώκῳ πεποίηται. τοὺς δὲ παρὰ ἀμφίονος μνῆμα λίθους οἳ κάτωθεν ὑποβέβληνται μή τε ἄλλως εἰργασμένοι πρὸς τὸ ἀκριβέστατον, ἐκείνας εἶναί φασι τὰς πέτρας. αἳ τῇ ᾠδῇ τοῦ ἀμφίονος ἠκολούθησαν. τοιαῦτα δὲ ἕτερα λέγεται καὶ περὶ ὀρφέως. ὡς κιθαρῳδοῦντι πεποίηται αὐτῷ ἀκολουθεῖν τὰ θηρία. ἐκ θηβῶν δὲ ὁδὸς ἐς χαλκίδα κατὰ πύλας ἐστὶ τὰς προιτίδας. τάφος δὲ ἐπὶ τῇ λεωφόρῳ δείκνυται μελανίππου θηβαίων ἐν τοῖς μάλιστα ἀγαθοῦ τὰ πολεμικά. καὶ ἡνίκα ἐπεστράτευσαν οἱ ἀργεῖοι τυδέα, τε ὁ μελάνιππος οὗτος καὶ ἀδελφῶν τῶν ἀδράστου μηκιστέα, ἀπέκτεινε. καί οἱ κατ' αὐτοὺς τὴν τελευτὴν ὑπὸ ἀμφιαράῳ γενέσθαι λέγουσι. τούτου δὲ ἐγγύτατα τρεῖς εἰσιν ἀργοὶ λίθοι. θηβαίων δὲ οἱ τὰ ἀρχαῖα μνημονεύοντες, τυδέα φασὶν ἐνταῦθα εἶναι τὸν κείμενον. ταφῆναι δὲ αὐτὸν ὑπὸ μαίονος. καὶ ἐς μαρτυρίαν τοῦ λόγου παρέχουσι τὸ ἐν ἰλιάδι ἔπος Τυδέος ὃν θήβῃσι χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτει. ἑξῆς δέ ἐστι τῶν οἰδίποδος παίδων μνήματα καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς δρώμενα. ἃ οὐ θεασάμενος πιστὰ ὅμως ὑπείληφα εἶναι. φασὶ γὰρ καὶ ἄλλοις οἱ θηβαῖοι τῶν καλουμένων ἡρώων καὶ τοῖς παισὶν ἐναγίζειν τοῖς οἰδίποδος. τούτοις δὲ ἐναγιζόντων αὐτῶν τὴν φλόγα, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ἀπ' αὐτῆς καπνὸν, διχῆ διΐστασθαι. ἐμὲ δὲ ἐπηγάγετο ὧν λέγουσιν ἐς πίστιν, ἰδόντα ἄλλο τοιόνδε. ἐν μυσίᾳ τῇ ὑπὲρ καΐκου, πόλισμά ἐστι πιονίαι. τὸν δὲ οἰκιστὴν οἱ ἐνταῦθα πίονιν τῶν τινα ἀπογόνων τῶν ἡρακλέους φασὶν εἶναι. μελλόντων δ' ἐναγίζειν αὐτῷ, καπνὸς αὐτόματος ἄνεισιν ἐκ τοῦ τάφου. ταῦτα μὲν οὖν συμβαίνοντα ἴδον. θηβαῖοι δὲ καὶ τειρεσίου μνῆμα ἀποφαίνουσι, πέντε μάλιστα καὶ δέκα ἀπωτέρω σταδίοις ἢ οἰδίποδος τοῖς παισίν ἐστιν ὁ τάφος. ὁμολογοῦντες δὲ καὶ οὗτοι συμβῆναι τειρεσίᾳ τὴν τελευτὴν ἐν τῇ ἁλιαρτίᾳ, τὸ παρὰ σφίσιν ἐθέλουσιν εἶναι κενὸν μνῆμα. ἔστι δὲ καὶ ἕκτορος θηβαίοις τάφος τοῦ πριάμου πρὸς οἰδιποδίᾳ καλουμένῃ κρήνῃ. κομίσαι δὲ αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ ἐξ ἰλίου φασὶν, ἐπὶ τοιῷδε μαντεύματι. Θηβαῖοι κάδμοιο πόλιν καταναιετάοντες, αἴκ' ἐθέλητε πάτραν οἰκεῖν σὺν ἀμύμονι πλού-

» τῳ Ἕκτορος ὀστέα πριαμίδου κομίσαντες ἐς οἴκους, ἐξ ἀσίης διὸς ἐννεσίῃς ἥρωα σέβεσθαι. τῇ δὲ οἰ-

» διποδίᾳ κρήνῃ τὸ ὄνομα ἐγένετο, ὅτι ἐς αὐτὴν τὸ αἷμα ἐνίψατο οἰδίπους τοῦ πατρῴου φόνου. πρὸς δὲ τῇ πηγῇ, τάφος ἐστὶν ἀσφοδίκου. καὶ ὁ ἀσφόδικος οὗτος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς ἀργείους, παρθενοπαῖον τὸν ταλαοῦ. καθὰ οἱ θηβαῖοι λέγουσιν. ἐπεὶ τά γε ἐν θηβαΐδι ἔπη τὰ ἐς τὴν παρθενοπαίου τελευτὴν, περικλύμενον τὸν ἀνελόντα φασὶν εἶναι. ἐπὶ ταύτῃ τῇ λεωφόρῳ χωρίον ἐστὶ τευμησσός. εὐρώπην δὲ ὑπὸ διὸς κρυφθῆναί φασιν ἐνταῦθα. ἕτερος δὲ ἐς ἀλώπεκα ἐπίκλησιν τευμησίαν λόγος ἐστὶν ὡς ἐκ μηνίματος διονύσου τὸ θηρίον ἐπ' ὀλέθρῳ τραφείη θηβαίων. καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ κυνὸς ὃν προκρίδι τῇ ἐρεχθέως ἔδωκεν ἄρτεμις ἁλίσκεσθαι μέλλουσα, αὐτή τε λίθος ἐγένετο ἡ Ἀλώπηξ καὶ ὁ κύων οὗτος. καὶ ἀθηνᾶς ἐν τευμησσῷ τελχινίας ἐστὶν ἱερὸν, ἄγαλμα οὐκ ἔχον. ἐς δὲ τὴν ἐπίκλησιν αὐτῆς, ἔστιν εἰκάζειν, ὡς τῶν ἐν κύπρῳ ποτὲ οἰκησάντων τελχίνων ἀφικομένη μοῖρα ἐς βοιωτοὺς, ἱερὸν ἱδρύσατο ἀθηνᾶς τελχινίας. τευμησσοῦ δὲ ἐν ἀριστερᾷ σταδίους προελθόντι ἑπτὰ, γλισάντός ἐστιν ἐρείπια. πρὸς δὲ αὐτῶν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ χῶμα οὐ μέγα ὕλῃ τε ἀγρίᾳ σύσκιον καὶ ἡμέροις δένδροις. ἐτάφησαν δὲ αὐτόθι οἱ μετὰ αἰγιαλέως ποιησάμενοι τοῦ ἀδράστου τὴν ἐς θήβας στρατείαν. ἄλλοι τε ἀργείων τῶν ἐν τέλει καὶ πρόμαχος ὁ παρθενοπαίου. τῷ δὲ αἰγιαλεῖ γενέσθαι τὸ μνῆμα ἐν παγαῖς πρότερον ἔτι ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ μεγαρίδι ἐδήλωσα. κατὰ δὲ τὴν ἐς γλισάντα εὐθεῖαν ἐκ θηβῶν λίθοις χωρίον περιεχόμενον λογάσιν ὄφεως καλοῦσιν οἱ θηβαῖοι κεφαλήν. τὸν δὲ ὄφιν τοῦτον ὅς τις δὴ καὶ ἀνασχεῖν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ φωλεοῦ λέγουσι τὴν κεφαλήν. τειρεσίαν δὲ ἐπιτυχόντα ἀποκόψαι μαχαίρᾳ. τὸ μὲν δὴ χωρίον τοῦτο, ἐπὶ λόγῳ καλεῖται τοιῷδε. ὑπὲρ δὲ γλισάντος, ἔστιν ὄρος ὕπατος καλούμενον. ἐπὶ δὲ αὐτῷ διὸς ὑπάτου ναὸς καὶ ἄγαλμα. τὸν δὲ ποταμὸν τὸν χείμαρρον θερμώδοντα ὀνομάζουσιν. ἀνα

Ἅρμα καὶ μυκαλησσός. αὐλίς. πλάτανος ὁμηρική. δήλιον. τάναγρα ἡ καὶ γραῖα. ἄτλας. τρίτωνος ἰδέα. ῥινόκερως. ταῦροι παίονες. ἀλκὴ θηρίον.

στρέψαντι δὲ ἐπὶ τὸν τευμησσὸν καὶ ὁδὸν τὴν ἐς χαλκίδα, χαλκώδοντος μνῆμά ἐστιν. ὃς ἀπέθανεν ὑπὸ ἀμφιτρύωνος μάχης πρὸς θηβαίους εὐβοεῦσι γενομένης. ἐξῆς δὲ πόλεων ἐρείπιά ἐστιν ἅρματος καὶ μυκαλησσοῦ. καὶ τῇ μὲν τὸ ὄνομα ἐγένετο ἀφανισθέντος ὡς οἱ ταναγραῖοί φασιν ἐνταῦθα ἀμφιαράῳ τοῦ ἅρματος. καὶ οὐχ ὅθεν λέγουσιν οἱ θηβαῖοι. μυκαλησσὸν δὲ ὁμολογοῦσιν ὀνομασθῆναι, διότι ἡ βοῦς ἐνταῦθα ἐμυκήσατο ἡ κάδμον καὶ τὸν σὺν αὐτῷ στρατὸν ἄγουσα ἐς θήβας. ὃν τινα δὲ τρόπον ἐγένετο ἡ μυκαλησσὸς ἀνάστατος, τὰ ἐς ἀθηναίους ἔχοντα ἐδήλωσέ μοι τοῦ λόγου. πρὸς θάλασσαν δὲ τῆς μυκαλησσοῦ, δήμητρός ἐστιν μυκαλησσίας ἱερόν. κλείεσθαι δὲ αὐτὸ ἐπὶ νυκτὶ ἑκάστῃ, καὶ αὖθις ἀνοίγεσθαί φασιν ὑπὸ ἡρακλέους. τὸν δὲ ἡρακλέα εἶναι τῶν ἰδαίων καλουμένων δακτύλων. δείκνυται δὲ αὐτόθι καὶ θαῦμα τοιόνδε. πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῶν ποδῶν τιθέασιν ὅσα ἐν ὀπώρᾳ πέφυκε γίνεσθαι. ταῦτα δὲ διὰ παντὸς μένει τεθηλότα τοῦ ἔτους. τοῦ δὲ εὐρίπου τὴν εὔβοιαν κατὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς βοιωτῶν διείργοντος, τῆς τε δήμητρος τὸ ἱερὸν ἐν δεξιᾷ τῆς μυκαλησσίας. καὶ ὀλίγον ἀπ᾽ αὐτοῦ προελθόντι ἔστιν αὐλίς. ὀνομασθῆναι δὲ ἀπὸ τῆς ὠγύγου θυγατρός φασιν αὐτήν. ναὸς δὲ ἀρτέμιδός ἐστιν ἐνταῦθα. καὶ ἀγάλματα λίθου λευκοῦ. τὸ μὲν, δᾷδας φέρον. τὸ δὲ ἔοικε τοξευούσῃ. φασὶ δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ μελλόντων ἐκ μαντείας τῆς κάλχαντος ἰφιγένειαν τῶν ἑλλήνων θύειν, τὴν θεὸν ἀντ᾽ αὐτῆς ἔλαφον τὸ ἱερεῖον ποιῆσαι. πλατάνου δὲ ἧς καὶ ὅμηρος ἐν ἰλιάδι ἐποιήσατο μνήμην, τὸ ἔτι τοῦ ξύλου λοιπὸν, φυλάσσουσιν ἐν τῷ ναῷ. λέγεται δὲ ὡς ἐν αὐλίδι, πνεῦμα τοῖς ἕλλησιν οὐκ ἐγίνετο ἐπίφορον. φανέντος δὲ ἐξαίφνης ἀνέμου σφίσιν οὐρίου, θύειν μὲν τῇ ἀρτέμιδι, ὅτι ἕκαστος εἶχε θήλεά τε ἱερεῖα καὶ ἄρσενα ὁμοίως. καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου διαμεμένηκεν ἐν αὐλίδι πάντα τὰ ἱερεῖα εἶναι δόκιμα. δείκνυται δὲ καὶ ἡ πηγὴ παρ᾽ ἣν ἡ πλάτανος ἐπεφύκει. καὶ ἐπὶ λόφου πλησίον τῆς ἀγαμέμνονος σκηνῆς, οὐδὸς χαλκοῦ. φοίνικες δὲ πρὸ τοῦ ἱεροῦ πεφύκασιν. οὐκ ἐς ἅπαν ἐδώδιμον παρεχόμενοι καρπὸν ὡς περ ἐν τῇ παλαιστίνῃ. τοῦ δὲ ἐν ἰωνίᾳ τῶν φοινίκων καρποῦ πεπανώτερον. ἄνθρωποι δὲ ἐν τῇ αὐλίδι οἰκοῦσιν οὐ πολλοί. γῆς δέ εἰσιν οὗτοι κεραμεῖς. νέμονται δὲ ταναγραῖοι ταύτην τε τὴν χώραν καὶ ὅσοι περὶ μυκαλησσόν εἰσι καὶ ἅρμα. ἔστι δὲ τῆς ταναγραίας ἐπὶ θαλάσσῃ καλούμενον δήλιον. ἐν δὲ αὐτῷ, καὶ ἀρτέμιδος καὶ λητοῦς ἐστιν ἀγάλματα. ταναγραῖοι δὲ οἰκιστήν σφισι ποίμανδρον γενέσθαι λέγουσι χαιρεσίλεω παῖδα τοῦ ἰασίου. τοῦ ἐλευθῆρος. τοῦτον δ᾽ ἀπόλλωνός τε καὶ αἰθούσης εἶναι. τοῦ ποσειδῶνος. ποίμανδρον δὲ γυναῖκά φασιν ἀγαγέσθαι τάναγραν θυγατέρα αἰόλου. κορίννῃ δέ ἐστιν ἐς αὐτὴν πεποιημένα ἀσωποῦ παῖδα εἶναι. ταύτης τοῦ βίου προελθούσης, ἐπὶ μακρότατον, τοὺς περιοίκους φασὶν ἀφελόντας τὸ ὄνομα, τήν τε γυναῖκα αὐτὴν καλεῖν γραῖαν. καὶ ἀνὰ χρόνον τὴν πόλιν διαμεῖναί τε τὸ ὄνομα ἐς τοσοῦτον. » ὡς καὶ ὅμηρον ἐν καταλόγῳ ποιῆσαι Θέσπειαν γραῖάν τε καὶ εὐρύχορον μυκαλησσόν. χρόνῳ δὲ ὕστερον τὸ ὄνομα τὸ ἀρχαῖον ἀνεσώσαντο. ἔστι καὶ ὠρίωνος μνῆμα ἐν τανάγρᾳ. καὶ ὄρος κηρύκιον ἔνθα ἑρμῆν τεχθῆναι λέγουσι. πολοσσόν τε ὀνομαζόμενον χωρίον. ἐνταῦθα ἄτλαντα καθήμενον, πολυπραγμονεῖν τά, τε ὑπὸ » γῆν φασὶ καὶ τὰ οὐράνια. πεποιῆσθαι δὲ καὶ ὁμήρῳ περὶ τοῦ ἄτλαντος. Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος. ὅς τε » θαλάσσης Πάσης βένθεα οἶδεν. ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς Μακρὰς αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν. ἐν δὲ τοῦ διονύσου τῷ ναῷ, θέας μὲν καὶ τὸ ἄγαλμα ἄξιον. λίθου τε ὂν παρίου καὶ ἔργον καλάμιδος. θαῦμα δὲ παρέχεται ἔτι μεῖζον ὁ τρίτων. ὁ μὲν δὴ σεμνότερος ἐς αὐτὸν λόγος, τὰς γυναῖκάς φασι τὰς ταναγραίων πρώτας διονύσου τὰ ὄργια μυηθείσας ἐς θάλασσαν καταβῆναι καθαρσίων εἵνεκα. νηχομέναις δὲ ἐπιχειρῆσαι τὸν τρίτωνα. καὶ τὰς γυναῖκας εὔξασθαι, διόνυσόν σφισιν ἀφικέσθαι βοηθόν. ὑπακοῦσαί τε δὴ τὸν θεὸν, καὶ τοῦ τρίτωνος κρατῆσαι τῇ μάχῃ. ὁ δὲ ἕτερος λόγος ἀξιώματι μὲν ἀποδεῖ τοῦ προτέρου πιθανώτερος δέ ἐστι. φησὶ γὰρ δὴ οὗτος ὁπόσα ἐλαύνοιτο ἐπὶ θάλασσαν βοσκήματα ὡς ἐλόχα τε ὁ τρίτων καὶ ἥρπαζεν. ἐπιχειρεῖν δὲ αὐτὸν καὶ τῶν πλοίων τοῖς λεπτοῖς. ἐς ὃ οἱ ταναγραῖοι κρατῆρα οἴνου προτιθέασιν αὐτῷ καὶ τὸν, αὐτίκα ἔρχεσθαι λέγουσιν ὑπὸ τῆς ὀσμῆς πιόντα δὲ ἐρρῖφθαι κατὰ τῆς ἠϊόνος ὑπνωμένον. ταναγραῖον δὲ ἄνδρα πελέκει παίσαντα ἀποκόψαι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῷ κεφαλή. ὅτι δὲ μεθυσθέντα εἷλον ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ διονύσου νομίζουσιν ἀποθανεῖν αὐτόν. εἶδον δὲ καὶ ἄλλον τρίτωνα ἐν τοῖς ῥωμαίων θαύμασι μεγέθει τοῦ παρὰ ταναγραίοις ἀποδέοντα. παρέχονται δὲ ἰδέαν οἱ τρίτωνες. ἔχουσιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κόμην οἷα τὰ βατράχια ἐν ταῖς λίμναις χρόαν τε καὶ ὅτι τῶν τριχῶν οὐκ ἂν ἀποκρίναιο μίαν ἀπὸ τῶν ἄλλων. τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα φολίδι λεπτῇ πέφρικέ σφισι κατὰ ἰχθὺν ῥίνης. βράγχια δὲ ὑπὸ τοῖς ὠσὶν ἔχουσι καὶ ῥῖνα ἀνθρώπου. στόμα δὲ εὐρύτερον καὶ ὀδόντας θηρίου. τὰ δὲ ὄμματα ἐμοὶ δοκεῖ γλαυκά. καὶ χεῖρές εἰσιν αὐτοῖς καὶ δάκτυλοι καὶ ὄνυχες τοῖς ἐπιθέμασιν ἐμφερεῖς τῶν κόχλων. ὑπὸ δὲ στέρνον καὶ τὴν γαστέρα, οὐρά σφισιν ἀντὶ ποδῶν οἷά περ τοῖς δελφῖσίν ἐστιν. εἶδον δὲ καὶ ταύρους τούς τε αἰθιοπικοὺς οὓς ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι ὀνομάζουσι ῥινόκερως. ὅτι σφίσιν ἐπ᾽ ἄκρᾳ τῇ ῥινὶ ἐν ἑκάστῳ κέρας. καὶ ἄλλο ὑπὲρ αὐτὸ οὐ μέγα. ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς οὐδὲ ἀρχὴν κέρατά ἐστι. καὶ τοὺς ἐκ παιόνων. οὗτοι δέ οἱ ἐκ παιόνων ἔς τε τὸ, ἄλλο σῶμα δασεῖς, καὶ ἀμφὶ τὸ στέρνον μάλιστά εἰσι καὶ τὴν γένυν. καμήλους τε ἰνδικὰς χρῶμα εἰκασμένας παρδάλεσιν. ἔστι δὲ ἀλκὴ καλούμενον θηρίον. εἶδος μὲν ἐλάφου καὶ καμήλου μεταξύ. γίνεται δὲ ἐν τῇ κελτῶν γῇ. θηρίων δὲ ὧν ἴσμεν μόνην ἀνιχνεῦσαι

ἄλκη θηρίον. τίγρις. περὶ ἀλλοδαπῶν θηρίων. ὄφεις πτερωτοί. ἑρμῆς κριοφόρος καὶ πρόμαχος. ταναγραίων εὐσέβεια. κόριννα νικῶσα πίνδαρον ἄσματι. κόσσυφοι. γλαῦκος ἀνθηδόνιος θεός.

καὶ περιελεῖν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων. σαλεῦσι δὲ ἐς ἄγραν ἄλλων καὶ τὴν δὲ ἐς χεῖρά ποτε δαίμων ἄγει. ὀσφραίνεται μέν γε ἀνθρώπου καὶ πολὺ ἔτι ἀπέχουσα ὥς φασι. καταδύεται δὲ ἐς φάραγγας καὶ σπήλαια τὰ βαθύτατα. οἱ θηρεύοντες οὖν ὁπότε ἐπὶ βαθύτατον σταδίων τὴν πεδιάδα χιλίων ἢ καὶ ὄρος περιλαβόντες τὸν κύκλον μὲν οὐκ ἔστιν ὅπως διαλύουσιν. ἐπισυνιόντες δὲ ἀεὶ τὰ ἐντὸς γινόμενα τοῦ κύκλου πάντα αἱροῦσι τά τε ἄλλα καὶ τὰς ἄλκας. εἰ δὲ μὴ τύχοι ταύτῃ φωλεύουσα ἑτέρᾳ γε ἄλκην ἑλεῖν ἐστὶν οὐδὲ μία μηχανή. θηρίον δὲ ἐν τῷ κτησίου λόγῳ τῷ ἐς ἰνδοὺς, μαρτιόρα ὑπὸ τῶν ἰνδῶν. ὑπὸ δὲ ἑλλήνων σφίσιν ἀνθρωποφάγον λελέχθαι οἱ, πείθομαι τὸν τίγριν. ὀδόντας δὲ αὐτῷ τριστοίχους κατὰ ἑτέραν τὴν γένυν. καὶ κέντρα ἐπὶ ἄκρας ἔχειν τῆς οὐρᾶς. τούτοις δὲ τοῖς κέντροις ἐγγύθεν ἀμύνεσθαι. καὶ ἀποπέμπειν ἐς τοὺς ἀπωτέρω. τοξότου ἀνδρὸς οἰστῷ ἴσον. ταύτην οὐκ ἀληθῆ τὴν φήμην οἱ ἰνδοὶ δέξασθαι δοκοῦσί μοι παρ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ ἄγαν ἐς τὸ θηρίον δείματος. ἠπατήθησαν δὲ καὶ ἐς τὴν χρόαν αὐτοῦ καὶ ὁπότε κατὰ τοῦ ἡλίου φανείη σφίσιν ὁ τίγρις, ἐρυθρός τε δοκεῖ καὶ ὁμόχρους. ἢ ὑπὸ τῆς ὠκύτητος εἰ μὴ θέοι δὲ τὸ ἐν ταῖς ἐπιστροφαῖς συνεχές. ἄλλως τε καὶ οὐκ ἐγγύθεν γινομένης τῆς θέας. δοκῶ δὲ εἰ καὶ λιβύης τις ἢ τῆς ἰνδῶν ἢ ἀράβων γῆς ἐπέρχοιτο τὰ ἔσχατα, ἐθέλων θηρία ὁπόσα παρ' ἕλλησιν ἐξευρεῖν, τὰ μὲν, οὐδὲ ἀρχὴν αὐτὸν εὑρήσειν. τὰ δὲ οὐ κατὰ ταὐτὰ ἔχειν φανεῖσθαί οἱ. οὐ γὰρ δὴ ἄνθρωπος μόνον ὁμοῦ τῷ ἀέρι καὶ τῇ γῇ διαφόροις οὖσι διάφορον κτᾶται καὶ τὸ εἶδος. ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ, τὸ αὐτὸ ἂν πάθοι τοῦτο. ἐπεὶ καὶ τὰ θηρία αἱ ἀσπίδες τοῦτο μὲν ἔχουσιν αἱ λίβυσσαι παρὰ τὰς αἰγυπτίας τὴν χρόαν. τοῦτο δ' ἐν αἰθιοπίᾳ μελαίνας τὰς ἀσπίδας οὐ μεῖον ἢ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἡ γῆ τρέφει. οὕτω χρὴ πάντα τινὰ μήτε ἐπίδρομον τὴν γνώμην, μήτε ἀπίστως ἔχειν ἐς τὰ σπανιώτερα. ἐπεί τοι καὶ ἐγὼ πτερωτοὺς ὄφεις οὐ θεασάμενος πείθομαι διότι ἀνὴρ φρὺξ ἤγαγεν ἐς ἰωνίαν σκορπίον ταῖς ἀκρίσιν ὁμοιότατα πτερὰ ἔχοντα. ἐν τανάγρᾳ δὲ παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ διονύσου θέμιδός ἐστιν. ὁ δὲ ἀφροδίτης. καὶ ὁ τρίτος τῶν ναῶν ἀπόλλωνος. ὁμοῦ δὲ αὐτῷ καὶ ἄρτεμίς τε καὶ λητώ. ἐς δὲ τοῦ ἑρμοῦ τὰ ἱερὰ τοῦ τε κριοφόρου καὶ ὃν πρόμαχον καλοῦσι, τοῦ μὲν ἐς τὴν ἐπίκλησιν λέγουσιν ὡς ὁ ἑρμῆς σφίσιν ἀποτρέψαι νόσον λοιμώδη περὶ τὸ τεῖχος κριὸν περιενεγκὼν, καὶ ἐπὶ τούτῳ κάλαμις ἐποίησεν ἄγαλμα ἑρμοῦ φέροντα κριὸν ἐπὶ τῶν ὤμων. ὃς δ' ἂν εἶναι τῶν ἐφήβων προκριθῇ τὸ εἶδος κάλλιστος, οὗτος ἐν τοῦ ἑρμοῦ τῇ ἑορτῇ περιείσιν ἐν κύκλῳ τοῦ τείχους ἔχων ἄρνα ἐπὶ τῶν ὤμων. τὸν δὲ ἑρμῆν λέγουσι τὸν πρόμαχον ἐρετριέων ἐν ναυσὶν ἐξ εὐβοίας ἐς τὴν ταναγραίαν σχόντων, τούς τε ἐφήβους ἐξαγαγεῖν ἐπὶ τὴν μάχην, καὶ αὐτὸν ἅτε ἔφηβον, στλεγγίδι ἀμυνόμενον μάλιστα ἐργάσασθαι τῶν εὐβοέων τροπήν. κεῖται δὲ ἐν τοῦ προμάχου τῷ ἱερῷ τῆς τε ἀνδράχνου τὸ ὑπόλοιπον. τραφῆναι δὲ ὑπὸ τῶν δένδρων τὸν ἑρμῆν τούτων νομίζουσιν. οὐ πόρρω δὲ θέατρόν τε. καὶ πρὸς αὐτῷ στοὰ πεποίηται. εὖ δέ μοι ταναγραῖοι νομίσαι τὰ ἐς τοὺς θεοὺς μάλιστα δοκοῦσιν ἑλλήνων. χωρὶς μὲν τὰς οἰκίας σφίσι. χωρὶς δὲ τὰ ἱερὰ ὑπὲρ αὐτῆς. ἐν καθαρῷ τέ ἐστι καὶ ἐκτὸς ἀνθρώπων. κορίννης δὲ ἣ μόνη δὴ ἐν τανάγρᾳ ἄσματα ἐποίησε, ταύτης ἐστὶ μὲν μνῆμα ἐν περιφανεῖ τῆς πόλεως. ἔστι δὲ ἐν τῷ γυμνασίῳ γραφὴ ταινίᾳ τὴν κεφαλὴν ἡ κόριννα ἀναδουμένη τῆς νίκης εἵνεκα. ἣ πίνδαρον ἄσματι ἐνίκησεν ἐν θήβαις. φαίνεται δέ μοι νικῆσαι τῆς διαλέκτου τε εἵνεκα. ὅτι ᾖδεν οὐ τῇ φωνῇ τῇ δωρίδι ὥσπερ ὁ πίνδαρος. ἀλλὰ ὁποίᾳ συνήσειν ἔμελλον αἰολεῖς. καὶ ὅτι ἦν γυναικῶν τό τε ἤδη καλλίστη τὸ εἶδος, εἴ τις ἔτι εἰκόνι δεῖ τεκμαίρεσθαι. ἔστι δὲ καὶ γένη δύο ἐνταῦθα ἀλεκτρυόνων οἵ τε μάχιμοι. καὶ οἱ κόσσυφοι καλούμενοι. τούτων τῶν κοσσύφων μέγεθος μὲν κατὰ τοὺς λυδούς ἐστιν ὄρνιθας. χρόα δὲ ἐμφερὴς κόρακι. κάλλαια δὲ καὶ ὁ λόφος κατὰ ἀνεμώνην μάλιστα. λευκὰ δὲ σημεῖα οὐ μεγάλα ἐπί τε ἄκρῳ τῷ ῥάμφει. καὶ ἐπὶ ἄκρας ἔχουσι τὰς οὐράς. οὗτοι μὲν τοιοῦτο παρέχονται τὸ εἶδος. τῆς δὲ βοιωτίας τὰ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ εὐρίπου μεσάπιον ὄρος καλούμενον. καὶ ὑπ' αὐτῷ βοιωτῶν ἐπὶ θαλάσσης πόλις ἐστὶν ἀνθηδών. γενέσθαι δὲ τῇ πόλει τὸ ὄνομα οἱ μὲν ἀπὸ ἀνθηδόνος νύμφης. οἱ δὲ ἄνθαντα δυναστεῦσαι λέγουσιν ἐνταῦθα, ποσειδῶνός τε παῖδα καὶ ἀλκυόνης τοῦ ἄτλαντος. ἀνθηδονίοις δὲ μάλιστά που κατὰ μέσον τῆς πόλεως, καβείρων ἱερόν. καὶ ἄλσος περὶ αὐτό ἐστι. πλησίον δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς ναός. καὶ ἄγαλμα λίθου λευκοῦ. διονύσου τε ἱερὸν πεποίηται καὶ ἄγαλμα πρὸ τῆς πόλεως κατὰ τὸ ἐς τὴν ἤπειρον. ἐνταῦθά εἰσι μὲν τάφοι τῶν ἰφιμεδείας καὶ ἀλωέως παίδων. γενέσθαι δέ σφισι τοῦ βίου τὴν τελευτὴν ὑπὸ ἀπόλλωνος κατὰ τὰ αὐτὰ ὅμηρος πεποιήκασι καὶ πίνδαρος. ὡς ἐπιλάβοι τὸ χρεὼν αὐτοὺς ἐν νάξῳ τῇ ὑπὲρ πάρου κειμένῃ. τούτων τε δή ἐστι τῇ ἀνθηδόνι μνήματα. καὶ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ καλούμενον γλαύκου πήδημα. εἶναι δὲ αὐτὸν ἁλιέα, καὶ ἐπεὶ τῆς πόας ἔφαγε, δαίμονα ἐν θαλάσσῃ γενέσθαι. καὶ ἀνθρώποις τὰ ἐσόμενα ἐς τόδε προλέγειν, οἵ τε ἄλλοι πιστὰ ἡγοῦνται, καὶ οἱ τὴν θάλασσαν πλέοντες, πλεῖστα αὐτῶν ἐς τὴν γλαύκου μαντικὴν κατὰ ἔτος ἕκαστον λέγουσι. πινδάρῳ δὲ καὶ αἰσχύλῳ πυνθανομένοις παρὰ ἀνθηδονίων, τῷ μὲν οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐπῆλθεν ᾆσαι τὰ ἐς γλαῦκον. αἰσχύλῳ δὲ καὶ ἐς ποίησιν δράματος ἐξήρκεσε. θηβαίοις δὲ πρὸ τῶν πυλῶν ἐστὶ τῶν προιτίδων καὶ τὸ ἰολάου καλούμενον γυμνάσιον. καὶ στάδιον. κατὰ ταὐτὰ τῷ τε ἐν ὀλυμπίᾳ καὶ τῷ ἐν ἐπιδαυρίων γῆς χῶμα. ἐνταῦθα δείκνυται καὶ ἡρῷον ἰολάου. τελευτῆ-

Πινδάρῳ μέλισσαι προσπετόμεναι καθεύδοντι. Πίνδαρος μετὰ θάνατον ὑμνῶν περσεφόνην.
Πτώου ἀπόλλωνος ἱερόν. χρησμὸς βαρβάρῳ διαλέκτῳ δοθείς. λαρύμνα. ἀκραίφνιον.
Κωπαΐδος λίμνης ἐγχέλεις. ὄλμωνες. κύρτωνες. κορσεία. ἄλαι.

σαι δὲ ἐν σαρδοῖ τόν τε ἰόλαον αὐτὸν καὶ ἀθηναίων καὶ θεσπιέων τοὺς συνδιαβάντας ὁμολογοῦσι καὶ οἱ
θηβαῖοι. ὑπερβάντι δὲ τοῦ σταδίου τὰ ἐν δεξιᾷ, δρόμος ἵππων. καὶ ἐν αὐτῷ πινδάρου μνῆμά ἐστι. πίν
δαρον δὲ ἡλικίαν ὄντα νεανίσκον, καὶ ἰόντα ἐς θεσπιὰς θέρους ὥρᾳ καύματος περὶ μεσοῦσαν μάλιστα
ἡμέραν, κόπος καὶ ὕπνος ἀπ' αὐτοῦ κατελάμβανεν. ὁ μὲν δὴ ὡς εἶχε κατακλίνεται βραχὺ ὑπὲρ τῆς
ὁδοῦ. μέλισσαι δὲ αὐτῷ καθεύδοντι προσεπέτοντό τε καὶ ἔπλασσον πρὸς τὰ χείλη τοῦ κηροῦ. ἀρχὴ μὲν
πινδάρῳ ποιεῖν ᾄσματα ἐγένετο τοιαύτη. εὐδοκιμοῦντα δὲ αὐτὸν ἤδη ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἑλλάδα, ἐς πλέον
δόξης ἦρεν ἡ πυθία ἀνειποῦσα δελφοῖς ὁπόσων ἀπήρχοντο τῷ ἀπόλλωνι μοῖραν καὶ πινδάρῳ τὴν ἴ
σην ἁπάντων νέμειν. λέγεται δὲ καὶ ὀνείρατος ὄψιν αὐτῷ γενέσθαι. προήκοντι ἐς γῆρας ἐπιστᾶσα ἡ
περσεφόνη οἱ καθεύδοντι οὐκ ἔφασκεν ὑμνηθῆναι μόνη θεῶν ὑπὸ πινδάρου. ποιήσειν μέντοι καὶ ἐς αὐ
τὴν ᾆσμα πίνδαρον ἐλθόντα ὡς αὐτήν. καὶ τὸν μὲν αὐτίκα τὸ χρεὼν ἐπιλαμβάνει. πρὶν ἐξήκειν ἡμέ
ραν δεκάτην ἀπὸ τοῦ ὀνείρατος. ἦν δὲ ἐν θήβαις γυνὴ πρεσβῦτις γένους ἕνεκα προσήκουσα πινδάρῳ.
καὶ τὰ πολλὰ μεμελετηκυῖα ᾄδειν τῶν ᾀσμάτων. ταύτῃ πίνδαρος ἐνύπνιον τῇ πρεσβύτιδι ἐπι
στὰς ὕμνον ᾖσεν ἐς περσεφόνην. ἡ δὲ αὐτίκα ὡς ἀπέλιπεν αὐτὴν ὁ ὕπνος ἔγραψε ταῦτα, ὁπόσα τοῦ ὀ
νείρατος ἤκουσεν ᾄδοντος. ἐν τούτῳ τῷ ᾄσματι ἄλλαι τε ἐς τὸν ἅδην εἰσὶν ἐπικλήσεις. καὶ ὁ χρυσήνιος
δῆλα ὡς ἐπὶ τῆς κόρης τῇ ἁρπαγῇ. ἐντεῦθεν ἐς ἀκραίφνιόν ἐστιν ὁδὸς τὰ πλείω πεδιάς. εἶναι δὲ ἐξ ἀρ
χῆς τε μοῖραν τῆς θηβαΐδος τὴν πόλιν φασί, καὶ ὕστερον διαπεσόντας θηβαίων ἐς αὐτὴν ἄνδρας ἀνει
σκον ἡνίκα ἀλέξανδρος ἐποίει τὰς θήβας ἀναστάτους. ὑπὸ δὲ ἀσθενείας καὶ γήρως οὐδὲ ἐς τὴν ἀττι
κὴν ἀποσωθῆναι δυνηθέντες ἐνταῦθα ᾤκησαν. κεῖται μὲν τὸ πόλισμα ἐν ὄρει τῷ πτώῳ. θέας δὲ ἄξια,
ἐνταῦθα διονύσου ναός ἐστι καὶ ἄγαλμα. προελθόντι δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν δεξιᾷ πέντε που καὶ δέκα στα
δίους, τοῦ ἀπόλλωνός ἐστι τοῦ πτώου τὸ ἱερόν. εἶναι δὲ ἀθάμαντος καὶ θεμιστοῦς παῖδα τὸν πτῶον. ἀφ' οὗ
τῷ τε ἀπόλλωνι ἐπίκλησις καὶ τῷ ὄρει τὸ ὄνομα ἐγένετο ὡς ἄσιος ἐν τοῖς ἔπεσιν εἴρηκε. πρὸ δὲ τῆς ἀλεξάν
δρου καὶ μακεδόνων ἐπὶ στρατείας καὶ ὀλέθρου τοῦ θηβαίων, μαντεῖον ἦν αὐτόθεν ἀψευδές. καί πο
τε ἄνδρα εὐρωπέα ὄνομα δέ οἱ εἶναι μῦν ἐς πάντα ἀποσταλέντα ὑπὸ μαρδονίου τὸν μῦν ἐπερέσθαι τῇ
φωνῇ τῇ σφετέρᾳ. καὶ οἱ χρῆσαι τὸν θεὸν οὐχ ἑλληνίσαντα οὐ δὲ αὐτὸν διαλέκτῳ τῇ βαρβαρικῇ.
ὑπερβαλόντων δὲ τὸ ὄρος τὸ πτῷον, ἔστιν ἐπὶ θαλάσσης βοιωτῶν πόλις λάρυμνα. γενέσθαι δὲ αὐτῇ τὸ
ὄνομά φασιν, ἀπὸ λαρύμνης τῆς κύνου. τοὺς δὲ ἀνωτέρω προγόνους δηλώσει μοι τὰ ἔχοντα ἐς λοκροὺς
τοῦ λόγου. καὶ συνετέλει δὲ ἐς ὀποῦντα ἡ λάρυμνα τὸ ἀρχαῖον. θηβαίων δὲ ἐπὶ μέγα ἰσχύος προελθόν
των, τηνικαῦτα ἑκουσίως μετετάξαντο ἐς βοιωτούς. διονύσου δὲ ἐνταῦθα ναὸς καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν πε
ποίηται. λιμὴν δέ σφισιν ἐστὶν ἀγχιβαθής. καὶ τὰ ὄρη τὰ ὑπὲρ τὴν πόλιν ὑῶν παρέχεται θήραν ἀ
γρίων. ἐξ ἀκραιφνίου δὲ ἰόντι εὐθεῖαν ἐπὶ λίμνην τὴν κηφισίδα. οἱ δὲ κωπαΐδα ὀνομάζουσι τὴν αὐ
τήν, πεδίον καλούμενόν ἐστιν ἀθαμάντιον. οἰκῆσαι δὲ ἀθάμαντα ἐν αὐτῷ φασιν. ἐς δὲ τὴν λίμνην, ὅ τε πο
ταμὸς ὁ κηφισὸς ἐκδίδωσιν ἀρχόμενος ἐκ λιλαίας τῆς φωκέων. καὶ διαπλεύσαντι ἐς κώπας. κεῖν
ται δὲ αἱ κῶπαι πόλισμα πρὸς τῇ λίμνῃ. τούτου δὲ καὶ ὅμηρος ἐποιήσατο ἐν καταλόγῳ μνήμην. ἐνταῦ
θα δήμητρος καὶ διονύσου καὶ σαράπιδός ἐστιν ἱερά. λέγουσι δὲ οἱ βοιωτοί, καὶ πολίσματα ἄλλα πρὸς
τῇ λίμνῃ ποτὲ καὶ ἀθήνας καὶ ἐλευσῖνα οἰκεῖσθαι, καὶ ὡς ὥρᾳ χειμῶνος ἐπικλύσασα ἠφάνισεν αὐτὰ ἡ
λίμνη. οἱ μὲν δὴ ἰχθῦς οἱ ἐν τῇ κηφισίδι, οὐδέν τι διάφορον ἐς ἄλλους ἰχθῦς τοὺς λιμναίους ἔχουσιν.
αἱ δὲ ἐγχέλεις, αὐτόθι καὶ μεγέθει μέγισται, καὶ ἐσθίειν εἰσὶν ἥδισται. κωπῶν δὲ ἐν ἀριστερᾷ σταδίους προελ
θόντι ὡς δώδεκα, εἰσὶν ὄλμωνες. ὀλμωνέων δὲ ἑπτά που στάδια ὕηττος ἀφέστηκε. κῶμαι νῦν τε οὖσαι καὶ εὐθὺς
ἐξ ἀρχῆς. μοίρας δὲ ἐμοὶ δοκεῖν τῆς ὀρχομενίας εἰσὶ καὶ αὗται. καὶ πεδίον τὸ ἀθαμάντιον. καὶ ὅσα μὲν ἐς ὕητ
τον ἄνδρα ἀργεῖον καὶ ὄλμον τὸν σισύφου λεγόμενα ἤκουον, προσέσται καὶ αὐτὰ τῇ ὀρχομενίᾳ συγγραφῇ.
θέας δὲ ἄξιον, ἐν μὲν ὄλμωσιν οὐδὲ ἐπὶ βραχύτατον παρεῖχον οὐδέν. ἐν ὑήττῳ δέ, ναός ἐστιν ἡρακλέους. καὶ
ἰάματα εὕρασθαι παρ' αὐτοῦ τοῖς κάμνουσιν ἔστιν, ὄντος οὐκ ἀγάλματος σὺν τέχνῃ λίθου δὲ ἀργοῦ κατὰ τὸ ἀρ
χαῖον. ὑήττου δὲ στάδια ὡς εἴκοσιν ἀπέχουσι κύρτωνες. τὸ δὲ ἀρχαῖον τῷ πολίσματι φασιν εἶναι κυρτώνην. ᾤ
κισται δὲ ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ. καὶ ἀπόλλωνός ἐστιν ἐνταῦθα ναός τε καὶ ἄλσος. ἀγάλματα δὲ ὀρθὰ ἀπόλλωνος.
καὶ ἀρτέμιδός ἐστιν. ἔστι δὲ αὐτόθι καὶ ὕδωρ ψυχρὸν ἐκ πέτρας ἀνερχόμενον. νυμφῶν δὲ ἱερὸν ἐπὶ τῇ πηγῇ.
καὶ ἄλσος οὐ μέγα ἐστίν. ἥμερα δὲ ὁμοίως πάντα ἐν τῷ ἄλσει δένδρα. ἐκ δὴ κυρτώνων ὑπερβάλλοντι τὸ
ὄρος, πόλισμά ἐστι κορσεία. ὑπὸ δὲ αὐτῷ δένδρων ἄλσος οὐχ ἡμέρων. πρῖνοι τὸ πολὺ εἰσίν. ἑρμοῦ δὲ ἄγαλμα οὐ
μέγα ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ἄλσους ἕστηκε. τοῦτο ἀπέχει κορσείας, ὅσον τε ἥμισυ σταδίου. καταβάντι δὲ ἐς τὸ χθαμα
λόν, ποταμὸς πλατάνιος καλούμενος ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν. ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ ποταμοῦ, βοιωτῶν ἔσχατοι. ταύ
τῃ πόλισμα οἰκοῦσιν ἅλας. ἐπὶ θαλάσσῃ ἣ τὴν λοκρίδα ἤπειρον ἀπὸ τῆς εὐβοίας διείργει. θηβαίοις δὲ τῶν πυ
λῶν ἐστὶν ἐς πύλαις τῶν νηίτων μενοικέως μνῆμα τοῦ κρέοντος. ἀπέκτεινε δὲ ἑκουσίως αὑτὸν κατὰ τὸ μάντευμα τὸ

ῥοιὰ ἐπὶ τῷ μνήματι τοῦ μενοικέως. σύρμα ἀντιγόνης. δινδυμήνης ἱερόν. κάβειροι. τηνέρος μάντις. σφίγξ.

ἐκ δελφῶν. ἡνίκα πολυνείκης καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς ἀφίκοντο ἐξ ἄργους. τῷ δὲ μενοικέως ἐπιπέφυκε ῥοιὰ τῷ μνήματι. τοῦ καρποῦ δὲ ὄντος πεπείρου, διαρρήξαντί σοι τὸ ἐκτὸς, λοιπὸν εὑρεῖν τὸ ἔνδον αἵματι ἐμφερές. αὕτη μὲν δὴ τεθηλὸς δένδρον ἐστὶν ἡ ῥοιά. ἄμπελον δὲ φῦναι μὲν οἱ θηβαῖοι τῇ σφίσι πρώτοις φασὶν ἀνθρώπων. ἀποφῦναι δὲ οὐδὲν ἔτι ἐς αὐτὴν ὑπόμνημα εἶχον. τοῦ δὲ μενοικέως οὐ πόῤῥω τάφου τοὺς παῖδας λέγουσιν οἱ οἰδίποδος μονομαχήσαντας ἀποθανεῖν ὑπὸ ἀλλήλων. σημεῖον δὲ τῆς μάχης αὐτῶν, κίων. καὶ ἀσπὶς ἔπεστιν ἐπ' αὐτῷ λίθου. δείκνυται δέ τι χωρίον. ἐνταῦθα ἥραν θηβαῖοί φασιν ἡρακλεῖ παιδὶ ἔτι ἐπισχεῖν γάλα, κατὰ δή τινα ἀπάτην ἐκ διός. καλεῖται δὲ ὁ σύμπας οὗτος σύρμα ἀντιγόνης. ὡς γὰρ τὸν τοῦ πολυνείκους ἄρασθαι οἱ προθυμουμένῃ νεκρὸν, οὐδεμία ἐφαίνετο ῥαστώνη, δεύτερα ἐπενόησεν ἕλκειν αὐτόν. ἐς ὃ εἵλκυσέ τε καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τοῦ ἐτεοκλέους ἐξημμένην τὴν πυράν. διαβάντων δὲ ποταμὸν καλούμενον ἀπὸ γυναικὸς τοῦ λύκου δίρκην (ὑπὸ ταύτης δὲ ἔχει λόγος ἀντιόπην κακοῦσθαι. καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ ἀντιόπης παίδων συμβῆναι τῇ δίρκῃ τὴν τελευτὴν) διαβᾶσιν οὖν τὴν δίρκην, οἰκίας τε ἐρείπια τῆς πινδάρου, καὶ μητρὸς δινδυμήνης ἱερὸν πινδάρου μὲν ἀνάθημα. τέχνη δὲ τὸ ἄγαλμα ἀριστομήδους τε καὶ σωκράτους θηβαίων. μιᾷ δὲ ἐφ' ἑκάστων ἐτῶν ἡμέρᾳ καὶ οὐ πέρα τὸ ἱερὸν ἀνοίγειν νομίζουσιν. ἐμοὶ δὲ ἀφικέσθαι τε ἐξεγεγόνει τὴν ἡμέραν ταύτην. καὶ τὸ ἄγαλμα ἴδον λίθου ὂν τοῦ πεντέλησι καὶ αὐτὸ καὶ τὸν θρόνον. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν νηΐτεων τοῦτο μὲν θέμιδός ἐστιν ἱερόν. καὶ ἄγαλμα λευκοῦ λίθου. τὸ δὲ ἐφεξῆς, μοιρῶν. τὸ δὲ ἀγοραίου διός. οὗτος μὲν δὴ λίθου πεποίηται. ταῖς μοίραις δὲ οὐκ ἔστιν ἀγάλματα. καὶ ἀπωτέρω μικρὸν ἡρακλῆς ἕστηκεν ἐν ὑπαίθρῳ. ῥινοκολούστης ἐπωνυμίαν ἔχων. ὅτι τῶν κηρύκων, ὡς οἱ θηβαῖοι λέγουσιν ἀπέτεμεν ἐπὶ λώβῃ τὰς ῥῖνας. οἱ παρὰ ὀρχομενίων ἀφίκοντο ἐπὶ τοῦ δασμοῦ τὴν ἀπαίτησιν. σταδίους δὲ αὐτόθεν πέντε προελθόντι καὶ εἴκοσι, δήμητρος καβειρίας καὶ κόρης ἐστὶν ἄλσος. ἐσελθεῖν δὲ τοῖς τελεσθεῖσιν ἐστί. τούτου δὲ τοῦ ἄλσους ἑπτά που σταδίους, τῶν καβείρων τὸ ἱερὸν ἀφέστηκεν. οἵτινες δέ εἰσιν οἱ κάβειροι, καὶ ὁποῖά ἐστιν αὐτοῖς καὶ τῇ μητρὶ τὰ δρώμενα, σιωπὴν ἄγοντι ὑπὸ αὐτῶν συγγνώμη παρὰ ἀνδρῶν φιληκόων ἔστω μοι. τοσοῦτον δὲ δηλῶσαί με καὶ ἐς ἅπαντας ἐκώλυσεν οὐδέν. ἥν τινα λέγουσιν ἀρχὴν οἱ θηβαῖοι γενέσθαι τοῖς δρωμένοις. πόλιν γάρ ποτε ἐν τούτῳ φασὶν εἶναι τῷ χωρίῳ. καὶ ἄνδρας ὀνομαζομένους καβείρους. προμηθεῖ δὲ ἑνὶ τῶν καβειραίων καὶ αἰτναίῳ τῷ προμηθέως ἀφικομένην δήμητραν ἐς γνῶσιν παρακαταθέσθαι σφίσιν. ἥτις μὲν δὴ ἦν ἡ παρακαταθήκη καὶ τὰ ἐς αὐτὴν γινόμενα, οὐκ ἐφαίνετο ὅσιόν μοι γράφειν. δήμητρος γοῦν καβειραίοις δῶρόν ἐστιν ἡ τελετή. κατὰ δὲ τὴν ἐπιγόνων στρατείαν καὶ ἅλωσιν τῶν θηβῶν, ἀνέστησαν μὲν ὑπὸ τῶν ἀργείων οἱ καβειραῖοι. ἐξελείφθη δὲ ἐπὶ χρόνον τινὰ καὶ ἡ τελετή. πελαργὴν δὲ ὕστερον τὴν ποτνιέως καὶ ἰσθμιάδην πελαργῇ συνοικοῦντα, καταστήσασθαι μὲν τὰ ὄργια αὐτοῦ λέγουσιν ἐξ ἀρχῆς. μετενεγκεῖν δὲ αὐτὰ ἐπὶ τὴν ἀλεξιάρην καλούμενον. ὅτι τῶν ὅρων ἐκτὸς ἐμύησεν ἡ πελαργὴ τῶν ἀρχαίων. τηλώνδης δὲ, καὶ ὅσοι γένους καβειριτῶν ἐλίποντο κατελθοῦσιν αὖθις εἰς τὴν καβειραίαν. πελαργὴν μὲν δὴ κατὰ μάντευμα ἐκ δωδώνης καὶ ἄλλα ἔμελλεν ἐς τιμὴν καταστήσεσθαι. καὶ οἱ θυσία φέρον ἐν τῇ γαστρὶ ἱερεῖον. τὸ δὲ μήνιμα τὸ ἐκ τῶν καβείρων ἀπαραίτητόν ἐστιν ἀνθρώποις. ὡς ἐπέδειξε δὴ πολλαχῇ. τὰ γὰρ δὴ δρώμενα ἐν θήβαις, ἐτόλμησαν ἐν ναυπάκτῳ κατὰ ταὐτὰ ἰδιῶται δρᾶσαι. καὶ σφᾶς οὐ μετὰ πολὺ ἐπέλαβεν ἡ δίκη. ὅσοι δὲ ὁμοῦ μαρδονίῳ τῆς στρατείας τῆς ξέρξου περὶ βοιωτίαν ἐλήφθησαν, τοῖς παρελθοῦσιν αὐτῶν εἰς τὸ ἱερὸν τῶν καβείρων τάχα μέν που καὶ χρημάτων μεγάλων ἐλπίδι. τὸ πλέον δὲ ἐμοὶ δοκεῖ τῇ ἐς τὸ θεῖον ὀλιγωρίᾳ, τούτοις παραφρονῆσαί τε συνέπεσεν αὐτίκα. καὶ ἀπώλοντο ἐς θάλασσάν τε καὶ ἀπὸ τῶν κρημνῶν ἑαυτοὺς ῥίπτοντες. ἀλεξάνδρου δὲ ὡς ἐνίκησε τῇ μάχῃ, θήβας τε αὐτὰς καὶ σύμπασαν τὴν θηβαΐδα διδόντος πυρὶ, ἄνδρες τῶν ἐκ μακεδονίας ἐλθόντες ἐς τῶν καβείρων τὸ ἱερὸν, ἅτε ἐν τῇ γῇ πολεμίᾳ, κεραυνοῖς τε ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀστραπαῖς ἐφθάρησαν. οὕτω μὲν ἱερὸν ἐστι τοῦτο τὸ ἐξ ἀρχῆς ἅγιον. τοῦ καβείρου δὲ ἐν δεξιᾷ, πεδίον ἐστὶν ἐπώνυμον τηνέρου μάντεως. ὃν ἀπόλλωνος παῖδα εἶναι καὶ μελίας νομίζουσι. καὶ ἡρακλέους ἱερὸν μέγα, ἐπίκλησιν ἱπποδέτου. τοὺς γὰρ ὀρχομενίους φασὶν ἐς τοῦτο ἀφικέσθαι στρατείᾳ, καὶ τὸν ἡρακλέα νύκτωρ τοὺς ἵππους λαβόντα συνδῆσαί σφισι τοὺς ὑπὸ τοῖς ἅρμασι. προελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἐστὶν ὅθεν τὴν σφίγγα λέγουσιν ὁρμᾶσθαι. ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἁρπαζομένων αἴνιγμα ᾄδουσαν. οἱ δὲ κατὰ λῃστείαν σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν, ἐς τὴν πρὸς ἀνθηδόνι σχεῖν θάλασσαν. καταλαβοῦσαν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο, ἁρπαγαῖς χρῆσθαι πρὶν ἐξεῖλεν οἰδίπους αὐτὴν ὑπερβαλόμενος πλήθει στρατείας ἣν ἀφίκετο ἔχων ἐκ κορίνθου. λέγεται δὲ καὶ ὡς νόθη λαΐου θυγάτηρ εἴη. καὶ ὡς τὸν χρησμὸν τὸν κάδμῳ δοθέντα ἐκ δελφῶν, διδάξειεν αὐτὴν κατὰ εὔνοιαν ὁ λάϊος. ἐπίστασθαι δὲ πρὶν τοὺς βασιλέας οὐδένα ἄλλον ἢ τὸ μάντευμα. ὁπότε οὖν τῇ σφιγγὶ ἀμφισβητήσων τις ἀφίκοιτο τῆς ἀρχῆς. γενέσθαι γὰρ τῷ λαΐῳ ἐκ παλλακῶν υἱοὺς, καὶ τὰ χρησθέντα ἐκ δελφῶν ἐς ἐπικάστην μόνην καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνης ἔχειν παῖδας. τὴν οὖν σφίγγα χρῆσθαι σοφίσμασιν ἐς τοὺς ἀδελφοὺς

ὄγχηστός. θεσπιαί. ζεὺς σαώτης. ἔρως τιμώμενος. ὠλήν. ὅπως δίκην ἔδοσαν οἱ τὸν θεσπιέων ἔρωτα κινήσαντες. ἡρακλῆς τῶν ἰδαίων δακτύλων. θεσπίου θυγατέρες ἡρακλεῖ συγγινόμεναι. ἑλικών.

ὡς τὸν κάδμῳ γινόμενον χρησμὸν εἰδεῖεν λαΐου γε ὄντες. οὐκ ἔχοντας δὲ αὐτοὺς ἀποκρίνασθαι, θανάτῳ ζημιοῦν. ὅτι οὐ προσηκόντως ἀμφισβητοῖεν τὰς γένους τε καὶ ἀρχῆς. οἰδίπους δὲ ἄρα ἀφίκετο ὑπὸ ὀνείρατος δεδιδαγμένος τὸν χρησμόν. ἀπὸ δὲ τοῦ ὄρους τούτου πέντε ἀπέχει καὶ δέκα σταδίους πόλεως ἐρείπια ὀγχηστοῦ. φασὶ δὲ ἐνταῦθα οἰκῆσαι ποσειδῶνος παῖδα ὄγχηστον. ἐπ' ἐμοῦ δὲ ναός τε καὶ ἄγαλμα ποσειδῶνος ἐλείπετο ὀγχηστίου. καὶ τὸ ἄλσος ὃ δὴ καὶ ὅμηρος ἐπῄνεσε. τραπομένῳ δὲ ἀπὸ τοῦ καβειρίων τὴν ἐν ἀριστερᾷ καὶ προελθόντι ὡς πεντήκοντα σταδίους, θέσπεια ὑπὸ τὸ ὄρος τὸν ἑλικῶνα ᾤκισται. θυγατέρα δὲ εἶναι θέσπειαν λέγουσιν ἀσωποῦ. καὶ ἀπὸ ταύτης κληθῆναι τὴν πόλιν. οἱ δὲ θέσπιόν φασιν ἐξ ἀθηνῶν ἐλθόντα τὸ ὄνομα τῇ πόλει δοῦναι. γεγονέναι δὲ ἀπὸ ἐρεχθέως αὐτόν. θεσπιεῦσι δὲ ἐν τῇ πόλει, σαώτου διός ἐστι χαλκοῦν ἄγαλμα. ἐπὶ λέγουσι δὲ ὡς λυμαινομένου τὴν πόλιν ποτὲ αὖθις δράκοντος προστάξειεν ὁ θεὸς τῷ κλήρῳ τῶν ἐφήβων, κατὰ ἔτος ἕκαστον λαχόντα δίδοσθαι τῷ θηρίῳ. τῶν μὲν δὴ διαφθαρέντων, μνημονεύειν τὰ ὀνόματα οὔ φασιν. ἐπεὶ δὲ κλεοστράτῳ λαχεῖν τὸν ἐραστὴν αὐτοῦ μενέστρατον λέγουσιν ἐπιτεχνήσασθαι. χαλκοῦν θώρακα ἐποιήσατο ἔχοντα ἐπὶ ἑκάστῃ τῶν φολίδων ἄγκιστρον ἐς τὸ ἄνω. τοῦτον τὸν θώρακα ἐνδὺς, παρέδωκε τῷ δράκοντι ἑκουσίως αὐτόν. παραδοὺς δὲ ἀπολεῖσθαί τε καὶ αὐτὸς ἀπολεῖν ἔμελλε τὸ θηρίον. αὐτὸ τοῦτο μὲν τῷ διῒ γέγονεν ἐπίκλησις σαώτης. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ διονύσου καὶ αὖθις τύχης, ἑτέρωθι δὲ ὑγείας. τὴν δὲ ἀθηνᾶν τὴν ἐργάνην καὶ αὐτὴν καὶ πλοῦτον οἱ παρεστηκότα ἐποίησε. θεῶν δὲ οἱ θεσπιεῖς τιμῶσιν ἔρωτα μάλιστα ἐξ ἀρχῆς. καί σφισιν ἄγαλμα παλαιότατόν ἐστιν ἀργὸς λίθος. ὅστις δὲ ὁ καταστησάμενος θεσπιεῦσιν ἔρωτα θεῶν σέβεσθαι μάλιστα, οὐκ οἶδα. σέβονται δὲ οὐδέν τι ἧσσον καὶ ἑλλησποντίων παριανοὶ τὸ μὲν ἀνέκαθεν ἐξ ἰωνίας καὶ ἐρυθρῶν ἀπῳκισμένοι. τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν τελοῦντες ἐς ῥωμαίους. ἔρωτα δὲ ἄνθρωποι μὲν οἱ πολλοὶ νεώτατον θεῶν εἶναι καὶ ἀφροδίτης παῖδα ἥγηνται. λύκιος δὲ ὠλὴν ὃς καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐποίησεν ἕλλησιν, οὗτος ὁ ὠλὴν, ἐν εἰλειθυίας ὕμνῳ μητέρα ἔρωτος τὴν εἰλείθυιαν φησὶν εἶναι. ὠλῆνος δὲ ὕστερον, πάμφως τε ἔπη καὶ ὀρφεὺς ἐποίησαν. καί σφισι καὶ ἀμφοτέροις πεποιημένα ἐστὶν ἐς ἔρωτα. ἵνα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις λυκομίδαι καὶ ταῦτα ᾄδωσιν. ἐγὼ δὲ ἐπελεξάμην ἀνδρὶ ἐς λόγους δᾳδουχοῦντι. καὶ τῶν μὲν οὐ πρόσω ποιήσομαι μνήμην. ἡσίοδον δὲ ἢ τὸν ἡσιόδῳ θεογονίαν ἐσποιήσαντα οἶδα γράψαντα ὡς χάος πρῶτον ἐπὶ δὲ αὐτῷ, γῆ τε καὶ τάρταρος καὶ ἔρως γένοιτο. σαπφὼ δὲ ἡ λεσβία πολλά τε καὶ οὐχ ὁμολογοῦντα ἀλλήλοις ἐς ἔρωτα ᾖσε. θεσπιεῦσι δὲ ὕστερον χαλκοῦν εἰργάσατο ἔρωτα λύσιππος. καὶ ἔτι πρότερον τούτου πραξιτέλης. λίθου τοῦ πεντελησίου. καὶ ὅσα μὲν εἶχεν ἐς φρύνην καὶ τὸ ἐπὶ πραξιτέλει τῆς γυναικὸς σόφισμα, ἑτέρωθι ἤδη μοι δεδήλωται. πρῶτον δὲ τὸ ἄγαλμα κινῆσαι τοῦ ἔρωτος λέγουσι γάϊον δυναστεύσαντα ἐν ῥώμῃ. κλαυδίου δὲ ὀπίσω θεσπιεῦσιν ἀποπέμψαντος, νέρωνα αὖθις δεύτερα ἀνάσπαστον ποιῆσαι. καὶ τὸ μὲν φλὸξ αὐτόθι διέφθειρε. τῶν δὲ ἀσεβησάντων ἐς τὸν θεὸν, ὁ μὲν ἀνθρώπῳ στρατιώτῃ διδοὺς ἀεὶ τὸ αὐτὸ σύνθημα μετὰ ὑπούλου χλευασίας ἐς τοσοῦτο προήγαγε θυμῷ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε σύνθημα διδόντα αὐτὸν διεργάζεται. νέρωνι δὲ παρεξῆς τὰ ἐς τὴν μητέρα ἐστὶ καὶ ἐς γυναῖκας γαμετὰς ἐναγῆ τε καὶ ἀνέραστα τολμήματα. τὸν δὲ ἐφ' ἡμῶν ἔρωτα ἐν θεσπιαῖς ἐποίησεν ἀθηναῖος μηνόδωρος τὸ ἔργον τὸ πραξιτέλους μιμούμενος. ἐνταῦθα αὐτοῦ πραξιτέλους ἀφροδίτη καὶ φρύνης ἐστὶν εἰκὼν λίθου καὶ ἡ φρύνη καὶ ἡ θεός. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρωθι ἀφροδίτης μελαινίδος ἱερόν. καὶ θέατρόν τε καὶ ἀγορὰ θέας ἄξια. ἐνταῦθα ἡσίοδος ἀνάκειται χαλκοῦς. τῆς ἀγορᾶς τε οὐ πόρρω νίκη τε χαλκοῦ καὶ ναὸς μουσῶν ἐστιν οὐ μέγας. ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῷ μικρὰ λίθου πεποιημένα. καὶ ἡρακλέους θεσπιεῦσιν ἐστὶν ἱερόν. ἱερᾶται δὲ αὐτοῦ παρθένος ἐς τ' ἂν ἐπιλάβῃ τὸ χρεὼν αὐτήν. αἴτιον δὲ τούτου φασὶν εἶναι τοιόνδε. ἡρακλέα ταῖς θυγατράσι πεντήκοντα οὔσαις ταῖς θεσπίου συγγενέσθαι πάσαις πλὴν μιᾶς ἐν τῇ αὐτῇ νυκτί. ταύτην δὲ οὐκ ἐθελῆσαί οἱ τὴν μίαν μιχθῆναι. τὸν δὲ νομίζοντα δικάσαι μένειν παρθένον πάντα αὐτὴν τὸν βίον ἱερωμένην αὐτῷ. ἐγὼ δὲ ἤκουσα μὲν καὶ ἄλλον λόγον. ὡς διὰ πασῶν ὁ ἡρακλῆς τῶν θεσπίου παρθένων διεξέλθοι τῇ αὐτῇ νυκτί. καὶ ὡς ἄρσενας παῖδας αὐτῷ πᾶσαι τέκοιεν. διδύμους δὲ ἥ τε νεωτάτη καὶ ἡ πρεσβυτάτη. ἐκεῖνο δὲ οὐκ ἔστιν ὅπως ἡγήσομαι πιστόν. ἡρακλέα ἐπὶ τοσοῦτον ὀργῆς ἀνδρὸς φίλου θυγατέρι ἀφικέσθαι. πρὸς δὲ καὶ ἡνίκα ἦν μετ' ἀνθρώπων τιμωρούμενος τε ἄλλους ὑβρίζοντας, καὶ μάλιστα ὅσοι θεῶν ἀσεβεῖς ἦσαν, οὐκ ἂν αὐτός τε κατεστήσατο αὐτῷ ναόν τε καὶ ἱερέαν ὥσπερ δὴ θεός. ἀλλὰ γάρ ἐφαίνετό μοι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἀρχαιότερον ἢ κατὰ ἡρακλέα εἶναι τὸν ἀμφιτρύωνος. καὶ ἡρακλέους τοῦ καλουμένου τῶν ἰδαίων δακτύλων. οὗ δὴ καὶ ἐρυθραίους τοὺς ἐς ἰωνίαν καὶ τυρίους ἱερὰ ἔχοντας εὕρισκον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ οἱ βοιωτοὶ τοῦ ἡρακλέους ἠγνόουν τοῦτο τὸ ὄνομα. ὅπου γε αὐτοὶ τῆς μυκαλησσίας δήμητρος ἡρακλεῖ τῷ ἰδαίῳ τὸ ἱερὸν ἐπιτετάχθαι λέγουσιν. ὁ δὲ ἑλικὼν ὀρῶν τῶν ἐν τῇ ἑλλάδι ἐν τοῖς μάλιστά ἐστιν εὔγεως καὶ δένδρων ἀνάπλεως. καὶ οἱ τῆς ἀνδράχνου θάμνοι παρέχονται τοῦ παντὸς καρπὸν, αἰξὶν ἥδιστον. λέγουσι δὲ οἱ περὶ τὸν ἑλικῶνα οἰκοῦντες καὶ ἁπάσας ἐν τῷ ὄρει τὰς πόας. καὶ τὰς ῥίζας ἥ-

ἔχιων δηγμός. ἔχεις οἱ ἐπὶ παλσάμων. ὦτος καὶ ἐφιάλτης οἱ πρῶτοι θύσαντες ἐν ἑλικῶνι. ἡγησίνου ποίησις. τρεῖς μοῦσαι ἀλωεΐδαις. ἐννέα δὲ πιέρῳ. ἀγανίππη. τέρμησσος. εὐφήμη. λίνος ᾠδή. οἰτόλινος.

δῆσαι τὸν ἀνθρώπου θανάτῳ φύεσθαι. καὶ δὴ καὶ τοῖς ὄφεσι τὸν ἰὸν ποιοῦσιν ἐνταῦθα ἀσθενέστερον αἱ νομαί. ὥστε καὶ διαφεύγουσι τὰ πολλὰ οἱ δηχθέντες ἢν ἀνδρὶ λίβυϊ γένους τοῦ ψύλλων. ἢ καὶ ἄλλως προσφόροις ἐπιτύχωσι τοῖς φαρμάκοις. ἔστι μὲν δὴ ὁ ἰὸς τοῖς ἀγριωτάτοις τῶν ὄφεων. καὶ ἄλλως ὀλέθριος ἔς τε ἀνθρώπους καὶ ζῶα ὁμοίως τὰ πάντα. συντελοῦσι δὲ οὐχ ἥκιστα ἐς ἰσχύν σφισι τοῦ ἰοῦ. καὶ αἱ νομαί. ἐπεί τοι καὶ ἀνδρὸς ἀκούσας οἶδα φοίνικος ὡς ἐν τῇ ὀρεινῇ τῇ φοινίκης ἀγριωτέρους τοὺς ἔχεις ποιοῦσιν αἱ ῥίζαι. ἔφη δὲ ἄνθρωπον ἰδεῖν αὐτὸς ἀποφεύγοντα ὁρμὴν ἔχεως. καὶ τὸν μὲν ἐπί τι ἀναδραμεῖν δένδρον. τὸν δὲ ἔχιν ὡς ἦλθεν ὕστερος ἀποπνεῦσαι πρὸς τὸ δένδρον τοῦ ἰοῦ, καὶ οὐ ζῆν ἔτι τὸν ἄνθρωπον. τούτου μὲν τοιαῦτα ἤκουσα. ἐν δὲ τῇ χώρᾳ τῇ ἀράβων ὅσοι τῶν ἔχιων περὶ τὰ δένδρα τὰ πάσαλμα οἰκοῦσι, τοιάδε ἄλλα ἐς αὐτοὺς συμβαίνοντα οἶδα. μέγεθος μὲν κατὰ μυρσίνης θάμνον, τὰ πάσαλμά ἐστι. φύλλα δὲ αὐτοῖς κατὰ τὴν πόαν τοῦ σαμψούχου. ἔχιων δὲ τῶν ἐν τῇ ἀραβίᾳ καθ᾽ ὁπόσους καὶ πλείονες καὶ ἐλάσσονες ὑπὸ ἕκαστον αὐλίζονται δένδρον. τροφὴ γὰρ αὐτοῖς ὁ τῶν παλσάμων ἐστὶν ὀπὸς ἡδίστη. καὶ ἔτι καὶ ἄλλως τῇ σκιᾷ τῶν φυτῶν χαίρουσιν. ἐπὰν οὖν συλλέγειν τοῦ παλσάμου τὸν ὀπὸν ἀφίκηται τοῖς ἄραψιν ὥρα, ξύλων δύο ἕκαστος σκυτάλας ἐπὶ τοὺς ἔχεις ἐσφέρει. κροτοῦντες δὲ τὰ ξύλα, ἀπελαύνουσι τοὺς ἔχεις. ἀποκτείνειν δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐθέλουσιν ἱεροὺς τῶν παλσάμων νομίζοντες. ἢν δὲ καὶ ὑπὸ ἔχιων δηχθῆναί τῳ συμβῇ, τὸ μὲν τραῦμά ἐστιν ὅμοιον καὶ ὑπὸ σιδήρου. δεῖμα δὲ ἄπεστι τὸ ἀπὸ τοῦ ἰοῦ. ἅτε γὰρ σιτουμένοις τοῖς ἔχισι μύρων τὸ εὐοσμώτατον, μετακεραίνυσι σφίσιν ἐκ τοῦ θανατωδεστέρου ἐς τὸ ἠπιώτερον ὁ ἰός. ταῦτα μὲν δὴ ἔχοντά ἐστιν οὕτω. θῦσαι δὲ ἐν ἑλικῶνι μούσαις πρώτους καὶ ἐπονομάσαι τὸ ὄρος ἱερὸν εἶναι μουσῶν ἐφιάλτην καὶ ὦτον λέγουσιν. οἰκίσαι δὲ αὐτοὺς
» καὶ ἄσκρην. καὶ δὴ καὶ Ἡγησίνους ἐπὶ τῷδε ἐν τῇ ἀτθίδι ἐποίησεν. Ἄσκρῃ δ᾽ αὖ παρέλεκτο ποσειδάων
» ἐνοσίχθων. Ἣ δή οἱ τέκε παῖδα περιπλομένων ἐνιαυτῶν οἴοκλον ὃς πρῶτος μετ᾽ ἀλωέος ἔκτισε παί-
» δων Ἄσκρην ἥθ᾽ ἑλικῶνος ἔχει πόδα πιδακόεντα. ταύτην τὴν ἡγησίνου τὴν ποίησιν οὐκ ἐπελεξάμην. ἀλ-

λὰ πρότερον ἄρα ἐκλελοιπυῖα ἦν πρὶν ἢ ἐμὲ γενέσθαι. κάλλιππος δὲ κορίνθιος ἐν τῇ ἐς ὀρχομενίους συγγραφῇ μάρτυρα ποιεῖται τῷ λόγῳ τὰ ἡγησίνου τὰ ἔπη. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡμεῖς πεποιήμεθα παρ᾽ αὐτοῦ καλλίππου διδαχθέντες. ἄσκρης μὲν δὴ πύργος εἷς ἐπ᾽ ἐμοῦ καὶ ἄλλο οὐδέν, ἐλείπετο ἐς μνήμην. οἱ δὲ τοῦ ἀλωέως παῖδες ἀριθμόν τε μούσας ἐνόμισαν εἶναι τρεῖς. καὶ ὀνόματα αὐταῖς ἔθεντο μελέτην. καὶ μνήμην. καὶ ἀοιδήν. χρόνῳ δὲ ὕστερόν φασι πίερον μακεδόνα ἀφ᾽ οὗ καὶ μακεδόσιν ὠνόμασται τὸ ὄρος, τοῦτον ἐλθόντα ἐς θεσπιάς, ἐννέα τε μούσας καταστήσασθαι. καὶ τὰ ὀνόματα τὰ νῦν μεταθέσθαι σφίσι. ταῦτα δὲ ἐνόμιζεν οὕτως ὁ πίερος. ἢ σοφώτερά οἱ εἶναι φανέντα. ἢ κατά τι μάντευμα. ἢ παρά του διδαχθεὶς τῶν θρᾳκῶν. δεξιώτερον γὰρ τά τε ἄλλα ἐδόκει τοῦ μακεδονικοῦ τὸ ἔθνος εἶναι πάλαι τὸ θρᾴκιον καὶ οὐχ ὁμοίως ἐς τὰ θεῖα ὀλίγωρον. εἰσὶ δ᾽ οἳ καὶ αὐτῷ θυγατέρας ἐννέα πιέρῳ γενέσθαι λέγουσι. καὶ τὰ ὀνόματα ἅπερ ταῖς θεαῖς τεθῆναι καὶ ταύταις καὶ ὅσοι μουσῶν παῖδες ἐκλήθησαν ὑπὸ ἑλλήνων, θυγατριδοῦς εἶναι σφᾶς πιέρου. μίμνερμος δὲ ἐλεγεῖα ἐς τὴν μάχην ποιήσας τὴν σμυρναίων πρὸς γύγην τε καὶ λυδούς, φησὶν ἐν τῷ προοιμίῳ θυγατέρας οὐρανοῦ τὰς ἀρχαιοτέρας μούσας. τούτων δὲ ἄλλας νεωτέρας εἶναι διὸς παῖδας. ἐν ἑλικῶνι δὲ πρὸς τὸ ἄλσος ἰόντι τῶν μουσῶν, ἐν ἀριστερᾷ μὲν ἡ ἀγανίππη πηγή. θυγατέρα δὲ εἶναι τὴν ἀγανίππην τοῦ τερμησσοῦ λέγουσι. ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος ὁ τέρμησσος περὶ τὸν ἑλικῶνα. τὴν δὲ εὐθεῖαν ἐρχομένῳ πρὸς τὸ ἄλσος, ἐστὶν εἰκὼν εὐφήμης ἐπειργασμένη λίθῳ. τροφὸν δὲ εἶναι τὴν εὐφήμην λέγουσι τῶν μουσῶν. ταύτης τε οὖν εἰκών, καὶ μετ᾽ αὐτὴν λῖνός ἐστιν ἐν πέτρᾳ μικρᾷ σπηλαίου τρόπον εἰργασμένῃ. τούτῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον πρὸ τῆς θυσίας τῶν μουσῶν ἐναγίζουσι. λέγεται δὲ ὡς ὁ λῖνος οὗτος παῖς μὲν οὐρανίας εἴη. καὶ ἀμφιμάρου τοῦ ποσειδῶνος. μεγίστην δὲ τῶν τε ἐφ᾽ ἑαυτοῦ καὶ ὅσοι πρότερον ἐγένοντο λάβοι δόξαν ἐπὶ μουσικῇ καὶ ὡς ἀπόλλων ἀποκτείνειεν αὐτὸν ἐξισούμενον κατὰ τὴν ᾠδήν. ἀποθανόντος δὲ τοῦ λίνου τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ πένθος διῆλθεν ἄρα καὶ ἄχρι τῆς βαρβάρου πάσης. ὡς καὶ αἰγυπτίοις ᾆσμα γενέσθαι λῖνον. καλοῦσι δὲ τὸ ᾆσμα αἰγύπτιοι τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ μανερῶν. οἱ δὲ ἕλλησιν ἔπη ποιήσαντες ὅμηρος μὲν ἅτε ᾆσμα ἑλλήνιον ὂν ἐπιστάμενος τοῦ λίνου τὰ παθήματα, ἐπὶ τοῦ ἀχιλλέως ἔφη τῇ ἀσπίδι ἄλλα τε ἐργάσασθαι τὸν ἥφαιστον καὶ κιθαρῳδὸν παῖδα ᾄδοντα ἐς λῖνον. τοῖσι δ᾽ ἐν μέσσοισι πάϊς φόρμιγγι λιγείῃ, ἱμερόεν κιθάριζε. λῖνον δ᾽ ὑπὸ καλὸν ἄειδεν. πάμφως δὲ ὃς ἀθηναίοις τῶν ὕμνων ἐποίησε τοὺς ἀρχαιοτάτους, οὗτος ἀκμάζοντος ἐπὶ τῷ λίνῳ τοῦ πένθους οἰτόλινον ἐκάλεσεν αὐτόν. σαπφὼ δὲ ἡ λεσβία τοῦ οἰτολίνου τὸ ὄνομα ἐκ τῶν ἐπῶν τῶν πάμφω μαθοῦσα ἄδωνιν ὁμοῦ καὶ οἰτόλινον ᾖσε. θηβαῖοι δὲ λέγουσι παρὰ σφίσι ταφῆναι τὸν λῖνον. καὶ ὡς μετὰ τὸ πταῖσμα τὸ ἐν χερωνείᾳ τὸ ἑλληνικόν, φίλιππος ὁ ἀμύντου κατὰ δή τινα ὄψιν ὀνείρατος, τὰ ὀστᾶ ἀνελόμενος τοῦ λίνου κομίσει ἐς μακεδονίαν. ἐκεῖνον μὲν δὴ αὖθις ἐξ ἐνυπνίων ἄλλων ὀπίσω τοῦ λίνου τὰ ὀστᾶ ἐς θήβας ἀποστεῖλαι.

τὰ δὲ

Δεύτερος λίνος. σύλλας ἀλλοτρίοις θυμιάμασι σεβόμενος τὸ θεῖον. τὰ κατὰ ὀρφέα. χρησμὸς δοθεὶς λιβηθρίοις.

τὰ δὲ ἐπιθήματα τοῦ τάφου καὶ ὅσα σημεῖα ἄλλα ἦν, ἀνὰ χρόνον φασὶν ἀφανισθῆναι. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα τοιάδε ὑπὸ θηβαίων. ὡς τοῦ λίνου τούτου γένοιτο ὕστερον ἕτερος λίνος καλούμενος ἰσμηνίου. καὶ ὡς ἡρακλῆς ἔτι παῖς ὢν ἀποκτείνειεν αὐτὸν, διδάσκαλον μουσικῆς ὄντα. ἔπη δὲ οὔτε ὁ ἀμφιμάρου λίνος, οὔτε ὁ τούτου γενόμενος ὕστερον ἐποίησεν. ἢ καὶ ποιηθέντα ἐς τοὺς ἔπειτα οὐκ ἦλθε. ταῖς μούσαις δὲ ἀγάλματα μὲν πρῶτά ἐστι κηφισοδότου τέχνη πάσαις. προελθόντι δὲ οὐ πολὺ, τρεῖς μέν εἰσιν αὖθις κηφισοδότου. στρογγυλίωνος δὲ ἕτερα τοσαῦτα ἀνδρὸς βοῦς καὶ ἵππους ἄριστα εἰργασμένου. τὰς δὲ ὑπολοίπους τρεῖς ἐποίησεν ὀλυμπιοσθένης. καὶ ἀπόλλων χαλκοῦς ἐστιν ἐν ἑλικῶνι καὶ ἑρμῆς μαχόμενοι περὶ τῆς λύρας. καὶ διόνυσος ὁ μὲν λυσίππου. τὸ δὲ ἄγαλμα ἀνέθηκε σύλλας τοῦ διονύσου τὸ ὀρθὸν ἔργον τῶν μύρωνος θέας μάλιστα ἄξιον μετά γε τὸν ἀθήνησιν ἐρεχθέα. ἀνέθηκε δὲ οὐκ οἴκοθεν. ὀρχομενίους δὲ ἀφελόμενος τοὺς μινύας. τοῦτ' ἐστι τὸ ὑπὸ ἑλλήνων λεγόμενον θυμιάμασιν ἀλλοτρίοις τὸ θεῖον σέβεσθαι. ποιητὰς δὲ ἢ καὶ ἄλλως ἐπιφανεῖς ἐπὶ μουσικῇ τοσῶνδε εἰκόνας ἀνέθεσαν. θάμυριν μὲν αὐτόν τε ἤδη τυφλὸν καὶ λύρας κατεαγυίας ἐφαπτόμενον. ἀρίων δὲ ὁ μηθυμναῖος ἐστὶν ἐπὶ δελφῖνος. ὁ δὲ σακάδα τοῦ ἀργείου τὸν ἀνδριάντα πλάσας οὐ συνιεὶς πινδάρου τὸ ἐς αὐτὸν προοίμιον, ἐποίησεν οὐδὲν ἐς τὸ μῆκος τοῦ σώματος εἶναι τῶν αὐλῶν μείζονα τὸν αὐλητήν. κάθηται δὲ καὶ ἡσίοδος κιθάραν ἐπὶ τοῖς γόνασιν ἔχων. οὐδέν τι οἰκεῖον ἡσιόδῳ φόρημα. δῆλα γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάβδου δάφνης ᾖδε. περὶ δὲ ἡσιόδου τε ἡλικίας καὶ ὁμήρου πολυπραγμονήσαντι ἐς τὸ ἀκριβέστατον οὔ μοι γράφειν ἡδὺ ἦν ἐπισταμένῳ τὸ φιλαίτιον ἄλλων τε καὶ οὐχ ἥκιστα, ὅσοι κατ' ἐμὲ ἐπὶ ποιήσει τῶν ἐπῶν καθεστήκεσαν. ὀρφεῖ δὲ τῷ θρᾳκὶ πεποίηται μὲν παρεστῶσα αὐτῷ τελετή. πεποίηται δὲ περὶ αὐτὸν, λίθου τε καὶ χαλκοῦ θηρία ἀκούοντα ᾄδοντος. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα πιστεύουσιν οὐκ ὄντα ἕλληνες. καὶ δὴ καὶ ὀρφέα καλλιόπης τε εἶναι μούσης. καὶ οὐ τῆς πιέρου. καὶ οἱ τὰ θηρία ἰέναι πρὸς τὸ μέλος ψυχαγωγούμενα. ἐλθεῖν δὲ καὶ ἐς τὸν ᾅδην ζῶντα αὐτὸν παρὰ τῶν κάτω θεῶν τὴν γυναῖκα αἰτοῦντα. ὁ δὲ ὀρφεὺς ἐμοὶ δοκεῖν ὑπερεβάλετο ἐπῶν κόσμῳ τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἰσχύος. οἷα πιστευόμενος εὑρηκέναι τελετὰς θεῶν καὶ ἔργων ἀνοσίων καθαρμοὺς. νόσων τε ἰάματα καὶ τροπὰς μηνιμάτων θείων. τὰς δὲ γυναῖκάς φασι τῶν θρᾳκῶν ἐπιβουλεύειν μὲν αὐτῷ θάνατον ὅτι σφῶν τοὺς ἄνδρας ἀκολουθεῖν ἔπεισεν αὐτῷ πλανωμένῳ. φόβῳ δὲ τῶν ἀνδρῶν οὐ τολμᾶν. ὡς δὲ ἐνεφορήσαντο οἴνου, ἐξεργάζονται τὸ τόλμημα. καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἀπὸ τούτου κατέστη μεθυσκομένους ἐς τὰς μάχας χωρεῖν. εἰσὶ δὲ οἵ φασι κεραυνωθέντι ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμβῆναι τὴν τελευτὴν ὀρφεῖ. κεραυνωθῆναι δὲ αὐτὸν τῶν λόγων ἕνεκα ὧν ἐδίδασκεν ἐν τοῖς μυστηρίοις οὐ πρότερον ἀκηκοότας ἀνθρώπους. ἄλλοις δὲ προειρημένον ἐστὶν, ὡς προαποθανούσης οἱ τῆς γυναικὸς, ἐπὶ τὸ ἄορνον δι' αὐτὴν τὸ ἐν τῇ θεσπρωτίδι ἀφίκετο. εἶναι γὰρ πάλαι νεκυομαντεῖον αὐτόθι. νομίζοντα δέ οἱ ἕπεσθαι τῆς εὐρυδίκης τὴν ψυχὴν καὶ ἁμαρτόντα, ὡς ἐπεστράφη αὐτόχειρα αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐτοῦ γενέσθαι. λέγουσι δὲ οἱ θρᾷκες αἳ τῶν ἀηδόνων ἔχουσι νοσσιὰς ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ ὀρφέως, ταύτας ἥδιον καὶ μεῖζόν τι ᾄδειν. μακεδόνων δὲ οἱ χώραν τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν πιερίαν ἔχοντες καὶ πόλιν δῖον, φασὶν ὑπὸ τῶν γυναικῶν γενέσθαι τὴν τελευτὴν ἐνταῦθα τῷ ὀρφεῖ. ἰόντι δὲ ἐκ δίου τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος καὶ στάδια προεληλυθότι εἴκοσι, κίων τέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ καὶ ἐπίθημα ἐπὶ τῷ κίονι, ὑδρία λίθου. ἔχει δὲ τὰ ὀστᾶ τοῦ ὀρφέως ἡ ὑδρία καθὰ οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἑλικὼν ἄχρι σταδίων ἑβδομήκοντα πέντε. προελθόντι δὲ τὸ ῥεῦμα ἀφανίζεται τὸ ἀπὸ τούτου κατὰ τῆς γῆς. διαλεῖπον δὲ μάλιστα δύο καὶ εἴκοσι στάδια ἄνεισι τὸ ὕδωρ αὖθις καὶ ὄνομα βαφύρας ἀντὶ ἑλικῶνος λαβὼν, κάτεισιν ἐς θάλασσαν ναυσίπορος. τοῦτον οἱ δῖαι τὸν ποταμὸν ἐπιρρέειν διὰ παντὸς τῇ γῇ τὰ ἐξ ἀρχῆς φασι. τὰς γυναῖκας δὲ αἳ τὸν ὀρφέα ἀπέκτειναν ἐναπονίψασθαί οἱ θελῆσαι τὸ αἷμα. καταδῦναί τε ἐπὶ τούτῳ τὸν ποταμὸν ἐς τὴν γῆν, ἵνα δὴ μὴ τοῦ φόνου καθάρσια τὸ ὕδωρ παράσχηται. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλον ἐν λαρίσῃ λόγον. ὡς ἐν τῷ ὀλύμπῳ πόλις οἰκοῖτο λίβηθρα ᾗ τοῦ μακεδονίας τέτραπται τὸ ὄρος. καὶ εἶναι οὐ πόρρω τῆς πόλεως τὸ τοῦ ὀρφέως μνῆμα. ἀφικέσθαι δὲ τοῖς λιβηθρίοις παρὰ τοῦ διονύσου μάντευμα ἐκ θρᾴκης. ἐπεὶ δ' ἂν ἴδῃ τὰ ὀστᾶ τοῦ ὀρφέως ἥλιος, τηνικαῦτα ὑπὸ συὸς ἀπολεῖσθαι λιβηθρίοις τὴν πόλιν. οἱ μὲν δὴ οὐ πολλῆς φροντίδος ἐποιοῦντο τὸν χρησμόν. οὐ δὲ ἄλλο τι θηρίον οὕτω μέγα καὶ ἄλκιμον ἔσεσθαι νομίζοντες ὡς ἑλεῖν σφισι τὴν πόλιν. σῦν δὲ θρασύτητος μετεῖναι μᾶλλον ἢ ἰσχύος. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει τῷ θεῷ, συνέβαινε σφίσι τοιάδε. ποιμὴν περὶ μεσοῦσαν μάλιστα τὴν ἡμέραν ἐπικλίνων αὐτὸν πρὸς τοῦ ὀρφέως τὸν τάφον, ὁ μὲν ἐκάθευδεν ὁ ποιμήν. ἐπῄει δέ οἱ καὶ καθεύδοντι ἔπη τε ᾄδειν τῶν ὀρφέως καὶ μέγα καὶ ἡδὺ φωνεῖν. οἱ οὖν ἐγγύτατα νέμοντες ἢ καὶ ἀροῦντες ἕκαστοι τὰ ἔργα ἀπολείποντες, ἠθροίζοντο ἐπὶ τοῦ ποιμένος τὴν ἐν τῷ ὕπνῳ ᾠδήν. καί ποτε ὠθοῦντες ἀλλήλους καὶ ἐρίζοντες ὅστις ἐγγύτατα ἔσται τῷ ποιμένι, ἀνατρέπουσι τὸν κίονα. καὶ κατεάγη τε ἀπ' αὐτοῦ πεσοῦσα ἡ θήκη. καὶ εἶδεν ὁ ἥλιος τὰ ὀστᾶ

κατακλυσμὸς λιβήθρων. ποίησις ὀρφέως. στρουθὸς ἡ μεγάλη. θεὸς ὁ λαμψακηνῶν. τρίπους
ἡσιόδου. ἀγὼν μουσεῖα θεσπιέων. ἵππου κρήνη. ὅτι ἀρχὴ τῶν ἔργων ἡσιόδου τὸ, οὐκ ἄρα
μοῦνον ἔην. ἡσιόδου ποίησις καὶ μαντικὴ καὶ τελευτή. ναρκίσσου πηγή. κόρη δή-
μητρος ἁρπάζεται μεταξὺ συλλέγουσα ναρκίσσων ἄνθη. κρεῦσις. θίσβη.

τὸ ὀρφέως, λοιπόν. αὐτίκα δὲ ἐν τῇ ἐπερχομένῃ νυκτὶ, ὅ τε θεὸς κατέχει πολὺ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ·
καὶ ὁ ποταμὸς σῦς· τῶν δὲ περὶ τὸν ὄλυμπον χειμάρρων καὶ οὗτός ἐστι. τότε οὖν οὗτος ὁ ποταμὸς, κατέ
λαβε μὲν τὰ τείχη λιβηθρίοις· θεῶν δὲ ἱερὰ καὶ οἴκους ἀνέστρεψεν ἀνθρώπων. ἀπέπνιξε δὲ τούς τε ἀνθρώ
πους, καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ζῷα ὁμοίως τὰ πάντα. ἀπολλυμένων δὲ ἤδη λιβηθρίων οὕτως οἱ ἐν δίῳ μα
κεδόνες, κατά γε τὸν λόγον τοῦ λαρισσαίου ξένου ἐς τὴν ἑαυτῶν τὰ ὀστᾶ κομίζουσι τοῦ ὀρφέως. ὅστις
δὲ περὶ ποιήσεως ἐπολυπραγμόνησεν ἤδη τοὺς ὀρφέως ὕμνους οἶδεν ὄντας, ἕκαστόν τε αὐτῶν ἐπὶ
βραχύτατον, καὶ τὸ σύμπαν οὐκ ἐς ἀριθμὸν πολὺν πεποιημένους. λυκομίδαι δὲ ἴσασί τε καὶ ἐπᾴ
δουσι τοῖς δρωμένοις. κόσμῳ μὲν δὴ τῶν ἐπῶν δευτερεῖα φέροιντ' ἂν, μετὰ ὁμήρου γε τοὺς ὕμνους. τι
μῆς δὲ ἐκ τοῦ θείου, καὶ ἐς πλέον ἐκείνων ἥκουσι. καὶ ἀρσινόης ἐστὶν ἐν ἑλικῶνι εἰκὼν, ἣν πτολεμαῖος
ἔγημεν ἀδελφὸς ὤν. τὴν δὲ ἀρσινόην στρουθὸς φέρει χαλκῆ τῶν ἀπτήνων. πτερὰ μέν γε καὶ αὗται κα
τὰ τὰ αὐτὰ ταῖς ἄλλαις φύουσιν. ὑπὸ δὲ βάρους καὶ διὰ μέγεθος οὐχ οἷά τέ ἐστιν ἀνέχειν σφᾶς ἐς τὸν
ἀέρα τὰ πτερά. ἐνταῦθα καὶ τηλέφῳ τῷ ἡρακλέους γάλα ἐστὶν ἔλαφος παιδὶ μικρῷ διδοῦσα. καὶ
βοῦς τε παρ' αὐτόν. καὶ ἄγαλμα πριάπου θέας ἄξιον. τούτῳ τιμαὶ τῷ θεῷ δίδονται μὲν καὶ
ἄλλως ἔνθα εἰσὶν αἰγῶν νομαὶ καὶ προβάτων. ἢ καὶ ἑσμοὶ μελισσῶν. λαμψακηνοὶ δὲ ἐς πλέον ἢ θεοὺς
τοὺς ἄλλους νομίζουσι. διονύσου τε αὐτὸν παῖδα εἶναι καὶ ἀφροδίτης λέγοντες. ἐν δὲ τῷ ἑλικῶνι καὶ
ἄλλοι τρίποδες κεῖνται, καὶ ἀρχαιότατος ὃν ἐν χαλκίδι λαβεῖν τῇ ἐπ' εὐρίπῳ λέγουσιν ἡσίοδον νικήσαντα
ᾠδῇ. περιοικοῦσι δὲ καὶ ἄνδρες τὸ ἄλσος. καὶ ἑορτήν τε ἐνταῦθα οἱ θεσπιεῖς καὶ ἀγῶνα ἄγουσι μου
σεῖα. ἄγουσι δὲ καὶ τῷ ἔρωτι ἆθλα, οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀθληταῖς τιθέντες. ἐπαναβάντι δὲ στά
δια ἀπὸ τοῦ ἄλσους τούτου ὡς εἴκοσίν ἐστιν ἡ τοῦ ἵππου καλουμένη κρήνη. ταύτην τὸν βελλεροφόντου,
ποιῆσαί φασιν ἵππον. ἐπιψαύσαντα ὁπλῇ τῆς γῆς. βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν ἑλικῶνα οἰκοῦντες πα
ρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν ὡς ἄλλο ἡσίοδος ποιήσαι οὐδὲν ἢ τὰ ἔργα. καὶ τούτων δὲ τὰ ἐς τὰς μούσας ἀ
φαιροῦσι προοίμιον. ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς ἔριδας λέγοντες. καί μοι μόλιβδον ἐδείκνυ
σαν ἔνθα ἡ πηγὴ τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου λελυμασμένα. γέγραπται δὲ αὐτῷ τὰ ἔργα. ἔστι δὲ καὶ ἑ
τέρα κεχωρισμένη τῆς προτέρας ὡς πολύν τινα ἐπῶν ὁ ἡσίοδος ἀριθμὸν ποιήσειεν. ἐς γυναῖκάς τε ᾀ
δόμενα. καὶ ἃς μεγάλας ἐπονομάζουσιν ἠοίας. καὶ θεογονίαν τε καὶ ἐς τὸν μάντιν μελάμποδα. καὶ ὡς
θησεὺς ἐς τὸν ᾅδην ὁμοῦ πειρίθῳ καταβαίη. παραινέσεις τε χείρωνος. ἐπὶ διδασκαλίᾳ δὲ τῇ ἀχιλ
λέως καὶ ὅσα ἐπὶ ἔργοις τε καὶ ἡμέραις. οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι λέγουσι, καὶ ὡς μαντικὴν ἡσίοδος διδα
χθείη παρὰ ἀκαρνάνων. καὶ ἔστιν ἔπη μαντικά, ὅσα τε ἐπελεξάμεθα, καὶ ἡμεῖς. καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέ
ρασιν. ἐναντία δὲ καὶ ἐς τοῦ ἡσιόδου τὴν τελευτήν ἐστιν εἰρημένα. ὅτι μὲν γὰρ οἱ παῖδες τοῦ γανύ
κτορος κτίμενος καὶ ἄντιφος, ἔφυγον ἐς μολυκρείαν ἐκ ναυπάκτου διὰ τὸν ἡσιόδου φόνον, καὶ
αὐτόθι ἀσεβήσασιν ἐς ποσειδῶνα, ἐγένετο τῇ μολυκρείᾳ σφίσιν ἡ δίκη, τάδε μὲν καὶ οἱ πάντες κα
τὰ ταυτὰ εἰρήκασι. τὴν δὲ ἀδελφὴν τῶν νεανίσκων οἱ μὲν ἄλλοι τοῦ φασιν αἰσχύναντος ἡσίοδον λα
βεῖν οὐκ ἀληθῆ τὴν τοῦ ἀδικήματος δόξαν. οἱ δὲ ἐκείνου γενέσθαι τὸ ἔργον. τὰ μὲν δὴ ἐς ἡσίοδον καὶ αὐτὸν καὶ ἐς τὰ
ἔπη, διάφορα ἐπὶ τοσοῦτον εἴρηται. ἐπὶ δὲ ἄκρᾳ τῇ κορυφῇ τοῦ ἑλικῶνος ποταμὸς οὐ μέγας ἐστὶν ὁ λάμος. θεσπιέων
δὲ ἐν τῇ γῇ, ἡδονάκων ἐστὶν ὀνομαζόμενον. ἐνταῦθά ἐστι ναρκίσσου πηγή. καὶ τὸν νάρκισσον ἰδεῖν ἐς τοῦτο τὸ ὕ
δωρ φασίν. οὐ συνέντα δὲ ὅτι ἑώρα σκιὰν τὴν ἑαυτοῦ, λαθεῖν τε αὑτὸν ἐρασθέντα αὑτοῦ. καὶ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος
ἐπὶ τῇ πηγῇ οἱ συμβῆναι τὴν τελευτήν. τοῦτο μὲν δὴ παντάπασιν εὔηθες, ἡλικίας ἤδη τινὰ ἐς
τοῦτο ἥκοντα, ὡς ὑπὸ ἔρωτος ἁλίσκεσθαι. μηδὲ ὁποῖόν τι ἄνθρωπος καὶ ὁποῖόν τι ἀνθρώπου σκιὰ
διαγνῶναι. ἔχει δὲ καὶ ἕτερος ἐς αὐτὸν λόγος, ἧσσον μὲν τοῦ προτέρου γνώριμος. λεγόμενος δὲ καὶ οὗ
τος ἀδελφὴν γενέσθαι ναρκίσσῳ δίδυμον, τά τε ἄλλα ἐς ἅπαν ὅμοιον τὸ εἶδος καὶ ἀμφοτέροις ὡ
σαύτως κόμην εἶναι, καὶ ἐσθῆτα ἐοικυῖαν αὐτοὺς ἐνδύεσθαι. καὶ δὴ καὶ ἐπὶ θήραν ἰέναι μετὰ ἀλλή
λων. νάρκισσον δὲ ἐρασθῆναι τῆς ἀδελφῆς. καὶ ὡς ἀπέθανεν ἡ παῖς φοιτῶντα ἐπὶ τὴν πηγὴν, συνιέ
ναι μὲν ὅτι τὴν ἑαυτοῦ σκιὰν ἑώρα, εἶναι δέ οἱ καὶ συνιέντα ῥᾳστώνην τοῦ ἔρωτος. ἅτε οὐχ ἑαυτοῦ σκι
ὰν δοξάζοντι ἀλλὰ εἰκόνα ὁρᾶν τῆς ἀδελφῆς. νάρκισσον δὲ ἄνθος ἡ γῆ καὶ πρότερον ἔφυεν ἐμοὶ δοκεῖν
εἰ τοῖς πάμφω τεκμαίρεσθαι χρή τι ἡμᾶς ἔπεσι. γεγονὼς γὰρ πολλοῖς πρότερον ἔτεσιν ἢ νάρκισσος ὁ θεσπι
εὺς κόρην τὴν δήμητρός φασιν ἁρπασθῆναι παίζουσαν, καὶ ἄνθη συλλέγουσαν. ἁρπασθεῖσαν δὲ οὐκ ἴοις ἀπατη
θεῖσαν ἀλλὰ ναρκίσσοις. οἱ δὲ ἐν κρεύσιδι ἐπινείῳ τῷ θεσπιέων οἰκοῦσιν, ἐν κοινῷ μὲν ἐστὶν οὐδέν. ἐν ἰδιώτου
δὲ ἀνδρὸς ἄγαλμα ἦν διονύσου, γύψου πεποιημένον καὶ ἐπικεκοσμημένον γραφῇ. πλοῦς δὲ ἐς κρεῦ
σίν ἐστιν ἐκ πελοποννήσου σκολιός τε καὶ ἄλλως οὐκ εὔδιος. ἄκραι τε γὰρ ἀνέχουσιν ὡς μὴ κατ' εὐθὺ τοῦ θαλάσ
σης περαιοῦσθαι. καὶ ἅμα ἐκ τῶν ὀρῶν καταπνέουσιν ἄνεμοι βίαιοι. πλέοντι δὲ ἐκ κρεύσιδος οὐκ ἄνω, τῆς δὲ

Τίφα πατρὶς τίφυος. ἁλίαρτος. λυσάνδρου στρατήγημα. δικαία κρίσις. καὶ ὠμότης. φιλοχρηματία. Τειρεσίου τάφος. μαντώ.

αὐτὴν βοιωτίαν, πόλις ἐστὶν ἐν δεξιᾷ θίσβη. πρῶτα μὲν ὄρος ἐστὶν πρὸς θαλάσσῃ, ἐστὶ δὲ ὑπερβάλλοντα πεδίον σε ἐκδέξεται. καὶ μετὰ τοῦτο ἄλλο ὄρος. ἐν δὲ ταῖς ὑπωρείαις, ἐστὶ πόλις. ἡρακλέους δὲ ἱερὸν. καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν ἐν ταῦθα ἐστὶ λίθου. καὶ ἡράκλεια ἑορτὴν ἄγουσι. τὸ δὲ πεδίον τὸ μεταξὺ τῶν ὀρῶν ἐκώλυσεν οὐδὲν λίμνην ὑπὸ πλήθους εἶναι τοῦ ὕδατος εἰ μὴ διὰ μέσου χῶμα σφίσιν ἐποίησαν ἰσχυρόν. καὶ οὕτω παρὰ ἔτος ἐς μὲν τὰ ἐπέκεινα τοῦ χώματος, ἐκτρέπουσι τὸ ὕδωρ. τὸ δὲ ἐνταῦθα ἕτερα αὐτοῦ, γεωργοῦσι. θίσβην δὲ λέγουσιν, ἐνταῦθα χώριον εἶναι νύμφην. ἀφ᾽ ἧς ἡ πόλις τὸ ὄνομα ἔσχηκε. παραπλέοντι δὲ αὐτόθι πόλισμά ἐστιν οὐ μέγα ἐπὶ θαλάσσῃ τίφα. ἡράκλειόν τε τιφαιεῦσιν ἐστὶ καὶ ἑορτὴν ἄγουσιν ἐπέτειον. οὗτοι βοιωτῶν μάλιστα ἐκ παλαιοῦ τὰ θαλάσσια θέλουσιν εἶναι σοφοί. τῖφυν ἄνδρα μνημονεύοντες ἐπιχώριον, ὡς προκριθείη γενέσθαι τῆς ἀργοῦς κυβερνήτης. ἀποφαίνουσι δὲ καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἔνθα ἐκ κόλχων ὀπίσω κομιζομένην κομίσασθαι τὴν ἀργὼ λέγουσιν. ἀπὸ δὲ θεσπιᾶς ἰόντι ἄνω πρὸς ἤπειρον, ἔστιν ἁλίαρτος. ὅστις δὲ ἁλιάρτου γέγονεν ἢ κορωνείας οἰκιστὴς, οὔ με ἀπὸ τῶν ἐς ὀρχομενίους ἐχόντων εἰκὸς ἦν χωρίζειν. κατὰ δὲ τὴν στρατείαν τοῦ μήδου φρονήσασιν ἁλιαρτίοις τὰ ἑλλήνων, μοῖρα τῆς ξέρξου στρατιᾶς, γῆν τε σφίσιν ὁμοῦ καὶ τὴν πόλιν ἐπεξῆλθε καίουσα. ἐν ἁλιάρτῳ δέ ἐστι λυσάνδρου τοῦ λακεδαιμονίου μνῆμα. προσβαλὼν γὰρ τῷ ἁλιάρτῳ πρὸς τὸ τεῖχος, στρατιᾶς ἔκ τε θηβῶν ἐνούσης ἔνδον καὶ ἐξ ἀθηνῶν, καὶ ἐπεξελθόντων τῶν πολεμίων ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ. λύσανδρον δὲ τὰ μὲν ἐς τὰ μάλιστα ἐπαινέσαι, τὰ δὲ καὶ πικρῶς ἐστι μέμψασθαι. σοφίαν μέν γε τοιαύτην ἐπεδείξατο, ἡγούμενος πελοποννησίων ταῖς τριήρεσιν. ἀντίοχον κυβερνήτην ὄντα ἀλκιβιάδου, φυλάξας ἀλκιβιάδην ἀπόντα τοῦ ναυτικοῦ, τηνικαῦτα ἐς ἀντίοχον ἐπηγάγετο ἐς ἐλπίδα, ὡς ὄντα ἀξιόμαχον ναυμαχῆσαι λακεδαιμονίοις. καὶ ἀναγαγόμενον ὑπὸ θράσους τε καὶ ἀλαζονείας, ἐνίκησεν αὐτὸν οὐ πόρρω τοῦ κολοφωνίων ἄστεως. ὡς δὲ καὶ δεύτερα ὁ λύσανδρος ἐνταῦθα τὰς τριήρεις ἀφίκετο ἐκ σπάρτης, ἡμέρωσεν μὲν οὕτω κῦρον ὡς χρήματα ὁπότε ἐς τὸ ναυτικὸν αἰτοίη παρεῖναί οἱ κατὰ καιρόν τε, καὶ ἄφθονα. ὁρμούντων δὲ ναυσὶν ἑκατὸν ἐν αἰγὸς ποταμοῖς ἀθηναίων εἷλεν αὐτῶν τὰ πλοῖα ἐσκεδασμένους ἐπί τε ὕδωρ τοὺς ναύτας καὶ ἐπὶ ἀγορὰν φυλάξας. παρέσχετο δὲ καὶ ἔργον τοιόνδε ἐς δικαιοσύνην. αὐτολύκῳ τῷ παγκρατιάσαντι. οὗ δὴ καὶ εἰκόνα ἰδὼν οἶδα, ἐν πρυτανείῳ τῷ ἀθηναίων, τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐς ἀμφισβήτησιν ὅτου δὴ κτήματος ἐπίδικος ἦλθεν ὁ σπαρτιάτης. ὡς δὲ ἄρα λείπων ἡλίσκετο οὐ δίκαια, ἦν γὰρ δὴ τηνικαῦτα ἀθηναίοις τῶν τριάκοντα ἡ ἀρχὴ, καὶ παρῆν ἔτι ὁ λύσανδρος, τούτων ἕνεκα ἐπίδικος, πληγῶν τε ἄρχειν ἐπήρθη, καὶ ἀμυνόμενον τὸν αὐτόλυκον ἦγεν ἐπὶ λύσανδρον, πανταπάσιν ἐκεῖνον ἐς χάριν τὴν ἑαυτοῦ δικάσειν ἐλπίζων. λύσανδρος δὲ, ἀδικεῖν ἐπίδικον κατέγνω, καὶ ἀπέπεμψεν ἀτιμάσας τῷ λόγῳ. τάδε μὲν λυσάνδρῳ τὰ ἐς δόξαν ὑπάρχοντα ἦν. ἄλλα δὲ τόσα ὀνείδη. φιλοκλέα τε ἀθηναῖον ἐν αἰγὸς ποταμοῖς καὶ αὐτὸν στρατηγοῦντα καὶ ἀθηναίων τῶν ἄλλων, ὅσον τετρακισχιλίους αἰχμαλώτους ὄντας, ἀπέκτεινεν ὁ λύσανδρος. καὶ σφισιν οὐδὲ ἀποθανοῦσιν ἐπήνεγκε γῆν, ὃ καὶ μήδων τοῖς ἀποβᾶσιν ἐς μαραθῶνα ὑπῆρξε παρ᾽ ἀθηναίων καὶ αὐτῶν λακεδαιμονίων τοῖς πεσοῦσιν ἐν θερμοπύλαις ἐκ βασιλέως ξέρξου. μείζονα δὲ ἔτι λακεδαιμονίοις ὀνείδη γενέσθαι παρεσκεύασεν ὁ λύσανδρος ἐπί τε δεκαδαρχίαις ἃς κατέστησε ταῖς πόλεσι, καὶ ἐπὶ τοῖς λάκωσιν ἁρμοσταῖς. λακεδαιμονίων δὲ χρήματα οὐ νομιζόντων κτᾶσθαι, κατὰ δὴ τι μάντευμα ὡς ἡ φιλοχρηματία μόνη γένοιτο ἂν ἀπώλεια τῇ σπάρτῃ, ὁ δὲ καὶ χρημάτων πόθον σφίσιν ἐνεποίησεν ἰσχυρόν. ἐγὼ μὲν δὴ πέρσαις τε ἑπόμενος καὶ δικάζων νόμῳ γε τῷ ἐκείνων, βλάβος κρίνω λακεδαιμονίοις μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν γενέσθαι λύσανδρον. ἐν ἁλιάρτῳ δὲ, τῷ τε λυσάνδρου μνῆμα. καὶ κέκροπος τοῦ πανδίονός ἐστιν ἡρῷον. τὸ δὲ ὄρος τὸ τιλφούσιον καὶ ἡ τιλφοῦσα καλουμένη πηγὴ, σταδίους μάλιστα ἁλιάρτου πεντήκοντα ἀπέχουσι. λέγεται δὲ ὑπὸ ἑλλήνων ἀργείους μετὰ τῶν πολυνείκους παίδων ἑλόντας θήβας ἐς δελφοὺς τῷ θεῷ καὶ ἄλλα τῶν λαφύρων καὶ τειρεσίαν ἄγειν. καὶ εἴχετο γὰρ δίψῃ, καθ᾽ ὁδόν φασιν αὐτὸν πιόντα ἀπὸ τῆς τιλφούσης ἀφεῖναι τὴν ψυχήν. καὶ ἔστι τάφος ἐν τῷ αὐτῷ πρὸς τῇ πηγῇ. τὴν δὲ θυγατέρα τοῦ τειρεσίου, δοθῆναι μέν φασι τῷ ἀπόλλωνι ὑπὸ τῶν ἀργείων. προστάξαντος δὲ τοῦ θεοῦ ναυσὶν ἐς τὴν ἰωνίαν, καὶ ἰωνίας ἐς τὴν κολοφωνίαν περαιωθῆναι. ἡ μὲν αὐτόθι συνῴκησε μαντὼ ῥακίῳ κρητί. τὰ δὲ ἄλλα ἐς τειρεσίαν ἐτῶν τε ἀριθμοῦ, ὡς γεγράφασιν αὐτὸν βιῶναι. καὶ ὡς ἐκ γυναικὸς ἐς ἄνδρας ἤλλαξε. καὶ ὅτι ὅμηρος ἐποίησεν ἐν ὀδυσσείᾳ, συνιέναι γνώμην τειρεσίαν τῶν ἐν ᾅδου μόνον. ταῦτα μὲν καὶ οἱ πάντες ἴσασιν ἀκοῇ. ἁλιαρτίοις δέ ἐστιν ἐν ὑπαίθρῳ θεῶν ἱερόν. ἃς πραξιδίκας καλοῦσιν. ἐνταῦθα ὀμνύουσι μὲν ποιοῦνται δὲ οὐκ ἐπίδρομον τὸν ὅρκον. ταύταις μέν ἐστι πρὸς τῷ ὄρει τῷ τιλφουσίῳ τὸ ἱερόν. ἐν ἁλιάρτῳ δὲ εἰσὶ ναοὶ, καὶ σφίσιν οὐκ ἀγάλματα ἔνεστιν. οὐκ ὄροφος ἔπεστιν. οὐ μὴν οὐδὲ οἷς τισιν ἐποίησαν οὐδὲ τοῦτο ἠδυνάμην πυθέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἁλιαρτίᾳ ποταμὸς λόφις. λέγεται δὲ τῆς χώρας αὐχμηρᾶς οὔσης τὸ ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὕδατος οὐκ ὄντος ἐν αὐτῇ ἄνδρα τῶν δυναστευόντων ἐλθόν-

Ἀλαλκομεναί. σύλλας ἀνήμερος ἐς τὴν ἑλλάδα. τρίτων ἐν βοιωτίᾳ. ἰοδάμεια ἀπολιθωθεῖσα. μοῦσαι σειρήνων ἡττηθεισῶν ἀναδούμεναι τὰ πτερά. ἡρακλῆς χάροψ. ὀρχομενός. ἀνδρηὶς χώρα. ἀθάμας. φρίξος. πρέσβων.

τα ἐς δελφοὺς ἐπερέσθαι, τρόπον ὅντινα ὕδωρ εὑρήσουσιν ἐν τῇ γῇ. τὴν δὲ πυθίαν προστάξαι ὃς ἂν ἐπανήκουσι ἐς ἁλίαρτον ἐντύχῃ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων, τοῦτον δὴ φονέα γενέσθαι αὐτόν. ἐντυχεῖν τε δὴ αὐτῷ παρθενουμένους τὸν υἱὸν λόφιν. καὶ τὸν οὐ μελλήσαντα τῷ ξίφει τὸν νεανίσκον παῖσαι. καὶ τὸν μὲν ἔτι ἔμπνουν περιθεῖν. ὅθεν δὲ ῥυῆναι τὸ αἷμα, ὕδωρ ἐντεῦθεν ἀνεῖναι τὴν γῆν. ἐπὶ τούτῳ μὲν ὁ ποταμὸς καλεῖται λόφις. ἀλαλκομεναὶ δὲ, κώμη μέν ἐστιν οὐ μεγάλη. κεῖται δὲ ὄρους οὐκ ἄγαν ὑψηλοῦ πρὸς τοῖς ποσὶν ἐσχάτοις. γενέσθαι δὲ αὐτῇ τὸ ὄνομα μὲν ἀπὸ ἀλαλκομενοῦς ἀνδρὸς αὐτόχθονος. ὑπὸ τούτου δὲ, ἀθηνᾶν τραφῆναι λέγουσιν. οἱ δὲ εἶναι καὶ τὴν ἀλαλκομενίαν τῶν ὠγύγου θυγατέρων φασίν. ἀπωτέρω δὲ τῆς κώμης, ἐπεποίητο ἐν τῷ χθαμαλῷ τῆς ἀθηνᾶς ναός. καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον ἐλέφαντος. σύλλα δὲ, ἔστι μὲν καὶ τὰ ἐς ἀθηναίους ἀνήμερα καὶ ἤθους ἀλλότρια τοῦ ῥωμαίων. ἐοικότα δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐς θηβαίους τε καὶ ὀρχομενίους. προσεξειργάσατο δὲ, καὶ ἐν ταῖς ἀλαλκομεναῖς τῆς ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα αὐτὸ συλήσας. τοῦτον μὲν τοιαῦτα ἔς τε ἑλληνίδας πόλεις καὶ θεοὺς τῶν ἑλλήνων ἐκμανέντα ἐπέλαβεν ἀχαριστοτάτη νόσος πασῶν. φθεῖρες γὰρ ἐξήνθησαν. ἥ τε πρότερον εὐτυχία δοκοῦσα ἐς τοιοῦτο περιῆλθεν αὐτῷ τέλος. τὸ δὲ ἱερὸν ἐν ταῖς ἀλαλκομεναῖς ἠμελήθη τὸ ἀπὸ τοῦδε ἅτε ἠρημωμένης τῆς θεοῦ. ἐγένετο δὲ καὶ ἄλλο ἐπ' ἐμοῦ τοιόνδε ἐς κατάλυσιν τοῦ ναοῦ. κισσὸς οἱ προσπεφυκὼς μέγας καὶ ἰσχυρὸς, διέλυσεν ἐκ τῶν ἁρμονιῶν καὶ διέσπα τοὺς λίθους ἀπ' ἀλλήλων. ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἐνταῦθα οὐ μέγας χείμαρρος. ὀνομάζουσι δὲ τρίτωνα, αὐτόν. ὅτι τὴν ἀθηνᾶν τραφῆναι παρὰ ποταμῷ τρίτωνι ἔχει λόγος. ὡς δὴ τοῦτον τὸν τρίτωνα ὄντα καὶ οὐχὶ τὸν λιβύων. ὃς ἐς τὴν πρὸς λιβύην θάλασσαν ἐκδίδωσιν ἐκ τῆς τριτωνίδος λίμνης. πρὶν δὲ ἐς κορώνειαν ἐξ ἀλαλκομενῶν ἀφικέσθαι, τῆς ἰτωνίας ἀθηνᾶς ἐστι τὸ ἱερόν. καλεῖται δὲ ἀπὸ ἰτωνίου τοῦ ἀμφικτύονος. καὶ ἐς τὸν κοινὸν συνίασιν ἐνταῦθα οἱ βοιωτοὶ σύλλογον. ἐν δὲ τῷ ναῷ χαλκοῦ πεποιημένα ἀθηνᾶς ἰτωνίας καὶ διός ἐστιν ἀγάλματα. τέχνη δὲ ἀγορακρίτου μαθητοῦ δὲ καὶ ἐρωμένου φειδίου. ἀνέθεσαν δὲ καὶ χαρίτων ἀγάλματα ἐπ' ἐμοῦ. λέγεται δὲ καὶ τοιόνδε. ἰοδάμειαν ἱερωμένην τῇ θεῷ νύκτωρ ἐς τὸ τέμενος ἐσελθεῖν. καὶ αὐτὴν τὴν ἀθηνᾶν φανῆναι. τῷ χιτῶνι δὲ τῆς θεοῦ τὴν μεδούσης ἐπεῖναι τῆς γοργόνος κεφαλήν. ἰοδάμειαν δὲ ὡς εἶδεν, γενέσθαι λίθον. καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτιθεῖσα γυνὴ πῦρ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐπὶ τῆς ἰοδαμείας τὸν βωμὸν, ἐς τρὶς ἐπιλέγει τῇ βοιωτῶν φωνῇ. ἰοδάμειαν ζῆν καὶ αἰτεῖν πῦρ. κορώνεια δὲ παρείχετο μὲν ἐς μνήμην ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἑρμοῦ βωμὸν ἐπιμηλίου. τὸν δὲ, ἀνέμων. κατωτέρω δὲ ὀλίγον ἥρας ἐστὶν ἱερὸν καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον. πυθοδώρου τέχνη θηβαίου. φέρει δὲ ἐπὶ τῇ χειρὶ σειρῆνας. τὰς γὰρ δὴ ἀχελῴου θυγατέρας ἀναπεισθείσας φασὶν ὑπὸ ἥρας, καταστῆναι πρὸς τὰς μούσας ἐς ᾠδῆς ἔργον. αἱ δὲ ὡς ἐνίκησαν ἀποτίλασαι τῶν σειρήνων τὰ πτερὰ ποιήσασθαι στεφάνους ἀπ' αὐτῶν λέγονται. κορωνείας δὲ σταδίους ὡς τεσσαράκοντα ὄρος ἀπέχει τὸ λιβήθριον. ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῷ μουσῶν τε καὶ νυμφῶν ἐπίκλησίν ἐστι λιβηθρίων. καὶ πηγαὶ, τὴν μὲν λιβηθριάδα ὀνομάζουσιν. ἡ δὲ ἑτέρα πέτρα, γυναικὸς μαστοῖς εἰσιν εἰκασμέναι καὶ ὅμοιον γάλακτι ὕδωρ ἀπ' αὐτῶν ἄνεισιν. ἐς δὲ τὸ ὄρος τὸ λαφύστιον, καὶ ἐς τοῦ διὸς τοῦ λαφυστίου τὸ τέμενος, εἰσὶν ἐκ κορωνείας στάδιοι μάλιστα εἴκοσι. λίθου μὲν τὸ ἄγαλμά ἐστιν. ἀθάμαντος δὲ θύειν φρίξον καὶ ἕλλην ἐνταῦθα μέλλοντος, πεμφθῆναι κριὸν τοῖς παισί φασιν ὑπὸ διὸς ἔχοντα τὸ δέρας χρυσοῦν, καὶ ἀποδρᾶσαι σφᾶς ἐπὶ τοῦ κριοῦ τούτου. ἀνωτέρω δέ ἐστιν ἡρακλῆς χάροψ ἐπίκλησιν. ἐνταῦθα δὲ οἱ βοιωτοὶ λέγουσιν ἀναβῆναι τὸν ἡρακλέα ἄγοντα τοῦ ᾅδου τὸν κύνα. ἐκ δὲ λαφυστίου κατιόντι ἐς τῆς ἰτωνίας ἀθηνᾶς τὸ ἱερὸν, ποταμός ἐστι φάλαρος ἐς τὴν κηφισίδα ἐκδιδοὺς λίμνην. τοῦ δὲ ὄρους τοῦ λαφυστίου πέραν ἐστὶν ὀρχομενός. εἰ τοῖς ἕλλησιν ἄλλη πόλις ἐπιφανὴς, καὶ αὕτη ἐς δόξαν. εὐδαιμονίας δέ ποτε ἐπὶ μέγιστον προαχθεῖσαν, ἔμελλεν ἄρα ἀποδέξεσθαι τέλος καὶ ταύτην οὐ πολύ τι ἀποδέον ἢ μυκήνας τε καὶ δῆλον. περὶ δὲ τῶν ἀρχαίων τοιαῦτα ἦν ὁπόσα καὶ μνημονεύουσιν. ἀνδρέα πρῶτον ἐνταῦθα, πηνειοῦ παῖδα τοῦ ποταμοῦ λέγουσιν ἐποικῆσαι. καὶ ἀπὸ τούτου τὴν γῆν, ἀνδρηΐδα ὀνομασθῆναι. παραγενομένου δὲ ὡς αὐτὸν ἀθάμαντος ἀπένειμε τῆς αὑτοῦ τῷ ἀθάμαντι, τήν τε περὶ τὸ λαφύστιον χώραν, καὶ τὴν νῦν κορώνειαν καὶ ἁλιαρτίαν. ἀθάμας δὲ ἅτε οὐδένα οἱ παίδων τῶν ἀρσένων λελεῖφθαι νομίζων, τὰ μὲν γὰρ ἐς λέαρχόν τε καὶ μελικέρτην, ἐτόλμησεν αὐτός. λεύκωνι δὲ ὑπὸ νόσου τελευτῆσαι συνέβη. φρίξον δ' ἄρα οὐκ ἠπίστατο ἢ αὐτὸν περιόντα, ἢ γένος ὑπολειπόμενον φρίξου, τούτων ἕνεκα ἐποιήσατο ἁλίαρτον καὶ κόρωνον τοὺς θερσάνδρου τοῦ σισύφου. σισύφου γὰρ ἀδελφὸς ἦν ὁ ἀθάμας. ὕστερον δὲ ἀναστρέψαντος ἐκ κόλχων, οἱ μὲν αὐτοῦ φρίξου φασὶν οἱ δὲ πρέσβωνος, γεγονέναι δὲ φρίξῳ τὸν πρέσβωνα ἐκ τῆς αἰήτου θυγατρὸς, οὕτω συγχωροῦσιν οἱ θερσάνδρου παῖδες, οἶκον μὲν τὸν ἀθάμαντος ἀθάμαντι καὶ τοῖς ἀπ' ἐκείνου προσήκειν. αὐτοὶ δὲ μοῖραν γὰρ δίδωσί σφισιν ἀθάμας τῆς γῆς, ἁλιάρτου καὶ κορωνείας, ἐγένοντο οἰκισταί. πρότερον δὲ ἔτι τούτων ἀνδρεὺς εὐίππην θυγατέρα λεύκωνος λαμβάνει

Χάριτες ἐτεόκλειοι· διάφορα· περί τε ἀριθμοῦ καὶ περὶ ὀνομασίας χαρίτων· φλεγύων ὕβρεις καὶ πανωλεθρία· μινύου θησαυροί·

παρὰ ἀθάμαντος γυναῖκα· καὶ υἱὸς ἐτεοκλῆς αὐτῷ γίνεται κηφισσοῦ δὲ τοῦ ποταμοῦ κατὰ πολιτῶν τὴν φήμην· ὥστε καὶ τῶν ποιησάντων τινὲς κηφισιάδην τὸν ἐτεοκλέα ἐκάλεσαν ἐν τοῖς ἔπεσιν. οὗτος ὡς ἐβασίλευσεν ὁ ἐτεοκλῆς, τὴν μὲν χώραν ἀπὸ ἀνδρέως ἔχειν τὸ ὄνομα εἴασεν· φυλὰς δὲ κηφισιάδα. τὴν δὲ ἑτέραν ἐπώνυμον αὐτῷ κατεστήσατο. ἀφικομένῳ δὲ πρὸς αὐτὸν ἄλμῳ τῷ σισύφου δίδωσιν οἰκῆσαι τῆς χώρας οὐ πολλήν· καὶ αἱ κῶμαι τότε ἐκλήθησαν ἀλμωνεῖς ἀπὸ τοῦ ἄλμου τούτου. χρόνῳ δὲ ἐξενίκησεν ὕστερον εἶναι τῇ κώμῃ ἄλμωνας. τὸν δὲ ἐτεοκλέα λέγουσιν οἱ βοιωτοὶ χάρισιν ἀνθρώπων θῦσαι πρῶτον· καὶ ὅτι μὲν τρεῖς εἶναι χάριτας κατεστήσατο, ἴσασιν· ὀνόματα δὲ οἷα ἔθετο αὐταῖς οὐ μνημονεύουσιν. ἐπεὶ λακεδαιμόνιοί γε εἶναι χάριτας δύο καὶ λακεδαίμονα ἱδρύσασθαι τὸν ταϋγέτης φασὶν αὐτάς· καὶ ὀνόματα θέσθαι κλητὰν καὶ φαεννάν· ἐοικότα μὲν δὴ χάρισιν ὀνόματα καὶ ταῦτα, ἐοικότα δὲ καὶ παρὰ ἀθηναίοις· τιμῶσι γὰρ ἐκ παλαιοῦ καὶ ἀθηναῖοι χάριτας αὐξὼ καὶ ἡγεμόνην. τὸ γὰρ τῆς καρποῦς, ἔστιν οὐ χάριτος· ἀλλὰ ὥρας ὄνομα. τῇ δὲ ἑτέρᾳ τῶν ὡρῶν νέμουσιν ὁμοῦ τῇ πανδρόσῳ τιμὰς οἱ ἀθηναῖοι θαλλὼ τὴν θεὸν ὀνομάζοντες. παρὰ δὲ ἐτεοκλέους τοῦ ὀρχομενίου μαθόντες τρισὶν ἤδη νομίζομεν χάρισιν εὔχεσθαι. καὶ ἀγγελίων τέκταιος καὶ ἐόντες γε διονύσου τὸν ἀπόλλωνα ἐργαζόμενοι δηλίοις τρεῖς ἐποίησαν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ χάριτας· καὶ ἀθήνησι πρὸ τῆς ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἐσόδου χάριτές εἰσι, καὶ αὗται τρεῖς· παρὰ δὲ αὐταῖς τελετὴν ἄγουσιν ἐς τοὺς πολλοὺς ἀπόρρητον. πάμφως μὲν δὴ πρῶτος ὧν ἴσμεν ᾖσεν ἐς χάριτας· πέρας δὲ οὔτε ἀριθμοῦ πέρι οὔτε ἐς τὰ ὀνόματά ἐστιν οὐδὲν αὐτῷ πεποιημένον. ὅμηρος δὲ ἐμνημόνευσε γὰρ χαρίτων καὶ οὗτος, τὴν μὲν ἡφαίστου γυναῖκα εἶναι λέγει. καὶ ὄνομα αὐτῇ τίθεται χάριν. πασιθέας δὲ εἶναι φησὶν ἐραστήν· ἐν δὲ ὕπνου τοῖς λόγοις τὸ ἔπος ἐποίησεν. ἦ μὲν μοι δώσειν χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων. τούτου δὲ εἵνεκα ὑπόνοια δὴ παρέστη τισὶν, ὡς χάριτας ἄρα, καὶ πρεσβυτέρας· οἶδεν ἄλλας ὅμηρος. ἡσίοδος δὲ ἐν θεογονίᾳ (προσιέσθω δὲ ὅτῳ φίλον τὴν θεογονίαν) ἐν γοῦν τῇ ποιήσει ταύτῃ τὰς χάριτάς φησιν εἶναι διός τε καὶ εὐρυνόμης· καί σφισιν ὀνόματα εὐφροσύνην τε καὶ ἀγλαΐαν εἶναι καὶ θάλειαν. κατὰ ταὐτὰ δὲ ἐν ἔπεσίν ἐστι τοῖς ὀνομακρίτου. ἀντίμαχος δὲ οὔτε ἀριθμὸν χαρίτων, οὔτε ὄνομα εἰπὼν, αἴγλης εἶναι θυγατέρας καὶ ἡλίου φησὶν αὐτάς. ἑρμησιάνακτι δὲ τῷ τὰ ἐλεγεῖα γράψαντι τοσόνδε οὐ κατὰ τὴν τῶν πρότερον δόξαν ἐστὶν αὐτῷ πεποιημένον· ὡς ἡ πειθὼ χαρίτων εἴη καὶ αὐτὴ μία. ὅστις δὲ ἦν ἀνθρώπων ὁ γυμνὰς πρῶτος χάριτας ἤτοι πλάσας ἢ γραφῇ μιμησάμενος, οὐχ οἷόν τε ἐγένετο πυθέσθαι με. ἐπεὶ τά γε ἀρχαιότερα ἐχούσας ἐσθῆτα οἵ τε πλάσται καὶ κατὰ ταὐτὰ ἐποίουν οἱ ζωγράφοι. καὶ σμυρναίοις ἐστὶ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ τῶν νεμέσεων ὑπὲρ τῶν ἀγαλμάτων χρυσοῦ χάριτες ἀνακείμεναι, τέχνη βουπάλου. ἔστι δέ σφισιν ἐν τῷ ᾠδείῳ χάριτος ὁμοίως εἰκὼν ἀπελλοῦ γραφή. περγαμηνοῖς δὲ ὡσαύτως ἐν τῷ ἀττάλου θαλάμῳ βουπάλου καὶ αὗται καὶ πρὸς τῷ ὀνομαζομένῳ πυθίῳ χάριτες, καὶ ἐνταῦθά εἰσι πυθαγόρου γράψαντος παρίου. σωκράτης τε ὁ σωφρονίσκου πρὸ τῆς ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἐσόδου χαρίτων εἰργάσατο ἀγάλματα ἀθηναίοις. καὶ ταῦτα μέν ἐστιν ὁμοίως ἅπαντα ἐν ἐσθῆτι. οἱ δὲ ὕστερον οὐκ οἶδα ἐφ᾽ ὅτῳ μεταβεβλήκασι τὸ σχῆμα αὐταῖς· χάριτας γοῦν οἱ κατ᾽ ἐμὲ ἔπλασσόν τε καὶ ἔγραφον γυμνάς. γενομένης δὲ ἐτεοκλεῖ τῆς τελευτῆς ἡ βασιλεία περιῆλθεν ἐς τὸ ἄλμου γένος. ἄλμῳ δὲ αὐτῷ μὲν θυγατέρες, χρυσογένεια ἐγένετο καὶ χρύση. χρύσης δὲ τῆς ἄλμου καὶ ἄρεως ἔχει φήμη γενέσθαι φλεγύαν. καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐτεοκλέους ἀποθανόντος ἄπαιδος, ὁ φλεγύας ἔσχεν οὗτος. τῇ μὲν δὴ χώρᾳ τῇ πάσῃ φλεγυαντίδα ὄνομα εἶναι μετέθεντο ἀντὶ ἀνδρηΐδος· πόλις δὲ ἐγένετο, ἥ τε ἐξ ἀρχῆς οἰκισθεῖσα ἡ ἀνδρηΐς· καὶ προσέκτισεν ὁ φλεγύας ὁμώνυμον αὐτῷ τοὺς τὰ πολεμικὰ ἀρίστους ἑλλήνων συλλέξας ἐς αὐτήν. καὶ ἀπέστησάν τε ἀνὰ χρόνον ἀπὸ τῶν ἄλλων ὀρχομενίων ὑπὸ ἀνοίας καὶ τόλμης οἱ φλεγύαι. καὶ ἦγον καὶ ἔφερον τοὺς προσοίκους. τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν συλήσοντες ἐστρατεύουσι τὸ ἐν δελφοῖς. ὅτε καὶ φιλάμμων λογάσιν ἀργείων ἐπ᾽ αὐτοὺς βοηθήσας, αὐτός τε ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ· καὶ οἱ τῶν ἀργείων λογάδες. τοὺς δὲ φλεγύας πολέμοις μάλιστα ἑλλήνων χαίρειν μαρτυρεῖ μοι καὶ ἔπη, τῶν ἐν ἰλιάδι ἐπὶ ἄρεως καὶ φόβου τοῦ ἄρεως πεποιημένα, τὼ μὲν ἀρεῖσ᾽ ἐφύρους πόλεμον μεταθωρήσσεσθον ἠὲ μετὰ φλεγύας μεγαλήτορας. ἐφύρους δὲ ἐνταῦθα ἐμοὶ δοκεῖν τοὺς ἐν τῇ θεσπρωτίδι ἠπείρῳ λέγειν. τὸ μὲν δὴ φλεγυῶν γένος ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων ὁ θεὸς κεραυνοῖς συνεχέσι, καὶ ἰσχυροῖς σεισμοῖς. τοὺς δὲ ὑπολειπομένους νόσος ἐπιπεσοῦσα ἔφθειρε λοιμώδης· ὀλίγοι δὲ καὶ ἐς τὴν φωκίδα διαφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. φλεγύᾳ δὲ οὐ γενομένων παίδων ἐκδέχεται χρύσης τὴν ἀρχὴν, χρυσογενείας τε ὢν τῆς ἄλμου καὶ τοῦ ποσειδῶνος. τούτῳ δὲ υἱὸς γίνεται χρύσῃ, μινύας. καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ μινύαι καὶ νῦν ἔτι ὧν ἦρχεν ὀνομάζονται. πρόσοδοι δὲ ἐγίνοντο τῷ μινύᾳ τηλικαῦτα μέγεθος ὡς ὑπερβαλέσθαι τοὺς πρὸ αὐτοῦ πλούτῳ. θησαυρόν τε ἀνθρώπων ὧν ἴσμεν μινύας πρῶτος ἐς ὑποδοχὴν χρημάτων ᾠκοδομήσατο. ἕλληνες δὲ ἄρα εἰσὶ δεινοὶ τὰ ὑπερό-

Ὕηττος. ἐργῖνος. τροφώνιος καὶ ἀγαμήδης. τύχη ὀρχομενίων. ἐκφράζει τὸν μινύου θησαυρόν.

ειαν ἐν θαύματι τίθεσθαι μείζονι ἢ τὰ οἰκεῖα. ὁπότε γε ἀνδράσιν ἐπιφανέσιν ἐς συγγραφὴν, πυραμίδας μὲν τὰς παρ' αἰγυπτίοις ἐπῆλθεν ἐξηγήσασθαι πρὸς τὸ ἀκριβέστατον. θησαυρὸν δὲ τὸν μινύου καὶ τὰ τείχη τὰ ἐν τίρυνθι οὐδὲ ἐπὶ βραχὺ ἤγαγον μνήμης. οὐδὲν ὄντα ἐλάττονος θαύματος. μινύου δὲ ἦν ὀρχομενός. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἥ τε πόλις ὀρχομενὸς καὶ οἱ ἄνδρες ἐκλήθησαν ὀρχομένιοι. διέμεινε δὲ οὐδὲν ἧσσον καὶ μινύας ἐπονομάζεσθαι σφᾶς ἐς διάκρισιν ἀπὸ ὀρχομενίων τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ. παρὰ τοῦτον τὸν ὀρχομενὸν βασιλεύοντα, ὕηττος ἀφίκετο ἐξ ἄργους. φεύγων ἐπὶ τῷ μολύρου φόνῳ τοῦ ἀρίσβαντος. ὅν τινα ἀπέκτεινεν ἐπὶ γυναικὶ ἑλὼν γαμετῇ. καὶ αὐτῷ τῆς χώρας ἀπένειμεν ὀρχομενός. ὅση νῦν περί τε ὕηττόν ἐστι τὴν κώμην, καὶ ἡ ταύτῃ προσεχής. ὑήττου δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεὶς, ἃς μεγάλας ἠοίας καλοῦσιν ἕλληνες.

» Ὕηττος δὲ μόλυρον ἀρίσβαντος φίλον υἱόν,
» Κτείνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἕνεχ' ἧς ἀλόχοιο
» Οἶκον ἀπο προλιπὼν φεῦγ' ἄργεος ἱπποβότοιο. Ἷξεν δ' ὀρχομενὸν μινυήϊον. καί μιν ὅ γ' ἥρως
Δέξατο καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν ὡς ἐπιεικές.

πρῶτος δὲ οὗτος ὁ ὕηττος δίκην μοιχείας λαβὼν δῆλός ἐστι. καὶ χρόνῳ ὕστερον, δράκοντος ἀθηναίοις θεσμοθετήσαντος, ἐν τοῖς ἐκείνου κατέστη νόμων, οὓς ἔγραφεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς. ἄλλων τε ὁπόσων ἄδειαν εἶναι χρή. καὶ δὴ καὶ τιμωρίας μοιχοῦ. τὸ δὲ ἀξίωμα τῶν μινυῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη προήκτο, ὥς τε καὶ νηλεὺς κρηθέως βασιλεύων πύλου γυναῖκα ἔσχεν ἐξ ὀρχομενοῦ χλῶριν ἀμφίονος τοῦ ἰασίου. ἔμελλε δὲ ἄρα παυθήσεσθαι καὶ τὸ ἄλμου γένος. οὐχ ὑπολείπεται γὰρ παῖδας ὀρχομενός. καὶ οὕτως ἐς κλύμενον τὸν πρέσβωνος τοῦ φρίξου περιῆλθεν ἡ ἀρχή. κλυμένου δὲ γίνονται παῖδες πρεσβύτατος μὲν ἐργῖνος. ἐπὶ δὲ αὐτῷ, στράτιος, καὶ ἄρρων, καὶ πύλεος. νεώτατος δὲ, ἀζεύς. κλύμενον μὲν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ὀγχηστίου ποσειδῶνος, θηβαίων φονεύουσιν ἄνδρες. ἐξ ἀφορμῆς μικρᾶς ἐς ἅπαν θυμοῦ προαχθέντες. ἐργῖνος δὲ ὁ πρεσβύτατος τῶν κλυμένου παίδων τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει. δύναμιν δὲ αὐτίκα αὐτός τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ συλλέξαντες ἦλθον ἐπὶ τὰς θήβας. καὶ μάχῃ μὲν ἐκράτησαν. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, χωροῦσιν ἐς ὁμολογίαν θηβαίους κατὰ ἔτος ἕκαστον τελεῖν δασμὸν τοῦ κλυμένου φόνου. ἡρακλέους δὲ ἐπιτραφέντος ἐν θήβαις, οὕτω τοῦ δασμοῦ τε ἠλευθερώθησαν οἱ θηβαῖοι, καὶ οἱ μινύαι μεγάλως τῷ πολέμῳ προσέπταισαν. ἐργῖνος δὲ ἅτε κεκακωμένων ἐς τὸ ἔσχατον τῶν πολιτῶν, πρὸς μὲν τὸν ἡρακλέα ἐποιήσατο εἰρήνην. πλοῦτον δὲ τὸν πρότερον καὶ εὐδαιμονίαν ἐκείνην ἀνασώσασθαι ζητῶν, ἠμέλησεν ἁπάντων ὁμοίως τῶν ἄλλων, ὥς τε καὶ ἔλαθεν ἄγαμος καὶ ἄπαις ἀφικόμενος ἐς γῆρας. ὡς δὲ αὐτῷ χρήματα συνείλεκτο, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν οἱ γενέσθαι παῖδας. ἐλθόντι δὲ ἐς δελφοὺς καὶ ἐρομένῳ περὶ παίδων, χρᾷ τάδε ἡ πυθία.

» Ἐργῖνε κλυμένοιο πάϊ πρεσβωνιάδαο.
» Ὄψ' ἦλθες γενεὴν διζήμενος. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν Ἱστοβοῆϊ γέροντι νέην ποτίβαλλε
» κορώνην.

λαβόντι δὲ αὐτῷ νέαν γυναῖκα κατὰ τὸ μάντευμα, τροφώνιος γίνεται καὶ ἀγαμήδης. λέγεται ὁ τροφώνιος ἀπόλλωνος εἶναι καὶ οὐκ ἐργίνου. καὶ ἐγώ τε πείθομαι, καὶ ὅστις παρὰ τροφώνιον ἦλθε δὴ μαντευσόμενος. τούτους φασὶν ὡς ηὐξήθησαν γενέσθαι δεινοὺς θεοῖς τε ἱερὰ κατασκευάσασθαι καὶ βασίλεια ἀνθρώποις. καὶ γὰρ τῷ ἀπόλλωνι τὸν ναὸν ᾠκοδομήσαντο τὸν ἐν δελφοῖς καὶ ὑριεῖ τὸν θησαυρόν. ἐποίησαν δὲ ἐνταῦθα τῶν λίθων ἕνα σφίσιν ἀφαιρεῖν κατὰ τὸ ἐκτός. καὶ οἱ μὲν ἀεί τι ἀπὸ τῶν τιθεμένων ἐλάμβανον. ὑριεὺς δὲ εἴχετο ἀφασίᾳ, κλεῖς μὲν καὶ σημεῖα τὰ ἄλλα, ὁρῶν ἀκίνητα. τὸν δὲ ἀριθμὸν ἀεὶ τῶν χρημάτων ἐλάττονα. ἵστησιν οὖν ὑπὲρ τῶν ἀγγείων ἐν οἷς ὅ, τε ἄργυρος ἐνῆν καὶ ὁ χρυσός οἱ, πάγας. ἤ τι καὶ ἄλλο ὃ τὸν ἐσελθόντα, καὶ ἁπτόμενον τῶν χρημάτων καθέξειν ἔμελλεν. ἐσελθόντος δὲ τοῦ ἀγαμήδους, τὸν μὲν ὁ δεσμὸς κατεῖχε. τροφώνιος δὲ ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ ἡμέρας ἐπιλαβούσης ἐκεῖνος γένηται ἐν αἰκίαις. καὶ αὐτὸς μηνυθείη μετέχων τοῦ τολμήματος. καὶ τροφώνιον μὲν ἐνταῦθα ἐδέξατο ἡ γῆ διαστᾶσα ἔνθα ἐστὶν ἐν τῷ ἄλσει τῷ ἐν λεβαδείᾳ βόθρος τε ἀγαμήδους καλούμενος καὶ πρὸς αὐτῷ στήλη. τὴν δὲ ἀρχὴν τῶν ὀρχομενίων ἔσχον ἀσκάλαφος καὶ ἰάλμενος ἄρεως εἶναι λεγόμενοι. μήτηρ δὲ ἀστυόχη ἦσαν τῆς ἄκτορος τοῦ ἀζέως τοῦ κλυμένου. καὶ ὑπὸ τούτοις ἡγεμόσι μινύαι στρατεύουσιν ἐς τροίαν. μετέσχον ὀρχομένιοι καὶ τοῖς κόδρου παισὶν ἐς ἰωνίαν τοῦ στόλου. γενομένους δὲ ἀναστάτους ὑπὸ θηβαίων, κατήγαγεν αὖθις ἐς ὀρχομενὸν φίλιππος ὁ ἀμύντου. τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ δαιμονίου σφίσιν ἐς τὸ ἀσθενέστερον ἔμελλεν ἀεὶ ῥέψειν. ὀρχομενίοις δὲ πεποίηται μὲν καὶ διονύσου. τὸ δὲ ἀρχαιότατον χαρίτων ἐστὶν ἱερόν. τὰς μὲν δὴ πέτρας σέβουσί τε μάλιστα. καὶ τῷ ἐτεοκλεῖ φασιν αὐτὰς πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. τὰ δὲ ἀγάλματα σὺν κόσμῳ πεποιημένα, ἀνετέθη μὲν ἐπ' ἐμοῦ, λίθου δέ ἐστι καὶ ταῦτα. ἔστι δὲ σφίσι καὶ κρήνη θέας ἀξία. καταβαίνουσι δὲ ἐς αὐτὴν ὕδωρ οἰσόμενοι. θησαυρὸς δὲ ὁ μινύου θαῦμα τῶν ἐν τῇ ἑλλάδι οὐ καὶ τῶν ἑτέρωθι οὐδενὸς ὕστερον, πεποίηται τρόπον τοιόνδε. λίθου μὲν εἴργασται. σχῆμα δὲ περιφερές ἐστιν αὐτῷ. κορυφὴ δὲ οὐκ ἐς ἄγαν ὀξὺ ἀνηγμένη. τὸν δὲ ἀνωτάτω τῶν λίθων φασὶν ἁρμονίαν παντὶ εἶναι τῷ οἰκοδομήματι. τάφοι δὲ μινύου τε καὶ ἡσιόδου. καταδέξασθαι δὲ

Κομιδὴ τῶν ἡσιόδου λειψάνων ἐς ὀρχομενίαν κατὰ χρησμόν. λίμνη κηφισσίς. ἀσπληδὼν πόλις. χερσίου ἔπη. λεβάδεια ἡ πρὶν μίδεια καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀγάλματα. ἄλσος τροφωνίου. ἕρκυνα.

φασὶν οὕτως τοῦ ἡσιόδου τὰ ὀστᾶ. νόσου καταλαμβανούσης λοιμώδους καὶ ἀνθρώπους καὶ τὰ βοσκήματα, ἀποστέλλουσι θεωροὺς παρὰ τὸν θεόν. τούτοις ἀποκρίνασθαι λέγουσι τὴν πυθίαν. ἡσιόδου τὰ ὀστᾶ ἐκ τῆς ναυπακτίας ἀγαγοῦσιν ἐς τὴν ὀρχομενίαν, ἄλλο δὲ εἶναί σφισιν οὐδὲν ἴαμα. τότε δὲ ἐπερέσθαι δεύτερα, ὅπου τῆς ναυπακτίας αὐτὰ ἐξευρήσουσι. καὶ αὖθις τὴν πυθίαν εἰπεῖν, ὡς μηνύσει κορώνη σφίσιν. οὕτω τοῖς θεοπρόποις ἀποβᾶσιν ἐς τὴν γῆν, πέτραν τε οὐ πόρρω τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν ὄρνιθα ἐπὶ τῇ πέτρᾳ φασὶν ὀφθῆναι. καὶ τοῦ ἡσιόδου τε τὰ ὀστᾶ εὗρον ἐν χηραμῷ τῆς πέτρας. καὶ ἐλεγεῖα ἐπὶ τῷ μνήματι ἐπεγέγραπτο.

» Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήιος. ἀλλὰ θανόντος
» Ὀστέα πληξίππων γῆ μινυῶν κατέχει
» Ἡσιόδου. τοῦ πλεῖστον ἐν ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται.
» Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

τὰ δὲ ἀκταίωνος λεγόμενα ἦν ὀρχομενίοις λυμαίνεσθαι τὴν γῆν πέτραν ἔχον εἴδωλον. ὡς δὲ ἐχρῶντο ἐν δελφοῖς, κελεύει σφίσιν ὁ θεός, ἀνευρόντας εἴ τι ἦν ἀκταίωνος, λοιπὸν κρύψαι τῇ γῇ. κελεύει δὲ καὶ τοῦ εἰδώλου χαλκῆν ποιησαμένους εἰκόνα πρὸς πέτρᾳ, σιδήρῳ δῆσαι τοῦτο. καὶ αὐτὸς δὲ δεδεμένον τὸ ἄγαλμα εἶδον. καὶ τῷ ἀκταίωνι ἐναγίζουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος. σταδίους δὲ ἀφέστηκεν ἑπτὰ ὀρχομενοῦ, ναός τε ἡρακλέους. καὶ ἄγαλμα οὐ μέγα. ἐνταῦθα τοῦ ποταμοῦ μέλανός εἰσιν αἱ πηγαί. καὶ ὁ μέλας ἐς λίμνην καὶ οὗτος τὴν κηφισσίδα ἐκδίδωσιν. ἐπέχει μὲν δὴ καὶ ἄλλως τῆς ὀρχομενίας τὸ πολὺ ἡ λίμνη. χειμῶνος δὲ ὥραν νότου πλείω πνεύσαντος ἔπεισιν ἐπὶ πλέον τῆς χώρας τὸ ὕδωρ. θηβαῖοι δὲ τὸν ποταμὸν τὸν κηφισσὸν ὑπὸ ἡρακλέους ἐς τὸ πεδίον ἀποστραφῆναι φασὶ τὸ ὀρχομένιον. τέως δὲ αὐτὸν ὑπὸ τὸ ὄρος ἐς θάλασσαν ἐξιέναι πρὶν ἢ τὸν ἡρακλέα τὸ χάσμα ἐμφράξαι τὸ διὰ τοῦ ὄρους. ἐπίσταται μὲν οὖν καὶ ὅμηρος λίμνην ἄλλως τὴν κηφισσίδα οὖσαν, καὶ οὐχ ὑπὸ ἡρακλέους πεποιημένην. καὶ ἐπὶ τῷδε εἴρηκε λίμνῃ κεκλιμένος κηφισίδι. ἔχει δὲ οὐδὲ εἰκότα λόγον τοὺς ὀρχομενίους μὴ καὶ τὸ χάσμα ἐξευρεῖν. καὶ τοῦ ἡρακλέους ἀναρρήξαντας τὸ ἔργον, ἀποδοῦναι τὴν διέξοδον τῷ κηφισσῷ τὴν ἀρχαίαν. ἐπεὶ μηδὲ ἄχρι τῶν τρωικῶν χρήμασιν ἀδυνάτως εἶχον. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ ὅμηρος ἐν ἀχιλλέως ἀποκρίσει πρὸς τοὺς παρὰ ἀγαμέμνονι πρέσβεις. Οὐδ᾽ ὅσ᾽ ἐς ὀρχομενὸν ποτινίσεται. δῆλα δήπουθεν ὡς καὶ τότε προσιόντων τοῖς ὀρχομενίοις χρημάτων πολλῶν. ἀσπληδόνα δὲ ἐκλιπεῖν τοὺς οἰκήτορας φασὶν, ὕδατος σπανίζοντας. γενέσθαι δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ ἀσπληδόνος τῇ πόλει. τοῦτον δὲ εἶναι νύμφης τε μιδείας καὶ ποσειδῶνος. ὁμολογεῖ δὲ καὶ ἔπη ἃ ἐποίησε χερσίας φασὶν ἀνὴρ ὀρχομένιος.

» Ἐκ δὲ ποσειδάωνος, ἀγακλειτῆς τε μιδείας Ἀσπληδὼν γένεθ᾽ υἱὸς ἀν᾽ εὐρύχορον πτολίεθρον. οὐ δὲ τοῦ χερσίου τῶν ἐπῶν, οὐδὲ μία ἦν ἔτι κατ᾽ ἐμὲ μνήμη. ἀλλὰ καὶ τάδε ἐπηγάγετο ὁ κάλλιππος ἐς τὸν αὐτὸν λόγον τὸν ἔχοντα ἐς ὀρχομενίους. τούτου δὲ τοῦ χερσίου καὶ ἐπίγραμμα οἱ ὀρχομένιοι τὸ ἐπὶ τῷ ἡσιόδου τάφῳ μνημονεύουσι. τὰ μὲν δὴ πρὸς τῶν ὀρῶν, φωκεῖς ὑπεροικοῦσιν ὀρχομενίων. ἐν δὲ τῷ πεδίῳ λεβαδεία ἐστὶν αὐτοῖς ὅμορος. αὕτη τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ᾤκεῖτο ἐπὶ μετεώρου καὶ ὠνομάζετο μίδεια ἀπὸ τῆς ἀσπληδόνος μητρός. λεβάδου δὲ ἐξ ἀθηνῶν ἐς αὐτὴν ἀφικομένου, κατέβησάν τε ἐς τὸ χθαμαλὸν οἱ ἄνθρωποι. καὶ ἐκλήθη λεβαδεία ἡ πόλις ἀπ᾽ αὐτοῦ. πατέρα δὲ τοῦ λεβάδου καὶ καθ᾽ ἥντινα αἰτίαν ἦλθεν οὐκ ἴσασιν ἄλλο ἢ γυναῖκα εἶναι λεβάδου νίκην. κεκόσμηται μὲν δὴ τὰ ἄλλα σφίσιν ἡ πόλις ὁμοίως τοῖς ἑλλήνων μάλιστα εὐδαίμοσι. διείργει δὲ ἀπ᾽ αὐτῆς τὸ ἄλσος τοῦ τροφωνίου. φασὶν δὲ ἐνταῦθα ἕρκυναν ὁμοῦ κόρῃ τῇ δήμητρος παίζουσαν καὶ ἔχουσαν χῆνα ἀφεῖναι τοῦτον ἄκουσαν. ἐς δὲ ἄντρον κοῖλον ἐσπτάντος καὶ ὑπὸ λίθον ἀποκρύψαντος αὐτὸν ἐσελθοῦσα ἡ κόρη, λαμβάνει τὸν ὄρνιθα ὑπὸ τῷ λίθῳ κατακείμενον. ῥυῆναί τε δὴ τὸ ὕδωρ ὅθεν ἀνείλετο ἡ κόρη τὸν λίθον, καὶ ὀνομασθῆναι τὸν ποταμὸν ἐπὶ τούτῳ λέγουσιν ἕρκυναν. καὶ ἔστι μὲν πρὸς τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ ναὸς ἑρκύνης. ἐν δὲ αὐτῷ παρθένος χῆνα ἔχουσα ἐν ταῖς χερσίν. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ποταμοῦ τε αἱ πηγαί. καὶ ἀγάλματα ὀρθά. περιειλιγμένοι δέ εἰσιν αὐτῶν τοῖς σκήπτροις, δράκοντες. ταῦτα εἰκάσαι μὲν ἄν τις ἀσκληπιοῦ τε εἶναι καὶ ὑγείας. εἶεν δ᾽ ἂν τροφώνιος καὶ ἕρκυνα. ἐπεὶ μηδὲ τοὺς δράκοντας ἀσκληπιοῦ μᾶλλον ἢ καὶ τροφωνίου νομίζουσιν ἱεροὺς εἶναι. ἐπὶ δὲ τῷ ποταμῷ, μνῆμά ἐστιν ἀρκεσιλάου. λήιτον δὲ ἀνακομίσαι τοῦ ἀρκεσιλάου τὰ ὀστᾶ ἐκ τροίας. τὰ δὲ ἐπιφανέστατα ἐν τῷ ἄλσει, τροφωνίου ναὸς καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἀσκληπιῷ καὶ τοῦτο εἰκασμένον. πραξιτέλης δὲ ἐποίησε τὸ ἄγαλμα. ἔστι δὲ καὶ δήμητρος ἱερὸν ἐπίκλησιν εὐρώπης. καὶ ζεὺς ὑέτιος ἐν ὑπαίθρῳ. ἀναβᾶσι δὲ ἐπὶ τὸ μαντεῖον καὶ αὐτόθεν ἰοῦσιν ἐς τὸ πρόσω τοῦ ὄρους, κόρης ἐστὶ καλουμένη θήρας καὶ διὸς βασιλέως ναός. τοῦτον μὲν δὴ διὰ τὸ μέγεθος ἢ καὶ τῶν πολέμων τὸ ἀλλεπάλληλον ἀφείκασιν ἡμίεργον. ἐν δὲ ἑτέρῳ ναοὶ κρόνου καὶ ἥρας καὶ διός ἐστιν ἀγάλματα. ἔστι δὲ καὶ ἀπόλλωνος ἱερόν. κατὰ δὲ τὸ μαντεῖον τοιάδε γίνεται. ἐπειδὰν ἀνδρὶ ἐς τοῦ τροφωνίου

Περὶ τῆς ἱερουργίας τῶν ἐς τροφωνίου κατιόντων. καὶ ὅσα δρᾶν αὐτοὺς ἢ πάσχειν νενόμισται. καὶ ὅτι τῶν τις δημητρίου δορυφόρων μόνος ἁπάντων ὅσοι κατῆλθον ἀπέθανεν.

κατιέναι δόξῃ πρῶτα μὲν τεταγμένων ἡμερῶν δίαιταν ἐν οἰκήματι ἔχει. τὸ δὲ οἴκημα δαίμονός τε ἀγαθοῦ καὶ τύχης ἱερόν ἐστιν ἀγαθῆς. διαιτώμενος δὲ ἐνταῦθα, τά τε ἄλλα καθαρεύει, καὶ λουτρῶν εἴργεται θερμῶν. τὸ δὲ λουτρὸν ὁ ποταμός ἐστιν ἡ ἕρκυνα. καὶ οἱ κρέα ἄφθονά ἐστιν ἀπὸ τῶν θυσιῶν. θύει γὰρ δὴ ὁ κατιὼν αὐτῷ τε τῷ τροφωνίῳ καὶ τοῦ τροφωνίου τοῖς παισί. πρὸς δὲ ἀπόλλωνί τε, καὶ κρόνῳ. καὶ διΐ, ἐπίκλησιν βασιλεῖ. καὶ ἥρᾳ τε ἡνιόχῃ. καὶ δήμητρι ἣν εὐρώπην ἐπονομάζοντες τοῦ τροφωνίου φασὶν εἶναι τροφόν. καθ᾽ ἑκάστην δὲ τῶν θυσιῶν ἀνὴρ μάντις παρὼν, ἐς τοῦ ἱερείου τὰ σπλάγχνα ἐνορᾷ. ἐνιδὼν δὲ προθεσπίζει τῷ κατιόντι. εἰ δὴ αὐτὸν εὐμενὴς ὁ τροφώνιος καὶ ἵλεως δέξεται. τῶν μὲν δὴ ἄλλων ἱερείων τὰ σπλάγχνα οὐχ ὁμοίως δηλοῖ τοῦ τροφωνίου τὴν γνώμην. ἐν δὲ νυκτὶ ἣ κάτεισιν ἕκαστος, ἐν ταύτῃ κριὸν θύουσιν ἐς βόθρον ἐπικαλούμενοι τὸν ἀγαμήδην. θυμάτων δὲ τῶν πρότερον πεφηνότων αἰσίων, λόγος ἐστὶν οὐδείς. εἰ μὴ τοῦ δὲ τοῦ κριοῦ τὰ σπλάγχνα τὸ αὐτὸ θέλει λέγειν. ὁμολογούντων δὲ καὶ τούτων, τότε ἕκαστος ἤδη κάτεισιν εὔελπις. κάτεισι δὲ οὕτω. πρῶτα μὲν τῇ νυκτὶ αὐτὸν ἄγουσιν ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὴν ἕρκυναν. ἀγαγόντες δὲ, ἐλαίῳ χρίουσι καὶ λούουσι δύο παῖδες τῶν ἀστῶν ἔτη τρία που καὶ δέκα γεγονότες. οὓς ἑρμᾶς ἐπονομάζουσιν. οὗτοι καταβαίνοντά εἰσιν οἱ λούοντες. καὶ ὁπόσα χρὴ διακονούμενοι ἅτε παῖδες. τὸ ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν ἱερέων οὐκ αὐτίκα ἐπὶ τὸ μαντεῖον, ἐπὶ δὲ ὕδατος πηγὰς ἄγεται. αἱ δὲ ἐγγύτατά εἰσιν ἀλλήλων. ἐνταῦθα δὴ χρὴ πιεῖν αὐτὸν λήθης τε ὕδωρ καλούμενον, ἵνα λήθη γένηταί οἱ πάντων ἃ τέως ἐφρόντιζε καὶ ἐπὶ τῷδε ἄλλο αὖθις ὕδωρ πίνειν μνημοσύνης. ἀπὸ τούτου τὸ μνημονεύειν τὰ ὀφθέντα οἱ καταβάντι. θεασάμενος δὲ ἄγαλμα ὃ ποιῆσαι δαίδαλόν φασιν, ὑπὸ δὲ τῶν ἱερέων οὐκ ἐπιδείκνυται πλὴν ὅσοι παρὰ τὸν τροφώνιον μέλλουσιν ἔρχεσθαι, τοῦτο τὸ ἄγαλμα ἰδὼν καὶ θεραπεύσας τε, καὶ εὐξάμενος, ἔρχεται πρὸς τὸ μαντεῖον, χιτῶνα ἐνδεδυκὼς λινοῦν. καὶ ταινίαις τὸν χιτῶνα ἐπιζωσθείς. καὶ ὑποδησάμενος ἐπιχωρίας κρηπῖδας. ἔστι δὲ τὸ μαντεῖον ὑπὲρ τὸ ἄλσος ἐπὶ τοῦ ὄρους. κρηπὶς μὲν ἐν κύκλῳ περιβέβληται λίθου λευκοῦ. περίοδος δὲ τῆς κρηπῖδος κατὰ ἅλω τὴν ἐλαχίστην ἐστίν. ὕψος δὲ ἀποδέουσι δύο εἶναι πήχεις. ἐφεστήκασι δὲ ἐπὶ τῇ κρηπῖδι ὀβελοὶ καὶ αὐτοὶ χαλκοῖ. καὶ αἱ συνέχουσαι σφᾶς ζῶναι. διὰ δὲ αὐτῶν θύραι πεποίηνται. τοῦ περιβόλου δὲ ἐντὸς, χάσμα γῆς ἐστιν οὐκ αὐτόματον. ἀλλὰ σὺν τέχνῃ καὶ ἁρμονίᾳ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον ᾠκοδομημένον. τοῦ δὲ οἰκοδομήματος τούτου, τὸ σχῆμα εἴκασται κριβάνῳ. τὸ δὲ εὖρος ἡ διάμετρος αὐτοῦ τέσσαρας παρέχοιτο ἂν ὡς εἰκάσαι πήχεις. βάθος δὲ τοῦ οἰκοδομήματος, οὐκ ἂν οὐδὲ τοῦτο εἰκάζοι τις ἐς πλέον ὀκτὼ καθήκειν πηχῶν. κατάβασις δὲ οὐκ ἔστι πεποιημένη σφίσιν ἐς τὸ ἔδαφος. ἐπειδὰν δὲ ἀνὴρ ἔρχηται παρὰ τὸν τροφώνιον, κλίμακα αὐτῷ κομίζουσι στενὴν καὶ ἐλαφράν. καταβάντι δέ ἐστιν ὀπὴ μεταξὺ τοῦ τε ἐδάφους καὶ τοῦ οἰκοδομήματος σπιθαμῶν τὸ εὖρος δύο. τὸ δὲ ὕψος ἐφαίνετο εἶναι σπιθαμῆς. ὁ οὖν κατιὼν κατακλίνας ἑαυτὸν ἐς τὸ ἔδαφος, ἔχων μάζας μεμαγμένας μέλιτι προεμβάλλει τε ἐς τὴν ὀπὴν τοὺς πόδας, καὶ αὐτὸς ἐπιχωρεῖ, τὰ γόνατά οἱ τῆς ὀπῆς ἐντὸς γενέσθαι προθυμούμενος. τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα αὐτίκα ἐφελκύσθη τε καὶ τοῖς γόνασιν ἐπέδραμεν. ὡς ποταμῶν ὁ μέγιστος καὶ ὠκύτατος, συνδεθέντα ὑπὸ δίνης ἀποκρύψειεν ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἐντεῦθεν τοῖς ἐντὸς τοῦ ἀδύτου γενομένοις, οὐχ εἷς οὐδὲ ὁ αὐτὸς τρόπος ἐστὶν ὅτῳ διδάσκονται τὰ μέλλοντα. ἀλλά που τις καὶ εἶδε, καὶ ἄλλος ἤκουσεν. ἀναστρέψαι δὲ ὀπίσω τοῖς καταβᾶσι διὰ στομίου τε ἔστι τοῦ αὐτοῦ. καὶ προεκθεόντων σφίσι τῶν ποδῶν. ἀποθανεῖν δὲ οὐδένα τῶν καταβάντων λέγουσιν. ὅτι μὴ μόνον τῶν δημητρίου τινὰ δορυφόρων. τοῦτον δὲ οὔτε ποιῆσαι περὶ τὸ ἱερόν φασιν οὐδὲν τῶν νενομισμένων, οὔτε χρησόμενον τῷ θεῷ καταβῆναι, χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον ἐκκομιεῖν ἐλπίσαντα ἐκ τοῦ ἀδύτου. λέγεται δὲ τούτου τὸν νεκρὸν ἑτέρωθι ἀναφανῆναι. καὶ οὐ κατὰ στόμα ἐκβληθῆναι τὸ ἱερόν. ἐς μὲν δὴ τὸν ἄνθρωπον λεγομένων καὶ ἄλλων, εἴρηταί μοι τὰ ἀξιολογώτατα. τὸν δὲ ἀναβάντα παρὰ τοῦ τροφωνίου, παραλαβόντες αὖθις οἱ ἱερεῖς, καθίζουσιν ἐπὶ θρόνον, μνημοσύνης καλούμενον. κεῖται δὲ οὐ πόρρω τοῦ ἀδύτου. καθεσθέντα δὲ ἐνταῦθα, ἀνερωτῶσιν ὁπόσα εἶδέ τε καὶ ἐπύθετο. μαθόντες δὲ ἐπιτρέπουσιν αὐτὸν ἤδη τοῖς προσήκουσιν. οἱ δὲ ἐς τὸ οἴκημα ἔνθα καὶ πρότερον διῃτᾶτο παρά τε τύχῃ καὶ δαίμοσιν ἀγαθοῖς, ἐς τοῦτο ἀράμενοι κομίζουσι. κατέχοντά τε ἔτι τῷ δείματι καὶ ἀγνῶτα ὁμοίως αὑτοῦ τε καὶ τῶν πέλας. ὕστερον μέντοι τά τε ἄλλα οὐδέν τι φρονήσει μεῖον ἢ πρότερον, καὶ γέλως ἐπάνεισίν οἱ. γράφω δὲ οὐκ ἀκοὴν, ἀλλὰ ἑτέρους τε ἰδὼν καὶ αὐτὸς τῷ τροφωνίῳ χρησάμενος. τοὺς δὲ ἐς τοῦ τροφωνίου κατελθόντας, ἀνάγκη σφᾶς ὁπόσα ἤκουσεν ἕκαστος, ἢ εἶδεν, ἀναθεῖναι γεγραμμένα ἐν πίνακι. λείπεται δέ τι καὶ τοῦ ἀριστομένους ἐνταῦθα ἀσπίς. τὰ δὲ ἐς αὐτὴν ὁποῖα ἐγένετο, ἐδήλωσα ἐν τοῖς προτέροις τοῦ λόγου. τὸ δὲ μαντεῖον οἱ βοιωτοὶ τοῦτο οὐ πεπυσμένοι πρότερον ἐπ᾽ αἰτίᾳ τοιᾷδε, ἔγνωσαν. θεωροὺς ἀφ᾽ ἑκάστης πόλεως ἄνδρας ἀποστέλ-

σάων ὁ πρῶτος εὑρὼν τὸ τροφωνίου χρηστήριον. δαιδάλου ἔργα. χαιρώνεια ἡ πρὶν ἄρνη. ὅτι οὐκ ἦν ἔθος μακεδόσιν ἱστάναι τρόπαια. σκῆπτρον τὸ παρ᾽ ὁμήρῳ ἡφαιστότευκτον ὑπὸ χαιρωνέων τιμώμενον. ῥοῖκος καὶ θεόδωρος οἱ πρῶτοι διαχέαντες χαλκόν.

λουσιν ἐς δελφούς. οὐ γάρ δή σφισιν ἔτος δεύτερον ὗεν ὁ θεός. τούτοις αἰτοῦσιν ἐπανόρθωμα τοῦ αὐχμοῦ, προσέταξεν ἡ πυθία, παρὰ τροφώνιον ἐς λεβαδείαν ἐλθοῦσιν εὑρέσθαι παρὰ ἐκείνου τὸ ἴαμα. ὡς δὲ ἐς τὴν λεβαδείαν ἐλθόντες, οὐκ ἐδύναντο εὑρεῖν τὸ μαντεῖον, ἐνταῦθα τῶν ἐξ ἀκραιφνίου πόλεως σάων οὗτος δὲ ἦν καὶ ἡλικίᾳ τῶν θεωρῶν πρεσβύτατος, εἶδεν ἑσμὸν μελισσῶν ὁποῖ ποτ᾽ ἂν ἀφίκωνται καὶ αὐτὸς ἕπεσθαι. αὐτίκα δὴ τὰς μελίσσας ἐς τοῦτο ἐσπετομένας ὁρᾷ τῆς γῆς. καὶ συνεισῆλθέ σφισιν ἐς τὸ μαντεῖον. τοῦτον τὸν σάωνα καὶ τὴν ἱερουργίαν τὴν καθεστηκυῖαν καὶ ὁπόσα περὶ τὸ χρηστήριον δρῶσιν ἄλλα, διδαχθῆναι παρὰ τοῦ τροφωνίου φασί. δαιδάλου δὲ τῶν ἔργων δύο μὲν ταῦτά ἐστιν ἐν βοιωτοῖς ἡρακλῆς τε ἐν θήβαις καὶ παρὰ λεβαδεῦσιν ὁ τροφώνιος. τοσαῦτα δὲ ἕτερα ξόανα ἐν κρήτῃ βριτόμαρτις ἐπ᾽ ὀλοῦντι καὶ ἀθηνᾶ παρὰ κνωσσίοις. παρὰ τούτοις δὲ καὶ ὁ τῆς ἀριάδνης χορός. οὗ καὶ ὅμηρος ἐν ἰλιάδι μνήμην ἐποιήσατο, ἐπειργασμένος ἐστὶν ἐπὶ λευκοῦ λίθου καὶ δηλίοις ἀφροδίτης ἐστὶν οὐ μέγα ξόανον. λελυμασμένον τὴν δεξιὰν χεῖρα ὑπὸ τοῦ χρόνου. κάτεισι δὲ ἀντὶ ποδῶν ἐς τετράγωνον σχῆμα. πείθομαι τοῦτο ἀριάδνην λαβεῖν παρὰ δαιδάλου. καὶ ἡνίκα ἠκολούθησε τῷ θησεῖ τὸ ἄγαλμα ἐπεκομίζετο οἴκοθεν. ἀφαιρεθέντα δὲ αὐτῆς τὸν θησέα, οὕτω φασὶν οἱ δήλιοι τὸ ξόανον τῆς θεοῦ ἀναθεῖναι τῷ ἀπόλλωνι τῷ δηλίῳ. ἵνα μὴ οἴκαδε ἐπαγόμενος ἐς ἀνάμνησίν τε ἀριάδνης ἐφέλκηται. καὶ ἀεὶ νέας ἐπὶ τῷ ἔρωτι εὑρίσκηται τὰς συμφοράς. παρὰ δὲ ταῦτα οὐκ οἶδα ὑπόλοιπα ὄντα τῶν δαιδάλου. τοῖς γὰρ ἀνατεθεῖσιν ὑπὸ ἀργείων ἐς τὸ ἡραῖον, καὶ ἐς γέλαν τὴν ἐν σικελίᾳ κομισθεῖσιν ἐξ ὀμφάκης ἀφανισθῆναί σφισιν, ὁ χρόνος καθέστηκεν αἴτιος. λεβαδέων δὲ ἔχονται χαιρωνεῖς. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ πόλις καὶ τούτοις ἄρνη τὸ ἀρχαῖον. θυγατέρα δὲ εἶναι λέγουσιν αἰόλου τὴν ἄρνην. ἀπὸ δὲ ταύτης κληθῆναι καὶ ἑτέραν ἐν θεσσαλίᾳ πόλιν. τὸ δὲ νῦν τοῖς χαιρωνεῦσιν ὄνομα γεγονέναι ἀπὸ χαίρωνος. ὃν ἀπόλλωνός φασιν εἶναι. μητέρα δὲ αὐτοῦ θηρὼ τὴν φύλαντος εἶναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ τὰ ἔπη τὰς μεγάλας ἠοίας ποιήσας.

φύλας δ᾽ ὤπυιε κούρην κλειτοῦ ἰολάου.
λειπεφίλην ἣν δ᾽ εἶδος ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη
δέ οἱ υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν
θηρώ τ᾽ εὐειδῆ ἰκέλην φαέεσσι σελήνης.
θηρὼ δ᾽ ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
γείνατο χαίρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

ὅμηρος δ᾽ ἐπιστάμενος ἐμοὶ δοκεῖν χαιρώνειάν τε ἤδη καὶ λεβαδείαν καλουμένας, ὅμως τοῖς ἀρχαίοις ἐχρήσατο ὀνόμασιν ἐς αὐτάς. καθότι καὶ αἴγυπτον τὸν ποταμὸν εἶπεν οὐ νεῖλον. χαιρωνεῦσι δὲ δύο ἐστὶν ἐν τῇ χώρᾳ τρόπαια. ἃ ῥωμαῖοι καὶ σύλλας ἔστησαν. ταξίλον. καὶ στρατείαν τὴν μιθριδάτου κρατήσαντες. φίλιππος δὲ οὐκ ἀνέθηκεν ὁ ἀμύντου τρόπαιον, οὔτε ἐνταῦθα. οὔτε ὁπόσας μάχας ἄλλας βαρβάρους ἢ καὶ ἕλληνας ἐνίκησεν. οὐ γάρ τι μακεδόσιν ἱστάναι τρόπαια ἦν νενομισμένον. λέγεται δὲ ὑπὸ μακεδόνων καρανὸν βασιλεύοντα ἐν μακεδονίᾳ, κρατῆσαι μάχῃ κισσέως. ὃς ἐδυνάστευεν ἐν χώρᾳ τῇ ὁμόρῳ. καὶ ὁ μὲν τρόπαιον ὁ καρανὸς κατὰ νόμους τοὺς ἀργείων ἔστησεν ἐπὶ τῇ νίκῃ. ἐξελθόντα δέ φασιν ἐκ τοῦ ὀλύμπου λέοντα ἀνατρέψαι τε τὸ τρόπαιον. καὶ ἀφανισθῆναι. συνεῖναι δὲ γνώμῃ καρανὸν οὐκ εὖ βουλεύσασθαι βαρβάροις τοῖς περιοικοῦσιν ἐς ἔχθραν ἐλθόντα ἀδιάλλακτον. καταστῆναί τε χρῆναι μήτε ὑπὸ αὐτοῦ καρανοῦ, μήτε ὑπὸ τῶν ὕστερον βασιλευσόντων μακεδονίας τρόπαιον ἵστασθαι. ἵν᾽ ἐς εὔνοιάν ποτε τοὺς προσχώρους ὑφέλξωνται. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος. οὐκ ἀναστήσας οὔτε ἐπὶ δαρείῳ τρόπαια. οὔτε ἐπὶ ταῖς ἰνδικαῖς νίκαις. προσιόντων δὲ τῇ πόλει, πολυάνδριον θηβαίων ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς φίλιππον ἀγῶνι ἀποθανόντων. οὐκ ἐπιγέγραπται μὲν δὴ ἐπίγραμμα. ἐπίσημα δὲ ἔπεστιν αὐτῷ λέων. φέροι δ᾽ ἂν ἐς τῶν ἀνδρῶν μάλιστα τὸν θυμόν ἐπίγραμμα δὲ ἄπεστιν ἐμοὶ δοκεῖν ὅτι οὐκ ἐοικότα τῇ τόλμῃ σφίσι τὰ ἐκ τοῦ δαίμονος ἠκολούθησε. θεῶν δὲ μάλιστα χαιρωνεῖς τιμῶσι τὸ σκῆπτρον. ὃ ποιῆσαι διΐ φησιν ὅμηρος ἥφαιστον. παρὰ δὲ διὸς λαβόντα ἑρμῆν δοῦναι πέλοπι. πέλοπα δὲ ἀτρεῖ καταλιπεῖν. τὸν δὲ ἀτρέα θυέστῃ. παρὰ θυέστου δὲ, ἔχειν ἀγαμέμνονα. τοῦτο οὖν τὸ σκῆπτρον σέβουσι, δόρυ ὀνομάζοντες. καὶ εἶναι μέν τι θειότερον οὐχ ἥκιστα δηλοῖ, τὸ ἐς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιφανὲς ἐξ αὐτοῦ. φασὶ δὲ ἐπὶ τοῖς ὅροις αὐτὸν καὶ πανοπέων τῶν ἐν τῇ φωκίδι εὑρεθῆναι. σὺν δὲ αὐτῷ καὶ χρυσὸν εὑρέσθαι τοὺς φωκεῖς σφίσι δὲ ἀσμένοις ἀντὶ χρυσοῦ γενέσθαι τὸ σκῆπτρον. κομισθῆναι δὲ αὐτὸ ἐς τὴν φωκίδα ὑπὸ ἠλέκτρας τῆς ἀγαμέμνονος πείθομαι. ναὸς δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῷ δημοσίᾳ πεποιημένος. ἀλλὰ κατὰ ἔτος ἕκαστον ὁ ἱερώμενος ἐν οἰκήματι ἔχει τὸ σκῆπτρον. καί οἱ θυσίαι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν θύονται. καὶ τράπεζα παράκειται παντοδαπῶν κρεῶν. καὶ πεμμάτων πλήρης. ὁπόσα δὲ εἶναι τῶν ἡφαίστου, ποιηταί τε ᾄδουσι. καὶ τῶν ἀνθρώπων ἠκολούθησεν ἡ φήμη, τούτων ὅτι μὴ τὸ ἀγαμέμνονος σκῆπτρον, ἄλλο γε οὐδὲν ἀξιόχρεών ἐστιν ἐς πίστιν. λύκιοι μέν γε ἐν πατάροις ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἀπόλλωνος, χαλκοῦν ἐπιδεικνύουσι κρατῆρα. ἀνάθημα εἶναι φάμενοι τηλέφου. καὶ ἔργον ἡφαίστου. καὶ σφᾶς ὥς γε εἰκὸς λέληθε θεόδωρον καὶ ῥοῖκον, σαμίους εἶναι τοὺς διαχέαντας χαλκὸν πρώτους. πατρεῖς δὲ οἱ ἀχαιοὶ λόγῳ μὲν λέγουσιν ὅτι ἡφαίστου ποίημά ἐστιν

ὅρμος ἐριφύλης, οὐκ ἦν ποικίλος. ἀλλὰ χρυσοῦ μόνου πεποίητο καθ' ὅμηρον. Πετραχός. μύρα χαιρωνέων. ἶρις.

ἡ λάρναξ, ἣν εὐρύπυλος ἤνεγκεν ἐξ ἰλίου. ἔργω δὲ οὐ παρέχουσιν αὐτὴν θεάσασθαι. ἔστι δὲ ἀμαθοῦς ἐν κύπρω πόλις. ἀδώνιδος ἐν αὐτῇ καὶ ἀφροδίτης ἱερόν ἐστιν ἀρχαῖον. ἀνακεῖσθαι δὲ ἐνταῦθα λέγουσιν ὅρμον, ἁρμονία μὲν δοθέντα ἐξ ἀρχῆς καλούμενον δὲ ἐριφύλης. ὅτι αὐτὴ δῶρον ἔλαβεν ἐπὶ τῷ ἀνδρί. ὃν ἀνέθεσαν μὲν οἱ παῖδες ἐς δελφοὺς οἱ φηγέως. τρόπον δὲ ὅν τινα ἐκτήσαντο αὐτὸν ἐδήλωσεν ἤδη μοι τὰ ἐς ἀρκάδας ἔχοντα. ἐσυλήθη δὲ ὑπὸ τυράννων τῶν ἐν φωκεῦσιν. οὐ μὴν παρὰ ἀμαθουσίοις γε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ἀδώνιδος ἐμοὶ δοκεῖν ἐστιν. ἐν ἀμαθοῦντι μὲν γάρ ἐστι λίθων χλωρῶν συνδέοντες χρυσοῦ σφᾶς ὁ ὅρμος. τὸν δὲ τῇ ἐριφύλῃ δοθέντα ὅμηρός φησιν ἐν ὀδυσσεία, πεποιῆσθαι χρυσοῦ καὶ οὕτως ἔχει.

» Ἣ χρυσὸν φίλου ἀνδρὸς ἐδέξατο τιμήεντα.

» Οὐ μὴν οὐδὲ ἠγνόει τοὺς ὅρμους τοὺς ποικίλους.

Ἐν μέν γε τοῖς εὐμαίου λόγοις πρὸς ὀδυσσέα πρὶν ἢ ἐκ πύλου τηλέμαχον ἀφικέσθαι, σφισιν ἐπὶ τὴν αὐλὴν ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἐστίν.

» Ἤλυθ' ἀνὴρ πολυΐδρις ἐμοῦ πρὸς δώματα πατρός.

» Χρύσεον ὅρμον ἔχων. μετὰ δ' ἠλέκτροισιν ἔερτο

Καὶ ἐν πηνελόπης δώροις. ἄλλους τε γὰρ τῶν μνηστήρων δῶρα καὶ εὐρύμαχον διδόντα πηνελόπῃ πεποίηκεν.

» Ὅρμον δ' εὐρύμαχος πολυδαίδαλον αὐτίκ' ἔνεικε

Χρύσεον ἠλέκτροισιν ἐερμένον ἠέλιον ὥς. ἐριφύλην δὲ οὐ χρυσῷ καὶ λίθοις ποικίλον δέξα-
σθαί φησιν ὅρμον. οὕτω τῷ εἰκοστῷ σκήπτρῳ πρόσεστιν εἶναι μόνον ποίημα ἡφαίστου. ἔ-
στι δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν κρημνὸς πετραχὸς καλούμενος. κρόνον δὲ ἐθέλουσιν
ἐνταῦθα ἀπατηθῆναι δεξάμενον ἀντὶ διὸς πέτρον παρὰ τῆς ῥέας. καὶ ἄ-
γαλμα διὸς οὐ μέγα ἐστὶν ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους. ἐνταῦθα ἐν τῇ χαι-
ρωνεία μύρα ἀπὸ ἀνθῶν ἕψουσι κρίνου καὶ ῥόδου καὶ ναρ-
κίσσου καὶ ἴρεως. ταῦτα ἀλγηδόνων ἰάματα ἀνθρώ-
ποις γίνεται. τὸ δὲ ἐκ τῶν ῥόδων ποιούμενον
εἰ καὶ ἀγάλματα εἰργασμένα ξύλου
χρίοις, ῥύεται καὶ ταῦτα ση-
πεδόνος. ἡ δὲ ἶρις φύε-
ται μὲν ἐν ἕλε-
σι. μέγε-
θος δ' ἐστὶν ἴση
κρίνῳ. χροιὰν δὲ οὐ
λευκὴ κρίνῳ. ὀσμὴν ἀποδεῖ κρίνου.

Ὅροι φωκίδος. φωκέων ἐν τῷ πρὸς θεσσαλοὺς πολέμῳ, στρατήγημα. καὶ ἀπόνοια καὶ νίκη, καὶ ἀναθήματα ἐς δελφούς. Τελλίας μάντις ἠλεῖος.

Ἡ δὲ τῆς φωκίδος ὅσον μὲν περὶ τιθορέαν καὶ δελφούς ἐστιν αὐτῆς, ἐκ παλαιοτά-
του φανερὰ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰληφυῖά ἐστιν ἀπὸ ἀνδρὸς κορινθίου φώκου τοῦ ὀρνυτίω-
γ νος. ἔτεσι δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς, ἐξενίκησε καὶ ἁπάσῃ γενέσθαι τῇ καθ' ἡμῶν κα-
λουμένῃ φωκίδι, αἰγινητῶν ναυσὶν ἐς τὴν χώραν διαβάντων, ὁμοῦ φώκῳ τῷ αἰακοῦ.
τὰ μὲν δὴ ἀπαντικρὺ πελοποννήσου καὶ τὰ ἐπὶ βοιωτίας, καθήκουσιν ἐπὶ θά-
λασσαν οἱ φωκεῖς, τῇ μὲν ἐς κίρραν τὸ ἐπίνειον δελφῶν. τῇ δὲ ἐπὶ ἀντίκυραν πόλιν.
τὰ δὲ πρὸς τοῦ λαμιακοῦ κόλπου, λοκροὶ σφᾶς παραθαλασσίους οἱ ὑποκνημίδιοι κωλύουσιν εἶναι.
οὗτοι γὰρ δή εἰσιν οἱ ταύτῃ τὴν φωκίδα ὑπεροικοῦντες. σκαρφεῖς μέν τοι τὰ ἐπέκεινα ἐλατείας.
ὑπὲρ δὲ ὑάμπολιν καὶ ἄβας, οἱ πόλιν τε ὀποῦντα καὶ ὀπουντίων ἐπίνειον νεμόμενοι κῦνον. τὰ δὲ ἐπι-
φανέστατα φωκεῦσιν ἐστιν ἐν κοινῷ ταῦτα. πολέμου τε τοῦ πρὸς ἰλίῳ μετεσχήκασι καὶ θεσσαλοῖς ἐναντία
ἐπολέμησαν πρότερον, ἢ ἐλάσαι τὸν μῆδον ἐπὶ ἕλληνας. ὅτε δὴ καὶ ἐπεδείξαντο οἱ φωκεῖς ἔργα ἐς μνή-
μην. κατὰ γὰρ τὴν ὑάμπολιν ᾗ τοὺς θεσσαλοὺς προσεδέχοντο ἐμβαλεῖν σφισιν ἐς τὴν χώραν, ὑδρί-
ας κεράμου περιμένας κατορύξαντες καὶ ἐπ' αὐταῖς γῆν ἐπιφορήσαντες, ὑπέμενον τὴν ἵππον τῶν
θεσσαλῶν. οἱ δὲ ἅτε οὐ προπεπυσμένοι τῶν φωκέων τὴν τέχνην, ἐπελάσαντες τοὺς ἵππους λανθά-
νουσιν ἐπὶ τὰς ὑδρίας. ἐνταῦθα ἀπεχωλοῦντο μὲν οἱ ἵπποι τῶν ποδῶν ἐς τὰ κοῖλα ἐμπίπτοντες σφίσιν ἐς τὰς ὑ-
δρίας. ἐκτείνοντο δὲ καὶ ἀπέπιπτον οἱ ἄνδρες ἀπὸ τῶν ἵππων. ὡς δὲ οἱ θεσσαλοὶ μείζονι ἢ τὰ πρότε-
ρα ἐς τοὺς φωκέας χρώμενοι τῇ ὀργῇ, συνελέχθησαν ἀπὸ τῶν πόλεων πασῶν, καὶ ἐς τὴν φωκίδα ἐ-
στρατεύοντο, ἐνταῦθα οἱ φωκεῖς ἐν οὐ σμικρῷ ποιούμενοι δείματι, τήν τε ἄλλην τῶν θεσσαλῶν ἐς τὸν πό-
λεμον παρασκευὴν καὶ οὐχ ἥκιστα τῆς ἵππου τὸ πλῆθος, καὶ ὁμοῦ τῷ ἀριθμῷ τὴν ἐς τοὺς ἀγῶνας
τῶν τε ἵππων καὶ αὐτῶν μελέτην τῶν ἱππέων, ἀποστέλλουσιν ἐς δελφοὺς αἰτοῦντες τὸν θεὸν ἐκφυγεῖν
» τὸν ἐπιόντα κίνδυνον. καὶ αὐτοῖς ἀφίκετο μάντευμα. Συμβαλέω θνητόν τε καὶ ἀθάνατον μαχέσασθαι.
» νίκην δ' ἀμφοτέροις δώσω θνητῷ δέ γε μᾶλλον. Ταῦτα ὡς ἐπύθοντο οἱ φωκεῖς, λογάδας τετρα-
κοσίους καὶ γέλωνα ἐπ' αὐτοῖς ἄρχοντα ἀποστέλλουσιν ἐς τοὺς πολεμίους. ἄρτι ἀρχομένης νυκτὸς, προ-
στάξαντες σφίσι κατοπτεῦσαί τε τὰ τῶν θεσσαλῶν, ὅντινα ἀφανέστατον δύνανται τρόπον. καὶ αὖθις
ἐς τὸ στράτευμα ἐπανήκειν κατὰ τῶν ὁδῶν τῶν μάλιστα ἀγνώστων. μηδὲ ἑκόντας μάχης ἄρχειν. οὗτοι
ὑπὸ τῶν θεσσαλῶν οἱ λογάδες ἀπώλοντο ἀθρόοι. καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ ἡγούμενος σφίσι γέλων. συμπα-
τούμενοί τε ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν φονευόμενοι. καὶ ἡ συμφορὰ σφῶν κατάπληξιν
τοῖς ἐπὶ στρατοπέδου τῶν φωκέων τηλικαύτην ἐνεποίησεν, ὥστε καὶ τὰς γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ
ὅσα τῶν κτημάτων ἄγειν ἦν σφίσιν ἢ φέρειν, ἔτι δὲ ἐσθῆτα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὰ ἀγάλματα
τῶν θεῶν ἐς ταυτὸ συμμίξαντες πυρὰν ὡς μεγίστην ἐποίησαν. καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἀριθμὸν, τριάκοντα ἄν-
δρας ἀπολείπουσι. προστέτακτο δὲ τοῖς ἀνδράσιν εἰ ἡττᾶσθαι τοὺς φωκέας συμβαίνοι τῇ μάχῃ, τό-
τε δὴ προαποσφάξαι μὲν τὰς γυναῖκάς τε καὶ παῖδας. καὶ ὥσπερ ἱερεῖα ἀναθέντας ταύτην καὶ τὰ
χρήματα ἐπὶ τὴν πυρὰν, καὶ ἐνέντας πῦρ, οὕτως ἤδη διαφθαρῆναι καὶ αὐτοὺς, ἤτοι ὑπ' ἀλλήλων. ἢ
ἐς τὴν ἵππον τῶν θεσσαλῶν ἐμπίπτοντας. ἀπὸ τούτου μὲν ἅπαντα τὰ ἀνάλγητα βουλεύματα, ἀπό-
νοια ὑπὸ ἑλλήνων ὀνομάζεται φωκική. τότε δὲ οἱ φωκεῖς ἐποιοῦντο αὐτίκα ἐπὶ τοὺς θεσσαλοὺς ἔξο-
δον. στρατηγοὶ δὲ ἦσαν σφίσιν, ῥοῖος τε ἀμβροσσεὺς. καὶ ὑαμπολίτης δαϊφάνης. οὗτος μὲν δὴ ἐπὶ τῇ ἱππικῇ
δυνάμει, τοῦ δὲ πεζοῦ ἦρχεν ὁ ἀμβροσσεὺς. ὁ δὲ χώραν ἐν τοῖς ἄρχουσιν ἔχων τὴν μεγίστην, μάντις ἦν ὁ ἠ-
λεῖος. καὶ ἐς τὸν τελλίαν τοῖς φωκεῦσι τῆς σωτηρίας ἐπέκειντο αἱ ἐλπίδες. ὡς δὲ ἐς χεῖρας συνήεσαν,
ἐνταῦθα τοῖς φωκεῦσιν ἐγίνετο ἐν ὀφθαλμοῖς τά ἐς τὰς γυναῖκας καὶ ἐς τὰ τέκνα δόξαντα. τήν τε σωτη-
ρίαν οὐκ ἐν βεβαίῳ σφίσιν ἑώρων βάλλουσαν. καὶ τούτων ἕνεκα ἐς πᾶν τι ἀφικνοῦντο τολμήματα.
προσγενομένου δὲ καὶ τοῦ ἐκ θεῶν εὐμενοῦς, νίκην τὴν τότε ἀνείλοντο ἐπιφανεστάτην. τό, τε λόγιον τὸ γεγε-
νημένον τοῖς φωκεῦσι παρὰ τοῦ ἀπόλλωνος, καὶ τοῖς πᾶσιν ἕλλησιν ἐγνώσθη. τὸ δὲ σύνθημα κατὰ τὰ αὐ-
τὰ, ὑπὸ τῶν στρατηγούντων ἐδίδοτο ἐν μάχαις. θεσσαλοῖς μὲν ἀθηνᾶς ἰτωνίας. τοῖς δὲ ὁ ἐπώνυμος φώ-
κος. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ ἀναθήματα οἱ φωκεῖς ἀπέστειλαν ἐς δελφοὺς, ἀπόλλωνα καὶ τελλίαν τόν τε
μάντιν. καὶ ὅσοι μαχομένοις ἄλλοι σφίσιν ἐστρατήγησαν. σὺν δὲ αὐτοῖς καὶ ἥρωας τῶν ἐπιχωρίων. ἔργα δὲ αἱ
εἰκόνες ἀριστομέδοντός εἰσιν ἀργείου. εὑρέθη δὲ καὶ ὕστερον τοῖς φωκεῦσιν οὐκ ἀποδέον σοφίας τῶν προτέ-
ρων. ὡς γὰρ δὴ τὰ στρατόπεδα ἀντεκάθητο περὶ τὴν ἐς τὴν φωκίδα ἐσβολὴν, λογάδες φωκέων πεν-
τακόσιοι φυλάξαντες πλήρη τὸν κύκλον τῆς σελήνης ἐπιχειροῦσιν ἐν τῇ νυκτὶ τοῖς θεσσαλοῖς αὐτοί τε
ἀληλιμμένοι γύψῳ καὶ ἐνδεδυκότες ὅπλα λευκὰ ὑπὲρ τῇ γύψῳ. ἐνταῦθα δὴ ἐξεργασθῆναι φόνον τῶν θεσσαλῶν
λέγεται πλεῖστον. θειότερόν τι ἡγουμένων, ἢ κατὰ ἔφοδον πολεμίων τὸ ἐν τῇ νυκτὶ συμβαῖνον. ὁ δὲ ἠλεῖος
ἦν τελλίας ὃς καὶ ταῦτα τοῖς φωκεῦσιν ἐμηχανήσατο, ἐς τοὺς θεσσαλούς. ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν εὐρώπην ὁ περσῶν

Τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν καὶ φωκικὸν πόλεμον. διαδοχὴ τῶν ἱεροσύλων στρατηγῶν. ὀνόματα τῶν φωκικῶν πόλεων.

στρατὸς διέβη, λέγεται τοὺς φωκέας φρονῆσαι μὲν ὑπὸ ἀνάγκης τὰ βασιλέως. αὐτομολῆσαι δὲ ἐκ τῶν μήδων καὶ ἐς τὸ ἑλληνικὸν παρὰ τὸ ἔργον τὸ πλαταιᾶσι παρατάξασθαι. χρόνῳ δὲ ὕστερον κατέλαβεν αὐτοὺς ζημιωθῆναι χρήμασιν ὑπὸ τῶν ἀμφικτυόνων. οὐ δὲ ἔχω τοῦ λόγου τὸ ἀληθὲς ἐξευρεῖν εἴτε ἀδικήσασιν ἐπεβλήθη σφίσιν. εἴτε θεσσαλοὶ κατὰ τὸ ἐκ παλαιοῦ μῖσος, γενέσθαι τὴν ζημίαν τοῖς φωκεῦσιν ἦσαν οἱ πράξαντες. ἐχόντων δὲ ἀθύμως αὐτῶν πρὸς τῆς ζημίας τὸ μέγεθος, φιλόμηλος σφᾶς ὑπολαβὼν ὁ θεοτίμου, φωκέων οὐδενὸς ἀξιώματι ὕστερος, πατρὶς δὲ αὐτῷ λεδῶν τῶν ἐν φωκεῦσιν ἦν πόλεων, οὗτος οὖν ὁ φιλόμηλος, τήν τε ἔκτισιν αὐτοῖς ἀδύνατον ἀπέφηνε τῶν χρημάτων. καὶ ἀνέπειθε τὸ ἱερὸν καταλαβεῖν τὸ ἐν δελφοῖς. λέγων καὶ ἄλλα ἐπαγωγά, καὶ ὡς τά τε ἀθηναίων καὶ ἐκ λακεδαίμονος ἐπιτήδεια ἐξ ἀρχῆς ἐστιν αὐτοῖς. θηβαίων δὲ ἢ εἴτις ἄλλος καταστάιη σφίσιν ἐς πόλεμον, περιέσεσθαι καὶ ἀρετῇ σφᾶς καὶ δαπάνῃ χρημάτων. ταῦτα τοῦ φιλομήλου λέγοντος οὐκ ἐγίνετο ἀκούσια τῷ πλήθει τῶν φωκέων. εἴτε τὴν γνώμην σφίσι τοῦ θεοῦ βλάπτοντος. εἴτε καὶ αὐτοῖς πεφυκόσιν ἐπίπροσθεν εὐσεβείας τὰ κέρδη ποιεῖσθαι. τὴν δὲ τῶν δελφῶν κατάληψιν ἐποιήσαντο οἱ φωκεῖς ἡρακλείδου μὲν πρυτανεύοντος ἐν δελφοῖς καὶ ἀγαθοκλέους ἀθήνησιν ἄρχοντος. τετάρτῳ δὲ ἔτει πέμπτης ὀλυμπιάδος ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν ἣν πρῶρος ἐνίκα κυρηναῖος στάδιον. καταλαβοῦσι δὲ αὐτοῖς τὸ ἱερόν, ξενικόν τε αὐτίκα τὰ ἰσχυρότατα τῶν ἐν ἕλλησιν ἠθροίσθη. καὶ οἱ θηβαῖοι σφίσιν ἐς πόλεμον ἐκ τοῦ φανεροῦ κατέστησαν. διάφοροι καὶ τὰ πρότερα ὄντες. χρόνος μὲν δὴ ἐγένετο ὃν ἐπολέμησαν δέκα ἔτη συνεχῶς. καὶ ἐν τοσούτῳ πολέμου μήκει, πολλάκις μὲν οἱ φωκεῖς καὶ τὰ παρ᾿ αὐτοῖς ξενικὰ ἐνίκησε. πολλάκις δὲ ἦν τὰ τῶν θηβαίων ἐπὶ κρατέστερα. γενομένης δὲ κατὰ νέωνα πόλιν συμβολῆς, ἐτράπησαν οἱ φωκεῖς καὶ ὁ φιλόμηλος ῥίπτει τε αὑτὸν ἐν τῇ φυγῇ κατὰ ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου κρημνοῦ. καὶ ἀφίησιν οὕτω τὴν ψυχήν. ἐτέτακτο δὲ καὶ ἄλλως τοῖς ἀμφικτύοσιν, ἐς τοὺς συλῶντας αὕτη δίκη. μετὰ δὲ φιλόμηλον τελευτήσαντα, ὀνομάρχῳ μὲν τὴν ἡγεμονίαν διδόασιν οἱ φωκεῖς. ἐς δὲ τῶν θηβαίων τὴν συμμαχίαν, προσεχώρησε φίλιππος ὁ ἀμύντου. καὶ ἐκράτησε γὰρ φίλιππος τῆς συμβολῆς. φεύγων δ᾿ ὀνόμαρχος καὶ ἐπὶ θάλασσαν ἀφικόμενος, ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν κατηκοντίσθη τῶν οἰκείων. ὡς τὴν ἧτταν σφίσιν ὑπὸ ἀτολμίας συμβᾶσαν τῆς ἐκείνου καὶ ἐς τὸ στρατηγεῖν ἀπειρίας. ὀνομάρχῳ μὲν τέλος τοῦ βίου τοιοῦτον ἐπήγαγεν ὁ δαίμων. στρατηγὸν δὲ αὐτοκράτορα εἵλοντο ἀδελφὸν τοῦ ὀνομάρχου φάϋλλον. παρεληλυθέναι τε δὴ ἄρτι ἐς τῶν φωκέων τὴν ἀρχήν, καὶ ὄψιν ὀνείρατος ἰδεῖν τοιάνδε. ἐν τοῖς ἀναθήμασι τοῦ ἀπόλλωνος, μίμημα ἦν χαλκοῦ χρονιωτέρου. κατερρυηκότος τε ἤδη τὰς σάρκας. καὶ τὰ ὀστᾶ ἀπολειπομένου μόνα. ἀνάθημα δὲ ὑπὸ δελφῶν ἱπποκράτους ἐλέγετο εἶναι τοῦ ἰατροῦ. τούτῳ δὴ ἑαυτὸν ἐοικέναι τῷ ἀναθήματι ἔδοξεν ὁ φάϋλλος. αὐτίκα δὲ ὑπολαβοῦσα αὐτὸν φθινώδης νόσος ἐπετέλει τοῦ ἐνυπνίου τὴν μαντείαν. φαΰλλου δὲ ἀποθανόντος, ἐς φάλαικον τὸν παῖδα αὐτοῦ περιεχώρησεν ἡ φωκεῦσι δυναστεία. καὶ ἐπεὶ ἔχων ὁ φάλαικος, ἰδίᾳ περιποιεῖσθαι τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐπαύθη τῆς ἀρχῆς. διαβὰς δὲ ναυσὶν ἐς κρήτην ὁμοῦ φωκέων τοῖς ᾑρημένοις τὰ ἐκείνου, καὶ μοῖρα τοῦ ξενικοῦ κυδωνίᾳ προσκαθήμενος. οὐ γάρ οἱ διδόναι χρήματα ἐβούλοντο αἰτοῦντι, τῆς στρατιᾶς τὸ πολὺ ἀπώλεσε. καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. δεκάτῳ δὲ ὕστερον ἔτει μετὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ κατάληψιν, ἐπέθηκεν ὁ φίλιππος πέρας τῷ πολέμῳ. φωκικῷ τε καὶ ἱερῷ κληθέντι αὐτῷ. θεοφίλου μὲν ἀθήνησιν ἄρχοντος. ὀγδόης δὲ ὀλυμπιάδος καὶ ἑκατοστῆς ἔτει πρώτῳ, ἣν πολυκλῆς ἐνίκα στάδιον κυρηναῖος. καὶ ἐς ἔδαφος ἁλοῦσαι κατεβλήθησαν τῶν φωκέων αἱ πόλεις. ἀριθμὸς δὲ ἦν αὐτῶν, λίλαια. καὶ ὑάμπολις. καὶ ἀντίκυρα. καὶ παραποτάμιοι. καὶ πανοπεύς τε. καὶ δαυλίς. τούτων μὲν δὴ ὄνομα ἦν ἐκ παλαιοῦ. καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπῶν ἦν ἐκ τῶν ὁμήρου. τὰς δὲ αὐτῶν ἡ στρατεία καταπρήσασα ἡ μετὰ ξέρξου, γνωριμωτέρας ἐς τὸ ἑλληνικὸν ἐποίησεν ἐρωχὸν καὶ χαράδραν καὶ ἀμφίκλειαν. καὶ νεωνάς. καί τε θρόνιον. καὶ δρυμαίαν. αἱ δὲ ἄλλαι πλήν γε δὴ ἐλατείας τὰ πρότερα οὐκ ἐπιφανεῖς ἦσαν. τραχίς τε καὶ φωκική. καὶ μεδέων. καὶ φωκικός. καὶ ἐχεδάμεια. καὶ ἄμβροσσος. καὶ λέδων. καὶ φλυγόνιον. ἔτι καὶ στεῤῥίς. τότε δὲ κατεσκάφησαν αἱ κατειλεγμέναι. καὶ ἐς κώμας πλὴν ἄβας ᾠκίσθησαν αἱ ἄλλαι. ἀβαίοις δὲ ἐκτὸς ἀσεβείας ὑπῆρχε καθεστηκέναι. καὶ οὔτε τοῦ ἱεροῦ τῆς καταλήψεως, οὔτε τοῦ πολέμου μετεσχήκεσαν. ἀφῃρέθησαν δὲ οἱ φωκεῖς, καὶ μετεῖναί σφισιν ἱεροῦ τοῦ ἐν δελφοῖς καὶ συνόδου τῆς ἐς τὸ ἑλληνικόν. καὶ τὰς ψήφους αὐτῶν μακεδόσιν ἔδοσαν οἱ ἀμφικτύονες. ἀνὰ χρόνον μέντοι τοῖς φωκεῦσιν αἱ πόλεις ἀνῳκίσθησαν. καὶ ἐς τὰς πατρίδας κατήχθησαν ἐκ τῶν κωμῶν. πλὴν εἰ ἀνοικισθῆναι τινὰς ἐκώλυσεν ἀσθένειά τε ἡ ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἡ τῶν χρημάτων ἐν τῷ τότε ἔνδεια. ἀθηναῖοι δὲ καὶ θηβαῖοι σφᾶς ἦσαν οἱ κατάγοντες, πρινὴ τὸ ἐν χαιρωνείᾳ συμβῆναι πταῖσμα ἕλλησι. καὶ ἀγῶνος τοῦ ἐν χαιρωνείᾳ μετέσχον οἱ φωκεῖς. καὶ ὕστερον περὶ λάμιαν. καὶ ἐν κρανῶνι, ἐναντία ἀντιπάτρου καὶ μακεδόνων ἐμαχέσαντο.

πανοπεῖς καλλίχοροι. λείψανα λίθων, ἐξ ὧν ἐπλάσθη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. τιτυός. ἐννέα πλέθρα παρ᾽ ὁμήρῳ. μεγέθη σωμάτων παράδοξα. δαυλίς. δαῦλος ὕλη. ἔποψ. φιλομήλα.

γαλάτας δὲ καὶ τὴν κελτικὴν στρατιὰν προθυμότατα ἠμύναντο ἑλλήνων, θεῷ τε τιμωροῦντες τῷ ἐν δελφοῖς, καὶ ἐς ἀπολογίαν ἅμα ἐμοὶ δοκεῖν τῶν ἀρχαίων ἐγκλημάτων. τούτοις μὲν δὴ τοιαῦτα ὑπῆρχεν ἐς μνήμην. στάδια δὲ ἐκ χαιρωνείας εἴκοσιν ἐς πανοπέας. ἔστι δὲ πόλις φωκέων, εἴγε ὀνομάσαι τις πόλιν καὶ τούτους, οἷς γε οὐκ ἀρχεῖα, οὐ γυμνάσιόν ἐστιν, οὐ θέατρον, οὐκ ἀγορὰν ἔχουσιν, οὐχ ὕδωρ κατερχόμενον ἐς κρήνην, ἀλλὰ ἐν στέγαις κοίλαις κατὰ τὰς καλύβας μάλιστα τὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἐνταῦθα οἰκοῦσιν ἐπὶ χαράδρα. ὅμως δὲ ὅροι γε τῆς χώρας εἰσὶν αὐτοῖς ἐς τοὺς ὁμόρους, καὶ ἐς τὸν σύλλογον συνέδρους καὶ οὗτοι πέμπουσι τὸν φωκικόν. καὶ γενέσθαι μὲν τῇ πόλει τὸ ὄνομα λέγουσιν ἀπὸ τοῦ ἐπειοῦ πατρός. αὐτοὶ δὲ οἱ φωκεῖς φλεγύαι τε εἶναι τὸ ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐς τὴν γῆν διαφυγεῖν φασι τὴν φωκίδα ἐκ τῆς ὀρχομενίας. πανοπέων δὲ τὸν ἀρχαῖον θεώμενοι περίβολον, ἑπτὰ εἶναι σταδίων μάλιστα εἰκάζομεν. ὑπῄει τε ἐπῶν ἡμᾶς τῶν ὁμήρου, μνήμην ἐποίησεν ἐς τιτυὸν καλλίχορον τῶν πανοπέων ὀνομάζων τὴν πόλιν. καὶ ὡς ἐν τῇ μάχῃ τῇ γε ἐπὶ τῷ πατρόκλου νεκρῷ, καὶ σχέδιον τὸν ἰφίτου βασιλεύοντα φωκέων, καὶ ἀποθανόντα ὑφ᾽ ἕκτορος, κατοικεῖν εἶπεν ἐν τῷ πανοπεῖ. τοῦτο μὲν δὴ ἐφαίνετο ἡμῖν ἔχειν αἰτίαν, φόβῳ τῶν βοιωτῶν. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἐκ τῆς βοιωτίας ἡ ἐς τὴν φωκίδα ἐσβολὴ ῥάστη, ἐνταῦθα οἰκεῖν τὸν βασιλέα ἅτε φρουρίῳ τῷ πανοπεῖ χρώμενον. τὸ ἕτερον δὲ οὐκ ἐδυνήθην συμβαλέσθαι πρότερον ἐφ᾽ ὅτῳ καλλίχορον τὸν πανοπέα εἴρηκε, πρινὴ ἐδιδάχθην ὑπὸ τῶν παρὰ ἀθηναίοις καλουμένων θυιάδων. αἱ δὲ θυιάδες, γυναῖκες μέν εἰσιν ἀττικαί· φοιτῶσαι δὲ ἐς τὸν παρνασσὸν παρὰ ἔτος, αὗταί τε καὶ αἱ γυναῖκες δελφῶν, ἄγουσιν ὄργια διονύσῳ. ταύταις ταῖς θυιάσι κατὰ τὴν ἐξ ἀθηνῶν ὁδὸν καὶ ἀλλαχοῦ χορούς ἱστάναι, καὶ παρὰ τοῖς πανοπεῦσι καθέστηκε. καὶ ἡ ἐπίκλησις ἐς τὸν πανοπέα ὁμήρου ὑποσημαίνειν τῶν θυιάδων δοκεῖ τὸν χορόν. πανοπεῦσι δέ ἐστιν ἐπὶ τῇ ὁδῷ, πλίνθου τε ὠμῆς οἴκημα οὐ μέγα, καὶ ἐν αὐτῷ λίθου τοῦ πεντελήσιν ἄγαλμα, ὃν ἀσκληπιὸν, οἱ δὲ προμηθέα εἶναί φασι, καὶ παρέχονταί γε τοῦ λόγου μαρτύρια. λίθοι κεῖνταί σφισιν ἐπὶ τῇ χαράδρᾳ· μέγεθος μὲν ἕκαστος ὡς φόρτον ἀποχρῶντα ἁμάξης εἶναι· χρῶμα δέ ἐστι πηλοῦ σφισιν οὐ γεώδους, ἀλλ᾽ οἷος ἂν χαράδρας γένοιτο ἢ χειμάρρου ψαμμώδης. παρέχονται δὲ καὶ ὀσμὴν ἐγγύτατα χρωτὶ ἀνθρώπου. ταῦτα ἔτι λείπεσθαι τοῦ πηλοῦ λέγουσιν, ἐξ οὗ καὶ ἅπαν ὑπὸ τοῦ προμηθέως τὸ γένος πλασθῆναι τῶν ἀνθρώπων. ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ χαράδρᾳ τιτυοῦ μνῆμά ἐστι. περίοδος μὲν τοῦ χώματος, τρίτον μάλιστά που σταδίου. τὸ δὲ ἔπος ἐστὶν ἐν ὀδυσσείᾳ κείμενον ἐν δαπέδῳ ὃ δ᾽ ἐπ᾽ ἐννέα κεῖτο πέλεθρα, οὐκ ἐπὶ μεγέθει πεποιῆσθαι τοῦ τιτυοῦ φασιν, ἀλλ᾽ ἔνθα ὁ τιτυὸς ἐτέθη πλέθρα ἐννέα εἶναι τῷ χωρίῳ. κλέων δὲ ἀνὴρ μάγνης, οἳ τῷ ἕρμῳ προσοικοῦσιν, ἔφασκεν ἐς τὰ παράδοξα ἀπίστους εἶναι τῶν ἀνθρώπων, οἷς ἂν μὴ παρὰ τὸν αὐτῶν γένηται βίον, θεάμασιν ἐπιτυχεῖν λόγου μείζοσιν. αὐτὸς δὲ καὶ τιτυὸν καὶ ἄλλους ἔφη πείθεσθαι γεγονέναι κατὰ τὴν φήμην. τυχεῖν γὰρ δὴ ὢν γαδείροις· καὶ ἐκπλεῦσαι μὲν αὐτός τε καὶ τὸν ἄλλον πάντα ὄχλον ἐκ τῆς νήσου κατὰ τὸ ἡρακλέους πρόσταγμα· ὡς δὲ αὖθις ἐπανήκειν ἐς τὰ γάδειρα, ἄνδρα εὑρεῖν θαλάσσιον ἐκπεπτωκότα ἐς τὴν γῆν. τοῦτον πλέθρα μὲν πέντε μάλιστα ἐπέχειν, κεραυνωθέντα δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ καίεσθαι. οὗτος μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. πανοπέως δὲ ἴσον στάδια ἑπτὰ, ἀπέχει δαυλίς. οἱ δὲ ἐνταῦθα ἄνθρωποι, πλῆθος μέν εἰσιν οὐ πολλοί, μεγέθει δὲ καὶ ἀλκῇ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι δοκιμώτατοι φωκέων. τὸ δὲ ὄνομα τῇ πόλει τεθῆναι λέγουσιν ἀπὸ δαυλίδος νύμφης, θυγατέρα δὲ εἶναι τοῦ κηφισσοῦ τὴν δαυλίδα. τοῖς δέ ἐστιν εἰρημένον ὡς τὸ χωρίον ἔνθα ἡ πόλις ᾠκίσθη, παρείχετο συνεχῆ δένδρα, καλεῖσθαι δὲ τὰ δασέα ὑπὸ τῶν πάλαι δαυλία. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ αἰσχύλον τοῦ γλαύκου τοῦ ἀνθηδονίου γένεια ὑπήνην ὀνομάσαι δαῦλον. ἐνταῦθα ἐν τῇ δαυλίδι παραθεῖναι τῷ τηρεῖ τὸν παῖδα αἱ γυναῖκες λέγονται, καὶ ἀνθρώποις τῶν ἐπὶ τραπέζῃ μιασμάτων τοῦτο ἦρξεν. ὁ δὲ ἔποψ, ἐς ὃν ἔχει λόγος τὸν τηρέα ἀλλαγῆναι, οὗτος ὄρνις μέγεθος μὲν ὀλίγον ἐστὶν ὑπὲρ ὄρτυγα· ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δέ οἱ τὰ πτερὰ ἐς λόφου σχῆμα ἐξῆρται. θαυμάσαι δὲ ἄξιον, ὅτι ἐν τῇ γῇ ταύτῃ χελιδόνες οὔτε τίκτουσιν, οὔτε ἐκλέπουσί γε τὰ ᾠά. οὐδ᾽ ἂν ἀρχὴν πρὸς οἰκήματος ὀρόφῳ νεοσσιὰν χελιδὼν ποιήσαιτο. λέγουσι δὲ οἱ φωκεῖς ὡς τῇ φιλομήλᾳ καὶ ὄρνιθι οὔσῃ τηρέως δεῖμα ἐφάνη, καὶ οὔπω πατρίδος ἀπέστη τῆς τηρέως. δαυλιεῦσι δὲ ἀθηνᾶς ἱερὸν καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἀρχαῖον. τὸ δὲ ξόανον τὸ ἔτι παλαιότερον, λέγουσιν ἐπαγαγέσθαι πρόκνην ἐξ ἀθηνῶν. ἔστι δὲ τῆς δαυλίας χώρα καλουμένη τρωνίς. ἐνταῦθα ἡρῷον ἥρω ἀρχηγέτου πεποίηται. τὸν δὲ ἥρω τοῦτον ξάνθιππον, οὐκ ἀφανῆ τὰ ἐς πόλεμον· οἱ δὲ φῶκον εἶναι τὸν ὀρνυτίωνος, τοῦ σισύφου φασίν. ἔχει δ᾽ οὖν ἐπὶ ἡμέρᾳ τε πάσῃ τιμὰς, καὶ ἄγοντες ἱερεῖα οἱ φωκεῖς, τὸ μὲν αἷμα δι᾽ ὀπῆς ἐσχέουσιν ἐς τὸν τάφον, τὰ δὲ κρέα ταύτῃ σφίσιν ἀναλοῦν καθέστηκεν. ἔστι δὲ καὶ ἄνοδος διὰ τῆς δαυλίδος ἐς τὰ ἄκρα τοῦ παρνασσοῦ μακροτέρα τῆς ἐκ δελφῶν, οὐ μέντοι καὶ κατὰ ταῦτα χαλεπή. ἐς δὲ τὴν ἐπὶ δελφῶν εὐθεῖαν ἀναστρέψαντι ἐκ δαυλίδος, καὶ ἰόντι ἐπὶ τὸ πρόσω, ἔστιν οἰκοδόμημα ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, καλούμενον

ὁδὸς σχιστή. τῶν οἰδίποδος κακῶν ἑλλὰς ἅπασα μάρτυς. χρηστήριον τὸ ἐν δελφοῖς. ναοὶ ἀπόλλωνος δελφικοῦ πέντε.

φωκικόν. ἐς ὃ ἀπὸ ἑκάστης πόλεως συνίασιν οἱ φωκεῖς. μεγέθει μὲν μέγα τὸ οἴκημα. ἐντὸς δὲ αὐτοῦ κίονες κατὰ μῆκος εἰσὶν ἑστηκότες. ἀναβασμοὶ δὲ ἀπὸ τῶν κιόνων ἀνήκουσιν ἐς ἑκάτερον τὸν τοῖχον. ἐπὶ τῶν ἀναβασμῶν τούτων οἱ συνιόντες τῶν φωκέων καθέζονται. πρὸς δὲ τῷ πέρατι, κίονες μὲν οὐκ εἰσίν. οὐδὲ ἀναβασμοί. διὸς δὲ ἄγαλμα καὶ ἀθηνᾶς καὶ ἥρας. τὸ μὲν ἐν θρόνῳ τοῦ διός. ἑκατέρωθεν δὲ ἡ μὲν κατὰ δεξιά. ἡ δὲ ἀριστερὰ παρεστῶσα, ἀθηνᾶ πεποίηται. προϊὸν δὲ αὐτόθεν ἐπὶ ὁδὸν ἀφίξῃ καλουμένην σχιστήν. ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ ὁδῷ, τὰ ἐς τὸν φόνον τοῦ πατρὸς οἰδίποδι εἰργάσθη. ἔδει δὲ ἄρα παθημάτων τῶν οἰδίποδος ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἑλλάδα ὑπολειφθῆναι μνημόσυνα. τεχθέντος μέν γε διαπείραντες διὰ τῶν σφυρῶν κέντρα ἐκτιθέασιν αὐτὸν ἐς τὴν πλαταιΐδα ὄρος τὸν κιθαιρῶνα. κόρινθος δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ χώρα, τροφὸς τῷ οἰδίποδι ἐγένετο. γῆ δὲ ἡ φωκίς, καὶ ὁδὸς ἡ σχιστὴ τοῦ πατρῴου φόνου τὸ μίασμα ὑπεδέξατο. θηβαίοις δὲ καὶ ἐς πλέον γάμων τε σφίσι τῶν οἰδίποδος. καὶ ἀδικίας τῶν ἐτεοκλέους ἐστὶν ἡ φήμη. οἰδίποδι μὲν ὁδὸς ἡ σχιστὴ καὶ τόλμημα τὸ ἐπ' αὐτῇ κακῶν ἦρξε. καὶ τὰ τοῦ λαΐου δὲ μνήματα. καὶ οἰκέτου τοῦ ἑπομένου ταῦτα ἔτι ἐν μεσαιτάτῳ τῆς τριόδου. καὶ ἐπ' αὐτῶν λίθοι λογάδες σεσωρευμένοι. δαμασίστρατον δὲ ἄνδρα ἐν πλαταιαῖς βασιλεύοντα ἐπιτυχεῖν τε κειμένοις τοῖς νεκροῖς καὶ θάψαι φασὶν αὐτούς. ἡ δὲ λεωφόρος αὐτόθεν ἡ ἐς δελφούς, καὶ προσάντης γίνεται μᾶλλον καὶ ἀνδρὶ εὐζώνῳ χαλεπωτέρα. λέγεται δὲ πολλὰ μὲν καὶ διάφορα ἐς αὐτοὺς τοὺς δελφούς. πλείω δὲ ἔτι ἐς τοῦ ἀπόλλωνος τὸ μαντεῖον. φασὶ γὰρ δὴ τὰ ἀρχαιότατα γῆς εἶναι τὸ χρηστήριον καὶ δάφνην ἐπ' αὐτῷ τετάχθαι πρόμαντιν ὑπὸ τῆς γῆς. εἶναι δὲ αὐτὴν τῶν περὶ τὸ ὄρος νυμφῶν. ἔστι δὲ ἐν ἕλλησι ποίησις. ὄνομα μὲν τοῖς ἔπεσιν ἐστὶν εὐμολπία. μουσαίῳ δὲ τῷ ἀντιοφήμου προσποιοῦσι τὰ ἔπη. πεποιημένον οὖν ἐστὶν ἐν τούτοις ποσειδῶνος ἐν κοινῷ καὶ γῆς εἶναι τὸ μαντεῖον. καὶ τὴν μὲν χρᾶν αὐτήν. ποσειδῶνι δὲ ὑπηρέτην ἐς τὰ μαντεύματα εἶναι, πύρκωνα. καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἔπη. Αὐτίκα δὲ χθονίης σφῶν δὴ πινυτὸν φάτε μῦθον. σὺν δέ τε πύρκων ἀμφίπολος κλυτοῦ ἐννοσιγαίου. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὅσον ὀλίγη μεθ' ἣν δοθῆναι θέμιδι ὑπ' αὐτῆς λέγουσιν. ἀπόλλωνα δὲ παρὰ θέμιδος λαβεῖν δωρεάν. ποσειδῶνι δὲ ἀντὶ τοῦ μαντείου καλαύρειαν ἀντιδοῦναί φασι αὐτὸν τὴν πρὸ τροιζῆνος. ἤκουσα δὲ καὶ ὡς ἄνδρες ποιμαίνοντες ἐπιτύχοιεν τῷ μαντείῳ καὶ ἔνθεοί τε ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ. καὶ ἐμαντεύσαντο ἐξ ἀπόλλωνος. μεγίστη δὲ καὶ παρὰ πλείστων ἐς φημονόην δόξα ἐστὶν ὡς πρόμαντις γένοιτο, ἡ φημονόη τοῦ θεοῦ πρώτη. καὶ πρώτη τὸ ἑξάμετρον ᾖσε. βοιὼ δὲ ἐπιχωρία γυνὴ ποιήσασα ὕμνον δελφοῖς, ἔφη κατασκευάσασθαι τὸ μαντεῖον τῷ θεῷ τοὺς ἀφικομένους ἐξ ὑπερβορέων. τούς τε ἄλλους καὶ ὠλῆνα. τοῦτον δὲ καὶ μαντεύσασθαι πρῶτον. καὶ ᾆσαι πρῶτον τὸ ἑξάμετρον. πεποίηκε δὲ ἡ βοιὼ τοιάδε. Ἔνθα τοι εὔμνηστον χρηστήριον ἐκτελέσαντο παῖδες ὑπερβορέων παγασὸς καὶ δῖος ἀγυιεύς. ἐπαριθμοῦσα δὲ καὶ ἄλλους τῶν ὑπερβορέων, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ ὕμνου τὸν ὠλῆνα ὠνόμασεν. ὠλήν θ' ὃς γένετο πρῶτος φοίβοιο προφάτας. Πρῶτος δ' ἀρχαίων ἐπέων τεκτήνατ' ἀοιδάν. οὐ μήν τι τά γε ἥκοντα ἐς μνήμην ἐς ἄλλον τινά. ἐς δὲ γυναικῶν μαντείαν ἀνήκει μόνων. ποιηθῆναι δὲ τὸν ναὸν τῷ ἀπόλλωνι τὸ ἀρχαιότατον δάφνης φασί. κομισθῆναι δὲ τοὺς κλάδους ἀπὸ τῆς δάφνης τῆς ἐν τοῖς τέμπεσι. καλύβης δ' ἂν σχῆμα οὕτως γε ἂν εἴη παρεσχηματισμένος ὁ ναός. δεύτερα δὲ λέγουσιν οἱ δελφοὶ γενέσθαι ὑπὸ μελισσῶν τὸν ναόν. ἀπό τε τοῦ κηροῦ τῶν μελισσῶν καὶ ἐκ πτερῶν. πεμφθῆναι δὲ ἐς ὑπερβορέους φασὶν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἀπόλλωνος. λέγεται δὲ καὶ ἕτερος λόγος. ὡς τὸν ναὸν κατασκευάσαιτο ἀνὴρ δελφός. ὄνομα δὲ αὐτῷ πτερᾶν εἶναι. κατὰ τοῦτο οὖν γενέσθαι καὶ τῷ ναῷ τοὔνομα ἀπὸ τοῦ οἰκοδομήσαντος. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ πτερᾶ καὶ πόλιν κρητικὴν προσθήκῃ γράμματος ἀπτεραίους φασὶν ὀνομάζεσθαι. τὸν γὰρ δὴ λόγον τὸν ἔχοντα ἐς τὴν ἐν τοῖς ὄρεσιν αὐξομένην πτέριν, ὡς ἐκ τῆς πόας ταύτης χλωρᾶς ἔτι, διεπλέξαντο ναόν, οὐδὲ ἀρχὴν προσίεμαι τὸν λόγον τοῦτον. τὰ δὲ ἐς τὸν τρίτον τῶν ναῶν ὅτι ἐγένετο ἐκ χαλκοῦ, θαῦμα οὐδέν. εἴ γε ἀκρίσιος μὲν θάλαμον χαλκοῦν τῇ θυγατρὶ ἐποιήσατο. λακεδαιμονίοις δὲ ἀθηνᾶς ἱερὸν χαλκιοίκου καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι λείπεται. ῥωμαίοις δὲ ἡ ἀγορά, μεγέθους εἵνεκα καὶ κατασκευῆς τῆς ἄλλης θαῦμα οὖσα παρέχεται τὸν ὄροφον χαλκοῦν. οὕτω καὶ ναὸν τῷ ἀπόλλωνι, οὐκ ἂν ἀπό γε τοῦ εἰκότος εἴη γενέσθαι χαλκοῦν. τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἔπειθέν με ὁ λόγος ἢ ἡφαίστου τὸν ναὸν τέχνην εἶναι ἢ τὰ ἐς τὰς ᾠδοὺς τὰς χρυσᾶς, ἃς δὴ πίνδαρος ᾖσεν ἐπ' ἐκείνῳ τῷ ναῷ. χρύσεαι δ' ἐξ ὑπερῴων ἄειδον κηλήμονες. οὗτος μὲν δὴ ταῦτα ἐς μίμησιν ἐμοὶ δοκεῖν τῶν παρ' ὁμήρῳ σειρήνων ἐποίησεν. οὐ μὴν οὐδὲ τρόπον ὅντινα ἀφανισθῆναι συνέπεσε τῷ ναῷ κατὰ ταὐτὰ εἰρημένα εὕρισκον. καὶ γὰρ ἐς χάσμα γῆς ἐμπεσεῖν αὐτὸν καὶ ὑπὸ πυρὸς τακῆναι λέγουσι. Τέταρτος δὲ ὑπὸ τροφωνίου μὲν εἰργάσθη καὶ ἀγαμήδους. λίθου δὲ αὐτὸν ποιηθῆναι μνημονεύουσι. κατεκαύθη δὲ ἐρξικλείδου μὲν ἀθήνησιν ἄρχοντος. πρώτῳ δὲ τῆς ὀγδόης ὀλυμπιάδος ἔτει καὶ πεντηκοστῆς. ἣν κροτωνιάτης ἐνίκα διόγνητος. τὸν δὲ ἐφ' ἡμῶν τῷ θεῷ ναὸν ᾠκοδόμησαν μὲν ἀπὸ τῶν ἱερῶν

Παρνασός· λυκώρεια· θυιάδες· πυθώ· καὶ πύθεσθαι· χρησμὸς φημονόης προμάντιδος· ὅσοι τῷ μαντείῳ τῷ ἐν δελφοῖς ἐπεβούλευσαν· ἆθλα μουσικῆς ἐν οἷς ἐνίκα χρυσόθεμις ὁ κρής· αὐλῳδία ἐπὶ σκυθρωποῖς.

οἱ ἀμφικτύονες χρημάτων. ἀρχιτέκτων δὲ τοῖς σπίνθαρος ἐγένετο αὐτοῦ κορίνθιος. πόλιν δὲ ἀρχαιοτάτην οἰκισθῆναί φασιν ἐνταῦθα ὑπὸ παρνασοῦ. κλεοδώρας δὲ εἶναι νύμφης παῖδα αὐτόν. καὶ οἱ πατέρας καθάπερ γε καὶ ἄλλοις τῶν καλουμένων ἡρώων ποσειδῶνά τε θεῶν καὶ κλεόπομπον ἄνδρα ἐπονομάζουσι. καὶ ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ παρνασοῦ τῷ τε ὄρει τὸ ὄνομα τεθῆναι λέγουσι καὶ ἀπὸ τούτου παρνασίαν ὀνομασθῆναι νάπην. τῶν πετομένων τε ὀρνίθων τὴν ἀπ' αὐτῶν μαντείαν, γενέσθαι παρνασοῦ τὸ εὕρημα. ταύτην μὲν οὖν κατακλυσθῆναι τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ὄμβρων τῶν κατὰ δευκαλίωνα συμβάντων. τῶν δὲ ἀνθρώπων ὅσοι διαφυγεῖν τὸν χειμῶνα ἠδυνήθησαν λύκων ὠρυγαῖς ἀπεσώθησαν ἐς τοῦ παρνασοῦ τὰ ἄκρα ὑπὸ ἡγεμόσι τῆς πορείας τοῖς θηρίοις. πόλιν δὲ ἣν ἔκτισαν ἐκάλεσαν ἐπὶ τούτῳ, λυκώρειαν. λέγεται δὲ καὶ ἄλλος διάφορος λόγος τοῦ προτέρου, ἀπόλλωνι ἐκ νύμφης κωρυκίας γενέσθαι λύκωρον. καὶ ἀπὸ μὲν λυκώρου πόλιν λυκώρειαν. τὸ ἄντρον δὲ ὀνομασθῆναι τὸ κωρύκιον ἀπὸ τῆς νύμφης. λέγεται δὲ καὶ τάδε. κελαινὼ θυγατέρα ὑάμῳ τῷ λυκώρου γενέσθαι. δελφὸν δὲ ἀφ' οὗ τὸ ὄνομα τῇ πόλει τὸ ἐφ' ἡμῶν ἐστι, κελαινοῦς τε αὐτὸν τῆς ὑάμου καὶ ἀπόλλωνος εἶναι. οἱ δὲ, καστάλιόν τε ἄνδρα αὐτόχθονα καὶ θυγατέρα ἐθέλουσιν αὐτῷ γενέσθαι θυίαν. καὶ ἱεράσασθαί τε τὴν θυίαν διονύσῳ πρῶτον καὶ ὄργια ἀγαγεῖν τῷ θεῷ. ἀπὸ ταύτης δὲ καὶ ὕστερον ὅσαι τῷ διονύσῳ μαίνονται θυιάδας καλεῖσθαί σφας ὑπὸ ἀνθρώπων. ἀπόλλωνος δ' οὖν παῖδα καὶ θυίας νομίζουσιν εἶναι δελφόν. οἱ δὲ μητρὸς μὲν μελαίνης φασὶν αὐτὸν θυγατρὸς κηφισοῦ. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ πυθὼ τὴν πόλιν οὐ δελφοὺς μόνον ἐκάλεσαν οἱ περιοικοῦντες. καθὰ καὶ ὁμήρῳ πεποιημένα ἐν καταλόγῳ φωκέων ἐστίν. οἱ μὲν δὴ γενεαλογεῖν τὰ πάντα ἐθέλοντες, παῖδα εἶναι δελφοῦ πύθην. καὶ ἀπὸ τούτου βασιλεύσαντος γενέσθαι τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἥγηνται. λόγος δὲ ὃς ἥκει τῶν ἀνθρώπων ἐς τοὺς πολλοὺς τὸν ὑπὸ τοῦ ἀπόλλωνος τοξευθέντα σήπεσθαί φησιν ἐνταῦθα. καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὄνομα τῇ πόλει γενέσθαι πυθώ. πύθεσθαι γὰρ δὴ τὰ σηπόμενα, οἱ τότε ἔλεγον. καὶ τοῦδε ἕνεκα ὅμηρος πεποίηκεν, ὡς ἡ τῶν σειρήνων νῆσος ἀνάπλεως ὀστῶν εἴη. ὅτι οἱ τῆς ᾠδῆς αὐτῶν ἀκούοντες ἐπύθοντο ἄνθρωποι. τὸν δὲ ἀποθανόντα ὑπὸ τοῦ ἀπόλλωνος ποιηταὶ μὲν δράκοντα εἶναι. καὶ ἐπὶ τῷ μαντείῳ φύλακα ὑπὸ γῆς τετάχθαί φασι. λέγεται δὲ καὶ ὡς κριοῦ δυναστεύοντος ἀνδρὸς περὶ εὔβοιαν παῖς γένοιτο ὑβριστής. καὶ ἐσύλησε μὲν τοῦ θεοῦ τὸ ἱερόν. ἐσύλησε δὲ καὶ οἴκους ἀνδρῶν εὐδαιμόνων. ὡς δὲ ἐπεστράτευε καὶ δεύτερον, ἐνταῦθα οἱ δελφοὶ τὸν ἀπόλλωνα ἱκέτευον, ἀμῦναί σφισι τὸν ἐπιόντα κίνδυνον. καὶ ἡ φημονόη πρόμαντις τηνικαῦτα οὖσα ἐν ἑξαμέτρῳ φασὶν ἔχρησεν. » Ἄγχου δὴ βαρὺν ἰὸν ἐπ' ἀνδρὶ φοῖβος ἐφήσει σίντῃ παρνησοῖο φόνου δὲ κρήσιοι ἄνδρες χεῖρας ἀγιστεύουσι. τὸ δὲ κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. ἔοικε δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπιβουλευθῆναι πλείστων ἤδη. οὗτός τε ὁ εὐβοεὺς λῃστὴς καὶ ἔτεσιν ὕστερον τὸ ἔθνος τὸ φλεγυῶν, ἔτι δὲ πύρρος ὁ ἀχιλλέως ἐπιχείρησιν αὐτῷ. καὶ δυνάμεως μοῖρα τῆς ξέρξου. καὶ οἱ χρόνον τε ἐπὶ πλεῖστον καὶ μάλιστα τοῦ θεοῦ τοῖς χρήμασιν ἐπελθόντες, οἱ ἐν φωκεῦσι δυνασταί. καὶ ἡ γαλατῶν στρατεία. ἔμελλε δὲ ἄρα οὐδὲ τῆς νέρωνος ἐς πάντα ὀλιγωρίας ἀπειράτως ἕξειν ὃς τὸν ἀπόλλωνα πεντακοσίας θεῶν τε ἀναμὶξ ἀφείλετο καὶ ἀνθρώπων εἰκόνας χαλκᾶς. ἀρχαιότατον δὲ ἀγώνισμα γενέσθαι μνημονεύουσι, καὶ ἐφ' ᾧ πρῶτον ἆθλα ἔθεσαν, ᾆσαι ὕμνον ἐς τὸν θεόν. καὶ ᾖσε καὶ ἐνίκησεν ᾄδων χρυσόθεμις ἐκ κρήτης. οὗ δὴ ὁ πατὴρ λέγεται καρμάνωρ καθῆραι ἀπόλλωνα. χρυσοθέμιδος ὕστερον φιλάμμωνά τε ᾠδῇ μνημονεύουσι νικῆσαι. καὶ ἐπ' ἐκείνῳ θάμυριν τὸν φιλάμμωνος. ὀρφέα δὲ σεμνολογίᾳ τῇ ἐπὶ τελεταῖς καὶ ὑπὸ φρονήματος τοῦ ἄλλου καὶ μουσαῖον τῇ ἐς πάντα μιμήσει τοῦ ὀρφέως οὐκ ἐθελῆσαί φασιν αὐτοὺς ἐπὶ ἀγῶνι μουσικῆς ἐξετάζεσθαι. φασὶ δὲ ἐλευθῆρα ἀνελέσθαι πυθικὴν νίκην μέγα καὶ ἡδὺ φωνοῦντα. ἐπεὶ ᾄδειν γε αὐτὸν οὐκ αὐτοῦ τὴν ᾠδήν. λέγεται δὲ καὶ ἡσίοδον ἀπελαθῆναι τοῦ ἀγωνίσματος. ἅτε οὐ κιθαρίζειν ὁμοῦ τῇ ᾠδῇ δεδιδαγμένον. ὅμηρος δὲ ἀφίκετο μὲν ἐς δελφοὺς ἐρησόμενος ὁπόσα καὶ ἐδεῖτο. ἔμελλε δὲ αὐτῷ καὶ κιθαρίζειν διδαχθέντι ἀχρεῖον τὸ μάθημα ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς συμφορᾶς γενήσεσθαι. τῆς δὲ τεσσαρακοστῆς ὀλυμπιάδος καὶ ὀγδόης ἣν γλαυκίας ὁ κροτωνιάτης ἐνίκησε, ταύτης ἔτει τρίτῳ ἆθλα ἔθεσαν οἱ ἀμφικτύονες. κιθαρῳδίας μὲν καθὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς. προσέθεσαν δὲ καὶ αὐλῳδίας ἀγώνισμα. καὶ αὐλῶν. ἀνηγορεύθησαν δὲ νικῶντες κεφαλλήν τε ὁ λάμπου κιθαρῳδίᾳ. καὶ αὐλῳδὸς ἀρκὰς ἐχέμβροτος. σακάδας δὲ ἀργεῖος ἐπὶ τοῖς αὐλοῖς. ἀνείλετο δὲ ὁ σακάδας οὗτος, καὶ ἄλλας δύο τὰς ἐφεξῆς ταύτης πυθιάδας. ἔθεσαν δὲ καὶ ἆθλα τότε ἀθληταῖς, πρῶτον, τά τε ἐν ὀλυμπίᾳ, πλὴν τεθρίππου. καὶ αὐτοὶ νομοθετήσαντες δολίχου καὶ διαύλου παισὶν εἶναι δρόμον. δευτέρᾳ δὲ πυθιάδι οὐκ ἐπὶ ἄθλοις ἐκάλεσαν ἔτι ἀγωνίζεσθαι. στεφανίτην δὲ τὸν ἀγῶνα ἀπὸ τούτου κατεστήσαντο. καὶ αὐλῳδίαν τε κατέλυσαν. καταγνόντες οὐκ εἶναι τὸ ἄκουσμα εὔφημον. ἡ γὰρ αὐλῳδία μέλη τε ἦν αὐλῶν, τὰ σκυθρωπότατα. καὶ ἐλεγεῖα καὶ θρῆνοι προσαδόμενα τοῖς αὐλοῖς. μαρ-

Ἀγωνίσματα τὰ πυθοῖ. συνέδριον ἀμφικτυόνων. μασσαλιῶται.

τυρεῖ δέ μοι καὶ τοῦ ἐχεμβρότου τὸ ἀνάθημα. τρίπους χαλκοῦς ἀνατεθεὶς τῷ ἡρακλεῖ τῷ ἐν θήβαις. ἐπίγραμμα δὲ ὁ τρίπους εἶχεν. ἐχέμβροτος ἀρκὰς ἔθηκε ἡρακλεῖ νικήσας τόδ' ἄγαλμ' ἀμφικτυόνων ἐν ἄεθλοις ἕλλησι δ' ἀείδων μέλεα καὶ ἐλέγους. κατὰ τοῦτο μὲν τῆς αὐλῳδίας ἐπαύθη τὸ ἀγώνισμα. προσέθεσαν δὲ καὶ ἱππέων δρόμον. ἀνηγορεύθη δὲ ἐπὶ τῷ ἅρματι κλεισθένης ὁ σικυώνιος τυραννήσας. ὀγδόῃ δὲ πυθιάδι προσενομοθέτησαν κιθαριστὰς τοὺς ἐπὶ τῶν κρουμάτων τῶν ἀφώνων. καὶ τεγεάτης ἐστεφανοῦτο ἀγέλαος. τρίτῃ δὲ πυθιάδι ἐπὶ ταῖς εἴκοσι προστιθέασιν ὁπλίτην δρόμον. καὶ ἐπ' αὐτῷ τιμαίνετος ἐκ φλιοῦντος ἀνείλετο τὴν δάφνην ὀλυμπιάσιν ὕστερον πέντε ἢ δημάρετος ἡραιεὺς ἐνίκησεν. ὀγδόῃ δὲ ἐπὶ τεσσαράκοντα πυθιάδι καὶ συνωρίδος ἵππων κατεστήσαντο δρόμον, καὶ ἐξηκεστίδου φωκέως ἐνίκησεν ἡ συνωρίς. πέμπτῃ δὲ πυθιάδι ἀπὸ ταύτης πώλους ἔζευξαν ὑπὸ ἅρματι, καὶ παρέδραμεν ὀρφώνδα θηβαίου τέθριππον. παγκράτιον δ' ἐν παισὶ καὶ συνωρίδα τε πώλων καὶ κέλητα πῶλον πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον κατεδέξαντο ἠλείων, τὸ μὲν πρώτῃ πυθιάδι ἐπὶ ταῖς ἑξήκοντα. καὶ ὁ λαΐδας ἐνίκα θηβαῖος. διαλιπόντος δὲ ἀπὸ ταύτης μίαν κέλητι ἔθεσαν δρόμον πώλῳ. ἐνάτῃ δὲ ἐπὶ ταῖς ἑξήκοντα συνωρίδι πωλικῇ. καὶ ἐπὶ μὲν τῷ πώλῳ τῷ κέλητι λυκόρμας ἀνηγορεύθη λαρισσαῖος. πτολεμαῖος δὲ ἐπὶ τῇ συνωρίδι μακεδών. ἔχαιρον γὰρ δὴ μακεδόνες οἱ ἐν αἰγύπτῳ καλούμενοι βασιλεῖς, καθάπερ γε ἦσαν. δάφνης δὲ στέφανος ἐπὶ τῶν πυθίων τῇ νίκῃ κατ' ἄλλο μὲν ἐμοὶ δοκεῖν ἐστιν οὐδέν. ὅτι δὲ τῆς λάδωνος θυγατρὸς ἀπόλλωνα ἐρασθῆναι κατέσχηκεν ἡ φήμη. καταστήσασθαι δὲ συνέδριον ἐνταῦθα ἑλλήνων, οἱ μὲν ἀμφικτύονα τὸν δευκαλίωνος νομίζουσι. καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς συνελθοῦσιν ἐπίκλησιν ἀμφικτύονας γενέσθαι. ἀνδροτίων δὲ ἐν τῇ ἀτθίδι ἔφη συγγραφῇ ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀφίκοιντο ἐς δελφοὺς παρὰ τῶν προσοικούντων συνεδρεύσοντες. καὶ ὀνομασθῆναι μὲν ἀμφικτύονας τοὺς συνελθόντας. ἐκνικῆσαι δὲ ἀνὰ χρόνον τὸ νῦν σφισιν ὄνομα. ὑπὸ μὲν δὴ ἀμφικτύονος αὐτοῦ, φασὶν ἐς συνέδριον κοινόν, τοσάδε γένη τοῦ ἑλληνικοῦ συναχθῆναι. ἴωνας. δόλοπας. θεσσαλούς. αἰνιᾶνας. μάγνητας. μαλιέας. φθιώτας. δωριεῖς. φωκέας. λοκρούς, τῇ φωκίδι ὁμόρους ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ κνημῖδι. καταλαβόντων δὲ φωκέων τὸ ἱερὸν καὶ ὕστερον δεκάτῳ ἔτει λαβόντος πέρας τοῦ πολέμου, μετέβαλον καὶ τὰ ἀμφικτυόνων ἐς ἄλλο. μακεδόνες μὲν γὰρ τελεῖν ἐς ἀμφικτύονας εὕραντο. φωκέων δὲ τὸ ἔθνος καὶ ἐκ τοῦ δωρικοῦ λακεδαιμόνιοι μετασχόντες ἐπαύσαντο ἀμφικτυονίας. οἱ μὲν τοῦ τολμήματος ἕνεκα οἱ φωκεῖς. οἱ δὲ συμμαχίας εὕραντο οἱ λακεδαιμόνιοι τῆς φωκέων ζημίας. βρέννου δὲ τῶν γαλατῶν στρατὸν ἀγαγόντος ἐς δελφοὺς προθυμίαν ἐς τὸν πόλεμον οἱ φωκεῖς πλείστην τοῦ ἑλληνικοῦ παρέσχοντο. καὶ ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου μετασχεῖν ἀμφικτυονίας αὖθις καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἐγένετο ἀξίωμα αὐτοῖς ἀνασώσασθαι τὸ ἀρχαῖον. βασιλεὺς δὲ αὔγουστος μετεῖναι καὶ νικοπολίταις τοῖς πρὸς τῷ ἀκτίῳ συνεδρίου τοῦ ἀμφικτυόνων ἠθέλησε. μάγνητας μὲν οὖν καὶ μαλιεῖς. καὶ αἰνιᾶνας. καὶ φθιώτας. θεσσαλοῖς συντελεῖν. τὰς ψήφους δὲ ὅσαι τούτων τε καὶ δολόπων, οὐ γὰρ ἔτι ἦν δολόπων γένος, νικοπολίτας φέρειν. οἱ δὲ ἀμφικτύονες οἱ ἐπ' ἐμοῦ τριάκοντα ἀριθμῷ ἦσαν. ἐκ νικοπόλεως μὲν καὶ μακεδονίας τε καὶ θεσσαλῶν, ἀπὸ ἑκάστων δύο ἀριθμῷ ἦσαν. ἐκ δὲ βοιωτῶν, θεσσαλίας γὰρ καὶ οὗτοι τὰ ἀρχαιότερα ᾤκησαν. καὶ αἰολεῖς τηνικαῦτα ἐκαλοῦντο. καὶ ἐκ φωκέων τε καὶ δελφῶν, παρὰ τούτων δύο ἑκάστων. εἷς δ' ἐκ δωρίδος τῆς ἀρχαίας. πέμπουσι δὲ καὶ λοκροὶ οἵ τε καλούμενοι ὀζόλαι καὶ οἱ πέραν εὐβοίας ἕνα ἑκάτεροι καὶ εὐβοεύς ἐστιν εἷς καὶ εἷς ἀθηναῖος. αἱ μὲν δὴ πόλεις ἀθῆναι καὶ δελφοὶ καὶ ἡ νικόπολις, αὗται μὲν ἀποστέλλουσι συνεδρεύοντας ἐς ἀμφικτυονίαν πᾶσαν. ἀπὸ δὲ ἐθνῶν τῶν κατειλεγμένων ἑκάστῃ πόλει ἀνὰ μέρος, ἐς ἀμφικτύονας καὶ ἐν χρόνου περιόδῳ συντελεῖν ἐστιν. ἐσελθόντι δὲ ἐς τὴν πόλιν, εἰσὶν ἐφεξῆς ναοί. καὶ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῶν ἐρείπια ἦν. ὁ ἐπὶ τούτῳ δὲ κενὸς καὶ ἀγαλμάτων καὶ ἀνδριάντων. ὁ δὲ αὐτῶν τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὁ μὲν τῶν ἐν ῥώμῃ βασιλευσάντων εἶχεν οὐ πολλῶν τινων εἰκόνας. ὁ τέταρτος δὲ ἀθηνᾶς καλεῖται προνοίας. τῶν δὲ ἀγαλμάτων τὸ ἐν τῷ προνάῳ, μασσαλιωτῶν ἀνάθημά ἐστι. μεγέθει τοῦ ἔνδον ἀγάλματος μεῖζον. οἱ δὲ μασσαλιῶται φωκέων εἰσὶν ἄποικοι τῶν ἐν ἰωνίᾳ. μοῖρα καὶ αὐτὴ τῶν ποτε ἅρπαγον τὸν μῆδον φυγόντων ἐκ φωκέας. γενόμενοι δὲ ναυσὶν ἐπικρατέστεροι καρχηδονίων, τήν τε γῆν ἣν ἔχουσιν ἐκτήσαντο καὶ ἐπὶ μέγα ἀφίκοντο εὐδαιμονίας. τῶν μὲν δὴ μασσαλιωτῶν, χαλκοῦν τὸ ἀνάθημά ἐστι. χρυσοῦ δὲ ἀσπίδα ὑπὸ κροίσου τοῦ λυδοῦ τῇ ἀθηνᾷ τῇ προνοίᾳ δοθεῖσαν, ἐλέγετο ὑπὸ τῶν δελφῶν, ὡς φιλόμηλος αὐτὴν ἐσύλησε. πρὸς δὲ τῷ ἱερῷ τῆς προνοίας, φυλάκου τέμενός ἐστιν ἡρῴου. καὶ ὁ φύλακος οὗτος ὑπὸ δελφῶν ἔχει φήμην κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν σφίσιν ἀμῦναι τὴν περσῶν. ἐν δὲ τοῦ γυμνασίου τῷ ὑπαίθρῳ πεφυκέναι ποτὲ ἀγρίαν φασὶν ὗν. καὶ ὁ ὀδυσσεὺς ἡνίκα πρὸς τὸν αὐτόλυκον ἀφίκετο, μετὰ τῶν αὐτολύκου τῶν παίδων, ἐθήρευε. τότε αὐτὸν τὸ τραῦμα τὸ ὑπὲρ τοῦ γόνατος ἐνταῦθα σχεῖν ὑπὸ τοῦ συός. τραπομένῳ δὲ ἐς ἀριστερὰν ἀπὸ τοῦ γυμνασίου καὶ ὑποκαταβάντι, οὐ πλέον ἐμοὶ δοκεῖν ἢ τρία στάδια, ποταμός ἐστιν ὀνομαζόμενος πλεῖστος. οὗτος ὁ πλεῖστος ἐπὶ κίρραν τὸ ἐπίνειον δελφῶν καὶ τὴν ταύτῃ κάτεισι θάλασσαν. ἐκ δὲ τοῦ γυμνασίου τὴν ἐς τὸ ἱερὸν ἀνιόντι, ἔστιν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ τὸ ὕδωρ τῆς κασταλίας. καὶ πιεῖν ἡδύ. δοῦναι δὲ τὸ ὄνομα τῇ πηγῇ, γυναικὸς

γυναικὸς

Κασταλίας τὸ ὕδωρ ἀπὸ κηφισσοῦ. δελφὶς πόλις. καὶ ἀναθήματα κορκυραίων τε, καὶ τῶν λακεδαιμονίων ἐς δελφούς.

πηγῆ, γυναῖκα λέγουσιν ἐπιχωρίαν. οἱ δὲ ἄνδρα κασταλίον. πανύασις δὲ ὁ πολυάρχου πεποιηκὼς ἐς ἡρακλέα ἔπη, θυγατέρα ἀχελώου τὴν κασταλίαν φησὶν εἶναι. λέγει γὰρ περὶ τοῦ ἡρακλέους

Παρνησὸν νιφόεντα θοοῖς διὰ ποσσὶ περήσας,

Ἵκετο κασταλίης ἀχελωΐδος ἄμβροτον ὕδωρ.

Ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλο τοιόνδε. τὸ ὕδωρ τῇ κασταλίᾳ ποταμοῦ δῶρον εἶναι τοῦ κηφισσοῦ. τοῦτο ἐποίησε καὶ Ἀλκαῖος ἐν προοιμίῳ τῷ ἐς ἀπόλλωνα. βεβαιοῦνται δὲ οὐχ ἥκιστα οἱ λιλαιεῖς, οἳ ἐς τοῦ κηφισσοῦ τὴν πηγὴν πέμματα ἐπιχώρια καὶ ἄλλα ὁπόσα νομίζουσιν ἀφιᾶσιν ἔν τισιν εἰρημέναις ἡμέραις. καὶ αὖθις ἐν τῇ κασταλίᾳ φασὶν αὐτὰ ἀναφαίνεσθαι. δελφὶς δέ τι πόλις ἀνάντης διὰ πάσης παρέχεται σχῆμα. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ τῇ πόλει τῇ ἄλλῃ, καὶ ὁ ἱερὸς περίβολος τοῦ ἀπόλλωνος. οὗτος δὲ μεγέθει μέγας καὶ ἀνωτάτω τοῦ ἄστεώς ἐστι. τέτμηνται δὲ καὶ ἔξοδοι δι' αὐτοῦ συνεχεῖς. ὁπόσα δὲ τῶν ἀναθημάτων ἦν μοι λόγου μάλιστα ἐφαίνετο, ποιησόμεθα αὐτῶν μνήμην. ἀθλητὰς μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἀγωνισταὶ μουσικῆς τῶν ἀνθρώπων τοῖς πλείοσιν ἐγένοντο μετὰ οὐδενὸς λογισμοῦ, οὐ πάνυ τι ἡγοῦμαι σπουδῆς ἀξίους. ἀθλητὰς δὲ ὁπόσοι τι καὶ ὑπελείποντο ἐς δόξαν, ἐν λόγῳ σφᾶς ἐδήλωσα τῷ ἐς ἠλείους. φαΰλλῳ δὲ κροτωνιάτῃ ὀλυμπιάσι μὲν οὐκ ἔστιν αὐτῷ νίκη. τὰς δὲ πυθοῖ πεντάθλου δύο ἀνείλετο καὶ σταδίου τὴν τρίτην. ἐναυμάχησε δὲ καὶ ἐναντία τοῦ μήδου, ναῦν τε παρασκευασάμενος οἰκείαν, καὶ κροτωνιατῶν ὅσοι ἐπεδήμουν τῇ ἑλλάδι, ἀνεβίβασε. καὶ ἔστιν ἀνδριὰς ἐν δελφοῖς. τὸν μὲν δὴ ἐς τὸν κροτωνιάτην οὕτως εἶχεν. ἐσελθόντι δὲ ἐς τὸ τέμενος, χαλκοῦς ταῦρος. τέχνη μὲν θεοπρόπου ἐστὶν αἰγινήτου, κερκυραίων δὲ ἀνάθημα. λέγεται δὲ ὡς ταῦρος ἐν τῇ κερκύρᾳ καταλιπὼν τὰς ἄλλας βοῦς καὶ ἀπὸ τῆς νομῆς κατερχόμενος, ἐμυκᾶτο ἐπὶ θαλάσσῃ. γινομένου δὲ ἐπὶ ἡμέρᾳ πάσῃ τοῦ αὐτοῦ, κάτεισιν ἐπὶ θάλασσαν ὁ βουκόλος. καὶ εἶδεν ἰχθύων τῶν θύννων ἀτέκμαρτόν τι ἀριθμῷ πλῆθος. καὶ ὁ μὲν δῆλα τοῖς ἐν τῇ πόλει κερκυραίοις ἐποίησεν. οἱ δὲ (ἑλεῖν γὰρ τοὺς θύννους προαιρούμενοι, σὺν ἄλλῳ ταλαιπωρίαν εἶχον) θεωροὺς ἀποστέλλουσιν ἐς δελφούς. καὶ οὕτω ποσειδῶνί τε ἐκεῖνον θύουσι τὸν ταῦρον. καὶ αὐτίκα μετὰ τὴν θυσίαν αἱροῦσι τοὺς ἰχθῦς. καί σφισι τὸ ἀνάθημα ἐν ὀλυμπίᾳ τε καὶ ἐν δελφοῖς ἐστιν ἡ δεκάτη τῆς ἄγρας. ἐφεξῆς δὲ, τεγεατῶν ἀναθήματα ἀπὸ λακεδαιμονίων, ἀπόλλων τέ ἐστι καὶ νίκη. καὶ οἱ ἐπιχώριοι τῶν ἡρώων. καλλιστώ τε ἡ λυκάονος καὶ ἀρκὰς ὁ ἐπώνυμος τῆς γῆς καὶ οἱ τοῦ ἀρκάδος παῖδες, ἔλατος καὶ ἀφείδας καὶ ἀζάν. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς τρίφυλος. τούτῳ δὲ ἦν οὐκ ἐρατὼ τριφύλῳ μήτηρ, ἀλλὰ λαοδάμεια ἡ ἀμύκλα τοῦ ἐν λακεδαίμονι βασιλεύσαντος. ἀνάκειται δὲ καὶ ἔρασος τριφύλου παῖς. οἱ δὲ εἰργασμένοι τὰ ἀγάλματα, παυσανίας ἐστὶν ἀπολλωνιάτης. οὗτος μὲν, τόν τε ἀπόλλωνα καὶ καλλιστώ. τὴν δὲ νίκην καὶ τοῦ ἀρκάδος εἰκόνα σικυώνιος δαίδαλος. ἀντιφάνης δὲ ἀργεῖος, καὶ σαμόλας ἀρκὰς, οὗτος μὲν τὸν τρίφυλον καὶ ἀζᾶνα. ἔλατον δὲ καὶ ἀφείδαν τά τε καὶ ἔρασον ἀργεῖος. ταῦτα μὲν δὴ οἱ τεγεᾶται ἔπεμψαν ἐν δελφούς. λακεδαιμονίους ὅτε ἐπὶ σφᾶς ἐστράτευσαν, τοὺς αἰχμαλώτους ἑλόντες. λακεδαιμονίων δὲ ἀπαντικρὺ τούτων ἀναθήματά ἐστιν ἀπ' ἀθηναίων. διόσκουροι καὶ ζεὺς καὶ ἀπόλλων τε καὶ ἄρτεμις. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς ποσειδῶν τε καὶ λύσανδρος ὁ ἀριστοκρίτου στεφανούμενος ὑπὸ τοῦ ποσειδῶνος. ἄβας τε, ὃς τῷ λυσάνδρῳ τότε ἐμαντεύετο, καὶ ἕρμων ὁ τὴν ναῦν τὴν λυσάνδρου τὴν στρατηγίδα κυβερνῶν. τοῦτον μὲν δὴ τὸν ἕρμωνα, θεόκοσμος ποιήσειν ἔμελλεν ὁ μεγαρεὺς ἅτε ὑπὸ τῶν μεγαρέων ἐγγραφέντα ἐς τὴν πολιτείαν. οἱ δὲ διόσκουροι ἀντιφάνους εἰσὶν ἀργείου. καὶ ὁ μάντις τέχνη πίσωνος ἐκ καλαυρείας τῆς τροιζηνίων. ἀθηνόδωρος δὲ καὶ δαμίας, ὁ μὲν τὴν ἄρτεμίν τε καὶ ποσειδῶνα εἰργάσατο. ἔτι δὲ τὸν λύσανδρον. ἀθηνόδωρος δὲ τὸν ἀπόλλωνα ἐποίησε καὶ τὸν δία. οὗτοι δὲ ἀρκάδες εἰσὶν ἐκ κλείτορος. ἀνάκεινται δὲ καὶ ὄπισθεν τῶν κατειλεγμένων, ὅσοι συγκατειργάσαντο τῷ λυσάνδρῳ τὰ ἐν αἰγὸς ποταμοῖς, ἢ αὐτῶν σπαρτιατῶν ἢ ἀπὸ τῶν συμμαχησάντων. εἰσὶ δὲ οἵδε. ἀρακὸς μὲν καὶ ἐριάνθης, ὁ μὲν αὐτῶν, ἐκ λακεδαίμονος. ὁ δὲ ἐριάνθης βοιώτιος ὑπὲρ τοῦ μίμαντος. ἐν τεῦθεν μὲν ἀστυκράτης. χῖοι δὲ κηφισοκλῆς καὶ ἑρμόφαντός τε. καὶ ἱκέσιος. τίμαρχος δὲ καὶ διαγόρας ῥόδιοι. κνίδιος δὲ, θεόδαμος. ἐκ δὲ ἐφέσου, κιμμέριος. μιλήσιος αἰαντίδης. τούτους μὲν δὴ ἐποίησε τίσανδρος. τοὺς δὲ ἐφεξῆς, ἄλυπος σικυώνιος. θεόπομπον μίνδιον, καὶ κλεομήδην σάμιον, καὶ ἐξ εὐβοίας ἀριστοκλέα καρύστιον καὶ αὐτόνομον ἐρετριέα. καὶ ἀριστόφαντον κορίνθιον. καὶ ἀπολλόδωρον τροιζήνιον. καὶ ἐξ ἐπιδαύρου δίωνα τῆς ἐν τῇ ἀργολίδι. ἐχόμενοι δὲ τούτων ἀξιόνικός ἐστιν ἀχαιὸς ἐκ πελλήνης. ἐκ δὲ ἑρμιόνος θεάρης. καὶ φωκεύς τε πυρίας. καὶ κόνων μεγαρεύς. καὶ ἀγιμένης σικυώνιος. ἐκ δὲ ἀμβρακίας καὶ κορίνθου τε καὶ λευκάδος, τηλεκράτης καὶ πυθόδοτος κορίνθιος. καὶ ἀμβρακιώτης εὐαντίδας. τελευταῖοι δὲ ἐπικυρίδας καὶ ἐτεόνικος οἱ λακεδαιμόνιοι. παυσανίας δὲ καὶ κανάχου φασὶν ἔργα. τὴν δὲ πληγὴν ἀθηναῖοι τὴν ἐν αἰγὸς ποταμοῖς οὐ μετὰ τοῦ δικαίου συμβῆναι σφίσιν ὁμολογοῦσι. προδοθῆναι γὰρ ἐπὶ χρήμασιν ὑπὸ τῶν στρατηγησάντων. τυδέα δὲ εἶναι καὶ ἀδείμαντον οἳ τὰ δῶρα ἐδέξαντο παρὰ λυσάνδρου. καὶ ἐς ἀπόδειξιν τοῦ λόγου σιβύλλης παρέχονται τῶν χρησμῶν. » Καὶ τότ' ἀθηναίοισι βαρύστονα

κατάλογος τῶν ἐς δελφοὺς ἀναθημάτων. καὶ χρησμὸς φαλάνθῳ δοθεὶς τῷ τάραντος οἰκιστῇ.

κύδεα θήσει.
» Ζεὺς ὑψιβρεμέτης. οὗ τοι κράτος ἐστὶ μέγιστον,
» Νηυσὶ φορὸν πολέμοιο. μάχην. καὶ δηϊοτῆτα
» Ὀλλυμένοις δολεροῖσι τρόποις κακότητι νομήων. Τὰ δὲ ἕτερα ἐκ μουσαίου χρησμῶν μνημονεύουσι.
» Καὶ γὰρ ἀθηναίοισιν ἐπέρχεται ἄγριος ὄμβρος· Ἡγεμόνων κακότητι παραιφασίη δέ τις ἔσται Ἦ γ' ἄλις ἡμύσουσι πόλιν. τίσουσι δὲ ποινήν.

ταῦτα μὲν δὴ ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω. τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς καλουμένης θυρέας λακεδαιμονίων ἀγῶνα καὶ ἀργείων, σίβυλλα μὲν καὶ τοῦτον προεθέσπισεν, ὡς συμβήσοιτο ἐξ ἴσου ταῖς πόλεσιν. ἀργεῖοι δὲ ἀξιοῦντες ἐσχηκέναι πλέον ἐν τῷ ἔργῳ, χαλκοῦν τινα ἵππον τὸν δούριον δῆθεν ἀπέστειλαν ἐς δελφούς. τὸ δὲ ἔργον ἀντιφάνους ἐστὶν ἀργείου. τῷ βάθρῳ δὲ τῷ ὑπὸ τὸν ἵππον τὸν δούρειον δὴ ἐπιγέγραμμά ἐστιν ἀπὸ δεκάτης τοῦ μαραθωνίου ἔργου τεθῆναι τὰς εἰκόνας. εἰσὶ δὲ ἀθηνᾶ τε καὶ ἀπόλλων. καὶ ἀνὴρ τῶν στρατηγησάντων μιλτιάδης. ἐκ δὲ τῶν ἡρώων καλουμένων, ἐρεχθεύς τε καὶ κέκροψ καὶ πανδίων, καὶ κελεός τε, καὶ ἀντίοχος ὁ ἐκ μιδέας ἡρακλεῖ γενόμενος τῆς φύλαντος. ἔτι δὲ αἰγεύς τε καὶ παίδων τῶν θησέως ἀκάμας. οὗτοι μὲν καὶ φυλαῖς ἀθήνησιν ὀνόματα κατὰ μάντευμα ἔδοσαν τὸ ἐκ δελφῶν. ὁ δὲ μελάνθου κόδρος, καὶ θησεὺς καὶ φυλεύς ἐστιν. οὗτοι δὲ οὐκέτι τῶν ἐπωνύμων εἰσί. τοὺς μὲν δὴ κατειλεγμένους φειδίας ἐποίησε καὶ ἀληθεῖ λόγῳ, δεκάτη καὶ οὗτοι τῆς μάχης εἰσί. Ἀντίγονον δὲ καὶ τὸν παῖδα δημήτριον, καὶ πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτιον χρόνῳ ὕστερον ἀπέστειλαν ἐς δελφούς. τὸν μὲν αἰγύπτιον καὶ εὐνοίᾳ τινὶ ἐς αὐτόν, τοὺς δὲ μακεδόνας, τῷ ἐς αὐτοὺς δέει. πλησίον δὲ τοῦ ἵππου καὶ ἄλλα ἀναθήματά ἐστιν. ἀργείων οἱ ἡγεμόνες, τῶν ἐς θήβας ὁμοῦ πολυνείκει στρατευσάντων. ἄδραστός τε ὁ ταλαοῦ, καὶ τυδεύς, οἰνέως. καὶ οἱ ἀπόγονοι προίτου. καὶ καπανεὺς ἱππόνου, καὶ ἐτέοκλος ὁ ἴφιος. πολυνείκης τε καὶ ἱππομέδων ἀδελφῆς ἀδράστου παῖς. ἀμφιαράου δὲ καὶ ἅρμα ἐγγὺς πεποίηται. καὶ ἐφεστηκὼς βάτων ἐπὶ τῷ ἅρματι. ἡνίοχός τε τῶν ἵππων καὶ τῷ ἀμφιαράῳ, καὶ ἄλλως προσήκων κατὰ οἰκειότητα. τελευταῖος δὲ ἀλιθέρσης ἐστὶν αὐτῶν. οὗτοι μὲν δὴ ὑπατοδώρου καὶ ἀριστογείτονός εἰσιν ἔργα. καὶ ἐποίησαν σφᾶς ὡς αὐτοὶ ἀργεῖοι λέγουσιν ἀπὸ τῆς νίκης ἣν τινα ἐν οἰνόῃ τῆς ἀργείας, αὐτοί τε καὶ ἀθηναίων ἐπίκουροι λακεδαιμονίους ἐνίκησαν. ἀπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ μοι δοκεῖν ἔργου, καὶ τοὺς ἐπιγόνους ὑπὸ ἑλλήνων καλουμένους ἀνέθεσαν οἱ ἀργεῖοι. κεῖνται γὰρ δὴ εἰκόνες καὶ τούτων, σθένελος καὶ ἀλκμαίων, κατὰ ἡλικίαν ἐμοὶ δοκεῖν, πρὸ ἀμφιλόχου τετιμημένος, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς πρόμαχος καὶ θέρσανδρος καὶ αἰγιαλεύς τε καὶ διομήδης. ἐν μέσῳ δὲ διομήδους καὶ τοῦ αἰγιαλέως ἐστὶν εὐρύαλος. ἀπαντικρὺ δὲ αὐτῶν, ἀνδριάντες τε εἰσὶν ἄλλοι. τούτους δὲ ἀνέθεσαν οἱ ἀργεῖοι. τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ μεσσηνίων θηβαίοις καὶ ἐπαμινώνδα παρασχόντες. ἡρώων δέ εἰσιν αἱ εἰκόνες. δαναὸς μὲν βασιλέων ἰσχύσας ἐν τῷ ἄργει μέγιστον, ὑπερμήστρα δὲ ἅτε καθαρὰς χεῖρας μόνη τῶν ἀδελφῶν. παρὰ δὲ αὐτὴν καὶ ὁ λυγκεύς καὶ ἅπαν τὸ ἐφεξῆς αὐτῶν γένος τὸ ἐς ἡρακλέα τε καὶ ἔτι πρότερον καθῆκον ἐς περσέα. ταραντίνων δὲ οἱ ἵπποι οἱ χαλκοῖ καὶ αἰχμάλωτοι γυναῖκες ἀπὸ μεσσαπίων εἰσὶν ὁμόρων τῇ ταραντίνων βαρβάρων. ἀγελάδα δὲ ἔργα τοῦ ἀργείου. τάραντα δὲ ἀπῴκισαν μὲν λακεδαιμόνιοι. οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο σπαρτιάτης φάλανθος. στελλομένῳ δὲ ἐς ἀποικίαν τῷ φαλάνθῳ, λόγιον ἦλθεν ἐκ δελφῶν. ὑετοῦ αἰσθόμενον, ὑπὸ αἴθρα τηνικαῦτα καὶ χώραν κτήσασθαι καὶ πόλιν. τὸ μὲν δὴ παραυτίκα οὔτε ἰδίᾳ τὸ μάντευμα ἐπισκεψάμενος, οὔτε πρὸς τῶν ἐξηγητῶν τινα ἀνακοινώσας, κατέσχε ταῖς ναυσὶν ἐς ἰταλίαν. ὡς δέ οἱ νικῶντι τοὺς βαρβάρους, οὐκ ἐγίνετο οὔτε τινὰ ἑλεῖν τῶν πόλεων, οὔτε ἐπικρατῆσαι χώρας, ἐς ἀνάμνησιν ἀφικνεῖτο χρησμοῦ. καὶ ἀδύνατα ἐνόμιζεν οἱ τὸν θεὸν χρῆσαι. μὴ γὰρ ἄν ποτε ἐν καθαρῷ καὶ αἰθρίῳ τῷ ἀέρι ὑσθῆναι. καὶ αὐτὸν ἡ γυνὴ ἀθύμως ἔχοντα, ἠκολουθήκει γὰρ οἴκοθεν, τά τε ἄλλα ἐφιλοφρονεῖτο. καὶ ἐς τὰ γόνατα ἐσθεμένη τὰ αὐτῆς, τοῦ ἀνδρὸς τὴν κεφαλὴν, ἐξέλεγε τοὺς φθεῖρας. καί πως ὑπὸ εὐνοίας δακρῦσαι παρίσταται τῇ γυναικί, ὁρώσῃ τοῦ ἀνδρὸς ἐς οὐδὲν προχωροῦντα τὰ πράγματα. προσεῖχε δὲ ἀφειδέστερον τῶν δακρύων, καὶ ἔβρεχε γὰρ τοῦ φαλάνθου τὴν κεφαλὴν, συνίησί τε τῆς μαντείας. ὄνομα γὰρ δὴ ἦν αἴθρα τῇ γυναικί. καὶ οὕτω τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, τάραντα τῶν βαρβάρων εἷλε μεγίστην καὶ εὐδαιμονεστάτην τῶν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεων. τάραντα δὲ τὸν ἥρω ποσειδῶνός φασι καὶ ἐπιχωρίας νύμφης παῖδα εἶναι. ἀπὸ δὲ τοῦ ἥρω τεθῆναι τὰ ὀνόματα τῇ πόλει τε καὶ τῷ ποταμῷ. καλεῖται γὰρ δὴ τάρας κατὰ τὰ αὐτὰ τῇ πόλει καὶ ὁ ποταμός. πλησίον δὲ τοῦ ἀναθήματος τοῦ ταραντίνων σικυωνίων ἐστὶ θησαυρός. χρήματα δὲ οὔτ' ἐνταῦθα ἤδη ἦσαν. οὔτε ἐν ἄλλῳ τῶν θησαυρῶν. κνίδιοι δὲ ἐκόμισαν ἀγάλματα ἐς δελφούς. τριόπαν οἰκιστὴν τῆς κνίδου παρεστῶτα ἵππῳ καὶ λητὼ καὶ ἀπόλλωνά τε καὶ ἄρτεμιν ἀφιέντας τῶν βελῶν ἐπὶ τιτυόν. τὰ δὲ καὶ τετρωμένος ἐστὶν ἤδη τὸ σῶμα. ταῦτα ἕστηκε παρὰ τὸν σικυωνίων θησαυρόν. ἐποιήθη δὲ καὶ ὑπὸ σιφνίων ἐπὶ αἰτίᾳ τοιᾷδε θησαυρός. σιφνίων ἡ νῆσος χρυσοῦ μέταλλα ἤνεγκε. καὶ αὐτοὺς τῶν προσιόντων ἐκέλευσεν ὁ θεὸς ἀποφέρειν δεκάτην ἐς δελφούς. οἱ δὲ τὸν θησαυρὸν ᾠκοδομήσαντο, καὶ ἀπέφερον τὴν δεκάτην. ὡς δὲ ὑπὸ ἀπληστίας ἐξέλιπον τὴν φοράν, ἐπικλύσασα ἡ θάλασσα, ἀφανῆ τὰ μέταλλα σφίσιν ἐποίησεν. ἀνέθεσαν δὲ καὶ

αἰόλου νῆσοι. θησαυροὶ τῷ ἐν δελφοῖς ἀνατιθέντες ἱερῷ. στοὰ ὑπ' ἀθηναίων ᾠκοδομημένη. ἡροφίλη σιβύλλα.

ἀνδριάντας λιπαραῖοι, ναυμαχίᾳ κρατήσαντες, τυῤῥηνῶν. οἱ δὲ λιπαραῖοι οὗτοι, κνιδίων μὲν ἦσαν ἄποικοι· τῆς δὲ ἀποικίας ἡγεμόνα γενέσθαι φασὶν ἄνδρα κνίδιον, ὄνομα δὲ εἶναι οἱ πένταθλον, ἀντίοχος ὁ ξενοφάνους συρακούσιος ἐν τῇ σικελιώτιδι συγγραφῇ φησί. λέγει δὲ καὶ ὡς ἐπὶ παχύνῳ τῇ ἄκρᾳ τῇ ἐν σικελίᾳ κτίσαντες πόλιν, αὐτοὶ μὲν ἐκπίπτουσιν ὑπὸ ἐλύμων καὶ φοινίκων πολέμῳ πιεσθέντες. τὰς νήσους δὲ ἔσχον ἐρήμους ἔτι οἱ ἀναστήσαντες τοὺς ἐνοικοῦντας. ἃς καὶ κατὰ τὰ ἔπη τὰ ὁμήρεια αἰόλου καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ὀνομάζουσι. τούτων λιπάραν μὲν κτίσαντες πόλιν ἐνταῦθα οἰκοῦσιν. ἱερὰν δὲ καὶ στρογγύλην καὶ διδύμας γεωργοῦσι διαβαίνοντες ναυσὶν ἐς αὐτάς. ἐν δὲ τῇ στρογγύλῃ, καὶ πῦρ δῆλόν ἐστιν ἀνιὸν ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐν ἱερᾷ δὲ πῦρ τε αὐτόματον ἐπὶ ἄκρας ἀνακαίεται τῆς νήσου. καὶ ἐπὶ θαλάσσῃ λουτρά ἐστιν ἐπιτήδεια. δέξαιτό σε ἠπίως τὸ ὕδωρ, ἐπεὶ ἄλλως γε χαλεπὸν ὑπὸ ζεστότητός ἐστιν ἐμβαίνεσθαι. οἱ δὲ θησαυροὶ θηβαίων ἀπὸ ἔργου τῶν ἐς πόλεμον καὶ ἀθηναίων εἰσὶν ὡσαύτως. κνιδίους δὲ οὐκ οἶδα ἢ ἐπὶ νίκῃ τινὶ ἢ ἐς ἐπίδειξιν εὐδαιμονίας ᾠκοδομήσαντο. ἐπεὶ θηβαίοις γε ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν λεύκτροις καὶ ἀθηναίοις ἀπὸ τῶν ἐς μαραθῶνα ἀποβάντων ὁμοῦ δάτιδι. τά δέ εἰσιν οἱ θησαυροί. κλεωναῖοι δὲ ἐπιέσθησαν μὲν κατὰ τὸ αὐτὸ ἀθηναίοις ὑπὸ νόσου τῆς λοιμώδους. κατὰ δὲ μάντευμα ἐκ δελφῶν ἔθυσαν τράγον ἀνίσχοντι ἔτι τῷ ἡλίῳ. καὶ εὕραντο γὰρ λύσιν τοῦ κακοῦ, τράγον χαλκοῦν ἀποπέμπουσι τῷ ἀπόλλωνι. ποτιδαιατῶν δὲ τῶν ἐν θράκῃ καὶ συρακουσίων, τῶν μέν ἐστιν ὁ θησαυρὸς ἀπὸ τοῦ ἀττικοῦ τοῦ μεγάλου πταίσματος. ποτιδαιᾶται δὲ εὐσεβείας τῆς ἐς τὸν θεὸν ἐποίησαν. ᾠκοδόμησαν δὲ καὶ ἀθηναῖοι στοὰν ἀπὸ χρημάτων, ἃ ἐν τῷ πολέμῳ σφίσιν ἐγένετο. ἀπό τε πελοποννησίων, καὶ ὅσοι πελοποννησίοις ἦσαν τοῦ ἑλληνικοῦ σύμμαχοι. ἀνάκειται δὲ, καὶ πλοίων τὰ ἄκρα κοσμήματα καὶ ἀσπίδες χαλκαῖ. τὸ δὲ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτοῖς, ἀριθμεῖ τὰς πόλεις. ἀφ' ὧν ἀθηναῖοι τὰ ἀκροθίνια ἀπέστειλαν. τήν τε ἠλείων καὶ λακεδαιμονίων σικυῶνά τε καὶ μέγαρα καὶ πελληνέας ἀχαιῶν. ἀμβρακίαν τε καὶ λευκάδα. καὶ αὐτὴν κόρινθον. γενέσθαι δὲ ἀπὸ τῶν ναυμαχιῶν τούτων καὶ θυσίαν θησεῖ, καὶ τῷ ποσειδῶνι, ἐπὶ τῷ ὀνομαζομένῳ ῥίῳ. καί μοι φαίνεται τὸ ἐπίγραμμα ἐς φορμίωνα τὸν ἀσωπίχου εἶναι καὶ ἐς τοῦ φορμίωνος τὰ ἔργα. πέτρα δέ ἐστιν ἀνίσχουσα ὑπὲρ ταύτης. ἐπὶ ταύτῃ δελφοὶ στᾶσαν φασὶν, ᾆσαι τοὺς χρησμοὺς ὄνομα ἡροφίλην. σίβυλλαν δὲ ἐπίκλησιν τὴν πρότερον γενομένην. ταύτην τοῖς μάλιστα ὁμοίως οὖσαν ἀρχαίαν εὑρίσκον. ἣν θυγατέρα ἕλληνες διὸς καὶ λαμίας τῆς ποσειδῶνος φασὶν εἶναι, καὶ χρησμούς τε αὐτὴν γυναικῶν πρώτην ᾆσαι. καὶ ὑπὸ τῶν λιβύων σίβυλλαν λέγουσιν ὀνομασθῆναι. ἡ δὲ ἡροφίλη, νεωτέρα μὲν ἐκείνης. φαίνεται δὲ ὅμως πρὸ τοῦ πολέμου γεγονυῖα καὶ αὐτὴ τοῦ τρωϊκοῦ. καὶ ἑλένην τε προεδήλωσεν ἐν τοῖς χρησμοῖς ὡς ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἀσίας καὶ εὐρώπης τραφήσοιτο ἐν σπάρτῃ καὶ ὡς ἴλιον ἁλώσεται δι' αὐτὴν ὑπὸ ἑλλήνων. δήλιοι δὲ καὶ ὕμνων μέμνηνται τῆς γυναικὸς ἐς ἀπόλλωνα. καλεῖ δὲ οὐκ ἡροφίλην μόνην, ἀλλὰ καὶ ἄρτεμιν ἐν τοῖς ἔπεσιν αὑτήν. καὶ ἀπόλλωνος γυνὴ γαμετή. τὸ δὲ ἀδελφὴ καὶ αὖθις θυγάτηρ φησὶν εἶναι. ταῦτα μὲν δὴ μαινομένη τε καὶ ἐκ τοῦ θεοῦ κάτοχος πεποίηκεν. ἑτέρωθι δὲ, εἶπε τῶν χρησμῶν, ὡς μητρὸς μὲν ἀθανάτης εἴη μιᾶς τῶν ἐν ἴδῃ νυμφῶν. πατρὸς δὲ ἀνθρώπου καὶ οὕτω λέγει τὰ ἔπη.

εἰμὶ δ' ἐγὼ γεγαυῖα μέσον θνητοῦ τε θεᾶς τε Νύμφης δ' ἀθανάτης. πατρὸς δ' αὖ κητοφάγοιο Μητρόθεν ἰδογενής. πατρὶς δέ μοι ἐστὶν ἐρυθρὴ Μάρπησσος μητρὸς ἱερὴ. ποταμὸς δ' ἀϊδωνεύς. ἦν δὲ ἔτι καὶ ἐν τῇ ἴδῃ τῇ τρωϊκῇ πόλεως μαρπησσοῦ τὰ ἐρείπια. καὶ ἐν αὐτοῖς οἰκήτορες ὡς ἑξήκοντα ἄνθρωποι. ὑπέρυθρος δὲ πᾶσα περὶ τὴν μάρπησσον γῆ. καὶ δεινῶς ἐστιν αὐχμώδης. ὥστε, καὶ τῷ λάδωνι ποταμῷ καταδύεσθαί τε ἐς τὴν χώραν καὶ ἀνασχόντι τὸ αὐτὸ αὖθις πάλιν. τέλος δὲ καὶ ἀφανίζεσθαι κατὰ τῆς γῆς. αἴτιον ἐμοὶ δοκεῖν ἐστὶν ὅτι λεπτή τε κατὰ τοῦτο καὶ σηραγγώδης ἐστὶν ἡ ἴδη. ἀπέχει δὲ ἀλεξανδρείας τῆς ἐν τῇ τρωάδι τεσσαράκοντα ἡ μάρπησσος καὶ διακόσια στάδια. τὴν δὲ ἡροφίλην οἱ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ ταύτην νεωκόρον τε τοῦ ἀπόλλωνος γενέσθαι τοῦ σμινθέως, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνείρατι τῷ ἑκάβης, χρῆσαι φασὶν αὐτήν. ἃ δὴ καὶ ἐπιτελεσθέντα ἴσμεν. αὕτη ἡ σίβυλλα, ᾤκησε μὲν τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν σάμῳ. ἀφίκετο δὲ καὶ ἐς κλάρον τὴν κολοφωνίων. καὶ ἐς δῆλόν τε καὶ ἐς δελφούς. ὁπότε δὲ ἀφίκοιτο, ἐπὶ ταύτης ἱσταμένη τῆς πέτρας ᾖδε. τὸν μέντοι χρεὼν αὐτὴν ἐπέλαβεν ἐν τῇ τρωάδι καί οἱ τὸ μνῆμα ἐν τῷ
» ἄλσει τοῦ σμινθέως ἐστὶ καὶ ἐλεγεῖον ἐπὶ τῆς στήλης. Ἃδ' ἐγὼ ἁ φοίβοιο σαφηγορίς εἰμι σίβυλλα Τῷδ' ὑπὸ
» λαϊνέῳ σάματι πυθομένα. Παρθένος αὐδάεσσα τὸ πρὶν νῦν δ' αἰὲν ἄναυδος Μοίρᾳ ὑπὸ στιβαρῇ τήν
» δε λαχοῦσα πέδην. ἀλλὰ πέλας νύμφασι καὶ ἑρμῇ τῷδ' ὑπόκειμαι Μοῖραν ἔχουσ' ἑκάτω τῆς
» τότ' ἀνακτορίης. ὁ μὲν δὴ παρὰ τὸ μνῆμα ἕστηκεν ἑρμῆς λίθου τετράγωνον σχῆμα. ἐξ ἀριστερᾶς δὲ ὕδωρ τε κατερχόμενον ἐς κρήνην. καὶ τῶν νυμφῶν ἐστι τὰ ἀγάλματα. ἐρυθραῖοι δὲ ἀμφισβητοῦσι γὰρ τῆς ἡροφίλης προθυμότατα ἑλλήνων, κώρυκόν τε καλούμενον ὄρος, καὶ ἐν τῷ ὄρει σπήλαιον ἀποφαίνουσι. τεχθῆναι τὴν ἡροφίλην ἐν αὐτῷ λέγοντες. θεοδώρου δὲ ἐπιχωρίου ποιμένος καὶ νύμφης παῖδα εἶναι. ἰδαίαν δὲ ἐπίκλησιν γενέσθαι τῇ νύμφῃ. κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, τῶν δὲ χωρίων τὰ δασέα

Ἴδαι. σιβύλλαι καὶ χρησμολόγοι. βίσωνος ταύρου θήρα. ἀπόλλων καὶ ἡρακλῆς ὑπὲρ τρίποδος μαχόμενοι.

ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, Ἴδας τέ ὀνομάζεσθαι τὸ δὲ ἔπος τὸ ἐς τὴν μαρπησσόν, καὶ τὸν ποταμὸν τὸν ἀϊδωνέα, τοῦτο οἱ ἐρυθραῖοι τὸ ἔπος ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τῶν χρησμῶν. τὴν δὲ μετὰ ταύτην χρησμοὺς κατὰ ταὐτὰ εἰποῦσαν, ἐκ κύμης τῆς ἐν ὀπικοῖς εἶναι, καλεῖσθαι δὲ αὐτὴν δημὼ συνέγραψεν ὑπέροχος ἀνὴρ κυμαῖος. χρησμὸν δὲ οἱ κυμαῖοι τῆς γυναικὸς ταύτης ἐς οὐδένα εἶχον ἐπιδείξασθαι. λίθου δὲ ὑδρίαν ἐν ἀπόλλωνος ἱερῷ δεικνύουσιν οὐ μεγάλην, τῆς σιβύλλης ἐν ταῦθα κεῖσθαι φάμενοι τὰ ὀστᾶ. ἐπεγράφη δὲ καὶ ὕστερον τῆς δημοῦς παρ' ἑβραίοις τοῖς ὑπὲρ τῆς παλαιστίνης γυνὴ χρησμολόγος. ὄνομα δὲ αὐτῇ σάββη. βηρόσου δὲ εἶναι πατρὸς καὶ ἐρυμάνθης μητρός φασι σάββην. οἱ δὲ αὐτὴν βαβυλωνίαν, ἕτεροι δὲ σίβυλλαν καλοῦσιν αἰγυπτίαν. φαεννὶς δὲ θυγάτηρ βασιλεύσαντος ἀνδρὸς ἐν χάοσι, καὶ αἱ πέλειαι παρὰ δωδωναίοις ἐμαντεύσαντο μὲν ἐκ θεοῦ καὶ αὗται, σίβυλλαι δὲ ὑπὸ ἀνθρώπων οὐκ ἐκλήθησαν. τῆς μὲν δὴ πυθέσθαι τὴν ἡλικίαν καὶ ἐπιλέξασθαι ῥᾴδιον τοὺς χρησμούς. ἀντιόχου γὰρ μετὰ τὸ ἁλῶναι δημήτριον αὐτίκα ἐς τὴν ἀρχὴν καθισταμένου γέγονε φαεννίς. τὰς πελειάδας δὲ φημονόης τε ἔτι προτέρας γενέσθαι λέγουσι, καὶ ᾆσαι γυναικῶν πρώτας τάδε τὰ ἔπη.

» Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστί, Ζεὺς ἔσεται· ὦ μεγάλε Ζεῦ. Γᾶ καρποὺς ἀνίει, διὸ κλῄζετε ματέρα γαῖαν.

χρησμολόγους δὲ ἄνδρας κύπριόν τε εὔκλοον καὶ ἀθηναῖον μουσαῖον τὸν ἀντιοφήμου, καὶ λύκον τὸν πανδίονος, τούτους τε γενέσθαι καὶ ἐκ βοιωτίας βάκιν φασὶ κάτοχον ἄνδρα ἐκ νυμφῶν. τούτων πλὴν λύκου τῶν ἄλλων ἐπελεξάμην τοὺς χρησμούς. τοσαῦτα μὲν ἄχρις ἐμοῦ λέγονται γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἐκ θεοῦ μαντεύσασθαι. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τῷ πολλῷ καὶ αὖθις γένοιτο ἂν ἕτερα τοιαῦτα. βίσωνος δὲ ταύρου τῶν παιονικῶν χαλκοῦ πεποιημένην κεφαλὴν, δροπίων δέοντος ἔπεμψεν ἐς δελφοὺς βασιλεὺς παιόνων. οὗτοι οἱ βίσωνες χαλεπώτατοι θηρίων εἰσὶν ἁλίσκεσθαι ζῶντες. καὶ δίκτυα οὐκ ἂν οὕτω γένοιτο ἰσχυρὰ τῇ ἐμβολῇ. θηρεύονται δὲ οὗτοι, τρόπον τοιόνδε. ἐπειδὰν χωρίον οἱ ἀγρεύοντες πρανὲς εὕρωσι καθῆκον ἐς κοιλότητα, πρῶτα μὲν φράγματι ἰσχυρῷ πέριξ ὠχυρώσαντο. δεύτερον δὲ τὸ κάταντες καὶ τὸ πρὸς τῷ πέρατι ὁμαλὸν αὐτοῦ νεοδάρτοις βύρσαις κατεστόρεσαν. ἢν δὲ ἀπορῶσι τύχωσι βυρσῶν, τότε καὶ τὰ αὖα τῶν δερμάτων ὑπὸ ἐλαίου σφίσιν ὀλισθηρὰ ποιεῖται. τὸ δὲ ἐντεῦθεν οἱ μάλιστα ἱππεύειν ἀγαθοὶ συνελαύνουσιν ἐς τὸ εἰρημένον χωρίον τοὺς βίσωνας. οἱ δὲ εὐθὺς ἐν ταῖς πρώταις τῶν βυρσῶν ὀλισθόντες, κατὰ τοῦ πρανοῦς κυλίνδονται ἕως κατενεχθῶσιν ἐς τὸ ὁμαλόν. ἐρριμμένοι δὲ ἐν ταῦθα ἠμέληνται κατ' ἀρχάς. τετάρτῃ δὲ ἢ πέμπτῃ μάλιστα ἡμέρᾳ τῶν μὲν ἤδη τοῦ θυμοῦ τὸ πολὺ, ὁ λιμὸς ἀφαιρεῖ καὶ ἡ ταλαιπωρία. οἱ δὲ σφίσιν οἷς τέχνη τιθασεύειν προσφέρουσιν ἔτι κειμένοις πίτυος τῆς ἡμέρου καρπὸν πρὶν ἐκλέξαντες ἐκ τῶν ἐλαχίστων ἐλύτρων. ἑτέρας δὲ οὐκ ἂν τροφῆς τὸ παράπαν αὐτίκα ἅψαιτο τὰ θηρία. τέλος δὲ διαλαβόντες δεσμοῖς ἄγουσι. καὶ τοὺς μὲν, τρόπον αἱροῦσι τὸν εἰρημένον. τοῦ βίσωνός τε τῆς κεφαλῆς καταντικρὺ τῆς χαλκῆς, ἀνδριάς ἐστι θώρακά τε ἐνδεδυκὼς καὶ χλαμύδα ἐπὶ τῷ θώρακι. ἀνδρίων δὲ ἀνάθημα οἱ δελφοὶ λέγουσιν ἄνδρα εἶναι τὸν οἰκιστήν. τό τε ἄγαλμα τοῦ ἀπόλλωνος καὶ ἀθηνᾶς τε καὶ ἀρτέμιδος φωκέων ἀναθήματά ἐστιν ἀπὸ θεσσαλῶν ὁμόρων τε πλὴν ὅσον οἱ λοκροὶ σφᾶς ἐπικνημίδιοι διείργουσι, καὶ ἀεὶ πολεμίων ὄντων. ἀνέθεσαν δὲ καὶ οἱ ἐν φαρσάλῳ θεσσαλοὶ, καὶ μακεδόνων οἱ ὑπὸ τῇ πιερίᾳ πόλιν δῖον οἰκοῦντες, κυρηναῖοί τε τοῦ ἑλληνικοῦ τοῦ ἐν λιβύῃ. οὗτοι μὲν τὸ ἅρμα. καὶ ἐπὶ τῷ ἅρματι, ἄμμωνα. μακεδόνες δὲ οἱ ἐν δίῳ, τὸν ἀπόλλωνα ὃς εἰλημμένος ἐστὶ τῆς ἐλάφου. φαρσάλιοι δὲ ἀχιλλέα τε μετὰ ἵππῳ. καὶ κορίνθιοι δὲ οἱ δωριεῖς ᾠκοδόμησαν θησαυρὸν καὶ οὗτοι, καὶ ὁ χρυσὸς ὁ ἐκ λυδῶν ἀνέκειτο ἐν ταῦθα. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ ἡρακλέους, ἀνάθημά ἐστι θηβαίων, ὅτε φωκεῦσιν ἐπολέμησαν τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον. εἰσὶ καὶ εἰκόνες χαλκαῖ φωκέων ἀναθέντων. ἡνίκα δευτέρᾳ συμβολῇ τὸ ἱππικὸν ἐτρέψαντο τὸ ἐκ θεσσαλίας. φλιάσιοι δὲ ἐκόμισαν ἐς δελφοὺς, Δία τε χαλκοῦν, καὶ ὁμοῦ τῷ Διὶ ἄγαλμα αἰγίνης. ἐκ δὲ μαντινείας τῆς ἀρκάδων ἀπόλλων χαλκοῦς ἐστιν ἀνάθημα. ἔστι δὲ οὐ πόρρω τοῦ κορινθίων ἐστὶ θησαυροῦ. ἡρακλῆς δὲ καὶ ἀπόλλων ἔχονται τοῦ τρίποδος, καὶ ἐς μάχην περὶ αὐτοῦ καθίστανται. λητὼ μὲν δὴ καὶ ἄρτεμις ἀπόλλωνα, ἀθηνᾶ δὲ ἡρακλέα ἐπέχουσι τοῦ θυμοῦ. φωκέων καὶ τοῦτό ἐστιν ἀνάθημα, ὅτε σφίσιν ἐπὶ τοὺς θεσσαλοὺς τελλίας ἡγήσατο ἠλεῖος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἀγάλματα δίυλλός τε ἐν κοινῷ καὶ ἀμυκλαῖος. τὴν δὲ ἀθηνᾶν καὶ ἄρτεμιν χιονίς ἐστιν εἰργασμένος. κορινθίους δὲ εἶναι φασὶν αὐτούς. λέγεται δὲ ὑπὸ δελφῶν ἡρακλεῖ τῷ ἀμφιτρύωνος ἐλθόντι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὴν πρόμαντιν ξενόκλειαν, οὐκ ἐθελῆσαι οἱ χρᾶν, διὰ τοῦ ἰφίτου τὸν φόνον. τὸν δὲ ἀράμενον τὸν τρίποδα ἐκ τοῦ ναοῦ φέρειν ἔξω. εἰπεῖν τε δὴ τὴν πρόμαντιν

» Ἄλλος ἄρ' ἡρακλέης τιρύνθιος οὐχὶ κανωβεύς.

πρότερον γὰρ ἔτι ὁ αἰγύπτιος ἡρακλῆς ἀφίκετο ἐς δελφούς. τότε δὲ ὁ ἀμφιτρύωνος τόν τε τρίποδα ἐπιδίδωσι τῷ ἀπόλλωνι, καὶ παρὰ τῆς ξενοκλείας ὅσα ἤθελε ἐδιδάχθη. παραδεξάμενοι δὲ οἱ ποιηταὶ τὸν λόγον, μάχην ἡρακλέους πρὸς ἀπόλλωνα ὑπὲρ τρίποδος ᾄδουσιν. ἐν κοινῷ δὲ ἔθεσαν

Δελφοὶ Φαλάνθου. Τενέδιος πέλεκυς. ἀπόλλων τὰ ἐκ τῶν μήδων θεμιστοκλέους σκῦλα παρωθούμενος. λύκος μνήμων τοῦ συληθέντος ἐκ τοῦ ναοῦ χρυσίου. φρύνης εἰκών. ἀπόλλων σιτάλκας.

ἀπὸ ἔργου τοῦ πλαταιᾶσιν οἱ ἕλληνες χρυσοῦν τρίποδα δράκοντι ἐπικείμενον χαλκῷ. ὅσον μὲν δὴ χαλκὸς ἦν τοῦ ἀναθήματος σῶον καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἦν. οὐ μέντοι κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὸν χρυσὸν οἱ φωκέων ὑπελείποντο ἡγεμόνες. ταραντῖνοι δὲ καὶ ἄλλην δεκάτην ἐς δελφοὺς ἀπὸ βαρβάρων πευκετίων ἀπέστειλαν. τέχνη μὲν τὰ ἀναθήματα ὀνατᾶ τοῦ αἰγινήτου. καὶ καλλιώθου τε ἐστὶν ἡλικιώτου ἔργα. εἰκόνες δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων. βασιλεὺς ἰαπύγων ὦπις. ἥκων τοῖς πευκετίοις σύμμαχος. οὗτος μὲν δὴ εἴκασται τεθνεῶτι ἐν τῇ μάχῃ. οἱ δὲ αὐτῷ κειμένῳ ἐφεστηκότες, ὁ ἥρως τάρας ἐστὶ καὶ φάλανθος ὁ ἐκ λακεδαίμονος. καὶ οὐ πόῤῥω τοῦ φαλάνθου δελφίς. πρὶν γὰρ δὴ ἐς ἰταλίαν ἀφικέσθαι καὶ ναυαγίᾳ τε ἐν τῷ πελάγει τῷ κρισαίῳ τὸν φάλανθον χρήσασθαι. καὶ ὑπὸ δελφῖνος ἐκκομισθῆναι φασὶν ἐς τὴν γῆν. οἱ δὲ πελέκεις ἀνέθηκε περικλύτου τοῦ εὐθυμάχου τενεδίου ἀνδρὸς ἐπὶ λόγῳ ἀναθήμασιν ἀρχαίῳ. κύκνον παῖδα εἶναι ποσειδῶνος. καὶ βασιλεύειν φασὶν ἐν κολώναις. αἱ δὲ ᾠκοῦντο ἐν τῇ γῇ τῇ τρῳάδι αἱ κολῶναι κατὰ νῆσον κειμέναι λεύκοφρυν. ἔχοντος δὲ θυγατέρα ὄνομα ἡμιθέαν τοῦ κύκνου, καὶ υἱὸν καλούμενον τέννην ἐκ προκλείας, ἣ καλυτίου μὲν ἦν θυγάτηρ. ἀδελφὴ δὲ καλήτορος, ὃν ὅμηρος ἐν ἰλιάδι ἀποθανεῖν φησιν ὑπὸ αἴαντος, ὅτι ὑπὸ τὴν πρωτεσιλάου ναῦν ἔφερεν ὁ καλήτωρ τὸ πῦρ, ταύτης οὖν προαποθανούσης, ἡ ἐπεισελθοῦσα φιλονόμη ἡ κραυγάσου ἡμάρτανε γὰρ ἐρασθεῖσα τοῦ τέννου, ψεύδεται πρὸς τὸν ἄνδρα. ὡς αὐτὴ μὲν οὐκ ἐθέλουσα. τὸν δὲ αὐτῇ τέννην συγγενέσθαι θελήσαντα, καὶ ὁ κύκνος πείθεται τῇ ἀπάτῃ, καὶ ἐς λάρνακα ἐνθέμενος, ὁμοῦ τῇ ἀδελφῇ τέννην, ἐς θάλασσαν σφᾶς ἀφίησι. σώζονταί τε δὴ πρὸς τὴν νῆσον οἱ παῖδες τὴν λεύκοφρυν. καὶ ὄνομα ἡ νῆσος τὸ νῦν ἔχει ἀπὸ τοῦ τέννου. κύκνος δὲ οὐ γὰρ τὸν πάντα ἔμελλε χρόνον ἀγνοήσειν ἀπατώμενος, ἔπλει παρὰ τὸν υἱὸν ἄγνοιάν τε ὁμολογήσων τὴν αὑτοῦ καὶ παραιτησόμενος τὸ ἁμάρτημα. προσορμισαμένου δὲ τῇ νήσῳ καὶ ἐξάψαντος ἀπὸ τῆς νεὼς πρός τινα ἢ πέτραν ἢ δένδρον τοὺς κάλως, τέννης πελέκει σφᾶς ἀπέκοψεν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ. ἐπὶ τούτῳ μὲν ἐς τοὺς ἀρνουμένους εὖ ἔθος λέγεσθαι καθέστηκεν ὡς ὁ δεῖνα ὅστις δὴ τενεδίῳ πελέκει τόδε τι ἀποκόψειε. τέννην μὲν ὑπὸ ἀχιλλέως ἀποθανεῖν ἀμύνοντα τῇ οἰκείᾳ φασὶν ἕλληνες. τενέδιοι δὲ ἀνὰ χρόνον ὑπὸ ἀσθενείας προσεχώρησαν τοῖς ἀλεξάνδρειαν ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ τρῳάδι ἔχουσιν. ἕλληνες δὲ οἱ ἐναντία βασιλέως πολεμήσαντες, ἀνέθεσαν μὲν δία, ἐς ὀλυμπίαν χαλκοῦν. ἀνέθεσαν δὲ καὶ ἐς δελφοὺς ἀπόλλωνα ἀπὸ ἔργων τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν, ἐπί τε ἀρτεμισίῳ καὶ ἐν σαλαμῖνι. λέγεται δὲ, καὶ ὡς θεμιστοκλῆς ἀφίκοιτο ἐς δελφοὺς λαφύρων τῶν μηδικῶν κομίζων τῷ ἀπόλλωνι. ἐρωτήσαντα δὲ ὑπὲρ τῶν ἀναθημάτων εἰ ἐντὸς ἀναθήσει τοῦ ναοῦ, ἐκέλευεν αὐτὸν ἡ πυθία, τὸ παράπαν ἀποφέρειν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἔχει οὕτω, τὰ ἐς τοῦτο τοῦ χρησμοῦ.

" Μήμοι πέρσηος σκύλων περικαλλέα κόσμον

" Νηῷ ἐγκαταθῇς οἶκον δ' ἀπόπεμπε τάχιστα. Θαῦμα οὖν ἐποιούμεθα, εἰ ἀπηξίωσεν ἐκείνου μόνου μὴ προσέσθαι τὰ ἀπὸ τῶν μήδων. καὶ οἱ μὲν ἁπάσαις ἂν τὸν θεὸν καὶ ἅπαντα ὁμοίως ἡγοῦντο ὅσα ἀπὸ τοῦ πέρσου. εἰ ὥσπερ ὁ θεμιστοκλῆς καὶ οἱ ἄλλοι πρότερον ἢ ἀναθεῖναι σφᾶς ἐπήροντο τὸν ἀπόλλωνα. οἱ δὲ εἰδότα τὸν θεὸν ὅτι ἱκέτης τοῦ πέρσου γενήσοιτο ὁ θεμιστοκλῆς, ἐπὶ τούτῳ τὰ δῶρα ἔφασαν οὐκ ἐθελῆσαι λαβεῖν, ἵνα μὴ ἀναθέντι τὸ ἔχθος ἄπαυστον ποιήσῃ ἀπὸ τοῦ μήδου. στρατείαν δὲ τὴν ἐπὶ τὴν ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ βαρβάρου ἔστιν εὑρεῖν προειρηθεῖσαν μὲν ἐν τοῖς βάκιδος χρησμοῖς. πρότερον δὲ ἔτι εὐκλῷ τὰ ἐς αὐτὴν πεποιημένα ἐστί. δελφῶν δὲ ἀνάθημά ἐστιν αὐτῶν πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ μεγάλου, λύκος χαλκοῦς. λέγουσι δὲ τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων συλήσαντα ἄνθρωπον, τὸ μὲν ὁμοῦ τῷ χρυσίῳ καταχρύψαντα ἔχειν αὐτὸν, ἔνθα τοῦ παρνασσοῦ μάλιστα ἦν συνεχὴς ὑπὸ ἀγρίων δένδρων. λύκον δὲ ἐπιθέσθαι οἱ καθεύδοντι καὶ ἀποθανεῖν τε ὑπὸ τοῦ λύκου τὸν ἄνθρωπον. καὶ ὡς ἐς τὴν πόλιν ὁσημέραι φοιτῶν ὠρύετο ὁ λύκος, ἐπειδὴ οὐκ ἄνευ θεοῦ παραγίνεσθαι σφίσιν ὑπελάμβανον, οὕτως ἐπακολουθοῦσι τῷ θηρίῳ. καὶ ἀνευρίσκουσί τε τὸ ἱερὸν χρυσίον. καὶ ἀνέθεσαν λύκον τῷ θεῷ χαλκοῦν. φρύνης δὲ εἰκόνα ἐπίχρυσον πραξιτέλης μὲν εἰργάσατο ἐραστής. καὶ οὗτος. ἀνάθημα δὲ αὐτῆς φρύνης ἐστὶν ἡ εἰκών. τὰ δὲ ἐφεξῆς ταύτῃ. τὰ μὲν ἀγάλματα τοῦ ἀπόλλωνος, ἐπιδαύριοι τὸ ἕτερον οἱ ἐν τῇ ἀργολίδι ἀπὸ μήδων. τὸ δὲ αὐτῶν, μεγαρεῖς ἀνέθεσαν ἀθηναίους μάχην πρὸς νισαίᾳ κρατήσαντες. πλαταιέων δὲ βοῦς ἐστιν ἡνίκα ἐν τῇ σφετέρᾳ καὶ οὗτοι μαρδόνιον τὸν γωβρύου μετὰ ἑλλήνων ἠμύναντο ἄλλων. καὶ αὖθις δύο ἀπόλλωνος. ὁ μὲν ἡρακλεωτῶν πρὸς τῷ εὐξείνῳ. τὸ δὲ ἀμφικτυόνων ἐστὶν, ὅτε φωκεῦσιν ἐπεργαζομένοις τοῦ θεοῦ τὴν χώραν ἐπέβαλλον χρήματων ζημίαν. ὁ δὲ ἀπόλλων οὗτος καλεῖται μὲν ὑπὸ δελφῶν σιτάλκας. μέγεθος δὲ πέντε πηχῶν καὶ τριάκοντά ἐστι. στρατηγοὶ δὲ οἱ πολλοὶ καὶ ἀρτέμιδος, τὸ δὲ ἀθηνᾶς. δύο τε ἀπόλλωνος ἀγάλματα ἐστὶν αἰτωλῶν. ἡνίκα σφίσιν ἐξειργάσθη τὰ ἐς γαλάτας. στρατείαν δὲ τὴν κελτῶν ὡς ἐκ

Χρησμὸς φαεννίδος. κόρακες χρυσοῦν ἄγαλμα λυμαινόμενοι. βάττος καὶ κυρήνη. ὑπόθημα κρατῆρος μνήμης ἄξιον. ὀμφαλὸς γῆς. ἔλυρος καὶ τάῤῥα πόλεις κρητικαί. καὶ ἀκακαλλὶς νύμφη κρητική. λιπαραῖοι ἄλλας ἐφεξῆς πεντάδας νεῶν τυῤῥηνικῶν καταναυμαχήσαντες. σαρδώ.

τῆς εὐρώπης διαβήσοιτο ἐς τὴν ἀσίαν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν πόλεων φαεννὶς προεδήλωσεν ἐν τοῖς χρησμοῖς γενεᾷ πρότερον, ἢ ἐπράχθη τὸ ἔργον. δὴ τότ' ἀμειψάμενος στεινὸν πόρον ἑλλησπόντου αὐλήσει γαλατῶν ὀλοὸς στρατὸς, οἵ ἀθεμίστως ἀσίδα πορθήσουσι. θεὸς δ' ἔτι κύντερα θήσει πάγχυ μάλ' οἳ ναίουσι παρ' ἠιόνεσσι θαλάσσης εἰς ὀλίγον. τάχα γάρ σφιν ἀοσσητῆρα κρονίων ὁρμήσει. ταύροιο διοτρεφέος φίλον υἱὸν, ὃς πᾶσι γαλάτῃσιν ὀλέθριον ἦμαρ ἐφήσει. παῖδα δὲ εἶπε ταύρου τὸν ἐν περγάμῳ βασιλεύσαντα ἄτταλον. τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον, καὶ ταυροκέρων προσείρηκε χρηστήριον. ἱππικοῦ δὲ ἡγεμόνας ἀναβεβηκότας ἐπὶ ἵππους, φεραῖοι παρὰ τῷ ἀπόλλωνι ἔστησαν τρεψάμενοι τὴν ἀττικὴν ἵππον. τὸν δὲ φοίνικα ἀνέθεσαν ἀθηναῖοι τὸν χαλκοῦν. καὶ αὐτὸν καὶ ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἐπίχρυσον ἐπὶ τῷ φοίνικι ἀπὸ ἔργων, ὧν ἐπ' εὐρυμέδοντι ἐν ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ τὸ μὲν πεζῇ, τὸ δὲ ναυσὶν ἐν τῷ ποταμῷ κατώρθωσαν. τούτου τοῦ ἀγάλματος ἐνιαχοῦ τὸν ἐπ' αὐτῷ χρυσὸν ἐθεώμην λελυμασμένον. ἐγὼ μὲν δὴ τὸ ἔγκλημα ἐς κακούργους τε ἦγον καὶ φῶρας ἀνθρώπους. κλειτόδημος δὲ ὁ πόσοι τὰ ἀθηναίων ἐπιχώρια ἔγραψαν ὁ ἀρχαιότατος, οὗτος ἐν τῷ λόγῳ φησὶ τῷ ἀττικῷ, ὅτε ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ἐπὶ σικελίᾳ τὸν στόλον, ὡς ἔθνος τι ἄπειρον κοράκων κατῆρε τότε ἐς δελφοὺς, καὶ περιέκοπτόν τε τοῦ ἀγάλματος τούτου, καὶ ἀπέρρηξαν τοῖς ῥάμφεσιν ἀπ' αὐτοῦ τὸν χρυσόν. λέγει δὲ, καὶ ὡς τὸ δόρυ καὶ τὰς γλαῦκας καὶ ὅσος καρπὸς ἐπὶ τῷ φοίνικι ἐπεποίητο ἐς μίμησιν τῆς ὀπώρας, κατακλάσειαν καὶ ταῦτα οἱ κόρακες. ἀθηναίοις μὲν δὴ καὶ ἄλλα σημεῖα μὴ ἐκπλεῦσαι σφᾶς ἀπαγορεύοντα ἐς σικελίαν διηγήσατο ὁ κλειτόδημος. κυρηναῖοι δὲ ἀνέθεσαν ἐν δελφοῖς βάττον ἐπὶ ἅρματι ὃς ἐς λιβύην ἤγαγε σφᾶς ναυσὶν ἐκ θήρας. ἡνίοχος μὲν τοῦ ἅρματός ἐστι κυρήνη. ἐπὶ δὲ τῷ ἅρματι, βάττος τε καὶ λιβύη στεφανοῦσά ἐστιν αὐτόν. ἐποίησε δὲ ἀμφίων ἀκέστορος κνώσιος. ἐπεὶ δὲ ᾤκισε βάττος τὴν κυρήνην, λέγεται καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι οἱ τοιόνδε ἴαμα. ἐπιόντα τὴν κυρηναίων τὴν χώραν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις αὐτῆς ἐρήμοις ἔτι οὖσι, θεᾶται λέοντα. καὶ αὐτὸν τὸ δεῖμα τὸ ἐκ τῆς θέας βοῆσαι σαφὲς καὶ μέγα ἠνάγκασεν. οὐ πόρρω δὲ τοῦ βάττου, καὶ ἄλλον ἔστησαν οἱ ἀμφικτύονες ἀπόλλωνα ἀπὸ τοῦ ἀδικήματος τοῦ εἰς τὸν θεὸν τῶν φωκέων. τῶν δὲ ἀναθημάτων ἃ οἱ βασιλεῖς ἀπέστειλαν οἱ λυδῶν, οὐδὲν ἔτι ἦν αὐτῶν εἰ μὴ σιδηροῦν μόνον, τὸ ὑπόθημα τοῦ ἀλυάττου κρατῆρος. τοῦτο γλαύκου μέν ἐστιν ἔργον τοῦ χίου σιδήρου κόλλησιν ἀνδρὸς εὑρόντος. ἔλασμα δὲ ἕκαστον τοῦ ὑποθήματος. ἐλάσματι ἄλλῳ προσεχὲς οὐ περόναις ἐστὶν ἢ κέντροις. μόνη δὲ ἡ κόλλα συνέχει τε καί ἐστιν αὕτη τῷ σιδήρῳ δεσμός. σχῆμα δὲ τοῦ ὑποθήματος κατὰ πύργον μάλιστα ἐς μείουρον ἀνιόντα ἀπὸ εὐρυτέρου τοῦ κάτω. ἑκάστη δὲ πλευρὰ τοῦ ὑποθήματος οὐ διὰ πάσης πέφρακται. ἀλλ' εἰσὶν αἱ πλάγιαι τοῦ σιδήρου ζῶναι ὡς περ ἐν κλίμακι οἱ ἀναβασμοί. τὰ δὲ ἐλάσματα τοῦ σιδήρου τὰ ὀρθὰ, ἀνέστραπται κατὰ τὰ ἄκρα ἐς τὸ ἐκτός. καὶ ἕδρα τοῦτό ἐστι τῷ κρατῆρι. τὸν δὲ ὑπὸ δελφῶν καλούμενον ὀμφαλὸν, λίθον πεποιημένον λευκοῦ, τοῦτο εἶναι τὸ ἐν μέσῳ γῆς πάσης αὐτοὶ λέγουσιν οἱ δελφοί. καὶ ἐν ᾠδῇ τινι πίνδαρος ὁμολογοῦντά σφισιν ἐποίησε. λακεδαιμονίων δὲ ἀναθήματά ἐστιν ἐνταῦθα. καλάμιδος δὲ ἔργον ἑρμιόνη ἡ μενελάου θυγάτηρ καὶ συνοικήσασα ὀρέστῃ τῷ ἀγαμέμνονος. καὶ ἔτι πρότερον νεοπτολέμῳ τῷ ἀχιλλέως. εὐρύδαμον δὲ στρατηγόν τε αἰτωλῶν, καὶ στρατοῦ τοῦ γαλατῶν ἐναντία ἡγησάμενον, ἀνέθεσαν οἱ αἰτωλοί. ἔστι δὲ ἐν τοῖς κρητικοῖς ὄρεσι, καὶ κατ' ἐμὲ ἔτι ἔλυρος πόλις. οὗτοι οὖν αἶγα χαλκῆν ἀπέστειλαν ἐς δελφούς. οἰδῶσι δὲ νηπίοις ἡ αἲξ φυλακίδῃ καὶ φυλάνδρῳ γάλα. παῖδας δὲ αὐτοὺς οἱ ἐλύριοι φασὶν ἀπόλλωνός τε εἶναι, καὶ ἀκακαλλίδος νύμφης. συγγενέσθαι δὲ τῇ ἀκακαλλίδι ἀπόλλωνα ἐν πόλει τάῤῥα, καὶ οἴκῳ καρμάνορος. καρύστιοι δὲ οἱ εὐβοεῖς βοῦν, καὶ οὗτοι χαλκοῦν παρὰ τῷ ἀπόλλωνι ἔστησαν ἀπὸ ἔργου τοῦ μηδικοῦ. βοῦς δὲ οἱ καρύστιοι καὶ οἱ πλαταιεῖς τὰ ἀναθήματα ἐποιήσαντο. ὅτι ἐμοὶ δοκεῖν ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον, τήν τε ἄλλην βεβαίως ἐκτήσαντο εὐδαιμονίαν, καὶ ἀροῦν ἐλευθέραν τὴν γῆν. στρατηγῶν δὲ εἰκόνας καὶ ἀπόλλωνά τε καὶ ἄρτεμιν τὸ ἔθνος τὸ αἰτωλικὸν ἀπέστειλαν καταστρεψάμενοι τοὺς ὁμόρους σφίσιν ἀκαρνᾶνας. παραλογώτατον δὲ ἐπυνθανόμην ὑπάρξαι λιπαραίους ἐς τυρσηνούς. τοὺς γὰρ δὴ λιπαραίους ἐναντία ναυμαχῆσαι τῶν τυρσηνῶν ναυσὶν ὡς ἐλαχίσταις ἐκέλευσεν ἡ πυθία. πέντε οὖν ἀνάγονται τριήρεις ἐπὶ τοὺς τυρσηνούς. ὁ ἀπηξίουν γὰρ μὴ ἀποδεῖν λιπαραίων τὰ ναυτικὰ, ἀνάγονται σφίσιν ἴσαις ναυσί. ταύτας οὖν αἱροῦσιν οἱ λιπαραῖοι. καὶ ἄλλας πέντε ὕστερον σφίσιν ἀνταναχθείσας. καὶ τρίτην νεῶν πεντάδα. καὶ ὡσαύτως τετάρτην ἐχειρώσαντο. ἀνέθεσαν οὖν ἐς δελφοὺς ταῖς ἁλούσαις ναυσὶν ἀριθμὸν ἴσα ἀπόλλωνος ἀγάλματα. ἐχεκρατίδης δὲ ἀνὴρ λαρισαῖος τὸν ἀπόλλωνα ἀνέθηκε τὸν μικρὸν, καὶ ἁπάντων πρῶτον τεθῆναι τῶν ἀναθημάτων τοῦτό φασιν οἱ δελφοί. βαρβάρων δὲ τῶν πρὸς τῇ ἑσπέρᾳ οἱ ἔχοντες σαρδὼ εἰκόνα οὗτοι χαλκῆν, τῷ ἐπωνύμῳ σφίσιν ἀπέστειλαν. ἡ δὲ σαρδὼ μέγεθος μὲν καὶ εὐδαιμονίαν ἐστὶν ὁμοία ταῖς μάλιστα ἐπαινουμέναις. ὄνομα δὲ αὐτῇ τὸ ἀρχαῖον. ὅτι

Σαρδὼ καὶ κύρνος.

μὲν ἀπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐγένετο οὐκ οἶδα. ἑλλήνων δὲ οἱ κατ' ἐμπορίαν ἐσπλέοντες ἰχνοῦσαν ἐκάλεσαν ὅτι τὸ σχῆμα τῇ νήσῳ κατ' ἴχνος μάλιστά ἐστιν ἀνθρώπου. μῆκος δὲ ἐπ' αὐτῆς εἴκοσι στάδιοι καὶ ἑκατόν εἰσι καὶ χίλιοι. εὖρος δὲ ἐς εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίους πεντήκοντα. πρῶτοι δὲ διαβῆναι λέγονται ναυσὶν ἐς τὴν νῆσον λίβυες. ἡγεμὼν δὲ τοῖς λίβυσιν ἦν σάρδος ὁ μακήριδος. ἡρακλέους δὲ ἐπονομασθέντος ὑπὸ αἰγυπτίων τε καὶ λιβύων. μακήριδι μὲν δὴ αὐτῷ τὰ ἐπιφανέστατα ὁδὸς ἐγένετο ἡ ἐς δελφούς. σάρδῳ δὲ ἡγεμονία τε ὑπῆρξε τῶν λιβύων ἡ ἐς τὴν ἰχνοῦσαν. καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ σάρδου τούτου μετέβαλεν ἡ νῆσος. οὐ μέντοι τούς γε αὐτόχθονας ἐξέβαλεν ὁ τῶν λιβύων στόλος. σύνοικοι δὲ ὑπ' αὐτῶν οἱ ἐπελθόντες ἀνάγκῃ μᾶλλον ἢ ὑπὸ εὐνοίας ἐδέχθησαν. καὶ πόλεις μὲν οὔτε οἱ λίβυες οὔτε τὸ γένος τὸ ἐγχώριον ἠπίσταντο ποιήσασθαι. σποράδες δὲ ἐν καλύβαις τε καὶ σπηλαίοις ὡς ἕκαστοι τύχοιεν ᾤκησαν. ἔτεσι δὲ ὕστερον μετὰ τοὺς λίβυας ἀφίκοντο ἐκ τῆς ἑλλάδος ἐς τὴν νῆσον οἱ μετὰ ἀρισταίου. παῖδα δὲ λέγουσιν ἀρισταῖον ἀπόλλωνός τε εἶναι καὶ κυρήνης. ἐπὶ δὲ τῷ ἀκταίωνος πάθει μάλιστα ἀλγήσαντα τῇ συμφορᾷ, καὶ βοιωτίᾳ τε καὶ πάσῃ τῇ ἑλλάδι κατὰ ταυτὰ ἀχθόμενον οὕτως ἐς τὴν σαρδὼ μετοικῆσαί φασιν αὐτόν. οἱ δὲ καὶ δαίδαλον ἀποδρᾶναι τηνικαῦτα. καὶ οἴκου διὰ τὴν ἐπιστρατείαν τῶν κρητῶν, καὶ ἀποικίας ἐς τὴν σαρδὼ μετασχεῖν τῷ ἀρισταίῳ νομίζουσιν. ἔχοι δ' ἂν λόγον οὐδένα αὐτονόῃ τῇ κάδμου συνοικήσαντι τῷ ἀρισταίῳ, δαίδαλον ἢ ἀποικίας ἢ ἄλλου τινὸς μετεσχηκέναι. ὃς ἡλικίαν κατὰ οἰδίποδα ἦν βασιλεύοντα ἐν θήβαις. πόλιν δ' οὖν οἰκίζουσιν οὐδὲ μίαν. οὐδ' οὗτοι. ὅτι ἀριθμῷ τε καὶ ἰσχύϊ ἐλάσσονες ἐμοὶ δοκεῖν, ἢ κατὰ πόλεων ἦσαν οἰκισμόν. μετὰ δὲ ἀρισταῖον, ἴβηρες ἐς τὴν σαρδὼ διαβαίνουσιν ὑπὸ ἡγεμόνι τοῦ στόλου νώρακι καὶ ᾠκίσθη νώρα πόλις ὑπ' αὐτῶν. ταύτην πρώτην γενέσθαι πόλιν μνημονεύουσιν ἐν τῇ νήσῳ. παῖδα δὲ ἐρυθείας τε τῆς γηρυόνου καὶ ἑρμοῦ λέγουσιν εἶναι τὸν νώρακα. τετάρτη δὲ μοῖρα ἰολάου θεσπιέων τε καὶ ἐκ τῆς ἀττικῆς στρατιᾶς κατῆρεν ἐς σαρδὼ. καὶ ὀλβίαν μὲν πόλιν οἰκίζουσιν, ἰδίᾳ δὲ ὀγρύλλην οἱ ἀθηναῖοι διασώζοντες τῶν δήμων τῶν οἴκοι τινὸς τὸ ὄνομα. ἢ καὶ αὐτὸς τοῦ στόλου μετεῖχεν ὁ γρύλλος. ἔστι δ' οὖν καὶ κατ' ἐμὲ ἔτι χωρία τε ἰολάϊα ἐν τῇ σαρδοῖ. καὶ ἰόλαος παρὰ τῶν οἰκητόρων ἔχει τιμάς. ἰλίου τε ἁλισκομένης, ἄλλοι τε ἐκφεύγουσι τῶν τρώων, καὶ οἱ ἀποσωθέντες μετὰ αἰνείου, τούτων μοῖρα ἀπενεχθεῖσα ὑπὸ ἀνέμων, ἐς σαρδὼ ἀνεμίχθησαν τοῖς προενοικοῦσιν ἕλλησι. καταστῆναι δὲ ἐς μάχην τῷ ἑλληνικῷ καὶ τοῖς τρωσὶν ἐκώλυσε τοὺς βαρβάρους. παρασκευῇ τε γὰρ ἴσῃ τῇ ἁπάσῃ τὰ ἐς πόλεμον ἦσαν καὶ ὁ θόρσος ποταμὸς διὰ μέσου σφίσι ῥέων τῆς χώρας. ἐπίσης καὶ ἀμφοτέροις διαβαίνειν παρεῖχε δέος. δὲ ὕστερον μὲν δὴ πολλοῖς ἔτεσιν οἱ λίβυες ἐπεραιώθησάν τε αὖθις ἐς τὴν νῆσον στόλῳ μείζονι, καὶ ἦρξαν ἐς τὸ ἑλληνικὸν πολέμου. τὸ μὲν δὴ ἑλληνικὸν ἐς ἅπαν ἐπέλαβε φθαρῆναι. ἢ ὀλίγον ἐγένετο ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ὑπολειφθέν. οἵ τε τρῶες ἐς τῆς νήσου τὰ ὑψηλὰ ἀναφεύγουσι. καταλαβόντες δὲ ὄρη δύσβατα ὑπὸ σκολόπων τε καὶ κρημνῶν, ἰλιεῖς μὲν ὄνομα, καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἔχουσι. λίβυσι μέντοι τὰς μορφὰς καὶ τῶν ὅπλων τὴν σκευὴν καὶ ἐς τὴν πᾶσαν δίαιταν ἐοίκασιν. ἔστι δὲ νῆσος οὐ πολὺ ἀπέχουσα τῆς σαρδοῦς κύρνος ὑπὸ ἑλλήνων. ὑπὸ δὲ λιβύων τῶν ἐνοικούντων, καλουμένη κορσική. ἐκ ταύτης μοῖρα οὐκ ἐλαχίστη στάσει πιεσθεῖσα, ἀφίκετο ἐς τὴν σαρδὼ. καὶ ᾤκησαν τῆς χώρας ἀποτεμόμενοι τῆς ἐν τοῖς ὄρεσιν. ὑπὸ μέντοι τῶν ἐν τῇ σαρδοῖ τῷ ὀνόματι ὀνομάζονται τῷ οἴκοθεν κόρσοι. καρχηδόνιοι δὲ ὅτε ναυτικῷ μάλιστα ἴσχυσαν, κατεστρέψαντο μὲν καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ σαρδοῖ πλὴν τῶν ἰλιέων τε καὶ κορσῶν. τούτοις δὲ μὴ ἐς δουλείαν ὑπαχθῆναι τὸ ἐχυρὸν ἤρκεσε τῶν ὀρῶν. ᾤκισαν δὲ ἐν τῇ νήσῳ καὶ αὐτοὶ πόλιν οἱ καρχηδόνιοι, καράναλίν τε καὶ σύλλους. τοῦ δὲ ἐπικουρικοῦ τῶν καρχηδονίων λίβυες ἢ ἴβηρες ἐς ἀμφισβήτησιν λαφύρων ἀφικόμενοι, καὶ ὡς εἶχον ὀργῆς ἀποστάντες ἐσῴκησαν τὸ ἐς τὰ ὑψηλὰ καὶ οὗτοι τῆς νήσου. βάλαροι τὸ ὄνομά ἐστιν αὐτοῖς κατὰ γλῶσσαν τὴν κυρνίων. βαλάρους γὰρ τοὺς φυγάδας καλοῦσιν οἱ κύρνιοι. γένη μὲν τοσαῦτα τὴν σαρδὼ καὶ ἐσῳκισμένα οὕτω νέμεται. τῆς δὲ νήσου τὰ πρὸς τῆς ἄρκτου καὶ ἠπείρου τῆς κατὰ ἰταλίαν, ἔστιν ὄρη δύσβατα τὰ πέρατα συνάπτοντα ἀλλήλοις καὶ ἦν παραπλέῃς ναυσί τε ὅρμους παρέχεται κατὰ τοῦτο ἡ νῆσος. πνεύματά τε ἄτακτα καὶ ἰσχυρὰ ἄκραι τῶν ὀρῶν καταπέμπουσιν ἐς τὴν θάλασσαν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα διὰ μέσης αὐτῆς ὄρη χαμαλώτερα. ὁ δὲ ἀὴρ ὁ ἐν ταύτῃ θολερός τε ὡς ἐπίπαν ἐστὶ καὶ νοσώδης. αἴτιοι δὲ οἵ τε ἅλες οἱ πηγνύμενοι καὶ ὁ νότος βαρὺς καὶ βίαιος ἐγκείμενος. οἱ ἄνεμοί τε οἱ ἀπὸ τῆς ἄρκτου διὰ τὸ ὑψηλὸν τῶν ὀρῶν τῶν πρὸς τῆς ἰταλίας, κωλύονται πνέοντες θέρους ὥρᾳ, τόν τε ἀέρα τὸν ταύτῃ καὶ τὴν γῆν ἀναψύχειν. οἱ δὲ τὴν κύρνον σταδίους φασὶν οὐ πλέονας ἀπὸ τῆς σαρδοῦς ἢ ὀκτὼ τῇ θαλάσσῃ διείργεσθαι. ὀρεινήν τε οὖσαν καὶ ἐς ὕψος διὰ πάσης ἀνήκουσαν. τὸν ζέφυρον οὖν καὶ βορέαν ὑπὸ τῆς κύρνου κωλύεσθαι νομίζουσι, μὴ καὶ ἄχρι τῆς σαρδοῦς ἐξικνεῖσθαι. ὄφεις δὲ οὔτε οἱ ἐπὶ συμφορᾷ τῇ ἀνθρώπων. οὔτε ὅσοι ἀνώλεθρον αὐτῶν, οὐδὲ λύκοι τρέφεσθαι πεφύκασιν. οἱ δὲ ἄγριοι τράγοι μέγεθος μὲν τῶν ἑτέρωθι, οὐχ ὑπερβάλλουσιν. εἶδος δ' ἐστὶν αὐτοῖς ὁποῖον ἐν πλαστικῇ τις ἂν τῇ αἰγιναίᾳ ποιήσει ἀγρίου κριοῦ. τὰ μέντοι ἀμ

Ἀναθήματα διαφόρων ἐς δελφοὺς πεμφθέντα. σκύλλις.

περὶ δὲ τὸ πλῆθος, διὰ σύντροφά ἐστιν αὐτοῖς ἢ ὡς πρὸς αἰγιναίαν τέχνην εἰκάσαι. κέρατα δὲ οὐ διεστηκότα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· ἀλλὰ ἐς εὐθὺ παρὰ τὰ ὦτα ἔχουσιν ἐληλιγμένα. ὠκύτητι δὲ ἅπαντα τὰ θηρία ὑπερήρκασι. πλὴν δὲ βοτάνης μιᾶς καθαρεύει, καὶ ἀπὸ φαρμάκων ἡ νῆσος ἃ ἐργάζεται θάνατον. ἡ πόα δὲ ἡ ὀλέθριος, σελίνῳ μέν ἐστιν ἐμφερής· τοῖς φαγοῦσι δὲ γελῶσιν ἐπιγίνεσθαι τὴν τελευτὴν λέγουσιν. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὅμηρός τε καὶ οἱ ἔπειτα ἄνθρωποι, τὸν ἐπὶ οὐδενὶ ὑγιεῖ σαρδώνιον γέλωτα ὀνομάζουσι. φύεται δὲ μάλιστα ἡ πόα περὶ τὰς πηγάς· οὐ μέντοι μεταδίδωσί γε καὶ τῷ ὕδατι τοῦ ἰοῦ. τὸν μὲν δή γε τῆς σαρδοῦς λόγον ἐπεισηγαγόμεθα ἐς τὴν φωκίδα συγγραφὴν, ὅτι οὐχ ἥκιστα καὶ ἐς ταύτην οἱ ἕλληνες τὴν νῆσον ἀνηκόως εἶχον. τὸν δὲ ἵππον ὃς ἐφεξῆς τῇ εἰκόνι ἐστὶ τοῦ σάρδου, ἀθηναῖος καλλίας λυσιμαχίδου πατρὸς, ἀναθεῖναί φησιν ἰδίᾳ περιποιησάμενος ἀπὸ τοῦ πρὸς πέρσας πολέμου χρήματα. ἀχαιοὶ δὲ ἀνέθεσαν ἀθηνᾶς ἄγαλμα πόλιν τῶν ἐν αἰτωλίᾳ παραστησάμενοι πολιορκίᾳ· τῇ πόλει δὲ ἣν εἷλον φανατ' οὔνομα ἦν. γενέσθαι δὲ χρόνον φασὶν οὐκ ὀλίγον τῇ πολιορκίᾳ· καὶ ὡς ἀδυνάτως εἶχον ἑλεῖν τὴν πόλιν, θεωροὺς ἀποστέλλουσιν ἐς δελφούς· καὶ αὐτοῖς ἀφίκετο μάντευμα.

» Γῆς πέλοπος ναέται καὶ ἀχαιΐδος, οἳ ποτὲ πυθὼ
» ἤλθετε πευσόμενοι ὥς κε πτολίεθρον ἕλητε.
» ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθε λάχος πόσον ἦμαρ ἕκαστον
» λαῶν πινόντων ῥύεται πόλιν. ἣ δὲ πέπωκεν   Οὕτω γάρ κεν ἕλοιτε φανᾶν πυργήρεα κώμην.

οὐ συνιέντες οὖν ὅ ποιόν τι ἤθελεν ὁ χρησμὸς λέγειν, οἱ μὲν οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐβουλεύοντο, διαλύσαντες τὴν πολιορκίαν· οἱ δὲ ἐντὸς τοῦ τείχους· οἱ δὲ ἄλλῃ οὐδενὶ λόγῳ σφᾶς ἐνεποιοῦντο. καὶ γυνὴ πρόεισιν ἐκ τοῦ τείχους ὕδωρ ἐκ τῆς ὑπὸ τῷ τείχει λαβεῖν πίδακος. ἐπιδραμόντες δὲ ἐκ τοῦ στρατεύματος, αἰχμάλωτον τήν τε τὴν γυναῖκα αἱροῦσι· καὶ διδάσκονται παρ' αὐτῆς οἱ ἀχαιοί· ὅτι τὸ ὀλίγον τὸ ἐκ τῆς πίδακος ὕδωρ ὅ ποτε ἐφ' ἑκάστης λάβοιεν τῆς νυκτὸς διεμέτρουν, τὸ αὐτὸ καὶ ἄλλο ἦν τοῖς ἔνδον ἀλέξημα οὐδὲν ἐς δίψαν. οὕτω δὴ συγχέαντες οἱ ἀχαιοὶ τὴν πηγὴν, τὸ πόλισμα αἱροῦσι. ῥόδιοι δὲ οἱ ἐν λίνδῳ παρὰ ταύτην τὴν ἀθηνᾶν τὸ ἄγαλμα ἔστησαν τοῦ ἀπόλλωνος. ἀνέθεσαν δὲ καὶ ἀμβρακιῶται χαλκοῦν ὄνον, νυκτομαχίᾳ μολοσσοὺς νικήσαντες. λόχον μὲν σφίσιν ἐν νυκτὶ οἱ μολοσσοὶ παρεσκεύασαν. ὄνου δὲ ὃς ἐλαυνόμενος ἐκ τοῦ ἀγροῦ τότε ἔτυχεν, ὄνον θήλειαν διώκοντος σὺν ὕβρει, τῇ τε ἄλλῃ καὶ τραχύτητι τοῦ φθέγματος, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ ἀνδρὸς ὃς τὸν ὄνον ἤλαυνε βοῶντος ἀσαφῆ τε καὶ ἄκοσμα, οὕτως ὅς τε ἐκ τῆς ἕδρας τῶν μολοσσῶν ἐξανίστανται ταραχθέντες, καὶ οἱ ἀμβρακιῶται φωράσαντες τὰ ἐπὶ σφίσι βεβουλευμένα ἐπιχειροῦσιν ἐν τῇ νυκτὶ καὶ ἐκράτησαν μάχῃ τῶν μολοσσῶν. ὀρνεᾶται δὲ οἱ ἐν τῇ ἀργολίδι πολέμῳ σφᾶς σικυωνίων πιεζόντων, τῷ ἀπόλλωνι εὔξαντο εἰ ἀπώσαιντο ἐκ τῆς πατρίδος τῶν σικυωνίων τὸν στρατὸν, πομπήν τε ἐν δελφοῖς αὐτῷ στελεῖν ὁσημέραι, καὶ ἱερεῖα θύσειν οἷα δὴ καὶ ὅσα ἀριθμόν. νικῶσί τε δὴ μάχῃ τοὺς σικυωνίους· καὶ ὡς σφίσιν ἐφ' ἡμέρας πάσης ἀποδιδοῦσι τὰ κατὰ τὴν εὐχὴν, δαπάνη τε ἦν μεγάλη, καὶ μείζων ἔτι τοῦ ἀναλώματος ἡ ταλαιπωρία, οὕτω δὴ σόφισμα εὑρίσκουσιν ἀναθεῖναι τῷ θεῷ θυσίαν τε καὶ πομπήν. χαλκᾶ ποιήματα ἔστιν ἐνταῦθα καὶ ἄθλων τῶν ἡρακλέους τὸ ἐς τὴν ὕδραν ἀνάθημά τε ὁμοῦ τισαγόρου, καὶ ἡ τέχνη σιδήρου καὶ ὕδρα καὶ ὁ ἡρακλῆς. σιδήρου δὲ ἐργασίαν τὴν ἐπὶ ἀγάλμασι χαλεπωτάτην καὶ πόνου συμβέβηκεν εἶναι πλείστου. θαύματος μὲν δὴ καὶ τοῦ τισαγόρου τὸ ἔργον ὅς τις δὴ ὁ τισαγόρας. θαύματος δὲ οὐκ ἐλαχίστου· καὶ ἐν περγάμῳ λέοντός τε καὶ ὑὸς ἀγρίου κεφαλαὶ, σιδήρου καὶ αὗται. διονύσῳ τε ἀναθήματα σφᾶς ἐποιήσαντο. φωκέων δὲ οἱ ἔχοντες ἐλάτειαν, ἀνέσχον γὰρ τῇ κασσάνδρου πολιορκίᾳ, ὀλυμπιοδώρῳ φασὶν ἐξ ἀθηνῶν ἀμυνόντες, λέοντα τῷ ἀπόλλωνι χαλκοῦν ἀποπέμπουσιν ἐς δελφούς. ὁ δὲ ἀπόλλων ὁ ἐγγυτάτω τοῦ λέοντος, μασσαλιωτῶν ἐστὶν ἀπὸ τῆς πρὸς καρχηδονίους ἀπαρχὴ ναυμαχίας. πεποίηται δὲ ὑπὸ αἰτωλῶν τρόπαιόν τε καὶ γυναικὸς ἄγαλμα ὡπλισμένης ἡ αἰτωλία δῆθεν. ταῦτα ἀνέθεσαν ἐπιθέντες οἱ αἰτωλοὶ γαλάταις δίκην ὠμότητος ἐς καλλιέας. ἐπίχρυσος δὲ εἰκὼν, ἀνάθημα γοργίου τοῦ λεοντίνου αὐτὸς γοργίας ἐστὶν εἰκών. παρὰ δὲ τὸν γοργίαν ἀνάθημά ἐστιν ἀμφικτυόνων. σκιωναῖος σκύλλις ὃς καταδῦναι καὶ ἐς τὰ βαθύτατα θαλάσσης πάσης ἔχει φήμην. ἐδιδάξατο δὲ κυάναν τὴν θυγατέρα δύεσθαι. οὗτοι περὶ τὸ ὄρος τὸ πήλιον ἐπιπεσόντος ναυτικῷ τῷ ξέρξου βιαίου χειμῶνος προσεξειργάσαντο σφίσιν ἀπώλειαν, τάς τε ἀγκύρας καὶ εἰ δή τι ἄλλο ἔρυμα ταῖς τριήρεσιν ἦν ὑφέλκοντες. ἀντὶ τούτου μὲν οἱ ἀμφικτύονες καὶ αὐτὸν σκύλλιν καὶ τὴν παῖδα ἀνέθεσαν. ἐν δὲ τοῖς ἀνδριάσιν, ὁ πόσους νέρων ἔλαβεν ἐκ δελφῶν ἐν τούτοις τὸν ἀριθμὸν καὶ τῆς κυάνης ἀπεπλήρωσεν εἰκών. καταδύονται δὲ ἐς θάλασσαν γένους τοῦ θήλεος αἱ καθαρῶς ἔτι παρθένοι. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἔρχομαι διηγησόμενος λόγον λέσβιον. ἁλιεῦσιν ἐν μεθύμνῃ τὰ δίκτυα ἀνείλκυσεν ἐκ θαλάσσης πρόσωπον, ἐλαίας ξύλου πεποιημένον. τοῦτο ἰδέαν παρείχετο φέρουσαν μέν τι ἐς τὸ θεῖον, ξένην δὲ καὶ ἐπὶ θεοῖς ἑλληνικοῖς οὐ καθεστῶσαν. ἤροντο οὖν οἱ μεθυμναῖοι τὴν πυθίαν ὅτου θεῶν ἢ καὶ

βρέννος ἐπὶ ἑλλάδα.

ἡρώων ἐστὶν ἡ εἰκών. ἡ δὲ αὐτοῦ σέβεσθαι διόνυσον κεφαλλῆνα ἐκέλευσεν. ἐπὶ τούτῳ οἱ μεθυμναῖοι ξόανον μὲν τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης παρὰ σφίσιν ἔχοντες, καὶ θυσίαις καὶ εὐχαῖς τιμῶσι. χαλκοῦν δὲ ἀποπέμπουσιν ἐς δελφούς. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀετοῖς, ἐστὶν ἄρτεμις καὶ λητὼ καὶ ἀπόλλων. καὶ μοῦσαι δύσις τε ἡλίου καὶ διόνυσός τε καὶ αἱ γυναῖκες αἱ θυιάδες. τὰ μὲν δὴ πρόσωπα αὐτῶν ἀθηναῖος πραξίας μαθητὴς καλάμιδός ἐστιν ἐργασάμενος. χρόνου δὲ ὡς ὁ ναὸς ἐποιεῖτο ἐγγιγνομένου, πραξίαν μὲν ἔμελλεν ἀπάξειν τὸ χρεών. τὰ δὲ ὑπολειπόμενα τοῦ ἐν τοῖς ἀετοῖς κόσμου ἐποίησεν ἀνδροσθένης. γένος μὲν καὶ οὗτος ἀθηναῖος. μαθητὴς δὲ εὐκάδμου. ὅπλα δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων χρυσᾶ. ἀθηναῖοι μὲν τὰς ἀσπίδας ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν μαραθῶνι ἀνέθεσαν. αἰτωλοὶ δὲ τά τε ὄπισθε καὶ τὰ ἐν ἀριστερᾷ γαλατῶν δὴ ὅπλα. σχῆμα δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἐγγυτάτω τῶν περσικῶν γέρρων. γαλατῶν δὲ τῆς ἐς τὴν ἑλλάδα ἐπιστρατείας ἔχει μέν τινα μνήμην, καὶ ἡ ἐς τὸ βουλευτήριον ἡμῖν τὸ ἀττικὸν συγγραφή. προάγειν δὲ ἐς τὸ σαφέστερον τὰ ἐς αὐτοὺς ἠθέλησα ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς δελφούς. ὅτι ἔργων τῶν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τὰ μάλιστα ἕλλησιν ἐνταῦθα ἦν. πρότερον μὲν οἱ κελτοὶ στρατείαν πρώτην ὑπὸ ἡγεμόνι ἐποιήσαντο καμβαύλῃ. προελθόντες δὲ ἄχρι τῆς θρᾴκης τὸ πρόσω τῆς πορείας οὐκ ἀπεθάρσησαν καταγνόντες αὐτῶν ὅτι ὀλίγοι τε ἦσαν, καὶ οὐκ ἀξιόμαχοι κατ' ἀριθμὸν ἕλλησιν. ἐπεὶ δὲ καὶ δεύτερον ἐπιφέρειν ἔδοξε ὅπλα ἐπὶ τὴν ἄλλων, ἐνῆγον δὲ μάλιστα οἱ ὁμοῦ καμβαύλῃ ἐκστρατεύσαντες ἅτε ἀπολῃσιῶν τε ἤδη γεγυμνασμένοι καὶ ἁρπαγῆς καὶ κερδῶν ἐς ἔρωτα ἥκοντες, πολὺς μὲν δὴ πεζός, οὐκ ἐλάχιστοι δὲ ἠθροίσθησαν καὶ ἐς τὸ ἱππικόν. ἐς μοίρας οὖν τρεῖς ἔνεμον οἱ ἡγεμόνες τὸν στρατόν. καὶ ἄλλος ἐξ αὐτῶν ἐπὶ ἄλλην ἐτέτακτο ἰέναι χώραν. ἐπὶ μὲν οὖν θρᾷκας καὶ τὸ ἔθνος τὸ τριβαλλῶν, ἔμελλε κερέθριος ἡγήσασθαι. τοῖς δὲ ἐς παιονίαν ἰοῦσι βρέννος ἦσαν καὶ ἀκιχώριος ἄρχοντες. βόλπιός τε ἐπὶ μακεδόνας τε καὶ ἰλλυριοὺς ἤλαυνε. καὶ ἐς ἀγῶνα πρὸς πτολεμαῖον κατέστη τότε ἔχοντα τὴν μακεδόνων βασιλείαν. πτολεμαῖος δὲ ἦν οὗτος ὃς σέλευκον ἐδολοφόνησε τὸν ἀντιόχου. καταπεφευγὼς ὅμως ἱκέτης ὡς αὐτόν. καὶ εἶχεν ἐπίκλησιν κεραυνὸς διὰ τὸ ἄγαν τολμηρόν. καὶ ὁ μέν, αὐτός τε ὁ πτολεμαῖος ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ. καὶ τῶν μακεδόνων ἐγένετο οὐκ ἐλαχίστη φθορά. προελθεῖν δὲ ὡς ἐπὶ τὴν ἑλλάδα οὐδέποτε ἐθάρρησαν οἱ κελτοί. καὶ ὁ δεύτερος οὕτω στόλος ἐπανῆλθεν ἐς τὴν οἰκείαν. ἔνθα δὴ ὁ βρέννος πολὺς μὲν ἐν συλλόγοις τοῖς κοινοῖς. πολὺς δὲ καθ' ἕκαστον ἦν τῶν ἐν τέλει γαλατῶν ἐπὶ τὴν ἑλλάδα ἐπαίρων στρατεύεσθαι. ἀσθένειάν τε ἑλλήνων τὴν ἐν τῷ παρόντι διηγούμενος. καὶ ὡς χρήματα πολλὰ μὲν ἐν τῷ κοινῷ. πλείονα δὲ ἐν ἱεροῖς τά, τε ἀναθήματα καὶ ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐπίσημος. ἀνέπεισέ τε δὴ τοὺς γαλάτας ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν ἑλλάδα. καὶ αὐτῷ συνάρχοντας, ἄλλους τε προσείλετο τῶν ἐν τέλει. καὶ τὸν ἀκιχώριον. ὁ δὲ ἀθροισθεὶς στρατός, πεζοὶ μὲν μυριάδες ἐγένοντο πεντεκαίδεκα προσόντων σφίσι δισχιλίων. οἱ δὲ ἱππεύοντες, τετρακόσιοι καὶ δισμύριοι. τοσοῦτοι μὲν ἦσαν τῶν ἱππέων τὸ ἀεὶ ἐνεργόν. ἀριθμὸς δὲ αὐτῶν ὁ ἀληθής, διακόσιοί τε καὶ χίλιοι καὶ ἓξ μυριάδες. δύο γὰρ οἰκέται περὶ ἕκαστον τῶν ἱππευόντων ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ αὐτοὶ τὰ ἱππικά. καὶ ἵππους ὁμοίως ἔχοντες. γαλατῶν δὲ τοῖς ἱππεύουσιν ἀγῶνος συνεστηκότος ὑπομένοντες τῆς τάξεως ὄπισθεν οἰκέται, τοσάδε σφίσιν ἐγίνοντο χρήσιμοι. τῷ γὰρ ἱππεῖ συμβάν, ἢ τῷ ἵππῳ πεσεῖν, τῷ μέν, ἵππον παρεῖχεν ἀναβῆναι τῷ ἀνδρί. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀνδρός, ὁ δοῦλος ἀντὶ τοῦ δεσπότου τὸν ἵππον ἀνέβαινεν. εἰ δὲ ἀμφοτέρους ἐπιλάβοι τὸ χρεών, ἐνταῦθα ἕτοιμος ἦν ἱππεύς. λαμβανόντων δὲ τραύματα, ὁ μὲν ὑπεξῆγε τῶν δούλων ἐς τὸ στρατόπεδον τὸν τραυματίαν. ὁ δέ, καθίστατο ἐς τὴν τάξιν ἀντὶ τοῦ ἀπελθόντος. ταῦτα ἐμοὶ δοκεῖν ἐνομίσθη τοῖς γαλάταις μιμήσει τοῦ ἐν πέρσαις ἀριθμοῦ τῶν μυρίων. οἳ ἐκαλοῦντο ἀθάνατοι. διαφορὰ δὲ ἦν ὅτι κατελέγοντο ἀντὶ τῶν ἀποθνησκόντων, ὑπὸ μὲν περσῶν τῆς μάχης ὕστερον. γαλάταις δὲ ὑπὸ αὐτὴν τοῦ ἔργου τὴν ἀκμήν, ὁ ἀριθμὸς ἀπεπληροῦτο τῶν ἱππέων. τοῦτο ὠνόμαζον τὸ σύνταγμα τριμαρκισίαν τῇ ἐπιχωρείῳ φωνῇ. καὶ ἵππων τὸ ὄνομα ἴστω τις μάρκαν ὄντα ὑπὸ τῶν κελτῶν. παρασκευῇ μὲν τοσαύτῃ καὶ μετὰ διανοίας τοσαύτης ἐπὶ τὴν ἑλλάδα ὁ βρέννος ἤλαυνε. τοῖς δέ γε ἕλλησι κατεπεπτώκει μὲν ἐς ἅπαν τὰ φρονήματα. τὸ δὲ ἰσχυρὸν τοῦ δείματος προῆγεν ἐς ἀνάγκην τῇ ἑλλάδι ἀμύνειν. ἑώρων δὲ τὸν ἐν τῷ παρόντι ἀγῶνα, οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας γινησόμενον καθὰ ἐπὶ τοῦ μήδου ποτέ. οὐ δὲ δοῦσιν ὕδωρ καὶ γῆν, τὰ ἀπὸ τούτου σφίσιν ἄδειαν φέροντα. ἀλλὰ τά τε ἐς μακεδόνας καὶ θρᾷκας καὶ παίονας τὰ ἐπὶ τῆς προτέρας καταδρομῆς τῶν γαλατῶν, ἔτι σφίσιν ἔκειτο ἐν μνήμῃ. καὶ τὰ ἐν τῷ παρόντι τὰ ἐς θετταλοὺς παρανομήματα ἀπηγγέλλετο. ὡς οὖν ἀπολωλέναι ἤδ' οὖν ἐπὶ κρατεστέρους εἶναι κατ' ἄνδρα τε ἰδίᾳ καὶ αἱ πόλεις διέκειντο ἐν κοινῷ. πάρεστι δὲ ὅς τις ἐθέλοι καὶ ἀναριθμῆσαι τούς τε ἐπὶ βασιλέα ξέρξην ἐς πύλας. καὶ τοὺς τότε ἐναντία γαλατῶν ἀθροισθέντας. ἐπὶ μέν γε τὸν μῆδον ἀφίκοντο τοσοίδε ἑλλήνων. λακεδαιμόνιοι οἱ μετὰ λεωνίδου τριακοσίων οὐ πλέονες. τεγεᾶται πεντακόσιοι. καὶ ἐκ μαντινείας ἴσοι. παρὰ ὀρχομενίων ἀρκάδων εἴκοσί τε καὶ ἑκατόν. ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων χίλιοι τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ πόλεων, ὀγδοήκοντα δὲ ἐκ μυκηνῶν. καὶ ἐκ φλιοῦντος διακό-

Κατάλογος τῶν ἀντιταξαμένων τοῖς τε μήδοις καὶ τοῖς περὶ βρέννον ἑλλήνων. κελτοὶ τὸν σπερχειὸν ἐμβαδὸν διαπεραιούμενοι. ἡρακλείας πολιορκία.

σιοι. διπλάσιοι δὲ τούτων κορίνθιοι. παρεγένοντο δὲ καὶ βοιωτῶν ἑπτακόσιοι. ἐκ δὲ θεσπείας καὶ θηβῶν τετρακόσιοι. χίλιοι δὲ φωκέων ἐφύλασσον μὲν τὴν ἀτραπὸν ἐν τῇ οἴτῃ. προσέστω δὲ τῷ πανελληνικῷ καὶ ὁ ἀριθμὸς ὁ τούτων. λοκροὺς δὲ τοὺς ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ κνημῖδι ἡρόδοτος μὲν οὐχ ὑπήγαγεν ἐς ἀριθμόν. ἀλλ' ἀφικέσθαι σφᾶς ἀπὸ πασῶν ἔφη τῶν πόλεων. τεκμήρασθαι δὲ ἀριθμὸν καὶ τούτων ἔστιν ἐγγύτατα τοῦ ἀληθοῦς. ἐς μαραθῶνα γὰρ ἀθηναῖοι σὺν ἡλικίᾳ τε τῇ ἀχρείῳ καὶ δούλοις ἐννακισχιλίων ἀφίκοντο οὐ πλείους. τοῦ οὖν μάχιμον λοκρῶν τὸ ἐς θερμοπύλας ἐλθὸν, οὐκ ἂν ὑπέρ γε ἑξακισχιλίους ἦν ἀριθμόν. οὕτω γένοιτ' ἂν ὁ σύμπας στρατὸς διακόσιοι καὶ χίλιοι καὶ μύριοι. φαίνονται δὲ οὐδὲ οὗτοι τὸν χρόνον πάντα ἐπὶ τῇ φρουρᾷ τῶν πυλῶν καταμείναντες. πλὴν γὰρ λακεδαιμονίων τε αὐτῶν καὶ θεσπιέων καὶ μυκηναίων προαπέλειπον τὸ πέρας τῆς μάχης οἱ λοιποί. ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπ' ὠκεανοῦ βαρβάρους. τοσοίδε ἐς θερμοπύλας ἀφίκοντο. ἕλληνες ὁπλῖται μύριοι. καὶ ἵππος πεντακοσία παρὰ βοιωτῶν. ἐβοιωτάρχουν δὲ κηφισόδοτος καὶ θεαρίδας. καὶ διογένης καὶ λύσανδρος. ἐκ δὲ φωκέων, ἱππεῖς πεντακόσιοι. καὶ ἐς τρισχιλίους ὁ ἀριθμὸς τῶν πεζῶν. στρατηγοὶ δὲ φωκέων κριτόβουλός τε ἦν καὶ ἀντίοχος. λοκροὺς δὲ τοὺς ἐπὶ ἀταλάντῃ τῇ νήσῳ μειδίας ἦγεν. ἀριθμὸς δὲ αὐτῶν ἑπτακόσιοι. καὶ ἱππικόν σφισιν οὐ προσῆν. παρὰ δὲ μεγαρέων, ἀφίκοντο ὁπλῖται τετρακόσιοι. τούτων ἦγε τὸ ἱππικὸν μεγαρεύς. αἰτωλῶν δὲ πλείστη τε ἐγένετο στρατεία. καὶ ἐς πᾶσαν μάχης ἰδέαν. ἡ μὲν ἵππος, οὐ λέγουσιν ὁπόση. ψιλοὶ δὲ ἐνενήκοντα καὶ ἑπτακισχιλίων ἀριθμὸν ἦσαν οἱ ὁπλιτεύοντες. αἰτωλοὺς δὲ ἦγον πολύαρχος καὶ πολύφρων τε καὶ λακράτης. ἀθηναίων δὲ στρατηγὸς μὲν κάλλιππος ἦν ὁ μοιροκλέους. καθὰ ἐδήλωσα καὶ ἐν τοῖς προτέροις τοῦ λόγου. δύναμις δὲ τριήρεις τε πλώϊμοι πᾶσαι. πεντακόσιοι δὲ ἐς τὸ ἱππικόν. χίλιοι δὲ ἐτάσσοντο ἐν τοῖς πεζοῖς. καὶ ἡγεμονίαν οὗτοι κατ' ἀξίωμα εἶχον τὸ ἀρχαῖον. βασιλέων δὲ ξενικοὶ, πεντακόσιοί τε ἐκ μακεδονίας. καὶ ἐκ τῆς ἀσίας ἴσοι σφίσιν ἀφίκοντο ἀριθμόν. ἄρχοντες δὲ τῶν μὲν παρ' ἀντιγόνου πεμφθέντων, ἀριστόδημος ἦν μακεδών. τῶν δὲ παρὰ ἀντιόχου τε καὶ ἐκ τῆς ἀσίας τελέσαρχος τῶν ἐπὶ ὀρόντῃ σύρων. τοῖς δὲ ἐς θερμοπύλας ἀθροισθεῖσιν ἑλλήνων ὡς ἐπύθοντο περί τε μαγνησίαν καὶ γῆν τὴν φθιῶτιν ὄντα ἤδη τῶν γαλατῶν τὸν στρατὸν, ἔδοξεν ἤδη ψιλούς τε ἐς χιλίους καὶ ἐς τὴν ἵππον ἀπολέξαντας, ἀποστεῖλαι σφᾶς ἐπὶ τὸν σπερχειόν. ἵνα μηδὲ τὸν ποταμὸν διαβῆναι τοῖς βαρβάροις ἄνευ ἀγῶνός τε καὶ κινδύνων ἐγγένηται. οἱ δὲ ἐλθόντες τὰς γεφύρας τε καταλύουσι, καὶ αὐτοὶ παρὰ τὴν ὄχθην ἐστρατοπεδεύσαντο. ἦν δὲ οὐδὲ ὁ βρέννος, οὔτε πάντα ἀσύνετος, οὔτε ἀπείρως ἔχειν ὡς ἂν τις βάρβαρος σοφίσματα ἐς πολεμίους ἐξευρεῖν. εὐθὺς οὖν τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ οὐ καθότι ἦν τὰ ἀρχαῖα τῷ ποταμῷ ζεύγματα, ἀλλὰ ἐς τὸ κάτω, ὡς μήτις τοῖς ἕλλησι διαβαινόντων γένοιτο αἴσθησις, καὶ ἡ μάλιστα ὁ σπερχειὸς διεχεῖτο ἐς πλέον τοῦ πεδίου, καὶ ἕλος τε ἐποίει καὶ λίμνην ἀντὶ βιαίου καὶ στενοῦ ῥεύματος, κατὰ τοῦτο ὁ βρέννος, ὅσον μυρίους τῶν γαλατῶν ἀπέστειλεν, ὁπόσοι τε νήχειν ἠπίσταντο ἐξ αὐτῶν, καὶ ὅς τις τὸ μῆκος τοῦ σώματος ἐτύγχανεν ὢν ὑπὲρ τοὺς πολλούς. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλως οἱ κελτοὶ μακρῷ πάντας ὑπερηκότες μήκει τοὺς ἀνθρώπους. οὗτοι μὲν οὖν διαβαίνουσιν ἐν τῇ νυκτὶ διανηχόμενοι ὧδε τὸ λιμνῶδες τοῦ ποταμοῦ. καὶ τὰ ὅπλα τοὺς ἐπιχωρίους θυρεοὺς, ἐποιεῖτο ἕκαστος ἀντὶ σχεδίας. οἱ δὲ αὐτῶν μήκιστοι, διελθεῖν ἐμβαδὸν τὸ ὕδωρ ἐδυνήθησαν. οἱ δὲ ἕλληνες οἱ ἐπὶ τῷ σπερχειῷ, πυνθάνονται γὰρ ὅτι κατὰ τὸ ἕλος διέβη μοῖρα τῶν βαρβάρων, αὐτίκα ἐς τὸ στράτευμα ἀναχωροῦσι. βρέννος δὲ τοῖς περὶ τὸν μαλιακὸν κόλπον οἰκοῦσι, ζευγνῦναι τὸν σπερχειὸν ἐπέτασσεν. οἱ δὲ ἤνυον τὸ ἔργον σπουδῇ. τῷ, τε ἐκείνου δέει. καὶ ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας σφίσιν ἐπιθυμοῦντες τοὺς βαρβάρους. μηδὲ ἐπὶ πλέον κακουργεῖν μένοντας. ὁ δὲ ὡς κατὰ τὰς γεφύρας διεβίβασε τὴν στρατείαν, ἐχώρει πρὸς τὴν ἡράκλειαν. καὶ διήρπασαν μὲν τὰ ἐκ τῆς χώρας οἱ γαλάται. καὶ ἀνθρώπους τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἐγκαταληφθέντας ἐφόνευσαν. τὴν πόλιν δὲ οὐχ εἷλον. ἔτει γὰρ πρότερον τούτων οἱ αἰτωλοὶ συντελεῖν τοὺς ἡρακλεώτας ἠνάγκασαν ἐς τὸ αἰτωλικόν. τό τε οὖν ἠμύνοντο ὡς περὶ πόλεως οὐδέν τι ἡρακλεώταις μᾶλλον, ἢ καὶ αὐτοῖς προσηκούσης. ἦν δὲ καὶ τῷ βρέννῳ τὰ μὲν ἡρακλεωτῶν ἐλάσσονος φροντίδος. ἀγώνισμα δὲ ἐποιεῖτο ἐξελάσαι τε ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς ἀντικαθημένους. καὶ παρελθεῖν ἐς τὴν ἐντὸς θερμοπυλῶν ἑλλάδα. προελθὼν οὖν ἀπὸ τῆς ἡρακλείας, ἐπυνθάνετο γὰρ παρὰ αὐτομόλων τοὺς συνειλεγμένους ἐς πύλας ἀφ' ἑκάστης πόλεως, ὑπερεφρόνει τε τοῦ ἑλληνικοῦ. καὶ ἦρχεν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν μάχης ἅμα ἀνίσχοντι τῷ ἡλίῳ. οὔτε ἕλληνα ἔχων μάντιν. οὔτε ἱεροῖς ἐπιχωρίοις χρώμενος. εἰ δή ἐστι γε μαντεία κελτική. ἐνταῦθα οἱ ἕλληνες ἐν σιγῇ τε ἐπῄεσαν καὶ ἐν κόσμῳ. καὶ ὡς ἀφίκοντο ἐς χεῖρας ὧδε σφίσιν οἱ πεζοὶ, τοσοῦτον ἀπὸ τῆς τάξεως ἐξέθεον, ὥς τε τὴν φάλαγγα ἐπιταράσσειν τὴν οἰκείαν. καὶ οἱ ψιλοὶ μένοντες κατὰ χώραν, τά τε ἀκόντια ἔπεμπον. καὶ ὅσα ἀπὸ τόξων ἢ σφενδονῶν. τὰ δὲ ἱππικὰ ἀμφοτέροις ἀχρεῖα ἐγίνετο. ἅτε οὐ στενοῦ μόνον χωρίου τοῦ κατὰ τὰς πύλας ὄντος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ αὐτοφυοῦς πέτρας λείου. καὶ διὰ τῶν

Συμφορὰ γαλατῶν πρὸς τῇ ἰλύϊ τοῦ σπερχειοῦ. καὶ τῶν περὶ κυδίαν ἀθηναίων ἀνδραγαθία. ὠμότης ἀνόσιος γαλατῶν ἐς καλλιέας.

ῥευμάτων τε συνεχὲς τὰ πλέονα καὶ ὀλισθηροῦ. τοῖς δὲ γαλάταις τὰ μὲν τῆς σκευῆς ἀσθενέστερα ἦν. θυρεοὺς γὰρ τοὺς ἐπιχωρίους εἶχον καὶ ἄλλο σφίσιν οὐκ ἦν ὅπλον σκέπη σώματος. πλέον δὲ ἔτι ἐμπειρίᾳ τῇ ἐς τὰ πολεμικὰ ἀπέλειπον. οἱ δὲ ἐν ὀργῇ τε ἐπὶ τοὺς ἐναντίους καὶ θυμοῦ μετὰ οὐδενὸς λογισμοῦ καθάπερ τὰ θηρία ἐχώρουν. καὶ οὔτε πελέκεσι διαιρουμένους ἢ ὑπὸ μαχαιρῶν ἀπόνοια τοὺς ἔστε ἐμπνέοντας ἔτι ἀπέλιπεν. οὔτε ὅσοι βέλεσι καὶ ἀκοντίοις διεπείροντο ὑφηροῦντο θυμοῦ, μέχρις οὗ παρέμενεν ἡ ψυχή. οἱ δὲ καὶ ἐκ τῶν τραυμάτων τὰ δόρατα οἷς ἐβέβληντο ἀνασπῶντες ἠφίεσάν τε ἐς τοὺς ἕλληνας. καὶ ἐχρῶντο ἐκ χειρός. ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἐπὶ τῶν τριήρων ἀθηναῖοι μόγις μὲν καὶ οὐκ ἄνευ κινδύνου, παραπλεύσαντες δὲ ὅμως διὰ τῆς ἰλύος, ἐπεὶ πλεῖστον ἐπέχει τῆς θαλάσσης, καὶ τὰς ναῦς ὅτι ἐγγύτατα τῶν βαρβάρων σχόντες, βέλεσί τε παντοίοις ἐς τὰ πλάγια καὶ τοξεύμασιν ἐς αὐτοὺς ἐχρῶντο. καμνόντων δὲ λόγου μειζόνως τῶν κελτῶν, καὶ ἅτε ἐν στενοχωρίᾳ μικρὰ μὲν δρώντων, διπλάσια δὲ καὶ τετραπλάσια παθόντων, ἀναχωρεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον ἐσήμαινον σφίσιν ἡγεμόνες. οἱ δὲ ἀτάκτως καὶ σὺν οὐδενὶ ἀναστρέφοντες κόσμῳ, πολλοὶ μὲν συνεπατήθησαν ὑπὸ ἀλλήλων. πολλοὶ δὲ ἐς τὸ τέλμα ἐμπεσόντες ἠφανίσθησαν κατὰ τοῦ πηλοῦ. καὶ ἀπώλεια οὐκ ἐλάσσων ἀναχωροῦσιν αὐτοῖς, ἢ ἐν τῇ ἀγῶνος συνέβη τῇ ἀκμῇ. τοὺς μὲν δὴ ἕλληνας τὸ ἀττικὸν ὑπερεβάλετο ἀρετῇ τὴν ἡμέραν ταύτην. αὐτῶν δὲ ἀθηναίων κυδίας μάλιστα ἐγένετο ἀγαθὸς νέος τε ἡλικίαν, καὶ τότε ἐς ἀγῶνα ἐλθὼν πολέμου πρῶτον. ἀποθανόντος δὲ ὑπὸ τῶν γαλατῶν, τὴν ἀσπίδα οἱ προσήκοντες ἀνέθεσαν τῷ ἐλευθερίῳ διΐ. καὶ ἦν τὸ ἐπίγραμμα. Ἦ μάλα δὴ ποθέουσα νέαν ἔτι κυδίου ἥβην Ἀσπὶς ἀριζήλου φωτὸς ἄγαλμα διΐ. Ἃς διὰ δὴ πρώτας λαιόν ποτε πῆχυν ἔτεινεν Εὖτ' ἐπὶ τὸν γαλάταν ἤκμασε θοῦρος ἄρης. τοῦτο μὲν δὴ ἐπεγέγραπτο πρὶν ἢ τοὺς ὁμοῦ σύλλᾳ καὶ ἄλλα τῶν ἀθήνησι, καὶ τὰς ἐν τῇ στοᾷ τοῦ ἐλευθερίου διὸς καθελεῖν ἀσπίδας. τότε δὲ ἐν ταῖς θερμοπύλαις, οἱ μὲν ἕλληνες μετὰ τὴν μάχην, τούς τε αὑτῶν ἔθαπτον, καὶ ἐσκύλευον τοὺς βαρβάρους. οἱ γαλάται δὲ, οὔτε ὑπὲρ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν ἐπεκηρυκεύοντο. ἐποιοῦντό τε ἐπίσης γῆς σφᾶς τυχεῖν ἢ θηρία τε αὐτῶν ἐμφορηθῆναι. καὶ ὅσον τεθνεῶσι πολέμιόν ἐστιν ὀρνίθων. ὀλιγώρως δὲ αὐτοὺς ἐς τῶν ἀπογινομένων ἔχειν τὰς ταφὰς, δύο μοι δοκεῖν τὰ ἀναπείθοντα ἦν, πολεμίους τε ἄνδρας ἐκπλήξασθαι, καὶ ὅτι ἐστὶ τεθνεώτων οὐ δὴ ἔθους οἶκτος αὐτοῖς. ἀπέθανον δὲ παρὰ τὴν μάχην τεσσαράκοντα μὲν τοῦ ἑλληνικοῦ. τοὺς δὲ τῶν βαρβάρων οὐχ οἷόν τε ἦν ἀκριβῶς ἐξευρεῖν. πολὺ γὰρ καὶ τὸ ἀφανισθὲν κατὰ τῆς ἰλύος ἐγένετο ἐξ αὐτῶν. ἑβδόμῃ δὲ ὕστερον μετὰ τὴν μάχην, λόχος τῶν γαλατῶν ἀνελθεῖν ἐς τὴν οἴτην ἐπεχείρησε κατὰ ἡράκλειαν. ἀτραπὸς δὲ στενή. καὶ ταύτης μετὰ ταῦτα ἐρείπια ἀνήκει τὰ τραχῖνος. ἦν δὲ καὶ ἱερὸν ἀθηνᾶς τότε ὑπὲρ τῆς τραχῖνος καὶ ἀναθήματα ἐν αὐτῷ. ἔς τε αὐτὴν οἴτην ἀναβήσεσθαι κατὰ τὴν ἀτραπὸν ἤλπιζον. καὶ ἅμα προσέσεσθαι σφίσιν ἐν παρέργῳ τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ. τὴν δὲ φρουρὰν οἱ ἔχοντες ἡγεμόνος τελεσάρχου νικῶσι μὲν τοὺς βαρβάρους τῇ μάχῃ. αὐτὸς δὲ ἔπεσεν ὁ τελέσαρχος. ἀνὴρ εἴπερ τις καὶ ἄλλος πρόθυμος ἐς τὰ ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ ἡγεμόνες τῶν βαρβάρων οἱ ἄλλοι καταπεπλήγεσαν τὸ ἑλληνικόν. καὶ ἠπόρουν ἅμα ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἐς οὐδέν σφισι πλέον προχωροῦντα ὁρῶντες τὰ ἐν χερσί. τῷ δὲ βρέννῳ λογισμὸς παρέστατο ὡς εἰ ἀναγκάσει τοὺς αἰτωλοὺς οἴκαδε ἐς τὴν αἰτωλίαν ἀναχωρῆσαι, ῥάων ἤδη γενήσοιτο ὁ πόλεμος αὐτῷ πρὸς τὸ ἑλληνικόν. ἀπολέξας οὖν τῆς στρατιᾶς μυριάδας τοὺς πεζοὺς τέσσαρας. καὶ ὅσον ὀκτακοσίους ἱππέας, ὀρεστόριόν τε αὐτοῖς καὶ κόμβουτιν ἐφίστησιν ἄρχοντας. οἱ ὀπίσω κατὰ τοῦ σπερχειοῦ τὰς γεφύρας, καὶ αὖθις διὰ θεσσαλίας ὁδεύσαντες, ἐμβάλλουσιν ἐς τὴν αἰτωλίαν. καὶ τὰ ἐς καλλιέας κόμβουτις οἱ ἐργασάμενοι καὶ ὀρεστόριος ἦσαν, ἀνοσιώτατά τε ὧν ἀκοῇ ἐπιστάμεθα. καὶ οὐδὲν τοῖς ἀνθρώπων τολμήμασιν ὅμοια. γένος μέν γε πᾶν ἐξέκοψαν τὸ ἄρσεν. καὶ ὁμοίως γέροντάς τε καὶ τὰ νήπια ἐπὶ τῶν μητέρων τοῖς μαστοῖς ἐφονεύετο. τούτων δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ γάλακτος πιότερα ἀποκτείνοντες, ἔπινόν τε οἱ γαλάται τοῦ αἵματος, καὶ ἥπτοντο τῶν σαρκῶν. γυναῖκες δὲ καὶ ὅσαι ἐν ὥρᾳ τῶν παρθένων, ὅσαι μὲν φρονήματός τι αὐτῶν εἶχον, ἑαυτὰς ἔφθησαν ὡς ἡλίσκετο ἡ πόλις διεργασάμεναι. τὰς δὲ ἔτι περιούσας, ἐς ἰδέαν ὕβρεως πᾶσαν μετὰ ἀνάγκης ἦγον ἰσχυρᾶς. ἀπείρων μὲν ἐλέου, ἴσον δὲ τὰς φύσεις καὶ ἔρωτος ἀπέχοντες. καὶ ὅσαι μὲν τῶν γυναικῶν ταῖς μαχαίραις τῶν γαλατῶν ἐπετύγχανον, αὐτοχειρίᾳ τὰς ψυχὰς ἠφίεσαν. ταῖς δὲ οὐ μετὰ πολὺ ὑπάρξειν τὸ χρεὼν ἔμελλεν. ἥ τε ἀσιτία καὶ ἡ ἀϋπνία ἀστόργων βαρβάρων, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις ὑβριζόντων. οἱ δὲ καὶ ἀφιείσαις τὰς ψυχάς, οἱ δὲ, καὶ ἤδη νεκραῖς συνεγίνοντο ὅμως. αἰτωλοὶ δὲ πεπυσμένοι τε παρὰ ἀγγέλων ἦσαν ὁποῖαι σφᾶς κατειλήφεσαν συμφοράς. καὶ αὐτίκα ὡς τάχους εἶχον ἀναστήσαντες ἀπὸ τῶν θερμοπυλῶν τὴν δύναμιν, ἠπείγοντο ἐς τὴν αἰτωλίαν. τά τε παθήματα τῶν καλλιέων ἐν ὀργῇ ποιούμενοι. καὶ πλέον ἔτι τὰς οὐχ ἑαλωκυίας πω διασώσασθαι πόλεις προθυμούμενοι. ἐξεστρατεύοντο δὲ καὶ οἴκοθεν ἀπὸ τῶν πόλεων πασῶν οἱ ἐν ἡλικίᾳ. ἀναμεμιγμένοι δὲ ἦσαν ὑπὸ ἀνάγκης τε

Αἰτωλαὶ γυναῖκες διώκουσαι τοὺς περὶ βρέννον. οἷς ἐπὶ φανεῖσι τῷ ἑλληνικῷ, φωκεῖς μὲν καὶ αἰτωλοὶ ἀντετάσσοντο. τὰ δ' ἐκ τοῦ θεοῦ φανερῶς ἀντεσήμαινε διά τε σεισμῶν καὶ κεραυνῶν καὶ φασμάτων.

καὶ φρονήματος καὶ οἱ γεγηρακότες. συνεστρατεύοντο δέ σφισι καὶ αἱ γυναῖκες ἑκουσίως πλέον ἔς τε τοὺς γαλάτας καὶ τῶν ἀνδρῶν τῷ θυμῷ χρώμεναι. ὡς δὲ οἱ βάρβαροι συλήσαντες τούς τε οἴκους καὶ τὰ ἱερὰ καὶ ἐνέντες πῦρ ἐς τὸ κάλλιον, ἐκομίζοντο τὴν αὐτήν, ἐνταῦθα πατρεῖς μὲν ἐπικουροῦντες αἰτωλοῖς ἀχαιῶν μόνοι προσέκειντο ἐξ ἐναντίας τοῖς βαρβάροις ἅτε ὁπλιτεύειν δεδιδαγμένοι. καὶ ὑπὸ πλήθους τε τῶν γαλατῶν, καὶ τῆς ἐς τὰ ἔργα ἀπονοίας μάλιστα ἐταλαιπώρησαν. οἱ δὲ αἰτωλοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ αἰτωλαὶ παρὰ πᾶσαν τεταγμένοι τὴν ὁδὸν, ἐσηκόντιζόν τε ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ οὐδὲν ἄλλο, ὅτι μὴ τοὺς ἐπιχωρίους ἐχόντων θυρεοὺς ὀλίγα αὐτῶν ἡμάρτανον. διώκοντάς τε ἀπέφευγον οὐ χαλεπῶς, καὶ ἀναστρέφουσιν ἀπὸ τῆς διώξεως ἐπέκειντο αὖθις σπουδῇ. καλλιεῦσι δὲ καίπερ δεινὰ οὕτω παθοῦσιν, ὡς μηδὲ τὰ ὑπὸ ὁμήρου πεποιημένα ἔς τε λαιστρυγόνας καὶ ἐς κύκλωπα ἐκτὸς εἶναι δοκεῖν ἀληθείας, ὅμως κατὰ τὴν ἀξίαν ἐγένετο ἡ ὑπὲρ αὐτῶν δίκη. ἀπὸ γὰρ τεσσάρων μυριάδων προσόντων σφίσι καὶ ὀκτακοσίων, ἐλάσσονες ἢ ἡμίσεις ἐς τὸ στρατόπεδον οἱ βάρβαροι τὸ πρὸς θερμοπύλας ἀπεσώθησαν. περὶ δὲ τοὺς ἕλληνας ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τοὺς ἐν θερμοπύλαις συνέβαινεν ἄλλα τοιαῦτα. ἀτραπὸς δύο διὰ τοῦ ὄρους τῆς οἴτης. μία μὲν ἡ ὑπὲρ τραχῖνος, ἀπότομός τε τὰ πλείω καὶ ὄρθιος δεινῶς. ἑτέρα δὲ ἡ διὰ τῆς αἰνιάνων ὁδεῦσαι στρατῷ ῥᾴων. δι' ἧς καὶ ὑδάρνης ποτὲ μῆδος κατὰ νώτου τοῖς περὶ λεωνίδην ἐπέθετο ἕλλησι. κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπηγγέλλοντο ἄξειν βρέννον οἱ ἡρακλεῶται καὶ οἱ αἰνιᾶνες. οὐ κακονοίᾳ τῇ ἐς τὸ ἑλληνικόν. τοὺς δὲ κελτοὺς ἐκ τῆς χώρας σφίσιν ἀπελθεῖν, μηδὲ ἐγκαθημένους φθεῖραι περὶ πολλοῦ ποιούμενοι. καί μοι φαίνεται πίνδαρος ἀληθῆ καὶ ἐν τῷδε εἰπεῖν. ὃς πάντα τινὰ ὑπὸ κακῶν οἰκείων ἔφη πιέζεσθαι. ἐπὶ δὲ ἀλλοτρίοις κήδεσιν ἀπήμαντον εἶναι. τότε δὲ ἡ τῶν αἰνιάνων καὶ ἡ τῶν ἡρακλεωτῶν ὑπόσχεσις ἐπήγειρε τὸν βρέννον. καὶ ἀκιχώριον μὲν κατέλιπεν ἐπὶ τῇ στρατιᾷ. προειπὼν, ἐπειδὰν οἱ περιλάβωσιν αὐτοὶ τὸ ἑλληνικὸν, τηνικαῦτα καὶ ἐκείνοις ἐφόδου καιρὸν εἶναι. ἀπολέξας δὲ αὐτὸς μυριάδας τοῦ στρατοῦ τέσσαρας, ἐποιεῖτο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς ἀτραποῦ. καί πως ἀπ' ἐκείνης συνέβαινε τῆς ἡμέρας, τήν τε ὁμίχλην κατὰ τοῦ ὄρους καταχεῖσθαι πολλὴν καὶ ἀμαυρὸν ἀπ' αὐτῆς ἡμέρας, εἶναι τὸν ἥλιον. ὥστε τῶν φωκέων τοῖς ἔχουσιν ἐπὶ τῇ ἀτραπῷ τὴν φρουρὰν, οὐ πρότερον ἐπιόντες οἱ βάρβαροι παρέσχοντο αἴσθησιν πρὶν ἢ πλησίον ἐγεγόνεσαν. ἐνταῦθα δὲ οἱ μὲν μάχης ἦρχον. οἱ δὲ, ἠμύνοντο ἐρρωμένως. τέλος δὲ ἐβιάσθησαν, καὶ ἀναχωροῦσιν ἀπὸ τῆς ἀτραποῦ. καταδραμόντες μέντοι παρὰ τοὺς συμμάχους καὶ ἀπαγγείλαντες τὰ παρόντα ἔφθησαν, πρὶν ἢ ἀκριβῶς καὶ πανταχόθεν τελέαν γενέσθαι τοῦ ἑλληνικοῦ τὴν κύκλωσιν. ἔνθα δὴ οἱ ἐπὶ τῶν τριήρων ἀθηναῖοι φθάνουσιν ὑπεξαγαγόντες ἐκ τῶν θερμοπυλῶν τὸ ἑλληνικόν. καὶ οἱ μὲν κατὰ τὰς πατρίδας ἕκαστοι τὰς αὑτῶν ἐσκεδάσθησαν. ὁ δὲ βρέννος, οὐδένα ἔτι ἐπισχὼν χρόνον πρὶν ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ σὺν τῷ ἀκιχωρίῳ παραγενέσθαι, τὴν ὁδὸν ἐποιεῖτο ἐπὶ τοὺς δελφούς. οἱ δὲ καταφυγόντες ὑπὸ δείματος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ ὁ θεὸς σφᾶς οὐκ εἴα φοβεῖσθαι. φυλάξειν δὲ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο τὰ ἑαυτοῦ. οἱ δὲ ἀφικόμενοι τιμωρεῖν τῷ θεῷ, τοσοίδε ἐγένοντο ἑλλήνων. φωκεῖς μὲν ἀπὸ τῶν πόλεων πασῶν. ἐκ δὲ ἀμφίσσης ὁπλῖται τετρακόσιοι. παρὰ δὲ αἰτωλῶν ὀλίγοι μὲν τινὲς αὐτίκα ὅτε ἐπύθοντο ἐς τὸ πρόσω χωροῦντας τοὺς βαρβάρους. διακοσίους δὲ καὶ χιλίους φιλόμηλος ἤγαγεν ὕστερον. τὸ δὲ μάλιστα ἐν ἀκμῇ τῶν αἰτωλῶν, ἐτράπετο ἐπὶ τὴν μετὰ τοῦ ἀκιχωρίου στρατιάν. καὶ μάχης μὲν οὐκ ἦρχον. ὁδεύοντι δὲ ἐπέκειντο ἀεὶ τοῖς ἐσχάτοις. ἁρπάζοντές τε τὰ τῶν σκευαγωγούντων καὶ αὐτοὺς τοὺς ἄνδρας φονεύοντες. καὶ ἡ πορεία κατὰ ταύτην μάλιστα ἐγίνετό σφισι βραδεῖα τὴν αἰτίαν. κατελέλειπε δὲ καὶ περὶ τὴν ἡράκλειαν ὁ ἀκιχώριος μοῖραν οἳ ἔμελλον φρουρήσειν τὰ ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου χρήματα. βρέννῳ δὲ καὶ τῇ στρατιᾷ τῶν ἑλλήνων οἱ ἐς δελφοὺς ἀθροισθέντες ἀντετάξαντο. καὶ τοῖς βαρβάροις αὐτίκα ἐσήμαινε τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ ταχύ τε καὶ ὧν ἴσμεν φανερώτατα. ἥ τε γὰρ γῆ πᾶσα ὅσην ἐπεῖχεν ἡ τῶν γαλατῶν στρατιά, βιαίως καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἐσείετο τῆς ἡμέρας. βρονταί τε καὶ κεραυνοὶ συνεχεῖς ἐγίνοντο. καὶ οἱ μὲν ἐξέπληττόν τε τοὺς κελτοὺς καὶ δέχεσθαι τοῖς ὠσὶ τὰ παραγγελλόμενα ἐκώλυον. τὰ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐκ ἐς ὅντινα κατασκήψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλησίον καὶ αὐτοὺς ὁμοίως καὶ τὰ ὅπλα ἐξῆπτε. τά τε τῶν ἡρώων τηνικαῦτα σφίσιν ἐφάνη φάσματα. ὅ τε ὑπέροχος καὶ ὁ λαόδοκός τε καὶ πύρρος. οἱ δὲ καὶ τέταρτον φύλακον ἐπιχώριον δελφοῖς ἀπαριθμοῦσιν ἥρωα. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτῶν παρὰ τὸ ἔργον τῶν φωκέων, ἄλλοι τε ἀριθμὸν πολλοί. καὶ ἀλεξίμαχος ὃς ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ μάλιστα ἑλλήνων ἡλικίας τῷ ἀκμάζοντι καὶ ἰσχύϊ σώματος καὶ τῷ ἐρρωμένῳ τοῦ θυμοῦ κατεχρήσατο ἐς τὸν βαρβάρων τὸν φόνον. φωκεῖς δὲ εἰκόνα τοῦ ἀλεξιμάχου ποιησάμενοι ἀπέστειλαν τῷ ἀπόλλωνι ἐς δελφούς. τοιούτοις μὲν οἱ βάρβαροι παρὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν παθήμασί τε καὶ ἐκπλήξει συνείχοντο. τὰ δὲ τῇ νυκτὶ, πολλῷ σφᾶς ἔμελλεν ἀλγεινότερα ἐπιλήψεσθαι.

ἀπώλεια τῶν κελτῶν. πανικὰ δείματα. ἑπτὰ σοφοί.

ῥῖγός τε γὰρ ἰσχυρὸν καὶ νιφετὸς ἦν ὁμοῦ τῷ ῥίγει. πέτραι τε ἀπολισθάνουσαι τοῦ παρνασσοῦ μεγάλαι καὶ κρημνοὶ καταρρηγνύμενοι σκοπὸν τοὺς βαρβάρους εἶχον. καὶ αὐτοῖς οὐ κατὰ ἕνα ἢ δύο, ἀλλὰ κατὰ τριάκοντα καὶ ἔτι πλείοσιν, ὡς ἕκαστοι ἐν τῷ αὐτῷ φρουροῦντες ἢ καὶ ἀναπαυόμενοι τύχοιεν, ἀθρόοις ἡ ἀπώλεια ἐγίνετο ἀπὸ τῆς ἐμβολῆς τῶν κρημνῶν. ἅμα δὲ τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι οἱ ἕλληνες ἐπήεσάν σφισιν ἐκ τῶν δελφῶν. οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἐπὶ στράτευμα εὐθεῖαν. οἱ φωκεῖς δὲ ἅτε καὶ μᾶλλον ἔχοντες τῶν χωρίων ἐμπείρως, κατέβησάν τε διὰ τῆς χιόνος, κατὰ τὰ ἀπότομα τοῦ παρνασσοῦ. καὶ ἔλαθον κατὰ νώτου γενόμενοι τοῖς κελτοῖς. ἠκόντιζόν τε ἐς αὐτοὺς καὶ ἐτόξευον ἦν οὐδένα ὑπὸ τῶν βαρβάρων δείματι. οἱ δὲ ἀρχομένης μὲν τῆς μάχης καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὸν βρέννον, οὗτοι δὲ μήκιστοί τε ἦσαν καὶ ἀλκιμώτατοι τῶν γαλατῶν, τό τε μὲν ἀπὸ προθυμίας ἔτι ἀντεῖχον, βαλλόμενοί τε πανταχόθεν, καὶ οὐχ ἧσσον ἀπὸ τοῦ ῥίγους μάλιστα οἱ τραυματίαι ταλαιπωροῦντες. ὡς δὲ καὶ ὁ βρέννος ἔλαβε τραύματα, ἐκεῖνον μὲν λιποψυχήσαντα ἐκκομίζουσιν ἐκ τῆς μάχης. οἱ δὲ βάρβαροι πανταχόθεν σφίσιν ἐγκειμένων τῶν ἑλλήνων, ὑπέφευγόν τε ἄκοντες. καὶ ἑαυτῶν τοὺς ἀδυνάτους διὰ τραύματα ἕπεσθαι καὶ ἀρρωστίαν φονεύουσι. καὶ οἱ μὲν ἐστρατοπεδεύσαντο ἔνθα νὺξ καταλαμβάνει ἀναχωροῦντας. ἐν δὲ τῇ νυκτὶ φόβος σφίσιν ἐμπίπτει πανικός. τὰ γὰρ ἀπὸ αἰτίας οὐδεμιᾶς δείματα ἐκ τούτου φασὶ γίνεσθαι. ἐνέπεσε μὲν ἐς τὸ στράτευμα ἡ ταραχὴ περὶ βαθεῖαν τὴν ἑσπέραν. καὶ ὀλίγοι τὸ κατ' ἀρχὰς ἐγένοντο οἱ παραχθέντες ἐκ τοῦ νοῦ. ἐδόξαζόν τε οὗτοι, κτύπου τε ἐπελαυνομένων ἵππων καὶ ἐφόδου πολεμίων αἰσθάνεσθαι. μετὰ δὲ οὐ πολὺ καὶ ἐς ἅπαντας διέδρα ἡ ἄγνοια. ἀναλαβόντες οὖν τὰ ὅπλα καὶ διαστάντες ἔκτεινόν τε ἀλλήλους καὶ ἀνὰ μέρος ἐκτείνοντο. οὔτε γλώσσης τῆς ἐπιχωρίου συνιέντες. οὔτε τὰς ἀλλήλων μορφὰς, οὔτε τῶν θυρεῶν καθορῶντες τὰ σχήματα. ἀλλὰ ἀμφοτέραις ταῖς τάξεσιν ὁμοίως ὑπὸ τῆς ἐν τῷ παρόντι ἀγνοίας οἵ τε ἄνδρες οἱ ἀνθεστηκότες εἶναι σφίσιν ἕλληνες, καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ὅπλα ἐφαίνοντο. καὶ ἑλλάδα ἀφιέναι τὴν φωνήν. ἥ τε ἐκ τοῦ θεοῦ μανία, πλεῖστον διειργάσατο ὑπ' ἀλλήλων τοῖς γαλάταις τὸν φόνον. τῶν δὲ φωκέων ὅσοι κατελίποντο κατὰ τοὺς ἀγροὺς φυλακῆς βοσκημάτων ἕνεκα, πρῶτοί τε ἤσθοντο. καὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς ἕλλησι τὰ ἐν τῇ νυκτὶ καταλαβόντα τοὺς βαρβάρους. ἀναθαρσήσαντες δέ οἱ φωκεῖς, προθυμότερον ἔτι ἐνέκειντο τοῖς κελτοῖς. διὰ φυλακῆς τε πλείονος τὰς ἐπαύλεις ἐποιοῦντο καὶ τὰ ἐς βίου χρείαν, οὐ περιεώρων σφᾶς ἐκ τῆς χώρας ἀμαχεὶ λαμβάνοντας. ἐγεγόνει τε αὐτίκα τοῖς γαλάταις διὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ σίτου καὶ ὅσα ἐς τροφὴν ἄλλα, ἔνδεια ἰσχυρά. πλῆθος δὲ τὸ ἐν τῇ φωκίδι αὐτῶν ἀναλωθὲν, ὀλίγῳ μὲν ἑξακισχιλίων ἐλάσσονες οἱ ἐν ταῖς μάχαις. οἱ δὲ ἐν τῇ χειμερίῳ διαφθαρέντες νυκτὶ καὶ ὕστερον ἐν τῷ πανικῷ δείματι, ἐγένοντο ὑπὲρ τοὺς μυρίους. τοσοῦτοι δὲ ἄλλοι καὶ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. ἀθηναίων δὲ ἄνδρες, ἐπὶ σκεψόμενοι μὲν ἀφίκοντο ἐν δελφοῖς. τότε δὲ ἐπανήκοντες, τά τε ἄλλα ἤγγελλον ὁποῖα συμβεβήκει τοῖς βαρβάροις, καὶ τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ κατειληφότα. οἱ δὲ αὐτοί τε ἐξεστρατεύοντο. καὶ ὡς τὴν βοιωτίαν διώδευον, οἱ βοιωτοί σφισιν ἀνεμίχθησαν. οὕτω δὴ ἀμφότεροι τοῖς βαρβάροις ἐπακολουθοῦντες, ἐλόχων τε καὶ ἔκτεινον τοὺς αἰεὶ ἐσχάτους. τοῖς δὲ φεύγουσιν ὁμοῦ τῷ βρέννῳ, καὶ οἱ περὶ τὸν ἀκιχώριον ἐν τῇ προτέρᾳ νυκτὶ ἀνεμίχθησαν. βραδεῖαν γὰρ τὴν πορείαν ἐποίησαν σφίσιν οἱ αἰτωλοί. τοῖς τε ἀκοντίοις ἐς αὐτοὺς ἀφειδέστερον, καὶ ὅπω τύχοιεν καὶ ἄλλῳ χρώμενοι. ὥς τε ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ πρὸς τῇ ἡρακλείᾳ, μοῖρα οὐ πολλὴ διέφυγεν ἐξ αὐτῶν. τῷ δὲ βρέννῳ κατὰ μὲν τὰ τραύματα, ἐλείπετο ἔτι σωτηρίας ἐλπίς. τῶν δὲ πολιτῶν φόβῳ, φασὶν αὐτὸν καὶ τῇ αἰδοῖ πλέον, ἅ τε τῶν ἐν τῇ ἑλλάδι κακῶν αἴτιον, ἑκουσίως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν, ἀκράτου πίνοντα τοῦ οἴνου. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου δὲ οἱ βάρβαροι, μέχρι μὲν τοῦ σπερχειοῦ χαλεπῶς ἐκομίσθησαν τῶν αἰτωλῶν βιαίως σφίσιν ἐγκειμένων. ὡς δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν σπερχειὸν, οἱ ἐντεῦθεν ὑποκαθήμενοι θεσσαλοὶ καὶ οἱ μαλιεῖς ἐνεφορήθησαν οὕτω σφῶν, ὡς μηδένα οἴκαδε ἀποσωθῆναι. ἐγένετο δὲ τῶν κελτῶν στρατεία τε ἐπὶ τὴν ἑλλάδα καὶ ἡ ἀπώλεια, ἀναξικράτους ἀθήνησιν ἄρχοντος. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς πέμπτης ὀλυμπιάδος ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἣν λάδας αἰγιεὺς ἐνίκα στάδιον. τῷ δὲ ἔτει τῷ ἐφεξῆς δημοκλέους ἀθήνησιν ἄρχοντος οἱ, οἱ δὲ αὖθις ἐς τὴν ἀσίαν διαβαίνουσιν οἱ κελτοί. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γενόμενα, ἴστω τις. ἐν δὲ τῷ προνάῳ τῷ ἐν δελφοῖς γεγραμμένα ἐστὶν ὠφελήματα ἀνθρώποις ἐς βίον. ἐγράφη δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν, οὓς γενέσθαι σοφοὺς λέγουσιν ἕλληνες. οὗτοι δὲ ἦσαν ἐκ μὲν ἰωνίας, θαλῆς τε μιλήσιος. καὶ πριηνεὺς βίας. αἰολέων δὲ τῶν ἐν λέσβῳ, πιττακὸς μιτυληναῖος. ἐκ δωριέων τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ, κλεόβουλος λίνδιος. καὶ ἀθηναῖός τε σόλων. καὶ σπαρτιάτης χίλων. τὸν δὲ ἕβδομον πλάτων ὁ ἀρίστωνος, ἀντὶ περιάνδρου τοῦ κυψέλου, ἀνακατειλόχη τὸν χηνέα. κώμη δὲ ἐν τῇ οἴτῃ τῷ ὄρει ᾤκουν αἱ χῆναι. οὗτοι οὖν οἱ ἄνδρες ἀφικόμενοι ἐς δελφοὺς, ἀνέθεσαν τῷ ἀπόλλωνι τὰ ᾀδόμενα. γνῶθι σαυτὸν καὶ μηδὲν ἄγαν. οὗτοι μὲν δὴ ἐνταῦθα ἔγραψαν τὰ εἰρημένα. θεάσαιο δ' ἂν καὶ εἰκόνα ὁμήρου χαλκῆν ἐπὶ στήλῃ. καὶ ἐπιλέξει τὸ μάντευμα, ὃ γενέσθαι τῷ ὁμήρῳ

Περὶ ὁμήρου χρησμοί. καὶ ὅσα ἐν τῷ ναῷ πεποίηται. Πολυγνώτου τε γραφή. λέσχεως ὁ ποιητής.

» λέγουσιν. Ὄλβιε καὶ δύσδαιμον, ἔφυς γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροισι. πατρίδα δίζηαι· μητρὶς δέ τοι οὐ πα
» τρίς ἐστιν. Ἔστιν ἴος νῆσος μητρὸς πατρὶς ἥ σε θανόντα δέξεται. ἀλλὰ νέων παίδων αἴνιγμα φύλαξαι.

δεικνύουσι δὲ οἱ ἰῆται καὶ ὁμήρου μνῆμα ἐν τῇ νήσῳ. καὶ ἑτέρωθι κλυμένης, τὴν κλυμένην μητέρα εἶναι τοῦ ὁμήρου λέγοντες. κύπριοι δὲ οἰκειοῦνται γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ὅμηρον, θεμιστώ τε αὐτῷ μητέρα εἶναι τῶν τινα ἐπιχωρίων γυναικῶν λέγουσι καὶ ὑπὸ εὔκλου προθεσπισθῆναι τὰ ἐς τὴν γένεσιν τὴν ὁμήρου φασὶν ἐν τοῖς δε.

» Καὶ τότ' ἐν εἰναλίῃ, κύπρῳ μέγας ἔσσετ' ἀοιδός.
» Ὅν τε θεμιστὼ τέξει, ἐπ' ἀγροῦ δῖα γυναικῶν
» Νόσφι πολυκτεάνοιο πολύκλειτον σαλαμῖνος.
» Κύπρον δὲ προλιπὼν δίερός θ' ὑπὸ κύμασιν ἀρθείς.
» Ἑλλάδος εὐρυχόρου μοῦνος κακὰ πρῶτος ἀείσας Ἔσσεται ἀθάνατος. καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.

ταῦτα ἡμεῖς ἀκούσαντές τε καὶ ἐπιλεξάμενοι τοὺς χρησμούς, ἰδία δὲ οὐδένα αὐτῶν λόγον, οὔτε ἐς πατρίδα, οὔτε περὶ ἡλικίας ὁμήρου γράφομεν. ἐν δὲ τῷ ναῷ πεποίηται μὲν ποσειδῶνος βωμός. ὅτι τὸ μαντεῖον τὸ ἀρχαιότατον κτῆμα ἦν καὶ ποσειδῶνος. ἕστηκε δὲ καὶ ἀγάλματα μοιρῶν δύο. ἀντὶ δὲ αὐτῶν τῆς τρίτης ζεύς τε μοιραγέτης. καὶ ἀπόλλων σφίσι παρέστηκε μοιραγέτης. θεάσαιο δὲ ἐνταῦθα καὶ ἑστίαν, ἐφ' ᾗ νεοπτόλεμον τὸν ἀχιλλέως ὁ ἱερεὺς ἀπέκτεινε τοῦ ἀπόλλωνος. τὰ δὲ ἐς τοῦ νεοπτολέμου τὴν τελευτήν, ἔστιν ἡμῖν ἑτέρωθι εἰρημένα. ἀνάκειται δὲ οὐ πόρρω τῆς ἑστίας θρόνος πινδάρου. σιδήρου μέν ἐστιν ὁ θρόνος. ἐπὶ δὲ αὐτῷ φασιν ὁπότε ἀφίκοιτο ἐς δελφοὺς καθέζεσθαί τε τὸν πίνδαρον καὶ ᾄδειν ὁπόσα τῶν ᾀσμάτων ἐς ἀπόλλωνά ἐστιν. ἐς δὲ τοῦ ναοῦ τὸ ἐσωτάτω, παρίασί τε ἐς αὐτὸ, ὀλίγοι. καὶ χρυσοῦν ἀπόλλωνος ἕτερον ἄγαλμα ἀνάκειται. ἐξελθόντι δὲ τοῦ ναοῦ καὶ τραπέντι ἐς ἀριστερὰ περίβολός ἐστι καὶ νεοπτολέμου τοῦ ἀχιλλέως ἐν αὐτῷ τάφος. καὶ οἱ κατὰ ἔτος ἐναγίζουσιν οἱ δελφοί. ἐπαναβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος λίθος ἐστὶν οὐ μέγας. τούτου καὶ ἔλαιον ὁσημέραι καταχέουσι καὶ κατὰ ἑορτὴν ἑκάστην, ἔρια ἐπιτιθέασι τὰ ἀργά. ἔστι δὲ καὶ δόξα ἐς αὐτόν, δοθῆναι κρόνῳ τὸν λίθον ἀντὶ τοῦ παιδός. καὶ ὡς αὖθις ἤμεσεν αὐτὸν ὁ κρόνος. ἰοῦσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸν ναὸν αὖθις μετὰ τοῦ λίθου τὴν θέαν, ἔστιν ἡ κασσοτὶς καλουμένη πηγή. τεῖχος δὲ οὐ μέγα ἐπ' αὐτῇ. καὶ ἡ ἄνοδος διὰ τοῦ τείχους ἐστὶν ἐπὶ τὴν πηγήν. ταύτης τῆς κασσοτίδος δύεσθαί τε κατὰ τῆς γῆς λέγουσι τὸ ὕδωρ. καὶ ἐν τῷ ἀδύτῳ τοῦ θεοῦ τὰς γυναῖκας μαντικὰς ποιεῖν. τὴν δὲ τῇ κρήνῃ δεδωκυῖαν τὸ ὄνομα, τῶν περὶ τὸν παρνασσὸν νυμφῶν φασιν εἶναι. ὑπὲρ δὲ τὴν κασσοτίδα, ἔστιν οἴκημα γραφὰς ἔχον τοῦ πολυγνώτου. ἀναθήματα μὲν κνιδίων. καλεῖται δὲ ὑπὸ δελφῶν λέσχη. ὅτι ἐνταῦθα συνιόντες τὸ ἀρχαῖον, τά τε σπουδαιότερα, διελέγοντο. καὶ ὁπόσα μυθώδη. τοιαῦτ' εἶναι πολλὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἑλλάδα, ὅμηρος ἐν μελανθέως λοιδορίᾳ πρὸς ὀδυσσέα ἐδήλωσεν. οὐδ' ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθών. Ἠέ που ἐς λέσχην. ἀλλ' ἐνθάδε πόλλ' ἀγορεύεις. ἐς τοῦτο οὖν ἐσελθόντι τὸ οἴκημα, τὸ μὲν σύμπαν τὸ ἐν δεξιᾷ τῆς γραφῆς, ἴλιόν τέ ἐστιν ἑαλωκυῖα καὶ ἀπόπλους ὁ ἑλλήνων. μενελάῳ δὲ τὰ ἐς τὴν ἀναγωγὴν εὐτρεπίζουσι. καὶ ναῦς τε γεγραμμένη. καὶ ἄνδρες ἐν τοῖς ναύταις, καὶ ἀναμὶξ παῖδες. ἐν μέσῃ δέ ἐστι τῇ νηῒ ὁ κυβερνήτης φρόντις κοντοὺς διέχων. ὅμηρος δὲ νέστορα ἐποίησεν, ἄλλα τε διαλεγόμενον πρὸς τηλέμαχον. καὶ περὶ τοῦ φρόντιδος. πατρὸς μὲν ὀνήτορος, μενελάου δὲ ἦν κυβερνήτης. δοκιμώτατος δὲ ἐς τὴν τέχνην. καὶ ὡς σούνιον ἤδη τὸ ἐν τῇ ἀττικῇ παραπλέοντα ἐπέλαβεν αὐτὸν τὸ χρεών. καὶ τέως ὁμοῦ νέστορι ὁ μενέλαος πλέοντι τότε, κατὰ αἰτίαν ἀπελείφθη ταύτην. ἵνα μνήματος καὶ ὅσα ἐπὶ νεκροῖς ἄλλα ἀξιώσειε τὸν φρόντιν. οὗτός τε οὖν ἐν τοῦ πολυγνώτου τῇ γραφῇ. καὶ ὑπ' αὐτὸν ἰθαιμένης τέ τις κομίζων ἐσθῆτα. καὶ ἐχοίαξ διὰ τῆς ἀποβάθρας κατιών ἐστιν ὑδρίαν ἔχων χαλκῆν. καταλύουσι δὲ καὶ τοῦ μενελάου τὴν σκηνὴν οὐ πόρρω τῆς νεὼς οὖσαν πολίτης. καὶ στρόφιός τε καὶ ἄλφιος. καὶ ἄλλην διαλύων σκηνήν ἐστιν ἀμφίαλος. ὑπὸ δὲ τοῦ ἀμφιάλου τοῖς ποσί, κάθηται παῖς. ἐπίγραμμα δὲ οὐκ ἔστι τῷ παιδί. γένεια δὲ μόνῳ τῷ φρόντιδι. καὶ μόνου τούτου τὸ ὄνομα, ἐκ τῆς ἐς ὀδυσσέα ποιήσεως ἔμαθε. τῶν δὲ ἄλλων ἐμοὶ δοκεῖν τὰ ὀνόματα συνέθηκεν αὐτὸς ὁ πολύγνωτος. βρισηῒς δὲ ἑστῶσα καὶ διομήδης τε ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἶφις πρὸ ἀμφοτέρων, ἐοίκασιν ἀνασκοπούμενοι τὸ ἑλένης εἶδος. κάθηται δὲ αὐτή τε ἡ ἑλένη καὶ εὐρυβάτης πλησίον. τὸν ὀδυσσέως εἶναι κήρυκα εἰκάζομεν. οὐ μὴν εἶχεν ἤδη γένεια. θεράπαινα δὲ ἠλέκτρα καὶ πανθαλίς. ἡ μὲν τῇ ἑλένῃ παρέστηκε. ἡ δὲ ὑποδεῖ τὴν δέσποιναν ἡ ἠλέκτρα. διάφορα δὲ καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα ὅμηρος ἔθετο ἐν ἰλιάδι. ἔνθα καὶ ἑλένην καὶ ἰούσας ὁμοῦ τῆς ἑλένης τὰς δούλας ἐπὶ τὸ τεῖχος πεποίηκε. κάθηται δὲ ὑπὲρ τὴν ἑλένην πορφυροῦν ἀνὴρ ἀμπεχόμενος ἱμάτιον. καὶ ἐς τὰ μάλιστα κατηφής. Ἕλενον εἶναι τεκμήραιο ἂν τὸν πριάμου. καὶ πρὶν ἢ καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐπιλέξασθαι. πλησίον δὲ τοῦ ἑλένου. Μέγης ἐστί. τέτρωται δὲ τὸν βραχίονα ὁ μέγης καθὰ δὴ καὶ λέσχεως ὁ αἰσχυλίνου πυρραῖος ἐν ἰλίου περσίδι ἐποίησε. τρωθῆναι δὲ ὑπὸ τὴν μάχην τοῦτον, ἣν ἐν τῇ νυκτὶ ἐμαχέσαντο οἱ τρῶες, ὑπὸ ἀδμήτου φησὶ τοῦ ἀργείου. γέγραπται δὲ καὶ λυκομήδης παρὰ τὸν μέγητα

Πολυγνώτου πίναξ· τῶν φωκέων.
Θωράκων σχῆμα παλαιῶν.

ὁ κρέοντος, ἔχει τραῦμα ἐπὶ τῷ καρπῷ. λέσχεως δὲ οὕτω φησὶν αὐτὸν ὑπὸ ἀγήνορος τρωθῆναι. δῆλα οὖν ὡς ἄλλως γε οὐκ ἂν ὁ πολύγνωτος ἔγραψεν οὕτω τὰ ἕλκη σφίσιν, εἰ μὴ ἐπελέξατο τὴν ποίησιν τοῦ λέσχεω. προσεπέθηκε μέντοι καὶ σφυροῦ τῷ λυκομήδει· καὶ τρίτον τραῦμα ἐν τῇ κεφαλῇ. τέτρωται δὲ καὶ εὐρύαλος ὁ μηκιστέως κεφαλήν τε καὶ ἐπὶ τῇ χειρὶ τὸν καρπόν. οὗτοι μὲν δὴ ἀνωτέρω τῆς ἑλένης εἰσὶν ἐν τῇ γραφῇ. ἐφεξῆς δὲ τῇ ἑλένῃ, μήτηρ τε ἡ θησέως ἐν χρῷ κεκαρμένη· καὶ παίδων τῶν θησέως δημοφῶν ἐστι φροντίζων ὅσα γε ἀπὸ τοῦ σχήματος, εἰ ἀνασώσασθαί οἱ τὴν αἴθραν ἐνέσται. ἀργεῖοι δὲ ἐκ τῆς σίνιδος θυγατρὸς γενέσθαι θησεῖ μελάνιππον λέγουσι. καὶ ὡς ἀνέλοιτο ὁ μελάνιππος δρόμου νίκην ὅτε οἱ ἐπίγονοι καλούμενοι νέμεα δεύτεροι, οὗτοι ἔθεσαν μετὰ ἄδραστον. λέσχεως δὲ ἐς τὴν αἴθραν ἐποίησεν ἡνίκα ἡλίσκετο ἴλιον, ὑπεξελθοῦσαν ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτὴν ἀφικέσθαι τὸ ἑλλήνων, καὶ ὑπὸ τῶν παίδων γνωρισθῆναι τῶν θησέως. καὶ ὡς παρ' ἀγαμέμνονος αἰτήσαι δημοφῶν αὐτήν. ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν ἐθέλειν χαρίζεσθαι, ποιήσειν δὲ οὐ πρότερον ἔφη πρὶν ἑλένην πεῖσαι. ἀποστείλαντι δὲ αὐτῷ κήρυκα, ἔδωκεν ἑλένη τὴν χάριν. ἔοικεν οὖν ὁ εὐρυβάτης ὁ ἐν τῇ γραφῇ, ἀφῖχθαί τε ὡς τὴν ἑλένην τῆς αἴθρας ἕνεκα, καὶ τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ τοῦ ἀγαμέμνονος ἀπαγγέλλειν. γυναῖκες δὲ αἱ τρῳάδες αἰχμαλώτοις τε ἤδη καὶ ὀδυρομέναις ἐοίκασι. γέγραπται μὲν ἀνδρομάχη καὶ ὁ παῖς οἱ προσέστηκεν ἑλόμενος τοῦ μαστοῦ. τούτῳ λέσχεως ῥιφθέντι ἀπὸ τοῦ πύργου, συμβῆναι λέγει τὴν τελευτήν. οὐ μὴν ὑπὸ δόγματός γε ἑλλήνων, ἀλλ' ἰδίᾳ νεοπτόλεμον αὐτόχειρα ἐθελῆσαι γενέσθαι. γέγραπται δὲ μηδεσικάστη θυγατέρων μὲν πριάμου καὶ αὕτη τῶν νόθων, ἐξῳκίσθαι δὲ ἐς πήδαιον (πόλιν φησὶ αὐτὴν ὅμηρος) ἰμβρίῳ μέντορος παιδὶ ἀνδρὶ συνοικοῦσαν. ἡ μὲν δὴ ἀνδρομάχη καὶ ἡ μηδεσικάστη καλύμματά εἰσιν ἐπικείμεναι. πολυξένη δὲ κατὰ τὰ εἰθισμένα παρθένοις ἀναπέπλεκται τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας. ἀποθανεῖν δὲ αὐτὴν ἐπὶ τῷ ἀχιλλέως μνήματι, ποιηταί τε ᾄδουσι καὶ γραφὰς ἔν τε ἀθήναις καὶ περγάμῳ τῇ ὑπὲρ καΐκου θεασάμενος οἶδα ἐχούσας ἐς τῆς πολυξένης τὰ παθήματα. γράφει δὲ καὶ νέστορα τῇ κεφαλῇ τε ἐπικείμενον πῖλον καὶ ἐν τῇ χειρὶ δόρυ ἔχοντα. καὶ ἵππος κονίεσθαι μέλλοντος παρέχεται σχῆμα. ἄχρι μὲν δὴ τοῦ ἵππου, αἰγιαλός τε καὶ ἐν αὐτῷ ψηφῖδες ὑποφαίνονται. τὸ δὲ ἐντεῦθεν οὐκέτι ἔοικεν εἶναι θάλασσα. τῶν δὲ γυναικῶν τῶν μεταξὺ τῆς τε αἴθρας καὶ νέστορός εἰσιν ἄνωθεν τούτων αἰχμάλωτοι καὶ αὗται κλυμένη τε καὶ κρέουσα, καὶ ἀριστομάχη καὶ ξενοδίκη. κλυμένην μὲν οὖν στησίχορος ἐν ἰλίου πέρσιδι, κατηρίθμηκεν ἐν ταῖς αἰχμαλώτοις. ὡσαύτως δὲ καὶ ἀριστομάχην ἐποίησεν ἐν νόστοις θυγατέρα μὲν πριάμου, κριτολάου δὲ γυναῖκα εἶναι τοῦ ἱκετάονος. ξενοδίκης δὲ μνημονεύσαντα οὐκ οἶδα, οὔτε ποιητὴν, οὔτε ὅσοι λόγων συνθέται. ἐπὶ δὲ τῇ κρεούσῃ λέγουσιν ὡς ἡ θεῶν μήτηρ καὶ ἀφροδίτη δουλείας ἀπὸ ἑλλήνων αὐτὴν ἐρρύσαντο. εἶναι γὰρ δὴ καὶ αἰνείου τὴν κρέουσαν γυναῖκα. λέσχεως δὲ καὶ ὁ ποιήσας ἔπη τὰ κύπρια διδόασιν εὐρυδίκην γυναῖκα αἰνείᾳ. γεγραμμέναι δὲ ἐπὶ κλίνης ὑπὲρ ταύτας δηϊνόμη τε καὶ μητιόχη καὶ πεῖσίς ἐστι καὶ κλεοδίκη. τούτων ἐν ἰλιάδι καλουμένῃ μικρᾷ μόνης ἐστὶ τὸ ὄνομα τῆς δηϊνόμης. τῶν δ' ἄλλων ἐμοὶ δοκεῖν ἔθηκε τὰ ὀνόματα ὁ πολύγνωτος. γέγραπται δὲ καὶ ἐπειὸς γυμνὸς καταβάλλων ἐς ἔδαφος τῶν τρώων τὸ τεῖχος. ἀνέχει δὲ ὑπὲρ αὐτῶν κεφαλὴ τοῦ ἵππου μόνη τοῦ δουρείου. πολυποίτης ὁ πειρίθου, δεδεμένος τὴν κεφαλὴν ταινίᾳ, καὶ παρ' αὐτὸν ἀκάμας ἐστὶν ὁ θησέως, ἐπικείμενος τῇ κεφαλῇ κράνος. λόφος δὲ ἐπὶ τῷ κράνει πεποίηται. καὶ ὀδυσσεύς, τέ ἐστι καὶ ἐνδέδυκε θώρακα ὀδυσσεύς. αἴας δὲ ὁ οἰλέως ἔχων ἀσπίδα βωμῷ προσέστηκεν ὀμνύμενος ὑπὲρ τοῦ ἐς κασσάνδραν τολμήματος. ἡ δὲ κάθηταί τε ἡ κασσάνδρα χαμαὶ καὶ τὸ ἄγαλμα ἔχει τῆς ἀθηνᾶς. εἴγε δὴ ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων τὸ ξόανον, ὅτε ἀπὸ τῆς ἱκεσίας αὐτὴν ὁ αἴας ἀφεῖλκε. γεγραμμένοι δὲ καὶ οἱ παῖδές εἰσιν οἱ ἀτρέως ἐπικείμενοι καὶ οὗτοι κράνη. μενελάῳ δὲ ἀσπίδα ἔχοντι, δράκων ἐστὶ τῇ ἀσπίδι ἐπειργασμένος τοῦ ἐν αὐλίδι τανέντος ἐπὶ τοῖς ἱερείοις τέρως εἵνεκα. ἐπὶ τούτοις τὸν αἴαντα ἐξορκοῦσι. κατ' εὐθὺ δὲ τοῦ ἵππου παρὰ τὸν νέστορα νεοπτόλεμος ἀπεκτονὼς ἐστὶν ἔλασον. ὅς τις δὴ ὁ ἔλασος. οὗτος μὲν δὴ ὀλίγον ἐμπνέοντι ἔτι εἴκασται. ἀστύνοον δὲ οὗ δὴ ἐποιήσατο καὶ λέσχεως μνήμην πεπτωκότα ἐς γόνυ ὁ νεοπτόλεμος, ξίφει παίει. νεοπτόλεμον δὲ μόνον τοῦ ἑλληνικοῦ φονεύοντα ἔτι τοὺς τρῶας ἐποίησεν ὁ πολύγνωτος, ὅτι ὑπὲρ τοῦ νεοπτολέμου τὸν τάφον ἡ γραφὴ πᾶσα ἔμελλεν αὐτῷ γενήσεσθαι. τῷ δὲ ἀχιλλέως τῷ παιδὶ ὅμηρος μὲν, νεοπτόλεμον ὄνομα ἐν ἁπάσῃ οἱ τίθεται τῇ ποιήσει. τὰ δὲ κύπρια ἔπη φησὶν, ὑπὸ λυκομήδους μὲν πύρρον, νεοπτόλεμον δὲ ὄνομα ὑπὸ φοίνικος αὐτῷ τεθῆναι. ὅτι ἀχιλλεὺς ἡλικίᾳ ἔτι νέος, πολεμεῖν ἤρξατο. γέγραπται δὲ βωμός τε καὶ ὑπὸ δείματος παῖς μικρὸς ἐχόμενος τοῦ βωμοῦ. κεῖται δὲ καὶ θώραξ ἐπὶ τῷ βωμῷ χαλκοῦς. κατὰ δὴ ἐμὲ σπάνιον τῶν θωράκων τὸ σχῆμα ἦν τούτων. τὸ δὲ ἀρχαῖον ἐφόρουν αὐτούς. δύο ἦν χαλκᾶ ποιήματα. τὸ μὲν στέρνῳ καὶ τοῖς ἀμφὶ τὴν γαστέρα ἁρμόζον. τὸ δὲ, ὡς νώτου σκέπην εἶναι. γύαλα ἐκαλοῦντο. τὸ μὲν, ἔμπροσθεν. τὸ δὲ, ὄπισθεν προσῆγον. ἔπειτα περόναι συνῆπτον πρὸς ἄλληλα. ἀσφάλειαν δὲ ἀποχρῶσαν ἐδόκει παρέ-

Πίναξ πολυγνώτου, ἰλίου τε ἅλωσιν καὶ ὀδυσσέα περιέχων
ἐς ᾅδου καταβαίνοντα. ἐν οἷς, θώρακος γύαλα.

χεσθαι. καὶ ἀσπίδος χωρὶς ἐπὶ τούτῳ καὶ ὅμηρος φόρκυνα τὸν φρύγα οὐκ ἔχοντα ἀσπίδα ἐποίησεν,
ὅτι αὐτῷ γυαλοθώραξ ἦν. ἐγὼ δὲ γραφῇ μεμιμημένον τοῦτον ἐθεασάμην ὑπὸ τοῦ πολυγνώτου. καὶ ἐν ἀρ-
τέμιδος τῆς ἐφεσίας καλλιφῶν ὁ σάμιος πατρόκλῳ τοῦ θώρακος τὰ γύαλα ἁρμοζούσας ἔγραψε
γυναῖκας. τοῦ βωμοῦ δὲ ἐπέκεινα λαοδίκην ἔγραψεν ἑστῶσαν. ταύτην οὔτε ὑπὸ ποιητοῦ κατειλεγ-
μένην ἐν ταῖς αἰχμαλώτοις ταῖς τρωϊάσιν εὕρισκον, οὔτε ἄλλως ἐφαίνετο ἔχειν μοι τὸ εἰκὸς ἢ ἀφε-
θῆναι τὴν λαοδίκην ὑπὸ ἑλλήνων. ὅμηρος μέν γε ἐδήλωσεν ἐν ἰλιάδι μενελάου καὶ ὀδυσσέως ξενίαν
παρὰ ἀντήνορι καὶ ὡς ἑλικάονι ἡ λαοδίκη συνοικοίη τῷ ἀντήνορος. λέσχεως δὲ τετρωμένον τὸν ἑλικάο-
να ἐν τῇ νυκτομαχίᾳ γνωρισθῆναί τε ὑπὸ ὀδυσσέως καὶ ἐξαχθῆναι ζῶντα ἐκ τῆς μάχης φησίν. ἕποι-
το ἂν οὖν τῇ μενελάου καὶ ὀδυσσέως κηδεμονίᾳ περὶ οἶκον τὸν ἀντήνορος, μηδὲ ἐς τοῦ λυκάονος τὴν γυ-
ναῖκα ἔργον δυσμενὲς ὑπὸ ἀγαμέμνονος καὶ μενελάου γενέσθαι. εὐφορίων δὲ ἀνὴρ χαλκιδεὺς σὺν
οὐδενὶ εἰκότι τὰ ἐς τὴν λαοδίκην ἐποίησεν. ἐφεξῆς δὲ τῇ λαοδίκῃ ὑποστάτης τε λίθου καὶ λουτήριόν
ἐστιν ἐπὶ τῷ ὑποστάτῃ χαλκοῦν. μέδουσα δὲ κατέχουσα ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις τὸν ὑποστάτην ἐ-
πὶ τοῦ ἐδάφους κάθηται. ἐν δὲ ταῖς πριάμου θυγατράσιν, ἀριθμήσαι τ' ἄν τις καὶ ταύτην κατὰ τὸ ἱ-
μεραίου τὴν ᾠδήν. παρὰ δὲ τὴν μέδουσαν ἐν χρῷ κεκαρμένη πρεσβῦτις ἢ ἄνθρωπός ἐστιν εὐνοῦχος.
παιδίον δὲ ἐν τοῖς γόνασιν ἔχει γυμνόν. τὴν δὲ τὴν χεῖρα ὑπὸ δείματος ἐπίπροσθε τῶν ὀφθαλμῶν πε-
ποίηται. νεκροὶ δέ, ὁ μὲν γυμνὸς πῆλις ὄνομα ἐπὶ τὸν νῶτόν ἐστιν ἐρριμμένος. ὑπὸ δὲ τὸν πῆλιν, ἠιό-
νεύς τε κεῖται καὶ ἄδμητος ἐνδεδυκότες ἔτι τοὺς θώρακας. καὶ αὐτῶν λέσχεως ἠιονέα ὑπὸ νεοπτο-
λέμου, τὸν δὲ ὑπὸ φιλοκτήτου φησὶν ἀποθανεῖν τὸν ἄδμητον. ἄλλοι δὲ ἀνωτέρω τούτων. ὑπὸ μὲν τὸ
λουτήριον λεώκριτός ἐστιν ὁ πουλυδάμαντος τεθνεὼς ὑπὸ ὀδυσσέως. ὑπὲρ δὲ ἠιονέα τε καὶ ἄδμητον, κο-
ροίβιος ὁ μύγδονος. τούτου μνῆμά τε ἐπιφανές, ἐν ὅροις πεποίηται φρυγῶν ἐς στεκτορηνῶν. καὶ ἀπ' αὐ-
τοῦ ποιηταὶ μυγδόνας ὄνομα ἐπὶ τοῖς φρυξὶ τίθεσθαι καθεστήκεσαν. ἀφίκετο μὲν δὴ ἐπὶ τὸν κασάν-
δρας ὁ κόροιβος γάμον. ἀπέθανε δὲ ὡς μὲν ὁ πλείων λόγος ὑπὸ νεοπτολέμου. λέσχεως δὲ ὑπὸ διομή-
δους ἐποίησεν. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπάνω τοῦ κοροίβου πρίαμος καὶ ἀξίων τε καὶ ἀγήνωρ. πρίαμον δὲ οὐκ ἀπο-
θανεῖν ἔφη λέσχεως ἐπὶ τῇ ἐσχάρᾳ τοῦ ἑρκείου. ἀλλὰ ἀποσπασθέντα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ πάρεργον τῷ νεο-
πτολέμῳ, πρὸς ταῖς τῆς οἰκίας γενέσθαι θύραις. εἰς δὲ ἑκάβην στησίχορος ἐν ἰλίου πέρσιδι ἐποίησεν
ἐς λυκίαν ὑπὸ ἀπόλλωνος αὐτὴν κομισθῆναι. ἀξίονα δὲ παῖδα εἶναι πριάμου λέσχεως, ἀποθανεῖν τε αὐ-
τὸν ὑπὸ εὐρυπύλου τοῦ εὐαίμονός φησι. τοῦ ἀγήνορος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν ποιητὴν νεοπτόλεμος αὐτόχειρ
ἐστί. καὶ οὕτω φαίνοιτο ἂν ἔχεκλος μὲν φονευθεὶς ὁ ἀγήνορος ὑπὸ ἀχιλλέως. ἀγήνωρ δὲ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ
νεοπτολέμου. λαομέδοντος δὲ τὸν νεκρὸν σίνων τε ἑταῖρος ὀδυσσέως καὶ ἀγχίαλός εἰσιν ἐκκομίζοντες.
γέγραπται δὲ καὶ ἄλλος τεθνεώς. ὄνομά οἱ ἔρεσος. τὰ δὲ ἐς ἔρεσόν τε καὶ λαομέδοντα ὅσα γε ἡμεῖς ἐπι-
στάμεθα ᾖσεν οὐδείς. ἔστι δὲ οἰκία τε ἡ ἀντήνορος καὶ παρδάλεως κρεμάμενον δέρμα. ὑπὲρ τῆς ἐσόδου
σύνθημα εἶναι τοῖς ἕλλησιν, ἀπέχεσθαι σφᾶς οἴκου τοῦ ἀντήνορος. γέγραπται δὲ θεανώ τε καὶ οἱ παῖ-
δες γλαῦκος μὲν καθήμενος ἐπὶ θώρακι γυάλοις συνηρμοσμένῳ. εὐρύμαχος δὲ ἐπὶ πέτρᾳ. τῷ δὲ αὐ-
τὸν ἕστηκεν ἀντήνωρ καὶ ἐφεξῆς θυγάτηρ ἀντήνορος, κρινώ. παιδίον δὲ ἡ κρινὼ φέρει νήπιον. τῶν προ-
σώπων δὲ ἅπασιν οἷον ἐπὶ συμφορᾷ σχῆμά ἐστι. κιβωτὸν δὲ ἐπὶ ὄνον καὶ ἄλλα τῶν σκευῶν εἰσιν ἀνατιθέν-
τες οἰκέται. κάθηται δὲ ἐπὶ ὄνου παιδίον μικρόν. κατὰ τοῦτο τῆς γραφῆς καὶ ἐλεγεῖόν ἐστι σιμωνίδου.
» Γράψε πολύγνωτος θάσιος. γένος ἀγλαοφῶντος
» υἱὸς περθομένην ἰλίου ἀκρόπολιν.

Τὸ δὲ ἕτερον μέρος τῆς γραφῆς, τὸ ἐξ ἀριστερᾶς χειρός, ἐστὶν ὀδυσσεὺς καταβεβηκὼς ἐς τὸν ᾅδην ὀ-
νομαζόμενον ὅπως τειρεσίου διὰ ψυχῆς περὶ τῆς ἐς τὴν οἰκίαν ἐπέρηται σωτηρίας. ἔχει δὲ οὕτως
τὰ ἐς τὴν γραφήν. ὕδωρ εἶναι ποταμὸς ἔοικε δῆλα ὡς ὁ ἀχέρων. καὶ κάλαμοί τε ἐν αὐτῷ πεφυκότες καὶ
ἀμυδρὰ οὕτω δή τι τὰ εἴδη τῶν ἰχθύων. σκιὰς μᾶλλον ἢ ἰχθῦς εἰκάσεις. καὶ ναῦς ἐστιν ἐν τῷ ποταμῷ. καὶ
ὁ πορθμεὺς ἐπὶ ταῖς κώπαις. ἐπηκολούθησε δὲ ὁ πολύγνωτος ἐμοὶ δοκεῖν ποιήσει μινυάδι. ἔστι γὰρ δὴ
» ἐν τῇ μινυάδι ἐς θησέα ἔχοντα καὶ πειρίθουν. Ἔνθ' ἤτοι νέα μὲν νεκυάμβατον ἣν ὁ γεραιὸς πορθμεὺς
» ἦγε χάρων, οὐκ ἔλαβον ἔνδοθεν ὅρμου. ἐπὶ τούτῳ οὖν καὶ πολύγνωτος γέροντα ἔγραψεν ἤδη τῇ ἡλικίᾳ
τὸν χάρωνα. οἱ δὲ ἐπιβεβηκότες τῆς νεὼς οὐκ ἐπιφανεῖς ἐς ἅπαν εἰσὶν οἷς προσήκουσι. τέλλις μὲν ἡλι-
κίαν ἐφήβου γεγονὼς φαίνοιτ' ἄν. κλεόβοια δὲ ἔτι παρθένος. ἔχει δὲ ἐν τοῖς γόνασι κιβωτόν. ὁποίας ποιεῖ-
σθαι νομίζουσιν δήμητρι. ἐς μὲν δὴ τὸν τέλλιν, τοσοῦτον ἤκουσα. ὡς ὁ ποιητὴς ἀρχίλοχος ἀπόγονος εἴη τρί-
τος τέλλιδος. κλεόβοιαν δὲ ἐς θάσον τὰ ὄργια τῆς δήμητρος ἐνεγκεῖν πρώτην ἐκ πάρου φασίν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀ-
χέροντος τῇ ὄχθῃ μάλιστα ἄξιον ὅτι ὑπὸ τοῦ χάρωνος τὴν ναῦν ἀνὴρ οὐ δίκαιος ἐς πατέρα, ἀγχόμενός
ἐστιν ὑπὸ τοῦ πατρός. περὶ πλείστου γὰρ δὴ ἐποιοῦντο οἱ πάλαι γονέας. ὡς πάρεστιν ἄλλοις τε τεκμήρα-
σθαι καὶ ἐν κατάνῃ τοῖς καλουμένοις εὐσεβέσιν. οἷς ἡνίκα ἐπέρρει τῇ κατάνῃ πῦρ τὸ ἐκ τῆς αἴτνης χρυ-

σὸν μὲν

Πολυγνώτου γραφῶν, πῦρ αἰτναῖον τῶν εἰς πατέρα φειδόμενον εὐσεβῶν. εὐρωνόμος δαίμων. ὄκνου θώμιγξ. τιτυός. εὐφράτου ζεῦγμα. ἡρωῖναι πολλαί.

σὺν μὲν καὶ ἄργυρον ἐν οὐδενὸς μερίδι ἐποιήσαντο. οἱ δὲ ἔφευγον ὁ μὲν ἀράμενος μητέρα, ὁ δὲ αὖ τὸν πατέρα. προϊόντας δὲ οὐ σὺν ῥᾳστώνῃ καταλαμβάνει σφᾶς τὸ πῦρ ἐπειγόμενον τῇ φλογί. καὶ οὐκ ἔτι κατετίθεντο οὐδὲ οὕτω τοὺς γονέας, διχῇ διαχθῆναι λέγεται τὸν ῥύακα, καὶ αὐτούς τε τοὺς νεανίσκους, σὺν δὲ αὐτοῖς τοὺς γονέας τὸ πῦρ οὐδέν σφισι λυμηνάμενον παρεξῆλθεν. οὗτοι μὲν δὴ τιμὰς καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι παρὰ καταναίων ἔχουσιν. ἐν δὲ τῇ πολυγνώτου γραφῇ πλησίον τοῦ ἀνδρὸς ὃς τῷ πατρὶ ἐλυμαίνετο, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἅδου κακὰ ἀναπίμπλησι, τούτου πλησίον ἱερὰ σεσυληκὼς ἀνὴρ ὑπέχει δίκην. γυνὴ δὲ ἡ κολάζουσα αὐτόν ἐστι φάρμακα ἄλλα τε καὶ ἐς αἰκίαν οἶδεν ἀνθρώπων. περιττῶς δὲ ἄρα εὐσέβεια θεῶν ἔτι προσέκειντο οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἀθηναῖοι δῆλά τε ἐποίησαν, ἡνίκα εἷλον ὀλυμπίου διὸς ἐν συρακούσαις ἱερόν. οὔτε κινήσαντες τῶν ἀναθημάτων οὐδέν, τὸν ἱερέα τε τὸν συρακούσιον φύλακα ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαντες. ἐδήλωσε δὲ καὶ ὁ μῆδος Δάτης λόγοις τε οὓς εἶπε πρὸς δηλίους. καὶ τῶν ἔργων ἕνεκα. ἐν φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα εὑρὼν ἀπόλλωνος, ἀπέδωκεν αὖθις ταναγραίοις ἐς δήλιον. οὕτω μὲν τὸ θεῖον καὶ οἱ πάντες τότε ἦγον ἐν τιμῇ. καὶ τῷ λόγῳ τοιούτῳ τὰ ἐς τὸν συλήσαντα ἱερὰ ἔγραψε πολύγνωτος. ἔστι δὲ ἀνωτέρω τῶν κατειλεγμένων, εὐρύνομος. δαίμονα εἶναι τῶν ἐν ἅδου φασὶν οἱ δελφῶν ἐξηγηταὶ τὸν εὐρύνομον. καὶ ὡς τὰς σάρκας περιεσθίει τῶν νεκρῶν, μόνα σφίσιν ἀπολείπων τὰ ὀστᾶ. οἱ δὲ ὁμήρου ποιήσεις. αἱ ἐς ὀδυσσέα καὶ ἡ μινυάς τε καλουμένη, καὶ οἱ νόστοι, μνήμην γὰρ δὴ ἐν ταύταις καὶ ἅδου καὶ τῶν ἐκεῖ δειμάτων ἐστὶν, ἴσασιν οὐδένα εὐρωνόμον δαίμονα. τοσοῦτο μέντοι δηλώσω. ὁποῖός τε ὁ εὐρωνόμος καὶ ἐπὶ ποίου γέγραπται τοῦ σχήματος. κυανοῦ τὴν χρόαν μεταξύ ἐστι καὶ μέλανος ὁποῖαι καὶ τῶν μυιῶν αἱ πρὸς τὰ κρέα εἰσὶ προσιζάνουσαι. τοὺς δὲ ὀδόντας φαίνει. καθεζομένῳ δὲ ὑπέστρωταί οἱ δέρμα γυπός. ἐφεξῆς δὲ μετὰ τὸν εὐρωνόμον ἥ τε ἐξ ἀρκαδίας αὔγη καὶ ἰφιμέδειά ἐστι. καὶ ἡ μὲν παρὰ τεύθραντα ἡ αὔγη ἀφίκετο ἐς μυσίαν. καὶ γυναικῶν ὁπόσαις ἐς τὸν αὐτὸν ἡρακλέα ἀφικέσθαι λέγουσι, μάλιστα δὴ παῖδα ἐοικότα ἔτεκε τῷ πατρί. τῇ δὲ ἰφιμεδείᾳ γέρα δέδοται μεγάλα ὑπὸ τῶν ἐν μυλασοῖς καρῶν. τῶν δὲ ἤδη μοι κατειλεγμένων εἰσὶν ἀνωτέρω τούτων ἱερεῖα καὶ οἱ ἑταῖροι τοῦ ὀδυσσέως περιμήδης καὶ εὐρύλοχος φέροντες. τὰ δέ ἐστι μέλανες κριοὶ τὰ ἱερεῖα. μετὰ δὲ αὐτοὺς ἀνήρ ἐστι καθήμενος. ἐπίγραμμα δὲ ὄκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνδρα. πεποίηται μὲν πλέκων σχοινίον. παρέστηκε δὲ θήλεια ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. τοῦτον εἶναι τὸν ὄκνον φιλεργόν φασιν ἄνθρωπον. γυναῖκα δὲ ἔχειν δαπανηράν. καὶ ὁπόσα συλλέξαιτο ἐργαζόμενος οὐ πολὺ ἂν ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνήλωτο. τὰ οὖν ἐς τοῦ ὄκνου τὴν γυναῖκα ἐθέλουσιν αἰνίξασθαι τὸν πολύγνωτον. οἶδα δὲ καὶ ὑπὸ ἰώνων ὁπότε ἴδοιέν τινα πονοῦντα ἐπὶ οὐδενὶ ὄνησιν φέροντι, ὑπὸ τούτου εἰρημένον. ὡς ὁ ἀνὴρ οὗτος συνάγει τοῦ ὄκνου τὴν θώμιγγα. ὄκνον δ' οὖν καὶ μάντεων οἱ ὁρῶντες τοὺς οἰωνοὺς καλοῦσί τινα ὄρνιθα. καὶ ἔστιν οὗτος ὁ ὄκνος, μέγιστος μὲν καὶ κάλλιστος ἐρωδιῶν. εἰ δὲ ἄλλος τις ὀρνίθων σπάνιός ἐστι, καὶ οὗτος. γέγραπται δὲ καὶ τιτυὸς οὐ κολαζόμενος ἔτι ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ συνεχοῦς τῆς τιμωρίας ἐς ἅπαν ἐξανηλωμένος. ἀμυδρὸν καὶ οὐδὲ ὁλόκληρον εἴδωλον. ἐπιόντι δὲ ἐφεξῆς τὰ ἐν τῇ γραφῇ, ἔστιν ἐγγυτάτω τοῦ στέφοντος τὸ καλώδιον ἀριάδνη. κάθηται μὲν ἐπὶ πέτρας. ὁρᾷ δὲ ἐς τὴν ἀδελφὴν φαίδραν τό τε ἄλλο αἰωρουμένην σῶμα ἐν γήρᾳ καὶ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἑκατέρωθεν τῆς σειρᾶς ἐχομένην. παρεῖχε δὲ τὸ σχῆμα καὶ πρὸς τὸ εὐπρεπέστερον πεποιημένα συμβάλλεσθαι τὰ ἐς τῆς φαίδρας τὴν τελευτήν. ἀριάδνην δὲ ἢ κατά τινα ἐπιτυχὼν δαίμονα ἢ καὶ ἐπίτηδες αὐτὴν λοχήσας ἀφείλετο θησέα ἐπιπλεύσας διόνυσος, στόλῳ μείζονι οὐκ ἄλλος κατά γε ἐμὴν δόξαν, ἀλλὰ ὁ πρῶτος μὲν ἐλάσας ἐπὶ ἰνδοὺς στρατείᾳ, πρῶτος δὲ εὐφράτην γεφυρώσας ποταμόν. ζεῦγμά τε ὠνομάσθη πόλις καθότι ἐζεύχθη τῆς χώρας ὁ εὐφράτης. καὶ ἔστιν ἐνταῦθα ὁ κάλως καὶ εἰς ἡμᾶς ἐν ᾧ τὸν ποταμὸν ἔζευξεν, ἀμπελίνοις ὁμοῦ πεπλεγμένοις καὶ κισσοῦ κλήμασι. τὰ μὲν δὴ ἐς διόνυσον πολλὰ ὑπό τε ἑλλήνων λεγόμενα καὶ ὑπὸ αἰγυπτίων ἐστίν. ὑπὸ δὲ τὴν φαίδραν ἔστιν ἀνακεκλιμένη χλωρὶς ὑπὸ τῆς θυίας γόνασιν. οὐχ ἁμαρτήσεται μὲν δὴ οὔτε ὅστις φησὶ φιλίαν εἶναι ἐς ἀλλήλας ἡνίκα ἔτυχον αἱ γυναῖκες ζῶσαι (ἦσαν γὰρ δὴ ἡ μὲν ἐξ ὀρχομενοῦ τοῦ ἐν βοιωτίᾳ χλωρίς) εἶπον δὲ, καὶ ἄλλοι τὸν ἐς αὐτὰς λόγον τῇ μὲν συγγενέσθαι ποσειδῶνα τῇ θυίᾳ. χλῶριν δὲ ποσειδῶνος παιδὶ νηλεῖ, συνοικῆσαι. παρὰ δὲ τὴν θυίαν, πρόκρις τε ἕστηκεν ἡ ἐρεχθέως. καὶ μετ' αὐτὴν κλυμένη. ἐπέστραπται δὲ αὐτῇ τὰ νῶτα ἡ κλυμένη. ἔστι δὲ πεποιημένα ἐν νόστοις μινύου μὲν τὴν κλυμένην θυγατέρα εἶναι. γήμασθαι δὲ αὐτὴν κεφάλῳ τῷ δηΐονος. καὶ γενέσθαι σφίσιν ἴφικλον παῖδα. τὰ δὲ ἐς τὴν πρόκριν καὶ οἱ πάντες ᾄδουσιν ὡς πρότερα κεφάλῳ ἡ κλυμένη συνῴκησε καὶ ὃν τρόπον ἐτελεύτησεν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἐσωτέρω δὲ τῆς κλυμένης. μεγάραν τὴν ἐκ θηβῶν ὄψει, ταύτην τὴν γυναῖκα ἔχων ἡρακλῆς τὴν μεγάραν. καὶ ἀπεπέμψατο ἀνὰ χρόνον ἅτε παίδων τε ἐστερημένος τῶν ἐξ αὐτῆς, καὶ αὐτὴν ἡγούμενος οὐκ ἐπὶ ἀμείνονι γῆμαι δαίμονι. γυναικῶν δὲ τῶν κατειλεγμένων ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἥ τε σαλμωνέως θυγάτηρ ἐπὶ πέτρας καθεζομένη. καὶ ἐριφύλη παρ' αὐτήν ἐστιν ἑστῶσα. διὰ μὲν τοῦ χιτῶνος ἀνέχουσα ἄκρους παρὰ τὸν τράχηλον τοὺς δακτύλους. τοῦ χιτῶνος δὲ ἐν τοῖς κοίλοις εἰκάσεις τῶν χειρῶν ἐκεῖνον τὸν ὅρμον αὐτὴν ἔχειν. ὑπὲρ

Ἔτι τὸν πολυγνώτου πίνακα διέξεισιν. ἐν ᾧ πρὸς τοῖς ἄλλοις αἵ, τε πανδαρέου θυγατέρες καὶ φῶκος δακτύλιον ἰασεῖ δωρούμενος. ὀρφεύς τε καὶ θάμυεις.

δὲ τὴν ἐριφύλην ἔγραψεν ἐλπήνορά τε καὶ ὀδυσσέα ὀκλάζοντα ἐπὶ τοῖς ποσὶν ἔχοντα ὑπὲρ τοῦ βόθρου τὸ ξίφος. καὶ ὁ μάντις τειρεσίας πρόεισιν ἐπὶ τὸν βόθρον. μετὰ δὲ τὸν τειρεσίαν ἐπὶ πέτρας ἡ ὀδυσσέως μήτηρ ἀντίκλειά ἐστιν. ὁ δὲ ἐλπήνωρ ἀμπέχεται φορμὸν ἀντὶ ἐσθῆτος συνήθες τοῖς ναύταις φόρημα. κατωτέρω δὲ τοῦ ὀδυσσέως ἐπὶ θρόνων καθεζόμενοι θησεὺς μὲν τὰ ξίφη τό, τε πειρίθου καὶ τὸ ἑαυτοῦ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἔχει. ὁ δὲ ἐς τὰ ξίφη βλέπων ἐστὶν ὁ πειρίθους. εἰκάσαις ἂν ἄχθεσθαι τοῖς ξίφεσιν αὐτὸν ὡς ἀχρείοις καὶ ὄφελος σφίσιν οὐ γεγενημένοις ἐς τὰ τολμήματα. πανύασις δὲ ἐποίησεν ὡς θησεὺς καὶ πειρίθους ἐπὶ τῶν θρόνων παρέχοιντο σχῆμα. οὐ κατὰ δεσμώτας. προσφυὲς δὲ ἀντὶ τοῦ χρωτὸς ἀντὶ δεσμῶν σφίσιν ἔφη τὴν πέτραν. θησέως δὲ καὶ πειρίθου τὴν λεγομένην φιλίαν ἐν ἀμφοτέραις ἐδήλωσεν ὅμηρος ταῖς ποιήσεσι. καὶ ὀδυσσεὺς μὲν πρὸς φαίακας λέγων ἐστί.

» Καί νύ κ' ἔτι προτέρους ἴδον ἀνέρας οὓς ἔθελόν περ θησέα, πειρίθοόν τε θεῶν ἐρικυδέα τέκνα.
» πεποίηται δὲ αὐτῷ καὶ ἐν ἰλιάδι, ὁ νέστωρ ἄλλα τε ἐπὶ ἀγαμέμνονος καὶ ἀχιλλέως νουθεσίᾳ, καὶ ἔπη τάδε
» εἰρηκώς. Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι, οἷον πειρίθοόν τε. δρύαντά τε ποιμένα λαῶν.
» καινέα τ' ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον πολύφημον θησέα τ' αἰγείδην ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν.

ἐφεξῆς δὲ τὰς πανδαρέω θυγατέρας ἔγραψεν ὁ πολύγνωτος. ὁμήρῳ δὲ ἐν πηνελόπης λόγοις, ἐστὶν ὡς ἀποθανοῖεν μὲν ταῖς παρθένοις οἱ γειναμένοι κατὰ μήνιμα ἐκ θεῶν. αὐτὰς δὲ ὀρφανὰς τραφῆναι μὲν ὑπὸ ἀφροδίτης. λαβεῖν δὲ καὶ παρ' ἄλλων θεῶν, ἥρας μὲν φρονεῖν τε ἱκανὰς εἶναι καὶ εἶδος καλάς. μῆκος δὲ τοῦ σώματος ἄρτεμιν φησὶν αὐταῖς δωρήσασθαι. ἔργα δὲ γυναιξὶν ἁρμόζοντα ὑπὸ ἀθηνᾶς διδαχθῆναι. ἀφροδίτην μὲν οὖν ἐς οὐρανὸν ἀνέρχεσθαι τοῦ διὸς γάμον εὐδαίμονα ἐθέλουσαν ταῖς παισὶν εὑρέσθαι. τὰς δὲ ἀπούσης ἐκείνης ἁρπασθῆναί τε ὑπὸ ἁρπυιῶν καὶ ἐριννύσιν ὑπ' αὐτῶν δοθῆναι. τάδε μέν ἐστιν ἐς αὐτὰς ὁμήρῳ πεποιημένα. πολύγνωτος δὲ κόρας ἐστεφανωμένας ἄνθεσι καὶ παιζούσας ἔγραψεν ἀστραγάλοις. ὄνομα δὲ αὐταῖς, καμειρώ τε καὶ κλυτίη. τὸν δὲ πανδαρέων μιλήσιόν τε ἐκ μιλήτου τῆς κρητικῆς ὄντα ἴστω τις. καὶ ἀδικήματος ἐς τὴν κλοπὴν ταντάλῳ καὶ τοῦ ἐπὶ τῷ ὅρκῳ μετασχόντα σοφίσματος. μετὰ δὲ τὰς πανδαρέω κόρας, ἀντίλοχος. τὸν μὲν ἕτερον ἐπὶ πέτρας τῶν ποδῶν. τὸ δὲ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἔχων ἐστίν. ἀγαμέμνων δὲ μετὰ τὸν ἀντίλοχον σκήπτρῳ τε ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μασχάλην ἐρειδόμενος, καὶ ταῖς χερσὶν ἐπανέχων ῥάβδον. πρωτεσίλαος δὲ πρὸς ἀχιλλέα ἀφορᾷ καθεζόμενος. καὶ ὁ πρωτεσίλαος τοιοῦτον παρέχεται σχῆμα. ὑπὲρ δὲ τὸν ἀχιλλέα πάτροκλός ἐστιν ἑστηκώς. οὗτοι πλὴν τοῦ ἀγαμέμνονος οὐκ ἔχουσι γένεια οἱ ἄλλοι. γέγραπται δὲ ὑπὲρ αὐτοὺς φῶκός τε ἡλικίαν μειράκιον. καὶ ἐς εὐγένειαν δὲ οὐ ἔχει. δακτύλιον δὲ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ φώκου, περιαιρούμενος χειρός, ἐπὶ τοιῷδέ ἐστι λόγῳ. φώκῳ τῷ αἰακοῦ διαβάντι ἐξ αἰγίνης ἐς τὴν νῦν καλουμένην φωκίδα, καὶ ἀνθρώπων τε ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ ταύτῃ κτήσασθαι, καὶ αὐτῷ θέλοντι ἐνταῦθα οἰκῆσαι, ἀφίκετο ἐπὶ πλεῖστον ὁ ἰασεὺς φιλίας. καὶ οἱ δῶρα ἄλλα τε ὡς τὸ εἰκὸς ἐδωρήσατο. καὶ λίθου σφραγῖδα ἐν δεδεμένην χρυσῷ. φώκῳ δὲ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἀνακομισθέντι ἐς αἴγιναν, πηλεὺς αὐτίκα ἐβούλευσε τοῦ βίου τὴν τελευτήν. καὶ τοῦδε ἕνεκα ἐν τῇ γραφῇ ἐς ἀνάμνησιν ἐκείνης τῆς φιλίας, ὅ, τε ἰασεὺς τὴν σφραγῖδα ἐστὶν ἐθέλων θεάσασθαι. καὶ ὁ φῶκος παρεὶς λαβεῖν αὐτήν. ὑπὲρ τούτους μαῖρα ἐστὶν ἐπὶ πέτρᾳ καθεζομένη. πεποιημένα δὲ αὐτῆς ἐστιν ἐν νόστοις ἀπελθεῖν μὲν παρθένον ἔτι ἐξ ἀνθρώπων. θυγατέρα δὲ αὐτὴν εἶναι προίτου τοῦ θερσάνδρου. τὸν δὲ εἶναι σισύφου. ἐφεξῆς δὲ τῆς μαίρας ἀκταίων ἐστὶν ὁ ἀρισταίου. καὶ ἡ τοῦ ἀκταίωνος μήτηρ, νεβρὸν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες ἐλάφου καὶ ἐπὶ δέρματι ἐλάφου καθεζόμενοι. κύων τε θηρευτικὴ παράκειται σφίσι βίου τοῦ ἀκταίωνος ἕνεκα. καὶ τοῦ ἐς τὴν τελευτὴν τρόπου. ἀποβλέψαντι δὲ αὖθις ἐς τὰ κάτω τῆς γραφῆς, ἔστιν ἐφεξῆς μετὰ τὸν πάτροκλον οἷα ἐπὶ λόφου τινὸς ὀρφεὺς καθεζόμενος. ἐφάπτεται δὲ καὶ τῇ ἀριστερᾷ κιθάρας. τῇ δὲ ἑτέρᾳ χειρὶ ἰτέας ψαύει. κλῶνές εἰσιν ὧν ψαύει. προσανακέκλιται δὲ τῷ δένδρῳ. τὸ δὲ ἄλσος ἔοικεν εἶναι τὸ τῆς περσεφόνης. ἔνθα αἴγειροι καὶ ἰτέαι δόξῃ τοῦ ὁμήρου πεφύκασιν. ἑλληνικὸν δὲ τὸ σχῆμά ἐστι τῷ ὀρφεῖ. καὶ οὔτε ἡ ἐσθὴς οὔτε ἐπίθημά ἐστιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ θρᾴκιον. τῷ δένδρῳ δὲ τῇ ἰτέᾳ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος προσανακεκλιμένος ἐστὶν αὐτῇ προμέδων. εἰσὶ μὲν δὴ οἱ νομίζουσι καθάπερ ἐς ποίησιν ἐπεισῆχθαι τοῦ προμέδοντος ὄνομα ὑπὸ τοῦ πολυγνώτου. τοῖς δὲ εἰρημένον ἐστὶν ἄνδρα ἕλληνα, ἔς τε τὴν ἄλλην ἅπασαν γενέσθαι φιλήκοον μουσικήν, καὶ ἐπὶ τῇ ᾠδῇ μάλιστα τῇ ὀρφέως. κατὰ τοῦτο τῆς γραφῆς σχέδιος ὁ φωκεῦσιν ἡγησάμενος ἐς τροίαν καὶ μετὰ τὸν τοῦ πελίας ἐστὶν ἐν θρόνῳ καθεζόμενος, τὰ γένεια ὁμοίως καὶ τὴν κεφαλὴν πολιός. ἐνορᾷ δὲ ἐς τὸν ὀρφέα. ὁ δὲ σχέδιος ἐγχειρίδιόν τε ἔχων καὶ ἀγρώστιν ἐστὶν ἐστεφανωμένος. θαμύειδι ἐγγύς τε καθεζομένῳ τοῦ πελίου διεφθαρμέναι αἱ ὄψεις, καὶ ταπεινὸν ἐς ἅπαν σχῆμά ἐστι καὶ ἡ κόμη πολλὴ μὲν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, πολλὴ δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς γενείοις. λύρα δὲ ἔρριπται πρὸς τοῖς ποσί. κατεαγότες αὐτῆς οἱ πήχεις. καὶ αἱ χορδαὶ κατερρωγυῖαι. ὑπὲρ τούτου ἐστὶν ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος μαρσύας. καὶ ὄλυμπος παρ' αὐτὸν παιδός ἐστιν ὡραίου καὶ αὐλεῖν διδασκομένου σχῆμα ἔχων. οἱ δὲ ἐν κελαιναῖς φρύγες ἐθέλουσι μὲν τὸν

μελεάγρου συμφορά. μεμνονίδες. γυναῖκες ἀμύητοι. πηρὼ καὶ νομία. ἐλευσίνια.

ποταμὸν ὃς διέξεισιν αὐτοῖς διὰ τῆς πόλεως, ἐκεῖνόν ποτε εἶναι τὸν αὐλητήν. ἐθέλουσι δὲ καὶ εὕρημα εἶναι τοῦ μαρσύου τὸ μητρῷον αὔλημα. φασὶ δὲ ὡς καὶ τὴν γαλατῶν ἀπώσαιντο στρατείαν τοῦ μαρσύου σφίσιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ὕδατί τε ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ μέλει τῶν αὐλῶν ἀμυνάντος. εἰ δὲ ἀπίδοις πάλιν ἐς τὸ ἄνω τῆς γραφῆς, ἔστιν ἐφεξῆς τῷ ἀκταίωνι αἴας ὁ ἐκ σαλαμῖνος. καὶ παλαμήδης τε καὶ θερσίτης κύβοις χρώμενοι παιδιᾷ τῷ παλαμήδους εὑρήματι. αἴας δὲ ὁ ἕτερος ἐς αὐτοὺς ὁρᾷ παίζοντας. τούτῳ τῷ αἴαντι τὸ χρῶμά ἐστιν οἷον ἀνδρὶ ναυηγῷ γένοιτο ἐπανθούσης τῷ χρωτὶ ἔτι τῆς ἅλμης. ἐς δὲ τὸ αὐτὸ ἐπίτηδες τοῦ ὀδυσσέως τοὺς ἐχθροὺς ἤγαγεν ὁ πολύγνωτος. ἀφίκετο δὲ ἐς ὀδυσσέως δυσμένειαν, ὁ τοῦ οἰλέως, ὅτι τοῖς ἕλλησιν ὀδυσσεὺς παρῄνει καταλιθῶσαι τὸν αἴαντα ἐπὶ τῷ ἐς κασσάνδραν τολμήματι. παλαμήδην δὲ ἀποπνιγῆναι προελθόντα ἐπὶ ἰχθύων θήραν. διομήδην δὲ τὸν ἀποκτείναντα εἶναι καὶ ὀδυσσέα ἐπιλεξάμενος ἐν ἔπεσιν οἶδα τοῖς κυπρίοις. μελέαγρος δὲ ὁ οἰνέως, ἀνωτέρω μέν ἐστιν ἢ ὁ οἰλέως αἴας ὢν ἐν τῇ γραφῇ. ἔοικε δὲ ὁρῶντι ἐς τὸν αἴαντα. τούτοις πλὴν τῷ παλαμήδει γένειά ἐστι τοῖς ἄλλοις. ἐς δὲ τὴν μελεάγρου τὴν τελευτὴν, ὁμήρῳ μέν ἐστιν εἰρημένα ὡς ἐριννῦς καταρῶν ἀκούσαι τῶν ἀλθαίας καὶ ἀποθάνοι κατὰ ταύτην ὁ μελέαγρος τὴν αἰτίαν. αἱ δὲ ἠοῖαί τε καλούμεναι καὶ ἡ μινυὰς ὡμολογήκασιν ἀλλήλαις. ἀπόλλωνα γὰρ δὴ αὗται φασὶν αἱ ποιήσεις ἀμῦναι κουρῆσιν ἐπὶ τοὺς αἰτωλούς. καὶ ἀποθανεῖν μελέαγρον ὑπὸ ἀπόλλωνος. τὸν δὲ ἐπὶ τῷ δαλῷ λόγον, ὡς δοθείη μὲν ὑπὸ μοιρῶν τῇ ἀλθαίᾳ. μελεάγρῳ δὲ οὐ πρότερον ἔδει τὴν τελευτὴν συμβῆναι πρὶν ἢ ὑπὸ πυρὸς ἀφανισθῆναι τὸν δαλὸν, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ θυμοῦ καταπρήσειεν αὐτὸν ἡ ἀλθαία, τοῦτον τὸν λόγον φρύνιχος ὁ πολυφράδμονος πρῶτος ἐν δράματι ἔδειξε πλευρωνίαις. κρυερὸν γὰρ οὐκ ἤλυξεν μόρον. ὠκεῖα δέ νιν φλὸξ κατεδαίσατο δαλοῦ περθομένου. ματρὸς ὑπ' αἰνᾶς κακομηχάνου. οὐ μὴν φαίνεταί γε ὁ φρύνιχος προαγαγὼν τὸν λόγον ἐς πλέον, ὡς εὕρημα αὐτὸς οἰκεῖον. προσαψάμενος δὲ αὐτοῦ μόνον ἅτε ἐς ἅπαν ἤδη διαβεβοημένου τὸ ἑλληνικόν. ἐν δὲ τοῖς κάτω τῆς γραφῆς μετὰ τὸν θρᾷκά ἐστι θάμυριν, ἕκτωρ μὲν καθεζόμενος ἀμφοτέρας ἔχει τὰς χεῖρας περὶ τὸ ἀριστερὸν γόνυ ἀνιωμένου σχῆμα ἐμφαίνων. μετὰ δὲ αὐτὸν, μέμνων ἐστὶν ἐπὶ πέτρᾳ καθεζόμενος. καὶ σαρπηδὼν συνεχὴς τῷ μέμνονι. ἐπικέκλιται δὲ τὸ πρόσωπον ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας ὁ σαρπηδών. ἡ δὲ ἑτέρα τῶν χειρῶν τοῦ μέμνονος ἐπὶ τῷ ὤμῳ τοῦ σαρπηδόνος κεῖται. γένεια μὲν πᾶσίν ἐστιν αὐτοῖς. ἐν δὲ τοῦ μέμνονος τῇ χλαμύδι, καὶ ὄρνιθές εἰσιν ἐπειργασμέναι. μεμνονίδες ταῖς ὄρνισίν ἐστιν ὄνομα. κατὰ δὲ ἔτος οἱ ἑλλησπόντιοι, φασὶν αὐτὰς ἐν εἰρημέναις ἡμέραις ἰέναι τε ἐπὶ τοῦ μέμνονος τὸν τάφον, καὶ ὁπόσον τοῦ μνήματος δένδρων ἐστὶν ἢ πόας ψιλὸν, τοῦτο καὶ σαίρουσιν ὄρνιθες, καὶ ὑγροῖς τοῖς πτεροῖς τοῦ αἰσήπου τῷ ὕδατι ῥαίνουσι. παρὰ δὲ τῷ μέμνονι, καὶ παῖς αἰθίοψ πεποίηται γυμνός. ὅτι ὁ μέμνων βασιλεὺς ἦν τοῦ αἰθιόπων γένους. ἀφίκετο μέντοι ἐς ἴλιον οὐκ ἀπ' αἰθιοπίας, ἀλλὰ ἐκ σούσων τῶν περσικῶν. καὶ ἀπὸ τοῦ χοάσπου ποταμοῦ τὰ ἔθνη πάντα ὅσα ᾤκει μεταξὺ ὑποχείρια πεποιημένος. φρύγες δὲ καὶ τὴν ὁδὸν ἔτι ἀποφαίνουσι, δι' ἧς τὴν στρατείαν ἤγαγε τὰ ἐπίτομα ἐκλεγόμενος τῆς χώρας. τέτμηται δὲ διὰ τῶν μονῶν ἡ ὁδός. ὑπὲρ δὲ τὸν σαρπηδόνα τε καὶ μέμνονα, ἔστιν ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ πάρις οὐκ ἔχων πω γένεια. κροτεῖ δὲ ταῖς χερσὶν οἷος ἂν γένοιτο ἀνδρὸς ἀγροίκου κρότος. ἐοικέναι τὸν πάριν φήσεις τῷ ψόφῳ τῶν χειρῶν πενθεσίλειαν παρ' αὐτὸν καλοῦντι. ἔστι δὲ καὶ ἡ πενθεσίλεια ὁρῶσα ἐς τὸν πάριν. τοῦ προσώπου δὲ ἔοικε τῷ νεύματι, ὑπερορᾶν τε αὐτὸν καὶ ἐν οὐδενὸς τίθεσθαι λόγῳ. τὸ δὲ σχῆμά ἐστι τῇ πενθεσιλείᾳ παρθένος τόξον ἔχουσα τοῖς σκυθικοῖς ἐμφερές. καὶ παρδάλεως δέρμα ἐπὶ τῶν ὤμων. αἱ δὲ ὑπὲρ τὴν πενθεσίλειαν φέρουσαι μέν εἰσιν ὕδωρ ἐν κατεαγόσιν ὀστράκοις. πεποίηται δὲ ἡ μὲν ἔτι ὡραία τὸ εἶδος. ἡ δὲ ἤδη τῆς ἡλικίας προήκουσα. ἰδίᾳ μὲν δὴ οὐδὲν ἐπίγραμμα ἐπὶ ἑκατέρᾳ τῶν γυναικῶν. ἐν κοινῷ δέ ἐστιν ἐπὶ ἀμφοτέραις εἶναι σφᾶς τῶν οὐ μεμυημένων. τῶν γυναικῶν ἀνωτέρω τούτων ἐστὶν ἡ λυκάονος καλλιστώ. καὶ νομία τε καὶ ἡ νηλέως πηρώ. ταύτης ἕδνα τῶν γάμων τοὺς ὁ νηλεὺς ᾔτει τὰς ἰφίκλου. τῇ καλλιστοῖ δὲ ἀντὶ μὲν στρωμνῆς, ἔστιν αὐτῇ δέρμα ἄρκτου. τοὺς πόδας δὲ ἐν τοῖς νομίας γόνασιν ἔχει κειμένους. ἐδήλωσε δέ μοι τὰ πρότερα τοῦ λόγου φάναι τοὺς ἀρκάδας, νομίαν εἶναι σφίσιν ἐπιχώριον νύμφην. τὰς νύμφας δὲ εἶναι, πολλὴν μέν τινα ἀριθμὸν βιούσας ἐτῶν. οὐ μέντοι παράπαν γε ἀπηλλαγμένας θανάτου, ποιητῶν ἐστιν ἐς αὐτὰς λόγος. μετὰ δὲ τὴν καλλιστὼ καὶ ὅσαι σὺν ἐκείνῃ γυναῖκες, κρημνοῦ τε σχῆμά ἐστι καὶ ὁ αἰόλου σίσυφος ἀνῶσαι πρὸς τὸν κρημνὸν βιαζόμενος τὴν πέτραν. ἔστι δὲ καὶ πίθος ἐν τῇ γραφῇ. πρεσβύτης δὲ ἄνθρωπος. ὁ δὲ ἔτι παῖς καὶ γυναῖκες νέα μὲν ὑπὸ τῇ πέτρᾳ. παρὰ δὲ τὸν πρεσβύτην ἐοικυῖα ἐκείνῳ τὴν ἡλικίαν. οἱ μὲν ἄλλοι φέροντες ὕδωρ. τῇ δὲ γραΐ κατεάχθαι τὴν ὑδρίαν εἰκάσεις. ὅσον δὲ ἐν τῷ ὀστράκῳ λοιπὸν ἦν τοῦ ὕδατος, ἐκχέουσά ἐστιν αὖθις ἐς τὸν πίθον. ἡμεῖς δ' ἐτεκμαιρόμεθα εἶναι καὶ τούτους τῶν τὰ δρώμενα ἐλευσῖνι ἐν οὐδενὸς θεμένων λόγῳ. οἱ γὰρ ἀρχαιότεροι τῶν ἑλλήνων τελετὴν τὴν ἐλευσινίαν πάντων ὁπόσα ἐς εὐσέβειαν ἥκει, τοσούτῳ ἦγον ἐντιμοτέραν, ὅσῳ καὶ θεοὺς ἐπίπροσθεν ἡρώων. ὑπὸ τούτῳ δὲ τῷ πίθῳ, τάνταλος, καὶ ἄλλα ἔχων ἐστὶν ἀλ-

Κωρύκιον ἄντρον. καὶ σπήλαια ὀνομαστά. Τιθορέα.

γινα ὁπόσα ὅμηρος ἐς αὐτῷ πεποίηκεν. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς πρόσεστίν οἱ καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐπηρτημένου λίθου δεῖμα. πολύγνωτος μὲν δῆλός ἐστιν ἐπακολουθήσας τῷ ἀρχιλόχου λόγῳ. ἀρχίλοχος δὲ οὐκ οἶδα εἴτε ἐδιδάχθη παρὰ ἄλλων τὰ ἐς τὸν λίθον, εἴτε καὶ αὐτὸς ἐς τὴν ποίησιν ἐσηνέγκατο. τοσαύτη μὲν πλῆθός τε καὶ εὐπρεπείας ἐς τοσοῦτον ἐστὶν ἡ τοῦ θασίου γραφή. τοῦ περιβόλου δὲ τοῦ ἱεροῦ, θέατρον ἔχεται θέας ἄξιον. ἐπαναβάντι ἐκ τοῦ περιβόλου, διονύσου ἄγαλμα ἐνταῦθα κνιδίων ἐστὶν ἀνάθημα. στάδιον δέ σφισιν ἀνωτάτω τῆς πόλεως τοῦτ' ἐστίν. ἐπεποίητο δὲ ἐκ τῆς πέτρας, ὁποῖαι παρὰ τὸν παρνασσόν εἰσιν αἱ πολλαί. ἄχρις ἀθηναῖος ἡρώδης, λίθῳ τῷ πεντελῆσιν αὐτὸ μετεκόσμησε. τὰ μὲν δὴ ἀνήκοντα ἐς συγγραφὴν, τοσαῦτα τε καὶ τοιαῦτα κατ' ἐμὲ ἦν τὰ λειπόμενα ἐν δελφοῖς. ἰόντι δὲ ἐκ δελφῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τοῦ παρνασσοῦ, σταδίοις μὲν ὅσον ἑξήκοντα ἀπωτέρω δελφῶν, ἔστιν ἄγαλμα χαλκοῦν καὶ ῥᾷον εὐζώνῳ ἀνδρὶ ἢ ἡμιόνοις τε καὶ ἵπποις ἐπὶ τὸ ἄντρον ἐστὶν ἄνοδος τὸ κωρύκιον. τούτῳ δὲ τῷ ἄντρῳ γενέσθαι τὸ ὄνομα ἀπὸ νύμφης κωρυκίας, ἐδήλωσα ὀλίγῳ τι ἔμπροσθεν. σπηλαίων δὲ ὧν εἶδον θέας ἄξιον μάλιστα ἐφαίνετο εἶναί μοι. ὅσα μὲν γὰρ ἐπί τε αἰγιαλοῖς καὶ ἀγχιβαθεῖ τῇ θαλάσσῃ, τούτων μὲν, οὐδὲ ἀριθμὸν ἄν τις ἐθέλων ἐξεύροι. ὀνομαστότατα δὲ ἔν τε ἕλλησι καὶ ἐν γῇ τῇ βαρβάρων ἐστί. φρύγες οἱ ἐπὶ ποταμῷ πευκέλλα, τὰ δὲ ἀνέκαθεν ἐξ ἀρκαδίας καὶ ἀζανῶν ἐς ταύτην ἀφικόμενοι τὴν χώραν, δεικνύουσιν ἄντρον καλούμενον στεῦνος. περιφερές τε καὶ ὕψος ἔχον εὐπρεπῶς. μητρὸς δέ ἐστιν ἱερὸν καὶ ἄγαλμα μητρὸς πεποίηται. θεμισώνιον δὲ τὸ ὑπὲρ λαοδικείας φρύγες μὲν καὶ τοῦτο οἰκοῦσιν. ὅτε δὲ ὁ γαλατῶν στρατὸς ἔφθειρε καὶ ἦγεν ἰωνίαν καὶ ἰωνίας τὰ ὅμορα, οἱ θεμισωνεῖς φασιν αὐτοῖς ἡρακλέα βοηθὸν, καὶ ἀπόλλωνα γενέσθαι καὶ ἑρμῆν. τούτους γὰρ τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν ἄντρον δι' ὀνειράτων δεῖξαι. καὶ ἀποκρυφθῆναι θεμισωνεῦσι καὶ γυναιξὶν αὐτῶν καὶ παισὶν ἐς τοῦτο προστάξαι τὸ ἄντρον. καὶ ἐπὶ τούτῳ πρὸ τοῦ σπηλαίου φασὶν ἀγάλματα οὐ μεγάλα ἐστὶν ἡρακλέους. καὶ ἑρμοῦ τε καὶ ἀπόλλωνος, σπηλαῖται καλούμενα. τὸ δὲ ἀπέχειν ὅσον τριάκοντα τοῦ ἄστεως σταδίους. ὕδατος δέ εἰσιν ἐν αὐτῷ πηγαί. ὅτι ἡ ἔσοδος ἐς αὐτὸ φορβειᾶ, ὅτι μὴ ἐπὶ πολὺ ἡ αὐγὴ δίεισι τοῦ ἡλίου. τοῦ τε ὀρόφου τὰ πλέονα ἐγγυτάτω τοῦ ἐδάφους γίνεται. ἔστι δὲ καὶ τοῖς ἐπὶ ποταμῷ ληθαίῳ μάγνησιν ὕλαι καλούμενον χωρίον. ἐνταῦθα ἀπόλλωνι ἀνεῖται σπήλαιον μεγέθους μὲν ἕνεκα οὐ πολλοῦ θαύματος. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ ἀπόλλωνος, τὰ μάλιστα ἀρχαῖον. καὶ ἰσχὺν ἐπὶ ἔργῳ παρέχεται παντί. καὶ αὐτῷ ἄνδρες ἱεροὶ κατὰ κρημνῶν τε ἀποτόμων καὶ πετρῶν πηδῶσιν ὑψηλῶν. καὶ ὑπερμήκη δένδρα ἐρρίποντες ἐκ ῥιζῶν κατὰ τὰ στενότατα τῶν ἀτραπῶν ὁμοῦ τοῖς ἄχθεσιν ὁδεύουσι. τὸ δὲ ἄντρον τὸ κωρύκιον μεγέθει τε ὑπερβάλλει τὰ εἰρημένα, καὶ ἔστιν ἐπὶ πλεῖστον ὁδεῦσαι δι' αὐτοῦ καὶ ἄνευ λαμπτῆρος. ὅ, τε ὄροφος ἐς αὐτάρκες ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνέστηκε. καὶ ὕδωρ τὸ μὲν ἀναβρυχόμενον ἐκ πηγῶν. πλέον δὲ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὀρόφου στάζει. ὥς τε, καὶ δῆλα ἐν τῷ ἐδάφει σταλαγμῶν τὰ ἴχνη διὰ παντός ἐστι τοῦ ἄντρου. ἱερὸν δὲ αὐτὸ οἱ περὶ τὸν παρνασσὸν κωρυκίων τε εἶναι νυμφῶν καὶ πανὸς μάλιστα ἥγηνται. ἀπὸ δὲ τοῦ κωρυκίου, χαλεπὸν ἤδη καὶ ἀνδρὶ εὐζώνῳ πρὸς τὰ ἄκρα ἀφικέσθαι τοῦ παρνασσοῦ. τὰ δὲ νεφῶν τέ ἐστιν ἀνωτέρω τὰ ἄκρα. καὶ αἱ θυιάδες ἐπὶ τούτοις τῷ διονύσῳ καὶ τῷ ἀπόλλωνι μαίνονται. τιθορέα δὲ ἀπωτέρω δελφῶν, ὀγδοήκοντα ὡς εἰκάσαι σταδίοις ἐστίν. ἰόντι τὴν διὰ τοῦ παρνασσοῦ. τὴν δὲ οὐ πάντα ὀρεινὴν, ἀλλὰ καὶ ὀχήμασιν ἐπιτηδείαν πλεόνων ἔτι ἐλέγετο εἶναι σταδίων. διαφορὰ δὲ ἐς τὸ ὄνομα οἶδα τῆς πόλεως, ἡροδότῳ τε εἰρημένα, ἐν ἐπιστρατείᾳ τοῦ μήδου, καὶ βάκιδι ἐν χρησμοῖς. βάκις μέν γε τιθορέας τοὺς ἐνθάδε ἐκάλεσεν ἀνθρώπους. ἡροδότου δὲ ὁ ἐς αὐτοὺς λόγος ἐπιόντος φησὶ τοῦ βαρβάρου τοὺς ἐνταῦθα οἰκοῦντας ἀναφυγεῖν ἐς τὴν κορυφήν. ὄνομα δὲ νέωνα μὲν τῇ πόλει, τιθορέαν δὲ εἶναι τοῦ παρνασσοῦ τὴν ἄκραν. ἔοικεν οὖν ἀνὰ χρόνον, πρῶτα μὲν δὴ τῇ ἁπάσῃ χώρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα ἐπειδὴ ἀνῳκίσθησαν ἀπὸ τῶν κωμῶν ἐν νικῆσαι καὶ τῇ πόλει τιθορέαν καὶ μηκέτι νέωνα ὀνομάζεσθαι. τιθορέαν δὲ οἱ ἐπιχώριοι κληθῆναι φασὶν, ἀπὸ τιθορέας νύμφης, οἷαι τῷ ἀρχαίῳ λόγῳ τῶν ποιητῶν ἐφύοντο ἀπό τε ἄλλων δένδρων καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν δρυῶν. γενεᾷ δὲ ἡμῶν γενεᾷ μιᾷ πρότερον, ἐς τὸ χεῖρον ἔτρεψεν ὁ δαίμων τὰ ἐν τῇ τιθορέᾳ. θέατρον μὲν δὴ καὶ κατασκευὴ καὶ περίβολός ἐστιν ἀγορᾶς ἀρχαιοτέρας. τῶν ἐν τῇ πόλει τὰ μάλιστα ἐς λόγον ἥκοντα ἀθηνᾶς ἐστιν ἄλσος καὶ ναός τε καὶ ἄγαλμα. καὶ ἐς μνῆμα ἀντιόπης μνῆμά ἐστι καὶ φώκου. καί μοι τοῦ λόγου τὰ ἔχοντα ἐς θηβαίους, ἐδήλωσε μὲν, ὡς ἡ ἀντιόπη δι' ὀργὴν ἐκ διονύσου μανείη. καὶ κατὰ αἰτίαν ἥντινα ἐπεσπάσατο ἐκ τοῦ θεοῦ τὸ μήνιμα. ἐδήλωσε δὲ καὶ ὡς ἐρασθείη φώκῳ τῷ ὀρνυτίωνος συνῳκήσαι. καὶ τέθαπται ὁμοῦ τῷ φώκῳ. καὶ βάκιδι ὁ ποιήσει τῷ χρησμολόγῳ κοινὰ ἐς τοῦτον τὸν τάφον καὶ ἐς τὸν ζήθου τε ἐν θήβαις καὶ ἀμφίονος. τὰ μὲν δὴ ἐς συγγραφὴν τῶν ἐν τῷ πολίσματι, ὅτι μὴ τὰ εἰρημένα ἄλλο ἦν οὐδέν. ποταμὸς δὲ παρὰ τῶν τιθορέων τὴν πόλιν, ποτὸν σφίσι γίνεται. καταβαίνουσί τε ἐπὶ τὴν ὄχθην καὶ ἀρυομένοις τὸ ὕδωρ. ὄνομα δέ ἐστιν αὐτῷ καχάλης. σταδίοις δὲ ἀπωτέρω τιθορέας ἑβδομήκοντα ναός ἐστιν

Ἱερὸν Ἴσιδος ἁγιώτατον· καὶ τὰ ἐν αὐτῷ τελούμενα. δάκρυα Ἴσιδος πενθούσης τὸν Ὄσιριν τὰ αὔξοντα τὸν Νεῖλον ὕδατα. ἔλαιον ἐν τῇ Τιθοραίων καὶ μύρα. πόλεις δι' ἀδικίαν ἐπιχωρίων εἰς τελέαν ἀπώλειαν ὀλισθήσασαι. Λεδόντιοι τῶν Μακεδόνων ἐλευθερωθέντες φρουρᾶς εὐεργεσίᾳ Πάτρωνος.

Ἀσκληπιοῦ. καλεῖται δὲ Ἀρχαγέτας. τιμὰς δὲ παρὰ αὐτῷ ἔχει Τιθορέων· καὶ ἐπίσης παρὰ Φωκέων τῶν ἄλλων. ἐντὸς μὲν δὴ τοῦ περιβόλου, τοῖς τε ἱκέταις καὶ ὅσοι τοῦ θεοῦ δοῦλοι, τούτοις μὲν ἐνταῦθά εἰσι καὶ οἰκήσεις. ἐν μέσῳ δὲ ὅ, τε ναὸς καὶ ἄγαλμα λίθου πεποιημένον γένεια ἔχον. μέγεθος καὶ ὑπὲρ δύο πόδας. κλίνη δὲ ἐν δεξιᾷ κεῖται τοῦ ἀγάλματος. θύειν δὲ αὐτῷ τὰ πάντα ὁμοίως νομίζουσι, πλὴν αἰγῶν. τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ περὶ τεσσαράκοντα ἀπέχει σταδίους περίβολος. καὶ ἄδυτον ἱερὸν Ἴσιδος ἁγιώτατον ὁπόσα Ἕλληνες θεῷ τῇ Αἰγυπτίᾳ πεποίηνται. οὔτε γὰρ περιοικεῖν ἐνταῦθα οἱ Τιθορεεῖς νομίζουσιν· οὔτε ἔσοδος ἐς τὸ ἄδυτον ἄλλοις γε ἢ ἐκείνοις ἐστὶν, οὓς ἂν αὐτὴ προτιμήσασα ἡ Ἶσις καλέσῃ σφᾶς δι' ἐνυπνίων. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐν ταῖς ὑπὲρ Μαιάνδρου πόλεσι θεοὶ ποιοῦσιν οἱ καταχθόνιοι· οὓς γὰρ ἂν ἐς τὰ ἄδυτα ἐσιέναι θελήσωσιν, ἀποστέλλουσιν αὐτοῖς ὀνειράτων ὄψεις. ἐς δὲ τὴν Τιθορέων καὶ δὶς ἑκάστου τοῦ ἔτους τῇ Ἴσιδι πανήγυριν ἄγουσι. τὴν μὲν τῷ ἦρι, τὴν δὲ μετοπωρινήν. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ πρότερον κατὰ ἑκατέραν τῶν πανηγύρεων, ὅσοις ἐστὶν ἐσελθεῖν ἄδεια, τὸ ἄδυτον ἐκκαθαίρουσι τρόπον τινὰ ἀπόρρητον· καὶ δὴ καὶ τῶν ἱερείων ἃ ἐπὶ τῆς προτέρας ἐνεβλήθη πανηγύρεως, τούτων ὁπόσα ἂν ὑπολειπόμενα εὕρωσι, κομίζουσιν ἐς τὸ αὐτὸ ἀεὶ χωρίον. καὶ κατορύσσουσιν ἐνταῦθα. δύο τε ἀπὸ τοῦ ἀδύτου στάδια ἐτεκμαιρόμεθα ἐς τοῦτο εἶναι τὸ χωρίον. ταύτῃ μὲν δὴ τῇ ἡμέρᾳ, τοσαῦτα περὶ τὸ ἱερὸν δρῶσι· τῇ δὲ ἐπιούσῃ, σκηνὰς οἱ καπηλεύοντες ποιοῦνται, καλάμου τε καὶ ἄλλης ὕλης αὐτοσχεδίου. τῇ τελευταίᾳ δὲ τῶν τριῶν πανηγυρίζουσι πιπράσκοντες καὶ ἀνδράποδα καὶ κτήνη τὰ πάντα. ἔτι δὲ ἐσθῆτας καὶ ἄργυρον καὶ χρυσόν. μετὰ δὲ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, τρέπονται πρὸς θυσίαν. θύουσι δὲ καὶ βοῦς καὶ ἐλάφους οἱ εὐδαιμονέστεροι· ὅσοι δέ εἰσιν ἀποδέοντες πλούτῳ· καὶ χῆνας καὶ ὄρνιθας τὰς μελεαγρίδας. ὗς δὲ ἐς τὴν θυσίαν οὐ νομίζουσιν οὐδὲ ὑσὶ χρῆσθαι καὶ αἰξίν. ὅσοις μὲν δὴ καθαγίσασι τὰ ἱερεῖα ἐς τὸ ἄδυτον ἀποστεῖλαι πεποιημένοις πυράν. καθειλίξαι δὲ δεῖ σφᾶς τὰ ἱερεῖα λίνου τελαμῶσιν ἢ βύσσου. τρόπος δὲ τῆς σκευασίας ἐστὶν ὁ Αἰγύπτιος. πομπεύει τε δὴ πάντα ὅσα ἔθυσαν· καὶ οἱ μὲν ἐς τὸ ἄδυτον τὰ ἱερεῖα ἐσπέμπουσιν· οἱ δὲ ἔμπροσθε τοῦ ἀδύτου καθαγίζουσι τὰς σκηνάς· καὶ ἀποχωροῦσιν αὐτοὶ σπουδῇ. καὶ φασί ποτε ἄνδρα, οὐ τῶν καταβαινόντων ἐς τὸ ἄδυτον, βέβηλον δὲ, ἡνίκα ἤρχετο ἡ πυρὰ καίεσθαι, τηνικαῦτα ἐσελθεῖν ἐς τὸ ἄδυτον ὑπὸ πολυπραγμοσύνης τε καὶ τόλμης. καὶ οἱ πάντα ἀνάπλεα εἰδώλων φαίνεσθαι. καὶ ἀναστρέψαι μὲν αὖθις ἐς τὴν Τιθοραίαν διηγησάμενον δὲ ἃ ἐθεάσατο ἀφεῖναι τὴν ψυχήν. ἐοικότα δὲ ἀνδρὸς ἤκουσα Φοίνικος· ἄγειν τῇ Ἴσιδι Αἰγυπτίους τὴν ἑορτὴν ὅτε αὐτὴν τὸν Ὄσιριν πενθεῖν λέγουσι· τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Νεῖλος ἀναβαίνειν σφίσιν ἄρχεται· καὶ τῶν ἐπιχωρίων πολλοῖς ἐστιν εἰρημένα· ὡς τὰ αὔξοντα τὸν ποταμὸν καὶ ἄρδειν τὰς ἀρούρας ποιοῦντα, δάκρυά ἐστι τῆς Ἴσιδος. τότε οὖν τὸν Ῥωμαῖον ὡς ἐπετέτραπτο Αἴγυπτον ἄνδρα ἔφη χρήμασιν ἀναπείσαντα ἐς τὸ ἄδυτον καταπέμψαι τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Κόπτῳ. καὶ ὁ ἐσπεμφθεὶς ἀνέστρεψε μὲν ἐκ τοῦ ἀδύτου· διηγησάμενον δὲ ὁπόσα ἐθεάσατο καὶ οὗτον, αὐτίκα ἐπυθανόμην τελευτῆσαι. τὸ ἔπος οὖν ἀληθεύειν ἔοικε τὸ Ὁμήρου· ὡς οὐδενὶ αἰσίῳ τοὺς θεοὺς τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐναργῶς ὁρᾶσθαι. τὸ δὲ ἔλαιον τὸ ἐν τῇ Τιθοραίων ἀποδεῖ μὲν πλήθει τοῦ τε Ἀττικοῦ καὶ τῆς Σικυωνίας· χρόᾳ δὲ ὑπερβάλλει, καὶ ἡδονῇ τό, τε Ἰβηρικὸν καὶ τὸ ἐκ τῆς Ἰστρίας. καὶ μύρα τε ἀπ' αὐτοῦ παντοῖα ἕψουσι. καὶ τὸ ἔλαιον ὡς βασιλέα ἄγουσιν. ἑτέρα δὲ ἐκ Τιθοραίας ὁδὸς ἡ ἐπὶ Λέδοντά ἐστιν. πόλις δέ ποτε ἐνομίζετο καὶ αὐτή. κατ' ἐμὲ δὲ ὑπὸ ἀσθενείας ἐξελελοίπεσαν οἱ Λεδόντιοι τὴν πόλιν· καὶ ἄνθρωποι περὶ ἑβδομήκοντα οἱ οἰκοῦντες ἦσαν ἐπὶ τῷ Κηφισῷ. Λέδων δ' οὖν ὄνομα ταῖς οἰκήσεσιν αὐτῶν ἐστι, καὶ ἐς τὸν Φωκέων σύλλογον κοινὸν τελεῖν ἠξίωνται καὶ οὗτοι καθάπερ γε καὶ οἱ Πανοπεῖς. τῶν δὲ ἀνθρώπων οἱ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ Κηφισῷ τεσσαράκοντά ἐστιν ἀνωτέρω σταδίους Λέδοντος τῆς ἀρχαίας τὰ ἐρείπια, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ ἀνδρὸς λαβεῖν τὴν πόλιν φασὶν αὐτόχθονος. κακῶν δὲ ἀπέλαυσαν μὲν ἀνιάτων καὶ ἄλλαι πόλεις, δι' ἀδικίαν ἐπιχωρίων ἀνδρῶν. ἐς τελέαν δὲ ἀπώλειαν ὤλισθον, Ἴλιον μὲν, διὰ τὴν ἐς Μενέλαον ὕβριν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Μιλήσιοι δὲ, διὰ τὸ ἐς τὰς ἐπιθυμίας Ἑστιαίου πρόχειρον καὶ ἔρωτα. ἄλλοτε μὲν τῆς ἐν Ἠδωνοῖς πόλεως, τότε δὲ εἶναι Δαρείου σύμβουλον. ἄλλοτε δὲ ἐπανήκειν ἐς Ἰωνίαν· καὶ δὴ καὶ Λεδοντίοις Φιλόμηλος ἀσέβειαν τὴν ἑαυτοῦ δημοσίᾳ παρέσχε σφίσιν ἀναμάξασθαι. Λίλαια δὲ ἡμέρας μὲν ὁδὸν καὶ ὥρᾳ χειμῶνος ἀπέχει Δελφῶν κατιοῦσι διὰ τοῦ Παρνασσοῦ. στάδια δὲ τεκμαιρόμεθα εἶναι ὀγδοήκοντα τῆς ὁδοῦ καὶ ἑκατόν. τοὺς δὲ ἐν ταῦθα ἀνθρώπους, καὶ ἐπειδὴ ἀνῳκίσθη αὐτοῖς ἡ πόλις, ἀτύχημα ἐκ Μακεδονίας δεύτερον σφᾶς ἔμελλεν ἐπιλήψεσθαι. πολιορκηθέντες ὑπὸ Δημητρίου παρέστησαν κατὰ συνθήκας. καὶ ἐσήχθη φρουρὰ σφίσιν ἐς τὴν πόλιν ἕως οὗ ἀνὴρ ἐπιχώριος ὄνομα δὲ οἱ ἦν Πάτρων, τούς τε ἐν ἡλικίᾳ τῶν πολιτῶν συνέστησεν ἐπὶ τὴν φρουρὰν, καὶ κρατήσας τοὺς Μακεδόνας μάχῃ ἠνάγκασεν ἀπελθεῖν σφᾶς ὑποσπόνδους. Λιλαιεῖς δὲ αὐτὸν ἀντὶ τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἀνέθηκαν ἐς Δελφούς. ἔστι δὲ ἐν Λιλαίᾳ θέατρον· καὶ ἀγορά τε καὶ λουτρά. ἔστι δὲ καὶ θεῶν ἱερὰ Ἀπόλ-

κηφισσός· λίλαια παραποτάμιοι· ἀμφίκλεια· ὀφιτεία·
διόνυσος μάντις· τιθρώνιον· δρυμαία· ἐλάτεια·

λωνος· τὸ δὲ ἀρτέμιδος· ἀγάλματα δὲ ὀρθὰ ἐργασίας τε τῆς ἀττικῆς καὶ τῆς πεντέλησι λιθοτομίας. λίλαιαν δὲ τῶν καλουμένων ναΐδων, καὶ θυγατέρα εἶναι τοῦ κηφισσοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς νύμφης τὸ ὄνομα τεθῆναι τῇ πόλει φασί· καὶ ὁ ποταμὸς ἐνταῦθα ἔχει τὰς πηγάς· ἄνεισι δὲ ἐκ τῆς γῆς οὐ τὰ πάντα μεθ' ἡσυχίας. ἀλλ' ὥς τε πλείω συμβαίνει μεσούσης μάλιστα τῆς ἡμέρας παρέχεσθαι φωνὴν ἀνερχόμενον· εἰκάσαις δ' ἂν μυκωμένῳ ταύρῳ τὸν ἦχον τοῦ ὕδατος. ἔχει δὲ ἡ λίλαια καὶ πρὸς τὰς τοῦ ἔτους ὥρας μετοπώρου καὶ ἐνθέρου καὶ ἦρος ἐπιτηδείως· τὸν δὲ χειμῶνα μὴ ὁμοίως ἤπιον γίνεσθαι, κωλύει τὸ ὄρος ὁ παρνασός. χαράδρα δὲ, εἴκοσι σταδίοις ἀπωτέρω ἐστὶν ὑπὲρ ὑψηλοῦ κειμένη κρημνοῦ· καὶ ὕδατος οἱ ἐνταῦθα σπανίζουσιν ἄνθρωποι· ποτὸν δέ σφισι ποταμός ἐστι χάραδρος· κατερχόμενος ὅσον τρία ἐπ' αὐτὸν στάδια, ἐκδίδωσιν ἐς τὸν κηφισσόν· καί μοι τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τεθῆναι τῆς χαράδρου τῇ πόλει. χαραδραίοις δὲ ἡρώων καλουμένων εἰσὶν ἐν τῇ ἀγορᾷ βωμοί· καὶ αὐτοὺς οἱ μὲν διοσκούρων· οἱ δὲ ἐπιχωρίων εἶναί φασιν ἡρώων. γῆ δὲ διακειμένως ἀρίστη τῆς φωκίδος, ἔστιν ἡ περὶ τὸν κηφισσόν· καὶ φυτεῦσαι καὶ σπείρειν καὶ ἀνεῖναι νομάς· καὶ γεωργεῖται ταῦτα μάλιστα τῆς χώρας· ὥς τε καὶ λόγος ἐστὶν ἐς τὴν πόλιν μὴ παραποταμίους μὴ ὀνομασθῆναι· ἐπὶ δὲ τῶν περὶ τὸν κηφισσὸν γεωργούντων πεποιῆσθαι τὸ ἔπος· οἵ τ' ἄρα πὰρ ποταμὸν κηφισσὸν δῖον ἔναιον. τούτῳ τῷ λόγῳ διαφορά ἐστιν ἐν τῇ ἡροδότου συγγραφῇ, διαφορὰ δέ ἐστιν αὐτῷ καὶ ὅσα ἐπὶ ταῖς νίκαις ταῖς πυθικαῖς μνημονεύουσιν· ἀμφικτύονες γὰρ πύθια ἔθεσαν πρῶτον. καὶ αἰχμαίας παραποτάμιος πυγμὴν ἐνίκησεν ἐν παισίν· ὡσαύτως δὲ ἡρόδοτος καταλέγων τὰς πόλεις ὅσας βασιλεὺς ξέρξης τῶν ἐν φωκεῦσιν ἐνέπρησε, καὶ παραποταμίους κατείλοχεν ἐν αὐταῖς πόλιν. οὐ μέντοι οἱ παραποτάμιοί γε ὑπὸ ἀθηναίων καὶ βοιωτῶν ἀνῳκίσθησαν· ἀλλὰ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις οἱ αὐτοὶ κατενεμήθησαν ὑπὸ ἀσθενείας· καὶ σπάνει χρημάτων. παραποταμίων μὲν δὴ οὔτε ἐρείπια ἔτι ἦν, οὔτε ἔνθα τῆς χώρας ᾠκίσθη ἡ πόλις μνημονεύουσιν. ὁδὸς δὲ ἡ ἐς ἀμφίκλειαν σταδίων ἐκ λιλαίας ἐστὶν ἑξήκοντα. ταύτην τὴν ἀμφίκλειαν ἐλυμήναντο οἵ τε ἐπιχώριοι τῷ ὀνόματι· καὶ ἡρόδοτος μὲν ὀφιτείαν ἐκάλεσεν, ἑπόμενος τῷ ἀρχαιοτάτῳ τῶν λόγων. ἀμφικτύονες δὲ δόγμα ἐπὶ τῇ τῶν πόλεων ἀπωλείᾳ τῶν ἐν φωκεῦσιν ἐξενεγκόντες, ὄνομα ἔθεντο αὐτῇ ὀφιτείαν· οἱ δὲ ἐπιχώριοι τοιάδε ἐπ' αὐτῇ λέγουσι· δυνάστην ἄνδρα ἐπιβουλὴν ἐχθρῶν ὑποπτεύσαντα ἐς νήπιον παῖδα, καταθέσθαι τὸν παῖδα ἐς ἀγγεῖον καὶ ἀποκρύψαι τῆς χώρας ἔνθα οἱ ἄδειαν ἔσεσθαι πλείστην ἠπίστατο. λύκον μὲν δὴ ἐπιχειρεῖν τῷ παιδί· δράκοντα δὲ ἰσχυρὸν ἀνέχειν τὴν φρουράν· ἐπιφερόμενον περὶ τὸ ἀγγεῖον. ὡς δὲ ὁ πατὴρ ἦλθε τοῦ παιδὸς τὸν δράκοντα ἐπιβουλεῦσαι τῷ παιδὶ ἐλπίζων, ἀφίησι τὸ ἀκόντιον· καὶ ἐκεῖνόν τε καὶ ὁμοῦ τῷ δράκοντι τὸν παῖδα ἀπέκτεινε. διδαχθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ποιμαινόντων, ὡς εὐεργέτην καὶ φύλακα τοῦ παιδὸς ἀπεκτονὼς εἴη, τὴν πυρὰν τῷ δράκοντι καὶ τῷ παιδὶ ἐποίησεν ἐν κοινῷ. τό, τε δὴ χωρίον ἐοικέναι καὶ ἐς τόδε καιομένῃ πυρᾷ φασι. καὶ ἀπὸ τοῦ δράκοντος ἐκείνου τὴν πόλιν ὀφιτείαν ὀνομασθῆναι. θέας δὲ μάλιστα ἄξιον, διονύσῳ δρῶσιν ὄργια. ἔσοδος ἐς τὸ ἄδυτον, οὐ δὲ ἐν φανερῷ σφίσιν ἄγαλμα οὐκ ἔστι. λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν ἀμφικλέων, μάντιν τε σφίσι τὸν θεὸν τοῦτον καὶ βοηθὸν νόσων σφίσι καθεστηκέναι. τὰ μὲν δὴ νοσήματα αὐτοῖς ἀμφικλεεῦσι καὶ τοῖς προσοικοῦσιν ἰᾶται δι' ὀνειράτων· πρόμαντις δὲ ὁ ἱερεύς ἐστι· χρᾷ δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ κάτοχος. ἀμφικλείας δὲ ἀπωτέρω σταδίους πεντεκαίδεκα, ἔστι τιθρώνιον ἐν πεδίῳ κειμένη. παρέχεται δὲ οὐδὲν ἐς μνήμην. ἐκ τιθρωνίου δὲ εἴκοσιν ἐς δρυμαίαν στάδιοι. καθότι δὲ αὕτη ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἐς δρυμαίαν ἐξ ἀμφικλείας ἡ εὐθεῖα περὶ τὸν κηφισσὸν συμμίσγουσίν ἐστιν, ἀπόλλωνος τιθρωνιεῦσιν ἐνταῦθα ἄλσος τε καὶ βωμοί· πεποίηται δὲ καὶ ναός· ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔστιν. ἀπέχει δὲ ἀμφικλείας ἡ δρυμαία σταδίους ὀγδοήκοντα. ἀποτραπέντι ἐς ἀριστερὰ κατὰ ἡροδότου λόγους ναυβολεῖς δὲ τὰ ἀρχαιότερα καὶ οἰκιστὴν οἱ ἐνταῦθα γενέσθαι σφισι φῶκον παῖδα τοῦ αἰακοῦ. δήμητρος δὲ θεσμοφόρου δρυμαίοις ἱερόν ἐστιν ἀρχαῖον· καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου πεποίηται· καὶ αὐτῇ θεσμοφόρια ἑορτὴν ἀπάγουσιν ἐπέτειον. ἐλάτεια δὲ τῶν ἐν φωκεῦσι μεγίστη πόλεών ἐστι τῶν ἄλλων μετά γε τοὺς δελφούς. κεῖται δὲ κατὰ ἀμφίκλειαν καὶ ἐς αὐτὴν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν ὁδός ἐστιν ἐξ ἀμφικλείας σταδίων πεδιὰς ἡ πολλή· καὶ αὖθις ἐκ τοῦ πολὺ ἀνάντης ἡ ἐγγυτάτω τοῦ ἐλατέων ἄστεως. ῥεῖ δὲ ἐν τῇ πεδιάδι ὁ κηφισσός· αἱ δὲ ὠτίδες καλούμεναι περὶ τὸν κηφισσὸν νέμονται μάλιστα ὀρνίθων. ἐλατεῦσι δὲ ἐξεγένετο μὲν κάσσανδρον καὶ τὴν μακεδόνων ἀπώσασθαι στρατείαν. ὑπῆρξε δὲ καὶ ταξίλου μιθριδάτῃ στρατηγοῦντος τὸν πόλεμόν σφισιν ἐκφυγεῖν· ἀντὶ δὲ τούτου τοῦ ἔργου ῥωμαῖοι δεδώκασιν αὐτοὺς ἐλευθέρους ὄντας, ἀτελῆ νέμεσθαι τὴν χώραν. ἀμφισβητοῦσι δὲ οὐχ οἱ ξενικοῦ γένους· καὶ ἀρκάδες φασὶν εἶναι τὸ ἀρχαῖον. ἔλατον γὰρ τὸν ἀρκάδος ἡνίκα ἐπὶ τὸ ἱερὸν φλεγύαι τὸ ἐν δελφοῖς ἐστρατεύσαντο ἀμῦναί τε τῷ θεῷ, καὶ ἐν τῇ φωκίδι ὁμοῦ τῷ στρατεύματι αὐτὸν καταμείναντα ἐλατείας οἰκιστὴν γενέσθαι. ἐν δὲ ταῖς φωκέων πόλεσιν, ἃς ὁ μῆδος ἐνέπρησεν, ἀριθμῆσαι καὶ τὴν ἐλάτειαν ἐστὶν ἐνταύταις. συμφοραὶ δὲ αἱ μὲν πρὸς φωκέας τοὺς ἄλλους, γεγόνασι σφίσιν ἐν κοινῷ· τὰς δὲ καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐλατεεῦσιν, ἐκ μακεδόνων παρεσκεύασεν ὁ δαίμων. καὶ ἐπὶ μὲν κασσάνδρου πολεμήσαντος ὀλυμπιόδωρος κατέ-

ἐλάτεια. ἄβαι. ὑάμπολις.

στη μάλιστα αἴτιος, ἄπρακτον τοῖς μακεδόσι γενέσθαι πολιορκίαν. φίλιππος δὲ ὁ δημητρίου τόν τε ἐν ἐλατείᾳ δῆμον πρὸς τὸ ἔσχατον δέους ἤγαγε· καὶ ὑπηγάγετο ἅμα τοὺς δυνατωτέρους δωρεᾷ. τίτος μὲν δὴ ὁ ἄρχων ῥωμαίων, τὸ γὰρ δὴ ἑλληνικὸν ἅπαν ἐλευθερώσων ἀπέσταλτο ἐκ ῥώμης, πολιτείαν τε ἐλατεῦσιν ἀποδώσειν τὴν ἀρχαίαν ἐπηγγέλλετο· καὶ δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο σφίσιν ἀπὸ μακεδόνων ἀφίστασθαι. οἱ δὲ ὑπὸ ἀγνωμοσύνης ὁ δῆμος, ἢ οἱ ἔχοντες τὰς ἀρχάς, φιλίππῳ τε ἦσαν πιστοί· καὶ ὑπὸ τοῦ ῥωμαίου πολιορκίᾳ παρέστησαν. χρόνῳ δὲ οἱ ἐλατεῖς ὕστερον ταξίλου τε μιθριδάτῃ στρατηγοῦντος καὶ τῶν ἐκ τοῦ πόντου βαρβάρων, ἀντέσχον τῇ πολιορκίᾳ. τούτῳ δ' ἐλευθέρους εἶναι τῷ ἔργῳ, δέδοταί σφισιν ὑπὸ ῥωμαίων. τὸ δὲ κοστοβώκων τε τῶν λῃστικῶν, τὸ κατ' ἐμὲ τὴν ἑλλάδα ἐπιδραμόν, ἀφίκετο καὶ ἐπὶ τὴν ἐλάτειαν. ἔνθα δὴ ἀνὴρ μνησίβουλος λόχον τε περὶ αὐτὸν ἀνδρῶν συνέστησε· καὶ καταφονεύσας πολλοὺς τῶν βαρβάρων, ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ. οὗτος ὁ μνησίβουλος δρόμου νίκας καὶ ἄλλας ἀνείλετο· καὶ ὀλυμπιάδι πέμπτῃ πρὸς ταῖς τριάκοντά τε καὶ διακοσίαις σταδίου καὶ τοῦ σὺν τῇ ἀσπίδι διαύλου. ἐν ἐλατείᾳ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ δρομέως μνησιβούλου χαλκοῦς ἕστηκεν ἀνδριάς. ἡ δὲ ἀγορὰ αὐτή τε ἐστὶ θέας ἀξία· καὶ ὁ ἔλατος ἀπειργασμένος στήλῃ. σαφῶς δὲ οὐκ οἶδα, εἴτε τιμῶντες οἷα οἰκιστὴν εἴτε καὶ μνήματος ἐπίθημα ἐποίησαν τὴν στήλην. τῷ δὲ ἀσκληπιῷ, ναὸς ᾠκοδόμηται· καὶ ἄγαλμα, γένεια ἔχον ἐστί. τοῖς δὲ ἐργασαμένοις τὸ ἄγαλμα ὀνόματα μέν, τιμοκλῆς καὶ τιμαρχίδης· γένους δέ εἰσι τοῦ ἀττικοῦ. ἐπὶ τῷ πέρατι τῷ ἐν δεξιᾷ τῆς πόλεως, θέατρόν τέ ἐστι καὶ χαλκοῦν ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἀρχαῖον. ταύτην τὴν θεὸν λέγουσιν ἀμῦναι σφίσιν ἐπὶ τοὺς ὁμοῦ ταξίλῳ βαρβάρους. ἐλατείας δὲ ὅσον σταδίους εἴκοσιν ἀφέστηκεν, ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν κραναίας ἱερόν. ἡ δὲ ὁδὸς ἐπὶ τοσοῦτον ἀνάντης ἠρέμα, ὡς ἀνιόντι μηδὲν καὶ λεληθέναι μᾶλλον αὐτῆς τὸ ἀνάντες. λόφος δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῷ πέρατι, τὰ πλείω μὲν ἀπότομος· οὐ μέντοι ἄγαν ἢ μεγέθους ἔχων ἐστὶν ἢ ὕψους. ἐπὶ τούτῳ τῷ λόφῳ, τὸ ἱερὸν πεποίηται· καὶ στοαί τέ εἰσι καὶ οἰκήσεις διὰ τῶν στοῶν, ἔνθα οἰκοῦσιν οἷς τὴν θεὸν θεραπεύειν καθέστηκε καὶ ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῷ ἱερωμένῳ. τὸν δὲ ἱερέα, ἐκ παίδων αἱροῦνται τῶν ἀνήβων, πρόνοιαν ποιούμενοι πρότερον τῆς ἱερωσύνης ἐξήκειν οἱ τὸν χρόνον πρὶν ἡβῆσαι. ἱερῶνται δὲ ἔτη συνεχῶς πέντε· ἐν οἷς τήν τε ἄλλην δίαιταν ἔχει παρὰ τῇ θεῷ, καὶ λουτρὰ ἀσάμινθοι κατὰ τρόπον εἰσὶν αὐτῷ τὸν ἀρχαῖον. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐποίησαν μὲν καὶ τοῦτο οἱ πολυκλέους παῖδες, ἔστι δὲ ἐσκευασμένον ὡς ἐς μάχην· καὶ ἐπείργασται τῇ ἀσπίδι τῷ ἀθήνησι μίμημα ἐπὶ τῇ ἀσπίδι τῆς καλουμένης ὑπὸ ἀθηναίων παρθένου. ἐς ἄβας δὲ ἀφικέσθαι καὶ ἐς ὑάμπολίν ἐστι μὲν καὶ ἐξ ἐλατείας, ὀρεινὴν ὁδὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ ἐλατέων ἄστεως. ἡ δὲ ἐπὶ ὀποῦντα λεωφόρος ἡ ἐξ ὀρχομενοῦ, καὶ ἐς ταύτας φέρει τὰς πόλεις. ἰόντι οὖν ἐς ὀποῦντα ἐξ ὀρχομενοῦ, καὶ ἐκτραπέντι, οὐ πολλὴ ἐπ' ἀριστερὰν ὁδὸς ἡ ἐς ἄβας. οἱ δὲ ἐν ταῖς ἄβαις ἐς γῆν τὴν φωκίδα ἀφικέσθαι λέγουσιν ἐξ ἄργους· καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ ἄβαντος τοῦ οἰκιστοῦ λαβεῖν τὴν πόλιν. τὸν δὲ λυγκέως τε καὶ ὑπερμνήστρας τῆς δαναοῦ παῖδα εἶναι. ἀπόλλωνος δὲ ἱερὰς νενομίκασιν εἶναι τὰς ἄβας ἐκ παλαιοῦ· καὶ χρηστήριον αὐτόθι ἦν ἀπόλλωνος. θεῷ δὲ τῷ ἐν ἄβαις, οὐχ ὁμοίως ῥωμαῖοί τε ἀπένειμαν τὰ ἐς τιμὴν καὶ ὁ πέρσης· ἀλλὰ ῥωμαῖοι μὲν εὐσεβείᾳ τῇ ἐς τὸν ἀπόλλωνα ἀβαίοις δεδώκασιν αὐτονόμους σφᾶς εἶναι. στρατιὰ δὲ ἡ μετὰ ξέρξου, κατέπρησε καὶ τὸ ἐν ἄβαις ἱερόν. ἑλλήνων δὲ τοῖς ἀντιστᾶσι τῷ βαρβάρῳ, τὰ κατακαυθέντα ἱερὰ μὴ ἀνιστάναι σφίσιν ἔδοξεν· ἀλλ' ἐς τὸν πάντα ὑπολείπεσθαι χρόνον τοῦ ἔχθους ὑπομνήματα. καὶ τοῦδε εἵνεκα οἵ τε ἐν τῇ ἁλιαρτίᾳ ναοὶ καὶ ἀθηναίοις τῆς ἥρας ἐπὶ ὁδῷ τῇ φαληρικῇ, καὶ οἱ ἐπὶ φαληρῷ τῆς δήμητρος καὶ κατ' ἐμὲ ἔτι ἡμίκαυτοι μένουσι. τοιαύτην θέαν καὶ ἐν ἄβαις ἱεροῦ τό γε εἶναι δοκῶ, ἐς ὃ ἐν τῷ πολέμῳ τῷ φωκικῷ βιασθέντας μάχῃ φωκέων ἄνδρας καὶ ἐς ἄβας ἐκπεφευγότας, αὐτούς τε οἱ θηβαῖοι τοὺς ἱκέτας καὶ τὸ ἱερόν, δεύτερον δὴ οὗτοι μετὰ μήδους ἔδοσαν πυρί. εἱστήκει δὲ οὖν καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι οἰκοδομημάτων ἀσθενέστατον, ὁπόσα ἤδη φλὸξ ἐλυμήνατο, ἅτε ἐπὶ τῷ μηδικῷ προλωβησαμένῳ πυρὶ αὖθις ὑπὸ τοῦ βοιωτίου πυρὸς κατειργασμένον. παρὰ δὲ τὸν ναὸν τὸν μέγαν ἔστιν ἄλλος ναός, ἀποδέων ἐκείνου μέγεθος. βασιλεὺς δὲ ἀδριανὸς ἐποίησε τῷ ἀπόλλωνι. τὰ δὲ ἀγάλματα ἀρχαιότερα, καὶ αὐτῶν ἐστιν ἀβαίων ἀναθήματα· χαλκᾶ δὲ εἴργασται. καὶ ὁμοίως ἔστιν ὀρθά· ἀπόλλων καὶ λητώ τε καὶ ἄρτεμις. ἀβαίοις δέ, ἔστι μὲν θέατρον· ἔστι δὲ καὶ ἀγορὰ σφίσι, κατασκευῆς ἀμφότερα ἀρχαίας. ἐπανελθόντα δὲ ἐς τὴν ὁδὸν τὴν ἐς ὀποῦντα εὐθεῖαν, ὑάμπολις τὸ ἀπὸ τούτου ἐκδέχεται. τῶν δὲ ἐνταῦθα ἀνθρώπων καὶ αὐτὸ κατηγορεῖ τὸ ὄνομα, οἵτινες ἦσαν ἐξ ἀρχῆς καὶ ὁπόθεν ἐξαναστάντες ἀφίκοντο ἐς ταύτην τὴν χώραν. ὕαντες γὰρ οἱ ἐκ θηβῶν, κάδμον καὶ τὸν σὺν ἐκείνῳ φυγόντες στρατόν, ἀφίκοντο ἐνταῦθα. τὰ μὲν δὴ ἀρχαιότερα ὑπὸ τῶν περιχώρων ἐκαλεῖτο ὑάντων πόλις· χρόνῳ μέντοι ὕστερον, ὑάμπολιν ἐξενίκησεν ὀνομασθῆναι. ἅτε δὲ καὶ βασιλέως ξέρξου καταπρήσαντος τὴν πόλιν, καὶ αὖθις φιλίππου κατασκάψαντος, ὅμως τὰ ὑπολειπόμενα ἦν ἀγορᾶς τε ἀρχαίας κατασκευή· καὶ βουλευτήριον οἴκημα οὐ μέγα· καὶ θέατρον οὐ πόρρω τῶν πυλῶν. ἀδριανὸς δὲ ὁ βασιλεύς, στοὰν ᾠκοδόμησε· καὶ ἐπώνυμος ἡ στοὰ τοῦ ἀναθέντος βασιλέως ἐστί. φρέαρ δέ σφισίν ἐστιν ἕν· ἀπὸ τούτου μόνου καὶ πίνουσι καὶ λούονται. ἀπ' ἄλλου δὲ ἔχουσιν οὐδενός· πλήν γε δὴ ὥρᾳ χειμῶνος τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ. σέβονται δὲ

ὁδὸς ἐκ χαιρωνείας εἰς φωκίδα. στεῖρις. ἀμβρωσσός. θάμνος λεγομένη κόκκος. ἀντίκυρα. ἑλλέβορος μέλας καὶ λευκός. ξενόδαμος παγκρατιστής.

μάλιστα ἄρτεμιν· καὶ ναὸς ἀρτέμιδός ἐστιν αὐτοῖς· τὸ δὲ ἄγαλμα ὁποῖόν τί ἐστιν οὐκ ἐδήλωσα· δὶς γὰρ καὶ οὐ πλέον ἑκάστου ἐνιαυτοῦ τὸ ἱερὸν ἀνοιγνύναι νομίζουσιν. ὁπόσα δ' ἂν τῶν βοσκημάτων ἱερὰ ἐπονομάσωσιν εἶναι τῇ ἀρτέμιδι ἄνευ νόσων, ταῦτα καὶ πιότερα τῶν ἄλλων ἐκτρέφεσθαι λέγουσιν. ἐς βολὴ δὲ ἐκ χαιρωνείας ἐς γῆν τὴν φωκίδα, οὐ μόνον ἡ εὐθεῖά ἐστιν ἐς δελφούς, ἡ διά τε πανοπέως καὶ παρὰ τὴν δαυλίδα καὶ ὁδὸν τὴν σχιστήν, φέρει δὲ ἐκ χαιρωνείας καὶ ἑτέρα τραχεῖά τε ὁδὸς καὶ ὀρεινὴ τὰ πλέονα ἐς πόλιν φωκέων στεῖριν. μῆκος δὲ εἴκοσι στάδιοι τῆς ὁδοῦ καὶ ἑκατόν. οἱ δὲ ἐνταῦθα φασὶν οὐ φωκεῖς, ἀθηναῖοι δὲ εἶναι τὰ ἄνωθεν. καὶ ἐκ τῆς ἀττικῆς ὁμοῦ πετεῷ τῷ ὀρνέως ἀφικέσθαι διωχθέντι ὑπὸ αἰγέως ἐξ ἀθηνῶν. ὅτι δὲ τῷ πετεῷ πολὺ ἐκ τοῦ δήμου τῶν στειρέων ἠκολούθησεν, ἐπὶ τούτῳ κληθῆναι τὴν πόλιν στεῖριν. στειρίταις δέ ἐστιν ἐπὶ ὑψηλοῦ καὶ πετρώδους ἡ οἴκησις. σπανίζουσιν οὖν κατὰ τοῦτο ὕδατος θέρους ὥρᾳ. φρέατα γὰρ αὐτόθι, οὔτε πολλά, οὔτε ὕδωρ παρεχόμενά ἐστιν ἐπιτήδειον. ταῦτα μὲν δὴ λουτρά σφισι καὶ ὑποζυγίοις ποτὸν γίνεται. τὸ δὲ ὕδωρ οἱ αὐτοὶ τὸ πότιμον, ὅσον σταδίους τέσσαρας ὑποκαταβαίνοντες λαμβάνουσιν ἐκ πηγῆς. ἡ δὲ ἐν πέτραις ἐστὶν ὀρωρυγμένη. καὶ ἀρύονται κατιόντες ἐς τὴν πηγήν. δήμητρος δὲ ἐπίκλησιν, στειρίτιδος ἱερόν, ἔστιν ἐν στείριδι. πλίνθου μὲν τῆς ὠμῆς τὸ ἱερόν. λίθου δὲ τοῦ πεντελησίου τὸ ἄγαλμα. δᾷδας ἡ θεὸς ἔχουσα. παρὰ δὲ αὐτὴν κατειλημμένον ταινίαις ἄγαλμα ἀρχαῖόν ἐστιν ἄλλο. ὁπόσα δήμητρι ἐς τιμήν. ἐς δὲ ἀμβρωσσὸν στάδιοι περὶ ἑξήκοντά εἰσιν ἐκ στείρεως. πεδιὰς ἡ ὁδός. ὀρῶν ἐν μέσῳ πεδίον κείμενον. ἄμπελοι δὲ οὐ πολύ εἰσι τοῦ πεδίου καὶ ἐν γῇ τῇ ἀμβροσσέων. συνεχεῖς μὲν ὥσπερ αἱ ἄμπελοι πεφύκασιν οἱ θάμνοι. τὴν δὲ θάμνον ταύτην ἴωνες μὲν καὶ τὸ ἄλλο ἑλληνικὸν κόκκον. γαλάται δὲ οἱ ὑπὲρ φρυγίας, φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ σφίσιν ὀνομάζουσιν ὗς. γίνεται δὲ αὕτη μέγεθος μὲν ἡ κόκκος κατὰ τὴν ῥάμνον καλουμένην. φύλλα δὲ μελάντερα μὲν καὶ μαλακώτερα ἢ ἡ σχῖνος. τὰ μέντοι ἄλλα ἐοικότα ἔχει τῇ σχίνῳ. ὁ δὲ αὐτῆς καρπὸς ὅμοιος τῷ καρπῷ τῆς στρύχνου. μέγεθος μέν ἐστι κατὰ ὄροβον. γίνεται δέ τι ἐν τῷ καρπῷ τῆς κόκκου βραχὺ ζῷον. τοῦτο εἰ ἀφίκοιτο ἐς τὸν ἀέρα πεπανθέντος τοῦ καρποῦ, πέτεται αὐτίκα. καὶ ἐοικὸς κώνωπι φαίνοιτο ἄν. νῦν δὲ πρότερον πρὶν ἢ τὸ ζῷον κινηθῆναι, συλλέγουσι τῆς κόκκου τὸν καρπόν. καὶ ἔστι τοῖς ἐρίοις ἡ βαφὴ, τὸ αἷμα τοῦ ζώου. ἡ δὲ ἀμβρωσσὸς κεῖται μὲν ὑπὸ τὸ ὄρος τὸν παρνασσόν. τὰ ἐπέκεινα δὲ οἱ δελφοί. τεθῆναι δὲ τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἀπὸ ἥρωος φασὶν ἀμβρώσσου. θηβαῖοι ἐς τὸν μακεδόνων καὶ φιλίππου καθισταμένοι πόλεμον, περιέβαλον τῇ ἀμβρώσσῳ διπλοῦν τεῖχος. τὸ δέ ἐστιν ἐπιχωρίου λίθου. χροιὰν μέλανος ἐς τὰ μάλιστα ἰσχυροῦ. κύκλος δὲ ἑκάτερος τοῦ τείχους, πλάτος μὲν ἀποδέον ὀλίγον ἐστὶν ὀργυιᾶς. τὸ δὲ ὕψος ἔστιν ἐς ἡμίσειάν τε καὶ δύο ὀργυιὰς ὅπου μὴ τὸ τεῖχος πεπόνηκε. διάστημα δὲ, ἀπὸ τοῦ προτέρου τῶν κύκλων ἐπὶ τὸν δεύτερόν ἐστιν ὀργυιά, κατασκευὴ δὲ, πύργων ἢ ἐπάλξεων ἢ ὅτι ἄλλο ἐς εὐπρέπειαν τείχους, παρεῖται τὰ πάντα σφίσιν ἅτε τειχίζουσιν ἐπὶ μόνῳ τῷ αὐτίκα ἀμύνεσθαι. ἔστι δὲ ἀγορά τε ἀμβρωσσεῦσιν οὐ μεγάλη. καὶ ἀνδριάντων ἐν αὐτῇ λίθου πεποιημένων κατεάγασιν οἱ πολλοί. τραπέντι δὲ ἐπὶ ἀντίκυραν, ἀνάντης τὰ πρῶτά ἐστιν ὁδός. ἀναβάντι δὲ ὅσον δύο σταδίους, ὁμαλές τε χωρίον, καὶ ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ δικτυνναίας ἐπίκλησιν ἱερόν ἐστιν ἀρτέμιδος. ταύτην οἱ ἀμβρωσσεῖς ἄγουσιν μάλιστα ἐν τιμῇ, τῷ δὲ ἀγάλματι, ἐργασία τέ ἐστιν αἰγιναία. καὶ μέλανος τοῦ λίθου πεποίηται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς δικτυνναίας, κατάντης ὁδὸς ἐς ἀντίκυραν πᾶσά ἐστι. τὰ δὲ ἀρχαιότερα ὄνομα εἶναι κυπάρισσον τῇ πόλει φασί. καὶ ὅμηρον ἐν φωκέων καταλόγῳ τὸ ὄνομα ἐθελῆσαι θέσθαι γε αὐτόν. ὅτι ἤδη τηνικαῦτα ἐκαλεῖτο ἀντίκυρα. εἶναι γὰρ δὴ τὸν ἀντικυρέα κατὰ ἡρακλέα ἡλικίαν. κεῖται μὲν δὴ ἡ πόλις κατὰ μεδεῶνος τὰ ἐρείπια. ἐδήλωσα δὲ ἀρχομένης τῆς ἐς φωκέας ἐς τὸ ἱερὸν ἀσεβῆσαι τὸ ἐν δελφοῖς. ἀντικυρέας δ' ἐποίησεν ἀναστάτους, καὶ ὁ ἀμύντου φίλιππος. ἐποίησε δὲ καὶ δεύτερα ὁ ὀτίλιος ὁ ῥωμαῖος, ὅτι ἦσαν ὑπήκοοι, καὶ οὗτοι φιλίππου τοῦ δημητρίου βασιλεύοντος μακεδόνων. ὁ δὲ ἐπὶ τὸν φίλιππον ἀμύνειν ἀθηναίοις ὁ ὀτίλιος ἀπέσταλτο ἐκ ῥώμης. τὰ δὲ ὄρη τὰ ὑπὲρ τὴν ἀντίκυραν πετρώδη τε ἄγαν ἐστὶ καὶ ἐν αὐτοῖς φύεται μάλιστα ὁ ἑλλέβορος. ὁ μὲν αὐτῶν μέλας, χωρεῖται ἀνθρώποις καὶ ἔστι γαστρὶ καθάρσιον. ὁ δὲ ἕτερος λευκὸς καὶ δι' ἐμέτου καθαίρειν πέφυκε. τὸ δὲ φάρμακον τὸ ἐς τὴν κάθαρσιν, ἡ τοῦ ἑλλεβόρου ῥίζα ἐστίν. ἀντικυρεῦσι δὲ, εἰσὶ μὲν ἀνδριάντες ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῖ. ἔστι δὲ σφισιν ἐπὶ τῷ λιμένι ποσειδῶνος οὐ μέγα ἱερόν. λογάσιν ᾠκοδομημένον λίθοις. κεκονίαται δὲ τὰ ἐντός. τὸ δὲ ἄγαλμα ὀρθὸν χαλκοῦ πεποιημένον. βέβηκε δὲ ἐπὶ δελφῖνι τῷ ἑτέρῳ τῶν ποδῶν. κατὰ τοῦτο δὲ ἔχει καὶ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῷ μηρῷ. ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τρίαινά ἐστιν αὐτῷ. τοῦ γυμνασίου δὲ ἐν ᾧ καὶ τὰ λουτρὰ σφίσι πεποίηται, τούτου πέραν ἄλλο γυμνάσιόν ἐστιν ἀρχαῖον. ἀνδριὰς δὲ ἕστηκεν ἐν αὐτῷ χαλκοῦς. φησὶ δὲ ἐπ' αὐτῷ τὸ ἐπίγραμμα, ξενόδαμον παγκρατιαστὴν ἀντικυρέα ἐν ἀνδράσιν ὀλυμπικὴν ἀνῃρῆσθαι νίκην. εἰ δὲ ἀληθεύει τὸ ἐπίγραμμα ὀλυμπιάδι τῇ πρώτῃ μετὰ δέκα καὶ διακοσίας, φαίνοιτο ἂν κότινον ὁ ξενόδαμος εἰληφώς. αὕτη δὲ ἐν τοῖς ἠλείων γράμμασι παρεῖται μόνη πασῶν ἡ ὀλυμπιάς. ἔστι δὲ ὑπὲρ τὴν ἀγορὰν ἐν φρέατι ὕδατος πηγή. σκέπη δὲ ἀπὸ ἡλίου τῷ φρέατι, ὄροφός τε καὶ ἀνέχοντες τὸν ὄροφον κίονες. ἔστι δὲ οὐ πολὺ ἀνωτέρω τοῦ φρέατος, λίθοις τοῖς ἐπιτυ-

Βουλίδιοι· καὶ θεὸς ὁ μέγιστος παρ' αὐτοῖς
καλούμενος· κιρραῖον πεδίον.

χοῦσιν ᾠκοδομημένον μνῆμα· ταφῆναι δέ φασιν ἐνταῦθα τοὺς ἰφίτου παῖδας· τὸν μὲν ἀνασωθέντα ἐξ ἰλίου καὶ ἀποθανόντα ἐν τῇ οἰκείᾳ· σχεδίῳ δὲ ἐν μὲν γῇ τῇ τρωάδι τὴν τελευτὴν συμβῆναι λέγουσιν· ἀχθῆναι δὲ οἴκαδε καὶ τούτου τὰ ὀστᾶ. τῆς πόλεως δὲ ἐν δεξιᾷ, δύο μάλιστα προελθόντι ἀπ' αὐτῆς σταδίους, πέτρα τέ ἐστιν ὑψηλή· μοῖρα ὄρους ἡ πέτρα· καὶ ἱερὸν ἐπ' αὐτῆς πεποιημένον ἐστὶν ἀρτέμιδος ἔργων τῶν πραξιτέλους δᾷδα ἔχουσα ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ ὑπὲρ τῶν ὤμων φαρέτραν· παρὰ δὲ αὐτὴν κύων ἐν ἀριστερᾷ· μέγεθος δὲ ὑπὲρ τὴν μεγίστην γυναῖκα τὸ ἄγαλμα. τῇ δὲ γῇ τῇ φωκίδι ἐστὶν ὅμορος· ἡ ὀνομάζεται μὲν ἀπὸ βούλωνος ἀγαγόντος τὴν ἀποικίαν ἀνδρός· συνῳκίσθη δὲ ἐκ πόλεων τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ δωρίδι. λέγονται δὲ οἱ βουλίδιοι φιλομήλου καὶ φωκέων σύλλογον τὸν κοινὸν   ἐς δὲ τὴν βοῦλιν ἐκ μὲν τῆς βοιωτίας θίσβης, σταδίων ἐστὶν ὁδὸς ὀγδοήκοντα, ἐξ ἀντικύρας δὲ τῆς φωκέων δι' ἠπείρου μὲν καὶ εἰ ἀρχήν ἐστιν, οὐκ οἶδα. οὕτω δύσβατα ὄρη καὶ τραχέα τὰ μεταξὺ ἀντικύρας τέ ἐστι καὶ βούλιδος. ἐς δὲ τὸν λιμένα σταδίων ἐξ ἀντικύρας ἐστὶν ἑκατόν· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ λιμένος στάδια ὁδοῦ τῆς πεζῆς τὰ ἐς βοῦλιν ἑπτὰ εἶναι μάλιστα εἰκάζομεν. κάτεισι δὲ καὶ ποταμὸς ἐς θάλασσαν ταύτῃ χείμαρρος· ὃν οἱ ἐπιχώριοι ὀνομάζουσιν ἡράκλειον. κεῖται δὲ ἐπὶ ὑψηλοῦ τε ἡ βοῦλις, καὶ ἐν παράπλῳ τοῖς περαιουμένοις ἐξ ἀντικύρας ἐς λέχαιον τὸ κορινθίων. οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐνταῦθα πλέον ἢ ἡμίσεις, κόχλων ἐς βαφὴν πορφύρας εἰσὶν ἁλιεῖς. κατασκευὴ δὲ ἡ ἐν τῇ βούλιδι οὔτε ἡ ἄλλη θαύματος πολλοῦ· καὶ ἱερὰ θεῶν ἐστιν ἀρτέμιδος· τὸ δὲ αὐτῶν, διονύσου. τὰ δὲ ἀγάλματα ξύλου μέν ἐστιν εἰργασμένα· ὅστις δὲ ἦν ὁ ποιήσας, οὐχ οἷοί τε ἐγινόμεθα συμβαλέσθαι. θεῶν ὃν τινα οἱ βουλίδιοι σέβουσι μάλιστα· μέγιστον μὲν ὀνομάζουσι· διὸς δὲ κατὰ ἡμετέραν δόξαν, ἔστιν ἐπίκλησις. καὶ πηγὴ βουλιδίοις ἐστὶ καλουμένη σαύνιον. ἐς δὲ κίρραν τὸ ἐπίνειον δελφῶν, ὁδὸς μὲν σταδίων ἑξήκοντά ἐστιν ἐκ δελφῶν. καταβάντι δὲ ἐς τὸ πεδίον, ἱππόδρομός τέ ἐστι καὶ ἀγῶνα πύθια ἄγουσιν ἐνταῦθα τὸν ἱππικόν. τὰ μὲν δὴ ἐς τὸν ἐν ὀλυμπίᾳ ταράξιππον, ἐδήλωσέ μοι τὰ ἐς ἠλείους τοῦ λόγου. ὁ δὲ ἱππόδρομος ἔοικε τοῦ ἀπόλλωνος τάχα μέν που καὶ αὐτὸς τῶν ἱππευόντων τινὰ ἀνιᾶσαι, ἅτε ἀνθρώποις τοῦ δαίμονος ὁμοίως ἐπὶ ἔργῳ παντὶ καὶ ἀμείνω καὶ τὰ χείρω νέμοντος. οὐ μέντοι καὶ αὐτὸς ταραχὴν τοῖς ἵπποις, ὁ ἱππόδρομος· οὔτε κατὰ αἰτίαν ἥρωος, οὔτε ἐπ' ἄλλῃ πέφυκεν ἐργάζεσθαι προφάσει. τὸ δὲ πεδίον τὸ ἀπὸ τῆς κίρρας, ψιλόν ἐστιν ἅπαν. καὶ φυτεύειν δένδρα οὐκ ἐθέλουσιν· ἢ ἔκ τινος ἀρᾶς, ἢ ἀχρεῖον τὴν γῆν ἐς δένδρων τροφὴν εἰδότες. λέγεται δὲ ἐς τὴν κίρραν, καὶ ἀπὸ τῆς κίρρας τὸ ὄνομα τὸ ἐφ' ἡμῶν τεθῆναι τῷ χωρίῳ φασίν. ὅμηρος μέντοι κρίσαν ἔν τε ἰλιάδι ὁμοίως καὶ ὕμνῳ τῷ ἐς ἀπόλλωνα ὀνόματι τῷ ἐξ ἀρχῆς καλεῖ τὴν πόλιν. χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ ἐν τῇ κίρρᾳ ἄλλα τε ἠσέβησαν ἐς τὸν ἀπόλλωνα, καὶ ἀπέτεμνον τοῦ θεοῦ τῆς χώρας. πολεμεῖν οὖν πρὸς τοὺς κιρραίους ἔδοξεν ἀμφικτύοσι· καὶ κλεισθένη τε σικυωνίων τυραννοῦντα προεστήσαντο ἡγεμόνα εἶναι· καὶ σόλωνα ἐξ ἀθηνῶν ἐπηγάγοντο συμβουλεύειν. χρωμένοις δέ σφισιν ὑπὲρ νίκης, ἀνεῖπεν ἡ πυθία.

» Οὐ πρὶν τῆσδε πόληος ἐρείψετε πύργον ἑλόντες,
» Πρὶν καὶ ἐν ἐμῷ τεμένει κυανώπιδος ἀμφιτρίτης,
» Κῦμα ποτὶ κλύζῃ κελαδοῦν ἐπ' οἴνοπα πόντον.

Ἔπεισεν οὖν ὁ σόλων καθιερῶσαι τῷ θεῷ τὴν κιρραίαν· ἵνα δὴ τῷ τεμένει τοῦ ἀπόλλωνος γένηται γείτων ἡ θάλασσα. εὑρέθη δὲ καὶ ἕτερον τῷ σόλωνι σόφισμα ἐς τοὺς κιρραίους. τοῦ γὰρ πλείστου τὸ ὕδωρ ῥέον διὰ ὀχετοῦ σφίσιν ἐς τὴν πόλιν, ἀπέτρεψεν ἀλλαχόσε ὁ σόλων. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὴν πολιορκοῦντας ἔτι ἀντεῖχον ἔκ τε φρεάτων καὶ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ πίνοντες. ὁ δὲ τοῦ ἐλλεβόρου τὰς ῥίζας ἐμβαλὼν ἐς τὸν πλεῖστον, ἐπειδὴ ἱκανῶς τοῦ φαρμάκου τὸ ὕδωρ ἤσθετο ἔχον, ἀπέστρεψεν αὖθις ἐς τὸν ὀχετόν. καὶ ἐνεφορήσαντο γὰρ ἄδην οἱ κιρραῖοι τοῦ ὕδατος. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ ἀπαύστου τῆς διαρροίας ἐξέλιπον οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους τὴν φρουράν. ἀμφικτύονες δὲ ὡς εἷλον τὴν πόλιν, ἐπράξαντο ὑπὲρ θεοῦ δίκας παρὰ κιρραίων. καὶ ἐπίνειον δελφῶν ἐστιν ἡ κίρρα. παρέχεται δὲ καὶ ἐς θέαν ἀπόλλωνος καὶ ἀρτέμιδος, καὶ λητοῦς ναός τε καὶ ἀγάλματα μεγέθει μεγάλα, καὶ ἐργασίας ἀττικῆς. ἡ δὲ ἀδράστεια ἵδρυται μὲν ἐν τῷ αὐτῷ σφίσι, μεγέθει δὲ τῶν ἄλλων ἀποδέουσα ἀγαλμάτων ἐστίν. Ἡ δὲ γῆ ἡ λοκρῶν τῶν καλουμένων ὀζολῶν, προσεχὴς τῇ φωκίδι ἐστὶ κατὰ τὴν κίρραν. ἐς δὲ τὴν ἐπίκλησιν τῶν λοκρῶν τούτων διάφορα ἤκουσα· ὁμοίως δὲ ἅπαντα δηλώσω. ὀρεσθεῖ τῷ δευκαλίωνος βασιλεύοντι ἐν τῇ χώρᾳ, κύων ἔτεκεν ἀντὶ σκύλακος ξύλον· κατορύξαντος δὲ τοῦ ὀρεσθέως τὸ ξύλον, ἅμα τῷ ἦρι φῦναι ἄμπελον ἀπ' αὐτοῦ λέγουσι· καὶ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῶν ὄζων γενέσθαι τὸ ὄνομα τοῖς αὐτοῖς. οἱ δὲ νέσσον πορθμεύοντα ἐπὶ τῷ εὐήνῳ τρωθῆναι μὲν ὑπὸ ἡρακλέους· οὐ μέντοι καὶ αὐτίκα γε ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ἐς τὴν γῆν ταύτην ἐκφυγεῖν νομίζουσι· καὶ ὡς ἀπέθανε, σήπεσθαί τε ἄταφον, καὶ ὀσμῆς τῷ ἐνταῦθα ἀέρι μεταδοῦναι δυσώδους. ὁ δὲ τρίτος τῶν λόγων καὶ ὁ τέταρτος, ὁ μὲν ποταμοῦ τινος ἄτοπον τήν τε ἀτμίδα καὶ αὐτό φησιν εἶναι τὸ ὕδωρ. ὁ δὲ τὸν ἀσφόδελον φύεσθαι πολύν, καὶ ἀνθοῦντα ὑπὸ τῆς ὀσμῆς. λέγεται δὲ καὶ ὡς οἱ πρῶτοι τῶν ἐνταῦθα ἀνθρώπων ἦσαν αὐτόχθονες· ἐσθῆτα δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί πω ὑφαίνεσθαι, σκέπην πρὸς τὸ ῥῖγος θηρίων δέρματα ἐποιοῦντο ἀδέψητα· τὸ δασὺ τῶν δερμάτων ἐς τὸ ἐκτὸς ὑπὲρ εὐπρεπείας τρέποντες. ἔμελλεν οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ ταῖς βύρσαις, καὶ ὁ χρὼς σφισιν ἔσεσθαι δυσώδης. δελφῶν δὲ ἀπωτέρω σταδίοις εἴκοσι καὶ ἑκατόν ἐστιν ἄμφισσα μεγίστη καὶ ὀνομαστοτάτη πόλις τῶν λοκρῶν. ἐσποιοῦσι δὲ αὐτοὺς ἐς τὸ αἰτωλικὸν, αἰσχύνῃ τοῦ ὀζολῶν τοῦ ὀνόματος. καὶ δὴ καὶ ἔχει λόγον εἰκό-

ῥοῖκος καὶ θεόδωρος. παῖδες ἄνακτες. μυωνία. ναύπακτος. ἔπη ναυπάκτια. ἀνύτη καὶ φαλύσιος ἀναβλέπων.

τα. ὅτε βασιλεὺς ὁ ῥωμαίων ἀναστάτους, ἐς τὸν νικοπόλεως συνοικισμὸν ἐποίησεν αἰτωλοὺς, ἀποχωρῆσαι τοῦ δήμου τὸ πολὺ ἐς τὴν ἄμφισσαν. τὸ μέντοι ἐξ ἀρχῆς τοῦ γένους λοκρῶν εἰσι. τεθῆναι δὲ τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἀπὸ ἀμφίσσης τῆς μάκαρος τοῦ αἰόλου φασὶν, καὶ ἀπόλλωνα ἐραστὴν γενέσθαι τῆς ἀμφίσσης. κεκόσμηται δὲ ἡ πόλις κατασκευῇ τε τῇ ἄλλῃ καὶ τὰ μάλιστα ἥκοντα ἐς μνήμην, ἔστι μὲν μνῆμα ἀμφίσσης. ἔστι δὲ ἀνδραίμονος. σὺν δὲ αὐτῷ ταφῆναι λέγουσι καὶ γόργην τὴν οἰνέως συνοικήσασαν τῷ ἀνδραίμονι. ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει, ναὸς σφίσιν ἀθηνᾶς. καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν χαλκοῦν πεποιημένον. κομισθῆναι δὲ ὑπὸ θόαντός φασιν αὐτὴν, ἐξ ἰλίου. καὶ τῶν λαφύρων τῶν ἐκ τροίας. οὐ μήν γε καὶ ἐμὲ ἔπειθον. ἐδήλωσα δὲ ἐν τοῖς προτέροις τοῦ λόγου σαμίους ῥοῖκον φιλαίου καὶ θεόδωρον τηλέκλους εἶναι τοὺς εὑρόντας χαλκὸν, ἐς τὸ ἀκριβέστατον τῆξαι. καὶ ἐχώνευσαν οὗτοι πρῶτοι. θεοδώρου μὲν δὴ οὐδὲν ἔτι οἶδα ἐξευρὼν ὅσα γε χαλκοῦ πεποιημένα. ἐν δὲ ἀρτέμιδος τῆς ἐφεσίας πρὸς τὸ οἴκημα ἐρχομένῳ τὸ ἔχον τὰς γραφὰς, λίθου θριγκός ἐστιν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ τῆς πρωτοθρονίης καλουμένης ἀρτέμιδος. ἀγάλματα δὲ ἄλλα τε ἐπὶ τοῦ θριγκοῦ, καὶ γυναικὸς εἰκὼν πρὸς τῷ πέρατι ἕστηκε τέχνη τοῦ ῥοίκου. νύκτα δὲ οἱ ἐφέσιοι καλοῦσι. τούτου οὖν τὸ ἄγαλμα τῆς ἐν τῇ ἀμφίσσῃ ἀθηνᾶς, καὶ ἰδεῖν ἐστιν ἀρχαιότερον. καὶ ἀργότερον τὴν τέχνην. ἄγουσι δὲ καὶ τελετὴν οἱ ἀμφισσεῖς ἀνάκτων καλουμένων παίδων. οἵτινες δὲ θεῶν εἰσιν οἱ ἄνακτες παῖδες, οὐ κατὰ ταυτά ἐστιν εἰρημένον. ἀλλὰ οἱ μὲν τοὺς διοσκούρους. οἱ δὲ κούρητας. οἱ δὲ πλέον τι ἐπίστασθαι νομίζοντες καβείρους λέγουσι. τούτων δὲ τῶν λοκρῶν, τοσαίδε ἄλλαι πόλεις εἰσίν. ἄνω μὲν ὑπὲρ ἀμφίσσης πρὸς ἤπειρον μυωνία. σταδίοις ἀπωτέρω τριάκοντα ἀμφίσσης. οὗτοι καὶ τῷ διῒ ἐν ὀλυμπίᾳ, οἱ ἀναθέντες εἰσὶ μυωνεῖς τὴν ἀσπίδα. κεῖται δὲ πόλισμα ἐπὶ ὑψηλοῦ. καί σφισιν ἄλσος καὶ βωμὸς θεῶν μειλιχίων ἐστί. νυκτεριναὶ δὲ αἱ θυσίαι, θεοῖς τε τοῖς μειλιχίοις εἰσὶ καὶ ἀναλῶσαι τὰ κρέα αὐτόθι πρινὴ ἥλιον ἐπισχεῖν νομίζουσι. καὶ ποσειδῶνός ἐστιν ὑπὲρ τὴν πόλιν τέμενος, καλούμενον ποσειδώνιον. ἐν δὲ αὐτῷ ναὸς ποσειδῶνος. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐς ἐμὲ οὐκ ἦν. οὗτοι μὲν δὴ ὑπεροικοῦσιν ἀμφίσσης. ἐπὶ θαλάσσης δὲ οἰάνθεια. καὶ ταύτῃ ὁμοροῦσά ἐστι ναύπακτος. πλὴν δὲ ἀμφίσσης, ὑπ᾽ ἀχαιῶν οἱ ἄλλοι πατρέων ἄρχονται, βασιλέως σφίσι δόντος αὐγούστου. ἐν οἰανθείᾳ δὲ ἀφροδίτης τε ἱερὸν καὶ ὀλίγον ὑπὲρ τὴν πόλιν κυπαρίσσου τε ἀναμὶξ καὶ τῆς πίτυός ἐστιν ἄλσος. καὶ ναός τε ἀρτέμιδος καὶ ἄγαλμα ἐν τῷ ἄλσει. γραφαὶ δὲ ἐπὶ τῶν τοίχων ἐξίτηλοί τε ἦσαν ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ οὐδὲν ἔτι ἐλείπετο ἐς θέαν αὐτῶν. κληθῆναι δὲ ἀπὸ γυναικὸς ἢ νύμφης τεκμαίρομαι τὴν πόλιν. ἐπεὶ ἐπὶ ναυπάκτῳ γε οἶδα εἰρημένον, ὡς δωριεῖς ὁμοῦ τοῖς ἀριστομάχου παισὶ τὰ πλοῖα αὐτόθι ἐποιήσαντο. οἳ ἐς πελοπόννησον ἐπεραιώθησαν. καὶ αὐτὸ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα τῷ χωρίῳ φασί. τὰ δέ μοι ναυπακτίων ὡς τοῖς ἐς ἰθώμην ἀποστᾶσιν ὁμοῦ τῷ σεισμῷ τῷ ἐν λακεδαίμονι, ἀθηναῖοι ναύπακτον ἐνοικῆσαί σφισιν ἔδωκαν, ἀφελόμενοι τοὺς λοκρούς. καὶ ὡς τοῦ ἀθηναίων ὕστερον πταίσματος τοῦ ἐν αἰγὸς ποταμοῖς λακεδαιμόνιοι τοὺς μεσσηνίους ἐδίωξαν. καὶ ἐκ τῆς ναυπάκτου. τάδε μὲν ἐπῆλθέ μοι καὶ ἐς πλέον ἡ μεσσηνία συγγραφή. ἐκλειπόντων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης τῶν μεσσηνίων, οὕτως οἱ λοκροὶ συνελέχθησαν αὖθις ἐς τὴν ναύπακτον. τὰ δὲ ἔπη τὰ ναυπάκτια ὀνομαζόμενα ὑπὸ ἑλλήνων ἀνδρὶ ἐς ποιοῦσιν οἱ πολλοὶ μιλησίῳ. χάρων δὲ ὁ πύθεω φησὶν αὐτὰ ποιῆσαι ναυπάκτιον καρκίνον. ἑπόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τῇ τοῦ λαμψακηνοῦ δόξῃ. τίνα γὰρ καὶ λόγον ἔχοι ἂν ἔπεσιν ἀνδρὸς μιλησίου πεποιημένοις ἐς γυναῖκας, τεθῆναί σφισιν ὄνομα ναυπάκτια. ἐνταῦθα ἔστι μὲν ἐπὶ θαλάσσῃ ναὸς ποσειδῶνος. καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν χαλκοῦ πεποιημένον. ἔστι δὲ καὶ ἱερὸν ἀρτέμιδος. καὶ ἄγαλμα λευκοῦ λίθου. σχῆμα δὲ ἀκοντιζούσης παρέχεται. καὶ ἐπίκλησιν εἴληφεν αἰτωλή. ἀφροδίτη δὲ ἔχει μὲν ἐν σπηλαίῳ τιμάς. εὔχονται δὲ καὶ ἄλλων ἕνεκα, καὶ αἱ γυναῖκες δὲ μάλιστα αἱ χῆραι γάμον αἰτοῦσι παρὰ τῆς θεοῦ. τοῦ δὲ ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερὸν ἐρείπια ἦν. ἐξ ἀρχῆς δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτὸ ἀνὴρ ἰδιώτης φαλύσιος. νοσήσαντι γάρ οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ οὐ πολὺ ἀποδέοντι τυφλοῦ, ὁ ἐν ἐπιδαύρῳ πέμπει θεὸς ἀνύτην τὴν ποιήσασαν τὰ ἔπη φέρουσαν σεσημασμένην δέλτον. τοῦτο ἐφάνη τῇ γυναικὶ ὄψις ὀνείρατος. ὕπαρ μέντοι ἦν αὐτίκα. καὶ εὗρέ τε ἐν ταῖς χερσὶ ταῖς αὐτῆς σεσημασμένην δέλτον. καὶ πλεύσασα ἐς τὴν ναύπακτον, ἐκέλευεν ἀφελόντα τὴν σφραγῖδα φαλύσιον ἐπιλέγεσθαι τὰ γεγραμμένα. τῷ δὲ ἄλλως μὲν οὐ δυνατὰ ἐφαίνετο ἰδεῖν τὰ γράμματα ἔχοντι οὕτω τῶν ὀφθαλμῶν. ἐλπίζων δέ τι ἐκ τοῦ ἀσκληπιοῦ χρηστὸν, ἀφαιρεῖ τὴν σφραγῖδα. καὶ ἰδὼν ἐς τὸν κηρὸν, ὑγιής τε ἦν. καὶ δίδωσι τῇ ἀνύτῃ τὸ ἐν τῇ δέλτῳ γεγραμμένον. στατῆρας δισχιλίους χρυσοῦ.

ΤΕΛΟΣ.

a α b β c γ d δ e ε f ζ g η h θ i ι k κ l λ m μ n ν o ξ p ο q π r ρ f ς.

Omnes ſunt quaterniones præter ſ ς ternionem.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI, ET ANDREAE
SOCERI MENSE IVLIO. M. D. XVI.

ALDVS
M. R.

